

BOTIME TË QENDRËS SË BOTIMEVE ZYRTARE

- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë
- Kodi Civil i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Procedurës Civile i Republikës së Shqipërisë
- Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Drejtësisë Penale për të Mitur
- Kodi Penal Ushtarak i Republikës së Shqipërisë
- Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Punës i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë
- Kodi i Rrugor i Republikës së Shqipërisë
- Kodi Doganor i Republikës së Shqipërisë
- Dispozitat zbatuese të Kodit Rrugor
- Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë
- Kodi Detar i Republikës së Shqipërisë
- Paketa e ligjeve të reformës në drejtësi
- Përmbledhje legjislacioni për pasuritë e paluajtshme
- Përmbledhje legjislacioni në fushën e drejtësisë
- Përmbledhje legjislacioni për koncensionet
- Përmbledhje legjislacioni në fushën e përmbarimit
- Përmbledhje legjislacioni në fushën e drejtësisë penale
- Përmbledhje legjislacioni për legalizimet
- Përmbledhje legjislacioni për vetëqeverisjen vendore
- Përmbledhje legjislacioni për noterinë
- Përmbledhje legjislacioni për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore
- Përmbledhje legjislacioni për arsimin
- Konventa për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore dhe Protokollet
- Konventa për të Drejtat e Fëmijëve
- Përmbledhje e vendimeve unifikuese të Gjykatës së Lartë
- Përmbledhje legjislacioni për të drejtën e informimit, konsultimin publik, mbrojtjen e të dhënave personale dhe sekretin shtetëror
- Përmbledhje legjislacioni për ndërtimet
- Përmbledhje legjislacioni për nëpunësin Civil
- Përmbledhje e vendimeve të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut kundër Shqipërisë
- Përmbledhje e akteve ndërkombëtare për drejtësinë
- Treguesit kronologjikë

QENDRA E BOTIMEVE ZYRTARE

PËRMBLEDHJE LIGJESH

PËR

MJEDISIN

PËRMBLEDHJE LIGJESH PËR MJEDISIN

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Tiranë, 2019

ISBN: 978-9928-01-108-4

Adresa:

Rruga “Nikolla Jorga”

Tel/fax: +355 42 427005, 04 2427006

E-mail: info@qbz.gov.al,

Web: www.botimezyrtare.gov.al

PËRMBAJTJA

Pjesa I: Mjedisi

Ligj nr. 9478, datë 16.2.2006	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në vendimet II/14 dhe III/7, amendamente të konventës së ESPOO-s “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar”	7
Ligj nr. 9700 datë 26.3.2007	Për mbrojtjen e mjedisit nga ndikimet ndërkufitare	11
Ligj nr.10 431 datë 9.6.2011	Për mbrojtjen e mjedisit <i>(ndryshuar me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)</i>	23
Ligj nr.10 440 datë 7.7. 2011	Për vlerësimin e ndikimit në mjedis <i>(ndryshuar me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)</i>	49
Ligj nr.10 448 datë 14.7.2011	Për lejet e mjedisit <i>(ndryshuar me ligjin nr. 44/2013, datë 14.2.2013 dhe nr. 60/2014, datë 19.6.2014)</i>	64
Ligj nr. 91/2013 datë 28.2.2013	Për vlerësimin strategjik mjedisor	105
Ligj nr. 11/2015 datë 19.02.2015	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen shumëpalëshe ndërmjet vendeve të Europës Juglindore për zbatimin e konventës “Për vlerësimin e ndikimit mjedisor në kontekst ndërkufitar”	115
Ligj nr. 81/2017 datë 4.5.2017	Për zonat e mbrojtura	122

Pjesa II: Biodiversiteti

Ligj nr. 9587 datë 20.7.2006	Për mbrojtjen e biodiversitetit <i>(ndryshuar me ligjin nr. 37/2013, datë 14.2.2013, nr. 68/2014, datë 3.7.2014)</i>	156
Ligj nr. 112/2012 datë 22.11.2012	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin shtesë të Nagoja-Kuala Lumpurit “Për përgjegjësi dhe dëmshpërblim të protokollit të Kartagenës për biosigurinë” të konventës së biodiversitetit	178
Ligj nr. 113/2012 datë 22.11.2012	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin e Nagojës “Për aksesin në burimet gjenetike dhe ndarjen e drejtë e të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i tyre” të konventës së biodiversitetit “Për larminë biologjike”	186

Pjesa III: Mbetjet

Ligj nr.9263 datë 29.7.2004	Për ratifikimin e “Konventës së Stokholmit “Për ndotësit organikë të qëndrueshëm””	204
Ligj nr.10 379 datë 24.2.2011	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën e Bashkuar “Për sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe për sigurinë e menaxhimit të mbetjeve radioaktive”	238
Ligj nr. 10 463 datë 22.9.2011	Për menaxhimin e integruar të mbetjeve <i>(ndryshuar me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013 dhe nr. 156/2013, datë 10.10.2013)</i>	255

Pjesa IV: Mbrojta e ajrit dhe mbrojtja nga rrezatimet

Ligj nr.10 062 datë 29.1.2009	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin “Për kontrollin e shkarkimeve të oksideve të azotit apo flukseve të tyre ndërkufitare”, të konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët”	290
Ligj nr.10 063 datë 29.1.2009	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin “Për reduktimin e shkarkimeve të squfurit apo të flukseve të tyre ndërkufitare, të paktën në masën 30 për qind” të konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët”	310
Ligj nr.10 422 datë 26.5.2011	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin e konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë”, për financimin afatgjatë të programit bashkëpunues për monitorimin e vlerësimit e transmetimit në rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP)	314
Ligj nr.10 436 datë 28.6.2011	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin “Për reduktimin e mëtejshëm të çlirimit të squfurit” të konventës “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë”, 1979	319
Ligj nr.10 476 datë 3.11.2011	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin e konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët, për të pakësuar acidifikimin, eutrofikimin dhe ozonin në shtresën e poshtme të atmosferës”	329
Ligj nr. 162/2014 datë 4.12.2014	Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit në mjedis	380
Ligj nr.9480 datë 16.2.2006	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në amendamentin e Kopenhagenit të protokollit të montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”	392
Ligj nr.9484 datë 2.3.2006	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në amendamentin e londrës, aneksi II, të protokollit të montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”	400
Ligj nr. 9485 datë 6.3.2006	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në amendamentin e montrealit të protokollit të montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”	411
Ligj nr.9486 datë 6.3.2006	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në amendamentin e Pekinit të protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”	414
Ligj nr. 91/2018 datë 3.12.2018	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në amendamentin e Kigalit të protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”	417

Pjesa: V. Rrezatimet jonizuese

Ligj nr. 8025 datë 9.11.1995	Për mbrojtjen nga rrezatimet jonizuese (<i>ndryshuar me ligjet: nr.9973, datë 28.7.2008; me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009, nr. 26/2013, datë 14.2.2013</i>)	427
Ligj nr.10 469 datë 13.10.2011	Për mbrojtjen nga rrezatimet jojonizuese (<i>ndryshuar me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013</i>)	431

Pjesa VI: Zhurmat

Ligj nr.9774 datë 12.7.2007	Për vlerësimin dhe administrimin e zhurmës në mjedis <i>(ndryshuar me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)</i>	435
--------------------------------	--	-----

Pjesa VII: Uji dhe mbrojtja e ujit, bregeti kufitar

Ligj nr. 8905 datë 6.6.2002	Për mbrojtjen e mjedisit detar nga ndotja dhe dëmtimi <i>(ndryshuar me ligjet nr. 10137, datë 11.5.2009 dhe nr. 30/2013, datë 14.2.2013)</i>	445
Ligj nr.9103 datë 10.7.2003	Për mbrojtjen e liqeneve ndërkufitare <i>(ndryshuar me ligjin nr.35/2013, datë 14.2.2013)</i>	452
Ligj nr.9115 datë 24.7.2003	Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura <i>(ndryshuar me ligjin nr. 34/2013, datë 14.2.2013)</i>	461
Ligj nr.10 234 datë 18.2.2010	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin “Për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare në mesdhe” të konventës së Barcelonës “Për mbrojtjen e mjedisit detar dhe të rajoneve bregdetare të Mesdheut”	469
Ligj nr. 10 290 datë 24.6.2010	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në konventën ndërkombëtare “Për përgjegjësinë civile dhe dëmshpërblimin për dëmet, në lidhje me transportin e lëndëve të rrezikshme dhe helmuese përmes detit, 1996”	484
Ligj nr. 111/2012 datë 15.11.2012	Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore <i>(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)</i>	512
Ligj nr. 10/2017 datë 2.2.2017	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen për masat e shteteve portuale për të parandaluar, frenuar dhe eliminuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar	552

Pjesa VIII. Mbrojtja e peizazhit dhe bimëve

Ligj nr.9867 datë 31.1.2008	Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave për tregtimin ndërkombëtar të llojeve të rrezikuara të faunës dhe të florës së egër <i>(ndryshuar me ligjet: nr. 40/2013, datë 14.2.2013, nr. 5/2015, datë 12.02.2015, nr. 15/2018, datë 5.4.2018)</i>	571
Ligj nr. 105/2016 datë 27.10.2016	Për mbrojtjen e bimëve	583
Ligj nr.10 120 datë 23.4.2009	Për mbrojtjen e fondit të bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore <i>(ndryshuar me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009 dhe nr. 42/2013, datë 14.2.2013)</i>	596
Ligj nr. 87/2016 datë 8.9.2016	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën Evropiane të peizazheve	609

PJESA I

MJEDISI

LIGJ

Nr. 9478, datë 16.2.2006

PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË VENDIMET II/14 DHE III/7, AMENDAMENTE TË KONVENTËS SË ESPOO-S “PËR VLERËSIMIN E NDIKIMIT NË MJEDIS, NË KONTEKST NDËRKUFITAR”

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në vendimin II/14, amendament i Konventës së ESPOO-s “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar”.

Neni 2

Republika e Shqipërisë aderon në vendimin III/7, amendament i Konventës së ESPOO-s “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar”.

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.4800, datë 10.3.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Alfred Moisiu

SHTOJCA VII

VENDIMI III/7

AMENDAMENTI I DYTË I KONVENTËS SË ESPOO-S

Mbledhja,

duke mbajtur parasysh vendimin e saj 11/10 mbi rishikimin e Konventës dhe paragrafin 19 të Deklaratës Ministeriale të Sofies;

duke dëshiruar të ndryshojë Konventën me synim forcimin e mëtejshëm të zbatimit të saj dhe përmirësimin e raportit me marrëveshjet e tjera shumëpalëshe mjedisore;

duke përgëzuar punën e bërë nga grupi i punës i krijuar në mbledhjen e dytë të palëve, nga grupi i vogël mbi ndryshimet dhe nga vetë grupi i punës mbi vlerësimin e ndikimit në mjedis;

duke vënë në dukje Konventën për të drejtën për informacion, pjesëmarrjen e publikut në vendimarrje dhe të drejtën për t’iu drejtuar gjykatës për çështje që lidhen me mjedisin, bërë në Aarhus, Danimarkë, më 25 qershor 1998, dhe duke mbajtur parasysh Protokollin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor, bërë në Kiev, Ukrainë, më 21 maj 2003;

gjithashtu duke vënë në dukje instrumentet ligjore përkatëse të Komunitetit Europian, si direktiva 85/337/EEC e 27 qershorit 1985 mbi vlerësimin e efekteve të disa projekteve publike dhe private mbi mjedisin, të ndryshuar nga direktiva 97/11/EC dhe 2003/35/EC;

e ndërgjegjshme që një zgjerim i shtojcës I do të forcojë në rajon rëndësinë e vlerësimeve të ndikimit në mjedis;

duke njohur përfitimet e bashkëpunimit ndërkombëtar sa më shpejt të jetë e mundur në vlerësimin e ndikimit në mjedis;

duke inkurajuar punën e Komitetit Zbatues si një mjet i dobishëm për zbatimin e mëtejshëm dhe aplikimin e dispozitave të Konventës:

1. Konfirmon që vlefshmëria e vendimeve të marra para hyrjes në fuqi të amendamentit të dytë të Konventës, duke përfshirë adoptimin e protokolleve, krijimin e organizmave mbështetës, rishikimin e përshtatshmërisë dhe veprimeve të marra nga Komiteti Zbatues, nuk ndikohen nga adoptimi dhe hyrja në fuqi e këtij amendamenti.

2. Gjithashtu konfirmon që secila palë vazhdon të jetë e përshtatshme të marrë pjesë në të gjitha aktivitetet në bazë të Konventës, duke përfshirë përgatitjen e protokolleve, krijimin dhe pjesëmarrjen në organizmat mbështetës, dhe shqyrtimin e respektimit, pavarësisht nëse amendamenti i dytë i Konventës ka hyrë në fuqi apo jo për atë palë.

3. Adopton amendamentet e mëposhtme të Konventës:

a) Në nenin 2, pas paragrafit 10, futet një paragraf i ri me këtë formulim:

11. Nëse pala iniciatore synon të kryejë një procedurë me qëllimin e caktimit të përmbytjes së dokumentacionit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, palës së interesuar, në masën e duhur, duhet t'i krijohet mundësia për të marrë pjesë në këtë procedurë.

b) Në nenin 8, pas Konventës futet

dhe në bazë të çdo protokollit të saj në të cilin ato janë palë.

c) Në nenin 11, zëvendësohet paragrafi 2(c) nga një nënparagraf i ri me këtë formulim:

c) Kërkojnë, sipas rastit, shërbimet dhe bashkëpunimin e organeve kompetente që kanë ekspertizën që lidhet me arritjen e qëllimeve të kësaj Konvente;

d) Në fund të nenit 11, futen dy nënparagrafë me këtë formulim:

g) Përgatisin, sipas rastit, protokollet e kësaj Konvente;

h) Krijojnë organizma të tillë mbështetës që konsiderohen të nevojshëm për zbatimin e kësaj Konvente.

e) Në nenin 14 paragrafi 4 zëvendësohet fjalia e dytë me një fjali të re me këtë formulim:

Ato hyjnë në fuqi për palët që i kanë ratifikuar, miratuar ose pranuar ato në ditën e nëntëdhjetë pas marrjes nga depozituesi të njoftimit për ratifikimin, pranimin ose miratimin e tyre nga të paktën tre të katërtat e numrit të palëve në kohën e adoptimit të tyre.

f) Pas nenit 14, futet një nen i ri me këtë formulim:

Neni 14 bis **Shqyrtimi i respektimit**

1. Palët rishikojnë respektimin e dispozitave të kësaj Konvente në bazë të procedurës së respektimit, si një procedurë joakuzatore dhe e orientuar drejt ndihmesës, e miratuar nga mbledhja e palëve. Shqyrtimi bazohet mbi, por nuk kufizohet nga raportimi i rregullt nga ana e palëve. Mbledhja e palëve vendos mbi shpeshësinë e raportimit të rregullt të kërkuar nga palët dhe informacionin që duhet të përfshihet në ato raporte të rregullta.

2. Procedura e respektimit duhet të jetë e përshtatshme për zbatimin e çdo protokollit të adoptuar në bazë të kësaj Konvente.

g) Zëvendësohet shtojca I e Konventës nga shtojca e këtij vendimi.

h) Në shtojcën VI, pas paragrafit 2, futet një paragraf i ri me këtë formulim:

3. Paragrafët 1 dhe 2 mund të zbatohen, *mutatis mutandis* për çdo protokoll të Konventës.

SHTOJCA LISTA E AKTIVITETEVE

1. Rafineri të naftës bruto (duke përjashtuar sipërmarrje për prodhimin e lubrifikanteve nga nafta bruto) dhe instalime për gazifikimin dhe lëngëzimin e 500 tonëve metrikë ose më tepër qymyr ose rërë bituminoze në ditë.

2. a) Termocentrale të prodhimit të energjisë dhe impiante të tjera të djegies me prodhim nxehtësie prej 300 megawat ose më shumë, dhe

b) Stacione bërthamore dhe reaktorë të tjerë bërthamorë duke përfshirë çmontimin dhe heqjen nga funksionimi të këtyre stacioneve dhe reaktorëve bërthamorë 1 (duke përjashtuar impiantet kërkimore për prodhimin dhe konvertimin e materialeve të ndashme ose ushqyese, fuqia maksimale e të cilëve nuk i kalon 1 kilowat ngarkesë termike të vazhdueshme).

3. a) Instalime për ripërpunimin e karburantit bërthamor të rrezatuar.

b) Instalime të projektuara:

- Për prodhimin dhe pasurimin e karburantit bërthamor;
- Për përpunimin e karburantit bërthamor të rrezatuar ose mbetjeve me nivel të lartë radioaktiviteti;

- Për depozitimin përfundimtar të karburantit bërthamor të rrezatuar;
- Vetëm për depozitimin përfundimtar të mbetjeve radioaktive;
- Vetëm për ruajtjen (e planifikuar për më shumë se 10 vjet) të karburantit bërthamor të rrezatuar ose mbetjes radioaktive në një vend të ndryshëm nga vendi i prodhimit.

4. Instalime të mëdha për shkrirjen fillestare të gizës dhe çelikut dhe për prodhimin e metaleve pa përmbajtje hekuri.

5. Instalime për nxjerrjen e asbestit dhe për përpunimin dhe transformimin e asbestit dhe produkteve që përmbajnë asbest: për produktet e asbest-çimentos, me një prodhim vjetor prej më shumë se 20 000 tonë metrikë produkt përfundimtar; për materiale fërkimi, me një prodhim vjetor prej më shumë se 50 tonë metrikë produkt përfundimtar dhe për përdorimin e llojeve të tjera të asbestit për më shumë se 200 tonë metrikë në vit.

6. Instalime kimike të integruara.

7.a) Ndërtimi i autostradave, rrugëve të shpejtësisë 2/ dhe linjave të distancave të gjata të trafikut hekurudhor dhe të aeroporteve 3/ me pistë bazë (ngritje-ulje) prej 2100 metra ose më tepër.

b) Ndërtimi i një rruge të re me katër korsi ose më shumë, ose riorganizimi dhe/ose zgjerimi i një rruge ekzistuese me dy ose më pak korsi për të siguruar katër ose më shumë korsi ku kjo rrugë e re ose riorganizimi dhe/ose zgjerimi i seksionit të rrugës do të jetë 10 km ose më shumë në gjatësi të vazhduar.

8. Tubacionet me diametër të madh për transportimin e naftës, gazit ose kimikateve.

9. Portet tregtare dhe gjithashtu rrugët ujore të brendshme dhe portet për trafikun ujor të brendshëm që lejojnë kalimin e anijeve me tonazh mbi 1350 tonë metrikë.

10. a) Instalime të depozitimit të mbeturinave për djegie, trajtim kimik ose gruposje për mbetje toksike dhe të rrezikshme.

b) Instalime të depozitimit të mbeturinave për djegie ose trajtim kimik të mbetjeve të parrezikshme me kapacitet mbi 100 ton metrikë në ditë.

11. Diga dhe rezervuarë të mëdhenj.

12. Aktivitetet e nxjerrjes së ujërave nëntokësore ose skemat artificiale të ringarkimit të ujërave nëntokësore, ku vëllimi vjetor i sasive të ujërave të nxjerra ose të ringarkuara është 10 milionë m³ ose më shumë.

13. Prodhimi i letrës, brumit të letrës dhe kartonit me kapacitet 200 tonë metrikë në ditë ose më shumë, i tharë me ajër.

14. Miniera dhe kariera (gurore) të mëdha, nxjerrja dhe përpunimi në vend i mineraleve metalike ose qymyrit.

15. Prodhimi i hidrokarbureve në det. Nxjerrja e naftës dhe e gazit natyror për qëllime tregtare ku sasia e nxjerrë kalon 500 tonë metrikë në ditë në rastin e naftës dhe 500 000 m³ në ditë në rastin e gazit.

16. Impiante të mëdha për ruajtjen e naftës, produkteve petrokimike dhe kimike.

17. Shpyllëzimi i zonave të mëdha.

18. a) Punime për transferimin e burimeve ujore ndërmjet baseneve të lumenjve, ku transferimi synon parandalimin e pakësimit të ujërave, dhe ku sasia e ujërave të transferuara është më e madhe se 100 milionë m³ në vit;

b) Në të gjitha rastet e tjera, punime për transferimin e burimeve ujore nga basenet e lumenjve ku rrjedha shumëvjeçare e basenit është më e madhe se 2000 milionë m³ në vit dhe ku sasia e ujit të transferuar është më e madhe se 5 për qind e kësaj rrjedhjeje. Në të dyja rastet përjashtohet transferimi i ujit të pijshëm me tubacione.

19. Impiante për trajtimin e ujërave të ndotura me kapacitet që e kalon ekuivalentin e një popullsie 150 000 banorë.

20. Instalimet për rritjen intensive të shpendëve dhe derrave që kanë më shumë se:

a) 85 000 vende për zogj;

b) 60 000 vende për pula;

c) 3000 vende për derra (mbi 30 kg);

d) 900 vende për dosa.

21. Ndërtimi i linjave ajrore të tensionit të lartë me një tension 220 kV ose më shumë dhe një gjatësi prej më shumë se 15 km.

22. Instalime të mëdha për shfrytëzimin e kombinuar të fuqisë së erës për prodhim energjie (fermat e erës).

1. Për qëllimet e kësaj Konvente, stacionet e fuqisë bërthamore dhe reaktorët e tjerë bërthamorë pushojnë së qeni instalime të tilla kur gjithë karburanti bërthamor dhe elementet e tjera të ndotura radioaktive janë zhvendosur përfundimisht nga vendi i instalimit.

2. Për qëllime të kësaj Konvente:

“Autostradë” është një rrugë e projektuar dhe e ndërtuar për trafik automobilistik, e cila nuk u shërben zonave përreth, dhe e cila:

a) Është e pajisur, me përjashtim të pikave të veçanta ose përkohësisht, me karrexhata të ndara për të dy drejtimet e trafikut, të ndara nga njëra-tjetra nga një vijë ndarëse që nuk shkelet nga trafiku, ose në raste të rralla, me mjete të tjera;

b) Nuk ndërpritet në të njëjtin nivel nga ndonjë rrugë, shinë hekurudhe ose tramvaji apo rrugë këmbësorësh;

c) Është e sinjalizuar në mënyrë të veçantë si autostradë.

“Rrugë shpejtësie” është një rrugë e rezervuar për trafik makinash ku hyrja mund të bëhet vetëm nga kryqëzimet në disnivel ose kryqëzimet e kontrolluara dhe në të cilën veçanërisht ndalimi dhe parkimi janë të ndaluara përgjatë karrexhatave të lëvizjes.

3. Për qëllime të kësaj Konvente, “aeroport” do të thotë një aeroport që është në pajtim me përkufizimin e Konventës së (Çikagos të vitit 1944 për krijimin e Organizatës së Aviacionit Civil (aneksi 14).

Vërtetoj se teksti i mësipërm është një kopje origjinale e amendamentit të miratuar më 4 qershor 2004 në mbledhjen e tretë të palëve në Konventën mbi vlerësimin e ndikimit në ambient në një kontekst ndërkufitar, që u mbajt në Cavtat, Kroaci, nga data 1 deri 4 qershor 2004.

Për Sekretarin e Përgjithshëm

Këshilltari Ligjor

(Nënsekretarin e Përgjithshëm për Çështjet Ligjore)

Organizata e Kombeve të Bashkuara, Nju-Jork

10 nëntor 2004

VENDIMI II/14
AMENDAMENTI I KONVENTËS SË ESPOO-S

Mbledhja,

me dëshirën për të ndryshuar Konventën ESPOO me qëllim që të sqarohet që publiku që mund të marrë pjesë në procedura, në bazë të kësaj Konvente, përfshin shoqërinë civile dhe veçanërisht organizatat joqeveritare;

duke vënë në dukje paragrafin 13 të Deklaratës së Oslos të ministrave të ambientit dhe komisionerit të Komunitetit Europian për ambientin të mbledhur në Oslo me rastin e mbledhjes së parë të palëve në Konventën ESPOO;

me dëshirën për të lejuar shtetet që ndodhen jashtë rajonit UN/ECE të bëhen palë në Konventë,

adopton amendamentet e mëposhtme të Konventës:

a) Në fund të nenit 1(x) pas personave futet

dhe në pajtim me legjislacionin ose praktikën e brendshme, shoqatat, organizatat ose grupet e tyre.

b) Në nenin 17, pas paragrafit 2, futet një paragraf i ri me këtë formulim:

3. Çdo shtet tjetër që nuk është përmendur në paragrafin 2 të këtij neni dhe që është anëtar i Kombeve të Bashkuara mund të aderojë në Konventë me miratimin e mbledhjes së palëve. Mbledhja e palëve nuk merr në shqyrtim apo aprovon asnjë kërkesë për aderim nga një shtet i tillë, derisa ky paragraf nuk ka hyrë në fuqi për të gjitha shtetet dhe organizatat që ishin palë në Konventë më 27 shkurt 2001.

Dhe numrat e paragrafëve të tjerë ndryshohen përkatësisht.

c) Në fund të nenit 17, futet një paragraf i ri me këtë formulim:

7. Çdo shtet apo organizatë që ratifikon, pranon ose aprovon këtë Konventë konsiderohet të ketë ratifikuar, pranuar apo aprovuar njëkohësisht amendamentin e Konventës, të caktuar në vendimin II/14 të marrë në mbledhjen e dytë të palëve.

LIGJ
Nr.9700, datë 26.3.2007

PËR MBROJTJEN E MJEDISIT NGA NDIKIMET NDËRKUFITARE

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Qëllimi

Ky ligj synon mbrojtjen e mjedisit dhe të shëndetit, duke parandaluar ndikime të ndjeshme negative, të cilat mund të shkaktohen nga projekte ose veprimtari, që kërkojnë të zhvillohen në territoret ndërkufitare të shteteve fqinje.

Neni 2

Fusha e zbatimit

1. Ky ligj zbatohet kur projekte ose veprimtari, të përcaktuara në aneksin I të Konventës së Kombeve të Bashkuara "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar", kërkojnë të ushtrohen në territoret e një shteti fqinj dhe parashikohet të kenë ndikime të ndjeshme negative në mjedis ose në shëndet në territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Për projektet ose veprimtaritë, që kërkohet të zhvillohen në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që mund të kenë ndikime të ndjeshme negative në mjedisin e vendeve fqinje apo në hapësirat detare ndërkombëtare, Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave vepron në përputhje me kërkesat e Konventës së Kombeve të Bashkuara dhe të ligjeve që rregullojnë fushën e mjedisit.

3. Këshilli i Ministrave, brenda një viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji, miraton rregullat dhe procedurat konkrete, të propozuara nga Ministri i Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave, për rastet e parashikuara në pikën 2 të këtij neni.

Neni 3

Përkufizime

Në këtë ligj, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. "Mjedis ndërkufitar" janë territoret tokësore dhe nëntoka, hapësirat ujore, detare e liqenore përkrah vijës së kufijve shtetërorë të Republikës së Shqipërisë, si dhe hapësirat ajrore mbi to.

2. "Ndikim ndërkufitar në mjedis" është ndikimi i ndjeshëm negativ, që parashikohet të veprojë në mjedisin ndërkufitar të vendit tonë nga projekte ose veprimtari, të përcaktuara në aneksin I të Konventës së Kombeve të Bashkuara "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar", që kërkohet të zbatohen në territorin e një vendi fqinj dhe ka kuptimin e dhënë në pikën 13 të nenit 3 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 "Për mbrojtjen e mjedisit".

3. "Palë e prekur" është Republika e Shqipërisë, kur një projekt ose veprimtari, që kërkohet të instalohet në territorin e një shteti fqinj, parashikohet të ketë ndikim ndërkufitar në territorin e saj.

4. "Palë shkaktare" është secila nga shtetet fqinje, kur ndikimet ndërkufitare të një projekti ose veprimtarie, që do të instalohet në territorin e saj, mund të shfaqen në territorin ndërkufitar shqiptar.

5. "Shtet fqinj" janë shtetet që kanë kufij tokësorë apo ujorë me Republikën e Shqipërisë.

6. "Organ përgjegjës" është Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave e Republikës së Shqipërisë, si dhe struktura përgjegjëse për mjedisin në një shtet fqinj.

7. "Ligji" është ligji nr.8990, datë 23.1.2003 "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis".

8. "Konventë" është Konventa e Kombeve të Bashkuara "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar" (Konventa e ESPOO-s), ku Republika e Shqipërisë është palë.

9. "Sekretariat" është sekretariati i konventës së përmendur në pikën 8 të këtij neni.

10. "Ministria" është ministria që mbulon problemet e mjedisit.

11. "Ministër" është titullari që drejton ministrinë që mbulon problemet e mjedisit.

KREU II

MASA PËRGATITTORE

Neni 4

Marrëveshjet

1. Për të parandaluar ndotjen dhe dëmtimet e mjedisit e të shëndetit nga ndikimet ndërkufitare, ministria merr nismën dhe fton secilin nga organet përgjegjëse të shteteve fqinje, që janë palë në konventë, të nënshkruajnë me të marrëveshje dy ose shumëpalëshe, ku përcaktohen

me hollësi angazhimet e secilës palë, për të siguruar zbatimin e plotë të kërkesave të konventës.

2. Marrëveshjet, sipas pikës 1 të këtij neni, përqendrohen kryesisht në:

a) shkëmbimin e vazhdueshëm të të dhënave për projektet dhe veprimtaritë e përcaktuara në aneksin I të konventës;

b) krijimin e hapësirave për kontakte e komunikime zyrtare dhe jozyrtare ndërmjet specialistëve, pikave të kontaktit dhe autoriteteve qendrore e vendore;

c) formimin e grupeve të përbashkëta për shqyrtimin e dokumentacionit dhe zgjidhjen e problemeve, që dalin gjatë procesit të shqyrtimit;

ç) ndërmarrjen e vlerësimeve të përbashkëta të ndikimit në mjedis dhe hartimin e zbatimit e programeve të njësuara të monitorimit;

d) përcaktimin e metodave për identifikimin, shtrirjen dhe vlerësimin e ndikimeve ndërkufitare në mjedis;

dh) përcaktimin dhe respektimin e afateve për të gjitha veprimet, që kryhen gjatë procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar;

e) përcaktimin e shpenzimeve dhe mbulimin e tyre;

ë) vënien në dijeni dhe përfshirjen e publikut në të gjitha fazat e procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis;

f) parandalimin e mosmarrëveshjeve, që mund të lindin gjatë procesit dhe përcaktimin e mjeteve për zgjidhjen e tyre.

Neni 5

Kërkesa për të marrë dijeni

1. Ministria kërkon periodikisht të informohet nga organi përgjegjës i secilit shtet fqinj, nëse atij i janë paraqitur kërkesa për zbatimin e projekteve apo të veprimtarive, të përcaktuara në aneksin I të konventës, të cilat parashikohet të shkaktojnë ndikime ndërkufitare në territore të ndryshme të vendit tonë.

2. Kur ministria vëren se në një shtet fqinj kanë nisur procedurat e shqyrtimit dhe mund të zbatohet një projekt ose një veprimtari që do të ketë ndikim ndërkufitar, për të cilin nuk ka marrë asnjë njoftim nga organi përgjegjës i këtij shteti, i kërkon atij ta vërë në dijeni për këtë çështje, duke zbatuar rigorozisht kërkesat e konventës, ku ai është palë.

Neni 6

Pjesëmarrja

Kur organi përgjegjës i një shteti fqinj njofton se i janë paraqitur kërkesa për zbatimin e një projekti ose veprimtarie, të përcaktuar në aneksin I të konventës dhe se ai do të fillojë procedurat e vlerësimit të ndikimit në mjedis, si dhe kur ai ka njoftuar fillimisht vetë për këtë çështje, ministri i bën të ditur zyrtarisht se:

a) Republika e Shqipërisë do të marrë pjesë si palë e prekur dhe se ministria është organi i saj përgjegjës për këtë çështje;

b) ministria do të përfshihet në procesin e vlerësimit të ndikimit në mjedis, që do të zhvillojë organi përgjegjës i palës shkaktare për projektin ose veprimtarinë konkrete.

Neni 7

Kërkesat fillestare

1. Ministri, pasi ka njoftuar përfshirjen në proces, me cilësinë e organit përgjegjës të palës së prekur, i kërkon organit përgjegjës të palës shkaktare nisjen sa më parë të kontakteve e të bisedimeve, për të qartësuar përgjegjësitë, rolet dhe funksionet që do të ushtrojnë, rregullat e procedurat e zhvillimit të procesit dhe masa të tjera që garantojnë mbarëvajtjen e tij.

2. Ministria, në bisedimet e kësaj faze, synon të arrijë mirëkuptim për hapat që do të ndërmarrë, për kërkesat dhe propozimet që do të paraqesë, si përfaqësuese e palës së prekur, për shmangien, zbutjen dhe eliminimin e ndikimeve ndërkufitare në mjedisin shqiptar.

3. Ministri, gjithashtu, i kërkon organit përgjegjës të palës shkaktare që:

- a) projekti ose veprimtaria t'i nënshtrohet vlerësimit të thelluar të ndikimit në mjedis;
- b) për shqyrtimin e tij të zbatohen, me rreptësi dhe në mënyrë të plotë, kërkesat dhe procedurat e konventës;
- c) të paraqesë një përmbledhje të shkurtër të praktikave që, në raste të tilla, përdor për shqyrtimin mjedisor dhe të përcaktojë afatin, brenda të cilit do të kryhet shqyrtimi;
- ç) të identifikojë organin vendimmarrës dhe organet e tjera, me të cilat do të realizohen bisedimet në faza të ndryshme të procesit;
- d) të shprehet, paraprakisht, për natyrën e mundshme të vendimit që do të merret në përfundim të procesit;
- dh) të vërë në dijeni propozuesin se projekti ose veprimtaria, që ai kërkon të zbatojë, do të ketë ndikime ndërkufitare, do t'i nënshtrohet shqyrtimit të parashikuar për këtë rast, do të përballojë shpenzimet shtesë të domosdoshme, si dhe do ta njoftojë zyrtarisht për mënyrën e mbulimit të shpenzimeve.

Neni 8 **Propozimet**

1. Ministria formulon dhe i përcjell organit përgjegjës të palës shkaktare edhe propozimet përkatëse, në funksion të zhvillimit cilësor të procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis.

2. Propozimet përqendrohen kryesisht:

- a) në vendosjen bashkërisht nëse projekti ose veprimtaria konkrete përfshihet në aneksin I të konventës;
- b) në shqyrtimin e përbashkët të kriterëve, sipas së cilave një ndikim konkret në mjedis vlerësohet i zakonshëm apo ndërkufitar;
- c) në përcaktimin, gjatë procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, të rasteve ku duhet bashkëpunuar;
- ç) për pjesëmarrjen e specialistëve shqiptarë në procesin e vlerësimit;
- d) për krijimin e grupeve të përbashkëta, për të studiuar dhe për të propozuar zgjidhje për çështjet që dalin gjatë procesit të vlerësimit;
- dh) për vlerësimin e dokumenteve dhe të raporteve të hartuara nga grupet, duke shprehur edhe qëndrimin e vet për to.

3. Kur organi përgjegjës i palës shkaktare nuk është dakord me ndonjërin nga kërkesat e pikës 2 të këtij neni, ministria kërkon të vihet në dijeni për shqyrtimet e bëra pa praninë e saj dhe për përfundimet e arritura.

Neni 9 **Njoftimi**

Ministri, në mbledhjen më të afërt, vë në dijeni Këshillin e Ministrave për rastin që është shfaqur, për qëndrimin e tij për t'u angazhuar si palë e prekur, për hapat që do të ndërmarrë dhe për rolin që do të luajë në parandalimin e ndikimeve ndërkufitare në shëndet dhe mjedis, duke bashkëpunuar me palën shkaktare, në përputhje me kërkesat e konventës dhe të këtij ligji.

Neni 10 **Marrëdhëniet me sekretariatit**

1. Ministri, pas komunikimeve paraprake me organin përgjegjës të palës shkaktare, brenda një

muaji nga data e komunikimit të fundit, njofton sekretariatit e konventës për rastin e shfaqur dhe i kërkon angazhim për zgjidhjen e çështjes, në përputhje me kërkesat e konventës.

2. Ministri i vë në dispozicion sekretariatit, gjatë të gjithë zhvillimit të procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, dokumente e materiale, që ajo i vlerëson si të nevojshme.

Neni 11

Njoftimi i organeve të qeverisjes vendore

Ministri, brenda 5 ditëve nga data e shpalljes së vendimit për të marrë pjesë në proces, si palë e prekur, njofton organet e qeverisjes vendore (bashkinë, komunën dhe qarkun), Këshillin e Basenit Ujëmbledhës dhe agjencinë rajonale të mjedisit, ku shtrihet zona që mund të pësojë ndikime ndërkufitare, për rastin e shfaqur, për angazhimet e ministrisë dhe për bashkëpunimin e detyrat për të parandaluar këto ndikime.

Neni 12

Bërja publike

1. Ministri, pas njoftimeve, bën publik rastin, qëndrimin e ministrisë, kontaktet e para me organin përgjegjës të palës shkaktare, si dhe hapat që do të ndërmerren në vijim.

2. Ministria, gjatë zhvillimit të procesit të vlerësimit, boton përmbledhjen e dokumenteve të ardhura nga organi përgjegjës i palës shkaktare dhe të dokumenteve të palës shqiptare drejtuar këtij organi.

3. Ministria harton dhe paraqet komunikata, deklarata, organizon konferenca shtypi dhe emisione televizive, për të vënë në dijeni publikun për ecurinë e procesit.

KREU III

SHQYRTIMI

Neni 13

Kërkimi i dokumenteve

1. Ministri, pasi merr përgjigje nga organi përkatës i palës shkaktare për kërkesat dhe propozimet që i ka dërguar, i kërkon atij dokumentacionin teknik të projektit ose të veprimtarisë, raportin e thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis, si dhe përcaktimin e afatit të shqyrtimit të tyre nga ministria.

2. Ministria, për dokumentacionin teknik të projektit ose veprimtarisë, respekton kërkesat e organit përgjegjës të palës shkaktare për konfidencialitetin dhe sekretin teknologjik.

Neni 14

Shqyrtimi i dokumenteve

1. Ministri, për një shqyrtim sa më cilësor të dokumenteve të ardhura, ua përcjell ato ministrive që lidhen drejtpërdrejt me projektin ose veprimtarinë që kërkohet të ushtrohet.

2. Ministrinë, pasi shqyrtojnë dokumentacionin me specialistët e tyre, paraqesin me shkrim, brenda 10 ditëve, qëndrimin zyrtar të tyre në ministri.

Neni 15

Hartimi i raportit

1. Ministri, për shqyrtimin e raportit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, të dërguar nga organi

përgjegjës i palës shkaktare, urdhëron ngritjen e një grupi pune me specialistë të fushës së mjedisit, nga ministritë e linjës dhe organet e specializuara kërkimore-shkencore, që lidhen me natyrën e projektit dhe llojin e veprimtarisë që shqyrtohet.

2. Grupi i punës, brenda afateve të caktuara në urdhrin e ministrit, përgatit raportin, i cili përmban:

a) vlerësimet për nivelin teknik, shkencor e metodologjik të dokumenteve, të dërguara nga organi përgjegjës i palës shkaktare dhe sugjerimet për përmirësimin e tyre, për të garantuar zhvillimin cilësor të procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis;

b) ndikimet ndërkuftare, që dalin nga dokumentet dhe masat për zgjidhjen, për zbutjen apo eliminimin e tyre;

c) përcaktimin dhe përshkrimin e hollësishëm të zonës, mbi të cilën do të ndikojë ndotja ndërkuftare;

ç) masa të tjera, që zvogëlojnë maksimalisht ndikimet ndërkuftare në mjedisin shqiptar gjatë zbatimit të projektit.

3. Raporti i miratuar nga ministri i dërgohet organit përgjegjës të palës shkaktare, duke i kërkuar të japë vlerësimet dhe zgjidhjet e tij.

Neni 16

Dosja e zonës

1. Ministria, në kuadër të përgatitjes së dokumenteve që do t'i dërgohen organit përgjegjës të palës shkaktare, organizon dhe drejton punën për hartimin e raportit të vlerësimit mjedisor të zonës që do të ndikohet dhe krijon dosjen e zonës.

2. Ministria, për të plotësuar dosjen e zonës, kërkon bashkëpunimin e ministrive të linjës, të organeve përkatëse të qeverisjes vendore dhe të organeve të tjera të posaçme për dokumente e të dhëna, për vlerat e zonës dhe ndjeshmërinë mjedisore të saj.

3. Dosja e zonës i përcillet organit përgjegjës të palës shkaktare, duke i kërkuar që të mbahet parasysh gjatë vlerësimit të ndikimit në mjedis e, sidomos, gjatë vendimmarrjes.

4. Nëse organi përgjegjës i palës shkaktare paraqet rezerva për dosjen e zonës, ministria propozon krijimin e një grupi të përbashkët specialistësh, për shqyrtimin në vend të tipareve dhe të veçorive të zonës që do të pësojë ndikime ndërkuftare. Ky grup, në përfundim të punës, paraqet me shkrim mendimet pranë organit përgjegjës të palës shkaktare.

5. Organet e qeverisjes vendore evidentojnë vlerat që përfaqëson zona, popullsinë, urbanizimin, veprimtaritë tradicionale dhe synimet për zhvillimin e saj.

6. Këshilli i Basenit Ujëmbledhës, Komiteti i Menaxhimit të Zonës së Mbrojtur, kur ka të tilla dhe agjencia rajonale e mjedisit përgatisin të gjithë dokumentacionin ligjor, administrativ dhe teknik, që pasqyron statusin dhe treguesit mjedisorë të zonës që do të ndikohet. Këto struktura evidentojnë të dhëna konkrete për përcaktimin e kufijve maksimalë të zonës që mund të preket nga ndikimet ndërkuftare, duke përshkruar ndjeshmërinë mjedisore të saj, duke identifikuar ndikimin maksimal ndërkuftar në zonë, në tërësi e për çdo përbërës të veçantë të saj, si ujërat, tokën, ajrin, pyjet e biodiversitetin.

Neni 17

Shqyrtimi ndërkuftar

1. Vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkuftar, të një projekti apo veprimtarie, ministria e mbështet në:

a) llojin dhe natyrën e veprimtarisë apo të projektit që do të zbatohet;

b) madhësinë dhe kapacitetin e projektit;

c) teknologjitë që do të përdoren;

ç) sasinë dhe llojin e energjisë që do të shfrytëzohet;

d) llojet dhe sasinë e mbetjeve që gjenerohen për një cikël prodhimi apo për një afat kohor të dhënë;

dh) shkarkimet në tokë, ujë dhe ajër;

e) veçoritë e zonës, që mund të ndikohet nga zbatimi i projektit, si:

i) zona ndërkufitare me ndjeshmëri të madhe mjedisore (laguna, parqe kombëtare, rezervate natyrore, habitate me biodiversitet specifik apo zonë me vlera të veçanta të peizazhit);

ii) zona ndërkufitare me interes shkencor të veçantë ose me vlera arkeologjike, kulturore dhe historike;

iii) zona ndërkufitare me popullsi të dendur, ku projekti i propozuar mund të ketë ndikim negativ shoqëror, ekonomik, kulturor e shëndetësor;

iv) zona ndërkufitare me specie të rralla dhe të rrezikuara, ku projekti mund të kërcënojë ekzistencën e tyre ose përdorimin e mundshëm të burimeve të një mjedisi, tej kapacitetit mbajtës së tij;

ë) përhapja e ndotjes në një shkallë e shtrirje të tillë, që mund të rrezikojë rëndë burimet natyrore dhe shëndetin e popullsisë.

2. Nëse pas shqyrtimit ndërkufitar palët nuk bien dakord me shkallën e ndikimit në mjedisin ndërkufitar, atëherë ministria kërkon ngritjen e një komisioni të përbashkët për verifikimin e dokumentacionit të procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, i cili do të përgatisë një raport të përbashkët, që do t'i paraqitet komisionit të shqyrtimit të vendit shkaktar.

Neni 18

Kërkesa për këshillim

1. Ministri, në varësi të projektit apo veprimtarisë, të nivelit të dokumentacionit të paraqitur e të problemeve që kanë dalë, kërkon nga organi përgjegjës i palës shkaktare këshillime të përbashkëta në nivel ekspertësh ose organesh.

2. Në kërkesën për këshillim saktësohet objekti, dokumentet e materialet që do të studiohen, ekspertët që propozohen të marrin pjesë, koha në dispozicion, materiali që pritet nga këshillimi dhe mënyra e shqyrtimit të tij nga organet përkatëse.

Neni 19

Grupi i këshilluesve

1. Ministri, pas përgjigjes pozitive të organit përgjegjës për këshillime, cakton grupin e këshilluesve, të cilin e përzgjedh nga grupi që ka shqyrtuar dokumentet e ka hartuar raportin, sipas kërkesave të nenit 15 të këtij ligji.

2. Grupi duhet të ketë parasysh që këshillimet të përqendrohen në:

a) përcaktimin e variantit më të mirë të mundshëm për projektin e propozuar, duke iu referuar teknologjisë, mundësisë, vendit të instalimit, llojit dhe nivelit të ndikimeve ndërkufitare që do të shkaktojnë, treguesve mjedisorë dhe vlerave të zonës që do të ndikohet;

b) forcimin e masave të propozuara për zbutjen e ndikimit ndërkufitar;

c) përcaktimin e formave të tjera të bashkëpunimit e të ndihmës së ndërsjellë, për zvogëlimin dhe eliminimin e ndikimeve ndërkufitare;

ç) paraqitjen e rezultateve në raportin përfundimtar të grupit, i cili i dorëzohet organit përgjegjës të palës shkaktare dhe ministrisë.

3. Ministria, sipas rastit, miraton apo formulon rezervat e pretendimet e saj për raportin dhe ia përcjell organit përgjegjës të palës shkaktare, duke i sugjeruar edhe zgjidhjet.

Neni 20
Grupet dhe komisionet

Grupet dhe komisionet, qofshin të një pale ose të përbashkëta, janë organizma ndihmës, të ngritur posaçërisht për të studiuar një apo disa çështje gjatë procesit dhe për t'u sugjeruar zgjidhje e alternativa organeve që i kanë krijuar, të cilat kanë të drejtën të vendosin.

KREU IV
PJESËMARRJA E PUBLIKUT

Neni 21
Pjesëmarrja e publikut

1. Ministria kërkon nga organi përgjegjës i palës shkaktare të sigurojë pjesëmarrjen e përfaqësuesve të publikut dhe të organeve të qeverisjes vendore të zonës që mund të preket nga ndikimet ndërkufitare.

2. Ministria, gjatë procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis të një veprimtarie ose projekti, të përcaktuar në aneksin I të konventës, i kërkon organit përgjegjës të palës shkaktare të njëjtin angazhim, si dhe zbatimin e kërkesave e të procedurave të njëjta, për të siguruar edhe pjesëmarrjen e publikut shqiptar në këtë proces.

Neni 22
Përmbajtja

Pjesëmarrja e publikut në procesin e vlerësimit të ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkufitar, nënkupton:

- a) përcaktimin e përbërjes së publikut, për rastin konkret, si përfaqësues të banorëve të zonës, të qeverisjes vendore, të organizatave jofitimprurëse mjedisore, të biznesit, të shtypit e të mediave, qendrore e vendore;
- b) njoftimin e tij për projektin, për ndikimet ndërkufitare që do të sjellë, si dhe për masat që do të zbusin këto ndikime;
- c) sigurimin e kushteve të përshtatshme, në mënyrë që publiku të japë mendimet në diskutimet për projektin gjatë të gjitha fazave të këtij procesi;
- ç) sigurinë procedurale se mendimet e publikut do të shqyrtohen veçanërisht gjatë vendimmarrjes dhe qëndrimi ndaj tyre do të pasqyrohet në tekstin e vendimit.

Neni 23
Lehtësimi i procedurave

Ministria, për të siguruar pjesëmarrje dhe rol aktiv të publikut të zonës që do të preket, i komunikon organit përgjegjës të palës shkaktare se merr përsipër:

- a) organizimin dhe realizimin e pjesëmarrjes së publikut, të organeve të qeverisjes vendore, të organizatave jofitimprurëse, të shtypit dhe të mediave vendore;
- b) përkthimin në gjuhën shqipe të dokumenteve të dërguara për publikun nga organi përgjegjës i palës shkaktare dhe shpërndarjen e tyre;
- c) organizimin e takimeve e të këshillimeve me propozuesin dhe ekspertë të tij, nëse kjo do të kërkohej;
- ç) realizimin e debatit publik, sipas procedurave të parashikuara në ligjin nr.8990, datë 23.1.2003 "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis";
- d) grumbullimin dhe sistemin e kërkesave, të vërejtjeve dhe propozimeve të publikut, përkthimin e tyre në anglisht dhe dërgimin në kohë tek organi përgjegjës i palës shkaktare.

Neni 24
Mbulimi i shpenzimeve

Ministria përlogarit të gjitha kostot e shërbimeve që do të kryejë për të realizuar pjesëmarrjen e publikut dhe vë në dijeni për to organin përgjegjës të palës shkaktare, duke i kërkuar mbulimin e tyre, para se të nisë zbatimin në praktikë.

KREU V
VENDIMI

Neni 25
Njohja me vendimin

Ministria organizon studimin e vendimit të organit përgjegjës të palës shkaktare, në bashkëpunim me ministritë e linjës, me organet përkatëse të qeverisjes vendore, me organet e specializuara kërkimore-shkencore dhe me përfaqësues të publikut të angazhuar në proces.

Neni 26
Kërkesat

Ministria, në bazë të studimit të vendimit, formulon kërkesat që do t'i paraqiten organit përgjegjës të palës shkaktare për:

- a) marrjen parasysh të kërkesave të ministrisë e të publikut, të shprehura gjatë procesit;
- b) respektimin e marrëveshjeve të arritura nga palët gjatë kontakteve dhe bisedimeve;
- c) përcaktimin e saktë dhe të plotë të kushteve e të rrethanave, në bazë të të cilave duhet të instalohet dhe të funksionojë projekti ose veprimtaria, që të mos shkaktojë ndikime ndërkufitare.

Neni 27
Propozimet

1. Ministria, në varësi të vendimit të dhënë nga organi përgjegjës i palës shkaktare, harton menjëherë kërkesat e pretendimet, që kanë dalë gjatë studimit të tij, si dhe bën propozime konkrete për plotësimin e tyre dhe ia përcjell ato organit përgjegjës të palës shkaktare, duke i kërkuar thellimin e bashkëpunimit dhe mirëkuptimin e domosdoshëm në këtë proces.

2. Propozimet, përgjithësisht, kanë të bëjnë me rivlerësimin dhe rishqyrtimin e përbashkët:

- a) të llojeve dhe të masës së ndikimeve që do të shfaqen në mjedisin shqiptar;
- b) të përcaktimit të secilit ndikim, nëse ai është ndërkufitar apo një ndikim çfarëdo;
- c) të kushteve e rrethanave të përcaktuara në vendim, për të shmangur ndikimin ndërkufitar të veprimtarisë ose projektit të miratuar.

3. Ministria, në varësi të kërkesave që ka formuluar e të propozimeve të bëra për vendimin, mund të kërkojë vazhdimin e bisedimeve e të bashkëpunimit në një fazë të përcaktuar, pas marrjes së vendimit.

Neni 28
Monitorimi

1. Në bisedimet e parashikuara në pikën 3 të nenit 27 të këtij ligji, ministria propozon që:

- a) veprimtaria të kalojë vetëm në një fazë prove, gjatë së cilës të monitorohen ndikimet e saj konkrete në mjedisin shqiptar;
- b) gjatë fazës së zbatimit dhe të vënies në punë të projektit, të zhvillohet monitorimi i vazhdueshëm i veprimtarisë, për të vënë në dukje efektet negative të mundshme të ndikimeve të saj në mjedisin shqiptar.

2. Ministria kërkon që monitorimet, sipas pikës 1 të këtij neni, të realizohen me shpenzimet e propozuesit.

Neni 29

Rezultatet e monitorimit

Kur rezultatet e monitorimit tregojnë se ndikimi në mjedisin ndërkufitar është i ndjeshëm, ministri i kërkon organit përgjegjës të palës shkaktare rishikimin e vendimit të marrë, që ai të pasqyrojë realisht gjendjen dhe të garantojë se nuk do të ketë ndikime ndërkufitare.

Neni 30

Rrethana të reja

Nëse dalin fakte e rrethana të tjera, të paparashikuara më parë, që diktojnë ndryshime tërësore apo të pjesshme të vendimit, ministria vë në dijeni organin përgjegjës të palës shkaktare për këto rrethana, duke dhënë edhe arsyetimet përkatëse dhe i kërkon rivlerësimin e gjendjes dhe ndryshimin e vendimit.

Neni 31

Njoftimi i publikut

Pas përgatitjes së kërkesave e propozimeve për vendimin, ministria e publikon atë, së bashku me pretendimet dhe kërkesat e saj, të cilat ia ka paraqitur organit përgjegjës të palës shkaktare.

Neni 32

Ankimi ndaj vendimit

Kur organi përgjegjës i palës shkaktare nuk i merr parasysh kërkesat e ministrisë për rivlerësimin e gjendjes dhe për ndryshimin e vendimit, me qëllim shmangien e ndikimeve të ndjeshme negative në mjedisin shqiptar, ministri:

a) i paraqet edhe një herë atij pretendimet që ka ngritur vazhdimisht gjatë procesit të shqyrtimit, sidomos ndaj vendimit dhe i njofton se do të përdorë të gjitha mjetet ligjore për të mbrojtur mjedisin shqiptar;

b) njofton Ministrinë e Punëve të Jashtme për ta ndjekur këtë çështje në rrugë diplomatike me palën shkaktare;

c) njofton sekretariatën e konventës, duke e vënë në dijeni me hollësi për të gjithë gjendjen dhe kërkon angazhimin e tij për të ndikuar te pala shkaktare;

ç) i kërkon Avokatit të Shtetit që, nëse është e mundur, të ndjekë procedurat që çështja të shqyrtohet në një gjykatë ndërkombëtare.

KREU VI

NDIKIME KONKRETE

Neni 33

Konstatimi i dëmtimeve të mjedisit

Kur Inspektorati i Mjedisit, agjencitë rajonale të mjedisit, organet e specializuara kërkimore-shkencore që monitorojnë mjedisin, organet e qeverisjes vendore, organizatat jofitimprurëse mjedisore, përfaqësues të publikut apo shtetas të veçantë të zonave ndërkufitare vërejnë ndotje ose dëmtime të mjedisit, të shkaktuara nga veprimtari që ushtrohen në territorin e një shteti fqinj, njoftojnë ministrinë, e cila, pasi verifikon vërtetësinë e informacionit, komunikon me organin përgjegjës të shtetit fqinj, duke i kërkuar:

- a) fillimin e menjëhershëm të bisedimeve, për të shqyrtuar rastin konkret;
- b) marrjen e masave për ndërprerjen e menjëhershme të ndikimeve ndërkufitare në territorin shqiptar;
- c) angazhimin për rehabilitimin e mjediseve të dëmtuara dhe për shlyerjen e dëmeve materiale.

Neni 34

Aksidentet industriale

1. Kur vërtetohet se ndikimet e ndjeshme negative në mjedis janë pasojë e një aksidenti industrial, që ka ndodhur në një projekt ose veprimtari që zhvillohet në njërin nga shtetet fqinje, ministria vepron menjëherë, sipas kërkesave të konventës "Për aksidentet industriale", ku Republika e Shqipërisë është palë.

2. Kur nga kontrollet, matjet, vëzhgimet e monitorimet vërtetohet se ndikimet e aksidentit industrial janë me pasoja të rrezikshme për shëndetin dhe mjedisin dhe kur ndikimet negative janë shtrirë në një pjesë të gjerë të territorit të Republikës së Shqipërisë, gjendja brenda vendit trajtohet e përballohet sipas kërkesave të ligjit nr.8756, datë 26.3.2001 "Për emergjencat civile".

Neni 35

Ndikime të largëta

Kur vërtetohet se ndikimet e ndjeshme negative në mjedis janë pasojë e veprimtarive ose projekteve që zhvillohen në territorin e një shteti jofqinj, ministria:

- a) organizon dhe drejton kontrollet dhe monitorimin e menjëhershëm të cilësive të mjedisit e të shkarkimeve, që vërtetohen në përbërësit e tij, si në ujë, ajër, tokë e biodiversitet;
- b) përcakton llojin, sasinë, intensitetin e ndikimeve negative dhe shtrirjet hapësinore e territoriale të tyre;
- c) njofton shtetasit për zonat e prekura, për ndikimet që janë shfaqur, si dhe i udhëzon për masat që duhet të marrin, për t'u mbrojtur prej tyre;
- ç) njofton shtetin përkatës për llojet e ndikimeve dhe shtrirjen e tyre në territorin e vendit tonë, si dhe kërkon fillimin e menjëhershëm të bisedimeve ndërmjet organeve përkatëse, për të përballuar gjendjen;
- d) i kërkon shtetit përkatës marrjen e masave të menjëhershme për ndërprerjen e ndikimeve negative;
- dh) i kërkon mbulimin e shpenzimeve për përcaktimin e mjediseve të dëmtuara nga ndikimet negative dhe për rehabilitimin e tyre;
- e) i parashtron kërkesat e argumentuara për shpërblimin e dëmeve të shkaktuara nga ndikimet negative.

Neni 36

Parapërgatitja

1. Ministria përgatit, brenda një viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji, planet dhe programet e veprimit, kur vërtetohen rrethanat, sipas neneve 34 e 35 të këtij ligji.

2. Planet dhe programet miratohen nga ministri dhe, në bazë të tyre, veprohet për çdo rast konkret.

KREU VII DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 37

Formatimi i dokumentacionit

1. Dokumentacioni, që përdoret për komunikimet me organin përgjegjës të palës shkaktare, si kërkesa, propozime, njoftime, informacione e komunikime, standardizohet.

2. Ministria përgatit dhe formaton, brenda një viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji, dokumentacionin që do të përdoret në komunikimet me palën shkaktare, i cili miratohet nga ministri.

Neni 38

Gjuha

Për të lehtësuar bashkëbisedimin dhe komunikimin shkresor me organin përgjegjës të palës shkaktare, si dhe për të shmangur mosmarrëveshjet e keqkuptimet, që vijnë për shkak të gjuhës e të përkthimeve, propozohet përdorimi i gjuhës angleze.

Neni 39

Afatet

Angazhimi për përcaktimin e afateve dhe respektimi i tyre gjatë të gjithë procesit janë përgjegjësi parësore të ministrisë, për të mos pasur keqkuptime e mosmarrëveshje në zhvillimin e procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkuftar.

Neni 40

Shpenzimet

1. Ministria merr masa për përlogaritjen e të gjitha shpenzimeve të nevojshme dhe shtesë, që do të duhen për të mbuluar kostot:

a) e përgatitjes e të përkthimit të dokumenteve dhe të komunikimeve me organin përgjegjës të palës shkaktare;

b) e veprimtarisë së komisioneve dhe të grupeve të përbashkëta të ekspertëve, si dhe të komisioneve e të grupeve të punës që angazhon ministri gjatë të gjithë procesit;

c) e njoftimit dhe të përfshirjes së publikut në të gjitha fazat e procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis;

ç) e monitorimit të ndikimeve negative të veprimtarisë;

d) e masave shtesë që duhet të marrë propozuesi, për të zbutur dhe eliminuar ndikimet ndërkuftare, për të cilat është rënë dakord ndërmjet palëve;

dh) e shqyrtimit dhe e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve që mund të lindin me organin përgjegjës të palës shkaktare.

2. Ministria, brenda një viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji, përgatit listën tip të shpenzimeve të mundshme dhe përcakton kriteret, për të përlogaritur vlerën e secilit shpenzim, të cilat miratohen me udhëzim të veçantë të ministrit.

3. Ministria i njofton organit përgjegjës të palës shkaktare kërkesat për shpenzimet, sipas pikës 1 të këtij neni dhe bën të gjitha përpjekjet për të siguruar se të gjitha shpenzimet do të mbulohen nga ky organ, i cili i siguron ato nga propozuesi i projektit apo nga burime të tjera, sipas legjislacionit e praktikave të vendit të tij.

Neni 41
Akte nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, në zbatim të pikës 2 të nenit 2 të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të këtij ligji.

2. Ngarkohet Ministri i Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave që, në zbatim të neneve 36 pika 1, 37 pika 2 e 40 pika 2, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të këtij ligji.

Neni 42
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.5258, datë 10.4.2007 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Alfred Moisiu**

LIGJ
Nr.10 431, datë 9.6.2011

“PËR MBROJTJEN E MJEDISIT”¹
(ndryshuar me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim mbrojtjen e mjedisit në një nivel të lartë, ruajtjen dhe përmirësimin e tij, parandalimin dhe pakësimin e rreziqeve ndaj jetës e shëndetit të njeriut, sigurimin dhe përmirësimin e cilësisë së jetës, në dobi të brezave të sotëm dhe të ardhshëm, si dhe sigurimin e kushteve për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

Neni 2
Objekti

Ky ligj përcakton parimet, kërkesat, përgjegjësitë, rregullat dhe procedurat e përgjithshme për garantimin e mbrojtjes në një nivel të lartë të mjedisit në Republikën e Shqipërisë.

¹ Ky ligj është përafuar plotësisht me Direktivën 2004/35/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 21 prill 2004 “Mbi përgjegjësinë mjedisore, parandalimin dhe riparimin e dëmeve mbi ambientin” të ndryshuar. Numri CELEX: 32004L0035, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, nr. 143, datë 30.4.2004, faqe 56-75.

Neni 3
Objektivat e mbrojtjes së mjedisit

Objektivat e mbrojtjes së mjedisit janë:

- a) parandalimi, kontrolli dhe ulja e ndotjes së ujit, ajrit, tokës dhe ndotjeve të tjera të çdo lloji;
- b) ruajtja, mbrojtja dhe përmirësimi i natyrës dhe i biodiversitetit;
- c) ruajtja, mbrojtja dhe përmirësimi i qëndrueshmërisë mjedisore me pjesëmarrje publike;
- ç) përdorimi i matur dhe racional i natyrës dhe i burimeve të saj;
- d) ruajtja dhe rehabilitimi i vlerave kulturore dhe estetike të peizazhit natyror;
- dh) mbrojtja dhe përmirësimi i kushteve të mjedisit;
- e) mbrojtja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës dhe shëndetit të njeriut.

Neni 4
Fusha e zbatimit të ligjit

Mbrojtja e mjedisit nga ndotja e dëmtimi përbën përparësi kombëtare dhe është e detyrueshme për çdo banor të Republikës së Shqipërisë, për të gjitha organet shtetërore, si dhe për personat fizikë dhe juridikë, vendas e të huaj, që ushtrojnë veprimtarinë e tyre në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Neni 5
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Autoritet publik” janë:
 - a) organet e qeverisjes qendrore dhe vendore apo organet e tjera të administratës publike, përfshirë organizmat këshillues publikë, në nivel kombëtar, rajonal apo vendor;
 - b) çdo person, fizik apo juridik, që ushtron funksione administrative publike, përfshirë edhe detyra, veprimtari ose shërbime specifike që kanë të bëjnë me mjedisin;
 - c) çdo person, fizik apo juridik, që ka përgjegjësi a funksione publike apo që siguron shërbime publike, që kanë të bëjnë me mjedisin dhe janë nën kontrollin e një organizmi apo personi që përfshihet në grupimet e përcaktuara në shkronjat “a” dhe “b” të pikës 1 të këtij neni.
2. “Cilësi e mjedisit” është gjendja e mjedisit apo e një përbërësi të tij në një kohë të caktuar, e shprehur nëpërmjet treguesve fizikë, kimikë, biologjikë, estetikë apo të tjerë.
3. “Dëmtim i mjedisit” është dëmi i kryer ndaj mjedisit apo humbja e funksionit natyror të pjesëve përbërëse të mjedisit, shkaktuar nga humbja e ndonjë prej përbërësve të tij, nga ndërhyrjet nga njeriu ndaj lidhjeve të përbërësve të mjedisit dhe/ose rrjedhës natyrore të zhvillimit të tyre.
4. “Kapacitet bartës” është kapaciteti i mjedisit për të pranuar ndryshimet e shkaktuara nga faktorët e jashtëm, duke ruajtur, në të njëjtën kohë, vetitë e tij natyrore.
5. “Ministria” është ministria përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit.
6. “Ministër” është ministri përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit.
7. “Mjedis” janë përbërësit natyrorë: ajri, toka, ujërat, klima, flora dhe fauna në tërësinë e ndërveprimeve me njëra-tjetrën, si dhe trashëgimia kulturore, si pjesë e mjedisit të krijuar nga njeriu.
8. “Mjedis i kërcënuar” është mjedisi i një zone të caktuar nën efektin e trysnisë së një ndotjeje të konsiderueshme.
9. “Ndërhyrje negative në mjedis” është çdo veprim i përkohshëm apo i vazhdueshëm i njeriut, që mund të prekë kapacitetin bartës të mjedisit apo biodiversitetin e tij, ose që ka ndikime të dëmshme mbi mjedisin.

10. “Ndotje” është futja e drejtpërdrejtë ose jo e drejtpërdrejtë, si rezultat i veprimtarisë së njeriut, e substancave, dridhjeve, rrezatimit, erërave të pakëndshme, nxehtësisë apo zhurmës në ajër, ujë apo tokë, në atë masë që mund të jetë e dëmshme për cilësinë e mjedisit ose shëndetin e njeriut, që mund të çojë në dëmtimin e pronës materiale apo të përkeqësojë dhe të ndërhyjë në shërbimet e përdorimet e tjera të ligjshme të mjedisit.

11. “Operator” është personi fizik apo juridik, që operon apo kontrollon instalimin, ose të cilit i është deleguar fuqi ekonomike vendimtare për funksionet teknike të instalimit, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

12. “Publik” është një ose më shumë persona, fizikë apo juridikë, në përputhje me legjislacionin e praktikat kombëtare, shoqatat, organizatat dhe grupimet e tyre.

13. “Rrezik ndaj mjedisit” është mundësia që paraqet një veprimtari njerëzore për të shkaktuar, në mënyrë të drejtpërdrejtë ose jo, dëmtimin e mjedisit apo për të vënë në rrezik jetën dhe shëndetin e njeriut.

14. “Skema e ekomenaxhimit dhe auditimit” është një instrument menaxhimi për organizatat e biznesit dhe organizata të tjera për të vlerësuar, për të raportuar e për të përmirësuar performancën e tyre në mjedis.

15. “Subjekt ndotës ose ndotës” është çdo person fizik apo juridik, veprimtaria e drejtpërdrejtë ose jo e drejtpërdrejtë e të cilit shkakton ndotjen e mjedisit.

16. “Substanca” janë elementet kimike dhe përbërjet e tyre në gjendjen e tyre natyrore apo siç prodhohen nga industria.

17. “Substancë e rrezikshme” është një substancë apo grup substancash, të cilat janë toksike, të qëndrueshme dhe me prirje për t’u akumuluar biologjikisht në mënyrë të natyrshme, si dhe substanca apo grupe të tjera substancash, të cilat paraqesin rrezikshmëri të ngjashme.

18. “Shkarkim” është lëshimi i drejtpërdrejtë apo jo i drejtpërdrejtë i substancave, dridhjeve, rrezatimit, erërave të pakëndshme, nxehtësisë ose zhurmës nga burime të veçuara apo të përhapura në ajër, ujë ose tokë, si pasojë e veprimtarisë njerëzore.

19. “Veprimtari” është veprimtaria prodhuese ose operacione të instalimeve dhe impianteve të tyre.

KREU II

PARIMET E MBROJTJES SË MJEDISIT

Neni 6

Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm

Autoritetet publike, përmes hartimit, miratimit dhe zbatimit të akteve normative, strategjive, planeve, programeve e projekteve brenda kompetencave të tyre, nxitin zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe shoqëror, duke përdorur burimet natyrore në atë mënyrë që të plotësohen nevojat aktuale dhe të ruhet mjedisi, pa cenuar mundësinë e brezave të ardhshëm për të plotësuar nevojat e tyre.

Neni 7

Parimi i parandalimit dhe marrja e masave paraprake

1. Masat për mbrojtjen e mjedisit merren në një fazë të hershme të zhvillimit të çdo veprimtarie, në mënyrë që të parandalojnë apo, në rast se nuk është e mundur, të minimizojnë efektet negative të asaj veprimtarie në mjedis.

2. Gjatë përcaktimit të masave dhe veprimtarive specifike të mbrojtjes së mjedisit zbatohet një qasje paraprake me qëllim që, në rast se ka kërcënime për dëme të rënda apo të pakthyeshme mbi mjedisin, mungesa e sigurisë shkencore të mos pengojë apo të mos shtyjë në kohë marrjen e masave efektive me kosto më të ulët, që parandalojnë dëmtimin e mjedisit.

Neni 8

Parimi i ruajtjes së burimeve natyrore

1. Mbrojtja e mjedisit realizohet duke ruajtur njëkohësisht burimet natyrore, përmes kursimit, përdorimit të efektshëm apo zëvendësimit të lëndëve të para natyrore e të materialeve të përfutuara prej tyre dhe ripërdorimit, riciklimit e rikuperimit të mbetjeve.

2. Autoritetet publike, përmes hartimit, miratimit dhe zbatimit të akteve normative, strategjive, planeve, programeve e projekteve, brenda kompetencave të tyre, nxitin marrjen e masave dhe kryerjen e veprimtarive për mbrojtjen e burimeve natyrore.

Neni 9

Parimi i zëvendësimit dhe/ose kompensimit

1. Masat dhe veprimtaritë e mbrojtjes së mjedisit merren:

a) për të zëvendësuar ndërhyrjet që mund të sjellin efekte të dëmshme mbi mjedisin me ndërhyrje të tjera që paraqesin një rrezik apo kërcënim më të vogël apo kompensojnë efektet e dëmshme të pashmangshme;

b) për të siguruar përdorimin e praktikave më të mira mjedisore, përdorimin e produkteve, të pajisjeve e të aparaturave, si dhe për zbatimin e proceseve të prodhimit, që janë më pak të dëmshme apo të padëmshme për mjedisin.

2. Autoritetet publike, përmes hartimit, miratimit dhe zbatimit të akteve normative, strategjive, planeve, programeve e projekteve brenda kompetencave të tyre, nxitin përdorimin, për efekte të mjedisit, të teknikave më të mira të disponueshme.

Neni 10

Parimi i qasjes së integruar

1. Qëllimi i parimit të qasjes së integruar është parandalimi dhe/ose reduktimi i rrezikut ndaj mjedisit, në tërësinë e tij.

2. Autoritetet publike, gjatë hartimit dhe miratimit të dokumenteve të planifikimit të territorit, brenda kompetencave të tyre, marrin parasysh, në mënyrë të veçantë, cenueshmërinë e mjedisit, lidhjen ndërmjet ekuilibrit dhe vlerave të peizazhit natyror, lidhjen ndërmjet burimeve natyrore të përtëritshme dhe jo të përtëritshme, trashëgiminë kulturore dhe të pasurive materiale, tërësinë e ndërveprimeve të tyre të ndërsjella, si dhe ndërveprimin ndërmjet projekteve ekzistuese dhe atyre të planifikuara.

Neni 11

Parimi i përgjegjësisë së ndërsjellë dhe bashkëpunimit

1. Bashkëpunimi dhe veprimet e përbashkëta ndërmjet autoriteteve publike gjatë hartimit e miratimit të Strategjisë për Mbrojtjen e Mjedisit, programeve, planeve dhe rregullave të ndërhyrjes, dhënies së lejeve të mjedisit apo gjatë zbatimit të politikës, kontrollit dhe masave të tjera mjedisore është i domosdoshëm.

2. Republika e Shqipërisë siguron bashkëpunimin dhe solidaritetin për zgjidhjen e problemeve mjedisore globale dhe ndërqeveritare përmes marrëveshjeve ndërkombëtare e shkëmbimit të informacionit mjedisor.

3. Autoritetet publike, brenda kompetencave të tyre, sigurojnë mënyrën dhe kushtet e bashkëpunimit me personat fizikë dhe juridikë, privatë, me qëllim arritjen e objektivave për mbrojtjen e integruar të mjedisit.

Neni 12
Parimi “Ndotësi paguan”

Personi fizik apo juridik, veprimet ose mosveprimet e të cilit ndikojnë në ndotjen e mjedisit, mban përgjegjësi financiare, duke përballuar kostot e shkaktuara nga ky dëmtim apo rrezik për dëmtimin e mjedisit. Kosto të tilla përfshijnë kostot e vlerësimit të dëmtimit të mjedisit, vlerësimit të masave të nevojshme, si dhe kostot e shmangies së dëmtimit të mjedisit, përfshirë kostot e rehabilitimit e të kompensimit të personave fizikë apo juridikë të dëmtuar.

Neni 13
Parimi i së drejtës për informim dhe i pjesëmarrjes së publikut

1. Çdo person ka të drejtë t'i jepet në kohë informacion për gjendjen e mjedisit, ndotjen e tij dhe masat e marra, në përputhje me këtë ligj, me legjislacionin të cilit ai i referohet, si dhe me ligjin nr. 8503, datë 30.6.1999 “Për të drejtën e informimit në lidhje me dokumentet zyrtare”.

2. Gjatë zgjidhjes institucionale të problemeve të mbrojtjes së mjedisit, autoritetet publike përkatëse sigurojnë që publiku dhe palët e interesuara të kenë mundësi reale për të marrë pjesë në procedurat për identifikimin e gjendjes së mjedisit, hartimin dhe miratimin e strategjive, planeve e të programeve që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit dhe përbërësit e mjedisit, si dhe në hartimin dhe miratimin e rregulloreve e të akteve me karakter të përgjithshëm, që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit, vendimmarrjen për dhënien e lejeve përkatëse të mjedisit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe me legjislacionin, të cilit ai i referohet.

Neni 14
Parimi i nxitjes së veprimtarive për mbrojtjen e mjedisit

1. Autoritetet publike, brenda kompetencave të tyre:

a) nxitin veprimtaritë për mbrojtjen e mjedisit, që parandalojnë apo reduktojnë ndotjen e tij, si dhe projekte, që ulin përdorimin e substancave të caktuara, të lëndëve të para e të energjisë, apo që e ndotin më pak mjedisin;

b) mund të lidhin marrëveshje me subjektet ndotëse dhe shoqatat e tyre për masat vullnetare që ato mund të ndërmarrin, me qëllim reduktimin e mëtejshëm të ndikimit në mjedis.

2. Autoritetet publike, fusha e veprimit të të cilave përfshin funksione të lidhura me mbrojtjen e mjedisit, brenda kompetencave të tyre, nxitin informimin, ndërgjegjësimin dhe edukimin e publikut për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

KREU III
MBROJTJA E PËRBËRËSVE TË MJEDISIT

Neni 15
Mbrojtja e integruar

Përbërësit e mjedisit mbrohen nga ndotja, si veçmas, ashtu dhe në kombinim, duke pasur parasysh ndërveprimet ndërmjet tyre.

Neni 16
Mbrojtja e ajrit

1. Mbrojtja e ajrit përfshin masat për mbrojtjen e përbërësve dhe cilësisë së tij, me synim shmangien apo reduktimin e efekteve të dëmshme mbi shëndetin e njeriut, cilësinë e jetës dhe mjedisin në tërësi, si dhe parandalimin e pakësimit e ndotjes që shkakton dëmtimin e shtresës së ozonit dhe ndryshimet klimatike globale.

2. Masat përkatëse për zbatimin e mbrojtjes së ajrit përcaktohen në këtë ligj dhe me legjislacionin e posaçëm në fuqi.

Neni 17

Mbrojtja e ujërave

1. Mbrojtja e ujërave përfshin masat për mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së ujërave sipërfaqësore, nëntokësore, në tranzicion, të ujërave bregdetare dhe të detit, në tërësi, me qëllim shmangien apo pakësimin e efekteve të dëmshme mbi ekosistemet ujore, mjedisin në tërësi, shëndetin e njeriut dhe cilësinë e jetës.

2. Masat përkatëse për zbatimin e mbrojtjes së ujërave, sipas kategorive të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, përcaktohen në këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm.

Neni 18

Mbrojtja e tokës

1. Mbrojtja e tokës përfshin ruajtjen e cilësive dhe të funksioneve natyrore të tokës, parandalimin e dëmtimit të saj, monitorimin e gjendjes së tokës dhe ndryshimet në cilësinë e saj, si dhe përmirësimin dhe rehabilitimin e tokës së dëmtuar.

2. Mbrojtja e shtresës vegetative të tokës synon mbrojtjen e aftësisë për të prodhuar, si dhe përmirësimin e rehabilitimin e saj.

3. Masat përkatëse për zbatimin e mbrojtjes së tokës dhe të shtresës vegetative të saj përcaktohen në këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm.

Neni 19

Mbrojtja e natyrës

1. Mbrojtja e natyrës përfshin:

a) ruajtjen e biodiversitetit, të ekosistemeve e të peizazhit natyror;
b) masat për mbrojtjen e pyjeve: natyrore, pjesërisht natyrore, komplekseve pyjore dhe të tokës pyjore, rrjedhave dhe burimeve ujore, florës dhe faunës në një rajon pyjor, si dhe të stacioneve të gjeneve dhe farërave të varieteteve vendase të drurëve.

2. Masat përkatëse për zbatimin e mbrojtjes së natyrës dhe të pyjeve përcaktohen në këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm.

Neni 20

Ndryshimet klimatike

1. Ndryshime klimatike janë ndryshimet e shkaktuara nga ndikimet e njeriut në sistemin klimatik.

2. Masa të veçanta për ndryshimet klimatike përcaktohen në këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm.

3. Këshilli i Ministrave, nëpërmjet akteve nënligjore, mbështet dhe nxit:

a) reduktimin dhe stabilizimin e shkarkimeve të gazeve serë;
b) marrjen e masave të sigurta për kapjen dhe ruajtjen e dioksidit të karbonit;
c) përdorimin e energjisë së rinovueshme dhe efikasitetin e përdorimit të saj.

KREU IV MBROJTJA E MJEDISIT NË PROCESIN E PLANIFIKIMIT

Neni 21

Strategjitë dhe planet mjedisore

1. Ministria përgatit strategji dhe plane mjedisore kombëtare në mënyrë periodike.
2. Ministria, sipas rastit, përgatit strategji dhe plane mjedisore kombëtare për secilin nga përbërësit e mjedisit.
3. Strategjitë dhe planet e referuara në pikat 1 dhe 2 të këtij neni rishikohen dhe përditësohen në mënyrë të rregullt, sipas nevojave.
4. Këshilli i Ministrave miraton strategjitë dhe planet e referuara në pikat 1 dhe 2 të këtij neni.

Neni 22

Planet vendore të veprimit për mjedisin

1. Autoritetet e qeverisjes vendore përgatitin plane veprimi, vendore, për mjedisin në mënyrë periodike, në përputhje me strategjitë dhe planet e referuara në nenin 21 të këtij ligji.
2. Planet e veprimit, vendore, për mjedisin rishikohen dhe përditësohen në mënyrë të rregullt, sipas nevojave.
3. Këshilli i autoritetit të qeverisjes vendore përkatëse miraton planet e referuara në pikën 1 të këtij neni.
4. Kryetarët e njësive të qeverisjes vendore, në fillim të çdo viti, raportojnë në këshillin e qarkut për zbatimin e planeve vendore përkatëse për mjedisin, për vitin pararendës.

Neni 23

Planet e zhvillimit

1. Planet e zhvillimit, në kuptim të këtij ligji, përfshijnë instrumentet e parashikuara në planifikimin kombëtar, vendor e ndërvendor, dhe planifikimin e integruar, siç përcaktohet në ligjin nr. 10 119, datë 23.4.2009 “Për planifikimin e territorit”.
2. Gjatë hartimit dhe miratimit të planeve të zhvillimit, autoriteti publik përkatës mban parasysh veçanërisht ndjeshmërinë e mjedisit të një zone të caktuar, kapacitetin bartës të saj, lidhjen dhe harmoninë e vlerave të peizazhit natyror, lidhjen ndërmjet burimeve natyrore të përtëritshme dhe të papërtëritshme, trashëgiminë kulturore, si dhe tërësinë e ndërveprimeve ndërmjet zhvillimeve ekzistuese dhe atyre të planifikuara në mjedis.
3. Planet e zhvillimit përfshijnë masa për mbrojtjen e tokës, të ujërave, detit, ajrit, pyjeve, klimës, ekosistemeve, peizazhit natyror, vlerave kulturore dhe fizike, masat për menaxhimin e mbetjeve, masat për mbrojtjen kundër zhurmave, dridhjeve, erërave të pakëndshme dhe zjarrit, si dhe masa të tjera që kanë lidhje me to, që synojnë mbrojtjen e shëndetit të njeriut dhe përmirësimin e cilësisë së jetës, të përcaktuara në përputhje me këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm.

Neni 24

Vlerësimi strategjik mjedisor

1. Vlerësimi strategjik mjedisor kryhet për:
 - a) planet dhe programet në fushën e bujqësisë, pyjeve, peshkimit, energjetikës, industrisë, minierave, transportit, telekomunikacioneve, menaxhimit të mbetjeve, menaxhimit të ujërave, turizmit, planifikimit të territorit, si dhe për planet e programet e zhvillimit kombëtar, rajonal e vendor;

b) dokumentet e planifikimit strategjik, në bazë të të cilave bëhet planifikimi i zbatimit të projekteve që i nënshtrohen vlerësimit të ndikimit në mjedis, siç përcaktohet në nenin 21 të këtij ligji;

c) planet dhe programet që mund të kenë efekt mbi zonat veçanërisht të mbrojtura, siç parashikohet në aktet ligjore të posaçme.

2. Planet dhe programet e referuara në pikën 1 të këtij neni, të cilat parashikojnë përdorimin e zonave të vogla në nivel vendor dhe/apo ndryshime jothelbësore të tyre, kërkojnë kryerjen e vlerësimit strategjik mjedisor vetëm në rast se ministria vlerëson se ato mund të kenë efekte të rëndësishme në mjedis.

3. Planet dhe programet, që nuk përfshihen në pikën 1 të këtij neni, por që përcaktojnë kuadrin për miratimin e zhvillimit të projekteve në të ardhmen, i nënshtrohen vlerësimit strategjik mjedisor vetëm në rast se ministria vlerëson se ato mund të kenë efekte të konsiderueshme në mjedis.

4. Kërkesat e hollësishme për zbatimin e këtij neni përcaktohen në ligjin për vlerësimin strategjik mjedisor.

Neni 25

Vlerësimi i ndikimit në mjedis

1. Vlerësimi i ndikimit në mjedis i një projekti të propozuar zhvillimi është vlerësimi i ndikimeve të rëndësishme, të mundshme, të asaj veprimtarie në mjedis.

2. Gjatë vlerësimit të ndikimit në mjedis kryhen identifikimi, përshkrimi dhe vlerësimi në mënyrën e duhur i ndikimit në mjedis të një veprimtarie, të referuar në pikën 1 të këtij neni, duke përcaktuar efektet e mundshme të drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta mbi tokën, ujën, detin, ajrin, pyjet, klimën, shëndetin e njeriut, florën dhe faunën, peizazhin natyror, pasuritë materiale, trashëgiminë kulturore, duke pasur parasysh lidhjet e tyre të ndërsjella.

3. Vlerësimi i ndikimit në mjedis zbaton parimin e parandalimit që në fazën e hershme të planifikimit të projektit, me qëllim shmangien apo minimizimin e efekteve negative në mjedis, përmes harmonizimit dhe përshtatjes së saj me kapacitetin bartës të mjedisit.

4. Vlerësimi i ndikimit në mjedis kryhet nga zhvilluesi, si pjesë e përgatitjeve për planifikimin e një projekti zhvillimi dhe para kërimit të lejeve përkatëse të zhvillimit.

5. Kërkesat e hollësishme për zbatimin e këtij neni përcaktohen në ligjin për vlerësimin e ndikimit në mjedis.

KREU V

PARANDALIMI DHE KONTROLI I NDOTJES

SEKSIONI 1

NORMAT E MJEDISIT

Neni 26

Normat e cilësisë së mjedisit

1. Me “Normë të cilësisë së mjedisit” kuptohet kufiri i lejuar i përqendrimit të një ndotësi apo grupi të caktuar ndotësish në ajër, ujë ose tokë.

2. Normat e cilësisë së mjedisit për ndotës apo grupe të veçanta ndotësish të secilit prej përbërësve të mjedisit, si dhe afatet për arritjen e normave të cilësisë së mjedisit përcaktohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 27

Normat teknike të shkarkimeve në mjedis

1. Me “Normë teknike të shkarkimeve në mjedis” kuptohet masa, përqendrimi ose niveli i shkarkimit në mjedis nga një veprimtari, të cilat nuk duhet të tejkalohen gjatë një apo më shumë periudhave kohore. Normat teknike të mjedisit vendosen për grupe apo kategori të caktuara substancash.

2. Vlerat kufi të shkarkimeve të përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit për një veprimtari specifike nuk duhet të jenë më pak shtrënguese se norma teknike e shkarkimeve mjedisore përkatëse.

3. Normat teknike të shkarkimeve në mjedis, në mënyrë të përgjithshme, zbatohen në pikën ku bëhet shkarkimi nga veprimtaria.

4. Normat teknike të shkarkimeve në mjedis për ndotës apo grupe specifike ndotësish, për përbërës të veçantë të mjedisit, si dhe afatet e përkohshme për arritjen e këtyre normave përcaktohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 28

Kërkesat themelore për produktet

1. Kërkesat themelore për produktet, makineritë, pajisjet dhe teknologjitë e prodhimit, që mund të rrezikojnë apo të kërcënojnë mjedisin, parashikohen nga kuadri ligjor për sigurinë e përgjithshme të produkteve, kërkesat themelore ndaj produkteve joushqimore dhe vlerësimin e përputhshmërisë.

2. Atje ku është e nevojshme, këto kërkesa themelore përfshihen në lejen përkatëse të mjedisit, sipas seksionit 2 të këtij kreu.

SEKSIONI 2

LEJET E MJEDISIT

Neni 29

Lejet e mjedisit

1. Veprimtaritë, që shkaktojnë ndotje në mjedis, pajisen me lejen përkatëse të mjedisit, ku përcaktohen, me shkrim, kushtet e nevojshme për të garantuar se veprimtaria/instalimi do të përmbushë kërkesat e legjislacionit mjedisor në fuqi.

2. Dhënia e lejeve të mjedisit përcaktohet sipas një sistemi të përbërë prej tri nivelesh, mbështetur në madhësinë dhe llojin e veprimtarisë që ka nevojë të pajiset me leje, si dhe në mundësinë që ka ajo veprimtari të shkaktojë ndotje në atë masë që mund të sjellë dëm në mjedis dhe të rrezikojë shëndetin e njeriut:

- a) kategoria e veprimtarive A, për të cilat zbatohet leja e mjedisit e tipit A;
- b) kategoria e veprimtarive B, për të cilat zbatohet leja e mjedisit e tipit B;
- c) kategoria e veprimtarive C, për të cilat zbatohet leja e mjedisit e tipit C.

Kategoritë e veprimtarive dhe kufijtë ndërmjet tri niveleve përcaktohen në ligjin për lejet e mjedisit.

3. Lejet e mjedisit, të përcaktuara në këtë ligj, miratohen sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë” dhe përfshihen në kategorinë III. 1 të shtojcës së tij.

Neni 30

Parandalimi i aksidenteve madhore që përfshijnë substanca të rrezikshme

1. Çdo veprimtari, ku substancat dhe preparatet kimike të rrezikshme janë ose mund të jenë të pranishme në sasi të tilla që mund të shkaktojnë dëme në mjedis apo në shëndetin e njeriut në rastin e një aksidenti madhor, i nënshtrohet një sistemi kontrolli për parandalimin dhe kufizimin e këtyre aksidenteve.

2. Masat për parandalimin e aksidenteve madhore, që përfshijnë substanca të rrezikshme, përcaktohen në këtë ligj dhe në ligjin për parandalimin e aksidenteve madhore, që përfshijnë substanca të rrezikshme.

Neni 31

Tavanet e shkarkimeve

1. Për qëllime të këtij neni, me “Tavan kombëtar shkarkimi” kuptohet sasia maksimale e një substance, të referuar në pikën 2 të këtij neni, e shprehur në kilotonë, e cila lejohet të shkarkohet nga territori i Republikës së Shqipërisë gjatë një viti kalendarik.

2. Republika e Shqipërisë merr masat e nevojshme për të kufizuar shkarkimet kombëtare të ndotësve acidifikues dhe eutrofikues dhe prekursorëve të ozonit.

3. Masat e referuara në pikën 2 të këtij neni kufizojnë tavanet kombëtare vjetore të atyre substancave dhe, në veçanti, të dioksidit të squfurit, oksideve të azotit, përbërjeve të paqëndrueshme organike dhe amoniakut, në sasi jo më të mëdha se tavanet e shkarkimeve të miratuara për secilën nga këto substanca.

4. Kur është e nevojshme, leja përkatëse e mjedisit, sipas përcaktimit të nenit 29 të këtij ligji, përmban kushtet që sigurojnë respektimin e tavaneve kombëtare të shkarkimeve.

5. Tavanet kombëtare të shkarkimeve dhe masat e referuara në pikën 2 të këtij neni, për mbrojtjen e efektshme të njerëzve nga rreziqet e njohura në shëndet nga ndotja e ajrit, miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 32

Regjistri i shkarkimit dhe transferimit të ndotësve

1. Regjistri i Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve përmban informacionin për shkarkimet dhe transferimet e ndotësve dhe të mbetjeve, vlerësimin e prirjeve të tyre, monitorimin e progresit të bërë përmes politikave e programeve mjedisore, të përmbushjes së detyrimeve që rrjedhin nga marrëveshjet ndërkombëtare, si dhe mundëson të drejtën e publikut për t’iu dhënë ky informacion.

2. Regjistri i Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve administrohet nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit.

3. Operatori i veprimtarive, të cilave u referohet ky nen, mban, përditëson dhe i raporton çdo vit Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për zbatimin e këtij neni.

4. Kërkesat e hollësishme për funksionimin dhe menaxhimin e Regjistrit të Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve, lista e veprimtarive dhe ndotësve, që janë subjekt i këtij regjistri, si dhe formulari i deklarimit të të dhënave për shkarkimet dhe transferimin e ndotësve nga operatori miratohen nga Këshilli i Ministrave.

SEKSIONI 3 MASA TË TJERA TË KONTROLLIT TË NDOTJES

Neni 33

Menaxhimi i integruar i mbetjeve

1. Menaxhimi i integruar i mbetjeve synon parandalimin ose reduktimin e mbetjeve dhe ndikimeve të dëmshme të tyre mbi mjedisin, si dhe përdorimin e efektshëm të burimeve natyrore, me qëllim mbrojtjen e mjedisit, të burimeve, të shëndetit të njeriut, si dhe përmirësimin e cilësisë së jetës.

2. Masat për menaxhimin e mbetjeve përcaktohen me ligj të posaçëm.

Neni 34

Kimikatat

1. Mbrojtja nga efektet e dëmshme të kimikateve, përbërjeve dhe preparateve të tyre përfshin masat dhe procedurat e mbrojtjes nga efektet e tyre të dëmshme mbi mjedisin dhe shëndetin e njeriut.

2. Masat për zbatimin e mbrojtjes nga efektet e dëmshme të kimikateve përcaktohen me ligj të posaçëm.

Neni 35

Substancat ozonholluese

1. Rregullat për prodhimin, importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e substancave ozonholluese, si dhe për importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e produkteve e të pajisjeve, që përmbajnë këto substanca, miratohen nga Këshilli i Ministrave.

2. Veprimtaritë e lidhura me substancat ozonholluese licencohen sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë” dhe përfshihen në kategorinë III. 3 të shtojcës së tij.

Neni 36

Organizmat e Modifikuar Gjenetikisht

1. Ndalohet shkarkimi i qëllimshëm në mjedis apo hedhja në treg e Organizmave të Modifikuar Gjenetikisht, që mund të shkaktojnë efekte të dëmshme mbi mjedisin dhe shëndetin e njeriut, me përjashtim të rasteve kur parashikohet ndryshe nga legjislacioni në fuqi, në përputhje me parimin e parandalimit dhe masave paraprake.

2. Ky nen nuk zbatohet për ushqimet dhe ushqimin për kafshë, që përmbajnë Organizma të Modifikuar Gjenetikisht, të cilat rregullohen me ligj të posaçëm.

3. Rregullat e hollësishme për lëshimin e qëllimshëm në mjedis të Organizmave të Modifikuar Gjenetikisht, për qëllime të tjera, përveç hedhjes së tyre në treg, si produkte që synojnë mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njeriut, miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 37

Ndotësit organikë të qëndrueshëm

1. Ndalohen prodhimi, importi, hedhja në treg dhe përdorimi i kimikateve dhe pesticideve, që shfaqin karakteristika të ndotësve organikë të qëndrueshëm, me përjashtim të rasteve kur parashikohet ndryshe nga legjislacioni në fuqi.

2. Lista e substancave, të referuara në pikën 1 të këtij neni, kontrolli i prodhimit, importit,

hedhjes në treg dhe përdorimit, përjashtimet nga masat e kontrollit dhe reduktimi, minimizimi e eliminimi i shkarkimit të këtyre substancave miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 38

Mbrojtja nga zhurmat dhe dridhjet

1. Mbrojtja nga zhurmat dhe dridhjet përfshin masat e mbrojtjes nga zhurmat dhe dridhjet, ndaj të cilave njerëzit janë të ekspozuar, në veçanti në zona të banuara, në parqe publike apo në zona të tjera të qeta në zona urbane, në zona të qeta në zona rurale, pranë shkollave, spitaleve, si dhe pranë ndërtesave e zonave të tjera të ndjeshme ndaj zhurmave dhe/ose dridhjeve.

2. Masat për zbatimin e mbrojtjes nga zhurmat dhe dridhjet përcaktohen me ligj të posaçëm.

Neni 39

Erërat e pakëndshme

1. Mbrojtja nga erërat e pakëndshme përfshin masat mbrojtëse ndaj shkarkimit të substancave me erë të pakëndshme ose potencialisht të pakëndshme nga veprimtaritë që i gjenerojnë ato dhe ndaj të cilave ekspozohen njerëz.

2. Masat për mbrojtjen ndaj erërave të pakëndshme dhe kriteret e vlerësimit për veprimtaritë e reja dhe ekzistuese me shkarkime me erë të pakëndshme ose potencialisht të pakëndshme apo për burimet e këtyre erërave miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 40

Mbrojtja nga rrezatimi

1. Mbrojtja nga rrezatimi jonizues dhe jojonizues synon parandalimin, reduktimin dhe kontrollin e rrezikut ndaj jetës dhe shëndetit të njeriut, si dhe ndaj mjedisit.

2. Masat për mbrojtjen nga rrezatimin jonizues dhe jojonizues përcaktohen me ligj të posaçëm.

KREU VI

MONITORIMI I GJENDJES SË MJEDISIT

SEKSIONI 1

GJENDJA E MJEDISIT

Neni 41

Monitorimi i gjendjes së mjedisit

1. Monitorimi i gjendjes së mjedisit është vëzhgimi dhe regjistrimi, sipas një plani dhe rregulli të caktuar, i cilësisë së mjedisit dhe i ndryshimeve të gjendjes së përbërësve të tij. Në veçanti, ai përfshin:

- a) cilësinë e ujërave sipërfaqësore;
- b) cilësinë e ujërave nëntokësore;
- c) cilësinë e ajrit;
- ç) mbetjet;
- d) zhurmat;
- dh) rrezatimet;
- e) cilësinë e tokës;
- ë) florën, faunën, biodiversitetin, pyjet;
- f) ndikimet e sektorëve ekonomikë mbi përbërësit e mjedisit;
- g) monitorimin e fenomeneve natyrore dhe ndikimin e mundshëm të tyre mbi mjedisin;
- gj) monitorimin e ndikimeve të ndotjes së mjedisit mbi shëndetin e njeriut.

2. Këshilli i Ministrave miraton rregullat dhe procedurat për hartimin e Programit Kombëtar për Monitorimin e Mjedisit.

Neni 42

Rrjeti Kombëtar i Monitorimit të Gjendjes së Mjedisit

1. Në zbatim të nenit 41 të këtij ligji, ngrihet Rrjeti Kombëtar i Monitorimit të Gjendjes së Mjedisit, i cili shtrihet në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Agjencia Kombëtare e Mjedisit është autoriteti kompetent për menaxhimin e Rrjetit Kombëtar të Monitorimit të Gjendjes së Mjedisit.

2. Organizimi dhe funksionimi i rrjetit dhe mënyra, procedura dhe forma e paraqitjes së të dhënave në këtë rrjet miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 43

Kufizimi i pronësisë dhe i të drejtave të tjera reale për monitorimin e mjedisit

1. Çdo personi fizik apo juridik, subjekti privat ose publik, i kufizohet e drejta e pronësisë dhe të drejta të tjera reale mbi pronën në atë pjesë të saj, ku vendosen objekte dhe/ose aparatura matëse për kryerjen e monitorimit të mjedisit në rastet kur mendohet që kryerja e monitorimit të mjedisit është në interes të publikut, në përputhje me sa parashikohet në ligjin nr. 8561, datë 22.12.1999 “Për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë, pronë private, për interes publik”.

2. Me qëllim kryerjen e monitorimit të mjedisit, personi i autorizuar përdor kryesisht tokën në pronësi të shtetit, atje ku ndërhyrja për përdorimin aktual të asaj pjese toke është minimale. Gjatë kryerjes së veprimtarive që kanë të bëjnë me instalimin e një objekti/impianti, të tilla si aparatet dhe pajisjet matëse, të referuara në pikën 1 të këtij neni, personi i autorizuar minimizon ndërhyrjen për përdorimin e asaj pjese toke sa më shumë të jetë e mundur dhe pas kryerjes së veprimtarisë e rikthen tokën në gjendjen e saj të mëparshme.

SEKSIONI 2

MONITORIMI I PËRPUTHSHMËRISË

Neni 44

Detyrimet e operatorit për monitorimin e përputhshmërisë

1. Operatori i veprimtarive, të përfshira në kategoritë A, B dhe C, të referuara në nenin 29 të këtij ligji, monitoron shkarkimet e veprimtarisë së tij, në përputhje me dispozitat e legjislacionit për lejet e mjedisit dhe kushtet e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit.

2. Operatori i referuar në pikën 1 të këtij neni monitoron burimet e shkarkimit të veprimtarisë së vet dhe kryen monitorime të tjera, duke përdorur pajisje dhe instrumente të miratuara, përmes procedurës për verifikimin e matjeve, të parashikuara në legjislacionin e posaçëm dhe në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit, si dhe mban këto pajisje e instrumente në një gjendje të përshtatshme pune.

3. Operatori mund të kryejë monitorimin nëpërmjet pajisjeve dhe instrumenteve të akredituara që ai disponon ose nëpërmjet laboratorëve të specializuar e të akredituar.

4. Rezultatet e vetëmonitorimit u jepen autoriteteve përkatëse në përputhje me legjislacionin për lejet mjedisore dhe me kushtet e përfshira në lejen përkatëse mjedisore.

KREU VII INFORMACIONI MJEDISOR

Neni 45

Qëllimi dhe funksionimi i sistemit të informacionit mjedisor

1. Sistemi i informacionit mjedisor i shërben mbrojtjes dhe menaxhimit të integruar të mjedisit dhe përbërësve të tij, monitorimit të zbatimit të politikave mjedisore, raportimeve të ndërsjella, në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, dhe sigurimit të informimit të publikut.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit administron sistemin e informacionit mjedisor.

3. Autoritetet publike bashkëpunojnë me Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, me qëllim sigurimin e funksionimit të duhur të këtij sistemi. Mjetet, metodologjia dhe procedurat e shkëmbimit të informacionit, në lidhje me funksionimin e këtij sistemi, miratohen nga Këshilli i Ministrave.

4. Sistemi i informacionit mjedisor përmban të dhëna për gjendjen e mjedisit, ngarkesën ndotëse dhe ndikimet në mjedis, reagimin e publikut dhe, veçanërisht, të dhëna për:

a) gjendjen e përbërësve të mjedisit, të mbledhura dhe të përpunuara në përputhje me këtë ligj dhe me akte të tjera të posaçme;

b) shkarkimet e ndotësve në mjedis, të përfutuara nga Regjistri i Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve;

c) karakteristikat natyrore dhe fizike të përbërësve të mjedisit dhe fenomenet natyrore që kanë ndikim mbi to;

ç) mjedisin dhe përbërësit e tij, të përfutur nga projekte dhe programe kërkimore dhe vlerësuese;

d) burimet natyrore dhe përdorimin e tyre;

dh) zonat e përcaktuara si të mbrojtura apo të rrezikuara, në bazë të akteve normative të posaçme apo konventave ndërkombëtare, të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë;

e) biodiversitetin dhe përbërësit e tij;

ë) efektet e ndotjes në mjedis dhe shëndetin e njeriut;

f) mbetjet dhe menaxhimin e ndotjeve;

g) substancat e rrezikshme;

gj) aksidentet industriale dhe ekologjike;

h) masat e sigurisë dhe masat që duhen marrë në rast aksidentesh;

i) ndotësit e mjedisit;

j) masat e politikave mjedisore, planet dhe programet e mbrojtjes së mjedisit;

k) veprimtaritë e mbrojtjes së mjedisit;

l) lejet e lëshuara për kryerjen e veprimtarive ndotëse dhe përmbajtjen e tyre.

Neni 46

Informimi i publikut në lidhje me çështjet mjedisore

1. Informacioni mjedisor përfshin çdo informacion të paraqitur në formë audioje, vizuale, elektronike, me shkrim ose në ndonjë mënyrë tjetër në lidhje me:

a) gjendjen e përbërësve të mjedisit, të tillë si: ajri dhe atmosfera, uji, toka, peizazhi dhe zonat natyrore, përfshirë ligatinat, zonat bregdetare e detare, diversitetin biologjik dhe përbërësit e tij, përfshirë Organizmat e Modifikuar Gjenetikisht, dhe ndërveprimin ndërmjet tyre;

b) faktorë të tillë, si substancat, energjia, zhurmat, rrezatimi, vibracionet, erërat e pakëndshme apo mbetjet, përfshirë mbetjet radioaktive, shkarkimet në ajër dhe ujë, si dhe shkarkime të tjera në mjedis, të cilat kanë ose mund të kenë ndikim mbi përbërësit e mjedisit, të referuar në shkronjën “a” të kësaj pike;

c) masa të tilla, si politikat, legjislacioni, planet, programet, marrëveshjet mjedisore, si dhe

veprimtaritë që kanë ose mund të kenë ndikim mbi përbërësit dhe faktorët e referuar në shkronjat “a” dhe “b” të kësaj pike, si dhe masat apo veprimtaritë e përcaktuara për të mbrojtur këta përbërës;

c) raportet në lidhje me zbatimin e legjislacionit mjedisor;

d) analizat kosto-përfitime dhe analiza të tjera ekonomike, si dhe parashikimet e përdorura brenda kuadrit të masave dhe veprimtarive, të referuara në shkronjën “c” të kësaj pike;

dh) gjendjen dhe sigurinë e shëndetit të njeriut, përfshirë ndotjen e zinxhirit ushqimor, atje ku është e nevojshme, kushtet e jetesës, objektet me vlera kulturore dhe arkeologjike, si dhe strukturat e ndërtuara, për sa kohë që ato ndikohen apo mund të ndikohen nga gjendja e përbërësve të mjedisit, të referuar në shkronjën “a” të kësaj pike, ose nga ndikimi në ato përbërës të secilës prej çështjeve të referuara në shkronjat “b” dhe “c” të kësaj pike.

2. Autoritetet publike përkatëse, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe të ligjit nr. 8503, datë 30.6.1999 “Për të drejtën e informimit në lidhje me dokumentet zyrtare”, i sigurojnë publikut mundësinë për të marrë informacionin mjedisor që ato disponojnë.

Neni 47

E drejta për të pasur informacion mjedisor

1. Çdo personi fizik dhe juridik i sigurohet informacioni i disponueshëm për mjedisin, pa qenë nevoja të shfaqë një interes specifik për të.

2. Procedurat dhe kërkesat e tjera të hollësishme për zbatimin e këtij neni miratohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 48

E drejta për padi gjyqësore

Në rast kërcënimi ndaj mjedisit, ndotjeje dhe dëmtimi të tij, publiku ka të drejtë:

a) t’u kërkojë autoriteteve publike përkatëse marrjen e masave të duhura brenda afateve dhe në përputhje me autoritetin që u jep ligji;

b) të ngrejë padi në gjykatë, në përputhje me kushtet e parashikuara nga Kodi i Procedurës Civile, kundër autoritetit publik ose personit fizik e juridik, që ka sjellë dëme në mjedis ose që rrezikon ta dëmtojë atë.

Neni 49

Pjesëmarrja e publikut dhe publiku i përfshirë në vendimarrje

E drejta e publikut për të marrë pjesë në procesin e vendimarrjes së autoriteteve publike për mjedisin përcaktohet nga Këshilli i Ministrave.

KREU VIII

PËRGJEGJËSIA MJEDISORE

Neni 50

Përgjegjësia për dëmin në mjedis

1. Qëllimi i përgjegjësisë për dëmin në mjedis, mbështetur në parimin “Ndotësi paguan”, është:

a) parandalimi dhe zhdëmtimi i të gjithë dëmit që i shkaktohet mjedisit;

b) rehabilitimi i mjedisit;

c) prezantimi i masave dhe i praktikave për minimizimin e rrezikut të dëmtimit të mjedisit.

2. Përgjegjësia për dëmin në mjedis përcaktohet në bazë të:

a) dëmit të shkaktuar në mjedis nga çdonjëra prej veprimtarive të rrezikshme, të përcaktuara nga Këshilli i Ministrave, të parashikuara në shkronjën “a” të pikës 3 të këtij neni, si dhe nga kërcënimi i mundshëm për një dëm të tillë;

b) dëmi i shkaktuar ndaj llojeve të mbrojtura dhe habitateve natyrore nga çdo veprimtari profesionale e ndryshme nga ato të parashikuara në shkronjën “a” të pikës 3 të këtij neni, si edhe nga çdo kërcënim i mundshëm i këtij dëmi, si pasojë e kryerjes së këtyre veprimtarive, për shkak të pakujdesisë së operatorit.

3. Këshilli i Ministrave miraton:

a) listën e veprimtarive që konsiderohen si të rrezikshme për mjedisin, në kuptim të pikës 2 të këtij neni;

b) kriteret, në bazë të të cilave bëhet vlerësimi i kërcënimit të mundshëm dhe përcaktimi i dëmit në mjedis.

4. Ministri miraton:

a) masat për rehabilitimin e mjedisit të dëmtuar;

b) metodën për specifikimin e shpenzimeve për përcaktimin dhe eliminimin e kërcënimit dhe të dëmit.

5. Operatori, që kryen veprimtaritë e parashikuara në shkronjën “a” të pikës 3 të këtij neni, i cili ka shkaktuar një dëm apo paraqet një kërcënim të drejtpërdrejtë për dëme në mjedis, është përgjegjës për këtë dëm.

6. Operatori është përgjegjës nëse:

a) nuk merr masat e nevojshme parandaluese;

b) nuk merr masat e nevojshme zhdëmtuese;

c) nuk njofton Agjencinë Kombëtare të Mjedisit për rrezikun e dëmit në mjedis, i cili mund të ishte shkaktuar, pavarësisht nga masat e marra apo se dëmi mund të ketë ndodhur ose jo.

7. Në rast se dëmi në mjedis nuk ka ndodhur, por ekziston një kërcënim i drejtpërdrejtë për një dëm të tillë, operatori merr menjëherë dhe pa vonesë të gjitha masat e nevojshme për të parandaluar shkaktimin e dëmit në mjedis. Nëse operatori nuk e përmbush këtë detyrim, Agjencia Kombëtare e Mjedisit merr masat e nevojshme parandaluese dhe operatori është përgjegjës për të mbuluar koston përkatëse.

8. Në rast se, pavarësisht nga masat e referuara në pikën 6 të këtij neni, operatori nuk arrin të eliminojë kërcënimin e drejtpërdrejtë të dëmit në mjedis, ai njofton menjëherë dhe pa vonesë Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, e cila:

a) i kërkon operatorit të sigurojë informacion për çdo kërcënim për dëmet në mjedis ose për rastet kur dyshohet për ekzistencën e një kërcënimi të drejtpërdrejtë për dëme në mjedis;

b) i kërkon operatorit të marrë masat e nevojshme dhe i jep atij udhëzime për masat parandaluese;

c) merr masat e nevojshme parandaluese apo cakton një subjekt tjetër, fizik apo juridik, për të marrë masat e duhura, me shpenzimet e operatorit.

9. Në rast se dëmi në mjedis ka ndodhur, operatori:

a) informon Agjencinë Kombëtare të Mjedisit për dëmin e shkaktuar;

b) kryen rehabilitimin e të gjithë dëmit, në përputhje me parimin “Ndotësi paguan”;

c) merr të gjitha masat e nevojshme për kontrollin, ruajtjen, eliminimin apo për ndonjë lloj tjetër menaxhimi të faktorëve që kanë shkaktuar dëmin në mjedis, me qëllim kufizimin apo parandalimin e dëmeve të mëtejshme në mjedis, efekteve negative në jetën dhe shëndetin e njeriut, si dhe vënien në rrezik të burimeve natyrore;

ç) merr të gjitha masat e parashikuara në shkronjën “a” të pikës 4 të këtij neni.

10. Në rast se disa operatorë kryejnë një nga veprimtaritë e referuara në shkronjën “a” të pikës 3 të këtij neni, brenda të njëjtut territor, ata mbajnë bashkërisht dhe reciprokisht përgjegjësinë për dëmin e shkaktuar nga kryerja e asaj veprimtarie, në përputhje me përcaktimet e legjislacionit në fuqi.

11. Në rast se dëmi në mjedis ka ndodhur, Agjencia Kombëtare e Mjedisit:

a) i kërkon operatorit të sigurojë informacion të mëtejshëm për dëmin e shkaktuar;

b) merr, i kërkon apo i jep udhëzime operatorit për të marrë të gjitha masat e nevojshme për kontrollin, ruajtjen, eliminimin apo për ndonjë lloj tjetër menaxhimi të faktorëve që kanë

shkaktuar dëmin në mjedis, me qëllim kufizimin apo parandalimin e dëmeve të mëtejshme në mjedis, efekteve negative në jetën dhe shëndetin e njeriut, si dhe vënien në rrezik të burimeve natyrore;

c) i kërkon operatorit të marrë masat e nevojshme rehabilituese, si dhe i siguron atij udhëzimet e duhura për masat rehabilituese që duhet të merren;

ç) merr masat e nevojshme rehabilituese apo cakton një subjekt tjetër fizik apo juridik, për të marrë masat e duhura, me shpenzimet e operatorit, në rast se operatori nuk e ka përmbyllur këtë detyrim;

d) merr masat e nevojshme rehabilituese apo cakton një subjekt tjetër fizik apo juridik, për të marrë masat e duhura, në rast se operatori nuk mund të identifikohet, apo nuk i kërkohet të përballojë shpenzimet, siç parashikohet në pikat 2 e 3 të nenit 54 të këtij ligji.

12. Agjencia Kombëtare e Mjedisit specifikon masat rehabilituese për sa i përket dëmit të shkaktuar në mjedis.

13. Në rastin e një dëmi të shkaktuar në mjedis, operatori përcakton dhe propozon masat e nevojshme rehabilituese, siç parashikohet në shkronjën “a” të pikës 4 të këtij neni, dhe ia paraqet ato Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për miratim. Gjatë përcaktimit të masave rehabilituese, operatori merr parasysh që këto masa të jenë të përshtatshme dhe efikase për eliminimin e të gjithë dëmit që i është shkaktuar mjedisit.

14. Në rast se dëmi i shkaktuar në mjedis është i tillë që masat rehabilituese nuk mund të merren njëherazi, Agjencia Kombëtare e Mjedisit përcakton masat parësore dhe me kosto më të ulët që do të ndërmerren. Në përcaktimin e masave parësore, Agjencia Kombëtare e Mjedisit merr parasysh natyrën, shkallën dhe rëndësinë e secilit prej dëmeve të shkaktuara në mjedis, rrezikun ndaj shëndetit të njeriut, si edhe aftësinë e rehabilitimit natyror të mjedisit.

15. Agjencia Kombëtare e Mjedisit është autoriteti kompetent për identifikimin e operatorit që paraqet kërcënimin e drejtpërdrejtë për një dëm të mundshëm apo që ka shkaktuar dëmin në mjedis, për vlerësimin e rëndësisë së dëmit të shkaktuar, si dhe për përcaktimin e masave rehabilituese.

Neni 51

Shpenzimet për masat parandaluese dhe rehabilituese

1. Operatori mbulon shpenzimet për masat parandaluese dhe rehabilituese për dëmin që ai ka shkaktuar në mjedis.

2. Pavarësisht nga përcaktimi i pikës 1 të këtij neni, operatori nuk bën kompensimin e shpenzimeve për marrjen e masave parandaluese e rehabilituese për dëmin e shkaktuar në mjedis, në rast se ai vërteton që dëmi i shkaktuar apo kërcënimi për shkaktimin e një dëmi në mjedis:

a) është pasojë e një fenomeni natyror të paparashikueshëm dhe të pashmangshëm, i cili nuk mund të parandalohej apo të eliminohej;

b) është shkaktuar nga një palë e tretë dhe/ose ka ndodhur pavarësisht nga marrja e masave të duhura;

c) është pasojë e zbatimit të një vendimi të detyrueshëm, të lëshuar nga një autoritet publik.

3. Operatori nuk është i detyruar të kompensojë shpenzimet për marrjen e masave parandaluese dhe rehabilituese, në rast se vërtetohet që dëmi në mjedis nuk është shkaktuar për faj të tij, por është shkaktuar nga:

a) një shkarkim apo veprimtari tjetër e autorizuar apo në përputhje me kushtet e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit;

b) një shkarkim, veprim, apo një produkt i përdorur a i prodhuar nga veprimtaria, potenciali dëmtues i të cilit në momentin e shkaktimit të dëmit, ishte i panjohur nga shkenca.

Kompensimi i dëmit në mjedis

1. Subjektet fizike apo juridike dhe shoqatat mjedisore në territorin, që preket drejtpërdrejt apo vuan pasojat e dëmit të shkaktuar në mjedis, kanë të drejtë t'i kërkojnë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit të kërkojë nga operatori:

- a) rikthimin e mjedisit në gjendjen e tij të mëparshme;
- b) kompensimin e dëmit të shkaktuar në mjedis, në përputhje me sa parashikohet në këtë ligj, nëse rikthimi i mjedisit në gjendjen e tij të mëparshme është i pamundur.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, kur vlerëson se rehabilitimi dhe kthimi i mjedisit në gjendjen që kishte para se të shkaktohej dëmi është i pamundur, detyron operatorin të paguajë kompensimin për dëmin e shkaktuar në mjedis.

Detyrimi për të vënë paraprakisht në dispozicion fonde për kompensimin e dëmit

1. Operatori, që kryen cilëndo nga veprimtaritë e përmendura në listën e referuar në shkronjën "a" të pikës 3 të nenit 50 të këtij ligji, vë, paraprakisht, në dispozicion fondet e nevojshme për kompensimin e një dëmi të mundshëm ndaj mjedisit apo për eliminimin e një kërcënimi të pashmangshëm për dëme në mjedis.

2. Këshilli i Ministrave miraton metodat dhe procedurat për sigurimin e fondeve të tilla, si garancitë apo siguracionet e nevojshme.

Burime të tjera për mbulimin e shpenzimeve për masat rehabilituese

1. Buxheti i Shtetit siguron burimet për rehabilitimin e dëmit, pasojat e të cilit duhen eliminuar, në përputhje me dispozitat e parashikuara në shkronjën "a" të pikës 4 të nenit 50 të këtij ligji, kur identifikimi i operatorit është i pamundur.

2. Buxheti i Shtetit siguron fondet financiare për korrigjimin e një dëmi shumë të madh në mjedis, që është shkaktuar nga një veprimtari që ndodhet jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, kur operatori i referuar në pikat 1 e 2 të këtij neni identifikohet më pas, i kërkon atij rimbursimin e shpenzimeve të bëra për eliminimin e pasojave të dëmit në mjedis brenda një periudhe prej pesë vitesh nga identifikimi i këtij të fundit.

KREU IX

INSTRUMENTET DHE MJETET E POLITIKËS SË MBROJTJES SË MJEDISIT

Ekoetiketa

1. Ministria i jep ekoetiketën, si një shenjë dalluese dhe njohjeje, personave fizikë dhe juridikë, që prodhojnë apo shpërndajnë produkte, të cilat, në krahasim me produktet apo shërbimet e barasvlershme, gjatë ciklit të jetës së tyre kanë ndikim më pak negativ dhe sigurojnë një nivel më të lartë mbrojtjeje të mjedisit, si dhe përdorim me efektshmëri më të lartë të përbërësve të tij. Produkte të tilla, si ato ushqimore, pijet, produktet farmaceutike dhe pajisjet mjekësore profesionale apo shërbime të lidhura me to nuk janë objekt i këtij neni.

2. Vlerësimi i efekteve më pak negative, të referuara në pikën 1 të këtij neni, ka të bëjë me përdorimin racional të burimeve natyrore dhe të energjisë, reduktimin e shkarkimeve në mjedis, përdorimin e mbetjeve që kanë vlerë apo me metoda të tjera, që bëjnë të mundur shfrytëzimin e

mbetjeve para asgjësimit të tyre në fushën përkatëse (landfill) dhe marrjen e masave të tjera për mbrojtjen e mjedisit.

3. Prodhuesi, importuesi, shpërndarësi i një prodhimi apo shërbimi mund të kërkojë të pajiset me ekoetiketën, e cila duhet të përmbajë bashkëlidhur të gjitha dokumentet dhe provat që produkti në fjalë i përmbush kërkesat e përcaktuara.

4. Ministria mund ta heqë ekoetiketën e dhënë kur personi i referuar në pikën 3 të këtij neni nuk vepron në pajtim me kërkesat, në bazë të të cilave është dhënë etiketa, ose nuk i përmbush më kërkesat e përcaktuara për pajisjen me etiketë.

5. Ministria promovon përdorimin e produkteve dhe shërbimeve, që kanë ekoetiketën, përmes rritjes së ndërgjegjësimit dhe informimit të konsumatorëve, prodhuesve, tregtuesve dhe publikut.

6. Këshilli i Ministrave miraton procedurën dhe kërkesat për pajisjen me ekoetiketën, mënyrën e dhënies, përdorimit dhe vlefshmërisë së saj, përbërjen dhe funksionimin e komisionit për lëshimin e ekoetiketave, pjesëmarrjen e individëve, shoqatave dhe të autoriteteve publike në procedurën e dhënies së ekoetiketës, të referuar në pikën 1 të këtij neni.

Neni 56

Skema e ekomenaxhimit dhe auditimit

1. Ministria nxit përdorimin e skemës së ekomenaxhimit dhe auditimit dhe pjesëmarrjen vullnetare të organizatave, me qëllim vlerësimin dhe përmirësimin e performancës mjedisore të tyre dhe të palëve të tjera të interesuara.

2. Këshilli i Ministrave miraton procedurat dhe kërkesat për dhënien e skemave të ekomenaxhimit dhe auditimit.

Neni 57

Marrëveshjet vullnetare

1. Organizata dhe grupe, që përfaqësojnë interesa të caktuar, grupe operatorësh ose operatorë individualë, mund të lidhin marrëveshje vullnetare me autoritetet përkatëse, në mënyrë që të realizojnë një nivel mbrojtjeje më të lartë sesa ai i përcaktuar në legjislacionin e posaçëm për një përbërës mjedisor.

2. Procedurat dhe kërkesat e tjera të hollësishme për zbatimin e këtij neni miratohen nga Këshilli i Ministrave.

3. Secila prej këtyre marrëveshjeve vullnetare është e detyrueshme nga çasti i nënshkrimit dhe mospërmbushja e kushteve të caktuara në të konsiderohet si një shkelje e kontratës.

Neni 58

Edukimi dhe trajnimi për mbrojtjen e mjedisit

1. Ministria përgjegjëse për arsimin dhe ministria përgjegjëse për çështjet e punësimit dhe për formimin profesional, në bashkëpunim me ministrinë, nxitin, mbështetnin dhe organizojnë edukimin dhe trajnimin për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm, përmes sistemit arsimor, kërkimit shkencor, formave të të mësuarit, të të formuarit dhe të trajnimit gjatë gjithë jetës.

2. Ministria përgjegjëse për arsimin dhe ministria përgjegjëse për çështjet e punësimit dhe për formimin profesional, në bashkëpunim me ministrinë, formulojnë udhëzimet e duhura për një program mësimor dhe edukativ, në përputhje me përparësitë dhe objektivat e programeve strategjike kombëtare e ndërkombëtare, ku Republika e Shqipërisë është palë.

KREU X
ORGANET SHTETËRORE PËR MJEDISIN

SEKSIONI 1
AGJENCIA KOMBËTARE E MJEDISIT

Neni 59

Organizimi i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit

1. Agjencia Kombëtare e Mjedisit është institucion qendror publik në varësi të ministrit, që ushtron juridiksionin e vet në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë, përmes zyrës qendrore dhe degëve rajonale në qarqe, të cilave këtu e më poshtë do t'u referohemi si agjencitë rajonale të mjedisit.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit financohet nga Buxheti i Shtetit dhe burimet e veta.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit ka pavarësi në vendimmarrjen dhe kryerjen e funksioneve të saj, të parashikuara në këtë ligj.

4. Këshilli i Ministrave, në përputhje me kërkesat e këtij ligji, miraton rregulla të hollësishme për organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit dhe të agjencive rajonale të mjedisit, ndarjen dhe organizimin e punës, statusin e punonjësve dhe marrëdhëniet e saj me institucione të tjera.

5. Kryeministri, me propozimin e ministrit dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi, miraton strukturën dhe organikën e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit dhe të agjencive rajonale të mjedisit.

Neni 60

Funksionet e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit

1. Agjencia Kombëtare e Mjedisit është autoriteti kompetent për përcaktimin e kushteve për lejet përkatëse të mjedisit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji, me legjislacionin për lejet e mjedisit dhe me dispozitat e ligjeve të tjera përkatëse dhe ka këto funksione:

a) hartimin e Programit Kombëtar për Monitorimin e Mjedisit dhe monitorimin e gjendjes së mjedisit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

b) përgatitjen dhe publikimin e raporteve vjetore për gjendjen e mjedisit;

c) kryerjen e shërbimeve të matjes së shkarkimeve në mjedis me kërkesë të ministrisë;

ç) këshillimin e organeve vendore për zbatimin e politikave mjedisore;

d) krijimin dhe menaxhimin e sistemit të informacionit mjedisor;

dh) krijimin dhe menaxhimin e Regjistrit të Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve;

e) sigurimin e informacionit mjedisor për publikun, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

ë) sigurimin e informacionit për publikun për procesin e vendimmarrjes për çështjet mjedisore, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

f) sigurimin e zbatimit të parimit të përgjegjësisë mjedisore për çdo operator, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

g) menaxhimin e sistemit të të dhënave për pyjet.

2. Kjo agjenci kryen edhe funksione të tjera që i ngarkohen me legjislacion të posaçëm.

Neni 61

Nëpunësit dhe punonjësit e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit

1. Për nëpunësit e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit zbatohen procedurat e legjislacionit për nëpunësin civil, të parashikuara për institucionet e pavarura, përveç sa parashikohet ndryshe në këtë ligj. Titullari i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit është “eprori i drejtpërdrejtë”, në përputhje me këto dispozita. Titullari i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit emërohet nga Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit.

2. Marrëdhëniet e punës të punonjësve të tjerë të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, që kryejnë detyra të karakterit mbështetës, i nënshtrohen legjislacionit të punës dhe legjislacionit tjetër me zbatim të përgjithshëm në administratën publike.

SEKSIONI 2 INSPEKTIMI PËR MBROJTJEN E MJEDISIT

Neni 62

Inspektimi për mbrojtjen e mjedisit

(ndryshuar paragrafi i parë i pikës 1 dhe shtuar pika 3 me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)

1. Inspektimi për mbrojtjen e mjedisit, përveç sa parashikohet në pikën 2 të këtij neni, kryhet nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, në vijim “Inspektorati”. Organizimi dhe funksionimi i inspektoratit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë” dhe ka këto funksione:

- a) siguron kontrollin shtetëror të mbrojtjes së mjedisit siç parashikohet në këtë ligj dhe në legjislacionin e posaçëm në fuqi;
- b) siguron përmbushjen e kushteve të lejes përkatëse të mjedisit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe të ligjit për lejet e mjedisit;
- c) përgatit programet vjetore të inspektimit dhe për sigurimin e zbatimit të tyre;

ç) siguron informimin për publikun për çështjet mjedisore, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

d) siguron informimin për publikun për procesin e vendimmarrjes për çështjet e mjedisit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

dh) siguron zbatimin e parimit të përgjegjësisë mjedisore, në përputhje me dispozitat e këtij ligji;

e) kryen kontrollin për zbatimin e detyrave, të shoqëruara me hetimin e zonave të ndotura apo potencialisht të ndotura, si dhe të detyrave e të programit për rehabilitimin e zonës së ndotur. Inspektori i mjedisit mund të kryejë edhe detyra të tjera, të përcaktuara në ligje të tjera të posaçme, që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit;

ë) çdo funksion tjetër të përcaktuar në ligje të tjera të posaçme, që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit.

2. Inspektimi për zbatimin e këtij ligji, për sa i përket tregtimit të produkteve, lëndëve të para, substancave kimike dhe paketimit të kimikateve, si dhe etiketimit të produkteve dhe informacionit që përmban paketimi, lidhur me ndikimet në mjedis, kryhet nga strukturat inspektuese përkatëse, sipas legjislacionit të posaçëm.

3. Funksionet e inspektimit ushtrohen në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe ligjit për inspektimin.

Neni 63

Fusha e inspektimit

Inspektimi për mbrojtjen e mjedisit përfshin:

- a) kontrollin dhe nxitjen e përputhjes së veprimtarive me kërkesat e legjislacionit përkatës;
- b) monitorimin e ndikimit të veprimtarive mbi mjedisin për të përcaktuar nëse kërkohen veprime të mëtejshme, duke përfshirë shfuqizimin e lejes përkatëse të mjedisit, për të siguruar përputhjen me legjislacionin përkatës;
- c) kontrollin e përmbushjes të standardeve të cilësisë së mjedisit;
- ç) verifikimin dhe vlerësimin e çdo raporti të paraqitur nga operatori i veprimtarisë;
- d) kontrollin dhe promovimin e përputhjes me kërkesat e lejes përkatëse të mjedisit;

- dh) verifikimin dhe vlerësimin e monitorimit të përputhjes së bërë nga operatori i veprimtarisë;
- e) vlerësimin e operacioneve të kryera në veprimtarinë e dhënë;
- ë) kontrollin e mjediseve dhe të pajisjeve përkatëse, duke përfshirë edhe mirëmbajtjen e tyre;
- f) kontrollin dhe vlerësimin e masave për menaxhimin e mjedisit nga ana e veprimtarisë;
- g) kontrollin e dokumenteve të mbajtura nga operatori i veprimtarisë;
- gj) kontrollin dhe nxitjen e përputhshmërisë me marrëveshjet vullnetare.

Neni 64

Detyrimi për të siguruar përputhshmërinë

1. Inspektorati ka për detyrë të ndërmarrë çdo veprim që, në bazë të këtij ligji, mund të jetë i nevojshëm për të siguruar përputhshmërinë me kërkesat e kushteve të lejes përkatëse të mjedisit.
2. Inspektorati ka për detyrë të ndërmarrë çdo veprim që, në bazë të këtij ligji, mund të jetë i nevojshëm për të siguruar përputhshmërinë me kërkesat e përcaktuara në dispozitat e legjislacionit për ndërtimet, për veprimtaritë e planifikuara, për të cilat nevojitet kryerja e vlerësimit të ndikimit në mjedis.

Neni 65

Njoftimet për përputhshmërinë

1. Inspektorati, në rast se vlerëson se operatori ka shkelur, po shkel apo ka gjasa të shkelë kushtet e lejes përkatëse të mjedisit, i dërgon atij njoftimin për përputhshmërinë, një kopje e të cilit i dërgohet autoritetit publik, që ka dhënë lejen për ushtrimin e veprimtarisë.
2. Njoftimi për përputhshmërinë bëhet me shkrim dhe:
 - a) përshkruan çështjet që përbëjnë shkelje apo ato që tregojnë se ka gjasa që të ndodhë shkelja;
 - b) përshkruan hapat që merren nga operatori për të korrigjuar shkeljen apo për të korrigjuar çështjet që tregojnë se ka gjasa që të ndodhë shkelja;
 - c) përcakton periudhën kohore kur merren këta hapa.
3. Njoftimi për përputhshmërinë mund të përfshijë hapat që merren për të përmbushur kushtet e lejes përkatëse të mjedisit gjatë ndërtimit dhe ushtrimit të veprimtarisë, si dhe hapat për korrigjimin e efekteve të ndotjes së shkaktuar nga shkelja.

Neni 66

Njoftimet për pezullimin

(shtuar pika 5 me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)

1. Inspektorati, në rast se është i mendimit që ndërtimi apo kryerja e një veprimtarie ose ndërtimi, apo kryerja e saj në një mënyrë të caktuar përbën rrezik të mundshëm për ndotje serioze të mjedisit, ai i dërgon njoftimin për pezullimin e asaj veprimtarie pronarit të sendit apo operatorit të veprimtarisë, sipas rastit. Një kopje e njoftimit për pezullim i dërgohet autoritetit publik, që ka dhënë lejen për ushtrimin e veprimtarisë.
2. Njoftimi për pezullimin bëhet me shkrim dhe në të:
 - a) përcaktohet rreziku i mundshëm që ka lidhje me ndërtimin apo kryerjen e veprimtarisë;
 - b) përcaktohen hapat që merren për ta shmangur atë rrezik;
 - c) përcaktohet periudha kohore kur merren këta hapa;
 - ç) deklarohet që leja përkatëse e mjedisit apo pjesë të veçanta të saj nuk janë më të vlefshme, derisa të hiqet ky njoftim.
3. Leja përkatëse e mjedisit nuk është më, plotësisht apo pjesërisht, e vlefshme, siç është përcaktuar në njoftimin për pezullimin, në çastin që pronari i sendit apo operatori e ka marrë këtë njoftim.
4. Inspektorati mund ta revokojë njoftimin për pezullimin në çdo kohë në rast se ai vlerëson që janë marrë hapat e kërkuar nga ky njoftim për shmangien e rrezikut të mundshëm për ndotje serioze të mjedisit.

5. Masa administrative e njoftimit për pezullimin e veprimtarisë, sipas këtij neni, është masë urgjente dhe mund të jepet krahas masave të tjera të nevojshme, në përputhje me ligjin për inspektimin.

SEKSIONI 3 DISPOZITA TË TJERA INSTITUCIONALE

Neni 67 **Fondi i mjedisit**

1. Për të mbështetur dhe për të nxitur veprimtaritë për mbrojtjen e mjedisit krijohet Fondi i Mjedisit.

2. Këshilli i Ministrave miraton rregullat për burimin e të ardhurave, mënyrën e funksionimit dhe të përdorimit të Fondit të Mjedisit.

Neni 68 **Licencimi i veprimtarive me ndikim në mjedis**

Veprimtaritë me ndikim në mjedis, të përcaktuara në këtë ligj, licencohen sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë” dhe përfshihen në fushën III të shtojcës së tij.

KREU XI KUNDËRVAJTJET

Neni 69 **Kundërvajtjet**

(ndryshuar pikat 2 dhe 6 me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)

1. Shkeljet e mëposhtme të këtij ligji, që nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen si më poshtë:

a) mosdhënia e informacionit për shkarkimin dhe transferimin e ndotësve nga operatori, sipas përcaktimit të nenit 32 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

b) mospërmblidhja e kërkesave për prodhimin, importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e substancave ozonholluese, si dhe importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e produkteve dhe të pajisjeve që përmbajnë këto substanca, sipas përcaktimit të nenit 35 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

c) mospërmblidhja e kërkesave për lëshimin e qëllimshëm në mjedis të Organizmave të Modifikuara Gjenetikisht, për qëllime të tjera, përveç hedhjes së tyre në treg si produkte që synojnë mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njeriut, sipas përcaktimit të nenit 36 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

ç) mospërmblidhja e kërkesave për ndalimin e prodhimit, të importit, hedhjes në treg dhe të përdorimit, për reduktimin e shkarkimeve, minimizimin dhe eliminimin e ndotësve organikë të qëndrueshëm, sipas përcaktimit të nenit 37 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

d) mospërmblidhja e kërkesave për shkarkimin e erërave të pakëndshme nga veprimtaritë e reja dhe ekzistuese, sipas përcaktimit të nenit 39 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000

lekë deri në 500 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

dh) mosplotësimi nga personi i autorizuar, që kryen monitorimin e mjedisit, sa më shumë të jetë e mundur, i kërkesave për minimizimin e ndërhyrjes mbi përdorimin e tokës dhe mosplotësimi, pas kryerjes së veprimtarisë, sa më shumë të jetë e mundur, i kërkesave për rikthimin e tokës në gjendjen e saj të mëparshme, sipas përcaktimit të nenit 43 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit;

e) mosinformimi i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për mundësinë e një kërcënimi të drejtpërdrejtë për një dëm të tillë nga operatori, sipas përcaktimit të pikës 6 të nenit 50 të këtij ligji, si dhe mosmarrja e masave të nevojshme për të parandaluar shkaktimin e dëmit në mjedis, pavarësisht nga detyrimi i tij për marrjen e masave parandaluese të dëmit në mjedis, sipas përcaktimit të pikës 6 të nenit 50 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë;

ë) mosinformimi i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit nga operatori se me gjithë masat e marra në përputhje me përcaktimin e bërë në pikën 6 të nenit 50 të këtij ligji, kërcënimi i drejtpërdrejtë i dëmit në mjedis nuk është shmangur, sipas përcaktimit të bërë në pikën 7 të nenit 50 të këtij ligji, pavarësisht nga detyrimi i tij për të siguruar paraprakisht fondet për kompensimin e një dëmi të mundshëm ndaj mjedisit apo për eliminimin e një kërcënimi të pashmangshëm për dëme në mjedis, sipas përcaktimit të nenit 53 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë;

f) mospërmblidhja e kërkesave të pikës 8 të nenit 50 të këtij ligji, nga operatori, pavarësisht nga detyrimi i tij për të rikthyer mjedisin në gjendjen e mëparshme, rehabilitimin e mjedisit, kompensimin e dëmit të shkaktuar apo për të marrë masa të tjera të përcaktuara në këtë ligj, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë;

g) përdorimi i ekoetiketës nga zotëruesi i saj edhe pas heqjes së saj nga ministria, sipas përcaktimit të pikës 4 të nenit 55 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë;

gj) mosplotësimi nga operatori i kërkesave të përcaktuara në njoftimin e përputhshmërisë, brenda afatit të përcaktuar në të, sipas përcaktimit të nenit 65 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në korrigjimin e mospërmblidhjes;

h) mosplotësimi nga pronari i sendit apo operatori i veprimtarisë i kërkesave të përcaktuara në njoftimin e pezullimit, brenda afatit të përcaktuar në të, sipas përcaktimit të nenit 66 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të gjobës për çdo ditë vonesë, deri në plotësimin e detyrimit.

2. Të drejtën e gjobës për kundërvajtjet administrative, të parashikuara në nenin 69 të këtij ligji, e ka inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit. Krahas dënimit kryesor me gjobë, inspektori ka të drejtë të vendosë edhe dënimin plotësues të sekuestrimit të pajisjes, me të cilën, sipas tij, është kryer kundërvajtja e parashikuar në këtë ligj.

3. Pavarësisht nga dërimi i parashikuar në shkronjat “k” dhe “l” të pikës 1 të këtij neni, ministri, me propozimin e inspektoratit, mund të pezullojë apo të revokojë lejen përkatëse të mjedisit për të gjithë veprimtarinë apo pjesë të saj dhe për këtë njofton Qendrën Kombëtare të Licencimit.

4. Në rastin e kundërvajtjeve serioze në këtë ligj, apo kur personi nuk ka paguar gjobën e vendosur sipas këtij ligji, inspektorati ka të drejtë të vërë nën sekuestrim pronën, me të cilën është kryer kundërvajtja.

5. Inspektorati mund të ndërmarrë sanksionet e parashikuara në këtë nen në çdo kohë, por jo më vonë se dy vite kalendarike nga data e nxjerrjes së vendimit për kundërvajtjen administrative, sikurse parashikohet dhe në nenin 46 të ligjit nr.10 279, datë 20.5.2010 “Për kundërvajtjet administrative”.

6. Inspektori shqyrton, merr vendimin përfundimtar dhe bën dokumentimin e tij në përputhje me ligjin për inspektimin.

7. Gjoha paguhet brenda periudhës së përcaktuar në nenin 30 të ligjit nr.10 279, datë 20.5.2010 “Për kundërvajtjet administrative”.

8. Ministri, me propozimin e inspektoratit, në rastet kur gjoha nuk është paguar brenda afatit të përcaktuar në pikën 7 të këtij neni, pezullon lejen përkatëse mjedisore deri në pagesën e gjobës.

9. Subjekti, ndaj të cilit merret masa e pezullimit apo revokimit të lejes së mjedisit, ka të drejtën e ankimit tek titullari i strukturës përgjegjëse, sipas legjislacionit në fuqi.

10. Procedurat e ekzekutimit të gjobave bëhen në përputhje me ligjin nr.10 279, datë 20.5.2010 “Për kundërvajtjet administrative”.

11. Zbatimi i kundërvajtjeve administrative nuk e shmang subjektin përkatës nga detyrime të tjera të përcaktuara në këtë ligj, si dhe nga përgjegjësia civile për dëmin e shkaktuar, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

KREU XII DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 70

Propozimi i akteve nënligjore

1. Ministri propozon aktet nënligjore, që miratohen nga Këshilli i Ministrave në zbatim të këtij ligji.

2. Këshilli i Ministrave dhe/apo ministri miratojnë aktet nënligjore, sipas përcaktimit dhe në zbatim të këtij ligji, brenda një periudhe 2-vjeçare nga hyrja në fuqi e tij.

Neni 71

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 21 pika 4, 26 pika 2, 27 pika 4, 31 pika 5, 32 pika 4, 35, 36 pika 3, 37 pika 2, 39 pika 2, 41 pika 2, 42 pika 2, 45 pika 3, 47 pika 2, 49, 50 pika 3, 53 pika 2, 55 pika 6, 56 pika 2, 57 pika 2, 59 pika 4, 61 pika 1 dhe 67 pika 2 të këtij ligji.

2. Ngarkohet ministri të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të nenit 50 pika 4 të këtij ligji.

Neni 72

Vazhdimi i efekteve juridike për aktet nënligjore

1. Vendimi nr.860, datë 20.12.2006, i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e planit kombëtar të veprimit për heqjen nga përdorimi dhe eliminimin e ndotësve organikë, të qëndrueshëm”, miratuar në zbatim të nenit 8 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 37 të këtij ligji.

2. Vendimi nr.847, datë 29.11.2007, i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e strategjisë ndërsektoriale të mjedisit”, miratuar në zbatim të nenit 9 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 21 të këtij ligji.

3. Vendimi nr. 543, datë 23.6.2005, i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e listës së pajisjeve, që përdorin lëndë ozonholluese, të cilat ndalohen të prodhohen e të importohen, si dhe rregullat e procedurat e zëvendësimit të lëndëve ozonholluese në pajisjet ekzistuese”, miratuar në zbatim të nenit 17 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 35 të këtij ligji.

4. Vendimi nr.1189, datë 18.11.2009, i Këshillit të Ministrave “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”, miratuar në zbatim të

nenit 53 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 41 të këtij ligji.

Neni 73 **Shfuqizime**

1. Ligji nr. 8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, i ndryshuar, shfuqizohet me hyrjen në fuqi të këtij ligji, me përjashtim sa parashikohet në pikat 2 deri në 7 të këtij neni.

2. Pa rënë ndesh me nenin 24 të këtij ligji, dispozitat e kreut IV dhe neni 35 i ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, vazhdojnë të kenë efekt për sa i takon Vlerësimin Strategjik Mjedisor deri në çastin e shfuqizimit të tyre me ligj të posaçëm.

3. Pa rënë ndesh me nenin 25 të këtij ligji, dispozitat e kreut IV dhe neni 35 i ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, vazhdojnë të kenë efekt për sa i takon vlerësimin të ndikimit në mjedis deri në çastin e shfuqizimit të tyre me ligj të posaçëm.

4. Pa rënë ndesh me nenin 29 të këtij ligji, nenet 34, 36-46 dhe 51/1 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, për lejen, autorizimin dhe pëlqimin mjedisor, vazhdojnë të kenë efekt deri në çastin e shfuqizimit të tyre me ligj të posaçëm.

5. Pa rënë ndesh me nenin 30 të këtij ligji, neni 49 i ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, për parandalimin e aksidenteve industriale, vazhdon të ketë efekt deri në çastin e shfuqizimit të tij me ligj të posaçëm.

6. Pa rënë ndesh me nenin 33 të këtij ligji, nenet 20-24 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, për menaxhimin e mbetjeve, vazhdojnë të kenë efekt deri në çastin e shfuqizimit të tyre me ligj të posaçëm.

7. Pa rënë ndesh me nenin 34 të këtij ligji, nenet 20 dhe 23 të ligjit nr.8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, për importimin dhe transitin e lëndëve të rrezikshme, vazhdojnë të kenë efekt deri në çastin e shfuqizimit të tyre me ligj të posaçëm.

Neni 74 **Dispozita kalimtare**

Funksionet e dhëna nga ky ligj Agjencisë Kombëtare të Mjedisit dhe, në mënyrë të veçantë, ato të përcaktuara në nenin 60 të tij të kryhen nga ministria, në bashkëpunim me Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, për një periudhë jo më të gjatë se tre vjet nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

Dispozitë kalimtare *(vendosur me ligjin nr. 31/2013, datë 14.2.2013)*

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 75

Ky ligj hyn në fuqi 18 muaj pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7033, datë 29.6.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

LIGJ
Nr.10 440, datë 7.7.2011

PËR VLERËSIMIN E NDIKIMIT NË MJEDIS^{2*}
(ndryshuar me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim të sigurojë:

- a) një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit, përmes parandalimit, minimizimit dhe kompensimit të dëmeve në mjedis, nga projekte të propozuara që përpara miratimit të tyre për zhvillim;
- b) garantimin e një procesi të hapur vendimmarrjeje, gjatë identifikimit, përshkrimit dhe vlerësimit të ndikimeve negative në mjedis, në mënyrën dhe kohën e duhur, si dhe përfshirjen e të gjitha palëve të interesuara në të.

Neni 2
Objekti

Objekt i këtij ligji është përcaktimi i kërkesave, përgjegjësisë, rregullave dhe procedurave për vlerësimin e ndikimeve të rëndësishme negative në mjedisin e Republikës së Shqipërisë, të projekteve të propozuara, private apo publike.

Neni 3
Fusha e zbatimit

Ky ligj zbatohet për projektet e propozuara, private apo publike, të cilat mund të shkaktojnë ndikime të rëndësishme negative, të drejtpërdrejta ose jo, në mjedis, si pasojë e madhësisë, natyrës apo vendndodhjes së tyre.

Neni 4
Kërkesat e përgjithshme për vlerësimin e ndikimit në mjedis të një projekti

1. Vlerësimi i ndikimit në mjedis përfshin përcaktimin, përshkrimin dhe vlerësimin e ndikimeve të pritshme të drejtpërdrejta e jo të drejtpërdrejta mjedisore të zbatimit apo moszbatimit të projektit.

* Ky ligj është përafëruar plotësisht me direktivën 85/337/KEE të Këshillit, datë 27 qershor 1985 “Mbi vlerësimin e efekteve të projekteve publike dhe private mbi mjedisin”, të ndryshuar, numri CELEX: 31985L0337, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, seria L, nr. 175, datë 5.7.1985, faqe 40-48.

2. Ndikimet mjedisore të projektit vlerësohen në lidhje me gjendjen e mjedisit në territorin e prekur në kohën e paraqitjes së raportit përkatës për vlerësimin e ndikimit në mjedis të projektit.

3. Vlerësimi i ndikimit në mjedis përfshin përgatitjen, zbatimin, funksionimin dhe mbylljen e tij, sipas rastit, edhe pasojat e mbylljes së veprimtarisë, dhe dekontaminimin/pastrimin apo rikthimin e zonës në gjendjen e mëparshme, nëse një detyrim i tillë parashikohet me ligj. Vlerësimi përfshin, sipas rastit, si funksionimin normal, ashtu edhe mundësinë për aksidente.

4. Vlerësimi i projektit përfshin, gjithashtu, propozimin e masave të nevojshme për parandalimin, reduktimin, zbutjen, minimizimin e ndikimeve të tilla ose rritjen e ndikimeve pozitive mbi mjedisin, gjatë zbatimit të projektit, përfshirë edhe vlerësimin e efekteve të pritshme të masave të propozuara.

Neni 5

Përfshirjet nga fusha e zbatimit

Përfshirtohen nga fusha e zbatimit të këtij ligji:

a) projektet e hartuara për qëllimet e mbrojtjes kombëtare, për të cilat argumentohet se vlerësimi i ndikimit të tyre në mjedis bie ndesh me qëllimet e mbrojtjes kombëtare;

b) Ministria e Mbrojtjes, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mjedisin, ngre grupin e përbashkët të punës, i cili miraton, rast pas rasti, projektet, objekt të shkronjës “a” të këtij neni, si dhe sugjeron e rekomandon masat e nevojshme për parandalimin apo minimizimin e ndikimeve të rëndësishme negative.

Neni 6

Përkufizime

(ndryshuar pikat 7, 9 dhe shfuqizuar pika 15 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

Në këtë ligj termit e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Projekt” është:

a) zbatimi i punimeve të ndërtimit apo instalimeve ose skemave të tjera;

b) ndërhyrje të tjera në mjedisin dhe peizazhin natyror, përfshirë edhe ndërhyrjet që kanë të bëjnë me nxjerrjen e mineraleve.

2. “Zhvillues” është personi ose autoriteti publik që kërkon miratim për të zhvilluar një projekt privat apo publik.

3. “Vlerësimi i ndikimit në mjedis (VNM)” është procesi që kryhet për vlerësimin e përgjithshëm të ndikimeve të rëndësishme negative, të drejtpërdrejta ose jo, në mjedis, nga projekte të propozuara publike dhe private.

4. “Publiku” ka kuptimin që jepet në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

5. “Publik i ndikuar” është publiku i prekur ose që mund të preket, apo publiku që është i interesuar për vendimmarrjen mjedisore, përfshirë edhe OJF-të mjedisore që shprehin interes.

6. “Vendim” është dokumenti zyrtar i lëshuar nga AKM-ja, në të cilin është vendosur nëse një projekt i shtojcës II duhet apo jo t’i nënshtrohet procedurës së thelluar të VNM-së.

7. “Deklarata për ndikimin e një projekti në mjedis”, më poshtë “Deklarata mjedisore”, është dokumenti zyrtar i lëshuar nga ministri për vlerësimin mjedisor të projekteve që i nënshtrohen vlerësimit të thelluar të ndikimit në mjedis dhe shërben si dokument orientues për autoritetin e planifikimit dhe/ose çdo autoritet përgjegjës në procesin e vendimmarrjes, për një leje zhvillimi apo për një leje të caktuar.

8. “Autoritet publik” ka kuptimin që jepet në ligjin “Për mbrojtjen e mjedisit”.

9. “Autoritet i planifikimit” ka kuptimin që jepet në legjislacionin në fuqi për planifikimin e territorit.

10. “Autoriteti përgjegjës për licencimin” është institucioni publik që, brenda funksioneve dhe kompetencave të caktuara në ligj, është përgjegjës për miratimin ose jo të një lejeje/licence të caktuar për projektet që janë subjekt i këtij ligji.

11. "Zonë veçanërisht e mbrojtur" ka kuptimin që jepet në ligjin nr.8906, datë 6.6.2002 "Për zonat e mbrojtura", të ndryshuar.
12. "Agjencia Kombëtare e Mjedisit" ka kuptimin që jepet në ligjin "Për mbrojtjen e mjedisit".
13. "Ministria" është ministria përgjegjëse për mjedisin.
14. "Ministër" është ministri që drejton ministrinë përgjegjëse për mjedisin.
15. Shfuqizuar.
16. "Seancë dëgjimore me publikun gjatë VNM-së" është procesi i organizuar nga AKM-ja, në bashkëpunim me njësinë e qeverisjes vendore, për marrjen e mendimit të publikut para miratimit të deklaratës për projektin.
17. "Vlerësim ndërkuftar i ndikimeve në mjedis" është procesi i VNM-së, që zhvillohet për projekte ose veprimtari, të përcaktuara në aneksin I të Konventës së Kombeve të Bashkuara (ESPOO) "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis, në kontekst ndërkuftar", që, bazuar nga vendndodhja a teknologjia e tyre, mund të kenë ndikime të ndjeshme negative në mjedisin e shteteve fqinje apo të vendit tonë.
18. "Ekspert i certifikuar i VNM-së" është personi fizik, i cili pajiset me certifikatën përkatëse nga ministria për hartimin e raportit të VNM-së, ekspertizën mjedisore dhe auditimin mjedisor.
19. "Ndikim i rëndësishëm në mjedis" është ndikimi në mjedis i një veprimtarie ose projekti, që shkakton dëme të drejtpërdrejta e të pakthyeshme në të dhe që, edhe pas marrjes së masave zbutëse, ndikimi negativ nuk mund të parandalohet, të kontrollohet apo të eliminohet plotësisht.
20. "Natyra 2000" është programi i Bashkimit Europian për mbrojtjen e llojeve dhe habitateve biologjike të rrezikuara.

KREU II PROCEDURAT E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

Neni 7

Procedurat e vlerësimit të ndikimit në mjedis (ndryshuar pikat 4 dhe 5 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Projektet private apo publike, të listuara në shtojcat I dhe II, bashkëlidhur këtij ligji, i nënshtrohen vlerësimit të ndikimit në mjedis, në përputhje me kërkesat e kreut II të këtij ligji, përpara dhënies së lejes përkatëse nga autoriteti përgjegjës për zhvillimin ose jo të projektit.
2. Procedura e vlerësimit të ndikimit në mjedis përfshin:
 - a) procesin paraprak të vlerësimit të ndikimit në mjedis;
 - b) procesin e thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis.
3. Dokumenti bazë ku mbështetet procesi i VNM-së, është raporti i vlerësimit të ndikimit në mjedis, i cili, në varësi të ndikimeve të mundshme të projektit, mund të jetë:
 - a) raporti paraprak i VNM-së për projektet e shtojcës II;
 - b) raporti i thelluar i VNM-së për projektet e shtojcës I.
4. Metodologjia kombëtare e procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, ku përcaktohen metodikat dhe kërkesat për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis miratohet nga Këshilli i Ministrave me propozimin e ministrit.
5. Rregullat, përgjegjësitë dhe afatet për zhvillimin e procedurës së vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe procedurës së transferimit të vendimit dhe deklaratës mjedisore miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 8

Projektet që i nënshtrohen vlerësimit paraprak të VNM-së

Projektet që i nënshtrohen vlerësimit paraprak të ndikimit në mjedis janë:

- a) projektet e listuara në shtojcën II, bashkëlidhur;

b) çdo ndryshim a shtesë në projektet e listuara në shtojcën I apo II, të licencuara paraprakisht, që mund të shkaktojë efekte të rëndësishme negative mbi mjedisin;

c) projektet e listuara në shtojcën I, që ndërmerren, ekskluzivisht apo kryesisht, për testimin dhe zhvillimin e metodave ose produkteve të reja, të cilat nuk janë përdorur për më shumë se dy vjet;

ç) projektet e listuara apo jo në shtojcën I ose II, që nuk kanë ndikim të drejtpërdrejtë apo nuk janë të nevojshme për administrimin e zonave veçanërisht të mbrojtura, por që, veçmas apo në bashkëveprim me plane dhe projekte të tjera, mund të shkaktojnë efekte negative të rëndësishme në këto zona. Në këtë rast, raporti paraprak i VNM-së përfshin edhe vlerësimin e ndikimeve të këtyre projekteve në atë zonë, duke marrë parasysh objektivat e ruajtjes dhe mbrojtjes së vendit ku do të zbatohet projekti.

Neni 9

Projektet që i nënshtrohen procedurës së thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis

1. Procedurës së thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis i nënshtrohen:

a) projektet e listuara në shtojcën I;

b) projektet për të cilat vendimi i AKM-së parashikon nevojën e zbatimit të kësaj procedure.

2. Zhvilluesi, pavarësisht nga dispozitat e këtij ligji, mund të kërkojë mendim paraprak nga AKM-ja, nëse projekti që synon të zhvillojë është subjekt i këtij ligji.

Neni 10

Paraqitja e kërkesës për vlerësimin e ndikimit në mjedis nga zhvilluesi

(ndryshuar paragrafi i parë me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

Zhvilluesi, për projektet me ndikim në mjedis, që janë subjekt i këtij ligji, paraqet pranë ministrisë, e cila ia përcjell AKM-së, dokumentacionin përkatës për procedurën e VNM-së, përfshirë:

a) Për projektet e shtojcës II:

i) raportin paraprak të VNM-së, të hartuar sipas llojit të projektit;

ii) projektin teknik të veprimtarisë;

iii) faturën e pagesës së tarifës së shërbimit, sipas përcaktimeve të nenit 27 të këtij ligji.

b) Për projektet e shtojcës I:

i) raportin e thelluar të VNM-së, të hartuar sipas llojit të projektit;

ii) përmbledhjen joteknike të raportit të VNM-së;

iii) projektin teknik të veprimtarisë;

iv) informacion për informimin dhe konsultimin me publikun;

v) faturën e pagesës së tarifës së shërbimit, sipas përcaktimeve të nenit 27 të këtij ligji.

Neni 11

Vendimi i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për VNM-në paraprake

(ndryshuar pika 3 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Në përfundim të procedurës paraprake të VNM-së, AKM-ja merr vendim nëse një projekt i shtojcës II duhet apo jo t'i nënshtrohet procedurës së thelluar të VNM-së.

2. Nëse AKM-ja vendos se projekti nuk duhet t'i nënshtrohet procedurës së thelluar të VNM-së, atëherë në vendimin e saj përcakton:

a) arsyet dhe konsideratat kryesore ku është mbështetur mendimi;

b) mendimin e institucioneve të konsultuara;

c) përshkrimin, sipas rastit, të masave kryesore që duhen marrë për të shmangur, reduktuar dhe, nëse është e mundur, për të korrigjuar ndikimet negative të mundshme në mjedis.

3. Vendimi i AKM-së për VNM-në paraprahe i dërgohet ministrisë, i njoftohet palëve të përfshira në proces dhe publikohet në faqen elektronike të AKM-së dhe ministrisë. Ministria i dërgon zhvilluesit vendimin.

Neni 12

Deklarata mjedisore

(ndryshuar pika 4 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Në përfundim të procedurës së thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis, ministri lëshon deklaratën mjedisore, e cila mund t'i sugjerojë autoritetit planifikues:

- a) miratimin e lejes së zhvillimit të atij projekti, pa asnjë vërejtje nga pikëpamja mjedisore;
- b) miratimin e lejes/licencës së zhvillimit të atij projekti, me kushtet që duhet të përmbushen nga zhvilluesi për të parandaluar, minimizuar dhe menaxhuar ndikimet negative në mjedis;
- c) refuzimin e kërkesës për leje/licencë zhvillimi për atë projekt, për shkak të ndikimeve të rëndësishme negative në mjedis me pasoja afatgjata, që dëmtojnë cilësinë e mjedisit dhe nuk mundësojnë përmbushjen e standardeve mjedisore përkatëse.

2. Në rastin e shkronjave “a” dhe “b” të pikës 1 të këtij neni deklarata përmban:

- a) qëndrimin e ministrisë dhe, sipas rastit, kushtet që duhet të përmbushen nga zhvilluesi;
- b) konfirmimin se ministria ka marrë në shqyrtim mendimet e shprehura nga publiku dhe institucionet përkatëse, si dhe shkallën e reflektimit të tyre;
- c) informacion për procesin e realizuar të konsultimit me publikun;
- ç) arsyet dhe konsideratat kryesore, ku është mbështetur mendimi;
- d) përshkrimin, sipas rastit, të masave kryesore që duhen marrë për të shmangur, reduktuar e, nëse është e mundur, për të korrigjuar efektet negative të rëndësishme.

3. Në rastin e shkronjës “c” të pikës 1 të këtij neni, deklarata mjedisore përmban edhe argumentet përkatëse për refuzimin e kërkesës për leje zhvillimi për projektin.

4. Deklarata mjedisore i njoftohet palëve të përfshira në proces dhe publikohet në faqen elektronike të AKM-së dhe ministrisë. Ministria i dërgon zhvilluesit deklaratën mjedisore.

Neni 13

Transferimi i vendimit apo i deklaratës mjedisore

(ndryshuar titulli dhe pika 2 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Kur përgjatë kryerjes së procedurës së VNM-së ndodh ndryshimi i zhvilluesit të projektit, zhvilluesi i ri aplikon për procedurë të re VNM-je.

2. Kur zhvilluesi ndryshon pasi ka përfunduar procedura e VNM-së, zhvilluesi i ri kërkon pranë ministrisë të bëhet transferimi përkatës i vendimit apo deklaratës mjedisore, sipas rregullave dhe procedurave të përcaktuara në vendimin e Këshillit të Ministrave, referuar në pikën 5, të nenit 7, të këtij ligji.

KREU III

PALËT DHE KONSULTIMI GJATË PROCESIT TË VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

Neni 14

Palët e përfshira në procesin e VNM-së

1. Në procesin e vlerësimit të ndikimit në mjedis marrin pjesë:

- a) zhvilluesi i projektit;
- b) ministria dhe strukturat e saj të varësisë;
- c) ministritë e linjës dhe strukturat e varësisë;

ç) njësitë e qeverisjes vendore;
d) publiku dhe organizatat jofitimprurëse;
dh) institucionet që kanë përgjegjësi të përfshihen në procesin e VNM-së;
e) shtetet fqinje, në rast të VNM-së në kontekst ndërkuftar, sipas kërkesave të Konventës së ESPOO-s.

2. Detyrat dhe përgjegjësitë e strukturave të varësisë së ministrisë, në procesin e VNM-së, rregullohen me udhëzim të ministrit.

Neni 15

Mendimi i institucioneve të tjera

1. Gjatë procedurës së VNM-së, AKM-ja dhe ministria, sipas kompetencave, konsultohen edhe me institucionet e përmendura në shkronjat “c”, “ç” dhe “dh” të pikës 1 të nenit 14 të këtij ligji, duke u dërguar edhe kopje të dokumentacionit të paraqitur nga zhvilluesi i projektit.

2. Institucionet e konsultuara japin brenda afatit të kërkuar mendimin e tyre, sipas funksioneve dhe përgjegjësi të përkatëse.

3. Nëse institucionet e lartpërmendura nuk paraqesin mendimet e tyre brenda afatit të kërkuar nënkuptohet se ato janë dakord me zhvillimin e projektit dhe nuk kanë komente.

Neni 16

Informimi i publikut gjatë VNM-së

(ndryshuar pika 2 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Zhvilluesi për projektet që i nënshtrohen procedurës së thelluar të VNM-së, informon dhe konsultohet me publikun e interesuar për vlerësimin e ndikimit në mjedis të veprimtarisë së tij.

2. Informacionin për informimin dhe konsultimin me publikun zhvilluesi e paraqet si pjesë të dokumentacionit të nevojshëm gjatë aplikimit për deklaratën mjedisore në ministri.

Neni 17

Seanca dëgjimore gjatë VNM-së

1. AKM-ja gjatë procedurës së VNM-së së thelluar, zhvillon seancë dëgjimore me publikun dhe OJF-të e interesuara, duke synuar tërheqjen e mendimit të tyre në vendimarrjen përfundimtare për projektin.

2. Seanca dëgjimore zhvillohet në bashkëpunim edhe me njësinë e qeverisjes vendore dhe me zhvilluesin e projektit.

3. Menjëherë pas përcaktimit të vendit, datës dhe orës për zhvillimin e seancës dëgjimore, njësia e qeverisjes vendore bën njoftimin drejtuar publikut dhe OJF-ve të interesuara për të marrë pjesë në takim.

4. Mendimi dhe komentet e publikut e të OJF-ve, të pranishëm në takim, janë kriter i domosdoshëm, gjatë procesit të vendimarrjes së VNM-së.

5. Rregullat, kërkesat dhe procedurat për informimin dhe përfshirjen e publikut në vendimarrjen mjedisore, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

KREU IV
DHËNIA E INFORMACIONIT DHE RUAJTJA E TË DHËNAVE
KONFIDENCIALE

Neni 18

Vënia në dispozicion e informacionit për zhvilluesin

Autoritetet publike, me kërkesë me shkrim të zhvilluesit, vënë në dispozicion të tij informacionin e disponueshëm për përgatitjen e raportit të vlerësimit të ndikimit në mjedis, në përputhje me ligjin nr. 8503, datë 30.6.1999 “Për të drejtën e informimit për dokumentet zyrtare”, dhe legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e mjedisit.

Neni 19

Informacioni konfidencial

(ndryshuar fjalë me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Kur zhvilluesi pretendon se informacioni që paraqet pranë ministrisë është konfidencial, ai ia vërteton ligjërisht konfidencialitetin e informacionit ministrisë në momentin e aplikimit, bazuar në legjislacionin në fuqi.

2. Procedurat e kategorizimit të informacionit si konfidencial kryhen përpara aplikimit në ministri, sipas legjislacionit në fuqi.

KREU V

VENDIMI I AUTORITETIT TË PLANIFIKIMIT/LICENCIMIT

Neni 20

Vendimi i autoritetit të planifikimit ose autoriteteve të tjera përgjegjëse për licencimin e veprimtarive

1. Autoriteti i planifikimit ose autoriteti përgjegjës për licencimin, kur shqyrton dhënien ose jo të lejes së zhvillimit/licencës përkatëse për një projekt, apo vendosjen e kushteve për zhvilluesin, merr në konsideratë vendimin dhe deklaratën mjedisore për ndikimet në mjedis të projektit të propozuar.

2. Autoriteti i planifikimit ose autoriteti përgjegjës për licencim, përpara vendimit për dhënien ose jo të lejes së zhvillimit apo licencës përkatëse për një projekt të propozuar, sigurohet që projekti t’i jetë nënshtruar kërkesave të këtij ligji dhe, në varësi të projektit, të jetë pajisur me vendim apo deklaratë. Vendimi apo deklarata për projektin e propozuar është i vlefshëm për atë kohë sa është e vlefshme dhe leja e zhvillimit/licenca përkatëse për projektin.

3. Në rast se autoriteti përgjegjës për zhvillimin/licencimin e projektit merr vendim për zhvillimin/licencimin ose jo të projektit, në kundërshtim me deklaratën, atëherë ai jep argumentet përkatëse për këtë vendim.

4. Zhvilluesi, gjatë fazës së zbatimit të projektit, i raporton ministrisë për masat e marra për mbrojtjen e mjedisit nga ndikimet negative të veprimtarisë.

5. Nëse veprimtaria apo projekti, që i është nënshtruar procesit të VNM-së, nuk fillon zbatimin në terren brenda 2 vjetëve nga data e miratimit të deklaratës apo vendimi për VNM-në, atëherë këto dokumente konsiderohen të pavlefshme dhe procesi i VNM-së fillon nga e para.

Neni 21

Zonat veçanërisht të mbrojtura

1. Dispozitat e këtij neni zbatohen edhe në rastet kur veprimtaria e propozuar nuk ka të bëjë drejtpërdrejt apo nuk është e nevojshme për administrimin e zonave veçanërisht të mbrojtura,

por që, veçmas apo në bashkëveprim me plane dhe projekte të tjera mund të shkaktojë efekte të rëndësishme mbi atë zonë.

2. Kur AKM-ja apo ministria, në përfundim të procedurës për vlerësimin e ndikimit në mjedis të një projekti, shprehet se veprimtaria e propozuar, veçmas apo në bashkëveprim me veprimtari ose plane dhe projekte të tjera, të realizuara apo të propozuara, mund të ketë ndikim negativ të rëndësishëm mbi integritetin e një zone veçanërisht të mbrojtur, atëherë autoriteti përgjegjës që mbulon fushën e projektit, nuk lejon zhvillimin e tij, me përjashtim të rasteve kur:

- a) nuk ka zgjidhje tjetër alternative;
- b) veprimtaria e propozuar duhet të zbatohet për arsye urgjente të interesave madhorë të publikut, përfshirë edhe ata me natyrë shoqërore apo ekonomike;
- c) duhen marrë të gjitha masat kompensuese për të siguruar zbatimin e kërkesave të “Natyra 2000”.

3. Arsye urgjente të interesave madhorë të publikut që merren në konsideratë, siç parashikohet në shkronjën “b” të pikës 2 të këtij neni, kur zona veçanërisht e mbrojtur përmban lloje habitatesh natyrore prioritare dhe/ose specie prioritare, janë vetëm ato që kanë të bëjnë me shëndetin e njeriut apo sigurinë e publikut, ose që sjellin ndikime të rëndësishme pozitive për mjedisin.

KREU VI VLERËSIMI I NDIKIMIT NË MJEDISIN NDËRKUFTAR

Neni 22

Efektet ndërkufitare në Shqipëri

1. Kur AKM-ja merr informacion, apo kur pranë saj është depozituar një raport VNM-je nga një shtet tjetër për një projekt të propozuar, që mund të ketë efekte të rëndësishme mbi mjedisin në Shqipëri, njofton menjëherë ministrinë për të filluar bisedimet me shtetin në fjalë për procedurat dhe afatin e paraqitjes së mendimeve për projektin e propozuar.

2. Kur ministria nuk ka marrë informacion nga shteti tjetër për një projekt të propozuar, që mund të ketë efekte të rëndësishme mbi mjedisin, ajo kërkon:

- a) përsëritjen e projektit së bashku me çdo informacion të disponueshëm për efektet e tij të mundshme ndërkufitare;
- b) informacion për natyrën e vendimit që mund të merret nga shteti tjetër.

3. Ministria, bazuar në informacionin e marrë sipas pikave 1 e 2 të këtij neni dhe në bashkëpunim të ngushtë me institucionet e përcaktuara në nenin 14 të këtij ligji, vendos nëse duhet të marrë pjesë apo jo në procesin e VNM-së.

4. Nëse ministria vendos të marrë pjesë në procesin e VNM-së, i kërkon shtetit tjetër informacion për projektin.

5. Ministria u dërgon, menjëherë, kopje të këtij informacioni institucioneve të interesuara për të proceduar me procesin e VNM-së së këtij projekti.

6. Për qëllime të këtij neni, me “Zhvilluesi” kuptohet “Ministria”.

7. Ministria i dërgon shtetit tjetër mendimet:

- a) për projektin e propozuar;
 - b) e dhëna nga institucionet e referuara në pikën 5 të këtij neni;
 - c) e dhëna nga publiku.
8. Ministria merr masa për të zhvilluar konsultime me shtetin tjetër, në veçanti, për:
- a) efektet e mundshme ndërkufitare të projektit të propozuar;
 - b) masat e parashikuara për reduktimin apo eliminimin e efekteve të tilla;
 - c) lidhjen e një marrëveshjeje, ku të përcaktohet edhe kohëzgjatja e periudhës së konsultimeve.

Neni 23

Vlerësimi i ndikimeve ndërkufitare mbi një shtet tjetër

(ndryshuar pika 1 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Kur ministria gjykon se një projekt i propozuar mund të ketë efekte të rëndësishme në mjedisin e një apo më shumë shteteve fqinje ose kur merr një kërkesë nga një shtet tjetër, ndjek procedurat e vlerësimit të ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar.

2. Rregullat dhe procedura për vlerësimin e ndikimit në mjedisin ndërkufitar miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

KREU VII

EKSPERTËT E VNM-SË

Neni 24

Certifikata dhe licenca për hartimin e raportit të VNM-së

(ndryshuar me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Zhvilluesi, për përgatitjen e raportit paraprak dhe raportit të thelluar të VNM-së, ngarkon personin fizik/juridik të licencuar nga QKL-ja, sipas kategorisë III.2.A të ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

2. Të drejtën për t’u pajisur me licencë III.2.A e kanë:

a) personi fizik i certifikuar nga ministri;

b) personi juridik, administratori i të cilit është i certifikuar nga ministri dhe ka të punësuar të paktën 2 ekspertë të certifikuar nga ministri.

3. Personi fizik/juridik i licencuar harton raportin e VNM-së duke krijuar grup specialistësh të kualifikuar, sipas fushave përkatëse që trajton raporti i VNM-së. Raporti i VNM-së nënshkruhet nga personi fizik/juridik i licencuar dhe specialistët e përfshirë në hartimin e raportit të VNM-së.

4. Rregullat, procedurat dhe kriteret për pajisjen me certifikatën e ekspertit për vlerësimin e ndikimit në mjedis, ekspertizën mjedisore dhe auditimin mjedisor miratohen nga Këshilli i Ministrave me propozimin e ministrit. Ministri lëshon certifikatën.

KREU VIII

ANKIMI DHE SANKSIONET

Neni 25

(ndryshuar me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

Çdo palë e interesuar, subjekt i këtij ligji, ka të drejtë të ankohet në rrugë administrative te ministri ndaj akteve, veprimeve apo mosveprimeve të ministrisë dhe AKM-së, sipas Kodit të Procedurave Administrative.

Neni 26

Sanksionet

(ndryshuar pika 3 me ligjin nr. 12/2015, datë 26.2.2015)

1. Zhvilluesi ngarkohet me përgjegjësi ligjore, sipas legjislacionit në fuqi për pavërtetësinë e fakteve, të të dhënave të paraqitura dhe të dokumenteve që shoqërojnë kërkesën e paraqitur prej tij.

2. Kur, për qëllimet e këtij ligji, zhvilluesi falsifikon dokumente apo përdor dokumente të falsifikuara, ndaj tij zbatohen dispozitat e seksionit VIII të ligjit nr.7895, datë 27.1.1995 “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.

3. Në rast të paraqitjes mbi 3 herë të raporteve të VNM-së me dobësi/mangësi, bazuar në metodologjinë kombëtare për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, ministri vendos pezullimin e përkohshëm apo heqjen e certifikatës dhe njofton QKL-në për masën përkatëse.

KREU IX DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 27

Tarifat e shërbimit

1. Për kryerjen e procesit të VNM-së, zhvilluesi paguan tarifën përkatëse të shërbimit, me paraqitjen e raportit paraprak të VNM-së ose me paraqitjen e raportit të thelluar të VNM-së.

2. Tarifa dhe vlera përkatëse për shërbimet që kryen ministria për procesin e VNM-së, miratohen me udhëzim të përbashkët të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe Ministrit të Financave.

Neni 28

Raportimet për zbatimin e ligjit

1. Ministria publikon raporte vjetore për zbatimin e këtij ligji.

2. Autoriteti planifikues, si dhe institucionet që licencojnë veprimtari lidhur me projektet që janë subjekt i këtij ligji, njoftojnë menjëherë ministrinë për vendimin, për miratimin ose jo të licencës apo lejes së zhvillimit, me qëllim që t'i mundësojnë kësaj të fundit monitorimin e zbatimit të kërkesave mjedisore nga zbatimi i projektit, si dhe hartimin e raportit për zbatimin e këtij ligji.

3. Ministri, me udhëzim të veçantë, miraton formatin e duhur për përgatitjen e këtij raporti.

Neni 29

Nxjerrja e akteve nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 5 të nenit 7, të pikës 5 të nenit 17, të pikës 2 të nenit 23 dhe të pikës 3 të nenit 24 të këtij ligji.

2. Ngarkohet ministri për nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim të pikës 4 të nenit 7, të pikës 2 të nenit 14 dhe të pikës 3 të nenit 28 të këtij ligji.

3. Ngarkohet ministri përgjegjës për mjedisin që, në bashkëpunim me Ministrin e Financave, të miratojë udhëzimin sipas përcaktimit të bërë në pikën 2 të nenit 27 të këtij ligji.

Neni 30

Shfuqizimet

1. Me fillimin e zbatimit të këtij ligji, shfuqizohet ligji nr.8990, datë 23.1.2003 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”, i ndryshuar, si dhe aktet e tjera nënligjore në zbatim të tij, që bien ndesh me këtë ligj.

2. Procedurat e VNM-së, deri në fillimin e zbatimit të këtij ligji, zhvillohen në përputhje me kërkesat e ligjit nr.8990, datë 23.1.2003 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”, të ndryshuar, dhe të akteve të tjera nënligjore në zbatim të tij.

3. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, vendimi nr.1429, datë 29.1.2008 i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e rregullave dhe procedurave për vlerësimin e veprimtarive dhe projekteve me ndikime të rëndësishme negative në mjedisin e vendeve fqinje”, shfuqizohet.

Neni 31
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 18 muaj pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7055, datë 27.7.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

SHTOJCA I
PROJEKTET QË I NËNSHTROHEN PROCEDURËS SË THELLUAR
TË VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

1. Rafineritë e naftës bruto (duke përjashtuar ndërmarrjet që prodhojnë vetëm lubrifikantë nga nafta bruto) dhe instalimet për gazifikimin ose lëngëzimin e 500 tonë ose më shumë qymyr ose argjilë/shiste bitumonoze në ditë.

2. Termocentrale ose instalime të tjera me djegie, me një prodhim nxehtësie prej 20 ose më shumë megavatësh.

3. Stacionet e energjisë bërthamore dhe reaktorë të tjerë bërthamorë, duke përfshirë edhe çmontimin ose nxjerrjen e tyre nga përdorimi (me përjashtim të instalimeve kërkimore për prodhimin dhe shndërrimin e materialeve të ndashme (të zbërthyeshme) ose të riprodhueshme, fuqia maksimale e të cilave nuk e tejkalon ngarkesën termale të vazhdueshme prej 1 kilovati). Stacionet e energjisë bërthamore dhe reaktorë të tjerë bërthamorë pushojnë së qeni të tillë, kur lënda bërthamore dhe elemente të tjera radioaktive të ndotura janë zhvendosur për një kohë të gjatë nga vendi i instalimit.

4. a) Instalimet për ripërpunimin e lëndës djegëse bërthamore të rrezatuar.

b) Instalimet e projektuara për:

i) prodhimin ose pasurimin e lëndës djegëse bërthamore;

ii) për përpunimin e lëndës djegëse të rrezatuar bërthamore ose mbetjeve me nivel të lartë radioaktiv;

iii) për hedhjen përfundimtare të lëndës djegëse të rrezatuar;

iv) vetëm për asgjësimin/depozitim përfundimtar të mbetjeve radioaktive;

v) vetëm për ruajtjen (e planifikuar për më tepër se 10 vjet) të lëndës djegëse të rrezatuar bërthamore ose mbetjeve radioaktive në një vend të ndryshëm nga vendi i prodhimit.

Veptra të integruara për shkrirjen fillestare të hekurit të derdhur dhe çelikut.

Instalime për prodhimin e metaleve bruto johekur nga xeherorët, koncentratet ose materialet dytësore (material që është nënprodukt) prej proceseve metalurgjike, kimike ose elektrolitike.

5. Instalime për nxjerrjen e asbestit dhe për përpunimin ose transformimin e asbestit dhe produkteve që përmbajnë asbest: për produktet e çimentos me bazë asbesti, me një prodhim vjetor prej më tepër se 20 000 tonë produkt final, për materiale abrazive me një prodhim vjetor prej më shumë se 50 tonë produkt final dhe për përdorime të tjera të asbestit me përdorim mbi 200 tonë në vit.

6. Instalime të integruara kimike, domethënë instalime për prodhimin në shkallë industriale të substancave që përdorin proceset e shndërrimit kimik, ku shumë njësi janë vendosur përballë njëra-tjetrës dhe janë të lidhura funksionalisht me njëra-tjetrën për:

a) prodhimin e kimikateve bazë organike;

b) prodhimin e kimikateve bazë inorganike;

c) për prodhimin e plehrave kimike (të thjeshta apo të përbëra) me bazë fosfori, azoti ose potasiumi (fertilizatorë të thjeshtë ose të përbërë);

ç) për prodhimin e produkteve bazë për mbrojtjen e shëndetit të bimëve dhe biocideve;

d) për prodhimin e produkteve farmaceutike bazë, duke përdorur një proces kimik ose biologjik;

dh) për prodhimin e eksplozivëve.

7. a) Ndërtimi i linjave për trafik hekurudhor me distanca të gjata.

b) Ndërtimi i aeroporteve me pista që kanë një gjatësi bazë prej 2100 m ose më tepër. Në kuptim të këtij ligji, “aeroport” nënkupton aeroporte, të cilat përputhen me përkufizimin e dhënë në Konventën e Çikagos më 1944, që themeloi Organizatën Ndërkombëtare Civile të Aviacionit (shtojca 14 e kësaj konvente).

c) Ndërtimi i autostradave dhe rrugëve ekspres (korsive të autostradave për shpejtësi të lartë). Në kuptim të këtij ligji, “rrugë ekspres” është një rrugë që plotëson kushtet e dhëna në përkufizimin e marrëveshjes europiane mbi Arteriet Kryesore të Trafikut Ndërkombëtar, 15 nëntor 1975.

ç) Ndërtimi i një rruge të re me katër ose më shumë kors, ose rregullimi dhe/ose zgjerimi i një rruge ekzistuese, që ka dy apo më pak kors, në mënyrë që të bëhet me katër ose më shumë kors, kur rruga e re ose seksioni i rregulluar dhe/ose i zgjeruar i saj do të jetë 10 kilometra ose më shumë në gjatësi të vazhdueshme.

8. a) Rrugë ujore në brendësi të tokës dhe porte për transportin e brendshëm ujor, që lejojnë kalimin e anijeve me mbi 1350 tonë.

b) Portet tregtare, kalatat për ngarkim-shkarkim të lidhura me tokën dhe portet e jashtme (me përjashtim të kalatave të trageteve) që mund të marrin anije me mbi 1350 tonë.

9. Instalime për asgjësimin e mbetjeve për incinerimin, trajtimin kimik, sipas seksionit D9, ose venddepozitimet e mbetjeve të rrezikshme, siç përcaktohet në ligjin “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”.

10. Instalime për asgjësimin e mbetjeve, për incinerimin, trajtimin kimik, sipas seksionit D9, të mbetjeve jo të rrezikshme me një kapacitet mbi 50 tonë në ditë, sikurse përcaktohet në ligjin “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”.

11. Nxjerrja e ujit nëntokësor ose skema të rimbushjes artificiale të ujit nëntokësor, ku volumi vjetor i ujit të nxjerrë apo të rimbushur është 10 milionë metër kub ose më shumë.

12. a) Veprat për transferimin e burimeve ujore midis baseneve lumore, kur ky transferim synon në parandalimin e mungesave të mundshme të ujit dhe ku masa e ujit të transferuar e kalon nivelin prej 20 milionë metër kub në vit;

b) Në të gjitha rastet e tjera, veprat për transferimin e burimeve ujore midis baseneve lumore, kur rrjedha mesatare shumëvjetore e basenit të nxjerrjes është mbi 2000 milionë metër kub në vit dhe ku masa e ujit të transferuar e tejkalon nivelin e 5 për qind të kësaj rrjedhe.

Në të dyja rastet, përjashtohen transferimet e tubacioneve të ujit të pijshëm.

13. Impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura, me kapacitet mbi 30 000 ekuivalent popullsie, sikurse përcaktohet në legjislacionin për rezervat ujore.

14. Nxjerrja e naftës dhe e gazit natyror për qëllime tregtare, ku masa e nxjerrë e tejkalon nivelin prej 50 tonë/ditë në rastin e naftës dhe 10 000 m³/ditë në rastin e gazit.

15. Diga dhe instalime të tjera, që janë projektuar për të penguar daljen e ujit ose për të depozituar ujin në mënyrë të përhershme, ku një masë e re ose shtesë uji e penguar ose e depozituar është mbi 10 milionë m³.

16. Tubacionet me një diametër prej më shumë se 800 mm dhe një gjatësi prej më shumë se 40 km:

a) për transportimin e gazit, naftës, kimikateve; dhe

b) për transportimin e gazit të dyoksidit të karbonit (CO₂), me qëllim injektimin dhe ruajtjen e tij në formacione gjeologjike nën tokë, përfshirë stacionet e pompimit që lidhen me to.

17. Instalime për mbarështimin intensiv të pulave ose derrave me mbi:

a) 1000 krerë për pulat që rriten për mish, 20 000 vende për pulat që rriten për vezë;

b) 3000 krerë për derra për prodhim mishi (mbi 30 kilogramë); ose

c) 100 krerë për dosa.

18. Impiante industriale për:

a) prodhimin e materialeve të buta ose materialeve të ngjashme fibroze;

b) prodhimin e letrës dhe tabelave me një kapacitet prodhues që e tejkalon masën prej 50 tonësh në ditë.

19. Gurore dhe miniera sipërfaqësore, ku sipërfaqja e vendit është mbi 0,5 hektarë, ose vende për nxjerrjen e torfës, ku sipërfaqja e vendit është mbi 1 hektar.

20. Ndërtimi i linjave elektrike në lartësi me një voltazh mbi 220 kV dhe gjatësi mbi 10 kilometra.

21. Instalimet për depozitimin e naftës, prodhimeve petrokimike ose kimike, me një kapacitet prej 50 000 ose më shumë tonësh.

22. Vendet e injektimit dhe ruajtjes së dyoksidit të karbonit në formacione gjeologjike nën tokë, të përcaktuara me akt normativ të posaçëm.

23. Instalimet për kapjen e gazit të dyoksidit të karbonit (me qëllim injektimin dhe ruajtjen në formacione gjeologjike nën tokë) nga instalime të tjera që mbulohen nga kjo shtojcë, ose ku kapja totale vjetore e dyoksidit të karbonit është 1,5 megatonë ose më shumë se kaq.

SHTOJCA II

PROJEKTET QË I NËNSHTROHEN PROCEDURËS PARAPRAKETË VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

1. Bujqësia, silvikultura dhe akuakultura.

a) Projekte për ristrukturimin e tokës rurale;

b) Projekte për përdorimin e tokës së pakultivuar ose zonave gjysmënatyrore për qëllime të bujqësisë intensive;

c) Projekte për menaxhimin e ujit për bujqësi, duke përfshirë dhe ujitjen dhe projektet e kullimit të tokës;

ç) Pyllëzimi fillestar dhe shpyllëzimi për qëllimet e ndryshimit në një lloj tjetër të përdorimit të tokës.

d) Instalime për rritjen intensive të kafshëve (projektet që nuk përfshihen në shtojcën I);

dh) Rritje intensive e peshkut;

e) Marrje e tokës nga deti.

2. Industri nxjerrëse.

2.1 Gurore, miniera sipërfaqësore dhe nxjerrje e torfës (projekte që nuk janë përfshirë në shtojcën I);

2.2 Minierat nëntokësore;

2.3 Nxjerrje e mineraleve nga marina ose llumrat lumore;

2.4 Shpim i thellë, në veçanti:

a) shpim gjeotermal;

b) shpim për depozitimin e materialeve të mbetjeve bërthamore;

c) shpim për furnizim me ujë, me përjashtim të shpimit për studimin e stabilitetit të tokës.

2.5 Instalime sipërfaqësore industriale për nxjerrjen e qymyrit, naftës, gazit natyror dhe xeherorëve, si dhe të argjilave/shisteve bituminoze.

3. Industria e energjisë.

a) Instalimet industriale për prodhimin e energjisë elektrike, avullit ose ujit të ngrohtë (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);

b) Instalime industriale për mbajtjen e gazit, avullit ose ujit të ngrohtë; transmetimin e energjisë elektrike me kablo në lartësi (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);

c) Depozita sipërfaqësore të gazit natyror;

ç) Depozita nëntokësore të gazeve të djegshme;

d) Depozita sipërfaqësore të lëndëve djegëse fosile;

dh) Briketimi industrial i qymyrit dhe i linjtit;

e) Instalime për përpunimin dhe ruajtjen e mbetjeve radioaktive (në rast se nuk janë përfshirë në shtojcën I);

- ë) Instalime për prodhimin e energjisë hidroelektrike;
- f) Instalime për përdorimin e fuqisë së erës për prodhim energjie (stacione të energjisë së erës);
- g) Instalimet për kapjen e gazit të dyoksidit të karbonit (me qëllim injektimin dhe ruajtjen në formacione gjeologjike nën tokë) nga instalime të tjera që nuk mbulohen nga shtojca I e këtij ligji.

4. Prodhimi dhe përpunimi i metaleve.

- a) Instalime për prodhimin e gizës dhe çelikut (shkrirje parësore ose dytësore);
- b) Instalime për përpunimin e metaleve prej çeliku:
 - i) mullinj me rula të nxehtë;
 - ii) farkat me çekiç;
 - iii) aplikimi i mbulesave mbrojtëse me metal të shkrirë.
- c) Fonderitë e metaleve hekurore;
- ç) Instalime për shkrirjen, duke përfshirë aliazhet të metaleve johekurore, përveç metaleve të çmuara, duke përfshirë produktet e rikuperuara (rafinim, derdhje në fonderi etj.);
- d) Instalime për trajtimin sipërfaqësor të metaleve dhe materialeve plastike, duke përdorur një proces elektrolitik ose kimik;
- dh) Prodhimi dhe montimi i mjeteve motorike dhe prodhimi i motorëve për këto mjete;
- e) Kantier ndërtimi anijesh;
- ë) Instalime për ndërtimin dhe riparimin e avionëve;
- f) Prodhimi i pajisjeve për hekurudha;
- g) Farkëtim me eksploziv;
- gj) Instalime për pjekjen dhe aglomerimin e xeherorëve metalorë.

5. Industria minerale.

- a) Furrat me qymyr (distilim i qymyrit të thatë);
- b) Instalimet për prodhimin e çimentos;
- c) Instalime për prodhimin e asbestit dhe prodhimin e produkteve të asbestit, që nuk janë përfshirë në shtojcën I;
- ç) Instalime për prodhimin e qelqit, duke përfshirë dhe fibrat e qelqit;
- d) Instalimet për shkrirjen e substancave minerale, duke përfshirë dhe prodhimin e fibrave minerale;
- dh) Prodhimi i produkteve qeramike nëpërmjet djegies, në veçanti tjegullat për çati, tullat, tullat zjarrduruese, pllakat, veshjet prej guri ose porcelani.

6. Industria kimike (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I).

- a) Trajtim i produkteve ndërmjetëse dhe prodhimi i kimikateve;
- b) Prodhimi i pesticideve dhe produkteve farmaceutike, bojërave dhe llaqeve, elastomerëve dhe peroksive;
- c) Depozitat e produkteve të naftës, petrokimike dhe kimike.

7. Industria ushqimore.

- a) Prodhimi i vajrave dhe yndyrnave vegjetale dhe shtazore;
 - b) Prodhimi, përpunimi dhe paketimi i produkteve shtazore dhe bimore;
 - c) Prodhimi i produkteve me bazë qumështi;
 - ç) Prodhimi i birrës dhe maltos;
 - d) Prodhimi i ëmbëlsirave dhe i shurupeve;
 - dh) Instalime për therjen e kafshëve;
 - e) Instalime industriale për prodhimin e niseshtesë;
 - ë) Fabrika për prodhimin e ushqimeve me bazë peshku dhe vajrave të peshkut;
 - f) Fabrika sheqeri.
- #### 8. Industria tekstile, e lëkurës, drurit dhe letrës.
- a) Fabrika industriale për prodhimin e letrës dhe kartonit (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - b) Impiante për paratrajtimin (për operacione të tilla, si: larje, zbardhje, mercerizim) ose ngjyrosja e fibrave apo tekstileve;

- c) Fabrika për regjie të lëkurave;
 - ç) Instalime për përpunimin dhe prodhimin e celulozës.
9. Industria e gomës.
 Prodhimi dhe trajtimi i produkteve me bazë elastometri.
10. Prodhime infrastrukturore.
- a) Projekte për zhvillimin e pasurive të patundshme industriale;
 - b) Projekte për zhvillime urbane, duke përfshirë dhe ndërtimin e qendrave tregtare dhe parkimet për makinat;
 - c) Ndërtimi i mjediseve të shërbimeve hekurudhore dhe terminaleve të transportit intermodal (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - ç) Ndërtimi i fushave ajrore (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - d) Ndërtim rrugësh, portesh dhe instalimesh për porte, duke përfshirë dhe portet e peshkimit (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - dh) Ndërtime në tokë të kanaleve të lundrueshme, që nuk përfshihen në shtojcën I, kanalizime dhe vepra për largimin e ujit të shkaktuar nga përmbytjet;
 - e) Diga dhe instalime të tjera të projektuara për të penguar ose për të mbajtur/depozituar ujë në periudha afatgjata (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - ë) Tramvaj, hekurudha nëntokësore dhe në lartësi, linja të varura/teleferikë ose linja të ngjashme të një lloji të veçantë, të përdorura ekskluzivisht ose kryesisht për transport pasagjerësh;
 - f) Instalime tubacionesh naftë dhe gazi (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I) dhe tubacionet e transportit të gazit dyoksid karboni, me qëllim injektimin dhe ruajtjen në formacione gjeologjike nën tokë;
 - g) Instalime të kanaleve ujësjellës/akuedoteve në distanca të largëta;
 - gj) Veprat bregdetare kundër erozionit dhe punimet në det, që mund të ndryshojnë bregun për shkak të ndërtimeve, për shembull: të digave, moleve, bankinave të ankorimit dhe punimeve të tjera për mbrojtje nga deti, duke përfshirë mirëmbajtjen dhe rindërtimin e veprave të tilla;
 - h) Nxjerrja e ujit nëntokësor dhe skemat e tjera për rimbushjen artificiale të ujërave nëntokësore, që nuk janë përfshirë në shtojcën I;
 - i) Veprat për transferimin e burimeve ujore midis baseneve lumore, që nuk janë përfshirë në shtojcën I.
11. Projekte të tjera.
- a) Rrugët e përhershme për gara dhe provat e mjeteve motorike;
 - b) Instalimet për asgjësimin e mbetjeve (projekte të cilat nuk përfshihen në shtojcën I);
 - c) Impiantet për trajtimin e ujërave të ndotura (projekte që nuk përfshihen në shtojcën I);
 - ç) Vendet për depozitim të llumrave;
 - d) Depot e skrapit të hekurit, përfshirë ato nga automjetet;
 - dh) Bankat e provës për motorët, turbinat ose reaktorët;
 - e) Instalimet për prodhimin e fibrave minerale artificiale;
 - ë) Instalimet për rikuperimin ose shkatërrimin e substancave shpërthyes;
 - f) *Qendra blerje/grumbullimi të kafshëve shtëpiake të plakura/të sëmura apo qendrat e asgjësimit të kafshëve dhe produkteve të tyre jo për konsum njerëzor.*
12. Turizmi dhe koha e lirë.
- a) Pistat e skive, teleferikët, ngritësit me kabllo dhe zhvillimet që lidhen me to;
 - b) Vendqëndrimet e jahteve dhe anijeve;
 - c) Fshatra turistike dhe komplekse hotelesh jashtë zonave urbane bashkë me zhvillimet që i shoqërojnë ato;
 - ç) Vendet për kampe të përhershme dhe karavane;
 - d) Parqe tematike.

LIGJ
Nr. 10 448, datë 14.7.2011

PËR LEJET E MJEDISIT*

(ndryshuar me ligjin nr. 44/2013, datë 14.2.2013 dhe nr. 60/2014, datë 19.6.2014)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim parandalimin, pakësimin dhe mbajtjen nën kontroll të ndotjes së shkaktuar nga disa kategori veprimtarish, në mënyrë që të arrihet një nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit në tërësi, shëndetit të njeriut dhe cilësisë së jetës.

Neni 2
Objekti

Ky ligj përcakton:

- a) rregullat për lejimin e zhvillimit të disa veprimtarive që shkaktojnë ndotje të mjedisit në Republikën e Shqipërisë;
- b) masat e parashikuara për parandalimin e kësaj ndotjeje dhe, kur kjo nuk është e mundur, masat për pakësimin e shkarkimeve të tyre të gazta, të lëngëta e të ngurta në ajër, ujë e tokë.

Neni 3
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Autoriteti përkatës i qeverisjes vendore” është njësia e qeverisjes vendore në territorin e së cilës është vendosur instalimi.
2. “Agjencia Kombëtare e Mjedisit” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.
3. “Agjencia rajonale e mjedisit” është njësia rajonale përkatëse e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit.
4. “Depozitim gjeologjik i CO₂” është injektimi i shoqëruar me depozitim të rrymave (flukseve) të CO₂ në formacione gjeologjike nëntokësore.

* Ky ligj është përafëruar plotësisht me këto direktiva: Direktiva 2008/1/KE e Parlamentit Europian dhe e Këshillit të 15 janarit 2008 “Mbi kontrollin dhe parandalimin e integruar të ndotjes”, e ndryshuar, numri CELX: 32008L0001, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, seria L, nr.24, datë 29.1.2008, f. 8-29.

Direktiva 2001/80/KE e Parlamentit Europian dhe e Këshillit të 23 tetorit 2001 “Mbi kufizimin e shkarkimeve të disa ndotësve në ajër nga instalimet e mëdha me djegie”, numri CELEX: 32001L0080, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, seria L, nr.309, datë 27.11.2001, f. 1-21.

5. “Ditë” është një ditë pune, sipas përcaktimit të dhënë nga Kodi i Punës.
6. “Formacion gjeologjik” është nënndarja litostratigrafike, brenda së cilës mund të gjenden dhe hartëzohen shtresa shkëmbore të caktuara.
7. “Gjendje e pranueshme e mjedisit” është gjendja në të cilën mjedisi i vendit në fjalë ishte para se instalimi të vihej në operim. Arritja e kësaj gjendjeje kërkon masa që përfshijnë, por nuk kufizohen me: largimin e të gjitha mbetjeve që kanë tepruar, largimin sa më shumë të jetë e mundur të çdo lloj ndotjeje, dhe, aty ku ky largim nuk do të thotë trajtim praktik apo stabilizim i ndotjes, rehabilitimin e çdo dëmi që mund të ketë shkaktuar ndotja, si dhe zbutjen e efekteve të çdo dëmi.
8. “Instalim” është çdo njësi teknike e palëvizshme, që kryen një ose shumë veprimtari, si dhe çdo lloj tjetër veprimtarie që lidhet drejtpërdrejt me të apo ka një lidhje teknike me veprimtaritë e zhvilluara në njësinë e mësipërme dhe që mund të ndikojë në shkarkimet dhe ndotjen;
9. “Instalim ekzistues” është:
- a) një instalim që është në funksionim në datën e hyrjes në fuqi të këtij ligji;
 - b) një instalim që nuk është vënë ende në funksionim në datën kur ky ligj hyn në fuqi, por për të cilin është dhënë leja e ndërtimit, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 119, datë 23.4.2009 “Për planifikimin e territorit”, dhe ndërtimi i të cilit fillon brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji.
10. “Instalim i ri” është:
- a) një instalim që nuk është instalim ekzistues;
 - b) një instalim ekzistues, për funksionimin e të cilit operatori nuk ka kërkuar pajisjen me lejen përkatëse të mjedisit, brenda periudhës kohore të përcaktuar në këtë ligj. Në këtë rast, ky instalim trajtohet si një instalim i ri.
11. “Inspektorati Shtetëror Kompetent” është autoriteti inspektues, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.
12. “Leje mjedisi e tipit A” është leja për veprimtaritë e përcaktuara në aneksin 1/A, e përgatitur nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit dhe e firmosur nga ministri, të lëshuar nga QKL-ja, që i jep të drejtën e funksionimit, tërësisht ose pjesërisht, instalimit të tipit A, sipas përcaktimit të këtij ligji, dhe që përmban të shkruara kushtet e nevojshme për të garantuar se instalimi përmbush kërkesat e këtij ligji dhe të legjislacionit në fuqi. Një leje mund të mbulojë një ose më shumë instalime ose pjesë të instalimeve në të njëjtën vendndodhje dhe që operohen nga një i njëjti operator.
13. “Leje mjedisi e tipit B” është leja e përgatitur nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit dhe e firmosur nga ministri, e cila lëshohet nga QKL-ja, që i jep të drejtën e funksionimit, tërësisht ose pjesërisht, instalimit të tipit B, sipas përcaktimit të këtij ligji dhe që përmban të shkruara kushtet e nevojshme për të garantuar se instalimi përmbush kërkesat e këtij ligji dhe të legjislacionit në fuqi. Një leje mund të mbulojë një ose më shumë instalime ose pjesë të instalimeve në të njëjtën vendndodhje dhe që operohen nga një i njëjti operator.
14. “Leje mjedisi e tipit C” është leja e miratuar nga agjencia rajonale e mjedisit dhe e lëshuar nga QKL-ja, që i jep të drejtën e funksionimit, tërësisht ose pjesërisht, instalimit të tipit C, sipas përcaktimit të këtij ligji, dhe që përmban të shkruara kushtet e nevojshme për të garantuar se instalimi përmbush kërkesat e këtij ligji dhe të legjislacionit në fuqi. Një leje mund të mbulojë një ose më shumë instalime ose pjesë të instalimeve në të njëjtën vendndodhje dhe që operohen nga një i njëjti operator.
15. “Mjedis” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.
16. “Ministër” është ministri përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit.
17. “Ministria” është ministria përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit.
18. “Mbetje të rrezikshme”, “Mbetje jo të rrezikshme”, “Mbetje inerte”, “Mbetje urbane” dhe “Lendfill” kanë kuptimin e dhënë në legjislacionin e posaçëm për menaxhimin e integruar të mbetjeve.
19. “Muaj” është një muaj kalendarik.

20. “Ndotje” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

21. “Ndryshim funksionimi”, në lidhje me instalimin, është një ndryshim në natyrën e funksionimit ose një zgjerim i instalimit, që mund të ketë pasoja në mjedis.

22. “Ndryshim i konsiderueshëm”, në lidhje me instalimin, është një ndryshim në funksionimin e tij, i cili, në vlerësimin e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, mund të ketë një efekt negativ të konsiderueshëm mbi njeriun dhe mjedisin. Çdo ndryshim apo zgjerim i veprimtarisë vlerësohet si i konsiderueshëm, në qoftë se ndryshimi apo zgjerimi prek pragjet përcaktuese të vendosura në këtë ligj, për instalimet e tipit A ose B.

23. “Normat e cilësisë së mjedisit” është një grup kushtesh që duhen përmbushur në një kohë të dhënë nga një mjedis i caktuar ose një pjesë e veçantë e tij, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

24. “Normat teknike të shkarkimit në mjedis” janë vlerat teknike kufi të shkarkimit, që lidhen me teknologjinë e prodhimit, makineritë dhe pajisjet në përdorim, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

25. “Operator” është personi fizik apo juridik që operon ose kontrollon instalimin, apo të cilit i është deleguar fuqi ekonomike vendimtare për funksionet teknike të instalimit, në përputhje me legjislacionin në fuqi. Si operator i një instalimi, që:

a) nuk është vënë ende në funksionim, konsiderohet personi që do të kontrollojë funksionimin e tij në të ardhmen;

b) nuk funksionon më, konsiderohet personi të cilit i ishte dhënë leje mjedisi për funksionimin e këtij instalimi.

26. “Publik” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

27. “Qendra Kombëtare e Licencimit (QKL)” është institucioni përkatës, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

28. “Rrymë CO₂” është një fluks substancash që rezultojnë nga proceset e kapjes së CO₂.

29. “Substancë” është çdo element kimik dhe përbërjet e tij, me përjashtim të substancave radioaktive dhe të organizmave të modifikuar gjenetikisht, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

30. “Shkarkim” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

31. “Shkarkim në ujë” janë shkarkimet në trupat ujorë, ku përfshihen shkarkimet në rrjetin e tubacioneve të ujërave të zeza e të bardha.

32. “Teknikat më të mira të disponueshme (TMD)” është stadi më efektiv dhe më i përparuar i zhvillimit të veprimtarive dhe të metodave të operimit të tyre. Ky stad tregon se sa të përshtatshme janë praktikisht teknikat e veçanta për të siguruar, në parim, bazën për të përcaktuar vlera kufi të shkarkimeve, të tilla që të parandalojnë dhe, kur nuk është praktikisht e mundur, të pakësojnë shkarkimet në përgjithësi dhe ndikimin mbi mjedisin në tërësi.

Për qëllime të këtij përkufizimi, me termat e mëposhtëm kuptojmë:

a) “Teknikë” është teknologjia dhe mënyra me të cilën instalimi është projektuar, ndërtuar, mirëmbajtur dhe çmontuar;

b) “Teknikë e disponueshme” janë teknikat e zhvilluara në atë nivel që mundëson përdorimin e tyre, në sektorin përkatës industrial, me rezultate të mira ekonomike e teknike. Vlerësimi i teknikave merr parasysh kostot dhe përparësitë, pavarësisht nga fakti nëse ato teknika përdoren apo prodhohen në Republikën e Shqipërisë, për sa kohë ato janë të arritshme nga përdoruesi;

c) “Më e mirë”, në lidhje me teknikat, është teknika më efektive për arritjen e një niveli të lartë të përgjithshëm të mbrojtjes së mjedisit në tërësi.

33. “Vend depozitimi për CO₂” është një hapësirë vëllimore në një formacion gjeologjik, që përdoret për depozitimin gjeologjik të CO₂ dhe të pajisjeve të sipërfaqes e të injektimit, që përdoren për këtë qëllim.

34. “Vlera kufi e shkarkimit” është masa e shprehur në disa parametra specifikë, përqendrimet

dhe/ose nivelet e shkarkimeve që nuk mund të tejkalohen në një ose më shumë periudha kohore.

35. “Biomasë” është produkt i përbërë, tërësisht ose pjesërisht, nga material bimor nga bujqësia ose pemëtaria, që mund të përdoret si lëndë djegëse, me qëllim rikuperimin e energjisë së përmbajtur në të, përfshirë mbetjet e mëposhtme, të përdorura si lëndë djegëse:

a) mbetje vegjetale nga bujqësia dhe pyjet;

b) mbetje vegjetale nga industria e përpunimit të ushqimeve, në qoftë se prej tyre mund të çlirohet nxehtësi;

c) mbetje vegjetale fijeze nga prodhimi i masës së celulozës dhe nga prodhimi i letrës nga druri, në qoftë se digjen bashkërisht në vendin e prodhimit dhe rikuperohet nxehtësia e çliuar;

ç) mbetje nga lëvoret e pemëve;

d) mbetje drusore, me përjashtim të mbetjeve drusore që mund të përmbajnë përbërës organikë të halogjenuar ose metale të rënda, si rezultat i trajtimit me ruajtës ose me shtresa ruajtëse të drurit, dhe që përfshin në mënyrë të veçantë mbetjet drusore të krijuara nga mbetjet e ndërtimeve e të shembjeve.

36. “Impiant me djegie” është çdo aparaturë teknike, ku oksidohen lëndë djegëse, në mënyrë që të përdoret nxehtësia e gjeneruar.

37. “Impiantet e reja me djegie” është çdo instalim me djegie, për të cilin leja e ndërtimit apo e përdorimit të veprimtarisë, sipas ligjit nr.10 119, datë 23.4.2009 “Për planifikimin e territorit”, është dhënë pas datës së miratimit të këtij ligji.

38. “Impiantet ekzistuese me djegie” është çdo instalim me djegie, për të cilin leja e ndërtimit apo e përdorimit të veprimtarisë, sipas ligjit nr.10 119, datë 23.4.2009 “Për planifikimin e territorit”, është dhënë para datës së miratimit të këtij ligji.

39. “Lëndë djegëse” është çdo material i djegshëm, i ngurtë, i lëngshëm apo i gaztë, i përdorur në instalimin me djegie, me përjashtim të mbetjeve, sipas përcaktimit të legjislacionit të posaçëm për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

40. “Mbetje të gazta” janë shkarkime të gazta, që përmbajnë substanca të ngurta, të lëngshme ose të gazta; fluksi vëllimor i tyre do të shprehet në $\text{m}^3/\text{orë}$, në temperaturën standard (273°K) dhe presion ($101,3 \text{ kPa}$) pas korrigjimit të përmbajtjes së avullit të ujit, (më poshtë referuar si Nm^3/h).

41. “Njësi djegieje me shumë lëndë djegëse” është çdo impiant djegieje, ku mund të digjen njëkohësisht ose në mënyrë të alternuar dy a më shumë lloje lëndësh djegëse.

42. “Përqindja e desulfurizimit” është përqindja e sasisë së squfurit që nuk shkarkohet në ajër, në instalimin me djegie, për një periudhë të dhënë kohe ndaj sasisë së squfurit në përmbajtjen e karburantit, të përdorur gjatë së njëjtës periudhë kohe, në këtë instalim.

43. “Turbinë me gaz” është çdo makineri rrotulluese që shndërron energjinë termike në punë mekanike dhe përbëhet kryesisht nga një kompresor, një njësi termike ku oksidohet lënda djegëse, në mënyrë që të ngrohë masën e lëngshme të punës, dhe një turbinë.

44. “Vlera kufi e shkarkimit” është sasia e lejueshme e një substance në masën e gaztë të shkarkuar në ajër nga instalimi me djegie, gjatë një periudhe të dhënë. Sasia e substancës llogaritet në terma të masës/për vëllim të gazeve të shkarkuara, të shprehura në mg/Nm^3 , duke konsideruar një përmbajtje vëllimore oksigjeni në gazet e shkarkuara: prej 3 për qind, në rastin e karburanteve të lëngshme e të gazta, 6 për qind në rastin e karburanteve të ngurta dhe 15 për qind në rastin e turbinave me gaz.

Neni 4

Sistemi i lejeve të mjedisit

1. Në përputhje me ligjin nr.10431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, krijohet një sistem prej tri nivelesh të lejeve të mjedisit, të tipit A, B e C, si më poshtë:

a) leja e mjedisit e tipit A është e detyrueshme për kryerjen e veprimtarive të kategorisë A, lista dhe pragjet përkatëse të të cilave janë përcaktuar në shtojcën 1/A të këtij ligji;

b) leja e mjedisit e tipit B është e detyrueshme për kryerjen e veprimtarive të kategorisë B, lista dhe pragjet përkatëse të të cilave janë përcaktuar në shtojcën 1/B të këtij ligji;

c) leja e mjedisit e tipit C është e detyrueshme për kryerjen e veprimtarive të kategorisë C, lista dhe pragjet përkatëse të të cilave janë përcaktuar në shtojcën 1/C të këtij ligji.

2. Autoritetet kompetente për lejet e mjedisit të tipave A, B dhe C janë si më poshtë:

a) Qendra Kombëtare e Licencimeve është autoriteti ku bëhet kërkesa dhe ku lëshohet leja e mjedisit të tipit A, B dhe C;

b) Ministri është autoriteti që firmos aktin e miratimit të lejeve të mjedisit të tipit A dhe B, pasi ato të shqyrtohen dhe përgatiten nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit;

c) Agjencia Kombëtare e Mjedisit është autoriteti që verifikon saktësinë e informacionit të dhënë nga operatori në kërkesën e tij për leje mjedisi të tipit A dhe B dhe që i jep mendimin e argumentuar ministrit për dhënien ose jo të kësaj lejeje, me kushte të detajuara, të shkruara, të cilat lëshohen nga QKL-ja;

ç) Agjencia rajonale e mjedisit është autoriteti që verifikon saktësinë e informacionit të dhënë nga operatori në kërkesën e tij për leje mjedisi të tipit C dhe që vendos për dhënien ose jo të kësaj lejeje, me kushte të detajuara, të shkruara, të cilat lëshohen nga QKL-ja;

d) Inspektorati Shtetëror Kompetent është autoriteti që verifikon plotësimin nga operatori të kushteve të kësaj lejeje, pas lëshimit të saj nga QKL-ja.

3. Kushtet e lejes së mjedisit të tipave A, B dhe C rishikohen në çdo kohë nga ministria apo agjencia rajonale e mjedisit, nëse ka ndryshime në legjislacionin përkatës mjedisor, të cilit ato u përmbahen, dhe në raste kur konstatohet nga autoritetet kompetente, të përcaktuara në pikën 2 të këtij neni, nëse:

a) shfaqen elemente të reja ekologjike, të panjohura në kohën e dhënies së saj;

b) dalin dispozita të reja për mjedisin, që e kërkojnë shprehimisht ndryshimin e saj;

c) vërtetohet ndotje tej normave të lejuara;

ç) ka ndryshime themelore të veprimtarisë;

d) ka përparime në fushën e teknikave më të mira të mundshme, që lejojnë pakësimin e rëndësishëm të shkarkimeve në mjedis dhe që nuk kërkojnë shpenzime të mëdha.

KREU II

LEJET E MJEDISIT TË TIPIT A

Seksioni 1

Procedura dhe metoda për përcaktimin e TMD-ve

Neni 5

Përcaktimi i TMD-ve

1. Agjencia Kombëtare e Mjedisit përcakton TMD-të, për instalimet e kategorisë së tipit A, duke u mbështetur në:

a) përdorimin e teknologjisë që shkarkon pak mbetje;

b) përdorimin e substancave më pak të rrezikshme;

c) rikuperimin dhe riciklimin e mëtejshëm të substancave të përdorura dhe të çliruara nga proceset e punës, aty ku është e mundur;

ç) rikuperimin dhe riciklimin e mbetjeve, aty ku është e mundur;

d) procese, instalime ose metoda pune të krahasueshme me ato që janë provuar më parë me sukses në shkallë industriale;

dh) përparimet e teknologjisë dhe ndryshimet në njohuritë shkencore dhe kuptimin e tyre;

e) llojin, natyrën, efektet dhe vëllimin e shkarkimeve;

ë) datën e vënies në funksionim të instalimeve të reja dhe atyre ekzistuese;

f) kohën e nevojshme për zbatimin e TMD-ve;

g) llojin, natyrën dhe konsumin e lëndëve të para, përfshirë edhe konsumin e ujit të përdorur dhe efikasitetin e energjisë;

gj) efikasitetin e energjisë;

h) nevojën për të parandaluar ose, kur kjo nuk është e mundur, për të ulur në minimum, ndikimet e përgjithshme dhe rreziqet e shkarkimeve në mjedis;

i) nevojën për të parandaluar aksidentet ose, kur këto ndodhin, për të minimizuar pasojat në mjedis;

j) çdo informacion të publikuar nga Komisioni Europian dhe organizatat ndërkombëtare për TMD-të, së bashku me monitorimin dhe çdo përditësim të tyre.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, gjatë përcaktimit të TMD-ve, në përputhje me sa parashikohet në pikën 1 të këtij neni, merr në konsideratë:

a) kostot dhe përfitimet e një veprimi dhe/ose mase të parashikuara;

b) respektimin e objektivave të mbrojtjes së mjedisit, të përcaktuara në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”;

c) respektimin e parimeve të politikës për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

Neni 6

Dokumentet e referencës për TMD-të

1. Përcaktimi i TMD-ve, në përputhje me nenin 5 të këtij ligji, mbështetet në:

a) dokumentet e referencës së TMD-ve, të përgatitura nga grupet teknike të punës;

b) dokumentet e referencës së TMD-ve, të përgatitura nga Komisioni Europian (EU-BREF);

c) praktikën më të mirë ndërkombëtare.

2. Ministri ngre grupet teknike të punës, me qëllim zhvillimin e dokumenteve të referencës së TMD-ve, sipas përcaktimit të shkronjës “a” të pikës 1 të këtij neni dhe përcakton mënyrën e funksionimit të tyre.

3. Grupet teknike të punës, sipas përcaktimit të pikës 2 të këtij neni, përbëhen nga përfaqësues të:

a) ministrisë;

b) Agjencisë Kombëtare të Mjedisit;

c) Inspektoratit Shtetëror Kompetent;

ç) ministrive të tjera dhe sektorëve në varësi të tyre, kur sfera e tyre e kompetencave lidhet drejtpërdrejt me çështjen e trajtuar;

d) universiteteve ose institucioneve të tjera kërkimore, fusha e kërkimit e të cilëve lidhet drejtpërdrejt me çështjen e trajtuar;

dh) organizatave joqeveritare, fusha e veprimit e të cilave lidhet drejtpërdrejt me çështjen e trajtuar.

4. Çdo dokument reference i TMD-ve, i përgatitur nga një grup teknik pune, sipas pikës 2 të këtij neni, miratohet nga ministri.

5. Çdo dokument reference i TMD-ve, i miratuar sipas përcaktimit të pikës 4 të këtij neni, publikohet në mënyrë elektronike.

6. Agjencia Kombëtare e Mjedisit ngre dhe mirëmban sistemin e informacionit për dokumentet e referuara në pikën 1 të këtij neni. Sistemi i informacionit publikohet në mënyrë elektronike në faqen e saj zyrtare të internetit dhe është i hapur për publikun.

Neni 7

Zhvillimi i TMD-ve të reja

Ministria dhe Agjencia Kombëtare e Mjedisit marrin dhe përditësojnë informacionin për zhvillimin e TMD-ve të reja.

Seksioni 2
Lejet e mjedisit të tipit A

Neni 8

Kërkesat e përgjithshme për përdorimin e lejes së mjedisit të tipit A

1. Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, instalimet e kategorisë A pajisen me leje mjedisi të tipit A, në përputhje me përcaktimet e këtij ligji.

2. E njëjta leje mjedisi e tipit A mund të lejojë funksionimin e më shumë se një instalimi të të njëjtit operator në të njëjtën vendndodhje. Instalimet e operatorëve të ndryshëm, që ndodhen në të njëjtën vendndodhje dhe instalimet e të njëjtit operator, që ndodhen në vendndodhje të ndryshme kërkojnë leje të veçanta të tipit A, B apo C, sipas rastit.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit nuk përgatit lejen e mjedisit të tipit A, kur provon mbi baza objektive se:

- a) pas zotërimit të asaj lejeje, kërkuesi nuk do të jetë operator i instalimit në fjalë;
- b) kërkuesi nuk do të sigurojë funksionimin e instalimit, në përputhje me kushtet që do të përcaktohen në lejen përkatëse të mjedisit të tipit A.

Për qëllime të këtij paragrafi, merret në konsideratë edhe historia e deriatëhershme e këtij kërkuesi të lejes dhe/ose historia e deriatëhershme e instalimit.

Neni 9

Parimet e përgjithshme që përcaktojnë detyrimet thelbësore të zotëruesit të lejes së mjedisit të tipit A

Agjencia Kombëtare e Mjedisit përcakton kushtet për lejet e mjedisit të tipit A, të tilla që të garantojnë se:

- a) janë marrë të gjitha masat e duhura parandaluese të ndotjes, në mënyrë të posaçme përmes zbatimit të TMD-ve;
- b) nuk shkaktohet ndotje në nivel të lartë;
- c) gjenerimi i mbetjeve është parandaluar në përputhje me legjislacionin e posaçëm për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Aty ku gjenerohen mbetje, ato ripërdoren ose kur kjo është teknikisht dhe ekonomikisht e pamundur, ato trajtohen duke parandaluar ose zbutur çdo ndikim në mjedis;
- ç) energjia përdoret në mënyrë eficiente;
- d) uji përdoret në mënyrë eficiente;
- dh) janë marrë masa të posaçme për të parandaluar aksidentet ose për të kufizuar pasojat e tyre;
- e) në mbylljen përfundimtare të veprimtarisë, merren masat e nevojshme për të mënjanuar rreziqet e ndotjes dhe për të kthyer mjedisin e vendit ku ndodhet instalimi në gjendje të pranueshme, siç përcaktohet në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

Neni 10

Kërkesa për leje mjedisi të tipave A, B dhe C

1. Kërkesat për leje mjedisi të tipit A, B dhe C paraqiten në QKL, në përputhje me kërkesat e përgjithshme, sipas përcaktimit të dispozitave të ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

2. QKL-ja e vlerëson kërkesën për leje mjedisi të tipit A, B dhe C si të vlefshme, vetëm kur kërkuesi ka kryer ose provon që ka kryer pagesën e tarifës përkatëse, siç përcaktohet në nenin 26 të këtij ligji. Kërkesa për leje mjedisi të tipit A, B dhe C nuk vlerësohet e kryer, në qoftë se ajo nuk shoqërohet nga dokumenti që vërteton kryerjen e pagesës së tarifës përkatëse.

Neni 11

Shqyrtimi i kërkesës për leje mjedisi të tipave A, B dhe C

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit, miraton kërkesat e posaçme për shqyrtimin e kërkesave për leje mjedisi të tipave A, B dhe C, për transferimin e lejeve nga një subjekt tek tjetri, kushtet e lejeve respektive të mjedisit, si dhe rregullat e hollësishme për shqyrtimin e tyre nga autoritetet kompetente, të përcaktuara në këtë ligj, deri në lëshimin e këtyre lejeve nga QKL-ja.

Seksioni 3

Kërkesa shtesë për impiantet e mëdha me djegie

Neni 12

Fusha e zbatimit të seksionit 3

1. Ky seksion zbatohet për impiantet me djegie, fuqia termike e të cilave është e barabartë ose më e madhe se 50 MW, pavarësisht nga lloji i karburantit të përdorur (i ngurtë, i lëngshëm ose i gaztë), në përputhje me përcaktimin e pikës 2 të këtij neni.

2. Ky seksion zbatohet vetëm për impiantet me djegie, të projektuara për prodhimin e energjisë, me përjashtim të atyre që përdorin në mënyrë të drejtpërdrejtë produktet e djegies në procesin e prodhimit. Ky seksion nuk zbatohet për:

a) impiantet në të cilat produktet e djegies përdoren për ngrohjen, tharjen ose çdo lloj tjetër trajtimi të drejtpërdrejtë të objekteve ose materialeve, si p.sh., rinxehjen e furnaltave, furnaltat për trajtime me nxehtësi;

b) impiantet pas djegies, të tilla si aparaturat teknike të projektuara për të pastruar gazrat e mbetura nëpërmjet djegies, të cilat nuk funksionojnë si një impiant me djegie, i pavarur;

c) impiantet për rigjenerimin e katalizatorëve të krekingut katalitik;

ç) impiantet për konvertimin e sulfurit të hidrogjenit në squfur;

d) reaktorët e përdorur në industrinë kimike;

dh) furrat e prodhimit të koksit;

e) furrat me tulla refraktare për prodhimin e gazit të nxehtë;

ë) aparaturat teknike, që përdoren për lëvizjen e automjeteve, anijeve ose avionëve;

f) turbinat e gazit, që përdoren në platformat në det;

g) turbinat e gazit, për funksionimin e të cilave është marrë leje para datës së hyrjes në fuqi të këtij ligji;

gj) çdo impiant që funksionon me motorë të ushqyer me benzinë, naftë ose gaz.

3. Në rastin kur dy a më shumë impiante të reja me djegie instalohen në mënyrë të tillë që, sipas vlerësimit të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, që merr parasysh faktorët teknikë dhe ekonomikë të tyre, mbetjet e gazta të tyre mund të shkarkohen nga një oxhak i përbashkët, kombinimi që përftohet prej tyre konsiderohet si një njësi e vetme.

Neni 13

Programet e pakësimit të shkarkimeve

1. Ministria harton programet për pakësimin e vazhdueshëm të shkarkimeve të përgjithshme vjetore nga impiantet ekzistuese me djegie. Këto programe do të përcaktojnë afatet kohore dhe procedurat që zbatohen për pakësimin e shkarkimeve.

2. Programet e pakësimit të shkarkimeve sigurojnë respektimin e tavaneve të shkarkimeve ose përqindjet e pakësimit të dyoksidit të squfurit dhe oksideve të azotit, të përcaktuara në ligjin nr.10 431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit".

3. Programi i pakësimit të shkarkimeve mund të rishikohet, në përputhje me kushtet e reja të krijuara, kur një ndryshim i ndjeshëm dhe i papritur i kërkesës për energji, i disponibilitetit të disa

lëndëve djegëse të caktuara apo instalimeve të caktuara të gjenerimit të energjisë krijon vështirësi teknike serioze për zbatimin e tij. Rishikimi mund të përfshijë rishikimin e tavaneve të shkarkimeve ose të datave të vendosura për respektimin e këtyre tavaneve të shkarkimeve.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat e hollësishme për hartimin, miratimin, rishikimin dhe zbatimin e programeve të pakësimit të shkarkimeve.

Neni 14

Vlerat kufi të shkarkimeve

1. Leja e mjedisit e tipit A për impiantet e reja me djegie përmban kushte për shkarkimet e dyoksidit të squfurit, oksideve të azotit dhe pluhurave, të cilat nuk janë më pak shtrënguese se vlerat kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pjesën B të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji.

2. Leja e mjedisit e tipit A për impiantet ekzistuese me djegie përmban të dhëna për planin e përputhshmërisë, i cili siguron që, brenda datës 1 janar 2012, shkarkimet e dyoksidit të squfurit, oksideve të azotit dhe pluhurave do të jenë pakësuar deri, të paktën, në nivelin e vlerave kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pjesën A të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit mund të përjashtojë një impiant ekzistues me djegie nga detyrimi për përputhshmëri me vlerat kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pikën 2 të këtij neni, në qoftë se:

a) operatori i atij impianti ekzistues me djegie, në marrëveshje me Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, pranon, si pjesë të kushteve të lejes së mjedisit të tipit A, që ka kërkuar, të mos e shfrytëzojë impiantin me djegie më shumë se 20 000 orë pune nga data e marrëveshjes deri në një datë jo më të vonë se data 31 dhjetor 2025;

b) operatori, si kusht të lejes së mjedisit të tipit A, ka detyrimin të paraqesë në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, si pjesë të raportit të tij vjetor, një regjistër, ku përcaktohen koha e përdorur dhe ajo e papërdorur, në raport me kohën totale të lejuar për funksionimin e atij impianti me djegie.

4. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, për një impiant me djegie, i cili, në kushte normale, përdor lëndë djegëse me përmbajtje të ulët squfuri, mund të lejojë pezullimin e detyrimit për respektimin e vlerave kufi të shkarkimeve të dyoksidit të squfurit, të përcaktuara në pikat 1 dhe 2 të këtij neni, në rastet kur:

a) operatori nuk ka mundësi të respektojë vlerat kufi të shkarkimeve, për shkak të ndërprerjes së furnizimit me lëndë djegëse me përmbajtje të ulët squfuri, si pasojë e mungesës objektive të saj në treg;

b) periudha e pezullimit nuk zgjat më shumë se gjashtë muaj.

5. Agjencia Kombëtare e Mjedisit mund të lejojë përjashtimin e një impianti me djegie që, në kushte normale, të përdorë vetëm lëndë djegëse të gazta, nga detyrimi për respektimin e vlerave kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pikat 1 dhe 2 të këtij neni, në qoftë se:

a) ai impiant, në mënyrë përjashtimore dhe vetëm kur për shkak të një ndërprerjeje të papritur të furnizimit me gaz mund të përdorë, për një periudhë kohe jo më të gjatë se 10 ditë, lëndë djegëse të tjera që në kushte normale, për të respektuar vlerat kufi të sipërpërmendura, duhej të shoqëroheshin me një impiant pastrimi të mbetjeve të gazta;

b) afati prej 10 ditësh, i referuar në shkronjën “a” të pikës 5 të këtij neni, mund të zgjatet për shkak të nevojës madhore për furnizim të vazhdueshëm me energji;

c) operatori përkatës njofton paraprakisht Agjencinë Kombëtare të Mjedisit.

6. Në rastin e impianteve me njësi djegieje me shumë lëndë djegëse, vlerat kufi të shkarkimeve vendosen në përputhje me shtojcën 8 të këtij ligji.

Neni 15

Mbetjet e gazta

1. Mbetjet e gazta nga impiantet me djegie shkarkohen në mënyrë të kontrolluar nëpërmjet një oxhaku.
2. Leja e mjedisit e tipit A, sipas rastit, përmban edhe kushtet e hollësishme për shkarkimin e mbetjeve të gazta.
3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, kur merr në konsideratë kushtet e përcaktuara në pikën 2 të këtij neni, siguron që lartësia e oxhakut të përmendur në pikën 1 të këtij neni, të llogaritet në mënyrë të tillë që të ruajë shëndetin e njeriut dhe mjedisin.

Neni 16

Keqfunksionimet ose avaritë

1. Leja e mjedisit e tipit A, për çdo impiant me djegie përmban kushte lidhur me keqfunksionimet ose avaritë e pajisjeve për pakësimin e ndotjes.
2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, në rast avarie, kur kthimi në funksionimin normal të impiantit nuk është i mundur brenda 24 orëve, i kërkon operatorit të impiantit me djegie pakësimin ose ndalimin e operacioneve apo vazhdimin e funksionimit të impiantit me djegie, duke përdorur lëndë djegëse më pak ndotëse. Në asnjë rast, koha e përgjithshme e funksionimit në kushte avarie të një impianti me djegie nuk mund të jetë më shumë se 120 orë në 12 muaj.
3. Operatori njofton Agjencinë Kombëtare të Mjedisit brenda 48 orëve nga ndodhja e avarisë.
4. Agjencia Kombëtare e Mjedisit mund të lejojë përjashtimin e impiantit me djegie, ku ka ndodhur avaria, nga kufizimi prej 24 orësh dhe 120 orësh, të referuar në pikën 2 të këtij neni, kur vlerëson se:
 - a) ka një nevojë madhore për furnizim të vazhdueshëm me energji;
 - b) impianti me djegie, ku ka ndodhur avaria, do të zëvendësohet brenda një periudhe të kufizuar kohe nga një impiant tjetër me djegie, i cili do të shkaktonte një rritje të përgjithshme të shkarkimeve.

Neni 17

Impiantet me prodhim të kombinuar të energjisë elektrike e nxehtësisë dhe depozitimi gjeologjik i dyoksidit të karbonit

1. Agjencia Kombëtare e Mjedisit në vlerësimin e kërkesës për leje mjedisi të tipit A, për një instalim të ri me djegie, shqyrton mundësinë teknike dhe ekonomike për realizimin e prodhimit të kombinuar të energjisë elektrike dhe nxehtësisë. Kur konfirmohet kjo mundësi, instalimet zhvillohen në përputhje me tregun dhe sistemin e shpërndarjes.
2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit vlerëson kërkesën për leje mjedisi të tipit A për një impiant me djegie, me prodhim nominal energjetik prej 300 MW ose më shumë, të cilit i është dhënë leja e parë e ndërtimit pas datës 25 qershor 2009, nëse plotëson kushtet e mëposhtme:
 - a) ka në dispozicion vende të përshtatshme për depozitimin e CO₂;
 - b) mjetet e transportimit janë teknikisht dhe ekonomikisht të mundshme;
 - c) është ekonomikisht dhe teknikisht e mundshme që investimi për kapjen e CO₂ të bëhet në këtë kohë të mëvonshme.
3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit përcakton nëse kushtet e parashikuara në pikën 2 të këtij neni plotësohen, duke gjykuar në bazë të vlerësimit të bërë nga kërkuuesi në kërkesën për leje mjedisi, si dhe të çdo informacioni tjetër që lidhet në mënyrë të veçantë me mbrojtjen e mjedisit dhe të shëndetit të njeriut.
4. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, kur vlerëson se kushtet e përcaktuara në pikën 2 të këtij neni plotësohen, kërkon që në vendndodhjen e atij impianti të vihet në dispozicion hapësira e nevojshme për vendosjen e pajisjeve të nevojshme për kapjen dhe ngjeshjen e CO₂.

Neni 18

Shtimi i kapacitetit ose ndryshimi thelbësor në funksionim

1. Vlerat kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pjesën B të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji, zbatohen për pjesën më të re të impiantit me djegie, kur kapaciteti termik i tij shtohet me të paktën 50 MW. Vlerat kufi të shkarkimeve përcaktohen në raport me kapacitetin termik të të gjithë impiantit me djegie. Kjo dispozitë nuk zbatohet në rastet e referuara në shtojcën 8 pika 2 të këtij ligji.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, kur operatori i një impianti me djegie propozon një ndryshim thelbësor në funksionimin e tij, vendos në lejen e mjedisit të tipit A kushte që përcaktojnë se vlerat kufi për dyoksidin e squfurit, oksidet e azotit dhe pluhurin të jenë jo më pak shtrënguese se vlerat kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në shtojcat 3 deri 7 të këtij ligji.

Neni 19

Vetëmonitorimi

1. Leja e mjedisit e tipit A, për një impiant me djegie, përmban kushte që sigurojnë se operatori i atij impianti:

- a) vetëmonitoron shkarkimet e impiantit me djegie, në përputhje me shtojcën 9 të këtij ligji;
- b) vetëmonitoron të gjitha vlerat e tjera për të siguruar respektimin e dispozitave të lejes së mjedisit të tipit A dhe të këtij ligji;
- c) raporton në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe Inspektoratin Shtetëror Kompetent brenda limiteve kohore të arsyeshme, për:
 - i) rezultatet e çdo procesi të vazhdueshëm vetëmonitorimi;
 - ii) verifikimin e saktësisë së çdo pajisjeje matëse;
 - iii) secilën matje;
 - iv) të gjitha matjet e tjera që kërkohen në lejen e mjedisit të tipit A, për të siguruar respektimin e dispozitave të lejes së mjedisit të tipit A dhe të këtij ligji.

2. Në rastet kur kërkohen matje të vazhdueshme të shkarkimeve, vlerat kufi të shkarkimeve sipas përcaktimit të pjesës A të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji, konsiderohet se janë respektuar në qoftë se vlerësimi i rezultateve tregon se gjatë funksionimit të impiantit në orët e punës, brenda një viti kalendarik, pa marrë parasysh periudhat e ndezjes, të fikjes dhe avaritë:

- a) Asnjë nga vlerat mesatare gjatë një muaji kalendarik nuk tejkalon vlerat kufi të shkarkimeve;
- b) Në rastet kur për:
 - i) dyoksidin e squfurit dhe pluhurin: 97 për qind e të gjitha vlerave mesatare gjatë 48 orëve të punës nuk tejkalojnë 110 për qind të vlerave kufi të shkarkimeve;
 - ii) oksidet e azotit: 95 për qind e të gjitha vlerave mesatare gjatë 48 orëve të punës nuk tejkalojnë 110 për qind të vlerave kufi të shkarkimeve.

3. Në rastet kur kërkohen vetëm matje jo të vazhdueshme ose procedura të tjera të veçanta vlerësimi, vlerat kufi të shkarkimeve, sipas përcaktimit të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji, konsiderohen të respektuara në qoftë se rezultatet e çdo grupi matjesh nuk tejkalojnë vlerat kufi të shkarkimeve.

4. Vlerat kufi të shkarkimeve, gjatë funksionimit të një impianti të ri me djegie, në orët e punës brenda një viti kalendarik, pa marrë parasysh periudhat e ndezjes, fikjes dhe avaritë, konsiderohen të respektuara, nëse:

- a) asnjë vlerë mesatare ditore e vërtetuar nuk tejkalon vlerat e përcaktuara në pjesën B të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji;
- b) 95 për qind e të gjitha vlerave mesatare ditore, të vërtetuara përgjatë një viti, nuk tejkalojnë 200 për qind të vlerave përkatëse, sipas përcaktimit të bërë në pjesën B të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji.

“Vlerat mesatare të validuara”, të referuara në shkronjat “a” dhe “b” të kësaj pike, përcaktohen në përputhje me sa parashikon pika 7 e shtojcës 9 të këtij ligji.

5. Operatori i secilit impiant me djegie raporton, çdo vit, në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe Inspektoratin Shtetëror Kompetent për secilin impiant në një vendndodhje të caktuar:

- a) shkarkimet vjetore të përgjithshme të SO₂, NO_x dhe pluhurat (si total i grimcave pezull);
- b) sasinë vjetore të përgjithshme të energjisë së shfrytëzuar, lidhur me vlerën kalorifike neto, të zbërthyer në pesë kategori lëndësh djegëse: biomasë, lëndë të tjera djegëse të ngurta, lëndësh djegëse të lëngshme, gaz natyror, gaze të tjera.

6. Agjencia Kombëtare e Mjedisit mban dhe përditëson një regjistër që përmbledh:

- a) informacionin e mbledhur, në përputhje me përcaktimet e pikës 5 të këtij neni;
- b) të dhënat për çdo periudhë kohe të lejuar, të përdorur ose jo, dhe për jetëgjatësinë funksionale të mbetur të impiantit me djegie.

KREU III LEJET E MJEDISIT TË TIPIT B

Neni 20

Kërkesat e përgjithshme për funksionimin e lejes së mjedisit të tipit B

1. Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, instalimet e kategorisë B pajisen me leje mjedisi të tipit B, në përputhje me përcaktimet e këtij ligji.

2. E njëjta leje mjedisi e tipit B mund të lejojë funksionimin e më shumë se një instalimi të të njëjtit operator, në të njëjtën vendndodhje. Instalimet e operatorëve të ndryshëm, që ndodhen në të njëjtën vendndodhje dhe instalimet e të njëjtit operator, që ndodhen në vendndodhje të ndryshme kërkojnë leje të veçanta të tipave A, B apo C, sipas rastit.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit nuk e përgatit lejen e mjedisit të tipit B kur provon mbi baza objektive se:

- a) pas zotërimit të asaj lejeje, kërkuksi nuk do të jetë operator i instalimit në fjalë;
- b) kërkuksi nuk do të sigurojë funksionimin e instalimit, në përputhje me kushtet që do të përcaktohen në lejen përkatëse të mjedisit të tipit B.

Për qëllime të kësaj pike, merret në konsideratë edhe historia e deriatëhershme e këtij kërkuksi të lejes dhe/ose historia e deriatëhershme e instalimit.

KREU IV LEJET E MJEDISIT TË TIPIT C

Neni 21

Kërkesat e përgjithshme për funksionimin e lejes së mjedisit të tipit C

1. Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, instalimet e kategorisë C pajisen me leje mjedisi të tipit C, në përputhje me përcaktimet e këtij ligji.

2. E njëjta leje mjedisi e tipit C mund të lejojë funksionimin e më shumë se një instalimi të të njëjtit operator në të njëjtën vendndodhje. Instalimet e operatorëve të ndryshëm, që ndodhen në të njëjtën vendndodhje dhe instalimet e të njëjtit operator, që ndodhen në vendndodhje të ndryshme kërkojnë leje të veçanta të tipit C.

3. Agjencia rajonale e mjedisit nuk përgatit lejen e mjedisit të tipit C, kur provon, mbi baza objektive, se:

- a) pas zotërimit të asaj lejeje, kërkuksi nuk do të jetë operator i instalimit në fjalë;
- b) kërkuksi nuk do të sigurojë funksionimin e instalimit, në përputhje me kushtet që do të përcaktohen në lejen përkatëse të mjedisit të tipit C.

Për qëllime të kësaj pike, merret në konsideratë edhe historia e deriatëhershme e këtij kërkuesi të lejes dhe/ose historia e deriatëhershme e instalimit.

KREU V DISPOZITA TË PËRGJITHSHME PËR LEJET E MJEDISIT

Neni 22

Efektet ndërkufitare në mjedis në territorin e një shteti tjetër

1. Ministri, kur informohet nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit se funksionimi i këtij instalimi në territorin e Republikës së Shqipërisë ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër, si dhe në rastet kur autoriteti kompetent i atij shteti, që mund të ndikohet negativisht në mënyrë të konsiderueshme, e kërkon atë, dhe i dërgon këtij:

a) një kopje të kërkesës për leje mjedisi të tipit A ose, sipas rastit, një kopje të kërkesës për rishikimin e lejes ekzistuese apo të kushteve të saj;

b) sipas rastit, kur kërkesa është subjekt i një vlerësimi ndërkombëtar ndërkufitar të ndikimit në mjedis, sipas ligjit nr.10 440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”;

c) kontaktet e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, ku mund të sigurohet më shumë informacion dhe ku duhet të dorëzohen komentet ose pyetjet;

ç) detajet për afatet e dorëzimit të këtyre komenteve apo pyetjeve;

d) natyra e vendimeve që mund të merren;

dh) sipas rastit, detajet e kërkesës për rishikim të lejes ekzistuese apo ndonjë prej kushteve të saj;

e) informacion për kohën, vendet apo mjetet, përmes të cilave mund të sigurohet ky informacion.

2. Këshilli i Ministrave miraton rregullat e komunikimit, konsultimit dypalësh dhe të vendimmarrjes, lidhur me lejen përkatëse të mjedisit të tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër ose menjëherë pasi i kërkohet nga ky shtet.

Neni 23

Menaxhimi i informacionit

1. Të gjitha informacionet, lidhur me instalimet e kategorive A dhe B, bëhen publike dhe janë pjesë e sistemit të informacionit mjedisor, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

2. Agjencia rajonale e mjedisit e mban dhe përditëson regjistrin me të dhëna për instalimet e kategorisë C, që ndodhen brenda territorit ku shtrihet fusha e kompetencave të tyre. Ky regjistër është pjesë e sistemit të informacionit mjedisor, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

3. Informacioni i referuar në pikat 1 dhe 2 të këtij neni përfshin rezultatet e vetëmonitorimit, që kërkohej si kusht për lejen përkatëse të atij instalimi.

4. Të dhënat, sipas përcaktimit të pikave 1 e 2 të këtij neni, të cilat konsiderohen si sekret shtetëror, në zbatim të legjislacionit për informacionin e klasifikuar “Sekret shtetëror”, apo janë subjekt i mbrojtjes së legjislacionit në fuqi për të dhënat personale, të dhënat profesionale apo të dhënat tregtare, nuk bëhen publike dhe nuk transferohen nga një autoritet në një tjetër, sipas përcaktimit të këtij ligji, përveç rasteve kur parashikohet ndryshe sipas legjislacionit përkatës në fuqi.

Neni 24 **Inspektimi**

1. Inspektorati Shtetëror Kompetent kryen inspektime në instalimet e tipit A dhe B, në përputhje me dispozitat e ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe ligjit nr.10 433, datë. 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë.

2. Agjencia rajonale e mjedisit kryen inspektime në instalimet e tipit C, në përputhje me dispozitat e ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

3. Operatori i instalimit, mbi të cilin zbatohet ky ligj, i jep Inspektoratit Shtetëror Kompetent gjithë asistencën e nevojshme për kryerjen e inspektimeve në atë instalim, për marrjen e mostrave dhe grumbullimin e gjithë informacionit të nevojshëm për realizimin e detyrave të veta, për qëllime të këtij ligji dhe në përputhje me kërkesat e ligjit nr.10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

Neni 25 **Tarifat për lejet e mjedisit**

1. Subjekti kërkuar i lejes së mjedisit paguan tarifën përkatëse për:

a) kërkesë për leje mjedisi të tipave A, B ose C;

b) kërkesë për një ndryshim të kushteve të lejes përkatëse të mjedisit të tipit A ose të tipit B;

2. Tarifat për lejen e tipave A, B dhe C paguhet në ministri.

3. Operatori i instalimit i paguan çdo vit një tarifë vjetore, përkatësisht, ministrisë, për instalimet e tipave A dhe B, dhe agjencisë përkatëse rajonale të mjedisit për instalimet e tipit C.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton vlerat përkatëse të tarifave, të përmendura në pikat 1 dhe 3 të këtij neni.

5. Ministria i kërkon QKL-së revokimin e lejes përkatëse të mjedisit të tipave A ose B, në rast se operatori i këtij instalimi nuk ka kryer pagimin e tarifës përkatëse në zbatim të këtij ligji.

6. Agjencia përkatëse Rajonale e Mjedisit i kërkon QKL-së revokimin e lejes së mjedisit të tipit C, në rast se operatori i këtij instalimi nuk ka kryer pagimin e tarifës përkatëse në zbatim të këtij ligji.

7. Të ardhurat që grumbullohen nga pagesa e tarifave të lejeve të mjedisit të tipave A, B dhe C derdhen në Buxhetin e Shtetit.

Neni 26 **Heqja dorë nga leja e mjedisit**

1. Operatori i një veprimtarie, subjekt i një lejeje mjedisi të tipave A, B ose C, sipas përcaktimit të këtij ligji, mund të bëjë një kërkesë në QKL për heqjen dorë, pjesërisht apo plotësisht, nga leja e mjedisit.

2. Ministri apo agjencia përkatëse rajonale e mjedisit, sipas rastit, miratojnë heqjen dorë, pjesërisht apo plotësisht, nga leja e mjedisit, në qoftë se vlerësojnë se operatori ka marrë masat e nevojshme:

a) për të shmangur një rrezik ndotjeje nga veprimtaria e instalimit;

b) për të kthyer territorin e veprimtarisë në gjendje të kënaqshme, duke pasur parasysh gjendjen e këtij territori para se instalimi të fillonte veprimtarinë.

3. Ministria apo ARM-ja i përcjell QKL-së vendimin e miratimit të heqjes dorë nga leja e mjedisit.

Neni 27

Revokimi i lejes së mjedisit të tipit A, B dhe C

Ministri për lejet e mjedisit të tipit A dhe B dhe ARM-ja përkatëse, për lejet e mjedisit të tipit C mund të pezullojë ose të revokojë lejen e mjedisit kur:

- a) paraqitet kërkesë nga vetë mbajtësi i lejes;
- b) mbajtësi i lejes nuk përmbush kushtet e parashikuara në lejen e mjedisit;
- c) mbajtësi i lejes është dënuar, sipas legjislacionit në fuqi, për një vepër penale në fushën e mjedisit apo ka kryer kundërvajtje administrative po në fushën e mjedisit;
- ç) mbajtësi i lejes së mjedisit ka shkelur, në mënyrë të përsëritur, dispozitat e këtij ligji, gjë që ka çuar në vënien e gjobave administrative, në përputhje me nenin 30 të këtij ligji;
- d) mbajtësi i lejes nuk ka paguar gjobat administrative, të vëna në bazë të këtij ligji apo të çdo akti tjetër normativ mjedisor.

Neni 28

Ankimi

Çdo palë e interesuar, subjekt i këtij ligji, ka të drejtë të ankimojë në rrugë administrative, me kërkesë në QKL, ndaj akteve, veprimeve apo mosveprimeve të ministrit, apo agjencisë rajonale të mjedisit, gjatë procesit të pajisjes me leje mjedisore, sipas kërkesave të nenit 30 të ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

Neni 29

Kundërvajtjet

(ndryshuar pikat 3, 4, 6, 7 dhe 12 me ligjin nr. 44/2013, datë 14.2.2013)

1. Shkeljet e mëposhtme të këtij ligji, që nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen si më poshtë:

a) Zhvillimi i veprimtarisë që është subjekt i një lejeje mjedisi të tipave A, B ose C, sipas përcaktimeve të këtij ligji:

i) pa lejen përkatëse të mjedisit të tipit A, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 deri në 2 000 000 lekë;

ii) pa lejen përkatëse të mjedisit të tipit B, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 deri në 1 000 000 lekë;

iii) pa lejen përkatëse të mjedisit të tipit C, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 deri në 500 000 lekë;

duke u shtuar me vlerën 10 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në plotësimin e detyrimit.

b) Mospërmbushja dhe mosrespektimi i kërkesave, parimeve dhe kushteve të lejes përkatëse të mjedisit të tipave A, B apo C nga operatori i një instalimi:

i) për lejet e mjedisit të tipit A, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 deri në 2 000 000 lekë;

ii) për lejet e mjedisit të tipit B, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 deri në 500 000 lekë;

iii) për lejet e mjedisit të tipit C, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 deri në 500 000 lekë;

duke u shtuar me vlerën 10 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në plotësimin e detyrimit.

c) Mosinformimi i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit nga operatori, në përputhje me përcaktimin e pikës 3 të nenit 16 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 deri në 2 000 000 lekë, duke u shtuar me vlerën 10 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në korrigjimin e mospërputhjes.

2. Informacioni që i jepet Agjencisë Kombëtare të Mjedisit apo agjencisë përkatëse rajonale të

mjedisit nga operatori i një veprimtarie, subjekt i këtij ligji, nëpërmjet procesit të vetëmonitorimit, mund të përdoret për të vërtetuar përgjegjësinë penale apo administrative të atij operatori apo çdo personi tjetër në një çështje gjyqësore.

3. Pavarësisht nga dënimi kryesor me gjobë, të parashikuar në shkronjat “b” dhe “c” të pikës 1 të këtij neni, Agjencia Kombëtare e Mjedisit vetë ose me propozimin e Inspektoratit Shtetëror Përgjegjës, mund t’i propozojë ministrit pezullimin apo revokimin e lejes përkatëse të mjedisit për të gjithë veprimtarinë apo pjesë të saj, masë e cila është dënim plotësues.

4. Inspektori i Inspektoratit Shtetëror Përgjegjës shqyrton dhe merr përfundimisht vendimin në përputhje me këtë ligj dhe ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

5. Shfuqizuar.

6. Subjekti, ndaj të cilit vendoset masa administrative, mund të bëjë ankim në përputhje me ligjin për inspektimin.

7. Gjoha paguhet brenda një periudhe prej 30 ditësh kalendarike.

8. Ministri, me propozimin e Inspektoratit Shtetëror Kompetent, në rastet kur gjoha nuk është paguar brenda afatit të përcaktuar vendos pezullimin e lejes përkatëse të mjedisit për të gjithë veprimtarinë apo pjesë të saj, deri në pagesën e gjobës dhe vendimi i pezullimit u dërgohet zyrtarisht QKL-së.

9. Subjekti, ndaj të cilit merret masa e pezullimit, ka të drejtën e ankimit te titullari i strukturës përgjegjëse, sipas legjislacionit në fuqi.

10. Të ardhurat që vijnë nga vjelja e gjobave dhe nga dhënia e lejeve mjedisore derdhen në Buxhetin e Shtetit.

11. Zbatimi i kundërvajtjeve administrative nuk e shmanë subjektin përkatës nga detyrime të tjera të përcaktuara në këtë ligj dhe nga përgjegjësia civile për dëmin e shkaktuar, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

12. Çdo masë administrative e marrë në zbatim të këtij ligji ekzekutohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për kundërvajtjet administrative.

KREU VI DISPOZITAT KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 30

Dispozita të përkohshme për instalimet ekzistuese të tipit A dhe të tipit B

1. Të gjitha instalimet ekzistuese të tipit A dhe të tipit B do të zbatojnë të gjitha dispozitat e këtij ligji jo më vonë se tetë vjet nga hyrja në fuqi e tij.

2. Operatori i një instalimi ekzistues të tipit A ose të tipit B, brenda dy viteve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, i dërgon Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, përmes QKL-së, kërkesën për rishikimin e kushteve të lejes ekzistuese të mjedisit të tipit A ose të tipit B, sipas rastit, në përputhje me kërkesat e reja të këtij ligji dhe planin e përputhshmërisë, së bashku me afatet përkatëse.

3. Plani i përputhshmërisë përmban informacionin e nevojshëm, sipas përcaktimit të shtojcës 10 të këtij ligji, dhe paraqet mënyrën sesi operatori siguron zbatimin e dispozitave të pikës 1 të këtij neni.

4. Çdo leje mjedisi e tipit A ose të tipit B për operatorin e një instalimi ekzistues, e rishikuar, merr parasysh planin e përputhshmërisë me afatet përkatëse. Ky plan pasi miratohet, bëhet pjesë përbërëse e asaj lejeje mjedisi dhe i njoftohet QKL-së.

5. Lejet e tjera të mjedisit që operatori ka marrë për atë instalim ekzistues, sipas përcaktimeve të legjislacionit për mbrojtjen e ajrit, mbrojtjen e ujit, menaxhimin e mbetjeve apo zhurmave ose akte të tjera normative në fuqi, që lidhen me mbrojtjen e mjedisit, pushojnë efektet e tyre, duke

filluar nga data kur bëhet e vlefshme leja e mjedisit të tipit A ose B, sipas rastit, e dhënë sipas këtij ligji dhe që rregullon e detyron mbi operatorin të njëjtat kushte që janë përfshirë në ndonjë nga ato leje të tjera ekzistuese.

6. Dispozitat, sipas përcaktimit të pikës 5 të këtij neni, nuk zbatohen për lejet për nxjerrjen e ujit, që janë subjekt i legjislacionit për mbrojtjen e ujit, zonat e mbrojtura dhe administrimin e mbrojtjen e pyjeve. Agjencia Kombëtare e Mjedisit bashkërendon veprimtarinë e saj me autoritetet përkatëse për dhënien e lejeve për nxjerrjen e ujit, për të siguruar një qasje efektive dhe të integruar të procesit të dhënies së kësaj lejeje, në veçanti kur merr vendime që lidhen me lejen e mjedisit të tipit A.

Neni 31

Dispozita të përkohshme për instalimet ekzistuese të tipit C

Të gjitha instalimet ekzistuese të tipit C zbatojnë dispozitat përkatëse të këtij ligji jo më vonë se dy vjet nga hyrja në fuqi e ligjit.

Neni 32

Dispozita kalimtare për funksione institucionale

1. Funksionet e dhëna nga ky ligj Agjencisë Kombëtare të Mjedisit dhe agjencive përkatëse rajonale të mjedisit do të kryhen nga ministria në bashkëpunim me Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe agjencitë përkatëse rajonale të mjedisit, për një periudhë jo më të gjatë se katër vjet.

2. Periudha kalimtare, sipas përcaktimit të pikës 1 të këtij neni, përfundon me urdhër të ministrit, i cili publikohet në Fletoren Zyrtare.

Neni 33

Raportimi për zbatimin e ligjit

1. Ministria publikon një raport për zbatimin e këtij ligji, brenda datës 30 tetor 2014, dhe çdo tre vjet për periudhën në vijim.

2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Inspektorati Shtetëror Kompetent, agjencia rajonale e mjedisit, inspektorati rajonal i mjedisit, si dhe institucionet e tjera përkatëse i japin ministrit informacionin e nevojshëm për përgatitjen e këtij raporti.

3. Formati i raportit miratohet nga ministri.

Neni 34

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 11, 13 pika 4, 22 pika 2 dhe 25 pika 4 të këtij ligji, brenda një periudhe 2-vjeçare nga data e botimit të tij në Fletoren Zyrtare.

2. Ngarkohet ministri të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 32 pika 2 dhe 33 pika 3 të këtij ligji, brenda një periudhe 2-vjeçare nga data e botimit të tij në Fletoren Zyrtare.

Neni 35

Shfuqizime

1. Nenet 31, 33 dhe 34 të ligjit nr.8093, datë 21.3.1996 “Për rezervat ujore”, të ndryshuar, shfuqizohen me hyrjen në fuqi të këtij ligji.

2. Neni 18 i ligjit nr.9115, datë 24.7.2003 “Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura”, shfuqizohet me hyrjen në fuqi të këtij ligji.

3. Nenet 11 dhe 17 të ligjit nr.8897, datë 16.5.2002 “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja”, të ndryshuar, shfuqizohen me hyrjen në fuqi të këtij ligji.

Dispozitë kalimtare

(vendosur me ligjin nr. 44/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 36

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 18 muaj pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7063, datë 27.7.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

SHTOJCA 1

LEJET E MJEDISIT TË TIPAVE A, B DHE C NË VARËSI TË KAPACITETIT PRODHUES KUFË

(ndryshuar me ligjin nr. 60/2014, datë 19.6.2014)

SHËNIME PËR TABELËN E VEPRIMTARIVE TË TIPIT A

Kur një operator kryen veprimtari të ndryshme nën të njëjtin nëntitull si më poshtë dhe nën të njëjtin nëntitull si më poshtë dhe në të njëjtin instalim ose në të njëjtën vendndodhje, kapacitetet e këtyre veprimtarive mbledhen bashkë. Në qoftë se nuk përcaktohet ndryshe, në tabelën e mëposhtme, kapaciteti **kufi** nënkupton kapacitetin e plotë prodhues të asaj veprimtarie, pavarësisht nga fakti nëse ai shfrytëzohet plotësisht apo jo.

	ID	Veprimtaria	Kapaciteti kufi për lejet e Tipit A	Kapaciteti kufi për lejet e Tipit B	Kapaciteti kufi për lejet e Tipit C
Industritë energjetike	1.1	Instalimet me djegie	Energjia termike në hyrje është e barabartë ose më e madhe se 50 MW	Inputi (energjia) termike është më e vogël se 50 MW	-----
	1.2	Rafineritë e vajrave dhe gazeve minerare	Të gjitha instalimet	-----	-----
	1.3	Furrat e koksit	Të gjitha instalimet	-----	-----
	1.4	Instalimet e gazifikimit dhe lëngëzimit të qymyrit	Të gjitha instalimet	-----	-----
	1.5	Kërkimi i naftës dhe i gazit natyror	Të gjitha instalimet		
	1.6	Nxjerrja e naftës dhe e gazit natyror	Të gjitha instalimet	-----	-----
	1.7	Gaz natyror aromatik ose GNL përveç rasteve kur veprimtaria është e lidhur me Tipin A, ose përzierje e aromave	-----	Të gjitha instalimet	-----
	1.8	Përzierje aromash për t'u përdorur me gazin	-----	Të gjitha instalimet	-----

		natyror ose naftën e lëngështuar			
	1.9	Shpërndarja dhe magazinimi i naftës dhe nënprodukteve të saj: a. Magazinimi i naftës dhe nënprodukteve të saj në cisterna të palëvizshme në ndonjë terminal, ose ngarkim/shkarkimi i naftës dhe nënprodukteve të saj në/nga një cisternë e lëvizshme, cisternë hekurudhore ose anije e ujërave të brendshme në terminal. b. Shkarkimi i naftës dhe nënprodukteve të saj në cisternat e stacioneve të furnizimit me karburant.	-----	Të gjitha instalimet	
	1.10	Furnizimi me karburant i makinave në një stacion të furnizimit me karburant.	-----	-----	Të gjitha instalimet
	1.11	Furnizim për mbushje gazi GLN		Kapacitet mbi 10 m3	Kapaciteti i barabartë me 10 m3 ose më pak se kaq
Prodhimi dhe përpunimi i metaleve	2.1	Pjekja ose aglomerimi i xeherorëve metalikë (përfshirë xeherorët sulfurë)	Të gjitha instalimet	-----	-----
	2.2	Prodhim i gizës ose çelikut (shkrirje primare dhe sekondare) duke përfshirë derdhjen e vazhdueshme	Kapaciteti prodhues është më i madh se 2,5 tonë/orë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 2,5 tonë/orë ose më i vogël se kaq	-----
	2.3	a. Përpunim i metaleve ferrose – me mullinj me rule në të nxehtë	Kapaciteti prodhues është më i madh se 20 tonë çelik bruto në orë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 20 tonë çelik bruto në orë ose më i vogël se kaq	-----
		b. Përpunim i metaleve ferrose - me farkëtim	Energjia është më e madhe se 50 kilojoule për goditës, dhe fuqia kalorifike është më e madhe se 20 MW	Energjia është e barabartë me 50 kilojoule për goditës ose më pak se kaq, dhe fuqia kalorifike është e barabartë me 20 MW ose më pak se kaq	-----
		c. Përpunim i metaleve ferrose - dhe aplikimi i veshjes me metal të shkrirë	Furnizimi i procesit me materiale është më i madh se 2 tonë/orë çelik bruto	Hyrja është e barabartë me 2 tonë/orë çelik bruto ose më pak se kaq	-----
	2.4	Fonderitë e metaleve ferrose	Kapaciteti prodhues është më i madh se 20 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 20 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
	2.5	a. Prodhim bruto i	Të gjitha instalimet	-----	-----

		metaleve me ngjyrë nga xeherorët, nga koncentratet ose lëndë të para dytësore nga procese metalurgjike, kimike ose elektrolitike			
		b. Shkrirja dhe përftimi i aliazheve të metaleve jo-ferrose (me ngjyrë) përfshirë produktet e rikuperuara (duke përfshirë rafinimin dhe derdhjen në fonderi)	Kapaciteti shkrirës është më i madh se 4 tonë/ditë për plumbin ose kadmiumin, ose më i madh se 20 tonë/ditë për të gjitha metalet e tjera	Kapaciteti shkrirës është i barabartë me 4 tonë/ditë për plumbin ose kadmiumin ose më pak se kaq, ose 20 tonë/ditë për të gjitha metalet e tjera	-----
	2.6	Trajtime sipërfaqësore të metaleve dhe plastikave duke përdorur procese elektrolitike ose kimike	Volumi i depozitës së trajtimit më i madh se 30 m3	Volumi i depozitës së trajtimit është i barabartë me 30m3 ose më pak se kaq	-----
Industria minerare	3.1	a. Prodhimi i klinkerit të çimentos në furra rrotulluese	Kapaciteti prodhues është më i madh se 500 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 500 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		b. Prodhim i gëlqeres në furra rrotulluese	Kapaciteti prodhues është më i madh se 50 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 50 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		c. Prodhim i klinkerit të çimentos ose gëlqeres në furra të tjera	Kapaciteti prodhues është më i madh se 50 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 50 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		d. Magazinimi, ngarkimi ose shkarkimi në masë të madhe i çimentos ose i klinkerit të çimentos përpara transportimit të tyre në masë të madhe	-----	-----	Të gjitha instalimet
		e. Përzjerja e çimentos ose përdorimi i çimentos në masë të madhe, por jo në sheshin e ndërtimit, përfshirë ambalazhimin dhe përzjerjen e çimentos, grumbullimi i betonit dhe prodhimi i blloqeve të betonit dhe produkteve të tjera të çimentos	-----	Të gjitha instalimet	-----
	3.2	a. Prodhim i asbestit ose i produkteve me bazë asbesti	Të gjitha instalimet	-----	-----
		b. Prodhim i produkteve me bazë asbesti	Të gjitha instalimet	-----	-----
		c. Nxjerrje e asbestit nga mjetet e transportit hekurudhor, me përjashtim të rasteve: (i) gjatë riparimit ose mirëmbajtjes së	-----	Të gjitha instalimet	-----

		makinerisë; (ii) gjatë operacioneve të rikuperimit pas një aksidenti, ose (iii) në rastet kur asbesti është mbuluar përgjithnjë me çimento ose ndonjë material tjetër (përfshirë plastikën, gomën ose rrëshirën)			
		d. shkatërrimi i mjeteve të transportit hekurudhor përmes djegies kur asbesti është i inkorporuar ose është shpërndarë në gjithë strukturën e tij.	-----	Të gjitha instalimet	-----
		e. Lustrimi industrial duke përfshirë gdhendjen, shpimin ose montimin e produkteve të prodhuara prej asbesti, ose ndonjërit nga produktet e mëposhtme që nuk janë të lidhura me prodhimin – (i) filtrat prej asbesti (ii) produktet e fërkimit prej asbesti (iii) lidhjet, paketimet dhe materialet e përforcimit prej asbesti; (iv) paketimet prej asbesti; (v) tekstilet prej asbesti	-----	Të gjitha instalimet	-----
	3.3	Prodhimi i qelqit dhe fibrave të qelqit	Kapaciteti shkrirës është më i madh se 20 tonë/ditë	Kapaciteti shkrirës është i barabartë me 20 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
	3.4	a. Shkrirje e substancave minerare	Kapaciteti shkrirës është më i madh se 20 tonë/ditë	Kapaciteti shkrirës është i barabartë me 20 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		b. Prodhimi i substancave minerare	Kapaciteti shkrirës është më i madh se 20 tonë/ditë	Kapaciteti shkrirës është i barabartë me 20 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
	3.5	a. Prodhim i produkteve qeramike nëpërmjet pjekjes, përfshirë tjegullat, tullat, tullat refraktare, pllakat, prodhimet e poçerisë/qeramikës apo të porcelanit	Kapaciteti prodhues është më i madh se 75 tonë/ditë, dhe/ose kapaciteti i furrës është më i madh se 4 m ³ dhe me densitet vendosje që është më i madh se 300 kg/m ³ për çdo furrë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 75 tonë/ditë ose më pak se kaq, dhe/ose kapaciteti i furrës është i barabartë me 4 m ³ ose më pak se kaq dhe me densitet vendosje për çdo furrë që është i barabartë me 300 kg/m ³ ose më pak se kaq	-----

		b. Pjekje e produkteve prej argjile të rëndë ose produkte zjarrruduese, përveç produkteve prej argjile të rëndë në një furrë ku veprimtaria nuk përfshihet në përshkrimin e kategorisë 3.5 a më lart	-----	Të gjitha instalimet	-----
		c. Lustrim me avull të produkteve prej balte (poçeri/qeramikë) ose prej argjile me kripëra	-----	Të gjitha instalimet	-----
	3.6	Minierat nëntokësore dhe veprimtaritë e lidhura me to	-----	Të gjitha instalimet	-----
	3.7	Nxjerrja e mineraleve, rërës dhe argjilës nga minierat me shfrytëzim në qiell të hapur dhe nga guroret	-----	Të gjitha instalimet	-----
	3.8	Gërmimet nën ujërat bregdetare ose ujërat sipërfaqësore kontinentale		Të gjitha instalimet	-----
	3.9	Prerja, gdhendja dhe lustrimi i gurit	-----	-----	Të gjitha instalimet
	3.10	Prodhim i produkteve abrazive dhe produkteve të tjera minerale jometalike	-----	Të gjitha instalimet	-----
Industria kimike (1)	4.1	Prodhim i kimikateve organike bazë(2)	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.2	Prodhim i kimikateve inorganike bazë(3)	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.3	Prodhim i plehëruesve me bazë fosfori-azoti ose potasiumi (plehërues të thjeshtë apo të përzier).	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.4	Prodhim i produkteve bazë për shëndetin e bimëve dhe të biocideve.	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.5	Prodhim i produkteve farmaceutike bazë me anë të proceseve kimike ose biologjike	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.6	Prodhim i eksplozivëve	Të gjitha instalimet	-----	-----
	4.7	Magazinimi i kimikateve, përveçse kur paraqiten si pjesë e	-----	I barabartë ose më i madh se limitet e mëposhtme: Secili ose disa prej	Poshtë limitit të Tipit B

		ndonjë veprimtarie tjetër të Tipit A ose Tipit B dhe përveç ndodhjes në një cisternë të lëvizshme		akriloideve 20 tonë; Akrilonitrilet 20 tonë; Amoniak anhidrid prej 100 tonë; Fluorur hidrogjeni anhidrid 1 ton; Toluen di-isocianati 20 tonë; Monomer klorid vinyl 20 tonë; Etilene 8000 tonë.	
Menaxhimi i mbetjeve	5.1	a. Incinerimi i mbetjeve të rrezikshme në një instalim incinerimi	Të gjitha instalimet	-----	-----
		b. Incinerim i mbetjeve duke përfshirë mbetjet e kafshëve në një instalim incinerimi, përveç atij të referuar në pikën 5.1 a	Instalimi i incinerimit përdoret ose është disenjuar për të djegur mbetje me intensitet më shumë se 1 ton/orë	Instalimi i incinerimit përdoret ose është disenjuar për të djegur mbetje me intensitet të barabartë me 1 ton/orë ose më pak se kaq	-----
	5.2	a. Lendfilli i mbetjeve (D1) duke përjashtuar lendfillin e mbetjeve inerte	Kapaciteti i depozitimit është më i madh se 10 tonë/ditë ose kapaciteti i disenjuar i lendfillit është më i madh se 25 000 tonë.	Kapaciteti depozitues është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak se kaq ose kapaciteti i disenjuar i lendfillit është 25 000 tonë ose më pak se kaq.	-----
		b. Lendfill i mbetjeve inerte	-----	Të gjitha instalimet	-----
	5.3	a. Asgjësimi i mbetjeve të rrezikshme përveç incinerimit (5.1 a) ose lendfillimit (5.2 a)	Kapaciteti i përpunimit është më i madh se 10 tonë/ditë	Kapaciteti i përpunimit është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		b. Asgjësimi i vajrave të përdorura përveç incinerimit (5.1 a) ose lendfillimit (5.2 a)	Kapaciteti i përpunimit është më i madh se 10 tonë/ditë	Kapaciteti i përpunimit është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		c. Asgjësim i mbetjeve jo të rrezikshme me trajtim biologjik (D8)	Kapaciteti përpunimit është më i madh se 10 tonë/ditë	Kapaciteti i përpunimit është i barabartë me 50 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		d. Asgjësim i mbetjeve jo të rrezikshme me trajtim fiziko – kimik (D9)	Kapaciteti i përpunimit është më i madh se 50 tonë/ditë	Kapaciteti i përpunimit është i barabartë me 50 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		e. Asgjësimi i mbetjeve jo të rrezikshme me metoda të tjera përveç (D1), (D8) ose (D9)	-----	Të gjitha instalimet	-----
	5.4	a. Rikuperim i mbetjeve të rrezikshme me anë të operacioneve R1, R5, R6, R8, ose R9	Të gjitha instalimet	-----	-----
		b. Rikuperim i mbetjeve të rrezikshme me anë të operacioneve R2, R3, R4, R7 ose R10	-----	Të gjitha instalimet	----
		c. Rikuperim i mbetjeve jo të rrezikshme	----	Të gjitha instalimet	-----

	5.5	Magazinin i hekurishteve/ skrapeve të metalit që nuk përmbajnë materiale të rrezikshme	----	----	Të gjitha instalimet
	5.6	a. Pastrim, larje sprucim ose veshje e mbetjeve të ambalazheve/ paketimeve ose kontenierëve në mënyrë që të ripërdoren	-----	----	Të gjitha instalimet
		b. Magazinin i mbetjeve në lidhje me zbatimin e veprimtarive të pikës 5.6 a	----	----	Të gjitha instalimet
	5.7	Magazinin, trajtim, riparim ose rinovim i mbetjeve të pajisjeve elektrike dhe elektronike (WEEE)	----	Të gjitha instalimet	----
	5.8	Magazinin, rikuperim i hekurishteve/ skrapeve të metalit ose çmontim i mbetjeve nga motorët e makinave	-----	Të gjitha instalimet	-----
	5.9	Magazinin i përkohshëm i mbetjeve duke përfshirë tepricat e produkteve nga kontenierët ose nga larjet e kontenierëve, dhe çdo mbetje të rrezikshme në mjediset pritëse të një zone portuale dhe ku mbetjet janë magazinuar për jo më shumë se 7 ditë	-----	Të gjitha instalimet	-----
	5.10	a. Stacion transferimi për mbetje të rrezikshme që nuk përmendet më lart	-----	Të gjitha instalimet	-----
		b. Stacion transferimi për mbetje jo të rrezikshme që nuk përmendet më lart	-----	-----	Te gjitha instalimet
	5.11	Kompostim i mbetjeve bio	-----	Kapaciteti i kompostimit më i madh se 50 tonë	Kapaciteti i kompostimit është i barabartë me 50 tonë ose më pak se kaq
Trajtimi i ujërave dhe ujërave të zeza	6.1	Instalim trajtimi për ujërat e ndotura urbane	-----	Të gjitha instalimet	-----
	6.2	Trajtimi i ujërave të ndotura industriale në vendin ku krijohen	-----	Të gjitha instalimet	-----
	6.3	Përdorimi i llumit të ujërave të zeza në tokë	-----	Të gjitha instalimet	-----
	6.4	Magazinin dhe/ose trajtim i mbetjeve të tjera të ujërave të zeza	-----	-----	Të gjitha instalimet

		urbane duke përfshirë - llumin nga ujërat e ndotura urbane - llumin e cisternave septike - mbetjet e ujërave të zeza nga gropa të hapura - mbetjet nga pastrimi i kanaleve të ujërave të zeza			
Veprimtaritë e prodhimit të letres, pulpës dhe dërrasës	7.1	a. Prodhim i pulpës nga trungjet e drurit dhe materiale të tjera fibroze	Të gjitha instalimet	-----	-----
		b. Prodhim i letres dhe ose i kartonit	Kapaciteti prodhues është më i madh se 20 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues është i barabartë me 20 tonë/ditë ose më pak se kaq	-----
		c. Prodhim i dërrasës me ristela dhe me fibra, kompresatës ose me çdo përbërje tjetër me bazë druri	-----	Të gjitha veprimtaritë	-----
Veprimtaritë e karbonit	7.2	Prodhim i karbonit ose qymyrit që digjet me vështirësi me anë të djegies ose grafitizimit	Të gjitha instalimet	-----	-----
Veprimtaritë e katranit dhe të bitumit	7.3	a. Distilim i katranit ose i bitumit në lidhje me ndonjë proces prodhimi	-----	Të gjitha instalimet	-----
		b. Ngrohjen e katranit për prodhimin e elektrodave ose materialeve refraktare me bazë karboni	-----	Të gjitha instalimet	-----
		c. Veprimtaritë që nuk përfshihen në pikat 7.3 a ose 7.3 b ose në pika të tjera të kësaj shtojce, që përfshijnë ngrohjen, por jo distilimin e katranit ose bitumit në lidhje me ndonjë veprimtari prodhimi	-----	Të gjitha instalimet	-----
		d. Veprimtaritë që nuk përfshihen në pikat 7.3 a ose 7.3 b ose në pika të tjera të kësaj shtojce, që përfshijnë oksidimin e bitumit, duke fryrë ajër përmes saj, në fabrikën ku nuk kryhet asnjë nga aktivitetet e përshkruara në ndonjë seksion të kësaj shtojce.	-----	Të gjitha instalimet	-----
Përpunimi i tekstileve ose fibrave	7.4	Fabrika për trajtimin paraprak ose ngjyrosjen e tekstileve dhe fibrave	Kapaciteti përpunues është më i madh se 10 tonë/ditë	Kapaciteti përpunues është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më	-----

		(veprime të tilla si larje, zbardhje, mercerizim)		pak se kaq	
Përpunimi i gëzofit	7.5	Instalime për krehjen dhe lyerjen e gëzofëve	-----	Kapaciteti përpunues është më i madh se 10 tonë/ditë	Kapaciteti trajtues është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak se kaq
Trajtimet me regjje dhe prodhimi i lëkurës	7.6	a. Regjja e lëkurëve të papunuara dhe shollave	Kapaciteti trajtues është më i madh se 12 tonë/ditë produkt të përfunduar	Kapaciteti përpunues është i barabartë me 12 tonë/ditë produkt të përfunduar ose më pak se kaq	-----
		b. Prodhime të produkteve të lëkurës përveç rastit kur është pjesë e një veprimtarie tjetër në këtë shtojcë	-----	Të gjitha instalimet	-----
Prodhimi i ushqimeve dhe pijeve dhe veprimtaritë e lidhura me to	7.7	a. Thertore	Kapaciteti prodhues i karkasave është më i madh se 50 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues i karkasave është i barabartë me 50 tonë/ditë ose më pak se kaq, por gjithsesi më shumë se 5 tonë/ditë	Kapaciteti prodhues i karkasave është i barabartë me 5 tonë në ditë ose më pak se kaq.
		b. Asgjësim ose riciklim i karkasave të kafshëve ose mbetjeve të kafshëve, me mënyra të tjera përveç shndërrimit ose incinerimit, të përmendura në ndonjë veprimtari tjetër të kësaj shtojcë.	Kapaciteti i trajtimit është më i madh se 10 tonë/ditë të karkasave të kafshëve ose mbetjeve të kafshëve ose të dyja bashkë	Kapaciteti i trajtimit është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak se kaq karkasa të kafshëve ose mbetjeve të kafshëve ose të dyja bashkë.	-----
		c. Trajtimi dhe përpunimi i materialeve të nevojshme për prodhimin e ushqimeve nga lëndët e para nga kafshët (përveç qumështit)	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është më i madh se 75 tonë në ditë	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është i barabartë me 75 tonë në ditë ose më pak se kaq, por më shumë se 5 tonë/ditë	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është i barabartë me 5 tonë/ditë ose më pak
		d. Trajtimi dhe përpunimi i materialeve të nevojshme për prodhimin e produkteve ushqimore nga lëndët e para vegetale	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është më i madh se 300 tonë në ditë (vlerë mesatare duke u bazuar në të dhëna trimestrale).	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është i barabartë me 300 tonë në ditë ose më pak se kaq (vlerë mesatare bazuar në të dhënat trimestrale), por më shumë se 10 tonë/ditë.	Kapaciteti i prodhimit të produktit të përfunduar është i barabartë me 10 tonë/ditë ose më pak.
		e. Trajtimi dhe përpunimi i qumështit	Sasia e qumështit në hyrje është më e madhe se 200 tonë/ditë (vlerë mesatare bazuar në të dhëna vjetore).	Sasia e qumështit në hyrje është e barabartë me 200 tonë në ditë ose më pak se kaq (vlerë mesatare bazuar në të dhënat vjetore), por më shumë se 2 tonë/ditë.	Sasia e qumështit në hyrje është e barabartë me 2 tonë/ditë ose më pak se kaq.
		f. Trajtim ose magazinim i peshqve të ngordhur ose mbetjeve të peshqve	-----	Të gjitha instalimet	-----
		g. Prodhim dhe	-----	Të gjitha instalimet	-----

		ambalazhim i pijeve joalkoolike			
		h. Prodhim i alkoolit dhe pijeve alkoolike duke përfshirë fabrikat e birrës	-----	Të gjitha instalimet	-----
		i. Prodhim i produkteve të frutave	-----	Të gjitha instalimet	-----
		j. Prodhim i xhelatinës dhe i materialeve ngjitëse nga lëkurat dhe kockat	-----	Të gjitha instalimet	-----
		k. Prodhimi i produkteve të duhanit	-----	Të gjitha instalimet	-----
		l. Prodhim i ushqimit për kafshë	-----	Të gjitha instalimet	-----
		m. Furra të prodhimit të bukës	-----	-----	Të gjitha instalimet
		n. Gatimi dhe tregtimi i produkteve ushqimore të gatshme dhe gjysmë të gatshme	-----	-----	Të gjitha instalimet
		o. Magazinimi frigoriferik i produkteve ushqimore të ambalazuara			Për magazina frigoriferike me kapacitet magazinues mbi 20 tonë
Blegtoria	7.8	a. Rritje intensive e shpendëve në një instalim	Më shumë se 40000 (krerë) vende shpendësh	40000 - 1000 (krerë) vende shpendësh	Barabartë me 1000 (krerë) vende shpendësh ose më pak se kaq
		b. Rritje intensive e derrave në një instalim	Më shumë se 2000 (kokë) vende për derra me peshë mbi 30 kg	2000 – 200 (kokë) vende për derra me peshë mbi 30 kg	Barabartë me 200 (kokë) vende ose më pak se kaq për derra me peshë mbi 30 kg
		c. Rritje intensive e derrave në një instalim	Më shumë se 750 (kokë) vende për dosa	750 – 100 (kokë) vende për dosa	Barabartë me 100 (kokë) vende për dosa ose më pak se kaq
		d. Rritje intensive e gjedhit në një instalim	-----	Më shumë se 50 (njësi) vende gjedhi	Barabartë me 50 (njësi) vende gjedhi ose më pak se kaq
		e. Rritje intensive e kafshëve të tjera, të cilat nuk janë përmendur më lart	-----	Bazuar në mënyrën e konvertimit të kafshëve të tjera në njësi gjedhi (me rregullore të Ministrit të Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave)	Bazuar në mënyrën e konvertimit të kafshëve të tjera në njësi gjedhi (me rregullore të Ministrit të Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave)
		f. Vendet e tregimit të kafshëve	-----	-----	Të gjitha rastet
Veprimtaritë e mbulimit të sipërfaqes dhe të stampimit	7.9	a. Instalimet për trajtimin e sipërfaqes së substancave, objekteve ose produkteve duke përdorur tretës organikë, në mënyrë të veçantë për t'i krehur, stampuar, veshur me cipë, zhvajosur, mbrojtur nga uji, kalibruar, lyer,	Kapaciteti konsumues është më shumë se 150 kg/orë ose më shumë se 200 tonë/vit.	Kapaciteti konsumues është 150 kg/orë ose më pak ose 200 tonë/vit ose më pak se kaq.	-----

		pastruar ose regjir/ngopur/lagur në thellësi			
		b. Aplikimi ose heqja e materialeve veshëse që përmbajnë ndonjë përbërës tributyltin ose triphenyltin, nqs ndodhet në kantier detar	-----	Kantier detar ku anijet me një gjatësi prej 25 m ose më shumë mund të ndërtohen, mirëmbahen ose riparohen	-----
		c. Riparim ose risprucim i avionëve ose mjeteve të transportit hekurudhor ose pjesëve të tyre	-----	Të gjitha instalimet	-----
		d. Ringjyrosje ose risprucim i mjeteve të transportit rrugor ose pjesëve të tyre	----	Ka gjasa që në çdo periudhë 12 mujore veprimtaria të përdorë 1 ton solvente organike	Çdo veprimtari e ngjashme me përdorim materialesh nën limitin e Tipit B
		e. Përveç rasteve të përmendura në 7.9 c dhe 7.9 d, çdo proces (duke përfshirë ri-ngjyrosjen ose risprucimin plotësisht ose pjesërisht të avionëve, mjeteve të transportit hekurudhor ose rrugor) për aplikime mbi nënshtresat ose që bën tharjen, ose kujdeset pas këtyre aplikimeve, stampon me bojë ose ngjyros ose aplikon çdo material tjetër veshës si një veprimtari prodhimi ose gjatë veprimtarisë së prodhimit	-----	Ka gjasa që në çdo periudhë 12- mujore veprimtaria të përdorë: i. 20 tonë ose më shumë bojë stampimi, ngjyrosje ose material tjetër veshës që aplikohet në trajtë të ngurtë; ii. 20 tonë ose më shumë për çdo veshje metali që sprucohet në trajtë të shkrirë iii. 25 tonë ose më shumë solucione organike për çdo lloj aktiviteti ofset në të ftohtë, ose veprimtari printimi ofset me fletë, ose iv. 5 tonë ose më shumë për çdo veprimtari që nuk është përmendur në nënparagrafin (iii)	Çdo veprimtari e ngjashme me përdorim materialesh nën limitin e Tipit B
		f. Përveç rasteve të përmendura në Tipin A të kësaj shtojce, prodhimi ose formulimi i bojës së stampimit ose të çdo materiali tjetër veshës që përmban ose përfshin përdorimin e solucioneve organike	-----	Të gjitha instalimet	-----
		g. Përveç rasteve të përmendura në Tipin A të kësaj shtojce, prodhimi i pluhurit si material veshës	----	Të gjitha instalimet	-----

Veprimtaritë e lëndës së drurit	7.10	a. Kujdesja ose tretja kimike e lëndëve të drurit, si pjesë e procesit të prodhimit, ose prodhime të përbëra tërësisht ose kryesisht nga druri	-----	Të gjitha instalimet	-----
		b. Përveç rasteve të përmendura në kategori të tjera të kësaj shtojce, prodhimi i produkteve të përbëra tërësisht apo kryesisht nga druri nqs veprimtaria përfshin: sharrimin, shpimin, fërkimin me rërë, gdhendjen, tornimin, zdrukthimin, kujdesin ose trajtimin kimik të drurit.	-----	Ka gjasa që në çdo periudhë 12- mujore rezultati i veprimtarisë të jetë: i. 10 000 m3 kur druri vetëm sharrohet ii. 1 000 m3 në çdo rast tjetër	Çdo veprimtari e ngjashme me përdorim materialesh nën limitin e Tipit B
Veprimtaritë e gomës	7.11	a. Prodhimi i gomave të reja për makinat (por duke mos përfshirë riderdhjen dhe riveshjen)	-----	Të gjitha instalimet	-----
		b. Përveç rasteve të përmendura në ndonjë nga veprimtaritë e Tipit A në këtë shtojcë, trazimi, bluarja ose përzierja e: i. gomës natyrale ose ii. elastomereve me përbërje sintetike organike, nqs është përdorur karboni i zi	-----	Të gjitha veprimtaritë	----
		c. Riderdhja dhe riveshja e gomave	----	Të gjitha instalimet	-----
Veprimtari të tjera që përfshijnë përdorimin e solventëve	7.12	a. Procesi i tharjes së shpejtë të bojës së stampimit/printimit me anë të ajrit të nxehtë	----	Konsumi i solventëve është më i madh se 15 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 15 tonë/vit ose më pak se kaq
		b. Publikim i materialeve me atë të procesit rotogravurë	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 25 tonë/vit	Konsumimi i solventëve është i barabartë me 25 tonë/vit ose më pak se kaq
		c. Procese të tjera rotogravurë, flexografi, stampim/printim me makinë shtypi rotativë, laminim ose lustrim.	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 15 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 15 tonë/vit ose më pak se kaq
		d. Stampim/printim me makinë shtypi rotativë mbi tekstile /karton	----	Të gjitha instalimet	-----
		e. Pastrim i sipërfaqes duke përdorur substanca ose preparate që për shkak të përbërjes së tyre të	----	Të gjitha instalimet	-----

		avullueshme, klasifikohen si kancerogjene, mutagjeneve ose toksike për riprodhimin			
		f. Pastrues të tjerë sipërfaqesh	----	Të gjitha instalimet	-----
		g. Lyerja dhe lustrimi i makinae	----	Të gjitha instalimet	-----
		h. Lyerja/veshja e bobinave	----	Të gjitha instalimet	-----
		i. Veprimtari të tjerë të lyerjes/veshjes përfshirë ato të metalit, plastikës, tekstileve (me përjashtim të stampimit/printimit me makinë shtypi rotativë të tekstileve), pëlhurave, filmit dhe letrës	----	Të gjitha instalimet	-----
		j. Veshje e telave spirale	----	Të gjitha instalimet	-----
		k. Veprimtaritë e lyerjes/veshjes të aplikuara në sipërfaqe druri	----	Të gjitha instalimet	-----
		l. Pastrimi kimik	-----	-----	Të gjitha instalimet
		m. Procesi i njomjes së drurit	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 25 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 25 tonë/vit ose më pak se kaq
		n. Veprimtaria e lyerjes/veshjes aplikuar në materiale lëkure	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 10 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 10 tonë/vit ose më pak se kaq
		o. Prodhimi i këpucëve	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 5 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 5 tonë/vit ose më pak se kaq
		p. Laminimi i drurit dhe plastikës	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 5 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 5 tonë/vit ose më pak se kaq
		q. Veshja me adeziv (material ngjitës)	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 5 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 5 tonë/vit ose më pak se kaq
		r. Prodhimi i preparateve veshëse, llaqeve, bojërave dhe ngjitësve	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 100 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 100 tonë/vit ose më pak se kaq
		s. Shndërrimi i gomës	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 15 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 15 tonë/vit ose më pak se kaq
		t. Ekstraktimi i vajit vegetal dhe yndyrës së kafshëve si dhe veprimtaritë e rafinimit të vajit vegetal	----	Konsumimi i solventëve është më i madh se 10 tonë/vit	Konsumi i solventëve është i barabartë me 10 tonë/vit ose më pak se kaq
		u. Prodhimi i	----	Të gjitha instalimet	-----

		produkteve farmaceutike			
Prodhimi i produkteve plastike	7.13	Përveç rasteve të përmendura në veprimtaritë e Tipit A ose Tipit B të kësaj shtojce, prodhimi i produkteve prej plastike	----	-----	Të gjitha veprimtaritë
Akuakulturë intensive	8.1	Rritje intensive e peshqve	----	Kapaciteti i prodhimit është i barabartë me 1000 tonë/vit ose më pak se kaq, por gjithsesi më i madh se 100 tonë peshk/vit	Kapaciteti i prodhimit është i barabartë me 100 tonë peshk /vit ose më pak se kaq, gjithsesi më e madhe se 10 tonë peshk/vit
	8.2	Rritje e guaskave të detit.	-----	Kapaciteti i prodhimit është i barabartë me 1000 tonë/vit ose më pak se kaq, por gjithsesi më i madh se 100 tonë guaska deti/vit	Kapaciteti i prodhimit është i barabartë me 100 tonë/vit guaska deti ose më pak se kaq, gjithsesi më i madh se 10 tonë/vit
Industritë prodhuese të komponentëve elektrike	9.1	Prodhim i kompjuterëve dhe produkteve elektronike dhe optike n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Të gjitha instalimet	-----
	9.2	Prodhim i pajisjeve elektrike n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Të gjitha instalimet	-----
Industritë prodhuese të makinerive dhe pajisjeve	10.1	Prodhim i makinerive dhe pajisjeve n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Të gjitha instalimet	-----
	10.2	Prodhim i mjeteve motorike, trailerave dhe gjysmëtrailerave n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Të gjitha instalimet	-----
	10.3	Prodhim i mjeteve të tjera të transportit n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Të gjitha instalimet	-----
	10.4	Riparim dhe mirëmbajtje e makinerive dhe pajisjeve n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	-----	Të gjitha instalimet
	10.5	Riparim i pajisjeve motorike dhe motoçikletave n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	-----	Të gjitha instalimet

Prodhimi i mobiljeve	11.1	Prodhim i mobiljeve, n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë.	-----	Kapaciteti i prodhimit më i madh se 1000 m3 në vit	Kapaciteti i prodhimit është i barabartë me 1000 m3 në vit ose më i vogël se kaq
Veprimtari të tjera	12.1	Kremimi/djegia e trupave të të vdekurve ose mbetje anatomike nga spitalet.	-----	Të gjitha instalimet	-----
	12.2	Spitalet.....		Të gjitha instalimet	
	12.3	Ambulancat, spitalet ditore pa shtretër, poliklinikat dentare me mbi 3 poltrona, laboratorët mjekësorë dhe dentarë			Të gjitha instalimet
	12.7	Depot farmaceutike			Të gjitha instalimet
	12.4	Kapja e rrymave të CO2	Nga të gjitha instalimet e kategorisë A që synojnë depozitimin gjeologjik		
	12.5	Aktivitetet që emetojnë zhurma në mjedis n.q.s. nuk janë përmendur diku tjetër në këtë shtojcë	-----	-----	Të gjitha aktivitetet
	12.6	Larje dhe pastrim mjetesh motorike	-----	-----	Të gjitha instalimet

SHËNIME PËR TABELËN E VEPRIMTARIVE TË TIPI T A

1. Për kategorinë 4 Industria Kimike, “prodhim” do të thotë prodhim në shkallë industriale me anë të përpunimit kimik të substancave ose grupeve të substancave të listuara në kategoritë nga 4.1 deri 4.6

2. Kimikatet organike bazë përfshijnë, por nuk mjaftohen në:

- hidrokarburet e thjeshta (linear apo ciklik, të ngopura ose të pangopura, alifatik ose aromatik);
- hidrokarburet që përmbajnë oksigjen, si alkoolet, aldehidet, ketonet, acidet karboksilike, esteret, acetatet, eteret, peroksidet, rezinat epokside;
- hidrokarburet me bazë squfuri;
- hidrokarburet e hidrogjenuar, si aminat, amidet, përbërjet nitroze, përbërjet nitrore, ose përbërjet nitrite, përbërjet nitrile, cianatet, izocianatet;
- hidrokarburet me përmbajtje fosfori;
- hidrokarburet halogjenike;
- përbërjet organometalike;
- materialet me bazë plastike (polimeret, fibrat sintetike dhe fibrat me bazë celuloze);
- gomat sintetike;
- bojërat dhe pigmentet;
- lëndët tensioaktive.

3. Kimikatet inorganike bazë përfshijnë, por nuk mjaftohen në:

- gaze, si amonium, klori ose gazi klorhidrik, fluoruret ose hidrogjen i fluoruar, oksidet e karbonit, përbërjet e squfurit, oksidet e azotit, hidrogjeni, dioksid squfuri, kloruri i karbonilit;
- acidet, si acidi kromik, acidi hidroflorik, acidi fosforik, acidi nitrik, acidi hidroklorik, acidi sulfurik, oleumi, acide sulfurore;
- baza, si hidroksid amoni, hidroksid potasi, hidroksid natriumi;
- kripërat, si klorur amoni, klorat potasi, karbonat potasi, karbonat natriumi, perborate, nitrat argjendi;
- jo metale, oksidet e metaleve ose përbërje organike të tjera si karbit, silikon, karburi i silicit.

4. Rikuperimi i mbetjeve të rrezikshme nënkupton veprimtaritë rikuperuse të mëposhtme, siç përcaktohet në legjislacionin për menaxhimin e mbetjeve:

R1. Përdorim kryesisht si karburant ose mjet të ndonjë lloji tjetër për gjenerim energjie.

R5. Riciklimi ose marrja e materialeve inorganike, përfshirë gazifikimin dhe pirolizen për t'i përdorur si kimikate.

R6. Rigjenerim i acideve ose bazave.

R8. Rikuperim i komponentëve nga katalizatorët.

R9. Rirafinimi i vajit ose ripërdorime të tjera të vajit.

5. Asgjësim i mbetjeve jo të rrezikshme nënkupton veprimtaritë asgjësuese të mëposhtme, siç përcaktohen në legjislacionin për menaxhimin e mbetjeve:

D8.

D9.

6. Trajtim sipërfaqësor i substancave, objekteve ose produkteve përfshin, por nuk mjaftohet në:

a) përpunimin;

b) stampimin/ printimin;

c) lyerjen/ veshjen;

ç) zhvajosjen;

d) mbrojtjen nga uji;

dh) kalibrimin/përpunimin me saktësi sipas përmasave;

e) bojatisjen/ngjyrosjen;

ë) pastrimin;

f) regjien/ngopjen/njomjen në thellësi.

SHËNIME PËR TABELËN E VEPRIMTARIVE TË TIPI T C

Për kategorinë e listuar në pikën 12.3 të tabelës së mësipërme, zbatohen kriteret dhe procedurat për pajisjen me leje mjedisi të Tipit C të veprimtarive që lëshojnë zhurma në mjedis, sipas udhëzimit të Ministrisë të Mjedisit, bazuar në nenin 12 të ligjit nr. 9774, datë 12.7.2007, "Për vlerësimin dhe administrimin e zhurmës në mjedis".

SHTOJCA 2

a) LISTA INDIKATIVE E SUBSTANCAVE KRYESORE NDOTËSE QË DUHEN MARRË PARASYSH NË QOFTË SE KANË RËNDËSI PËR CAKTIMIN E VLERAVE KUFIT TË SHKARKIMEVE

Ajri

1. Dyoksid squfuri dhe komponime të tjera sulfurore.

2. Okside azoti dhe komponime të tjera azoti.

3. Monoksid karboni.

4. Përbërës organikë të avullueshëm.

5. Metale dhe përbërës të tyre.

6. Pluhuri.

7. Asbesti (grimca pezull, fibra).

8. Klori dhe përbërësit e tij.

9. Flori dhe përbërësit e tij.

10. Arseniku dhe përbërësit e tij.

11. Cianide.

12. Substanca dhe preparate që janë provuar të kenë veti kancerogjene ose mutagjene, apo veti që mund të cenojnë riprodhimin nëpërmjet ajrit.

13. Dibenzodioxinë e poliklorinuar dhe dibenzofuran i poliklorinuar.

Uji

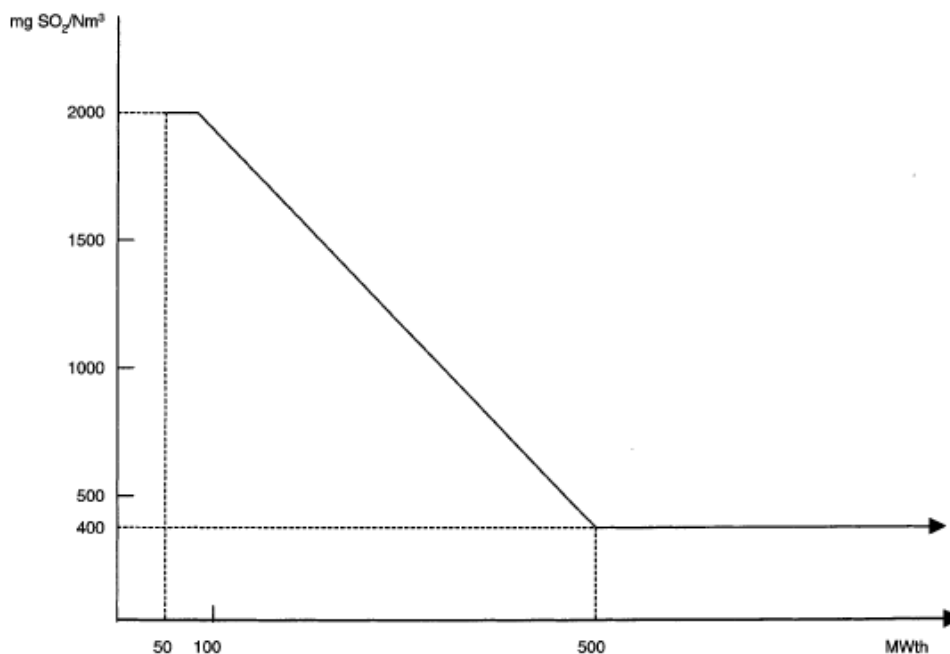
1. Komponime dhe substanca organo-halogjene që mund të formojnë komponime të tilla në mjedisin ujor.
2. Komponime organo-fosforike.
3. Komponime organotin.
4. Substanca dhe preparate që janë provuar të kenë veti kancerogjene ose mutagjene, që mund të cenojnë riprodhimin në mjedisin ujor ose nëpërmjet tij.
5. Hidrokarburet e qëndrueshme dhe substancat e qëndrueshme dhe toksike organike të bioakumulueshme.
6. Cianide.
7. Metalet dhe komponimet e tyre.
8. Arseniku dhe komponimet e tij.
9. Biocidet dhe produktet për shëndetin e bimëve.
10. Materialet që rrinë pezull.
11. Substancat që kontribuojnë në eutrfikim (veçanërisht nitratat dhe fosfatet).
12. Substancat që kanë ndikim të pafavorshëm në balancën e oksigjenit (dhe që mund të maten duke përdorur parametra, si: BOD, COD etj.).

SHTOJCA 3

b) VLERAT KUFI TË SHKARKIMEVE PËR SO₂ – LËNDË DJEGËSE E NGURTË

Pjesa A

Vlerat kufi të shkarkimeve të SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 6 për qind), që duhet të zbatohet nga impiantet ekzistuese në zbatim të nenit 21 (2):

Shënim. Kur vlerat kufi të shkarkimeve sa më sipër, nuk mund të arrihen për shkak të karakteristikave të lëndës djegëse, do të arrihet një përqindje desulfurizimi të paktën 60 për qind në rastin e impianteve me kapacitet termik nominal prej më pak ose të barabartë me 100 MWth, 75 për qind për impiante më të mëdha se 100 MWth dhe më pak se ose të barabarta me 300 MWth dhe 90 për qind për impiante më të mëdha se 300 MWth. Për impiantet më të mëdha se 500 MWth, do të aplikohet një përqindje desulfurizimi prej të paktën 94 për qind ose të paktën 92 për qind kur është lidhur një kontratë për përshtatjen e desulfurizimit të gazeve të furrës ose pajisjet e injektimit të gëlqeres, dhe puna në instalimin e saj ka filluar para datës 1 janar 2001.

Pjesa B

Vlerat kufi të shkarkimeve të SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 6 për qind), që duhet të aplikohet nga impiantet e reja sipas nenit 21(1) me përjashtim të turbinave me gaz.

Tipi i lëndës djegëse	50 - 100 MWth	100 - 300 MWth	>300 MWth
Biomasë	200	200	200
Rast i përgjithshëm	850	200	200

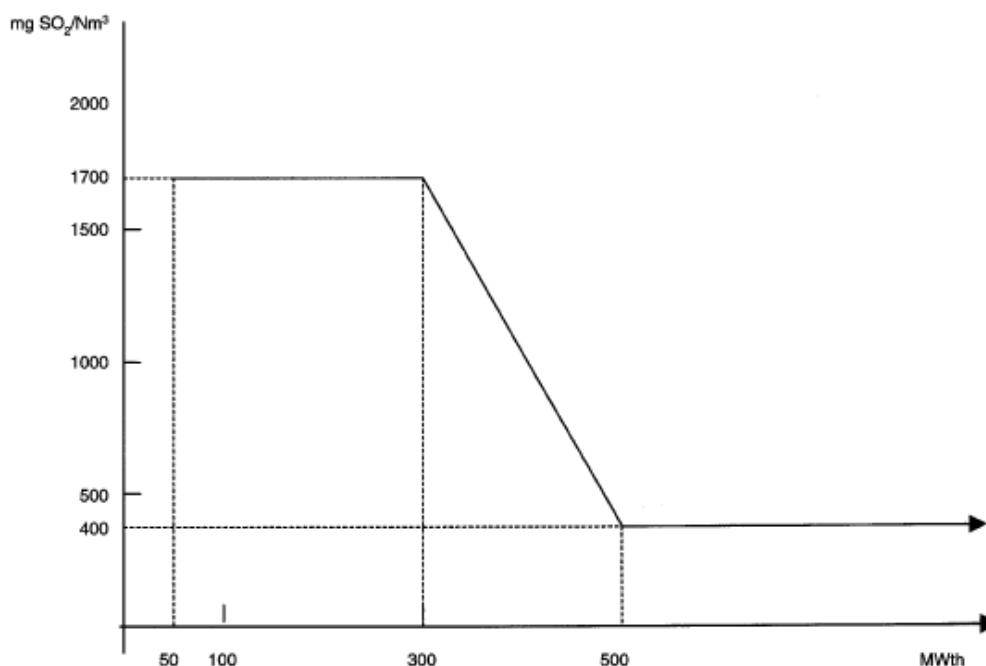
Shënim. Kur vlerat kufi të shkarkimeve nuk mund të arrihen për shkak të karakteristikave të lëndës djegëse, instalimet do të arrijnë 300 mg/Nm³ SO₂, ose do të arrihet një përqindje desulfurizimi prej të paktën 92 për qind në rast të impianteve me kapacitet termik nominal më pak ose të barabartë me 300 MWth dhe në rast të impianteve me kapacitet termik nominal më të madh se 300 MWth, do të aplikohet një përqindje desulfurizimi prej të paktën 95 për qind, së bashku me vlerën kufi maksimale të shkarkimeve të lejueshme prej 400 mg/Nm³.

SHTOJCA 4

c) VLERAT KUFITË SHKARKIMEVE PËR SO₂ – LËNDË DJEGËSE TË LËNGSHME

Pjesa A

Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 3 për qind) duhet të aplikohet nga impiantet ekzistuese, sipas nenit 21(2):

Pjesa B

Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ 3 për qind), duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1), me përjashtim të turbinave me gaz

50 - 100 MWth	100 - 300 MWth	> 300 MWth
850	400 - 200 (rënie lineare)	200

SHTOJCA 5

d) VLERAT KUFITË SHKARKIMEVE PËR SO₂ – LËNDËN DJEGËSE TË GAZTË

Pjesa A

Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 3 për qind), duhet të aplikohen nga impiantet ekzistuese sipas nenit 21(2):

Tipi i lëndës djegëse	Vlerat kufi (mg/Nm ³)
Lëndë djegëse e gaztë në përgjithësi	35
Gazi i lëngët	5
Gazrat kalorifikë të ulët nga gazifikimi i mbetjeve të rafinerisë, gaz furre me koks, gaz furnalte	800
Gazi nga gazifikimi i qymyrit	

Pjesa B

Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 3 për qind), që duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1):

Tipi i lëndës djegëse	Vlerat kufi (mg/Nm ³)
Lëndë djegëse e gaztë në përgjithësi	35
Gaz i lëngët	5
Gazra kalorifikë të ulët nga furra me koks	400
Gazra kalorifikë të ulët nga furnalta	200

SHTOJCA 6

e) VLERAT KUFITË SHKARKIMEVE PËR NO_x (E MATUR SI NO₂)

Pjesa A

Vlerat kufi të shkarkimeve NO_x të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 6 për qind për lëndët djegëse të ngurta, 3 për qind për lëndët djegëse të lëngshme dhe lëndët djegëse të gazta), që duhet të zbatohen nga impiantet ekzistuese sipas nenit 21(2):

Tipi i lëndës djegëse	Vlerat kufi ⁽¹⁾ (mg/Nm ³)
Lëndë djegëse e ngurtë (1)(2):	
50 - 500 MWth	600
> se 500 MWth	500
Nga 1 janari 2016	
50 - 500 MWth	600
> 500 MWth	200
Lëndë djegëse e lëngët	
50 - 500 MWth	450
> 500 MWth	400
Lëndë djegëse e gaztë	
50 - 500 MWth	300
> 500 MWth	200

Shënime

1) Deri 31 dhjetor 2015, impiantet me kapacitet termik nominal më të madh se 500 MW, të cilat nga viti 2008 e në vazhdim nuk operojnë më shumë se 2 000 orë në vit (mesatarja e rrotullimit gjatë një periudhe prej pesë vjetësh), në qoftë se kanë marrë leje mjedisi në përputhje me nenin 21(2), i nënshtrohen një vlere kufi prej 600 mg/Nm³ për shkarkimet e oksidit të azotit (të matur si NO₂).

Nga 1 janari 2016, impiantet që nuk operojnë më shumë se 1500 orë në vit (mesatarja e rrotullimit gjatë një periudhe prej pesë vjetësh) i nënshtrohen një vlere kufi prej 450 mg/Nm³ për shkarkimet e oksidit të azotit (të matur si NO₂).

2) Deri më 1 janar 2018, impiantet që në periudhën 12-mujore që përfundon më 1 janar 2001, kanë operuar dhe vazhdojnë të operojnë me lëndë djegëse të ngurta, përmbajtja e avullueshme e të cilave është më pak se 10 për qind, do të zbatohet një vlerë kufi prej 1 200 mg/Nm³.

Pjesa B

Vlerat kufi të shkarkimeve të NO_x të shprehura në mg/Nm³, që duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1) me përjashtim të turbinave me gaz:

Lëndë djegëse e ngurtë (përmbajtja e O₂ është 6 për qind)

Tipi i lëndës djegëse	50 - 100 MWth	100 - 300 MWth	> 300 MWth
Biomasa	400	300	200
Rasti i përgjithshëm	400	200	200

Lëndë djegëse të lëngshme (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

50 - 100 MWth	100 - 300 MWth	> 300 MWth
400	200	200

Lëndë djegëse të gazta (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

Tipi i lëndës djegëse	50 - 300 MWth	> 300 MWth
Gaz natyror (shënimi 1)	150	100
Gazra të tjera	200	200

Shënime:

1) Gazi natyror është metani natyror me jo më shumë se 20 për qind (nga volumi) inerte dhe përbërës të tjerë.

Turbinat me gaz

Vlerat kufi të shkarkimeve NO_x të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 15 për qind), që duhet të zbatohen nga një njësi e vetme turbine me gaz sipas nenit 21(1) (vlerat kufi zbatohen vetëm për ngarkesë mbi 70 për qind).

Tipi i lëndës djegëse	> 50 MWth (inputi termik në kushtet ISO)
Gazi Natyror ⁽¹⁾	50 ⁽²⁾
Lëndë djegëse të lëngshme ⁽³⁾	120
Lëndë djegëse të gazta (të ndryshme nga gazi natyror)	120

Turbinat me gaz për përdorim në raste emergjencash, të cilat operojnë më pak se 500 orë në vit, përjashtohen nga këto vlera kufi. Operatori i këtyre impianteve i paraqet çdo vit Agjencisë Kombëtare të Mjedisit një raport për kohën e përdorur.

Shënime:

1) Gazi natyror është metani natyror me jo më shumë se 20 për qind (nga volumi) inerte dhe përbërës të tjerë.

2) 75 /Nm^3 në rastet e mëposhtme ku efektiviteti i turbinës me gaz përcaktohet në kushtet bazë ISO për ngarkesën:

a) turbinat me gaz të përdorura në sisteme të kombinuara nxehtësie dhe energjie që kanë një efektivitet të përgjithshëm më të madh se 75 për qind;

b) turbinat me gaz të përdorura në impiantet me cikël të kombinuar, që kanë një efektivitet të përgjithshëm vjetor mesatar elektrik më të madh se 55 për qind;

c) turbinat me gaz për shtytjet mekanike.

Për turbinat me gaz me cikël të vetëm që nuk hyjnë në ndonjë prej kategorive të mësipërme, por që kanë një efektivitet më të madh se 35 për qind - të përcaktuara në kushtet bazë ISO të ngarkesës - vlera kufi e shkarkimeve do të jetë $50 \cdot \eta / 35$ ku η është efektiviteti i turbinës me gaz i shprehur si përqindje (dhe në kushte bazë ISO të ngarkesës).

3) Kjo vlerë kufi shkarkimesh aplikohet vetëm për turbinat me gaz që nxjerrin dritë dhe distilatet e mesme.

SHTOJCA 7 VLERAT KUFI TË SHKARKIMEVE PËR PLUHURIN

Pjesa A

Vlerat kufi të shkarkimeve të pluhurit, të shprehura në mg/Nm^3 (përmbajtja e O_2 është 6 për qind për lëndët djegëse të ngurta, 3 për qind për lëndët djegëse të lëngshme dhe lëndët djegëse të gazta) që duhet të zbatohen nga impiantet ekzistuese sipas nenit 21(2):

Tipi i lëndës djegëse	Kapaciteti termik nominal (MW)	Vlerat kufi të shkarkimeve (mg/Nm^3)
I ngurtë	≥ 500	50 ⁽²⁾
	< 500	100
I lëngshëm ⁽¹⁾	Të gjitha impiantet	50
I gaztë	Të gjitha impiantet	5 si rregull
		10 për gazin e furnaltës
		50 për gazrat e prodhuara nga industria e çelikut që mund të përdoret diku tjetër

Shënime

1) Një vlerë kufi prej 100 mg/Nm^3 mund të zbatohet për impiantet me kapacitet termik nominal më pak se 500 MWth që djeg lëndë djegëse të lëngshme me përmbajtje hiri prej më shumë se 0,06 për qind.

2) Një vlerë kufi prej 100 mg/Nm^3 mund të zbatohet për impiantet që kanë marrë leje mjedisi sipas nenit 4(3) me kapacitet termik nominal më të madh ose të barabartë me 500 MWth që djeg lëndë djegëse të ngurtë me përmbajtje nxehtësie më pak se 5800 kJ/kg (vlerë kalorifike neto), përmbajtje lagështie më të madhe se 45 për qind nga pesha, një lagështi të kombinuar dhe përmbajtje hiri më të madhe se 60 për qind nga pesha dhe një përmbajtje oksidi kalciumi më të lartë se 10 për qind.

Pjesa B

Vlerat kufi të emetimit të pluhurave të shprehura në mg/Nm^3 , që duhet të zbatohen nga impiantet e reja, sipas nenit 21(1) me përjashtim të turbinave me gaz:

Lëndë djegëse të ngurtë (përmbajtja e O₂ është 6 për qind)

50 deri 100 MWth	>100 MWth
50	30

Lëndë djegëse të lëngshme (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

50 deri 100 MWth	>100 MWth
50	30

Lëndë djegëse të gazta (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

Si rregull	5
Për gazin e furnaltës	10
Për gazrat e prodhuara nga industria e çelikut që mund të përdoren diku tjetër	30

SHTOJCA 8

METODA E ÇAKTIMIT TË VLERAVE KUFI TË SHKARKIMEVE PËR IMPIANTET ME NJËSI ME LËNDË DJEGËSE TË KOMBINUAR

1. Në rastin e impianteve me njësi me lëndë djegëse të kombinuar që lejon përdorimin njëkohësisht të dy apo më shumë lëndëve djegëse, Agjencia Kombëtare e Mjedisit vendos vlerat kufi të shkarkimeve si vijon:

a) Së pari, duke marrë vlerat kufi të shkarkimeve të secilës lëndë djegëse dhe secilin ndotës që i korrespondon inputit termik të impiantit me djegie, siç jepet në shtojcat 3 deri 7;

b) Së dyti, duke përcaktuar vlerat kufi të shkarkimeve sipas peshës së lëndës djegëse, që sigurohen duke shumëzuar vlerat kufi të çdo shkarkimi me inputin termik që çlirohet nga secila lëndë djegëse, dhe duke pjesëtuar këtë rezultat me shumën e inputeve termike të çliuara nga të gjitha lëndët djegëse;

c) Së treti, duke mbledhur vlerat kufi sipas peshës së lëndëve djegëse.

2. Në rastin e njësisve me lëndë djegëse të kombinuar që përdorin mbetjet e distilimit dhe të shndërrimit nga rafinimi i naftës bruto për konsum vetjak, vetëm apo së bashku me lëndët djegëse të tjera, zbatohen kërkesat për lëndën djegëse me vlerën më të lartë kufi të shkarkimeve (lënda djegëse kryesore), pavarësisht paragrafit 1 më lart, në qoftë se gjatë funksionimit të impiantit me djegie pjesa e kontribuar nga ajo lëndë djegëse në shumën e inputeve termike të çliuara nga të gjitha lëndët djegëse është të paktën 50 për qind.

Në rastin kur pjesa e lëndës djegëse kryesore është më pak se 50 për qind, vlera kufi e shkarkimit përcaktohet proporcionalisht me inputin e nxehtësisë së siguar nga secila lëndë djegëse në raport me shumën e inputeve termike të çliuar nga të gjitha lëndët djegëse si më poshtë:

a) Së pari, duke marrë vlerën kufi të shkarkimit të çdo lënde djegëse dhe ndotësve që korrespondojnë me inputin e nxehtësisë së impiantit me djegie, siç jepet në shtojcat 3 deri 7;

b) Së dyti, duke llogaritur vlerat kufi të shkarkimeve të lëndës djegëse kryesore (lënda djegëse me vlerën kufi më të lartë sipas shtojcave 3 deri 7 dhe në rastin e dy lëndëve djegëse që kanë të njëjtën vlerë kufi të shkarkimeve, lënda djegëse me input termik më të lartë); kjo vlerë është rezultat i shumëzimit të vlerës kufi të shkarkimit që jepet në shtojcat 3 deri 7 për atë lëndë djegëse me një koeficient të barabartë me 2 dhe duke zbritur nga ky rezultat vlerën kufi të shkarkimit të lëndës djegëse me vlerën kufi të shkarkimit më të vogël;

c) Së treti, duke përcaktuar vlerat kufi të shkarkimeve sipas peshës së lëndës djegëse, që merren nga shumëzimi i vlerës kufi të shkarkimit me inputin termik të lëndës djegëse kryesore

dhe vlerat e tjera kufi të shkarkimeve me inputin termik që çlirohet nga secila lëndë djegëse, dhe duke pjesëtuar rezultatin e shumëzimit me shumën e inputeve termike të çliuara nga të gjitha lëndët djegëse.

ç) Së katërti, duke agreguar vlerat kufi të shkarkimeve sipas peshës së lëndës djegëse.

3. Në rastin e impianteve me njësi me lëndë djegëse të kombinuar që lejojnë përdorimin e dy apo më shumë lëndëve djegëse, zbatohen vlerat kufi të shkarkimeve të dhëna në shtojcat 3 deri 7 që i korrespondojnë secilës lëndë djegëse.

SHTOJCA 9

f) METODAT E MATJES SË SHKARKIMEVE NGA IMPIANTET E MËDHA ME DJEGIE

1. Sipas paragrafit 2, kërkohet vetëmonitorim i vazhdueshëm për përqendrimet e SO₂, pluhurit dhe NO_x nga mbetjet e gazta të çdo impianti me djegie që ka input termik prej 100 MW apo më shumë se kaq.

2. Me anë të derogimit nga nënparagrafi 1, Agjencia Kombëtare e Mjedisit mund të mos kërkojë matje të vazhdueshme në rastet e mëposhtme:

a) për impiantet me djegie me jetëgjatësi prej më pak se 10 000 orë operimi;

b) për SO₂ dhe pluhurin nga bojlerat që djegin gaz natyror ose nga turbinat me gaz që djegin gaz natyror;

c) për SO₂ nga turbinat me gaz ose mazut me përmbajtje të njohur squfuri në rastet kur nuk ka pajisje desulfurizimi;

ç) për SO₂ nga mazuti i biomasës në qoftë se operatori mund të provojë se shkarkimet e SO₂, në asnjë rrethanë nuk mund të jenë më të larta sesa vlerat kufi të shkarkimeve të parashikuara.

3. Kur nuk kërkohen matje të vazhdueshme, do të kërkohen matje sporadike të paktën çdo gjashtë muaj.

4. Si alternativë, për kërkesën në paragrafin 3, përdoren procedura të përshtatshme përcaktimi që verifikohen dhe miratohen nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit, për të vlerësuar sasinë e SO₂, NO_x dhe pluhurit të pranishëm në shkarkime. Këto procedura përdorin standarde CEN sapo ato të bëhen të disponueshme. Në qoftë se standardet CEN nuk janë të disponueshme, zbatohen standardet ISO, kombëtare ose ndërkombëtare, të cilat garantojnë sigurimin e të dhënave me cilësi shkencore të barasvlershme.

5. Operatori i impiantit me djegie informon Agjencinë Kombëtare të Mjedisit për çdo ndryshim të rëndësishëm në tipin e lëndës djegëse të përdorur apo në mënyrën e funksionimit të impiantit me djegie. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, sipas informacionit të marrë, shqyrton nëse kërkesat e vetëmonitorimit për atë impiant me djegie janë të përshtatshme dhe nëse është e nevojshme, i ndryshon ato.

6. Matjet e vazhdueshme të kryera në pajtim me paragrafin 1 ose 2 përfshijnë procesin, parametrat e operimit të procesit përkatës të përmbajtjes së oksigjenit, temperaturës, presionit dhe përmbajtjes së avujve të ujit. Matja e vazhdueshme e përmbajtjes së avujve të ujit në gazrat e djegies nuk janë të nevojshme, me kusht që gazi i djegies, i marrë si kampion, të thahet para se të analizohen shkarkimet.

Matjet përfaqësuese, domethënë marrja dhe analiza e kampioneve të ndotësve përkatës dhe parametrave të procesit, si dhe metodat e referencës së matjeve për të kalibruar sistemet e automatizuara të matjeve kryhen në përputhje me standardet CEN sapo këto të bëhen të disponueshme. Në qoftë se standardet CEN nuk janë të disponueshme, zbatohen standardet ISO, kombëtare ose ndërkombëtare, që do të garantojnë sigurimin e të dhënave me cilësi shkencore të barasvlershme.

Sistemet e matjeve të vazhdueshme i nënshtrohen kontrollit me anë të matjeve paralele me metodat e referencës të paktën çdo vit.

1. Vlerat e intervaleve të sigurisë 95 për qind të një rezultati të vetëm të matur nuk tejkalojnë përqindjet e mëposhtme të vlerave kufi të shkarkimeve:

Dyoksidi i squfurit 20 për qind;
Oksidet e azotit 20 për qind;
Pluhuri 30 për qind.

Vlerat e validuara mesatare ditore dhe orare përcaktohen nga vlerat e matura mesatare orare të validuara pasi të jetë hequr vlera e intervalit të sigurisë të specifikuar më sipër.

Nuk do të konsiderohen ditët kur, për shkak të keqfunksionimit ose mirëmbajtjes së sistemit të vazhdueshëm të matjeve, nuk validohen më shumë se tri vlera mesatare orare. Në qoftë se gjatë një viti, për situata të tilla, zhvlehtësohen më shumë se dhjetë ditë, Agjencia Kombëtare e Mjedisit i kërkon operatorit të marrë masa të mjaftueshme për të përmirësuar besueshmërinë e sistemit të vazhdueshëm të vetëmonitorimit.

SHTOJCA 10

g) PLANI I PËRPUTHSHMËRISË DHE AFATET

Në rastet kur, sipas nenit 53, operatorit të një instalimi ekzistues të tipit A ose B i kërkohet të dorëzojë në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit një plan përputhshmërie me kërkesat bashkë me afatet e përmbushjes së tyre, ai duhet të sigurojë informacionin e mëposhtëm.

Tabela 1. Veprimtaritë për përmbushjen e kërkesave të lejes së mjedisit të tipit A ose B

Nr.	Veprimtaria	Investimet (euro)	Fillimi i veprimtarisë (datë)	Përfundimi i veprimtarisë (datë)	Rezultate të veprimtarisë	Metoda e kontrollit

Veprimtaritë: Përshkrim i veprimtarisë/veprimtarive që do të kryhen në mënyrë që instalimi të përmbushë kërkesat e legjislacionit mjedisor.

Investimet: Investimet për veprimtarinë (treguesin e mjeteve financiare të nevojshme për realizimin e çdo faze të planit operativ dhe treguesin e mjeteve të përgjithshme të nevojshme për realizimin e planit).

Fillimi: Data (muaji/viti) kur është planifikuar fillimi i veprimtarisë.

Përfundimi: Data (muaji/viti) kur është planifikuar përfundimi i veprimtarisë.

Rezultatet e veprimtarisë: Do të përshkruhen rezultatet specifike (p.sh.: reduktimi i shkarkimeve, vlerat e emisioneve për kohën e realizimit të fazave të veçanta të planit.

Metoda e kontrollit: Përshkrim i mënyrës që do të përdoret për të bërë të mundur kontrollin e veprimtarisë (monitorimin dhe mënyrën e informimit etj.).

Tabela 2. Afatet kohore për zbatimin e veprimtarive në tabelën 1 dhe investimet vjetore

	Veprimtaritë	Kostot vjetore - euro				
		Viti*	Viti*	Viti*	Viti*	Viti*

* Analizat kosto - përfitim të operatorit, përfshirë shpenzimin vjetor të nevojshëm për zbatimin e secilës veprimtari të tabelës 2.

LIGJ
Nr. 91/2013

PËR VLERËSIMIN STRATEGJIK MJEDISOR³

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi dhe objekti

1. Qëllimi i ligjit është të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, miratimit, rishikimit, ndryshimit ose modifikimit të planeve a programeve me pasoja të mundshme negative në mjedis.

2. Ligji përcakton institucionet dhe të drejtat e përgjegjësitë e tyre, si dhe procedurat, sipas të cilave kryhet vlerësimi strategjik mjedisor.

Neni 2
Fusha e zbatimit të ligjit

1. Procesit të vlerësimit strategjik mjedisor i nënshtrohet:

a) hartimi i të gjitha planeve dhe programeve për bujqësinë, pyjet, peshkimin, energjinë, industrinë, industrinë minerare, transportin, menaxhimin e mbetjeve, menaxhimin e ujërave, telekomunikacionin, turizmin, planet kombëtare e vendore të planifikimit të territorit urban e rural, përfshi dhe mbrojtjen e peizazhit, të përdorimit të tokës, të cilat vendosin kuadrin për

³ Ky ligj është përafruar plotësisht me:

Direktivën 2001/42/KE të Parlamentit Europian dhe të Këshillit, datë 27 qershor 2001 "Për vlerësimin e pasojave në mjedis të planeve dhe programeve të caktuara", Numri CELEX: 32001L0042, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 197, datë 21.7.2001, faqe 30 – 37.

miratimin, në të ardhmen, të projekteve të listuara në shtojcat 1 e 2 të ligjit nr. 10 440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”;

b) rishikimet, ndryshimet a modifikimet e planeve ose programeve, sipas fushave të shkronjës “a” të këtij neni, që do të miratohen, i nënshtrohen vlerësimit strategjik mjedisor, sipas procedurës së kërkuar nga ky ligj;

c) për planet apo programet, të cilat, pavarësisht se nuk janë objekt i pikës 2 të këtij neni, konstatohet se mund të kenë pasoja negative të rëndësishme në një zonë të mbrojtur me ligj, zbatohen procedurat, sipas parashikimit të shkronjës “b” të pikës 1 të këtij neni.

2. Lista e detajuar e planeve apo programeve me pasoja negative të rëndësishme në mjedis, sipas shkronjës “a” të pikës 1 të këtij neni, që do t’i nënshtrohen kërkesave të këtij ligji, miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit.

3. Për përcaktimin e listës së planeve apo programeve, në zbatim të pikës 2 të këtij neni, ministria bazohet në kriteret e shtojcës I të këtij ligji, si dhe në legjislacionin përkatës në fuqi.

4. Nëse plani apo programi i propozuar për miratim nuk i është nënshtruar kërkesave të këtij ligji, atëherë autoriteti miratues nuk vijon me shqyrtimin e dhënien e vendimit përfundimtar dhe i kërkon autoritetit propozues të fillojë menjëherë procedurat në përputhje me këtë ligj.

5. Procesit të vlerësimit strategjik mjedisor i nënshtrohen edhe planet e programet e financuara nga institucione të huaja.

Neni 3 **Përfundime**

Nuk i nënshtrohen zbatimit të dispozitave të këtij ligji planet dhe programet, që kanë të bëjnë me sigurinë kombëtare, emergjencat civile dhe ato që kanë të bëjnë me financat e Buxhetin e Shtetit.

Neni 4 **Përkufizime**

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

a) “Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit (AKPT)” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr. 10119, datë 23.3.2009 “Për planifikimin e territorit”, të ndryshuar.

b) “Autoriteti miratues” është çdo organ apo institucion shtetëror kompetent për miratimin e planeve dhe programeve, sipas përcaktimeve të pikës 1 të nenit 2 të këtij ligji.

c) “Autoriteti propozues” është autoriteti përgjegjës për hartimin/rishikimin e një plani ose programi.

ç) “Dëgjese publike” është organizimi i një konsultimi publik të posaçëm, nga ana e ministrisë, për të tërhequr mendimet e publikut për pasojat në mjedis të planit apo programit, pasi autoriteti propozues ka kërkuar dhënien e deklaratës së ministrit dhe përpara se ai të jetë dhënë nga ministri.

d) “Grupet e interesit” janë organizatat jofitimprurëse (OJF-të), personat fizikë apo juridikë, publikë a privatë, dhe autoritete të tjera, veprimtaria e të cilave lidhet me planin apo programin e propozuar.

dh) “Ministria” është ministria përgjegjëse për mjedisin.

e) “Ministër” është ministri përgjegjës edhe për mjedisin.

ë) “Publik” ka kuptimin që është dhënë në ligjin nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

f) “Procesi i vlerësimit strategjik mjedisor (VSM)” nënkupton hartimin e një raporti të posaçëm për pasojat në mjedis të një plani apo programi, realizimin e konsultimeve me grupet e interesit, si dhe marrjen në konsideratë të rezultateve të raportit dhe konsultimeve në marrjen e vendimit përfundimtar për planin apo programin, në përputhje me procedurat e përcaktuara në këtë ligj.

g) “Planet dhe programet” janë planet dhe programet, hartimi i të cilave kërkohet nga

dispozita ligjore, rregullatore dhe administrative, që përgatiten nga autoritetet planifikuese shtetërore në nivel kombëtar, ndërvendor ose vendor dhe që përpara fillimit të zbatimit të tyre duhet të miratohen përmes një procedure ligjore të përcaktuar.

gj) “Pasoja të rëndësishme negative në mjedis të planit apo programit” i referohet çdo pasoje të dëmshme dhe të pakthyeshme në mjedis, përfshirë, biodiversitetin, tokën, klimën, ajrin, ujin, peizazhin apo përbërës të tjerë mjedisorë, si dhe ndërveprimin ndërmjet këtyre faktorëve e pasojave të tyre (ndikimet kumulative), përfshi edhe shëndetin e njeriut.

h) “Qëndrimi për nevojën ose jo të VSM-së të një ndryshimi apo modifikimi të planit ose programit ekzistues” nënkupton një qëndrim zyrtar të ministrisë, për shkak të pasojave të rëndësishme në mjedis; një propozim për rishikim, ndryshim apo modifikim të një plani apo programi ekzistues duhet t’i nënshtrohet procesit të VSM-së, sipas procedurës që përcakton ky ligj.

i) “Raporti i VSM-së” është raporti i hartuar në përputhje me parashikimet e neneve 8, 9, 10 e 11 të këtij ligji.

j) “Raport paraprak i vlerësimit strategjik mjedisor” është raporti i hartuar në përputhje me pikën 3 të nenit 10 të këtij ligji dhe që konsultohet me grupet e interesit.

k) “Raport përfundimtar i vlerësimit strategjik mjedisor” është një dokument i hartuar nga autoriteti propozues, në përputhje me kërkesat e nenit 11 të këtij ligji.

l) “Regjistër i planifikimit” ka kuptimin e dhënë në ligjin nr. 10 119, datë 23.3.2009 “Për planifikimin e territorit”, të ndryshuar.

ll) “Vendimi i autoritetit miratues për planin apo programin” është vendimi për miratimin ose jo të tyre, i cili merret pasi të jetë dhënë deklarata e ministrit, sipas procedurës së përcaktuar në këtë ligj.

Neni 5

Integrimi i mbrojtjes së mjedisit

Institucionet përgjegjëse për hartimin apo ndryshimin, rishikimin ose modifikimin e planeve a programeve sektoriale sigurojnë integrimin e parimeve të mbrojtjes së mjedisit që në fazën e hartimit të këtyre dokumenteve dhe marrin masa për mbrojtjen e mjedisit gjatë zbatimit të tyre.

Neni 6

Parimet e mbrojtjes së mjedisit

Për qëllimin e këtij ligji, do të zbatohen, sa është e mundur, parimet e përcaktuara në kreun II të ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

Neni 7

Fazat e procesit të vlerësimit strategjik mjedisor

Procesi i vlerësimit strategjik mjedisor kalon detyrimisht në këto faza të njëpasnjëshme:

- a) njoftimi i ministrisë nga autoriteti propozues;
- b) konsultimi me grupet e interesit për çështjet që do të trajtohen në raportin e VSM-së;
- c) hartimi i raportit paraprak e konsultimi me grupet e interesit dhe publikun i raportit paraprak të VSM-së;
- ç) hartimi i raportit përfundimtar të vlerësimit strategjik mjedisor;
- d) shqyrtimi i propozimit dhe deklarata e ministrit;
- dh) vendimi i autoritetit miratues;
- e) monitorimi dhe raportimi i pasojave në mjedis të planit apo programit.

KREU II
NJOFTIMI DHE KONSULTIMI ME GRUPET E INTERESIT PËR ÇËSHTJET E
VSM-SË

Neni 8

Njoftimi i ministrisë

1. Autoriteti propozues, kur ndërmerr hartimin, ndryshimin, rishikimin ose modifikimin e një plani apo programi, njofton paraprakisht ministrinë, duke i dërguar edhe informacionin e mëposhtëm:

a) qëllimin e propozimit, shoqëruar me të dhëna të tjera të nevojshme, si: relacion shpjegues, hartat e të dhëna të tjera ndihmëse që disponon lidhur me propozimin;

b) arsyetimin për nevojën e hartimit, ndryshimit, rishikimit ose modifikimit të planit apo programit;

c) autoritetin miratues të planit apo programit;

ç) procedurën që do të zbatohet për hartimin, ndryshimin, rishikimin apo modifikimin e planit ose programit, si dhe afatet kohore të parashikuara për këtë.

2. Ministria, brenda 30 ditëve nga marrja e njoftimit, i përgjigjet, me shkrim, autoritetit propozues, ku përfshin:

a) qëndrimin e saj për nevojën ose jo të realizimit të procesit të VSM-së, në rast të rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të planit ose programit ekzistues;

b) procedurat që duhet të zbatojë, në kuadër të VSM-së;

c) çështjet që ministria kërkon të trajtohen në raportin e VSM-së;

ç) konsultimet që duhen bërë me grupet e interesit, përfshi dhe publikun;

d) paraqitjen e raportit të VSM-së për deklaratën e ministrit, në përputhje me nenin 12 të këtij ligji;

dh) faktin që propozimi, për shkak të ndikimeve të mundshme ndërkufitare të tij, mund të jetë objekt i procedurës ndërkufitare të VSM-së, sipas përcaktimeve të nenit 17 të këtij ligji.

3. Ministria përdor edhe kriteret ndihmëse të shtojcës I të këtij ligji, për të përcaktuar çështjet, që kërkon të përfshihen në raportin e VSM-së, si dhe për të vendosur për nevojën e VSM-së për rishikimin, ndryshimin apo modifikimin e një plani ose programi ekzistues.

4. Për shprehjen e qëndrimit sipas shkronjës “a” të pikës 2 të këtij neni, ministria e dërgon për mendim propozimin për ndryshimin ose modifikimin e planit apo programit të grupet e interesit, sipas pikës 1 të nenit 9 të këtij ligji.

5. Në zbatim të pikës 4 të këtij neni, grupet e interesit i përgjigjen ministrisë brenda 20 ditëve nga marrja e kërkesës për dhënien e mendimit të tyre, për nevojën ose jo të VSM-së për rishikimin, ndryshimin apo modifikimin e planit ose programit të propozuar dhe, nëse ato nuk shprehen brenda afatit ligjor, nënkuptohet se nuk kanë kërkesa për propozimin.

6. Në rast se ministria vendos se rishikimi, ndryshimi apo modifikimi i planit ose programit ekzistues duhet t’i nënshtrohet VSM-së, atëherë atij i bashkëlidhen edhe sqarimet e kërkesat, sipas pikës 2 të këtij neni.

7. Përgjigja e ministrisë, sipas pikës 2 të këtij neni, publikohet brenda 5 ditëve në faqen zyrtare të internetit të ministrisë, ndërsa një kopje i dërgohet AKPT-së dhe grupeve të interesit, sipas pikës 4 të këtij neni.

8. Ndaj qëndrimit të ministrisë, sipas shkronjës “a” të pikës 2 të këtij neni, mund të bëhet ankim, sipas parashikimeve të nenit 14 të këtij ligji.

Neni 9

Konsultimi për çështjet që do të trajtohen në raportin e VSM-së

1. Autoriteti propozues, përpara fillimit të hartimit të raportit të VSM-së, konsultohet edhe me këto grupe interesi, përgjegjësia e të cilave lidhet me planin apo programin, dhe u kërkon të paraqesin sugjerimet e tyre për çështjet që duan të trajtohen në këtë raport:

- a) institucionet e mbrojtjes së shëndetit publik;
- b) njësitë e qeverisjes vendore;
- c) institucionet e mbrojtjes së tokës bujqësore;
- ç) shoqatat mjedisore (OJF) aktive në fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe të regjistruara sipas legjislacionit në fuqi;
- d) institucionet e tjera që identifikohen me përgjegjësi në propozim (ministrinë etj.).

2. Në zbatim të pikës 1 të këtij neni, grupet e interesit i përgjigjen autoritetit propozues brenda 20 ditëve nga marrja e kërkesës. Në rast se ato nuk përgjigjen brenda këtij afati, atëherë nënkuptohet se nuk kanë kërkesa të veçanta për t'u trajtuar në raportin paraprak të VSM-së, përveç atyre të përcaktuara në pikën 3 të nenit 10 të këtij ligji.

3. Nëse grupet e interesit kanë kërkesa apo sugjerime për çështjet që duhet të trajtohen në raportin e VSM-së, ato merren në konsideratë nga autoriteti propozues gjatë hartimit të raportit paraprak dhe përfundimtar të këtij raporti.

KREU III

RAPORTI I VSM-SË, KONSULTIMI DHE DEKLARATA E MINISTRIT

Neni 10

Hartimi dhe konsultimi i raportit paraprak të VSM-së me publikun dhe grupet e interesit

1. Hartimi i raportit të VSM-së është përgjegjësi e autoritetit propozues dhe përgatitet nga subjekte fizike ose juridike të certifikuar nga ministria e të licencuara nga Qendra Kombëtare e Licencimit për vlerësimin e ndikimit në mjedis, të cilët përzgjidhen dhe paguhen nga vetë autoriteti propozues.

2. Autoriteti propozues, pasi të ketë hartuar raportin paraprak të VSM-së, realizon konsultimin me publikun dhe grupet e interesit, përfshirë dhe OJF-të, për rezultatet paraprake të raportit.

3. Raporti paraprak i VSM-së trajton këto çështje:

a) përshkrimin e qëllimit dhe objektivave kryesore të planit ose programit dhe të përputhjes së tij me plane ose programe të tjera që lidhen me të, fazën e vendimmarrjes dhe sqarimet nëse disa çështje janë vlerësuar ose do të vlerësohen në nivele dhe procese të tjera planifikimi;

b) përshkrimin e metodikës së zbatuar për hartimin e raportit të VSM-së, përfshirë vështirësitë e hasura gjatë përgatitjes së tij, dhe burimet e informacionit ekzistues, që përdoren për qëllim të hartimit të raportit;

c) përshkrimin e alternativave të konsideruara gjatë hartimit, rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të planit ose programit të propozuar, përfshi edhe alternativën e mosplanifikimit (alternativa zero), si dhe arsyetimet përkatëse;

ç) objektivat për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në shkallë ndërkombëtare, nivel kombëtar, rajonal apo lokal, të cilat lidhen me planin ose programin dhe mënyra në të cilën këta objektiva janë marrë në konsideratë në propozim;

d) përshkrimin e përbërësve të mjedisit në zonën e shtrirjes të planit ose programit të propozuar;

dh) përshkrimin e cilësisë së elementeve të mjedisit në zonën ku propozohet plani apo programi, të cilat mund të ndikohen nga zbatimi i planit ose programit të propozuar;

e) ndërveprimet e mundshme me mjedisin të planit ose programit të propozuar, duke

përfshirë në veçanti problemet që lidhen me zona të një rëndësie të veçantë mjedisore, si zonat e mbrojtura;

ë) pasojat e mundshme negative në mjedis, duke përfshirë ndikimet në biodiversitet, në shëndetin e njerëzve, në tokë, në ujë, në ajër, faktorët klimaterikë, trashëgiminë kulturore dhe arkeologjike, peizazhin apo dhe ndërveprimin ndërmjet këtyre faktorëve;

f) pasojat e mundshme negative në mjedisin ndërkufitar, në rast të zbatimit të nenit 17 të këtij ligji;

g) masat e parashikuara për të shmangur apo zbutur sa më shumë të jetë e mundur pasojat e ndikimeve në mjedis, gjatë zbatimit të planit ose programit;

gj) identifikimin e investimeve apo të infrastrukturës mjedisore të nevojshme, në kuadër të planit apo programit të propozuar;

h) përshkrimin e masave të parashikuara për monitorimin e pasojave në mjedis gjatë zbatimit të propozimit;

i) përmbledhjen në gjuhë joteknike të raportit paraprak të VSM-së.

4. Raporti paraprak i VSM-së trajton edhe kërkesat e veçanta të ministrisë dhe të grupeve të interesit, të konsultuara, sipas përcaktimeve të neneve 8 dhe 9 të këtij ligji, si dhe argumenton mosmarrjen parasysh të sugjerimeve dhe komenteve në raportin paraprak të VSM-së.

5. Autoriteti propozues duhet të sigurojë njoftimin, informimin e konsultimin me publikun e grupet e interesuara, duke u krijuar mundësi praktike dhe duke vënë në dispozicion, të paktën, 30 ditë kalendarike, raportin paraprak të VSM-së, që të njihen dhe të shprehin mendimin e tyre në lidhje me cilësinë dhe rezultatet paraprake të tij, si dhe të bëjnë sugjerime për mbrojtjen e mjedisit nga pasojat negative të planit apo programit të propozuar.

6. Autoriteti propozues dokumenton procesin e konsultimit në raportin përfundimtar të VSM-së, në të cilin pasqyron reflektimin e mendimeve, komenteve dhe sugjerimeve, si dhe argumenton mosmarrjen parasysh të mendimeve apo sugjerimeve të ngritura gjatë procesit të konsultimit.

7. Zhvillimi i konsultimit me grupet e interesit dhe publikun, të raportit paraprak të VSM-së, është kusht i domosdoshëm që ministria të marrë në shqyrtim dhe të miratojë deklaratën.

8. Në rast se ministria e sheh të nevojshme që, pas paraqitjes së kërkesës për dhënien e deklaratës, sipas nenit 12 të këtij ligji, të organizojë vetë një dëgjese me publikun, atëherë, brenda 10 ditëve nga marrja e kërkesës për deklaratën, njofton autoritetin propozues, duke i argumentuar edhe nevojën për organizmin e dëgjesës publike.

9. Rregullat e procedurat për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjesën publike gjatë procesit të VSM-së miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

Neni 11

Hartimi i raportit përfundimtar të VSM-së

1. Raporti përfundimtar i VSM-së përgatitet dhe paraqitet si dokument i veçantë nga dokumenti i planit ose i programit të propozuar dhe, përveç çështjeve të përmendura në pikën 3 të nenit 10 të këtij ligji, trajton edhe rezultatet e konsultimeve të raportit paraprak të VSM-së me grupet e interesit, publikun dhe shtetin fqinj, në rast të një procesi ndërkufitar konsultimesh.

2. Në raportin përfundimtar të VSM-së argumentohet se si janë marrë në konsideratë kërkesat dhe sugjerimet gjatë procesit të konsultimit, sipas neneve 8, 9 e 10 të këtij ligji.

3. Për efekt të hartimit të raportit paraprak dhe përfundimtar të VSM-së mund të përdoren, sa është e mundur, të dhëna ekzistuese të vlefshme, që burojnë nga proceset pararendëse të planifikimit, përfshirë edhe raporte ekzistuese të VSM-së dhe studime mjedisore që lidhen me planin apo programin e propozuar.

4. Me qëllim lehtësimin e zbatimit të këtij ligji, ministri miraton, me udhëzim të veçantë, metodikën kombëtare të vlerësimit strategjik mjedisor.

Shqyrtimi dhe deklarata e ministrit

1. Deklarata e ministrit është qëndrimi zyrtar i ministrisë dhe kusht i domosdoshëm për marrjen në shqyrtim për miratim të planit apo programit nga autoriteti miratues.

2. Autoriteti propozues i kërkon ministrit të japë deklaratë për planin apo programin e propozuar, pasi të jetë realizuar konsultimi, sipas nenit 10 të këtij ligji, dhe të jetë hartuar raporti përfundimtar i VSM-së.

3. Në rast se ministria konstaton se autoriteti propozues nuk ka zbatuar kërkesat e këtij ligji, atëherë, brenda 10 ditëve nga paraqitja e kërkesës, ia komunikon autoritetit propozues mosmarrjen në shqyrtim për miratimin e deklaratës, duke i dhënë edhe arsyet përkatëse. Një kopje të përgjigjes ministria ia dërgon edhe AKPT-së.

4. Për pajisjen me deklaratën, autoriteti propozues paraqet dokumentacionin e mëposhtëm:

a) kërkesën drejtuar ministrit, ku sqarohet edhe mënyra e zbatimit të kërkesave procedurale të këtij ligji, si dhe vështirësitë e hasura gjatë tij;

b) dokumentin e planit apo programit të propozuar për miratim;

c) raportin përfundimtar të VSM-së, ku të përfshihen edhe kërkesat e mendimet e dhëna nga grupet e interesuara të konsultuara;

ç) përmbledhjen në gjuhë joteknike të raportit përfundimtar të VSM-së;

d) informacion për realizimin e konsultimeve me publikun dhe grupet e tjera të interesit bashkë me rezultatet përkatëse;

dh) faturën e tarifës së shërbimit për shqyrtimin e kërkesës nga ministria.

5. Deklarata e ministrit përmban:

a) qëndrimin e ministrisë lidhur me propozimin;

b) përputhjen e planit apo programit të propozuar me objektivat e mbrojtjes së mjedisit, përcaktuar në dokumentet e politikës mjedisore, si Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit, si dhe legjislacionin mjedisor;

c) arsyetimin se si janë marrë në konsideratë mendimet e publikut për pasojat në mjedis të planit apo programit;

ç) sugjerimet e dhëna nga shteti i prekur dhe mënyrën sesi janë konsideruar në deklaratën e ministrit, në rast të zbatimit të nenit 17;

d) ndikimet e mundshme në mjedis të planit apo programit të propozuar;

dh) masat zbutëse që duhet të merren për mbrojtjen e mjedisit;

e) kërkesat për monitorimin mjedisor gjatë zbatimit të planit dhe programit;

ë) kërkesat për raportimin periodik në ministri të autoritetit propozues gjatë fazave të zbatimit të planit dhe programit.

6. Ministri jep deklaratën për planin apo programit e propozuar brenda 30 ditëve nga paraqitja e kërkesës nga autoriteti propozues.

7. Në rast të zhvillimit të dëgjësës publike, afatit kohor të përcaktuar në pikën 6 i shtohet edhe koha e organizimit deri në përfundim të dëgjësës.

8. Deklarata e ministrit i njoftohet autoritetit propozues, Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit, si dhe publikohet në faqen zyrtare të internetit të ministrisë.

9. Nëse plani apo programi nuk është miratuar sipas parashikimeve të nenit 13, brenda 2 viteve nga data e miratimit të deklaratës, atëherë deklarata bëhet e pavlefshme dhe procedura e VSM-së fillon nga e para.

10. Në zbatim të këtij neni, ministri miraton rregulloren që do të zbatohet nga sektorët e ministrisë për shqyrtimin deri në dhënien e qëndrimit dhe deklaratës së ministrit.

11. Tarifat e shërbimit për shqyrtimin e kërkesës nga ministria miratohen me udhëzim të përbashkët të ministrit dhe Ministrit të Financave.

KREU IV
VENDIMI I AUTORITETIT MIRATUES, ANKIMI DHE MONITORIMI

Neni 13

Vendimi për miratimin e planit apo programit

1. Autoriteti kompetent për miratimin përfundimtar të planit ose programit sigurohet që përpara marrjes së vendimit për miratimin ose jo të tyre, të jenë zbatuar kërkesat e këtij ligji dhe propozuesi të ketë marrë deklaratën e ministrit, sipas nenit 12 të këtij ligji, ose në rast të rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të disponojë qëndrimin përkatës, ku ministria shprehet se propozimi nuk ka nevojë t'i nënshtrohet VSM-së.

2. Në vendimin përfundimtar autoriteti miratues argumenton se si janë marrë ose jo në konsideratë:

- a) kushtet e kërkesat e ministrisë, të shprehura nëpërmjet qëndrimit sipas pikës 2 të nenit 8 të këtij ligji, apo deklaratës së ministrit;
- b) rekomandimet e raportit përfundimtar të VSM-së;
- c) kërkesat dhe sugjerimet e shtetit të prekur, në rast të zbatimit të nenit 17 të këtij ligji;
- ç) rekomandimet dhe mendimet e publikut dhe palëve të interesuara;
- d) argumentimi për zgjedhjen e alternativës më të favorshme të planit apo programit;
- dh) detyrimi për monitorimin e pasojave në mjedis gjatë zbatimit të planit apo programit, në përputhje me kërkesat e nenit 15 të këtij ligji.

3. Autoriteti miratues e boton vendimin përfundimtar në regjistrin e planifikimit dhe një kopje të planit apo programit të miratuar ia dërgon ministrisë.

4. Në rast të zbatimit të nenit 17 të këtij ligji, ministria ia njofton vendimin, sipas këtij neni, shtetit të prekur.

Neni 14

Ankimi

Grupet e interesuara, përfshi edhe publikun, mund të ankimojnë në rrugë administrative, siç parashikohet në shkronjën “a” të nenit 137 të Kodit të Procedurave Administrative, deklaratën e ministrit dhe qëndrimin e ministrisë brenda 30 ditëve nga data e miratimit e marrjes dijeni për to.

Neni 15

Programi i monitorimit mjedisor dhe raportimi i të dhënave

1. Programi i monitorimit mjedisor, gjatë zbatimit të planit dhe programit, synon të mbledhë të dhëna për ndikimet konkrete dhe pasojat në mjedis gjatë zbatimit të tyre, si dhe verifikimin e ndikimeve të marrjes së masave zbutëse shtesë, që duhet të zbatohen për të garantuar mbrojtjen e mjedisit.

2. Autoriteti propozues që zbaton ose mbikëqyr zbatimin e planit apo programit harton një raport vjetor për masat e marra për mbrojtjen e mjedisit gjatë zbatimit, i cili i dërgohet ministrisë jo më vonë se java e fundit e muajit nëntor.

3. Në rast se ministria, strukturat e saj, njësitë e qeverisjes vendore apo edhe grupet e interesuara, përfshi edhe publikun, konstatojnë se plani apo programi nuk zbatohet në përputhje me vendimin për miratimin e tyre dhe nuk respektojnë kushtet e kërkesat e përcaktuara për mbrojtjen e mjedisit, atëherë ministria njofton menjëherë autoritetin përgjegjës për zbatimin e miratimit të planit apo programit dhe, sipas rrethanave, i kërkon sqarimet përkatëse apo ndalimin e menjëhershëm të zbatimit deri në sqarimin e situatës.

4. Nëse pasojat në mjedis e shëndet, sipas pikës 3 të këtij neni, tejkalojnë standardet mjedisore në fuqi, atëherë ministria i kërkon autoritetit miratues e propozues të merren masat e duhura apo

të konsiderohet edhe ndryshimi i planit dhe programit, me qëllim që të përmbushen standardet mjedisore.

5. Me qëllim lehtësimin e realizimit të programit të monitorimit mjedisor të planit apo programit mund të përdoren programe ekzistuese monitorimi, që përputhen me qëllimin e programit të monitorimit mjedisor të planit dhe programit.

KREU V NDIKIMET NDËRKUFITARE

Neni 16

Vlerësimi i ndikimeve ndërkufitare në Shqipëri

Kur ministria merr informacion apo njoftim nga një shtet tjetër në lidhje me një plan ose program të propozuar, i cili mund të ketë pasoja të rëndësishme mbi mjedisin ndërkufitar në Shqipëri, ajo fillon menjëherë bisedimet me palën e origjinës, në përputhje me kërkesat e konventës së Kombeve të Bashkuara “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar (ESPOO)” dhe protokollit të saj “Për vlerësimin strategjik mjedisor (KIEV)”, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

Neni 17

Vlerësimi i ndikimeve ndërkufitare mbi një shtet tjetër

1. Kur ministria merr njoftimin, sipas nenit 8 të këtij ligji, dhe gjykon se një plan ose program i propozuar mund të ketë pasoja të rëndësishme në mjedisin e një shteti tjetër, atëherë ajo zbaton kërkesat e konventës së Kombeve të Bashkuara “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar (ESPOO)” dhe protokollit të saj “Për vlerësimin strategjik mjedisor (KIEV)”, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë, duke:

- a) njoftuar shtetin fqinj që mund të ndikohet dhe duke e ftuar të marrë pjesë në procesin e VSM-së;
- b) dërguar informacion për propozimin, procedurën dhe fazën e vendimmarrjes;
- c) dhënë kohën dhe mundësinë për përfshirjen e autoriteteve përgjegjëse të tij dhe publikut të tij në procesin e VSM-së;
- ç) marrë në konsideratë mendimet e tij dhe publikut të tij në dhënien e deklaratës dhe vendimin përfundimtar për planin apo programin;
- d) njoftuar për vendimin përfundimtar dhe sesi janë marrë ose jo në konsideratë kërkesat e mendimet e tij dhe publikut të tij.

2. Për efekt të konsultimit të publikut të shtetit të prekur zbatohen të njëjtat afate kohore që i vihen në dispozicion publikut vendas, siç përcaktohet në legjislacionin kombëtar.

3. Rregullat, përgjegjësitë dhe procedurat e detajuara për VSM-në në kontekstin ndërkufitar miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit.

KREU VI DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

Neni 18

Planet dhe programet që janë në proces përgatitjeje

Planet dhe programet që janë në proces përgatitjeje i nënshtrohen kërkesave të këtij ligji.

Neni 19
Raporti për zbatimin e ligjit

Ministria harton raportin e përvitshëm për zbatimin e këtij ligji, i cili publikohet në faqen zyrtare të internetit të ministrisë, brenda muajit janar të vitit pasardhës.

Neni 20
Nxjerrja e akteve nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 2 të nenit 2, të pikës 9 të nenit 10 dhe të pikës 3 të nenit 17 të këtij ligji.
2. Ngarkohet ministri që të miratojë udhëzimin, sipas pikës 3 të nenit 11 dhe rregulloren, sipas pikës 10 të nenit 12 dhe, në bashkëpunim me Ministrin e Financave, të miratojnë udhëzimin sipas pikës 10 të nenit 12 të këtij ligji.

Neni 21
Shfuqizime

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, kreu IV i ligjit nr. 8934, datë 5.9.2002 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, dhe pika 5 e nenit 3 të ligjit nr. 8990, datë 23.1.2003 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”, të ndryshuar, si dhe çdo akt tjetër normativ, që bie në ndesh me këtë ligj, shfuqizohen.

Neni 22
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 28.2.2013

Shpallur me dekretin nr. 8057, datë 15.3.2013 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bujar Nishani

SHTOJCA I
KRITERE NDIHMËSE

1. Shkalla në të cilën plani ose programi krijon kuadrin për zbatimin e projekteve dhe veprimtarive të veçanta me ndikim në mjedis, të cilat specifikohen në shtojcat 1 dhe 2 të ligjit nr. 10 440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”.
2. Cilësia e përbërësve të mjedisit në zonën e ndikimit të mundshëm të planit apo programit të propozuar dhe problemeve mjedisore ekzistuese në këtë zonë.
3. Ndikimet negative mjedisore që mund të rezultojnë nga zbatimi i planit ose programit, duke konsideruar:
 - a) mundësinë e shfaqjes së ndikimeve negative dhe kohëzgjatja e natyra e tyre;
 - b) mundësinë e riaftësimit të gjendjes së mjedisit, si pasojë e ndaljes së ndikimeve negative në të (kthyeshmëria ose pakthyeshmëria e ndikimit në mjedis);
 - c) natyrën kumulative të ndikimeve;
 - ç) natyrën ndërkuftare të ndikimeve;
 - d) madhësinë dhe shtrirjen hapësinore të ndikimeve negative;
 - dh) pasojat e dëmshme të tij në mjedis, për shkak të cilësive mjedisore ekzistuese.

4. Shkalla, në të cilën plani ose programi mund të ketë ndikim në zonat e mbrojtura, peizazh apo trashëgiminë kulturore e arkeologjike të mbrojtur me ligj.

5. Shkalla e përputhjes ose jo të planit apo programit të propozuar me objektivat kombëtarë e vendorë të mbrojtjes së mjedisit dhe promovimi i zhvillimit të qëndrueshëm në vend

LIGJ
Nr. 11/2015

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË MARRËVESHJEN
SHUMËPALËSHE NDËRMJET VENDEVE TË EUROPËS JUGLINDORE PËR
ZBATIMIN E KONVENTËS “PËR VLERËSIMIN E NDIKIMIT MJEDISOR
NË KONTEKST NDËRKUFITAR”**

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në marrëveshjen shumëpalëshe ndërmjet vendeve të Europës Juglindore për zbatimin e konventës “Për vlerësimin e ndikimit mjedisor në kontekst ndërkufitar” (ESPOO).

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 19.02.2015

**Shpallur me dekretin nr. 8993, datë 6.3.2015 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

MARRËVESHJE SHUMËPALËSHE
NDËRMJET SHTETEVE TË EUROPËS JUG LINDORE PËR ZBATIMIN E
KONVENTËS PËR VLERËSIMIN E NDIKIMIT MJEDISOR NË KONTEKST
NDËRKUFITAR

Palët e kësaj Marrëveshjeje,
duke marrë parasysh se jo të gjitha palët e kësaj Marrëveshjeje janë palë në Konventën e Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor në Kontekst Ndërkufitar,
duke dëshiruar të zbatojnë hollësisht dispozitat e kësaj Konvente,
kanë rënë dakord sa më poshtë:

Neni 1

Për qëllimet e kësaj Marrëveshjeje,

1. “Palë” nënkupton, nëse konteksti nuk përcakton ndryshe, një Palë Kontraktuese në këtë Marrëveshje.
2. “Palë e Origjinës” nënkupton Palën ose Palët Kontraktuese në këtë Marrëveshje nën juridiksionin e së cilës është parashikuar të zhvillohet një aktivitet i propozuar.
3. “Palë e Cenuar” nënkupton Palën ose Palët Kontraktuese në këtë Marrëveshje që mund të preken nga ndikimi ndërkufitar i një aktiviteti të propozuar.
4. “Palë të interesuara” nënkupton Palën e Origjinës dhe Palën e Cenuar të një vlerësimi të ndikimit mjedisor në zbatim të kësaj Marrëveshjeje.
5. “Aktivitet i propozuar” nënkupton çdo aktivitet ose çdo ndryshim kryesor të ndonjë aktiviteti në bazë të një vendimi të një autoriteti kompetent, në përputhje me procedurat e zbatueshme kombëtare.
6. “Aktivitet i propozuar i përbashkët” nënkupton një aktivitet të propozuar që është parashikuar të zhvillohet nën juridiksionin e më shumë se një Pale.
7. “Vlerësim i ndikimit mjedisor” nënkupton një procedurë kombëtare për vlerësimin e ndikimit potencial në mjedis të një aktiviteti të propozuar.
8. “Ndikim” nënkupton çdo efekt të shkaktuar në mjedis nga një aktivitet i propozuar, duke përfshirë shëndetin dhe sigurinë e njerëzve, florën, faunën, tokën, ajrin, ujin, klimën, peizazhin dhe monumentet historike apo struktura të tjera fizike ose ndërveprimi midis këtyre faktorëve; përfshin gjithashtu efektet në trashëgiminë kulturore ose kushtet social-ekonomike që rezultojnë nga ndryshimet e këtyre faktorëve.
9. “Ndikim ndërkufitar” nënkupton çdo ndikim jo vetëm të një karakteri global, brenda një zone nën juridiksionin e një Pale, të shkaktuar nga një aktivitet i propozuar, origjina fizike e të cilit është vendosur tërësisht ose pjesërisht brenda zonës nën juridiksionin e një Pale tjetër.
10. “Autoritet kompetent” nënkupton autoritetin kombëtar ose autoritetet e përcaktuara nga një Palë si përgjegjëse për kryerjen e detyrave të mbuluara nga kjo Marrëveshje dhe/ose autoriteti apo autoritetet e besuara nga një Palë me fuqi vendimmarrëse në lidhje me një aktivitet të propozuar.
11. “Pikë e kontaktit” nënkupton një person përgjegjës për dërgimin dhe marrjen e njoftimeve sipas kësaj Marrëveshjeje.
12. “Publik” nënkupton një ose më shumë persona fizikë ose juridikë dhe në përputhje me legjislacionin ose praktikën kombëtare, shoqatat, organizatat ose grupet tyre.
13. “Konventë” nënkupton Konventën për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor në Kontekst Ndërkufitar, të hartuar në ESPOO (Finlandë) në datën 25 shkurt të vitit 1991.

Neni 2

1. Çdo Palë cakton autoritetin e tyre kompetent dhe pikën e kontaktit, dhe si rrjedhojë informon Palët e tjera të kësaj Marrëveshjeje dhe sekretariatit e Konventës brenda 30 ditëve nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje.
2. Brenda 30 ditëve nga çdo ndryshim i mëvonshëm i autoritetit të tyre kompetent apo në pikën e kontaktit, çdo Palë do të informojë rrjedhimisht Palët e tjera të kësaj Marrëveshjeje dhe sekretariatit e Konventës.

Neni 3

Palët marrin masat e nevojshme ligjore, administrative ose masa të tjera për zbatimin e dispozitave të Konventës ndërmjet tyre.

Neni 4

Secila Palë merr masat e nevojshme ligjore, administrative ose masa të tjera për zbatimin e dispozitave të kësaj Marrëveshjeje për aktivitetet e propozuara të renditura në shtojcën I të Konventës që mund të shkaktojnë ndikim të rëndësishëm negativ ndërkufitar.

Neni 5

1. Palët miratojnë kriteret për identifikimin e ndikimit të rëndësishëm negativ ndërkufitar, në bazë të kriterëve të përgjithshme të përcaktuara në shtojcën III të Konventës.

2. Palët zhvillojnë udhëzime për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje në bazë të elementeve të mëposhtme, midis të tjerash: shfaqjen, njoftimin, konfirmimin e pjesëmarrjes, transmetimin e informacionit, përgatitjen e dokumentacionit të vlerësimit të ndikimit mjedisor dhe shpërndarjen e tij, pjesëmarrjen publike, konsultimet ndërmjet Palëve, vendimin dhe transmetimin e vendimit përfundimtar, post-projekt analizën dhe përkthimin.

3. Kriteret e miratuara në përputhje me paragrafin 1 përdoren për zhvillimin e udhëzimeve të parashikuara në paragrafin 2.

Neni 6

1. Për një aktivitet të përbashkët të propozuar, secila prej Palëve nën juridiksionin e të cilave është parashikuar të zhvillohet aktiviteti i propozuar, konsiderohet si Pala e Origjinës dhe Pala e Cenuar. Këto Palë formojnë një ose më shumë grupe të përbashkëta pune për të përcaktuar masat e hollësishme për komunikim dhe konsultime.

2. Kur këto palë bien dakord, nenet 7 deri 11 nuk zbatohen për aktivitetin e përbashkët të propozuar për ato palë.

Neni 7

1. Pika e kontaktit të Palës së Origjinës, kur vihet në dijeni se aktiviteti i propozuar parashikohet nga neni 4, duhet të njoftojë pa vonesë pikën e kontaktit të Palës së Cenuar.

2. Nëse legjislacioni kombëtar i vlerësimit të ndikimit mjedisor i Palës së Origjinës përfshin një fazë fillestare, pika e kontaktit të Palës së Origjinës duhet të njoftojë pikën e kontaktit të Palës së Cenuar në atë fazë ose më herët.

3. Pika e kontaktit të Palës së Cenuar duhet t'i përgjigjet pikës së kontaktit të Palës së Origjinës brenda 30 ditëve nga momenti që merr njoftimin dhe duhet të përcaktojë nëse Pala e Cenuar synon të marrë pjesë në procedurat e vlerësimit të ndikimit mjedisor.

4. Njoftimi duhet të përmbajë informacionin e përfshirë në aneks.

5. Nëse Pala e Cenuar përcakton se nuk synon të marrë pjesë në procedurat e vlerësimit të ndikimit mjedisor ose nuk përgjigjet në kohë, dispozitat në nenet 9 deri 14 nuk do të zbatohen.

Neni 8

1. Pala e Origjinës duhet të vërë në dispozicion njoftimin në gjuhën angleze dhe të specifikojë nëse përgjigja duhet të jetë në gjuhën angleze.

2. Pala e Cenuar duhet t'i përgjigjet njoftimit për të dhënë informacion në lidhje me mjedisin potencial të prekur dhe për të dhënë komentet e publikut dhe të autoriteteve të Palës së Cenuar, në gjuhën angleze, nëse kërkohet nga Pala e Origjinës.

3. Pala e Cenuar mund të specifikojë që komunikime të mëtejshme dhe dokumentacioni i vlerësimit të ndikimit mjedisor do të vihen në dispozicion në gjuhën angleze.

4. Dokumentacioni i mëposhtëm duhet të përkthet nga propozuesi i aktivitetit të propozuar në gjuhën zyrtare të tij dhe të specifikohet nga Pala e Cenuar:

- a) Përshkrimi i aktivitetit të propozuar dhe qëllimi i tij;
- b) Përmbledhja joteknike;
- c) Përshkrimi i ndikimit potencial të mjedisit ndërkufitar të aktivitetit të propozuar dhe alternativat e tij dhe një vlerësim të rëndësishëm të tij;
- d) Përshkrimi i masave zbutëse për të ruajtur në nivel minimal ndikimin ndërkufitar mjedisor negativ.

Neni 9

Palët e interesuara mund të formojnë një ose më shumë grupe të përbashkëta pune për komunikime të mëtijshme dhe shkëmbimin e informacionit ndërmjet Palëve të interesuara.

Neni 10

1. Autoriteti kompetent i Palës së Origjinës do të konsultohet me autoritetin kompetent të Palës së Cenuar, nëpërmjet grupeve të përbashkëta të punës, nëse janë krijuar, në marrëveshje për shpërndarjen e dokumentacionit të vlerësimit të ndikimit mjedisor për autoritetet dhe publikun e Palës së Cenuar, duke përfshirë:

a) Numrin e kopjeve të dokumentacionit të vlerësimit të ndikimit mjedisor, të nevojshme për Palën e Cenuar si dhe në marrëveshjet e veçanta, të tilla si vendndodhja dhe koha, për marrjen e dokumentacionit të vlerësimit të ndikimit mjedisor në dispozicion të publikut të Palës së Cenuar;

b) Nëse komentet e dorëzuara nga publiku i Palës së Cenuar do t'i dërgohen drejtpërdrejt autoritetit kompetent të Palës së Origjinës, ose nëse ata do të pranohen nga autoriteti kompetent i Palës së Cenuar dhe më pas kalojnë në tërësinë e tyre tek autoriteti kompetent i Palës së Origjinës.

2. Për të garantuar një proces në përputhje me kohën e procedurës së vlerësimit të ndikimit mjedisor kombëtar të Palës së Origjinës, Palët e interesuara do të kërkojnë që të paraqitet dokumentacioni i vlerësimit të ndikimit mjedisor tek autoritetet dhe te publiku i Palës së Cenuar paralelisht me dorëzimin e tij tek autoritetet dhe publiku i Palës së Origjinës.

Neni 11

Dokumentacioni i vlerësimit të ndikimit mjedisor duhet të përmbajë minimalisht informacionin e përshkruar në shtojcën II të Konventës.

Neni 12

Palët do të sigurojnë që vendimi përfundimtar për veprimtarinë e propozuar specifikon se si komentet nga publiku dhe autoriteteve të Palës së Cenuar janë marrë në konsideratë. Komentet duhet të trajtohen në mënyrë të barabartë dhe pa marrë parasysh kufijtë kombëtarë.

Neni 13

Nëse legjislacioni i Palës së Origjinës përfshin mundësinë për publikun apo autoriteteve nga Pala e Cenuar që të kenë akses në procedurat administrative ose gjyqësore për të kundërshtuar vendimet përfundimtare mbi një aktivitet të propozuar, vendimi përfundimtar do të përfshijë informacion në lidhje me këtë mundësi.

Neni 14

Autoritetet kompetente të Palëve të interesuara mund të bien dakord për të kryer një analizë ose monitorim post-projekt. Përmbajtja specifike e analizës së post-projektit duhet të bihet dakord ndërmjet tyre dhe në përputhje me legjislacionin e tyre kombëtar.

Neni 15

Nëse një Palë potencialisht e Cenuar dëshiron të njoftohet rreth një veprimtarie të propozuar, Pala e Cenuar dhe Pala e Origjinës duhet të hyjnë pa vonesë në konsultime, me qëllim gjetjen e një marrëveshjeje të përbashkët nëse aktiviteti i propozuar i nënshtrohet nenit 4.

Neni 16

Palët do të takohen me kërkesë me shkrim të çdo pale, me kusht që brenda 90 ditëve nga komunikimi i kërkesës, është mbështetur të paktën nga një Palë tjetër.

Neni 17

Anekset e kësaj Marrëveshjeje do të përbëjnë pjesë integrale të saj.

Neni 18

1. Çdo Palë mund të propozojë amendamente të kësaj Marrëveshjeje. Amendamentet e propozuara do t'i dorëzohen në formë të shkruar të gjitha Palëve .
2. Palët do të takohen në bazë të nenit 16 për të diskutuar amendamentet e propozuara.
3. Nenet 20 deri 24 do të zbatohen, *mutatis mutandis*, për ndryshime në këtë Marrëveshje, miratuar me konsensus ndërmjet palëve.

Neni 19

Kjo Marrëveshje do të jetë e hapur për nënshkrim në Bukuresht më 20 dhe 21 maj 2008.

Neni 20

Qeveria e Rumanisë do të veprojë si depozitari i kësaj Marrëveshjeje.

Neni 21

1. Kjo Marrëveshje do t'i nënshtrohet ratifikimit, pranimit ose miratimit nga shtetet nënshkruese.
2. Kjo Marrëveshje do të jetë e hapur për aderim nga data 22 maj 2008.
3. Instrumentet e ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit do të depozitohen sa më shpejt të jetë e mundur pranë depozitarit. Depozitari duhet të informojë Palët për datën e depozitimit të çdo instrumenti të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 22

1. Kjo Marrëveshje do të hyjë në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të tretë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.
2. Për çdo shtet që ratifikon, pranon, miraton ose aderon në këtë Marrëveshje pas depozitimit të instrumentit të tretë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, Marrëveshja do të hyjë në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës së depozitimit nga ky shtet të instrumenti të tij të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 23

Në çdo kohë, pas dy viteve nga data në të cilën kjo Marrëveshje ka hyrë në fuqi në lidhje me një Palë, kjo Palë mund të tërhiqet nga kjo Marrëveshje duke dhënë njoftimin me shkrim të depozitarit. Çdo tërheqje e tillë do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së marrjes së tij nga depozitari. Çdo tërheqje e tillë nuk do të ndikojë në zbatimin e neneve 7 deri 13 për një aktivitet të propozuar në lidhje me të cilat njoftimi është kryer tashmë në përputhje me nenin 7, paragrafi 1, para hyrjes në fuqi të kësaj tërheqjeje.

Originali i kësaj Marrëveshjeje, versioni në gjuhën angleze i të cilës është teksti autentik, do të depozitohet pranë Qeverisë së Rumanisë.

Në dëshmi të kësaj, të poshtëshënuarit, duke qenë në mënyrë të rregullt të autorizuar, kanë nënshkruar këtë Marrëveshje.

Bërë në Bukuresht në ditën e njëzetë të muajit maj, dy mijë e tetë.

SHTOJCË

INFORMACIONI I PËRMENDUR NË NENIN 7, PARAGRAFI 4

1. Informacion mbi aktivitetin e propozuar:
 - a) Informacion për natyrën e aktivitetit të propozuar:
 - i) Lloji i aktivitetit të propozuar;
 - ii) Nëse aktiviteti i propozuar është i renditur në Shtojcën I të Konventës (po/jo);
 - iii) Qëllimi i aktivitetit të propozuar (p.sh. aktiviteti kryesor dhe ndonjë apo të gjitha aktivitetet periferike që kërkojnë vlerësim);
 - iv) Shkalla e aktivitetit të propozuar (p.sh., madhësia, kapaciteti i prodhimit);
 - v) Përshkrimi i aktivitetit të planifikuar (p.sh. teknologjia që përdoret);
 - vi) Përshkrimi i qëllimit të veprimtarisë së propozuar;
 - vii) Arsyeja për aktivitetin e propozuar (p.sh. baza socio-ekonomike, gjeografike-fizike);
 - viii) Informacione plotësuese dhe komentet.
 - b) Informacion mbi kufijtë hapësinorë dhe kohorë të veprimtarisë së propozuar:
 - i) Vendndodhja;
 - ii) Përshkrimi i vendndodhjes (p.sh. karakteri-stikat fiziko-gjeografike ose socio-ekonomike);
 - iii) Arsyeja për vendndodhjen e aktivitetit të propozuar (p.sh. baza socio-ekonomike apo fiziko-gjeografike);
 - iv) Afati kohor për aktivitetin e propozuar (p.sh. fillimi dhe kohëzgjatja e ndërtimit dhe operacionit);
 - v) Harta dhe dokumente të tjera të ilustruara të lidhura me informacionin mbi aktivitetin e propozuar;
 - vi) Informacione plotësuese dhe komente.
 - c) Informacion mbi ndikimet e pritshme mjedisore dhe masat lehtësuese të propozuara:
 - i) Qëllimi i vlerësimit (p.sh. shqyrtimi i ndikimeve kumulative, vlerësimi i alternativave, çështjet e zhvillimit të qëndrueshëm, ndikimi i aktivitetëve periferike);
 - ii) Ndikimet e pritura mjedisore të aktivitetit të propozuar (p.sh. llojet, vendet, madhësitë);
 - iii) Inputet (p.sh., uji, toka, materiale të papërpunuara, burimet e energjisë);
 - iv) Rezultatet (p.sh. shumat dhe llojet e emetimeve në atmosferë, shkarkimet në sistemin e ujit, mbetjeve të ngurta);
 - v) Ndikimet ndërkuftare (p.sh. llojet, vendndodhja, madhësitë);
 - vi) Masat lehtësuese të propozuara (p.sh. nëse dihet, masat lehtësuese për të parandaluar, eliminuar, minimizuar dhe kompensuar ndikimet mjedisore);
 - vii) Informacione plotësuese dhe komente.
 - d) Përmbledhja dhe koha e konsultimit të propozuar, duke përfshirë një përmbledhje të procesit të ankesës apo procedurës së ankimit;
 - e) Propozuesi ose zhvilluesi (detajet e personit të kontaktit):
 - i) Emri, adresa, numrat e telefonit dhe faksit;
 - f) Vlerësimi i ndikimit mjedisor (VNM), dokumentacioni dhe procedura:

i) nëse dokumentacioni i VNM-së (p.sh. raporti VNM-së apo Deklarata e Ndikimit Mjedisor) është përfshirë në njoftimin (Po/Jo/pjesërisht);

ii) Nëse jo, ose pjesërisht, nëse përshkrimi i dokumentacionit shtesë duhet të dërgohet dhe, nëse po (përafërsisht) data/t kur dokumentacioni do të jetë në dispozicion;

iii) Planifikimi kohor;

iv) Detajet e personit të kontaktit (Pala e Origjinës);

v) Autoriteti përgjegjës për koordinimin e aktiviteteve që lidhen me procedurën e vlerësimit të ndikimit mjedisor;

vi) Emri, adresa, numrat e telefonit dhe faksit;

vii) Informacione plotësuese dhe komente.

2. Pikat e kontaktit:

a) Pikat e kontaktit për Palët e mundshme të Cenuara:

i) Autoriteti përgjegjës për koordinimin e aktiviteteve që lidhen me VNM-në; me emër, adresë, numrat e telefonit dhe faksit;

ii) Lista e Palëve të Cenuara tek të cilat është dërguar njoftimi;

b) Pikat e kontaktit për Palën e Origjinës:

i) Autoriteti përgjegjës për koordinimin e aktiviteteve në lidhje me VNM-në, me emër, adresë, numrat e telefonit dhe faksit;

ii) Autoriteti vendimmarrës, nëse është i ndryshëm nga autoriteti përgjegjës për koordinimin e aktiviteteve që lidhen me VNM-në, me emrin, adresën, numrat e telefonit dhe faksit.

3. Informacion mbi procesin e vlerësimit të ndikimit mjedisor në Palën e Origjinës që do të zbatohet për aktivitetin e propozuar:

a) Planifikimi kohor;

b) Mundësi për Palën e Cenuar apo palët që do të përfshihen në procesin e VNM-së;

c) Mundësi për palë të prekur ose palë që të rishikojnë dhe komentojnë njoftimin dhe dokumentacionin e VNM-së;

d) Natyra dhe koha e vendimeve të mundshme;

e) Procesi për miratimin e veprimtarisë së propozuar;

f) Informacione dhe komente shtesë.

4. Informacion mbi procesin e pjesëmarrjes së publikut të Palës së Origjinës:

a) procedurat e pjesëmarrjes së publikut;

b) fillimin e pritshëm dhe kohëzgjatjen e konsultimit publik;

c) Informacione dhe komente shtesë.

5. Afati për përgjigje.

LIGJ
Nr. 81/2017

PËR ZONAT E MBROJTURA⁴

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Objekti dhe fusha e zbatimit

1. Ky ligj ka për objekt shpalljen, ruajtjen, administrimin, menaxhimin, përdorimin e qëndrueshëm të zonave të mbrojtura mjedisore dhe të burimeve të tyre natyrore e biologjike, në bazë të parimit të zhvillimit të qëndrueshëm, për të garantuar përmbushjen e funksioneve mjedisore, ekonomike, sociale e kulturore, në interes të të gjithë shoqërisë, si dhe përcaktimi i përgjegjësive të institucioneve publike dhe personave fizikë/juridikë privatë për ruajtjen dhe administrimin e qëndrueshëm të tyre, nëpërmjet:

a) evidentimit, përcaktimit dhe shtimit të zonave të mbrojtura mjedisore ose zgjerimit të atyre ekzistuese;

b) sigurimit, ruajtjes, rehabilitimit dhe ripërtëritjes së ekosistemeve të habitateve natyrore, të llojeve, të rezervave dhe të peizazheve natyrore brenda zonave të mbrojtura mjedisore;

c) përdorimit të qëndrueshëm të zonave të mbrojtura mjedisore, duke integruar elementë të tij në strategjitë, planet, programet dhe vendimmarrjet e të gjitha niveleve.

2. Dispozitat e këtij ligji zbatohen për sipërfaqet e përfshira brenda kufijve të zonave të mbrojtura mjedisore në Republikën e Shqipërisë.

Neni 2

Qëllimi

Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë mbrojtje të veçantë të zonave të mbrojtura mjedisore dhe përbërësve të rëndësishëm të biodiversitetit dhe të natyrës në to, nëpërmjet:

a) shpalljes së zonave të mbrojtura mjedisore, me rëndësi të veçantë për vlerat e tyre natyrore, ekonomike apo sociale, si pjesë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të mjedisit;

b) zhvillimin dhe mbrojtjen e zonave të mbrojtura mjedisore, pasurive kombëtare me rëndësi të veçantë për vlerat e rralla e të pazëvendësueshme të ekuilibrave natyrorë, biodiversitetit, si detyrim në interes të brezave të sotëm dhe të ardhshëm;

c) lehtësimin e kushteve për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e vlerësimit e shërbimeve të ekosistemeve (mjedisore);

ç) informimin dhe edukimin e publikut për gjendjen dhe dobishmërinë e zonave të mbrojtura mjedisore.

⁴ Ky ligj është përafshuar pjesërisht me Direktivën e Këshillit 92/43/KEE, datë 21 maj 1992, "Për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të florës dhe faunës së egër", të ndryshuar, Numri CELEX 31992L0043, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, nr. 206, datë 22.7.1992, faqe 7-50.

Neni 3 Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Administrata e zonës së mbrojtur (AZM)” është organi vendor përgjegjës për ruajtjen dhe menaxhimin e një zone të mbrojtur.
2. “Administrata rajonale e zonave të mbrojtura (ADZM)” është organi lokal përgjegjës, në nivel qarku, për ruajtjen dhe menaxhimin e zonës/zonave të mbrojtura në territorin e këtij qarku.
3. “Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM)” është institucioni publik qendror që drejton dhe administron veprimtarinë e ruajtjes e të menaxhimit të të gjitha zonave të mbrojtura mjedisore në Republikën e Shqipërisë.
4. “Biokorridor” (korridor ekologjik) është segmenti i peizazhit, që lidh bioqendrat dhe mundëson migrimin e organizmave e të bashkësive të tyre, si dhe shkëmbimin e të dhënave gjenetike ndërmjet tyre.
5. “Bioqendër” (qendra e biodiversitetit) është pjesa e peizazhit, ku sigurohen kushte afatgjata për riprodhimin dhe veprimtaritë jetësore të organizmave dhe për zhvillimin natyror të bashkësive të tyre.
6. “Ekosistem” është një kompleks dinamik, i përbërë nga komitete të bimëve, kafshëve e mikroorganizmave, si dhe mjedisi jo i gjallë, të cilat ndërveprojnë ndërmjet tyre si një njësi funksionale.
7. “Habitat” është mjedisi i disa individëve bimore ose shtazorë, i popullatave ose i bashkësive të tyre.
8. “Habitat natyrore” janë sipërfaqet tokësore ose ujore, të dallueshme për nga tiparet gjeografike, abiotike dhe biotike, pavarësisht nëse janë tërësisht natyrore ose gjysmënatyrore.
9. “Habitat i një lloji” është një mjedis që përcaktohet nga faktorë specifikë, biotikë dhe abiotikë, ku lloji jeton në çdo fazë të ciklit biologjik të tij.
10. “Lloje me interes për komunitetin europian” janë lloje që, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, plotësojnë njërën nga kushtet e mëposhtme:
 - a) janë të rrezikuara, me përjashtim të atyre llojeve, shtrirja natyrore e të cilave është e parëndësishme në territor;
 - b) janë të prekshme, që do të thotë se ka të ngjarë të bëhen pjesë e kategorive “të rrezikuara” në një të ardhme të afërt, nëse faktorët shkaktarë vazhdojnë të veprojnë;
 - c) janë të rralla, që do të thotë se janë lloje me numër të kufizuar, të cilat, edhe pse për çastin nuk janë të rrezikuara apo të prekshme, ndodhen në situatë kritike. Këto lloje janë të lokalizuara në sipërfaqe gjeografike të kufizuara, ose janë të shpërndara në sipërfaqe të gjëra;
 - ç) janë endemike dhe kërkojnë vëmendje të posaçme për shkak të natyrës së veçantë të habitatit të tyre dhe/ose ndikimit të mundshëm të shfrytëzimit në habitatin përkatës dhe/ose ndikimit të mundshëm të shfrytëzimit të tyre mbi statusin e ruajtjes.
11. “Lloje prioritare” janë llojet me interes për komunitetin europian, të rrezikuara, për ruajtjen e të cilave Republika e Shqipërisë, për sa i përket shtrirjes së tyre natyrore, ka përgjegjësi të veçantë.
12. “Ministri” është ministri që drejton ministrinë përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore.
13. “Ministria” është ministria përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore.
14. “Kurorë e gjelbër” përbëhet nga territore ose zona relativisht të vogla, që janë pronë e bashkive dhe plotësojnë masën e gjelbër të qyteteve në zonat periferike urbane.
15. “Park natyror bashkiak” përbëhet nga territore ose zona relativisht të vogla, që janë pronë e bashkive dhe që strehojnë elemente dhe vlera të natyrës së egër, si pyje, kullota, rezervuarë, ligatina, sipërfaqe ujore, detare e bregdetare.
16. “Peizazh” është një pjesë territori, ashtu siç konceptohet prej vetë popullatave, karakteri i të cilit varet nga veprimi i faktorëve natyrorë dhe/apo njerëzorë, si dhe nga ndërveprimi i tyre.

17. “Ranger” është punonjësi i AZM-së, me pozicionin e një ruajtësi e menaxheri të drejtpërdrejtë të zonës së mbrojtur mjedisore.

18. “Ruajtja” është tërësia e masave që ndërmerren për të mbajtur ose rivendosur në një status të favorshëm habitatet natyrore dhe popullatat e llojeve të florës dhe faunës së egër.

19. “Rrjeti i zonave të mbrojtura” është sistemi i zonave të mbrojtura mjedisore me interes kombëtar në vendin tonë, që përzgjidhen për vlerat e ekosistemeve, habitateve dhe peizazheve kryesore e përfaqësuese të vendit.

20. “Rrjeti ekologjik” është sistemi i zonave të mbrojtura mjedisore dhe atyre me interes komunitar, sipas kategorive të shpallura në bazë të procedurave të këtij ligji dhe të lidhura me biokorridore.

21. “Rigjenerim” është procesi i rehabilitimit /restaurimit të ekosistemeve natyrore, i cili sigurohet në rrugë natyrale dhe/ose nëpërmjet ndërhyrjes me përdorim selektiv (të përzgjedhur) të habitateve brenda zonës së mbrojtur mjedisore.

22. “Shëndetësimi” është procesi i trajtimit të pyllit silvikultural nëpërmjet ndërhyrjeve me metoda teknike, duke eliminuar drurët të cilët shfaqin shenja të dëmtimit natyral dhe/ose artificial, të prekur nga sëmundje dhe/ose të dëmtuar për shkaqe natyrore, dhe duke garantuar vijimësinë e grumbullit nëpërmjet drurëve të shëndetshëm brenda zonës së mbrojtur mjedisore.

23. “Status i favorshëm i ruajtjes së një ekosistemi, habitati ose peizazhi” nënkuptohet se:

- a) shtrirja natyrore dhe sipërfaqet brenda kësaj shtrirjeje janë të qëndrueshme ose në rritje;
- b) struktura dhe funksionet e veçanta, të cilat janë të nevojshme për mirëmbajtjen afatgjatë, ekzistojnë dhe mund të vazhdojnë të ekzistojnë për të ardhmen e afërt;
- c) llojet e veta tipike kanë një status të favorshëm ruajtjeje.

24. “Tipa habitati natyror, me interes për komunitetin europian” janë ato habitate, që gjenden në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që plotësojnë njërën nga kushtet e mëposhtme:

- a) janë në rrezik zhdukjeje në shtrirjen e tyre natyrore;
- b) kanë një shtrirje të vogël natyrore, si pasojë e regresit të tyre ose sipërfaqes së tyre të kufizuar;
- c) përfaqësojnë shembuj të jashtëzakonshëm të karakteristikave tipike të rajoneve biogeografike, alpine dhe mesdhetare.

25. “Tipat prioritarë të habitateve natyrore” janë tipat e habitateve natyrore, me interes për Komunitetin Europian, në rrezik zhdukjeje, të cilat ndodhen në territorin e Republikës së Shqipërisë, për ruajtjen e të cilave Republika e Shqipërisë ka përgjegjësi referuar akteve/marrëveshjeve /protokolleve të posaçme.

26. “Ujëvarë natyrore” është një formacion ku uji, nën veprimin e forcave të natyrës, pa ndërhyrjen e njeriut, bie në shtratin e vet lumor nga një lartësi jo më pak se 1 m.

27. “Zonë” është sipërfaqja e përcaktuar gjeografikisht, shtrirja e së cilës përshkruhet me hollësi në aktin e shpalljes së saj si e tillë.

28. “Zonë e mbrojtur” është një hapësirë tokësore, ujore, detare e bregdetare, e përcaktuar qartë gjeografikisht, e njohur, me kufij të qartë fizikë dhe e menaxhuar përmes mjeteve ligjore apo mjeteve të tjera të efektshme, për të arritur ruajtjen/mbrojtjen afatgjatë të natyrës, e lidhur me shërbimet e ekosistemit dhe të vlerave kulturore.

29. “Zonë e mbrojtur detare” është çdo sipërfaqe detare, bregdetare e nënujore, shtrati i detit dhe ishujt, së bashku me ujin, florën, faunën, habitatet e peizazhin dhe karakteristikat historike, kulturore e arkeologjike, që shpallet zonë e mbrojtur detare në njërën prej kategorive të përcaktuara në këtë ligj.

30. “Zonë buferike” është hapësira e kufizuar, në periferi të zonës së mbrojtur mjedisore, që shërben për parandalimin ose zbutjen e ndikimeve ekologjikisht të dëmshme në mjediset dhe elementet e rëndësishme të zonës së mbrojtur.

31. “Zonë me interes për komunitetin europian” është zona, e cila në rajonet biogeografike ose në rajonet të cilave u përket kontribuon dukshëm në ruajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të një tipi habitati natyror ose lloji për ruajtjen e diversitetit biologjik brenda rajonit biogeografik ose rajoneve në fjalë.

32. “Zona të veçanta ruajtjeje” janë zona me rëndësi për komunitetin europian, të përcaktuara si të tilla nga Republika e Shqipërisë me një akt nominal, ku përcaktohen masat e nevojshme të ruajtjes, me qëllim ruajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të habitateve natyrore ose të popullatave të llojeve, për të cilat është përcaktuar zona.

33. “Zona me rëndësi për biodiversitetin” janë zonat që kontribuojnë në mënyrë themelore për ruajtjen e biodiversitetit dhe përfaqësojnë territoret më të rëndësishme për ruajtjen e biodiversitetit në shkallë botërore dhe që identifikohen në nivel kombëtar duke përdorur kriteret e standardizuara.

34. “Sistemi kombëtar i territorit të zonave të mbrojtura” është tërësia e të dhënave për administrimin dhe menaxhimin e zonave të mbrojtura mjedisore, nën administrim të ministrisë përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore.

35. “Shkallë e parë mbrojtjeje (strikte)” është shkalla e mbrojtjes që ka si funksion ruajtjen tërësore të biodiversitetit dhe sigurimin e një zone natyrore të pashqetësuar.

36. “Shkallë e dytë mbrojtjeje” është shkalla e mbrojtjes që ka si funksion ruajtjen parësore të biodiversitetit dhe sigurimin e një zone natyrore pak të shqetësuar nga veprimtaritë tradicionale dhe ekoturistike.

37. “Shkallë e tretë mbrojtjeje” është shkalla e mbrojtjes që ka si funksion ruajtjen e natyrës dhe të biodiversitetit në harmoni me zhvillimin e veprimtarive social-ekonomike e turistike, të infrastrukturës për banorët e zonës dhe komunitetin e biznesit.

Neni 4

Parimet

Menaxhimi e ruajtja e zonave të mbrojtura mjedisore realizohet nëpërmjet zbatimit të parimeve si më poshtë:

a) Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm. Nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të kujdesshëm, burimet e tokës, përfshirë ajrin, ujin, florën dhe faunën, ruhen për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm nëpërmjet zhvillimit që plotëson nevojat e tanishme pa kërcënuar nevojat e brezave të ardhshëm.

b) Parimi i integritetit. Integriteti i politikave të mbrojtjes së mjedisit në ato të zhvillimit ekonomik, pasi zhvillimi i mjedisit është i lidhur ngushtë me zhvillimin ekonomik të vendit.

c) Parimi “ndotësi pagan”. Subjektet, që me veprimet apo mosveprimet e tyre ndotin dhe/apo dëmtojnë mjedisin brenda e jashtë zonës së mbrojtur, paguajnë për rehabilitimin e tij.

ç) Parimi i parandalimit dhe i marrjes së masave paraprake. Me anë të politikave dhe bazës ligjore përkatëse shteti merr masa paraprake për parandalimin e ardhjes së pasojave negative në mjedis nga aktiviteti njerëzor dhe faktorët natyrorë.

KREU II

SISTEMI KOMBËTAR I ZONAVE TË MBROJTURA

ZONAT E MBROJTURA, SHPALLJA E TYRE DHE KATEGORITË

Seksioni I

Sistemi kombëtar i zonave të mbrojtura

Neni 5

Sistemi kombëtar i zonave të mbrojtura

1. Tërësia e zonave të mbrojtura mjedisore përbën sistemin kombëtar të territoreve të mbrojtura, të shpallura me anë të legjislacionit të veçantë.

2. Në kategorizimin e zonave të mbrojtura mjedisore dhe në përcaktimin e statusit për secilën prej tyre, institucionet përgjegjëse në Republikën e Shqipërisë mbështeten në kriteret e Unionit Ndërkombëtar të Ruajtjes së Natyrës (IUCN).

3. Ministria, në bashkëpunim me AKZM-në, bashkërendon punën për ngritjen dhe administrimin e sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura.

4. Planifikimi, bashkërendimi dhe drejtimi për ngritjen e sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura mjedisore specifikohet në Planin Specifik të tërësisë së zonave, dokument ky i cili përfshin:

- a) objektivat e tërësisë së zonave të mbrojtura mjedisore;
- b) kontributin e secilës zonë të mbrojtur mjedisore në arritjen e objektivave të tërësisë dhe atyre të rrjetit ekologjik;
- c) mangësitë në mbulimin e të gjitha zonave me vlerë në këtë sistem;
- ç) planin e veprimit për të zbatuar dhe zhvilluar më tej sistemin.

5. Planin Specifik hartohet nga ministria në përputhje me dokumentin e politikave strategjike të mbrojtjes së biodiversitetit dhe miratohet me urdhër të ministrit e publikohet në Fletoren Zyrtare. Përditësimi i tij bëhet çdo 5 vjet dhe bëhet i aksesueshëm për publikun në faqen zyrtare elektronike të ministrisë.

6. Kostot e ngritjes, ruajtjes dhe administrimit të sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura mjedisore financohen nga Buxheti i Shtetit dhe donacionet.

Seksioni II

Llojet e zonave të mbrojtura, pronësia dhe format e qeverisjes

Neni 6

Llojet e zonave të mbrojtura

Zonat e mbrojtura mjedisore, sipas llojit të interesit për të cilin ka marrë statusin e mbrojtjes, janë:

- a) zona të mbrojtura me interes kombëtar;
- b) zona të mbrojtura me interes ndërkombëtar ku bëjnë pjesë:
 - i) zonat “Ramsar”;
 - ii) zonat me interes për Komunitetin Europian (SACs), ku bëjnë pjesë zonat e veçanta të ruajtjes të habitateve dhe të shpendëve (SCI dhe SPAs);
 - iii) zonat me interes të veçantë ruajtjeje (zonat e rrjetit Emerald);
 - iv) zonat “Rezervë të biosferës”;
 - v) zonat e trashëgimisë natyrore.

Neni 7

Pronësia në zonat e mbrojtura

1. Zonat e mbrojtura mjedisore në territorin e Republikës së Shqipërisë janë pasuri kombëtare.
2. Pronësia mbi pasuritë e paluajtshme në zonat e mbrojtura mjedisore është:
 - a) shtetërore;
 - b) private.

Neni 8

Format e administrimit/menaxhimit të zonave të mbrojtura

1. Forma e administrimit/menaxhimit mbi zonat e mbrojtura mjedisore është:
 - a) shtetërore;
 - b) private;
 - c) bashkiake;
 - ç) të kombinuara.
2. Forma e administrimit/menaxhimit për çdo zonë konkrete përcaktohet në vendimet e

Këshillit të Ministrave që miraton krijimin e zonës, ndryshimin e statusit apo ndryshimin e sipërfaqes së saj.

3. Propozimi i formës së administrimit/ menaxhimit, që propozohet për miratim, bëhet pasi është marrë mendimi i komunitetit të zonës, i pronarëve privatë, është konsultuar me aktorë të ndryshëm të interesuar dhe është marrë pëlqimi paraprak i kryetarit të bashkisë përkatëse, ku shtrihet zona.

4. Në secilën formë të administrimit/ menaxhimit, menaxhimi dhe ruajtja e zonës mbështetet dhe zbaton parime, rregulla e kërkesa të njëjta që saktësohen në këtë ligj dhe në aktet nënligjore në zbatim të tij.

Seksioni III

Objektivat, kriteret, procedura e shpalljes, zonimi

Neni 9

Objektivat e shpalljes së territoreve si zona të mbrojtura

Territoret shpallen zona të mbrojtura mjedisore për të përmbushur objektivat e përgjithshëm si më poshtë:

a) të mbrojnë drejtimet e zhvillimit të tanishëm dhe të ardhshëm të pasurive kombëtare nëpërmjet ruajtjes dhe menaxhimit të ekosistemeve, habitateve e peizazheve përfaqësuese, si dhe integritimin e administrimit të tyre në politikat, planet, programet dhe veprimtaritë shtetërore, në nivel kombëtar e bashkiak;

b) të sigurojnë përdorimin e qëndrueshëm të elementeve të diversitetit biologjik, nëpërmjet përfshirjes së bashkive në vendimmarrje dhe veprimtari të tjera që lidhen me zonat e mbrojtura, që përfshijnë caktimin dhe përvijëzimin e zonave, hartimin e planeve të administrimit të integruar dhe drejtimin e zonave të mbrojtura;

c) të përcaktojnë qartë objektivat e ruajtjes/ mbrojtjes për zonën e mbrojtur, duke përcaktuar shkakun e moslejimit të aktiviteteve në të;

ç) të përjashtojë nga shfrytëzimi ose zënia me aktivitete intensive nga ana e njeriut;

d) të mos lejojë shfrytëzimin e tokës me teknologji intensive, me mjete dhe mënyra që shkaktojnë ndryshime rrënjësore në biodiversitet, në strukturën dhe funksionet e ekosistemeve ose që dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme sipërfaqen e tokës;

dh) të ndalojë rritjen dhe shpërndarjen e kafshëve dhe bimëve jovendase, kur ato sjellin ndryshime në biodiversitetin e zonës;

e) të ndalojë ndërtimin e zonave urbane, si autostradave, hekurudhave, linjave të tensionit të lartë, veprave të mëdha hidrike dhe sistemeve të naftës e të gazit me shtrirje të gjatë;

ë) të ndalojë ndryshimin e gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;

f) të ndalojë çdo aktivitet që bie ndesh me objektivat e mbrojtjes së zonës.

Neni 10

Shpallja e zonave të mbrojtura

1. Identifikimi dhe administrimi i zonave të mbrojtura bëhen në përputhje me Planin Specifik të zonave të mbrojtura dhe planin e administrimit të rrjetit ekologjik të vendit, si dhe dokumente të tjera strategjike të fushës së mbrojtjes së natyrës.

2. Zonat e mbrojtura mjedisore shpallen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për zonat e mbrojtura.

3. Në vendimin për shpalljen e zonës së mbrojtur mjedisore përcaktohen emërtimi, kategoria, sipërfaqja, institucioni menaxhues, objektivat e ruajtjes së zonës dhe shkalla e mbrojtjes së nënzonave të zonës së mbrojtur.

4. Shpallja e një zone të mbrojtur mjedisore bëhet në përputhje me planin kombëtar të zonave të mbrojtura, pas marrjes së mendimit të institucioneve akademike e shkencore në vend, të bashkisë, brenda territorit administrativ të të cilës ndodhet zona, të shoqërisë civile dhe ekspertë të fushës, të komunitetit të zonës dhe të pronarëve privatë, pronat e të cilëve do të përfshihen në zonën e mbrojtur.

5. Shpallen zona të mbrojtura mjedisore, me qëllim të mbrojtjes dhe ruajtjes së shumëllojshmërisë biologjike, të peizazhit, të trashëgimisë natyrore e kulturore, të cilat menaxhohen me rrugë ligjore, sipas njërës prej kategorive të caktuara në këtë ligj, territore që përfshijnë:

- a) pjesë tokësore, bujqësore, pyjore e kullosore;
- b) sipërfaqe ujore, liqene, laguna, lumenj, ujëmbledhës, bregdetare, detare e nëndetare, të cilat përmbajnë disa ekosisteme apo habitate karakteristike ose përfaqësuese;
- c) vlera unike të trashëgimisë natyrore biologjike dhe/ose lloje të florës e të faunës së egër të kërcënuar;
- ç) trashëgimi të veçanta gjeologjike e gjeomorfologjike;
- d) qendra rurale, turistike e sportive, me karakter të rëndësishëm tradicional, ekologjik, estetik, me vlerë kulturore, arkeologjike, shpirtërore, edukative, rekreative dhe me mundësi hyrjeje për vizitorët, si dhe për kërkime shkencore.

6. Në propozimin për të shpallur një zonë të mbrojtur mjedisore përfshihen të paktën:

- a) argumentimi për krijimin e zonës së mbrojtur që mbështet objektivat e planit kombëtar të rrjetit përfaqësues të këtyre zonave, epërsitë dhe mangësitë e krijimit të zonës, zonimin e saj, si dhe shkallët e mbrojtjes, të propozuara për secilën zonë;
- b) rezultatet e procesit të këshillimit me komunitetin lokal e shoqërinë civile, veçanërisht miratimin me shkrim nga bashkia, brenda dhe rreth zonës së propozuar;
- c) një hartë e formatit GIS të vendit të propozuar;
- ç) një vlerësim i ndikimit në mjedis, duke përfshirë identifikimin e proceseve dhe të kategorive të veprimtarive, të cilat mund ta kërcënojnë diversitetin biologjik dhe attribute të tjera të vendit të propozuar, përfshirë zonat përreth;
- d) një vëzhgim i ndikimit social dhe ekonomik të popullatës vendore, që përfshin situatën e përdorimit të territorit të propozuar dhe ndikimin e mundshëm të zonës së mbrojtur në këto përdorime;
- dh) një përshkrim i masave kompensuese, që mund të nevojiten të merren për të adresuar transferimin e pronësisë dhe të të drejtave për përdorimin e elementeve të diversitetit biologjik;
- e) pjesë e dokumentit të planifikimit për zonën përkatëse;
- ë) miratimi i Këshillit Kombëtar të Territorit mbi kufirin e zonës së mbrojtur dhe zonimin e brendshëm të saj.

7. Çdo person fizik a juridik ka të drejtë t'i kërkojë ministrisë që territori i vet privat ose pjesë e territorit në pronësi të tij të shpallen zonë e mbrojtur mjedisore ose të përfshihen në njërën nga kategoritë e zonave të mbrojtura.

8. Bashkia, brenda territorit administrativ të të cilit ndodhet zona, dhe pronarët (kur prona është private), merr masa të përkohshme për mbrojtjen dhe administrimin e zonës gjatë kohës që shqyrtohet propozimi për miratimin e saj.

Neni 11

Kriteret për shpalljen e një zone të mbrojtur

Për t'u shpallur "zonë e mbrojtur mjedisore", territori duhet të plotësojë, të paktën, njërën prej kriterëve të mëposhtme:

- a) të ketë diversitet të lartë të llojeve dhe/ose të habitateve;
- b) të ketë dendësi të ulët të llojeve dhe/ose habitateve;
- c) të ketë përfaqësueshmëri;

- ç) të ketë minimumin kritik të madhësisë së ekosistemit;
- d) të ketë natyralitet, trashëgimi dhe integritet;
- dh) të ketë vlera shkencore;
- e) të karakterizohet nga prekshmëria ekologjike/ llojet e prekshme;
- ë) të karakterizohet nga papërsëritshmëria/llojet endemike;
- f) ka rrezikshmëri të lartë të kërcënohet nga ndërhyrjet e veprimtarive njerëzore;
- g) mund të ofrojë mundësi për ruajtjen e jetës së egër.

Neni 12

Procedurat për shpalljen e zonave të mbrojtura

1. Procedura për shpalljen e një zone të mbrojtur mjedisore është si më poshtë:
 - a) Ministria përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore përgatit planin e shpalljes së zonave të mbrojtura, ku përcaktohen zonat që synohen të shpallen të tilla, statusi, kufijtë dhe shkalla e mbrojtjes së secilës prej tyre.
 - b) Plani hartohet në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për bujqësinë, ministrinë përgjegjëse për rregullimin e territorit, ministrinë përgjegjëse për turizmin dhe ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me organet e qeverisjes vendore, me institutet kërkimore-shkencore përkatëse dhe shoqërinë civile.
 - c) Çdo organ e institucion shtetëror, qendror ose vendor, person juridik ose fizik, shoqatë jofitimprurëse ose komunitet, ka të drejtë të paraqesë pranë ministrisë përgjegjëse për zonat e mbrojtura propozime për shpalljen e zonave të mbrojtura për ndryshimin ose heqjen e statusit të çdo zone të mbrojtur për zgjerimin ose zvogëlimin e kufijve të zonës dhe për zonimin e brendshëm të tyre.
 - ç) Për shpalljen e zonave të mbrojtura mjedisore merret parasysh rrjeti ekzistues i zonave të mbrojtura, i paraqitur në strategjinë dhe planin e veprimit për biodiversitetin.
 - d) Plani i shpalljes së zonave të mbrojtura mjedisore publikohet në faqen zyrtare të ministrisë përgjegjëse për zonat e mbrojtura dhe në bashkinë apo qarkun ku ndodhet zona që propozohet të shpallet.
 - dh) Brenda një muaji nga dita e shpalljes së planit të zonave të mbrojtura, të interesuarit mund të bëjnë vërejtje e sugjerime, të cilat i paraqiten ministrisë përgjegjëse për zonat e mbrojtura. Me kalimin e këtij afati dhe nëse nuk ka pasur vërejtje e kundërshtime, plani quhet i miratuar dhe në bazë të tij, ministria përgjegjëse për zonat e mbrojtura fillon procedurat për përgatitjen dhe paraqitjen e projektvendimit për shpalljen e zonave të mbrojtura mjedisore.
2. Për shpalljen e një zone të mbrojtur mjedisore përcaktohen, paraprakisht, statusi i saj, kufijtë dhe zonimi i brendshëm, zona buferike rreth saj, administrata e ruajtjes së zonës dhe varësia e saj, mundësitë e përpunimit e të shfrytëzimit të zonës, të ardhurat që mund të krijohen dhe përdorimi i tyre në dobi të zonës.
3. Ministria përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore njofton publikun në faqen zyrtare të internetit të saj për zonat e mbrojtura të miratuara, për monumentet natyrore, për llojet e bimëve dhe të kafshëve veçanërisht të mbrojtura, për gjetjet minerare dhe paleontologjike, duke përcaktuar me hollësi kushtet për mbrojtjen e tyre.
4. Pas hartimit të propozimit për shpalljen e zonës së mbrojtur nga ana e ministrisë përgjegjëse për mjedisin, referuar nenit 10, të këtij ligji, ministri propozon projektvendimin e Këshillit të Ministrave për shpalljen e zonës.

Neni 13

Ndarja në nënzona i territorit të zonës së mbrojtur kombëtare

1. Territori i zonës së mbrojtur mjedisore për zonat e mbrojtura të kategorive “Park kombëtar”, “Rezervë natyrore e menaxhuar” dhe “Peizazh i mbrojtur” ndahet në nënzona, sipas

rëndësisë së habitateve dhe të ekosistemeve që bëjnë pjesë në to, ndërsa për zonat e mbrojtura të kategorive “Rezervë strikte e mbrojtur” dhe “Monumentet e natyrës” nuk do të ketë nënzona, por zonë buferike.

2. Zonimi i brendshëm përmban:

- a) nënzonën qendrore;
- b) nënzonën e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm;
- c) nënzonën e rekreacionit;
- ç) nënzonën buferike;
- d) nënzonën e trashëgimisë dhe peizazhit kulturor.

3. Zonimi përputh shkallën e mbrojtjes me veçoritë e nënzonës, duke mbajtur parasysh natyrën e zonës, llojet e veprimtarive njerëzore që zhvillohen në të dhe ndikimin e tyre në mjedis.

a) Në nënzonën qendrore (që ka si funksion ruajtjen tërësore të biodiversitetit dhe siguron një zonë natyrore të pashqetësuar) përdoret shkalla e parë e mbrojtjes (strikte).

b) Në nënzonat e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm (që ka funksion ruajtjen parësore të biodiversitetit dhe siguron një zonë natyrore pak të shqetësuar nga veprimtaritë tradicionale dhe ekoturistike) përdoret shkalla e dytë e mbrojtjes.

c) Në nënzonat e rekreacionit (që ka funksion ruajtjen e natyrës dhe të biodiversitetit në harmoni me zhvillimin e veprimtarive social-ekonomike e turistike, të infrastrukturës për banorët e zonës dhe komunitetin e biznesit) përdoret shkalla e tretë e mbrojtjes.

4. Nënzonimi brendshëm i një zone bëhet në përputhje me planin e menaxhimit të zonës së mbrojtur, në bazë të kërkesave për mënyrën e zonimit të territorit të një zone të mbrojtur, të miratuar me udhëzim të ministrit.

5. Me qëllim parandalimin ose zbutjen e ndikimeve ekologjiksht të dëmshme në mjediset dhe elementet e rëndësishme të një “Rezerve strikte të mbrojtur” dhe “Monumentet e natyrës”, përreth shpallet edhe një zonë buferike.

6. Zonimi i brendshëm i zonave të mbrojtura miratohet edhe nga Këshilli Kombëtar i Territorit (KKT), me propozimin e ministrit, përpara hyrjes në fuqi të vendimit përkatës të Këshillit të Ministrave që e shpall të mbrojtur zonën mjedisore konkrete, që do t’i miratohet zonimi i brendshëm.

Seksioni IV

Kategoritë e zonave të mbrojtura

Neni 14

Kategoritë e zonave të mbrojtura

Kategoritë e zonave të mbrojtura mjedisore janë:

- a) “Rezervë strikte natyrore/rezervat shkencor (kategoria I)”;
- b) “Park kombëtar (kategoria II)”;
- c) “Monument natyror (kategoria III)”;
- ç) “Rezervat natyror i menaxhuar/park natyror (kategoria IV)”;
- d) “Peizazh i mbrojtur (kategoria V)”;
- dh) “Zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara (kategoria VI)”.
- e) “Park natyror bashkiak (kategoria IV)”;
- ë) “Kurorë e gjelbër (kategoria V)”.

Neni 15

Rezerva strikte natyrore (kategoria I)

1. “Rezervë strikte natyrore” shpallen territore ose zona, që zotërojnë disa ekosisteme të veçanta, karakteristike ose përfaqësuese, dhe/ose lloje të florës dhe/ose të faunës me rëndësi

shkencore, të përshtatshme për kërkime shkencore dhe/ose monitorim dhe që janë pak ose aspak të shqetësuara nga njeriu. Kjo kategori përbëhet nga dy nënkategori kryesore:

a) nënkategoria A, që është “zona e mbrojtur”, e menaxhuar kryesisht për qëllime shkencore ose “rezervat shkencor”, që ruhet dhe menaxhohet për qëllime shkencore dhe mbrojtjen tërësore të botës së gjallë;

b) nënkategoria B, që është “zonë e mbrojtur”, e menaxhuar kryesisht për mbrojtjen e natyrës së egër ose “rezervë strikte natyrore”, që ruhet e menaxhohet në mënyrë të atillë që të ruajnë gjendjen e tyre natyrore.

2. Në rezervën strikte natyrore zbatohet shkalla e parë e mbrojtjes, pasi në të janë të ndaluara të gjitha aktivitetet njerëzore që mund ta dëmtojnë dhe ku objektivat kryesore janë:

a) ruajtja e biodiversitetit të zonës duhet të jetë e arritshme nëpërmjet mbrojtjes dhe të mos kërkojë menaxhim aktiv ose manipulim të habitateve;

b) të minimizohen çrregullimet dhe shqetësimet nëpërmjet planifikimit të kujdesshëm të realizimit të kërkimit shkencor dhe të aktiviteteve të tjera të miratuara;

c) të kufizohen kontaktet e publikut me zonën dhe të përjashtohet përdorimi i saj për pushim e çlodhje;

ç) të lejohet prania e vizitorëve pa mjete të motorizuara në atë nivel që t'i shërbejë sa më mirë mirëqenies fizike dhe shpirtërore të tyre dhe të ruhet cilësia e natyrës së egër të zonës për brezat e sotëm dhe të ardhshëm.

Neni 16

Parku kombëtar (Kategoria II)

1. “Park kombëtar” shpallen territoret e gjera, zakonisht jo më të vogla se 1 000 ha, unike për nga vlerat kombëtare dhe ndërkombëtare, që ruhen dhe menaxhohen për mbrojtjen e ekosistemeve, llojeve, për edukim dhe rekreacion (çlodhje e argëtim), që rregullojnë përdorimin e qëndrueshëm nga ana e njeriut të burimeve natyrore.

2. Në “Parkun kombëtar” zbatohet shkalla e mbrojtjes mjedisore të zonës që ka si objektiv të mbajë territorin në gjendje natyrore, ku të ruhen komunitetet biotike, të resurseve gjenetike dhe llojeve për të siguruar stabilitetin ekologjik dhe diversitetin dhe ku:

a) përjashtohet njeriu nga shfrytëzimi ose zënia me aktivitete intensive;

b) nuk lejohet shfrytëzimi i tokës me teknologji intensive, me mjete dhe mënyra që shkaktojnë ndryshime rrënjësore në biodiversitet, në strukturën dhe funksionet e ekosistemeve ose që dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme sipërfaqen e tokës;

c) janë të ndaluara ndërtimi i zonave urbane, i autostradave, hekurudhave, linjave të prodhimit të energjisë, si hidrocentrale, linjave të tensionit të lartë dhe sistemeve të naftës e të gazit me shtrirje të gjatë;

ç) nuk lejohet ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;

d) çdo aktivitet që bie ndesh me objektivat e mbrojtjes së zonës dhe që përcaktohen në planin e menaxhimit.

3. Në këtë zonë mund të ushtrohen veprimtari që sigurojnë krijimin e mundësive shpirtërore, shkencore, edukative, çlodhëse të vizitorëve, në përputhje me kërkesat mjedisore, kulturore dhe të planit të menaxhimit, por vetëm pasi të pajisen me miratimin e institucioneve shtetërore, që synojnë:

a) ruajtjen e zonës në një gjendje natyrore ose sa më afër natyrës;

b) respektimin e vlerave ekologjike, geomorfologjike, objekteve të shenjta ose estetike, për të cilat zona merret në mbrojtje;

c) marrjen në konsideratë që banorët lokalë kanë të drejta, të tilla si, peshkimin, kullotjen dhe drutë e zjarrit, deri në atë masë sa ato të mos dëmtojnë objektivat e tjerë të menaxhimit.

4. Me propozim me shkrim dhe të arsyetuar të administratës së ruajtjes së zonës, AKZM-ja mund të miratojë:

- a) kullotjen dhe kalimin e kafshëve shtëpiake dhe ngritjen e objekteve të lehta ose të përkohshme për mbajtjen e tyre;
- b) vendosjen e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave;
- c) vozitjen me barka, kanoe dhe mjete të tjera lundrimi jomotorike, gjithmonë në rastin kur për aktivitete të tilla nuk nevojiten investime paraprake, të cilat kërkojnë që të ndryshojë sasia e ujit apo flukset e rrjedhave ujore në vendin e propozuar;
- ç) fluturime joushtarake me helikopterë, balona, deltaplane etj.;
- d) lëvizje dhe parkim automjesh jashtë rrugëve dhe vendeve të caktuara;
- dh) ngjitje alpine, ski, kampingje dhe ndezje zjarri jashtë pikave të caktuara;
- e) mbledhje bimësh, frutash, farash e kërpudhash;
- ë) ushtrim veprimtarish të strukturave turistike sezonale që nuk kërkojnë zënie përfundimtare të tokës.

5. Kur administrata e ruajtjes së parkut vëren se cenohet qëllimi për të cilin zona është shpallur “Park kombëtar”, mund të kufizojë ose të ndalojë përkohësisht lëvizjen e mjeteve të transportit, peshkimin dhe veprimtari të tjera të lejuara.

6. Me propozimin e AKZM-së, ministri miraton udhëzimin për procedurat e ndalimit të përkohshëm të veprimtarive të miratuara kur po cenohet qëllimi për të cilin është shpallur zona e mbrojtur mjedisore.

7. Në planin e menaxhimit për parkun, sipas nënzonave të administrimit, caktohen qartazi dhe në mënyrë të detajuar veprimtaritë e lejuara, të ndaluara dhe ato për të cilat kërkohet leje e lëshuar nga organet kompetente, sipas legjislacionit shqiptar në fuqi.

Neni 17

Monument natyror (Kategoria III)

1. “Monument natyror” shpallet formacioni natyror (përfshirë edhe elemente të veçanta biologjike) formacioni i veçantë gjeologjik dhe gjeomorfologjik, një depozitë minerale ose një habitat i një lloji të rrallë e të kërcënuar ose me rëndësi e vlerë të veçantë shkencore dhe estetike.

2. Në një “Monument natyror” zbatohet shkalla e mbrojtjes, e njëjtë me “Rezervën strikte”. Zona mbrohet e menaxhohet për ruajtjen e karakteristikave dhe dukurive të veçanta natyrore, kulturore, historike e arkeologjike, për të cilat është shpallur monument.

3. Monumentet natyrore rrethohen nga zona buferike me gjerësi deri në 200 metra nga perimetri i monumentit.

4. Në përputhje me shkallën e mbrojtjes së monumentit dhe me potencialet turistike e rekreacionin e zonës, ministri miraton me urdhër rregulla të veçanta për vizitat ose kalimin e vizitorëve a të turistëve, për afate të shkurtra kohore.

5. Rivlerësimi i listës së monumenteve të natyrës realizohet nga AKM-ja çdo 5 vjet dhe miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 18

Shpellat, kanionet e ujëvarat si monumente natyrore

1. Shpellë është një zgavër/hapësirë nëntokësore, më e gjatë se 5 m, e krijuar në kushte natyrore nën veprimin e faktorëve me origjinë joorganike, e cila shpallet “Monument natyror”. Kur zgavra/hapësira nëntokësore është vertikale quhet shpellë vertikale.

2. Kanioni është fenomeni gjeomorfologjik në formën e një gryke të thellë, me shpate të mprehta, të krijuara nga proceset fiziko-natyrore, në bazën e së cilës, përgjithësisht, rrjedhin ujërat sipërfaqësore sipas rëndësisë së evidentuar në propozimin e ministrit për t’u shpallur. Për kanionet merret si njësi për matjen gjatësia e kanionit.

3. Procedura e shpalljes realizohet pas kryerjes së studimit paraprak shkencor për plotësimin e kushteve nga kanionet dhe ujëvarat që ato të shpallen “Monument natyre”.

4. Hyrja në shpella, eksplorimi dhe studimi i tyre nga subjekte të specializuara, vendase ose të huaja, bëhen me miratimin paraprak me shkrim të AKZM-së, pasi ajo është konsultuar me institucionet shtetërore, me institucionet shkencore me organizatat jofitimprurëse të specializuara dhe me bashkinë përkatëse.

5. Rregullat e hyrjes, eksplorimit dhe studimit të shpellave miratohen me udhëzim të ministrit.

6. Zbulimi i shpellave të reja i njoftohet ministrit dhe AKZM-së me raporte të hollësishme nga subjekti që e ka zbuluar. AKZM-ja bën njoftimet për zbulimin dhe publikon të dhënat e studimeve që gjykon se mund t’u interesojnë grupeve të interesit. Eksploruesve u njihet dhe u sigurohet e drejta e autorësisë së zbulimit, referuar legjislacionit në fuqi për të drejtën e autorit.

7. Rregullat, kriteret dhe procedurat për përdorimin e shpellave për qëllime turistike miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore dhe ministrit përgjegjës për turizmin.

8. Për shpella, kanionet e ujëvarat zbatohet shkalla më e lartë e mbrojtjes, duke mos cenuar mundësinë e vizitimit të tyre për qëllime turistike e shkencore.

Neni 19

Rezervat natyror i menaxhuar/park natyror (kategoria IV)

1. “Rezervat natyror i menaxhuar ose park natyror” shpallen territoret, që përfaqësojnë zona me ndërhyrje aktive të njeriut për qëllime menaxhimi të llojeve dhe habitateve, në mënyrë që të garantohet ruajtja e habitateve dhe të plotësohen kërkesat specifike të llojeve me rëndësi rajonale e vendore, si dhe zonat që përdoren për qëllime studimore, edukative dhe kulturore.

2. Objektivi i shpalljes së rezervatit natyror të menaxhuar është:

a) sigurimi dhe ruajtja e kushteve të habitatit, të domosdoshme për mbrojtjen e llojeve të rëndësishme, grup-llojeve, komuniteteve biotike ose karakteristikave fizike të mjedisit, që kërkojnë ndërhyrje të veçantë për një menaxhim optimal;

b) lehtësimi i kërkimit shkencor dhe monitorimi mjedisor si aktivitete parësore të lidhura me menaxhimin e qëndrueshëm të resurseve natyrore;

c) dhënia e mundësisë popullsisë lokale të përfshirë brenda zonës të sigurojë përfitime ekonomike si një nga objektivat e menaxhimit;

ç) ngritja e zonave të kufizuara për edukimin mjedisor të publikut, vlerësimin e karakteristikave të habitateve dhe të punës për menaxhimin e llojeve në natyrë.

3. Në “Parkun natyror” nuk lejohet të zhvillohen aktivitetet e mëposhtme:

a) ndryshimet e gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve ligatinore;

b) shfrytëzimi dhe zënia e zonës me aktivitete që bien ndesh me qëllimet për të cilat ajo është marrë në mbrojtje.

4. Duke marrë miratimin paraprak me shkrim të administratës së zonës së mbrojtur, në këto zona mund të ushtrohen veprimtaritë e mëposhtme:

a) lëvizja dhe parkimi i automjeteve jashtë rrugëve publike dhe vendeve të caktuara për parkim;

b) mbledhja e bimëve, gjetjeve paleontologjike dhe e gurëve që nuk dëmtojnë habitatin natyror;

c) ngritja dhe funksionimi i objekteve për qëllime ushtarake dhe mbrojtjeje;

ç) vendosja e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave, me përjashtim të atyre që japin të dhëna për objektivat e mbrojtjes së rezervatit;

d) skitë, kampingjet dhe ndezja e zjarreve jashtë pikave të caktuara.

5. Rregullat për kalimet e vizitorëve e të turistëve për afate të shkurtra kohore, me qëllim respektimin e masave mbrojtëse të përcaktuara në planin e menaxhimit, miratohen me udhëzim të ministrit, me propozimin e AKZM-së.

6. Në planin e menaxhimit për RNM/PN-të, sipas nënzonave të administrimit, caktohen qartazi dhe në mënyrë të detajuar veprimtaritë e lejuara, të ndaluara dhe ato për të cilat kërkohet leje e lëshuar nga organet kompetente, sipas legjislacionit shqiptar në fuqi.

Neni 20

Peizazh i mbrojtur (kategoria V)

1. “Peizazh i mbrojtur” shpallen territore të mëdha, me peizazh harmonik e të formuar mirë, me reliev të zhvilluar karakteristik, me larmi ekosistemesh, detare ose tokësore, sipërfaqet brenda të cilave mund të ketë edhe qendra banimi që zhvillojnë aktivitete, si bujqësia, pemëtaria, pylltaria e peshkimi.

2. “Peizazhi i mbrojtur” menaxhohet për mbrojtjen e vlerave peizazhistike të zonës, diversiteti biologjik, si dhe për çlodhje e argëtim. Kjo kategori përfshin tokë/det/ujë në pronësi publike ose private.

3. Në një “peizazh të mbrojtur” zbatohet shkalla e mbrojtjes që ka si objekt kryesor:

a) fuqizimin e ndërveprimit harmonik të natyrës me kulturën për mbrojtjen e cilësisë të peizazhit, përdorimit tradicional të tokës, praktikave ndërtimore dhe manifestimeve sociale e kulturore, karakteristike të zonës;

b) mbështetjen e atyre mënyrave të jetesës dhe aktiviteteve ekonomike që janë në harmoni me natyrën dhe ruajtjen e konstitucionit shpirtëror dhe kulturor të popullsisë lokale;

c) eliminimin, ku është e domosdoshme, dhe parandalimin e përdorimit të tokës dhe kryerjen e aktiviteteve që janë të papërshtatshme në përmasa dhe/ose përmbajtje;

ç) krijimin e mundësive për kënaqësi të publikut përmes çlodhjes dhe turizmit, në përputhje me karakterin dhe përmasat e karakteristikave thelbësore të zonës;

d) nxitjen e aktiviteteve shkencore dhe edukative, të cilat ndihmojnë në zhvillimin dhe mirëqenien për një kohë të gjatë të popullsisë lokale dhe në sigurimin e mbështetjes së gjerë publike për mbrojtjen e mjedisit të zonave të mbrojtura të tilla;

dh) sjelljen e përfitimeve ekonomike dhe dhënien e kontributit në rritjen e mirëqenies së popullsisë lokale përmes shfrytëzimit të produkteve natyrore, si pyje dhe prodhimi i peshkut, dhe shërbimeve, si uji i pastër ose të ardhura që vijnë nga format e përshtatshme të turizmit.

4. Veprimtaritë, që ndryshojnë përdorimin e territorit si ndërtimet, trajtimi i ujërave të zeza në ferma, ndërtimi i autostradave, i kanaleve lundruese dhe i zonave urbane, si dhe veprimtari të ngjashme me këto, lejohen të ushtrohen vetëm nëse subjekti që kërkon të kryejë veprimtarinë është pajisur me leje nga Këshilli Kombëtar i Territorit.

5. Për ushtrimin e veprimtarive të poshtëshënuara është i mjaftueshëm miratimi me shkrim i administratës së zonës së mbrojtur mjedisore:

a) përdorimi i kimikateve e i pesticideve për tokat bujqësore;

b) ndezja e zjarreve jashtë vendeve e pikave të caktuara;

c) lëvizja me mjete transporti jashtë rrugëve dhe vendeve të caktuara. Ky rregull nuk zbatohet për automjetet dhe makineritë shtetërore, bujqësore e pyjore, të zjarrfikësve, autoambulancave, makinerive të shërbimeve veterinarë dhe atyre të menaxhimit të ujërave;

ç) organizimi i garave me automjete, motoçikleta e biçikleta;

d) praktika të përdorimit unik apo tradicional të tokës dhe organizime sociale që shprehen në vendbanime njerëzore, zakonet lokale dhe besimet fetare, pas pajisjes me leje mjedisi.

6. Në planin e menaxhimit për PM-të, sipas nënzonave të administrimit, caktohen qartazi dhe në mënyrë të detajuar veprimtaritë e lejuara, të ndaluara dhe ato për të cilat kërkohet leje e lëshuar nga organet kompetente, sipas legjislacionit shqiptar në fuqi.

Neni 21

Zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara (kategoria VI)

1. “Zona të mbrojtura mjedisore të burimeve të menaxhuara” shpallen territore të gjera, relativisht të izoluar dhe të pabanuara ose pak të populluara.

2. Këto zona përmbajnë kryesisht sisteme natyrore, që përcaktohen si të tilla që mbarështimi të sigurojë mbrojtje afatgjatë dhe ruajtje të diversitetit biologjik, në të njëjtën kohë.

3. Në një zonë të mbrojtur mjedisore të burimeve të menaxhuara zbatohet shkalla e mbrojtjes, me qëllim:

a) mbrojtjen dhe ruajtjen e diversitetit biologjik dhe të vlerave të tjera të zonës për një kohë të gjatë;

b) dhënien e kontributit në zhvillimin rajonal dhe kombëtar;

c) nxitjen e praktikës mbarështuese për qëllime të zhvillimit të qëndrueshëm;

ç) mbrojtjen e burimeve gjenetike ose sistemeve drufrutore me karakteristika natyrore;

d) mbrojtjen e burimeve natyrore bazë nga përdorimet për qëllime të tjera të tokës që mund të jenë dëmtoese për diversitetin biologjik të zonës.

Neni 22

Zona të mbrojtura detare

1. “Zonë e mbrojtur detare” shpallet çdo sipërfaqe detare, bregdetare e nënujore, shtrati i detit dhe ishujt, së bashku me florën, faunën, habitatet e peizazhin dhe karakteristikat historike, kulturore e arkeologjike, e destinuar për:

a) mbrojtjen e biodiversitetit, të ekosistemeve, habitateve dhe llojeve të rrezikuara dhe veçanërisht të kërcënuara në mënyrë kritike, të llojeve autoktone dhe atyre migratore të faunës detare apo të shumëllojshmërisë gjenetike;

b) mbrojtjen e cilësisë së ujit, parandalimin dhe shkatërrimin e ndotësve;

c) mbrojtjen e peizazhit dhe të pasurive nënujore, bregdetare e funddetit;

ç) ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike të gjallesave;

d) mbrojtjen e natyrës dhe mbijetesën e llojeve gjatë zhvillimit të turizmit detar, bregdetar e nënujor, duke ruajtur habitatet e llojet;

dh) restaurimin dhe rivendosjen e llojeve të kërcënuara e të ekosistemeve të degraduara, veçanërisht për peshkimin, dhe të gjallesave të tjera si rrjedhojë e veprimtarive me ndikim negativ dhe ndaj ndryshimeve klimatike;

e) përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, detare e bregdetare, ruajtjen afatgjatë dhe praktikën e peshkimit të qëndrueshëm tradicional;

ë) zhvillimin e veprimtarive, me qëllim ruajtjen dhe menaxhimin e integruar të zonës;

f) kërkimin dhe monitorimin për qëllime shkencore.

2. “Zona e mbrojtur detare” trajtohet sipas kategorive të paraqitura në nenin 14 të këtij ligji. Në zonat e mbrojtura detare zbatohen shkallët e mbrojtjes, të specifikuara në nenet përkatëse të kategorive të zonave të mbrojtura dhe që përkojnë me objektivat e mbrojtjes.

3. Në këto zona janë të ndaluara të gjitha veprimtaritë, të cilat:

a) shfrytëzojnë, tjetërsojnë apo modifikojnë habitatet dhe llojet e gjallesave bregdetare e detare;

b) nxjerrin ose mbledhin elemente natyrore detare si të koraleve, bivalvoreve dhe të pasurive të tjera biologjike e jobiologjike natyrore nënujore;

c) dëmtojnë shpellat dhe habitatet nënujore;

ç) marrin çfarëdolloj kampioni detar, gjetje minerare dhe paleontologjike, pastrojnë territore apo marrin shkëmbinj dhe rërë nga funddeti për qëllime të ndryshme nga ato shkencore, kërkimore apo të inventarizimit/evidentimit;

d) ndërtojnë mbi e nën sipërfaqen e ujit impiante të akuakulturës dhe shfrytëzimit të peshkimit;

dh) hedhin inerte dhe mbetje urbane, derdhin ujëra të zeza të patrajuara dhe kimikate e hidrokarbure;

e) marrin apo zhvendosin objekte me vlera natyrore, historike e arkeologjike, me qëllim këmbimin apo tregtimin e këtyre objekteve;

ë) tjetërsojnë territorin e habitateve apo të peizazhit me ndërtime të përhershme, si dhe aktivitete minerare apo të shfrytëzimit të gazit e të naftës;

f) dëmtojnë pasuritë e trashëgimisë kulturore.

4. Në planin e menaxhimit për zonat e mbrojtura detare dhe bregdetare, sipas nënzonave të administrimit, caktohen qartazi dhe në mënyrë të detajuar veprimtaritë e lejuara, të ndaluara dhe ato për të cilat kërkohet leje e lëshuar nga organet kompetente, sipas legjislacionit shqiptar në fuqi.

Neni 23

Kurora e gjelbër

1. “Kurorë e gjelbër” shpallet me vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit, në kuptim të zonës së mbrojtur pyjore, një sipërfaqe brenda territorit administrativ të bashkisë me qëllim mbrojtjen e kurorave të gjelbra të çdo bashkie në Republikën e Shqipërisë dhe është detyrim për çdo bashki.

2. “Kurora e gjelbër” siguron përdorim të qëndrueshëm të territorit dhe zhvillim të veprimtarive, që i përshtaten karakterit të zonës dhe që lidhen ekskluzivisht me nevojat e komunitetit.

3. Miratimi i kriterëve dhe procedurave të shpalljes së “Kurorës së gjelbër” dhe përcaktimi i rregullave dhe i përgjegjësisë në lidhje me administrimin, mbrojtjen dhe ruajtjen e kurorës bëhen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit që mbulon mjedisin.

4. Planet e menaxhimit të “Kurorës së gjelbër” miratohen me urdhër të ministrit dhe i dërgohen për zbatim bashkive.

Neni 24

Parqet natyrore bashkiake

1. “Park natyror bashkiak” shpallet me vendim të këshillit bashkiak, në kuptim të zonës së mbrojtur mjedisore, e njëzuar me kategoritë IV të ligjit, brenda territorit administrativ të një ose më shumë bashkive, pas dhënies së miratimit paraprak që bëhet nga ministri përgjegjës për zonat e mbrojtura.

2. Parqet natyrore bashkiake sigurojnë përdorim të qëndrueshëm të territorit dhe zhvillimin e veprimtarive, që i përshtaten karakterit të zonës dhe që lidhen ekskluzivisht me nevojat e komunitetit.

3. Miratimi i kriterëve, procedurave të shpalljes dhe administrimit të parqeve natyrore bashkiake bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore.

4. Planet e menaxhimit të parqeve bashkiake miratohen me urdhër të ministrit dhe i dërgohen për zbatim bashkive menjëherë sapo miratohet zona e parkut.

5. Parqet natyrore bashkiake përfshihen në Rrjetin Kombëtar të Zonave të Mbrojtura, pas miratimit të planit të menaxhimit nga ministri përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore.

Neni 25

Zonë e mbrojtur ndërkufitare

1. “Zona e mbrojtur ndërkufitare” është pjesa e tokës dhe/apo ajo ujore, e shtrirë në më shumë se një shtet, që integrohet në menaxhimin e përbashkët sipas dispozitave ligjore në fuqi të

secilit vend dhe në bazë të konventave e të udhëzimeve ndërkombëtare, të pranuar nga të dyja palët, për krijimin e rrjetit të zonave të mbrojtura dhe për të gjitha veprimtaritë ekonomike, shoqërore, kulturore, historike e argëtuese njerëzore, që ndikojnë në përmirësimin e marrëdhënieve e të jetesës së komuniteteve ndërkufitare.

2. Objektivat kryesorë të mbrojtjes ndërkufitare janë:

- a) mbrojtja dhe mirëmbajtja e natyrës, peizazhit dhe të biodiversitetit;
- b) bashkëpunimi ndërkombëtar;
- c) promovimi i vlerave natyrore, kulturore dhe të zhvillimit të qëndrueshëm;
- ç) përdorimi i qëndrueshëm dhe i balancuar i tokës dhe i burimeve natyrore e biologjike;
- d) zbutja e varfërisë dhe rritja e mirëqenies së popullatave ndërkufitare;
- dh) integrimi ndërkufitar ekonomik, social dhe kulturor;
- e) ruajtja e sigurisë, e paqes dhe e përmirësimit të marrëdhënieve ndërmjet popullatave ndërkufitare.

3. Për mirëmenaxhimin e këtyre zonave krijohen komitete të përbashkëta. Përbërja dhe funksionimi i tyre përcaktohen në marrëveshjet e përbashkëta që hartohen për këtë qëllim.

Seksioni V

Zona të mbrojtura me interes ndërkombëtar

Neni 26

Zonë veçanërisht e mbrojtur si habitat i llojeve të shpendëve ujorë (zonat “Ramsar”) dhe “Zonat e rëndësishme për zogjtë” (IBA)

1. Ligatinat, kënetat, moçalishtet, sipërfaqet ujore natyrore me ujë të ëmbël, të njelmët ose të kripur, të përhershme apo të përkohshme, që përfaqësojnë bioqendra e biokorridore me rëndësi rajonale e kombëtare për vlerat e tyre biologjike, ekonomike, sociale dhe si pasuri të trashëgimisë natyrore shpallen “Zonë veçanërisht e mbrojtur si habitat i llojeve të shpendëve ujorë” dhe përfshihen në listën e ligatinave me rëndësi ndërkombëtare.

2. Një zonë veçanërisht e mbrojtur mjedisore për ruajtjen e habitateve të llojeve gëzon të paktën një nga veçoritë e mëposhtme:

- a) të jetë përfaqësues i rrallë ose shembull unik i një lloji natyror, i gjetur brenda rajonit përkatës biogeografik;
- b) të konsiderohet i rëndësishëm në qoftë se mbështet plotësisht mbrojtjen e llojeve të rrezikuara ose të rrezikuara në mënyrë kritike apo të kërcënuara të komuniteteve ekologjike;
- c) të jetë i rëndësishëm në qoftë se mbështet popullata të bimëve dhe/ose të kafshëve për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike të një rajoni të veçantë biogeografik;
- ç) të ofrojë kushte ripërtëritjeje natyrore, qetësi, strehimi, folenizimi dhe shumimi për llojet bimore dhe/ose llojet e kafshëve gjatë fazave në ciklet e tyre të jetës;
- d) të ofrojë rregullisht praninë e individëve në një popullatë të një lloji ose nënlojeve të shpendëve ujorë dimëruar e folenizues;
- dh) kur është një burim i rëndësishëm për ushqim për peshqit, të ofrojë vendosjen e vezëve dhe/ose rrugët e migrimit të tyre.

3. Kërkesat për mbrojtjen e habitateve, të llojeve të kërcënuara dhe endemike, të rrugëve të shtegimit dhe kushteve të shumimit kryhen në përpunime me dispozitat e legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e biodiversitetit dhe të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e faunës së egër.

4. Ligatinat dhe tokat e lagëta si ekosisteme të trashëgimisë natyrore janë të patjetërsueshme dhe në to ushtrohen vetëm veprimtaritë tradicionale të bujqësisë, peshkimit, pyjeve dhe turizmi mjedisor, me miratim edhe të AKZM-së.

5. Në “zonën veçanërisht të mbrojtur mjedisore si habitat i shpendëve ujorë”:

- a) çdo lloj ndërhyrjeje me karakter ndërtimor ose veprimtari të tjera të çfarëdolloji në një largësi 1 500 m nga vija e ujit, duke përjashtuar ndërtimet me konstruksion të lehtë druri apo

materiali tjetër miqësor ndaj mjedisit, duhet miratuar me vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit;

b) janë të ndaluara veprimtaritë që sjellin dëmtime apo shqetësime për llojet e kafshëve e të shpendëve të egra dhe të peshqve me banim të përhershëm, të përkohshëm dhe në rrugëkalimet e shpendëve shtegtarë e të emigrimit të peshqve.

6. Për zonat “Ramsar” hartohen plane menaxhimi sipas kërkesave të këtij ligji.

Neni 27

Rezervat e biosferës

1. “Rezerva të biosferës” shpallen zonat relativisht të mëdha me ekosisteme tokësore, ujore, bregdetare dhe detare, në të cilat, nëpërmjet menaxhimit të duhur të tokës, ruajtjes së ekosistemit dhe të biodiversitetit, ndërthuret shfrytëzimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për përfitim të komuniteteve lokale. Këto zona bazohen në rregullat dhe principet e programit “Njeriu dhe biosfera” të konventës së UNESCO-s.

2. Tri qëllimet kryesore të “Rezervave të biosferës” janë:

a) ruajtja e shumëllojshmërisë natyrore dhe kulturore;

b) sigurimi i modeleve të zhvillimit të qëndrueshëm, i cili mbështet bashkekzistencën e popullsisë lokale me mjedisin prej të cilit varet jeta e tyre;

c) kërkimi, monitorimi, edukimi dhe trajnimi.

3. “Rezervat e biosferës” bazohen në tre komponentë të ndarjes territoriale:

a) zonat kufizuese të mbrojtura strikte;

b) zonat buferike që rrethojnë ose vijnë pas zonës kufizuese ku lejohen vetëm aktivitetet konservuese të përshtatshme;

c) një zonë e ndërmjetme fleksibël ku kryhen praktika të mbarështimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore.

4. Në rastet kur në sipërfaqen e “Rezervës së biosferës” përfshihen edhe territore të zonave të mbrojtura, merret në konsideratë zonimi i territorit të miratuar për to.

Neni 28

Zonat e veçanta të ruajtjes së rrjetit ekologjik të zonave me interes për komunitetin europian

1. “Zona të veçanta ruajtjeje” shpallen zonat ku strehohen tipat e habitateve natyrore me interes për komunitetin europian dhe të habitateve të llojeve me interes për këtë komunitet. Këto zona janë pjesë e rrjetit ekologjik kombëtar dhe mund të përfshijnë edhe zona të mbrojtura brenda rrjetit të zonave të mbrojtura, si dhe ekosisteme, habitate e peizazhe jashtë këtij.

2. Zona, rajoni biogeografik apo llojet, që ndikojnë dukshëm në mirëmbajtjen apo rivendosjen e tipit të habitatit natyror, me interes për komunitetin europian ose me një status ruajtjeje të favorshëm, brenda rajonit apo rajoneve biogeografike në fjalë, shpallen “zona të veçanta ruajtjeje”, me qëllim vendosjen e masave të nevojshme mbrojtëse për mbajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të habitateve natyrore ose të popullatave të llojeve, për të cilat është përcaktuar zona. Këto zona mund të jenë pjesë e rrjetit ekologjik brenda zonave të mbrojtura ose të lidhura me biokorridore me zonat e mbrojtura.

3. Në rrjetin e zonave me interes për komunitetin europian përfshihen zona të veçanta të ruajtjes për:

a) habitatet dhe/ose llojet;

b) shpendët.

Kriteret e vlerësimit dhe të shpalljes së zonave me interes për komunitetin europian

1. Vlerësimi i rëndësisë së zonave për çdo habitat natyror, përfshirë tipat e habitateve natyrore kryesore dhe llojet kryesore, bëhet sipas këtyre kriterëve:

A. Kriteret e vlerësimit të zonës për një tip të caktuar habitat natyror, me interes për komunitetin europian, si:

- a) shkalla e përfaqësueshmërisë së tipit të habitatit natyror në zonën përkatëse;
- b) sipërfaqja e zonës së mbuluar nga tipi i habitatit natyror në raport me sipërfaqen e përgjithshme, të mbuluar nga ai tip habitat natyror, brenda territorit kombëtar;
- c) shkalla e ruajtjes së strukturës dhe funksioneve të tipit të habitatit natyror në fjalë dhe mundësitë e ripërtëritjes;
- ç) vlerësimi në nivel ndërkombëtar i vlerës së zonës për ruajtjen e tipit përkatës të habitatit natyror.

B. Kriteret e vlerësimit të zonës për një lloj, me interes për komunitetin europian, si:

- a) madhësia dhe dendësia e popullatës së llojit të pranishëm në zonë në raport me popullatat e pranishme brenda territorit kombëtar;
- b) shkalla e ruajtjes së tipareve të habitatit, të cilat janë të rëndësishme për llojin në fjalë dhe mundësitë e ripërtëritjes;
- c) shkalla e izolimit të popullatës së pranishme në zonë në raport me shtrirjen natyrore të llojit;
- ç) vlerësimi global i vlerës së vendit për ruajtjen e llojit përkatës.

2. Në bazë të kriterëve të përcaktuara në pikën 2, të këtij neni, dhe të të dhënave përkatëse shkencore, ministri përgjegjës për mjedisin miraton me urdhër listën e zonave shqiptare, duke përcaktuar tipat e habitateve natyrore, me interes për komunitetin europian dhe llojet, me interes për këtë komunitet, autoktone për territorin shqiptar e që ndodhen në zonë. Në listë identifikohen ato zona, ku gjenden një ose disa tipa habitatesh natyrore përparësore ose lloje përparësore.

3. Për llojet e kafshëve, që gjenden në sipërfaqe të gjera, zonat përpunohen me vendet brenda shpërndarjes natyrore të këtyre llojeve dhe përfaqësojnë faktorët fizikë dhe biologjikë, thelbësorë për jetën dhe riprodhimin e tyre.

4. Për llojet ujore, që gjenden në sipërfaqe të gjera, zonat propozohen vetëm në rastet kur janë qartësisht të identifikueshme dhe përfaqësojnë faktorët fizikë dhe biologjikë, të domosdoshëm për jetën dhe riprodhimin e tyre.

5. Lista dhe të dhënat përkatëse për çdo zonë i dërgohen Komisionit Europian. Në këto të dhëna përfshihen harta e zonës, emri, vendndodhja, shtrirja dhe të dhëna të tjera, si rezultat i zbatimit të kriterëve të përmendura në pikën 2 të këtij neni.

6. Rregullat për shpalljen e zonave të veçanta të ruajtjes miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

Objektivat dhe elementet e rrjetit ekologjik të zonave me rëndësi për komunitetin europian

1. Rrjeti ekologjik i zonave me rëndësi për komunitetin europian (SCIs) përbëhet nga rrjeti i zonave të mbrojtjes dhe ka objektiv mbajtjen ose rivendosjen e një statusi të favorshëm ruajtjeje për ekosistemet, habitatet dhe peizazhet. Ky rrjet konsiston në Zonat e Rëndësisë së Veçantë, sipas direktivës së habitateve dhe Zonat e Mbrojtjes, sipas direktivës së shpendëve.

2. Rrjeti ekologjik formohet nga:

- a) zona qendrore, me rëndësi europiane për ruajtjen e diversitetit biologjik, ku përfshihen ekosisteme natyrore e gjysmënatyrore, habitate dhe peizazhe;
- b) korridoret për të përmirësuar lidhjen e zonave qendrore, duke mbështetur lëvizjen e llojeve;

c) zonat buferike për të mbështetur dhe mbrojtur rrjetin ekologjik nga ndikimet e jashtme dhe ku brenda tyre të promovohet zhvillimi i qëndrueshëm dhe ekologjik.

Neni 31

Zhvillimi, planifikimi, bashkërendimi dhe drejtimi i rrjetit

1. Ministria bashkërendon punën për ngritjen dhe funksionimin e rrjetit ekologjik të zonave me rëndësi për komunitetin europian.

2. Planifikimi, bashkërendimi dhe drejtimi i rrjetit ekologjik të zonave me rëndësi për komunitetin europian specifikohen në planin e administrimit të rrjetit, i cili ripunohet periodikisht dhe vihet në dispozicion të organeve shtetërore dhe shoqërisë civile.

3. Në planin e administrimit të rrjetit përcaktohen:

- a) objektivat e rrjetit;
- b) kontributi i secilit element të rrjetit për të arritur këta objektiva;
- c) mangësitë e rrjetit;
- ç) plan veprimi për të arritur objektivat.

Neni 32

Menaxhimi i zonave të veçanta të ruajtjes

1. Ministria përgatit database-n e shoqëruar me hartat GIS për zonat e veçanta që duhet të shpallen të mbrojtura.

2. Për “zonat e veçanta të ruajtjes”, ministria merr masa mbrojtëse, ku përfshihen planet menaxhuese të hartuara për zonat ose të integruara në plane të tjera zhvillimi, si dhe masa juridike, administrative, teknike, në përputhje me kërkesat ekologjike të tipave të habitateve natyrore dhe të llojeve, me interes për komunitetin europian.

Seksioni VI

Veprimtaritë ekonomike në zonat e mbrojtura

Neni 33

Veprimtaritë që lejohen pasi të jenë pajisur me miratim paraprak

1. Veprimtaritë që lejohen të ushtrohen në zonat e mbrojtura mjedisore pasi të jenë pajisur me miratimin paraprak të organit, brenda fushës së përgjegjësisë shtetërore të të cilit është veprimtaria e mëposhtme:

- a) çdo veprimtari tjetër në përputhje me Planin e Menaxhimit;
- b) monitorime të gjendjes mjedisore, të ekosistemit, të habitateve dhe të llojeve floristike e faunistike;
- c) ndërhyrjet e nevojshme për rigjenerimin dhe shëndetësimin;
- ç) struktura në përputhje me përcaktimet e Planit të Menaxhimit në shërbim të aktiviteteve turistike;
- d) çdo veprimtari tjetër në përputhje me vendimin e Këshillit Kombëtar të Territorit.

2. Në zonat e mbrojtura detare, liqenore dhe lumore lejohen të ushtrohen veprimtaritë e mëposhtme pasi të jenë pajisur me miratimin paraprak:

- a) monitorimet e gjendjes mjedisore, të ekosistemit, të habitateve dhe të llojeve floristike e faunistike;
- b) zhytjet dhe turizmi nënujor i qëndrueshëm me metoda miqësore ndaj mjedisit;
- c) ndërtimet turistike të përkohshme, sezonale me konstruksione të lehta, miqësore ndaj mjedisit;
- ç) çdo veprimtari tjetër në përputhje me Planin e Menaxhimit;

- d) çdo veprimtari tjetër në përputhje me vendimin e Këshillit Kombëtar të Territorit.
3. Përjashtim nga kërkesa për miratim paraprak bëjnë veprimtaritë ushtarake, të cilat mund të ushtrohen pasi të jenë pajisur me leje mjedisore.

Neni 34

Peshkimi në zonat e mbrojtura detare e bregdetare

1. Në zonat e mbrojtura detare e bregdetare është i ndaluar peshkimi për qëllime tregtimi, referuar dispozitave të legjislacionit në fuqi për peshkimin dhe akuakulturën. Peshkimi tregtar lejohet vetëm në zonat e mbrojtura detare e bregdetare, pjesë e kategorive IV, V dhe VI, pas miratimit me urdhër të Drejtorit të Përgjithshëm të AKZM-së të kushteve që duhet të zbatohet peshkimi në këtë zonë.

2. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, peshkimi në zonat e mbrojtura detare dhe bregdetare dhe peshkimi në ujërat e brendshme, i cili rregullohet me dispozitat e legjislacionit në fuqi për peshkimin dhe akuakulturën, përpara se të miratohet si aktivitet, merr miratimin me urdhër të ministrit. Në rastet kur aktiviteti është duke u kryer sepse është miratuar apo është kontraktuar më parë, rregullat do të përcaktohen në marrëveshjen midis subjektit që ushtron veprimtarinë e peshkimit dhe ADZM-së që mbulon zonën e mbrojtur detare a bregdetare, në bazë të objektivave të mbrojtjes së zonës, kërkesave të planit të menaxhimit të saj dhe lejes së dhënë për peshkimin.

KREU III

NDRYSHIMI I ZONAVE TË MBROJTURA

Neni 35

Heqja dhe ndryshimi i statusit të zonës së mbrojtur

1. Një zone të mbrojtur i hiqet ose i ndryshohet statusi i mbrojtjes, sipas këtij ligji, kur kanë ndryshuar rrethanat dhe qëllimi për të cilat ajo e fitoi këtë status.

2. Heqja e statusit të një zone të mbrojtur kombëtare bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit, pas marrjes së mendimit nga ministria/ministritë që mund të ketë/kenë propozuar heqjen ose ndryshimin e statusit nga bashkia, ekspertë të florës dhe faunës, institucionet kërkimore-shkencore, shoqëria civile dhe nga pronarët privatë kur në zonën e mbrojtur janë përfshirë edhe pronat e tyre, si dhe nga subjektet që kryejnë veprimtari në zonë, të pajisur me leje mjedisi.

3. Në propozimin për heqjen e statusit të një zone të mbrojtur mjedisore përfshihen:

- a) argumentimi për heqjen e statusit;
- b) vlerësimi i ndikimit në mjedis, që pasqyron ndikimin në kategorizimin ekzistues të zonës së mbrojtur në biodiversitetin dhe në popullatat ose bashkësitë vendore;
- c) përshkrimi i masave zbutëse;
- ç) rezultatet e proceseve të bashkërendimit dhe këshillimit me grupet e interesit të shoqërisë civile, veçanërisht me popullatat ose bashkësitë brenda dhe përreth zonës së mbrojtur, duke përfshirë një përmbledhje të komenteve të marra dhe reflektimin në propozim.

Neni 36

Ndryshimi i sipërfaqes

1. Miratimi i ndryshimit të sipërfaqes së zonës së mbrojtur mjedisore, zgjerimi ose pakësimi i saj bëhen me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas propozimit të ministrit ku argumentohet nevoja e ndryshimit konkret që do të përmirësojë rrjetin dhe mbrojtjen e zonës pas vendimit të KKT-së për ndryshimin e sipërfaqes së zonës së mbrojtur mjedisore.

2. Propozimi për ndryshimin e sipërfaqes së zonës konsultohet paraprakisht me komunitetin vendas, me pronarët, pronat e të cilëve, sipas rastit, përfshihen ose hiqen nga sipërfaqja e zonës, me subjektet që ushtrojnë veprimtari brenda zonës, me institucionet shkencore, me organet e qeverisjes vendore ku shtrihet zona dhe argumenton nevojën e ndryshimit.

KREU IV

STRUKTURAT E MENAXHIMIT TË ZONAVE TË MBROJTURA

Neni 37

Ministria

1. Ministria përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore është institucioni qendror politikëbërës për mbrojtjen dhe administrimin e zonave të mbrojtura në Republikën e Shqipërisë.

2. Ministria është institucioni përgjegjës për propozimin e shpalljes së krijimit, ndryshimit dhe heqjes së zonave të mbrojtura, miratimin e hartimin e planeve të menaxhimit të tyre, zonimin, rritjen e sipërfaqes, rishikimin e statusit të zonave të mbrojtura.

3. Detyrat kryesore të ministrisë janë:

a) identifikimi i masave që lidhen me administrimin e zonave të mbrojtura ekzistuese, klasifikimin e tyre, të rrjetit ekologjik, të zonave “Ramsar”, identifikimin e zonave të reja dhe procedurat për shpalljen e tyre;

b) koordinimi i punës për kryerjen e studimeve, konsultimeve dhe hartografimit për shpalljen e zonave të reja të mbrojtura;

c) koordinimi i punës për identifikimin dhe vlerësimin e habitateve me interes ruajtjeje për llojet e faunës së egër;

ç) sigurimi dhe përgatitja e politikave kombëtare për menaxhimin e rrjetit të zonave të mbrojtura të Shqipërisë;

d) propozimi për shtimin e zonave të mbrojtura dhe përfshirjen e tyre në rrjetin kombëtar;

dh) dhënia e kontributit dhe koordinimi i punës për përgatitjen e planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura për zbatimin e tyre;

e) miratimi dhe publikimi i planit të zonave që do të shpallen të mbrojtura në vitin pasardhës;

ë) miratimi i objektivave për monitorimin e zonave të mbrojtura dhe koordinimi i punës për realizimin e tyre.

Neni 38

Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura

1. Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM) është institucioni qendror shtetëror përgjegjës për zonat e mbrojtura, në varësi të ministrit, dhe ka për detyrë administrimin e kontrollin e tyre në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. AKZM-ja ka statusin e Drejtorisë së Përgjithshme, në nivel qendror, ndërsa në nivel vendor organizohet në bazë qarku, sipas administratave rajonale të zonave të mbrojtura.

3. Funksionet, përbërja, përgjegjësitë, të drejtat dhe detyrat e Agjencisë, si organ qendror i specializuar për zonat e mbrojtura dhe institucioneve të varësisë së saj parashikohen shprehimisht në këtë ligj si dhe miratohen me vendimin përkatës të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

4. Struktura dhe organigrama e AKZM-së dhe institucioneve të varësisë së saj miratohen me urdhër të Kryeministrit.

5. Në detyrat kryesore të AKZM-së përfshihen:

a) udhëheqja, drejtimi, organizimi dhe kontrolli i vazhdueshëm i strukturave të zonave të mbrojtura që ka në varësi;

b) aktualizimi dhe dinamizimi i përmbajtjes së mbrojtjes e të menaxhimit të zonave, nëpërmjet

kultivimit të koncepteve, praktikave e skemave bashkëkohore që përdoren nga vendet e përparuara në punën me zonat e mbrojtura;

c) menaxhimi dhe administrimi i rrjetit të zonave të mbrojtura, habitateve dhe llojeve natyrore e gjysmënatyrore me interes të ruajtjes, në përputhje me legjislacionin mjedisor shqiptar në fuqi, si dhe me konventat e marrëveshjet ndërkombëtare mjedisore;

ç) krijimi dhe zbatimi i sistemit dokumentar të formatuar e të standardizuar, me të cilin punojnë strukturat menaxhuese të zonave të mbrojtura në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë;

d) krijimi i Skedarit, Portalit dhe Databazës Kombëtare të Zonave të Mbrojtura, si pjesë e veçantë e Portalit, Skedarit Kombëtar të Mjedisit;

dh) kryerja e analizave dhe përgjithësimeve periodike për problemet bazë të zonave të mbrojtura dhe informimi i vazhdueshëm i ministrit;

e) krijimi dhe zbatimi i metodologjisë për hartimin e planeve të menaxhimit të zonave të mbrojtura;

ë) gjallërimi i edukimit mjedisor dhe ndërgjegjësimi i komuniteteve lokale e të publikut në tërësi për zonat e mbrojtura;

f) promovimi i formave, metodave, mënyrave racionale për grumbullimin regjistrimin, përpunimin dhe shpërndarjen e informacionit për zonat e mbrojtura;

g) miratimi i veprimtarive në zonat e mbrojtura, si pjesë e procesit të pajisjes me leje mjedisi për veprimtaritë që kanë ndikim në mjedis në zonat e mbrojtura;

gj) mbështetja dhe zhvillimi i aktiviteteve të qëndrueshme ekonomike brenda zonave të mbrojtura në bashkëpunim me Komisionin e Ndihmës Shtetërore;

h) menaxhimi financiar i rrjetit të zonave të mbrojtura.

6. Rregullorja e brendshme e organizimit dhe funksionimit të AKZM-së dhe institucioneve të varësisë së saj miratohen me urdhër të ministrit.

Neni 39

Administratat rajonale të zonave të mbrojtura

Administratat rajonale të zonave të mbrojtura (AdZM) janë institucione, në varësi të AKZM-së me seli në çdo qark dhe përbëjnë rrjetin institucional vendor të specializuar, që zbatojnë detyrat për mbrojtjen dhe zhvillimin e zonave të mbrojtura mjedisore që ndodhen në qark.

Neni 40

Bashkitë

1. Bashkitë zbatojnë kërkesat e këtij ligji dhe të ligjeve të tyre organike në lidhje me zonat e mbrojtura brenda territorit administrativ ku ushtrojnë veprimtarinë e tyre.

2. Gjatë ushtrimit të funksioneve të tyre bashkitë, në lidhje me zonat e mbrojtura, bashkëpunojnë me administratën rajonale të zonave të mbrojtura dhe me administratën e zonave përkatëse.

3. Për të zbatuar me efektivitet kërkesat e këtij ligji dhe të legjislacionit mjedisor në fuqi, bashkitë, sipas hapësirave që u krijon ligji organik dhe mundësive praktike, në përbërje të administratës së tyre krijojnë njësinë e mbrojtjes së mjedisit të saj.

4. Njësia e mbrojtjes së mjedisit pranë bashkisë ka të drejtë t'u kërkojë subjekteve që ushtrojnë veprimtari në territorin e saj që:

a) të zbatojnë me përpikëri kërkesat e legjislacionit mjedisor në veprimtarinë që ushtrojnë;

b) të respektojnë normat dhe standardet e shkarkimeve në mjedis;

c) të ruajnë me përparesi zonat e mbrojtura bashkiake me të gjithë përbërësit e vet nga ndikimet e mundshme negative të veprimtarisë që ushtrojnë;

ç) të hartojnë dhe të përditësojnë planet e programet për përballimin e aksidenteve e të emergjencave, si dhe të sqarojnë publikun se si të veprojnë në raste aksidentesh që mund të ndodhin në veprimtarinë e tyre;

d) t'i japin në vijimësi informacione dhe të dhëna publikut të zonës për veprimtarinë që ushtrojnë;

dh) të përgatitin dhe të dorëzojnë në njësi, brenda afateve dhe modeleve të caktuara, të dhëna e informacione që kërkohen prej saj.

Neni 41

Komitetet e menaxhimit

1. Për të ndjekur zbatimin e planeve të menaxhimit në zonat e mbrojtura ngrihen komitetet e menaxhimit, me përbërje nga bashkia/bashkitë, brenda territorit administrativ të të cilit/cilave ndodhet zona e mbrojtur, AKZM-ja, nga institucionet vendore që kanë lidhje direkte me to, si të bujqësisë, të turizmit, të infrastrukturës, shoqërisë civile, përfaqësues nga pronarët e pyjeve e kullotave që gjenden në zonat e mbrojtura dhe drejtohen nga prefekti.

2. Me propozimin e ministrit, Këshilli i Ministrave miraton vendimin për përbërjen, funksionet, detyrat dhe përgjegjësitë e komiteve të menaxhimit të zonave të mbrojtura mjedisore.

3. Komiteti ka funksion mbikëqyrës për zbatimin e planeve të menaxhimit në zonat e mbrojtura mjedisore dhe funksionon sipas rregullores që miratohet nga vetë ai dhe rolin e sekretariatit teknik për të e luan administrata e zonës së mbrojtur, e cila administron gjithë dokumentacionin që pasqyron punën e komitetit.

KREU V

PLANET E MENAXHIMIT

Neni 42

Hartimi dhe miratimi i planit të menaxhimit të zonës së mbrojtur

1. Ministria, në bashkëpunim me ministritë e linjës, me bashkitë, me publikun e interesuar, shoqërinë civile dhe me pronarët privatë, pronat e të cilëve shtrihen brenda territorit të zonës së mbrojtur, miraton për secilën zonë të mbrojtur planin e menaxhimit të saj, të hartuar nga AKZM-ja.

2. Objektivat dhe kërkesat e politikave, planeve dhe programeve sektoriale që lidhen me to merren parasysh gjatë hartimit të planeve të menaxhimit të zonave të mbrojtura dhe integrohen në vendimmarrjet kombëtare, rajonale e vendore që prekin zonat e mbrojtura.

3. Në planet e menaxhimit të zonës së mbrojtur mjedisore përfshihen të paktën:

a) objektivat e menaxhimit të zonës së mbrojtur;

b) mekanizmat dhe autoriteti drejtues;

c) proceset dhe kategoritë e veprimtarive që janë kërcënuese për zonën e mbrojtur, përfshirë edhe zonat rrethuese;

ç) masat rregullatore ose administrative që nevojiten për të shmangur ose pakësuar kërcënimet e identifikuara;

d) veprimtaritë e lejuara brenda zonës së mbrojtur;

dh) veprimtaritë e duhura për zonat përreth, duke përfshirë ato në zonat buferike;

e) kushtet për zhvillimin e shërbimeve të tjera;

ë) të dhënat për pronësinë e mëparshme të truallit dhe të drejtat për të përdorur elementet e diversitetit biologjik brenda tij, duke përfshirë veprimtaritë tradicionale për jetesën e popullatës të bashkësisë vendore;

f) kushtet për të zhvilluar veprimtari tradicionale për jetesë të zonës ose të elementeve të

diversitetit biologjik brenda saj, nëse ato nuk bien ndesh me objektivat e administrimit të zonës së mbrojtur;

g) kushtet për të ndarë përfitimet nga krijimi dhe administrimi i zonës së mbrojtur, veçanërisht me bashkësitë dhe popullatat vendore;

g) kushtet për kërkim shkencor, inventarizim dhe monitorim;

h) burimet financiare, përfshirë ato që sjellin fitim;

i) masat për informimin e publikut dhe përfshirjen e tyre në qeverisjen e zonës;

j) kushte të tjera të veçanta për zonën në fjalë.

4. Struktura e planit të menaxhimit, përmbajtja dhe kriteret e rishikimit të tij miratohen me udhëzim të ministrit. Planet e menaxhimit të zonës së mbrojtur mjedisore janë 10-vjeçare.

5. Në planin e menaxhimit, sipas nënzoneve të administrimit, caktohen qartë dhe në mënyrë të detajuar veprimtaritë e ndaluara, ato që mund të ushtrohen pasi të pajisen me leje mjedisi apo që duan miratim të administratës së zonës.

Neni 43

Zbatimi i planit të menaxhimit

1. Plani i menaxhimit është dokumenti bazë për ruajtjen e zhvillimin e zonës dhe zbatohet nga administrata e zonës së mbrojtur. Ai është i detyrueshëm për pronarët privatë, pronat e të cilëve janë përfshirë në zonën e mbrojtur, për subjektet që ushtrojnë veprimtari të miratuara në zonë, për komunitetin lokal, si dhe për çdo person fizik a juridik, vendas apo të huaj, veprimtaria e të cilit mund të ushtrojë ndikim në zonë.

2. Zbatimi i elementeve të planeve të menaxhimit mund të realizohet nga persona fizikë/juridikë, publikë ose privatë, vendas ose të huaj, shoqëria civile, duke zbatuar rregullat dhe procedurat e legjislacionit, në bazë të kriterëve teknike të miratuara me udhëzim të ministrit, referuar pikës 4, të nenit 42, të këtij ligji.

3. Procesi i zbatimit të planit të menaxhimit synon harmonizimin maksimal të kërkesave ligjore për ruajtjen e zonave të mbrojtura me interesat e bashkësive dhe të popullatave vendore për të përfituar në vijimësi prej tyre.

Neni 44

Skedimi dhe shënimi i zonave të mbrojtura

1. Forma e sinjalistikës së një zone të mbrojtur mjedisore dhe mënyra e shënimit të zonave të mbrojtura në terren e në harta miratohen me urdhër të ministrit.

2. Ministria njofton organet përkatëse gjeodezike dhe kartografike për çdo shpallje, ndryshim ose heqje të statusit të çdo zone të mbrojtur mjedisore.

Neni 45

Portali qendror i zonave të mbrojtura

1. Zonat e mbrojtura mjedisore regjistrohen në portalin dhe Bazën e të Dhënave Kombëtare të Zonave të Mbrojtura, që hartohet dhe administrohet nga ministria. Rregullat për hartimin, përmbajtjen, administrimin, përditësimin dhe formatin e tij miratohen me udhëzim të ministrit, bazuar në ligjin nr. 10 325, datë 23.9.2010, “Për bazat e të dhënave shtetërore”.

2. Regjistri Kombëtar është i aksesueshëm për publikun nëpërmjet faqes zyrtare të internetit të ministrisë.

Pyjet, kullotat, ujërat dhe pasuritë e tjera natyrore brenda zonave të mbrojtura

1. Pyjet në zonat e mbrojtura mjedisore përjashtohen nga klasifikimi si pyje prodhuese.
2. Të gjitha ndërhyrjet e nevojshme për rigjenerimin dhe shëndetësimin e ekosistemeve të ndryshme realizohen vetëm në rast se janë parashikuar në planin e menaxhimit ose vijnë si pasojë e emergjencave natyrore, sipas projektit teknik dhe me miratim të AKZM-së.
3. Ndërhyrjet e nevojshme për rigjenerimin dhe shëndetësimin kryhen nga banorët e zonave të mbrojtura, me qëllim përballimin e nevojave të tyre për ngrohje, në bazë të miratimit paraprak nga ADZM-ja të projektit teknik e të listës emërore të banorëve të zonës, të konfirmuar nga administratori i njësisë së qeverisjes vendore.
4. Menaxhimi i pyllit dhe i pasurive pyjore, i ujërave e pasurive ujore, si dhe i pasurive të tjera, pronë publike dhe private, që ndodhen brenda një zone të mbrojtur, bëhen nga administrata e ruajtjes së zonës dhe në përputhje me planin e menaxhimit të zonës. Administrata i ushtron këto veprimtari drejtpërdrejt, nëpërmjet komunitetit lokal dhe/ose një subjekti të autorizuar prej saj.
5. Kur këto pasuri janë pronë private, ato menaxhohen e përdoren nga pronari ose përdoruesi i ligjshëm vetëm në përputhje me planin e menaxhimit të zonës dhe me miratimin paraprak të administratës së ruajtjes së zonës.

KREU VI ZONIMI DHE NËNZONIMI

Zonimi i territorit të zonës së mbrojtur

1. Për të rritur efektshmërinë e menaxhimit dhe mbrojtjes, territori i zonës së mbrojtur ndahet në nënzona, sipas rëndësisë së habitateve dhe të ekosistemeve që bëjnë pjesë në të.
2. Zonimi i brendshëm mund të përmbajë zonën qendrore, zonën e rekreacionit dhe të përdorimit tradicional dhe zonën e zhvillimit të qëndrueshëm dhe është pjesë e vendimit të Këshillit të Ministrave që shpall zonën e mbrojtur. Sistemi i zonimit të territorit të një zone të mbrojtur përdoret për kategoritë: “Park kombëtar”, “Rezervat natyror i menaxhuar/Park natyror” dhe “Peizazh i mbrojtur”.
3. Kriteret dhe mënyra e zonimit të territorit të një zone të mbrojtur mjedisore miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
4. Zonimi përputh objektivat e mbrojtjes me veçoritë e nënzonës, duke mbajtur parasysh natyrën e zonës, llojet e veprimtarive njerëzore që zhvillohen në të dhe ndikimin e tyre në natyrë.
5. Në vendimin e Këshillit të Ministrave, që shpall zonën e mbrojtur mjedisore, përcaktohen emërtimi, sipërfaqja dhe shkalla e mbrojtjes së nënzonave të saj.

Nënzona qendrore

1. Në nënzonën qendrore të një zone të mbrojtur mjedisore zbatohet shkalla e parë e mbrojtjes. Nënzona ndahet në dy nivele.
2. Në nivelin A janë të ndaluara:
 - a) prerja e drurëve dhe e shkurreve;
 - b) përdorimi i kimikateve dhe i plehrave kimike;
 - c) ndërtime të çdo lloji;
 - ç) nxjerrja e mineraleve dhe e torfave;
 - d) ndezja e zjarreve;
 - dh) kullotja, kalimi i kafshëve shtëpiake dhe ndërtimi i objekteve për mbajtjen e tyre;

- e) ngritja e objekteve çlodhëse, argëtuese dhe sportive;
 - ë) kalimi nëpër shtigje, me përjashtim të pronarit ose të përdoruesit të tokës;
 - f) lëvizja me mjete motorike të çdo lloji, me përjashtim të makinave të administratës së ruajtjes së rezervatit dhe të zjarrfikësve;
 - g) vozitja me barka, kanoe dhe mjete të tjera lundrimi;
 - gj) riprodhimi intensiv i llojeve të faunës së egër, objekt gjuetie.
3. Në nivelin B janë të ndaluara:
- a) shfrytëzimi i tokës me teknologji intensive, me mjete dhe mënyra që shkaktojnë ndryshime rrënjësore në biodiversitet, në strukturën dhe funksionet e ekosistemeve ose që dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme sipërfaqen e tokës;
 - b) neutralizimi i mbetjeve me origjinë jashtë territorit të “Parkut kombëtar”;
 - c) shpërndarja e kafshëve dhe e bimëve jovendase, kur ato sjellin ndryshime në biodiversitetin e zonës;
 - ç) riprodhimi intensiv, me përjashtim të riprodhimeve shpëtuese;
 - d) ndërtimi i rrugëve, autostradave, hekurudhave, zonave urbane, hidrocentraleve, linjave të tensionit të lartë dhe sistemeve të naftës dhe gazit me shtrirje të gjatë;
 - dh) larja dhe spërkatja e rrugëve me kimikate;
 - e) mbjellja e pyjeve monokulturë;
 - ë) ndezja e zjarreve jashtë vendeve e pikave të caktuara;
 - f) lëvizja e mjeteve të transportit jashtë rrugëve të caktuara;
 - g) nxjerrja e mineraleve, gurëve, torfave, me përjashtim të gurëve dhe rërës për mirëmbajtjen e parkut;
 - gj) veprimtari masive sportive, turistike, jashtë pikave të caktuara;
 - h) organizimi i garave me automjete e motoçikleta.

Neni 49

Nënzona e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm

Në nënzonën e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm të një zone të mbrojtur mjedisore zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes, ku janë të ndaluara:

- a) ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
- b) depozitimi i kimikateve;
- c) lëvizja dhe parkimi i automjeteve jashtë rrugëve publike dhe vendeve të caktuara për parkim;
- ç) mbledhja intensive e bimëve, mineraleve, gjetjeve paleontologjike dhe e gurëve;
- d) vendosja e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave, me përjashtim të atyre që japin të dhëna për objektivat e mbrojtjes së rezervatit;
- dh) ngjitjet alpine, skitë, kampingjet dhe ndezja e zjarreve jashtë pikave e shtigjeve të caktuara.

Neni 50

Nënzona e rekreacionit

1. Në nënzonën e përdorimit të qëndrueshëm dhe të rekreacionit të një zone të mbrojtur mjedisore zbatohet shkalla e tretë e mbrojtjes, ku janë të ndaluara:

- a) mbjellja e pyjeve monokulturë;
- b) neutralizimi i mbetjeve dhe ndezja e zjarreve jashtë vendeve e pikave të caktuara;
- c) shpërndarja e kafshëve dhe e bimëve jovendase;
- ç) ndërtimi i autostradave, i kanaleve lundruese dhe i zonave urbane;
- d) lëvizja me mjete transporti jashtë rrugëve dhe vendeve të caktuara.

2. Në këtë nënzonë lejohet rekreacioni me karakter turistik e çlodhës për qëllim argëtimi dhe

që nuk tjetëron sipërfaqen e nënzonës për qëllime të tjera ekonomike, pas miratimit nga institucionet e kërkuara në këtë ligj.

Neni 51 **Gjuetia**

Gjuetia është e ndaluar në të gjitha kategoritë e zonave të mbrojtura mjedisore.

KREU VII PRONËSIA DHE TË DREJTAT NË ZONAT E MBROJTURA

Neni 52 **Pronësia mbi zonat e mbrojtura**

1. Zonat e mbrojtura mjedisore në territorin e Republikës së Shqipërisë janë pasuri kombëtare.
2. Zonat e mbrojtura në Republikën e Shqipërisë janë pasuri e paluajtshme, pronë publike ose private.
3. Monumentet natyrore janë pasuri të paluajtshme, pronë publike, dhe janë të patjetërsueshme.

Neni 53 **Pronësia private brenda zonave të mbrojtura**

1. Për interes të mbrojtjes së natyrës e të biodiversitetit, në përbërje të zonave të mbrojtura përfshihen edhe toka, pyje, kullota e të tjera prona të paluajtshme private, duke marrë, në çdo rast, pëlqimin e tyre paraprak.
2. Territoret dhe objektet private, të përfshira në zonat e mbrojtura mjedisore, mbeten në pronësi private. Ato administrohen e përdoren prej pronarit/ve/bashkëpronarëve ose prej përdoruesit të ligjshëm, vetëm sipas kërkesave të planit të menaxhimit të zonës dhe zonimit të miratuar.
3. Pronarët dhe përdoruesit e territorit, që do të shpallet zonë e mbrojtur mjedisore, si dhe çdo person ose autoritet, që ka interesa në zonë, kanë të drejtë të ngrenë kundërshtime ndaj synimit për ta shpallur zonë të mbrojtur. Kundërshtimet paraqiten me shkrim brenda 30 ditëve nga data e publikimit të synimit për të shpallur zonën e mbrojtur ose për të zgjeruar sipërfaqen e zonës ekzistuese në ministri.
4. Ministri ia njofton kundërshtimet KKT-së dhe kundër vendimit të kësaj të fundit, të interesuarit kanë të drejtë të ankohen në gjykatën administrative, referuar legjislacionit në fuqi.
5. Nga data e njoftimit të propozimit për shpalljen e një territori “zonë e mbrojtur mjedisore” e deri në hyrjen në fuqi të vendimit që e shpall atë zonë të mbrojtur, pronarëve dhe përdoruesve të tokës, pyjeve, kullotave u ndalohen ndërhyrjet që ndryshojnë ose dëmtojnë gjendjen dhe vlerat natyrore të territorit, të propozuar për mbrojtje.

Neni 54 **E drejta e kompensimit**

1. Pronarëve privatë, prona e të cilëve përfshihet brenda territorit të zonës së mbrojtur mjedisore, me hyrjen në fuqi të këtij ligji, u njihet e drejta e administrimit dhe përdorimit të saj, sipas kërkesave të planit të menaxhimit. Në rast se pronari nuk është dakord, ai gëzon të drejtën të kërkojë kompensimin me një sipërfaqe tjetër jashtë zonës ose shpronësim për interes publik, sipas legjislacionit në fuqi.
2. Pronarët privatë, pronat e të cilëve janë përfshirë në zonën e mbrojtur mjedisore, si dhe

përdoruesit e këtyre pronave marrin pjesë në planifikimin, ruajtjen dhe përdorimin e burimeve natyrore të zonës. Ata bashkëpunojnë me administratën e zonës dhe zbatojnë rregullat e caktuara, planet e menaxhimit dhe programet e hartuara për zhvillimin e qëndrueshëm të zonës.

Neni 55

Regjistrimi i sipërfaqeve të zonave të mbrojtura

Në bazë të vendimeve të Këshillit të Ministrave, që miratojnë zonat e mbrojtura mjedisore, AKZM-ja bën regjistrimin e sipërfaqes së tyre në Skedarin Kombëtar të Zonave të Mbrojtura dhe në zyrat vendore të regjistrimit të pasurive të paluajtshme, duke formuar fondin e sipërfaqeve të mbrojtura në shkallë qarku e republike.

Neni 56

Veprimtaritë në zonat e mbrojtura

1. Në zonat e mbrojtura mjedisore mund të zhvillohen veprimtari ekonomike, shoqërore, turistike, kërkimore-shkencore dhe çdo lloj veprimtarie tjetër e parashikuar në planin e menaxhimit dhe që nuk ndalohet shprehimisht nga ky ligj.

2. Ministria, AKZM-ja dhe pushteti lokal nxitin dhe përkrahin nisma, projekte, programe e veprimtari, që synojnë përmirësimin e treguesve ekologjikë e natyrorë të një zone të mbrojtur mjedisore ose që ndikojnë pozitivisht në to.

3. Në zonat e mbrojtura mjedisore, veprimtaritë mund të ushtrohen vetëm pasi të jetë marrë më parë leja e mjedisit ose pasi të jetë marrë miratimi me shkrim i organit të mbrojtjes së zonës, në rastet kur kjo kërkohet shprehimisht nga ky ligj.

4. AKZM-ja dhe ADZM-ja hartojnë rregullore për vizitorët, e cila publikohet e shpallet në vende të dukshme të zonës.

KREU VIII

MENAXHIMI FINANCIAR

Neni 57

Burimet e financimit dhe administrimi

1. Menaxhimi i zonave të mbrojtura mjedisore financohet nga Buxheti i Shtetit dhe nga burime të tjera të ligjshme.

2. AKZM-ja është përgjegjëse për administrimin e të gjitha të ardhurave të realizuara nga aktiviteti ekonomik në territorin e zonave të mbrojtura mjedisore, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe akteve të tjera, ligjore e nënligjore, në fuqi.

3. Përfundim nga pika 2, e këtij neni, bëjnë rastet kur pjesë të zonave të mbrojtura administrohen nga institucionet në varësi të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, pasi ruajnë e dëshmojnë dhe përfaqësojnë vlera të trashëgimisë kulturore.

4. Me propozim të AKZM-së, ministri miraton udhëzimin për rregullat e përdorimit e të gëzimit të shërbimeve që ofron zona e mbrojtur mjedisore dhe për pagimin e çmimeve për to.

Neni 58

Përdorimi i të ardhurave të siguruara në zonat e mbrojtura

1. Për veprimtaritë e sipërpërmendura, që kryhen brenda zonave të mbrojtura mjedisore, paguhet tarifë vjetore.

2. Të ardhurat e siguruara në zonat e mbrojtura mjedisore, sipas pikës 1, të këtij neni, dhe të ndryshme nga ato të përcaktuara në pikën 1, të nenit 57, të këtij ligji, janë të ardhurat nga:

- a) tarifat që paguajnë vizitorët e turistët që vizitojnë zonën;
 - b) tarifat që paguhën për ushtrimin e veprimtarive që kryhen në zonat e mbrojtura;
 - c) vlerat monetare të zhdëmtimeve që paguajnë dëmtuesit e zonës;
 - ç) donacionet e ndryshme;
 - d) tarifat që paguhën nga transporti në territoret e tyre dhe në raste jo të parashikuara në ligj.
3. Të ardhurat e administruara sipas pikës 2, të këtij neni, përdoren nga AKZM-ja për:
- a) investimet në zonat e mbrojtura;
 - b) përbalimin e shpenzimeve për punësime sezonale për aktivitete brenda zonave të mbrojtura;
 - c) hartimin e planeve të menaxhimit e inventarizimit të pyjeve, kullotave, florës e faunës së egër, të zjarreve;
 - ç) projektet e pyllëzimit, për përmirësimet, luftimin nga gërryerjet, shtigjet në zonat e mbrojtura;
 - d) luftimin e sëmundjeve e të dëmtuesve;
 - dh) masat për parandalimin dhe mbrojtjen nga zjarri;
 - e) mbarështimin, ushqimin dhe sigurimin e kushteve të jetesës për faunën e egër;
 - ë) masat për parandalimin dhe luftimin e erozionit;
 - f) ndërtimin dhe mirëmbajtjen e infrastrukturës brenda zonave të mbrojtura për komunikimin, pritjet malore, gardhimet, ndërtesat;
 - g) blerjet e mjeteve të komunikimit e transportit, mobilimin dhe për përmirësimin e kushteve të punës së ADZM-ve dhe punës në terren;
 - gj) publikimet, ndërgjegjësimin, edukimin dhe informimin e publikut të gjerë;
 - h) rehabilitimin e habitateve, largimin dhe menaxhimin e specieve invazive të huaja;
 - i) mbështetjen e aktiviteteve tradicionale të komuniteteve lokale.
4. Të ardhurat e gjeneruara nga tarifat, masa dhe kriteret e përdorimit të tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.
5. Financimi i veprimtarive të përmendura në pikën 1, të këtij neni, nuk i nënshtrohet rregullave për prokurimin publik dhe për të zbatohen dispozitat e këtij ligji.

Neni 59

Fondi i Veçantë për Zonat e Mbrojtura

1. Në llogari të AKZM-së krijohet Fondi i Veçantë për Zonat e Mbrojtura me fondet e siguruar nga të ardhurat dhe nga kontributi i donatorëve, i cili përdoret me miratim të ministrit për përbalimin e emergjencave, për rehabilitimin e pasojave të zjarreve apo të përmytjeve, të fatkeqësive natyrore, të infeksioneve në bimë a në kafshët e egra për zbutjen e efekteve negative të ndryshimeve klimatike në zonat e mbrojtura për ndërhyrjet e detyrueshme ndaj llojeve të huaja.
2. Me propozim të përbashkët të ministrit dhe të ministrit përgjegjës për financat, Këshilli i Ministrave miraton vendimin për masën e Fondit të Veçantë për Zonat e Mbrojtura mjedisore, për burimet e krijimit dhe rregullat e përdorimit të tij.

KREU IX

PJESËMARRJA E PUBLIKUT, INFORMIMI, MONITORIMI DHE KËRKIMI/STUDIMI SHKENCOR

Neni 60

Monitorimi i veprimtarisë në zonat e mbrojtura

1. Monitorimi i veprimtarisë së zonave të mbrojtura mjedisore ushtrohet nga administrata rajonale e zonave të mbrojtura dhe nga subjektet e angazhuara prej saj në monitorim.
2. Subjektet, që kryejnë veprimtari të lejuar në zonat e mbrojtura mjedisore, vetëmonitorojnë

aktivitetin që ushtrojnë, sipas kërkesave të specifikuara nga AKZM-ja në zbatim të programit të monitorimit të zonës dhe ia njoftojnë ADZM-së përkatëse të dhënat që dalin nga vetëmonitorimi.

3. AKZM-ja është përgjegjëse për drejtimin, organizimin, monitorimin e zbatimit të planit, mbikëqyrjen periodike vjetore, rezultatet e monitorimit të tij, si dhe për administrimin e publikimin në faqen zyrtare elektronike të saj të të dhënave përkatëse.

4. Plani i monitorimit dhe i vetëmonitorimit të zonave të mbrojtura është pjesë e monitorimit të gjendjes së mjedisit dhe është pjesë e rrjetit kombëtar të monitorimit të gjendjes së mjedisit, sipas ligjit në fuqi për mbrojtjen e mjedisit.

5. Në zbatimin e programeve të monitorimit, AKZM-ja mund të angazhojë institucione kërkimore-shkencore, si dhe subjekte publike ose private, të specializuara në këtë fushë, në bazë të legjislacionit në fuqi për prokurimin publik.

Neni 61

Programet kërkimore kombëtare në zonat e mbrojtura

1. Ministria mbështet dhe promovon programet kërkimore kombëtare pranë zonave të mbrojtura mjedisore kur këto janë në përputhje me kërkesat e këtij ligji dhe me legjislacionin për ndihmën shtetërore dhe atë për trashëgiminë kulturore.

2. Me propozim të ministrit, Këshilli i Ministrave miraton vendimin për kriteret e ushtrimit, miratimit dhe të monitorimit të veprimtarive kërkimore-shkencore në zonat e mbrojtura mjedisore.

Neni 62

Procesi i edukimit brenda zonave të mbrojtura

1. ADZM-të, në bashkëpunim me shoqërinë civile, me shkollat në afërsi të zonës së mbrojtur dhe me bashkitë organizon trajnime dhe fushata sensibilizimi me komunitetet lokale, me nxënësit dhe me subjektet që ushtrojnë veprimtari në zonat e mbrojtura mjedisore.

2. ADZM-të kryesisht dhe/ose në bashkëpunim me shoqërinë civile informojnë dhe sensibilizojnë publikun nëpërmjet fushatave ndërgjegjësuere mbi të drejtat dhe detyrimet për zonat e mbrojtura mjedisore.

Neni 63

E drejta e publikut për pjesëmarrje aktive në planifikimin e përdorimit të burimeve natyrore të zonës së mbrojtur

1. Përdorimi i burimeve natyrore, burimeve të trashëgimisë kulturore që përfshihen në zonat e mbrojtura mjedisore bëhet sipas kërkesave të këtij ligji dhe të legjislacionit mjedisor, të legjislacionit për trashëgiminë kulturore në fuqi, që saktësohen në planet e menaxhimit e në programet e mbrojtjes së zonës.

2. Për planifikimin dhe përdorimin e burimeve natyrore të zonës së mbrojtur mjedisore, kushdo që ka një interes legjitim, ka të drejtë të japë propozimin e tij kur hartohen planet e menaxhimit dhe programet e mbrojtjes në një pronë private, si dhe merret miratimi paraprak i pronarit.

Neni 64

Detyrimi i publikut për të ruajtur zonat e mbrojtura

Të gjithë kanë detyrimin të respektojnë rregullat dhe kufizimet e vendosura nga administrata e ruajtjes së zonës, të cilat janë në përputhje me këtë ligj, kuadrin ligjor për bujqësinë, rregullimin e

territorit, turizmin, trashëgiminë kulturore, qeverisjen vendore, institutet kërkimore-shkencore dhe t'i mbrojnë këto zona.

Neni 65

Mbledhja e materialeve biologjike dhe mostrave nga mjediset në zonat e mbrojtura

1. Aksesit, mbledhja dhe përdorimi i materialeve biologjike dhe mostrave nga mjediset e zonave të mbrojtura lejohet vetëm në rastet kur janë në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi.

2. Me propozim të ministrit, Këshilli i Ministrave miraton vendimin për kriteret e rregullat dhe për miratimin e lejes për mbledhjen, aksesin dhe përdorimin e materialeve e të mostrave nga mjediset e zonave të mbrojtura mjedisore.

KREU X

INSPEKTIMI DHE SANKSIONET

Neni 66

Inspektimi

1. Inspektimi i zonës së mbrojtur realizohet nga:

a) Inspektorati i Policisë Pyjore, brenda detyrave dhe përgjegjësi të caktuara në dispozitat ligjore në fuqi, i cili kryen funksionet kontrolluese në zonat e mbrojtura, pavarësisht nga forma e pronësisë së administrimit, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe aktet nënligjore në zbatim të tij;

b) administrata e zonës së mbrojtur, e cila është përgjegjëse për kryerjen e funksioneve kontrolluese në territorin e zonës së mbrojtur, që ka në administrim.

2. Detyrat dhe të drejtat e inspektoratit përcaktohen nga aktet ligjore organike përkatëse, duke përfshirë edhe këto detyra:

a) kontrollon zbatimin e dispozitave ligjore dhe të akteve nënligjore në fuqi për zonat e mbrojtura dhe veprimtaritë e tjera që zhvillohen në zonat e mbrojtura;

b) parandalon, zbulon dhe ndëshkon rastet e dëmtimit, pushtimit, shpërdorimit, tjetërsimit, shkretimeve dhe degradimit të zonave të mbrojtura;

c) merr masa, në rastet e shfrytëzimit dhe të tregtimit të paligjshëm të materialit drusor, të prodhimeve pyjore e jopyjore, të florës e faunës së egër, të bimëve mjekësore, aromatike, eterovajore e tanifere natyrore, të prodhimeve pyjore e jopyjore të zonave të mbrojtura, si dhe çdo veprimtari tjetër, që bie në kundërshtim me këtë ligj;

ç) bën kallëzim penal për shkeljet që parashikohen në Kodin Penal si vepra penale në fushën e zonave të mbrojtura me funksion të veçantë;

d) vendos dënimin administrativ me gjobë, dënimet plotësuese dhe pezullon veprimtarinë e ushtruar nga çdo kundërvajtës;

dh) bashkëpunon dhe mbështet veprimtarinë e administratës së zonës së mbrojtur;

e) raporton periodikisht, çdo muaj, pranë AKZM-së, për rezultatet e inspektimit, sipas formularëve të miratuar nga Drejtori i Përgjithshëm i AKZM-së.

3. Inspektorët e Policisë Pyjore, gjatë kryerjes së detyrës, gëzojnë atributet e Policisë Gjyqësore.

4. Administrata e zonës së mbrojtur:

a) kontrollon zbatimin e dispozitave ligjore dhe të akteve nënligjore në fuqi për zonat e mbrojtura, florën e faunën e egër dhe veprimtaritë e tjera që zhvillohen në zonën e mbrojtur nga subjektet private e publike, juridike e fizike, si dhe i propozon Drejtorit të Përgjithshëm të AKZM-së heqjen e certifikatës/zgjidhjen e kontratës në rastet kur subjektet veprojnë në kundërshtim me këto dispozita;

b) parandalon, zbulon dhe ndëshkon në bashkërendim me Inspektoratin e Policisë Pyjore në

rastet e dëmtimit, pushtimit, shpërdorimit, tjetërsimit, shkretimit dhe degradimit të zonave të mbrojtura brenda territorit të tij administrativ;

c) bashkëpunon me strukturat e ngarkuara me këtë ligj dhe ligje të posaçme, për parandalimin dhe shuarjen e zjarreve;

ç) parandalon dhe merr masa në rastet e shfrytëzimit e të tregtimit të paligjshëm të materialit drusor, të prodhimeve pyjore e jopyjore, të florës e faunës së egër, të bimëve mjekësore, aromatike, eterovajore e tanifere natyrore, të prodhimeve pyjore e jopyjore të zonës së mbrojtur, si dhe çdo veprimtari tjetër, që bie në kundërshtim me këtë ligj;

d) bën kallëzim penal për shkeljet që parashikohen në Kodin Penal si vepra penale në zonat e mbrojtura me funksion të veçantë;

dh) bashkëpunon në veprimtarinë e tij me Inspektoratin e Policisë Pyjore;

e) bashkëpunon dhe bashkërendon me inspektoratet e tjera, me Policinë e Shtetit dhe me organet e qeverisjes vendore për parandalimin, kontrollin e kundërvajtësve në zonat e mbrojtura.

5. Drejtorët e ADZM-ve dhe përgjegjësit e sektorit të monitorimit në ADZM dhe AKZM, gjatë kryerjes së detyrës, gëzojnë atributet e Policisë Gjyqësore.

6. Administrata e zonave të mbrojtura pajiset me uniformë me shenja dalluese, me dokument identifikimi dhe me mjete të tjera teknike, të nevojshme për kryerjen e detyrës. Caktimi i rregullave për mbajtjen, përbërjen, afatet e përdorimit e të zëvendësimit të uniformës përcaktohen me urdhër të Drejtorit të Përgjithshëm të AKZM-së.

7. Procedurat e inspektimit bazohen në ligjin për inspektimin në Republikën e Shqipërisë dhe aktet ligjore e nënligjore në fuqi.

Neni 67

Kundërvajtjet administrative

1. Kur shkeljet nuk përbëjnë veprë penale, por përbëjnë kundërvajtje administrative, të cilat grupohen si më poshtë:

a) për ndotjen dhe dëmtimin e zonës së mbrojtur nga shkarkimet mbi normë të veprimtarive që zhvillohen jashtë zonës, por në afërsi të saj, subjekti dënohet me gjobë nga 100 000 deri në 300 000 lekë;

b) për zhvillimin në zonë të veprimtarive që nuk janë pajisur me leje mjedisi, subjekti dënohet me gjobë nga 1 000 000 deri në 2 000 000 lekë;

c) për mospërbushje dhe mosrespektim të kërkesave, parimeve dhe kushteve të lejes përkatëse të mjedisit, sipas parashikimeve të këtij ligji, subjekti dënohet me gjobë nga 500 000 deri në 1 000 000 lekë;

ç) për dëmtim të zonave të mbrojtura nga pronarët e pasurive private që ndodhen brenda zonës, subjekti dënohet me gjobë nga 50 000 deri në 80 000 lekë;

d) për dëmtim të zonave të mbrojtura nga përdoruesit e zonës, me gjobë nga 50 000 deri në 80 000 lekë.

2. Krahës dënimit me gjobë, i parashikuar në shkronjat “a” dhe “d”, të pikës 1, të këtij neni, Inspektorati i Policisë Pyjore dhe administrata e zonave të mbrojtura mund t’i propozojnë ministrit heqjen e lejes së mjedisit dhe mbylljen e të gjithë veprimtarisë apo të pjesëve të saj përgjithmonë ose për një kohë të caktuar, referuar legjislacionit në fuqi për lejet e mjedisit.

3. Grupi i inspektimit mund të ndërmarrë sanksionet e parashikuara në këtë nen në çdo kohë, por jo më vonë se pesë vite kalendarike nga data e kryerjes së shkeljes, pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

4. Vendimi për dënimin me gjobë, ankimi dhe ekzekutimi rregullohen nga legjislacioni në fuqi për kundërvajtjet administrative.

5. Përmbajtja dhe modeli i procesverbalit për kundërvajtjet në zona të mbrojtura miratohet me urdhër të ministrit.

6. Të ardhurat që vijnë nga ekzekutimi i vendimit të dënimit me gjobë derdhen në Buxhetin e Shtetit.

Neni 68
Vlerësimi i dëmit

1. Personi juridik ose fizik, publik ose privat, që dëmton ose rrezikon dëmtimin, me anë të veprimit apo mosveprimit të tij, të një zone apo një pjesë të një zone të mbrojtur, sipas kuptimit të këtij ligji, përgjigjet për dëmtimet, si dhe përballon kostot e riparimit të dëmit e të rehabilitimit të zonës e të kthimit të saj në gjendjen e mëparshme.

2. Kryerja e vlerësimit të dëmit të shkaktuar në zonë të mbrojtur mjedisore është detyrë e administratës së zonës së mbrojtur.

3. Vlera e dëmit të shkaktuar në zonat e mbrojtura mjedisore, mënyra e vlerësimit, mbledhjes dhe administrimit të saj përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

Neni 69
Vendimi për kundërvajtjet

1. Inspektori i Policisë Pyjore dhe/ose administrata e zonës së mbrojtur merr vendimin për dënimin administrativ për kundërvajtjet e parashikuara në nenin 67, të këtij ligji, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi për inspektimin në Republikën e Shqipërisë.

2. Vendimi për kundërvajtjen administrative përmban dënimin me gjobë për kundërvajtësin dhe dënime plotësuese si më poshtë:

- a) sekuestrimin e mjeteve dhe automjeteve që kanë shërbyer për kryerjen e kundërvajtjes;
- b) sekuestrimin e çdo vlere monetare dhe materiali, lëndë drusore e jodrusore, bimë medicinale, florë dhe faunë, të përfituar nëpërmjet kundërvajtjes;
- c) pezullimin e veprimtarisë dhe çmontimin e instalimeve.

3. Inspektorati i Policisë Pyjore merr në ruajtje të përkohshme mjetet dhe materialet e sekuestruara, sipas shkronjave “a” e “b”, të pikës 2, të këtij neni, derisa vendimi për kundërvajtjen administrative merr formë të prerë.

4. Mjetet dhe materialet e sekuestruara sipas shkronjave “a” e “b”, të pikës 2, të këtij neni, pasi vendimi për kundërvajtjen administrative lihet në fuqi me vendim të formës së prerë, kalojnë në administrim të administratës së zonës së mbrojtur dhe administrohen prej tyre, sipas legjislacionit në fuqi.

5. Dorëzimi i mjeteve dhe materialeve të sekuestruara bëhet me procesverbal, të nënshkruar nga palët.

Neni 70
Ankimi dhe ekzekutimi i sanksioneve administrative

1. Ndaj vendimit të dhënë në zbatim të nenit 69, të këtij ligji, bëhet ankimi, në përputhje me legjislacionin në fuqi për kundërvajtjet administrative.

2. Procedurat e ekzekutimit të vendimit të dënimit me gjobë bëhen në përputhje me ligjin përkatës për kundërvajtjet administrative.

KREU XI
DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 71
Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 2, të nenit 8; të pikës 7, të nenit 18; të pikës 3, të nenit 23; të pikës 3, të nenit 24; të pikës 6, të nenit 29; të pikës 3,

të nenit 41; të pikës 3, të nenit 47; të pikës 4, të nenit 58; të pikës 2, të nenit 59; të pikës 2, të nenit 61, dhe të pikës 2, të nenit 65, të këtij ligji, brenda dy vjetëve nga hyrja e tij në fuqi.

2. Ngarkohet ministri të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 6, të nenit 16; të pikës 5, të nenit 19; të pikës 4, të nenit 42; të pikës 1, të nenit 45 dhe të pikës 4, të nenit 57, brenda dy vjetëve nga hyrja e tij në fuqi.

Neni 72 **Shfuqizime**

1. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, ligji nr. 8906, datë 6.6.2002, “Për zonat e mbrojtura”, të ndryshuar, shfuqizohet.

2. Aktet nënligjore, në zbatim të ligjit nr. 8906, datë 6.6.2002, “Për zonat e mbrojtura” të ndryshuar, mbeten në fuqi për sa kohë nuk vijnë në kundërshtim me këtë ligj.

Neni 73 **Të drejtat e fituara**

1. Personat fizikë e juridikë, që kanë fituar të drejta të ushtrojnë veprimtari të caktuara në zonat e mbrojtura, duke lidhur marrëveshje, kontrata apo janë pajisur me leje mjedisi për to, do të vazhdojnë t’i kryejnë normalisht veprimtaritë, përderisa ato nuk ndalohen shprehimisht nga ky ligj apo nuk vijnë haptas në kundërshtim me të.

2. Kur ky ligj e ndalon shprehimisht një veprimtari të pajisur me leje mjedisi apo kur ajo vjen haptas në kundërshtim me kërkesat e këtij ligji, brenda tre muajve nga hyrja e tij në fuqi, AKZM-ja njofton zyrtarisht subjektin të mbyllë veprimtarinë për arsye ligjore dhe të rehabilitojë mjedisin ku është ushtruar veprimtaria.

3. Kur vërtetohen rrethanat e pikës 2, të këtij neni, fillimisht subjekti mund t’i paraqesë AKZM-së, brenda tre muajve nga njoftimi, propozimet e tij për mundësinë e ndryshimit të vendit ku mund të ushtrohet veprimtaria, për përmirësime të domosdoshme teknologjike, për zvogëlim kapacitetesh, për ndryshim të lëndëve të para apo të energjisë, me qëllim që veprimtaria të bëhet e pranueshme dhe mund të vazhdojë të ushtrohet.

4. AKZM-ja i shqyrton brenda një muaji nga dorëzimi propozimet e subjektit dhe, nëse i gjen në pajtim me ligjin, e njofton atë me shkrim që ta pajisë veprimtarinë me leje të re mjedisi, duke respektuar kërkesat dhe procedurat ligjore të procesit të pajisjes me leje mjedisi.

5. Kur propozimet e subjektit nuk mund të pranohen, atij i lihet gjashtë muaj deri në një vit kohë për ta hequr veprimtarinë dhe për të bërë rehabilitimet e kërkuara me shkrim nga AKZM-ja.

6. Nëse subjekti nuk kryen ato që i kërkohen dhe nuk respekton afatet, ai kualifikohet dëmtues i zonës së mbrojtur dhe përgjigjet sipas legjislacionit në fuqi.

Neni 74 **Dispozita kalimtare**

1. Brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, çdo administratë rinovon dhe paraqet për miratim në AKZM programin operativ të veprimeve të menjëhershme, përmbajtja e të cilit miratohet me urdhër të Drejtorit të Përgjithshëm.

2. Brenda një viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji, AKZM-ja harton programin kombëtar të publikimit të informacionit për zonat e mbrojtura, përmbajtja e të cilit miratohet me urdhër të ministrit.

3. Zonat e miratuara me akt specifik përpara hyrjes në fuqi këtij ligji si “Parqe natyrore rajonale” do të shpallen automatikisht pas hyrjes në fuqi të këtij ligji si “Parqe natyrore bashkiake”.

Neni 75
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 4.5.2017

Shpallur me dekretin nr. 10335, datë 18.5.2017 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bujar Nishani

PJESA II
BIODIVERSITETI

LIGJ
Nr.9587, datë 20.7.2006

PËR MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT

(ndryshuar me ligjin nr. 37/2013, datë 14.2.2013, nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Qëllimi

(shtuar pikat 3, 4 dhe 5 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

Ky ligj synon:

1. Të sigurojë mbrojtjen dhe ruajtjen e diversitetit biologjik.
2. Të rregullojë përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të diversitetit biologjik, nëpërmjet integritetit të elementeve kryesore të biodiversitetit në strategjitë, planet, programet dhe vendimmarrjet e të gjitha niveleve.
3. Të sigurojë ngritjen e rrjetit për ruajtjen e habitateve natyrore dhe florës e faunës së egër në territorin e Republikës së Shqipërisë.
4. Të përcaktojë masa për të mbajtur ose rivendosur në një status të favorshëm ruajtjeje habitatet natyrore dhe llojet e faunës së egër të Shqipërisë dhe me interes për Komunitetin Europian.
5. Të sigurojë që masat e ndërmarra, në zbatim të këtij ligji, të marrin në konsideratë kërkesat ekonomike, sociale dhe kulturore, si dhe karakteristikat rajonale.

Neni 2

Përkufizime

(ndryshuar pikat 12, 35 dhe 36, shfuqizuar pika 37 dhe shtuar pikat 43, 44, 45, 46 dhe 47 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

Në kuptim të këtij ligji, me termat e mëposhtëm nënkuptohet:

1. “Biodiversitet (diversitet biologjik) ose larmi biologjike” është shumëllojshmëria e organizmave të gjallë të të gjitha llojeve, duke përfshirë, ndër të tjera, ekosistemet tokësore, detare dhe ekosistemet e tjera ujore, si dhe komplekset ekologjike, ku ato bëjnë pjesë. Ky term përfshin shumëllojshmërinë brenda dhe ndërmjet llojeve dhe shumëllojshmërinë e ekosistemeve.

2. “Bioteknologji” është çdo zbatim teknologjik, që përdor sistemet biologjike, organizmat e gjallë apo derivatet e tyre, për të prodhuar a modifikuar produkte ose procese për përdorim të veçantë.

3. “Bioteknologji moderne” është zbatimi i teknikave in vitro të acidit nukleik, duke përfshirë acidin dezoksiribonukleik (ADN) dhe injektimin e drejtpërdrejtë të acidit nukleik në qelizë apo organellë ose i shkrirjes së qelizave përtej familjes taksonomike, që tejkalon barrierat e riprodhimit fiziologjik apo të rikombinimit dhe që nuk janë teknika të përdorura në kryqëzimet dhe përzgjedhjen tradicionale.

4. “Burime gjenetike” janë materiale gjenetike, me vlerë aktuale apo potenciale.

5. “Ekosistem” është një kompleks dinamik, i përbërë nga komitete të bimëve, kafshëve e mikroorganizmave, si dhe mjedisi jo i gjallë, të cilat ndërveprojnë ndërmjet tyre si një njësi funksionale.

6. “Gjenom” është tërësia e materialit gjenetik, që gjendet në një organizëm të gjallë.

7. “Habitat” është mjedisi i disa individëve, bimorë ose shtazorë, i popullatave ose i bashkësive të tyre.

8. “Introduktim i qëllimshëm” është futja në një mjedis e një lloji të huaj apo e një organizmi gjenetikisht të modifikuar, që kryhet dhe/ose përfshin një lëvizje të qëllimshme, të kryer nga njerëzit. Për llojet e huaja, kjo përfshin një lëvizje të qëllimshme të një lloji jashtë shtrirjes së vet natyrore dhe potencialit të përhapjes.

9. “Introduktim i paqëllimshëm” është futja e paqëllimshme e një lloji të huaj ose e një organizmi të modifikuar gjenetikisht, që i përdor njerëzit apo sistemet e shpërndarjes së njeriut si vektorë për përhapje. Për llojet e huaja, introduktimi i paqëllimshëm është jashtë potencialit të përhapjes.

10. “Kampion mjedisor” janë mostrat e ujit, të tokës, ajrit apo materialeve të tjera fizike.

11. “Ligatina” janë sipërfaqet kënetore, moçalore, turbishte apo sipërfaqet ujore, natyrore ose artificiale, të përhershme ose të përkohshme, me ujë të fjetur ose të rrjedhshëm, të ëmbël, të kripur, përfshirë dhe sipërfaqet e ujërave detare, thellësia e të cilave, në zbatim, nuk i kalon 6 metrat. Ligatinat përcaktohen nga komunitetet e tyre biologjike dhe nga karakteristikat e tyre hidrologjike dhe që, në varësi të situatës, nga karakteristikat e tyre gjeografike, të tilla si tipi i tokës.

12. “Leje mjedisi” janë përkatësisht lejet e mjedisit të tipit A, B ose C, sipas kuptimit të dhënë në ligjin nr. 10 448, datë 14.7.2011, “Për lejet e mjedisit”, të ndryshuar.

13. “Lista e kuqe” është renditja e llojeve sipas rrezikut të prekjes nga zhdukja, në mbështetje të klasifikimit të përpunuar nga Qendra Botërore e Ruajtjes së Natyrës.

14. “Lloj ose specie” është një njësi taksonomike, ku bëjnë pjesë bimë, kafshë ose mikroorganizma taksonë më të ulët ose popullatat e tyre.

15. “Lloj i huaj” është një kafshë, bimë apo mikroorganizëm, që ndodhet jashtë shtrirjes natyrore dhe potencialit të përhapjes dhe përfshin çdo pjesë ose gamet, që mund të mbijetojë dhe të riprodhohet.

16. “Lloj i huaj invaziv” është një lloj i huaj, që zë vend në ekosisteme, habitate ose peizazhe, a që vepron si një faktor ndryshimi dhe kërcënon mjedisin, shëndetin e njeriut ose zhvillimin e qëndrueshëm.

17. “Material gjenetik” është çdo material nga një organizëm i gjallë ose jo i gjallë, që përmban njësitë funksionale të trashëgimisë.

18. “Molekulë biologjike” është tërësia e lëndëve, të thjeshta e të përbëra, organike, që janë pjesë përbërëse e gjallesave, ku përfshihen proteinat, acidet nukleike, karbohidratet dhe yndyrnat.

19. “Organizëm i gjallë” është çdo entitet biologjik, i aftë të transferojë apo shumëzojë materialin gjenetik, ku përfshihen edhe organizmat sterilë dhe viruset.

20. “Organizma gjenetiksht të modifikuar (OMGJ)” është çdo organizëm i gjallë, që zotëron një ndërthurje të re të materialit gjenetik, që përftohet nëpërmjet përdorimit të bioteknologjisë moderne.

21. “Peizazh” është një hapësirë siç perceptohet nga njerëzit, karakteri i së cilës është rezultat i veprimit dhe i ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzorë.

22. “Përbërës të larmisë biologjike” janë ekosistemet, organizmat e gjallë ose pjesë të tyre, burimet gjenetike a çdo përbërës tjetër biotik i ekosistemeve me përdorim ose vlerë aktuale apo potenciale për njerëzimin.

23. “Përdorim” është zotërimi, tregtimi i çdo lloji, i formave jetësore ose i pjesëve a derivateve të tij dhe përpjekjet për t'u përfshirë në veprime të tilla.

24. “Përdorim i qëndrueshëm” është përdorimi i përbërësve të biodiversitetit në një mënyrë dhe një ritëm, që nuk çon në zvogëlimin afatgjatë të biodiversitetit, duke mirëmbajtur potencialin e tij, për të plotësuar nevojat dhe aspiratat e brezave të sotëm dhe të ardhshëm.

25. “Raca dhe varietete të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi” janë racat e kafshëve e varietetet e bimëve të vendit dhe burimet gjenetike të lidhura me to, që përdoren për ushqim, bujqësi dhe mjedise të tjera prodhuese.

26. “Ruajtje *ex-situ*” janë masat menaxhuese, të nevojshme për ruajtjen e llojeve dhe të burimeve të tyre gjenetike shoqëruese, jashtë ekosistemeve apo habitateve të tyre natyrore. Për racat e varietetet autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, kuptohet ruajtja jashtë mjediseve të prodhimit, ku ato kanë zhvilluar karakteristikat e tyre dalluese.

27. “Ruajtje *in-situ*” janë masat menaxhuese, të nevojshme për të ruajtur ekosistemet dhe habitatet e për të mirëmbajtur ose për të restauruar popullatat e llojeve, që mund të jetojnë në habitatet e tyre. Për racat dhe varietetet autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, kuptohet ruajtja brenda mjediseve të prodhimit, ku ato kanë zhvilluar karakteristikat e tyre dalluese.

28. “Status ruajtjeje i një ekosistemi, habitati apo peizazhi” është tërësia e ndikimeve, që veprojnë në një ekosistem, habitat apo peizazh dhe llojet tipike, që mund të ndikojnë në shpërndarjen, strukturën, funksionet natyrore dhe mbijetesën afatgjatë të llojeve tipike.

29. “Status ruajtjeje i një lloji” është tërësia e ndikimeve, që veprojnë në llojet e interesuara, që mund të ndikojnë në shpërndarjen dhe prurjen afatgjatë të popullatave të veta.

30. “Statusi i favorshëm i ruajtjes së një ekosistemi, habitati apo peizazhi” është kur:

a) shtrirja natyrore dhe sipërfaqet, që mbulon brenda kësaj shtrirjeje, janë të qëndrueshme ose në rritje;

b) strukturat dhe funksionet e veçanta, të cilat janë të nevojshme për mirëmbajtjen e vet afatgjatë, janë të pranishme dhe mund të vazhdojnë të ekzistojnë në të ardhmen e afërt;

c) llojet e tij tipike kanë një status ruajtjeje të favorshëm.

31. “Statusi i favorshëm i ruajtjes së një lloji” është kur:

a) të dhënat e dinamikës së popullatës për një lloj të interesuar tregojnë, se ai mbetet për një kohë afatgjatë një përbërës, i vlefshëm dhe i aftë i habitateve të veta natyrore;

b) shtrirja natyrore e llojeve nuk është zvogëluar dhe as nuk ka mundësi të zvogëlohet në të ardhmen e afërt;

c) është dhe ndoshta do të vazhdojë të jetë një habitat i mjaftueshëm, nga madhësia, për të mbajtur popullatat për një afat kohor të gjatë.

32. “Statusi i pafavorshëm i ruajtjeve” është:

a) për llojin, kur nuk plotësohet çdonjëri prej kushteve të parashikuara në pikën 31 të këtij neni;

b) për ekosistemet, habitatet dhe peizazhet, kur nuk plotësohet çdonjëri prej kushteve të parashikuara në pikën 30 të këtij neni.

33. “Shfrytëzim” është gjuajtja, vrasja, dëmtimi, kapja, mbledhja, vjelja, çrrënjësja, shkulja, prerja, shkatërrimi, përpunimi, ballcamimi, transporti, konsumimi, tregtimi ose largimi i një lloji, i formave të tij jetësore, pjesëve apo derivateve të veta, si dhe orvatjet për t'u angazhuar në këto veprime.

34. “Shtrirje natyrore” është mjedisi, që një lloj zë në mënyrë natyrore, si në të kaluarën dhe në të tashmen.

35. “Ministria” është ministria përgjegjëse për mjedisin.

36. “Ministër” është ministri përgjegjës për mjedisin.

37. Shfuqizuar.

38. “Rrjeti përfaqësues i zonave të mbrojtura” është sipas kuptimit të dhënë në pikën 17 të nenit 3 të ligjit nr.8906, datë 6.6.2002 “Për zonat e mbrojtura”.

39. “Informacion ekzistues” janë të dhënat për biodiversitetin, që janë të disponueshme nga publiku dhe të botuara në dokumentet zyrtare.

40. “Informacion i ri” janë të dhënat për biodiversitetin, që nuk janë botuar ose shpërndarë zyrtarisht dhe që vlerësohen nga specialistët si risi shkencore.

41. “Përdorime ose shfrytëzime të mëparshme” janë përdorime ose shfrytëzime të lejuara përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji, të cilat mund të përdoren edhe pas hyrjes në fuqi të ligjit.

42. “Përdorime ose shfrytëzime të reja” janë përdorime ose shfrytëzime, që lejohen pas hyrjes në fuqi të ligjit.

43. “Njësitë e qeverisjes vendore” kanë të njëjtin kuptim të dhënë sipas ligjit nr. 8652, datë 31.7.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore”, të ndryshuar.

44. “Natura 2000” është rrjeti ekologjik i zonave të mbrojtura, i ngritur për të siguruar mbijetesën e habitateve dhe llojeve më me vlerë të Europës.

45. “Zona me interes për komunitetin” është zona, e cila, në rajonet biogeografike ose në rajonet të cilave u përket, kontribuon dukshëm në ruajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të një tipi habitati natyror ose lloji, që mund të kontribuojë dukshëm në lidhje me rrjetin “Natura 2000”, dhe/ose kontribuon dukshëm në ruajtjen e diversitetit biologjik brenda rajonit biogeografik ose rajoneve në fjalë.

46. “Zonë e veçantë ruajtjeje” ka të njëjtin kuptim të dhënë sipas ligjit nr. 8906, datë 6.6.2002, “Për zonat e mbrojtura”, të ndryshuar.

47. “Zonë veçanërisht e mbrojtur” është zona ku shpendët e egër klasifikohen si të rrallë e të cenueshëm (vulnerabël) dhe, si rregull, u përkasin llojeve migratore që janë strikte të mbrojtura.

Neni 3

Fusha e zbatimit

(shtuar fjalë në shkronjën “a” të pikës 1 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

1. Ky ligj zbatohet:

a) për të gjitha sipërfaqet gjeografike, tokësore, ujore dhe detare të Republikës së Shqipërisë, pronë shtetërore apo private, veçanërisht në rrjetin përfaqësues të zonave të mbrojtura të Shqipërisë;

b) për të gjithë përbërësit e diversitetit biologjik, që gjenden në mjediset e përmendura në shkronjën “a” të pikës 1 të këtij neni.

c) nga organet shtetërore, që veprojnë në kuadër të këtij ligji apo të ligjeve të tjera të kësaj fushe, nga personat fizikë dhe juridikë, publikë e privatë, vendas dhe të huaj, veprimtaritë e të cilëve kanë ndikim në biodiversitet, si dhe nga organizatat shoqërore dhe nga publiku.

2. Materiali gjenetik dhe organizmat gjenetiksht të modifikuar (OMGJ-të) nuk janë objekt i këtij ligji.

KREU II INSTITUCIONET PËR RUAJTJEN DHE MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT

Neni 4 **Institucionet shtetërore**

1. Republika e Shqipërisë, për mbrojtjen dhe ruajtjen e larmisë biologjike:
 - a) ushtron të drejtat sovrane për përbërësit e diversitetit biologjik, që gjenden në sipërfaqet e veta tokësore, ujore dhe detare;
 - b) përdor përbërësit e diversitetit biologjik në mënyrë të qëndrueshme për brezat e sotëm dhe të ardhshëm;
 - c) siguron që veprimtaritë brenda juridiksionit të vet nuk dëmtojnë biodiversitetin tej kufijve shtetërorë dhe në territoret e shteteve të tjera.
2. Republika e Shqipërisë bashkëpunon me shtete dhe organizata ndërkombëtare për ruajtjen e diversitetit biologjik dhe për përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij, veçanërisht për:
 - a) përbërësit e përbashkët ose ndërkufitarë të diversitetit biologjik;
 - b) ndikimet ndërkufitare të veprimtarive, që ushtrohen në territorin e saj;
 - c) përballimin e situatave emergjente;
 - ç) përmbushjen e detyrimeve, që burojnë nga marrëveshjet ndërkombëtare, në të cilat ajo është palë.

Neni 5 **Ministria përgjegjëse për mjedisin** *(ndryshuar titulli me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)*

Ministria është institucioni qendror përgjegjës për ruajtjen e biodiversitetit dhe për përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij, në nivel kombëtar dhe vendor.

Neni 6 **Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave**

Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave është autoriteti drejtues dhe përgjegjës për të siguruar ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të racave dhe të varieteteve autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi.

Neni 7 **Organe të tjera**

Organet shtetërore, qendrore dhe vendore, që sipas ligjeve të veçanta administrojnë burime natyrore përbërëse të biodiversitetit, e mbrojnë atë, duke vepruar në kuadër të këtij funksioni.

KREU III INSTRUMENTET E PLANIFIKIMIT TË BIODIVERSITETIT

Neni 8 **Strategjia dhe plani i veprimit të biodiversitetit**

1. Për mbrojtjen e biodiversitetit hartohet strategjia kombëtare dhe plani i veprimit të biodiversitetit, kërkesat e të cilëve zbatohen nga organet shtetërore dhe personat fizikë e juridikë.

Ky dokument miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

2. Kërkesat e strategjisë dhe të planit të veprimit të biodiversitetit harmonizohen me këtë ligj e me ligje të tjera të mbrojtjes së mjedisit, si dhe ndihmojnë në zbatimin e tyre.

3. Strategjia e biodiversitetit rinovohet çdo 10 vjet.

4. Ministria drejton punën për hartimin dhe rinovimin e strategjisë dhe të planit të veprimit të biodiversitetit, duke siguruar pjesëmarrjen e të gjitha grupeve të interesuara, të organeve shtetërore, qendrore dhe vendore, komunitetit shkencor dhe shoqërisë civile.

5. Përparësitë dhe kërkesat e përcaktuara në strategjinë dhe në planin e veprimit të biodiversitetit të përfshihen në strategjitë, planet, programet sektoriale dhe në vendimarrjet e organeve shtetërore, në nivel kombëtar dhe vendor.

Neni 9

Rrjeti i inventarizimit dhe i monitorimit të biodiversitetit

1. Për ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij ngrihet rrjeti i inventarizimit dhe i monitorimit të biodiversitetit, si burim kryesor informacioni për të mbështetur vendimarrjet në të gjitha nivelet.

2. Kriteret dhe procedurat për ngritjen e këtij rrjeti, mënyra e funksionimit dhe detyrat e tij, si dhe organet e institucionet, që ngarkohen me ngritjen dhe administrimin e tij, miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 10

Planifikimi për emergjencat

Ministria, në bashkëpunim me strukturat e tjera shtetërore, të ngarkuara për emergjencat natyrore:

a) harton plane dhe procedura veprimi për menaxhimin e rasteve të papritura nga veprimtaritë njerëzore ose nga ndodhitë natyrore, që mund të kërcënojnë biodiversitetin, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë ose në zonat ndërkufitare;

b) njofton shtetet potencialisht të rrezikuara dhe organizatat ndërkombëtare përkatëse në rastet e rrezikut ose të dëmtimit, të shpejtë ose të rëndë, të biodiversitetit dhe bashkëpunon me to për të parandaluar apo zvogëluar kërcënimet e shfaqura.

Neni 11

Ndikimet ndërkufitare

Kur ndikimet negative rrezikojnë diversitetin biologjik të një shteti fqinj, ministria njofton, shkëmben të dhëna dhe këshillohet me shtetin e interesuar, si dhe vlerëson kërkesat e tij përpara se të japë lejen mjedisore.

KREU IV

RUAJTJA E EKOSISTEMEVE, HABITATEVE DHE PEIZAZHEVE, QË NDODHEN JASHTË RRJETIT PËRFAQËSUES TË ZONAVE TË MBROJTURA

Neni 12

Ruajtja

1. Ekosistemet, habitatet dhe peizazhet ruhen edhe kur ndodhen jashtë rrjetit përfaqësues të zonave të mbrojtura, pronë publike apo private.

2. Ruajtja e ekosistemeve, habitateve dhe peizazheve, që ndodhen jashtë rrjetit përfaqësues të zonave të mbrojtura, përfshin:

- a) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e mbrojtura;
- b) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet veçanërisht të mbrojtura;
- c) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e degraduara.

Neni 13 Identifikimi

1. Kategoritë e përgjithshme të ekosistemeve, habitateve dhe peizazheve të mbrojtura përfshijnë ligatinat dhe zonat e tjera me ndjeshmëri të lartë mjedisore, që identifikohen për të marrë një status të përshtatshëm ruajtjeje.

2. Në ekosistemet, habitatet dhe peizazhet veçanërisht të mbrojtura përfshihen ato:

- a) me status ruajtjeje të pafavorshëm;
- b) me diversitet të lartë e numër të madh llojesh, endemike apo të egra;
- c) që popullohen nga llojet veçanërisht të mbrojtura;
- ç) që kërkohen e përdoren nga llojet shtegtare;
- d) që janë të rëndësishme për vetitë natyrore, shkencore, kulturore apo social-ekonomike;
- dh) që janë përfaqësuese unike apo të lidhura me proceset kyçe të zhvillimit ose me procese të tjera biologjike;
- e) të shpallura si të tilla në bazë të instrumenteve ndërkombëtare, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

3. Në ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e degraduara përfshihen ato, të cilat janë të ndotura, të mbishfrytëzuara dhe të shkatërruara, modifikimi i të cilave ka ulur, në mënyrë të ndjeshme, aftësinë e funksioneve dhe të proceseve të tyre, si dhe aftësinë për të mbajtur popullata autoktone, të afta për të jetuar.

4. Ekosistemet, habitatet dhe peizazhet individuale, që kërkojnë mbrojtje të veçantë, identifikohen me qëllim që t'u sigurohet statusi i favorshëm i ruajtjes, ndërsa ato të degraduara identifikohen me qëllim që të rehabilitohen dhe të kthehen në gjendje natyrore.

5. Identifikimi bëhet duke u mbështetur në të dhënat e reja dhe ato ekzistuese, në strategjinë dhe planin e veprimit të biodiversitetit, në rrjetin e inventarizimit e të monitorimit të diversitetit biologjik dhe në burimet ndërkombëtare të të dhënave.

6. Për ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e mbrojtura apo veçanërisht të mbrojtura, si dhe për ato të degraduara, ministria harton dhe mban regjistrat kombëtarë përkatës.

7. Ministri miraton formatin, kërkesat për regjistrim, çregjistrim dhe kriteret e përdorimit të regjistrave.

8. Ministria merr masa për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre zonave, përpara regjistrimit në regjister dhe përpara zbatimit të planit të menaxhimit e të veprimit për to.

Neni 14 Përdorimet e mëparshme

Veprimtaritë apo përdorimet e mëparshme të një ekosistemi, habitati apo peizazhi do të vazhdojnë të ushtrohen edhe pas hyrjes në fuqi të këtij ligji. Ministria dhe organet e tjera, të përcaktuara me ligj për administrimin e tyre, marrin masa për të siguruar se këto veprimtari apo përdorime janë në përputhje me statusin e favorshëm të ruajtjes, që kanë ose që mund të rimarrin ekosistemet, habitatet e peizazhet, duke iu nënshtruar procedurave të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe pajisjes me leje mjedisore.

Neni 15 Veprimtari ose përdorime të reja

Veprimtaritë ose përdorimet e reja në ekosisteme, habitate dhe peizazhe të mbrojtura mund të

ushtrohen vetëm pasi t'u jenë nënshtruar procedurave të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe të jenë pajisur me leje mjedisore.

Neni 16

Masat e menaxhimit

(shtuar fjalë në pikën 1 dhe shtuar pika 1/1 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

1. Brenda 7 vjetëve nga miratimi i këtij ligji, ministria dhe Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, në bashkëpunim me organe të tjera shtetërore dhe vendore, me organizatat jofitimprurëse mjedisore dhe me persona juridikë dhe fizikë, hartojnë planet e menaxhimit dhe planet e veprimit, për të mbajtur apo rivendosur statusin e favorshëm të ruajtjes së ekosistemeve, habitateve a peizazheve të mbrojtura, të ekosistemeve, habitateve apo peizazheve veçanërisht të mbrojtura, si dhe të atyre të degraduara, të cilat miratohen nga ministri dhe Ministri i Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit.

1/1. Kriteret minimale për planet e menaxhimit të ekosistemeve, habitateve dhe që ndodhen jashtë rrjetit përfaqësues të zonave të mbrojtura përcaktohen me udhëzim të ministrit.

2. Objektivat dhe kërkesat e planeve të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni integrohen në strategji, plane, programe dhe në vendimmarrje, në nivel kombëtar dhe vendor, jo më vonë se dy vjet pas miratimit të tyre.

Neni 17

Mbrojtja dhe menaxhimi vullnetar

Pronarët privatë ose grupe të tjera të interesuara mund të hyjnë në marrëveshje me organin shtetëror përkatës për të mbrojtur dhe menaxhuar një pronë, me ndihmën teknike, financiare dhe organizative të shtetit, për të mbajtur apo për t'i kthyer ekosistemit, habitatit a peizazhit statusin e favorshëm të ruajtjes.

KREU IV/I

MENAXHIMI DHE MBROJTJA E TIPAVE TË HABITATEVE NATYRORE, KAFSHËVE, PËRFSHIRË SHPENDËT E EGËR, SI DHE LLOJET E BIMËVE ME INTERES PËR KOMUNITETIN

(shtuar kapitulli IV/1 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

Neni 17/1

Ruajtja e habitateve natyrore dhe habitateve të llojeve

1. Zona të veçanta të ruajtjes, të cilat përfshijnë zonat me habitat natyror, habitatet e llojeve dhe zonat e veçanta të mbrojtura për shpendët e egër, që do të kontribuojnë në krijimin e rrjetit ekologjik koherent europian, përveç atyre të parashikuara në ligjin nr. 8906, datë 6.6.2002, “Për zonat e mbrojtura” të ndryshuar, përcaktohen në përputhje me përcaktimet e nenit 17/4, shkronjat “a”, “b” dhe “d”, të këtij ligji.

2. Rrjeti ekologjik bashkëkohor “Natura 2000” i zonave të veçanta të ruajtjes dhe zonave të veçanta të mbrojtura ngrihet në bazë të dispozitave të ligjit nr. 8906, datë 6.6.2002, “Për zonat e mbrojtura”, të ndryshuar, dhe të këtij ligji.

Neni 17/2

Përcaktimi dhe menaxhimi i habitateve natyrore dhe habitateve të llojeve

1. Ministria përzgjedh një listë të zonave me interes për komunitetin, duke identifikuar dukuritë e tipave të habitateve dhe llojet, sipas shkronjave “a” dhe “b”, të nenit 17/4, të këtij ligji, në çdo rajon përkatës biogeografik, me qëllim propozimin Komisionit Europian të listës së

zonave, të cilat strehojnë këta tipa habitatesh dhe llojesh. Lista kombëtare e zonave me interes për komunitetin, së bashku me një përshkrim të tipareve karakteristike të zonave specifike, përgatitet në përputhje me dokumentacionin dhe kërkesat e përcaktuara për çdo zonë, sipas shtojcës 1, të vendimit nr. 897, datë 21.12.2011, të Këshillit të Ministrave, “Për miratimin e rregullave për përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes”.

2. Ministria mbikëqyr statusin e ruajtjes së habitateve natyrore dhe të llojeve, referuar në shkronjën “c”, të nenit 17/4, duke i kushtuar vëmendje të veçantë habitateve natyrore prioritare, llojeve prioritare, si dhe nxit kërkimet e punën shkencore, me qëllim arritjen e objektivave.

3. Ministria krijon sistemin e monitorimit për kapjen e rastësishme dhe vrasjen e llojeve, referuar në shkronjën “c”, të nenit 17/4, kryen kërkime të mëtejshme ose merr masa për ruajtjen siç kërkohet, duke shmangur ndikimin negativ të dukshëm për llojet në fjalë.

4. Masat, përfshirë mbikëqyrjen e vazhdueshme, për të siguruar që marrja në gjendje të egër dhe/ose shfrytëzimi i llojeve, referuar në shkronjën “ç”, të nenit 17/4, të jetë objekt i masave menaxhuese dhe në përputhje me mbajtjen e statusit të favorshëm të ruajtjes së tyre përcaktohen me udhëzim të ministrit.

5. Lista e zonave të veçanta të mbrojtura, duke identifikuar zonat përkatëse, për të siguruar mbrojtjen e llojeve kombëtare, në përputhje me shkronjën “d”, të nenit 17/4, të këtij ligji, përcaktohet me urdhër të ministrit.

Neni 17/3

Masat shoqëruese

Ministria:

a) merr të gjitha masat e nevojshme dhe të përshtatshme për të shmangur dëmtimin dhe/ose shqetësimin e habitateve natyrore, habitateve të llojeve në zonat e veçanta të ruajtjes, si dhe të shpendëve të egër në zonat e veçanta të ruajtjes;

b) harton marrëveshje bashkëpunimi me autoritetet përkatëse ndërkombëtare, përfshirë organizatat jofitimprurëse, për të siguruar zbatimin efektiv të këtij kreu;

c) siguron që informacioni i transmetuar nga njësitë e qeverisjes vendore për statusin e ruajtjes së natyrës të shqyrtohet në mënyrën e duhur;

ç) siguron që procedurat për përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes të jenë të thjeshta dhe të shpejta, me qëllim nxitjen e krijimit të zonave të mbrojtura;

d) siguron, në përputhje me legjislacionin në fuqi, se çdo palë e përfshirë në çështjet për natyrën të kontribuojë në ruajtjen dhe rivendosjen e statusit, duke kryer, sipas rastit, edhe procedurat ligjore për kompensim për shkaktim dëmi.

Neni 17/4

Listat e llojeve të habitateve natyrore, bimëve, kafshëve dhe shpendëve

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit, miraton:

a) listën e llojeve të habitateve natyrore me interes për komunitetin, ruajtja e të cilave kërkon përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes;

b) listën e llojeve të bimëve dhe kafshëve me interes për komunitetin, ruajtja e të cilave kërkon përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes;

c) listën e llojeve të bimëve dhe kafshëve me interes për komunitetin në nevojë për mbrojtje strikte;

ç) listën e llojeve të bimëve dhe kafshëve me interes për komunitetin, marrja e të cilave në gjendje të egër dhe shfrytëzimi mund të jetë objekt i masave menaxhuese;

d) parimet e identifikimit të llojeve që do të jenë objekt kërkimesh për mbrojtjen dhe menaxhimin e shpendëve të egër.

Neni 17/5

Raportimi

1. Në kuadër të rrjetit ekologjik “Natura 2000”, ministria përgatit, në çdo 6 vjet, raportin për zbatimin e masave të marra, sipas dispozitave të këtij kreu. Ky raport përfshin veçanërisht masat ruajtëse, referuar në nenet 17/2 dhe 17/3, të këtij ligji, një vlerësim të ndikimit të tyre për ruajtjen e statusit të llojeve të habitateve natyrore, të përmendura në shkronjën “a”, dhe të llojeve të bimëve e kafshëve, sipas shkronjës “b”, të nenit 17/4, si dhe rezultatet kryesore të mbikëqyrjes, referuar në pikën 4, të nenit 17/2. Ky raport bëhet i disponueshëm për publikun.

2. Format i që do të përdoret për hartimin e raportit, përcaktohet me urdhër të ministrit.

KREU V

MASAT MBROJTËSE PËR LLOJET (SPECIET) TOKËSORE, UJORE DHE DETARE

Neni 18

Fusha e veprimit

Llojet në këtë kre nuk përfshijnë racat dhe varietetet e rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive.

Neni 19

Ruajtja dhe përdorimi

1. Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i llojeve dhe habitateve të tyre është pjesë e politikave, planeve, programeve dhe vendimmarrjes shtetërore, në nivel kombëtar dhe vendor.

2. Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i llojeve dhe habitateve të tyre kushtëzohet nga mbajtja apo rivendosja e statusit të favorshëm të ruajtjes për llojin në habitatin e vet.

3. Organet shtetërore, personat juridikë, publikë dhe privatë dhe personat fizikë marrin masa dhe shmangin dëmtimet e panevojshme të llojeve dhe habitateve të tyre, brenda dhe jashtë zonave të mbrojtura.

4. Ruajtja e llojeve përfshin llojet e mbrojtura dhe llojet veçanërisht të mbrojtura.

Neni 20

Statusi i llojeve të mbrojtura

1. Kapja, marrja, mbajtja dhe përdorimi i individëve të llojeve të kafshëve dhe bimëve të mbrojtura janë të ndaluara, përveç rasteve kur në këtë ligj përcaktohet ndryshe.

2. Me propozimin e ministrit, Këshilli i Ministrave miraton, me vendim, listën e llojeve të mbrojtura të vendit.

3. Llojet e këtij grupi mund t'u nënshtrohen masave menaxhuese dhe përdorimit në gjendje natyrore të rregulluar në ligj, që do të bëhet në përputhje me statusin e ruajtjes së favorshme. Mbështetur në të dhënat e marra nga rrjeti i inventarizimit dhe monitorimit të diversitetit biologjik, në masa të tilla mund të përfshihen:

a) rregullimet, që lidhen me aksesin në prona të caktuara;

b) ndalimi, i përkohshëm ose lokal, i nxjerrjes së llojeve në natyrë dhe shfrytëzimi i popullatave të caktuara;

c) rregullimi i periudhave dhe/ose metodave të marrjes së llojeve;

ç) zbatimi i rregullave të gjuetisë dhe të peshkimit, të cilat marrin parasysh ruajtjen e këtyre popullatave;

d) vendosja e një sistemi licencimi për përdorimin e llojeve ose të kuotave të vjeljes;

dh) rregullimi i blerjes, shitjes, ofertës për shitje, mbajtjes për shitje ose transportit për shitje të llojeve e individëve;

e) kontrolli i shumimit në gjendje jo të lirë të llojeve të kafshëve, si dhe shumimi artificial i llojeve bimore në kushte të rrepta kontrolli, për pakësimin e marrjes së llojeve nga gjendja e egër;

ë) vlerësimi i efektit të masave të marra.

Neni 21

Shfrytëzime ose përdorime të reja për llojet e mbrojtura

Shfrytëzime apo përdorime të reja të individëve të llojeve të kafshëve dhe bimëve të mbrojtura lejohen të ushtrohen kur nuk cenojnë statusin e ruajtjes së llojeve të kërcënuara, kur janë miratuar nga ministri dhe kur janë pajisur me leje mjedisore. Këto përdorime ose shfrytëzime lejohen për:

- a) qëllime shkencore apo edukimi;
- b) ruajtje *ex-situ*, për masa përzgjedhëse ose qëllime riintroduktimi;
- c) materiale gjenetike;
- ç) të mbrojtur diversitetin biologjik;
- d) shëndetin, sigurinë dhe qëllime turistike;
- dh) masa sanitare apo fitosanitare.

Neni 22

Identifikimi i llojeve veçanërisht të mbrojtura

1. Llojet, që kërkojnë mbrojtje të veçantë, identifikohen me qëllim që t'u ruhet ose t'u jepet statusi i favorshëm i ruajtjes.

2. Identifikimi bëhet në bazë të të dhënave të reja dhe atyre ekzistuese, të siguruara nga strategjia e biodiversitetit, plani i veprimit, rrjeti i inventarizimit dhe monitorimit të diversitetit biologjik, si dhe nga burime të tjera të mundshme.

3. Ministria harton dhe administron regjistrin e llojeve veçanërisht të mbrojtura, ku përfshihen, në radhë të parë, llojet që:

- a) kanë një status ruajtjeje të pafavorshëm;
- b) janë endemike;
- c) për të cilat ka të dhëna të pamjaftueshme;
- ç) janë shpallur veçanërisht të mbrojtura, në bazë të instrumenteve ndërkombëtare, ku Republika e Shqipërisë është palë.

4. Format i regjistrin dhe kriteret e përdorimit të tij miratohen me udhëzim të ministrit.

5. Institucionet kërkimore-shkencore hartojnë listën e kuqe, si dokumenti ku pasqyrohet statusi i ndryshëm i llojeve të rrezikuara në vend. Ky dokument rinovohet çdo 5 vjet dhe miratohet me urdhër të ministrit.

Neni 23

Statusi i për mbrojtjen e llojeve veçanërisht të mbrojtura

1. Ndalohen të shfrytëzohen ose të përdoren individët e kafshëve dhe të bimëve veçanërisht të mbrojtura, me përjashtim të rastit kur me ligj parashikohet ndryshe. Këto ndalime zbatohen për të gjitha fazat e jetës së kafshëve dhe për të gjitha fazat e ciklit biologjik të bimëve.

2. Llojet e bimëve veçanërisht të mbrojtura i nënshtrohen një regjimi të rreptë mbrojtjeje, duke ndaluar:

a) mbledhjen e qëllimshme, prerjen, shkuljen ose shkatërrimin e këtyre bimëve në zonën e tyre natyrore, në gjendje të egër;

b) mbajtjen, transportin, shitjen, shkëmbimin ose ofertën për shitje a shkëmbim të këtyre llojeve, të marra në gjendje të egër.

3. Llojet e kafshëve veçanërisht të mbrojtura i nënshtrohen një regjimi të rreptë mbrojtjeje në zonën e tyre natyrore të përhapjes, duke ndaluar:

- a) të gjitha format e kapjes së qëllimshme ose vrasjen e këtyre llojeve;
- b) shqetësimin e qëllimshëm të këtyre llojeve, veçanërisht gjatë periudhës së shumimit, rritjes, dimërimit dhe shtegtimin;
- c) shkatërrimin e qëllimshëm ose marrjen e vezëve të tyre;
- ç) dëmtimin ose shkatërrimin e zonave të shumimit ose të vendeve të qëndrimit;
- d) mbajtjen, transportin, shitjen, shkëmbimin ose ofertën për shitje a shkëmbim të këtyre llojeve, të marra në gjendje të egër.

Neni 24

Shfrytëzime ose përdorime të mëparshme për llojet veçanërisht të mbrojtura

1. Ministria dhe organet e tjera, të përcaktuara me ligj për administrimin e llojeve veçanërisht të mbrojtura, marrin masa për të siguruar që përdorimet ose shfrytëzimet e mëparshme të llojeve veçanërisht të mbrojtura të jenë në përputhje me statusin e favorshëm të ruajtjes së tyre.

2. Përdorimet ose shfrytëzimet e mëparshme pajisen me leje mjedisore vetëm kur janë në përputhje me statusin e ruajtjes së llojeve veçanërisht të mbrojtura.

Neni 25

Shfrytëzime ose përdorime të reja për llojet veçanërisht të mbrojtura

1. Shfrytëzimet ose përdorimet e reja të individëve të kafshëve e të bimëve veçanërisht të mbrojtura, që paraqiten në rastet e përcaktuara në nenin 21 të këtij ligji, pajisen me leje mjedisore nëse:

- a) nuk ka alternativa të tjera të kënaqshme;
- b) janë në përputhje me statusin e favorshëm të ruajtjes së llojit;
- c) nuk bien ndesh me detyrimet ndërkombëtare të Republikës së Shqipërisë;
- ç) nuk bien ndesh me objektivat e planit të veprimit të llojit, për llojet me status të pafavorshëm ruajtjeje.

2. Shfrytëzimi ose përdorimi i rastësishëm i llojeve veçanërisht të mbrojtura është i ndaluar.

Neni 26

Menaxhimi

(shtuar pika 3/1 me ligjin nr. 68/2014, datë 3.7.2014)

1. Për llojet veçanërisht të mbrojtura, të regjistruara me status ruajtjeje të pafavorshëm, ministria, në bashkëpunim me organet shtetërore, qendrore e vendore, institute të specializuara, organizata jofitimprurëse dhe me persona fizikë e juridikë, harton planet e veprimit për ruajtjen e llojit. Këto plane miratohen me udhëzim të ministrit.

2. Planet e veprimit për ruajtjen e llojit përfshihen në strategjitë, planet, programet dhe në vendimmarrjet shtetërore, në nivel kombëtar dhe vendor.

3. Planet e menaxhimit dhe të veprimit për habitatet e llojeve veçanërisht të mbrojtura, me status të pafavorshëm ruajtjeje, përgatiten si pjesë e planeve të veprimit për ruajtjen e llojit.

3/1. Kriteret minimale për planet e menaxhimit të habitateve të llojeve veçanërisht të mbrojtura përcaktohen me udhëzim të ministrit.

4. Në planet e veprimit përcaktohen hollësisht masat e menaxhimit, për t'i mbajtur llojet në një status të favorshëm ruajtjeje ose për t'ua dhënë këtë status, kur nuk e kanë.

5. Në hartimin e planeve të veprimit për ruajtjen e llojit, përbën përparësi fakti se sa i kërcënuar është një lloj, sipas përcaktimit të bërë në nenin 22 të këtij ligji. Hartimi i planeve bëhet sipas kërkesave të strategjisë dhe planit të veprimit për biodiversitetin, jo më vonë se 5 vjet pas

regjistrimit. Kërkesat për hartimin e planeve të veprimit për ruajtjen e llojit miratohen nga ministri.

6. Ministria, nëpërmjet rrjetit të inventarizimit dhe monitorimit të diversitetit biologjik, bashkërendon punën për kërkimin, inventarizimin dhe monitorimin e zbatimit të statusit të ruajtjes së llojeve të regjistruara.

Neni 27

Masa të përkohshme për mbrojtjen dhe menaxhimin

Për llojet veçanërisht të mbrojtura me një status të pafavorshëm ruajtjeje, ministria dhe organet shtetërore përkatëse marrin masat e domosdoshme paraprahe për mbrojtjen dhe menaxhimin para regjistrimit të tyre në regjistër dhe para hartimit të planeve të veprimit për ruajtjen e llojit.

Neni 28

Masat për mbrojtjen dhe menaxhimin vullnetar

Pronarët privatë ose grupe të tjera të interesuara mund të lidhin marrëveshje me organin shtetëror përkatës, për të mbrojtur dhe administruar një pronë, me ndihmën teknike, financiare dhe organizative të shtetit, për t'i siguruar llojit veçanërisht të mbrojtur status të favorshëm ruajtjeje.

KREU VI

RACAT DHE VARIETETET AUTOKTONE, TË RËNDËSISHME PËR USHQIM DHE BUJQËSI

Neni 29

Ruajtja dhe përdorimi

1. Organet shtetërore, organizatat jofitimprurëse dhe personat fizikë dhe juridikë, publikë ose privatë, ruajnë dhe përdorin në mënyrë të qëndrueshme racat dhe varietetet autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, në kushtet in-situ dhe *ex-situ*.

2. Organet e pushtetit qendror dhe vendor krijojnë lehtësitë dhe mbështesin programet për ruajtje dhe kërkime in-situ dhe *ex-situ* për racat dhe varietetet e rëndësishme për ushqim dhe bujqësi. Metodatat e ruajtjes *ex-situ* përdoren si metoda plotësuese për ruajtjen in-situ.

3. Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i racave dhe i varieteteve autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, janë pjesë e strategjive, planeve, programeve dhe vendimmarrjeve, në nivel kombëtar dhe vendor.

Neni 30

Identifikimi

1. Racat dhe varietetet autoktone të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi identifikohen në kushtet e tyre in-situ dhe *ex-situ*.

2. Identifikimi kryhet në bazë të të dhënave të reja dhe ekzistuese, të siguruar nga strategjia e plani i veprimit të biodiversitetit, nga rrjeti i inventarizimit dhe monitorimit të biodiversitetit, si dhe nga burime ndërkombëtare.

3. Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave mban regjistrin e racave dhe të varieteteve autoktone të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi.

4. Format, kriteret e regjistrimit e të çregjistrimit, si dhe rregullat për administrimin dhe shfrytëzimin e regjistrave, miratohen me udhëzim të Ministrit të Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit.

Neni 31

Masat e menaxhimit

1. Për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të racave dhe të varieteteve autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi, të regjistruara në regjistër, Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave harton politika kombëtare të integruara, të cilat miratohen nga Këshilli i Ministrave brenda 5 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

2. Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, nëpërmjet rrjetit të inventarizimit dhe monitorimit të biodiversitetit, bashkërendon punën për kërkimin, inventarizimin dhe monitorimin, për të mbështetur ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të racave dhe varieteteve autoktone, të rëndësishme për ushqim dhe bujqësi.

3. Përdorimi për qëllime fitimi i një varieteti autokton nuk mund të bëhet pa miratimin e pronarit të tij.

KREU VII

LLOJET E HUAJA DHE LLOJET E HUAJA INVAZIVE

Neni 32

Importimi dhe introduktimi

1. Importimi ose introduktimi i qëllimshëm i llojeve të huaja ose i llojeve të huaja invazive në mjediset tokësore, ujore ose detare të Republikës së Shqipërisë bëhet vetëm me autorizimin e lëshuar nga organi përkatës dhe pas marrjes së lejes mjedisore.

2. Ministri jep leje mjedisore për importim ose introduktim të qëllimshëm vetëm kur aplikuesi, nëpërmjet njohjes e vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe dokumenteve të tjera, provon se një lloj i huaj apo invaziv nuk do të ndikojë negativisht në mjedis, në shëndetin e njeriut, si dhe në zhvillimin e qëndrueshëm.

3. Vlerësimi mjedisor duhet të paktën:

- a) të bëhet për çdo rast konkret, përpara futjes së tij në vendin tonë;
- b) të bëhet me metoda shkencore;
- c) të bazohet në teknika të njohura vlerësimi;
- ç) të mbështetet në udhëzime të njohura ndërkombëtare.

4. Në aplikimin për t'u pajisur me leje mjedisore përfshihen:

- a) masat për menaxhimin dhe kontrollin e rreziqeve të identifikuara;
- b) një program monitorimi;
- c) një plan për menaxhimin e pasojave të padëshirueshme apo situatat emergjente;
- ç) një garanci financiare për të përballuar pasojat e padëshirueshme apo situatat emergjente.

5. Llojet e huaja, përpara introduktimit të lejuar të tyre, ose produktet që ato përmbajnë u nënshtrohen provave të nevojshme.

6. Për të gjithë organizmat që merret leje mjedisore bëhet regjistrimi në regjistër të hapur për publikun. Ministri, me urdhër, miraton formatin, kriteret e regjistrimit e të çregjistrimit dhe rregullat e administrimit të këtij regjistri.

7. Këshilli i Ministrave, brenda 5 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, me propozimin e ministrit, miraton listën e llojeve të huaja ose llojeve të huaja invazive dhe përcakton procedurat për ndalimin dhe/ose futjen e tyre në pikat doganore të vendit.

Neni 33

Asgjësimi, kontrolli ose frenimi

1. Ministri dhe ministri i Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit urdhërojnë asgjësimin ose frenimin e përhapjes së llojeve të huaja dhe llojeve të huaja invazive, kur ato janë të dëmshme apo potencialisht të dëmshme, të futura me ose pa qëllim.

2. Shpenzimet për masat e marra për asgjësimin, kontrollin, frenimin dhe për riparimin e dëmtimeve mjedisore, mbulohen nga personat juridikë dhe fizikë, përgjegjës për futjen e këtyre llojeve.

3. Ministria bashkërendon punën për hartimin e planeve dhe të masave për asgjësimin dhe kontrollin, ku përfshihen edhe masat për ndërgjegjësimin e publikut për llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive të dëmshme, që janë introdiktuar.

Neni 34

Njoftimi i shteteve të tjera dhe këshillimi me to

1. Ministria njofton shtetet e prekura ose potencialisht të prekura, si dhe organizatat përkatëse ndërkombëtare, kur në territorin e Republikës së Shqipërisë ndodh apo mund të ndodhë një transport ndërkufitar i llojit të huaj dhe/ose lloji të huaj invaziv që mund të ketë ndikime negative në shtete të tjera apo në një sipërfaqe jashtë kufijve të çdo juridiksioni kombëtar.

2. Njoftimi përmban:

a) të dhëna për rreziqet e mundshme, që lidhen me introduktimin, lëvizjen dhe masat për menaxhimin e rrezikut të mundshëm;

b) një pikë kontakti për komunikime të mëtejshme;

c) çdo të dhënë tjetër që është e vlefshme.

3. Ministria, në të gjitha rastet, këshillohet me shtetet e prekura apo potencialisht të prekura, me qëllim që ato të ndërmarrin veprimet e nevojshme dhe masat e sigurimit.

Neni 35

Planifikimi për llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive

1. Ministria, nëpërmjet rrjetit kombëtar për inventarizimin dhe monitorimin e biodiversitetit, bashkërendon procesin e vlerësimit të kërcënimeve ndaj mjedisit dhe zhvillimit të qëndrueshëm nga llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive, në sipërfaqet tokësore, ujore dhe detare të Republikës së Shqipërisë, brenda 5 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

2. Nëpërmjet vlerësimit identifikohen:

a) llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive në Republikën e Shqipërisë;

b) niveli i kërcënimeve për mjedisin dhe zhvillimin e qëndrueshëm;

c) rrugët e futjes;

ç) masat për të parandaluar futjet e ardhshme ose për të zhdukur dhe kontrolluar llojet e huaja ekzistuese apo llojet e huaja invazive të identifikuara;

d) të dhëna të tjera të nevojshme.

3. Të dhënat përdoren për hartimin e politikave, planeve, programeve dhe veprimtarive për të rregulluar apo administruar rrugët e identifikuara, duke kontrolluar, kufizuar ose asgjësuar llojet e huaja dhe llojet e huaja invazive, kërcënuese apo të dëmshme për mjedisin.

Neni 36

Riintroduktimi i llojeve të huaja dhe i llojeve të huaja invazive

1. Riintroduktimi i llojeve, për t'u kthyer popullatave të tyre mundësinë për të jetuar, ku përfshihen përpjekjet për ripopullim, bëhet vetëm me leje mjedisore ose me miratimin e Ministrit të Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit.

2. Riintroduktimi lejohet në zonat e mbrojtura, ekosistemet, habitatet e peizazhet veçanërisht të mbrojtura, me kusht që të mos ndikojë negativisht në biodiversitet dhe në mjedisin pritës.

3. Riintroduktimi realizohet sipas rregullave të njohura ndërkombëtare dhe planit të veprimit të llojit ose instrumenteve të tjera menaxhuese.

KREU VIII RUAJTJA EX-SITU

Neni 37 **Ruajtja**

1. Metodatat e ruajtjes *ex-situ* të llojeve dhe burimeve gjenetike plotësojnë metodatat e ruajtjes in-situ.

2. Organet dhe institucionet shtetërore, në zbatim edhe të kërkesave të ligjit nr.8732, datë 24.1.2001 “Për materialin mbjellës bimor”, marrin masat dhe krijojnë kushtet e nevojshme për mirëmbajtjen dhe ruajtjen *ex-situ* të llojeve dhe burimeve të tyre gjenetike.

Neni 38 **Planifikimi**

Ministria, në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave dhe me institucionet kërkimore-shkencore, ndjek dhe bashkërendon procesin e vlerësimit për ruajtjen *ex-situ*, nëpërmjet të cilit sigurohen të dhënat e nevojshme, që shërbejnë për politikat, planet dhe programet për ruajtjen e biodiversitetit.

KREU IX VEPRIMTARI KËRKIMORE QË LIDHEN ME BIODIVERSITETIN

Neni 39 **Programet kërkimore**

Organet shtetërore përgjegjëse mbështesin dhe përkrahin institucionet kërkimore-shkencore, publike dhe private, për hartimin e programeve kërkimore që mbështesin studimin, koleksionimin e burimeve gjenetike, ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij.

Neni 40 **Vlerësimi**

Ministria, në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, brenda 4 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, kryen vlerësimin e veprimtarive kërkimore për diversitetin biologjik. Vlerësimi do të shërbejë për rishikimin e strategjisë dhe planit të veprimit të biodiversitetit, si dhe do të mbështesë zhvillimin e rrjetit të inventarizimit dhe monitorimit të diversitetit biologjik.

Neni 41 **Leja për veprimtaritë që shfrytëzojnë dhe përdorin diversitetin biologjik**

1. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, veprimtaritë që shfrytëzojnë dhe përdorin elemente të diversitetit biologjik dhe të përbërësve të tij do të pajisen me leje mjedisore në rastet kur:

a) veprimtaria kërkimore është në përputhje me kërkesat e këtij ligji;
b) janë siguruar informacione për personat juridikë dhe fizikë, që do të kryejnë kërkime, për përdorimin e mëvonshëm të materialeve kërkimore, objekt studimi, si dhe informacione të tjera shoqëruese;

c) parashikohet se veprimtaria kërkimore do të ketë ndikim negativ në diversitetin biologjik.

2. Përparësi u jepet veprimtarive kërkimore, që ndikojnë në masat e ruajtjes dhe të përdorimit të qëndrueshëm, si dhe në rrjetin e inventarizimit dhe monitorimit të biodiversitetit.

3. Për përdorimet e mëvonshme të materialit gjenetik, të molekulave biologjike të lidhura me materialin e mbledhur, leja kushtëzon që këto të bëhen me pëlqimin e ministrisë dhe/ose të pronarit, dhe do t'u nënshtrohen kushteve për ndarjen e përfitimeve.

4. Materialet e mbledhura si pjesë e veprimtarive kërkimore mbeten pronë e Republikës së Shqipërisë ose pronë e pronarit prej të cilit janë mbledhur fillimisht dhe kthehen me përfundimin e veprimtarisë kërkimore, nëse nuk është rënë dakord ndryshe. Transferimi i materialeve palëve të tjera, pa pëlqimin e ministrisë dhe/ose të pronarit, është i ndaluar. Transferimi i materialit bëhet me marrëveshje.

5. Kur veprimtaritë kërkimore janë propozuar nga persona juridikë dhe fizikë të huaj, leja, përveç të tjerave, përmban edhe këto kushte:

a) ndarjen ose përdorimin e mëvonshëm të materialeve kërkimore ndërmjet studiuesve, vendas e të huaj, duke u mbështetur në kushtet e vendosura paraprakisht në kontratë dhe në bazë të rezultateve përfundimtare;

b) të drejtën që Republika e Shqipërisë t'i shfrytëzojë a përdorë kampionet ose produktin e arritur, si dhe të dhënat e mbledhura nëpërmjet këtyre veprimtarive;

c) vlerësimin e të dhënave për zyrtarizimin e tyre;

ç) pëlqimin e dhënë nga ministria dhe/ose institucioni përgjegjës respektiv, që të dhënat e rezultateve të kërkimeve të pasqyrohen në rrjetet ndërkombëtare të informacionit.

KREU X NDARJA E PËRFITIMEVE NGA PËRDORIMI I MATERIALIT GJENETIK DHE I MOLEKULAVE TË TJERA BIOLOGJIKE

Neni 42

Mbledhja dhe përdorimi i materialeve biologjike dhe i kampioneve të mjedisit nga burime in-situ

1. Mbledhja nga burime in-situ dhe përdorimi i sasive të konsiderueshme të bimëve, kafshëve apo materialit mikrobik, të materialit gjenetik apo të molekulave të tjera biologjike, si dhe të dhënave shoqëruese janë të ndaluara pa lejen mjedisore.

2. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, veprimtaritë e përmendura në pikën 1 të këtij neni do të pajisen me lejen mjedisore kur:

a) është siguruar informacioni i plotë për personat juridikë dhe fizikë, që kërkojnë materialet për veprimtaritë e propozuara dhe për përdorimin e mëvonshëm të materialeve që duhen mbledhur;

b) veprimtaria mbledhëse nuk është e ndaluar me ligj;

c) pronarët e materialit, të cilëve u është dhënë informacion i plotë për veprimtarinë e propozuar e për përdorimet e mëvonshme, kanë dhënë pëlqimin paraprak, që lidhet me aksesin dhe përdorimin e çdo të dhëne shoqëruese;

ç) është rënë dakord për kushtet e përdorimit të mëvonshëm të materialeve dhe për ndarjen e përfitimeve, monetare dhe jomonetare, me Republikën e Shqipërisë ose me pronarët privatë.

3. Materialet e mbledhura, si pjesë e veprimtarive kërkimore, mbeten pronë e Republikës së Shqipërisë ose e pronarit nga i cili ato u mbledhën fillimisht. Ndalohet transferimi i materialeve dhe i të dhënave shoqëruese palëve të tjera, pa pëlqimin e ministrisë ose të pronarit.

4. Eksporti i materialeve ose i kampioneve të mbledhura nga burimet in-situ dhe i të dhënave shoqëruese është i ndaluar nëse personi juridik a fizik nuk është pajisur me leje mjedisore për veprimtarinë mbledhëse.

Neni 43

Përdorimi i materialeve biologjike dhe i kampioneve të mjedisit nga burime *ex-situ*

1. Përdorimi i sasive të pakta të bimëve, kafshëve, materialit mikrobik, gjenetik apo i molekulave të tjera biologjike, që ato përmbajnë, të marra nga burime *ex-situ* në pronësi apo financim publik, si dhe i të dhënave shoqëruese bëhen me marrëveshje për transferimin e materialit të siguruar nga këto burime.

2. Marrëveshja për transferimin e materialit nga një burim *ex-situ* bëhet kur:

a) veprimtaria është e lejuar nga ligji;
b) janë siguruar të dhëna të plota për personat juridikë dhe fizikë, që i kërkojnë materialet dhe për përdorimin e mëvonshëm të tyre;

c) është rënë dakord për kushtet e përdorimit të mëvonshëm të materialeve dhe për ndarjen e përfitimeve, monetare dhe jomonetare, me Republikën e Shqipërisë ose me pronarin privat;

ç) është dhënë çdo e dhënë tjetër që kërkohet nga ministria apo nga një organ tjetër shtetëror.

3. Materialet e përfituara dhe të dhënat shoqëruese mbeten pronë e Republikës së Shqipërisë ose e pronarit nga i cili ato u mbledhën ose u morën fillimisht. Transferimi i materialeve dhe i të dhënave shtesë palëve të treta bëhet në bazë të normave ndërkombëtare dhe me pëlqimin e pronarit, si dhe me marrëveshje për transferimin e materialit.

4. Eksporti i materialeve apo i kampioneve dhe i të dhënave shoqëruese nga burimet *ex-situ* në pronësi publike, pa marrëveshjen për transferimin e materialit, është i ndaluar.

5. Ministria harton marrëveshjen tip për transferimin e materialit për përdorim nga të gjitha burimet *ex-situ* në pronësi apo financim publik.

Neni 44

Përdorim i kushtëzuar i llojeve

Organet shtetërore, që lëshojnë autorizimin për shfrytëzimin ose përdorimin e llojeve, i kërkojnë përdoruesit lejen mjedisore për përdorimin e mëvonshëm të materialit dhe marrëveshjen për ndarjen e përfitimeve monetare dhe jomonetare të përcaktuara në shkronjën “c” të pikës 2 të nenit 43 të këtij ligji.

KREU XI

DIJET, RISITË DHE PRAKTIKAT E KOMUNITETEVE VENDORE

Neni 45

Ruajtja dhe mirëmbajtja

1. Dijet, risitë dhe praktikat e komuniteteve vendore për ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij respektohen, ruhen dhe promovohen. Ato përdoren për të plotësuar praktikën për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të diversitetit biologjik në Republikën e Shqipërisë.

2. Mbledhja dhe dokumentimi i dijeve dhe i praktikave nga komunitetet ose individët vendorë kryhen vetëm me pëlqimin e tyre dhe kur ata e dinë se si do të përdoren këto materiale.

3. Komunitetet ose individët brenda komunitetit kanë të drejtë të përfitojnë nga përdorimi tregtar ose jotregtar i dijeve dhe i praktikave të tyre.

KREU XII PJESËMARRJA E PUBLIKUT

Neni 46

Detyrat e organeve shtetërore

1. Organet shtetërore, qendrore dhe vendore, sigurojnë mbështetjen e publikut për të ruajtur diversitetin biologjik dhe për t'i përdorur përbërësit e tij në mënyrë të qëndrueshme.
2. Organet shtetërore sigurojnë që publiku dhe shoqëria civile:
 - a) të vihen në dijeni gjerësisht për diversitetin biologjik dhe përbërësit e tij nëpërmjet botimit të të dhënave dhe programeve të ndërgjegjësimit e të edukimit;
 - b) të përfshihen në vendimmarrje për diversitetin biologjik dhe përbërësit e tij, që përfshin edhe proceset e vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe të vlerësimit strategjik mjedisor;
 - c) t'u sigurohet e drejta për t'iu drejtuar gjykatës për çështjet që lidhen me ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij.

Neni 47

Pjesëmarrja dhe vënia në dijeni e publikut

1. Politikat, programet, regjistrat dhe vendimmarrjet realizohen në këshillim me organet e tjera shtetërore, me organizatat jofitimprurëse dhe me publikun. Mendimet e tyre vlerësohen nga vendimmarrësit përpara marrjes së vendimeve.
2. Organet shtetërore sigurojnë se dokumentet dhe instrumentet, që lidhen me biodiversitetin, të përcaktuara në këtë ligj apo në ligje të tjera, të jenë të disponueshme për publikun.
3. Ministri shpall Ditën Kombëtare të Biodiversitetit, në përputhje me datën ndërkombëtare të biodiversitetit, të vendosur nga Konventa e Diversitetit Biologjik dhe miraton kalendarin kombëtar të mjedisit.

Neni 48

Edukimi dhe përgatitja

Ministria, në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës, bashkërendon integrimin e parimeve të ruajtjes së biodiversitetit në programet shkollore, për edukimin dhe përgatitjen e nxënësve dhe të studentëve.

KREU XIII KONTROLLI

Neni 49

Kontrolli

(ndryshuar pika 1, shtuar pika 4 me ligjin nr. 37/2013, datë 14.2.2013)

1. Për ruajtjen e biodiversitetit dhe të përbërësve të tij, në zbatimin e kërkesave të këtij ligji, ushtrojnë kontroll inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, Policia e Shtetit, Policia Pyjore, inspektorati që mbulon fushën e peshkimit, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së bimëve, Shërbimi i Zooteknisë dhe inspektoratet e tjera.
2. Kontrollat shërbejnë për verifikimin e zbatimit të legjislacionit, që mbron biodiversitetin, për rishikimin ose heqjen e lejeve mjedisore dhe për marrjen e masave të përcaktuara në këtë ligj.
3. Kontrollat ushtrohen mbi veprimtaritë që kanë ndikime mbi biodiversitetin dhe përbërësit e tij. Pas kontrollit, në përputhje me dëmtimet e biodiversitetit, vendoset mbyllja a pezullimi i pjesshëm ose i plotë i veprimtarisë, duke përcaktuar edhe masat për rehabilitimin e gjendjes.

4. Për ruajtjen e biodiversitetit dhe të përbërësve të tij, në zbatimin e kërkesave të këtij ligji dhe në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”, inspektorët përkatës marrin masa urgjente sipas nevojave të rastit.

KREU XIV MASAT EKONOMIKE DHE FINANCIARE NË MBËSHTETJE TË BIODIVERSITETIT

Neni 50

Masat ekonomike

Ministria bashkërendon punën për hartimin e masave sektoriale dhe ndërsektoriale:

- a) nxitjet e duhura ekonomike për veprimtarinë e dobishme për ruajtjen e biodiversitetit ose përdorimin e tij në mënyrë të qëndrueshme për të:
 - i) ruajtur diversitetin biologjik, ekosistemet, habitatet dhe peizazhet veçanërisht të mbrojtura, llojet veçanërisht të mbrojtura dhe llojet e rëndësishme për ushqim e bujqësi;
 - ii) kryer transferimet teknologjike që nuk dëmtojnë mjedisin dhe që mbrojnë biodiversitetin;
- b) ndaluese të duhura, përfshirë sanksionet për ruajtjen e diversitetit biologjik për:
 - i) veprimtari, që nuk përdorin në mënyrë të qëndrueshme përbërësit e diversitetit biologjik;
 - ii) përdorimin e teknologjive që nuk janë të pajtueshme me konceptet e mbrojtjes së mjedisit dhe/ose kërcënojnë diversitetin biologjik;
- c) që sigurojnë identifikimin dhe heqjen ose zbutjen e masave ekonomike e të masave të tjera, që nxisin ose ulin humbjet e diversitetit biologjik.

Neni 51

Fondet për mjedisin

Ministria bashkërendon punën për mënyrën e financimit për mbrojtjen e mjedisit dhe të diversitetit biologjik, si dhe përfshirjen në Buxhetin e Shtetit, si zë të veçantë, të fondeve për këtë qëllim.

Neni 52

Ndarja e burimeve financiare

1. Ministria, në bashkëpunim me Ministrinë e Financave, bashkërendon punën për sigurimin e burimeve financiare nga Buxheti i Shtetit dhe nga donatorë të huaj për zbatimin e masave të parashikuara në nenin 50 të këtij ligji dhe për zbatimin tërësor të ligjit.

2. Institucionet qendrore dhe organet e qeverisjes vendore, në bashkëpunim me ministrinë, planifikojnë një fond në buxhetin vjetor, i cili do të përdoret për të mbështetur zbatimin e detyrave që u ngarkon ky ligj.

KREU XV SANKSIONET

Neni 53

Përgjegjësitë

1. Çdo organ shtetëror, organizatë shoqërore, person juridik ose fizik, që dëmton ose kërcënon biodiversitetin, përgjigjet për dëmtimet dhe përballon koston e ripërtëritjes e të rehabilitimit të përbërësve të prekur të biodiversitetit.

2. Për shkeljet e kryera nga një person juridik, mbajnë përgjegjësi edhe drejtuesi dhe/ose nëpunësi që ishte ose që duhet të ishte në dijeni për shkeljen.

Sanksionet

1. Kur shkeljet e këtij ligji përbëjnë vepër penale, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe organet e tjera të kontrollit, të përmendura në pikën 1 të nenit 49 të këtij ligji, bëjnë kallëzim për ndjekje penale ndaj personave përgjegjës për shkeljen.

2. Kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative shkeljet e mëposhtme:

a) kapja, marrja, mbajtja dhe përdorimi i llojeve të kafshëve dhe i bimëve të mbrojtura;
b) shfrytëzimet apo përdorimet e reja të individëve të llojeve të kafshëve dhe bimëve, që cenojnë statusin e ruajtjes së llojeve të kërcënuara, kur nuk janë miratuar nga ministri dhe nuk janë pajisur me leje mjedisore;

c) shfrytëzimi ose përdorimi i rastësishëm i llojeve veçanërisht të mbrojtura;

ç) përdorimi për qëllime fitimi i një varieteti autokton pa miratimin e pronarit të tij;

d) importimi ose introduktimi i qëllimshëm i llojeve të huaja ose llojeve të huaja invazive në mjedise tokësore, ujore ose detare të Republikës së Shqipërisë, pa autorizimin e organit përkatës dhe pa leje mjedisore;

dh) mospajisja, me hyrjen në fuqi të ligjit, me leje mjedisore e veprimtarive që shfrytëzojnë diversitetin biologjik dhe përbërësit e tij, sipas pikës 1 të nenit 41 të këtij ligji;

e) transferimi i materialit të mbledhur si pjesë e veprimtarive kërkimore palëve të tjera, pa pëlqimin e ministrit dhe/ose pronarit;

ë) mbledhja nga burime in-situ dhe përdorimi i sasive të shumta të bimëve, kafshëve apo materialit mikrobik, të materialit gjenetik apo molekulave të tjera biologjike, si dhe i të dhënave shoqëruese pa leje mjedisore;

f) mospajisja me leje mjedisore e veprimtarive, sipas pikës 2 të nenit 42 të këtij ligji;

g) eksportimi pa leje mjedisore i materialeve ose kampioneve të mbledhura nga burime in-situ dhe i të dhënave shoqëruese për veprimtaritë mbledhëse;

gj) përdorimi pa marrëveshje i sasive të pakta të bimëve, kafshëve, i materialit mikrobik, gjenetik apo i molekulave të tjera biologjike, që ato përmbajnë, të marra nga burime *ex-situ*, me pronësi apo financim publik, si dhe i të dhënave për transferimin e materialit të siguruar nga burimet *ex-situ*;

h) transferimi pa marrëveshje dhe pa pëlqimin e pronarit për transferimin e materialit të përfituar dhe i të dhënave shtesë palëve të treta;

i) eksportimi pa marrëveshje transferimi i materialeve apo kampioneve dhe i të dhënave shoqëruese nga burime *ex-situ* në pronësi publike;

j) mbledhja dhe dokumentimi i dijeve dhe praktikave pa pëlqimin e komuniteteve ose të individëve vendorë;

k) shfrytëzimi apo përdorimi i individëve të kafshëve dhe bimëve veçanërisht të mbrojtura, siç përcaktohet në nenin 23 të këtij ligji.

3. Inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, për kundërvajtjet administrative të parashikuara në pikën 2 të këtij neni, jep dënimin kryesor me gjobë:

a) Për shkeljet e përcaktuara në shkronjat “a”, “b”, “c”, “d”, “dh”, “ë” dhe “j”, nga 300 000 (treqind mijë) lekë deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë;

b) Për shkeljet e përcaktuara në shkronjat “ç”, “e”, “g”, “gj”, “h” dhe “i” nga 10 000 (dhjetë mijë) lekë deri në 300 000 (treqind mijë) lekë.

4. Krahës dënimit me gjobë, mund të vendosen edhe dënimet plotësuese të sekuestrimit të mjeteve që shkaktojnë dëmtimin, ose heqja e lejes mjedisore, si dhe masa e pezullimit të pjesshëm ose të plotë të veprimtarisë, duke përcaktuar edhe masat për rehabilitimin e gjendjes, sipas nenit 49 të këtij ligji. Në çdo rast kundërshtimi për zbatimin e këtyre masave, inspektorati që mbulon fushën e mjedisit bashkëpunon me Policinë e Shtetit.

5. Shkeljet e parashikuara në krerët IV, V dhe VI të këtij ligji, përveç gjobave dhe dënimeve plotësuese të parashikuara në pikën 4 të këtij neni, në të gjitha rastet, shoqërohen edhe me dënimin plotësues të konfiskimit të materialit biologjik dhe të mjeteve, me të cilat është kryer veprimi i paligjshëm.

Neni 55

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr. 37/2013, datë 14.2.2013)

Kundër vendimit që cakton sanksionet administrative të parashikuara në këtë ligj mund të bëhet ankim në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 56

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 9 pika 2, 20 pika 2, 31 pika 1 e 32 pika 7 të këtij ligji.

2. Ngarkohen, përkatësisht, Ministri i Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave dhe Ministri i Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit të nxjerrin aktet nënligjore në zbatim të neneve 13 pika 6, 16 pika 1, 22 pikat 4 e 5, 26 pikat 1 e 5, 30 pika 4, 32 pika 6 dhe 47 pika 3 të këtij ligji.

3. Ministri propozon dhe miraton akte nënligjore, në zbatim të kompetencave të tij, për përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit Europian.

Dispozitë kalimtare

(shtuar me ligjin nr. 37/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 57

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.5007, datë 4.8.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Alfred Moisiu**

LIGJ
Nr. 112/2012

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN
SHITESË TË NAGOJA-KUALA LUMPURIT “PËR PËRGJEGJËSI DHE
DËMSPËRBLIM TË PROTOKOLLIT TË KARTAGJENËS PËR BIOSIGURINË”
TË KONVENTËS SË BIODIVERSITETIT**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin shtesë të Nagoja-Kuala Lumpurit “Për përgjegjësi dhe dëmshpërblim të protokollit të Kartagjenës për biosigurinë” të konventës së biodiversitetit, sipas tekstit bashkëlidhur.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 22.11.2012

**Shpallur me dekretin nr. 7858, datë 11.12.2012 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

NAGOJA-KUALA LUMPUR
PROTOKOLL SHITESË
MBI PËRGJEGJËSINË DHE DËMSPËRBLIM TË PROTOKOLLIT TË
KARTAGJENËS
PËR BIOSIGURINË

Sekretariati i Konventës mbi Diversitetin Biologjik, Montreal
Kombet e Bashkuara
[Logo]

Sekretariati i Konventës për Diversitetin Biologjik
Programi i Mjedisit i Kombeve të Bashkuara
413 rruga “West St Jacques”, Suite 800
Montreal, Quebec, 1N9 H2Y Kanada
Telefon: +1 (514) 288 2220
Faks: +1 (514) 288 6588
E-mail: secretariat@cbd.int
Web Site: www.cbd.int and bch.cbd.int/protocol
© 2011 nga Sekretariati i Konventës për Diversitetin Biologjik
Të drejtat e rezervuara Al. Botuar 2011

Shtypur në Kanada

ISBN: 92-9225-324-7

Ky publikim mund të riprodhohet për qëllime arsimore apo jofitimprurëse pa leje të veçantë të autorit, me kusht njohjen e burimit. Sekretariati i konventës do ta vlerësojë marrjen e një kopjeje të publikimit që e përdor këtë dokument si burim.

Regjistrim katalogu lokal:

Nagoja-Kuala Lumpur protokoll shtesë mbi përgjegjësinë dhe dëmshpërblim të protokollit të Kartagenës për biosigurinë/sekretariati i Konventës për Diversitetin Biologjik

Përmbledhje: “Kjo broshurë përmban protokollin shtesë mbi përgjegjësinë dhe dëmshpërblim të protokollit të Kartagenës për biosigurinë në Nagoja-Kuala Lumpur” - Siguruar botuesit

ISBN: 92-9225-324-7

1. Biodiversiteti-ligji dhe legjislacioni. 2. Ligji ndërkombëtar i mjedisit. 3. Biodiversiteti-bashkëpunimi ndërkombëtar. 4. Bioteknologji.

I. Konventa mbi Diversitetin Biologjik (1992), protokollin etj.; 15 tetor 2010. II. Konferenca e palëve të Konventës për Diversitetin Biologjik shërben si takim i palëve për protokollin e Kartagenës mbi biosigurinë (2010: Nagoja, Japoni). III. Kombet e Bashkuara.

Për informacione të mëtejshme, ju lutemi kontaktoni sekretariatën e Konventës për Diversitetin Biologjik

Hyrje

Protokollin e Kartagenës për biosigurinë është miratuar më 29 janar 2000, si një marrëveshje shtesë e Konventës për Diversitetin Biologjik. Ai hyri në fuqi më 11 shtator 2003. Protokollin është një marrëveshje mjedisore shumëpalëshe që ka për qëllim kontributin në transferimin e sigurt, trajtimin dhe përdorimin e organizmave të gjallë të modifikuar, që mund të kenë efekte negative mbi shumëllojshmërinë biologjike, duke marrë, gjithashtu, parasysh rreziqet për shëndetin e njeriut dhe me fokus të veçantë në lëvizjet ndërkufitare.

Çështja e përpunimit të rregullave mbi përgjegjësinë dhe dëmshpërblimin për dëmet që rezultojnë nga organizmat e gjallë të modifikuar, ka qenë duke u shqyrtuar ndërkombëtarisht, si para ashtu dhe pas miratimit të protokollit mbi biosigurinë. Neni 27 i protokollit vendosi bazat për krijimin e një procesi formal drejt përfundimit të shqyrtimit të çështjes brenda një afati kohor të përcaktuar. Neni 27 i kërkoi konferencës së palëve të Konventës mbi Diversitetin Biologjik, që shërben si takim i palëve për biosigurinë, të miratojë protokollin në mbledhjen e saj të parë, një proces në lidhje me hartimin e duhur të rregullave ndërkombëtare dhe procedurave në fushën e përgjegjësisë dhe dëmshpërblimit për dëmet që rezultojnë nga lëvizjet ndërkufitare të organizmave të gjallë të modifikuar.

Prandaj, takimi i parë i konferencës së palëve që shërben si takim i palëve për protokollin e Kartagenës mbi biosigurinë, e cila u mbajt në Kuala Lumpur në datat 23-27 shkurt 2004, themeloi një grup specifik pune të përbërë nga ekspertë ligjorë mbi përgjegjësinë dhe dëmshpërblimin në kontekstin e protokollit të Kartagenës për biosigurinë, të analizojnë çështjet, mundësitë dhe të propozojë rregullat ndërkombëtare dhe procedurat mbi këtë temë.

Pas disa vitesh negociatash, një marrëveshje ndërkombëtare, e njohur si Nagoja-Kuala Lumpur protokollin shtesë mbi përgjegjësinë dhe dëmshpërblimin e protokollit të Kartagenës mbi biosigurinë, u përfundua dhe u miratua nga Nagoja, Japoni, më 15 tetor 2010 në takimin e pestë të konferencës së palëve që shërben si takim i palëve për protokollin.

Protokollin shtesë miraton qasje administrative për të adresuar përgjigje në rast të dëmtimit ose mundësi të mjaftueshme të dëmtimit të ruajtjes dhe të përdorimit të qëndrueshëm të diversitetit biologjik që rezulton nga organizmat e gjallë të modifikuar që gjejnë origjinën e tyre në lëvizjet ndërkufitare.

Ashtu si traktati mëmë, protokollin e Kartagenës për biosigurinë, miratimi i protokollit shtesë në Kuala Lumpur është parë si një funksion për parandalimin e dëmeve në njërën anë dhe si një masë e mëtejshme për krijimin e besimit nga ana tjetër, në zhvillimin dhe zbatimin e

bioteknologjisë moderne. Ajo avancoon mjedisin për të derivuar përfitime maksimale nga potenciali i organizmave të gjallë të modifikuar, duke ofruar rregulla për rishqyrtim ose përgjigje në rast se diçka shkon keq dhe biodiveristet vuan apo ka të ngjarë të vuajnë dëmet.

NAGOJA-KUALA LUMPUR
PROTOKOLL SHITESË
MBI PËRGJEGJËSINË DHE DËMSPËRBLIM TË PROTOKOLLIT TË
KARTAGJENËS
PËR BIOSIGURINË

Palët në këtë protokoll shtesë,
duke qenë palë në protokollin e Kartagjenës për biosigurinë të konventës mbi Diversitetin Biologjik, referuar më poshtë si “protokoll”;
duke marrë parasysh parimin 13 të deklaratës së Rios për mjedisin dhe zhvillimin;
duke ripohuar masat mbrojtëse të përfshira në parimin 15 të Deklaratës së Rios mbi Mjedisin dhe Zhvillimin;
duke njohur nevojën për të siguruar përgjigjen e duhur aty ku ka dëmtim ose dëme të ngjashme, në përputhje me protokollin;
duke përmendur nenin 27 të protokollit,
kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1
Objektivi

Objektivi i këtij protokollit shtesë është që të kontribuojë në ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të shumëllojshmërisë biologjike, duke marrë, gjithashtu, parasysh rreziqet për shëndetin e njeriut, duke ofruar rregulla ndërkombëtare dhe procedura në fushën e përgjegjësisë dhe dëmshpërblimit në lidhje me organizmat e gjallë të modifikuar.

Neni 2
Përdorimi i termave

1. Termat e përdorur në nenin 2 të Konventës për Diversitetin Biologjik, më poshtë referuar si “konventa” dhe neni 3 i protokollit duhet të zbatohet mbi këtë protokoll shtesë.

2. Përveç kësaj, për qëllime të këtij protokollit shtesë:

a) “Konferenca e palëve që shërben si takim i palëve të protokollit” do të thotë konferenca e palëve të konventës që shërben si takim i palëve të protokollit;

b) “Dëmtimi” do të thotë një efekt negativ në ruajtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të shumëllojshmërisë biologjike, duke marrë, gjithashtu, parasysh rreziqet për shëndetin e njeriut, që:

i) është e matshme ose ndryshe e dukshme, duke marrë parasysh, kur është e disponueshme, bazën shkencore të themeluar dhe të njohur nga një autoritet kompetent që merr parasysh çdo ndryshim tjetër njerëzor dhe ndryshim natyral; dhe

ii) është i rëndësishëm, siç është përcaktuar në paragrafin 3 më poshtë:

c) “Operator” është çdo person në kontroll të drejtpërdrejtë apo të tërthortë të organizmave të gjallë të modifikuar, i cili mund, kur është e përshtatshme dhe e përcaktuar nga ligji i brendshëm të përfshijë, ndër të tjera, bartësin e lejes, personin, i cili e vendos organizmin e gjallë të modifikuar në treg, zhvilluesin prodhues, eksportuesin, importuesin, transportuesin ose furnizuesin;

d) “Masat e reagimit” do të thotë veprimet e arsyeshme:

i) për të parandaluar, minimizuar, zbutur ose ndryshe, për të shmangur dëmin, sipas nevojës;

ii) për të rikuperuar diversitetin biologjik me veprimet që duhen marrë sipas rendit të preferencës së mëposhtme:

a) rikuperimi i shumëllojshmërisë biologjike në gjendjen që ka ekzistuar para dëmit të ndodhur ose ekuivalenten e saj më të afërt dhe ku autoriteti kompetent përcakton që kjo nuk është e mundur;

b) rikuperimi, ndër të tjera, duke zëvendësuar humbjen e diversitetit biologjik me kompetentë të tjerë të larmisë biologjike, për të njëjtën gjë apo për një përdorim tjetër në vendndodhjen aktuale apo sipas rastit në ndonjë vend tjetër.

3. Një efekt “i rëndësishëm” duhet të përcaktohet në bazë të faktorëve, të tillë si:

a) ndryshim afatgjatë ose i përhershëm, duhet kuptuar si ndryshim që nuk do të rregullohet nëpërmjet rimëkëmbjes natyrore brenda një periudhe të arsyeshme kohe;

b) shkallën e ndryshimeve cilësore apo sasiore që të ndikojë negativisht në komponentët e diversitetit biologjik;

c) ulja e aftësisë së komponentëve të larmisë biologjike për të siguruar mallra dhe shërbime;

d) masa e çdo efekti negativ mbi shëndetin e njeriut në kontekstin e protokollit.

Neni 3

Qëllimi

1. Ky protokoll plotësues vlen për dëmtimet që rezultojnë nga organizmat e gjallë të modifikuar, të cilët e kanë origjinën e tyre nga lëvizjet ndërkufitare. Organizmat e gjallë të modifikuar të përmendur janë këta:

a) të destinuar për përdorim të drejtpërdrejtë si ushqim apo për përpunimin;

b) të destinuar për një përdorim të limituar;

c) të destinuar për futjen e qëllimshme në mjedis.

2. Në lidhje me lëvizjet ndërkufitare të qëllimshme, ky protokoll shtesë aplikohet për dëmtime që rezultojnë nga përdorimi i autorizuar i organizmave të gjallë të modifikuar, përmendur në paragrafin 1 më sipër.

3. Ky protokoll shtesë vlen edhe për dëmtimet jo të qëllimshme, si pasojë e lëvizjeve ndërkufitare referuar në nenin 17 të protokollit, si dhe dëmtimet që rezultojnë nga lëvizjet ndërkufitare të paligjshme, siç referohet në nenin 25 të protokollit.

4. Ky protokoll shtesë vlen për dëmtimet që rezultojnë nga lëvizjet ndërkufitare të organizmave të gjallë të modifikuar, që filloi pas hyrjes në fuqi të këtij protokollit shtesë për palën në juridiksionin e së cilës janë bërë lëvizjet ndërkufitare.

5. Ky protokoll shtesë zbatohet për dëmet që kanë ndodhur në zonat brenda kufijve të juridiksionit kombëtar të palëve.

6. Palët mund të përdorin kriteret e përcaktuara në ligjin e tyre të brendshëm për të trajtuar dëmet që janë shkaktuar brenda kufijve të juridiksionit të tyre kombëtar.

7. Ligji vendor për zbatimin e këtij protokollit shtesë duhet të zbatohet edhe për dëme që rezultojnë nga lëvizjet ndërkufitare të organizmave të gjallë të modifikuar nga palët joanëtare.

Neni 4

Shkaku

Një lidhje e rastësishme duhet të vendoset midis dëmit dhe organizmave të gjallë të modifikuar në përputhje me ligjin vendas.

Neni 5

Masat e reagimit

1. Palët duhet të kërkojnë nga operatori ose operatorët, në rast të dëmtimit, subjekt i të gjitha kërkesave të autoritetit kompetent:

a) për të informuar menjëherë organin kompetent;

- b) për të vlerësuar dëmin; dhe
 - c) për të marrë masat e duhura të reagimit.
2. Autoriteti kompetent:
- a) duhet të identifikojë operatorin që ka shkaktuar dëmin;
 - b) duhet të vlerësojë dëmin; dhe
 - c) duhet të përcaktojë masat që duhet të merren nga operatori
3. Kur informacioni i rëndësishëm, duke përfshirë informacionin shkencor ose informacionin në dispozicion të Zyrës së Kleringut të Biosigurisë, tregon se ka mundësi të mjaftueshme që të ketë dëmtim, në qoftë se nuk merren masa në kohë, operatorit duhet t'i kërkohet të marrë masat e duhura për të shmangur dëme të tilla.
4. Autoriteti kompetent mund të zbatojë masat e duhura, në veçanti kur operatori ka dështuar ta bëjë këtë.
5. Autoriteti kompetent ka të drejtë që të tërheqë nga operatori kostot e shpenzimeve dhe sipas rastit vlerësimin e dëmit dhe zbatimin e masave të përshtatshme. Palët mund të parashikojnë në legjislacionin e tyre të brendshëm, situata të tjera, në të cilat operatorit nuk mund t'i kërkohet mbajtja e kostove dhe shpenzimeve.
6. Vendimet e autoritetit kompetent që i kërkojnë operatorit të marrë masat për reagim duhet të jenë të arsyetuara. Vendimet e tilla duhet t'i njoftohen operatorit. Ligji vendor duhet të sigurojë mjete, duke përfshirë edhe mundësinë për rishikim administrativ ose gjyqësor të vendimeve të tilla. Organi kompetent duhet, gjithashtu, në përputhje me ligjin e brendshëm, të informojë operatorin për mjetet ligjore në dispozicion. Mbështetja në mjete të tilla nuk duhet të pengojë autoritetet kompetente që të marrin masa në rrethanat e duhura, përveç nëse përcaktohet ndryshe nga ligji i brendshëm.
7. Në zbatim të këtij neni dhe me qëllimin e përcaktimit të masave specifike të reagimit që do të kërkohen apo do të merren nga autoriteti kompetent, palët, sipas rastit, vlerësojnë nëse masat janë trajtuar me ligjet e tyre vendase mbi përgjegjësinë civile.
8. Masat do të zbatohen në përputhje me ligjin vendas.

Neni 6 **Përfshirjet**

1. Palët mund të parashikojnë në legjislacionin e tyre të brendshëm, përfshirjet e mëposhtme:
- a) aktin e fuqisë së mbinatyrshme ose forcën madhore; dhe
 - b) aktin e luftës apo trazirave civile.
2. Palët mund të parashikojnë në legjislacionin e tyre të brendshëm, përfshirje të tjera ose zbatje që ata i konsiderojnë të arsyeshme.

Neni 7 **Afatet kohore**

Palët mund të parashikojnë në legjislacionin e tyre vendas, për:

- a) afatet kohore relative ose absolute, duke përfshirë veprime të lidhura me masat; dhe
- b) fillimin e periudhës për të cilën aplikohet kufizimi.

Neni 8 **Kufijtë financiarë**

Palët mund të parashikojnë në legjislacionin e tyre të brendshëm, kufizimin financiar për mbulimin e shpenzimeve dhe shpenzimet që lidhen me masat e reagimit.

Neni 9
E drejta e veprimit

Ky protokoll shtesë nuk duhet të kufizojë ndonjë të drejtë veprimi ose dëmshpërblimi që një operator mund të ketë ndaj ndonjë personi tjetër.

Neni 10
Siguria financiare

1. Palët ruajnë të drejtën për të ofruar, në të drejtën e tyre të brendshme, siguri financiare.
2. Palët duhet të ushtrojnë të drejtën e përmendur në paragrafin 1 më sipër në një mënyrë të qëndrueshme me të drejtat dhe obligimet e tyre sipas ligjit ndërkombëtar, duke marrë parasysh tre paragrafët e fundit të hyrjes së protokollit.
3. Takimi i parë i konferencës së palëve që shërben si takim i palëve për protokollin pas hyrjes në fuqi të protokollit shtesë kërkon që nga sekretariati të ndërmerret një studim i plotë, i cili duhet të adresojë ndër të tjera:
 - a) mënyrën e mekanizmave të sigurisë financiare;
 - b) vlerësimin e ndikimeve mjedisore, ekonomike dhe sociale të mekanizmave të tillë, në mënyrë të veçantë në vendet në zhvillim; dhe
 - c) identifikimin e subjekteve të përshtatshme për të ofruar sigurinë financiare.

Neni 11
Përgjegjësia e shteteve për aktet ndërkombëtare të gabuara

Ky protokoll shtesë nuk duhet të ndikojë të drejtat dhe detyrimet e shteteve nën rregullat e ligjit ndërkombëtar të përgjithshëm në lidhje me përgjegjësinë e shteteve për aktet ndërkombëtare të gabuara.

Neni 12
Zbatimi dhe lidhja me përgjegjësinë civile

1. Palët duhet të sigurojnë, në ligjin e tyre të brendshëm, rregulla dhe procedura që adresojnë dëmin. Për të zbatuar këtë detyrim, palët ofrojnë për masat e reagimit në përputhje me këtë protokoll plotësues dhe mund, sipas rastit:
 - a) të zbatojnë ligjet e tyre ekzistuese të brendshme, duke përfshirë, kur është e zbatueshme, rregullat e përgjithshme dhe procedurat mbi përgjegjësinë civile;
 - b) të zbatojnë ose të zhvillojnë rregulla civile për këtë qëllim; ose
 - c) të zbatojnë ose të zhvillojnë një kombinim të të dyjave.
2. Palët duhet, me qëllimin e ofrimit të rregullave dhe procedurave adekuate në ligjin e tyre të brendshëm mbi përgjegjësinë civile për dëmet materiale apo personale të lidhura me dëmin e përcaktuar në nenin 2 paragrafi 2 (b):
 - a) të vazhdojnë të zbatojnë ligjin e tyre ekzistues mbi përgjegjësinë civile;
 - b) të zhvillojnë dhe të zbatojnë ose të vazhdojnë të zbatojnë ligjin mbi përgjegjësinë civile specifikisht për atë qëllim; ose
 - c) të zhvillojnë dhe të zbatojnë ose të vazhdojnë të zbatojnë një kombinim të të dyjave.
3. Gjatë zhvillimit të përgjegjësisë civile, siç përmendet në nënparagrafët (b) ose (c) të paragrafëve 1 ose 2 më sipër, palët sipas rastit adresojnë, ndër të tjera, këto elemente:
 - a) dëmtimin;
 - b) standardin e përgjegjësisë, duke përfshirë përgjegjësinë bazë apo të rreptë;

- c) kanalizimi i përgjegjësisë, kur është e përshtatshme;
- d) e drejta për të sjellë pretendimet.

Neni 13

Vlerësimi dhe rishikimi

Konferenca e palëve që shërben si takim i palëve të protokollit duhet të ndërmarrë një shqyrtim të efektivitetit të këtij protokollit shtesë, pesë vjet pas hyrjes në fuqi dhe çdo pesë vjet pas kësaj, të ofrojë informacion të tillë që kërkon një rishqyrtim nga palët. Rishikimi do të ndërmërret në kontekstin e vlerësimit dhe të shqyrtimit të protokollit, siç përcaktohet në nenin 35 të protokollit, përveç nëse vendoset ndryshe nga palët në këtë protokoll shtesë. Rishikimi i parë do të përfshijë një rishikim të efektivitetit të neneve 10 dhe 12.

Neni 14

Konferenca e palëve që shërben si takim i palëve të protokollit

1. Duke iu referuar paragrafit 2 të nenit 32 të konventës, konferenca e palëve që shërben si takim i palëve të këtij protokollit do të shërbejë si takim i palëve të këtij protokollit shtesë.

2. Konferenca e palëve që shërben si takim i palëve për protokollin, duhet të mbajë në vëzhgim të rregullt zbatimin e këtij protokollit shtesë dhe duhet të marrë, brenda mandatit të tij, vendimet e nevojshme për të promovuar zbatimin efektiv të tij. Ajo do të kryejë funksionet e caktuara nga ky protokoll shtesë dhe funksionet e caktuara nga paragrafët 4 (a) dhe (f) të nenit 29 të protokollit.

Neni 15

Sekretariati

Sekretariati i themeluar nga neni 24 i konventës duhet të shërbejë si sekretariat i këtij protokollit shtesë.

Neni 16

Marrëdhëniet me konventën dhe protokollin

1. Ky protokoll shtesë duhet të plotësojë protokollin dhe nuk duhet, as ta modifikojë dhe as ta ndryshojë atë.

2. Ky protokoll shtesë nuk do të ndikojë në të drejtat dhe detyrimet e palëve për këtë protokoll shtesë në bazë të konventës dhe protokollit.

3. Përveç kur parashikohet ndryshe në këtë protokoll shtesë, dispozitat e konventës dhe të protokollit, duhen të zbatohen pikë më pikë për këtë protokoll shtesë.

4. Pa paragjykuar paragrafin 3 më sipër, ky protokoll plotësues nuk do të ndikojë në të drejtat dhe detyrimet e ndonjë pale sipas së drejtës ndërkombëtare.

Neni 17

Nënshkrimi

Ky protokoll shtesë duhet të jetë i hapur për nënshkrim nga palët e protokollit pranë shtabit të Kombeve të Bashkuara në Nju- Jork nga data 7 mars 2011 deri më 6 mars 2012.

Neni 18
Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll shtesë duhet të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të dyzetë të ratifikimit, të pranimit, të miratimit ose të aderimit nga shtetet ose organizatat e integritit ekonomik rajonal që janë palë të këtij protokollit.

2. Ky protokoll shtesë duhet të hyjë në fuqi për një shtet apo organizatat e integritit ekonomik rajonal që e ratifikojnë, e pranojnë ose e miratojnë atë apo aderojnë në të pas depozitimit të instrumentit të dyzetë, siç përmendet në paragrafin 1 më sipër, në ditën e nëntëdhjetë, pas datës në të cilën ai shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik depoziton instrumentin e tij të ratifikimit, të pranimit, të miratimit ose të aderimit, ose në datën në të cilën protokollin hyn në fuqi për atë shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik, cilado që do të jetë më vonë.

3. Për qëllimet e paragrafëve 1 dhe 2 më sipër, çdo instrument i depozituar nga një organizatë e integritit ekonomik rajonal nuk do të llogaritet si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të këtyre organizatave.

Neni 19
Rezervat

Në këtë protokoll shtesë nuk mund të bëhen rezerva.

Neni 20
Tërheqja

1. Në çdo kohë pas dy vjetësh nga data në të cilën ky protokoll shtesë ka hyrë në fuqi për një palë, kjo palë mund të tërhiqet nga ky protokoll shtesë, duke dhënë një njoftim me shkrim te depozituesi.

2. Çdo tërheqje e tillë do të bëhet një vit pas datës së marrjes nga depozituesi ose në një datë të mëvonshme, siç mund të specifikohet në njoftimin e palës që po tërhiqet.

3. Çdo palë që tërhiqet nga protokollin në përputhje me nenin 39 të protokollit do të konsiderohet si e tërhequr prej këtij protokollit shtesë.

Neni 21
Tekste autentike

Origjinali i këtij protokollit shtesë, i cili në gjuhën arabe, kineze, angleze, franceze, ruse dhe spanjolle është autentik, duhet të depozitohet pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, nënshkruesi i autorizuar për këtë qëllim ka nënshkruar këtë protokoll shtesë.

Bërë në Nagoja, më pesëmbëdhjetë tetor dy mijë e dhjetë.

[logo]

Shtypur në Rolland Enviro100 Print, e cila përmban 100% fibër postkonsumi, është zgjedhje mjedisore, pa klorinë dhe prodhuar në Kanada nga kaskadat, duke përdorur energjinë e biogazit.

Maj 2011
ISBN: 92-9225-324-7

LIGJ
Nr. 113/2012

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN E
NAGJËS “PËR AKSESIN NË BURIMET GJENETIKE DHE NDARJEN E
DREJTË E TË BARABARTË TË PËRFITIMEVE QË LINDIN NGA PËRDORIMI I
TYRE” TË KONVENTËS SË BIODIVERSITETIT “PËR LARMINË BIOLOGJIKE”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e
Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin e Nagjës “Për aksesin në burimet gjenetike dhe
ndarjen e drejtë e të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i tyre” të konventës së
biodiversitetit “Për larminë biologjike”, sipas tekstit bashkëlidhur.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 22.11.2012

**Shpallur me dekretin nr. 7859, datë 11.12.2012 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

PROTOKOLLI I NAGJËS

**PËR AKSESIN NË BURIMET GJENETIKE DHE NDARJEN E DREJTË DHE TË
BARABARTË TË PËRFITIMEVE QË LINDIN NGA PËRDORIMI I TYRE, SIPAS
KONVENTËS PËR DIVERSITETIN BIOLOGJIK**

TEKSTI DHE ANEKSI
SEKRETARIATI I KONVENTËS PËR DIVERSITETIN BIOLOGJIK
MONTREAL

Konventa për Diversitetin Biologjik
Kombet e Bashkuara

Sekretariati i Konventës për Diversitetin Biologjik
Programi Mjedisor i Kombeve të Bashkuara
413 St. Jacques Street West, Suite 800
Montreal, Quebec, Kanada H2Y 1N9
Tel: +1(514)288 2220
Faks: +1(514)288 6588
E-mail: sekretariat@cbd.int
Faqja e internetit: www.cbd.int
Botuar në vitin 2011-03-25

Për informacion të mëtejshëm, ju lutemi kontaktoni Sekretariatin e Konventës për Diversitetin
Biologjik

Hyrje

Konventa për Diversitetin Biologjik u hap për nënshkrim më 5 qershor 1992 në Konferencën e Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin ("Samiti i Tokës" i Rios) dhe hyri në fuqi më 29 dhjetor 1993. Konventa është instrumenti i vetëm ndërkombëtar që trajton në mënyrë gjithëpërfshirëse diversitetin biologjik. Tre objektivat e konventës janë ruajtja e diversitetit biologjik, përdorimi i qëndrueshëm i komponentëve të tij dhe ndarja e drejtë dhe e barabartë e përfitimeve që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike.

Për ta çuar më tej implementimin e objektivit të tretë, Samiti Botëror për Zhvillimin e Qëndrueshëm (Johanesburg, shtator 2002) bëri thirrje për negocimin e një regjimi ndërkombëtar, brenda kuadrit të konventës, për të promovuar dhe ruajtur ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike. Konferenca e konventës së palëve u përgjigj në mbledhjen e saj të shtatë, në vitin 2004, duke mandatuar grupin e saj të punës të posaçëm pa afat për aksesin dhe ndarjen e përfitimit që të përpunojë dhe negociojë një regjim ndërkombëtar për aksesin në burimet gjenetike dhe ndarjen e përfitimit, në mënyrë që të implementohet efektivisht neni 15 (aksesi në burimet gjenetike) dhe 8 (j) (njohuritë tradicionale) të konventës dhe tre objektivat e saj.

Pas gjashtë vitesh negociata, u miratua në mbledhjen e dhjetë të konferencës së palëve më 29 dhjetor 2010 në Nagoja, Japoni protokollin i Nagojës për aksesin në burimet gjenetike dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i tyre sipas Konventës për Diversitetin Biologjik.

Protokollin çonte më tej në mënyrë të rëndësishme objektivin e tretë të konventës, duke krijuar një bazë të fortë për siguri dhe transparencë ligjore më të madhe, si për ofruesit edhe për përdoruesit e burimeve gjenetike. Detyrimet specifike për mbështetjen e përputhshmërisë me legjislacionin e brendshëm apo kërkesat rregullatore të palës që ofron burimet gjenetike dhe detyrimet kontraktuale të pasqyruara në termat për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke janë një novacion i rëndësishëm i protokollit. Këto dispozita të përputhshmërisë, si dhe dispozitat që përcaktojnë kushte më të parashikueshme për aksesin në burimet gjenetike do të kontribuojnë për sigurimin e ndarjes së përfitimeve dhe kur burimet gjenetike largohen nga pala që i ofron burimet gjenetike. Veç kësaj, dispozitat e protokollit për aksesin në njohuritë tradicionale të mbajtura nga komunitetet indigjene dhe vendore kur shoqërohen me burime gjenetike do të forcojnë aftësinë e këtyre komuniteteve për të përfituar nga përdorimi i njohurive, novacionit dhe praktikave të tyre.

Duke promovuar përdorimin e burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale të lidhura me to dhe duke forcuar mundësitë për një ndarje të drejtë dhe të barabartë të përfitimeve nga përdorimi i tyre, protokollin do të krijojë stimujt për ruajtjen e diversitetit biologjik, përdorimin e qëndrueshëm të komponentëve të tij dhe do të rrisë më tej kontributin e diversitetit biologjik për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mirëqenien njerëzore.

PROTOKOLLI I NAGOJËS

PËR AKSESIN NDAJ BURIMEVE GJENETIKE DHE NDARJEN E DREJTË DHE TË BARABARTË TË PËRFTIMEVE QË LINDIN NGA PËRDORIMI I TYRE SIPAS KONVENTËS PËR DIVERSITETIN BIOLOGJIK

Palët e këtij protokollin,

duke qenë palë në Konventën e Diversitetit Biologjik, që këtej e tutje quhet "konventa";

duke rikujtuar që ndarja e drejtë dhe e barabartë e përfitimeve që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike është një nga tre objektivat thelbësorë të konventës, dhe duke njohur që ky protokoll ndjek implementimin e këtij objekti brenda konventës;

duke riafirmuar të drejtat sovranë të shteteve mbi burimet e tyre natyrore dhe sipas dispozitave të konventës;

duke rikujtuar më tej nenin 12 të konventës;

duke njohur kontributin e rëndësishëm në zhvillimin e qëndrueshëm arritur nga transferimi i teknologjisë dhe bashkëpunimi për të ndërtuar kapacitetet e kërkimit dhe novacionit për t'u shtuar vlerë burimeve gjenetike në vendet në zhvillim, në përputhje me nenin 16 dhe 19 të konventës;

duke njohur se ndërgjegjësimi publik për vlerën ekonomike të ekosistemeve dhe biodiversitetit dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të kësaj vlere ekonomike me kujdestarët e biodiversitetit janë stimuj kyçë për ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimin e qëndrueshëm e komponentëve të tij;

duke pranuar rolin potencial të aksesit dhe ndarjes së përfitimit për të kontribuar në ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik, çrrënjosjen e varfërisë dhe qëndrueshmërinë mjedisore dhe në këtë mënyrë duke kontribuar në arritjen e qëllimeve të zhvillimit të mijëvjeçarit;

duke pranuar lidhjen midis aksesit në burimet gjenetike dhe ndarjes së drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i këtyre burimeve;

duke njohur rëndësinë e garantimit të sigurisë ligjore në lidhje me aksesin në burimet gjenetike dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i tyre;

duke njohur më tej rëndësinë e promovimit të barazisë dhe drejtësisë në negocimin e termave, të rënë dakord reciprokisht midis ofruesve dhe ofruesve të përdorimeve gjenetike;

duke njohur, gjithashtu, rolin jetësor që gratë luajnë në aksesin dhe ndarjen e përfitimit dhe afirmimin e nevojës për pjesëmarrjen e plotë të grave në të gjitha nivelet e politikëbërjes dhe implementimin për ruajtjen e biodiversitetit;

të vendosur për të mbështetur më tej implementimin efektiv të dispozitave për aksesin dhe ndarjen e fitimit të konventës;

duke njohur se kërkohet një zgjidhje novatore për të trajtuar ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që rrjedhin nga përdorimi i burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale që lidhen me burimet gjenetike që kryhen në situata transkufitare ose për të cilat nuk është e mundur të jepet ose të merret pëlqimi i informuar paraprakisht;

duke njohur rëndësinë e burimeve gjenetike për sigurinë e ushqimit, shëndetit publik, ruajtjen e biodiversitetit, dhe zbutjen dhe adaptimin me ndryshimin e klimës, duke njohur natyrën e veçantë të biodiversitetit bujqësor, tipareve të tij të dallueshme dhe problemeve që kanë nevojë për zgjidhje të dallueshme;

duke njohur ndërvarësinë e të gjitha vendeve në lidhje me burimet gjenetike për ushqimin dhe bujqësinë, si dhe natyrën e tyre të veçantë dhe rëndësinë për arritjen e sigurisë ushqimore në mbarë botën dhe për zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë në kontekstin e zbutjes së varfërisë dhe ndryshimit të klimës dhe duke njohur rolin thelbësor të Traktatit Ndërkombëtar për Burimet Gjenetike të Bimëve për Ushqim dhe Bujqësi dhe Komisionit FAO për Burimet Gjenetike për Ushqim dhe Bujqësi në këtë drejtim;

të vëmendshëm për rregulloret ndërkombëtare të shëndetit (2005) të Organizatës Botërore të Shëndetësisë dhe për rëndësinë e sigurimit të aksesit ndaj patogjeneve njerëzore për përgatitjen e shëndetit publik dhe për qëllime të reagimit;

duke pranuar punën në vazhdim në forume të tjera ndërkombëtare në lidhje me aksesin dhe ndarjen e fitimit;

duke rikujtuar sistemin shumëpalësh të aksesit dhe ndarjes së përfitimit të krijuar me Traktatin Ndërkombëtar për Burimet Gjenetike të Bimëve për Ushqimin dhe Bujqësinë të zhvilluar në harmoni me konventën;

duke njohur se instrumentet ndërkombëtare të lidhura me aksesin dhe ndarjen e përfitimit duhet të mbështesin në mënyrë reciproke me synimin për arritjen e objektivave të konventës;

duke rikujtuar rëndësinë e nenit 8 (j) të konventës që lidhet me njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i këtyre njohurive;

duke shënuar marrëdhënien midis burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale, natyrën e tyre të pandashme për komunitetet indigjene dhe vendore, rëndësinë e njohurive tradicionale për

ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimin e qëndrueshëm të komponentëve të tij dhe për mjetet e qëndrueshme të jetesës së këtyre komuniteteve;

duke njohur diversitetin e rrethanave në të cilat mbahen dhe zotërohen njohuritë tradicionale të lidhura me burimet gjenetike nga komunitetet indigjene dhe vendore;

të kujdesshëm se është e drejta e komuniteteve indigjene dhe vendore për të identifikuar mbajtësit e duhur të njohurive të tyre tradicionale të lidhura me burimet gjenetike brenda komuniteteve të tyre;

duke njohur më tej rrethanat unike ku mbahen njohuritë tradicionale të lidhura me burimet gjenetike në vendet, që mund të jenë gojore, të dokumentuara ose në forma të tjera, që pasqyrojnë një trashëgimi të pasur kulturore relevante për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik;

duke shënuar Deklaratën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Popujve Indigjenë; dhe

duke afirmuar se asgjë në këtë protokoll nuk do të konceptohet sikur zvogëlon apo shuan të drejtat ekzistuese të komuniteteve indigjene dhe vendore,

kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1

Qëllimi

Qëllimi i këtij protokoll është ndarja e drejtë dhe e barabartë e përfitimeve që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike, duke përfshirë aksesin e duhur në burimet gjenetike dhe transferimin e përshtatshëm të teknologjive përkatëse, duke marrë parasysh të gjitha të drejtat mbi këto burime dhe teknologjitë, dhe me financimin e duhur, duke kontribuar kështu në ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimin e qëndrueshëm të komponentëve të tij.

Neni 2

Përdorimi i termave

Për këtë protokoll do të aplikohen termat e përcaktuar në nenin 2 të konventës. Veç kësaj, për qëllimet e këtij protokoll:

- a) “Konferenca e palëve” do të thotë konferenca e palëve në konventë;
- b) “Konventa” do të thotë Konventa për Diversitetin Biologjik;
- c) “Përdorimi i burimeve gjenetike” do të thotë kryerja e kërkimeve dhe e zhvillimit për përbërjen gjenetike dhe/ose biokimike të burimeve gjenetike, duke përfshirë aplikimin e bioteknologjisë për to, siç përcaktohet në nenin 2 të konventës;
- d) “Bioteknologji”, siç përcaktohet në nenin 2 të konventës, do të thotë çdo aplikim teknologjik që përdor sistemet biologjike, organizmat e gjallë, ose derivatet e tyre, për të bërë ose modifikuar produktet ose proceset për përdorim specifik;
- e) “Derivativ” do të thotë një kompozitë biokimike që ndodh në mënyrë të natyrshme duke ardhur nga shprehja gjenetike ose metabolizmi i burimeve biologjike ose gjenetike edhe nëse nuk përmban njësi funksionale të trashëgimisë.

Neni 3

Objekti

Ky protokoll do të aplikohet për burimet gjenetike brenda objektit të nenit 15 të konventës dhe për përfitimet që lindin nga përdorimi i këtyre burimeve. Ky protokoll do të aplikohet edhe për njohuritë tradicionale të lidhura me burimet gjenetike brenda objektit të konventës dhe për përfitimet që lindin nga përdorimi i këtyre njohurive.

Neni 4

Marrëdhëniet me marrëveshjet dhe instrumentet ndërkombëtare

1. Dispozitat e këtij protokoll nuk do të ndikojnë në të drejtat dhe detyrimet e çdo pale që rrjedhin nga ndonjë marrëveshje ekzistuese ndërkombëtare, me përjashtim kur ushtrimi i këtyre të drejtave dhe detyrimeve do të shkaktojnë një dëm serioz ose kërcënim për diversitetin biologjik. Ky paragraf nuk synon të krijojë një hierarki midis këtij protokoll dhe instrumenteve të tjera ndërkombëtare.

2. Asgjë në këtë protokoll nuk do t'i ndalojë palët që të zhvillojnë dhe të zbatojnë marrëveshje të tjera përkatëse ndërkombëtare, duke përfshirë aksesin tjetër të specializuar dhe marrëveshjet e ndarjes së përfitimit, me kushtin që ato të mbështesin dhe të mos bien ndesh me objektivat e konventës dhe këtij protokoll.

3. Protokoll do të zbatohet me mbështetje reciproke të instrumenteve të tjera ndërkombëtare që lidhen me këtë protokoll. I duhet dhënë vëmendja e duhur punës dhe praktikave vazhduese të dobishme dhe relevante sipas këtyre instrumenteve ndërkombëtare dhe organizatave ndërkombëtare përkatëse, me kushtin që ato të mbështesin objektivat e konventës dhe protokollit dhe të mos bien ndesh me to.

4. Ky protokoll është instrumenti për implementimin e aksesit dhe dispozitave të ndarjes të përfitimit të Konventës. Aty ku aplikohet aksesin ndërkombëtar i specializuar dhe instrumenti i ndarjes së përfitimit që është në përputhje me objektivat e konventës dhe këtë protokoll dhe nuk bie ndesh me to, ky Protokoll nuk do të aplikohet për palën ose palët e instrumentit të specializuar në lidhje me burimin gjenetik specifik të mbuluar nga instrumenti i specializuar ose për qëllimin e tij.

Neni 5

Ndarja e drejtë dhe e barabartë e përfitimit

1. Në përputhje me nenin 15, paragrafët 3 dhe 7 të konventës, përfitimet që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike, si dhe aplikimet pasuese dhe komercializimi do të ndahen në mënyrë të drejtë dhe të barabartë me palën që ofron këto burime që është vendi i origjinës së këtyre burimeve ose një palë që i ka përfutur burimet gjenetike në përputhje me konventën. Kjo ndarje do të jetë me terma për të cilët bihet dakord në mënyrë reciproke.

2. Secila palë do të marrë masa legislative, administrative ose politike, si të jetë më e përshtatshme, me synimin që të sigurohet që përfitimet që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike të cilat mbahen nga komunitetet indigjene dhe vendore, në përputhje me legjislacionin vendas në lidhje me të drejtat e vendosura të këtyre komuniteteve indigjene dhe vendore mbi këto burime gjenetike, ndahen në mënyrë të drejtë dhe të barabartë me komunitetet në fjalë, bazuar në terma për të cilët bihet dakord në mënyrë reciproke.

3. Për implementimin e paragrafit 1 më sipër, secila palë do të marrë masa legislative, administrative ose politike, si të jetë e përshtatshme.

4. Përfitimet mund të përfshijnë përfitime monetare dhe jo monetare, duke përfshirë, por duke mos u kufizuar me ato që renditen në aneks.

5. Secila palë do të marrë masa legislative, administrative apo politike si të jetë e përshtatshme, në mënyrë që përfitimet që lindin nga përdorimi i njohurive tradicionale që lidhen me burimet gjenetike të ndahen në mënyrë të drejtë dhe të barabartë me komunitetet indigjene dhe vendore që i mbajnë këto njohuri. Kjo ndarje do të bëhet me terma për të cilët bihet dakord në mënyrë reciproke.

Neni 6

Aksesi në burimet gjenetike

1. Në ushtrimin e të drejtave sovrane mbi burimet natyrore dhe duke iu nënshtruar aksesit të brendshëm dhe legjislacionit për ndarjen e përfitimit ose kërkesave rregullatore, aksesit në burimet gjenetike për përdorimin e tyre do t'i nënshtrohet pëlqimit paraprak të informuar të palës që ofron këto burime që është vendi i origjinës së këtyre burimeve ose të palës që i ka përfituar burimet gjenetike në përputhje me konventën, përjashtuar rasti kur është vendosur ndryshe nga ajo palë.

2. Në përputhje me ligjin e brendshëm, secila palë do të marrë masat e përshtatshme, me synimin për të siguruar që të merret pëlqimi apo miratimi i informuar paraprak dhe përfshirja e komuniteteve indigjene dhe vendore për aksesin në burimet gjenetike ku ata kanë të drejtën e vendosur për të dhënë akses në këto burime.

3. Sipas paragrafit 1 më sipër, secila palë që kërkon pëlqim paraprak të informuar do të marrë masat e nevojshme legjislative, administrative apo politike, si të jetë e përshtatshme:

a) Që të parashikojnë sigurinë ligjore, qartësinë dhe transparencën e aksesit të tyre të brendshëm dhe legjislacionin apo kërkesat rregullatore për ndarjen e përfitimit;

b) Që të parashikojnë rregulla dhe procedura të drejta dhe joarbitrare për aksesin në burimet gjenetike;

c) Që të parashikojnë se si duhet aplikuar informacioni për pëlqimin paraprak të informuar;

d) Që të parashikojnë një vendim me shkrim të qartë dhe transparent nga një autoritet kompetent kombëtar, me kosto efektive dhe brenda një periudhe kohore të arsyeshme;

e) Që të parashikojnë lëshimin e një leje ose ekuivalentit të saj në kohën e aksesit si provë e vendimit për dhënien e pëlqimit paraprak të informuar dhe për vendosjen e termave të rënë dakord reciprokisht, dhe për të njoftuar përkatësisht Zyrën Qendrore të Aksesit dhe të ndarjes së përfitimit;

f) Aty ku është e aplikueshme, dhe duke iu nënshtruar legjislacionit të brendshëm, të përcaktohen kriteret dhe/ose procese për marrjen e pëlqimit ose miratimit paraprak të informuar dhe përfshirjes së komuniteteve indigjene dhe vendore për aksesin në burimet gjenetike; dhe

g) Për të vendosur rregulla dhe procedura të qarta për të kërkuar dhe për të vendosur termat e rënë dakord në mënyrë reciproke. Këta terma do të vendosen me shkrim dhe mund të përfshijnë, mes të tjerash:

i) një klauzolë për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve;

ii) termat për ndarjen e përfitimit, duke përfshirë lidhjen me të drejtat e pronës intelektuale;

iii) termat për përdorimin pasues të palës së tretë, nëse ka; dhe

iv) termat për ndryshimet e qëllimit, aty ku është e aplikueshme.

Neni 7

Aksesi në njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike

Në përputhje me ligjin e brendshëm, secila palë do të marrë masat, si të jetë e përshtatshme, me synimin për të siguruar që për njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike, që mbahen nga komunitetet indigjene dhe vendore, të ketë akses me pëlqimin ose miratimin e informuar paraprak dhe përfshirjen e këtyre komuniteteve indigjene dhe vendore dhe që të jenë vendosur termat për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke.

Neni 8

Konsiderata të veçanta

Në zhvillimin dhe implementimin e aksesit dhe legjislacionit apo kërkesave rregullatore për ndarjen e përfitimit, secila palë:

a) do të krijojë kushtet për të promovuar dhe inkurajuar kërkimin, i cili kontribuon në ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik, veçanërisht në vendet në zhvillim, edhe me masa të thjeshtuara për aksesin për qëllimet kërkimore jokomerciale, duke marrë parasysh nevojën për të trajtuar një ndryshim të qëllimit për këtë kërkim;

b) do t'u kushtohet vëmendja e duhur rasteve të emergjencave aktuale apo eminente që kërcënojnë ose dëmtojnë shëndetin njerëzor, të kafshëve ose të bimëve siç përcaktohet në planin kombëtar ose ndërkombëtar. Palët mund të marrin në konsideratë nevojën për akses të shpejtë në burimet gjenetike dhe ndarjen e shpejtë të drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i këtyre burimeve gjenetike, duke përfshirë aksesin në trajtimet e përballueshme nga njerëzit në nevojë, veçanërisht në vendet në zhvillim;

c) do të konsiderojë rëndësinë e burimeve gjenetike për ushqimin dhe bujqësinë dhe rolin e tyre specifik për sigurinë e ushqimit.

Neni 9

Kontributi për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm

Palët do të inkurajojnë përdoruesit dhe ofruesit për përfitimet e drejtpërdrejta që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike drejt ruajtjes së diversitetit biologjik dhe përdorimit të qëndrueshëm të komponentëve të tij.

Neni 10

Mekanizmi global shumëpalësh i ndarjes së përfitimit

Palët do të konsiderojnë nevojën dhe modalitetet për një mekanizëm global shumëpalësh për ndarjen e përfitimit që të trajtojë ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i burimeve gjenetike dhe i njohurive tradicionale të shoqëruara me burime gjenetike që ndodhin në situatat transkufitare ose për të cilat nuk është e mundur të jepet ose të merret pëlqimi paraprak i informuar. Përfitimet e ndara nga përdoruesit e burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike nëpërmjet këtij mekanizmi do të përdoren për të mbështetur ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimin e qëndrueshëm të komponentëve të tij në mënyrë globale.

Neni 11

Bashkëpunimi transkufitar

1. Në rastet kur të njëjtat burime gjenetike gjenden në vendin fillestar brenda territorit të më shumë se një pale, këto palë do të përpiqen të bashkëpunojnë, si të jetë e përshtatshme, me përfshirjen e komuniteteve indigjene dhe vendore të interesuara, aty ku është e aplikueshme, me synimin për të zbatuar këtë protokoll.

2. Aty ku njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike ndahen nga një ose më shumë komunitete indigjene dhe vendore në disa palë, këto palë do të përpiqen të bashkëpunojnë, si të jetë e përshtatshme, në përfshirjen e komuniteteve indigjene dhe vendore të interesuara, me synimin për të realizuar objektivin e këtij protokoll.

Neni 12

Njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike

1. Në implementimin e detyrimeve të tyre sipas këtij protokoll, palët në përputhje me ligjin e brendshëm do të marrin në konsideratë ligjet e zakonshme të komuniteteve indigjene dhe vendore, protokollet dhe procedurat e komunitetit, si të jetë e aplikueshme në lidhje me njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike.

2. Palët me pjesëmarrjen efektive të komuniteteve indigjene dhe vendore të interesuara, do të vendosin mekanizma për të informuar përdoruesit potencialë të njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike për detyrimet e tyre, duke përfshirë masat që vihen në dispozicion nëpërmjet Zyrës Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit për aksesin dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i këtyre njohurive.

3. Palët do të përpiqen të mbështesin, si të jetë e përshtatshme, krijimin nga ana e komuniteteve indigjene dhe vendore, duke përfshirë gratë brenda këtyre komuniteteve:

a) të protokolleve të komunitetit në lidhje me aksesin në njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i këtyre njohurive;

b) të kërkesave minimale për termat e rënë dakord në mënyrë reciproke për të siguruar ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që lindin nga përdorimi i njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike; dhe

c) Klauzolat kontraktuale model për ndarjen e përfitimit që lind nga përdorimi i njohurive tradicionale të shoqëruara me burime gjenetike.

4. Në implementimin e këtij protokoll, aq sa të jetë e mundur, palët nuk do të kufizojnë përdorimin dhe shkëmbimin e zakonshëm të burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale të shoqëruara brenda dhe midis komuniteteve indigjene dhe vendore në përputhje me objektivat e konventës.

Neni 13

Pikat kombëtare të fokusit dhe autoritetet kompetente kombëtare

1. Secila palë do të përcaktojë një pikë kombëtare fokusi për aksesin dhe ndarjen e përfitimit. Pika kombëtare e fokusit do të vërë në dispozicion informacionin si më poshtë:

a) Për aplikantët që kërkojnë akses në burimet gjenetike, informacion për procedurat për marrjen e pëlqimit paraprak të informuar dhe vendosjen e termave për të cilët bihet dakord në mënyrë reciproke, duke përfshirë ndarjen e përfitimit;

b) Për aplikantët që kërkojnë akses në njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike, aty ku është e mundur, informacion për procedurat për marrjen e pëlqimit ose të miratimit paraprak të informuar dhe përfshirjen, si të jetë e përshtatshme, të komuniteteve indigjene dhe vendore dhe vendosjen e termave për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke duke përfshirë ndarjen e përfitimit; dhe

c) Informacion për autoritetet kombëtare kompetente, komunitetet përkatëse indigjene dhe vendore dhe aktorët përkatës.

Pika kombëtare e fokusit do të përgjigjet për marrëdhëniet me sekretariatën.

2. Secila palë do të përcaktojë një ose më shumë autoritete kombëtare kompetente për aksesin dhe ndarjen e përfitimit. Autoritetet kombëtare kompetente në përputhje me masat e aplikueshme kombëtare legjislative, administrative apo politike do të përgjigjen për dhënien e aksesit ose, si të jetë e aplikueshme, për lëshimin e provave me shkrim që të plotësohen kërkesat e aksesit dhe do të përgjigjen për këshillimin për procedurat dhe kërkesat e aplikueshme për marrjen e pëlqimit paraprak të informuar dhe futjen në termat për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke.

3. Një palë mund të përcaktojë një ent të vetëm për të përmbushur funksionet si të pikës së fokusit edhe të autoritetit kombëtar kompetent.

4. Secila palë jo më vonë se data e hyrjes në fuqi të këtij protokoll për të, do të njoftojë sekretariatën për informacionin e kontaktit të pikës së saj kombëtare të fokusit dhe të autoritetit ose autoriteteve kombëtare kompetente të saj. Aty ku një palë përcakton më tepër se një autoritet kompetent kombëtar, ajo do t'i kalojë sekretariatit me njoftimin për këtë, informacionin përkatës për përgjegjësitë përkatëse të këtyre autoriteteve. Aty ku është e aplikueshme, ky informacion, në mënyrë minimale, do të specifikojë se cili autoritet kompetent përgjigjet për burimet gjenetike të

kërkuara. Secila palë do të njoftojë menjëherë sekretariatën për ndonjë ndryshim në përcaktimin e pikës kombëtare të fokusit ose në informacionin e kontaktit ose përgjegjësitë e autoritetit ose autoriteteve kombëtare kompetente.

5. Informacionin e marrë sipas paragrafit 4 më sipër sekretariati do ta vërë në dispozicion nëpërmjet Zyrës Qendrore.

Neni 14

Akresi, zyra qendrore e ndarjes së përfitimit dhe ndarja e informacionit

1. Krijohet me këtë akt një zyrë qendrore për aksesin dhe ndarjen e përfitimit si pjesë e mekanizmit të Zyrës Qendrore sipas nenit 18, paragrafi 3 i konventës. Ajo do të shërbejë si një mjet për shpërndarjen e informacionit që lidhet me aksesin dhe ndarjen e përfitimit. Në veçanti, ajo do të garantojë aksesin në informacion të vënë në dispozicion nga secila palë në lidhje me implementimin e këtij protokoll.

2. Pa paragjykuar mbrojtjen e informacionit konfidencial, secila palë duhet të vërë në dispozicion të Zyrës Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit çdo informacion që kërkohet nga ky protokoll, si dhe informacionin e kërkuar sipas vendimeve të marra nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll. Informacioni do të përfshijë:

- a) Masat legislative, administrative dhe politike për aksesin dhe ndarjen e përfitimit;
- b) Informacion për pikën kombëtare të fokusit dhe autoritetin ose autoritetet kombëtare kompetente; dhe
- c) Lejet ose ekuivalentin e tyre të lëshuar në kohën e aksesit si pronë e vendimit për të dhënë pëlqimin e informuar paraprak dhe për vendosjen e termave për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke.

3. Informacioni shtesë, në qoftë se disponohet dhe si të jetë e përshtatshme, mund të përfshijë:

- a) Autoritetet kompetente përkatëse të komuniteteve indigjene dhe vendore dhe informacionin që vendoset në këtë mënyrë;
- b) Klauzolat kontraktuale model;
- c) Metodot dhe mjetet e zhvilluara për të monitoruar burimet gjenetike; dhe
- d) Kodet e sjelljes dhe praktikatat më të mira.

4. Modalitetet e operimit të Zyrës Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit, duke përfshirë raportet mbi aktivitetet e saj, do të konsiderohen dhe vendosen nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll në takimin e saj të parë dhe do të mbahet në rishikim më pas.

Neni 15

Përputhja me legjislacionin ose kërkesat rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit

1. Secila palë do të marrë masat e përshtatshme, efektive dhe proporcionale legislative, administrative ose politike për të garantuar që burimet gjenetike të përdorura brenda juridiksionit të saj kanë pasur akses në përputhje me pëlqimin paraprak të informuar dhe se janë vendosur termat për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke, siç kërkohet nga legjislacioni apo kërkesat rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit të palës tjetër.

2. Palët do të marrin masa të përshtatshme, efektive dhe proporcionale për të trajtuar situatat e mospërputhjes me masat e miratuara në përputhje me paragrafin 1 më sipër.

3. Palët për aq sa është e mundur dhe e përshtatshme, do të bashkëpunojnë në çështjet e shkeljeve të pretenduara të legjislacionit apo kërkesave rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit që përmenden në paragrafin 1 më sipër.

Neni 16

Përputhja me legjislacionin ose kërkesat rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit për njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike

1. Secila palë do të marrë masat e përshtatshme, efektive dhe proporcionale legjislative, administrative ose politike, si të jetë e përshtatshme, për të garantuar që njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike të përdorura brenda juridiksionit të tyre të kenë akses në përputhje me pëlqimin ose miratimin paraprak të informuar dhe përfshirjen e komuniteteve indigjene ose vendore dhe që të jenë vendosur termat për të cilët është rënë dakord në mënyrë reciproke, siç kërkohej nga legjislacioni ose kërkesat rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit të palës tjetër, ku ndodhen këto komunitete indigjene dhe vendore, janë të vendosur.

2. Secila palë do të marrë masat e përshtatshme, efektive dhe proporcionale për të trajtuar situatat e mospërputhjes me masat e miratuara në përputhje me paragrafin 1 më sipër.

3. Palët, për aq sa është e mundur dhe e përshtatshme, do të bashkëpunojnë në çështjet e shkeljes së pretenduar të legjislacionit ose kërkesave rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit që përmenden në paragrafin 1 më sipër.

Neni 17

Monitorimi i përdorimit të burimeve gjenetike

1. Për të mbështetur përputhjen, secila palë do të marrë masa, si të jetë e përshtatshme, për të monitoruar dhe rritur transparencën për përdorimin e burimeve gjenetike. Këto masa do të përfshijnë:

a) Përcaktimin e një ose më shumë pikave të kontrollit, si më poshtë:

i) Pikat e kontrollit të përcaktuara do të mbledhin ose merrnin, si të jetë e përshtatshme, informacionin përkatës në lidhje me pëlqimin paraprak të informuar, për prejardhjen e burimit gjenetik, për të përcaktuar termat e rënë dakord në mënyrë reciproke, dhe/ose për përdorimin e burimeve gjenetike, si të jetë e përshtatshme;

ii) Secila palë, si të jetë e përshtatshme dhe në varësi të karakteristikave të veçanta të një pike kontrolli të përcaktuar, do të kërkojë përdorues të burimeve gjenetike për të dhënë informacionin e specifikuar në paragrafët më sipër në pikën e kontrollit të përcaktuar. Secila palë do të marrë masat e përshtatshme, efektive dhe proporcionale për të trajtuar situatat e mospërputhjes;

iii) Ky informacion, duke përfshirë atë nga certifikatat e përputhjes të njohura në mënyrë ndërkombëtare aty ku janë të disponueshme, pa paragjykuar mbrojtjen e informacionit konfidencial, do t'u jepet autoriteteve përkatëse kombëtare, palës që jep pëlqim paraprak të informuar dhe Zyrës Qendrore për Aksesin dhe Ndarjen e Përfitimit, si të jetë e përshtatshme;

iv) Pikat e kontrollit duhet të jenë efektive dhe duhet të kenë funksionet përkatëse për implementimin e këtij nënparagrafi (a). Ato duhet të lidhen me përdorimin e burimeve gjenetike ose të mbledhjes së informacionit përkatës, mes të tjerash, në çdo etapë të kerkimit, zhvillimit, novacionit, parakomercializimit ose komercializimit.

b) Inkurajimi i përdoruesve dhe ofruesve të burimeve gjenetike për të përfshirë dispozitat në termat e rënë dakord reciprokisht për të ndarë informacionin mbi implementimin e këtyre termave, duke përfshirë edhe nëpërmjet kërkesave për raportim; dhe

c) Inkurajimin e përdorimit të mjeteve dhe sistemeve të komunikimit me kosto efektive.

2. Një leje ose ekuivalenti i saj i lëshuar në përputhje me nenin 6, paragrafi 3 (e) dhe që vihet në dispozicion të Zyrës Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit, do të përbëjë një certifikatë përputhjeje të njohur ndërkombëtarisht.

3. Një certifikatë përputhjeje e njohur ndërkombëtarisht do të shërbejë si provë që aksesin në burimin gjenetik, që ajo mbulon, ka qenë në përputhje me pëlqimin e informuar paraprakisht dhe që termat e rënë dakord reciprokisht janë vendosur, siç kërkohej nga legjislacioni ose kërkesat

rregullatore të brendshme për aksesin dhe ndarjen e përfitimit të palës që jep pëlqimin e informuar paraprak.

4. Certifikata e njohur ndërkombëtarisht e përputhjes do të përmbajë informacionin minimal të mëposhtëm kur nuk është konfidencial:

- a) autoriteti lëshues;
- b) data e lëshimit;
- c) ofruesi;
- d) identifikuesi unik i certifikatës;
- e) personi ose enti të cilit i është dhënë pëlqimi paraprak i informuar;
- f) lënda ose burimet gjenetike të mbuluara nga certifikata;
- g) konfirmimi që termat e rënë dakord reciprokisht janë vendosur;
- h) konfirmimi që pëlqimi i informuar paraprak është marrë; dhe
- i) përdorimi komercial dhe/ose jokomercial.

Neni 18

Përputhja me termat e rënë dakord reciprokisht

1. Në implementimin e nenit 6, paragrafi 3 (g) (i) dhe nenit 7, secila palë do të inkurajojë ofruesit dhe përdoruesit e burimeve gjenetike dhe/ose njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike që të përfshijnë dispozitat në termat e rënë dakord reciprokisht për të mbuluar, aty ku është e përshtatshme, zgjidhjen e mosmarrëveshjeve duke përfshirë:

- a) juridiksionin të cilit do t'ia nënshtrojnë çdo proces për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve;
- b) ligjin e aplikueshëm; dhe/ose
- c) opsionet për zgjidhjen alternative të mosmarrëveshjes, të tilla si ndërmjetësimi ose arbitrazhi.

2. Secila palë do të sigurojë që të ekzistojë mundësia për të kërkuar rekurs në sistemet e tyre ligjore, në përputhje me kërkesat e aplikueshme juridiksionale, në rastet e lindjes së mosmarrëveshjeve nga termat e rënë dakord reciprokisht.

3. Secila palë do të marrë masa efektive, si të jetë e përshtatshme, në lidhje me:

- a) aksesin në drejtësi; dhe
- b) përdorimin e mekanizmave në lidhje me njohjen reciproke dhe zbatimin e gjykimeve të huaja dhe vendimeve të arbitrazhit.

4. Efektiviteti i këtij neni do të rishikohet nga konferenca e palëve që shërben si mbledhja e palëve në këtë protokoll në përputhje me nenin 31 të këtij protokoll.

Neni 19

Klauzolat kontraktuale model

1. Secila palë do të inkurajojë, si të jetë e përshtatshme, zhvillimin, përditësimin dhe përdorimin e klauzolave kontraktuale model për sektorin dhe midis sektorëve për termat e rënë dakord reciprokisht.

2. Konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të shënojë periodikisht përdorimin e klauzolave kontraktuale model për sektorin dhe midis sektorëve.

Neni 20

Kodet e sjelljes, udhëzimet dhe praktikat më të mira dhe/ose standardet

1. Secila palë do të inkurajojë si të jetë e përshtatshme, zhvillimin, përditësimin dhe përdorimin e kodeve vullnetare të sjelljes, udhëzimeve dhe praktikave më të mira dhe/ose standardet në lidhje me aksesin dhe ndarjen e përfitimit.

2. Konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të shënojë periodikisht përdorimin e kodeve vullnetare të sjelljes, udhëzimin dhe praktikave më të mira dhe/ose standardeve dhe do të konsiderojë miratimin e kodeve të sjelljes, udhëzimeve dhe praktikave më të mira dhe/ose standardeve specifike.

Neni 21

Rritja e ndërgjegjësimit

Secila palë do të marrë masa për të rritur ndërgjegjësimin për rëndësinë e burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike dhe çështjet e aksesit dhe të ndarjes të përfitimit që lidhen me to. Këto masa mund të përfshijnë, mes të tjerash:

- a) promovimin e këtij protokoll, duke përfshirë objektivin e tij;
- b) organizimin e mbledhjeve të komuniteteve indigjene dhe vendore dhe aktorëve përkatës;
- c) krijimin dhe mbajtjen e një zyre ndihme për komunitetet indigjene dhe vendore dhe aktorëve përkatës;
- d) shpërndarja e informacionit nëpërmjet një zyre qendrore kombëtare;
- e) promovimi i kodeve të sjelljes, udhëzimeve dhe praktikave më të mira dhe/ose standardeve vullnetare në konsultim me komunitetet indigjene dhe vendore dhe aktorët përkatës;
- f) promovimi, si të jetë e përshtatshme, i shkëmbimeve të përvojave të brendshme, rajonale dhe ndërkombëtare;
- g) arsimim dhe trajnim i përdoruesve dhe ofruesve të burimeve gjenetike dhe njohurive tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike për detyrimet e tyre për aksesin dhe ndarjes së përfitimit;
- h) përfshirja e komuniteteve indigjene dhe vendore dhe aktorët përkatës në implementimin e këtij protokoll; dhe
- i) rritja e ndërgjegjshmërisë për protokollet dhe procedurat komunitare të komuniteteve indigjene dhe vendore.

Neni 22

Kapaciteti

1. Palët do të bashkëpunojnë për ndërtimin e kapacitetit, zhvillimin e kapacitetit dhe forcimin e burimeve njerëzore dhe kapaciteteve institucionale për të zbatuar në mënyrë efektive këtë protokoll te palët e vendeve në zhvillim, në veçanti në vendet më pak të zhvilluara dhe shtetet në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre, dhe palët me ekonomi në tranzicion, edhe nëpërmjet përfshirjes së institucioneve dhe organizatave ekzistuese globale, rajonale, nënrajonale dhe kombëtare. Në këtë kontekst, palët duhet të lehtësojnë përfshirjen e komuniteteve indigjene dhe vendore dhe aktorëve përkatës, duke përfshirë organizatat joqeveritare dhe sektorin privat.

2. Nevoja e palëve të vendeve në zhvillim, në veçanti vendet më pak të zhvilluara të shteteve në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre, dhe palëve me ekonomi në tranzicion për burimet financiare në përputhje me dispozitat përkatëse të konventës për ndërtimin e kapacitetit dhe zhvillimin për të zbatuar këtë protokoll.

3. Si bazë për masat e duhura në lidhje me implementimin e këtij protokoll, palët e vendit në zhvillim, në veçanti të vendeve më pak të zhvilluara dhe shteteve në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre, palët me ekonomi në tranzicion duhet të identifikojnë nevojat dhe prioritetet e kapacitetit të tyre kombëtar nëpërmjet vetëvlerësimeve të kapacitetit kombëtar. Duke e bërë këtë, këto palë duhet të mbështesin nevojat dhe prioritetet për kapacitete të komuniteteve indigjene dhe vendore dhe aktorëve përkatës, siç do të identifikohen prej tyre, duke theksuar nevojat dhe prioritetet e kapaciteteve të grave.

4. Në mbështetje të implementimit të këtij protokoll, ndërtimi i kapacitetit dhe zhvillimi mund të trajtojnë mes të tjerash këto fusha kyçe:

- a) kapacitetin për të zbatuar dhe për t'iu përmbajtur detyrimeve të këtij protokoll;
- b) kapacitetin për të negociuar termat e rënë dakord reciprokisht;
- c) kapacitetin për të zhvilluar dhe për të zbatuar masat e brendshme legislative, administrative ose politike për aksesin dhe ndarjen e përfitimit; dhe
- d) kapacitetin e vendeve për të zhvilluar aftësitë e tyre endogjene të kërkimit për t'u shtuar vlerë burimeve të tyre gjenetike.

5. Masat në përputhje me paragrafin 1 deri 4 më sipër mund të përfshijnë, mes të tjerash:

- a) zhvillimin ligjor dhe institucional;
- b) promovimin e barazisë dhe drejtësisë në negociata, të tilla si trajnimi për të negociuar termat e rënë dakord reciprokisht;
- c) monitorimin dhe zbatimin e përputhjes;
- d) përdorimi i mjeteve më të mira në dispozicion dhe sistemeve të bazuar tek interneti për aktivitetet e aksesit dhe ndarjes së përfitimit;
- e) zhvillimi dhe përdorimi i metodave të vlerësimit;
- f) eksplorimet bio, kërkimi i lidhur me të dhe studimet taksonomike;
- g) transferimi i teknologjisë dhe aftësia e infrastrukturës dhe teknike për ta bërë këtë transferim të teknologjisë të qëndrueshëm;
- h) rritja e kontributit të aktiviteteve të aksesit dhe ndarjes së përfitimit për ruajtjen e diversitetit biologjik dhe përdorimit të qëndrueshëm të komponentëve të tij;
- i) masat e veçanta për të rritur kapacitetin e aktorëve përkatës në lidhje me aksesin dhe ndarjen e përfitimit; dhe
- j) masat e veçanta për të rritur kapacitetin e komuniteteve indigjene dhe vendore me theks te rritja e kapacitetit të grave brenda këtyre komuniteteve në lidhje me aksesin në burimet gjenetike dhe/ose njohuritë tradicionale të shoqëruara me burimet gjenetike.

6. Informacioni për ndërtimin e kapacitetit dhe iniciativave të zhvillimit në nivele kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare, të marra përsipër në përputhje me paragrafët 1 deri 5 më sipër, duhet t'i jepen Zyrës Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit me synimin për të promovuar sinergjinë dhe koordinimin në ndërtimin e kapacitetit dhe zhvillimit për aksesin dhe ndarjen e përfitimit.

Neni 23

Transferimi i teknologjisë, bashkëpunimi dhe bashkëveprimi

Në përputhje me nenet 15, 16, 18 dhe 19 të konventës, palët do të bashkëpunojnë dhe bashkëveprojnë në programet e kërkimit dhe zhvillimit teknik dhe shkencor, duke përfshirë aktivitetet e kërkimit bioteknologjik, si mjete për të arritur objektivin e këtij protokoll. Palët marrin përsipër të promovojnë dhe inkurajojnë aksesin në teknologji me transferimin e teknologjisë te palët e vendeve në zhvillim, në veçanti vendet më pak të zhvilluara dhe shtetet në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre, dhe palëve me ekonomi në tranzicion në mënyrë që të mundësohet zhvillimi dhe forcimi i një baze të shëndoshë dhe të suksesshme teknologjike dhe shkencore për arritjen e objektivave të konventës dhe këtij protokoll. Aty ku është e mundur dhe e përshtatshme këto aktivitete bashkëpunuese duhet të kryhen në dhe me një palë ose disa palë që ofrojnë burime gjenetike që është vendi ose janë vendet e origjinës së këtyre burimeve ose një palë ose disa palë që i kanë përfituar burimet gjenetike në përputhje me këtë konventë.

Neni 24

Jopalët

Palët do të inkurajojnë jopalët që të anëtarësohen në këtë protokoll dhe të kontribuojnë me informacionin e duhur për Zyrën Qendrore të Aksesit dhe Ndarjes së Përfitimit.

Neni 25

Mekanizmi dhe burimet financiare

1. Në vlerësimin e burimeve financiare për implementimin e këtij protokoll, palët do të marrin parasysh dispozitat e nenit 20 të konventës.

2. Mekanizmi financiar i konventës do të jetë mekanizmi financiar për këtë protokoll.

3. Në lidhje me ndërtimin e kapacitetit dhe zhvillimin, të përmendur në nenin 22 të këtij protokoll, konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, në dhënien e udhëzimeve në lidhje me mekanizmin financiar të përmendur në paragrafin 2 më sipër, për shqyrtim nga konferenca e palëve, do të marrë parasysh nevojën e palëve të vendeve në zhvillim, në veçanti vendet më pak të zhvilluara dhe shtetet në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre, dhe palëve me ekonomi në tranzicion, për burimet financiare, si dhe nevojat dhe prioritetet e kapaciteteve të komuniteteve indigjene dhe vendore, duke përfshirë gratë brenda këtyre komuniteteve.

4. Në kontestin e paragrafit 1 më sipër palët do të marrin parasysh gjithashtu nevojat e palëve të vendeve në zhvillim, në veçanti të vendeve më pak të zhvilluara dhe shteteve në zhvillim të ishujve të vegjël mes tyre dhe të palëve me ekonomi në tranzicion, në përpjekjet e tyre për të identifikuar dhe zbatuar ndërtimin e kapacitetit të tyre dhe kërkesat e zhvillimit për qëllimet e implementimit të këtij protokoll.

5. Udhëzimi për mekanizmin financiar të konventës në vendimet përkatëse të konferencës së palëve, duke përfshirë ato për të cilat është rënë dakord përpara miratimit të këtij protokoll, do të aplikohen, me ndryshimet përkatëse, në dispozitat e këtij neni.

6. Palët e vendit të zhvilluar gjithashtu mund të japin dhe palët e vendit në zhvillim dhe palët me ekonomi në tranzicion mund të përfitojnë nga burimet financiare dhe burimet e tjera për implementimin e dispozitave të këtij protokoll nëpërmjet kanaleve dypalëshe, rajonale dhe shumëpalëshe.

Neni 26

Konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll

1. Konferenca e palëve do të shërbejë si mbledhje e palëve në këtë protokoll.

2. Palët në konventë që nuk janë palë në këtë protokoll mund të marrin pjesë si vëzhgues në procedurat e ndonjë mbledhjeje të konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll. Kur konferenca e palëve shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, vendimet sipas këtij protokoll do të merren vetëm nga ata që janë palë në të.

3. Kur konferenca e palëve shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, çdo anëtar i byrosë së konferencës së palëve që përfaqëson një palë në konventë por, në atë kohë, nuk është palë në këtë protokoll, do të zëvendësohen nga një anëtar që zgjidhet nga disa palë në këtë protokoll dhe prej tyre.

4. Konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të mbajë në rishikim të rregullt implementimin e këtij protokoll dhe brenda mandatit të tij do të marrë vendimet e domosdoshme për të promovuar implementimin e tij efektiv. Ajo do të kryejë funksionet e caktuara për të nga ky protokoll dhe:

a) do të bëjë rekomandime për çdo çështje të domosdoshme për implementimin e këtij protokoll;

b) do të krijojë organet vartëse që konsiderohen të nevojshme për implementimin e këtij protokoll;

c) do të kërkojë dhe do të përdorë aty ku duhet shërbimet dhe bashkëpunimin dhe informacionin që jepet nga organizatat ndërkombëtare kompetente dhe organet ndërqeveritare dhe joqeveritare;

d) do të krijojë formularin dhe intervalet për transmetimin e informacionit që do të dorëzohet

në përputhje me nenin 29 të këtij protokoll dhe do ta konsiderojë këtë informacion, si dhe raportet e paraqitura nga ndonjë organ vartës;

e) do të konsiderojë dhe do të miratojë, si të kërkohet, amendamentet e këtij protokoll dhe të aneksit të tij, si dhe ndonjë aneksi shtesë në këtë protokoll, që konsiderohen të nevojshëm për implementimin e këtij protokoll; dhe

f) do të ushtrojë funksione të tjera të tilla që mund të kërkohen për implementimin e këtij protokoll.

5. Rregullat e procedurës së konferencës së palëve dhe rregullat financiare të konventës do të zbatohen, me ndryshimet përkatëse, sipas këtij protokoll, me përjashtim të rastit kur vendosen ndryshe me konsensus nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll.

6. Mbledhja e parë e konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të mbledhet nga sekretariati dhe do të mbahet në të njëjtën kohë me mbledhjen e parë të konferencës së palëve që planifikohet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokoll. Mbledhjet pasuese të zakonshme të konferencës së palëve që shërbejnë si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të mbahen në të njëjtën kohë me mbledhjet e zakonshme të konferencës së palëve, përjashtuar rastin kur vendoset ndryshe nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll.

7. Mbledhjet e jashtëzakonshme të konferencës së palëve që shërbejnë si mbledhje e palëve në këtë protokoll do të mbahen në kohë të tjera siç do të gjykohet e nevojshme nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, ose me kërkesën me shkrim të ndonjë pale, me kushtin që brenda gjashtë muajsh nga kërkesa që u komunikohet palëve nga sekretariati, të mbështetet nga të paktën një e treta e palëve.

8. Kombet e Bashkuara, agjencitë e tyre të specializuara dhe Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë Atomike, si dhe ndonjë shtet anëtar i tyre ose vëzhgues në to jopalë në konventë mund të përfaqësohen si vëzhgues në mbledhjet e konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll. Çdo organ ose agjenci, qoftë kombëtare ose ndërkombëtare, qeveritare ose joqeveritare, që është e kualifikuar në çështjet e mbuluara nga ky protokoll dhe që kanë informuar sekretariatit për dëshirën e tij që të përfaqësohet në një mbledhje të konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve me këtë protokoll si një vëzhgues, mund të pranohet si i tillë, përjashtuar rasti kur kundërshtohet të paktën një e treta e palëve të pranishme. Me përjashtim të rastit kur parashikohet ndryshe në këtë nen, pranimi dhe pjesëmarrja e vëzhguesve do t'u nënshtrohet rregullave të procedurës siç përmendet në paragrafin 5 më sipër.

Neni 27

Organet vartëse

1. Çdo organ vartës i krijuar sipas kësaj konvente mund t'i shërbejë këtij protokoll, duke përfshirë një vendim të konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll. Çdo vendim i tillë do të specifikojë detyrat që do të merren përsipër.

2. Palët në konventë që janë palët në këtë protokoll mund të marrin pjesë si vëzhguese në zhvillimin e çdo mbledhjeje të çdo organi të tillë. Kur një organ vartës i konventës shërben si organ vartës në këtë protokoll, vendime sipas këtij protokoll do të merren vetëm nga palët në këtë protokoll.

3. Kur një organ vartës i konventës ushtron funksionet e tij në lidhje me çështjet që kanë të bëjnë me këtë protokoll, çdo anëtar i byrosë së atij organi vartës që përfaqëson një palë në konventë por, në atë kohë, nuk është palë në këtë protokoll, do të zëvendësohet nga një anëtar që do të zgjidhet nga dhe prej palëve në këtë protokoll.

Neni 28
Sekretariati

1. Sekretariati i krijuar nga neni 24 i konventës do të shërbejë si sekretariat në këtë protokoll.
2. Neni 24, paragrafi 1 i konventës për funksionet e sekretariatit do të zbatohet me ndryshimet e bëra në këtë protokoll.
3. Kostot e shërbimeve të sekretariatit për këtë protokoll do të përballohen nga palët e tij deri në masën që janë të dallueshme. Konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll në mbledhjen e saj të parë do të vendosë për rregullimet e nevojshme buxhetore për këtë qëllim.

Neni 29
Monitorimi dhe raportimi

Secila palë do të monitorojë implementimin e detyrimeve të saj sipas këtij protokoll, dhe në intervale dhe formatin e përcaktuar nga konferenca e palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, do t'i raportojë konferencës së palëve që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll për masat që ajo ka marrë për të zbatuar këtë protokoll.

Neni 30
Procedurat dhe mekanizmat për promovimin e përputhjes me këtë protokoll

Konferenca e palëve që shërben si mbledhja e palëve në këtë protokoll në mbledhjen e saj të parë, do të konsiderojë dhe do të miratojë procedurat bashkëvepruese dhe mekanizmat institucionalë për promovimin e përputhjes së dispozitave të këtij protokoll dhe do të trajtojë çështjet e mospërputhjes. Këto procedura dhe mekanizma do të përfshijnë dispozitat që ofrojnë këshilla dhe asistencë aty ku duhet. Ato do të jenë të veçanta nga dhe pa paragjykuar procedurat dhe mekanizmat e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve sipas nenit 27 të konventës.

Neni 31
Vlerësimi dhe rishikimi

Konferenca e palëve që shërben si mbledhja e palëve në këtë protokoll do të marrë përsipër, katër vite pas hyrjes në fuqi të këtij protokoll dhe më pas në intervale të përcaktuara nga konferenca e palëve, që shërben si mbledhje e palëve në këtë protokoll, një vlerësim të efektivitetit të këtij protokoll.

Neni 32
Nënshkrimi

Ky protokoll do të jetë i hapur për nënshkrim nga palët në konventë në selinë e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork, nga data 2 shkurt 2011 deri më 1 shkurt 2012.

Neni 33
Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të pesëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit dhe aderimit nga shtetet ose organizatat rajonale të integritetit ekonomik që janë palë në konventë.
2. Ky protokoll do të hyjë në fuqi për një shtet ose një organizatë rajonale të integritetit ekonomik që ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll ose aderon në të pas depozitimit të

instrumentit të pesëdhjetë siç përmendet në paragrafin 1 më sipër në ditën e nëntëdhjetë pas datës, në të cilin shteti ose organizata rajonale e integritit ekonomik depoziton instrumentin e saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, ose në datën në të cilën konventa hyn në fuqi për atë shtet ose atë organizatë rajonale të integritit ekonomik, cila të jetë më e vonë.

3. Për qëllimet e paragrafëve 1 dhe 2 më sipër, çdo instrument i depozituar nga një organizatë rajonale e integritit ekonomik nuk do të llogaritet si shtesë në ato të depozituara nga shtetet anëtare të kësaj organizate.

Neni 34

Rezervat

Në këtë protokoll nuk mund të bëhen rezerva.

Neni 35

Tërheqja

1. Në çdo kohë, dy vjet pas datës në të cilën ka hyrë në fuqi ky protokoll për një palë, ajo palë mund të tërhiqet nga ky protokoll, duke i dhënë depozituesit një njoftim me shkrim.

2. Çdo tërheqje e tillë do të ndodhë me skadimin e vitit të parë pas datës së marrjes së saj nga depozituesi, ose në një datë të tillë më të vonë siç do të specifikohet në njoftimin e tërheqjes.

Neni 36

Tekstet autentike

Originali i këtij protokoll, për të cilin tekstet në arabisht, në gjuhën kineze, anglisht, frëngjisht, rusisht dhe spanjisht janë njëloj autentike, do të depozitohen te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, të nënshkruarit, të autorizuar rregullisht për këtë gjë, kanë nënshkruar këtë protokoll në datat e treguara.

Bërë në Nagoja, sot në datën njëzet e nëntë tetor, dy mijë e dhjetë.

ANEKS

PËRFITIMET MONETARE DHE JOMONETARE

1. Përfitimet monetare mund të përfshijnë por mund të mos kufizohen me:

- a) pagesat/pagesën e aksesit për mostrën e mbledhur ose të përfituar ndryshe;
- b) pagesat paraprake;
- c) pagesat me faza;
- d) pagesa për rentën;
- e) pagesat e licencës në rast komercializimi;
- f) pagesat e veçanta për t'u paguar fondeve *trust* që mbështesin ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të biodiversitetit;
- g) pagat dhe termat preferencialë aty ku bien dakord reciprokisht;
- h) financimet e kërkimit;
- i) ndërmarrjet e përbashkëta;
- j) pronësinë e përbashkët e të drejtat përkatëse të pronësisë intelektuale.

2. Përfitimet jomonetare mund të përfshijnë por mund të mos kufizohen me:

- a) ndarjen e rezultateve të kërkimit dhe zhvillimit;
- b) bashkëpunimi, bashkëveprimi dhe kontributi në programet e kërkimit dhe të zhvillimit shkencor, veçanërisht aktivitetet e kërkimit bioteknologjik, ku është e mundur te pala që ofron burimet gjenetike;

- c) pjesëmarrja në zhvillimin e produktit;
- d) bashkëpunimi, bashkëveprimi dhe kontributi në arsim dhe trajnim;
- e) pranimi i burimeve gjenetike dhe bazave të të dhënave në fasilitetet jashtë vendit;
- f) transferimi tek ofruesi i burimeve gjenetike i njohurive të teknologjisë sipas termave të drejtë dhe më të favorshëm, edhe me termat koncensionale dhe preferencialë ku bihet dakord, në veçanti, njohuritë dhe teknologjia që përdorin burimet gjenetike, duke përfshirë bioteknologjinë, ose që kanë lidhje me ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik;
- g) forcimi i kapaciteteve për transferimin e teknologjisë;
- h) ndërtimi i kapacitetit institucional;
- i) burimet njerëzore dhe materiale për forcimin e kapaciteteve për administratën dhe zbatimin e rregullave të rregulloreve të aksesit;
- j) trajnimi i lidhur me burimet gjenetike me pjesëmarrjen e plotë të vendeve që ofrojnë burimet gjenetike dhe aty ku është e mundur, në këto vende;
- k) aksesit në informacionin shkencor që lidhet me ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik, duke përfshirë inventarët biologjikë dhe studimet taksonomike;
- l) kontributet në ekonominë vendore;
- m) kërkimi i drejtuar ndaj nevojave, të tilla si shëndeti dhe siguria e ushqimit, duke marrë parasysh përdorimet e brendshme të burimeve gjenetike në palën që ofron burimet gjenetike;
- n) marrëdhëniet institucionale dhe profesionale që mund të lindin nga një akses dhe marrëveshje për ndarjen e përfitimit dhe aktivitetet bashkëpunuese pasuese;
- o) përfitimet e ushqimit dhe sigurisë së jetesës;
- p) njohja sociale;
- q) pronësia e përbashkët e të drejtave të pronës intelektuale.

PJESA II

MBETJET

LIGJ

Nr.9263, datë 29.7.2004

PËR RATIFIKIMIN E “KONVENTËS SË STOKHOLMIT “PËR NDOTËSIT ORGANIKË TË QËNDRUESHËM””

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet “Konventa e Stokholmit “Për ndotësit organikë të qëndrueshëm””.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekreten nr.4292, datë 2.8.2004 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Alfred Moisiu

KONVENTA E STOKHOLMIT MBI NDOTËSIT ORGANIKË TË QËNDRUESHËM

A. Hyrje

Palët në këtë Konventë,

Duke ditur se ndotësit organikë të qëndrueshëm kanë veti toksike, i rezistojnë degradimit, akumulohen biologjikisht dhe transportohen përmes ajrit, ujit dhe specieve shtegtare, nëpër kufijtë ndërkombëtarë dhe depozitohen larg nga vendi që i çliron ata, kur akumulohen në ekosistemet tokësore dhe ujore,

të ndërgjegjshëm për problemet shëndetësore, veçanërisht në vendet në zhvillim, që rezultojnë nga ekspozimi lokal ndaj ndotësve organikë, të qëndrueshëm, veçanërisht ndikimet të gratë dhe, përmes tyre, të brezat e ardhshëm,

duke pranuar se ekosistemet arktike dhe komunitetet vendase janë veçanërisht në rrezik për shkak të shtimit biologjik të ndotësve organikë të qëndrueshëm dhe se infektimi i ushqimeve të tyre tradicionale është një çështje e shëndetit publik,

të ndërgjegjshëm për nevojën e një veprimi global mbi ndotësit organikë, të qëndrueshëm,

duke mbajtur ndër mend vendimin 19/13 C të 7 shkurtit 1997 të Këshillit Drejtues të Programit për Mjedisin të Kombeve të Bashkuara për të filluar veprimin ndërkombëtar për ruajtjen e shëndetit të njerëzve dhe mjedisin nëpërmjet masave të cilat do të reduktojnë dhe eliminojnë përhapjet dhe shkarkimet e ndotësve organikë të qëndrueshëm,

duke rikujtuar nenet përkatëse të konventave ndërkombëtare në lidhje me mjedisin, veçanërisht Konventën e Roterdamit mbi procedurën e miratimit të njoftuar paraprakisht për kimikate dhe

pesticide të rrezikshme të caktuara në tregtinë ndërkombëtare dhe Konventën e Bazelit mbi kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të rrezikshme dhe asgjësimin e tyre, duke përfshirë edhe marrëveshjet rajonale të zhvilluara brenda kuadrit të nenit 11 të saj,

duke rikujtuar gjithashtu nenet përkatëse të Deklaratës së Rio de Zhaneiros mbi Mjedisin dhe Zhvillimin dhe Agjendën 21,

duke pranuar se masat paraprahe janë shqetësim i të gjitha palëve dhe mishërohen brenda Konventës,

duke ditur se kjo Konventë dhe marrëveshje të tjera ndërkombëtare në fushën e tregtisë dhe të mjedisit mbështesin njëra-tjetrën në mënyrë reciproke,

duke riafirmuar se në përputhje me Kartën e Kombeve të Bashkuara parimet e ligjit ndërkombëtar, shtetet kanë të drejtën e tyre sovranë për të shfrytëzuar burimet e veta në zbatim të politikave të veta të mjedisit dhe të zhvillimit dhe përgjegjësinë për të garantuar se aktivitetet brenda juridiksionit ose nën kontrollin e tyre nuk i shkaktojnë dëme mjedisit të shteteve të tjera ose të zonave përtej kufijve të juridiksionit kombëtar,

duke marrë parasysh rrethanat dhe kërkesat e veçanta të vendeve në zhvillim, në veçanti të atyre më pak të zhvilluar midis tyre dhe të vendeve me ekonomi në tranzicion, veçanërisht nevoja për të forcuar kapacitetet e tyre kombëtare për administrimin e kimikateve, duke përfshirë transferimin e teknologjisë, sigurimin e asistencës financiare dhe teknike dhe nxitjen e bashkëpunimit midis Palëve,

duke pasur parasysh Programin e Veprimit për Zhvillim të Qëndrueshëm të shteteve të vegjël në zhvillim, të adoptuar në Barbados më 6 maj 1994,

duke vënë në dukje kapacitetet respektive të vendeve të zhvilluara dhe atyre në zhvillim, si dhe përgjegjësitë e përbashkëta, por të diferencuara të shteteve, siç përcaktohet në parimin 7 të Deklaratës së Rios mbi Mjedisin dhe Zhvillimin,

duke e ditur kontributin e rëndësishëm që mund të japin sektori privat dhe organizatat joqeveritare në reduktimin dhe eliminimin e përhapjes dhe shkarkimit të ndotësve organikë të qëndrueshëm,

duke nënvizuar rëndësinë që ka marrja e përgjegjësisë nga prodhuesit e ndotësve organikë të qëndrueshëm për reduktimin e efekteve të kundërta të shkaktuara nga produktet e tyre dhe për t'i dhënë informacion përdoruesve, qeverive dhe publikut mbi vetitë e rrezikshme të atyre kimikateve,

të ndërgjegjshëm për nevojën e marrjes së masave për të parandaluar efektet e kundërta të shkakuar nga ndotësit organikë të qëndrueshëm në të gjitha fazat e jetëgjatësisë së tyre,

duke riafirmuar parimin 16 të Deklaratës së Rios mbi mjedisin dhe zhvillimin, i cili përcakton se autoritetet kombëtare duhet të përpiqen të nxisin mbulimin e kostos për mjedisin brenda vendit dhe përdorimin e instrumenteve ekonomike, duke pasur parasysh metodën që subjekti që shkakton ndotjen, në parim, duhet të përballojë koston e ndotjes, në lidhje me interesin publik dhe pa shtrembëruar tregtinë dhe investimet ndërkombëtare,

duke inkurajuar palët, që nuk kanë skema rregulluese dhe vlerësimi për pesticidet dhe kimikatat, të zhvillojnë skema të tilla,

duke ditur rëndësinë e zhvillimit dhe të përdorimit të proceseve dhe kimikateve ambientalisht të shëndosha,

të vendosur për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe mjedisin nga ndikimet e dëmshme të ndotësve organikë të qëndrueshëm,

kanë rënë dakord si më poshtë:

B. Objektivi

Duke pasur parasysh metodën e masave paraprahe të përcaktuara në parimin 15 të Deklaratës së Rios mbi mjedisin dhe zhvillimin, objektivi i kësaj Konvente është të mbrojë shëndetin e njeriut dhe mjedisin nga ndotësit organikë të qëndrueshëm.

C. Përkufizime

Për qëllimet e kësaj Konvente:

a) “Palë” do të thotë shtet ose organizatë rajonale e integritit ekonomik që ka parapëlqyer të lidhet me këtë Konventë dhe për të cilën Konventa është në fuqi.

b) “Organizatë rajonale e integritit ekonomik” do të thotë një organizatë e përbërë nga shtete sovraane të një rajoni të dhënë, të cilës shtetet anëtare të saj i kanë dhënë kompetencë në lidhje me çështjet që rregullohen nga kjo Konventë dhe që është autorizuar siç duhet, në përputhje me procedurat e brendshme të saj, për të nënshkruar, ratifikuar, pranuar, aprovuar dhe për t’u bashkuar me këtë Konventë.

c) “Palët prezente dhe votimi” do të thotë palët e pranishme dhe që hedhin një votë pro ose kundër.

D. Masat për të reduktuar ose eliminuar shkarkimin e ndotësve organikë të qëndrueshëm

Prodhimi i paramenduar dhe përdorimi

1. Çdo palë:

a) do të ndalojë ose marrë masa ligjore dhe administrative të nevojshme për të eliminuar:

i) prodhimin dhe përdorimin e kimikateve të listës në shtojcën A, duke iu nënshtruar kushteve të kësaj shtojce dhe

ii) importimin dhe eksportimin e kimikateve të listës në shtojcën A, në përputhje me kushtet e paragrafit 1 bis të nenit D;

b) do të kufizojë prodhimin dhe përdorimin e kimikateve të listës B, në përputhje me kushtet në atë shtojcë.

1 bis. Çdo palë duhet të marrë masa për të siguruar:

a) që një kimikat i listës në shtojcën A ose B të importohet vetëm:

i) me qëllim asgjësimin ambientalisht të pastër të tyre ose

ii) për një përdorim ose qëllim, i cili lejohet për atë Palë sipas shtojcës A ose B;

b) që një kimikat i listës në shtojcën A, për çdo prodhim ose përdorim të të cilit një përjashtim i veçantë është në fuqi, ose një kimikat i listës në shtojcën B për çdo prodhim ose përdorim të të cilit një përjashtim i veçantë ose qëllim i pranueshëm është në fuqi, duke marrë parasysh kushtet përkatëse në instrumentet ekzistuese të pranimi të njoftuara paraprakisht, eksportohet vetëm:

i) me qëllim asgjësimin ambientalisht të pastër të tyre;

ii) të një palë, e cila lejohet të përdorë atë kimikat sipas shtojcës A ose shtojcës B; ose

iii) të një shteti jo palë i kësaj Konvente, i cili ka paraqitur një certifikatë vjetore të pala eksportuese. Një certifikatë e tillë duhet të specifikojë përdorimin e paramenduar të kimikatit dhe të përfshijë një deklaratë se, lidhur me atë kimikat, shteti importues angazhohet:

a) të mbrojë shëndetin e njerëzve dhe mjedisin, duke marrë masat e nevojshme për të minimizuar ose parandaluar shkarkimin e ndotësve;

b) të veprojë në përputhje me kushtet e paragrafit 4 të nenit D; dhe

c. të veprojë në përputhje, kur është e përshtatshme, me kushtet e paragrafit 2 pjesa II-të shtojcës B.

Certifikimi do të përfshijë gjithashtu çdo dokumentacion mbështetës përkatës, si legjislacioni, instrumentet rregulluese ose direktivat administrative dhe politike. Pala eksportuese do të transmetojë certifikimin të sekretariatit brenda gjashtë ditëve pas marrjes.

c) Që një kimikat i listës në shtojcën A, për çdo prodhim ose përdorim të cilit nuk ka më përjashtim të veçantë në fuqi për çdo palë, nuk eksportohet nga ajo Palë veçse për qëllime të asgjësimit ambientalisht të pastër.

d) Për qëllimet e këtij paragrafi, termi “Shtet jo Palë në këtë Konventë” do të përfshijë, lidhur me një kimikat të veçantë, një shtet ose organizatë rajonale e integritit ekonomik, që nuk ka rënë dakord të lidhet me Konventën lidhur me atë kimikat.

2 bis. Çdo palë që ka një ose më shumë skema rregulluese dhe vlerësimi për pesticidet ose kimikatet e reja industriale, do të marrë masa me qëllim parandalimin e prodhimit dhe të përdorimit të pesticideve të reja dhe kimikateve industriale të reja të cilat, duke marrë në konsideratë kriteret e paragrafit 1 të shtojcës D, shfaqin karakteristikat e ndotësve organikë të qëndrueshëm.

2 ter çdo palë që ka një ose më shumë skema rregulluese dhe vlerësimi për pesticidet ose kimikatat e reja industriale, kur është e përshtatshme, do të marrë në konsideratë kriteret e paragrafit 1 të shtojcës D kur bëhen vlerësimet e pesticideve ose kimikateve industriale aktualisht në përdorim.

5. Me përjashtim të rasteve kur përcaktohet ndryshe në këtë Konventë, paragrafët 1 dhe 1 bis nuk aplikohen për sasitë e kimikateve që përdoren për punë kërkimore në shkallë laboratorit ose si standard referimi.

6. Çdo palë që ka një përjashtim të veçantë në përputhje me shtojcën A ose një përjashtim të veçantë a një qëllim të pranueshëm në përputhje me shtojcën B, do të marrë masat përkatëse për të siguruar që çdo prodhim ose përdorim, sipas çdo përjashtimi ose qëllimi, kryhet në një mënyrë që parandalon ose minimizon ekspozimin e njeriut dhe shkarkimin në mjedis. Për përdorimet e përjashtuara ose qëllimet e pranueshme që përfshijnë shkarkimin e paramenduar në mjedis, sipas kushteve të përdorimit normal, një shkarkim i tillë do të jetë në shkallën minimale të nevojshme, duke marrë parasysh çdo standard dhe direktivë të zbatueshme.

Prodhimi jo i paramenduar

Çdo Palë, minimalisht, do të marrë masat e mëposhtme për të reduktuar shkarkimet e përgjithshme që rrjedhin nga burimet antropogjene të çdo kimikati të listës në shtojcën C, me qëllim vazhdimin e minimizimit dhe, kur është e mundur, eliminimin përfundimtar të tyre:

a) Të zhvillojë një plan veprimi ose, kur është e përshtatshme, një plan veprimi rajonal ose nënrajonal brenda dy viteve nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Konvente për të, dhe më pas ta zbatojë si pjesë të planit të zbatimit të specifikuar në nenin që shërben për të identifikuar, karakterizuar dhe adresuar shkarkimin e kimikateve të listës në shtojcën C dhe për të lehtësuar zbatimin e pikave (b) deri (e). Plani i veprimit do të përfshijë elementet e mëposhtme:

i) Një vlerësim i shkarkimeve aktuale dhe të projektuara, duke përfshirë zhvillimin dhe ruajtjen e inventarëve të burimeve dhe vlerësimet e shkarkimeve, duke marrë në konsideratë kategoritë e burimeve të identikuara në shtojcën C;

ii) Një vlerësim i efikasitetit të ligjeve dhe politikave të palës që lidhet me administrimin (menaxhimin e shkarkimeve të tilla.).

iii) Strategjitë për të plotësuar detyrimet e këtij paragrafi, duke marrë parasysh vlerësimet në (i) dhe (ii);

iv) Hapa për të nxitur arsimimin dhe trajnimin lidhur me këto strategji;

v) Një rishikim çdo pesë vjet i atyre strategjive dhe i suksesit të tyre në plotësimin e detyrimeve të këtij paragrafi; rishikime të tilla do të përfshihen në raportet e dorëzuara në pajtim me nenin L;

vi) Një grafik për zbatimin e planit të veprimit duke përfshirë strategjitë dhe masat e identikuara atje;

b) Të nxisë zbatimin e masave praktike dhe të mundshme në dispozicion që mund të realizojnë në mënyrë të shpejtë një nivel realist dhe kuptimplotë të reduktimit të shkarkimit ose eliminimin e burimit;

c) Të nxisë zhvillimin dhe, kur e gjykon të arsyeshme, të kërkojë përdorimin e materialeve, produkteve dhe proceseve zëvendësuese ose të modifikuara për të parandaluar formimin dhe shkarkimin e kimikateve të listës në shtojcën C, duke marrë në konsideratë direktivën e përgjithshme mbi masat e parandalimit dhe të reduktimit të shkarkimit në shtojcën C dhe direktivat që duhen adoptuar nga vendimi i konferencës së palëve;

d) Të nxisë dhe, në përputhje me afatet e zbatimit të planit të vet të veprimit, të kërkojë përdorimin e teknikave më të mira të mundshme për burimet e reja brenda kategorive të burimeve që një Palë ka identifikuar si garantuese të veprimit të tillë në planin e tij të veprimit, duke u përqendruar në mënyrë të veçantë te kategoritë e burimeve të identikuara në pjesën II të shtojcës C. Kërkesa për të përdorur teknikat më të mira në dispozicion për burimet e reja në kategoritë e listës në pjesën II të asaj shtojce do të ndahen në faza sa më shpejt që të jetë praktike, por jo më vonë se katër vjet pas hyrjes në fuqi të Konventës për palën. Për kategoritë e identikuara, palët do të nxisin përdorimin e praktikave mjedisore më të mira. Kur aplikojnë

teknika më të mira në dispozicion dhe praktikat mjedisore më të mira, palët duhet të marrin në konsideratë direktivën e përgjithshme mbi masat e parandalimit dhe të reduktimit, shkarkimit në atë shtojcë dhe direktivat mbi teknikat më të mira në dispozicion, dhe praktikat mjedisore më të mira që duhen adoptuar nga vendimi i konferencës së palëve;

e) Të nxisë, në përputhje me planin e vet të veprimit, përdorimin e teknikave më të mira në dispozicion dhe praktikave mjedisore më të mira:

i) Për burimet ekzistuese, brenda kategorive të listës në pjesën II dhe brenda kategorive të tilla si ato të pjesës III të shtojcës C; dhe

ii) Për burimet e reja, brenda kategorive të burimeve si ato të listës në pjesën III të shtojcës C, të cilave një Palë nuk i është adresuar sipas nënparagrafit (d).

Për aplikimin e teknikave më të mira në dispozicion dhe praktikave mjedisore më të mira, palët duhet të marrin në konsideratë direktivën e përgjithshme mbi masat e parandalimit dhe të reduktimit të shkarkimit në atë shtojcë, dhe direktivat mbi teknikat më të mira në dispozicion dhe praktikat mjedisore më të mira që duhen adoptuar nga vendimi i konferencës së palëve;

Për qëllimet e këtij paragrafi dhe shtojcës C:

i) “Teknikat më të mira në dispozicion” do të thotë fazat me efektive dhe më të përparuara në zhvillimin e aktiviteteve dhe metodat e tyre të veprimit, të cilat tregojnë përshtatshmërinë praktike të teknikave të veçanta për sigurimin në parim të bazës për kufizimet e shkarkimit që shërbejnë për të parandaluar dhe, ku ajo nuk është e praktikueshme, përgjithësisht për të reduktuar shkarkimet e kimikateve të listës në pjesën (i) të shtojcës C dhe ndikimi i tyre mbi mjedisin në tërësi. Lidhur me këtë:

ii) “Teknikat” përfshijnë si teknologjinë e përdorur, edhe mënyrën në të cilën është projektuar, ndërtuar, mirëmbajtur, funksionojë instalimi;

iii) “Në dispozicion” do të thotë ato teknika që janë të lejueshme për operatorin dhe që janë të zhvilluara në një shkallë që lejon zbatimin në sektorin industrial përkatës sipas kushteve të qëndrueshme ekonomike dhe teknike, duke marrë parasysh kostot dhe avantazhet;

iv) “Më i mirë” do të thotë më efektiv në arritjen e një niveli të përgjithshëm të lartë të mbrojtjes së mjedisit në tërësi;

v) “Praktika mjedisore më të mira” do të thotë aplikimi i kombinimit më të përshtatshëm të masave dhe strategjive të kontrollit të mjedisit;

vi) “Burim i ri” do të thotë çdo burim nga i cili fillon ndërtimi ose modifikimi i rëndësishëm të paktën një vit pas datës së:

a) hyrjes në fuqi të kësaj Konvente për palët e interesuara; ose

b) hyrjes në fuqi për palët e interesuara të një amendamenti të shtojcës C, ku burimi iu nënshtrohet kushteve të kësaj Konvente vetëm në sajë të këtij amendamenti.

f bis) Vlerat kufi të shkarkimit ose standardet e kryerjes mund të përdoren nga një palë për të plotësuar angazhimet e saj për teknikat më të mira në dispozicion sipas këtij paragrafi.

Grumbujt dhe mbeturinat

4. Për të siguruar që grumbujt përbëhen ose përmbajnë kimikate të listës në shtojcat A ose B dhe mbeturinat, duke përfshirë produktet dhe artikujt pas kthimit të tyre në mbeturina, përbëhen, përmbajnë ose infektohen nga një kimikat i listës në shtojcat A, B ose C administrohen në mënyrë që të mbrojnë shëndetin e njerëzve dhe mjedisin, çdo palë:

a) do të zhvillojë strategjitë përkatëse për të identifikuar:

i) grumbujt që përbëhen ose përmbajnë kimikate të listës në shtojcat A ose B;

ii) produktet dhe artikujt në përdorim dhe mbeturinat që përbëhen, përmbajnë apo identifikohen nga një kimikat i listës në shtojcat A, B ose C;

b) do të identifikojë, deri në shkallën më praktike, grumbujt që përbëhen ose përmbajnë kimikate të listës në shtojcat A ose B mbi bazën e strategjive që iu referuam në nënparagrafin (a);

c) do të administrojë grumbujt, si të jetë e përshtatshme, në mënyrë të sigurt dhe ambientalisht të pastër. Grumbujt e kimikateve të listës në shtojcat A ose B, pasi ato nuk lejohet të përdoren më sipas çdo përjashtimi të veçantë a qëllimi të pranueshëm të specifikuar në shtojcën A ose çdo

përrjashtimi a qëllimi të pranueshëm të specifikuar në Shtojcën B, përveç grumbujve që lejohen të eksportohen sipas paragrafit 1 bis të nenit D, do të gjykohen si mbeturina dhe do të administrohen sipas nënparagrafit (d);

d) do të marrë masat përkatëse në mënyrë që mbeturina të tilla, duke përfshirë produktet dhe artikujt pas kthimit në mbeturina:

i) do të trajtohen, do të grumbullohen, transportohen dhe do të ruhen në mënyrë ambientalisht të pastër;

ii) do të asgjësohen në mënyrë të tillë që përmbajtja e ndotësit organik të qëndrueshëm shkatërrohet ose transformohet krejtësisht në mënyrë që ato nuk shfaqin karakteristikat e ndotësve organikë të qëndrueshëm, ose ndryshe asgjësohen në mënyrë ambientalisht të pastër kur shkatërrimi ose transformimi i pakthyeshëm nuk paraqet opsionin ambientalisht të preferueshëm ose kur përmbajtja me ndotës organikë të qëndrueshëm është e ulët, duke pasur parasysh ligjet ndërkombëtare, standardet dhe direktivat, ku përfshihen edhe ato që mund të zhvillohen në pajtim me paragrafin 4 bis dhe regjimet përkatëse globale dhe rajonale që rregullojnë administrimin e mbeturinave të rrezikshme;

iii) nuk lejohet t'i nënshtrohen operacioneve të shkatërrimit që mund të çojnë në përmirësim, riciklim, riaftësim, përdorim të drejtpërdrejtë ose përdorime alternative të ndotësve organikë të qëndrueshëm;

iv) nuk transportohen nëpër kufijtë ndërkombëtarë pa marrë parasysh rregullat, standardet dhe direktivat ndërkombëtare;

e) përpiqen të zhvillojnë strategjitë përkatëse për identifikimin e vendeve të infektuara nga kimikate të listës në shtojcat A, B dhe C; në qoftë se ndërmerret një veprim për ndreqjen e atyre vendeve, ai duhet të kryhet në mënyrë ambientalisht të pastër.

4 bis. Konferenca e palëve do të bashkëpunojë ngushtë me organet përkatëse të Konventës së Bazelit mbi lëvizjen ndërkufitare të mbeturinave të rrezikshme dhe asgjësimin e tyre *inter alia*:

i) për të vendosur nivelet e shkatërrimit dhe të transformimit të pakthyeshëm të nevojshme për të siguruar që karakteristikat e ndotësve organikë të qëndrueshëm siç specifikohet në paragrafin 1 të shtojcës D nuk shfaqen;

ii) për të përcaktuar ato që ata i konsiderojnë se janë metodat që përbëjnë shkatërrimin ambientalisht të pastër referuar si më sipër; dhe

iii) për të punuar për të vendosur, siç është e përshtatshme, nivelet e përqendrimit të kimikateve të listës në shtojcat A, B dhe C, me qëllim që të përcaktohet përmbajtja e ulët e ndotësve organikë të qëndrueshëm referuar në (d)(ii) të paragrafit 4.

R bis. Regjistër i përjashtimeve të veçanta

Është krijuar për këtë një regjistër, me qëllim identifikimin e palëve që kanë përjashtime të veçanta në listat në shtojcat A ose B. Ai nuk do të identifikojë palët që përdorin kushtet në shtojcat A ose B që mund të ushtrohen nga të gjitha palët. Regjistri do të mbahet nga sekretariati dhe do të jetë në dispozicion të publikut.

2. Regjistri do të përfshijë:

a) Një listë të llojeve të përjashtimeve të veçanta të rinxjerra nga shtojcat A dhe B;

b) Një listë të palëve që kanë një përjashtim të veçantë sipas shtojcave A dhe B; dhe

c) Një listë të datave të skadencës për çdo përjashtim të veçantë të regjistruar.

3. Çdo shtet, pasi bëhet palë, me anë të një njoftimi me shkrim në sekretariat, mund të regjistrohet për një ose më shumë lloje të përjashtimeve të veçanta të listës së shtojcave A dhe B.

4. Në qoftë se nuk tregohet një datë më e hershme në regjistër nga një palë, ose bëhet një shtyrje e afatit në pajtim me paragrafin 7, të gjitha regjistrimet e përjashtimeve të veçanta do të skadojnë pesë vjet pas datës së hyrjes në fuqi të kësaj Konvente lidhur me një kimikat të veçantë.

5. Në mbledhjen e saj të parë, konferenca e palëve do të vendosë mbi procesin e rishikimit për hyrjet në regjistër.

6. Para rishikimit të një hyrjeje, pala e interesuar do të dorëzojë një raport në sekretariat për të justifikuar nevojën e vazhdueshme për regjistrimin e atij përjashtimi. Raporti do të qarkullojë nga

Sekretariati të të gjitha palët. Rishikimi i një regjistrimi do të kryhet mbi bazën e informacionit në dispozicion. Pas kësaj konferenca e palëve mund të bëjë rekomandime të tilla palëve të interesuara, siç e gjykon të përshtatshme.

7. Konferenca e palëve, me kërkesë të palës së interesuar, mund të vendosë shtyrjen e datës së skadencës së një përjashtimi të veçantë për një periudhë deri në pesë vjet. Në marrjen e vendimit, konferenca e palëve do të marrë parasysh rrethanat specifike të palëve-vende në zhvillim dhe të palëve me ekonomi në tranzicion.

8. Një palë mund të tërheqë në çdo kohë një hyrje nga regjistri për një përjashtim të veçantë pas njoftimit me shkrim të sekretariatit. Tërheqja do të hyjë në fuqi në datën e specifikuar në njoftim.

9. Kur nuk ka më palë të regjistruara për një lloj të veçantë përjashtimi të veçantë nuk mund të bëhen regjistrime të reja në lidhje me të.

E. Planet e zbatimit

1. Çdo palë:

a) do të zhvillojë dhe do të përpiqet të zbatojë një plan për zbatimin e detyrimeve të veta sipas Konventës;

b) do të transmetojë planin e vet të zbatimit në konferencën e palëve brenda dy vjetëve nga data në të cilën kjo Konventë hyn në fuqi për të; dhe

c) do të rishikojë dhe do të përmirësojë, kur është e përshtatshme, planin e zbatimit mbi baza periodike dhe në një mënyrë që të jetë specifike për vendimin e konferencës së palëve.

2. Palët do të bashkëpunojnë drejtpërdrejt ose nëpërmjet organizatave globale, rajonale dhe nënrajonale, kur është e përshtatshme, dhe do të konsultohen me aktorët pjesëmarrës kombëtarë, duke përfshirë grupet e grave dhe grupet e përfshira në shëndetin e fëmijëve, me qëllim që të lehtësohet zhvillimi, zbatimi dhe përmirësimi i planeve të zbatimit të tyre.

3. Palët do të përpiqen të shfrytëzojnë dhe, ku është e përshtatshme, të përcaktojnë mjetet për të integruar planet kombëtare të zbatimit për ndotësit organikë, të qëndrueshëm në strategjitë e zhvillimit të qëndrueshëm, kur është e përshtatshme.

F. Lista e kimikateve në shtojcat A, B dhe C

1. Një palë mund të dorëzojë një propozim të sekretariati për futjen e një kimikati në listën e shtojcave A, B dhe/ose C. Propozimi do të përmbajë informacionin e specifikuar në shtojcën D. Në zhvillimin e një propozimi, një palë mund të ndihmohet nga palët e tjera dhe/ose nga sekretariati.

2. Sekretariati do të verifikojë nëse propozimi përmban informacionin e specifikuar në shtojcën D. Në qoftë se sekretariati është i kënaqur që propozimi përmban informacionin e specifikuar, ai do t'i dorëzojë atë Komitetit të Rishikimit të Ndotësve Organikë të Qëndrueshëm.

3. Komiteti do të shqyrtojë propozimin dhe do të zbatojë kriteret e ndarjes të specifikuar në shtojcën D në një mënyrë fleksibile dhe transparente, duke marrë në konsideratë të gjithë informacionin e dhënë në mënyrë integrale dhe të ekuilibruar.

3 bis. Në qoftë se Komiteti vendos që:

a) janë plotësuar kriteret e ndarjes, nëpërmjet sekretariatit, ta vërë propozimin dhe vlerësimin e Komitetit në dispozicion të të gjitha palëve dhe vëzhguesve dhe do t'i ftojë ata të dorëzojnë informacionin e specifikuar në shtojcën E ose

b) nuk janë plotësuar kriteret e ndarjes, ai, nëpërmjet sekretariatit, do të njoftojë të gjitha palët dhe vëzhguesit dhe do ta vërë propozimin dhe vlerësimin e Komitetit në dispozicion të të gjitha palëve dhe propozimi lihet mënjanë.

3 tër. Çdo palë mund të dorëzojë përsëri te Komiteti një propozim që është lënë mënjanë prej tij në pajtim me paragrafin 3 bis. Ridorëzimi mund të përfshijë çdo shqetësim të palës, si dhe justifikimin për shqyrtim shtesë nga Komiteti. Në qoftë se, duke ndjekur këtë procedurë, Komiteti përsëri e lë mënjanë këtë propozim, pala mund të sfidojë vendimin e Komitetit dhe konferenca e palëve do të shqyrtojë çështjen në sesionin tjetër të saj. Konferenca e palëve mund

të vendosë, bazuar në kriteret e ndarjes në shtojcën D, dhe të marrë parasysh vlerësimin e Komitetit dhe çdo informacion tjetër të dhënë nga çdo palë ose vëzhgues, që propozimi duhet të vazhdojë.

4. Kur Komiteti ka vendosur që kriteret e ndarjes janë plotësuar ose konferenca e palëve ka vendosur që propozimi duhet të vazhdojë, Komiteti do të shqyrtojë më tej propozimin, duke marrë parasysh çdo informacion tjetër të marrë dhe do të përgatisë një projektprofil të rrezikut në përputhje me shtojcën E. Ai, nëpërmjet sekretariatit, do ta vërë draftin në dispozicion të të gjitha palëve dhe vëzhguesve, do të grumbullojë komentet teknike prej tyre dhe, duke marrë parasysh ato komente, do të plotësojë profilin e rrezikut.

5. Në qoftë se, mbi bazën e profilit të rrezikut të kryer në përputhje me shtojcën E, Komiteti vendos që:

a) kimikati ka mundësi që, si rezultat i transportit në hapësira të mëdha mjedisore, të çojë në efekte mjaft të dëmshme për shëndetin e njeriut dhe mjedisin sa që justifikon veprimin global, kështu që propozimi do të veprojë. Mungesa e qartësisë së plotë shkencore nuk do të pengojë që propozimi të veprojë. Komiteti, nëpërmjet sekretariatit, do të kërkojë informacion nga të gjitha palët dhe vëzhguesit lidhur me konsideratat që specifikohen në shtojcën F. Pastaj ai do të përgatisë një vlerësim të administrimit të rrezikut që përfshin analizën e masave të mundshme të kontrollit për kimikatin në përputhje me atë shtojcë; ose

b) nëse propozimi nuk do të veprojë, ai, nëpërmjet sekretariatit, do të vërë profilin e rrezikut në dispozicion të të gjitha palëve dhe vëzhguesve dhe e lë propozimin mënjane.

6 bis. Për çdo propozim të lënë mënjane në pajtim me paragrafin 6, një palë mund të kërkojë që konferenca e palëve të konsiderojë udhëzimin e Komitetit për të kërkuar informacion shtesë nga pala propozuese dhe palët e tjera gjatë një periudhe që të mos e kalojë vitin. Pas asaj periudhe dhe mbi bazën e çdo informacioni të marrë, Komiteti do të rikonsiderojë propozimin në pajtim me paragrafin 4 për t'u vendosur me përparësi nga konferenca e palëve. Në qoftë se, duke ndjekur këtë procedurë, Komiteti përsëri e lë mënjane propozimin, pala mund ta sfidojë vendimin e Komitetit dhe konferenca e palëve do të konsiderojë çështjen në sesionin tjetër. Konferenca e palëve mund të vendosë, bazuar në profilin e rrezikut të përgatitur në pajtim me shtojcën E dhe duke marrë parasysh vlerësimin e Komitetit dhe çdo informacion tjetër të dhënë nga çdo palë ose vëzhgues, që propozimi duhet të vazhdojë. Në qoftë se konferenca e palëve do të vendosë që propozimi do të vazhdojë, Komiteti atëherë do të përgatisë një vlerësim të administrimit të rrezikut.

7. Komiteti, bazuar në profilin e rrezikut të referuar në paragrafin 4 dhe vlerësimin e profilit të rrezikut të referuar në paragrafin 5, do të rekomandojë nëse kimikati do të konsiderohet nga konferenca e palëve për t'u futur në listën e shtojcave A, B dhe/ose D. Konferenca e palëve, duke marrë parasysh rekomandimet e Komitetit, duke përfshirë çdo pasiguri shkencore, do të vendosë, në mënyrë parandaluese, nëse të futet në listë kimikati dhe do të specifikojë masat e kontrollit që lidhen me të, në shtojcat A, B dhe/ose C.

G. Shkëmbimi i informacionit

1. Çdo palë do të lehtësojë ose ndërmarrë shkëmbimin e informacionit përkatës për:

a) reduktimin ose eliminimin e prodhimit, përdorimit dhe shkarkimit të ndotësve organikë të qëndrueshëm dhe

b) alternativat e ndotësve organikë të qëndrueshëm, duke përfshirë informacionin lidhur me rreziqet e tyre, si dhe me kostot e tyre ekonomike dhe sociale.

2. Palët do të shkëmbejnë informacionin e referuar në paragrafin 1, drejtpërdrejt ose nëpërmjet sekretariatit.

3. Çdo palë do të caktojë pikat qendrore kombëtare për shkëmbimin e informacionit të tillë.

4. Sekretariati do të shërbejë si mekanizëm rregullues për informacionin mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm, duke përfshirë informacionin e siguruar nga palët, organizatat ndërqeveritare dhe organizatat joqeveritare.

5. Për qëllime të kësaj Konvente, informacioni mbi shëndetin dhe sigurinë e njerëzve dhe

mjedisit nuk do të konsiderohet si konfidencial. Palët që shkëmbejnë informacione të tjera në pajtim me këtë Konventë do të ruajnë çdo informacion konfidencial, siç bien dakord midis tyre.

H. Informimi, ndërgjegjësimi dhe edukimi i publikut

1. Çdo palë, brenda kapaciteteve të veta, do të nxisë dhe ndihmojë:

a) ndërgjegjësimin midis politikanëve dhe vendimmarrësve të vet lidhur me ndotësit organikë të qëndrueshëm;

b) dhënien e publikut të gjithë informacionit në dispozicion mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm, duke marrë parasysh paragrafin 5 të nenit G;

c) zhvillimin dhe zbatimin, veçanërisht për gratë, fëmijët dhe të paarsimuarit, të programeve për ndërgjegjësimin publik dhe të edukimit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm, si dhe mbi efektet e tyre për shëndetin dhe mjedisin dhe mbi alternativat e tyre.

d) pjesëmarrjen e publikut në adresimin ndaj ndotësve organikë të qëndrueshëm dhe efektet e tyre për shëndetin dhe mjedisin dhe në zhvillimin e përgjigjeve të përshtatshme, duke përfshirë mundësitë për sigurimin e inputeve në nivel kombëtar lidhur me zbatimin e kësaj Konvente;

(e) trajnimin e punëtorëve, shkencëtarëve, edukatorëve dhe personelit teknik e drejtues;

(f) zhvillimin dhe shkëmbimin e materialeve edukative të ndërgjegjësimit publik në nivelet kombëtare dhe ndërkombëtare;

g) zhvillimin dhe zbatimin e programeve të edukimit dhe trajnimit në nivelet kombëtare dhe ndërkombëtare.

2. Çdo palë, brenda kapaciteteve të veta, do të sigurojë që publiku të ketë mundësi për të marrë informacionin publik referuar në paragrafin 1 dhe që informacioni të jetë i kohëve të fundit.

3. Çdo palë, brenda kapaciteteve të veta, do të inkurajojë industrinë dhe përdoruesit profesionistë të nxisin dhe të ndihmojnë sigurimin e informacionit referuar në paragrafin 1 në nivel kombëtar dhe, si të jetë e përshtatshme, në nivelet nënrajonale, rajonale dhe globale.

4. Në sigurimin e informacionit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm dhe alternativat e tyre, palët mund të përdorin fletë me të dhëna siguri, raporte, masmedian dhe mjete të tjera të komunikimit dhe mund të ngrenë qendra informimi në nivelet rajonale dhe kombëtare.

5. Çdo palë duhet të japë konsiderata ndaj mekanizmave të zhvillimit, si p.sh. regjistrat e shkarkimit dhe transferimit të ndotësve, për grumbullimin dhe shpërndarjen e informacionit mbi vlerësimet e sasive të kimikateve të listës në shtojcat A, B ose C që çlirohen ose shkatërrohen.

I. Kërkimet, zhvillimi dhe monitorimi

Palët, brenda kapaciteteve të tyre, në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, do të inkurajojnë dhe ndërmarrin kërkimet përkatëse, zhvillimin, monitorimin dhe bashkëpunimin lidhur me ndotësit organikë të qëndrueshëm, alternativat e tyre dhe lidhur me ndotësit organikë të qëndrueshëm të ardhshëm, të përfshirë në:

a) burimet dhe shkarkimet e tyre në mjedis;

b) prezencën, nivelet dhe tendencat e njerëzimit dhe në mjedis;

c) transportin në mjedis, fatin dhe transformimin;

d) efektet mbi shëndetin e njerëzve dhe mjedisin;

e) ndikimet social-ekonomike dhe kulturore;

f) reduktimin e shkarkimit dhe/ose eliminimin;

g) metodologjitë e harmonizuara për bërjen e inventarëve të burimeve gjeneruese dhe teknikat analitike për matjen e ndotësve të çliuar.

2. Në ndërmarrjen e veprimit sipas paragrafit 1, palët, brenda kapaciteteve të tyre:

a) do të mbështesin dhe zhvillojnë më tej programet, rrjetet dhe organizatat ndërkombëtare me qëllim përcaktimin, kryerjen, vlerësimin dhe financimin e kërkimeve, grumbullimin e të dhënave dhe monitorimin, duke marrë parasysh nevojën për të minimizuar dublimin e përpjekjes;

b) do të mbështesin përpjekjet kombëtare dhe ndërkombëtare për të forcuar aftësitë kombëtare të kërkimeve shkencore dhe teknike, veçanërisht në vendet në zhvillim dhe vendet me ekonomi në tranzicion dhe të nxisë futjen dhe shkëmbimin e të dhënave dhe analizave;

c) do të marrin parasysh shqetësimet dhe nevojat, veçanërisht në fushën e burimeve financiare dhe teknike të vendeve në zhvillim dhe vendeve me ekonomi në tranzicion dhe do të bashkëpunojë në përmirësimin e kapaciteteve të tyre për të marrë pjesë në përpjekje referuar në nënparagrafët (a) dhe (b);

d) do të ndërmarrin punë kërkimore të përshtatshme për të lehtësuar efektet e ndotësve organik të qëndrueshëm mbi shëndetin riprodhues;

e) do të bëjnë që rezultatet e aktiviteteve të tyre kërkimore, të zhvillimit dhe të monitorimit referuar në këtë paragraf të jenë të hapura për publikun në kohën e duhur dhe në mënyrë të rregullt;

f) do të inkurajojnë dhe të ndërmarrin bashkëpunimin lidhur me magazinimin dhe ruajtjen e informacionit të nxjerrë nga kërkimet, zhvillimi dhe monitorimi.

J. Asistenca teknike

1. Palët e dinë që dhënia e asistencës përkatëse dhe në kohën e duhur, në përgjigje të kërkesave nga palët-vende në zhvillim dhe ato me ekonomi në tranzicion, është thelbësore për zbatimin e suksesshëm të kësaj Konvente.

2. Palët do të bashkëpunojnë për të siguruar asistencën përkatëse dhe në kohën e duhur për palët-vende në zhvillim dhe për ato me ekonomi në tranzicion, për t'i ndihmuar ato, duke marrë parasysh nevojat e tyre të veçanta, për të zhvilluar dhe forcuar kapacitetin e tyre për zbatimin e detyrimeve sipas kësaj Konvente.

3. Lidhur me këtë asistenca teknike që duhet të jepet nga palët-vende të zhvilluara dhe palët e tjera në përputhje me kapacitetet e tyre, do të përfshijë, si të jetë e përshtatshme dhe si të kenë rënë dakord reciprokisht, asistencë teknike për ndërtimin e kapacitetit lidhur me zbatimin e detyrimeve sipas kësaj Konvente. Udhëzime të tjera, në këtë aspekt, do të sigurohen nga konferenca e palëve.

4. Palët do të bëjnë marrëveshje, përkatësisht, për sigurimin e asistencës teknike dhe nxitjen e transferimit të teknologjisë të palët-vende në zhvillim dhe në ato me ekonomi në tranzicion lidhur me zbatimin e kësaj Konvente. Këto marrëveshje do të përfshijnë qendrat rajonale dhe nënrajonale për ndërtimin e kapacitetit dhe për transferimin e teknologjisë për të ndihmuar palët-vende në zhvillim dhe palët me ekonomi në tranzicion të përmbushin detyrimet sipas kësaj Konvente. Udhëzime të tjera, në këtë aspekt, do të sigurohen nga konferenca e palëve.

5. Palët, në kontekstin e këtij neni, do të marrin parasysh plotësisht nevojat specifike dhe situatën e veçantë të vendeve më pak të zhvilluara dhe të shteteve ishuj të vegjël e në zhvillim në veprimet e tyre lidhur me asistencën teknike.

K. Burimet dhe mekanizmat financiarë

1. Çdo palë merr përsipër të sigurojë, brenda kapaciteteve të saj, mbështesë dhe shtytës financiarë në lidhje me ato aktivitete kombëtare që synojnë të arrijnë objektivin e kësaj Konvente në përputhje me planet, përparësitë dhe programet kombëtare.

2. Palët-vende të zhvilluara do të sigurojnë burime financiare të reja shtesë për të mundësuar palët-vende në zhvillim dhe ato me ekonomi në tranzicion të paguajnë kostot e shumta plotësisht të pranuar të zbatimit të masave të cilat përmbushin detyrimet e tyre sipas kësaj Konvente, të miratuara ndërmjet një pale marrëse dhe një entiteti pjesëmarrës në mekanizmat e përshkuar në paragrafin 6. Palët e tjera mund të sigurojnë gjithashtu mbi bazë vullnetare dhe në përputhje me kapacitetet e tyre burime të tilla financiare. Kontributet nga burime të tjera duhet të inkurajohen gjithashtu. Zbatimi i këtyre angazhimeve do të marrë parasysh nevojën për përshtatshmëri, parashikim, rrjedhën në kohën e duhur të fondeve dhe rëndësinë e ndarjes së barrës midis Palëve kontribuuese.

3. Palët-vende të zhvilluara dhe palët e tjera, në përputhje me kapacitetet e tyre dhe me planet, përparësitë dhe programet kombëtare të tyre, mund gjithashtu të sigurojnë burime financiare dhe palët-vende në zhvillim dhe atë me ekonomi në tranzicion mund të përfitojnë prej tyre për të ndihmuar zbatimin e kësaj Konvente nëpërmjet burimeve ose kanaleve të tjera dypalëshe, rajonale dhe shumëpalëshe.

4. Shkalla në të cilën palët-vende në zhvillim do të zbatojnë me efektivitet angazhimet e tyre sipas kësaj Konvente, do të varet nga zbatimi efektiv nga palët-vende të zhvilluara i angazhimeve të tyre sipas kësaj Konvente lidhur me burimet financiare, asistencën teknike dhe transferimin e teknologjisë. Fakti që zhvillimi i pandërprerë ekonomik dhe social dhe eliminimi i varfërisë janë përparësitë e para të palëve-vende në zhvillim, do të merren krejtësisht parasysh, duke i dhënë konsideratën e duhur nevojës për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve dhe mjedisit.

5. Palët do të marrin plotësisht parasysh nevojat specifike dhe situatën e veçantë të vendeve më pak të zhvilluara dhe shteteve ishuj të vegjël në veprimet e tyre lidhur me financimet.

6. Për këtë është përcaktuar një mekanizëm për sigurimin e burimeve financiare të mjaftueshme dhe të pandërprera për palët-vende në zhvillim dhe ato me ekonomi në tranzicion mbi bazë granti ose koncesioni për të ndihmuar zbatimin e Konventës. Mekanizmi do të funksionojë, përkatësisht, nën autoritetin e konferencës së palëve, do të drejtohet dhe do të japë llogari atje për qëllime të kësaj Konvente. Funksionimi i tij do t'i besohet një ose më shumë entiteteve, duke përfshirë entitetet ndërkombëtare ekzistuese, siç mund të vendoset nga konferenca e palëve. Mekanizmi mund të përfshijë gjithashtu entitete të tjera që japin asistencë shumëpalëshe, rajonale dhe dypalëshe. Kontributet për mekanizmin do të jenë transfertat financiare shtesë për palët-vende në zhvillim dhe ato me ekonomi në tranzicion, siç reflektohet dhe në përputhje me paragrafin 2.

7. Në pajtim me objektivat e kësaj Konvente dhe paragrafin 6, konferenca e palëve, në mbledhjen e saj të parë, do të adoptojë udhëzuesin përkatës që duhet t'i sigurohet mekanizmit dhe do të bjerë dakord me entitetin ose entitetet pjesëmarrëse në mekanizmin financiar mbi marrëveshjet për funksionimin. Udhëzuesi do të përfshijë, *inter alia*:

a) përcaktimin e politikave, strategjive dhe përparësive të programeve, si dhe kriteret dhe direktivat e qarta dhe të hollësishme lidhur me përshtatshmërinë për të hyrë dhe shfrytëzuar burimet financiare duke përfshirë monitorimin dhe vlerësimin mbi baza të rregullta të një shfrytëzimi të tillë;

b) dhënien e raporteve nga entiteti ose entitetet në konferencën e Palëve mbi mjaftueshmërinë dhe vazhdimësinë e fondeve për aktivitetet që kanë të bëjnë me zbatimin e kësaj Konvente;

c) nxitjen e metodave, mekanizmave dhe marrëveshjeve të financimit nga shumë burime;

d) modalitetet për përcaktimin në mënyrë të parashikueshme dhe të identifikueshme të sasisë së fondeve të nevojshme dhe në dispozicion për zbatimin e kësaj Konvente, duke mos harruar se ndarja në faza e ndotësve organikë të qëndrueshëm mund të kërkojë financim të pandërprerë dhe kushtet në të cilat ajo sasi duhet rishikuar në mënyrë periodike;

e) modalitetet për sigurimin e asistencës për palët e interesuara me vlerësimin e nevojave, informacionin mbi burimet e mundshme të fondeve dhe mbi modelet e financimit për të lehtësuar bashkërendimin midis tyre.

8. Konferenca e palëve do të shqyrtojë, jo më vonë se në mbledhjen e saj të dytë dhe pas kësaj në mënyrë të rregullt, efektshmërinë e mekanizmit të krijuar sipas këtij neni, aftësinë e tij për t'iu drejtuar nevojave në ndryshim të palëve-vende në zhvillim dhe atyre me ekonomi në tranzicion, kriteret dhe udhëzuesin e referuar në paragrafin 7, nivelin e financimit, si dhe efektivitetin e punës së entiteteve institucionale, të besuara për të vënë në funksionim mekanizmin financiar. Bazuar në këtë shqyrtim, ajo do të marrë veprimin përkatës, në qoftë se është i nevojshëm, për të përmirësuar efektshmërinë e mekanizmit, duke përfshirë mjetet e rekomandimit dhe udhëzimin mbi masat për të siguruar financimin e mjaftueshëm dhe të vazhdueshëm për të plotësuar nevojat e palëve.

K bis. Marrëveshjet financiare të përkohshme

Struktura institucionale e Facilitetit të Mjedisit Global, që vepron në përputhje me instrumentin për krijimin e Facilitetit të Mjedisit Global të Ristrukturuar, mbi bazë të përkohshme, do të jetë entiteti kryesor i besuar për funksionimin e mekanizmit financiar referuar në nenin K, për periudhën ndërmjet datës së hyrjes në fuqi të kësaj Konvente dhe mbledhjes së parë të konferencës së palëve, ose deri në kohën që konferenca e palëve të vendosë se cila

strukturë institucionale do të caktohet në përputhje me nenin K. Struktura institucionale e Fasilitetit të Mjedisit Global duhet të plotësojë këtë funksion përmes masave operative që lidhen në mënyrë specifike me ndotësit organikë të qëndrueshëm, duke marrë parasysh se mund të nevojiten marrëveshje të reja në këtë fushë.

L. Raportimi

1. Çdo palë do të raportojë në konferencën e palëve mbi masat që ka marrë për të zbatuar kushtet e kësaj Konvente dhe mbi efektshmërinë e masave të tilla në plotësimin e objektivave të Konventës.

2. Çdo palë do t'i sigurojë sekretariatit:

a) të dhëna statistikore mbi sasitë e përgjithshme të prodhimit, importit dhe eksportit të çdo kimikati të listës në shtojcën A dhe B ose një vlerësim të arsyeshëm të të dhënave të tilla;

b) deri në një shkallë të praktikueshme, një listë të shteteve nga të cilat importohet çdo substancë e tillë dhe të shteteve të cilat ai ka eksportuar çdo substancë të tillë.

3. Raportime të tilla do të jenë në intervale periodike dhe në një format që duhet vendosur nga konferenca e palëve në mbledhjen e saj të parë.

L bis. Vlerësimi i efektshmërisë

1. Duke filluar katër vjet pas datës së hyrjes në fuqi të kësaj Konvente dhe periodikisht pas kësaj në intervale që duhet të vendosen nga konferenca e palëve, konferenca do të vlerësojë efektshmërinë e Konventës.

2. Për të ndihmuar një vlerësim të tillë, konferenca e palëve, në mbledhjen e saj të parë, do të iniciojë përcaktimin e marrëveshjes për t'i siguruar vetes të dhëna monitorimi të krahasueshme mbi prezencën e kimikateve të listës në shtojcën A, B dhe C, si dhe transporti i tyre në mjedisin rajonal dhe global. Këto marrëveshje:

a) duhet të zbatohen nga palët mbi baza rajonale kur është e përshtatshme, në përputhje me kapacitetet e tyre teknike dhe financiare, duke përdorur programet dhe mekanizmat ekzistuese të monitorimit në shkallë të mundshme dhe nxitjen e harmonizimit të metodave;

b) mund të plotësohen kur është e nevojshme, duke marrë parasysh diferencat midis rajoneve dhe aftësive të tyre për të zbatuar aktivitetet e monitorimit;

c) do të përfshijnë raportet në konferencën e palëve mbi rezultatet e aktiviteteve të monitorimit mbi baza rajonale dhe globale në intervale që duhen specifikuar nga konferenca e palëve.

3. Vlerësimi i përshkruar në paragrafin 1 do të kryhet mbi bazën e informacionit shkencor, mjedisor, teknik dhe ekonomik në dispozicion, duke përfshirë:

a) raportet dhe informacione të tjera monitorimi të siguruar në pajtim me paragrafin 2;

b) raportet kombëtare të dorëzuara në pajtim me nenin L; dhe

c) informacionin që sigurohet në pajtim me procedurat e përcaktuara në nenin M.

M. Mospërputhja

Konferenca e palëve do të zhvillojë dhe miratojë, sa më praktike që të jetë e mundur procedurat dhe mekanizmat institucionale për përcaktimin e mospërputhjes me kushtet e kësaj Konvente dhe për trajtimin e palëve që gjenden se janë në kundërvajtje (mospërputhje).

N. Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

1. Palët do të zgjidhin çdo mosmarrëveshje ndërmjet tyre përsa i përket interpretimit ose zbatimit të kësaj Konvente përmes bisedimeve ose mjeteve të tjera paqësore që ato zgjedhin.

2. Kur ratifikojnë, pranojnë, miratojnë ose hyjnë në Konventë, ose në çdo kohë pas kësaj, një palë, që nuk është organizatë rajonale e integritetit ekonomik, mund të deklarojë në një instrument me shkrim të dorëzuar në vendin e depozitimit se, përsa i përket çdo mosmarrëveshjeje që ka të bëjë me interpretimin ose zbatimin e Konventës, ajo njih një ose të dyja mjetet e mëposhtme të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve si të detyrueshme në lidhje me çdo palë që pranon të njëjtin detyrim:

a) Arbitrazhi në përputhje me procedurat që duhet të adoptohet nga konferenca e palëve në një shtojcë sa më shpejt që të jetë praktikueshme;

b) Dorëzimi i mosmarrëveshjes te Gjykata e Lartë Ndërkombëtare.

3. Një Palë që është organizatë rajonale e integritit ekonomik, mund të bëjë një deklaratë me të njëjtin efekt lidhur me arbitrazhin në përputhje me procedurat e referuara në paragrafin 2 (a).

4. Një deklaratë e bërë në pajtim me paragrafin 2 ose paragrafin 3 do të mbetet në fuqi derisa të skadojë në përputhje me afatet e saj ose tre muaj pas njoftimit me shkrim të revokimit të saj që është depozituar te vendi i depozitimit.

5. Skadimi i një deklarate, një njoftimi për revokim ose një deklarate të re nuk do të ndikojë në asnjë mënyrë procedurat e pazgjidhura para një gjyqi për arbitrazh ose Gjykatës Ndërkombëtare në qoftë se palët në mosmarrëveshje nuk bien dakord ndryshe.

6. Në qoftë se palët në një mosmarrëveshje nuk kanë pranuar të njëjtën ose çdo procedurë në pajtim me paragrafin 2 dhe në qoftë se ato nuk mund të zgjidhin mosmarrëveshjen e tyre brenda 12 muajve pas njoftimit nga njëra palë te tjetra se ekziston një mosmarrëveshje midis tyre, mosmarrëveshja do të dorëzohet te komisioni i pajtimit me kërkesë të çdo pale në mosmarrëveshje. Komisioni i pajtimit do të japë një raport me rekomandime. Procedurat e tjera lidhur me komisionin e pajtimit do të përfshihen në një shtojcë që duhet të adoptohet nga konferenca e palëve jo më vonë se në mbledhjen e dytë.

O. Konferenca e palëve

1. Për këtë krijohet Konferenca e palëve.

2. Mbledhja e parë e konferencës së palëve do të mbledhet nga Drejtori Ekzekutiv i Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin jo më vonë se një vit pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente. Pas kësaj, mbledhjet e zakonshme të konferencës së palëve do të bëhen në intervale kohore të rregullta që do të vendosen nga Konferenca.

3. Mbledhjet e jashtëzakonshme të konferencës së palëve do të mbahen në çdo kohë tjetër që mund të gjykohet e nevojshme nga Konferenca, ose me një kërkesë me shkrim nga çdo Palë, me kusht që ajo të mbështetet nga të paktën një e treta e palëve.

4. Konferenca e palëve do të miratojë dhe adoptojë me konsensus në mbledhjen e saj të parë mbi rregullat e procedurës dhe rregullat financiare për vete dhe për çdo organ ndihmës, si dhe kushtet financiare që rregullojnë funksionimin e sekretariatit.

5. Konferenca e palëve do të mbajë nën shqyrtim dhe vlerësim të vazhdueshëm zbatimin e kësaj Konvente. Ajo do të kryejë funksionet që i janë caktuar asaj nga Konventa dhe për këtë qëllim:

a) do të krijojë, përtej kërkesave të paragrafit 6, organe ndihmëse të tilla si të mendohet e nevojshme për zbatimin e Konventës;

b) do të bashkëpunojë, përkatësisht, me organizata ndërkombëtare kompetente dhe organe ndërqeveritare dhe joqeveritare; dhe

b) do të bis bashkëpunojë, përkatësisht, rregullisht të gjithë informacionin e vënë në dispozicion të Palëve në pajtim me nenin L, duke përfshirë gjykimin e efektshmërisë të 1 bis (iii) të nenit D;

c) do të konsiderojë dhe do të marrë përsipër çdo verifikim plotësues që mund të kërkohet për realizimin e objektivave të Konventës.

6. Konferenca e Palëve, në mbledhjen e saj të parë, do të krijojë organin ndihmës që do të quhet Komiteti i Shqyrtimit të Ndotësve Organikë të Qëndrueshëm, i cili do të kryejë funksionet e caktuara atij Komiteti nga kjo Konventë. Për këtë:

a) anëtarët e Komitetit të Shqyrtimit të Ndotësve Organikë të Qëndrueshëm do të caktohen nga Konferenca e Palëve. Anëtarësia e Komitetit do të përbëhet nga ekspertë të caktuar nga qeveria në vlerësimin dhe administrimin e kimikateve. Anëtarët e Komitetit do të caktohen mbi bazën e shpërndarjes së barabartë gjeografike;

b) konferenca e palëve do të vendosë mbi kushtet e referimit, organizimin dhe funksionimin e Komitetit;

c) Komiteti do të bëjë çdo përpjekje për të adoptuar rekomandimet e tij me konsensus. Në qoftë se të gjitha përpjekjet me konsensus janë ezauruar dhe nuk arrihet konsensusi, rekomandimi

i tillë do të adoptohet si mjet i fundit nga një shumicë vote prej dy të tretave të anëtarëve prezentë në votim.

7. Konferenca e palëve, në mbledhjen e saj të parë, do të vlerësojë nevojën e vazhdueshme për procedurën që përmban nënparagrafi 1 bis(b) i nenit D, duke përfshirë konsideratat e efektshmërisë së vet.

8. Kombet e Bashkuara, agjencitë e specializuara të tyre dhe Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë Atomike, si dhe çdo shtet jo palë në këtë Konventë, mund të paraqiten në mbledhjet e konferencës së palëve si vëzhgues. Çdo organ ose agjenci, qoftë kombëtare ose ndërkombëtare, qeveritare ose joqeveritare, e kualifikuar në çështje që mbulohen në Konventë dhe që kanë informuar sekretariatin për dëshirën e saj të paraqitet në mbledhjen e konferencës së palëve si një vëzhgues, mund të pranohet në qoftë se nuk kundërshton të paktën një e treta e palëve të pranishme. Pranimi dhe pjesëmarrja e vëzhguesve do t'i nënshtrohet rregullave të procedurës të adoptuara nga konferenca e palëve.

P. Sekretariati

1. Për këtë krijohet sekretariati.

2. Funksionet e sekretariatit do të jenë:

a) të bëjë marrëveshjet për mbledhjet e konferencës së palëve dhe të organeve ndihmëse dhe t'u sigurojë atyre shërbimet e kërkuara;

b) të lehtësojë asistencën për palët, veçanërisht palët-vende në zhvillim dhe ato me ekonomi në tranzicion, sipas kërkesës, për zbatimin e kësaj Konvente;

c) të sigurojë bashkërendimin e nevojshëm me sekretariatet e organeve të reja ndërkombëtare që kanë lidhje me të;

d) të përgatisë dhe të vërë në dispozicion të Palëve raportet periodike bazuar në informacionin e marrë në pajtim me nenin L dhe informacione të tjera në dispozicion;

e) të hyjë, sipas udhëzimeve të përgjithshme të Konferencës së Palëve, në marrëveshje administrative dhe kontraktuale siç mund të kërkohej për kryerjen me efektivitet të funksioneve të tij;

f) Të kryejë funksione të tjera të sekretariatit të specifikuar në këtë Konventë dhe funksione të tjera siç përcaktohen nga konferenca e palëve.

3. Funksionet e sekretariatit për këtë Konventë do të kryhen nga Drejtori Ekzekutiv i Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin, në qoftë se konferenca e palëve nuk vendos, me dy të tretat e shumicës së Palëve prezente në votim, për t'ia besuar funksionet e Sekretariatit një ose më shumë organizatave të tjera ndërkombëtare.

Q. Amendamentet e Konventës

1. Amendamentet e Konventës mund të propozohen nga çdo palë.

2. Amendamentet e Konventës do të adoptohen në mbledhjen e konferencës së palëve. Teksti i çdo amendamenti të propozuar do t'i komunikohet Palëve nga sekretariati të paktën 6 muaj para mbledhjes në të cilën ai propozohet për adoptim. Sekretariati do të komunikojë gjithashtu amendamentet e propozuara nënshkruesve të kësaj Konvente dhe, për informacion, vendit të depozitimit.

3. Palët do të bëjnë çdo përpjekje për të arritur marrëveshjen mbi çdo amendament të propozuar të kësaj Konvente me konsensus. Në qoftë se përpjekjet për konsensus janë ezauruar dhe asnjë marrëveshje nuk është arritur, amendamenti do të adoptohet, si mjet i fundit, me 2/3 e votës së shumicës së palëve të pranishme në votim.

4. Amendamentet do t'u komunikohen nga vendi i depozitimit të gjitha Palëve për ratifikim, pranim ose aprovim.

5. Ratifikimi, pranimi ose aprovimi i një amendamenti do të njoftohet nga vendi i depozitimit me shkrim. Një amendament i adoptuar në përputhje me paragrafin 3 do të hyjë në fuqi për Palët që e kanë pranuar atë në ditën e 19-të pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimi ose aprovimit nga të paktën 2/3 e palëve. Pas kësaj, amendamenti do të hyjë në fuqi për çdo palë tjetër në ditën e 19-të pas datës në të cilën ajo palë depoziton instrumentin e vet të ratifikimit, pranimi ose aprovimit të amendamentit.

R. Adoptimi dhe amendimi i shtojcave

1. Shtojcat në këtë Konventë do të formojnë një pjesë përbërëse dhe, në qoftë se shprehimisht nuk parashikohet ndryshe, një referencë për këtë Konventë përbën në të njëjtën kohë një referencë për çdo shtojcë këtu.

2. Çdo shtojcë tjetër do të kufizohet në çështjet procedurale, shkencore, teknike dhe administrative.

3. Procedura e mëposhtme do të përdoret për propozimin, për adoptimin dhe për hyrjen në fuqi të shtojcave të tjera të kësaj Konvente:

a) Shtojcat e tjera do të propozohen dhe adoptohen sipas procedurës së vendosur në paragrafin 1, 2 dhe 3 të nenit Q;

b) Çdo palë që nuk është në gjendje të pranojë një shtojcë tjetër, do të njoftojë vendin e depozitimit me shkrim, brenda një viti nga data e komunikimit të adoptimit të shtojcës tjetër nga vendi i depozitimit. Vendi i depozitimit mund të njoftojë pa vonesë palët për çdo njoftim të marrë. Një palë mund të tërheqë në çdo kohë një njoftim të mëparshëm të mospranimit lidhur me çdo shtojcë tjetër dhe shtojca për pasojë hyn në fuqi për atë palë sipas nënparagrafit (C); dhe

c) Në mbarim të një viti nga data e komunikimit të adoptimit të një shtojce nga vendi i depozitimit, shtojca do të hyjë në fuqi për të gjitha palët që nuk kanë dorëzuar njoftim në përputhje me nënparagrafin (b).

4. Propozimi, adoptimi dhe hyrja në fuqi e amendamenteve të shtojcave A, B dhe C do t'u nënshtrohet të njëjtave procedura si për propozimin, adoptimin dhe hyrjen në fuqi të shtojcave të tjera të kësaj Konvente, me përjashtim që një amendament i Shtojcave A, B dhe C nuk do të hyjë në fuqi lidhur me çdo palë që ka bërë një deklaratë përsa i përket amendimit të këtyre shtojcave në përputhje me nenin U dhe në këtë rast çdo amendament i tillë do të hyjë në fuqi për çdo palë ditën e 19-të pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit ose të hyrjes në fuqi të një amendamenti të tillë.

5. Procedura e mëposhtme do të përdoret për propozimin, adoptimin dhe hyrjen në fuqi të një amendamenti të shtojcës D, E ose F:

a) Amendamentet do të propozohen në përputhje me procedurën në paragrafin 1 dhe 2 të nenit Q;

b) Palët do të marrin vendime për një amendament të shtojcave D, E ose F me konsensus; dhe

c) Një vendim për të amenduar shtojcat D, E ose F do t'u komunikohet pa vonesë palëve nga vendi i depozitimit. Amendamenti do të hyjë në fuqi për të gjitha palët në datën e specifikuar në vendim.

6. Në qoftë se një shtojcë ose amendament i një shtojce lidhet me një amendament të kësaj Konvente, shtojca ose amendamenti tjetër nuk do të hyjnë në fuqi deri në kohën që amendamenti i Konventës të hyjë në fuqi.

S. E drejta për të votuar

1. Çdo palë në këtë Konventë do të ketë të drejtën e një vote, me përjashtim të parashikimit në paragrafin 2.

2. Një organizatë rajonale e integritit ekonomik, për çështjet brenda kompetencave të saj, do të ushtrojë të drejtën e saj të votës me një numër votash të barabartë me numrin e shteteve anëtare që janë Palë në këtë Konventë. Një organizatë e tillë nuk do të ushtrojë të drejtën e saj të votës në qoftë se çdo njeri nga shtetet anëtare ushtron të drejtën e votës dhe anasjelltas.

Kjo Konventë do të hapet për firmë në Stokholm nga të gjitha shtetet dhe organizatat rajonale të integritit ekonomik më 23 maj 2001 dhe në selinë e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork nga 24 maj 2001 deri në 22 maj 2002.

U. Ratifikimi, pranimi, aprovimi dhe hyrja në fuqi

1. Konventa do t'i nënshtrohet ratifikimit, pranimit ose aprovimit nga shtetet dhe organizatat rajonale të integritit ekonomik. Ajo do të jetë e hapur për pranimin nga shtetet dhe organizatat rajonale të integritit ekonomik nga dita pas datës në të cilën Konventa mbyllet për nënshkrim.

Instrumentet e ratifikimit, e pranimit, e aprovimit ose e hyrjes në fuqi do të depozitohen te vendi i depozitimit.

2. Çdo organizatë rajonale e integritit ekonomik që bëhet palë në këtë Konventë, kur asnjë nga shtetet anëtare të saj nuk është palë, do t'u përmbahet të gjitha detyrimeve sipas kësaj Konvente. Në rastin e organizatave të tilla, një ose më shumë anëtarë të së cilës është palë në këtë Konventë, organizata dhe shtetet anëtare të saj do të vendosin për përgjegjësitë respektive të tyre për kryerjen e detyrimeve të tyre sipas Konventës. Në raste të tilla, organizata dhe shtetet anëtare nuk do të kenë të drejtë të ushtrojnë të drejtat e tyre njëkohësisht.

3. Në instrumentet e saj të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit dhe të hyrjes në fuqi, një organizatë rajonale e integritit ekonomik do të deklarojë shkallën e kompetencës lidhur me çështjet që rregullohen në këtë Konventë. Çdo organizatë e tillë do të informojë gjithashtu vendin e depozitimit, i cili nga ana e tij do të informojë palët për çdo modifikim përkatës në shkallën e kompetencës së vet.

4. Në instrumentet e saj të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit dhe të hyrjes në fuqi, çdo palë mund të deklarojë se, lidhur me të, çdo amendament i shtojcave A, B ose C do të hyjë në fuqi vetëm me depozitimin e instrumentit të tij të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit dhe të hyrjes në të.

V. Hyrja në fuqi

1. Kjo Konventë do të hyjë në fuqi ditën e 19-të pas datës së depozitimit të instrumentit të pestë të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit dhe të hyrjes në të.

2. Për çdo shtet dhe organizatë rajonale të integritit ekonomik që ratifikon, pranon ose aprovon këtë Konventë ose hyn në të pas depozitimit të instrumentit të pestë të ratifikimit, pranimit, aprovimit dhe hyrjes në të, Konventa do të hyjë në fuqi ditën e 19-të pas datës së depozitimit nga shteti ose organizata rajonale e integritit ekonomik të instrumentit të ratifikimit, të pranimit, të aprovimit dhe të hyrjes në të.

3. Për qëllimet e paragrafëve 1 dhe 2, çdo instrument i depozituar nga një organizatë rajonale e integritit ekonomik nuk do të llogaritet si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të asaj organizate.

W. Rezervat

Asnjë rezervë nuk mund të bëhet për këtë Konventë.

X. Tërheqja

1. Në çdo kohë pas tre vjetësh nga data në të cilën Konventa hyn në fuqi për një palë, ajo palë mund të tërhiqet nga Konventa duke bërë njoftimin me shkrim në vendin e depozitimit.

2. Çdo tërheqje e tillë do të veprojë në fund të një viti nga data e marrjes së njoftimit, të tërheq nga vendi i depozitimit ose në një datë tjetër të mëvonshme siç mund të specifikohet në njoftimin e tërheqjes.

Y. Vendi i depozitimit

Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do të jetë vendi i depozitimit të kësaj Konvente.

Z. Teksti autentik

Originali i kësaj Konvente, tekstet në arabisht, kinezisht, anglisht, frëngjisht, rusisht dhe spanjisht të të cilit janë autentik në mënyrë të barabartë, do të depozitohen te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara.

Në prani të njëri-tjetrit të nënshkruarit, të autorizuar plotësisht për këtë, kanë nënshkruar këtë Konventë.

Stokholm, më 22 maj 2001.

Shtojca A: Eliminimi

PJESA I

Kimikati	Aktiviteti	Përjashtim i veçantë
Aldrin*	Prodhimi	Asnjë
CAS No: 309-00-2	Përdorimi	Ektoparazicide lokale Insekticide
Clordane*	Prodhimi	Siç lejohet për palët e radhitura në regjistër
CAS no: 57-74-9	Përdorimi	Ektoparasiticide lokale Insekticide Termiticid Termiticid në ndërtesa dhe diga Termiticide në rrugë Shtesë në ngjitësit e kompesatave
Dieldrin*	Prodhimi	Asnjë
CAS no: 60-57-1	Përdorimi	Në operacionet bujqësore
Endrin*	Prodhimi	Asnjë
CAS No: 72-20-8	Përdorimi	Asnjë
Heptachlor*	Prodhimi	Asnjë
CAS No: 76-44-8	Përdorimi	Termiticid Termiticid në strukturat e shtëpive Termiticid (nëntokësor) Trajtimin e drurit Në përdorim në kutitë e kablllove nëntokësore
Hexachlorobenzene	Prodhimi	Siç lejohet për Palët e radhitura në regjistër
CAS No:118-74-1	Përdorimi	Komponim i ndërmjetëm tretës në pesticide komponim i ndërmjetëm i kufizuar në vende me sistem të mbyllur
Mirex*	Prodhimi	Siç lejohet për Palët e radhitura në regjistër
CAS No: 2385-85-5	Prodhimi	Termiticid
Toxaphene*	Përdorimi	Asnjë
CAS No: 8001-35-2	Prodhimi	Asnjë
Polychlorinated Biphenyls (PCB)*	Përdorimi	Artikujt në përdorim me kushtet e pjesës II të kësaj shtojce

Shënim

i) Me përjashtim kur specifikohet ndryshe në Konventë, sasitë e kimikateve që ndodhen si infektues të paktë të paqëllimtë në produktet dhe artikujt nuk do të konsiderohen për t'u futur në listën në këtë shtojcë.

ii) Ky shënim nuk do të konsiderohet si përjashtim i veçantë i një prodhimi dhe përdorim për qëllime të nenit D.1 bis. Sasitë e kimikateve që ndodhen si përbërës të artikujve të prodhuar ose tashmë në përdorim, para ose në datën e hyrjes në fuqi të detyrimeve përkatëse lidhur me atë kimikat, nuk do të konsiderohet e futur në listën në këtë shtojcë, me kusht që një palë ka njoftuar sekretariatit se një lloj i veçantë artikulli mbetet në përdorim brenda asaj pale. Sekretariati do t'i bëjë publike njoftime të tilla.

iii) Ky shënim, i cili nuk zbatohet për një kimikat që ka një yll pas emrit të tij në kolonën kimikati në pjesën I të kësaj shtojce, nuk do të konsiderohet si përjashtim i veçantë i një prodhimi dhe përdorimi për qëllime të paragrafit 1 bis të nenit D. Duke marrë parasysh që asnjë sasi kimikati nuk pritet që të arrijë te njerëzit dhe mjedisi gjatë prodhimit dhe përdorimi i një komponimi ndërmjetës të kufizuar në vend me sistem të mbyllur, një palë, pas njoftimit të Sekretariatit, mund të lejojë prodhimin dhe përdorimin e sasive të një kimikati të listës në këtë shtojcë si një ndërmjetës në vend të kufizuar dhe sistem të mbyllur që transformohet kimikisht në manifaturimin e kimikateve të tjerë që, duke marrë parasysh kriteret në paragrafin 1 të shtojcës D, nuk do të shfaqin karakteristikat e ndotësve organikë të qëndrueshëm. Ky njoftim do të përfshijë informacionin mbi prodhimin dhe përdorimin e kimikatit të tillë ose një vlerësim të arsyeshëm të informacionit të tillë dhe informacionit që ka të bëjë me natyrën e procesit të kufizuar të vendit të sistemit të mbyllur, duke përfshirë sasinë e çdo infektuesi të paktë të paqëllimtë dhe të patransformuar të materialit fillestar-ndotës organik i qëndrueshëm në produktin final. Kjo procedurë zbatohet në të gjitha rastet, me përjashtim nëse ndryshe në këtë shtojcë. Sekretariati do t'i verë këto njoftime në dispozicion të konferencës së palëve dhe të publikut. Prodhimi ose përdorimi i tillë nuk do të konsiderohet përjashtim i veçantë i prodhimit dhe e përdorimit. Prodhimi dhe përdorimi i tillë do të ndërpritet pas një periudhë 10-vjeçare, në qoftë se palët e interesuara nuk dorëzojnë një njoftim të ri te sekretariati. Në këtë rast, periudha do të shtrihet për një 10-vjeçar tjetër në qoftë se konferenca e palëve, pas një shqyrtimi të prodhimit dhe të përdorimit nuk do të vendosë ndryshe. Procedura e njoftimit mund të përsëritet.

iv) Të gjitha përjashtimet në këtë shtojcë mund të ushtrohen nga palët që kanë regjistruar përjashtimet lidhur me to në përputhje me nenin R bis, me përjashtim të përdorimit të bifenilsit të poliklorinuar në artikujt në përdorim, në përputhje me kushtet e pjesës II të kësaj shtojce e cila mund të ushtrohet nga të gjitha palët.

PJESA II BIFENIL TË POLIKLORINUAR

Shtetet palë

a) Lidhur me eliminimin e përdorimit të bifenilsit të poliklorinuar në pajisje (p.sh. transformatorë, kondensatorë ose kontejnerë të tjerë që përmbajnë rezerva lëngjesh) nga viti 2025, duke iu nënshtruar shqyrtimit nga konferenca e palëve, të merren veprime në përputhje me përparësitë e mëposhtme:

i) Të bëjnë përpjekje të vendosura për të identifikuar, etiketuar dhe hequr nga përdorimi pajisjet që përmbajnë më shumë se 10% bifenils të poliklorinuar dhe vëllime më të mëdha se 5 litra;

ii) Të bëjnë përpjekje të vendosura për të identifikuar, etiketuar dhe hequr nga përdorimi pajisjet që përmbajnë më shumë se 0.05 % bifenils të poliklorinuar dhe vëllime më të mëdha se 5 litra;

iii) Të bëjnë përpjekje të vendosura për të identifikuar, etiketuar dhe hequr nga përdorimi pajisjet që përmbajnë më shumë se 0.005 % bifenils të poliklorinuar dhe vëllime më të mëdha se 0.05 litra:

b) Në përputhje me përparësitë në nënparagrafin (a) të nxitin masat e mëposhtme për të reduktuar ekspozimet dhe rrezikun, për të kontrolluar përdorimin e bifenilsin e poliklorinuar:

(i) Të përdorin vetëm pajisje të pandashme dhe që nuk rrjedhin (pikojnë) dhe vetëm në zona ku risku nga shkarkimi në mjedis mund të minimizohet dhe të rregullohet shpejt;

ii) Të mos përdorin në pajisje në zona pranë prodhimit ose përpunimit të ushqimeve për njerëz dhe kafshë:

iii) Kur përdorin në zona të populluara, duke përfshirë shkollat dhe spitalet, të gjitha masat e arsyeshme për t'u mbrojtur nga defektet elektrike që mund të çojnë në zjarr dhe inspektimi i rregullt i pajisjeve për rrjedhje.

c) Pavarësisht nga paragrafi 1 bis i nenit D, të sigurojnë që pajisjet që përmbajnë bifenils të poliklorinuar, siç përshkruhet në nënparagrafin (a) nuk do të eksportohen ose importohen për qëllime të administrimit ambientalisht të pastër të mbeturinave.

d) Me përjashtim të operacioneve të mirëmbajtjes dhe shërbimit, të mos lejojnë rikuperimin për qëllime ripërdorimi të pajisjeve të tjera të lëngjeve me përmbajtje bifenils të poliklorinuar mbi 0.005 %.

e) Të bëjnë përpjekje të vendosura që shërbejnë për të drejtuar administrimin ambientalisht të pastër të mbeturinave të lëngjeve që përmbajnë bifenils të poliklorinuar dhe pajisjet të infektuara me bifenils të poliklorinuar që kanë përmbajtje prej 0.005 % të bifenilsit të poliklorinuar, në përputhje me paragrafin 4 të nenit D, sa më shpejt që të jetë e mundur, por jo më vonë se 2028, duke iu nënshtruar shqyrtimit nga konferenca e palëve.

f) Në vend të pikës (ii) të pjesës I të kësaj shtojce, të bëjnë përpjekje për të identifikuar artikuj të tjerë që përmbajnë më shumë se 0.005 % bifenils të polikloruar (p.sh. mbështjellëset e kablllove, taposjet dhe objektet e lyera) dhe të administrohen ato në përputhje me paragrafin 4 të nenit D.

g) Të japin një raport çdo pesë vjet mbi progresin në eliminimin e bifenilsit të poliklorinuar dhe të dorëzohet ai në konferencën e palëve në pajtim me nenin L.

h) Raportet e përshkruara në nënparagrafin (g) do të konsiderohen, përkatësisht, nga konferenca e palëve në shqyrtimet e saj lidhur me bifenilsin e poliklorinuar. Konferenca e palëve do të shqyrtojë programin drejt eliminimit, të bifenilsit të poliklorinuar në intervale kohore 5-vjeçare ose periudha të tjera, duke marrë parasysh raporte të tilla.

Shtojca B: Kufizimet

PJESA I

Kimikati	Aktiviteti	Qëllimi i pranueshëm ose përjashtimi i veçantë
DDT (1,1, I-tric loro- 2,2-bis (4 klorofenil) ethane) CAS No: 50-29-3	Prodhimi	Qëllimi i pranueshëm: Përdorimi i kontrollit të vektorit të sëmundjes në përputhje me pjesën II të kësaj shtojce Përjashtime të veçanta: Ndërmjetës në prodhimin e përzierjes së dekofolit
	Përdorimi	Qëllimi i pranueshëm: Përdorimi i kontrollit të vektorit të sëmundjes në përputhje me pjesën II të kësaj shtojce Përjashtime të veçanta: Prodhimi i përzierjes së dekofilit

Shënim

i) Me përjashtim kur specifikohet ndryshe në Konventë, sasitë e kimikateve që ndodhen si infektues të paktë të paqëllimtë në produktet dhe artikujt nuk do të konsiderohen për t'u futur në listë në këtë shtojcë;

ii) Ky shënim nuk do të konsiderohet si qëllim i pranueshëm ose përjashtim i veçantë i një prodhimi dhe përdorimi për qëllime të paragrafit 1 bis të këtij nenit D. Sasitë e kimikateve që ndodhen si përbërës të artikujve të prodhuar ose tashmë në përdorim para ose në datën e hyrjes në fuqi të detyrimeve përkatëse lidhur me atë kimikat, nuk do të konsiderohen për t'u futur në listë në këtë shtojcë, me kusht që një palë ka njoftuar sekretariatit se një lloj i veçantë artikulli mbetet në përdorim brenda asaj pale. Sekretariati do t'i bëjë publike njoftime të tilla;

iii) Ky shënim nuk do të konsiderohet si përjashtim i veçantë i një prodhimi dhe përdorimi për qëllime të paragrafit 1 bis të nenit D. Duke marrë parasysh që asnjë sasi kimikati nuk pritet që të arrijë tek njerëzit dhe mjedisi gjatë prodhimit dhe përdorimi i një ndërmjetësi në vend të kufizuar dhe sistemi të mbyllur, një palë, pas njoftimit të sekretariatit, mund të lejojë prodhimin e përdorimin e sasive të një kimikati të listës në këtë shtojcë si një ndërmjetës në vend të kufizuar dhe sistem të mbyllur që transformohet kimikisht në prodhimin e kimikateve të tjera që, duke marrë parasysh kriteret në paragrafin 1 të shtojcës D, nuk do të shfaqin karakteristikat e ndotësve organikë të qëndrueshëm. Ky njoftim do të përfshijë informacionin mbi prodhimin dhe përdorimin e kimikatit të tillë ose një vlerësim të arsyeshëm të informacionit të tillë dhe informacionit që ka të bëjë me natyrën e procesit të kufizuar të vendit të sistemit të mbyllur, duke përfshirë sasinë e çdo infektuesi të paktë të paqëllimtë dhe të patransformuar të materialit fillestar, ndotës organik i qëndrueshëm në produktin final. Kjo procedurë zbatohet në të gjitha rastet me përjashtim, nëse specifikohet ndryshe në këtë shtojcë. Sekretariati do t'i vërë këto njoftime në dispozicion të konferencës së palëve dhe të publikut. Prodhimi ose përdorimi i tillë nuk do të konsiderohet përjashtim i veçantë i prodhimit dhe përdorimit. Prodhimi dhe përdorimi i tillë do të ndërpritet pas një periudhe 10-vjeçare, në qoftë se Palët e interesuara nuk dorëzojnë një njoftim të ri të sekretariatit. Në këtë rast, periudha do të shtrihet për një 10- vjeçar tjetër në qoftë se konferenca e palëve, pas një shqyrtimi të prodhimit dhe të përdorimit nuk do të vendosë ndryshe. Procedura e njoftimit mund të përsëritet;

iv) Të gjitha përjashtimet në këtë shtojcë mund të ushtrohen nga palët që kanë regjistruar përjashtimet lidhur me to në përputhje me nenin R bis.

PJESA II

DDT (1,1,1-TRICLORO -2,2-BIS (4 KLOOROFENIL) ETHANE)

1. Prodhimi dhe përdorimi i DDT do të eliminohet me përjashtim të palëve që kanë njoftuar sekretariatit për synimin e tyre për ta prodhuar dhe/ose përdorur atë. Veç kësaj krijohet një regjistër i DDT-së dhe do të jetë në dispozicion të publikut.

2. Çdo palë që prodhon dhe/ose përdor DDT do të kufizojë prodhimin dhe/ose përdorimin për kontrollin e vektorit të sëmundjes në përputhje me rekomandimet e Organizatës Botërore të Shëndetësisë dhe udhëzimet mbi përdorimin e DDT-së për kontrollin e vektorit të sëmundjes dhe kur alternativat e parrezikshme, efektive dhe të përballueshme lokalisht nuk janë në dispozicion të palës në fjalë.

3. Në rastin kur një palë që nuk është në listën e regjistrimit të DDT vendos se ajo kërkon DDT për kontrollin e vektorit të sëmundjes, ajo do të njoftojë sekretariatit sa më shpejt të jetë e mundur me qëllim që të shtohet emri në regjistrin e DDT-së. Në të njëjtën kohë ajo do të njoftojë Organizatën Botërore të Shëndetësisë.

4. Çdo tre vjet, çdo palë që përdor DDT do t'i japë sekretariatit dhe Organizatës Botërore të Shëndetit informacionin mbi sasinë e përdorur, kushtet e përdorimit dhe lidhjen e saj me atë strategji të palës për menaxhimin e sëmundjes, në një format që do të vendoset nga konferenca e palëve në konsultim me Organizatën Botërore të Shëndetësisë.

5. Me synim reduktimin dhe përfundimisht eliminimin e përdorimit të DDT-së, konferenca e palëve do të inkurajojë:

a) çdo palë që përdor DDT të zhvillojë dhe të zbatojë një plan veprimi si pjesë e planit të zbatimit të specifikuar në nenin E. Ai plan duhet të përfshijë:

i) zhvillimin e mekanizmave rregullues dhe mekanizmave të tjerë për të siguruar që përdorimi i DDT-së të kufizohet në kontrollin e vektorit të sëmundjeve;

ii) zbatimin e produkteve, metodave dhe strategjive alternative të përshtatshëm, duke përfshirë strategjitë e administrimit të rezistencës për të siguruar efektivitetin e vazhdueshëm të këtyre alternativave;

iii) masat për të forcuar kujdesin për shëndetin dhe për të reduktuar prekshmërinë nga sëmundjet.

b) Palët, brenda kapaciteteve të tyre, të nxisin kërkimet dhe zhvillimin e produkteve kimike dhe jokimike alternative të parrezikshme, metoda dhe strategji të palëve që përdorin DDT, lidhur me kushtet e atyre vendeve dhe me synimin për të ulur barrën humane dhe ekonomike të sëmundjes. Faktorët që duhen nxitur kur konsiderohen alternativat ose kombinimet e tyre do të përfshijnë rreziqet e shëndetit të njerëzve dhe implikimet mjedisore të alternativave të tilla. Alternativat e qëndrueshme ndaj DDT-se do të paraqesin rrezik për shëndetin e njerëzve dhe mjedisin, do të jenë të përshtatshme për kontrollin e sëmundjes, bazuar në kushtet e Palëve në fjalë dhe do të mbështeten me të dhëna monitoruese.

6. Duke filluar në mbledhjen e saj të parë dhe të paktën çdo tre vjet pas kësaj, konferenca e palëve, në konsultim me Organizatën Botërore të Shëndetësisë, do të vlerësojë nevojën e vazhduar për DOT për kontrollin e vektorit të sëmundjeve mbi bazën e informacionit shkencor, teknik, mjedisor dhe ekonomik në dispozicion, duke përfshirë:

a) prodhimin dhe përdorimin e DDT-së dhe kushtet e përcaktuara në paragrafin 2;

b) vënia në dispozicion, përshtatja dhe zbatimi i alternativave të DDT-së; dhe

c) progresi në forcimin e kapaciteteve të vendeve për të transferuar në mënyrë të sigurt mbështetjen në këto alternativa.

7. Një palë mund në çdo kohë të tërheqë emrin e saj nga registri i DDT-së pas njoftimit me shkrim të sekretariatit. Tërheqja do të hyjë në fuqi në datën e specifikuar në njoftim.

SHTOJCA C

Pjesa I: Ndotësit organikë të qëndrueshëm sipas kërkesave të paragrafit 3 të nenit D

Kjo shtojcë përdoret për ndotësit organikë të qëndrueshëm kur formohen dhe çlirohen në mënyrë të paqëllimshme nga burime antropogjene:

Kimikati

Dioksinë-dibenzo-p e poliklorinuar dhe dibenzofurans (PCDD/PCDF)

Heksaklorobenzene (HCB) (CAS No: 118-74-1)

Bifenils i poliklorinuar (BCB)

PJESA III

KATEGORITË E BURIMEVE

Dioksinë-dibenzo-p e poliklorinuar dhe dibenzotrans, heksaklorobenzene dhe bifenils i poliklorinuar janë formuar dhe çliruar në mënyrë të paqëllimshme nga procese termike që përfshijnë substancë në mjedis:

a) Krematorët e mbeturinave, duke përfshirë krematorët e përbashkët të bashkisë, të mbeturinave të rrezikshme ose mjekësore, ose të fundërrinave të ujërave të zeza;

b) Furrat e çimentos për djegien e mbeturinave të rrezikshme;

c) Prodhimi i celulozës duke përdorur klor ose kimikate që çlirojnë klor elementar për zbardhje;

- d) Proceset e mëposhtme termale në industrinë metalurgjike:
 - i) prodhimi dytësor i bakrit;
 - ii) uzinat në industrinë e hekurit dhe të çelikut;
 - iii) prodhimi dytësor i aluminit;
 - iv) prodhimi dytësor i zinkut.

PJESA II KATEGORITË E BURIMEVE

Dioksinë-dibenzo-p e poliklorinuar dhe dibenzofurans, heksaklorobenzene dhe bifenils i poliklorinuar mund të formohen dhe çlirohen gjithashtu në mënyrë të paqëllimshme nga kategoritë e burimeve të mëposhtme, duke përfshirë:

- a) djegien e hapur të mbeturinave, duke përfshirë djegien e vendeve me dhe të hedhur;
- b) proceset termale në industrinë metalurgjike që nuk është përmendur në pjesën II;
- c) burimet e djegies rezidenciale;
- d) shërbimet komunale të djegies me karburante të fosileve dhe kaldajat e industrisë;
- e) proceset specifike të prodhimit të kimikateve që çlirojnë noq të formuar në mënyrë të paqëllimtë, veçanërisht prodhimi i klorofenikolit dhe kloranilit;
- f) krematorët;
- g) automjetet me motor, veçanërisht ata që djegin benzinë me plumb;
- h) shkatërrimin e skeleteve të kafshëve;
- i) ngjyrosjen (me kloranil) dhe përpunimin (me nxjerrje alkaline) i tekstileve dhe lëkurëve;
- j) uzinat Shredder për trajtimin e makinave në fund të jetës së tyre;
- k) djegien pa flakë e kablllove të bakrit;
- l) uzinat e rafinerimit të vajit të përdorur.

PJESA IV PËRKUFIZIMET

1. Për qëllime të kësaj shtojce:

a) “Bifenils i poliklorinuar” nënkupton komponime aromatike të formuara në mënyrë të tillë që atomet e hidrogjenit mbi molekulën bifenil (dy unaza benzene të lidhura nga një lidhje e vetme karbo-karbon) mund të zëvendësohen nga deri 10 atome klor; dhe

b) “Dioksinë Dibenze-p i poliklorinuar” dhe dibenzofurans i poliklorinuar janë komponime aromatike triciklike të formuara nga dy unaza benzene të lidhura me dy atome oksigjen në dioksinin dibenzp—p dhe me një atom oksigjen dhe një lidhje karbon-karbon në dibenzofurans të poliklorinuar dhe atomet e hidrogjenit prej të cilëve mund të zëvendësohen deri në 8 atome klori.

c) Në këtë shtojcë, toksiteti i dioksinës dibenze-p e poliklorinuar dhe dibenzofurans i poliklorinuar shprehet duke përdorur konceptin e ekuivalences toksike e cila mat aktivitetin relativ toksik tip-dioksine të përbërësve të ngjashëm të dioksines dibenzë-p i poliklorinuar dhe dibenzofurans i poliklorinuar dhe bifenilsin e poliklorinuar bashkëplanor në krahasim me dioksinin-p-tetraklordibenzo-2,3,7,8. Vlerat e faktorit toksik ekuivalent që do të përdoren për qëllime të kësaj Konvente do të jenë në përputhje me standardet e pranura ndërkombëtare, duke filluar me vlerat e faktorit toksik ekuivalent të Organizatës Botërore të Shëndetësisë për dioksinin dibenze-p të poliklorinuar dhe dibenzofurans i poliklorinuar dhe bifenilsin e poliklorinuar bashkëplanor. Koncentratet shprehen në ekuivalentë toksik.

PJESA V
UDHËZIME TË PËRGJITHSHME MBI TEKNIKAT MË TË MIRA NË DISPOZICION
DHE PRAKTIKAT MJEDISORE MË TË MIRA

Kjo pjesë u jep palëve udhëzime të përgjithshme mbi parandalimin dhe reduktimin e shkarkimit të kimikateve të listës në pjesën I.

A. Masat e përgjithshme parandaluese lidhur me teknikat më të mira në dispozicion dhe praktikatat mjedisore më të mira.

Përparsi duhet t'i jepet gjykimit të metodave për të parandaluar formimin dhe shkarkimin e kimikateve të listës në pjesën I. Masat e domosdoshme mund të përfshinin:

- a) përdorimin e teknologjisë me prodhim të ulët mbeturinash;
- b) përdorimin e substancave më pak të rrezikshme;
- c) nxitjen e rikuperimit dhe riciklimit të mbeturinave dhe të substancave që gjenerohen dhe përdoren në një proces;
- d) zëvendësimi i materialeve ushqyese që janë ndotës organik të qëndrueshëm ose ku ka lidhje të drejtpërdrejtë ndërmjet materialeve dhe shkarkimit të ndotësve organikë të qëndrueshëm nga burimi;
- e) programet për mbajtjen mirë të shtëpive dhe mirëmbajtjen parandaluese;
- f) përmirësimet në administrimin e mbeturinave me qëllim që t'i jepet fund djegies në terren të hapur dhe djegieve të tjera të pakontrolluara të mbeturinave, duke përfshirë djegien e vendeve me dhe të hedhur. Kur shqyrtohen propozimet për ndërtimin e fasiliteve të reja për shkatërrimin e mbeturinave, prioritet duhet t'u jepet alternativave të tilla si aktivitetet për të minimizuar gjenerimin e mbeturinave bashkiake dhe mjekësore, duke përfshirë rikuperimin e burimeve, ripërdorimin, riciklimin, ndarjen e mbeturinave dhe nxitjen e produkteve që gjenerojnë më pak mbeturina. Sipas kësaj metode, duhet të shihen me shumë kujdes problemet e shëndetit publik;
- g) minimizimi i këtyre kimikateve si infektues të produkteve;
- h) shmangia e klorit elementar ose kimikateve që gjenerojnë klor elementar për zbardhje.

B. Teknikat më të mira në dispozicion

Koncepti i teknikave më të mira në dispozicion nuk ka si qëllim rekomandimin për ndonjë teknikë a teknologji të veçantë, por marrjen parasysh të karakteristikave teknike të instalimit që ka lidhje me të, pozicionin gjeografik dhe kushtet e mjedisit lokal. Teknikat e përshtatshme të kontrollit për të reduktuar shkarkimet e kimikateve të listës në pjesën I janë përgjithësisht të njëjta. Në përcaktimin e teknikave më të mira në dispozicion, konsideratë e veçantë duhet t'i jepet, përgjithësisht ose në raste të veçanta, faktorëve të mëposhtëm, duke pasur parasysh kostot dhe përfitimet e mundshme të një mase dhe konsideratë për parandalimin:

- a) Konsiderata të përgjithshme:
 - i) Natyra, efektet dhe masa e shkarkimit përkatës: teknikat mund të ndryshojnë në varësi të madhësisë së burimit;
 - ii) data e blerjes për instalimet ekzistuese ose të reja;
 - iii) koha që nevojitet për të futur teknikën më të mirë në dispozicion;
 - iv) konsumimi dhe natyra e lëndëve të para që përdoren në procesin dhe efikasitetin e energjisë së tyre;
 - v) nevoja për të parandaluar ose reduktuar në minimum ndikimin e përgjithshëm të shkarkimeve në mjedis dhe rreziqet ndaj tij;
 - vi) nevoja për të parandaluar aksidentet dhe për të minimizuar pasojat e tyre për mjedisin;
 - vii) nevoja për të siguruar shëndetin dhe masat e sigurimit në punë;
 - viii) proceset, fasilitetet dhe metodat e veprimit që janë provuar me sukses në shkallë industriale;
 - ix) Përparimet dhe ndryshimet teknologjike në njohuritë dhe kuptimin shkencor.
- b) Masat e përgjithshme për reduktimin e shkarkimit: Në përcaktimin e propozimeve për të ndërtuar fasilite të reja ose për të modifikuar fasilitetet ekzistuese që përdorin proceset që

çlirojnë kimikate të listës në këtë shtojcë, konsideratë prioritare proceseve, teknikave dhe praktikave alternative që kanë dobishmëri të njëjtë, pra që shmangin formimin dhe shkarkimin e kimikateve të tilla. Në rastet kur fasilitete të tilla do të ndërtohen ose do të modifikohen rrënjësisht, përveç masave parandaluese të skicuara në seksionin A të pjesës V, mund të konsiderohen gjithashtu masa të mëposhtme të reduktimit në përcaktimin e teknikave më të mira në dispozicion:

i) Përdorimi i metodave për pastrimin me gaz të oxhakëve si p.sh. oksidimi termal ose katalitik, preceptimet e pluhurit ose absorbimi;

ii) Trajtimi i mbetjeve, ujërave të përdorur, mbeturinave dhe fundërrinave të ujërave të zeza p.sh., me aile të trajtimit termik a duke i kthyer ato në inerte ose procese kimike që e eliminojnë veprimin helmues të tyre;

iii) Ndryshimet e proceseve që çojnë në reduktimin ose eliminimin e shkarkimeve p.sh., ndërsa lëvizin për të sistemet e mbyllura;

iv) Modifikimi i procesit shërben për të përmirësuar djegien dhe për të parandaluar formimin e kimikateve të listës në këtë shtojcë, nëpërmjet kontrollit të parametrave të tillë si temperatura e djegies ose koha e qëndrimit.

C. Praktikrat mjedisore më të mira

Konferenca e palëve mund të hartojë një udhëzues në lidhje me praktikrat mjedisore më të mira.

SHTOJCA D

KËRKESAT PËR INFORMACION DHE KRITERET E SCREENING

1. Palët që dorëzojnë një propozim për t'u futur në listë një kimikat në shtojcat A, B dhe/ose C do të identifikojë kimikatin në mënyrën e përshkruar në nënparagrafin (a) dhe do të sigurojë informacionin mbi kimikatin, si dhe produktet e tij të transformimit, lidhur me kriteret e screening të përcaktuara në nënparagrafët (b) deri (e):

a) Identiteti i kimikatit:

i) emrat, duke përfshirë emrin ose emrat e markës, të tregtimit dhe sinonimet, numrin e regjistrimit të shërbimit të abstrakteve kimike (SHAK), emrin e Unionit Ndërkombëtar të Pastërtisë dhe të Kimisë së Aplikuar;

ii) Struktura, duke përfshirë specifikimin e isomereve, kur është praktike, dhe struktura e kategorisë kimike.

b) Qëndrueshmëria:

i) Dëshmia se periudha e gjysmëshpërbërjes së kimikatit në ujë është më e madhe se dy muaj, ose se periudha e gjysmëshpërbërjes në tokë është më e madhe se gjashtë muaj, ose se periudha e gjysmëshpërbërjes në sediment është më e madhe se gjashtë muaj; ose

ii) Dëshmia se kimikati është mjaft i qëndrueshëm për të justifikuar konsiderimin e brenda sferës së kësaj Konvente.

c) Akumulimi biologjik:

i) Dëshmi që faktori i biopërqendrimit ose faktori i bioakumulimit në speciet ujore për kimikatin është më i madh se 5 000 ose në mungesë të një të dhëne të tillë, që $\log K_{ow}$ është më i madh se 5;

ii) Dëshmi që një kimikat paraqet arsye të tjera për kujdesje, si p.sh. akumulimi biologjik i lartë në specie të tjera, toksicitet të lartë ose ekotoksicitet;

iii) Të dhëna monitorimi në bio që tregojnë se potenciali i bioakumulimit të kimikatit është i mjaftueshëm për të justifikuar konsiderimin e tij brenda sferës së kësaj Konvente;

j) Potenciali për transportim në distanca të largëta në mjedis:

i) Nivelet e matura të kimikatit në vendndodhjet larg nga burimi i shkarkimit të tij që janë me interes potencial;

ii) Monitorimi i të dhënave që tregon se transportimi në distanca të largëta në mjedis i

kimikatis, me potencial për transferim tek një mjedis marrës, mund të bëhet nëpërmjet ajrit, ujit ose specieve shtegtare;

iii) Vetitë e shkatërrimit të mjedisit dhe/ose rezultatet e modelit demonstrojnë se kimikati ka potencial për transportim në distanca të largëta të mjedisit përmes ajrit, ujit ose specieve shtegtare, me potencial për transferim tek një mjedis marrës në vende larg nga burimi i shkarkimit të tij. Për kimikatin që shtegton kryesisht përmes ajrit, periudha e gjysmëshpërbërjes së tij në ajër është më e madhe se dy ditë.

k) Efektet e kundërta:

i) Dëshmi e efekteve të kundërta tek shëndeti i njerëzve ose në mjedis që justifikon konsiderimin e kimikatis brenda sferës së kësaj Konvente; ose

ii) Të dhëna të toksicitetit dhe të ekotoksicitetit që tregojnë potencialin për dëmtime ndaj shëndetit të njerëzve ose ndaj mjedisit.

1. Pala propozuese do të japë një deklaratë të arsyeve për përkujdesje duke përfshirë, ku është e mundur, një krahasim të të dhënave të toksicitetit ose ekotoksicitetit me nivelet e diktuar ose të parashikuara të një kimikatis që rezulton ose parashikohet nga transportimi në distancë të largët në mjedis dhe një deklaratë të shkurtër që tregon nevojën për kontroll global.

2. Pala propozuese, deri sa është e mundur dhe duke marrë parasysh kapacitetet e saj, do të sigurojë informacione të tjera shtesë për të mbështetur shqyrtimin e propozimit të referuar në paragrafin 4 të nenit F. Në zhvillimin e një propozimi të tillë, një palë mund të shfrytëzojë ekspertizën teknike nga çdo burim.

SHTOJCA E KËRKESA PËR INFORMACION PËR PROFILIN E RREZIKUT

Qëllimi i shqyrtimit është të vlerësojë nëse kimikati ka mundësi, si rezultat i transportimit në distancë të largët në mjedis, të çojë në efekte të kundërta të rëndësishme për shëndetin e njerëzve dhe/ose mjedisit, saqë të justifikojë veprimin global. Për këtë qëllim, një profil rreziku do të zhvillohet që përpunon më tej dhe vlerëson informacionin e referuar në shtojcën D dhe përfshin, sa të jetë e mundur, tipat e mëposhtëm të informacionit:

a) burimet, duke përfshirë përkatësisht:

i) të dhënat e prodhimit, duke përfshirë sasinë dhe vendndodhjen;

ii) përdorimet dhe

iii) shkarkimet, si shkarkimet, humbjet dhe përhapjet.

b) vlerësimin e rrezikut për pikën ose pikat e fundit të shqetësimit, duke përfshirë konsideratën e ndërveprimit toksikologjik që përfshin kimikate të shumëfishta.

c) shkatërrimin e mjedisit, duke përfshirë të dhënat dhe informacionin mbi vetitë kimike dhe fizike të një kimikatis, si dhe qëndrueshmërinë e tij dhe se si janë të lidhur ata me transportimin dhe transferimin në mjedis brenda dhe ndërmjet ndarjeve mjedisore, degradimin dhe transformimin e tyre në kimikate të tjera. Përcaktimi i faktorit të biopërqendrimit ose bioakumulimit, bazuar në vlerat e matura, do të jetë në dispozicion, me përjashtim të rasteve kur të dhënat e monitorimit gjykojnë se plotësojnë këtë nevojë.

d) të dhënat e monitorimit;

e) ekspozimin në zonat lokale dhe, në veçanti, si rezultat i transportimit në distanca të largëta mjedisore, duke përfshirë informacionin lidhur me biovlefshmërinë;

f) vlerësimet ose profilet ndërkombëtare të rreziqeve dhe etiketimi i klasifikimeve të informacionit dhe rreziqeve, kur janë të mundshme;

g) statusin e kimikateve sipas konventave ndërkombëtare.

SHTOJCA F INFORMACION MBI KONSIDERATAT SOCIAL-EKONOMIKE

Duhet të ndërmerret një vlerësim lidhur me masat e mundshme të kontrollit për kimiketet sipas konsideratës për përfshirje në këtë Konventë, duke mbuluar të tërë gamën e opsioneve, duke përfshirë administrimin dhe eliminimin. Për këtë qëllim, duhet të sigurohet informacioni përkatës lidhur me konsideratat social-ekonomike që shoqërohen me masat e mundshme të kontrollit për të bërë të mundur marrjen e një vendimi nga konferenca e palëve. Një informacion i tillë duhet të reflektojë vlerësimin e duhur për kapacitetet dhe kushtet e ndryshme ndërmjet palëve dhe duhet të përfshijë konsideratën e listës së mëposhtme treguese të artikujve:

a) Efikasiteti dhe efektshmëria e masave të mundshme të kontrollit në plotësimin e synimeve për reduktimin e rreziqeve:

- i) fizibiliteti teknik dhe
- ii) kostot, duke përfshirë kostot e shëndetit dhe të mjedisit.

b) alternativat (produktet dhe proceset):

- i) fizibiliteti teknik;
- ii) kostot, duke përfshirë kostot e shëndetit dhe të mjedisit;
- iii) efikasiteti;
- iv) rreziku (risku)
- v) vlefshmëria;
- vi) mundësia për hyrje.

c) Ndikimet pozitive dhe/ose negative mbi shoqërinë e zbatimit të masave të mundshme të kontrollit:

- i) shëndeti, duke përfshirë shëndetin e mjedisit dhe të punës;
- ii) bujqësia, duke përfshirë kulturat ujore dhe pyjet;
- iii) biodiversiteti;
- iv) aspektet ekonomike;
- v) lëvizja drejt zhvillimit të qëndrueshëm; dhe
- vi) kostot sociale.

d) implikimet për mbeturinat dhe asgjësimin e tyre (në veçanti, stoqet e vjetra të pesticideve dhe pastrimi i vendeve të infektuara):

- i) Fizibiliteti teknik;
- ii) Kostot.
- e) Hyrja në informacion dhe edukimi i publikut.
- e) Statusi i kontrollit dhe kapaciteti i monitorimit.
- f) Çdo veprim kontrolli rajonal ose kombëtar i ndërmarrë, duke përfshirë informacionin mbi alternativat dhe informacione të tjera përkatëse për administrimin e riskut.

SHTOJCA II REZOLUTAT E MIRATUARA NGA KOMITETI NË SESIONIN E PESTË TË SAJ PËR SHQYRTIM NGA KONFERENCA TË AGJENTËVE DIPLOMATIKË ME AUTORITET TË PLOTË

A. Rezoluta mbi marrëveshjet financiare të përkohshme

Konferenca e agjentëve diplomatikë me autoritet të plotë,

duke vënë re se neni K bis mbi marrëveshje financiare të përkohshme Fasilitetin e mjedisit Global mbi bazë të përkohshme të shërbejë si entiteti kryesor i besuar për operacionet e mekanizmit financiar të përcaktuar në nenin K të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm,

duke i kushtuar vëmendje dëshirës së fasilitetit të mjedisit global për t'u angazhuar me objektivat e Konventës siç është shprehur në mbledhjen e 16 të Këshillit të saj:

1. I kërkon Asamblesë së Fasilitetit të Mjedisit Global të marrë në konsideratë krijimin e një zone të re qendrore përmes amendamentit të instrumentit për krijimin e fasilitetit të Strukturuar të mjedisit global për të mbështetur zbatimin e Konventës;

2. I kërkon më tej Këshillit të Fasilitetit të Mjedisit Global të krijojë sa më shpejt të jetë e mundur dhe të zbatojë një program veprimi për ndotësit organikë të qëndrueshëm, duke marrë parasysh vendimet e ardhshme të Komitetit të Negocimit Ndërqeveritar për një instrument detyrues ligjor ndërkombëtar për zbatimin e veprimit ndërkombëtar mbi disa ndotës organikë të qëndrueshëm.

3. I kërkon më tej Fasilitetit të Mjedisit Global të raportojë në konferencën e palëve në sesionin e saj të parë mbi masat që ai ka ndërmarrë për të siguruar transparencën e procesit të miratimit të projektit të Fasilitetit të Mjedisit Global dhe që procedurat për marrjen e fondeve janë të thjeshta, fleksible dhe të menjëhershme.

4. U kërkon donatorëve të fondit të besimit të Fasilitetit të Mjedisit Global të kontribuojnë me burime financiare plotësuese të mjaftueshme përmes rifurnizimit të tretë të fondit të besimit të Fasilitetit të Mjedisit Global për të bërë të mundur që Fasiliteti i Mjedisit Global të kryejë me efektivitet mandatin e tij përsa i përket kësaj Konvente.

5. I kërkon Sekretariatit të përkohshëm të ftojë institucionet përkatëse të financimit të japin informacione mbi mënyrat në të cilat ata mbështesin Konventën dhe të dorëzojnë një raport mbi bazën e një informacioni të tillë te konferenca e palëve në sesionin e saj të parë.

6. I kërkon konferencës së palëve në sesionin e parë të saj të rishikojë vlefshmërinë e burimeve financiare që u shtohen atyre të siguruara përmes Fasilitetit të Mjedisit Global dhe mënyrat dhe mjetet për mobilizimin dhe kanalizimin e këtyre burimeve në mbështetje të objektivave të Konventës.

B. Rezoluta mbi çështjet që lidhen me Konventën Bazel

Konferenca:

1. Përhëndet punën e marrë përsipër nga organet e Konventës Bazel mbi kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të rrezikshme dhe asgjësimin e tyre mbi çështjet që lidhen me administrimin e mbeturinave ndotës organikë të qëndrueshëm, duke përfshirë fillimin e punës për të përgatitur udhëzuesit teknikë për administrimin ambientalisht të pastër të mbeturinave, ndotës organikë të qëndrueshëm.

2. Inkurajon organet e Konventës së Bazelit të vazhdojë ta ketë këtë punë përparësi të saj.

3. Fton organet e Konventës së Bazelit të bashkëpunojnë ngushtë për artikujt referuar në paragrafin 4 (d) të nenit D dhe në veçanti të përgatisë udhëzuesit teknikë përkatës për administrimin ambientalisht të pastër të mbeturinave, ndotës organikë të qëndrueshëm.

4. I kërkon Komitetit Ndërqeveritar të Negocimit dhe sekretariatit të përkohshëm të bashkëpunojnë me sekretariatin dhe organet e Konventës së Bazelit mbi çështjet që lidhen me administrimin e mbeturinave, ndotës organikë të qëndrueshëm;

5. Fton sekretariatin e Konventës së Bazelit të raportojë te Komiteti mbi çështje që lidhen me administrimin e mbeturinave, ndotës organikë të qëndrueshëm, duke përfshirë përgatitjen e udhëzuesve për administrimin ambientalisht të pastër të mbeturinave, ndotës organikë të qëndrueshëm.

C. Tekst që duhet futur në draftrezolutë mbi marrëveshjet e përkohshme

4. bis. Vendos që Komiteti do të zhvillojë një udhëzues provizor mbi vlerësimin shkarkimeve aktuale dhe të parashikuara në shtojcën C, duke përfshirë kryerjen dhe mbajtjen e inventarëve të burimeve, për të lehtësuar punën e përkohshme sipas paragrafit 3 (a) (i) të nenit D, për t'u marrë në konsideratë nga konferenca e palëve pas hyrjes në fuqi të Konventës.

4. ter. Vendos gjithashtu që Komiteti do të zhvillojë një udhëzues të përkohshëm mbi praktikat mjedisore më të mira lidhur me kushtet e paragrafit 3 të nenit D, për t'u marrë në konsideratë nga konferenca e palëve pas hyrjes në fuqi të Konventës.

SHTOJCA III
REZOLUTAT E MIRATUARA NGA KOMITETI NË SESIONIN E KATËRT TË TIJ
PËR SHQYRTIM NGA KONFERENCA E AGJENTËVE DIPLOMATIKË ME
AUTORITET TË PLOTË

Rezolutë lidhur me sekretariatin

Konferenca, e mbledhur në Stokholm, më 22 dhe 23 maj 2001,

1. Përshëndet me vlerësim ofertat bujare për të pritur sekretariatin e Konventës së Stokholmit të marra nga Gjermania dhe nga Zvicra dhe fton vendet e sipërpërmendura të japin informacionin e plotë dhe të detajuar mbi propozimet e tyre.

2. Vëren se paragrafi 3 i nenit P të Konventës për Drejtorin Ekzekutiv të Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin për të kryer funksionet e sekretariatit të specifikuar në Konventë.

3. I bën thirrje drejtorit ekzekutiv të programit të Kombeve të Bashkuara për mjedisin të marrë në konsideratë ofertat e marra nga Gjermania dhe Zvicra, si dhe ofertat e tjera dhe të bëjë një analizë të atyre ofertave lidhur me vendndodhjen fizike të sekretariatit për t'u shqyrtuar dhe vendosur nga konferenca e palëve në mbledhjen e saj të parë. Përgatitja e një analize të tillë do të kryhet në konsultim me Komitetin Ndërqeveritar të Negocimit.

SHTOJCA IV
REZOLUTAT PËR SHQYRTIM NGA KONFERENCA E AGJENTËVE
DIPLOMATIKË ME AUTORITET TË PLOTË TË SHTRUAR PËR DISKUTIM NË
SESIONIN E PESTË TË KOMITETIT SE KOMITETI NUK KISHTE KOHË TË
MJAFTUESHME PËR T'I SHQYRTUAR

A. Rezoluta mbi marrëveshjet e përkohshme

Konferenca,

pasi ka adoptuar tekstin e Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organik të qëndrueshëm (këtej e tutje i referohemi si "Konventa"),

duke marrë parasysh se marrëveshjet e përkohshme kërkohen me qëllim që të zbatohet menjëherë veprimi ndërkombëtar për të mbrojtur shëndetin e njerëzve dhe mjedisin nga ndotës organikë të qëndrueshëm që pret hyrjen në fuqi të Konventës dhe për t'u përgatitur për funksionimin efektiv të saj sapo të hyjë në fuqi,

duke kujtuar vendimet 18/32 të 25 majit 1995, 19/13 C i shkurtit 1997 dhe 20/24 i shkurtit 1999 të Këshillit Drejtues të Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin mbi ndotësit organik të qëndrueshëm,

1. U bën thirrje shteteve dhe organizatave rajonale të integritit ekonomik të caktuara për këtë, të konsiderojnë nënshkrimin, ratifikimin, pranimin, aprovimin dhe hyrjen në Konventë sa më shpejt që të jetë e mundur;

2. Fton Drejtorin Ekzekutiv të Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin të mbledhë sesione të mëtejshme të Komitetit Ndërqeveritar të Negocimit (prej këtej "Komiteti") gjatë periudhës ndërmjet datës në të cilën hapet Konventa për firmë dhe datës së hapjes së mbledhjes së parë të konferencës së palëve, si të nevojshme për të mbikëqyrur zbatimin, gjatë periudhës së ndërmjetme, të veprimit ndërkombëtar për të mbrojtur shëndetin e njerëzve dhe të mjedisit nga ndotësit organikë të qëndrueshëm brenda sferës së Konventës dhe për t'u përgatitur dhe për t'i shërbyer konferencës së palëve deri në fund të vitit fiskal kur të zhvillohet mbledhja e parë e konferencës së palëve;

3. Fton Komitetin për të krijuar organin ndihmës të përkohshëm (për të kryer, gjatë periudhës së ndërmjetme, funksionet e ngarkuara) (për të përgatitur për një fillim të shpejtë të organit ndihmës që duhet krijuar sipas nenit O paragrafit (5 bis) të Konventës;

4. Vendos që (për të mundësuar fillimin e shpejtë për organin ndihmës referuar në paragrafin

4 më sipër) Komiteti do të vendosë, ndërmjet datës në të cilën hapet Konventa për firmë dhe datës së hyrjes në fuqi, (mbi përbërjen e përkohshme, rregullat e procedurës dhe udhëzuesit operacionalë) (mbi listën e përkohshme të çdo kimikati tjetër sipas Konventës në përputhje me kushtet e neneve (F) dhe (O) dhe (R) shtojcat D, E, dhe F të Konventës, për të mundësuar atë të zhvillojë paragrafin 3, 4, dhe 5, grupi i projektimit të ligjeve kërkon udhëzimet politike mbi çfarë procedure të përkohshme, në qoftë se ka ndonjë, është përfytyruar. Delegacionet do të duhet të japin konsideratat për detajet e mekanizmave që *mund* të përdoren lidhur me funksionimin e procedurës së përkohshme. Çështjet mund të përfshijnë:

- procedurat për funksionimin e organit të ndërmjetëm;
- listën e mundshme të përkohshme të kimikateve shtesë;
- organin përkatës për të administruar çdo proces listimi të përkohshëm;

5. U bën thirrje shteteve dhe organizatave rajonale të integritit ekonomik të dorëzojnë propozimet për listën e kimikateve (në përputhje me kushtet e nenit F paragrafi 1 i Konventës; dhe për organin ndihmës të përkohshëm të fillojë procesin e *screening* dhe t'i përgatisë ata për shqyrtim nga organi ndihmës kur të krijohet;

5 *bis*. Fton Komitetin të fokusojë përpjekjet e tij gjatë periudhës së ndërmjetme mbi aktivitetet që do të jenë të nevojshme për zbatimin efektiv të Konventës pas hyrjes në fuqi (p.sh. hapa për të bërë të mundur fillimin e shpejtë të rrjeteve të asistencës për kapacitetin, zhvillimin e modaliteteve dhe procedurave që lidhen me mospërputhjen dhe zhvillimin e rregullave dhe procedurave për adoptim nga konferenca e palëve);

6. U bën thirrje shteteve dhe organizatave rajonale të integritit ekonomik të marrin pjesë dhe të zbatojë plotësisht kushtet e Konventës gjatë periudhës së ndërmjetme mbi baza vullnetare;

7. I kërkon Drejtorit Ekzekutiv të Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin t'i sigurojë sekretariatit, gjatë periudhës së ndërmjetme, shërbimet për funksionimin e aktiviteve të ndërmjetme;

8. U bën thirrje shteteve dhe organizatave rajonale të integritit ekonomik të japin kontribute vullnetare tek fondi i besimit të krijuar nga Programi i Kombeve të Bashkuara për Mjedisin për të mbështetur aktivitetet e ndërmjetme dhe funksionimin e konferencës së palëve deri në fund të vitit fiskal në të cilin bëhet takimi i parë i konferencës së palëve dhe për të siguruar pjesëmarrje të plotë dhe efektive të vendeve në zhvillim dhe vendeve me ekonomi në tranzicion në punën e mëtejshme të Komitetit;

9. U bën thirrje shteteve dhe organizatave rajonale të integritit ekonomik me programe më të përparuara për rregullimin e kimikateve, t'u japë asistencë financiare dhe teknike, duke përfshirë trajnimin, shteteve dhe organizatave të tjera rajonale të integritit ekonomik në zhvillimin e infrastrukturës dhe kapacitetit të tyre për të reduktuar, me qëllim eliminimin, ku është e mundur, përdorimet dhe shkarkimet e ndotësve organikë të qëndrueshëm, siç është specifikuar në Konventë, gjatë gjithë ciklit të jetës, veçanërisht duke parë nevojën urgjente që të tilla shtete dhe organizata rajonale të integritit ekonomik kanë për të marrë pjesë në funksionimin efektiv të Konventës, sapo ajo të hyjë në fuqi.³

B. Rezolutë mbi rrjetin e asistencës për kapacitetin

Të bindur që funksionet teknike të rrjetit të asistencës për kapacitetin do të kryheshin më me efikasitet dhe efektivitet nga UNEP-i si sekretariat i parashikuar në paragrafin 3 të nenit P të Konventës dhe se funksionet financiare të saj do të kryheshin më me efikasitet dhe efektivitet nga Fasiliteti i mjedisit Global.

duke dëshiruar që UNEP-i si sekretariat i parashikuar në paragrafin 3 të nenit P të Konventës dhe Fasiliteti i Mjedisit Global do të kryejnë, duke vepruar në bashkëpunim, funksionet e rrjetit të asistencës për kapacitetin,

I bën thirrje kryetarit të Komitetit Ndërqeveritar të Negocimit t'u kërkojë, pa vonesë, organeve drejtuese të programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Fasilitetit të Mjedisit Global të shqyrtojnë dhe të vendosin nëse ata do të marrin funksionet e rrjetit të asistencës për Kapacitetin deri në mbledhjen e parë të konferencës së palëve, me qëllim që ata të emërohen në

atë mbledhje për të kryer këto funksione mbi baza të vazhdueshme:

- efekti ligjor i paramenduar, në qoftë se ka, i çdo liste të tillë të përkohshme, dhe
- marrëdhëniet ndërmjet çdo liste të përkohshme dhe veprimit pasues nga konferenca e Palëve, lidhur me amendamentin e shtojcave të Konventës.

Grupi i projektimit ligjor do të ketë nevojë ta rishikojë këtë paragraf kur të jetë përfunduar.

I kërkon kryetarit të Komitetit të Raportojë mbi këtë çështje në konferencën e agjentëve diplomatikë me autoritet të plotë që do të mbahet në Stokholm nga 22 deri në 23 maj 2001.

C. Rezolutë mbi detyrimet dhe dëmshpërblimet lidhur me përdorimin dhe futjen e qëllimshme në mjedis të ndotësve organikë të qëndrueshëm

Konferenca,

e ndërgjegjshme për rrezikun që paraqesin ndotësit organikë të qëndrueshëm ndaj shëndetit të njeriut dhe mjedisit,

duke pranuar se ndotësit organikë të qëndrueshëm transportohen përmes kufijve ndërkombëtarë dhe depozitohen larg nga vendi i shkarkimit përmes ajrit, ujit dhe specieve shtegtare,

duke ditur se është koha e përshtatshme për diskutime të mëtejshme mbi nevojën për përpunimin e rregullave ndërkombëtare në fushën e detyrimeve dhe dëmshpërblimeve që rezultojnë nga përdorimi i produktit dhe shkarkimi i paramenduar në mjedis i ndotësve organikë të qëndrueshëm,

duke përshëndetur gatishmërinë e Austrisë për të pritur një workshop mbi detyrimet dhe dëmshpërblimet,

1. Fton Qeveritë dhe organizmat ndërkombëtarë përkatës t'i japin informacione sekretariatit mbi masat dhe marrëveshjet kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare mbi detyrimet dhe dëmshpërblimet, veçanërisht mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm;

2. I kërkon sekretariatit në bashkëpunim me një ose më shumë shtete, të organizojë një workshop mbi detyrimet dhe dëmshpërblimet, në kontekstin e Konventës mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm dhe çështjet që lidhen me ta, jo më vonë se 2002;

3. Vendosi të shqyrtojë në konferencën e parë të palëve raportin e *workshopit* me qëllim që të vendoset çfarë veprime të mëtejshme duhen ndërmarrë.

C. Nderime Qeverisë së Mbretërisë së Suedisë

Konferenca,

e mbledhur në Stokholm, më 22 dhe 23 maj 2001 me ftesën bujare të Qeverisë së Mbretërisë së Suedisë,

e bindur se përpjekjet e bëra nga Qeveria e Mbretërisë së Suedisë dhe nga autoritetet e qytetit të Stokholmit në sigurimin e fasiliteve, kushteve dhe resurseve kontribuan ndjeshëm në kryerjen e qetë të punimeve,

me vlerësim të thellë për kortezinë dhe mikpritjen e treguar nga Qeveria e Mbretërisë së Suedisë dhe e autoriteteve të qytetit të Stokholmit për anëtarët e delegacioneve, vëzhguesve dhe sekretariatit të Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin që ndjekin konferencën, i shpreh mirënjohjen e saj të singertë Qeverisë së Mbretërisë së Suedisë, autoriteteve të qytetit të Stokholmit dhe, përmes tyre, popullit të Suedisë, për mikpritjen me gjithë zemër që ata i bënë konferencës dhe punimeve të saj dhe për kontributin për zhvillimin me sukses të konferencës.

SHTOJCA V

PIKËPAMJET E SHPREHURA NGA ORGANIZATAT JOQEVERITARE

1. Përfaqësuesit e organizatave joqeveritare të njerëzve të varfër, të shëndetit të gruas dhe të mjedisit vërejtën se POPs përbënte kërcënim të madh për shëndetin, veçanërisht për njerëzit e varfër, fëmijët dhe gratë shtatzëna. Ata shkaktojnë deformime tek fetusit dhe kancer si tek të rriturit dhe tek fëmijët. Një përfaqësues theksoi se gratë duhet të marrin pjesë plotësisht në proceset përkatëse vendimmarrëse në çdo nivel. Theks i veçantë u vu mbi rrezikun e dyoksideve

dhe përfaqësuesit bënë thirrje për eliminimin e tyre. Një përfaqësues i njerëzve të varfër tha se eksperiencia e komuniteteve të varfra me POPs-in duhet të shërbejë si një paralajmërim i hershëm për njerëzimin, i hershëm për shumicën e anëtarëve të komunitetit ndërkombëtar, por fatkeqësisht, shumë vonë për shumë njerëz të varfër. Disa përfaqësues vunë në dukje rëndësinë e krijimit të një konvente që mund të zgjerohet për të mbuluar substancat e reja dhe theksoi nevojën për burime financiare të mjaftueshme në dispozicion të vendeve në zhvillim dhe vendeve me ekonomi në tranzicion për t'iu dhënë mundësi atyre të zbatojnë kushtet e konventës së ardhshme.

2. Përfaqësues të organizatave joqeveritare të shëndetit tërhoqën vëmendjen se malaria përbënte kërcënim të madh për shëndetin në një numër të madh vendesh në zhvillim, veçanërisht në Afrikë: duke pasur kontroll të vazhdueshëm të malaries bazuar në DDT, në 1996 Afrika llogarit aktualisht 90% të rasteve me malarie në botë. Përkatësisht, ndërsa DDT duhet ndaluar në bujqësi, përdorimi i saj për kontrollin e malaries duhet të vazhdojë të lejohet, sepse ajo shpëtoi miliona jetë njerëzish.

3. Përfaqësuesi i një organizate të industrisë raportoi për bashkëpunimin ndërmjet organizatës së tij dhe FAO në Afrikë në shkatërrimin e grumbujve të vjetër të pesticideve dhe mbi aktivitetet përkatëse në Amerikën Latine, Azi dhe në Lindjen e Mesme. Përfaqësuesi i një organizate tjetër të industrisë theksoi nevojën që konventa e ardhshme të jetë realiste.

SHTOJCA VI

LISTA E KËRKESAVE PËR PËRJASHTIM SHKENCOR NË ANEKSET A DHE B DHE QËLLIMET E PRANUESHME NË SHTOJCËN B TË MARRË PARA MBYLLJES SË SESIONIT TË PESTË TË KOMITETIT

Vendi	Përfashtimi i veçantë ose qëllimi i pranueshëm
Algjeria	Përdorimi i kloradinës si element shtesë në lëndët ngjytëse të kompesatave Përdorimi i kloradinës si termiticid Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit sipas pjesës II të shtojcës Përdorimi i heptaklorit si termiticid Përdorimi i PCBs në pajisjet elektrike
Angola	Përdorimi i PCBs tek transformatorët dhe materialet e tjera që përmbajnë PCB-s akoma në shërbim
Australia	Përdorimi i mirex si termiticid
Bangladesh	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit
Botsvana	Përdorimi i kloradinës në rrugë
Brazili	Përdorimi i heptaklorit në trajtimin e drurit
Kina	Përdorimi i kloradinës si termiticid Përdorimi i kloradinës si termiticid në ndërtesa dhe diga Prodhim i hexaklorobenzene si ndërmjetës Përdorimi i hexaklorobenzene si ndërmjetës prodhim i mirex si termiticid Prodhim i DDT si ndërmjetës Përdorimi i DDT si ndërmjetës Prodhim i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm.
Komoros	Përdorimi i aldrinës si eltoparastacid dhe inseticid Përdorimi i kloradinës si ektoparastacid dhe inseticid Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm
Kosta Rika	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm

Kroacia	Përdorimi i PCBs së indentifikueshme në pajisjet që përmbajnë PCBs në vëllime më të mëdha se 5 dm ³ dhe që kanë një përqendrim prej 0.05% PCBs ose më shumë, sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se 31 dhjetor 2015.
Ekuadori	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm
Etiopia	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit për shëndetin publik në pajtim me udhëzimet e Organizatës Botërore të Shëndetësisë
India	Përdorimi i DDT për përdorim në kontrollin e vektorit dhe si ndërmjetës në prodhimin e dikofolit Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit dhe në prodhimin e dikofolit (të përfshirë në dikofol si infektues (me përqendrim maksimal 0.1%) Përdorimi i PCBs në artikujt në përdorim në përputhje me pjesën II të shtojcës A të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm. Përdorimi i dielidrinës në operacionet bujqësore (2 vjet duhen për të shteruar stoqet e mbetjeve)
Xhamaika	Përdorimi i PCBs në transformatorët që përmbajnë vaj PCB
Japonia	Përdorimi i heptaklorit si termiticid në strukturat e shtëpive
Kenia	Përdorimi i DDT në shëndetin publik për kontrollin e vektorit sipas udhëzimeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë
Lesoto	Përdorimi i PCBs tek transformatorët
Maqedonia (Republikë ish- Jugosllave)	Përdorimi i PCBs së indentifikueshme në pajisjet që përmbajnë PCB-s në vëllime më të mëdha se 5 dm ³ dhe që kanë një përqendrim prej 0.05% PCBs ose më shumë, sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se 31 dhjetor 2015.
Madagaskari	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit sipas pjesës II të shtojcës A dhe B (data e skadimit të afatit/rishikimit 10 vjet) Përdorimi i hexaklorobenzene
Malavia	Përdorimi i PCBs në pajisjet elektrike Përdorimi i DDT për kontrollin e malarjes
Mauritania	Përdorimi i PCBs në transformatorët e vjetër që përmbajnë vaj PCB Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm.
Maroku	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit Përdorimi i kloradinës si termiticid Përdorimi i PCBs në pajisjet elektrike
Mozambiku	Përdorimi i DDT në shëndetin publik për kontrollin e malarjes Përdorimi i PCBs në transformatorët
Nigeria	Përdorimi i PCBs në transformatorët që përmbajnë PCB Përdorimi i heptaklorit si tretës në pesticide
Panama	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve
Guinea e Re Papua	Përdorimi i heptaklorit si termiticid nëntokësor Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm
Polonia	Përdorimi i PCBs në pajisjet elektrike Përdorimi i hexaklorobenzene në komponimet e ndërmjetme në vende me sistem të mbyllur
Republika e Koresë	Përdorimi i kloradinës si element shtesë në lëndët ngjitëse të kompesatave Përdorimi i DDT si një infektues minimis në dikofol (maksimumi i përqendrimit 0.1%)

Federata Ruse	Përdorimi i heptaklorit në artikujt në përdorim të përgjithshëm
	Përdorimi i hexaklorobenzene si infektues mimis në klorothalonil (maksimumi i përqendrimit 0.05%)
	Përdorimi i PCBs në artikujt në përdorim në përputhje me pjesën II të shtojcës së tanishme
	Përdorimi i PCBs në tretësit dielektrike për pajisjet elektrike industriale
	Prodhi i heptaklorit për përdorim në kutitë e kabllave nëntokësore dhe si tretës në pesticide
	Përdorimi i heptaklorit për përdorim në kutitë e kabllave nëntokësore dhe si tretës në pesticide
Arabia Saudite Sllovenia	Përdorimi i hexaklorobenzene si komponent ndërmjetës dhe si tretës në pesticide
	Prodhi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organik të qëndrueshëm
	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm
Afrika e Jugut	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit për qëllimet e shëndetit publik
	Përdorimi i PCBs së indentifikueshme në pajisjet që përmbajnë PCB-s në vëllime më të mëdha se 5 dm ³ dhe që kanë një përqendrim prej 0.05% PCB-s ose më shumë, sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se 31 dhjetor 201 \$.
	Përdorimi i PCBs në transformatorët që përmbajnë PCB-s
Sudani	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm
	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit në shëndetin publik në përputhje me udhëzimet e OBSH-së
Swaziland Uganda	Përdorimi i PCBs tek transformatorët
	Përdorimi i DDT në sektorin e shëndetit publik për kontrollin e malarjes
	Përdorimi i DDT për kontrollin e vektorit të sëmundjeve/shëndetin publik në përputhje me udhëzimet e OBSH
Republika e Bashkuar e Tanzanisë	Përdorimi i vazhduar i artikujve që përmbajnë PCBs në përputhje me shtojcat A dhe B
	Përdorimi i DDT për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve (heqja e Republikës së Tanzanisë nga lista për përdorimin e hexaklorobenzene në shtojcën A).
	Përdorimi i heptaklorit në kutitë nëntokësore të kabllave
Shtetet e Bashkuara të Amerikës Jemeni	Përdorimi i heptaklorit në kutitë nëntokësore të kabllave
	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me udhëzimet e OBSH
Zambia	Përdorimi i kloradinës në rrugë
	Përdorimi i DDT për vektorin e sëmundjeve në përputhje me pjesën II të shtojcës B të Konventës së Stokholmit mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm.

SHTOJCA VII
DOKUMENTET PËRPARA KOMITETIT NË SESIONIN E TIJ TË PESTË

SIMBOLITITULLI

UNEP/POPS/INC:5/1 Axhenda e përkohshme

UNEP/POPS/INC: 5/2 Projektne B “Objektivi”

UNEP/POPS/INC: 5/3 Referimi në konventën e ardhshme mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm tek Konventa e Bazelit mbi kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të rrezikshme dhe asgjësimi i tyre.

UNEP/POPS/INC: 5/4 Mbledhja ndërsesionale mbi burimet dhe mekanizmat financiarë e mbajtur në Vevey, Zvicër nga 19-21 qershor 2000: Raport nga kryetari

UNEP/POPS/INC: 5/5 Instrument detyrues ligjor ndërkombëtar për zbatimin e veprimit ndërkombëtar mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm: Projekttekst nga kryetari

UNEP/POPS/INC 5/5 Add 1 Instrument detyrues ligjor ndërkombëtar për zbatimin e veprimit ndërkombëtar mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm: Projekttekst nga kryetari

UNEP/POPS/INC 5/6 Propozim për projektrezolutat paraprake për adoptim të mundshëm nga konferenca e agjentëve diplomatikë me autoritet të plotë

UNEP/POPS/INC5/INF/1 Ndërqeveritar të negocimit

Njoftim i skenarit për sesionin e pestë të komitetit

UNEP/POPS/INC5/INF/2 Kostoja e rrjetit të asistencës për kapacitetin e përkohshëm në nenin J his të tekstit të projektkonventës

UNEP/POPS/INCS/INF/3 Puna përkatëse mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm sipas Konventës Bazelit mbi kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të rrezikshme dhe asgjësimi i tyre

UNEP/POPS/INCS/INF/4 Puna përkatëse mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm sipas Organizatës Botërore të Ushqimit të Kombeve të Bashkuara

UNEP/POPS/INC/5 Lista origjinale e veprimeve mbi reduktimin dhe/ose eliminimin e shkarkimeve të ndotësve organikë të qëndrueshëm

UNEP/POPS/INCS/INF/6 Puna përkatëse mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm sipas Fasilitetit të Mjedisit Global

UNEP/POPS/INCS/INF/7 Grafiku dhe nevojat financiare për përfundimin e negociimeve për një instrument detyrues ligjor ndërkombëtar për zbatimin e veprimit ndërkombëtar mbi disa ndotës organikë të qëndrueshëm

UNEP/POPS/INCS/NF/8 Sesioni i tretë i Forumit Ndërqeveritar mbi Sigurimin Kimik: Raporti përfundimtar

UNEP/POPS/INCS/INF/9 Puna përkatëse mbi ndotësit organikë të qëndrueshëm sipas Organizatës Botërore të Shëndetësisë

UNEP/POPS/INCS/INF/10 Dokumentet përpara Komitetit Ndërqeveritar të Negocimit për një instrument detyrues ligjor ndërkombëtar për zbatimin e veprimit ndërkombëtar mbi disa noq në sesionin e tij të pestë

UNEP/POPS/INC5/JNF/11/Rev.1 Lista e përkohshme e pjesëmarrësve

UNEP/POPS/INC5/INF/12/Rev.1 Lista e kërkesave për përjashtime të veçanta të vendeve në shtojcat A dhe B gjatë sesionit të pestë të komitetit

UNEP/POPS/INC.4/5/Corr.1 Raport për Komitetin Ndërqeveritar të Negocimit për një instrument detyrues ligjor ndërkombëtar mbi disa noq në sesionin e tij të pestë: ndreqje gabimesh

LIGJ
Nr.10 379, datë 24.2.2011

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË KONVENTËN E
BASHKUAR “PËR SIGURINË E MENAXHIMIT TË LËNDËS DJEGËSE TË
KONSUMUAR DHE PËR SIGURINË E MENAXHIMIT TË MBETJEVE
RADIOAKTIVE”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në konventën e bashkuar “Për sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe për sigurinë e menaxhimit të mbetjeve radioaktive”, sipas tekstit bashkëlidhur.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6916, datë 8.3.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

KONVENTA E BASHKUAR
**PËR SIGURINË E MENAXHIMIT TË LËNDËS DJEGËSE TË KONSUMUAR DHE
SIGURINË E MENAXHIMIT TË MBETJEVE RADIOAKTIVE**

Preambula

Palët kontraktuese:

i) duke pranuar se funksionimi i reaktorëve bërthamorë gjeneron lëndë djegëse të konsumuar dhe mbetje radioaktive dhe që aplikime të tjera të teknologjive bërthamore gjenerojnë gjithashtu mbetje radioaktive;

ii) duke pranuar se të njëjtat objektiva sigurie zbatohen si për menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar, edhe për mbetjet radioaktive;

iii) duke riafirmuar rëndësinë ndaj komunitetit ndërkombëtar të garantimit që për sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive janë planifikuar dhe zbatuar praktika të sigurta;

iv) duke pranuar rëndësinë e informimit të publikut për çështjet që lidhen me sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive;

v) duke dëshiruar të promovojnë një kulturë bërthamore efektive në të gjithë botën;

vi) duke riafirmuar se përgjegjësia përfundimtare për garantimin e sigurisë së lëndës djegëse të konsumuar bërthamore dhe të mbetjeve radioaktive i takon shtetit;

vii) duke pranuar se përcaktimi i politikës së ciklit të lëndës djegëse bërthamore i takon shtetit, disa shtete e konsiderojnë lëndën djegëse të konsumuar si një burim të vlefshëm që duhet të ripërpunohet, të tjerë zgjedhin depozitimin përfundimtar të saj;

viii) duke pranuar se lënda djegëse e konsumuar dhe mbetjet radioaktive, të cilat nuk përfshihen në këtë Konventë, pasi ato janë brenda programeve ushtarake ose të mbrojtjes, duhet të menaxhohen në përputhje me objektivat e deklaruara në këtë Konventë;

ix) duke afirmuar rëndësinë e bashkëpunimit ndërkombëtar për forcimin e sigurisë së lëndës djegëse bërthamore dhe menaxhimit të mbetjeve radioaktive nëpërmjet mekanizmave dypalësh dhe shumëpalëshe, dhe nëpërmjet kësaj Konvente nxitëse;

x) duke i kushtuar vëmendje nevojave të vendeve në zhvillim dhe veçanërisht të shteteve më pak të zhvilluara, si dhe të shteteve me ekonomi në tranzicion dhe të nevojës për të lehtësuar mekanizmat që ekzistojnë për të ndihmuar në përmbushjen e të drejtave dhe detyrimeve të tyre, të vendosura në këtë Konventë nxitëse;

xi) të bindur që mbetjet radioaktive kurdoherë në përputhje me sigurinë e menaxhimit të këtyre materialeve, duhet të depozitohen në shtetin në të cilin ato u krijuan, ndërkohë duke pranuar se në rrethana të caktuara, menaxhimi i sigurt dhe efikas i lëndës djegëse të konsumuar dhe i mbetjeve radioaktive mund të nxitet nëpërmjet marrëveshjeve ndërmjet palëve kontraktuese për të përdorur instalimet në një prej tyre në interes të palëve të tjera, veçanërisht kur mbetjet rrjedhin nga projektet e përbashkëta;

xii) duke pranuar se çdo shtet ka të drejtën të ndalojë importimin e lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive të huaja në territorin e tij;

xiii) duke mbajtur parasysh Konventën për sigurinë bërthamore (1994), Konventën për njoftimin e shpejtë të një aksidenti bërthamor (1986), Konventën për ndihmë në rastin e një aksidenti bërthamor ose emergjence radiologjike (1986), Konventën për mbrojtjen fizike të materialit bërthamor (1980), Konventën për parandalimin e ndotjeve detare nga hedhja e mbetjeve dhe e materialeve të tjera, të amenduar (1994) dhe instrumente të tjera ndërkombëtare që lidhen me to;

xiv) duke mbajtur parasysh parimet në përmbajtje të materialit ndërinstitucional “Standardet ndërkombëtare bazë të sigurisë për mbrojtjen nga rrezatimet jonizuese dhe për sigurinë e burimeve të rrezatimeve” (1996), në bazat e sigurisë të ANEA-s me titull “Parimet e menaxhimit të mbetjeve radioaktive” (1995) dhe në standardet ndërkombëtare ekzistuese që lidhen me sigurinë dhe transportin e materialeve radioaktive;

xv) duke iu referuar kapitullit 22 të agjendës 21 të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për mjedisin dhe zhvillimin në Rio de Zhaniero, e miratuar në 1992, e cila riafirmon rëndësinë kryesore të menaxhimit të sigurt dhe të rregullt nga pikëpamja mjedisore të mbetjeve radioaktive;

xvi) duke pranuar dëshirën e forcimit të sistemit të kontrollit ndërkombëtar të zbatuar në mënyrë specifike për mbetjet radioaktive, siç referohet në nenin 1(3) të Konventës së Bazelit për kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbetjeve të rrezikshme dhe depozitimit të tyre (1989);

kanë rënë dakord për sa më poshtë:

KAPITULLI 1 OBJEKTIVAT, PËRKUFIZIMET DHE FUSHA E ZBATIMIT

Neni 1 **Objektivat**

Objektivat e kësaj Konvente janë:

i) të arrijë dhe të ruajë një nivel të lartë mbarëbotëror të sigurisë së menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive, nëpërmjet forcimit të masave kombëtare dhe bashkëpunimit ndërkombëtar, duke përfshirë, sipas rastit, bashkëpunimin teknik të lidhur me sigurinë;

ii) të garantojë që gjatë të gjitha etapave të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive ekziston mbrojtje efektive ndaj rreziqeve potenciale, në mënyrë që individët, shoqëria dhe mjedisi të jenë të mbrojtur nga pasojat e dëmshme të rrezatimeve jonizuese, tani dhe

në të ardhmen, në mënyrë që nevojat dhe aspiratat e brezit të tanishëm të përmbushen pa cenuar aftësinë e brezave të ardhshëm për të përmbushur nevojat dhe aspiratat e tyre;

iii) të parandalojë aksidentet me pasoja radiologjike dhe të zbusë pasojat e tyre kur ato ndodhin gjatë çdo etape të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive.

Neni 2 Përkufizimet

Për qëllimet e kësaj Konvente:

a) “Mbyllje” nënkupton përfundimin e të gjitha operacioneve në pak kohë pas vendosjes së lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive në një instalim depozitues. Kjo përfshin punimet inxhinierike përfundimtare ose punime të tjera që kërkojnë për të sjellë instalimin në kushte që ai të jetë i sigurt në planin afatgjatë.

b) “Çklasifikim” nënkupton të gjitha hapat që çojnë në çlirimin e një instalimi bërthamor, i ndryshëm nga një instalim depozitues, nga kontrolli rregullator. Këto hapa përfshijnë procesin e eliminimit të ndotjeve dhe të çmontimit.

c) “Shkarkime” nënkupton shkarkimet e planifikuara dhe të kontrolluara në mjedis, si një praktikë e ligjshme, brenda kufijve të lejuar nga organi rregullator, të materialeve radioaktive të lëngëta ose të gazta që rrjedhin nga instalimet bërthamore të licencuara gjatë funksionimit normal të tyre.

d) “Depozitim” nënkupton vendosjen e lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive në një instalim të përshtatshëm, pa synuar nxjerrjen e tyre nga instalimi.

e) “Licencë” nënkupton çdo autorizim, leje ose certifikatë që jepet nga enti rregullator për kryerjen e veprimtarive që lidhen me menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive.

f) “Instalim bërthamor” nënkupton një instalim civil dhe truallin, ndërtesat dhe pajisjet e lidhura me të, në të cilin prodhohen, përpunohen, përdoren, trajtohen, ruhen ose depozitohen materiale radioaktive në sasi që kërkojnë mbajtjen parasysh të sigurisë.

g) “Koha e operimit” nënkupton periudhën gjatë të cilës një instalim i menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose i mbetjeve radioaktive përdoret për qëllimin për të cilin është ndërtuar. Në rastin e një instalimi depozitues, periudha fillon kur në të vendoset për herë të parë lënda djegëse e konsumuar ose mbetjet radioaktive dhe mbaron me mbylljen e instalimit.

h) “Mbetje radioaktive” nënkupton një material radioaktiv në formë të ngurtë, të lëngët ose të gaztë, për të cilën nga pala kontraktuese ose nga persona juridikë ose fizikë, vendimi i të cilëve pranohet nga pala kontraktuese, nuk parashikohet asnjë përdorim i mëtejshëm dhe që kontrollohet si mbetje radioaktive nga enti rregullator sipas kuadrit legjislativ dhe rregullator të palës kontraktuese.

i) “Menaxhim i mbetjeve radioaktive” nënkupton të gjitha veprimtaritë, duke përfshirë veprimtaritë mbi nxjerrjen nga përdorimi, që lidhen me trajtimin, trajtimin paraprak, trajtimin, kondicionimin, ruajtjen ose depozitimin e mbetjeve radioaktive, duke përjashtuar transportimin jashtë vendit. Ai mund të përfshijë edhe shkarkimet.

j) “Instalim për menaxhimin e mbetjeve radioaktive” nënkupton çdo shërbim ose instalim, qëllimi parësor i të cilit është menaxhimi i mbetjeve radioaktive, duke përfshirë një instalim bërthamor në procesin e nxjerrjes jashtë përdorimit vetëm nëse ai është projektuar nga pala kontraktuese si instalim për menaxhimin e mbetjeve radioaktive.

k) “Organ rregullator” nënkupton çdo organ ose organe, të cilit/të cilave i/u është dhënë nga pala kontraktuese autoriteti ligjor për të rregulluar çdo aspekt të sigurisë së lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive, duke përfshirë dhënien e licencave.

l) “Ripërpunim” nënkupton një proces ose operacion, qëllimi i të cilit është ekstraktimi i izotopeve radioaktive nga lënda djegëse e konsumuar për përdorim të mëtejshëm.

m) "Burim i mbyllur" nënkupton një material radioaktiv që është i mbyllur në mënyrë të përhershme në një kapsulë ose i lidhur fuqimisht dhe në formë të ngurtë, duke përjashtuar elementet e lëndës djegëse të reaktorit.

n) "Lëndë djegëse e konsumuar" nënkupton lëndën djegëse bërthamore që është rrezatuar dhe është nxjerrë në mënyrë të përhershme nga qendra e reaktorit.

o) "Menaxhimi i lëndës djegëse të konsumuar" nënkupton të gjitha aktivitetet që lidhen me ruajtjen e lëndës djegëse të konsumuar, duke përjashtuar transportimin jashtë vendit të ruajtjes. Ai mund të përfshijë edhe shkarkimet.

p) "Instalim i menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar" nënkupton çdo pajisje ose instalim, qëllimi parësor i të cilit/ës është menaxhimi i lëndës djegëse të konsumuar.

q) "Shtet i destinacionit" nënkupton një shtet në të cilin është planifikuar ose po kryhet një lëvizje ndërkufitare.

r) "Shtet i origjinës" nënkupton një shtet nga i cili është planifikuar të fillojë ose ka filluar një lëvizje ndërkufitare.

s) "Shtet i transitit" nënkupton një shtet i ndryshëm nga shteti i origjinës ose shteti i destinacionit, nëpër territorin e të cilit është planifikuar ose po kryhet një lëvizje ndërkufitare.

t) "Ruajtje" nënkupton mbajtjen e lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive në një instalim që siguron kontrollin, me synim lëvizjen e tyre;

u) "Lëvizje ndërkufitare" nënkupton çdo dërgesë të lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive nga shteti i origjinës tek shteti i destinacionit.

Neni 3

Fusha e zbatimit

1. Kjo Konventë zbatohet ndaj sigurisë së menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar, kur lënda djegëse e konsumuar rrjedh nga operimi i reaktorëve bërthamorë civilë. Lënda djegëse e konsumuar që mbahet në instalimet ripërpunuese si pjesë e aktiviteteve ripërpunuese nuk mbulohet nga zbatimi i kësaj Konvente, nëse pala kontraktuese nuk deklaron se ripërpunimi është pjesë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar.

2. Kjo Konventë zbatohet ndaj sigurisë së menaxhimit të mbetjeve radioaktive që rrjedhin nga aplikimet civile. Megjithatë, kjo Konventë nuk zbatohet ndaj mbetjeve që përmbajnë vetëm materiale radioaktive, të cilat ndodhen në natyrë dhe nuk rrjedhin nga cikli i lëndës djegëse bërthamore, nëse ato nuk përbëjnë një burim të konsumuar ose nuk deklarohen si mbetje radioaktive për qëllimet e kësaj Konvente nga pala kontraktuese.

3. Kjo Konventë nuk zbatohet ndaj sigurisë së menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose mbetjeve radioaktive brenda programeve të mbrojtjes ose ushtarake, nëse nuk deklarohet si lëndë djegëse e konsumuar ose mbetje radioaktive për qëllimet e kësaj Konvente nga pala kontraktuese. Megjithatë, kjo Konventë zbatohet për sigurinë e lëndës djegëse të konsumuar ose mbetjeve radioaktive nga programet e mbrojtjes ose ushtarake nëse dhe kur materiale të tilla transferohen në mënyrë të përhershme dhe menaxhohen tërësisht brenda programeve civile.

4. Kjo Konventë zbatohet edhe ndaj shkarkimeve, siç parashikohet nga nenet 4, 7, 11, 14, 24 dhe 26.

KAPITULLI 2

SIGURIA E MENAXHIMIT TË LËNDËS DJEGËSE TË KONSUMUAR

Neni 4

Kërkesat e përgjithshme të sigurisë

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që në të gjitha etapat e menaxhimit të lëndës djegëse, individët, shoqëria dhe mjedisi të jenë të mbrojtura në nivel të mjaftueshëm nga rreziqet radiologjike.

Duke vepruar kështu, çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur:

- i) për të garantuar që kriticiteti dhe heqja e nxehtësisë së mbetur të prodhuar gjatë menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar të jenë trajtuar në nivel të mjaftueshëm;
- ii) për të garantuar që prodhimi i mbetjeve radioaktive të lidhura me menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar të jetë ruajtur në minimumin e mundshëm, në përputhje me llojin e politikës së lëndës djegëse të miratuar;
- iii) për të marrë parasysh ndërvlerësinë ndërmjet hapave të ndryshëm në menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar;
- iv) për të siguruar mbrojtjen efektive të individëve, shoqërisë dhe mjedisit, duke zbatuar në nivel kombëtar metoda mbrojtëse të përshtatshme të miratuara nga organi rregullator në kuadrin e legjislacionit të tij kombëtar, i cili është në përputhje me kriteret dhe standardet e miratuara në nivel ndërkombëtar;
- v) për të marrë parasysh rreziqet kimike, biologjike dhe të tjera që mund të jenë të lidhura me menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar;
- vi) për t'u përpjekur që të shmangë veprime të cilat shkaktojnë ndikime të parashikuara në mënyrë të arsyeshme te brezat e ardhshëm, më të mëdha se ato të lejuara për brezin e tanishëm;
- vii) për të synuar shmangien e vendosjes së barrëve të panevojshme për brezat e ardhshëm.

Neni 5

Instalimet ekzistuese

Çdo palë kontraktuese merr hapat e nevojshëm për të shqyrtuar sigurinë e çdo instalimi manaxhues ekzistues në kohën e hyrjes në fuqi të Konventës për atë palë kontraktuese dhe garanton që, nëse është e nevojshme, të bëhen të gjitha përmirësimet e mundshme për rritjen e sigurisë së këtij instalimi.

Neni 6

Vendosja e instalimeve të propozuara

1. Çdo palë kontraktuese merr hapat e nevojshëm për të siguruar që janë hartuar dhe zbatuar procedurat për një instalim manaxhues të lëndës djegëse të konsumuar të propozuar:

- i) për të vlerësuar të gjithë faktorët e lidhur me vendin, të cilët mund të ndikojnë në sigurinë e një instalimi të tillë gjatë kohës së tij të punës;
- ii) për të vlerësuar ndikimet e mundshme të sigurisë së instalimit për individët, shoqërinë dhe mjedisin;
- iii) për të përgatitur informacion për sigurinë e një instalimi të tillë, i cili vihet në dispozicion të publikut;
- iv) për t'u konsultuar me palët kontraktuese në afërsinë e një instalimi të tillë, se sa është e mundur që ata të preken nga ky instalim dhe t'u sigurojë, me kërkesën e tyre, të dhëna të përgjithshme për instalimin, për t'i aftësuar ata të vlerësojnë ndikimet e mundshme të sigurisë së instalimit mbi territorin e tyre.

2. Duke vepruar kështu, çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për t'u siguruar që instalime të tilla nuk do të kenë pasoja të papranueshme për palët e tjera kontraktuese, duke u vendosur në përputhje me nenin 4.

Neni 7

Projektimi dhe ndërtimi i instalimeve

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që:

- i) projektimi dhe ndërtimi i instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar siguron masa të përshtatshme për të kufizuar ndikimet e mundshme radiologjike tek individët, shoqëria dhe mjedisi, duke përfshirë edhe ato nga shkarkimet ose çlirimet e pakontrolluara;

ii) në stadin e projektimit janë marrë parasysh planet konceptuale dhe kur është e nevojshme, kushtet teknike për nxjerrjen jashtë përdorimit të instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar;

iii) teknologjitë e përfshira në projektimin dhe ndërtimin e instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar janë mbështetur tek përvoja, testimi ose analizat.

Neni 8

Vlerësimi i sigorisë së instalimeve

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që:

i) përpara ndërtimit të një instalimi të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar, duhet të kryhet një vlerësim sistematik i sigorisë dhe një vlerësim mjedisor në përshtatje me rrezikun e paraqitur nga instalimi dhe që mbulon kohën e tij të punës;

ii) përpara operimit të një instalimi të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar, duhet të përgatitet, kur çmohet e nevojshme, një version i përditësuar dhe i hollësishëm i vlerësimit të sigorisë dhe i vlerësimit mjedisor për të plotësuar vlerësimin e përmendur në paragrafin “i”.

Neni 9

Operimi i instalimeve

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që:

i) licenca e operimit të një instalimi menaxhues të lëndës djegëse të konsumuar bazohet në një vlerësim të duhur, siç përcaktohet në nenin 8 dhe është kusht për përmbushjen e programit të vënies në punë, duke treguar që instalimi i ndërtuar është në përputhje me projektin dhe kërkesat e sigorisë;

ii) kufijtë dhe kushtet e operimit që rrjedhin nga testimi, përvoja e punës dhe vlerësimi, siç përcaktohet në nenin 8, përcaktohen dhe rishikohen sipas nevojës;

iii) operimi, mirëmbajtja, monitorimi, inspektimi dhe testimi i instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar janë kryer në përputhje me procedurat e vendosura;

iv) mbështetja inxhinierike dhe teknike në të gjitha fushat e lidhura me sigurinë vihet në dispozicion gjatë gjithë kohës së punës të një instalimi menaxhues të lëndës djegëse të konsumuar;

v) incidentet e rëndësishme të sigorisë i raportohen në kohë entit rregullator nga mbajtësi i licencës;

vi) janë vendosur programe për mbledhjen dhe analizimin e përvojës që lidhet me operimin dhe që rezultatet shpallen, sipas rastit;

vii) janë përgatitur dhe përditësuar, sipas nevojës, planet për nxjerrjen jashtë përdorimit të një instalimi për menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar, duke përdorur informacionin e përfutur gjatë kohës së punës së instalimit dhe janë shqyrtuar nga enti rregullator.

Neni 10

Depozitimi përfundimtar i lëndës djegëse të konsumuar

Nëse një palë kontraktuese, sipas kuadrit të saj ligjor dhe rregullator, ka projektuar lëndën djegëse të konsumuar për depozitim përfundimtar, depozitimi përfundimtar i kësaj lënde djegëse të konsumuar bëhet në përputhje me detyrimet e kapitullit 3 që lidhen me depozitimin përfundimtar të mbetjeve radioaktive.

KAPITULLI 3

SIGURIA E MENAXHIMIT TË MBETJEVE RADIOAKTIVE

Neni 11

Kërkesat e përgjithshme të sigurisë

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që në të gjitha etapat e menaxhimit të mbetjeve radioaktive, individët, shoqëria dhe mjedisi të jenë të mbrojtur në nivel të mjaftueshëm nga rreziqet radiologjike dhe rreziqe të tjera.

Duke vepruar kështu, çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur:

- i) për të siguruar që kriticiteti dhe heqja e nxehtësisë së mbetur të prodhuar gjatë menaxhimit të mbetjeve radioaktive të jenë trajtuar në nivel të mjaftueshëm;
- ii) për të siguruar që prodhimi i mbetjeve radioaktive të ruhet në minimumin e mundshëm;
- iii) për të marrë parasysh ndërvarësinë ndërmjet hapave të ndryshëm në menaxhimin e mbetjeve radioaktive;
- iv) për të siguruar mbrojtjen efektive të individëve, shoqërisë dhe mjedisit, duke zbatuar në nivel kombëtar metoda mbrojtëse të përshtatshme të miratuara nga organi rregullator në kuadrin e legjislacionit të tij kombëtar, i cili është në përputhje me kriteret dhe standardet e miratuara në nivel ndërkombëtar;
- v) për të marrë parasysh rreziqet kimike, biologjike dhe të tjera që mund të jenë të lidhura me menaxhimin e mbetjeve radioaktive;
- vi) për t'u përpjekur që të shmangë veprime të cilat shkaktojnë pasoja të parashikuara në mënyrë të arsyeshme tek brezat e ardhshëm, më të mëdha sesa ato të lejuara për brezin e tanishëm;
- vii) për të synuar shmangien e vendosjes së barrëve të panevojshme tek brezat e ardhshëm.

Neni 12

Instalimet ekzistuese dhe praktikrat e kaluara

Çdo palë kontraktuese merr në kohën e duhur hapat e nevojshëm për të shqyrtuar:

- i) sigurinë e çdo instalimi menaxhues të mbetjeve radioaktive ekzistuese në kohën e hyrjes në fuqi të Konventës për atë palë kontraktuese dhe të sigurojë që, nëse është e nevojshme, të bëhen të gjitha përmirësimet e mundshme për rritjen e sigurisë të këtij instalimi.
- ii) rezultatet e praktikave të kaluara, me qëllim për të përcaktuar, nëse është e nevojshme, ndonjë ndërhyrje për arsye të mbrojtjes nga rrezatimi, duke mbajtur parasysh që zvogëlimi në dëmin që rezulton nga zvogëlimi i dozës duhet të jetë i mjaftueshëm për të justifikuar dëmin dhe koston, duke përfshirë kostot sociale të ndërhyrjes.

Neni 13

Vendosja e instalimeve të propozuara

1. Çdo palë kontraktuese merr hapat e nevojshëm për të siguruar që janë hartuar dhe zbatuar procedurat për një instalim menaxhues të mbetjeve radioaktive të propozuar:

- i) për të vlerësuar të gjithë faktorët e lidhur me vendin, të cilët mund të ndikojnë në sigurinë e një instalimi të tillë gjatë kohës së tij të punës, si dhe të një instalimi depozitues pas mbylljes;
- ii) për të vlerësuar ndikimet e mundshme të sigurisë së një instalimi të tillë për individët, shoqërinë dhe mjedisin, duke mbajtur parasysh zhvillimin e mundshëm të kushteve të vendit të instalimit depozitues pas mbylljes;
- iii) për të përgatitur informacion për sigurinë e një instalimi të tillë, i cili i vihet në dispozicion publikut;
- iv) për t'u konsultuar me palët kontraktuese në afërsinë e një pajisjeje të tillë, sesa është e

mundur që ata të preken nga ky instalim dhe t'u sigurojë atyre, sipas kërkesës, të dhëna të përgjithshme që lidhen me instalimin për t'i aftësuar ata të vlerësojnë ndikimet e mundshme të sigurisë së instalimit mbi territorin e tyre.

2. Duke vepruar kështu, çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që instalime të tilla nuk do të kenë pasoja të papranueshme për palët e tjera kontraktuese, duke u vendosur në përputhje me kërkesat e përgjithshme të sigurisë të nenit 11.

Neni 14

Projektimi dhe ndërtimi i instalimeve

Çdo palë kontraktuese duhet të marrë hapat e përshtatshëm për të siguruar që:

i) projektimi dhe ndërtimi i një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive siguron masa të përshtatshme për të kufizuar ndikimet e mundshme radiologjike tek individët, shoqëria dhe mjedisi, duke përfshirë edhe ato nga shkarkimet ose çlirimet e pakontrolluara;

ii) në stadin e projektimit janë marrë parasysh planet konceptuale dhe kur është e nevojshme kushtet teknike për çklasifikimin e instalimit të menaxhimit të mbetjeve radioaktive të konsumuara, i ndryshëm nga instalimet e depozitimit përfundimtar;

iii) teknologjitë e përfshira në projektimin dhe ndërtimin e instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar janë mbështetur tek përvoja, testimi ose analizat.

iv) teknologjitë e përfshira në projektimin dhe ndërtimin e një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive mbështeten tek përvoja, testimi dhe analizat.

Neni 15

Vlerësimi i sigurisë së instalimeve

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për t'u siguruar që:

i) përpara ndërtimit të një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive të kryhet një vlerësim sistematik i sigurisë dhe një vlerësim mjedisor në përshtatje me rrezikun e paraqitur nga instalimi dhe që mbulon kohën e tij të punës;

ii) për më tepër, përpara ndërtimit të një instalimi të depozitimit përfundimtar, duhet të bëhet një vlerësim sistematik i sigurisë dhe një vlerësim mjedisor për periudhën pas mbylljes së instalimit dhe rezultatet duhet të vlerësohen sipas kriterëve të vendosura nga organi rregullator;

iii) përpara operimit të një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive duhet të përgatitet, kur çmohet e nevojshme, një version i përditësuar dhe i hollësishëm i vlerësimit të sigurisë dhe i vlerësimit mjedisor për të plotësuar vlerësimet e përmendura në paragrafin "i".

Neni 16

Operimi i instalimeve

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që:

i) licenca për të operuar një instalim menaxhues të mbetjeve radioaktive të bazohet në një vlerësim të përshtatshëm, siç përcaktohet në nenin 15 dhe është kusht për përmbushjen e programit të vënies në punë, duke treguar që instalimi i ndërtuar është në përputhje me projektin dhe kërkesat e sigurisë;

ii) kufijtë dhe kushtet e operimit që rrjedhin nga testimet, përvoja e punës dhe vlerësimet, siç përcaktohet në nenin 15 janë përcaktuar dhe rishikuar sipas nevojës;

iii) operimi, mirëmbajtja, monitorimi, inspektimi dhe testimi i një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive janë kryer në përputhje me procedurat e vendosura. Për një instalim depozitues përfundimtar, rezultatet e marra duhet të përdoren për të verifikuar dhe shqyrtuar vlefshmërinë e pranimeve të bëra dhe për të përditësuar vlerësimet siç përcaktohet në nenin 15 për periudhën pas mbylljes;

- iv) mbështetja inxhinierike dhe teknike në të gjitha fushat e lidhura me sigurinë vihet në dispozicion gjatë gjithë kohës së punës së një instalimi të menaxhimit të mbetjeve radioaktive;
- (v) janë zbatuar procedurat për karakterizimin dhe veçimin e lëndëve radioaktive;
- vi) incidentet e rëndësishme për sigurinë i raportohen në kohë organit rregullator nga mbajtësi i licencës;
- vii) janë vendosur programe për mbledhjen dhe analizimin në lidhje me përvojën e operimit dhe që rezultatet janë shpallur sipas rastit;
- viii) janë përgatitur dhe përditësuar, siç nevojitet, planet për çklasifikimin e një instalimi për menaxhimin e mbetjeve radioaktive, i ndryshëm nga një instalim depozitimi përfundimtar, duke përdorur informacionin e përfutur gjatë kohës së punës së instalimit dhe janë shqyrtuar nga organi rregullator;
- ix) janë përgatitur dhe përditësuar planet për mbylljen e një instalimi depozitues përfundimtar, sipas nevojës, duke përdorur informacionin e përfutur gjatë kohës së punës së instalimit dhe janë shqyrtuar nga organi rregullator.

Neni 17

Masat institucionale pas mbylljes

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që pas mbylljes së një instalimi depozitues përfundimtar:

- i) janë ruajtur të dhënat e vendit, projektit dhe inventarit të këtij instalimi, të kërkuara nga organi rregullator;
- ii) janë kryer kontrole institucionale aktive ose pasive, si për shembull monitorimi ose kufizimet e hyrjeve, nëse kërkohen; dhe
- iii) nëse është zbuluar gjatë çdo periudhe të kontrollit institucional, një çlirim i paplanifikuar i lëndëve radioaktive në mjedis, janë zbatuar masat ndërhyrëse, sipas nevojës.

KAPITULLI 4

DISPOZITAT E SIGURISË SË PËRGJITHSHME

Neni 18

Masat zbatuese

Çdo palë kontraktuese brenda kuadrit të ligjeve kombëtare, merr masa legislative, rregullatore dhe administrative dhe hapa të tjerë të nevojshëm për zbatimin e detyrimeve të saj sipas kësaj Konvente.

Neni 19

Kuadri ligjor dhe rregullator

1. Çdo palë kontraktuese vendos dhe ruan një kuadër ligjor dhe rregullator për të administruar sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive.

2. Ky kuadër ligjor dhe rregullator garanton:

- i) vendosjen e kërkesave dhe rregulloreve kombëtare të sigurisë të zbatueshme për sigurinë e rrezatimeve;
- ii) një sistem licencimi të aktiviteteve menaxhuese të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive;
- iii) një sistem të ndalimit të operimit të një instalimi të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive pa një licencë;
- iv) një sistem të një kontrolli të përshtatshëm kombëtar, të inspektimit rregullator, të dokumentimit dhe raportimit;

v) forcimin e rregulloreve të zbatueshme dhe të kushteve të licencës;
vi) një ndarje të qartë të përgjegjësiave të enteve të përfshira në hapat e ndryshëm të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe të mbetjeve radioaktive.

3. Palët kontraktuese marrin përgjegjësitë e duhura të objektivave të kësaj Konvente kur konsiderojnë nëse duhet të trajtojnë materialet radioaktive si mbetje radioaktive.

Neni 20

Organi rregullator

1. Çdo palë kontraktuese vendos ose përcakton një organ rregullator të ngarkuar me zbatimin e kuadrit ligjor dhe rregullator, siç përmendet në nenin 19 dhe me autoritetin, kompetencën, burimet financiare dhe njerëzore të mjaftueshme për të përmbushur përgjegjësitë e tij të përcaktuara.

2. Çdo palë kontraktuese, në përputhje me kuadrin e saj ligjor dhe rregullator, merr hapat e duhur për të garantuar pavarësinë efektive të funksioneve rregullatore nga funksionet e tjera ku organizatat janë përfshirë, si në menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive, dhe në rregulloret e tyre.

Neni 21

Përgjegjësitë e mbajtësit të licencës

1. Çdo palë kontraktuese garanton që përgjegjësia parësore për sigurinë e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose mbetjeve radioaktive mbetet mbi mbajtësin e licencës përkatëse dhe merr hapat e duhur për të garantuar që çdo mbajtës licence përmbush përgjegjësitë e tij.

2. Nëse nuk ka mbajtës të tillë licence ose palë tjetër përgjegjëse, përgjegjësia mbetet mbi palën kontraktuese e cila ka juridiksionin mbi lëndën djegëse të konsumuar ose mbi mbetjet radioaktive.

Neni 22

Burimet financiare dhe njerëzore

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që:

i) ka në dispozicion personel të kualifikuar, sipas nevojës, për aktivitetet e lidhura me sigurinë gjatë kohës së punës të instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive;

ii) burime financiare të mjaftueshme janë vënë në dispozicion për të mbështetur sigurinë e instalimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive gjatë kohës së punës dhe për nxjerrjen jashtë përdorimit;

iii) janë përgatitur dispozita financiare të cilat bëjnë të mundur kontrollin e përshtatshëm institucional dhe masa monitoruese që ato të vazhdojnë për periudhën që çmohet e nevojshme pas mbylljes së instalimit të depozitimit përfundimtar.

Neni 23

Garantimi i cilësisë

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që janë përgatitur dhe zbatuar programe të përshtatshme të garantimit të cilësisë në lidhje me menaxhimin e lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive.

Neni 24

Mbrojtja operationale nga rrezatimet

1. Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që gjatë kohës së operimit të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar dhe mbetjeve radioaktive;

i) ekspozimet e rrezatimeve të punonjësve dhe publikut të shkaktuara nga instalimi duhet të ruhen në nivel aq të ulët sa mund të arrihet në mënyrë të arsyeshme, duke mbajtur parasysh faktorët ekonomikë dhe socialë;

ii) asnjë individ nuk duhet të ekspozohet, në situata normale, ndaj dozave të rrezatimit që tejkalojnë nivelet kombëtare për kufizimin e dozave, të cilat janë në përputhje me standardet e certifikuara ndërkombëtare të mbrojtjes nga rrezatimet; dhe

iii) duhet të merren masa për të parandaluar çlirimin e paplanifikuar dhe të pakontrolluar të lëndëve radioaktive në mjedis.

2. Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që shkarkimet të kufizohen:

i) të ruajë ekspozimet nga rrezatimet në nivel aq të ulët sa mund të arrihet në mënyrë të arsyeshme duke mbajtur parasysh faktorët ekonomikë dhe socialë; dhe

ii) që asnjë individ nuk duhet të ekspozohet, në situata normale, ndaj dozave të rrezatimit që tejkalojnë nivelet kombëtare për kufizimin e dozave, të cilat janë në përputhje me standardet e certifikuara ndërkombëtare të mbrojtjes nga rrezatimet.

3. Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar që gjatë kohës së operimit të një instalimi bërthamor të licencuar, në rastin e një çlirimi të paplanifikuar ose të pakontrolluar të lëndëve radioaktive në mjedis, të zbatohen masa korrigjuese të përshtatshme për të kontrolluar çlirimin dhe për të zbutur pasojat e tij.

Neni 25

Gatishmëria në raste emergjencash

1. Çdo palë kontraktuese garanton që përpara dhe gjatë funksionimit të një instalimi të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive ekzistojnë plane emergjence në vend dhe, kur është e nevojshme, edhe jashtë tij. Këto plane emergjence testohen me një nivel të përshtatshëm shpeshtësie.

2. Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për përgatitjen dhe testimin e planeve të emergjencës për territorin e tij në masën që mund të preket në rastin e një emergjence në një instalim të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar ose të mbetjeve radioaktive në afërsi të territorit të tij.

Neni 26

Çklasifikimi

Çdo palë kontraktuese merr hapat e duhur për të garantuar çklasifikimin e një instalimi bërthamor. Këto hapa garantojnë që:

i) janë në dispozicion personel i kualifikuar dhe burime financiare të mjaftueshme;

ii) janë zbatuar dispozitat e nenit 24 në lidhje me mbrojtjen operationale nga rrezatimet, me shkarkimet dhe çlirimet e pakontrolluara dhe të paplanifikuara;

iii) janë mbajtur të dhëna për informacionet e rëndësishme të çklasifikimit.

KAPITULLI 5 DISPOZITA TË NDRYSHME

Neni 27

Lëvizja ndërkufitare

1. Çdo palë kontraktuese e përfshirë në lëvizjen ndërkufitare merr të gjitha hapat e duhur për të garantuar që kjo lëvizje është ndërmarrë në përputhje me dispozitat e kësaj Konvente dhe instrumentet ndërkombëtare detyrues përkatëse.

Duke vepruar në këtë mënyrë:

i) një palë kontraktuese që është një shtet origjine merr hapat e duhur për të garantuar që lëvizja ndërkufitare është e autorizuar dhe kryhet vetëm me njoftimin dhe pëlqimin paraprak të shtetit të destinacionit;

ii) lëvizja ndërkufitare nëpërmjet shteteve të transitit është subjekt i atyre detyrimeve ndërkombëtare që kanë lidhje me mënyrën e veçantë të transportit të përdorur;

iii) një palë kontraktuese, që është shtet destinacioni, jep pëlqimin për lëvizjen ndërkufitare vetëm nëse ai ka kapacitetet teknike dhe administrative, si dhe strukturat rregullatore që nevojiten për të menaxhuar lëndën djegëse të konsumuar dhe mbetjet radioaktive në përputhje me këtë Konventë;

iv) një palë kontraktuese që është shtet origjine, autorizon një lëvizje ndërkufitare vetëm nëse ajo përmbush kushtet në përputhje me pëlqimin e shtetit të destinacionit që kërkesat e nënparagrafit (iii) janë përmbushur përpara lëvizjes ndërkufitare;

v) një palë kontraktuese që është shtet origjine, merr hapat e duhur për të lejuar rihyrjen në territorin e tij, nëse një lëvizje ndërkufitare nuk është ose nuk mund të kryhet në përputhje me këtë nen, deri në realizimin e një alternative të sigurt.

2. Një palë kontraktuese nuk licencon dërgimin e lëndës së tij djegëse të konsumuar ose të mbetjeve të tij radioaktive në një destinacion jugor me gjerësi gjeografike 60 gradë për depozitim të përkohshëm ose përfundimtar.

3. Asgjë në këtë Konventë nuk cenon ose ndikon:

i) ushtrimin, me anije ose avionë, të të gjitha shteteve, të të drejtave dhe lirive lundruese detare, lumore dhe ajrore, siç parashikohet nga ligjet ndërkombëtare;

ii) të drejtat e një pale kontraktuese, tek e cila eksportohen mbetje radioaktive për përpunim me kthim ose parashikimi për kthimin e mbetjeve radioaktive dhe produkteve të tjera pas trajtimit të tyre në shtetin e origjinës;

iii) të drejtën e një pale kontraktuese për të eksportuar lëndën e saj djegëse të konsumuar për përpunim;

iv) të drejtat e një pale kontraktuese, tek e cila eksportohet lënda djegëse e konsumuar për përpunim me kthim ose parashikimi për kthimin e mbetjeve radioaktive dhe produkteve të tjera që rrjedhin nga operacionet ripërpunuese tek shteti i origjinës.

Neni 28

Burimet e mbyllura të konsumuara

1. Çdo palë kontraktuese, në kuadrin e ligjeve të saj kombëtare, merr hapat e duhur për të garantuar që zotërimi, rifabrikimi ose depozitimi përfundimtar kryhet në mënyrë të sigurt.

2. Çdo palë kontraktuese lejon rikthim në territorin e saj të burimeve të mbyllura të konsumuara nëse, në kuadrin e ligjeve të saj kombëtare, ajo ka pranuar që ato të kthehen tek një fabrikues i kualifikuar për të marrë dhe zotëruar burimet e mbyllura të konsumuara.

KAPITULLI 6 TAKIMET E PALËVE KONTRAKTUESE

Neni 29

Takimet përgatitore

1. Një takim i palëve kontraktuese zhvillohet jo më vonë se gjashtë muaj pas datës së hyrjes në fuqi të kësaj Konvente.

2. Në këtë takim palët kontraktuese:

i) përcaktojnë datën për takimin e parë shqyrtues, siç përmendet në nenin 30. Ky takim shqyrtues zhvillohet sa më shpejt që të jetë e mundur, por jo më vonë se tridhjetë ditë pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente;

ii) përgatisin dhe miratojnë me konsensus rregullat e procedurës dhe rregulloret financiare;

iii) vendosin veçanërisht dhe në përputhje me rregullat e procedurës:

a) udhëzimet në lidhje me formën dhe strukturën e raporteve kombëtare që paraqiten sipas nenit 32;

b) një datë për paraqitjen e këtyre raporteve;

c) procesin për shqyrtimin e këtyre raporteve.

3. Çdo shtet ose organizatë rajonale e një integrimi ose natyrë tjetër, i cili/e cila ratifikon, pranon, miraton, aderon ose konfirmon këtë Konventë dhe për të cilën Konventa nuk ka hyrë ende në fuqi, mund të ndjekë takimin përgatitor sikur të ishte palë në këtë Konventë.

Neni 30

Takimet shqyrtuese

1. Palët kontraktuese zhvillojnë takime për qëllim të shqyrtimit të raporteve të paraqitura sipas nenit 32.

2. Në çdo takim shqyrtues palët kontraktuese:

i) përcaktojnë datën për takimin tjetër, që intervali ndërmjet takimeve shqyrtuese të mos kalojë tre vjet;

ii) mund të shqyrtojnë rregullat e vendosura sipas paragrafit 2 të nenit 29 dhe të miratojnë ndryshimet e bëra me konsensus, nëse nuk është parashikuar ndryshe në rregullat e procedurës. Ato gjithashtu mund të ndryshojnë me konsensus rregullat e procedurës dhe rregulloret financiare.

3. Në çdo takim shqyrtues pala kontraktuese ka një mundësi të arsyeshme për të diskutuar raportet e paraqitura nga palët e tjera kontraktuese dhe për të kërkuar sqarime për këto raporte.

Neni 31

Takimet e jashtëzakonshme

Një takim i jashtëzakonshëm i palëve kontraktuese zhvillohet:

i) nëse arrihet marrëveshja nga shumica e palëve kontraktuese të pranishme dhe votohet për takimin; ose

ii) me kërkesë me shkrim të një pale kontraktuese, brenda gjashtë muajve nga koha kur kjo kërkesë i është komunikuar palëve kontraktuese dhe njoftimi është marrë nga sekretariati i përmendur në nenin 37, që kërkesa është mbështetur nga shumica e palëve kontraktuese.

Neni 32

Raportimi

1. Në përputhje me dispozitat e nenit 30, çdo palë kontraktuese paraqet një raport kombëtar

për çdo takim shqyrtues të palëve kontraktuese. Ky raport trajton masat e marra për zbatimin e çdo detyrimi të Konventës. Për çdo palë kontraktuese raporti gjithashtu trajton:

- i) politikën e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar;
- ii) praktikat e menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar;
- iii) politikën e menaxhimit të mbetjeve radioaktive;
- iv) praktikat e menaxhimit të mbetjeve radioaktive;
- v) kriteret e përdorura për përcaktimin dhe kategorizimin e mbetjeve radioaktive.

2. Ky raport përfshin gjithashtu:

i) një listë të instalimeve të menaxhimit të lëndës djegëse të konsumuar që janë subjekt i kësaj Konvente, vendndodhjen e tyre, qëllimin kryesor dhe karakteristikat kryesore;

ii) një inventar të lëndës djegëse të konsumuar që është subjekt i kësaj Konvente dhe që është mbajtur në ruajtje dhe të asaj që është depozituar përfundimisht. Ky inventar përmban një përshkrim të materialit dhe kur është e mundur, jep informacion për masën e tij dhe aktivitetin e përgjithshëm;

iv) një inventar të mbetjeve radioaktive që janë subjekt i kësaj Konvente që:

a) është mbajtur në ruajtje në instalimin e menaxhimit të mbetjeve radioaktive dhe të ciklit të lëndës djegëse;

b) është depozituar përfundimisht; ose

c) ka rezultuar nga praktikat e kaluara.

Ky inventar përmban një përshkrim të materialit dhe informacion tjetër të përshtatshëm të përdorshëm, si vëllimi ose masa, aktiviteti dhe radiobërthamat specifike.

v) një listë të instalimeve bërthamore në procesin e të qenurit të çklasifikuara dhe statusin e veprimtarive të çklasifikuara në këto instalime.

Neni 33

Pjesëmarrja

1. Çdo palë kontraktuese ndjek takimet e palëve kontraktuese dhe përfaqësohet në këto takime nga një delegat dhe nga anëtarë të tjerë si ekspertë dhe këshilltarë, si të çmohet e nevojshme.

2. Palët kontraktuese mund të ftojnë, me konsensus, çdo organizatë ndërqeveritare e cila është kompetente në lidhje me çështjet që trajtohen nga kjo Konventë, për të ndjekur si vëzhgues çdo takim ose sesion specifik të mëtejshëm. Vëzhguesve u kërkohet pranimi me shkrim dhe paraprakisht i dispozitave të nenit 36.

Neni 34

Raportet përmbledhëse

Palët kontraktuese miratojnë me konsensus dhe vënë në dispozicion të publikut një dokument që trajton çështje që janë shqyrtuar dhe përfundimet e arritura gjatë takimeve të palëve kontraktuese.

Neni 35

Gjuhët

1. Gjuhët e takimeve të palëve kontraktuese janë angleze, arabe, franceze, kineze, ruse dhe spanjolle, nëse nuk është parashikuar ndryshe në rregullat e procedurës.

2. Raportet e paraqitura sipas nenit 32 përgatiten në gjuhën kombëtare të palës kontraktuese që e paraqet ose në një nga gjuhët e vetme të përcaktuara për të cilat është arritur marrëveshja në rregullat e procedurës. Kur raporti është paraqitur në një gjuhë kombëtare, të ndryshme nga gjuhët e përcaktuara, sigurohet një përkthim i raportit nga pala kontraktuese në një nga gjuhët e përcaktuara.

3. Në rast mospërmbushjeje të dispozitave të paragrafit 2, nëse kompensohet, sekretariati kryen përkthimin e raportit të paraqitur në një gjuhë tjetër të takimit në gjuhën e përcaktuar.

Neni 36 **Konfidencialiteti**

1. Dispozitat e kësaj Konvente nuk cenojnë të drejtat dhe detyrimet e palëve kontraktuese sipas ligjeve e tyre për mbrojtjen e informacionit nga zbulimi. Për qëllimet e këtij neni, “informacioni” përfshin, midis të tjerash, informacion në lidhje me sigurinë kombëtare ose me mbrojtjen fizike të materialeve bërthamore, informacion të mbrojtur nga të drejtat e pronësisë intelektuale ose nga konfidencialiteti industrial ose tregtar dhe të dhënat personale.

2. Kur në kontekstin e kësaj Konvente, një palë kontraktuese siguron informacion të identifikuar nga ajo si të mbrojtur, siç përshkruhet në paragrafin 1, ky informacion përdoret vetëm për qëllimet për të cilat ai është siguruar dhe konfidencialiteti i tij duhet të respektohet.

3. Për sa i përket informacionit që lidhet me lëndën djegëse të konsumuar ose mbetjet radioaktive që hyn në fushën e veprimit të kësaj Konvente në bazë të paragrafit 3 të nenit 3, dispozitat e kësaj Konvente nuk cenojnë diskrecionin ekskluziv të palës kontaktuese për të vendosur:

i) nëse një informacion i tillë është i klasifikuar ose i kontrolluar ndryshe për t’u mbrojtur nga shpërndarja;

ii) nëse duhet të sigurojë informacion që përmendet në nënparagrafin “i” të mësipërm në kontekst të Konventës; dhe

iii) cilat kushte të konfidencialitetit i janë bashkëlidhur një informacioni të tillë, nëse ai është siguruar në kontekstin e kësaj Konvente.

4. Përmbajtja e debateve gjatë shqyrtimit të raporteve kombëtare në çdo takim shqyrtues të mbajtur sipas nenit 30 është konfidenciale.

Neni 37 **Sekretariati**

1. Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë Atomike (në vijim e referuar si “Agjencia”) i garanton sekretariatit takimet e palëve kontraktuese.

2. Sekretariati:

i) thërret, përgatit dhe kryen takimet e palëve kontraktuese të përmendura në nenet 29, 30 dhe 31;

ii) transmeton tek palët kontraktuese informacionet e marra ose të përgatitura në përputhje me dispozitat e kësaj Konvente. Kostot e shkaktuara nga Agjencia për kryerjen e funksioneve të përmendura në nënparagrafët “i” dhe “ii” të mësipërm përballohen nga Agjencia si pjesë e buxhetit të saj të rregullt.

3. Palët kontraktuese, me konsensus, mund t’i kërkojnë Agjencisë të sigurojë shërbime të tjera në mbështetje të takimeve të palëve kontraktuese. Agjencia mund të sigurojë shërbime të tilla nëse ato mund të ndërmerren brenda programit dhe buxhetit të saj të rregullt. Nëse kjo nuk është e mundur, Agjencia mund të sigurojë shërbime të tilla nëse sigurohen fonde vullnetare nga burime të tjera.

KAPITULLI 7

KLAUZOLA PËRFUNDIMTARE DHE DISPOZITA TË TJERA

Neni 38

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Në rastin e një mosmarrëveshjeje ndërmjet dy ose më shumë palëve kontraktuese që lidhen me interpretimin ose zbatimin e kësaj Konvente, palët kontraktuese konsultohen brenda kuadrit të takimeve të palëve kontraktuese, me synim zgjidhjen e mosmarrëveshjes. Në rast se konsultimet janë joproduktive, mund të bëhet rekurs për ndërmjetësim, pajtim dhe mekanizma arbitrazhi të parashikuara nga ligjet ndërkombëtare, duke përfshirë rregullat dhe praktikën që mbizotërojnë brenda ANEA-s.

Neni 39

Nënshkrimi, ratifikimi, pranimi, miratimi, aderimi

1. Kjo Konventë është e hapur për nënshkrim nga të gjitha shtetet në selinë e Agjencisë në Vjenë nga 29 shtatori 1997 deri në hyrjen e saj në fuqi.

2. Kjo Konventë është subjekt ratifikimi, pranimi ose miratimi nga shtetet nënshkruese.

3. Pas hyrjes së saj në fuqi, kjo Konventë do të jetë e hapur për aderim nga të gjitha shtetet.

4. i) Kjo Konventë do të jetë e hapur për nënshkrim në bazë të konfirmimit ose aderimit nga organizata rajonale të një integriteti ose natyre tjetër, me kusht që një organizatë e tillë të përbëhet nga shtete sovranë dhe të ketë kompetencë në lidhje me bisedimet, përfundimet ose zbatimet e marrëveshjeve ndërkombëtare në çështjet që trajtohen nga kjo Konventë.

ii) Për çështjet që janë brenda kompetencave të tyre, organizata të tilla duhet që në emrin e tyre të ushtrojnë të gjitha të drejtat dhe të përmbushin përgjegjësitë, të cilat kjo Konventë u atribuon shteteve palë.

iii) Kur bëhet palë e kësaj Konvente, një organizatë e tillë i komunikon depozitarit të përmendur në nenin 43 të kësaj Konvente, një deklaratë që tregon cilat shtete janë anëtare të saj, cilat nene të kësaj Konvente zbatohen ndaj saj dhe shtrirjen e kompetencës së saj në fushën e mbuluar nga këto nene.

iv) Një organizatë e tillë nuk ka votë shtesë ndaj atyre të shteteve anëtare.

5. Instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit, aderimit ose konfirmimit depozitohen tek depozitari.

Neni 40

Hyrja në fuqi

1. Kjo Konventë hyn në fuqi ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit tek depozitari, të instrumentit të njëzet e pestë të ratifikimit, pranimi ose miratimit, duke përfshirë instrumentet e pesëmbëdhjetë shteteve që kanë central elektrobërthamor operacional.

2. Për çdo shtet ose organizatë rajonale të një integriteti ose natyre tjetër, e cila ratifikon, pranon, miraton, aderon ose konfirmon këtë Konventë pas datës së depozitimit të instrumentit të fundit që kërkohet të përmbushë kushtet e vendosura në paragrafin 1, kjo Konventë hyn në fuqi ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit tek depozitari të instrumentit të përshtatshëm nga një shtet ose organizatë e tillë.

Neni 41

Amendimet ndaj Konventës

1. Çdo palë kontraktuese mund të propozojë një amendament ndaj kësaj Konvente. Amendamentet e propozuara shqyrtohen në një takim shqyrtues ose në një takim të jashtëzakonshëm.

2. Teksti i çdo amendamenti të propozuar dhe arsyeja për të paraqiten tek depozitari, i cili i komunikon propozimin palëve kontraktuese të paktën nëntëdhjetë ditë përpara takimit në të cilin ai paraqitet për shqyrtim. Çdo koment i marrë për një propozim të tillë transmetohet nga depozitari tek palët kontraktuese.

3. Palët kontraktuese vendosin pas shqyrtimit për amendamentin e propozuar nëse ai duhet të miratohet me konsensus ose në mungesë të konsensusit, të paraqitet në një konferencë diplomatike. Konferenca kërkon shumicën me dy të tretat e votave të palëve kontraktuese të pranishme dhe që votojnë në takim, duke siguruar që të paktën gjysma e palëve kontraktuese të jenë të pranishëm në kohën e votimit.

4. Për të shqyrtuar dhe miratuar amendamentet e kësaj Konvente, konferenca diplomatike thirret nga depozitari dhe zhvillohet jo më vonë se një vit pas vendimit të duhur të marrë në përputhje me paragrafin 3 të këtij neni. Konferenca diplomatike bën çdo përpjekje për të garantuar që amendamentet të miratohen me konsensus. Kur kjo nuk është e mundur, amendamentet miratohen me shumicën e dy të tretave të të gjitha palëve kontraktuese.

5. Amendamentet e kësaj Konvente të miratuara sipas paragrafit 3 dhe 4 të mësipërm janë subjekt i ratifikimit, pranimit, miratimit ose konfirmimit nga palët kontraktuese dhe hyjnë në fuqi për ato palë kontraktuese që kanë ratifikuar, pranuar, miratuar ose konfirmuar ato në ditën e nëntëdhjetë pas marrjes nga depozitari të instrumenteve përkatëse e të paktën dy të tretave të palëve kontraktuese. Për një palë kontraktuese e cila ratifikon, pranon, miraton ose konfirmon amendamentet në fjalë, amendamentet hyjnë në fuqi ditën e nëntëdhjetë pasi palët kontraktuese të kenë depozituar instrumentet e tyre përkatëse.

Neni 42

Denoncimi

1. Çdo palë kontraktuese mund të denoncojë këtë Konventë me njoftim me shkrim tek depozituesi.

2. Denoncimi hyn në fuqi një vit pas datës së marrjes së njoftimit nga depozitari ose në një datë tjetër të mëvonshme, siç mund të përcaktohet në njoftim.

Neni 43

Depozitari

1. Drejtori i përgjithshëm i Agjencisë është depozitar i kësaj Konvente.

2. Depozitari informon palët kontraktuese për:

i) nënshkrimin e kësaj Konvente dhe për depozitimin e instrumenteve të ratifikimit, pranimit, miratimit, aderimit ose konfirmimit, në përputhje me nenin 39;

ii) datën në të cilën Konventa hyn në fuqi, në përputhje me nenin 40;

iii) njoftimet për denoncimin e Konventës dhe për datën që lidhet me to, në përputhje me nenin 42;

iv) amendamentet e propozuara për këtë Konventë të paraqitura nga palët kontraktuese, amendamentet e miratuara nga konferenca diplomatike përkatëse ose nga takimi i palëve kontraktuese dhe datën e hyrjes në fuqi të amendamenteve në fjalë, në përputhje me nenin 41.

Neni 44

Tekstet autentike

Origjinali i kësaj Konvente, tekstet e së cilës në gjuhët angleze, arabe, franceze, kineze, ruse dhe spanjolle janë njëlloj autentike, depozitohet tek depozitari, i cili dërgon kopje të vërtetuara të saj tek palët kontraktuese.

Në dëshmi të kësaj, nënshkruesi, duke qenë i autorizuar sipas rregullave për këtë qëllim, nënshkruan këtë Konventë.

Bërë në Vjenë, më pesë shtator, një mijë e nëntëqind e nëntëdhjetë e shtatë.

LIGJ
Nr.10 463, datë 22.9.2011

PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETJEVE*
(ndryshuar me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013 dhe nr. 156/2013, datë 10.10.2013)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim të mbrojë mjedisin e shëndetin e njeriut dhe të sigurojë menaxhimin e duhur mjedisor të mbetjeve nëpërmjet:

- a) parandalimit e minimizimit të mbetjeve ose pakësimit të ndikimeve negative nga krijimi dhe menaxhimi i integruar i mbetjeve;
- b) përmirësimit të efikasitetit të përdorimit të tyre;
- c) pakësimit të ndikimeve negative të përgjithshme nga përdorimi i burimeve.

Neni 2
Objekti

1. Dispozitat e këtij ligji zbatohen për menaxhimin e mbetjeve në territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Ky ligj përcakton rregullat e përgjithshme për menaxhimin e integruar të mbetjeve, përfshirë parandalimin ose pakësimin e ndikimeve negative nga krijimi dhe menaxhimi i tyre, përmes pakësimit të përdorimit të burimeve dhe përmirësimit të efikasitetit të këtij përdorimi.

Neni 3
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “ADR” është Marrëveshja Europiane për Transportimin Ndërkombëtar të Mallrave të Rrezikshme, në rrugë automobilistike, në të cilën Republika e Shqipërisë është palë që më 26 janar 2005.
2. “Agjent” është sipërmarrësi që rregullon marrëdhëniet ndërmjet palëve përgjegjëse për rikuperimin ose asgjësimin e mbetjeve, pavarësisht nga fakti nëse i merr mbetjet fizikisht në zotërim apo jo.
3. “Asgjësim” është çdo operacion që nuk është rikuperim edhe kur operacioni ka si pasojë

* Ky ligj është përafshuar plotësisht me Direktivën 2008/98/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 19 nëntor 2008 “Mbi mbetjet”, e cila shfuqizon disa direktiva. Numri CELEX: **32008L0098**, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 312, datë 22. 11. 2008, faqe 3 - 30.

dytësore rikuperimin e substancave ose të energjisë. Lista e operacioneve të asgjësimit përcaktohet në shtojcën 1 bashkëlidhur këtij ligji.

4. “Ambalazh” janë të gjitha produktet e prodhuara nga çdo lloj materiali i çdo natyre, që përdoret për mbajtjen, mbrojtjen, dorëzimin, shpërndarjen dhe prezantimin e mallrave, duke filluar që nga lëndët e para e deri te produktet e përpunuara, nga prodhuesi te përdoruesi apo konsumatori. “Elementet e pakthyeshme”, që përdoren për të njëjtat qëllime, konsiderohen gjithashtu si ambalazhe.

5. “Bateri apo akumulator automjeti” është bateria apo akumulatori i përdorur për nisjen, ndriçimin apo fuqinë e injektimit të automjeteve.

6. “Bateri apo akumulator” është burimi i energjisë elektrike që gjenerohet nga konvertimi i drejtpërdrejtë i energjisë kimike dhe që konsiston në një apo më shumë qeliza baterish (të pakarikueshme), apo që konsistojnë në një apo më shumë qeliza baterish dytësore (të karikueshme).

7. “Bateri apo akumulator industrial” është bateria apo akumulatori i projektuar vetëm për përdorime industriale apo profesionale ose për përdorim në çdo lloj automjeti elektrik.

8. “Dokument dorëzimi” është dokumenti që shoqëron çdo transfertë të mbetjeve të rrezikshme, sipas nenit 25 të këtij ligji.

9. “Dokument transferimi” është dokumenti që shoqëron çdo transfertë të mbetjeve të parrezikshme, sipas nenit 20 të këtij ligji.

10. “Grumbullim i diferencuar” është grumbullimi, sipas të cilit një rrymë mbetjesh ndahet, në përputhje me llojin dhe natyrën, për të bërë të mundur një trajtim specifik.

11. “Grumbullim” është mbledhja, përfshirë ndarjen paraprake dhe magazinimin paraprak të mbetjeve për transportimin e tyre në impiantet e përpunimit të mbetjeve.

12. “Krijues i mbetjeve” është çdo person, veprimtaritë e të cilit krijojnë mbetje, (krijuesi fillestar i mbetjeve) ose çdo person, që kryen përpunimin paraprak, përzierjen ose operacione të tjera që çojnë në ndryshimin e natyrës ose të përbërjes së asaj mbetjeje.

13. “Impiant bashkincinerimi” është çdo impiant i palëvizshëm ose i lëvizshëm, qëllimi kryesor i të cilit është krijimi i energjisë ose prodhimi i produkteve materiale dhe:

a) që i përdor mbetjet si lëndë djegëse, bazë ose shtesë;

b) në të cilin mbetjet i nënshtrohen trajtimit termik, me qëllim asgjësimin e tyre.

Në rast se bashkincinerimi kryhet në atë mënyrë që qëllimi kryesor i impiantit nuk është krijimi i energjisë apo prodhimi i produkteve materiale, por trajtimi termik i mbetjeve, impianti do të konsiderohet si një impiant incinerimi. Ky përkufizim mbulon vendndodhjen e impiantit dhe të gjithë impiantin, përfshirë të gjitha linjat e bashkincinerimit, vendin e pranimi të mbetjeve, të magazinimit, impiantet e paratrajtit në vend, sistemet e furnizimit me lëndë djegëse dhe ajër, bojlerët, impiantet për trajtimin e gazrave të shkarkimit, impiantet për trajtimin ose magazinimin në vend të tepricave të mbetjeve dhe ujërave të përdorura, pajisjet e oxhaqeve dhe sistemet e kontrollit të operacioneve të incinerimit, të regjistrimit dhe të monitorimit të kushteve të incinerimit.

14. “Impiant incinerimi” është çdo pajisje dhe njësi teknike, e palëvizshme ose e lëvizshme, që përdoret për trajtimin termik të mbetjeve, që e rikuperon ose jo nxehtësinë që krijohet nga djegia. Këtu përfshihet incinerimi i mbetjeve me oksidim, si dhe procese të tjera të trajtimit termik, si piroliza, gazifikimi ose proceset e plazmës, pas të cilave substancat, që përftohen nga trajtimi, incinerohen. Ky përkufizim mbulon vendndodhjen dhe të gjithë impiantin e incinerimit, përfshirë të gjitha linjat e incinerimit, vendin e pranimi të mbetjeve, të magazinimit, impiantet e paratrajtit në vend, sistemet e furnizimit me mbetje, lëndë djegëse dhe ajër, bojlerët, impiantet për trajtimin e gazrave të shkarkimit, impiantet për trajtimin ose magazinimin në vend të tepricave të mbetjeve dhe ujërave të përdorura, pajisjet e oxhaqeve dhe sistemet e kontrollit të operacioneve të incinerimit, të regjistrimit dhe të monitorimit të kushteve të incinerimit.

15. “Kërkues” është çdo person që kërkon një leje mjedisi në bazë të këtij ligji.

16. “Lendfill” është fusha e asgjësimit të mbetjeve të ngurta mbi ose nën tokë, përfshirë:

a) një vend ku mbetjet asgjësohen brenda territorit të impiantit që i ka krijuar, siç është rasti i lëndës ku krijuesi i mbetjeve i asgjëson mbetjet e veta në vendin e prodhimit;

b) një vend të përhershëm që përdoret për ruajtjen e përkohshme, zakonisht për më shumë se një vit, të mbetjeve me përjashtim të:

i) impianteve ku mbetjet shkarkohen për t'u përgatitur për t'u transportuar më pas për rikuperim, trajtim apo asgjësim diku tjetër;

ii) vendeve ku mbetjet ruhen për një periudhë kohe jo më të gjatë se tre vjet përpara se të rikuperohen ose të trajtohen;

iii) vendet ku mbetjet ruhen për një periudhë kohe jo më të gjatë se një vit përpara asgjësimit të tyre.

17. "Ligji për mbrojtjen e mjedisit" është ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit".

18. "Lëng kullues" është çdo lëng që rrjedh prej mbetjeve të depozituara dhe që shkarkohet ose mbetet në lëndë.

19. "Leje e mjedisit" ka të njëjtin kuptim siç parashikohet në ligjin përkatës që rregullon lejet e mjedisit.

20. "Mbetje e ngurtë" është një lëndë, një objekt ose pjesë e tij, të cilat nuk përdoren më ose që zotëruesi do t'i hedhë. Lëndët, objektet ose pjesët e tyre vlerësohen si mbetje, për sa kohë që materialet e nxjerra prej tyre ose energjia e prodhuar nuk përfshihen në procesin e prodhimit.

21. "Mbetje bio" janë mbetjet e biodegradueshme nga kopshtet e shtëpive dhe parqet, mbetjet ushqimore dhe të gatimit nga shtëpitë, restorantet, katering dhe dyqanet e shitjes me pakicë, si dhe mbetjet e ngjashme nga impiantet e përpunimit të ushqimeve.

22. "Mbetje të rrezikshme" janë ato mbetje që shfaqin një ose më shumë nga vetitë e rrezikshme, të listuara në shtojcën 3, bashkëlidhur këtij ligji.

23. "Mbetje shtëpiake" janë mbetjet e sektorit familjar nga komunat, bashkitë dhe qarqet apo nga nënndarjet e tyre, si dhe mbetjet e tjera që, për shkak të natyrës ose përbërjes së tyre, janë të njëjta me mbetjet shtëpiake nga komunat, bashkitë dhe qarqet ose nënndarjet e tyre.

24. "Mbetje inerte" janë ato mbetje që nuk i nënshtrohen ndonjë transformimi të rëndësishëm fizik, kimik apo biologjik. Mbetjet inerte nuk treten, nuk digjen, nuk ndërveprojnë fizikisht dhe as nuk hyjnë në reaksione kimike, nuk biodegradojnë e nuk ndikojnë negativisht në lëndë të tjera, me të cilat bien në kontakt, në mënyrë të tillë që mund të shkaktojnë ndotje të mjedisit ose të dëmtojnë shëndetin e njeriut. Aftësia totale për të lëngëzuar, përmbajtja e ndotësve dhe ekotoksiciteti i lëngjeve kulluese të mbetjeve inerte duhet të jenë të pakonsiderueshme dhe në mënyrë të veçantë nuk duhet të vënë në rrezik cilësinë e ujërave sipërfaqësore dhe/ose të ujërave nëntokësore.

25. "Mbetje e lëngshme" është çdo mbetje në trajtë të lëngshme, përfshirë ujërat e përdorura, por përjashtuar llumrat.

26. "Ministër" është ministri përgjegjës për mjedisin.

27. "Ministria" është ministria përgjegjëse për mjedisin.

28. "Mbetje jo të rrezikshme" janë mbetjet që nuk mbulohen nga përkufizimi i "mbetjeve të rrezikshme".

29. "Mbetje të ambalazheve" janë të gjitha ambalazhet ose materialet e tyre që mbulohen nga përkufizimi i mbetjes në këtë ligj, me përjashtim të tepricave që mbesin nga prodhimi i tyre.

30. "Mbetjet nga gomat e përdorura" janë mbetjet që krijohen kur gomat e vjetruara, të dëmtuara janë zëvendësuar dhe kur automjetet arrijnë në fundin e jetës së tyre.

31. "Mbetje" është çdo substancë ose objekt, të cilin mbajtësi e hedh, ka ndër mend ta hedhë ose i kërkohet që ta hedhë.

32. "Menaxhim i integruar i mbetjeve" është grumbullimi, transporti, rikuperimi dhe asgjësimi i mbetjeve dhe mbikëqyrja e këtyre operacioneve, kujdesi i mëtejshëm për vendet e asgjësimit, si dhe veprimet e ndërmarra në cilësinë e tregtarit apo agjentit.

33. "Operator" është personi që:

a) është përgjegjës për vendin e asgjësimit ose të rikuperimit të mbetjeve, në përputhje me legjislacionin në fuqi. Personi përgjegjës në fazën e përgatitjes mund të jetë i ndryshëm nga personi përgjegjës në fazën e kujdesit të mëtejshëm pas mbylljes së lëndës;

b) kontrollon impiantin e incinerimit të mbetjeve.

34. “PCB/PCT” janë bifenilet e poliklorinuara, trifenilet e poliklorinuara, monometil-tetraklorodifenil metani, mono-metil-dikloro-difenil metani, monometil-dibromo-difenil metani dhe çdo përzierje që përmban cilëndo nga substancat e përmendura më lart në masë mbi 0,005 për qind të peshës së saj.

35. “Person” është çdo person fizik ose juridik.

36. “Përgatitje për ripërdorim” është kontrolli, operacionet e rikuperimit, përmes pastrimit ose riparimit, me anë të të cilave produktet ose përbërësit, që janë kthyer në mbetje, përgatiten për t’u ripërdorur pa iu nënshtruar ndonjë procesi tjetër përpunimi paraprak.

37. “Parandalim” janë masat që merren para se një substancë, material ose produkt të kthehet në mbetje, me qëllim që të pakësohet:

a) sasia e mbetjeve, përfshirë masat për ripërdorimin e produkteve ose zgjatjen e jetës së tyre;

b) ndikimi i padëshirueshëm i mbetjeve në mjedis ose në shëndetin e njeriut;

c) përmbajtja e substancave të dëmshme në materiale dhe produkte.

38. “Qendra Kombëtare e Licencimit (QKL)” ka të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

39. “Rikuperim” është çdo operacion, rezultati kryesor i të cilit është që:

a) mbetjet të shërbejnë për një qëllim të dobishëm, duke zëvendësuar materiale të tjera, që do të përdoren në rast të kundërt për të përmbushur një funksion të caktuar;

b) mbetjet të përgatiten për të përmbushur një funksion të caktuar në një impiant apo më gjerë. Në shtojcën 2, bashkëlidhur këtij ligji, jepet një listë joshtruese e operacioneve të rikuperimit.

40. “Riciklim” është çdo operacion rikuperimi, me anë të të cilit materialet e mbetjeve ripërpunohen për t’u shndërruar në produkte, materiale apo substanca, për t’u përdorur, si për qëllimin fillestar, ashtu edhe për qëllime të tjera. Riciklimi përfshin ripërpunimin e materialeve organike, por nuk përfshin rikuperimin e energjisë dhe ripërpunimin që u bëhet mbetjeve për t’i shndërruar në materiale që përdoren si lëndë djegëse apo si lëndë mbushëse.

41. “Rigjenerim i vajrave të përdorura” është çdo operacion riciklimi, me anë të të cilit vajrat bazë mund të prodhohen nga rafinimi i vajrave të përdorura, në mënyrë të veçantë duke hequr ndotësit, produktet oksiduese dhe shtuesit e tjerë, që gjenden në këto vajra.

42. “Rajon” është një ose disa njësi të ndarjes administrative në Republikën e Shqipërisë.

43. “Ripërdorim” është çdo operacion, me anë të të cilit produktet ose përbërësit që nuk janë mbetje përdoren përsëri për të njëjtin qëllim, për të cilin ishin krijuar.

44. “Ruajtje e përkohshme” është mbajtja në një vend, me qëllim ruajtjen e mbetjeve për një periudhë kohe jo më shumë se një vit, pa kryer operacione që çojnë në ndryshimin e natyrës ose të përbërjes së mbetjeve.

45. “Sistemi i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve” është optimizimi i të gjitha aktiviteteve të menaxhimit të integruar të mbetjeve, duke marrë në konsideratë grupet e interesit, elementet e menaxhimit të integruar të mbetjeve, si dhe aspektet e menaxhimit të qëndrueshëm, për të promovuar teknikat më të mira të disponueshme, ekonomikisht të zbatueshme dhe të pranueshme nga ana sociale, pa degraduar mjedisin.

46. “Teknika më të mira të disponueshme (TMD)” ka të njëjtin kuptim siç parashikohet në ligjin nr. 10 448, datë 14.7.2011 “Për lejet e mjedisit”.

47. “Tregtar” është sipërmarrësi që vepron si palë kryesore në blerjen dhe shitjen më pas të mbetjeve, pavarësisht nga fakti nëse i merr mbetjet fizikisht në zotërim apo jo.

48. “Transportim” është tërësia e operacioneve që përfshijnë ngarkimin, transportin dhe shkarkimin, si dhe përgatitjen, shërbimin e mirëmbajtjen e automjeteve, që përdoren për të transportuar mbetjet.

49. “Trajtim” janë operacionet e rikuperimit ose të asgjësimit, përfshirë përgatitjen para rikuperimit ose asgjësimit.

50. “Vajra të përdorura” janë të gjitha vajrat minerale, lubrifikantë sintetikë apo industrialë që janë bërë të papërshtatshëm për përdorimin, për të cilin ishin prodhuar fillimisht. Vajrat e përdorura përfshijnë, por nuk kufizohen vetëm në vajrat e përdorura të motorëve me djegie të brendshme dhe vajrat e kutisë së ndërrimit të marsheve, vajrat lubrifikuese, vajrat për turbinat, vajrat për transformatorë dhe vajrat hidraulike.

51. “Vendndodhja e mbetjeve” është vendi ku ndodhet lendfilli apo incineratori apo çdo vend tjetër ku, sipas këtij ligji, lejohet të kryhen asgjësimi, depozitimi i përhershëm, trajtimi ose rikuperimi i mbetjeve.

52. “Zotërues i mbetjeve” është krijuesi i mbetjeve ose çdo person që zotëron mbetje.

Neni 4

Përfshirje

Përfshihen nga objekti i këtij ligji fushat e mëposhtme, të cilat rregullohen me legjislacion të veçantë:

- a) shkarkimet e gazta në atmosferë;
- b) tokat in situ, që përfshijnë tokat e ndotura të pagërmuara dhe ndërtesat që janë të lidhura në mënyrë të përhershme me tokën (ndërtesat e përhershme, jo ato provizore);
- c) tokat që nuk janë të ndotura dhe materialet e tjera natyrore, të gërmuara si pasojë e veprimtarive të ndërtimit, në rastet kur është e sigurt që materiali do të përdoret për qëllime ndërtimi në gjendjen e tij natyrore në territorin nga ku është gërmuar;
- ç) mbetjet radioaktive;
- d) lëndët shpërthyes të zbërthyer/të demontuara;
- dh) lëndët fekale, në rast se nuk përmenden në shkronjën “b” të këtij neni, kashta dhe materiale të tjera natyrore, bujqësore ose pyjore jo të rrezikshme, që përdoren në bujqësi, pylltari ose për prodhimin e energjisë nga biomasa, përmes procesesh ose metodash që nuk dëmtojnë mjedisin dhe nuk vënë në rrezik shëndetin e njeriut;
- e) ujërat, nënproduktet e mbetjet, në rastet kur trajtohen nga ligje të tjera si:
 - i) ujërat e përdorura;
 - ii) nënproduktet shtazore dhe produktet e përpunuara, përveç atyre që destinohen për incinerim, për në lendfill ose për përdorim në një impiant kompostimi ose biogazi;
 - iii) skeletet e kafshëve të ngordhura, përfshirë rastet kur janë thërrur në thertore apo janë vrarë për të eliminuar sëmundjet epizotike;
 - iv) mbetjet që dalin nga kërkimi, nxjerrja, trajtimi dhe magazinimi i burimeve minerale dhe punimet në gurore;
- ë) sedimentet që rikthehen në ujërat sipërfaqësore për qëllime të menaxhimit të ujërave dhe rrugëkalimeve ujore, për parandalimin ose zbutjen e efekteve të përmytjeve dhe thatësirave ose për bonifikimin e tokave, nëse provohet që këto sedimente janë të parrezikshme.

Neni 5

Mbrojtja e shëndetit të njeriut dhe mjedisit

Mbetjet menaxhohen duke mos vënë në rrezik shëndetin e njeriut, duke mos përdorur procese ose metoda që mund ta dëmtojnë atë ose mjedisin dhe sidomos:

- a) duke mos vënë në rrezik ujërat, ajrin, tokën, tokën bujqësore, bimët ose kafshët;
- b) duke mos ndikuar negativisht mbi fshatin ose vendet me interes të veçantë;
- c) duke mos shkaktuar shqetësime përmes zhurmave ose erërave, në përputhje me përcaktimet e akteve të tjera ligjore apo nënligjore.

Neni 6

Përparësitë e menaxhimit të integruar të mbetjeve

1. Përcaktimi i përparësive në ligje, strategji, plane dhe programe të menaxhimit të integruar të mbetjeve të trashëguara apo të atyre që krijohen bëhet duke pasur parasysh hierarkinë e mëposhtme:

- a) parandalimin e mbetjeve;
- b) përgatitjen për ripërdorim;
- c) riciklimin;
- ç) rikuperime të tjera;
- d) asgjësimin.

2. Për përcaktimin e kësaj hierarkie mbahen parasysh parimet e përgjithshme për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në nenet 6-14 të ligjit ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe kërkesat e tjera të këtij ligji.

3. Në rastet e zbatimit të hierarkisë së menaxhimit të integruar të mbetjeve, të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, ministria dhe të gjitha autoritetet përkatëse marrin masa për të nxitur opsionet me rezultatet e përgjithshme më të mirat në mjedis.

4. Aktet nënligjore të veçanta për rryma të veçanta mbetjesh bazohen në hierarkinë e përcaktuar në pikën 1 të këtij neni, kur një gjë e tillë justifikohet nga analiza e ciklit të kohëzgjatjes së ndikimeve të përgjithshme, që vijnë nga krijimi dhe menaxhimi i këtyre mbetjeve, në mënyrë që të përftohet rezultati i përgjithshëm më i mirë për mjedisin.

Neni 7

Nënproduktet

1. Një substancë ose objekt, që përftohet gjatë një procesi prodhimi, qëllimi parësor i të cilit nuk është prodhimi i kësaj substance apo i këtij objekti, për qëllime të këtij ligji, mund të konsiderohet sikur nuk është mbetje, por nënprodukt, vetëm në qoftë se plotëson kushtet e mëposhtme:

- a) përdorimi i mëtejshëm i kësaj substance ose objekti është siguruar;
- b) substanca ose objekti mund të përdoret drejtpërdrejt pa iu nënshtruar ndonjë përpunimi të mëtejshëm përtej praktikave industriale normale;
- c) substanca ose objekti prodhohet si pjesë përbërëse e procesit të prodhimit;
- ç) përdorimi i mëtejshëm i kësaj substance ose objekti i plotëson standardet teknike përkatëse të produktit për mbrojtjen e mjedisit dhe të shëndetit të njeriut, lidhur me atë përdorim dhe nuk sjell ndikime të përgjithshme negative për mjedisin ose për shëndetin e njeriut në përgjithësi;
- d) përdorimi i mëtejshëm i kësaj substance ose këtij objekti është i ligjshëm.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, përcakton kriteret që duhet të plotësojnë substancat ose objektet për t’u klasifikuar si nënprodukte dhe jo si mbetje. Masa të tilla përcaktohen në bazë të kushteve të parashtruara në pikën 1 të këtij neni.

Neni 8

Fundi i statusit mbetje

1. Për qëllim të këtij ligji, një mbetje e caktuar pushon së qeni mbetje kur ka pësuar një operacion rikuperimi, përfshirë riciklimin, dhe vetëm në qoftë se plotëson kushtet e mëposhtme:

- a) substanca ose objekti përdoret gjerësisht për qëllime të caktuara;
- b) ekziston tregu apo kërkesa për një substancë ose objekt të tillë;
- c) substanca ose objekti plotëson kërkesat teknike për këto qëllime specifike;
- ç) substanca ose objekti plotëson të gjitha standardet teknike përkatëse për produktet;
- d) përdorimi i substancës ose objektit plotëson të gjitha kërkesat përkatëse për mbrojtjen e

mjedisit e të shëndetit për atë përdorim të caktuar dhe nuk sjell ndikime negative në mjedis ose në shëndet në përgjithësi.

2. Fundi i statusit të mbetjeve për çdo tip mbetjeje përcaktohet në bazë të kriterëve specifike, të cilat:

- a) përcaktohen në bazë të kushteve të dhëna në pikën 1 të këtij neni;
- b) sipas rastit, përfshijnë vlerat kufi për ndotësit;
- c) marrin në konsideratë çdo ndikim të mundshëm negativ të substancës ose objektit në mjedis.

Këto kriterë miratohen nga Këshilli i Ministrave me propozim të ministrit.

3. Në rastet kur mbetjet pushojnë së qeni mbetje, në përputhje me këtë nen, ato pushojnë së qeni të tilla edhe për çdo qëllim tjetër rikuperimi dhe riciklimi, sipas këtij ligji.

Neni 9

Katalogu i mbetjeve

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton katalogun e mbetjeve.

2. Në katalogun e mbetjeve jepet lista e mbetjeve, sipas origjinës dhe përbërjes së tyre dhe, aty ku është e nevojshme, edhe sipas vlerave kufi të përqendrimit të substancave të rrezikshme. Në këtë katalog përfshihen edhe mbetjet e rrezikshme.

3. Katalogu i mbetjeve është detyrues për përcaktimin e mbetjeve që duhen konsideruar si të rrezikshme.

4. Ndalohet hollimi apo përzierja e mbetjeve të rrezikshme me mbetje të tjera, me qëllim uljen e përqendrimeve fillestare të substancave të rrezikshme në një nivel më të ulët se vlera kufi, që i përkufizon mbetjet si të rrezikshme, me qëllim riklasifikimin e tyre si mbetje jo të rrezikshme.

5. Pavarësisht se një substancë ose objekt gjendet në katalogun e mbetjeve, ajo konsiderohet si e tillë vetëm në rastet kur përmbush kriteret e përcaktuara në pikën 31 të nenit 3 të këtij ligji.

KREU II

PLANET E MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE

Neni 10

Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve

1. Ministria harton Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, në përputhje me objektivat dhe parimet e mbrojtjes së mjedisit, të përcaktuara në ligjin ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, dhe në përputhje me kërkesat e tjera të këtij ligji.

2. Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve duhet të përmbajë:

a) të paktën informacionin e përcaktuar në shtojcën 4, pjesa A, si dhe mund të përmbajë edhe informacionin e përcaktuar në shtojcën 4, pjesa B, bashkëlidhur këtij ligji;

b) masat specifike që do të merren për të arritur objektivat e përcaktuar, në përputhje me këtë ligj;

c) masat specifike për menaxhimin e ambalazheve dhe të mbetjeve të tyre;

ç) masat specifike për menaxhimin e mbetjeve të biodegradueshme, në veçanti masat për pakësimin e mbetjeve të tilla që shkojnë në lëndëfill.

3. Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve duhet të sigurojë që objektivat e tij të arrihen brenda afateve të përcaktuara.

4. Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve duhet të përmbajë një kapitull të veçantë për menaxhimin e ambalazheve dhe mbetjeve të tyre, duke përcaktuar saktë e qartë masat që duhen marrë për të parandaluar krijimin e mbetjeve të ambalazheve dhe masat për sistemet e ripërdorimit të ambalazheve.

5. Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve duhet të përmbajë, në një kapitull të

veçantë për menaxhimin e PCB-ve/PCT-ve, planet për grumbullimin dhe/ose çndotjen dhe/apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB/PCT, si dhe të vetë PCB-ve/PCT-ve.

6. Planit Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve duhet të përfshijë një kapitull të veçantë për menaxhimin e integruar të mbetjeve të baterive dhe akumulatorëve. Ky plan duhet të sigurojë që objektivat e përcaktuar në shkronjën “c” të pikës 1 të këtij neni të arrihen brenda afateve të përcaktuara. Planit Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve rishikohet dhe, në rast se është e nevojshme, përditësohet çdo gjashtë vjet.

Neni 11

Procedurat për hartimin dhe miratimin e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve

1. Ministria publikon projektin për Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve në faqen e vet zyrtare të internetit dhe e vë atë në dispozicion të publikut, i cili jep mendim për të.

2. Projekti i Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve i nënshtrohet vlerësimit strategjik mjedisor, sipas nenit 24 të ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

3. Projekti i Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve u dërgohet ministrive të linjës për mendim.

4. Ministria përgatit projektin përfundimtar të Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, pasi merr në konsideratë rezultatet e vlerësimit strategjik mjedisor, mendimet e ministrive të linjës, të Komitetit të Administrimit të Mbetjeve dhe mendimet e publikut dhe ia dërgon atë për miratim Këshillit të Ministrave.

5. Këshilli i Ministrave miraton Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, i cili më pas botohet, shpallet në faqen zyrtare të ministrisë dhe vihet në dispozicion të publikut.

6. Ministri raporton çdo vit në Këshillin e Ministrave për zbatimin e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve në formatin e përcaktuar nga ministri.

7. Dispozitat e këtij neni zbatohen për çdo plan të përditësuar, të përgatitur në përputhje me kërkesat e pikës 6 të nenit 10 të këtij ligji.

8. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masat e hollësishme për zbatimin e këtij neni.

Neni 12

Planet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve

1. Çdo qark harton planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe me kërkesat e nenit 10 të këtij ligji.

2. Çdo njësi e qeverisjes vendore apo grup njësisht të qeverisjes vendore harton planin vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me planin kombëtar dhe planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe me kërkesat e nenit 10 të këtij ligji.

3. Çdo njësi e qeverisjes vendore apo grup njësisht të qeverisjes vendore përcakton rregulloren për kontrollin e menaxhimit të rrymave specifike të mbetjeve, që gjenerohen në territorin e vet, përfshirë letrën dhe kartonin, ambalazhet prej qelqi, metali e plastike të pijeve dhe ushqimeve, ose masën e gjelbër nga parqet a kopshtet e shtëpive. Këto rregulla mund të jenë më strikte sesa qëllimet dhe kërkesat e përcaktuara në Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve. Këto rregullore miratohen nga këshilli i qarkut.

4. Planet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve rishikohen dhe, në rast se është e nevojshme, përditësohen të paktën çdo gjashtë vjet.

5. Çdo njësi e qeverisjes vendore raporton çdo vit në këshillin e qarkut përkatës për zbatimin e planit vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve në formatin e përcaktuar nga ministri.

6. Çdo qark i raporton çdo vit ministrisë për zbatimin e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe të planeve rajonale apo vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin nën juridiksionin e vet, në formatin e përcaktuar nga ministri.

Neni 13

Procedurat për hartimin dhe miratimin e planeve rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve

1. Çdo këshill qarku dhe çdo njësi e qeverisjes vendore publikojnë projektplanet përkatëse në faqet zyrtare të internetit dhe i vënë ato në dispozicion të publikut.

2. Projektplani rajonal i menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe projektplani vendor përkatës i nënshtrohen vlerësimit strategjik mjedisor, në përputhje me nenin 24, të ligjit ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.

3. Projektplanet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve u dërgohen autoriteteve ose institucioneve përkatëse për mendim.

4. Publiku jep mendimet e veta për projektplanet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve.

5. Këshilli i qarkut apo këshilli i çdo njësie të qeverisjes vendore miraton planet përkatëse rajonale apo vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve. Këshilli i qarkut apo i njësisë së qeverisjes vendore, kur miraton planin përkatës, merr në shqyrtim rezultatet e vlerësimit strategjik mjedisor, mendimet e autoriteteve ose të institucioneve përkatëse dhe mendimet e publikut.

6. Këshilli i qarkut dërgon për shqyrtim dhe miratim në Këshillin e Ministrave planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve brenda 3 viteve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

7. Plani rajonal i menaxhimit të integruar të mbetjeve hyn në fuqi vetëm pas miratimit nga Këshilli i Ministrave. Plani vendor i menaxhimit të integruar të mbetjeve hyn në fuqi vetëm pas miratimit nga këshilli i qarkut.

8. Planet rajonale apo vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve të miratuara botohen dhe i vihen në dispozicion publikut.

9. Dispozitat e këtij neni zbatohen edhe për planet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve, të përditësuara e të përgatitura në përputhje me kërkesat e pikës 4 të nenit 12 të këtij ligji.

10. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masa të hollësishme për zbatimin e këtij neni.

Neni 14

Programet për parandalimin e krijimit të mbetjeve

1. Ministria harton programet për parandalimin e krijimit të mbetjeve në përputhje me objektivat dhe parimet e mbrojtjes së mjedisit, të përcaktuara në ligjin ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, me kërkesat e këtij ligji dhe, në mënyrë të veçantë, me hierarkinë e menaxhimit të integruar të mbetjeve, të përcaktuar në nenin 6 të këtij ligji.

2. Afati për hartimin e programeve të para për parandalimin e krijimit të mbetjeve është jo më vonë se data 1 janar 2017.

3. Programet për parandalimin e krijimit të mbetjeve janë pjesë përbërëse e dallueshme e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve.

4. Planet rajonale dhe vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve hartohen në përputhje me të gjitha programet përkatëse për parandalimin e mbetjeve.

5. Programet për parandalimin e krijimit të mbetjeve hartohen në përputhje me shtojcën 5 bashkëlidhur këtij ligji.

6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masat për programet e parandalimit të mbetjeve, përfshirë objektivat sasiore e cilësore për masat për parandalimin e mbetjeve.

Neni 15

Komiteti i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve

1. Për të bashkërenduar detyrat e ministrive për menaxhim të integruar mjedisor të mbetjeve, krijohet Komiteti i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, si organizëm ndërministror, në nivel zëvendësministrash. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton përbërjen dhe mënyrën e organizimit dhe të funksionimit të tij.

2. Çdo fund viti, komiteti paraqet për shqyrtim në Këshillin e Ministrave raportin vjetor të gjendjes dhe të menaxhimit të integruar të mbetjeve në shkallë vendi.

KREU III

KËRKESA TË PËRGJITHSHME

Neni 16

Përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masat e nevojshme që çdo person juridik a fizik, i cili zhvillon, prodhon, përpunon, trajton, shet ose importon produkte (prodhuesi i produktit) mbi baza profesionale, të mbajë përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit.

2. Masat e referuara në pikën 1 të këtij neni, synojnë të rrisin ripërdorimin, parandalimin, riciklimin dhe rikuperime të tjera të mbetjeve.

3. Masat e referuara në pikën 1 përfshijnë, sipas rastit, edhe pranimin e produkteve të kthyera dhe të mbetjeve që teprojnë pas përdorimit të tyre, si dhe menaxhimin e ardhshëm të mbetjeve dhe përgjegjësitë financiare për veprimtari të tilla. Në masa të tilla përfshihet edhe detyrimi për të ofruar publikisht informacionin e disponueshëm për masën, në të cilën produkti është i ripërdorshëm dhe i riciklueshëm.

4. Në masat e referuara në pikën 1 të këtij neni përfshihen edhe masa, që nxisin projektimin e produkteve, në mënyrë që të pakësohen ndikimet e tyre në mjedis e krijimi i mbetjeve gjatë prodhimit dhe përdorimit të produkteve, dhe që sigurojnë kryerjen e rikuperimit dhe të asgjësimit të produkteve të shndërruara në mbetje, në përputhje me këtë ligj.

5. Masat e referuara në pikën 4 të këtij neni nxisin zhvillimin, prodhimin dhe tregtimin e mallrave që janë të përshtatshme për shumë përdorime, që kanë jetë të gjatë dhe për të cilat, kur shndërrohen në mbetje, rikuperimi dhe asgjësimi kryhen në mënyrë të sigurt dhe pa ndikim në mjedis.

6. Gjatë planifikimit të masave të referuara në pikën 1 të këtij neni merren plotësisht në konsideratë bëshmëria teknike, leverdia ekonomike dhe ndikimet e përgjithshme mbi shoqërinë, mjedisin dhe shëndetin e njeriut, duke respektuar legjislacionin për sigurinë e përgjithshme të produkteve, kërkesat thelbësore për produktet joushqimore dhe vlerësimin e konformitetit.

7. Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit nuk cenon përgjegjësinë për menaxhimin e integruar të mbetjeve, sipas nenit 21 të këtij ligji, apo legjislacionit referuar në këtë ligj, përfshirë legjislacionin për rrymat specifike të mbetjeve dhe legjislacionin për produktet.

Neni 17

Rikuperimi i mbetjeve

1. Mbetjet grumbullohen në mënyrë të diferencuar për të lehtësuar ose për të përmirësuar rikuperimin e tyre, në rastet kur një gjë e tillë është praktikisht e mundshme nga ana teknike, mjedisore dhe ekonomike.

2. Për të plotësuar kërkesën e referuar në pikën 1 të këtij neni, mbetjet nuk përzihen me mbetje ose me materiale të tjera, që kanë veti të ndryshme nga të tyret.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton masa për zbatimin e këtij neni.

Neni 18

Ripërdorimi dhe riciklimi i mbetjeve

1. Ministria dhe autoritetet përkatëse nxisin ripërdorimin e produkteve dhe përgatitjen e veprimtarive të ripërdorimit, në veçanti, duke nxitur ngritjen dhe mbështetjen e rrjeteve të ripërdorimit e të riparimit, përdorimin e instrumenteve ekonomike, zbatimin e kriterëve të prokurimit, arritjen e objektivave sasiore ose marrjen e masave të tjera.

2. Mbetjet grumbullohen në mënyrë të diferencuar, për të lehtësuar ose për të përmirësuar cilësinë e riciklimit në të gjitha rastet, kur një gjë e tillë është praktikisht e mundshme nga ana teknike, mjedisore dhe ekonomike dhe kur kjo ndihmon që të plotësohen standardet e cilësisë për sektorët përkatës të riciklimit.

3. Njësitë e qeverisjes vendore grumbullojnë në mënyrë të diferencuar mbetjet, sipas nenit 16 të këtij ligji, brenda 31 dhjetorit 2018, të paktën për këto rryma mbetjesh: letër, metal, plastikë dhe qelq.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, përcakton afate të ndërmjetme për zbatimin e pikës 3 të këtij neni nga njësitë e qeverisjes vendore.

5. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masa për zbatimin e këtij neni, ku përfshihen edhe objektivat e afatit për riciklimin e rrymave specifike të mbetjeve dhe kërkesat për metodat e llogaritjes e të raportimit, me qëllim përmbushjen e këtyre objektivave.

6. Në masat e referuara në pikën 5 të këtij neni, sipas rastit, përfshihen edhe kërkesat për grumbullimin e diferencuar të rrymave të tjera të mbetjeve, veç atyre të referuara në pikat 3 dhe 4 të këtij neni.

Neni 19

Asgjësimi i mbetjeve

Mbetjet, që nuk rikuperohen sipas kërkesës së nenit 17 të këtij ligji, u nënshtrohen operacioneve të sigurta të asgjësimit, në përputhje me këtë ligj.

Neni 20

Kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve

1. Kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve, në përputhje me parimin “Ndotësi paguan”, të përcaktuar në nenin 12 të ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, mbulohen nga krijuesi fillestar i mbetjeve ose nga zotëruesi aktual apo i mëparshëm i tyre.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për financat, miraton masa për zbatimin e këtij neni.

3. Këshilli i Ministrave, në përputhje me masat e referuara në pikën 2 të këtij neni, vendos që kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve të mbulohen, plotësisht ose pjesërisht, nga krijuesi i produktit, si pasojë e të cilit kanë dalë mbetjet dhe, sipas rastit, shpërndarësit e produktit të mbulojnë një pjesë të këtyre kostove.

Kur Këshilli i Ministrave miraton masat, në përputhje me përcaktimet e pikës 2 të këtij neni, miraton edhe masa të veçanta për rryma specifike të mbetjeve dhe/ose për metodat e rikuperimit apo të asgjësimit, të cilat mund të përfshijnë skemat e rimbursimit të depozitave apo tarifave të përdoruesit.

KREU IV MENAXHIMI I INTEGRUAR I MBETJEVE

Neni 21

Përgjegjësia për menaxhimin e integruar të mbetjeve

1. Krijuesi ose zotëruesi fillestar i mbetjeve e kryen trajtimin e tyre vetë ose përmes një tregtari a personi tjetër që kryen operacione trajtimi të mbetjeve, në përputhje me këtë ligj dhe ligjin nr. 10 448 ,datë 14.7.2011 “Për lejet e mjedisit”.

2. Krijuesi ose zotëruesi fillestar i mbetjeve, që transferon mbetjet te një tregtar ose person që kryen operacione trajtimi të mbetjeve, sipas pikave 3 dhe 4 të këtij neni, nuk çlirohet nga përgjegjësia për operacionet e rikuperimit ose të asgjësimit të tyre.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, përcakton kushtet e përgjegjësisë dhe specifikon se në cilat raste krijuesi fillestar mban përgjegjësi për të gjithë zinxhirin e trajtimit dhe në cilat raste përgjegjësia ndahet mes tij dhe zotëruesit të mbetjeve apo u delegohet aktorëve të ndryshëm të zinxhirit të trajtimit.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, përcakton rrethanat në të cilat përgjegjësia për organizimin e menaxhimit të integruar të mbetjeve mbartet, plotësisht apo pjesërisht, nga prodhuesi i produktit që krijon mbetjet dhe rrethanat kur këto përgjegjësi mund të ndahen me shpërndarësit e këtij produkti.

5. Personat fizikë a juridikë, të licencuar, që grumbullojnë ose transportojnë mbetje, dorëzojnë mbetjet e grumbulluara ose të transportuara në impiante trajtimi të përshtatshme që plotësojnë kërkesat e këtij ligji.

6. Të gjitha llojet e mbetjeve jo të rrezikshme, që transferohen në baza profesionale nga një person te një tjetër, shoqërohen me një dokument transferimi. Dokumenti i transferimit është i vlefshëm edhe në formë elektronike.

7. Dokumenti i transferimit përmban të paktën informacionin e mëposhtëm:

- a) numrin e dokumentit të dorëzimit;
- b) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të transferuesit;
- c) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të personit, tek i cili transferohet mbetja (pritësi);
- ç) informacion për sasinë dhe tipin e mbetjeve jo të rrezikshme, që transferohen dhe tipin e kontejnerëve në të cilët ndodhet;
- d) vendin, kohën dhe datën e transferimit;
- dh) përshkrimin e mbetjeve jo të rrezikshme bashkë me listën e kodeve respektive;
- e) hollësi për trajtimet apo procese të tjera që mbetjet jo të rrezikshme kanë pësuar deri në këtë çast.

8. I njëjti dokument transferimi lejohet të mbulojë më shumë se një transfertë mbetjesh jo të rrezikshme nga transferuesi tek i njëjti pritës vetëm nëse mbetjet që transferohen janë të ngjashme. Dokumenti i transferimit është i vlefshëm për një periudhë kohe jo më të gjatë se 1 vit.

9. Si transferuesi edhe pritësi i mbetjeve i ruajnë dokumentet e transferimit për një periudhë kohe prej të paktën 2 vjetësh, të cilat ua vënë në dispozicion Agjencisë Kombëtare të Mjedisit dhe Inspektoratit për Mjedisin, pas paraqitjes së kërkesës së tyre me shkrim. Dokumentet përmbajnë minimalisht përshkrimin me shkrim të mbetjeve dhe kopjet e dokumenteve të transferimit.

10. Si transferuesi edhe pritësi i mbetjeve i dërgojnë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, një herë në vit, informacion për mbetjet jo të rrezikshme.

11. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe kërkesa të tjera për informacionin që duhet të përfshihet në dokumentin e transferimit.

12. Kryetarët e njësive të qeverisjes vendore janë përgjegjës për menaxhimin dhe administrimin e mbetjeve që krijohen brenda territorit të tyre administrativ, në përputhje me kërkesat e këtij ligji.

Neni 22

Rrjeti i integruar i impianteve të trajtimit të mbetjeve

(hequr fjalë në pikën 3 nr. 156/2013, datë 10.10.2013)

1. Rrjeti i integruar i impianteve për rikuperimin dhe asgjësimin e mbetjeve të përziera bashkiake nga sektori urban, si dhe të mbetjeve të ngjashme, që grumbullohen nga prodhues të tjerë, krijohet mbi bazën e teknikave më të mira të disponueshme.

2. Rrjeti i referuar në pikën 1 të këtij neni mundëson që, për të siguruar një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit dhe të shëndetit të njeriut, mbetjet të rikuperohen apo të asgjësohen në një nga impiantet e përshtatshme më të afërta, me teknologjitë dhe metodat më të përshtatshme.

3. Këshilli i Ministrave ndalon importin e mbetjeve, që destinohet për incinerim, kur ky operacion klasifikohet si rikuperim dhe vlerësohet se:

- a) një gjë e tillë është e nevojshme për të mbrojtur rrjetin e impianteve të trajtimit të mbetjeve;
- b) importe të tilla mundësojnë trajtimin ose asgjësimin e mbetjeve të vendit me mënyra që nuk përputhen me planet përkatëse të menaxhimit të integruar të mbetjeve.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masat e nevojshme për zbatimin e këtij neni.

KREU V

MENAXHIMI I INTEGRUAR I MBETJEVE TË RREZIKSHME

Neni 23

Kontrolli i mbetjeve të rrezikshme

1. Krijimi, grumbullimi, transporti, magazinimi dhe trajtimi i mbetjeve të rrezikshme kryhen vetëm në kushte që sigurojnë mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njeriut, në përputhje me këtë ligj. Këto kushte përfshijnë masat që sigurojnë gjurmueshmërinë e mbetjeve që nga krijimi deri në destinacionin përfundimtar të tyre, si dhe kontrollin e mbetjeve të rrezikshme, me qëllim plotësimin e kërkesave të këtij ligji.

2. Pika 1 e këtij neni nuk zbatohet për mbetjet e përziera, të krijuara nga vetë sektori familjar.

3. Leja e mjedisit për personat fizikë a juridikë, që krijojnë, grumbullojnë, transportojnë, magazinojnë apo trajtojnë mbetje të rrezikshme, përcakton kushtet që duhen përmbushur për të siguruar zbatimin e pikës 1 të këtij neni dhe përfshihet në kategorinë III.1 të shtojcës bashkëlidhur ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

4. Transporti i mbetjeve të rrezikshme bëhet vetëm me mjete që:

- a) janë të përshtatshme për tipin dhe sasinë e mbetjeve të rrezikshme që transportohen;
- b) janë në përputhje me standardet rrugore;
- c) plotësojnë të gjitha kërkesat përkatëse të ADR-së;
- ç) janë regjistruar paraprakisht për këtë qëllim në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit.

5. Transporti i mbetjeve të rrezikshme bëhet në përputhje të plotë me çdo akt tjetër në fuqi për transportin e produkteve të rrezikshme.

6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton masa për zbatimin e këtij neni, përfshirë sigurimin e gjurmueshmërisë nga krijimi i mbetjeve deri në destinacionin përfundimtar të tyre.

Neni 24

Përzierja e mbetjeve të rrezikshme

1. Mbetjet e rrezikshme, në përputhje me pikën 2 të këtij neni, nuk përzihen as me lloje të tjera mbetjesh të rrezikshme, as me mbetje, substanca apo materiale të tjera. Për qëllime të kësaj pike, përzierja nënkupton edhe hollimin e substancave të rrezikshme.

2. Dispozita e pikës 1 të këtij neni nuk zbatohet për mbetjet e përziera, të krijuara nga vetë sektori familjar.

3. Leja e mjedisit, që lejon përzierjen e mbetjeve të rrezikshme, jepet vetëm në rastet kur:

a) përmbushen kërkesat e këtij ligji dhe veçanërisht të nenit 5;
b) menaxhimi i integruar i mbetjeve nuk rrit ndikimin negativ në shëndetin e njeriut dhe në mjedis;

c) operacionet e përzierjes kryhen në përputhje me teknikat më të mira të disponueshme.

4. Lejet e mjedisit për veprimtaritë e përcaktuara në këtë ligj miratohen sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë” dhe përfshihen në kategorinë III.1 të shtojcës së tij.

5. Mbetjet e rrezikshme që, për arsye teknike dhe ekonomike dhe në kundërshtim me pikën 1 të këtij neni, janë përzier me mbetje, substanca apo materiale të tjera, për të plotësuar kërkesat e nenit 5, nëse një gjë e tillë është e mundur dhe e nevojshme, duhet të ndahen prej tyre.

Neni 25

Etiketimi i mbetjeve të rrezikshme

1. Mbetjet e rrezikshme grumbullohen, transportohen dhe magazinohen në mënyrë të përkohshme vetëm kur ato janë ambalazhuar dhe etiketuar në përputhje me këtë ligj.

2. Pika 1 e këtij neni nuk zbatohet për mbetjet e përziera, të krijuara nga vetë sektori familjar.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për ambalazhimin dhe etiketimin e mbetjeve të rrezikshme në procesin e grumbullimit, të transportit dhe të magazinimit të përkohshëm.

Neni 26

Dorëzimi i mbetjeve të rrezikshme

1. Mbetjet e rrezikshme, që dorëzohen nga një person fizik a juridik te një tjetër, shoqërohen me dokument dorëzimi, i cili është i vlefshëm edhe në formë elektronike.

2. Dokumenti i dorëzimit përmban të paktën informacionin e mëposhtëm:

a) numrin e dokumentit të dorëzimit;
b) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të dorëzuesit;
c) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të transportuesit;
ç) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të vendit të destinacionit të mbetjes së rrezikshme (të marrësit në dorëzim);

d) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të krijuesit të mbetjeve;

dh) përshkrimin e mbetjeve të rrezikshme, përfshirë listën e kodeve të mbetjeve dhe sasitë respektive;

e) hollësi për përbërësit kimikë apo biologjikë të mbetjeve të rrezikshme dhe përqendrimet e tyre.

3. Marrësi në dorëzim, brenda 30 ditëve, i dërgon dorëzuesit një konfirmim me shkrim për marrjen e mbetjeve të rrezikshme.

4. Marrësi në dorëzim, kur refuzon një transfertë mbetjesh të rrezikshme, i tregon transferuesit arsyet e refuzimit.

5. Çdo person, që angazhohet në dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme, ruan dokumentacionin e transferimit për një kohë prej të paktën 3 vjetësh nga data kur fillon dorëzimi dhe ua vë ato në dispozicion Agjencisë Kombëtare të Mjedisit apo Inspektoratit për Mjedisin, pas paraqitjes së kërkesës së tyre me shkrim. Dokumentacioni përmban të paktën kopje të dokumentit të dorëzimit, kopje të dokumentit të konfirmimit dhe informacion për dorëzimet e refuzuara.

6. Çdo dorëzues, transportues dhe marrës në dorëzim i dërgon çdo 3 muaj Agjencisë Kombëtare të Mjedisit informacion për dorëzimin e mbetjeve.

7. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

Neni 27

Vajrat e përdorura

1. Vajrat e përdorura grumbullohen në mënyrë të diferencuar, kur një gjë e tillë është teknikisht e mundur.

2. Leja e mjedisit për personat fizikë a juridikë, që trajtojnë vajra të përdorura, përfshin kushte që sigurojnë trajtimin e tyre, në përputhje me këtë nen dhe me nenet 5 dhe 6 të këtij ligji.

3. Vajrat e përdorura të llojeve të ndryshme, që kanë karakteristika të ndryshme, nuk përzihen, kur një gjë e tillë është teknikisht e mundur dhe ekonomikisht e leverdishme. Vajrat e përdorura nuk përzihen as me lloje të tjera mbetjesh apo substancash, nëse kjo përzierje pengon trajtimin e tyre.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura. Në këto rregulla përfshihen masa të tilla si kërkesat teknike, përgjegjësitë e prodhuesit, instrumentet ekonomike dhe marrëveshjet vullnetare.

KREU VI

RRYMAT SPECIFIKE TË MBETJEVE

Neni 28

Mbetjet bio

1. Në përputhje me nenet 5 dhe 6 të këtij ligji, ministria, Agjencia Kombëtare e Mjedisit dhe njësitë e qeverisjes vendore, brenda kompetencave të tyre, nxisin:

- a) grumbullimin e diferencuar të mbetjeve bio për qëllime kompostimi dhe digjestimi;
- b) trajtimin e mbetjeve bio në mënyrë që të arrihet një nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit;
- c) përdorimin e materialeve të prodhuara nga mbetjet bio që janë të sigurta për mjedisin.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton:

- a) masat e nevojshme për zbatimin e pikës 1 të këtij neni;
- b) kriteret dhe rregullat për pakësimin e sasisë së mbetjeve bio që shkojnë në lëndfill dhe afatet për arritjen e tyre.

Neni 29

Ambalazhet dhe mbetjet e tyre

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton:

- a) kërkesat minimale për ambalazhet;
- b) masat e nevojshme për parandalimin e krijimit të mbetjeve të ambalazheve dhe për ngritjen e sistemeve për ripërdorimin apo rikuperimin e ambalazheve dhe mbetjeve të tyre;
- c) masat që synojnë rritjen e sasisë së mbetjeve nga ambalazhet që rikuperohen apo riciklohen dhe afatet për arritjen e tyre.

2. Ambalazhet hidhen në treg vetëm nëse plotësojnë kërkesat e përcaktuara në pikën 1 shkronja “a” të këtij neni.

Neni 30

Ndotësit organikë të qëndrueshëm

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat që ndalojnë prodhimin, hedhjen në treg dhe përdorimin e ndotësve organikë të qëndrueshëm (NOQ), si dhe administrimin e mbetjeve të këtyre ndotësve.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve/PCT-ve, çndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB/PCT dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve/PCT-ve të përdorura.

3. Kërkesat e referuara në pikën 1 të këtij neni sigurojnë që PCB-të/PCT-të e përdorura të asgjësohen dhe PCB-të/PCT-të dhe pajisjet që përmbajnë PCB/PCT të çndoten apo të asgjësohen sa më shpejt të jetë e mundur.

Neni 31

Bateritë dhe akumulatorët

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton:

- a) kërkesat për standardet teknike për hedhjen në treg të baterive dhe akumulatorëve;
- b) kërkesat për grumbullimin, trajtimin, riciklimin dhe asgjësimin e mbetjeve të baterive dhe akumulatorëve;
- c) kuotat dhe afatet respektive të grumbullimit të mbetjeve të baterive dhe akumulatorëve.

Neni 32

Automjetet në fund të jetës

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton kërkesa për parandalimin e mbetjeve të automjeteve dhe për ripërdorimin, riciklimin dhe forma të tjera rikuperimi të automjeteve në fund të jetës dhe të pjesëve përbërëse të tyre, me qëllim pakësimin e mbetjeve të destinuara për t'u asgjësuar.

Neni 33

Mbetjet e pajisjeve elektrike dhe elektronike

1. Këshilli i Ministrave nxit projektimin dhe prodhimin e pajisjeve elektrike dhe elektronike në mënyra që marrin parasysh dhe lehtësojnë çmontimin dhe rikuperimin, në mënyrë të veçantë, ripërdorimin dhe riciklimin e mbetjeve, pjesëve përbërëse e të materialeve të tyre.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton kërkesa të tilla, në bazë të të cilave nuk u lejohej prodhuesve t'i japin projektit apo prodhimit tipare apo procese të tilla, që pengojnë ripërdorimin e pajisjeve elektrike dhe elektronike, nëse këto tipare specifike nuk sigurojnë avantazhe të rëndësishme, në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe/ose kërkesat për sigurinë.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe ministrit përgjegjës për ekonominë, miraton kërkesa për parandalimin e mbetjeve elektrike dhe elektronike, ripërdorimin, riciklimin dhe forma të tjera rikuperimi të këtyre lloj mbetjesh, me qëllim që të pakësojë mbetjet e destinuara për t'u asgjësuar.

Neni 34

Llumrat e ujërave të zeza

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për bujqësinë, miraton kërkesat për përdorimin e llumrave të ujërave të zeza në bujqësi, me qëllim parandalimin e efekteve të dëmshme mbi tokën, bimët, kafshët dhe njerëzit.

Neni 35

Mbetjet spitalore

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për shëndetësinë, miraton kërkesat për menaxhimin e mbetjeve spitalore.

Neni 36
Nënproduktet shtazore

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për bujqësinë, miraton kërkesat për menaxhimin e nënprodukteve të kafshëve, që nuk synohen për t'u konsumuar nga njeriu.

Neni 37
Mbetjet inerte

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton kërkesat për menaxhimin e mbetjeve inerte.

Neni 38
Mbetjet e industrisë nxjerrëse

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për industrinë, miraton kërkesat për menaxhimin e mbetjeve nga kërkimet, nxjerrja, trajtimi dhe depozitimi i burimeve minerare, si dhe të mbetjeve nga punimet në gurorë.

2. Në kërkesat që referohen në pikën 1 të këtij neni përfshihen edhe masa që parandalojnë ose pakësojnë sa më shumë të jetë e mundur efektet e dëmshme në mjedis, në veçanti, në ujë, ajër, tokë, faunë, florë dhe peizazh, dhe çdo rrezik të mundshëm për shëndetin e njeriut, që shkaktohet nga menaxhimi i mbetjeve të industrisë nxjerrëse.

Neni 39
Mbetjet e industrisë së dyoksidit të titanit

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe ministrit përgjegjës për veprimtarinë minerare, miraton kërkesat për menaxhimin e mbetjeve të industrisë së dyoksidit të titanit dhe të mbetjeve të tjera industriale që nuk trajtohen me legjislacion të veçantë.

Neni 40
Mbetjet nga anijet dhe tepricat nga ngarkesat

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton kërkesat për parandalimin e shkarkimit të mbetjeve, të krijuara nga anijet dhe tepricat nga ngarkesat në det.

Neni 41
Mbetjet nga gomat e përdorura

1. Gomat e përdorura përfshijnë gomat që mund të ritregtohen, me qëllim përdorimin origjinal të tyre, edhe nëse do të jetë e nevojshme t'i nënshtrohen trajtimit të tyre.

2. Gomat e patregtueshme riciklohen nëpërmjet grirjes së tyre dhe përdorimit të granulave si lëndë e parë për industrinë e prodhimit të gomave, ose të përdoren si lëndë djegëse shtesë për veprimtari të caktuara industriale.

3. Nuk lejohet në asnjë rast djegja e mbetjeve të gomave në mjedise të hapura.

4. Rregullat dhe kriteret për menaxhimin e mbetjeve nga gomat e përdorura përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

Neni 42

Rryma të tjera mbetjesh

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton kërkesa për menaxhimin edhe të rrymave të tjera të mbetjeve të ndryshme, nga sa përmenden më lart.

KREU VII

LENDFILLET E MBETJEVE

Neni 43

Kategoritë e lendfilleve

1. Lendfillet klasifikohen në tri kategori:
 - a) lendfille për mbetjet e rrezikshme;
 - b) lendfille për mbetjet jo të rrezikshme;
 - c) lendfille për mbetjet inerte.
2. Mbetjet çohen në lendfill vetëm nëse i janë nënshtruar trajtimit.
3. Lendfillet e mbetjeve të rrezikshme përdoren për ato mbetje të rrezikshme që plotësojnë kriteret e pranimit në lendfillet e mbetjeve të rrezikshme, të përcaktuara në pikën 6 të këtij neni.
4. Lendfillet për mbetjet jo të rrezikshme përdoren vetëm për:
 - a) mbetjet bashkiake;
 - b) mbetjet jo të rrezikshme të çdo origjine tjetër, të cilat plotësojnë kriteret përkatëse të pranimit, të përcaktuara në pikën 6 të këtij neni;
 - c) mbetjet e rrezikshme joreaktive, të qëndrueshme, me veti lëngëzuese, ekuivalente me mbetjet jo të rrezikshme, të referuara në shkronjën “b” të kësaj pike, dhe që plotësojnë kriteret përkatëse të pranimit, të përcaktuara sipas pikës 6 të këtij neni. Këto mbetje të rrezikshme nuk depozitohen në parcelat e destinuara për mbetjet jo të rrezikshme të biodegradueshme.
5. Lendfillet për mbetjet inerte përdoren vetëm për mbetjet inerte.
6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton kërkesat për llojet e mbetjeve që pranohen në kategoritë e ndryshme të lendfilleve.
7. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton kushtet për ndërtimin e kategorive të lendfilleve.

Neni 44

Mbetjet e përjashtuara nga lendfillet

1. Nuk pranohen në lendfill:
 - a) mbetjet e lëngshme;
 - b) mbetjet që, në kushtet e lendfillit, janë shpërthyes, gërryese, oksiduese, të djegshme ose shumë të djegshme, siç përcaktohen në shtojcën 3 bashkëlidhur këtij ligji;
 - c) mbetjet spitalore dhe mbetjet e tjera të klinikave që krijohen nga qendrat mjekësore ose veterinarë, që janë infektuese, siç përcaktohen në shtojcën 3 bashkëlidhur këtij ligji;
 - ç) mbetjet e rrezikshme farmaceutike, të cilat janë të ndezshme, gërryese, toksike dhe reaktive;
 - d) mbetjet e substancave kimike që krijohen nga veprimtaritë e kërkim-zhvillimit apo mësimdhënies në shkolla që nuk janë të identifikuar dhe/ose janë të reja dhe efektet e tyre mbi njeriun dhe/ose mjedisin janë të panjohura (p.sh. mbetjet nga laboratorët etj.);
 - dh) të gjitha gomat e përdorura, me përjashtim të gomave të përdorura si material inxhinierik, të gomave të biçikletave dhe të gomave me diametër të jashtëm mbi 1 400 mm, duke filluar nga 1 janari 2013;

e) gomat e përdorura të grira, me përjashtim të gomave të biçikletave dhe të gomave me diametër të jashtëm mbi 1 400 mm, duke filluar nga 1 janari 2016;

ë) bateritë dhe akumulatorët industrialë dhe automotivë;

f) çdo lloj tjetër mbetjesh që nuk plotëson kriteret e pranimi, të përcaktuara në përputhje me pikën 6 të nenit 43 të këtij ligji.

2. Ndalohet hollimi ose përzierja e mbetjeve, me qëllim plotësimin e kriterëve të pranimi të tyre në lëndfill.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, sipas rastit, përjashton nga pranimi në lëndfill edhe tipat e tjerë të mbetjeve.

Neni 45

Operacionet e lëndfilleve

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton kriteret e studimit e projektzbatimit për ndërtimin e lëndfilleve dhe për mbylljen e venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta urbane.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për punët publike, miraton kërkesat për operacionet që kryhen në lëndfille, përfshirë:

a) procedurat e pranimi të mbetjeve;

b) procedurat e kontrollit e të monitorimit;

c) procedurat e mbylljes dhe të kujdesit të mëtejshëm;

ç) kërkesat e tjera që duhen plotësuar kur kërkohet leje mjedisi;

d) kushtet e tjera që duhen përfshirë në një leje mjedisi.

3. Ndërtimi i lëndfilleve, si rregull, bëhet në nivel rajonal.

Neni 46

Garancitë financiare

1. Çdo person, që operon ose ka për qëllim të operojë një lëndfill, në përputhje lejen e mjedisit, duhet të disponojë dhe të sigurojë të gjitha mjetet financiare të nevojshme për të mbuluar kostot e ndërtimit, të operimit, të mbylljes dhe të kujdesit të mëtejshëm të lëndfillit pas mbylljes së tij, përfshirë pagesën e garancisë për kostot e mbylljes së tij, ndërhyrjet e mëpasme dhe rehabilitimin e mjedisit.

2. Periudha e nevojshme për kujdesin e mëtejshëm për lëndfillin është të paktën 30 vjet.

3. Kur operatori i sheshit të lëndfillit është njëkohësisht edhe personi garantues, informon me shkrim Agjencinë Kombëtare të Mjedisit për shumën e garancisë financiare.

4. Operatori i sheshit të lëndfillit, kur garantuesi është një palë e tretë, informon me shkrim Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, si për ekzistencën e garancisë, ashtu dhe nëse kjo garanci do të pezullohet apo do të pushojë së ekzistuari. Garancia nuk pezullohet apo pushon së ekzistuari më parë se 60 ditë nga data e marrjes së këtij njoftimi nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit.

5. Garancia financiare ose ekuivalenti i saj mbahen për aq kohë sa janë të nevojshme operacionet e mirëmbajtjes dhe të kujdesit të mëtejshëm të lëndfillit.

6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për financat, miraton rregullat për garancitë që duhet të ofrohen në lidhje me lejet e mjedisit për lëndfillet. Në këto rregulla:

a) përcaktohen objekti dhe kohëzgjatja e këtyre garancive;

b) deklarohet që prona, në të cilën vendoset sheshi i lëndfillit, pas mbylljes, i kalon në pronësi njësisë së qeverisjes vendore;

c) përfshihet çështja e kompensimit për sheshin e lëndfillit, që i kalon njësisë së qeverisjes vendore sipas shkronjës “b” të kësaj pike.

KREU VIII INCINERIMI I MBETJEVE

Neni 47 **Incinerimi i mbetjeve**

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për incinerimin e mbetjeve, përfshirë:

- a) specifikimin e kërkesave për incineratorët dhe bashkincineratorët e mbetjeve;
- b) procedurat e pranimit të mbetjeve në incineratorë dhe bashkincineratorë;
- c) kushtet operationale të tyre;
- ç) procedurat e kontrollit dhe të monitorimit të tyre;
- d) procedurat e mbylljes dhe të kujdesit të mëtejshëm;
- dh) kërkesa të tjera që duhen plotësuar kur kërkohet leje mjedisi;
- e) kushte të tjera që duhen përfshirë në një leje mjedisi.

KREU IX IMPORTI DHE EKSPORTI I MBETJEVE

Neni 48 **Ndalimi i importeve dhe kalimeve transit të mbetjeve** *(ndryshuar pika 1 dhe shfuqizur pika 3 nr. 156/2013, datë 10.10.2013)*

1. Ndalohet në të gjitha rastet importimi i mbetjeve të rrezikshme dhe jo të rrezikshme në Republikën e Shqipërisë.
2. Ndalohet në të gjitha rastet kalimi transit ndërkufitar i mbetjeve të rrezikshme në Republikën e Shqipërisë.
3. Shfuqizuar.

Neni 49 **Importi i mbetjeve jo të rrezikshme** *(shfuqizuar me ligjin nr. 156/2013, datë 10.10.2013)*

Neni 50 **Kalimi transit i mbetjeve jo të rrezikshme**

1. Vetëm mbetjet jo të rrezikshme apo mbetjet inerte mund të kalojnë transit përmes territorit të Republikës së Shqipërisë.
2. Kalimi transit i mbetjeve, sipas pikës 1 të këtij neni, lejohet vetëm me autorizim të ministrit.
3. Autorizimi për kalimin transit të mbetjeve lëshohet vetëm në përputhje të plotë me këtë ligj dhe akte të tjera në fuqi. Autorizimi i kalimit transit të mbetjeve është i vlefshëm për një periudhë kohe deri një vit dhe u nënshtrohet kushteve të përgjithshme, të përcaktuara në rregullat e referuara në pikën 5 të këtij neni, si dhe çdo kushti specifik që lidhet me rastin konkret.
4. Në autorizimin për kalimin transit të mbetjeve përcaktohen:
 - a) numri i dokumentit të dorëzimit;
 - b) lloji dhe sasia e mbetjes për të cilën lëshohet;
 - c) standardet që lidhen me ambalazhimin e etiketimin e mbetjeve dhe dokumentet shoqëruese gjatë transportit të tyre;
 - ç) kërkesat për monitorimin dhe raportimin e transfertave të mbetjeve.
5. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

Neni 51
Eksporti i mbetjeve

1. Eksporti i mbetjeve nga Republika e Shqipërisë lejohet vetëm me autorizim të lëshuar nga ministri.
2. Autorizimi për eksportin e mbetjeve lëshohet vetëm në përputhje me këtë ligj dhe akte të tjera në fuqi, që rregullojnë fushën e veprimtarisë.
3. Ministri i jep autorizimin për eksportin e mbetjeve të çdo lloji personit që ka paraqitur kërkesën, vetëm pasi të ketë marrë leje nga vendi i importit dhe vendet e kalimit transit e pasi t'i ketë njoftuar ato paraprakisht.
4. Autorizimi i eksportit të mbetjeve është i vlefshëm për një periudhë kohe deri në një vit dhe u nënshtrohet kushteve të përgjithshme, të përshkruara në rregulloret e referuara në pikën 6 të këtij neni, si dhe kushteve specifike që lidhen me rastin konkret.
5. Në autorizimin e eksportit të mbetjeve përcaktohen:
 - a) numri i dokumentit të dorëzimit;
 - b) lloji dhe sasia e mbetjes për të cilën lëshohet;
 - c) standardet që lidhen me ambalazhimin e etiketimin e mbetjeve dhe dokumentet shoqëruese gjatë transportit të tyre;
 - ç) kërkesat për monitorimin dhe raportimin e transfertave të mbetjeve.
6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

KREU X
ORMAT TEKNIKE

Neni 52
Normat teknike minimale

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregulloret që përcaktojnë normat teknike minimale për operacionet e trajtimit të mbetjeve.
2. Normat teknike minimale, të përcaktuara sipas pikës 1 të këtij neni:
 - a) jepen për ndikimet kryesore në mjedis të shkaktuara nga impiantet e trajtimit të mbetjeve;
 - b) sigurojnë që mbetjet të trajtohen në përputhje me këtë ligj dhe në veçanti me nenin 5 të tij;
 - c) marrin në konsideratë teknikat më të mira të disponueshme;
 - ç) në rast se është e përshtatshme, përfshijnë elemente që lidhen me cilësinë e trajtimit dhe kërkesat e procesit.

KREU XI
KUSHTE TË TJERA PËR LEJEN E MJEDISIT

Neni 53
Kërkesa për leje mjedisi

Personat fizikë a juridikë, që synojnë të kryejnë operacione për trajtimin e mbetjeve, pajisen me leje mjedisi në përputhje me ligjin ligji nr. 10 448, datë 14.7.2011 “Për lejet e mjedisit”.

Neni 54
Kushtet e tjera që duhen përfshirë në lejen e mjedisit

1. Pavarësisht nga kërkesat e ligjit nr. 10 448, datë 14.7.2011 “Për lejet e mjedisit” dhe nga kërkesat e akteve nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji, leja e mjedisit e referuar në nenin 53 të këtij ligji, përmban, gjithashtu, kushte të tjera që duhen plotësuar, ku përcaktohen:
 - a) llojet dhe sasi të mbetjeve që trajtohen;

b) operacionet që përfshihen në leje, kërkesat teknike dhe kërkesat që lidhen me territorin në fjalë;

c) masat e sigurisë dhe masat parandaluese që duhen marrë;

ç) metoda që duhet përdorur për secilin operacion;

d) operacionet e monitorimit dhe të kontrollit që nevojiten;

dh) dispozitat për mbylljen dhe kujdesin e mëtejshëm, sipas nevojës.

2. Leja e mjedisit për incinerimin ose bashkincinerimin e mbetjeve, që shoqërohet me rikuperim energjie, përmban kushtin që rikuperimi i energjisë të kryhet me efikasitet të lartë të energjisë.

3. Aktet, që hartohen në zbatim të këtij ligji, përfshijnë edhe kushte të tjera në lejen e mjedisit, lidhur me rrymat specifike të mbetjeve apo metodat specifike të trajtimit të tyre.

Neni 55

Kërkesa për mbajtjen e të dhënave

1. Kërkesa për mbajtjen dhe përditësimin e të dhënave për mbetjet përcaktohet në:

a) lejen e mjedisit për personin fizik apo juridik, që krijon mbetje;

b) licencën e transportit për personin fizik apo juridik, që grumbullon ose transporton mbetje;

c) licencën e tregtarit dhe/apo të agentit;

ç) lejen e mjedisit për personin fizik apo juridik, që kryen çdo lloj operacioni për trajtimin e mbetjeve.

2. Të dhënat e referuara në pikën 1 të këtij neni përfshijnë:

a) të dhëna kronologjike për sasinë, natyrën dhe origjinën e mbetjeve;

b) sipas rastit, destinacionin, shpeshhtësinë e grumbullimit, mënyrën e transportit dhe metodën e trajtimit të parashikuar sipas llojit të mbetjeve.

3. Personat e referuar në këtë nen i mbajnë të dhënat për mbetjet e rrezikshme për të paktën 3 vjet.

4. Personat e referuar në këtë nen i mbajnë të dhënat për mbetjet jo të rrezikshme për të paktën 1 vit.

5. Personat fizikë dhe juridikë, të përmendur në pikën 1 të këtij neni, i vënë të dhënat e referuara në pikën 2 të këtij neni në dispozicion Agjencisë Kombëtare të Mjedisit apo Inspektoratit për Mjedisin, në bazë të kërkesës së tyre me shkrim.

6. Personat fizikë dhe juridikë, të përmendur në pikën 1 të këtij neni, vënë në dispozicion të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, Inspektoratit për Mjedisin ose zotëruesit të mëparshëm të mbetjes, në bazë të kërkesës së tyre me shkrim, evidenca të dokumentuara që tregojnë se operacionet e menaxhimit janë kryer.

Neni 56

Inspektimi

(ndryshuar pika 1 me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013)

1. Inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit inspekton instalimet, mbi të cilat zbatohet ky ligj, në përputhje me dispozitat e ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe ligjit nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

2. Inspektimet për çdo operacion grumbullimi dhe transporti përfshijnë origjinën, natyrën, sasinë e mbetjeve të grumbulluara e të transportuara deri në destinacionin përfundimtar.

KREU XII

LICENCIMI I VEPRIMTARIVE PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETJEVE

Neni 57

Transportuesit e mbetjeve

1. Transporti i mbetjeve kryhet nga persona që disponojnë licencë të vlefshme për transportin e mbetjeve.

2. Qendra Kombëtare e Licencimit lëshon licencën për transportin e mbetjeve, e cila përfshihet në nënkategorinë III.2.B të fushës III të vendimit nr. 538, datë 26.5.2009 të Këshillit të Ministrave “Për licencat dhe lejet që trajtohen nga/apo nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Licencimit (QKL) dhe disa rregullime të tjera nënligjore të përbashkëta”, pas miratimit të saj nga ministri.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, të ministrit përgjegjës për ekonominë dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

Neni 58

Tregtarët dhe agjentët e mbetjeve

1. Tregtimi apo ndërmjetësimi për mbetjet kryhet nga persona që disponojnë licencën për veprimtaritë e tjera profesionale, lidhur me ndikimin në mjedis, me kodin III.2.B.

2. Qendra Kombëtare e Licencimit lëshon licencën e parashikuar në pikën 1 të këtij neni, e cila përfshihet në nënkategorinë III.2.B të fushës III të vendimit nr. 538, datë 26.5.2009 të Këshillit të Ministrave “Për licencat dhe lejet që trajtohen nga/apo nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Licencimit(QKL) dhe disa rregullime të tjera nënligjore të përbashkëta”, pas miratimit të saj nga ministri.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

Neni 59

Licencimi i veprimtarive

Licencat për veprimtaritë e parashikuara në këtë ligj përfshihen në kategorinë III.2 të shtojcës bashkëlidhur ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”. Licencimi i këtyre veprimtarive bëhet sipas ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

KREU XIII

STATISTIKAT E MBETJEVE

Neni 60

Statistikat e mbetjeve

1. Agjencia Kombëtare e Mjedisit mban dhe përditëson statistikat për krijimin, rikuperimin dhe asgjësimin e mbetjeve.

2. Ministria përgatit dhe publikon çdo 3 vjet një raport për statistikat e mbetjeve në Shqipëri.

3. Raporti, që referohet në pikën 2 të këtij neni, publikohet në mënyrë elektronike edhe në faqen zyrtare të internetit të ministrisë dhe i vihet në dispozicion publikut.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat për zbatimin e këtij neni.

KREU XIV
NDALIMET, SANKSIONET DHE NDËSHKIMET

Neni 61
Ndalimet

Ndalohen:

- a) hedhja apo gruposja e të gjitha llojeve të mbetjeve në vende publike;
- b) hedhja apo gruposja e të gjitha llojeve të mbetjeve në parcelat bujqësore të mbjella ose jo, në anë të kanaleve kulluese e ujitëse, si dhe në çdo vend tjetër ku dëmtohen toka, bima dhe kafsha;
- c) hedhja apo gruposja e të gjitha llojeve të mbetjeve në toka bujqësore;
- ç) djegia e të gjitha llojeve të mbetjeve në kundërshtim me këtë ligj;
- d) braktisja, depozitimi apo asgjësimi i pakontrolluar i mbetjeve.

Neni 62
Kundërvajtjet dhe sanksionet

(shtuar pika 63 me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013, ndryshuar pika 48 dhe shfuqizuar pika 51 me ligjin nr. 156/2013, datë 10.10.2013)

Shkeljet e mëposhtme, që nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative:

1. Çdo person, që përzier mbetje në kundërshtim me nenet 17 pika 2 dhe 24 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.
2. Çdo person, që asgjëson mbetje jo në përputhje me nenin 19 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.
3. Çdo krijues apo mbajtës mbetjesh, që trajton vetë mbetjet e veta jo në përputhje me këtë ligj dhe në kundërshtim me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.
4. Çdo krijues apo mbajtës mbetjesh, që transferon mbetje te një person tjetër që nuk është i autorizuar të marrë atë mbetje, në kundërshtim me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë, në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.
5. Çdo person, që grumbullon apo transporton mbetje dhe nuk e dërgon atë në një instalim trajtimi të përshtatshëm, në kundërshtim me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.
6. Çdo person, që transferon mbetje jo të rrezikshme apo që merr mbetje jo të rrezikshme pa një dokument transferimi mbetjesh, në kundërshtim me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.
7. Çdo person, që transferon mbetje jo të rrezikshme apo që merr mbetje jo të rrezikshme, që nuk është në përputhje me dokumentin e transferimit të mbetjes, në kundërshtim me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.
8. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe që nuk ruan dokumentet, në përputhje me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 (treqind mijë) deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë.
9. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe që nuk ua vë dokumentet në dispozicion autoriteteve përkatëse, në përputhje me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 (treqind mijë) deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë.
10. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe që nuk dërgon informacion në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, në përputhje me nenin 21 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 300 000 (treqind mijë) deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë.

11. Mungesa e kushteve dhe standardeve të menaxhimit të integruar të mbetjeve që krijohen brenda territorit të njësive të qeverisjes vendore jo në përputhje me kërkesat e nenit 21 pika 12 të këtij ligji, ngarkon me përgjegjësi drejtuesit e këtyre njësive, të cilët dënohen me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

12. Çdo person, që importon mbetje që destinohen për incinerim jo në përputhje me nenin 22 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

13. Çdo person, që prodhon, grumbullon, transporton, magazinon apo trajton mbetje të rrezikshme jo në përputhje me nenin 23 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

14. Çdo person, që transporton mbetje të rrezikshme me automjete, që nuk janë në përputhje me nenin 23 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

15. Çdo person, që grumbullon, transporton apo magazinon mbetje të rrezikshme që nuk është ambalazhuar apo etiketuar, në përputhje me nenin 25 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

16. Çdo person, që transferon mbetje të rrezikshme apo që merr në dorëzim mbetje të rrezikshme pa një dokument dorëzimi, në kundërshtim me nenin 26 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

17. Çdo person, që transferon mbetje të rrezikshme apo që merr në dorëzim mbetje të rrezikshme, që nuk është në përputhje me dokumentin e dorëzimit, në kundërshtim me nenin 26 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

18. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve të rrezikshme dhe që nuk ruan dokumentet, në përputhje me nenin 26 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

19. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve të rrezikshme dhe që nuk ia vë dokumentet në dispozicion autoriteteve përkatëse, në përputhje me nenin 26 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë;

20. Çdo person, që angazhohet në transferimin e mbetjeve të rrezikshme dhe që nuk dërgon informacion në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, në përputhje me nenin 26 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë;

21. Çdo person, që trajton vavra të përdorura pa leje mjedisi, në kundërshtim me nenin 27 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

22. Çdo person, që trajton vavra të përdorura jo në përputhje me lejen e mjedisit, në kundërshtim me nenin 27 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

23. Çdo person, që përzien vavra të përdorura jo në përputhje me lejen e mjedisit, në kundërshtim me nenin 27 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

24. Çdo person, që hedh në treg ambalazhe jo në përputhje me nenin 30, të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë;

25. Çdo person, që angazhohet në menaxhimin e mbetjeve të ambalazheve të ndryshme nga ato të përcaktuara në nenin 29 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

26. Çdo person, që asgjëson ose menaxhon NOQ jo në përputhje me nenin 30 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

27. Çdo person, që hedh në treg bateri apo akumulatorë jo në përputhje me nenin 31 të këtij

ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

28. Çdo person, që grumbullon, trajton, riciklon apo asgjëson mbetje baterish dhe akumulatorësh jo në përputhje me nenin 31 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

29. Çdo person, që angazhohet me automjetet në fund të jetës jo në përputhje me nenin 32 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

30. Çdo person, që hedh në treg pajisje elektrike dhe elektronike jo në përputhje me nenin 33 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

31. Çdo person, që angazhohet me mbetjet e pajisjeve elektrike dhe elektronike jo në përputhje me nenin 33 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

32. Çdo person, që përdor llumrat e ujërave të zeza në bujqësi jo në përputhje me nenin 34 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

33. Çdo person, që angazhohet me mbetjet spitalore jo në përputhje me nenin 35 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

34. Çdo person, që angazhohet me nënproduktet e kafshëve jo në përputhje me nenin 36 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

35. Çdo person, që angazhohet me mbetjet inerte jo në përputhje me nenin 37 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

36. Çdo person, që angazhohet me mbetjet nga industria nxjerrëse jo në përputhje me nenin 38 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

37. Çdo person, që angazhohet me mbetjet nga industria e dyoksidit të titanit jo në përputhje me nenin 39 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

38. Çdo person, që angazhohet me mbetjet e gjeneruara nga anijet dhe ngarkesat jo në përputhje me nenin 40 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

39. Çdo person që angazhohet me mbetjet nga gomat e përdorura jo në përputhje me nenin 41 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

40. Çdo person, që vepron në kundërshtim me kërkesat e nenit 42 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

41. Çdo person, që asgjëson mbetje në një lëndfill, që nuk është klasifikuar për atë mbetje, në kundërshtim me nenin 43 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

42. Çdo person, që asgjëson në lëndfill mbetje që nuk është trajtuar, në kundërshtim me nenin 43 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

43. Çdo person, që pranon mbetje në një lëndfill që nuk plotëson kriteret e pranimi në lëndfill, në kundërshtim me nenin 43 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

44. Çdo person, që pranon mbetje të përjashtuara apo që asgjëson në lëndfill mbetje të përjashtuara, në kundërshtim me nenin 44 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

45. Çdo person, që operon një lëndfill jo në përputhje me lejen e mjedisit apo jo në përputhje me nenin 45 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

46. Çdo person, që operon një lëndfill pa një garanci financiare, në kundërshtim me nenin 46 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

47. Çdo person, që incineron mbetje jo në përputhje me lejen e mjedisit apo jo në përputhje me nenin 47 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

48. Çdo person që importon mbetje të rrezikshme dhe jo të rrezikshme në Republikën e Shqipërisë, sipas nenit 48 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

49. Çdo person, që transiton mbetje të rrezikshme përmes territorit të Republikës së Shqipërisë, sipas nenit 48 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

50. Çdo person, që importon mbetje jo të rrezikshme për ruajtje apo asgjësim, sipas nenit 48 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

51. Shfuqizuar.

52. Çdo person, që transiton mbetje jo të rrezikshme përmes territorit të Republikës së Shqipërisë pa autorizim apo në kundërshtim me autorizimin, jo në përputhje me nenin 50 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

53. Çdo person, që eksporton mbetje jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë pa autorizim apo në kundërshtim me autorizimin, jo në përputhje me nenin 51 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

54. Çdo person, që kryen veprimtari për trajtimin e mbetjeve pa leje mjedisi në kundërshtim me nenin 53 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

55. Çdo person, që kryen veprimtari për trajtimin e mbetjeve jo në përputhje me lejen e mjedisit, në kundërshtim me nenin 53 apo 54 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

56. Çdo person, që nuk ruan dokumentet apo nuk ia vë ato në dispozicion autoriteteve përkatëse, në kundërshtim me nenin 55 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

57. Çdo person, që transporton mbetje pa licencë apo jo në përputhje me licencën, në kundërshtim me nenin 57 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

58. Çdo person, që vepron si agent apo tregtar mbetjesh pa licencë apo jo në përputhje me licencën, në kundërshtim me nenin 58 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

59. Çdo person, që hedh apo gropos mbetje në një vend publik, në kundërshtim me nenin 61 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

60. Çdo person, që djeg mbetje, në kundërshtim me nenin 61 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

61. Çdo person, që braktis, shkarkon apo asgjëson mbetje në mënyrë të pakontrolluar në kundërshtim me nenin 61 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 500 000 (pesëqind mijë) deri në 1 000 000 (një milion) lekë.

62. Çdo operator i një venddepozitimi/lendfilli ekzistues, që nuk plotëson kërkesat e nenit 64 të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 1 500 000 (një milion e pesëqind mijë) lekë.

63. Gjoba, në zbatim të këtij neni, vendoset nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, në përputhje me ligjin për inspektimin dhe është dënim kryesor.

Neni 63

Masat në rastet e shkeljes së lejes së mjedisit

(ndryshuar me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013)

1. Autoritetet, në rastet e shkeljes së lejes së mjedisit, marrin masat e parashikuara në ligjin nr. 10 448, datë 14.7.2011 “Për lejet e mjedisit”.

2. Kur shkelja e këtij ligji ka të bëjë me përdorimin e një automjeti, ky i fundit konfiskohet nga autoritetet përkatëse, në përputhje me dispozitat e legjislacionit në fuqi për kundërvajtjet administrative.

3. Licenca e transportit të mbetjeve, e tregtarit dhe agjentit të mbetjeve revokohet nga ministri, me propozimin e inspektorit, kur shkelen kushtet dhe rregullat e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit për ushtrimin e veprimtarisë dhe, për këtë, ministri njofton Qendrën Kombëtare të Licencimit.

4. Inspektori, sipas nevojave të rastit, merr masa urgjente në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 63/1

Ankimi dhe ekzekutimi

(shtuar me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013)

1. Ndaj vendimit të inspektorit mund të bëhet ankim sipas ligjit për inspektimin.

2. Ndaj vendimeve të organeve të tjera, të marra në zbatim të këtij ligji, bëhet ankim sipas dispozitave në fuqi.

3. Kundërvajtësi paguan gjobën administrative brenda 30 ditëve kalendarike nga data e njoftimit, me përjashtim të rastit kur vendimi për gjobën është pezulluar në përputhje me legjislacionin në fuqi.

4. Kur gjoba administrative nuk është paguar brenda datës së caktuar në pikën 3 të këtij neni, autoriteti përkatës ka të drejtë të pezullojë apo të revokojë lejen e mjedisit, licencën apo autorizimin derisa gjoba të paguhet.

5. Të ardhurat e grumbulluara nga gjobat dhe interesat derdhen në Buxhetin e Shtetit.

KREU XV

DISPOZITA RREGULLUESE

Neni 64

Venddepozitimet/lendfillet ekzistuese

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat që parashikojnë dispozitat kalimtare për venddepozitimet/lendfillet ekzistuese, që janë në funksionim në datën kur ky ligj hyn në fuqi.

Neni 65

Nxiti e investimeve private dhe e partneritetit publik privat

1. Këshilli i Ministrave nxit angazhimin e sektorit privat dhe partneritetin publik privat në veprimtaritë e menaxhimit të integruar të mbetjeve.

2. Projektet që, në gjykimin e ministrisë, synojnë të realizojnë masat e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, jepen me koncesion, në përputhje me ligjin nr. 9663, datë 18.12.2006 “Për koncesionet”, të ndryshuar.

Neni 66

Raportimet

1. Ministria përgatit çdo tre vjet një raport për zbatimin e këtij ligji.

2. Raporti përfshin informacion për menaxhimin e vajrave të përdorura dhe për progresin e bërë, lidhur me zbatimin e programeve të parandalimit të mbetjeve dhe, sipas rastit, edhe për masat e marra lidhur me përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit.

3. Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Inspektorati për Mjedisin dhe institucione të tjera ia sigurojnë këto informacione ministrisë për përgatitjen e raportit të referuar në pikën 1 të këtij neni.

4. Raportet e referuara në pikën 1 të këtij neni publikohen në faqen zyrtare të ministrisë dhe i vihen në dispozicion publikut.

5. Ministri, me urdhër, përcakton kërkesat për përgatitjen e raporteve të referuara në pikën 1 të këtij neni, bashkë me informacionin që duhet të përmbajnë këto raporte.

KREU XVI

DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 67

Aktet nënligjore

1. Këshilli i Ministrave, brenda 2 vjetëve nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji, nxjerr aktet nënligjore, në zbatim të neneve 7 pika 2, 8 pika 2, 9 pika 1, 11 pikat 5 dhe 8, 13 pikat 7 dhe 10, 14 pika 6, 15 pika 1, 16 pika 1, 17 pika 3, 18 pikat 4 dhe 5, 20 pika 2, 21 pikat 3, 4 e 11, 22 pika 4, 23 pika 6, 25 pika 3, 26 pika 7, 27 pika 4, 28 pika 2 shkronjat “a” dhe “b”, 29 pika 1 shkronjat “a”, “b” e “c”, 30 pikat 1 e 2, 31, 32 pika 1, 33 pikat 1, 2 e 3, 34, 35, 36, 37, 38 pika 1, 39, 40; 41 pika 4, 42, 43 pikat 6 dhe 7, 44 pika 3, 45 pikat 1 dhe 2, 46 pika 6, 47, 49 pika 8, 50 pika 5, 51 pika 6, 52 pika 1, 57 pika 3, 58 pika 3, 60 pika 4 dhe 64 të tij.

2. Ministri brenda 2 vjetëve nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji, nxjerr aktet nënligjore në zbatim të neneve 12 pika 5 dhe 66 pika 4 të tij.

Neni 68

Vazhdimi i efekteve të disa akteve nënligjore

Aktet nënligjore të mëposhtme mbeten në fuqi deri në shfuqizimin e tyre me akt të veçantë:

a) vendimi nr. 99, datë 18.2.2005 i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve”;

b) rregullorja nr. 1, datë 30.3.2007 e Ministrit të Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave dhe e Ministrit të Punëve Publike, Transportit dhe Telekomunikacionit “Për trajtimin e mbetjeve nga ndërtimi dhe shkatërrimet, që nga krijimi dhe transporti i tyre për asgjësim”;

c) vendimi nr. 798, datë 29.9.2010 i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e rregullores “Për administrimin e mbetjeve spitalore””;

ç) udhëzimi nr. 6, datë 27.11.2007 i Ministrit të Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave “Për miratimin e rregullave, përmbajtjes dhe afateve për përgatitjen e planeve të administrimit të mbetjeve të ngurta”;

d) vendimi nr. 806, datë 4.12.2003 i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e rregullave e procedurave për importimin e mbetjeve me qëllim përdorimi, përpunimi e riciklimi”;

dh) rregullorja nr. 4, datë 15.10.2003 e Ministrit të Mjedisit “Për kërkimin, shqyrtimin dhe miratimin e lejeve të eksportimit dhe të transitimit të mbetjeve”.

Neni 69 Shfuqizimet

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, ligji nr. 9010, datë 13.2.2003 “Për administrimin e mbetjeve të ngurta”, ligji nr. 9537, datë 18.5.2006 “Për administrimin e mbetjeve të rrezikshme”, si dhe çdo akt tjetër nënligjor, që bie në kundërshtim me këtë ligj, shfuqizohen.

Dispozitë kalimtare (e vendosur me ligjin nr. 32/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Dispozitë kalimtare (e vendosur me ligjin nr. 156/2013, datë 10.10.2013)

1. Subjektet, të cilat, para hyrjes në fuqi të këtij ligji, janë pajisur me autorizim për importimin e mbetjeve jo të rrezikshme, janë të detyruara që, për sasinë e mbetjeve që kanë importuar deri në datën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, të përfundojnë procesin e riciklimit brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të ligjit.

2. Çdo dispozitë ligjore dhe akt nënligjor, që bie në kundërshtim me këtë ligj, shfuqizohen.

3. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, brenda 1 muaji nga hyrja në fuqi e ligjit, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikave 1 dhe 2 të këtij neni.

Neni 70 Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

SHTOJCA 1 OPERACIONET E ASGJËSIMIT

D1 Depozitimi nën dhe ose mbi dhe (p.sh. në lëndfill etj.).

D2 Trajtimi në tokë (p.sh. biodegradimi i shkarkimeve të lëngshme ose llumrave në tokë etj.).

D3 Injektimi në thellësi (p.sh. injektimi i shkarkimeve me pompim në puse, kripore apo në vende që nga vetë natyra e tyre janë të përshtatshme për depozitim mbetjesh etj.).

D4 Mbulimi sipërfaqësor, përfshirë vendosjen e mbetjeve të lëngshme ose llumrave në gropa, pellgje ujore apo laguna etj.

D5 Lëndfilllet me projekte inxhinierike të posaçme (p.sh. vendosja në qeliza të veçanta, të renditura njëra pas tjetrës, të cilat mbulohen dhe izolohen nga njëra- tjetra dhe nga mjedisi etj.).

D6 Shkarkimi në një trup ujqor, me përjashtim të deteve/oqeanëve.

D7 Shkarkimi në dete/oqeanë, përfshirë futjen/depozitimin në shtratin e detit.

D8 Trajtimi biologjik që nuk specifikohet në ndonjë pjesë tjetër të kësaj Shtojce, që rezulton

me përbërje ose përzierje përfundimtare, të cilat shkarkohen me anë të cilitdo nga operacionet e renditura nga D 1 deri në D 12.

D9 Trajtimi fizio-kimik që nuk specifikohet në ndonjë pjesë tjetër të kësaj Shtojce, që rezulton me përbërje ose përzierje përfundimtare, të cilat shkarkohen me anë të cilitdo nga operacionet e renditura nga D 1 deri në D 12 (p.sh. avullimi, tharja, kalcifikimi etj.).

D10 Incinerimi mbi tokë.

D11 Incinerimi në det.

D12 Ruajtja/magazinimi i përhershëm (p.sh. vendosja e konteinerëve në një minierë etj.).

D13 Përzierja ose bashkimi para se t'i nënshtrohen cilitdo prej operacioneve të renditura nga D1 deri në D 12.

D14 Riambalazhimi para se t'i nënshtrohet cilitdo prej operacioneve të renditura nga D 1 deri në D 13.

D15 Ruajtja/magazinimi në pritje të cilitdo prej operacioneve të renditura nga D 1 deri në D 14 (me përjashtim të ruajtjes paraprake në pritje të grumbullimit, në vendin ku mbetet janë krijuar).

SHTOJCA 2 OPERACIONET E RIKUPERIMIT

R 1Përdorimi kryesisht si lëndë djegëse ose mënyra të tjera për prodhimin e energjisë. Kjo përfshin impiantet e incinerimit, që përdoren për përpunimin e mbetjeve të ngurta bashkiake vetëm kur efienca e energjisë është e barabartë me ose më e madhe se:

- 0,60 për instalimet që janë operative dhe kanë marrë një leje mjedisi, në përputhje me legjislacionin përkatës përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji;

- 0,65 për instalimet që kanë marrë një leje mjedisi, në përputhje me legjislacionin përkatës pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Duke përdorur formulën e mëposhtme: Efienca e energjisë = $(E_p - (E_f + E_i)) / (0,97 \times (E_e + E_f))$

Ku:

E_p - është energjia vjetore e prodhuar si nxehtësi ose elektricitet. Është llogaritur me energji në trajtë elektriciteti shumëzuar me 2,6 dhe nxehtësi e prodhuar për përdorim tregtar e shumëzuar me 1,1 (GJ/vit).

E_f - është inputi vjetor i energjisë në sistem nga lëndët djegëse që kontribuojnë në prodhimin e avullit (GJ/vit).

E_e - është energjia vjetore që përmbahet në mbetjet e trajtuara të llogaritura, duke përdorur vlerën kalorifike neto të mbetjeve (GJ/vit).

E_i - është energjia vjetore e importuar duke përjashtuar E_e dhe E_f (GJ/vit).

0,97 - është një faktor që merr parasysh humbjet e energjisë për shkak të hirave fundorë dhe rrezatimit.

R 2Rikuperimi/rikrijimi i solventëve/tretësve.

R 3Riciklimi/përtëritja e substancave organike që nuk janë përdorur si solventë/tretës (përfshirë përzierje plehrash dhe të tjera procese të transformimit biologjik). Ky përfshin gazifikimin dhe pirolizën, që i përdorin këto përbërës si kimikate.

R 4Riciklimi/ripërtëritja e metaleve dhe komponimeve të tyre.

R 5Riciklimi/ripërtëritja e materialeve të tjera inorganike. Ky përfshin pastrimin e tokës, që rezulton me rikuperimin e dheut dhe riciklimin e materialeve inorganikë të ndërtimit.

R 6Ripërtëritja e acideve ose bazave.

R 7Rikuperimi i përbërësve të përdorur për luftimin e ndotjes.

R 8Rikuperimi i komponentëve të katalizatorëve.

R 9Rirafinimi i naftës ose ripërdorime të tjera të saj.

R 10 Trajtimi i tokës që rezulton në të mirë të bujqësisë ose të përmirësimit ekologjik.

R 11 Përdorimi i mbetjeve të përfutuara nga cilido nga operacionet e renditura nga R 1 deri në R 10.

R 12 Shkëmbimi i mbetjeve për t'iu nënshtruar cilitdo nga operacionet e renditura nga R 1 deri tek R 11. Në qoftë se nuk ka një kod tjetër të përshtatshëm R, ky mund të përfshijë operacionet paraprake para rikuperimit përfshirë para-përpunimin siç është, inter alia, çmontimi, grumbullimi i diferencuar, thyerja/copëtimi, ngjeshja, peletizimi, tharja, grirja, zbutja, riambalazhimi, ndarja, bluarja apo përzierja para dorëzimit në cilindo nga operacionet e numëruara R1 deri R11.

R 13 Ruajtja e mbetjeve në pritje të cilitdo nga operacionet e renditura nga R1 deri në R 12 (me përjashtim të ruajtjes paraprake, në pritje të grumbullimit, në vendin ku mbetjet janë krijuar).

SHTOJCA 3 VETITË E MBETJEVE QË I KLASIFIKOJNË ATO SI TË RREZIKSHME

H 1 “Shpërthyesë”

Substanca dhe preparate që mund të shpërthejnë nën efektin e flakës ose që janë më të ndjeshme ndaj goditjes ose fërkimit sesa dinitrobenzeni.

H 2 “Oksiduese”

Substanca dhe preparate që shfaqin reaksione eksotermike të larta kur hyjnë në kontakt me substanca të tjera, në mënyrë të veçantë substanca të djegshme.

H 3-A “Shumë të djegshme”

- Substancat e lëngshme dhe preparatet që e kanë pikën e ndezjes nën 21 °C (përfshirë lëngje me djegshmëri shumë të lartë), ose

- Substancat dhe preparatet që mund të nxehen dhe në fund të marrin flakë në kontakt me ajrin në temperaturë mjedisi pa përdorimin e energjisë, ose

- Substancat dhe preparatet e ngurta që mund të marrin flakë me lehtësi pas një kontakti të shkurtër me një burim flake dhe që vazhdojnë të digjen ose të konsumohen pas largimit të burimit të flakës, ose

- Substancat dhe preparatet e gazta që digjen në ajër në presion normal, ose

- Substancat dhe preparatet që, në kontakt me ujin ose ajrin e lagësht, çlirojnë gaze me djegshmëri të lartë në sasi të rrezikshme.

H 3-B “Te djegshme”

Substancat dhe preparatet e lëngshme që e kanë pikën e ndezjes të barabartë ose më të madhe se 21° C dhe më të vogël ose të barabartë me 55 ° C.

H 4 “Irrituese”

Substancat dhe preparatet jokorrozive që, përmes kontaktit të menjëhershëm, të zgjatur ose kontaktit të përsëritur me lëkurën ose membranat e mukozës, mund të shkaktojnë inflamacion.

H 5 “Dëmtuese”

Substancat dhe preparatet që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes ose gjëlltiten, ose në qoftë se depërtojnë në lëkurë, mund të përfshijnë rreziqe të limituara për shëndetin.

H 6 “Toksike”

Substancat dhe preparatet (përfshirë substancat dhe preparatet shumë toksike) që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes, gjëlltiten apo depërtojnë në lëkurë, mund të shkaktojnë rrezik shëndetësor serioz, akut ose kronik ose edhe vdekje.

H 7 “Kancerogjene”

Substancat ose preparatet që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes, gjëlltiten apo depërtojnë në lëkurë, mund të shkaktojnë kancer ose të rrisin mundësinë për shfaqjen e tij.

H 8 “Gërryese”

Substancat ose preparatet që mund të shkatërrojnë indet e gjalla përmes kontaktit me to.

H 9 “Infektuese”

Substancat ose preparatet që përmbajnë mikroorganizma të mundshëm ose toksina të tyre, që njihen ose besohet se shkaktojnë sëmundje për njeriun apo organizma të tjerë të gjallë.

H 10 “Toksike për riprodhimin”

Substancat ose preparatet që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes, gëlltiten apo depërtojnë në lëkurë, mund të shkaktojnë keqformime jo të trashëgueshme në lindje ose të rrisin mundësinë e shfaqjes së tyre.

H 11 “Mutagjenike”

Substancat ose preparatet që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes, gëlltiten apo depërtojnë në lëkurë, mund të shkaktojnë defekte gjenetike të trashëgueshme ose të rrisin mundësinë për shfaqjen e tyre.

H 12 Mbetjet që çlirojnë gaze toksike ose shumë toksike kur hyjnë në kontakt me ujë, ajër ose me një acid.

H 13 “Rritëse të ndjeshmërisë”

Substancat dhe preparatet që, në qoftë se thithen përmes rrugëve të frymëmarrjes, gëlltiten apo depërtojnë në lëkurë, janë të afta të shkaktojnë një reaksion hiperndjeshmërie të tillë, që ndaj ekspozimeve të mëtejshme ndaj substancës shkakton efekte negative karakteristike.

H 14 “Ekotoksike”

Mbetjet që shfaqin ose mund të shfaqin rreziqe të menjëhershme ose të vonuara për një ose më shumë sektorë të mjedisit.

H 15 Mbetjet që në çdo rast, pas asgjësimit, kanë aftësinë të prodhojnë një substancë tjetër, p.sh. një substancë kulluese, e cila zotëron ndonjë nga karakteristikat e përmendura më sipër.

Shënime

1. Atributimi i karakteristikave të rrezikshme “toksike” (dhe “shumë toksike”), “të dëmshme”, “gërryese”, “irrituese”, “kancerogjene”, “toksike për riprodhimin”, “mutagjenike” dhe “ekotoksike” është bërë në bazë të kriterëve të përcaktuara në akte të tjera ligjore e nënligjore.

2. Sipas rastit, do të zbatohen vlerat limit që lidhen me klasifikimin, ambalazhimin dhe etiketimin e preparateve të rrezikshme, të përcaktuara në akte të tjera.

3. Metodat që duhet të përdoren janë përshkruar në ligjin nr. 9108, datë 17.7.2003 “Për substancat dhe preparatet kimike” dhe vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 824, datë 11.12.2003 “Për klasifikimin, ambalazhimin dhe etiketimin e sigurt të substancave dhe preparateve kimike”.

SHTOJCA 4

PLANI KOMBËTAR I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE

Pjesa A

Plani Kombëtar i Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve përmban:

- a) Analizën e situatës aktuale të menaxhimit të integrUAR të mbetjeve në Shqipëri;
- b) Analizën e masave që duhen marrë për të përmirësuar përgatitjen për ripërdorimin, riciklimin, rikuperimin dhe asgjësimin e mbetjeve pa ndikuar mbi mjedisin; dhe
- c) Vlerësimin mbi mënyrën se si plani do të mbështesë zbatimin e objektivave dhe të kërkesave të këtij ligji.

2. Plani Kombëtar i Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve përmban, gjithashtu, sipas rastit, aty ku është e përshtatshme të paktën edhe:

- a) llojin, sasinë dhe burimin e mbetjeve të krijuara brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, mbetjet që mund të importohen ose eksportohen dhe një vlerësim për zhvillimin e rrymave të mbetjeve në të ardhmen;

b) skemën ekzistuese të grumbullimit të mbetjeve dhe instalimet e mëdha të asgjësimit dhe rikuperimit, përfshirë tërësinë e organizimeve të veçanta për vajrat e përdorura, mbetjet e rrezikshme ose rrymat e tjera të mbetjeve, siç përcaktohen në aktet nënligjore përkatëse;

c) vlerësimin e nevojës për skemat e reja të grumbullimit, mbylljen e instalimeve ekzistuese të mbetjeve, infrastrukturën e instalimeve shtesë për mbetjet, në përputhje me nenin 21 parimet e vetësufiçencës dhe afërsisë, dhe, në qoftë se nevojitet, edhe investimet përkatëse;

ç) informacion të mjaftueshëm mbi kriteret e vendndodhjes për identifikimin e territorit/sheshit dhe kapacitetin e instalimeve të ardhshme të asgjësimit ose instalimeve të mëdha të rikuperimit, në qoftë se është e nevojshme;

d) politikat e përgjithshme të menaxhimit të integruar të mbetjeve, përfshirë teknologjinë dhe metodat e menaxhimit të planifikuar të mbetjeve ose

dh) politikat e mbetjeve që shkaktjnë probleme specifike për menaxhimin.

Pjesa B

Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve mund të përmbajë:

a) aspektet organizative të lidhura me menaxhimin e integruar të mbetjeve, përfshirë përshkrimin e përcaktimit të përgjegjësisë midis aktorëve të sektorit publik dhe atij privat që merren me menaxhimin e mbetjeve;

b) vlerësimin e dobishmërisë dhe përshtatshmërisë së përdorimit të instrumenteve ekonomike dhe instrumenteve të tjera në përballjen me problemet e ndryshme të mbetjeve;

c) përdorimin e fushatave ndërgjegjëse dhe ofrimin e informacionit për mbarë publikun ose konsumatorët specifikë;

ç) sheshet/territoret historike të ndotura/të kontaminuara të asgjësimit të mbetjeve dhe masat për rehabilitimin e tyre.

SHTOJCA 5

PROGRAMET E PARANDALIMIT TË MBETJEVE

Programet e parandalimit të mbetjeve:

1. Përcaktojnë objektivat e parandalimit të mbetjeve dhe masat që duhen marrë për të realizuar këta objektiva. Këto masa dhe objektiva kanë për qëllim të prishin lidhjen që aktualisht ekziston midis rritjes ekonomike dhe ndikimeve në mjedis që shkaktohen nga krijimi i mbetjeve.

2. Përshkruajnë dhe vlerësojnë efektivitetin e masave parandaluese ekzistuese.

3. Vlerësojnë progresin dhe efektivitetin e masave parandaluese, krahasuar me tërësinë e pikave të referimit ose indikatorëve cilësorë apo sasiorë që janë adoptuar.

4. Vlerësojnë dobishmërinë e masave parandaluese apo masave të tjera të përshtatshme, përfshirë:

a) Masa që mund të prekin kushtet bazë që lidhen me krijimin e mbetjeve.

i) Përdorimi i masave të planifikimit ose instrumenteve të tjerë ekonomikë që nxisin përdorimin eficient të burimeve.

ii) Nxitja e kërkimit dhe zhvillimit në fushën e teknologjive dhe produkteve më të pastra dhe produkteve dhe teknologjive që krijojnë me më pak mbetje dhe përhapja e përdorimi i rezultateve të këtij kërkimi e zhvillimi.

iii) Zhvillimi i indikatorëve kuptimplotë dhe efektivë të trysnive mbi mjedisin që lidhen me krijimin e mbetjeve dhe që synojnë të kontribuojnë në parandalimin e krijimit të mbetjeve në të gjitha nivelet, duke filluar nga krahasimet midis produkteve tek veprimet e ndërmarra nga autoritetet e pushtetit vendor e deri te masat në nivel kombëtar.

b) Masa që prekin fazën e projektimit, prodhimit dhe shpërndarjes.

i) Nxitja e ekoprojektimit (integrimi sistematik i aspekteve mjedisore në projektimin e produktit, me qëllim që të përmirësojë performancën e produktit në mjedis gjatë gjithë ciklit të jetës së tij).

ii) Ofrimi i informacionit mbi teknikat për parandalimin e mbetjeve, që synon lehtësimin e zbatimit të teknikave më të mira të disponueshme për çdo industri.

iii) Organizimi, për autoritetet përkatëse, i trajnimeve që instruktojnë se si të përfshihen kërkesat për parandalimin e mbetjeve në Lejet e Mjedisit të tipit A në bazë të ligjit për lejet e mjedisit.

iv) Përfshirja e masave për parandalimin e krijimit të mbetjeve në instalimet që kërkojnë Leje Mjedisit të tipit B ose C në bazë të ligjit për lejet e mjedisit. Aty ku është e përshtatshme, masa të tilla mund të përfshijnë plane ose vlerësime për parandalimin e mbetjeve.

v) Përdorimi i fushatave ndërgjegjëse apo dhënia e mbështetjes financiare, në vendimarrje apo mbështetje të tjera për bizneset. Këto masa mund të jenë veçanërisht efektive kur ato kanë në fokus dhe përshtatjen për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe funksionojnë përmes rrjeteve të ngritura/ekzistuese të biznesit.

vi) Përdorimi i marrëveshjeve vullnetare, grupimeve/komiteteve të konsumatorëve dhe prodhuesve ose negociatave sektoriale me qëllim që bizneset apo sektorët industrialë përkatës të hartojnë planet ose objektivat e veta të parandalimit të mbetjeve ose të korrigjojnë produktet apo ambalazhet që krijojnë shumë mbetje.

vii) Nxitja e sistemeve të menaxhimit të mjedisit të besueshme, përfshirë EMAS dhe ISO 14001.

c) Masa që mund të prekin fazën e konsumit dhe të përdorimit.

i) Instrumentet ekonomike, si nxitëse për blerje të pastra ose vendosja e një pagese të detyrueshme për tu paguar nga konsumatorët për një produkt apo element të caktuar të ambalazhit, që në rast të kundërt do të jepej falas.

ii) Përdorimi i fushatave ndërgjegjëse dhe ofrimi i informacionit për mbarë publikun ose konsumatorë të veçantë.

iii) Nxitja e ekoetiketave të besueshme.

iv) Marrëveshjet me industrinë, si përdorimi i grupimeve/komiteteve për produktet siç janë ato që mund të jenë ngritur në kuadër të Politikave të Integruara për Produktet ose me shitësit me pakicë mbi disponueshmërinë e informacionit për parandalimin e mbetjeve dhe produkteve me ndikim më të ulët në mjedis.

v) Në kontekstin e prokurimeve publike apo të korporatave, integrimi i kriterëve mjedisore dhe atyre të parandalimit të mbetjeve në tekstet e thirrjeve për tender dhe të kontratave.

vi) Nxitja e ripërdorimit dhe/ose riparimit të produkteve të përshtatshme që janë hedhur apo pjesëve të tyre përbërëse, veçanërisht përmes përdorimit të masave edukuese, ekonomike, logjistike apo masave të tjera, si mbështetja apo ngritja e rrjeteve dhe qendrave të akredituara për riparimin dhe ripërdorimin, sidomos në rajonet me densitet të lartë të popullsisë.

PJESA IV
MBROJTA E AJRIT DHE MBROJTJA NGA RREZATIMET
LIGJ
Nr.10 062, datë 29.1.2009

PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN “PËR KONTROLLIN E SHKARKIMEVE TË OKSIDEVE TË AZOTIT APO FLUKSEVE TË TYRE NDËRKUFITARE”, TË KONVENTËS SË VITIT 1979 “PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË DISTANCË TË LARGËT”

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin “Për kontrollin e shkarkimeve të oksideve të azotit apo flukseve të tyre ndërkufitare”, të konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.6044, datë 6.2.2009 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi

PROTOKOLLI I KONVENTËS

I VITIT 1979 PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË DISTANCË TË LARGËT NË LIDHJE ME KONTROLLIN E SHKARKIMEVE TË OKSIDEVE TË AZOTIT APO FLUKSEVE TË TYRE NDËRKUFITARE

Palët,

të vendosura për të zbatuar Konventën për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët;
të shqetësuara, nga fakti që shkarkimet aktuale të ndotësve të ajrit po shkaktojnë dëmtime të mëdha, në pjesët e ekspozuara të Europës dhe Amerikës së Veriut, ndaj burimeve natyrore me rëndësi jetike për mjedisin dhe ekonominë,

duke kujtuar se organi ekzekutiv i Konventës njohu në sesionin e saj të dytë nevojën për të reduktuar në mënyrë të efektshme shkarkimet vjetore totale të oksideve të azotit me origjinë nga burime stacionare ose të lëvizshme, apo të flukseve të tyre ndërkufitare duke filluar nga viti 1995, si dhe nevojën e shteteve të tjera që tashmë kanë bërë progres në reduktimin e këtyre shkarkimeve për të ruajtur dhe rishikuar standardet e tyre për shkarkimet e oksideve të azotit;

duke pasur parasysh të dhënat ekzistuese shkencore dhe teknike për shkarkimet, lëvizjet atmosferike dhe efektet që kanë mbi mjedisin oksidet e azotit dhe produktet e tyre dytësore, si dhe për teknologjitë e kontrollit të tyre;

të vetëdijshme për faktin që efektet dëmtuese ndaj mjedisit të shkarkimeve të oksideve të azotit ndryshojnë sipas vendeve;

të vendosura për të marrë masa të efektshme për të kontrolluar dhe për të reduktuar shkarkimet vjetore kombëtare të oksideve të azotit ose flukseve të tyre ndërkufitare, veçanërisht në sajë të zbatimit të standardeve të përshtatshme kombëtare të shkarkimit për burimet e reja të lëvizshme dhe burimet e mëdha stacionare si edhe të përshtatjes së burimeve të mëdha stacionare ekzistuese;

duke pranuar që njohuritë shkencore dhe teknike mbi këto çështje po zhvillohen dhe se do të jetë e nevojshme që këto zhvillime të merren parasysh kur të shqyrtohet vënia në zbatim e këtij protokollit si edhe të merren vendimet në lidhje me masat e mëtejshme;

duke vërejtur se zhvillimi i një qasjeje, të bazuar mbi ngarkesat kritike, synon të krijojë një bazë shkencore, e cila orientohet drejt efektit, e cila duhet të merret parasysh kur të shqyrtohet vënia në zbatim e këtij protokollit, si edhe të merren vendimet në lidhje me masat e mëtejshme të miratuara në planin ndërkombëtar që synojnë kufizimin dhe reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit apo flukseve të tyre ndërkufitare;

duke pranuar që shqyrtimi i shpejtë i procedurave që synojnë të krijojnë kushte më të favorshme për shkëmbimin e teknologjive do të kontribuojë në reduktimin efektiv të shkarkimeve të oksideve të azotit në rajonin e vendeve të Komisionit;

duke vlerësuar angazhimin reciprok të ndërmarrë nga disa vende për të vënë në zbatim reduktimet e menjëhershme dhe të konsiderueshme të shkarkimeve të tyre vjetore kombëtare të oksideve të azotit;

duke njohur masat e marra tashmë nga disa vende, të cilat kanë qenë të efektshme në reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit;

kanë rënë dakord si më poshtë vijon:

Neni 1 Përkufizimet

Për qëllimet e këtij protokollit,

1. “Konventa” është Konventa për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët, e miratuar në Gjenevë më 13 nëntor 1979;

2. “EMEP-i” është programi i bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e zhvendosjes në distancë të largët të ndotësve të ajrit në Europë;

3. “Organi ekzekutiv” është organi ekzekutiv i Konventës i krijuar sipas paragrafit të parë të nenit 10 të Konventës;

4. “Zona gjeografike e veprimit të EMEP-it” është zona e përcaktuar në paragrafin 4 të nenit 1 të protokollit të Konventës së vitit 1979 për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët në lidhje me financimin afatgjatë të programit të bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e zhvendosjes në distancë të largët të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP), i miratuar në Gjenevë më 28 shtator 1984;

5. “Palët” janë, përveç kur konteksti e kërkon ndryshe, palët në këtë protokoll;

6. “Komisioni” është Komisioni Ekonomik i Kombeve të Bashkuara për Europën;

7. “Ngarkesa kritike” është vlerësimi sasior i ekspozimit ndaj një ose më shumë ndotësve nën të cilin, sipas dijeve aktuale, nuk ndodhin efekte dëmtuese të konsiderueshme mbi elemente veçanërisht të ndjeshme të mjedisit;

8. “Burim i madh stacionar ekzistues” është çdo burim stacionar ekzistues, prodhimi termik i të cilit është të paktën 100 MW;

9. “Burim i madh stacionar i ri” është çdo burim i ri stacionar, prodhimi termik i të cilit është të paktën 50 MW;

10. “Kategori e burimeve të mëdha” është çdo kategori e burimeve të cilat shkarkojnë ose mund të shkarkojnë ndotës të ajrit në formën e oksideve të azotit, duke përfshirë edhe kategoritë

e përshkruara në shtojcën teknike dhe që kontribuojnë me të paktën 10% të totalit vjetor të shkarkimeve kombëtare të oksideve të azotit të matura ose të përlogaritura në vitin e parë kalendarik pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokolli dhe çdo katër vjet pas kësaj periudhe;

11. “Burim stacionar i ri” është çdo burim stacionar, ndërtimi ose modifikimi thelbësor i të cilit ka filluar pas mbarimit të afatit dy vjeçar, duke filluar nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokolli;

12. “Burim i lëvizshëm i ri” është një mjet motorik ose një burim tjetër i lëvizshëm i prodhuar pas mbarimit të afatit dyvjeçar, duke filluar nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokolli.

Neni 2 Detyrimet themelore

1. Palët duhet që, sa më shpejt të jetë e mundur dhe si një hap i parë, të marrin masa të efektshme për të kontrolluar dhe/ose reduktuar shkarkimet e tyre vjetore kombëtare të oksideve të azotit apo të flukseve të tyre ndërkufitare me qëllim që ato, jo më vonë se data 31 dhjetor 1994, të mos jenë më të mëdha se shkarkimet e tyre vjetore kombëtare të oksideve të azotit apo të flukseve të tyre ndërkufitare të vitit kalendarik 1987, ose të çdo viti tjetër të mëparshëm, i cili duhet të specifikohet në momentin e nënshkrimit apo atë të aderimit të tyre në këtë protokoll, me kusht që përveç kësaj, përsa i përket çdo pale e cila e specifikon vitin e mëparshëm, flukset mesatare vjetore ndërkufitare kombëtare ose shkarkimet e saj kombëtare mesatare vjetore të oksideve të azotit gjatë periudhës nga 1 janari i vitit 1987 deri më 1 janar të vitit 1996 të mos i tejkalojnë flukset ndërkufitare apo shkarkimet kombëtare të palës në fjalë të vitit kalendarik 1987.

2. Për më tepër, jo më vonë se dy vjet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokolli, palët, në mënyrë të veçantë:

a) duhet të zbatojnë standardet kombëtare të shkarkimeve për burimet dhe /ose kategoritë e burimeve të mëdha stacionare të reja, si edhe për burimet stacionare të modifikuara në mënyrë të konsiderueshme në kategoritë e burimeve të mëdha, të bazuara në teknologjitë më të mira të disponueshme dhe të realizueshme nga pikëpamja ekonomike, duke pasur parasysh shtojcën teknike;

b) duhet të zbatojnë standardet kombëtare të shkarkimeve të burimeve të reja të lëvizshme në të gjitha kategoritë e burimeve të mëdha, të bazuara në teknologjitë më të mira të disponueshme dhe të realizueshme nga pikëpamja ekonomike, duke pasur parasysh shtojcën teknike dhe vendimet përkatëse të marra në kuadrin e Komitetit të Transporteve Tokësore të Komisionit; dhe

c) duhet të vënë në zbatim masat e kontrollit të ndotjes për burimet e mëdha stacionare ekzistuese, duke pasur parasysh shtojcën teknike dhe karakteristikat e impiantit, kohën dhe shkallën e përdorimit të tij, si edhe nevojën për të shmangur çrregullimet e pajustifikuara gjatë funksionimit të tij.

3. a) Palët, si një hap i dytë, duhet të fillojnë bisedimet, jo më vonë se 6 muaj pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokolli, mbi masat e mëtejshme që duhen marrë në lidhje me reduktimin e shkarkimeve vjetore kombëtare të oksideve të azotit apo të flukseve ndërkufitare të këtyre shkarkimeve, duke marrë parasysh zhvillimet më të mira të disponueshme shkencore dhe teknologjike, ngarkesat kritike të pranuar në shkallë ndërkombëtare, si edhe elementet e tjera që rezultojnë nga programi i punës i hartuar në pajtim me nenin 6.

b) Për këtë qëllim, palët duhet të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën me qëllim që të përcaktojnë:

i) ngarkesat kritike;

ii) reduktimet e nevojshme të shkarkimeve vjetore kombëtare të oksideve të azotit apo të flukseve ndërkufitare të këtyre shkarkimeve, siç kërkohen për të arritur objektivat e miratuara të bazuara mbi ngarkesat kritike; dhe

iii) masat dhe një program, duke filluar jo më vonë se 1 janari 1996, për të arritur normat e këtyre reduktimeve.

4. Palët mund të marrin masa më rigoroze se ato të përshkruara në këtë nen.

Neni 3

Shkëmbimi i teknologjisë

1. Palët duhet që, në përputhje me ligjet, rregulloret dhe praktikat e tyre kombëtare, të lehtësojnë shkëmbimin e teknologjisë për reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit, veçanërisht duke promovuar:

- a) shkëmbimin tregtar të teknologjisë së disponueshme;
- b) kontaktet dhe bashkëpunimin e drejtpërdrejtë në fushën e industrisë, duke përfshirë edhe ndërmarrjet e përbashkëta;
- c) shkëmbimin e informacionit dhe përvojës, si edhe
- d) sigurimin e asistencës teknike

2. Në promovimin e veprimtarive të specifikuara më sipër në nënparagrafët nga (a) deri në (d), palët duhet të krijojnë kushte të favorshme duke lehtësuar kontaktet dhe bashkëpunimin ndërmjet organizatave dhe personave të duhur në sektorët publikë privatë, që janë në gjendje të sigurojnë teknologjinë, shërbimet e projektimit dhe të zbatimit, si edhe pajisjet apo financimet e nevojshme.

3. Palët duhet, jo më vonë se 6 muaj pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokoll, të fillojnë shqyrtimin e procedurave për të krijuar kushte më të favorshme për shkëmbimin e teknologjisë që lejojnë reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit.

Neni 4

Karburanti pa plumb

Palët duhet që, sa më shpejt të jetë e mundur, por jo më vonë se dy vjet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokoll, të vënë në dispozicion karburant pa plumb në sasi të mjaftueshme, në raste të veçanta, të paktën përgjatë rrugëve kryesore të transitit ndërkombëtar, për të lehtësuar qarkullimin e mjeteve të pajisura me konvertitorë katalitikë.

Neni 5

Procesi i rishikimit

1. Palët duhet të rishikojnë periodikisht këtë protokoll, duke pasur parasysh arritjet më të mira shkencore dhe teknologjike të disponueshme.

2. Rishikimi i parë do të bëhet jo më vonë se 1 vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokoll.

Neni 6

Puna që duhet kryer

Palët duhet t'u japin prioritet të madh veprimtarive kërkimore dhe monitoruese në lidhje me zhvillimin dhe zbatimin e një qasjeje të mbështetur mbi ngarkesat kritike për të përcaktuar, mbi baza shkencore, reduktimet e nevojshme të shkarkimeve të oksideve të azotit. Palët duhet që, veçanërisht, nëpërmjet programeve kombëtare të kërkimit, në planin e punës të organit ekzekutiv dhe nëpërmjet programeve të tjera të bashkëpunimit të ndërmarra në kuadrin e Konventës të synojnë:

a) identifikimin dhe përcaktimin e efekteve të shkarkimeve të oksideve të azotit mbi njeriun, botën bimore e shtazore, ujërat, tokën dhe materialet, duke marrë parasysh ndikimin mbi to të oksideve të azotit nga burimet të tjera përveç depozitimit atmosferik;

b) përcaktimin e shpërndarjes gjeografike të zonave të ndjeshme;

c) zhvillimin e sistemeve të matjes dhe modeleve të përlllogaritjeve, duke përfshirë metodologjitë e harmonizuara për llogaritjen e shkarkimeve, me qëllim që të përcaktojnë nga pikëpamja sasiore transportin në distancë të largët të oksideve të azotit dhe ndotësve që i shoqërojnë;

d) përmirësimin e vlerësimeve të performancës dhe kostove të teknologjive për kontrollin e shkarkimeve të oksideve të azotit dhe të regjistrojnë zhvillimin e teknologjive të reja dhe të përmirësuara; si edhe

e) zhvillimin, në kontekstin e një qasjeje të bazuar mbi ngarkesat kritike, të metodave për integrimin e të dhënave shkencore, teknike dhe ekonomike, me qëllim që të përcaktohen strategjitë e përshtatshme të kontrollit.

Neni 7

Programet, politikat dhe strategjitë kombëtare

Palët duhet të zhvillojnë pa vonesë programet, politikat dhe strategjitë kombëtare për të përmbushur detyrimet që rrjedhin nga ky protokoll, të cilat do të shërbejnë si instrumente për kontrollin dhe reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit apo të flukseve të tyre ndërkufitare.

Neni 8

Shkëmbimi i informacionit dhe raportimi vjetor

1. Palët duhet të shkëmbejnë informacion duke njoftuar organin ekzekutiv për programet, politikat dhe strategjitë kombëtare që ato zhvillojnë në përputhje me nenin 7 dhe të raportojnë për këto çdo vit në lidhje me progresin e bërë dhe për çdo ndryshim të këtyre programeve, politikave dhe strategjive dhe në veçanti për:

a) nivelet e shkarkimeve vjetore kombëtare të oksideve të azotit dhe bazën mbi të cilat janë bërë përllogaritjet e tyre;

b) progresin e bërë në zbatimin e standardeve të shkarkimeve kombëtare të përcaktuara në nenin 2, nënparagrafët 2a dhe 2b, si edhe standardet e shkarkimeve kombëtare të zbatuara ose që do të zbatohen, si dhe burimet dhe/ose kategoritë e burimeve përkatëse;

c) Progresin e bërë në zbatimin e masave të kontrollit të ndotjes të përshkruara në nenin 2, nënparagrafin 2a, burimet përkatëse dhe masat e miratuara ose që do të miratohen;

d) progresin e bërë për vënien në dispozicion të karburantit pa plumb;

e) masat e marra për të lehtësuar shkëmbimin e teknologjisë; dhe

f) progresin e bërë në përcaktimin e ngarkesave kritike.

Neni 9

Përllogaritjet

EMEP-i duhet që, duke përdorur modele të përshtatshme dhe në kohën e duhur para mbledhjeve vjetore të organit ekzekutiv, t'i sigurojë organit ekzekutiv përllogaritjet e bilanceve të azotit, si edhe të flukseve e depozitimeve ndërkufitare të oksideve të azotit brenda zonës gjeografike të veprimit të EMEP-it. Në rajonet jashtë zonës gjeografike të veprimit të EMEP-it, duhet të përdoren modele të përshtatshme me rrethanat e veçanta të palëve të Konventës.

Neni 10

Shtojca teknike

Shtojca teknike e këtij protokollit ka karakter rekomandues. Ajo është pjesë përbërëse e protokollit.

Neni 11

Amendamentet e protokollit

1. Çdo palë mund të propozojë amendamente të këtij protokollit.

2. Amendamentet e propozuara duhet të paraqiten me shkrim në Sekretariatin Ekzekutiv të Komisionit, i cili duhet t'ua komunikojë ato të gjitha palëve. Organi ekzekutiv duhet t'i diskutojë amendamentet e propozuara në mbledhjen e tij vjetore më të afërt, me kusht që këto propozime të kenë qarkulluar te palët nga sekretari ekzekutiv të paktën nëntëdhjetë ditë më parë.

3. Amendamentet e protokollit, përveç amendamenteve të shtojcës teknike të tij, do të miratohen me konsensus të palëve të pranishme në një nga mbledhjet e organit ekzekutiv dhe do të hyjnë në fuqi për palët që i kanë pranuar ato në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën dy të tretat e palëve kanë depozituar instrumentet e tyre të pranimi të këtyre amendamenteve. Amendamentet do të hyjnë në fuqi për secilën palë që i ka pranuar ato pasi dy të tretat e palëve të kenë depozituar instrumentet e tyre të pranimi të këtyre amendamenteve, ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën ajo palë ka depozituar instrumentin e vet të pranimi të amendamenteve.

4. Amendamentet e shtojcës teknike duhet të miratohen me konsensus të palëve, të pranishme në një nga mbledhjet e organit ekzekutiv dhe do të hyjnë në fuqi tridhjetë ditë pas datës në të cilën ato kanë qenë komunikuar në përputhje me paragrafin 5 të mëposhtëm.

5. Amendamentet e parashikuara në paragrafët 3 dhe 4 më sipër, pas miratimit të tyre duhet t'i komunikohen nga Sekretari Ekzekutiv të gjitha palëve sa më shpejt të jetë e mundur.

Neni 12

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Në rast se lind ndonjë mosmarrëveshje, ndërmjet dy ose me shumë palëve në lidhje me interpretimin ose zbatimin e këtij protokollit, ato duhet të kërkojnë një zgjidhje nëpërmjet bisedimit ose nëpërmjet çdo mënyre tjetër të pranueshme për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të palëve në konflikt.

Neni 13

Nënshkrimi

1. Ky protokoll do të jetë i hapur për firmosje në Sofje nga data 1 nëntor 1988 deri në datën 4 nëntor 1988, pastaj në selinë e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork deri më 5 maj 1989, nga vendet anëtare të Komisionit, si edhe për vendet që kanë statusin konsultativ në Komision, sipas paragrafit 8 të rezolutës 36 (IV) të Këshillit Ekonomik dhe Social e datës 28 mars 1947 dhe nga organizatat e integritit ekonomik rajonal, të krijuara nga shtetet sovranë anëtare të Komisionit Ekonomik për Europën, të cilat kanë kompetenca në drejtim të zhvillimit të negociatave, lidhjes dhe zbatimit të marrëveshjeve ndërkombëtare në lidhje me çështjet që trajtohen nga ky protokoll, me kusht që shtetet dhe organizatat e interesuara të jenë palë në konventë.

2. Përsa u përket çështjeve që janë brenda kompetencave të tyre, këto organizata të integritit ekonomik rajonal duhet, që në emër të tyre, të ushtrojnë të drejtat dhe të përmbushin detyrat dhe përgjegjësitë që cakton ky protokoll për vendet e tyre anëtare. Në raste të tilla, vendet anëtare të këtyre organizatave nuk mund t'i ushtrojnë këto të drejta individualisht.

Neni 14

Ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

1. Ky protokoll duhet të ratifikohet, pranohet apo miratohet nga vendet nënshkruese.

2. Ky protokoll do të jetë i hapur për aderim nga ana e shteteve dhe organizatave të përshkruara në paragrafin 1 të nenit 13, duke filluar nga data 6 maj 1989.

3. Një shtet ose një organizatë që aderon në këtë protokoll pas datës 31 dhjetor 1993 duhet të zbatojë nenet 2 dhe 4 jo më vonë se data 31 dhjetor 1995.

4. Instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit ose të aderimit do të depozitohen pranë Sekretariatit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, i cili ushtron funksionin e depozitarit.

Neni 15
Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll do të hyjë në fuqi ditën e nëntëdhjetë duke filluar nga data kur është depozituar instrumenti i gjashtëmbëdhjetë i ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

2. Për çdo shtet ose organizatë të përmendur në paragrafin 1 të nenit 13, i cili ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll, ose aderon në të pas depozitimit të instrumentit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit apo aderimit, protokollin do të hyjë në fuqi ditën e 90-të pas datës së depozitimit nga kjo palë e aktit të saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 16
Tërheqja

Në çdo moment pas pesë vjetësh, duke filluar nga data në të cilën ky protokoll ka hyrë në fuqi për një palë të caktuar, kjo palë mund të tërhiqet nga ky protokoll duke i bërë njoftim me shkrim depozitarit. Çdo tërheqje e tillë do të hyjë në fuqi ditën e 90-të pas datës së marrjes së njoftimit nga depozitari, ose në një datë të mëvonshme siç mund të jetë specifikuar në njoftimin e palës që kërkon të tërhiqet.

Neni 17
Tekstet origjinale

Origjinali i këtij protokoll, tekstet e të cilit në anglisht, frëngjisht dhe rusisht, janë njëloj autentike, do të depozitohen pranë Sekretariatit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, nënshkruesit a autorizuar ligjërish kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Sofje më 31 tetor 1989.

SHTOJCA TEKNIKE

I. TEKNOLOGJITË E KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA BURIMET STACIONARE

II. TEKNOLOGJITË E KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA BURIMET E LËVIZSHME

1. Qëllimi i kësaj shtojce është të sigurojë udhëzime për palët e Konventës në lidhje me identifikimin e alternativave dhe teknikave të kontrollit të oksideve të azotit në përmbushjen e detyrimeve të tyre sipas protokollit.

2. Shtojca mbështetet në informacionin mbi alternativat dhe teknikat për reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit, si edhe mbi performancën dhe kostot e tyre që gjenden në dokumentacionin e organit ekzekutiv dhe organeve vartëse të tij dhe në dokumentacionin e Komitetit të Transportit Tokësor të KEE-së dhe të organeve vartëse të tij dhe në informacionin plotësues të siguruar nga ekspertë të caktuar nga qeveria.

3. Shtojca trajton kontrollin e shkarkimeve të oksideve të azotit (NO_x) të menduar si shuma e oksidit të azotit (NO) dhe dyoksideve të azotit NO_2 të shprehura si NO_2 dhe rendit një numër masash dhe teknikash të reduktimit të oksideve të azotit (NO_x) duke përfshirë një diapazon të gjerë të kostove dhe shkallës së efektshmërisë. Për sa kohë nuk ka mendime të kundërta, këto teknika konsiderohen të jenë krijuar mirë mbi bazën e përvojës funksionale, e cila në pjesën më të madhe të rasteve ka qenë fituar për një periudhë pesëvjeçare ose më shumë. Megjithatë kjo gjë nuk duhet konsideruar si një paraqitje shteruese e mundësive të kontrollit; qëllimi i tij është të sigurojë udhëzime për palët në lidhje me identifikimin e teknologjive më të mira të disponueshme të cilat janë ekonomikisht të realizueshme si një bazë për standardet kombëtare të shkarkimeve, si edhe në futjen e masave të kontrollit të ndotjes.

4. Zgjedhja e masave të kontrollit të ndotjes për çdo rast të veçantë do të varet nga një numër faktorësh, duke përfshirë dispozitat ligjore dhe rregullatore, modelin e energjisë parësore, infrastrukturën industriale dhe rrethanat ekonomike të palëve të interesuara dhe në rastin e burimeve stacionare, rrethanat specifike të fabrikës. Duhet pasur parasysh gjithashtu se burimet e oksideve të azotit NO_x shpesh shërbejnë edhe si burime për ndotës të tjerë, si për shembull oksidet e squfurit (SO_x), përbërjet organike shpërthyes dhe grimcat. Gjatë projektimit të varianteve të kontrollit për këto burime, të gjitha shkarkimet ndotëse duhet të merren parasysh së bashku, me qëllim që të arrihet maksimizimi i efektit të përgjithshëm të reduktimit, si edhe të minimizohet ndikimi që ky burim ka mbi mjedisin.

5. Shtojca reflekton gjendjen e njohurive dhe të përvojës në lidhje me masat e kontrollit të oksideve të azotit NO_x, duke përfshirë përshtatjen e mëvonshme, çka u arrit në vitin 1992, në rastin e burimeve stacionare dhe në vitin 1994 në rastin e burimeve të lëvizshme. Meqenëse përvoja dhe njohuritë zgjerohen vazhdimisht, veçanërisht me mjetet e vogla motorike, të cilat shoqërohen nga një teknologji me më pak shkarkime dhe zhvillimin e lëndëve djegëse alternative, si edhe me përshtatjet e mëvonshme dhe strategjitë e tjera për mjete ekzistuese, shtojca ka nevojë të përditësohet dhe të përmirësohet vazhdimisht.

1. TEKNOLOGJITË E KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NO_x NGA BURIMET STACIONARE

6. Djegia e lëndëve djegëse fosile nga burimet stacionare është burimi kryesor i shkarkimeve me natyrë antropogjenike të oksideve të azotit. Përveç kësaj, disa procese pa djegie mund të kontribuojnë në mënyrë të konsiderueshme tek shkarkimet. Kategoritë e mëdha të burimeve stacionare të shkarkimeve të oksideve të azotit, të bazuara në EMEP/CORINAIR 90, përfshijnë:

a) centralët elektrike publike, proceset e prodhimit të kombinuar nxehtësi-elektricitet dhe instalimet e ngrohjes urbane:

i) kaldajat;

ii) turbinat stacionare me djegie dhe motorët me djegie të brendshme;

b) instalimet tregtare, institucionale dhe rezidenciale të djegies:

i) kaldajat tregtare;

ii) aparatet e ngrohjes shtëpiake;

c) instalimet industriale të djegies dhe proceset me djegie:

i) kaldajat dhe furrat e ngrohjes (pa kontakt të drejtpërdrejtë ndërmjet fluksit të gazit dhe produkteve);

ii) proceset me kontakt të drejtpërdrejtë, (për shembull procesi i pjekjes në furrat me sistem qarkullimi, prodhimi i çimentos, gëlqeres, etj., prodhimi i qelqit, prodhimi i brumit të letrës, proceset metalurgjike);

d) proceset pa djegie, për shembull prodhimi i acidit nitrik;

e) nxjerrjen, përpunimin dhe shpërndarjen e lëndëve djegëse fosile;

f) Përpunimin dhe depozitimin e mbetjeve, për shembull djegien e mbetjeve urbane dhe industriale.

7. Për rajonin e KEE-së, proceset me djegie: (kategoritë (a), (b), dhe (c) përbëjnë 85% të shkarkimeve të oksidit të azotit NO_x me origjinë burimet stacionare. Proceset pa djegie, për shembull proceset e prodhimit, përbëjnë 12%, ndërsa nxjerrja, përpunimi dhe shpërndarja e lëndëve djegëse fosile përbëjnë 3% të totalit të shkarkimeve të oksidit të azotit NO_x. Megjithatë në shumë vende të KEE-së centralët elektrike të kategorisë (a) janë kontribuuesit stacionarë më të mëdhenj të shkarkimeve të oksideve të azotit NO_x, trafiku rrugor është zakonisht i vetmi burim më i madh i shkarkimeve të oksideve të azotit NO_x, por shpërndarja ndryshon shumë ndërmjet palëve të Konventës. Duhet pasur parasysh gjithashtu edhe burimet industriale.

ALTERNATIVAT KRYESORE PËR REDUKTIMIN E SHKARKIMEVE TË OKSIDEVE TË AZOTIT NO_x NGA DJEGIA

8. Alternativat kryesore për pakësimin e oksideve të azotit NO_x janë:

a) masat për administrimin e energjisë⁵:

i) kursimi i energjisë;

ii) përzierja e energjisë;

b) alternativat teknike:

i) zëvendësimi/pastrimi i lëndëve djegëse;

ii) teknika të tjera të djegies;

iii) ndryshime të proceseve dhe të mënyrës së djegies;

iv) trajtimi i gazeve të oxhakut.

9. Për të realizuar programin më efikas të reduktimit të oksideve të azotit, përveç masave të përmendura në (a), duhet të merret parasysh gjithashtu edhe kombinimi i alternativave teknike të identifikuar në (b). Për më tepër, kombinimi i ndryshimit të mënyrës së djegies dhe trajtimi i gazeve të oxhakut kërkon një vlerësim specifik në terren.

10. Në disa raste, alternativat për të reduktuar shkarkimet e oksideve të azotit mund të rezultojnë edhe në reduktimin e shkarkimeve të dyoksidgeve të karbonit dhe dyoksidgeve të squfurit si edhe të atyre të ndotësve të tjerë.

Kursimi i energjisë

11. Përdorimi racional i energjisë (përmirësimi i efikasitetit të energjisë dhe i funksionimit të proceseve, procesi i prodhimit të kombinuar nxehtësi-elektricitet dhe/ose administrimi i kërkesës) zakonisht çojnë në një reduktim të shkarkimeve të oksideve të azotit.

Përzierja e energjisë

12. Në përgjithësi, shkarkimet e oksideve të azotit mund të reduktohen duke rritur raportin mes burimeve të energjisë pa djegie (për shembull të atyre hidrike, bërthamore, të erës, etj.) dhe energjisë së përzier. Sidoqoftë, duhen marrë parasysh ndikimet e mëtejshme mjedisore.

Zëvendësimi/pastrimi i lëndëve djegëse

13. Tabela 1 tregon nivelet e shkarkimeve të pakontrolluara të oksideve të azotit që priten gjatë djegies së lëndës djegëse fosile për sektorë të ndryshëm.

14. Zëvendësimi i lëndëve djegëse (për shembull nga lëndë djegëse me përmbajtje më të lartë azoti në ato me përmbajtje më të ulët, ose nga qymyri në gaz) mund të çojë në shkarkime më të vogla të oksideve të azotit, por mund të ketë disa pengesa, si për shembull sigurimi i lëndëve djegëse që shkarkojnë pak oksid azoti, (për shembull gazi natyror tek uzinat) dhe përshtatshmëria e furrave ekzistuese ndaj lëndëve djegëse të ndryshme me përmbajtje oksid azoti. Në shumë vende të KEE-së, disa impiante që përdorin djegien me qymyr ose me naftë janë zëvendësuar me impiante djegieje me gaz.

15. Heqja e azotit që gjendet në lëndën djegëse nuk është akoma një alternativë me leverdi ekonomike. Rritja e zbatimit të teknologjisë së krekting-ut të naftës te rafineritë sjell gjithashtu një reduktim të përmbajtjes së azotit në produktin përfundimtar.

Teknologjitë e tjera të djegies

16. Këto janë teknologjitë e djegies me efikasitet termik të përmirësuar dhe shkarkime të reduktuara të oksideve të azotit. Ato përfshijnë:

a) prodhimin e kombinuar nxehtësi-elektricitet duke përdorur turbinat dhe motorët me gaz;

b) djegien me shtrat të lëngët, me shtrat flluskues dhe me shtrat qarkullues;

c) ciklin e kombinuar me gazifikim të integruar;

d) turbinat me gaz për ciklin e kombinuar;

17. Nivelet e shkarkimeve për këto teknika jepen të përmbledhura në tabelën 1.

⁵ Alternativat (a) (i) dhe (ii) janë të përfshira në strukturën dhe politikën energjitike të një pale. Shkalla e zbatimit, efektshmërisë dhe shpenzimeve të tyre sipas sektorëve nuk janë shqyrtuar në këtë pjesë.

18. Turbinat me djegie fikse mund të jenë të integruara gjithashtu edhe në centralet elektrike tradicionale, gjë që lejon përmirësimin e rendimentit të përgjithshëm nga 5 deri 6%, por arritja e reduktimit të oksideve të azotit varet nga karakteristikat e vendit dhe të lëndës djegëse. Turbinat dhe motorët me gaz përdoren gjerësisht për prodhimin e përzier. Si rregull i përgjithshëm, kursimi i energjisë mund të arrijë rreth 30%. Në të dy rastet, zbatimi i koncepteve të reja për teknikat e djegies dhe teknologjitë e sistemeve ka lejuar të reduktohen ndjeshëm shkarkimet e oksideve të azotit. Megjithatë ky integrim kërkon një modifikim të plotë të sistemeve ekzistuese të kaldajave.

19. Djegia me shtrat të lëngët është një teknologji djegieje e përshtatshme për djegien e antracitit dhe linjiteve, por mund të përdoret gjithashtu për lëndët e tjera të djegshme të ngurta, si koksi i naftës dhe me lëndët djegëse të varfra (mbeturinat, torfet dhe drurin). Përveç kësaj, shkarkimet mund të reduktohen me anë të kontrollit të integruar të djegies në sistem. Një koncept më i ri i djegies me shtrat të lëngët është djegia në shtrat të lëngët nën presion që është aktualisht në treg për prodhimin e elektricitetit dhe të nxehtësisë. Fuqia e instaluar totale në djegien me shtrat të lëngët ka arritur rreth 30 000 MWth (250 deri 350 impiante), nga të cilat 8 000 MWth kanë kapacitet më të madh se 50 MWth.

20. Procesi i ciklit të kombinuar me gaz të integruar përfshin gazifikimin e qymyrit dhe prodhimin e elektricitetit me cikël të kombinuar në turbinën me gaz dhe me avull. Qymyri i gazifikuar digjet në dhomën e djegies së turbinës me gaz. Kjo teknologji zbatohet gjithashtu me mbetjet e vajrave të rënda dhe me emulsionet bituminoze. Fuqia e instaluar është aktualisht rreth 1000 MWel (5 impiante).

21. Aktualisht janë duke u studiuar centralet me gaz me cikël të kombinuar që shkarkojnë më pak oksid azoti dhe që funksionojnë me turbina të avancuara me gaz dhe një rendiment energjetik prej 48-52 %.

Modifikimet e proceseve dhe të djegies

22. Këto janë masat e zbatuara gjatë djegies për të reduktuar formimin e oksideve të azotit. Masat përfshijnë kontrollin e raportit të djegies në ajër, temperaturën e flakës, raportin lëndë djegëse/ajër, etj. Teknikat e mëposhtme të djegies mund të përdoren, veçmas ose të kombinuara, në impiantet e reja ose ato ekzistuese. Ato janë shumë të përhapura në sektorin e centraleve elektrike si edhe në disa fusha të sektorit industrial:

- a) djegia me tepricë të vogël në ajër⁶;
- b) parangrohja e reduktuar e ajrit 2 ;
- c) djegësi jashtë shërbimit 2;
- d) ndezja e polarizuar e djegësit 2;
- e) djegës me shkarkim të vogël të oksideve të azotit 2 ⁷
- f) riqarkullimi i gazeve të oxhakut 3;
- g) djegia e ajrit sipër zjarrit 2 dhe 3;
- h) ridjega me reduktim të oksideve të azotit në furrë⁸;
- i) injektimi avull/ujë dhe përdorimi i kombinuar i lëndëve djegëse të varfra të përziera paraprakisht⁹

23. Nivelet e shkarkimeve që rezultojnë nga zbatimi i këtyre teknikave (të llogaritura kryesisht duke u bazuar në përvojën e centraleve elektrike) jepen në tabelën 1.

24. Ndryshimet e mënyrës së djegies janë vazhdimisht objekt i studimeve dhe i masave të përmirësimit. Reduktimi i oksideve të azotit në furrë është duke u testuar në disa impiante që përdoren për demonstrime në shkallë të gjerë, ndërsa ndryshimet kryesore të mënyrës së djegies janë kryesisht të përfshira në konceptimin e kaldajave dhe të djegësve. Për shembull, modelet e furrave moderne përfshijnë të çara për djegie me ajër shtesë dhe djegësit me gaz / naftë janë të

⁶ Masat e ripërshtatjes tipike, me rendiment të ulët dhe zbatueshmëri të kufizuar.

⁷ Teknologjia e kohëve të fundit më e përparuar që përdoret në impiantet e reja.

⁸ E zbatuar në impiantet e mëdha industriale, përvoja funksionale është akoma e kufizuar.

⁹ Për turbinat me djegie me gaz

pajisur me një sistem të riqarkullimit të gazeve të oxhakut. Brezi i fundit i djegësve me shkarkim të vogël të oksideve të azotit kombinon përqendrimin e ajrit dhe përqendrimin e lëndës djegëse. Këto vitet e fundit, ripërshtatja e plotë e impianteve për të futur ndryshimet e arritura në mënyrën e djegies është rritur shumë në vendet anëtare të KEE-së. Në 1992, fuqia e instaluar arriti në rreth 150.000 MW.

Proceset e trajtimit të gazeve të oxhakut

25. Proceset e trajtimit të gazeve të oxhakut kanë për qëllim që të largojnë oksidin e azotit të formuar më parë, të cilave u referohemi si masa dytësore. Kudo ku është e mundur, është mjaft e zakonshme të zbatohen masat parësore si një fazë e parë e reduktimit të oksideve të azotit, para se të vihen në veprim proceset e trajtimit të gazeve të oxhakut. Proceset më moderne të trajtimit të gazeve të oxhakut bazohen të gjitha tek largimi i oksideve të azotit me anën e proceseve kimike jo të lëngët.

26. Bëhet fjalë për proceset e mëposhtme:

- a) reduktimin katalitik selektiv;
- b) reduktimin jo katalitik selektiv;
- c) proceset e largimit të kombinuar të oksideve të azotit dhe atij të squfurit;
- i) procesin me karbon të aktivizuar;
- ii) largimin katalitik të kombinuar të oksideve të azotit dhe oksideve të squfurit.

27. Nivelet e shkarkimeve që rezultojnë nga zbatimi i teknikave të reduktimit katalitik dhe jo katalitik selektiv jepen në tabelën 1. Të dhënat bazohen te përvoja praktike e fituar në një numër të madh impiantesh në funksionim. Deri në vitin 1991, në pjesën europiane të KEE-së ishin ndërtuar rreth 130 impiante për reduktimin katalitik selektiv me një vlerë totale prej 50.000 MWel, 12 impiante për reduktim jo katalitik selektiv (2.000 MWel), një impiant me karbon të aktivizuar (250 MWel) dhe dy procese katalitike të kombinuara (400 MWel). Rendimenti i largimit të oksideve të azotit me karbon të aktivizuar dhe i proceseve katalitike të kombinuara është i krahasueshëm me atë të reduktimit katalitik selektiv.

28. Tabela 1 jep gjithashtu në mënyrë të përmbledhur shpenzimet e zbatimit të teknologjive të reduktimit të oksideve të azotit.

TEKNIKAT E KONTROLLIT PËR SEKTORËT E TJERË

29. Ndryshe nga shumica e proceseve të djegies, zbatimi i modifikimeve të arritura në mënyrën e djegies dhe/ose tek proceset në sektorin industrial shoqërohet me shumë kufizime specifike të proceseve. Në furrat e çimentos dhe furrat e shkrirjes së qelqit, për shembull, duhen temperatura të larta për të siguruar cilësinë e produktit. Modifikimet më tipike të mënyrës së djegies janë futja e djegësve me djegie të përqendruar që shkarkojnë pak oksid azoti, riqarkullimi i gazeve të oxhakut dhe optimizmi i procesit (parakalifikimi në furrat e çimentos, etj.).

30. Tabela 1 jep disa shembuj.

EFEKTET ANËSORE / NËNPRODUKTET

31. Efektet anësore të mëposhtme nuk e pengojnë zbatimin e ndonjë teknologjie ose metode, por duhet të merren parasysh kur janë të mundshme të zbatohen shumë alternativa të reduktimit të oksideve të azotit. Megjithatë, në përgjithësi një konceptim i mirë dhe një funksionim i përshtatshëm do të mund t'i kufizonte këto efekte:

a) Modifikimet e mënyrës së djegies:

- ulja e mundshme e rendimentit të përgjithshëm;
- shtimi i krijimit të oksideve të karbonit dhe i shkarkimeve të hidrokarbureve;
- gërryerja (korrozioni) e shkaktuar nga efekti reduktues i atmosferës;
- formim i mundshëm i N_2O në sistemet e djegies me shtrat të lëngët;
- rritja e mundshme e hirit fluturues të qymyrit.

b) Reduktimi katalitik selektiv:

- prania e NH_3 në hirin fluturues;
- formimi i kripërave të amonit në impiantet dytësore;
- çaktivizimi i katalizatorit;
- shndërrimi në rritje i SO_2 në SO_3 ;

c) Reduktimi jo katalitik selektiv:

- prania e NH_3 në hirin fluturues;
- formimi i kripërave të amonit në impiantet dytësore;
- formimi i mundshëm i N_2O ;

32. Për sa u përket nënprodukteve, katalizatorët e çaktivizuar të procesit të reduktimit katalitik selektiv janë të vetmet produkte që mund të merren parasysh. Për shkak të klasifikimit të tyre si mbetje, nuk lejohet depozitimi i tyre i thjeshtë; megjithatë ekzistojnë mundësi për t'i ricikluar.

33. Prodhimi reagent i amoniakut dhe uresë për proceset e trajtimit të gazeve të oxhakut përfshin një sërë fazash të veçanta që kërkojnë energji dhe substanca që hyjnë në reaksion. Sistemet e ruajtjes së amoniakut i nënshtrohen legjislacionit përkatës të sigurisë dhe janë projektuar të tilla për të funksionuar si sisteme plotësisht të mbyllura, çka redukton në minimum shkarkimet e amoniakut. Megjithatë përdorimi i NH_3 nuk paraqet probleme edhe sikur të marrim parasysh shkarkimet jo të drejtpërdrejta që lidhen me prodhimin dhe transportin e tij.

MONITORIMI DHE RAPORTIMI

34. Masat e marra nga vendet për të zbatuar strategjitë dhe politikat e tyre të pakësimit të ndotjes së ajrit përfshijnë dispozita legjislative dhe rregulluese, nxitës, dhe frenuese ekonomike, si edhe kërkesa teknologjike (teknologjinë më të mirë të disponueshme).

35. Përsa u përket shkarkimeve të përgjithshme, mund të caktohen standarde të kufizimit të shkarkimeve nga burimet e shkarkimit në funksion të madhësisë së impiantit, mënyrës së funksionimit, teknologjisë së djegies, llojit të lëndës djegëse dhe të faktit nëse impianti është i ri ose ekzistues. Një qasje tjetër alternative që përdoret ka të bëjë me përcaktimin e një objekti për reduktimin e shkarkimeve totale të oksideve të azotit nga një grup burimesh ekzistuese dhe t'i japë mundësi palëve të zgjedhin se ku duhet të ndërhyjnë për ta arritur këtë objektiv (koncepti i fluskës).

36. Kufizimi i shkarkimeve të oksideve të azotit te nivelet e përcaktuara në legjislacionin kuadër kombëtar duhet t'i nënshtrohet një sistemi të përhershëm monitorimi dhe raportimi dhe rezultatet duhet t'u komunikohen autoriteteve mbikëqyrëse.

37. Aktualisht ekzistojnë disa sisteme monitorimi, të cilat përdorin si metodat e matjes së vazhdueshme, ashtu edhe ato të matjes me ndërprerje. Megjithatë, kërkesat e cilësisë ndryshojnë nga njëri vend palë në një tjetër. Matjet duhet të kryhen nga institute të kualifikuara dhe me anën e sistemeve të matjes/monitorimit të miratuara. Për këtë qëllim, një sistem i certifikuar do të jepte garancinë më të mirë.

38. Në kuadrin e sistemeve moderne të monitorimit automatik dhe pajisjeve moderne të kontrollit të procesit, raportimi i të dhënave nuk paraqet probleme. Grumbullimi i tyre për një përdorim të mëtejshëm kërkon teknika moderne. Megjithatë, të dhënat për t'iu komunikuar autoriteteve kompetente ndryshojnë nga një palë në tjetrën. Për të përmirësuar krahasueshmërinë e të dhënave, do të duhet të harmonizohen seritë e të dhënave dhe rregullat e parashikuara. Harmonizimi është gjithashtu i dëshirueshëm për të siguruar cilësinë e sistemeve të matjes/monitorimit. Kjo duhet marrë parasysh kur krahasohen të dhënat që vijnë nga palë të ndryshme.

39. Për të shmangur mospërputhjet dhe të dhënat jo të krahasueshme duhet të përcaktohen mirë elementet dhe parametrat kryesorë dhe veçanërisht:

-Standardet duhet të jenë të shprehura në ppmv, mg/m^3 , g/GJ , kg/h ose kg/t të produkteve. Shumica e këtyre njësive duhet të llogariten dhe të specifikohen për temperaturën e gazit, lagështinë, trysinë, përmbajtjen e oksigjenit dhe vlerën e përdorur të nxehtësisë.

- Është e rëndësishme të përcaktohet intervali i kohës së duhur për të shprehur standardet si mesatare në orë, muaj, vite.

- Duhet të përcaktohet kohëzgjatja e defekteve dhe rregulloret përkatëse të urgjencave për të lidhur sistemet e monitorimit ose mbylljen e impiantit.

- Duhet të përcaktohen metodat që japin mundësi të plotësohen të dhënat që mungojnë ose kanë humbur si rezultat i mosfunksionimit të pajisjes.

- Ka rëndësi të përcaktohet seria e parametrave për t'u matur. Të dhënat e nevojshme mund të ndryshojnë në varësi të llojit të procesit industrial. Kjo përfshin gjithashtu përcaktimin e vendndodhjes së pikës së matjes brenda sistemit.

40. Kontrolli i cilësisë së matjeve duhet të jetë i garantuar.

TEKNOLOGJITË E KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA BURIMET E LËVIZSHME

BURIMET E MËDHA TË LËVIZSHME TË OKSIDEVE TË AZOTIT

41. Burimet e mëdha të lëvizshme të shkarkimeve të oksideve të azotit me origjinë antropogjenike janë:

Për sa u përket automjeteve:

- makinat e pasagjerëve me benzinë dhe me naftë;
- mjetet e lehta motorike për tregti;
- mjetet e rënda motorike;
- motoçikletat dhe çiklomotorët;
- traktorët (për bujqësi dhe pyje).

Për sa u përket mjeteve me përdorim jo në rrugë:

- Makineritë bujqësore, industriale (të lëvizshme) dhe të ndërtimit.

Për sa u përket burimeve të tjera të lëvizshme:

- Transporti hekurudhor;
- Anijet dhe mjetet e tjera të lundrimit;
- Aeroplanët.

42. Transporti rrugor përbën një burim të rëndësishëm të shkarkimeve të oksideve të azotit me origjinë antropogjenike në shumë vende të KEE-së, ku mund të zënë deri në dy të tretat e shkarkimeve totale kombëtare. Në disa vende, makinat me benzinë zënë dy të tretat e shkarkimeve totale kombëtare të oksideve të azotit me origjinë qarkullimin rrugor. Megjithatë, në një numër të vogël rastesh, shkarkimet e oksideve të azotit nga mjetet e rënda motorike janë më të larta se sa të veturave të pasagjerëve, të cilat janë në ulje të vazhdueshme.

43. Shumë vende kanë miratuar rregullore që kufizojnë shkarkimet e ndotësve nga automjetet. Për mjetet jorrugore janë miratuar nga disa shtete të KEE-së standarde shkarkimesh, duke përfshirë edhe ato të oksideve të azotit dhe janë duke u përgatitur në vetë KEE-në. Shkarkimet e oksideve të azotit nga këto burime të tjera mund të jenë në sasi të konsiderueshme.

44. Derisa të dhëna të tjera të bëhen të disponueshme, kjo shtojcë do të përqendrohet vetëm tek automjetet.

ASPEKTET E PËRGJITHSHME TË TEKNOLOGJISË SË KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA AUTOMJETET

45. Automjetet e marra në shqyrtim në këtë shtojcë janë makinat e pasagjerëve, mjetet e lehta motorike për tregti, motoçikletat, çiklomotorët dhe mjetet e rënda motorike.

46. Të gjitha automjetet, të reja ose jo, janë marrë parasysh, por kjo shtojcë merret veçanërisht më shumë me reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit të tipave të reja të automjeteve.

47. Shifrat e shpenzimeve për teknologjitë e ndryshme të dhëna janë shpenzimet e pritshme të prodhimit dhe jo çmimet e shitjes me pakicë të tyre.

48. Është e rëndësishme të sigurohet që standardet e shkarkimeve, për automjetet e reja të ruhen edhe gjatë përdorimit. Kjo mund të arrihet nëpërmjet programeve të inspektimit dhe të mirëmbajtjes, duke siguruar përputhjen e prodhimit dhe qëndrueshmërinë e tyre gjatë gjithë kohës së përdorimit, duke garantuar komponentët e kontrollit të shkarkimeve si edhe duke pasur parasysh automjetet defektive.

49. Nxitesit fiskalë mund të nxisin përshpejtimin e futjes së teknikave të reja. Përshtatja e

automjeteve tashmë në përdorim paraqet pak interes për reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit dhe mund të jetë e vështirë të aplikohet në një përqindje të madhe të gamës të automjeteve.

50. Teknologjitë që përfshijnë motorët me benzinë të pajisur me konvertitorë katalitikë kërkojnë detyrimisht përdorimin e karburantit pa plumb, i cili duhet të vihet gjerësisht në dispozicion. Për motorët diezel (me naftë), përdorimi i teknologjive të trajtimit të mëtejshëm, si për shembull katalizatorët me oksidim ose filtrat e lëndës së grimcuar, kërkojnë përdorimin e karburanteve me përmbajtje të ulët squfuri (jo më të lartë se 0,05%).

51. Rregullimi i qarkullimit urban dhe në distancë të largët, i cili nuk trajtohet në këtë shtojcë, është mjaft i rëndësishëm si një nga qasjet më efikase shtesë të kontrollit të shkarkimeve, duke përfshirë edhe oksidet e azotit. Masat që merren për të reduktuar këto të fundit, si edhe shkarkimet e ndotësve të tjerë të ajrit, mund të përfshijnë kufizimin e shpejtësisë së qarkullimit dhe të sigurojnë një rregullim efikas të qarkullimit. Masa të tjera të rëndësishme për rregullimin e trafikut synojnë të ndryshojnë ndarjen e mjeteve të transportit në ato për transport publik dhe për transport në distancë të largët, veçanërisht në zonat e ndjeshme si qytetet ose Alpet, duke kaluar nga transporti rrugor në atë hekurudhor nëpërmjet elementeve të natyrës teknike, strukturore, financiare dhe rregulluese, si dhe nëpërmjet përmirësimit të logjistikës së sistemeve të transportit. Ato do të sigurojnë gjithashtu edhe përfitime nga efektet e tjera të dëmshme të zgjerimit të trafikut, të tilla si zhurma, trafiku i rënduar etj.

52. Ekziston një gamë e madhe teknologjish dhe alternativa modelesh për të mundësuar kontrollin e njëkohshëm të ndotësve të ndryshëm. Në disa zbatime, reduktimi i shkarkimeve të oksideve të azotit shoqërohet me efekte të kundërta (për shembull motorët diezel (me naftë) ose me benzinë pa katalizator). Përdorimi i teknologjive të reja (për shembull i pajisjeve të pastrimit të mëtejshëm ose elektronike) mund ta ndryshojë situatën. Karburantet e reja për motorët diezel (me naftë) ose me benzinë që përmbajnë elemente shtesë për reduktimin e përmbajtjes së oksideve të azotit të gazeve të skapamentos gjithashtu mund të luajnë rol në strategjitë për reduktimin e shkarkimeve të oksideve të azotit nga makinat me motor diezel (me naftë).

TEKNOLOGJITË E KONTROLLIT PËR SHKARKIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA AUTOMJETET

Veturat dhe mjetet e lehta motorike për tregti me benzinë dhe me motor diezel (me naftë)

53. Tabela 2 paraqet teknologjitë kryesore për kontrollin e shkarkimeve të oksideve të azotit.

54. Baza për krahasim në tabelën 2 është teknologjia alternative B, që paraqet modelet jo katalitike të projektuara në mbështetje të kërkesave të përcaktuara nga Shtetet e Bashkuara për vitin 1973/1974 ose me rregulloren 15-04 të KEE-së¹⁰ e cila është në pajtim me Marrëveshjen e vitit 1958 që ka të bëjë me Miratimin e Kushteve të Njëta të Aprovimit dhe të Njohjes Reciproke të Aprovimit të Pajisjeve dhe Pjesëve të Këmbimit të Mjeteve Motorike. Tabela paraqet gjithashtu edhe nivelet karakteristike të shkarkimeve në rast të kontrollit të katalizatorëve tre-funksionalë ose të katalizatorëve me oksidim dhe jep shpenzimet përkatëse.

55. Niveli (A) “i pakontrolluar” i referohet situatës në vitin 1970 për rajonin e KEE-së, por mund të mbizotërojë ende në disa zona.

56. Nivelet e shkarkimit të paraqitura në tabelën 2 reflektojnë vlerat e shkarkimeve të matura me anën e procedurave standarde të testimeve. Shkarkimet nga mjetet rrugore mund të ndryshojnë për shkak të ndikimit, ndërmjet të tjerave, të temperaturës së mjedisit, kushteve të përdorimit (veçanërisht shpejtësia më e madhe), vetive të karburantit, si edhe shkallës së mirëmbajtjes. Sidoqoftë, potenciali i reduktimit i treguar në tabelën 2 konsiderohet si përfaqësues i reduktimeve të arritshme gjatë përdorimit.

57. Teknologjia më efikase aktuale e disponueshme e reduktimeve të shkarkimeve të oksideve të azotit është alternativa E. Kjo teknologji bën të mundur arritjen e reduktimit në masë të madhe

¹⁰ E cila është zëvendësuar nga rregullorja nr.83

të shkarkimeve të oksideve të azotit, të atyre të përbërjeve organike shpërthyes, si edhe të shkarkimeve të oksideve të karbonit.

58. Në mbështetje të programeve rregulluese për reduktimin e mëtejshëm të shkarkimeve të oksideve të azotit (për shembull shkarkimet në nivele të ulëta nga automjetet në Kaliforni), po zhvillohen sistemet e reja të përparuara me katalizator trefunksional (alternativa F). Këto përmirësime do të përqendrohen tek funksionimi i motorit, kontrolli shumë i saktë i raportit ajër-karburant, ngarkesa më të madhe e katalizatorit, sistemet e diagnostikimit brenda në automjet, si edhe tek masa të tjera moderne kontrolli.

Motoçikletat dhe çiklomotorët

59. Megjithëse shkarkimet aktuale të oksideve të azotit nga motoçikletat dhe çiklomotorët janë shumë të vogla (për shembull në rastin e motoçikletave me dy kohë), ato nuk duhen neglizhuar. Ndërkohë që shkarkimet e përbërjeve organike shpërthyes janë duke u kufizuar nga shumica e vendeve palë të konventës, shkarkimet e tyre të oksideve të azotit mund të rriten (për shembull me përdorimin e motorëve me katër kohë). Në përgjithësi, edhe këtu janë të zbatueshme të njëjtat alternativa teknologjike të përshkruara për automjetet e pasagjerëve me benzinë. Austria dhe Zvicra tashmë po zbatojnë standarde më të rrepta në lidhje me shkarkimet e oksideve të azotit.

Mjetet e rënda të përdorimit me motor diesel

60. Tabela 3 përmbledh tri alternativa teknologjike. Modeli bazë është motori diesel me turbokompresor. Prioritet është drejt motorëve turbokompresorë me shkëmbyes të ndërmjetëm, sistemet e përparuara të injektimit të karburantit dhe kontrollit elektronik. Kjo prioritet mund të ofrojë potencialin e përmirësimit të performancës së konsumit standard të karburantit. Ajo nuk përfshin vlerësime të krahasueshme të konsumit të karburantit.

TEKNIKAT E KONTROLLIT PËR MAKINAT NË PËRDORIM

Koha totale e përdorimit, riparimet dhe garancitë

61. Për të nxitur sisteme të qëndrueshme të kontrollit të shkarkimeve, duhet të merren parasysh ato standarde të cilat nuk duhen kaluar gjatë “kohës totale të përdorimit të automjetit”. Për ta përmbushur këtë kërkesë, nevojiten programe monitorimi. Në bazë të këtyre programeve, prodhuesit kanë përgjegjësi për riparimin e mjeteve të cilat nuk i përmbushin standardet e kërkuara. Për të siguruar që pronari i mjetit të mos ketë probleme të lidhura me prodhimin, prodhuesit e tyre duhet të japin garanci për komponentët e kontrollit të shkarkimeve.

62. Nuk duhet të ketë asnjë pajisje që të ulë efikasitetin ose të bllokojë sistemet e kontrollit të shkarkimeve gjatë punës së mjetit, me përjashtim të kushteve që janë të domosdoshme për funksionimin sa më të mirë të motorit (për shembull ndezja në mot të ftohtë).

Inspektimi dhe mirëmbajtja

63. Programi i inspektimit dhe mirëmbajtjes ka një funksion të dytë të rëndësishëm. Ai mund të nxisë mirëmbajtjen e rregullt të automjeteve dhe të bëjë që pronarët e automjeteve të heqin dorë nga manipulimi apo nxjerrja jashtë funksionit e pajisjeve për kontrollin e shkarkimeve, si nëpërmjet zbatimit të detyrueshëm të rregulloreve, ashtu edhe me anë të informimit të publikut. Inspektimi duhet të verifikojë që kontrollet e shkarkimeve po kryhen sipas renditjes së funksionimit të tyre normal.

64. Monitorimi në rritje i performancës së kontrollit të shkarkimeve mund të arrihet me anë të sistemeve diagnostifikuese të instaluar në mjetin motorik, të cilat monitorojnë funksionimin e komponentëve të kontrollit të shkarkimit, ruajnë kodet e gabuara për vrojtje të mëtejshme, si edhe tërheqin vëmendjen e shoferit për të bërë riparimin e mjetit në rast mosfunksionimi.

65. Programet e inspektimit dhe mirëmbajtjes mund të jenë të dobishme për të gjitha llojet e teknologjive të kontrollit duke siguruar që nivelet e shkarkimit të mjeteve të reja janë ruajtur. Për automjetet me kontroll katalitik është e rëndësishme të sigurohet se karakteristikat e mjeteve të reja janë ruajtur për të shmangur përkeqësimin e tërë ndotësve kryesorë, duke përfshirë edhe oksidet e azotit.

TABLE 1

Energy source	Uncontrolled Emissions		Process and Combustion Modifications			Flue Gas Treatment		
	mg/m ³ ¹ / g/GJ ¹	g/GJ ¹	mg/m ³ ¹ / g/GJ ¹	ECU/kW _d ²	mg/m ³ ¹ / g/GJ ¹	(a) Non-catalytic ECU/kW _d ² / g/GJ ¹	(b) Catalytic (after primary measures) mg/m ³ ¹ / g/GJ ¹ ECU/kW _d ²	
Source category (i): Public power, cogeneration and district heating								
Boilers:								
Coal, WBB ³	1 500-2 200	530-770	1000-1800	350-630	03-25	no data	< 200	< 70
Coal, DBB ³	800-1 500	280-530	300-850	100-300	3-25	200-400	no data	50-100(125-200) ^{1B}
Brown coal ³	450-750	189-315	190-300	80-126	30-40	< 200	9-11	< 70
Heavy oil ³	700-1 400	140-400	150-500	40-140	up to 20	175-250	6-8	< 85
Light oil ³	350-1 200	100-332	100-350	30-100	up to 20	no data	50-70	< 40
BE ^{1B}	800		no data		no data	no data	6-8	< 40
Natural gas ³	150-600	40-170	50-200	15-60	3-20	no data	5-7	< 30
PBC	200-700		180-400		1400-1600 ²	< 130	no data	no data
IGCC ^{1B}	< 600		< 100		1 100 ²	60		< 50
Gas turbines + CCGT: ^{1B} ^{1B}					Investment Cost:			no data
natural gas	165-310	140-270	30-150	26-130	Dry: 50-100 ECU/kW _{el}	NA	20	17
diesel oil	235-430	230-370	50-200	45-175	Wet: 10-50 ECU/kW _{el}	NA	120-180	70
IC Engines ³	4 800-6 300	1500-2000	320-640	100-200				
(natural gas < 1 MW _{el})								
Source category (ii): Commercial, institutional and residential combustion plants								
Coal	110-500	40-175						
Brown coal	70-400	30-160						
Light oil	180-440	50-120	130-250	35-70				
Gas	140-290	40-80	60-150	16-40	2-10			
Wood ^{1B}	85-200	50-120	70-140	40-80				
Source category (iii): Industrial combustion plants and processes with combustion								
Industrial combustion plants:								

Energy source	Uncontrolled Emissions		Process and Combustion Modifications				Flue Gas Treatment			
							(a) Non-catalytic		(b) Catalytic (after primary measures)	
	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	ECU/kW _d ^{2/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	ECU/kW _d ^{3/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}
Coal, PF ^{4/}	600-2 200	200-770	up to 700	up to 245						
Coal, grates ^{5/}	150-600	50-200	up to 500	up to 175						
Brown coal	200-800	80-340								
Heavy oil ^{6/}	400-1 000	110-280	up to 650	up to 180						
Light oil ^{6/}	150-400	40-110	up to 250	up to 70						
Natural gas ^{6/}	100-300	30-80	up to 150	up to 42	2-10					
Gas turbines + CCGT: ^{12/} ^{13/}										
natural gas	165-310	140-270	30-150	26-130	Dry: 50-100 ECU/kW _{el}	NA			20	17
diesel oil	235-430	200-370	50-200	45-175	Wet: 10-50 ECU/kW _{el}	NA			120-180	70
FBC ^{8/}	100-700		100-600							
IC Engines (natural gas < 1 MW _{el}) ^{9/}	4800-6300	1500-2000	320-640	100-200						
Industrial processes:										
Calcination	1000-2000		500-800							
Glass:										
Plate glass		6 kg/t	500-2000						<500	
Containers		2.5 kg/t								
Fibreglass		0.5 kg/t								
Industrial		4.2 kg/t								
Metals:										
Sintering	300-500 ^{14/}	1.5 kg/t							<500	
Coke ovens	1 000	1 kg/t								
Baked carbon fuels	< 3 000									
Electric arc furnaces	50-200									
Paper and pulp:										
Black liquor	170 ^{15/}	(50-80 g/GJ)		(20-40 g/GJ)		60				13-20

Energy source	Uncontrolled Emissions		Process and Combustion Modifications		Flue Gas Treatment			
					(a) Non-catalytic		(b) Catalytic (after primary measures)	
	mg/m ³ ^{1/}	kg/t ^{2/}	mg/m ³ ^{1/}	kg/t ^{2/}	mg/m ³ ^{1/}	kg/t ^{2/}	mg/m ³ ^{1/}	kg/t ^{2/}
Source category (iv): Non-combustion processes								
Nitric acid:								
Low pressure (1-2.2 bar)	5 000	16.5						
Medium pressure (2.3-8 bar)	approx. 1 000	3.3						
High pressure (8-15 bar)	< 380	< 1.25						
HOKO (-50 bar)	< 380	< 1.25						0.01-0.8
Pickling:								
Brass		25 ^{10/}						
Stainless steel		0.3						
Carbon steel		0.1						

Energy source	Uncontrolled Emissions		Process and Combustion Modifications		Flue Gas Treatment			
					(a) Non-catalytic		(b) Catalytic (after primary measures)	
	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}	mg/m ³ ^{1/}	g/GJ ^{1/}
Source category (v): Extraction, processing and distribution of fossil fuels								
Refineries ^{5/}	~1 000		100-700					
Source category (vi): Waste treatment and disposal								
Incineration ^{11/}	250-500		200-400				< 100	

^{1/} Emissions in mg/m³ NO₂ (STP dry) resp. g/GJ thermal input. Conversion factors (mg/m³ to g/GJ) for NO_x emissions from coal (hard coal): 0.35, coal (lignite): 0.42, oil/gas: 0.277, peat: 0.5, wood + bark: 0.588 [1 g/GJ = 3.6 mg/kWh]. ^{2/} Total investments 1 ECU = 2 DM. ^{3/} Reduction generally achieved in combination with primary measures. Reduction efficiency between 80 and 95 per cent. ^{4/} At 5 per cent O₂. ^{5/} At 6 per cent O₂. ^{6/} At 3 per cent O₂. ^{7/} Incl. costs for boiler. ^{8/} At 7 per cent O₂. ^{9/} Emissions from industrial processes are generally expressed as kg/t of product. ^{10/} g/m² surface area. ^{11/} At 11 per cent O₂. ^{12/} Tail gas SCR configuration as opposed to high dust. ^{13/} At 15 per cent O₂. ^{14/} Bitumen emulsion. ^{15/} Untreated wood only.

^{16/} Heat recovery and gas recirculation. ^{17/} For dry substance <75%. ^{18/} With supplementary firing, approximate additional thermal NO_x: 0-20 g/GJ. NA: not applicable. No data: technology applied, but no data available.

TABLE 2

Emission control technologies for petrol- and diesel-fuelled passenger cars and light commercial vehicles

	Technology option	NOx emission level (per cent)	Estimated additional production cost ¹ (US\$)
Petrol-fuelled			
A.	Uncontrolled situation	100	-
B.	Engine modifications (engine design, carburation and ignition systems, air injection)	70	2
C.	Open-loop catalyst	50	150-200
D.	Closed-loop three-way catalyst	25	250-450 ²
E.	Advanced closed-loop three-way catalyst	10	350-600 ³
F.	Californian low-emission vehicles (advanced option E)	16	> 700 ³
Diesel-fuelled			
G.	Conventional indirect injection diesel engine	40	
H.	Indirect injection engine with secondary injection, high injection pressures electronically controlled	30	1 000-1 200 ⁴
I.	Direct injection engine with turbocharging	50	1 000-1 200 ⁴

NOTE: Options C, D, E, F require the use of unleaded petrol; options H and I require the use of low-sulphur diesel fuel.

¹ Per vehicle, relative to technology option B. NOx requirements may have an effect on fuel prices and refinery production costs, but this is not included in the estimated additional production cost.

² Costs for engine modifications from options A to B are estimated at US\$ 40-100.

³ Under technology options D, E and F, CO and VOC emissions are also substantially reduced, in addition to NOx reductions. Technology options B and C result also in CO and VOC control.

⁴ Fuel consumption is reduced as compared to option G, while particulate emissions of technology option G are considerably higher.

TABLE 3

Heavy-duty vehicle technologies, emission performance and costs

	Technology option	NO _x emission level (%)	Expected additional production cost ¹ £ (US\$)
A.	Turbocharged diesel engine (EURO I)	100	0
B.	Turbocharged diesel engine with intercooling (EURO II)	85	1 500-3 000
C.	Turbocharged diesel engine with intercooling, high pressure fuel injection, electronically controlled fuel pump, combustion chamber and port optimization, exhaust gas recirculation (EGR)	50-60	3 000-6 000
D.	Shift to spark ignition engine with three-way-catalytic converter working on LPG, CNG or oxygenated fuels	10-30	up to 10 000

Note: Option C requires the use of low-sulphur diesel fuel.

¹/ Per vehicle, and depending on engine size relative to baseline technology A. NO_x requirements may have an effect on fuel prices and refinery production costs, but this is not included in the estimated additional production cost.

LIGJ
Nr.10 063, datë 29.1.2009

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN “PËR
REDUKTIMIN E SHKARKIMEVE TË SQUFURIT APO TË FLUKSEVE TË TYRE
NDËRKUFITARE, TË PAKTËN NË MASËN 30 PËR QIND” TË KONVENTËS SË
VITIT 1979 “PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË DISTANCË
TË LARGËT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin “Për reduktimin e shkarkimeve të squfurit apo të flukseve të tyre ndërkufitare, të paktën në masën 30 për qind” të konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6045, datë 6.2.2009 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLLI I KONVENTËS I VITIT 1979

**PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË DISTANCË TË LARGËT MBI
REDUKTIMIN E SHKARKIMEVE TË SQUFURIT OSE TË FLUKSEVE TË TYRE
NDËRKUFITARE TË PAKTËN NË MASËN 30%**

Palët,

të vendosura për të zbatuar Konventën për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët;

të shqetësuara nga fakti që shkarkimet aktuale të ndotësve të ajrit, po shkaktojnë dëmtime të mëdha në pjesët e ekspozuara të Europës dhe Amerikës së Veriut, ndaj burimeve natyrore me rëndësi jetike për mjedisin dhe ekonominë, të tilla si pyjet, toka dhe ujërat, si edhe ndaj materialeve të ndryshme (duke përfshirë monumentet historike) dhe që në rrethana të caktuara kanë efekte të dëmshme për shëndetin e njeriut;

të vetëdijshme për faktin se burimet mbizotëruese të ndotjes së ajrit, të cilat kontribuojnë në acidifikimin e mjedisit, janë djegia e lëndëve djegëse fosile për prodhimin e energjisë, proceset kryesore teknologjike në sektorë të ndryshëm të industrisë, si edhe transporti, të cilat çojnë në shkarkimin e dyoksidit të squfurit, oksideve të azotit dhe ndotësve të tjerë;

duke pasur parasysh që duhet t'i jepet një përparësi e madhe reduktimit të shkarkimeve të squfurit, çka do të ketë rezultate pozitive nga pikëpamja mjedisore, për situatën ekonomike në tërësi dhe shëndetin e njeriut;

duke kujtuar vendimin e marrë nga Komisioni Ekonomik për Europën (KEE) i Kombeve të

Bashkuara në sesionin e tij të 39-të, i cili theksoi nevojën urgjente të shtimit të përpjekjeve për të arritur në strategji dhe politika kombëtare të bashkërenduara në rajonin e KEE-së me qëllim që të reduktohen në mënyrë të efektshme shkarkimet e squfurit në nivelet kombëtare;

duke kujtuar njohjen nga organi ekzekutiv i Konventës në sesionin e tij të parë të nevojës për të pakësuar efektivisht shkarkimet totale vjetore të përbërjeve të squfurit ose të flukseve të tyre ndërkufitare gjatë periudhës 1993-1995, duke përdorur nivelet e vitit 1980 si bazë për llogaritjet e reduktimeve;

duke kujtuar se Konferenca shumëpalëshe për shkaqet dhe parandalimin e dëmtimeve të pyjeve dhe ujërave nga ndotja e ajrit në Europë (Munih 24-27 qershor 1984) kërkoi që organi ekzekutiv i Konventës të miratojë, si një çështje me përparësi të madhe, propozimin për një marrëveshje të veçantë mbi reduktimin e shkarkimeve kombëtare vjetore të squfurit ose të flukseve të tyre ndërkufitare jo më vonë se viti 1993;

duke vërejtur se një pjesë e palëve kontraktuese të Konventës kanë vendosur të zbatojnë reduktimet e shkarkimeve të tyre kombëtare vjetore të squfurit ose të flukseve të tyre ndërkufitare të paktën deri në masën 30 % sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se viti 1993, duke marrë nivelet e vitit 1980 si bazë për llogaritjet e reduktimeve;

duke pranuar, nga ana tjetër, se disa prej palëve kontraktuese të Konventës, pavarësisht se nuk e kanë firmosur këtë protokoll në momentin e hapjes së tij për nënshkrim, megjithatë do të japin një kontribut të rëndësishëm në reduktimin e ndotjes ndërkufitare të ajrit, ose do të vazhdojnë të bëjnë përpjekje për të kontrolluar shkarkimet e squfurit, siç deklarohet në dokumentin që i bashkëngjitet raportit të organit ekzekutiv në sesionin e tij të 3-të,

kanë rënë dakord si më poshtë vijon:

Neni 1 Përkufizime

Për qëllimet e këtij Protokollit:

1. “Konventa” është Konventa për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët, e miratuar në Gjenevë më 13 nëntor 1979.
2. “EMEP” është programi i bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e zhvendosjes në distancë të largët të ndotësve të ajrit në Europë;
3. “Organi ekzekutiv” është organi ekzekutiv i Konventës i krijuar sipas paragrafit të parë të nenit 10 të Konventës.
4. “Zona gjeografike e veprimit të EMEP” është zona e përcaktuar në paragrafin 4 të nenit 1 të Protokollit të Konventës së vitit 1979 për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët në lidhje me financimin afatgjatë të programit të bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e zhvendosjes në distancë të largët të ndotësve të ajrit në Evropë (EMEP), i miratuar në Gjenevë më 28 shtator 1984.
5. “Palët” janë, përveç rastit kur konteksti e kërkon ndryshe, palët në këtë protokoll.

Neni 2 Dispozitat themelore

Palët duhet të reduktojnë shkarkimet e tyre kombëtare vjetore të squfurit ose të flukseve të tyre ndërkufitare të paktën në masën 30%, sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se viti 1993, duke marrë nivelet e vitit 1980 si bazë për llogaritjen e këtyre reduktimeve.

Neni 3 Reduktimet e mëtejshme

Palët njohin nevojën e secilës prej tyre për të studiuar në shkallë kombëtare domosdoshmërinë

për reduktime të mëtejshme, përtej niveleve që iu referohet neni 2, të shkarkimeve të sqfurit ose të flukseve të tyre ndërkufitare, në rast se kushtet e mjedisit e kërkojnë një gjë të tillë.

Neni 4

Raportimet mbi shkarkimet vjetore

Çdo palë duhet të informojë çdo vit organin ekzekutiv në lidhje me nivelin e shkarkimeve të tyre vjetore të sqfurit dhe bazën mbi të cilën ato janë llogaritur.

Neni 5

Përlllogaritjet e flukseve ndërkufitare

EMEP-i duhet që, në kohën e duhur, para mbledhjeve vjetore të organit ekzekutiv, t'i sigurojë organit ekzekutiv përlllogaritjet e sasive të sqfurit, si edhe të flukseve ndërkufitare dhe depozitimeve të përbërjeve të sqfurit për secilin vit të mëparshëm brenda zonës gjeografike të veprimit EMEP-it, duke përdorur modelet e përshtatshme. Në rajonet jashtë zonës gjeografike të veprimit të EMEP-it, duhet të përdoren modele të përshtatshme me rrethanat e veçanta të palëve.

Neni 6

Programet, politikat dhe strategjitë kombëtare

Palët duhet që, në kuadrin e Konventës, të hartojnë pa vonesë, programet, politikat dhe strategjitë kombëtare, të cilat do të shërbejnë si një mënyrë për të reduktuar shkarkimet e sqfurit ose flukset e tyre ndërkufitare, të paktën deri në masën 30% sa më shpejt të jetë e mundur, dhe jo më vonë se viti 1993, dhe duhet të raportojnë në lidhje me këtë në organin ekzekutiv, si dhe për ecurinë në drejtim të arritjes së këtij synimi.

Neni 7

Amendamentet e protokollit

1. Çdo palë mund të propozojë amendamente të këtij protokollit.
2. Propozimet e amendamenteve duhet të paraqiten me shkrim në sekretariatin ekzekutiv të Komisionit Ekonomik për Europën, i cili ua komunikon ato të gjitha palëve. Organi ekzekutiv duhet të diskutojë amendamentet e propozuara në mbledhjen e tij vjetore më të afërt, me kusht që propozimet të jenë qarkulluar tek palët nga sekretariati ekzekutiv i Komisionit Ekonomik për Europën të paktën 90 ditë më parë.
3. Një amendament i këtij protokollit duhet të miratohet me konsensusin e përfaqësuesve të palëve, dhe do të hyjë në fuqi për palët që e kanë pranuar atë në ditën e 90-të pas datës në të cilën dy të tretat e palëve kanë depozituar instrumentet e tyre të pranimi të këtij amendamenti. Amendamenti do të hyjë në fuqi për çdo palë tjetër në ditën e 90-të, duke filluar nga data në të cilën kjo palë depoziton instrumentet e saj të pranimi të këtij amendamenti.

Neni 8

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Në rast se lind një mosmarrëveshje midis dy ose më shumë palëve përsa i përket interpretimit ose zbatimit të këtij protokollit, ato duhet të kërkojnë një zgjidhje nëpërmjet bisedimeve apo nëpërmjet çdo mënyre tjetër për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të pranueshme për palët në konflikt.

Neni 9 Nënshkrimi

1. Ky protokoll do të jetë i hapur për nënshkrim në Helsinki (Finlandë) nga data 8 korrik 1985 deri në dhe duke e përfshirë datën 12 korrik 1985, nga vendet anëtare të Komisionit Ekonomik për Europën, si dhe nga vendet e pranura me statusin konsultativ pranë Komisionit Ekonomik për Europën, në pajtim me paragrafin 8 të Rezolutës 36 (IV) datë 28 mars 1947 të Këshillit Ekonomik dhe Social, si edhe nga organizatat e integritit ekonomik rajonal, të krijuara nga shtetet sovraane anëtare të Komisionit Ekonomik për Europën, të cilat kanë kompetenca në drejtim të zhvillimit të negociatave, lidhjes dhe zbatimit të marrëveshjeve ndërkombëtare në lidhje me çështjet që trajtohen nga ky protokoll, me kusht që shtetet dhe organizatat e interesuara të jenë palë në Konventë.

2. Përsa u përket çështjeve që janë brenda kompetencave të tyre, këto organizata të integritit ekonomik rajonal duhet që, në emër të tyre, të ushtrojnë të drejtat dhe të përmbushin detyrat dhe përgjegjësitë që cakton ky protokoll për vendet e tyre anëtare. Në raste të tilla, vendet anëtare të këtyre organizatave nuk mund t'i ushtrojnë këto të drejta individualisht.

Neni 10 Ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

1. Ky protokoll duhet të ratifikohet, pranohet apo miratohet nga vendet nënshkruese.
2. Ky protokoll do të jetë i hapur për aderim nga ana e shteteve dhe organizatave të referuara në paragrafin 1 të nenit 9, duke filluar nga data 13 korrik 1985.
3. Një shtet ose një organizatë që aderon në këtë protokoll pas hyrjes së tij në fuqi, duhet të zbatojë nenin 2 jo më vonë se viti 1993. Megjithatë, në qoftë se aderimi në protokoll ka ndodhur pas vitit 1990, neni 2 mund të zbatohet nga pala në fjalë pas vitit 1993, por jo më vonë se viti 1995 dhe për pasojë kjo palë duhet të zbatojë nenin 6.
4. Instrumentet e ratifikimit, pranimit, miratimit ose të aderimit do të depozitohen pranë Sekretariatit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, i cili ushtron funksionin e personit të besuar.

Neni 11 Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll do të hyjë në fuqi ditën e 90-të pas datës së depozitimit të instrumentit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.
2. Për çdo shtet ose organizatë të përmendur në paragrafin 1 të nenit 9, i cili ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll, ose aderon në të pas depozitimit të aktit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit apo aderimit, protokollin do të hyjë në fuqi ditën e 90-të pas datës së depozitimit nga kjo palë e aktit të saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 12 Tërheqja

Në çdo moment pas pesë vjetësh, duke filluar nga data në të cilën ky protokoll ka hyrë në fuqi për një palë të caktuar, kjo palë mund të tërhiqet nga ky protokoll duke bërë njoftim me shkrim në drejtim të personit të besuar. Çdo tërheqje e tillë do të hyjë në fuqi ditën e 90-të pas datës së marrjes së njoftimit nga personi i besuar.

Neni 13
Tekstet origjinale

Originali i këtij protokolli, tekstet e të cilit në anglisht, frëngjisht dhe rusisht, janë njëloj autentike, do të depozitohen pranë Sekretariatit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, nënshkruesit e autorizuar ligjërisht, kanë nënshkruar këtë protokoll.
- Bërë në Helsinki më 8 korrik 1985.

LIGJ
Nr.10 422, datë 26.5.2011

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN E
KONVENTËS SË VITIT 1979 “PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË
RREZE TË GJATË”, PËR FINANCIMIN AFATGJATË TË PROGRAMIT
BASHKËPUNUES PËR MONITORIMIN E VLERËSIMIN E TRANSMETIMIT NË
RREZE TË GJATË TË NDOTËSVE TË AJRIT NË EUROPË (EMEP)**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin e konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë”, për financimin afatgjatë të programit bashkëpunues për monitorimin e vlerësimit të transmetimit në rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP).

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7012, datë 7.6.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLLI I KONVENTËS SË VITIT 1979
MBI NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË RREZE TË GJATË PËR
FINANCIMIN AFATGJATË TË PROGRAMIT BASHKËPUNUES PËR MONITORIMIN
DHE VLERËSIMIN E TRANSMETIMIT NË RREZE TË GJATË TË NDOTËSVE TË
AJRIT NË EUROPË (EMEP)

Palët kontraktuese:

duke kujtuar që Konventa për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë (në vijim e quajtur “Konventa”) hyri në fuqi më 16 mars 1983,

të ndërgjegjshme për rëndësinë e “Programit bashkëpunues për monitorimin dhe vlerësimin e transmetimit në rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë” (në vijim të quajtur EMEP), siç parashikojnë nenet 9 dhe 10 të Konventës,

në dijeni të rezultateve pozitive të arritura deri tani në zbatimin e EMEP-it,

duke pranuar që zbatimi i EMEP-it është bërë i mundur nga mjete financiare të siguruar nga Programi për Mjedisin i Kombeve të Bashkuara (UNEP) dhe nga kontributet vullnetare të qeverive,

duke pasur parasysh se meqë kontributi UNEP do të vazhdojë deri në fund të 1984 dhe se ky kontribut së bashku me kontributin vullnetar nga qeveritë ka qenë i pamjaftueshëm për të mbështetur plotësisht planin e punës së EMEP-it, do të jetë e nevojshme të sigurohet financim afatgjatë pas 1984,

duke pasur parasysh apelimin e Komisionit Ekonomik për Europën drejtuar qeverive anëtare të ECE-rë, që përfshihej në vendimin e tij B (XXXVIII), të vënë në dispozicion, mbi baza të rëna dakord në takimin e parë të organit ekzekutiv të Konventës (tani e më poshtë i quajtur “organi ekzekutiv”), burimet financiare për të bërë të mundur që organi ekzekutiv të kryejë veprimtaritë e tij, sidomos në lidhje me punën e EMEP-it,

duke theksuar që Konventa nuk përmban ndonjë dispozitë për financimin e EMEP-it dhe prandaj është e nevojshme për të bërë rregullimet e duhura për këtë çështje,

duke pasur parasysh elementet që udhëzojnë hartimin e një instrumenti formal që plotëson Konventën, siç renditet në rekomandimet e miratuara nga organi ekzekutiv në seancën e tij të parë (7-10 qershor 1983),

kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1 **Përkufizime**

Për qëllimet e këtij protokoll:

1. “Norma e vlerësimit e OKB-së” do të thotë norma e një pale kontraktuese për vitin financiar në diskutim në shkallën e vlerësimeve për përpjesëtim të shpenzimeve të Kombeve të Bashkuara.

2. “Vit financiar” do të thotë viti financiar i Kombeve të Bashkuara dhe “baza vjetore” dhe “kosto vjetore” do të interpretohet përkatësisht.

3. “Fondi i përgjithshëm i administruar në mirëbesim” do të thotë fondi i përgjithshëm i administruar në mirëbesim për financimin e zbatimit të Konventës për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë, i krijuar nga Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Kombeve të Bashkuara.

4. “Shtrirja gjeografike e EMEP-it” do të thotë zona brenda së cilës kryhet monitorimi i koordinuar nga qendrat ndërkombëtare të EMEP-it¹¹.

Neni 2 **Financimi i EMEP-it**

Financimi i EMEP-it mbulon koston vjetore të qendrave ndërkombëtare që bashkëpunojnë në kuadër të EMEP-it për veprimtaritë që shfaqen në programin e punës së organit drejtues të EMEP-it.

¹¹ Qendrat ndërkombëtare janë aktualisht: Qendra Koordinuese Kimike, Qendra Lindore e Sintetizimit Meteorologjik dhe Qendra Perëndimore e Sintetizimit Meteorologjik.

Neni 3

Kontributet

1. Në përputhje me dispozitat e këtij neni, financimi i EMEP-it përbëhet nga kontribute të detyrueshme, të plotësuar nga kontribute vullnetare. Kontributet mund të bëhen në monedhë të konvertueshme, monedhë të pakonvertueshme ose në natyrë.

2. Kontributet e detyrueshme bëhen në bazë vjetore nga të gjitha palët kontraktuese të këtij protokollit që janë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it.

3. Kontributet vullnetare mund të bëhen nga palët kontraktuese ose nënshkruese të këtij protokollit, edhe nëse territori i tyre është jashtë zonës gjeografike të EMEP-it, si dhe janë subjekt i miratimit nga organi ekzekutiv, me rekomandim të organit drejtues të EMEP-it, nga çdo vend tjetër, organizatë apo individ që dëshiron të kontribuojë në programin e punës.

4. Kostot vjetore të programit të punës mbulohen nga kontributet e detyrueshme. Kontributet me para në dorë dhe në natyrë, siç janë ato që ofrohen nga vendet pritëse për qendrat ndërkombëtare, specifikohen në programin e punës. Kontributet vullnetare, me miratimin nga organi ekzekutiv, me rekomandimin e organit drejtues, mund të përdoren ose për të reduktuar kontributet e detyrueshme, ose për të financuar veprimtari specifike brenda fushës së zbatimit të EMEP-it.

5. Kontributet e detyrueshme dhe vullnetare me para në dorë depozitohen në fondin e përgjithshëm të administruar në mirëbesim.

Neni 4

Ndarja e kostove

1. Kontributet e detyrueshme bëhen në përputhje me kushtet e aneksit të këtij protokollit.

2. Organi ekzekutiv merr parasysh nevojën për të ndryshuar aneksin:

a) nëse buxheti vjetor i EMEP-it rritet me një faktor dy e gjysmë herë mbi nivelin e buxhetit vjetor të miratuar për vitin e hyrjes në fuqi të këtij protokollit ose për vitin e ndryshimit të fundit të aneksit, cildo qoftë më vonë; ose

b) nëse organi ekzekutiv, me rekomandim të organit drejtues, përcakton një qendër të re ndërkombëtare; ose

c) gjashtë vjet pas hyrjes në fuqi të këtij protokollit aktual, apo gjashtë vjet pas ndryshimit të fundit të aneksit, cildo është më vonë.

3. Ndryshimet në aneks miratohen me konsensus të organit ekzekutiv.

Neni 5

Buxheti vjetor

Buxheti vjetor për EMEP-in hartohet nga organi drejtues i EMEP-it dhe miratohet nga organi ekzekutiv jo më vonë se një vit përpara vitit financiar për të cilin zbatohet ai buxhet.

Neni 6

Ndryshime të protokollit

1. Çdo palë kontraktuese e këtij protokollit aktual mund të propozojë ndryshime të tij.

2. Teksti i ndryshimeve të propozuara i paraqitet me shkrim sekretarit ekzekutiv të Komisionit Ekonomik për Europën, i cili ia komunikon ato të gjitha palëve kontraktuese të protokollit. Organi ekzekutiv diskuton ndryshimet e propozuara në takimin vjetor të radhës, me kusht që këto propozime të qarkullohen nga sekretari ekzekutiv i Komisionit Ekonomik për Europën te palët kontraktuese të protokollit të paktën 90 ditë përpara.

3. Një ndryshim i këtij protokollit, ndryshe nga një ndryshim i aneksit të tij, miratohet me

konsensus të përfaqësuesve të palëve kontraktuese të protokollit dhe hyn në fuqi për palët kontraktuese të protokollit që e kanë pranuar në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën dy të tretat e atyre palëve kontraktuese kanë depozituar te depozituesi instrumentet e tyre për pranimin e ndryshimit. Ndryshimi hyn në fuqi për çdo palë tjetër kontraktuese në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën ajo palë kontraktuese ka depozituar instrumentin e saj të pranimi të ndryshimit.

Neni 7

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Nëse lind një mosmarrëveshje ndërmjet dy ose më shumë palëve kontraktuese të këtij protokollit në lidhje me interpretimin apo zbatimin e tij, ato do të kërkojnë një zgjidhje me bisedim ose çdo metodë tjetër të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve të pranueshme nga palët në mosmarrëveshje.

Neni 8

Nënshkrimi

1. Ky protokoll është i hapur për nënshkrim në zyrën e Kombeve të Bashkuara në Gjenevë nga 28 shtatori 1984 deri më 5 tetor 1984, duke e përfshirë këtë datë, më pas në selinë e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork deri më 4 prill 1985, nga shtetet anëtare të Komisionit Ekonomik për Europën, si dhe shtetet që kanë status konsultativ me Komisionin Ekonomik për Europën, sipas paragrafit 8 të rezolutës 36 (IV) të Këshillit Ekonomik dhe Social të 28 marsit 1947 dhe nga organizata rajonale të integritimit ekonomik, të përbëra nga shtete anëtare sovraane të Komisionit Ekonomik për Europën, që kanë kompetencë në lidhje me negociatat, përfundimet dhe aplikimet e marrëveshjeve ndërkombëtare në çështje që trajton ky protokoll, me kusht që shtetet dhe organizatat e përfshira të jenë palë të Konventës.

2. Në çështje që janë brenda kompetencës së tyre, këto organizata rajonale të integritimit ekonomik, nga ana e tyre, ushtrojnë të drejtat dhe plotësojnë përgjegjësitë që u jep ky protokoll shteteve anëtare të tyre. Në këto raste, shtetet anëtare të këtyre organizatave nuk kanë të drejtë të ushtrojnë këto të drejta në mënyrë individuale.

Neni 9

Ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

1. Ky protokoll i nënshtrohet ratifikimit, pranimi ose miratimit nga palët nënshkruese.
2. Ky protokoll është i hapur për aderim që nga 5 tetori 1984 nga shtetet dhe organizatat e përmendura në nenin 8, paragrafi 1.
3. Instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit depozitohen te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara që do të kryejnë funksionet e depozituesit.

Neni 10

Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës, në të cilën:
 - a) janë depozituar instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit nga të paktën nëntëmbëdhjetë shtete dhe organizata të përmendura në nenin 8, paragrafi 1, që janë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it; dhe
 - b) tërësia e normave të vlerësimit të OKB-së për këto shtete dhe organizata tejkalon 40%.
2. Për çdo shtet dhe organizatë të përmendur në nenin 8, paragrafi 1, që ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll ose aderon në të, pas plotësimit të kërkesave për hyrje në fuqi të parashtruara në paragrafin 1 më lart, protokollit hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së

depozitimit nga ky shtet apo kjo organizatë të instrumenteve të tij/saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 11 Tërheqja

1. Në çdo kohë pas pesë vjetësh nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit në lidhje me një palë kontraktuese, kjo palë kontraktuese mund të tërhiqet nga ky protokoll, duke dhënë një njoftim me shkrim te depozituesi. Çdo tërheqje e tillë hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së marrjes së tij nga depozituesi.

2. Tërheqja nuk prek detyrimet financiare të palës që tërhiqet deri në datën e hyrjes në fuqi të tërheqjes.

Neni 12 Tekste autentike

Teksti origjinal i këtij protokollit, tekstet e të cilit në anglisht, frëngjisht dhe rusisht janë njëloj autentikë, depozitohet te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, të poshtëshënuarit, të autorizuar rregullisht, kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Gjenevë, në ditën e njëzet e tetë të shtatorit në një mijë e nëntëqind e tetëdhjetë e katër.

ANEKSI I REFERUAR NENIT 4 TË PROTOKOLLIT “PËR FINANCIMIN AFATGJATË TË PROGRAMIT BASHKËPUNUES PËR MONITORIMIN DHE VLERËSIMIN E TRANSMETIMIT NË RREZE TË GJATË TË NDOTËSVE TË AJRIT NË EUROPE (EMEP)” TË KONVENTËS SË VITIT 1979 “MBI NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË RREZE TË GJATË” (EMEP)”

Kontributet e detyrueshme për ndarjen e kostove për financimin e EMEP-it, nga viti 2004 e në vazhdim do të llogariten sipas shkallës së kontributeve si më poshtë¹².

Palët	Shkalla e kontributeve në EMEP (%)
Belarus	0.0442
Bosnia and Herzegovina	0.0093
Bulgaria	0.0303
Canada	Vullnetare
Croatia	0.0908
Cyprus	0.0885
Czech Republic	0.4727
Estonia	0.0233
Hungary	0.2794
Latvia	0.0233
Liechtenstein	0.0140
Malta	0.0349
Monaco	0.0093
Norway	1.5041

¹² Rregulli, sipas të cilit palët kontraktuese janë listuar në këtë aneks, është realizuar specifikisht sipas sistemit të ndarjes së kostove, të rëna dakord nga organi ekzekutiv i konventës. Sipas kësaj, listimi është një model specifik i protokollit për financimit e EMEP-it.

Poland	0.8801
Romania	0.1350
Russian Federation	2.7940
Serbia and Montenegro	0.0466
Slovakia	0.1001
Slovenia	0.1886
Switzerland	2.9663
Turkey	1.0245
Ukraine	0.1234
United States	Vullnetare
Austria	2.2050
Belgium	2.6287
Denmark	1.7439
Finland	1.2154
Franc	15.0552
Germany	22.7457
Greece	1.2550
Ireland	0.6845
Italy	11.7926
Luxembourg	0.1863
Netherlands	4.0467
Portugal	1.0757
Spain	5.8646
Sweden	2.3906
United Kingdom	12.8898
European Community	3.3376
Total	100.0000

LIGJ
Nr.10 436, datë 28.6.2011

PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN “PËR REDUKTIMIN E MËTEJSHËM TË ÇLIRIMIT TË SQUFURIT” TË KONVENTËS “PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË RREZE TË GJATË”, 1979

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin “Për reduktimin e mëtejshëm të çlirimit të squfurit” të konventës “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë”, 1979, sipas tekstit bashkëlidhur këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7042, datë 6.7.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLL I KONVENTËS 1979
MBI NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË RREZE TË GJATË PËR
REDUKTIMIN E MËTEJSHËM TË ÇLIRIMIT TË SQUFURIT

Palët,

të vendosura për të zbatuar Konventën për Ndotjen Ndërkufitare të Ajrit në Rreze të Gjatë;

të shqetësuar që çlirimi i sqfurit dhe ndotësve të tjerë të ajrit vazhdon të transportohet përtej kufijve ndërkombëtarë dhe të shkaktojë në pjesë të ekspozuara të Europës dhe Amerikës së Veriut dëmtim të shumëpërhapur të burimeve natyrore me rëndësi të madhe ekonomike dhe mjedisore, siç janë: pyjet, tokat dhe ujërat; dhe të materialeve, duke përfshirë monumentet historike dhe, sipas disa rrethanave, të ketë pasoja të dëmshme mbi shëndetin e njeriut;

të vendosura të marrin masa parandaluese për të paraprirë, parandaluar ose minimizuar çlirimin e ndotësve të ajrit dhe për të zbutur pasojat e tyre të dëmshme;

të bindura që në rast të rrezikut për dëm të madh apo të pakthyeshem, mungesa e sigurisë së plotë shkencore nuk duhet të përdoret si arsye për të shtyrë në kohë këto masa, duke pasur parasysh që këto masa parandaluese për çlirimin e ndotësve të ajrit duhet të jenë me kosto efektive;

të vetëdijshme që masat për të kontrolluar çlirimin e sqfurit dhe ndotësve të tjerë të ajrit do të kontribuonin në mbrojtjen e mjedisit sensitiv të arktikut;

duke konsideruar që burimet mbizotëruese të ndotjes së ajrit, që kontribuojnë në acidifikimin e mjedisit janë djegia e lëndëve djegëse fosile për prodhimin e energjisë dhe proceset kryesore teknologjike në sektorë të ndryshëm industrialë, si dhe transportimi, që çon në çlirimin e sqfurit, oksidit të nitrogjenit dhe ndotësve të tjerë;

të ndërgjegjshëm për nevojën për përjasje rajonale me kosto efektive për të luftuar ndotjen e ajrit që merr parasysh variacionet në pasoja dhe kostot e pakësimit ndërmjet vendeve;

me dëshirën për të marrë veprim të mëtejshëm dhe më të efektshëm për të kontrolluar dhe reduktuar çlirimin e sqfurit;

në dijeni që çdo politikë për kontrollin e sqfurit, sado me kosto të efektshme, që mund të jetë në nivel rajonal, do të rezultojnë në barrë relativisht të madhe ekonomike mbi vendet që kanë ekonomi në tranzicion për një ekonomi tregu;

duke pasur parasysh që masat e marra për të reduktuar çlirimin e sqfurit nuk duhet të përbëjnë një mjet për diskriminim arbitrar ose të pajustificueshem, ose një kufizim të fshehur mbi konkurrencën dhe tregtinë ndërkombëtare;

duke pasur parasysh të dhënat ekzistuese shkencore dhe teknike për çlirimin, proceset atmosferike dhe pasojat mbi mjedisin e oksid sqfurit, si dhe për kostot e pakësimit;

në dijeni që, përveç çlirimit të sqfurit, çlirimi i oksidit të nitrogjenit dhe i amoniakut shkaktojnë, gjithashtu, acidifikim të mjedisit;

duke theksuar që sipas Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimin e Klimës, miratuar në Nju-Jork më 9 maj 1992, është rënë dakord për krijimin e politikave kombëtare dhe për të marrë masat përkatëse për të luftuar ndryshimin e klimës, që mund të pritet të çojnë në reduktim të çlirimit të sqfurit;

duke përsëritur nevojën për të siguruar zhvillimin e qëndrueshem mjedisor;

duke pranuar nevojën për të vazhduar bashkëpunimin shkencor dhe teknik për të shtjelluar më tej përjasjen bazuar në ngarkesat kritike dhe nivelet kritike, duke përfshirë përpjekjet për të vlerësuar ndotës të ndryshëm të ajrit dhe efekte të ndryshme për mjedisin, materialet dhe shëndetin e njeriut;

duke theksuar që njohuritë shkencore dhe teknike po zhvillohen dhe do të jenë të nevojshme për të marrë parasysh këto zhvillime në rishikimin e përshtatshmërisë së detyrimeve të marra përsipër sipas këtij protokollit dhe në vendimmarrjen për veprim të mëtejshëm;

duke pranuar protokollin për reduktimin e çlirimit të sqfurit ose flukseve ndërkufitare me të paktën 30%, miratuar në Helsinki më 8 korrik 1985 dhe masat e marra tashmë nga shumë vende që kanë pasur efektin e reduktimit të çlirimit të sqfurit.

kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1 Përkufizime

Për qëllime të këtij protokolli:

1. “Konventë” do të thotë Konventa mbi Ndotjen Ndërkufitare të Ajrit në Rreze të Gjatë, miratuar në Gjenevë më 13 nëntor 1979.

2. “EMEP” do të thotë programi bashkëpunues për monitorimin dhe vlerësimin e transmetimit me rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë.

3. “Organ ekzekutiv” do të thotë organi ekzekutiv për Konventën i krijuar sipas nenit 10, paragrafi 1 të Konventës.

4. “Komision” do të thotë Komisioni Ekonomik i Kombeve të Bashkuara për Europën.

5. “Palë”, do të thotë palët e këtij protokolli, përveçse kur kërkohet ndryshe nga konteksti.

6. “Shtrirja gjeografike e EMEP” do të thotë zona e përcaktuar në nenin 1, paragrafi 1 të protokollit të Konventës së 1979-ës mbi Ndotjen Ndërkufitare të Ajrit në Rreze të Gjatë për financimin afatgjatë të programit bashkëpunues për monitorimin dhe vlerësimin e transmetimit në rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP) dhe miratuar në Gjenevë më 28 shtator 1984.

7. “SOMA” do të thotë zona e menaxhimit të oksid squfurit, e përcaktuar në aneksin III, sipas kushteve të përcaktuara në nenin 2, paragrafi 3.

8. “Ngarkesë kritike” do të thotë një vlerësim sasior i një ekspozimi ndaj një ose më shumë ndotësve nën të cilin mund të ndodhin efekte të mëdha të dëmshme mbi elemente të specifikuar sensitive të mjedisit, sipas informacionit që kemi.

9. “Nivele kritike” do të thotë përqendrim i ndotësve në atmosferë mbi të cilin mund të ndodhin efekte të drejtpërdrejta të dëmshme për receptorët/marrësit, siç janë: qeniet njerëzore, bimët, ekosistemet ose materialet, sipas informacionit që kemi.

10. “Depozitim kritik i squfurit” do të thotë një vlerësim sasior i ekspozimit ndaj përzierësve të squfurit të oksiduar, duke pasur parasysh efektet e përthithjes së kationit bazë dhe depozitimit të kationit bazë, nën të cilin nuk ndodhin efekte të mëdha të dëmshme për elemente të specifikuar sensitive të mjedisit, sipas informacionit që kemi.

11. “Çlirim” do të thotë çlirim i substancave në atmosferë.

12. “Çlirim i squfurit” do të thotë gjithë çlirim i përzierësve të squfurit, i shprehur në kilotonë dyoksid squfuri (kt SO₂) në atmosferë që e kanë origjinën nga burime antropogjenike, duke përjashtuar anijet në qarkullimin ndërkombëtar jashtë ujërave territoriale.

13. “Lëndë djegëse” do të thotë çdo material i djegshëm i ngurtë, i lëngshëm ose i gaztë me përjashtim të mbeturinave në vend dhe mbetjeve toksike ose të rrezikshme.

14. “Burim i palëvizshëm i djegies” do të thotë çdo pajisje teknike apo grup i pajisjeve teknike që ndodhet në një vend të përbashkët dhe është ose mund të çlirojë gazra nëpërmjet një gypi të përbashkët ku lëndët djegëse oksidohen me qëllime që të përdoret nxehtësia e çliruar.

15. “Burimi kryesor i ri i palëvizshëm i djegies” do të thotë çdo burim i palëvizshëm i djegies, ndërtimi apo modifikimi thelbësor i të cilit autorizohet pas 31 dhjetorit 1995 dhe inputi termik i të cilit, kur funksionon në kapacitet të vlerësuar është të paktën 50 MWth. I takon autoriteteve kompetente kombëtare të vendosin nëse një modifikim është thelbësor apo jo, duke pasur parasysh faktorë si përfitime mjedisore të modifikimit.

16. “Burimi kryesor ekzistues i palëvizshëm i djegies” do të thotë çdo burim ekzistues i palëvizshëm i djegies, inputi termik i të cilit, kur funksionon me kapacitetin e vlerësuar është të paktën 50 MWth.

17. “Gazoi” do të thotë çdo produkt nafte brenda HS 2710, ose çdo produkt tjetër nafte që, për shkak të kufijve të tij të distilimit, përfshihet në kategorinë e distiluesve të mesëm të synuar për t’u përdorur si lëndë djegëse dhe të paktën 85 për qind në vëllimin e të cilit, përfshirë humbjet e distilimit, distilohet në 350°C.

18. "Vlera kufi e çlirimit" do të thotë përqendrim i lejuar i përzierësve të sqfurit të shprehur si dyoksid sqfuri në gazra të mbetura nga një burim i lëvizshëm i djegies, të shprehur në lidhje me masën për vëllim të gazrave të mbetura të shprehura në $\text{mg SO}_2/\text{Nm}^3$, duke prezumuar një përmbajtje oksigjeni në vëllim të gazit të mbetur prej 3 për qind në rastin e lëndëve djegëse të lëngshme dhe të gazta, dhe 6 për qind në rastin e lëndëve djegëse të ngurta.

19. "Kufizim i çlirimit" do të thotë sasia e plotë e lejueshme e përzierësve të sqfurit e shprehur si dyoksid sqfuri i çliruar nga një burim djegieje ose grup i burimeve të djegies, që ndodhen ose në një vend të përbashkët ose brenda një zone të caktuar gjeografike, i shprehur në kilotonë në vit.

20. "Norma e desqfurizimit" do të thotë raporti i sasisë së sqfurit që ndahet në vendin e burimit të djegies gjatë një periudhe të caktuar me sasinë e sqfurit që ka lënda djegëse që futet në ambiente të burimit të djegies dhe që përdoret për të njëjtën periudhë.

21. "Buxhet i sqfurit" do të thotë një matiks i kontributeve të llogaritura për depozitimin e përbërësve të sqfurit të oksiduar në zonat marrëse, që rrjedh nga çlirimet nga zonat specifike.

Neni 2 Detyrime bazë

1. Palët kontrollojnë dhe reduktojnë çlirimin nga ato të sqfurit për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe mjedisin nga efektet e dëmshme, sidomos efektet acidifikuese dhe për të siguruar, sa të jetë e mundur, pa kosto të tepërta, që depozitime të përbërësve të sqfurit të oksiduar në periudhën afatgjatë të mos kalojnë ngarkesën kritike për sqfurin e dhënë, në aneksin I, si depozitim kritik i sqfurit, në përputhje me njohuritë shkencore aktuale.

2. Si hap i parë, palët, minimalisht, reduktojnë dhe mbajnë çlirimin vjetor të sqfurit nga ato në përputhje me kohën dhe nivelet e specifikuar në aneksin II.

3. Gjithashtu, çdo palë:

a) sipërfaqja totale e së cilës është më e madhe se 2 milionë kilometër katror;

b) që është e angazhuar sipas paragrafit 2 më sipër për një tavan kombëtar të çlirimit të sqfurit jo më shumë sesa niveli më i ulët i çlirimit të tij në 1990-ës apo për detyrimin e saj në protokollin e Helsinkit 1985 për reduktimin e çlirimit të sqfurit ose flukseve ndërkufitare me të paktën 30%, siç tregohet në aneksin II.

c) çlirimet vjetore të sqfurit të të cilës kontribuojnë në acidifikimin në zona nën juridiksionin e një ose më shumë palëve e kanë origjinën vetëm nga brenda zonave nën juridiksionin e saj që janë renditur si SOMA në aneksin II dhe ka paraqitur dokumentacion për këtë qëllim; dhe

d) që ka specifikuar me nënshkrimin apo aderimin në këtë protokoll, qëllimin e saj për të vepruar në përputhje me këtë paragraf, minimalisht redukton dhe mban çlirimin vjetor të sqfurit në zonën e renditur në përputhje me kohën dhe nivelet e specifikuar në aneksin II.

4. Gjithashtu, palët përdorin masat më të efektshme për reduktimin e çlirimit të sqfurit, të përshtatshme në rrethanat e tyre të veçanta për burimet e reja dhe ekzistuese, që përfshijnë, ndër të tjera:

Masa për të rritur efikasitetin e energjisë;

Masa për të rritur përdorimin e energjisë së ripërtëritshme;

Masa për të reduktuar përmbajtjen e sqfurit të lëndëve djegëse të veçanta dhe për të inkurajuar përdorimin e lëndëve djegëse me përmbajtje të ulët të sqfurit, duke përfshirë përdorimin e kombinimit të lëndëve djegëse me përmbajtje të lartë sqfuri dhe ato me përmbajtje të ulët sqfuri, ose të lëndëve djegëse pa përmbajtje sqfuri;

Masa për të zbatuar më mirë teknologji kontrolli që nuk kërkojnë kosto të tepërta, duke përdorur udhëzimin në aneksin IV.

5. Çdo palë, përveç atyre palëve që i nënshtrohen Marrëveshjes së Shteteve të Bashkuara/Kanadasë për Cilësinë e Ajrit të 1991-it, minimalisht:

a) aplikon vlerat kufi të çlirimit të paktën po kaq shtrënguese sa ato që janë specifikuar në aneksin V për të gjitha burimet e mëdha të reja të palëvizshme të djegies;

b) jo më vonë se 1 korriku 2004 zbaton sa më shumë të jetë e mundur pa kosto të tepërta vlerat kufi të çlirimit, të paktën po aq shtrënguese sa ato të specifikuara në aneksin V për ato burime kryesore ekzistuese të palëvizshme të djegies, inputi termik i të cilave është mbi 500 MWth, duke pasur parasysh kohën e mbetur të ekzistencës së një impianti, të llogaritur nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokolli ose zbaton kufizime të ngjashme të çlirimit, apo dispozita të tjera të përshtatshme, me kusht që këto të arrijnë tavanet e çlirimit të sqfurit, të specifikuar në aneksin II dhe rrjedhimisht, të afrohet më tej me ngarkesat kritike, siç jepen në aneksin I; dhe jo më vonë se 1 korriku 2004, zbaton vlerat kufi të çlirimit, ose kufizime të çlirimit për ato burime kryesore ekzistuese të palëvizshme të djegies, inputi termik i të cilave është ndërmjet 50 dhe 500 MWth, duke përdorur aneksin V si udhëzues;

c) jo më vonë se dy vjet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokolli, zbaton standarde kombëtare për përmbajtjen e sqfurit të gazoil të paktën po aq shtrënguese sa ato të specifikuara në aneksin V. Në rastet kur nuk mund të sigurohet furnizimi me gazoil, një shtet mund të shtrijë afatin kohor të dhënë në këtë nënparagraf për një periudhë deri në dhjetë vjet. Në këtë rast ai specifikon në një deklaratë që depozitohet së bashku me instrumentin e ratifikimit, pranimin, miratimit ose aderimit, synimin e tij për të shtyrë periudhën kohore.

6. Palët, gjithashtu, mund të zbatojnë instrumente ekonomike për të inkurajuar metoda me kosto të efektshme për reduktimin e çlirimit të sqfurit.

7. Palët e këtij protokolli, në një seancë të organit ekzekutiv, në përputhje me rregullat dhe kushtet që organi ekzekutiv i shtjellon dhe i miraton, vendosin nëse dy ose më shumë palë mund të zbatojnë së bashku detyrimet e përcaktuara në aneksin II. Këto rregulla dhe kushte sigurojnë plotësimin e detyrimeve të përcaktuara në paragrafin 2 më sipër dhe, gjithashtu, nxitin arritjen e qëllimeve mjedisore të përcaktuara në paragrafin 1 më sipër.

8. Palët, sipas rezultatit të rishikimit të parë të parashikuar në nenin 8 dhe jo më vonë se një vit pas përfundimit të këtij rishikimi, fillojnë negociatat për detyrimet e mëtejshme për të reduktuar çlirimet.

Neni 3

Shkëmbimi i teknologjisë

1. Palët, në përputhje me legjislacionet e tyre të brendshme, rregulloret dhe praktikat, lehtësojnë shkëmbimin e teknologjive dhe teknikave, duke përfshirë ato që rritin efikasitetin e energjisë, përdorimin e energjisë së ripërtërishme dhe përpunimin e lëndëve djegëse me nivele të ulëta sqfuri, për të reduktuar çlirimin e sqfurit, sidomos nëpërmjet promovimit:

a) të shkëmbimit tregtar të teknologjisë në dispozicion;

b) të kontakteve të drejtpërdrejta industriale dhe bashkëpunim, duke përfshirë sipërmarrje të përbashkëta;

c) të shkëmbimit të informacionit dhe përvojës;

d) të sigurimit të asistencës teknike.

2. Në nxitjen e veprimtarive të specifikuara në paragrafin 1 më sipër, palët krijojnë kushte të favorshme duke lehtësuar kontakte dhe bashkëpunim mes organizatave të përshtatshme dhe individëve në sektorët publikë dhe privatë që janë në gjendje të sigurojnë teknologji, shërbime projektimi dhe inxhinierike, pajisje apo financim.

3. Palët, jo më vonë se gjashtë muaj pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokolli aktual, fillojnë të konsiderojnë procedurat për të krijuar kushte më të favorshme për shkëmbimin e teknologjisë për të reduktuar çlirimin e sqfurit.

Neni 4

Strategji kombëtare, politika, programe, masa dhe informacion

1. Çdo palë, për të zbatuar detyrimet sipas nenit 2:
 - a) miraton strategji kombëtare, politika dhe programe, jo më vonë se gjashtë muaj pas hyrjes në fuqi të këtij protokolli; dhe
 - b) merr dhe zbaton masa kombëtare për të kontrolluar dhe reduktuar çlirimin e squfurit.
2. Çdo palë mbledh dhe mban informacion për:
 - a) nivelet aktuale të çlirimit të squfurit dhe të përqendrimeve mjedisore dhe depozitimeve të squfurit të oksiduar dhe përzierësve të tjerë acidifikues, duke pasur parasysh planin e punës së EMEP-it për ato palë që janë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it; dhe
 - b) pasojat e depozitimeve të squfurit të oksiduar dhe përzierës të tjerë acidifikues.

Neni 5

Raportimi

1. Çdo palë i raporton rregullisht, siç përcaktohet nga organi ekzekutiv, nëpërmjet Sekretarit Ekzekutiv të Komisionit, organit ekzekutiv, informacion për:
 - a) zbatimin e strategjive kombëtare, politikave, programeve dhe masave të përmendura në nenin 4, paragrafi 1;
 - b) nivelet e çlirimit kombëtar vjetor të squfurit, në përputhje me udhëzimet e miratuara nga organi ekzekutiv, që përmban të dhëna për çlirimin për të gjitha kategoritë e rëndësishme të burimeve; dhe
 - c) zbatimin e detyrimeve të tjera që ka marrë përsipër sipas këtij protokolli.Në përputhje me një vendim në lidhje me formën dhe përmbajtjen për t'u miratuar nga palët në një seancë të organit ekzekutiv. Kushtet e këtij vendimi do të rishikohen sipas nevojës për të identifikuar elementet shtesë në lidhje me formën dhe/ose përmbajtjen e informacionit që duhet të përfshihet në raporte.
2. Çdo palë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it i raporton EMEP-it, nëpërmjet Sekretarit Ekzekutiv të Komisionit, rregullisht, siç përcaktohet nga organi drejtues i EMEP-it dhe siç miratohet nga palët në një seancë të organit ekzekutiv, informacion për nivelet e çlirimit të squfurit me përcaktime kohore dhe hapësinore siç specifikohet nga organi drejtues i EMEP-it.
3. Në kohë, përpara çdo seance vjetore të organit ekzekutiv, EMEP-i jep informacion për:
 - a) përqendrimet mjedisore dhe depozitimet e përzierësve të squfurit të oksiduar; dhe
 - b) llogaritjet e buxhetit të squfurit.Palët në zona jashtë shtrirjes gjeografike të EMEP-it vënë në dispozicion informacion të ngjashëm nëse kërkohet nga organi ekzekutiv.
4. Organi ekzekutiv në përputhje me nenin 10, paragrafi 2(b) të Konventës merret me përgatitjen e informacionit për pasojat e depozitimit të squfurit të oksiduar dhe përzierësve të tjerë acidifikues.
5. Palët, në seancat e organit ekzekutiv, merren me përgatitjen në intervale të rregullta të informacionit të rishikuar për alokime të llogaritura dhe të përmirësuar në nivel ndërkombëtar për reduktimin e çlirimit të squfurit në shtetet brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it, me modele vlerësimi të integruara, me qëllim për të reduktuar më tej, për qëllime të nenit 2, paragrafit 1 të këtij protokolli, ndryshimin ndërmjet depozitimeve aktuale të përzierësve të squfurit të oksiduar dhe vlerave të ngarkesës kritike.

Neni 6

Kërkimi, zhvillimi dhe monitorimi

Palët inkurajojnë kërkim, zhvillim, monitorim dhe bashkëpunim në lidhje me:

- a) harmonizimin ndërkombëtar të metodave për përcaktimin e ngarkesës kritike dhe niveleve kritike dhe shtjellimin e procedurave për këtë harmonizim;
- b) përmirësimin e teknikave monitoruese dhe sistemeve dhe të modelimit të transportit, përqendrimeve dhe depozitimit të përzierësve të squfurit;
- c) strategjitë për reduktimin e mëtejshëm të çlirimit të squfurit bazuar në ngarkesat kritike dhe nivelet kritike, si dhe në zhvillimet teknike dhe përmirësimin e modelimit të vlerësimit të integruar për të llogaritur alokimet e përmirësuara në nivel ndërkombëtar të reduktimit të çlirimit, duke pasur parasysh një shpërndarje të njëjtë të kostove të pakësimit;
- d) të kuptuarin e pasojave më të mëdha të çlirimit të squfurit mbi shëndetin e njeriut, mjedisin, sidomos acidifikimin, dhe materialet, duke përfshirë monumente kulturore dhe historike, duke pasur parasysh marrëdhënien ndërmjet oksid squfurit, oksid nitrogjenit, amoniakut, përzierës organikë avullues dhe ozoni troposferik;
- e) teknologji për pakësimin e çlirimit dhe teknologji e teknika për të përmirësuar efikasitetin e energjisë, konservimin e energjisë dhe përdorimin e energjisë së përsëritshme;
- f) vlerësimin ekonomik të përfitimeve për mjedisin dhe shëndetin e njeriut që rezulton nga reduktimi i çlirimit të squfurit.

Neni 7 Zbatimi

1. Një komitet zbatimi është krijuar për të rishikuar zbatimin e këtij protokollit dhe respektimin e detyrimeve nga palët. Ai i raporton palëve në seanca të organit ekzekutiv dhe mund të bëjë rekomandime që i konsideron të duhura.
2. Me shqyrtimin e një raporti dhe të rekomandimeve të Komitetit të Zbatimit, palët, duke pasur parasysh rrethanat e një çështjeje dhe në përputhje me praktikën e Konventës mund të vendosin dhe të kërkojnë për veprim që çon në zbatim të plotë të këtij protokollit, duke përfshirë masat për të ndihmuar zbatimin e protokollit nga një palë dhe për të çuar përpara objektivat e protokollit.
3. Palët, në seancën e parë të organit ekzekutiv pas hyrjes në fuqi të këtij protokollit, miratojnë një vendim që përcakton strukturën dhe funksionet e Komitetit të Zbatimit, si dhe procedurat e rishikimit të zbatimit.
4. Përdorimi i procedurës së zbatimit nuk prek dispozitat e nenit 9 të këtij protokollit.

Neni 8 Rishikimi nga palët në seancën e organit ekzekutiv

1. Palët, në seanca të organit ekzekutiv, sipas nenit 10, paragrafit 2(a) të Konventës rishikojnë informacionin e siguruar nga palët dhe EMEP-i, të dhënat për pasojat e depozitimeve të squfurit dhe përzierësve të tjerë acidifikues dhe raportet e Komitetit të Zbatimit të përmendur në nenin 7, paragrafi 1 të këtij protokollit.
2. a) Palët, në seancat e organit ekzekutiv, rishikojnë detyrimet e përcaktuara në këtë protokoll, duke përfshirë:
 - i) detyrimet e tyre në lidhje me alokimet e llogaritura dhe të përmirësuara në nivel ndërkombëtar të reduktimeve të çlirimit të përmendur në nenin 5, paragrafi 5; dhe
 - ii) përshtatshmërinë e detyrimeve dhe progresin e bërë drejt arritjes së objektivave të këtij protokollit;
- b) rishikimi merr parasysh informacionin më të mirë shkencor në dispozicion për acidifikimin, duke përfshirë vlerësimet e ngarkesave kritike, zhvillimet teknologjike, kushte të ndryshueshme ekonomike dhe plotësimin e detyrimeve për nivelet e çlirimit;
- c) në kuadër të këtyre shqyrtimeve, çdo palë, detyrimet e së cilës për tavanet e çlirimit të squfurit sipas aneksit II nuk përputhen me alokimet e llogaritura dhe të përmirësuara në nivel

ndërkombëtar të reduktimit të çlirimit për atë palë, të nevojshme për të reduktuar ndryshimin ndërmjet depozitimeve të sqfurit më 1990-ën dhe depozitimeve të sqfurit kritik brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-it me të paktën 60 për qind, bën çdo përpjekje për të marrë përsipër detyrimet e rishikuara;

d) procedurat, metodat dhe koha për këto rishikime specifikohet nga palët në një seancë të organit ekzekutiv. Rishikimi i parë i tillë përfundon më 1997-ën.

Neni 9

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

1. Në rastin e një mosmarrëveshjeje ndërmjet dy ose më shumë palëve në lidhje me interpretimin ose aplikimin e këtij protokolli, palët e interesuara kërkojnë një zgjidhje të mosmarrëveshjes me anë të negocimit ose mjeteve të tjera paqësore të zgjedhura prej tyre. Palët në mosmarrëveshje njoftojnë organin ekzekutiv për mosmarrëveshjen e tyre.

2. Një palë që nuk është organizatë rajonale për integrim ekonomik, kur ratifikon, pranon, miraton apo aderon në këtë protokoll, ose në çdo kohë tjetër, mund të deklarojë në një dokument me shkrim paraqitur te depozituesi, që në lidhje me çdo mosmarrëveshje për interpretimin ose zbatimin e protokollit, pranon një ose të dyja mjetet e mëposhtme të zgjidhjes së mosmarrëveshjes si *ipso facto* të detyrueshme dhe pa marrëveshje, në lidhje me çdo palë që pranon të njëjtin detyrim:

a) paraqitja e mosmarrëveshjes te Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë;

b) arbitraritet në përputhje me procedurat për t'u miratuar nga palët në një seancë të organit ekzekutiv sa më shpejt që të jetë e mundur në një aneks për arbitrazhin.

Një palë që është organizatë rajonale e integritimit ekonomik mund të bëjë një deklaratë me efekt të ngjashëm në lidhje me arbitraritetin në përputhje me procedurat e përmendura në nënparagrafin (b) më sipër.

3. Një deklaratë e bërë sipas paragrafit 2 mbetet në fuqi derisa mbaron në përputhje me afatet e saj ose tre muaj pas depozitimit të depozituesi të njoftimit me shkrim të revokimit të saj.

4. Një deklaratë e re, një njoftim i revokimit ose mbarimi i një deklarate në asnjë mënyrë nuk prek procedimet përpara Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë ose ndonjë gjykatë arbitrazhi, përveç kur palët bien dakord ndryshe.

5. Përveç rastit kur palët në një mosmarrëveshje kanë pranuar të njëjtat mjete të zgjidhjes së mosmarrëveshjes sipas paragrafit 2, nëse pas dymbëdhjetë muajve pas njoftimit nga një palë te tjetra që ka mosmarrëveshje ndërmjet tyre, palët e përfshira nuk kanë qenë në gjendje të zgjidhin mosmarrëveshjen me mënyrat e përmendura në nenin 1 më sipër, mosmarrëveshja paraqitet për pajtim, me kërkesë të njëres nga palët në mosmarrëveshje.

6. Për qëllim të paragrafit 5, krijohet një komision pajtimi. Komisioni përbëhet nga një numër i barabartë i anëtarëve të caktuar nga çdo palë e përfshirë ose, kur palët në pajtim ndajnë të njëjtin interes, nga grupi që ndan atë interes dhe një kryetar i zgjedhur bashkërisht nga anëtarët e emëruar. Komisioni jep një shpërblim rekomandues që palët e konsiderojnë në mirëbesim.

Neni 10

Anekse

Anekset e këtij protokolli janë pjesë e pandarë e protokollit. Anekset I dhe IV kanë natyrë rekomanduese.

Neni 11

Ndryshime dhe rregullime

1. Çdo palë mund të propozojë ndryshime të këtij protokolli. Çdo palë e Konventës mund të

propozojë një rregullim për aneksin II të këtij protokoll dhe të shtojë emrin e saj së bashku me nivelet e çlirimit, tavanet e çlirimit të squfurit dhe përqindje të reduktimit të çlirimit.

2. Këto ndryshime dhe rregullime të propozuara i paraqiten me shkrim Sekretarit Ekzekutiv të Komisionit, që ia komunikon ato të gjitha palëve. Palët i diskutojnë ndryshimet dhe rregullimet e propozuara në seancën e radhës së organit ekzekutiv, me kusht që këto propozime të jenë qarkulluar nga Sekretari Ekzekutiv te palët të paktën nëntëdhjetë ditë më përpara.

3. Ndryshimet në këtë protokoll dhe anekset e tij II, III dhe V miratohen me konsensus të palëve të pranishme në një seancë të organit ekzekutiv dhe hyjnë në fuqi për palët që i kanë pranuar ato në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën dy të tretat e palëve i kanë depozituar instrumentet e pranimi te depozituesi. Ndryshimet hyjnë në fuqi për çdo palë tjetër në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën pala ka depozituar instrumentin e saj për pranimin e tyre.

4. Ndryshimet e anekseve të këtij protokoll, ndryshe nga ato të anekseve të përmendura në paragrafin 3 më sipër, miratohen me konsensus të palëve të pranishme në seancën e organit ekzekutiv. Me mbarimin e nëntëdhjetë ditëve nga data e komunikimit të tij nga Sekretari Ekzekutiv i Komisionit, një ndryshim në çdo aneks të tillë hyn në fuqi për ato palë që nuk kanë paraqitur te depozituesi një njoftim në përputhje me dispozitat e paragrafit 5 më poshtë, me kusht që të paktën gjashtëmbëdhjetë palë të mos kenë paraqitur një njoftim të tillë.

5. Çdo palë që nuk është në gjendje të miratojë një ndryshim për një aneks, të ndryshëm nga aneksi i përmendur në paragrafin 3 më sipër, njofton depozituesin me shkrim brenda nëntëdhjetë ditëve nga data e komunikimit të miratimit të tij. Depozituesi pa vonesë njofton të gjitha palët për çdo njoftim të tillë që është marrë. Një palë në çdo kohë mund të zëvendësojë një miratim për njoftimin e mëparshëm dhe me depozitimin e një instrumenti pranimi te depozituesi ndryshimi i këtij aneksi hyn në fuqi për atë palë.

6. Ndryshimet në aneksin II miratohen me konsensus të palëve të pranishme në seancën e organit ekzekutiv dhe hyjnë në fuqi për të gjitha palët e këtij protokoll në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën Sekretari Ekzekutiv i Komisionit njofton palët me shkrim për miratimin e një ndryshimi.

Neni 12

Nënshkrimi

1. Ky protokoll është i hapur për nënshkrim në Oslo më 14 qershor 1994, më pas në selinë e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork deri më 12 dhjetor 1994, nga shtetet anëtare të Komisionit, si dhe shtetet që kanë status konsultativ në Komision, sipas paragrafit 8 të rezolutës 36 (IV) të Këshillit Ekonomik dhe Social të 28 marsit 1947, dhe nga organizata rajonale të integritit ekonomik, të përbëra nga shtete anëtare sovraane të Komisionit, që kanë kompetencë në lidhje me negociatat, përfundimet dhe aplikimet e marrëveshjeve ndërkombëtare në çështje të mbuluara nga protokoll aktual, me kusht që shtetet dhe organizatat e përfshira të jenë palë të Konventës dhe të jenë renditur në aneksin II.

2. Në çështje brenda kompetencës së tyre, këto organizata rajonale të integritit ekonomik, nga ana e tyre, ushtrojnë të drejtat dhe përbushin përgjegjësitë që u jep ky protokoll shteteve të tyre anëtare. Në këto raste, shtetet anëtare të këtyre organizatave nuk kanë të drejtë të ushtrojnë këto të drejta në mënyrë individuale.

Neni 13

Ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

1. Ky protokoll i nënshtrohet ratifikimit, pranimi ose miratimit nga palët nënshkruese.

2. Ky protokoll është i hapur për aderim që nga 12 dhjetori 1994 nga shtetet dhe organizatat që plotësojnë kërkesat e nenit 12, paragrafi 1.

Neni 14 Depozituesi

Instrumentet e ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit depozitohen te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara që kryen funksionet e depozituesit.

Neni 15 Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën instrumenti i gjashtëmbëdhjetë i ratifikimit, pranimit, miratimit apo aderimit është depozituar te depozituesi.

2. Për çdo shtet dhe organizatë të përmendur në nenin 12, paragrafi 1 që ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll, ose që aderon në të pas depozitimit të instrumentit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, protokollin hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit nga kjo palë e instrumenteve të saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 16 Tërheqja

Në çdo kohë pas pesë vjetësh nga data në të cilën ky protokoll ka hyrë në fuqi në lidhje me një palë kontraktuese, ajo palë kontraktuese mund të tërhiqet nga ai duke dhënë një njoftim me shkrim te depozituesi. Çdo tërheqje e tillë hyn në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës së marrjes së tij nga depozituesi, ose në një datë që mund të specifikohet në njoftimin për tërheqjen.

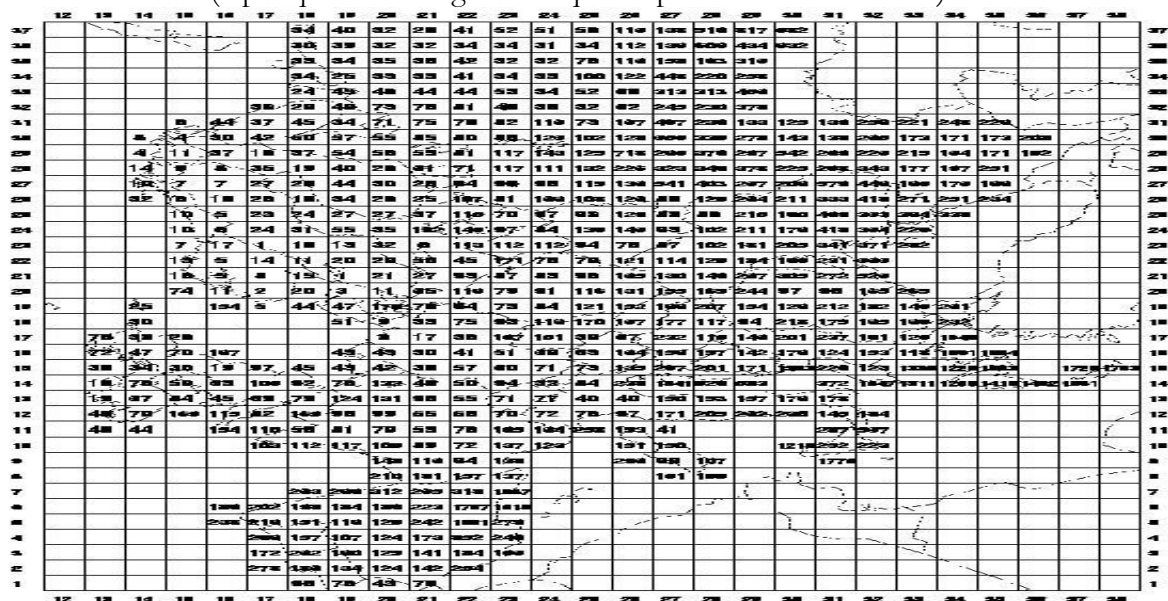
Neni 17 Tekste autentike

Teksti origjinal i këtij protokoll, tekstet në anglisht, frëngjisht dhe rusisht të të cilit janë njëloj autentike, depozitohet te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, të poshtëshënuarit, të autorizuar rregullisht, kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Oslo, në ditën e katërmëdhjetë të qershorit, në një mijë e nëntëqind e nëntëdhjetë e katër.

ANEKSI I DEPOZITIMI KRITIK I SQUFURIT (5 për qind në centigram të sqfurit për metër katror në vit)

LIGJ
Nr.10 476, datë 3.11.2011

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN E
KONVENTËS SË VITIT 1979 “PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË
DISTANCË TË LARGËT, PËR TË PAKËSUAR ACIDIFIKIMIN, EUTROFIKIMIN
DHE OZONIN NË SHITESËN E POSHTME TË ATMOSFERËS”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin e konventës së vitit 1979 “Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët, për të pakësuar acidifikimin, eutrofikimin dhe ozonin në shtresën e poshtme të atmosferës”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.7159, datë 15.11.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLLI I KONVENTËS SË VITIT 1979
PËR NDOTJEN NDËRKUFITARE TË AJRIT NË DISTANCË TË LARGËT PËR TË
PAKËSUAR ACIDIFIKIMIN, EUTROFIKIMIN DHE OZONIN NË SHITESËN E
POSHTME TË ATMOSFERËS

Palët,

të vendosura për të zbatuar Konventën për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët;
të vetëdijshme se oksidet e azotit, squfuri, komponimet organike të paqëndrueshme dhe komponimet e azotit të reduktuar janë shoqëruar me ndikime negative për shëndetin e njeriut dhe mjedisin;

të shqetësuara se ngarkesat kritike të acidifikimit, ngarkesat kritike të azotit nutrient dhe nivelet kritike të ozonit për shëndetin e njeriut dhe bimësinë ende tejkalohen në shumë zona të Komisionit Ekonomik të Kombeve të Bashkuara për rajonin e Europës;

të shqetësuara gjithashtu se emetimet e oksideve të azotit, squfurit dhe komponimet organike të paqëndrueshme, si dhe ndotësit sekondarë si ozoni dhe produktet e reaksionit të amoniakut, transportohen në atmosferë në distanca të largëta dhe mund të kenë ndikime negative ndërkufitare;

duke prannuar se emetimet nga palët që bëjnë pjesë në Komisionin Ekonomik të Kombeve të Bashkuara për Rajonin e Europës, kontribuojnë në ndotjen e ajrit në shkallë hemisferike dhe globale, si dhe duke njohur mundësinë për transportim midis kontinenteve dhe nevojën për studime të mëtejshme në lidhje me këtë mundësi;

duke pranuar gjithashtu se Kanada dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës janë duke negociuar reciprokisht për uljen e emetimeve të oksideve të azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme për të trajtuar ndikimin e ozonit ndërkufitar;

duke pranuar më tej se Kanada do të ndërmarrë reduktime të mëtijshme të emetimeve të squfurit në vitin 2010 përmes zbatimit të Strategjisë kanadeze - gjithëpërfshirëse për shiun acid pas vitit 2000, dhe se Shtetet e Bashkuara janë të angazhuara për zbatimin e një programi për reduktimin e oksideve të azotit në pjesën lindore të Shteteve të Bashkuara dhe për reduktimin e emetimeve, me qëllim që të përmbushë standardet kombëtare të cilësisë së ajrit të ambientit për lëndën e grimcuar;

të vendosura për të zbatuar një përqsasje multieftive, multindotëse për parandalimin ose minimizimin e tejkalimeve të ngarkesave dhe niveleve kritike;

duke marrë në konsideratë emetimet nga disa aktivitete dhe instalime ekzistuese, përgjegjëse për nivelet aktuale të ndotjes së ajrit dhe zhvillimin e aktiviteteve dhe instalimeve në të ardhmen;

të vetëdijshme se janë në dispozicion teknikat dhe praktikatat menaxhuese për të reduktuar emetimet e këtyre substancave;

të vendosura që të marrin masa për të parashikuar, parandaluar ose minimizuar emetimet e këtyre substancave, duke marrë në konsideratë zbatimin e përqsajes parandaluese, siç përcaktohet në parimin 15 të Deklaratës së Rios për mjedisin dhe zhvillimin;

duke riafirmuar se shtetet, në përputhje me Kartën e Kombeve të Bashkuara dhe parimet e të drejtës ndërkombëtare, kanë të drejtën sovranë të shfrytëzojnë burimet e tyre në pajtim me politikat e tyre mjedisore dhe të zhvillimit, si dhe përgjegjësinë për të siguruar që veprimtaritë brenda juridiksionit ose kontrollit të tyre nuk shkaktojnë dëmtimin e mjedisit të shteteve të tjera ose të zonave përtej kufijve të juridiksionit kombëtar;

të ndërgjegjshme për nevojën e një përqsaje rajonale me kosto efektive për të luftuar ndotjen e ajrit që merr në konsideratë ndryshimet në efektet dhe uljen e kostove midis vendeve;

duke vërejtur kontributin e rëndësishëm të sektorit privat dhe joqeveritar për njohuritë në lidhje me ndikimet që shoqërojnë këto substanca dhe teknikat në dispozicion për zvogëlimin e tyre, si dhe rolin e këtyre sektorëve në ndihmën për uljen e emetimeve në atmosferë;

duke pasur parasysh se masat e marra për të reduktuar emetimet e oksideve të azotit, squfurit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme nuk duhet të përbëjnë një mjet arbitrar ose të pajustificuar diskriminimi ose një kufizim të nënkuptuar në lidhje me konkurrencën ndërkombëtare dhe tregtinë;

duke marrë në konsideratë njohuritë më të mira të mundshme shkencore dhe teknike dhe të dhënat mbi emetimet, proceset atmosferike dhe ndikimet e këtyre substancave në shëndetin e njeriut dhe mjedis, si dhe në uljen e shpenzimeve, dhe duke pranuar nevojën për të përmirësuar këto njohuri dhe për të vazhduar bashkëpunimin shkencor dhe teknik për të kuptuar më tej këto çështje;

duke vërejtur se në kuadrin e Protokollit për kontrollin e emetimeve të oksideve të azotit ose flukseve të tyre ndërkufitare, të miratuar në Sofje më 31 tetor 1988, dhe Protokollit për kontrollin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme ose të flukseve të tyre ndërkufitare, të miratuar në Gjenevë më 18 nëntor 1991, ekziston tashmë dispozita për të kontrolluar emetimet e oksideve të azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, dhe se anekset teknike për të dy protokollet tashmë përmbajnë udhëzime teknike për reduktimin e këtyre emetimeve;

duke vërejtur gjithashtu se në bazë të protokollit për pakësimin e mëtijshëm të emetimeve të squfurit, të miratuar në Oslo më 14 qershor 1994, ekziston tashmë dispozita për të reduktuar emetimet e squfurit në mënyrë që të kontribuojë në zvogëlimin e depozitimeve acide, duke pakësuar tejkalimet e depozitimeve kritike të squfurit, të cilat e kanë prejardhjen nga sasitë kritike të aciditetit sipas kontributit të komponimeve të oksiduara të squfurit në depozitim total të aciditetit në vitin 1990;

duke vërejtur më tej se ky Protokoll është marrëveshja e parë sipas kësaj Konvente, që trajton në mënyrë specifike komponimet e azotit të reduktuar;

duke pasur parasysh se reduktimi i emetimeve të këtyre substancave mund të sigurojë përfitime të tjera shtesë për kontrollin e ndotësve të tjerë, duke përfshirë në veçanti aerosolet e grimcave ndërkufitare sekondare, të cilat kontribuojnë në ndikimet mbi shëndetin e njeriut që lidhen me ekspozimin ndaj grimcave të transportuara në rrugë ajrore;

duke pasur parasysh edhe nevojën që për arritjen e objektivave të këtij protokolli, të shmanget, për aq sa është e mundur, marrja e masave që përkeqësojnë probleme të tjera që lidhen me shëndetin dhe mjedisin;

duke vërejtur se masat e marra për uljen e emetimeve të oksideve të azotit dhe amoniakut duhet të marrin në konsideratë ciklin e plotë të azotit biogjeokimik dhe, aq sa është e mundur, të mos rrisin emetimet e azotit reaktiv, duke përfshirë oksidet e azotit të cilët mund të përkeqësojnë problemet e tjera që lidhen me azotin;

të vetëdijshme se metani dhe monoksidi i karbonit i emetuar nga aktivitetet njerëzore, në praninë e oksideve të azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, kontribuojnë në formimin e ozonit troposferik; dhe

të vetëdijshme edhe për angazhimet që palët kanë marrë përsipër në bazë të Konventës kuadër të Kombeve të Bashkuara për ndryshimet klimaterike, kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1 Përkufizime

Për qëllime të këtij protokolli:

1. “Konventa” nënkupton Konventën për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët, e miratuar në Gjenevë më 13 nëntor 1979.

2. “EMEP” nënkupton Programin e bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e transmetimit në distanca të largëta të ndotësve të ajrit në Europë.

3. “Organi ekzekutiv” nënkupton organin ekzekutiv për Konventën, i themeluar sipas nenit 10, paragrafi 1 i Konventës.

4. “Komisioni” nënkupton Komisionin Ekonomik të Kombeve të Bashkuara për Europën.

5. “Palët” nënkupton, përveç kur konteksti e kërkon ndryshe, palët e këtij protokolli.

6. “Shtirja gjeografike e EMEP” nënkupton zonën e përcaktuar në nenin 1, paragrafi 4, të protokollit të Konventës së vitit 1979 për ndotjen ndërkufitare të ajrit në distancë të largët mbi financimin afatgjatë të programit të bashkëpunimit për monitorimin dhe vlerësimin e transmetimit në distancë të largët të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP), miratuar në Gjenevë më 28 shtator 1984.

7. “Emetim” nënkupton shkarkimin e një substance nga një pikë ose burim shpërndarës në atmosferë.

8. “Oksidet e azotit” nënkupton oksidin e azotit dhe dyoksidin e azotit, të shprehura si dyoksidi i azotit (NO₂).

9. “Komponimet e azotit të reduktuar” nënkupton amoniakun dhe produktet e tij të reaksionit.

10. “Squfur” nënkupton të gjitha komponimet e sqfurit të shprehura si dyoksidi i sqfurit (SO₂).

11. “Komponime organike të paqëndrueshme” ose “VOC” nënkupton, përveç kur përcaktohet ndryshe, të gjitha komponimet organike me natyrë antropogjene, përveç metanit, që janë të afta të prodhojnë oksidantë fotokimikë nga reaksioni me oksidet e azotit në prani të dritës së diellit.

12. “Ngarkesa kritike” nënkupton një vlerësim sasior të një ekspozimi për një ose më shumë ndotës, nën të cilin nuk ndodhin ndikime të konsiderueshme të dëmshme mbi elemente të caktuara të ndjeshme të mjedisit, sipas njohurive të deritanishme.

13. “Nivelet kritike” nënkupton përqendrimet e ndotësve në atmosferë mbi vlerën e të cilëve

mund të ndodhin ndikime të drejtpërdrejta negative tek receptorët, si për shembull qeniet njerëzore, bimët, ekosistemet apo materialet, sipas njohurive të deritanishme.

14. “Zona e menaxhimit të emetimeve të ndotësve” ose “PEMA” nënkupton një zonë të përcaktuar në aneksin III sipas kushteve të parashtruara në nenin 3, paragrafi 9.

15. “Burim i palëvizshëm” nënkupton çdo ndërtesë, strukturë, objekt, instalim apo pajisje fikse që emeton apo mund të emetojë në atmosferë squfur, okside të azotit, komponime organike të paqëndrueshme ose amoniak në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë.

16. “Burim i ri i palëvizshëm” nënkupton çdo burim të palëvizshëm, për të cilin ndërtimi ose modifikimi thelbësor ka filluar pas mbarimit të një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokolli. Kjo do të jetë një çështje për autoritetet kompetente kombëtare për të vendosur nëse një modifikim është thelbësor ose jo, duke i marrë në konsideratë këta faktorë si përfitime mjedisore të modifikimit.

Neni 2

Qëllimi

Qëllimi i këtij protokolli është të kontrollojë dhe të reduktojë emetimet e squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme që shkaktohen nga aktivitete antropogjene për të cilat ekziston mundësia të kenë ndikime negative në shëndetin e njeriut, ekosistemet natyrore, materialet dhe të korrat, për shkak të acidifikimit, eutrofikimit ose ozonit në nivelin e poshtëm të atmosferës, si rezultat i transportit atmosferik ndërkufitar në distancë të largët, si dhe për të siguruar, aq sa është e mundur, që në plan afatgjatë dhe me një përjasje hap pas hapi, duke marrë në konsideratë përparimet në njohuritë shkencore, depozitimet atmosferike ose përqendrimit nuk tejkalojnë:

a) për palët brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së dhe Kanadasë, ngarkesat kritike të aciditetit, siç është përshkruar në aneksin I;

b) për palët brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së, ngarkesat kritike të azotit nutrient, si përshkruhet në aneksin I; dhe

c) për ozonin:

i) për palët brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së, nivelet kritike të ozonit, siç paraqitet në aneksin I;

ii) për Kanadanë, standardin gjithëpërfshirës të territorit të Kanadasë për ozonin; dhe

iii) për Shtetet e Bashkuara të Amerikës, standardin kombëtar të cilësisë së ajrit të ambientit për ozonin.

Neni 3

Detyrimet themelore

1. Çdo palë që ka një tavan të emetimeve në cilëndo tabelë në aneksin II, do të zvogëlojë dhe do të mbajë reduktimin e emetimeve të saj vjetore në përputhje me atë tavan dhe afatet kohore të përcaktuara në atë aneks. Secila palë duhet, minimalisht, të kontrollojë emetimet e saj vjetore të komponimeve ndotëse, në përputhje me detyrimet në aneksin II.

2. Çdo palë duhet të zbatojë vlerat kufi të përcaktuara në anekset IV, V dhe VI për çdo burim të ri të palëvizshëm të klasifikuar në kategorinë e burimit të palëvizshëm sipas identifikimeve në këto anekse, jo më vonë se afatet kohore të përcaktuara në aneksin VII. Si alternativë, një palë mund të zbatojë strategji të ndryshme për zvogëlimin e emetimeve që arrijnë nivele të barasvlefshme emetimi të përgjithshëm për të gjitha kategoritë e burimeve së bashku.

3. Secila palë, për sa e lejojnë mundësitë teknike dhe ekonomike dhe duke marrë në konsideratë kostot dhe përparësitë, duhet të aplikojë vlerat kufi të përcaktuara në anekset IV, V dhe VI për çdo burim ekzistues të palëvizshëm të klasifikuar në kategorinë e burimit të palëvizshëm sipas identifikimeve në këto anekse, jo më vonë se afatet kohore të përcaktuara në

shtojcën VII. Si alternativë, një palë mund të zbatojë strategji të ndryshme për zvogëlimin e emetimeve që arrijnë nivele të barasvlefshme emetimi të përgjithshëm për të gjitha kategoritë e burimeve së bashku, ose, për palët jashtë shtrirjes gjeografike të EMEP-së, që duhet të arrijnë synimet kombëtare apo rajonale për zvogëlimin e acidifikimit dhe të përmbushin standardet kombëtare të cilësisë së ajrit.

4. Vlerat kufi për kaldajat e reja dhe ekzistuese dhe ngrohësit me djegie me një kapacitet termik nominal që tejkalon 50 MWth dhe automjetet e reja të rënda do të vlerësohen nga palët në një sesion të organit ekzekutiv, me qëllim ndryshimin e anekseve IV, V dhe VIII jo më vonë se dy vjet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokoll.

5. Çdo palë do të zbatojë vlerat kufi për lëndët djegëse dhe burimet e reja të lëvizshme të identifikuar në aneksin VIII, jo më vonë se afati kohor i përcaktuar në aneksin VII.

6. Çdo palë duhet të zbatojë teknikat më të mira në dispozicion për burimet e lëvizshme dhe për çdo burim të ri ose ekzistues të palëvizshëm, duke marrë në konsideratë dokumentet e udhëzuesit I deri V, të miratuar nga organi ekzekutiv në sesionin e tij të shtatëmbëdhjetë (vendimi 1999/1) dhe çdo ndryshim të tij.

7. Çdo palë, ndër të tjera, do të marrë masat e duhura, bazuar në kritere shkencore dhe ekonomike për reduktimin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme që lidhen me përdorimin e produkteve që nuk përfshihen në shtojcën VI ose VIII. Palët, jo më vonë se në sesionin e dytë të organit ekzekutiv pas hyrjes në fuqi të këtij protokoll, duhet të shqyrtojnë me synim miratimin e një shtojce për produktet, duke përfshirë kriteret për përzgjedhjen e produkteve të tilla, vlerat kufi për përmbajtjen e komponimeve organike të paqëndrueshme të produkteve që nuk përfshihen në shtojcën VI ose VIII, si dhe afatet kohore për zbatimin e vlerave kufi.

8. Secila palë, në bazë të paragrafit 10:

a) do të aplikojë, minimalisht, masat për kontrollin e amoniakut të përcaktuara në aneksin IX; dhe

b) do të aplikojë, kur e konsideron të përshtatshme, teknikat më të mira në dispozicion për parandalimin dhe reduktimin e emetimeve të amoniakut, siç renditen në dokumentin udhëzues V, të miratuar nga organi ekzekutiv në sesionin e tij të shtatëmbëdhjetë (vendimi 1999/1) dhe çdo ndryshim të tij.

9. Paragrafi 10 do të zbatohet për çdo palë:

a) Sipërfaqja totale e tokës të së cilës është më e madhe se 2 milionë kilometra katrorë;

b) Emetimet vjetore të të cilave për squfurin, oksidet e azotit, amoniakut dhe/ose komponimeve organike të paqëndrueshme kontribuojnë në acidifikimin, eutrofikimin ose formimin e ozonit në zonat nën juridiksionin e një ose më shumë palëve të tjera me origjinë kryesisht nga një zonë brenda juridiksionit të saj që është renditur si një PEMA në aneksin III, dhe e cila ka paraqitur dokumentacionin në përputhje me nënparagrafin (c) për këtë qëllim;

c) Që ka dorëzuar pas nënshkrimit, ratifikimit, pranimit ose miratimit, ose aderimit në këtë protokoll, një përshkrim të shtrirjes gjeografike të një ose më shumë PEMA-ve për një ose më shumë ndotës, me dokumentacionin mbështetës, për përfshirje në aneksin III; dhe

d) Që ka përcaktuar pas nënshkrimit, ratifikimit, pranimit ose miratimit, ose aderimit në këtë protokoll, qëllimin e saj për të vepruar në përputhje me këtë paragraf.

10. Një palë për të cilën zbatohet ky paragraf:

a) Nëse bën pjesë në shtrirjen gjeografike të EMEP-së, do t'i kërkohej që të jetë në përputhje me dispozitat e këtij neni dhe aneksin II vetëm për PEMA-n përkatëse për çdo ndotës për të cilën një PEMA nën juridiksionin e saj është përfshirë në aneksin III; ose

b) Nëse nuk bën pjesë në shtrirjen gjeografike të EME-së, do t'i kërkohej që të jetë në përputhje me dispozitat e paragrafëve 1, 2, 3, 5, 6 dhe 7 dhe aneksit II, vetëm për PEMA-n përkatëse për çdo ndotës (oksidet e azotit, squfurin dhe/ose komponimet organike të paqëndrueshme) për të cilat një PEMA nën juridiksionin e saj është përfshirë në aneksin III, dhe nuk do t'i kërkohej të veprojë në përputhje me paragrafin 8 kudo nën juridiksionin e saj.

11. Kanadaja dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës, pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë protokoll, duhet t'i paraqesin organit ekzekutiv angazhimet e tyre përkatëse për reduktimin e emetimeve në lidhje me squfurin, oksidet e azotit dhe komponimet organike të paqëndrueshme për përfshirjen automatike në aneksin II.

12. Palët, në bazë të rezultatit të shqyrtimit të parë të parashikuar në nenin 10, paragrafi 2, dhe jo më vonë se një vit pas përfundimit të këtij shqyrtimi, fillojnë bisedimet për detyrimet e mëtejshme për të reduktuar emetimet.

Neni 4

Shkëmbimi i informacionit dhe teknologjia

1. Secila palë, në përputhje me ligjet, rregullat dhe praktikën e saj dhe në pajtim me detyrimet e saj sipas këtij protokoll, duhet të krijojë kushte të favorshme për të lehtësuar shkëmbimin e informacionit, teknologjive dhe teknikave, me qëllim reduktimin e emetimeve të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, duke nxitur ndër të tjerë:

a) zhvillimin dhe përditësimin e bazës së të dhënave për teknikat më të mira në dispozicion, duke përfshirë ato që rrisin efikasitetin e energjisë, djegësit me emetime të ulëta dhe praktikën e mirë mjedisore në bujqësi;

b) shkëmbimin e informacionit dhe përvojës në zhvillimin e sistemeve të transportit me më pak ndotës;

c) kontakte dhe bashkëpunime të drejtpërdrejta industriale, duke përfshirë ndërmarrjet e përbashkëta; dhe

d) ofrimin e asistencës teknike.

2. Në nxitje të aktiviteteve të përcaktuara në paragrafin 1, çdo palë duhet të krijojë kushte të favorshme për lehtësimin e kontakteve dhe bashkëpunimin ndërmjet organizatave dhe individëve përkatës në sektorët privatë dhe publikë që janë të aftë të sigurojnë teknologji, projekte dhe shërbime inxhinierike, pajisje apo financime.

Neni 5

Ndërgjegjësimi i publikut

1. Secila palë, në përputhje me ligjet, rregullat dhe praktikën e saj, duhet të nxisë dhënien e informacionit për publikun e gjerë, duke përfshirë informacione mbi:

a) emetimet vjetore kombëtare të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme dhe progresin drejt përputhshmërisë me tavanet e emetimeve kombëtare ose detyrimet e tjera të përmendura në nenin 3;

b) depozitimet dhe përqendrimet e ndotësve përkatës dhe, sipas rastit, këto depozitime dhe përqendrimet në lidhje me ngarkesat dhe nivelet kritike të përmendura në nenin 2;

c) nivelet e ozonit troposferik; dhe

d) strategjitë dhe masat e zbatuara ose që do të zbatohen për zvogëlimin e problemeve të ndotjes së ajrit që trajtohen në këtë protokoll dhe të përcaktuara në nenin 6.

2. Për më tepër, çdo palë mund të vërë informacionin gjerësisht në dispozicion për publikun, me qëllim zvogëlimin e emetimeve, duke përfshirë informacione mbi:

a) lëndët djegëse më pak ndotëse, energjia e rinovueshme dhe efikasiteti i energjisë, duke përfshirë përdorimin e tyre në transport;

b) komponimet organike të paqëndrueshme në produkte, duke përfshirë etiketimin;

c) variantet e menaxhimit për mbetjet e krijuara nga publiku dhe që përmbajnë komponime organike të paqëndrueshme;

d) praktikën e mira bujqësore për reduktimin e emetimeve të amoniakut;

e) ndikimet mbi shëndetin dhe mjedisin që shoqërojnë ndotësit që mbulon ky protokoll; dhe

f) hapat që individët dhe industritë mund të marrin për të ndihmuar në reduktimin e emetimeve të ndotësve që mbulon ky protokoll.

Neni 6

Strategjitë, politikat, programet, masat dhe informimi

1. Secila palë, sipas nevojës dhe në bazë të kriterëve të qëndrueshme shkencore dhe ekonomike, me qëllim që të lehtësojë zbatimin e detyrimeve të saj sipas nenit 3:

a) do të miratojë pa vonesë strategjitë mbështetëse, politikat dhe programet pas hyrjes në fuqi të këtij protokoll;

b) do të zbatojë masat për kontrollin dhe reduktimin e emetimeve të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme;

c) do të zbatojë masat për të nxitur rritjen e efikasitetit të energjisë dhe shfrytëzimin e energjive të rinovueshme;

d) do të zbatojë masat për uljen e përdorimit të lëndëve djegëse që shkaktojnë ndotje;

e) do të zhvillojë dhe prezantojë sistemet e transportit me më pak ndotje dhe të promovojë sistemet e menaxhimit të trafikut për të reduktuar emetimet e përgjithshme nga trafiku rrugor;

f) do të zbatojë masat për të inkurajuar zhvillimin dhe futjen e proceseve dhe produkteve që shkaktojnë ndotje të ulët, duke marrë në konsideratë dokumentet udhëzuese I deri V të miratuara nga organi ekzekutiv në sesionin e tij të shtatëmbëdhjetë (vendimi 1999/1) dhe të gjitha ndryshimet e tij;

g) do të nxisë zbatimin e programeve të menaxhimit për të reduktuar emetimet, duke përfshirë programet vullnetare dhe përdorimin e instrumenteve ekonomike, duke marrë parasysh dokumentin udhëzues VI të miratuar nga organi ekzekutiv në sesionin e tij të shtatëmbëdhjetë (vendimin 1999/1) dhe të gjitha ndryshimet e tij;

h) do të zbatojë dhe përpunojë më tej politikat dhe masat në përputhje me rrethanat e saj kombëtare, si reduktimi progresiv ose zvogëlimi ose ulja graduale e defekteve të tregut, stimujt fiskalë, përjashtimet nga taksat dhe detyrimet doganore dhe subvencionet në të gjithë sektorët që emetojnë squfur, okside të azotit, amoniak dhe komponime organike të paqëndrueshme të cilat bien ndesh me objektivin e protokollit dhe zbatimin e instrumenteve të tregut; dhe

i) do të zbatojë masat, kur janë me kosto efektive, për reduktimin e emetimeve nga produktet e mbetjeve që përmbajnë komponime organike të paqëndrueshme.

2. Secila palë duhet të mbledhë dhe ruajë informacione mbi:

a) nivelet aktuale të emetimeve të squfurit, komponimeve të azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, dhe përqendrimet dhe depozitimet në mjedis të këtyre komponimeve dhe ozonit, duke marrë parasysh, për ato palë që bëjnë pjesë në shtrirjen gjeografike të EMEP-së, planin e punës së EMEP-së; dhe

b) ndikimet e përqendrimeve në mjedis dhe të depozitimeve të squfurit, komponimeve të azotit, komponimeve organike të paqëndrueshme dhe ozonit në shëndetin e njeriut, ekosistemet tokësore dhe ujore dhe materiale.

3. Çdo palë mund të marrë masa më të rrepta sesa ato që kërkohen nga ky protokoll.

Neni 7

Raportimi

1. Në bazë të ligjeve dhe rregullave të saj dhe në përputhje me detyrimet sipas këtij protokoll:

a) Secila palë, nëpërmjet Sekretarit Ekzekutiv të Komisionit, do të raportojë tek organi ekzekutiv informacionin mbi masat që ajo ka marrë për zbatimin e këtij protokoll, në mënyrë periodike, të përcaktuar nga palët në një sesion të organit ekzekutiv. Për më tepër:

i) kur një palë, për reduktimin e emetimeve zbaton strategji të ndryshme nga ato të përcaktuara

në nenin 3, paragrafët 2 dhe 3, ajo duhet të dokumentojë strategjitë e zbatuara dhe pajtueshmërinë e saj me kërkesat e këtyre paragrafëve;

ii) kur një palë gjykon se vlerat e caktuara kufi, siç është përcaktuar në përputhje me nenin 3, paragrafi 3, duke pasur parasysh kostot dhe përparësitë, nuk janë teknikisht dhe ekonomikisht të mundshme, ai do të raportojë dhe do ta justifikojë këtë;

b) Secila palë që bën pjesë në shtrirjen gjeografike të EMEP-së, përmes Sekretarit Ekzekutiv të Komisionit, në mënyrë periodike të përcaktuar nga organi drejtues i EMEP-së dhe të miratuar nga palët në një sesion të organit ekzekutiv, do të raportojë tek EMEP-ja informacionin e mëposhtëm:

i) Nivelet e emetimeve të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme duke përdorur, minimalisht, metodologjitë dhe zgjidhjet e përkohshme dhe të pjesshme të përcaktuara nga organi drejtues i EMEP-së;

ii) Nivelet e emetimeve të çdo substance në vitin referues (1990), duke përdorur të njëjtat metodologji dhe zgjidhje të përkohshme dhe të pjesshme;

iii) Të dhëna për emetimet e projektuara dhe planet aktuale të uljeve; dhe

iv) Në rastet kur e çmon të përshtatshme, çdo rrethanë të jashtëzakonshme që justifikon emetimet që janë përkohësisht më të larta se tavanet e përcaktuara për të për një apo më shumë ndotës; dhe

c) Palët në zonat jashtë shtrirjes gjeografike të EMEP-së duhet të vënë në dispozicion informacion të ngjashëm me atë të përcaktuar në nënparagrafin (b), nëse i kërkohet nga organi ekzekutiv ta bëjë këtë.

2. Informacioni që do të raportohet në përputhje me paragrafin 1 (a) do të jetë në përputhje me një vendim në lidhje me formatin dhe përmbajtjen që do të miratohet nga palët në një sesion të organit ekzekutiv.

Kushtet e këtij vendimi duhet të shqyrtohen si të nevojshme për të identifikuar elementet shtesë në lidhje me formën ose përmbajtjen e informacionit që do të përfshihet në raporte.

3. Në kohë të përshtatshme, përpara çdo sesioni vjetor të organit ekzekutiv, EMEP-ja do të ofrojë informacion për:

a) përqendrimet dhe depozitimet në mjedis të squfurit dhe komponimeve të azotit, si dhe kur janë në dispozicion, përqendrimet e komponimeve organike të paqëndrueshme dhe të ozonit në mjedis; dhe

b) llogaritjet e buxheteve të squfurit dhe oksideve të azotit dhe azotit të reduktuar dhe informacionin e nevojshëm për transportin në distancë të largët të ozonit dhe prekursorëve të tij.

Palët në zonat jashtë shtrirjes gjeografike të EMEP-së do të vënë në dispozicion informacione të ngjashme, nëse kjo kërkohet nga organi ekzekutiv.

4. Organi ekzekutiv, në pajtim me nenin 10, paragrafi 2 (b) të Konventës, do të marrë masa për përgatitjen e informacionit mbi efektet e depozitimeve të squfurit dhe komponimeve të azotit dhe përqendrimeve të ozonit.

5. Palët, në sesionet e organit ekzekutiv, në intervale të rregullta, do të marrin masa për përgatitjen e informacionit të rishikuar në lidhje me alokimet e llogaritura dhe të optimizuara në nivel ndërkombëtar për zvogëlimin e emetimeve për shtetet që hyjnë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së, duke përdorur modelet e integruara të vlerësimit, duke përfshirë modele të transportit atmosferik, me qëllim reduktimin e mëtejshëm, sipas nenit 3, paragrafi 1, diferencën midis depozitimeve aktuale të squfurit dhe komponimeve të azotit dhe vlerave të ngarkesës kritike, si dhe diferencën midis përqendrimeve aktuale të ozonit dhe niveleve kritike të ozonit të përcaktuara në aneksin I, apo metoda alternative vlerësimi të miratuara nga palët në një sesion të organit ekzekutiv.

Neni 8

Kërkimi, zhvillimi dhe monitorimi

Palët duhet të inkurajojnë kërkimin, zhvillimin, monitorimin dhe bashkëpunimin në lidhje me:

- a) harmonizimin ndërkombëtar të metodave për llogaritjen dhe vlerësimin e ndikimeve negative në lidhje me substancat e trajtuara nga ky protokoll për t'i përdorur në vendosjen e ngarkesave kritike dhe niveleve kritike dhe, sipas nevojës, përpunimin e procedurave për këtë harmonizim;
- b) përmirësimin e bazave të të dhënave të emetimeve, në veçanti ato të amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme;
- c) përmirësimin e teknikave dhe sistemeve të monitorimit dhe të modelimit të transportit, përqendrimeve dhe depozitimeve të squfurit, komponimeve të azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, si dhe formimit të ozonit dhe grimcave sekondare;
- d) përmirësimin e të kuptuarit shkencor të së ardhmes afatgjatë të emetimeve dhe ndikimit të përqendrimit të tyre në sfondin hemisferik për squfurin, azotin, komponimet organike të paqëndrueshme, ozonin dhe lëndën e grimcuar, duke u përqendruar, në veçanti, në kiminë e troposferës së lirë dhe mundësinë e shpërndarjes ndërkontinentale të ndotësve;
- e) përpunimin e mëtejshëm të një strategjie të përgjithshme për uljen e ndikimeve negative të acidifikimit, eutrofikimit dhe ndotjes fotokimike, duke përfshirë bashkëveprimin dhe efektet e kombinuara;
- f) strategjitë për reduktimin e mëtejshëm të emetimeve të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme, bazuar në ngarkesat dhe nivelet kritike, si dhe në zhvillimet teknike, dhe përmirësimin e modeleve të integruara të vlerësimit për llogaritjen e alokimeve të optimizuara në nivel ndërkombëtar për zvogëlimin e emetimit, duke marrë parasysh nevojën për të shmangur shpenzimet e tepërta për çdo palë. Rëndësi e veçantë duhet t'i kushtohet emetimeve nga bujqësia dhe transporti;
- g) identifikimin e tendencave në kohë dhe kuptimit shkencor të efekteve në shkallë më të gjerë të squfurit, azotit dhe komponimeve organike të paqëndrueshme dhe ndotjes fotokimike për shëndetin e njeriut, duke përfshirë edhe kontributin e tyre në përqendrime të lëndëve të grimcuara, në mjedis, në veçanti acidifikimin dhe eutrofikimin, dhe materialet, në veçanti monumentet historike dhe kulturore, duke marrë parasysh marrëdhënien midis oksideve të squfurit, oksideve të azotit, amoniakut, komponimeve organike të paqëndrueshme dhe ozonit troposferik;
- h) teknologjitë e zvogëlimit të emetimeve, teknikat dhe teknologjitë për të përmirësuar efikasitetin e energjisë, ruajtjen e energjisë dhe shfrytëzimin e energjisë së rinovueshme;
- i) efikasitetin e teknikave të kontrollit të amoniakut për fermat dhe ndikimin e tyre në depozitim lokal dhe rajonal;
- j) menaxhimin e kërkesës për transport dhe zhvillimin dhe promovimin e mënyrave të transportit me më pak ndotës;
- k) përcaktimin e sasisë dhe, kur është e mundur, vlerësimin ekonomik të përfitimeve për mjedisin dhe shëndetin e njeriut, si rezultat i reduktimit të emetimeve të squfurit, të oksideve të azotit, amoniakut dhe komponimeve organike të paqëndrueshme; dhe
- l) zhvillimin e mjeteve për të bërë që metodat dhe rezultatet e kësaj pune të jenë gjerësisht të zbatueshme dhe të vlefshme.

Neni 9

Pajtueshmëria

Pajtueshmëria e secilës palë me detyrimet e saj sipas këtij protokoll do të shqyrtohet rregullisht. Komisioni i zbatimit i themeluar me vendimin 1997/2 të organit ekzekutiv në seancën e tij të pesëmbëdhjetë do të kryejë shqyrtimet dhe do të raportojë për palët në një sesion të

organit ekzekutiv, në përputhje me kushtet e shtojcës të këtij vendimi, duke përfshirë çdo ndryshim në të.

Neni 10

Rishqyrtimet nga palët në seancat e organit ekzekutiv

1. Palët, në seancat e organit ekzekutiv, në bazë të nenit 10, paragrafi 2 (a), të Konventës, do të rishikojnë informacionet e dhëna nga palët, EMEP-ja dhe organet ndihmëse të organit ekzekutiv, të dhënat mbi ndikimet e përqendrimeve dhe depozitimeve të squfurit dhe komponimeve të azotit dhe të ndotjes fotokimike, si dhe raportet e Komisionit të zbatimit të përmendura në nenin 9 më sipër.

2. a) Palët, në seancat e organit ekzekutiv, do të mbajnë nën rishqyrtim detyrimet e përcaktuara në këtë protokoll, duke përfshirë:

i) detyrimet e tyre në lidhje me alokimet e llogaritura dhe të optimizuara në nivel ndërkombëtar për zvogëlimet e emetimeve të përmendura në nenin 7, paragrafi 5, më sipër; dhe

ii) përshtatshmërinë e detyrimeve dhe përparimin e bërë drejt arritjes së qëllimit të këtij protokoll.

b) Rishikimet do të marrin në konsideratë informacionet shkencore më të mira në dispozicion për ndikimet e acidifikimit, eutrofikimit dhe ndotjes fotokimike, duke përfshirë vlerësimet e të gjitha ndikimeve përkatëse në shëndet, nivelet dhe ngarkesat kritike, zhvillimin dhe përpunimin e modeleve të integruara të vlerësimit, zhvillimet teknologjike, kushtet e ndryshimit ekonomik, përparimin e bërë në bazat e të dhënave për emetimet dhe teknikat e zvogëlimit, veçanërisht në lidhje me amoniakun dhe komponimet organike të paqëndrueshme, dhe përmbushjen e detyrimeve për nivelet e emetimeve.

c) Procedurat, metodat dhe koha për këto komente do të përcaktohen nga palët në një sesion të organit ekzekutiv. Shqyrtimi i parë për këtë do të fillojë jo më vonë se një vit pas hyrjes në fuqi të këtij protokoll.

Neni 11

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

1. Në rast të një mosmarrëveshjeje ndërmjet dy ose më shumë palëve në lidhje me interpretimin ose zbatimin e këtij protokoll, palët e interesuara do të kërkojnë një zgjidhje të mosmarrëveshjes nëpërmjet negociimit ose mjeteve të tjera paqësore të zgjedhura prej tyre. Palët e mosmarrëveshjes duhet të njoftojnë organin ekzekutiv për mosmarrëveshjen e tyre.

2. Pas ratifikimit, pranimit, miratimit, ose aderimit në këtë protokoll, ose në çdo kohë më pas, një palë, e cila nuk është organizatë rajonale e integritit ekonomik, mund të deklarojë me shkrim tek depozitari që, për sa i përket ndonjë mosmarrëveshjeje në lidhje me ndonjë interpretim ose zbatim të protokollit, ajo njeh një ose të dyja mjetet e mëposhtme të zgjidhjes së mosmarrëveshjes, si të detyrueshme *ipso facto* dhe pa marrëveshje të veçantë, në lidhje me çdo palë që pranon detyrime të njëjta:

a) Paraqitja e mosmarrëveshjes në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë;

b) Arbitrazhi, në përputhje me procedurat që do të miratohen sa më shpejt të jetë e mundur nga palët në një sesion të organit ekzekutiv në një shtojcë për arbitrazhin.

Një palë e cila është organizatë rajonale ekonomike e integruar mund të bëjë një deklaratë me efekt të ngjashëm në lidhje me arbitrazhin, në përputhje me procedurat e përmendura në nënparagrafin (b).

3. Një deklaratë e bërë sipas paragrafit 2 do të mbetet në fuqi brenda afatit të saj ose deri në tre muaj pasi njoftimi me shkrim për revokimin e saj të jetë depozituar tek depozitari.

4. Një deklaratë e re, një njoftim për anulimin apo skadimin e një deklarate nuk duhet në asnjë mënyrë të ndikojë në procedurat në pritje për t'u shqyrtuar në Gjykatën Ndërkombëtare të

Drejtësisë ose gjykatën e arbitrazhit, përveç kur palët e mosmarrëveshjes bien dakord ndryshe.

5. Me përjashtim të rastit kur palët e një mosmarrëveshjeje kanë pranuar të njëjtat mjete të zgjidhjes se mosmarrëveshjes sipas paragrafit 2, nëse pas dymbëdhjetë muajve nga njoftimi i një pale tek pala tjetër se ekziston një mosmarrëveshje ndërmjet tyre, palët e interesuara nuk kanë qenë në gjendje të zgjidhin mosmarrëveshjen e tyre nëpërmjet mjeteve të përmendura në paragrafin 1, mosmarrëveshja do të paraqitet për pajtim, me kërkesë të cilësdo palë të mosmarrëveshjes.

6. Për qëllim të paragrafit 5, do të krijohet një komision pajtimi. Komisioni do të përbëhet nga një numër i barabartë i anëtarëve të emëruar nga secila palë e interesuar ose, kur palët në pajtim ndajnë të njëjtin interes, me grupin që ndan atë interes, si dhe një kryetar të zgjedhur bashkërisht nga anëtarët e emëruar. Komisioni merr një vendim rekomandues, që palët në mosmarrëveshje e shqyrtojnë në mirëbesim.

Neni 12

Anekset

Anekset e këtij protokollit do të jenë pjesë përbërëse të protokollit.

Neni 13

Ndryshimet dhe rregullimet

1. Çdo palë mund të propozojë ndryshime në këtë protokoll. Çdo palë në Konventë mund të propozojë një rregullim të shtojcës II të këtij protokollit për të shtuar në të emrin e vet, së bashku me nivelet e emetimeve, tavanet e emetimeve dhe zvogëlimin e emetimeve në përqindje.

2. Ndryshimet dhe rregullimet e propozuara do të paraqiten me shkrim tek Sekretari Ekzekutiv i Komisionit, i cili do t'i komunikojnë ato për të gjitha palët. Palët do të diskutojnë ndryshimet dhe rregullimet e propozuara në seancën e ardhshme të organit ekzekutiv, me kusht që këto propozime të jenë kaluar tek palët nga Sekretari Ekzekutiv të paktën nëntëdhjetë ditë përpara.

3. Ndryshimet në këtë protokoll, duke përfshirë ndryshimet në anekset II deri IX, do të miratohen me konsensus nga palët e pranishme në një sesion të organit ekzekutiv dhe do të hyjnë në fuqi për palët që i kanë pranuar ato në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën dy të tretat e palëve kanë depozituar tek depozitari instrumentet e tyre të pranimi për këtë. Ndryshimet do të hyjnë në fuqi për çdo palë tjetër ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën kjo palë ka depozituar instrumentin e saj të pranimi për këtë.

4. Ndryshimet e shtojcave të këtij protokollit, përveç anekseve të përmendura në paragrafin 3, do të miratohen me konsensus të palëve të pranishme në një seancë të organit ekzekutiv. Pas kalimit të nëntëdhjetë ditëve nga data e komunikimit të tij nga Sekretari Ekzekutiv i Komisionit për të gjitha palët, amendimi i këtij aneksi do të hyjë në fuqi për ato palë që nuk kanë paraqitur tek depozitari një njoftim në përputhje me dispozitat e paragrafit 5, me kusht që të paktën gjashtëmbëdhjetë palë të mos kenë paraqitur një njoftim të tillë.

5. Çdo palë që nuk është në gjendje të miratojë një ndryshim në një aneks, përveç të një aneksi të përmendur në paragrafin 3, do të njoftojë depozitarin me shkrim brenda nëntëdhjetë ditëve nga data e komunikimit të miratimit të saj. Depozitari do të njoftojë pa vonesë të gjitha palët për çdo njoftim të tillë të marrë. Një palë, në çdo kohë, mund të zëvendësojë një pranim për njoftimin e saj të mëparshëm dhe, pas depozitimit të një instrumenti pranimi tek depozitari, amendamenti për një shtojcë të tillë do të hyjë në fuqi për atë palë.

6. Rregullimet në aneksin II duhet të miratohen me konsensus të palëve të pranishme në një sesion të organit ekzekutiv, dhe hyjnë në fuqi për të gjitha palët e këtij protokollit, ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën Sekretari Ekzekutiv i Komisionit njofton ato palë me shkrim për miratimin e rregullimit.

Neni 14
Nënshkrimi

1. Ky protokoll do të paraqitet për nënshkrim në Gotenburg (Suedi), më 30 nëntor dhe 1 dhjetor 1999, më pas në zyrat qendrore të Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork deri më 30 maj 2000, nga shtetet anëtare të Komisionit, si dhe shtetet që kanë status konsultativ në Komision, sipas paragrafit 8 të rezolutës të Këshillit Ekonomik dhe Social 36 (IV) të 28 marsit 1947, dhe nga organizatat rajonale të integritit ekonomik, që përbëhet nga shtete anëtare të pavarura të Komisionit, të cilët kanë kompetenca në lidhje me negocimin, lidhjen dhe zbatimin e marrëveshjeve ndërkombëtare në çështjet që mbulohen nga protokoll, me kusht që shtetet dhe organizatat e interesuara të jenë palë në Konventë dhe të renditen në aneksin II.

2. Në çështjet brenda kompetencave të tyre, organizatat rajonale të integritit ekonomik, në emër të tyre, do të ushtrojnë të drejtat dhe përmbushin përgjegjësitë që ky protokoll i atribuon shteteve të tyre anëtare. Në raste të tilla, shtetet anëtare të këtyre organizatave nuk kanë të drejtë t'i ushtrojnë individualisht këto të drejta.

Neni 15
Ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

1. Ky protokoll do t'i nënshtrohet ratifikimit, pranimit ose miratimit nga nënshkruesit.
2. Ky protokoll do të paraqitet për pranim më 31 maj 2000 nga ana e shteteve dhe organizatave që plotësojnë kushtet e nenit 14, paragrafi 1.
3. Instrumentet e ratifikimit, pranimit, miratimit apo aderimit do të depozitohen pranë depozitarit.

Neni 16
Depozitari

Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do të jetë depozitari.

Neni 17
Hyrja në fuqi

1. Ky protokoll hyn në fuqi ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, aprovimit ose aderimit tek depozitari.
2. Për çdo shtet dhe organizatë që përmbush kërkesat e nenit 14, paragrafi 1, i cili ratifikon, pranon ose miraton këtë protokoll ose aderon pas depozitimit të instrumentit të gjashtëmbëdhjetë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, protokollin do të hyjë në fuqi ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit nga pala të instrumentit të tij të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

Neni 18
Tërheqja

Në çdo kohë pas pesë viteve nga data në të cilën ky protokoll ka hyrë në fuqi për një palë, kjo palë mund të tërhiqet nga protokollin, duke dhënë njoftimin me shkrim tek depozitari. Kjo tërheqje do të hyjë në fuqi ditën e nëntëdhjetë pas datës së pranimit të tij nga depozitari, ose në një datë të mëvonshme që mund të përcaktohet në njoftimin e tërheqjes.

Neni 19

Tekstet autentike

Originali i këtij protokoll, për të cilin tekstet në gjuhën angleze, frënge dhe ruse janë njëloj autentike, do të depozitohet pranë sekretarit të përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara.

Në dëshmi të kësaj, të nënshkruarit, të autorizuar sipas rregullit për këtë, kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Gotenburg (Suedi), më tridhjetë nëntor njëmijë e nëntëqind e nëntëdhjetë e nëntë.

ANEKSI I

NGARKESAT DHE NIVELET KRITIKE

I. NGARKESAT KRITIKE TË ACIDITETIT

A. Për palët që hyjnë në shtrirjen gjeografike të EMEP-së

1. Ngarkesat kritike (siç përkufizohet në nenin 1) të aciditetit për ekosistemet janë përcaktuar në përputhje me manualin e konventës për metodat dhe kriteret për ndarjen e niveleve/ngarkesave kritike dhe zonave gjeografike ku ato janë tejkaluar. Ato janë shuma maksimale e depozitimit acidifikues që një ekosistem mund të tolerojë pa u dëmtuar në periudhë afatgjatë. Ngarkesat kritike të aciditetit në lidhje me azotin marrin në konsideratë proceset e largimit të azotit (p.sh. marrjen nga bimët) brenda ekosistemit. Ngarkesat kritike të aciditetit në lidhje me squfurin nuk e marrin në konsideratë. Një ngarkesë kritike e kombinuar e aciditetit të squfurit dhe azotit e merr në konsideratë azotin vetëm kur depozitimi i azotit është më i madh sesa në proceset e largimit të azotit nga ekosistemi. Të gjitha ngarkesat kritike të raportuara nga palët përmbledhen për përdorim në modelimet e vlerësimit të integruar të shfrytëzuar për të dhënë udhëzimet në shtojcën II për përcaktimin e tavanëve të emetimeve.

B. Për palët në Amerikën e Veriut

2. Për Kanadanë Lindore, ngarkesat kritike të squfurit dhe azotit për ekosistemet pyjore janë përcaktuar me metoda dhe kriteret shkencore (Vlerësimi Kanadez i Shiut Acid, 1997) të ngjashme me ato të manualit të konventës për metodat dhe kriteret për ndarjen e niveleve kritike/ngarkesave dhe zonave gjeografike ku ato janë tejkaluar. Vlerat e ngarkesave kritike të aciditetit të Kanadasë Lindore (siç përkufizohet në nenin 1) janë për sulfatet në reshjet të shprehura në kg/orë/vit. Alberta në Kanadanë perëndimore, ku nivelet e depozitimit janë aktualisht nën kufijtë mjedisorë, për aciditetin potencial ka miratuar sistemet e klasifikimit të përgjithshëm të ngarkesave kritike që përdoret për token në Europë. Aciditeti potencial përcaktohet me anë të veçimit nga depozitimi total (i lagësht dhe i thatë së bashku) të kationeve bazë nga ai i squfurit dhe azotit. Përveç ngarkesave kritike për aciditetin potencial, Alberta ka përcaktuar objektivin dhe monitorimin e ngarkesave për menaxhimin e emetimeve acidifikuese.

3. Për Shtetet e Bashkuara të Amerikës, ndikimet e acidifikimit vlerësohen nëpërmjet vlerësimit të ndjeshmërisë së ekosistemeve, ngarkimit të përgjithshëm brenda ekosistemeve me komponime acidifikuese dhe pasigurisë që shoqëron proceset e largimit të azotit brenda ekosistemeve.

4. Këto ngarkesa dhe ndikime janë përdorur në modelimin e vlerësimit të integruar dhe ofrojnë udhëzime për përcaktimin e tavanëve të emetimeve dhe/ose reduktime për Kanadanë dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës në aneksin II.

II. NGARKESAT KRITIKE TË AZOTIT NUTRIENT

Për palët që hyjnë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së

5. Sasitë kritike (siç përkufizohet në nenin 1) të azotit nutrient (eutrofikimi) për ekosistemet janë përcaktuar në përputhje me manualin e konventës për metodat dhe kriteret për ndarjen e niveleve kritike/ngarkesave dhe zonave gjeografike ku ato janë tejkaluar. Ato janë shuma maksimale e depozitimeve të azotit eutrofik që një ekosistem mund të tolerojë pa u dëmtuar në periudhë afatgjatë. Të gjitha ngarkesat kritike të raportuara nga palët përmbledhen për përdorim

në modelin e vlerësimit të integruar për të siguruar udhëzimet në aneksin II për përcaktimin e tavanëve të emetimeve.

III. NIVELET KRITIKE TË OZONIT

A. Për palët që hyjnë brenda shtrirjes gjeografike të EMEP-së

6. Nivelet kritike (siç përkufizohet në nenin 1) të ozonit për mbrojtjen e bimëve janë vendosur në pajtim me manualin e konventës për metodat dhe kriteret për ndarjen e niveleve kritike/ngarkesave dhe zonave gjeografike ku ato janë tejkualuar. Ato janë shprehur si ekspozim kumulativ mbi përqendrimin e pragut të ozonit prej 40 ppb (pjesë për bilion në vëllim). Ky indeks ekspozimi është referuar këtu si AOT40 (ekspozim i akumuluar mbi një prag prej 40 ppb). AOT40 është llogaritur si shuma e diferencave ndërmjet përqendrimit në një orë (në ppb) dhe 40 ppb për çdo orë, kur përqendrimi tejkalon 40 ppb.

7. Niveli afatgjatë kritik i ozonit për prodhimet e një AOT40 e 3000 ppb.orë në periudhën maj-korrik (i përdorur si sezon tipik për kultivimin) dhe për orët e ditës është përdorur për të përcaktuar zonat në rrezik ku niveli kritik është tejkualuar. Në modelimet e vlerësimit të integruar të ndërmarra për ozonin, ulja specifike e tejkalimeve ishte objektivi në këtë protokoll për të siguruar udhëzimet për përcaktimin e tavanëve të emetimeve në aneksin II. Niveli afatgjatë kritik i ozonit për prodhimet merret në konsideratë gjithashtu për mbrojtjen e bimëve të tjera si për shembull pemët dhe bimësia natyrore. Për të zhvilluar një interpretimin më të diferencuar për tejkalimet e niveleve kritike të ozonit për bimësinë, po kryhen punime shkencore të mëtejshme.

8. Në udhëzuesin e cilësisë së ajrit, të OBSH-së është paraqitur niveli kritik i ozonit për shëndetin e njeriut me vlerë $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ si mesatare 8-orëshe. Në bashkëpunim me Zyrën Rajonale për Europën të Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSH/EURO), një nivel kritik i shprehur si një AOT60 (ekspozim i akumuluar mbi prapun prej 60 ppb), d.m.th. $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$, i llogaritur për një vit, është miratuar si zëvendësues për udhëzuesin e cilësisë së ajrit, të OBSH-së për modelimin e vlerësimit të integruar. Ky u përdor për të përcaktuar zonat në rrezik ku është tejkualuar niveli kritik. Në modelimet e vlerësimit të integruar të ndërmarra për ozonin ulja specifike e tejkalimeve ishte objektivi në këtë protokoll për të siguruar udhëzimet për përcaktimin e tavanëve të emetimeve në aneksin II.

B. Për palët në Amerikën e Veriut

9. Për Kanadanë, janë vendosur nivelet kritike të ozonit për mbrojtjen e shëndetit të njeriut dhe mjedisit dhe janë përdorur për të krijuar një standard gjithëpërfshirës kanadez për ozonin. Tavanet e emetimeve në aneksin II janë vendosur në përputhje me nivelin ambicioz që kërkohet të arrihet me standardin gjithëpërfshirës kanadez për ozonin.

10. Për Shtetet e Bashkuara të Amerikës, janë vendosur nivelet kritike të ozonit për mbrojtjen e shëndetit të publikut me një kufi të përshtatshëm të sigurisë, për të mbrojtur mirëqenien publike nga ndonjë ndikim negativ i njohur apo i pritshëm, dhe janë përdorur për të vendosur standardin kombëtar të cilësisë së ajrit të ambientit. Për të siguruar udhëzime për përcaktimin e tavanëve të emetimeve dhe/ose zvogëlimeve për Shtetet e Bashkuara të Amerikës, në aneksin II janë përdorur modelimet e vlerësimit të integruar dhe standardet e cilësisë së ajrit.

ANEKSI II

TAVANET E EMETIMEVE

(Amenduar në dhjetor 2005)

Tavanet e emetimeve të renditura në tabelat më poshtë lidhen me dispozitat e nenit 3, paragrafët 1 dhe 10, të këtij protokollit. Nivelet e emetimeve të vitit 1980 dhe 1990 dhe reduktimet e emetimeve në përqindje të renditura janë dhënë vetëm për qëllime informimi.

TABELA 1
TAVANET E EMETIMEVE PËR SQUFURIN (MIJË TON SO₂ NË VIT)

Pala	Nivelet e emetimeve		Tavanet e emetimeve për vitin 2010	Zvogëlimi i emetimeve në përqindje për vitin 2010 (viti bazë 1990)
	1980	1990		
Armenia	141	73	73	0%
Austria	400	91	39	-57%
Bjellorusia	740	637	480	-25%
Belgjika	828	372	106	-72%
Bullgaria	2050	2008	856	-57%
Kanadaja ^{a)}	4643	3236		
PEMA (SOMA)	3135	1873		
Kroacia	150	180	70	-61%
Qipro ^{d)}	28	46	39	-15%
Republika Çeke	2257	1876	283	-85%
Danimarka	450	182	55	-70%
Finlanda	584	260	116	-55%
Franca	3208	1269	400	-68%
Gjermania	7514	5313	550	-90%
Greqia	400	509	546	7%
Hungaria	1633	1010	550	-46%
Irlanda	222	178	42	-76%
Italia	3757	1651	500	-70%
Letonia	-	119	107	-10%
Lihtenshtajni	0.39	0.15	0.11	-27%
Lituania	311	222	145	-35%
Luksemburgu	24	15	4	-73%
Holanda	490	202	50	-75%
Norvegjia	137	53	22	-58%
Polonia	4100	3210	1397	-56%
Portugalia	266	362	170	-53%
Republika e Moldovës	308	265	135	-49%
Rumania	1055	1311	918	-30%
Federata Ruse ^{b)}	7161	4460		
PEMA	1062	1133	635	-44%
Sllovakia	780	543	110	-80%
Sllovenia	235	194	27	-86%
Spanja ^{b)}	2959	2182	774	-65%
Suedia	491	119	67	-44%
Zvicra	116	43	26	-40%
Ukraina	3849	2782	1457	-48%
Mbretëria e Bashkuar	4863	3731	625	-83%
Shtetet e Bashkuara të Amerikës ^{c)}				
Komuniteti European	26456	16436	4059	-75%

^{a)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë protokoll, Kanadaja do të paraqesë një tavan të emetimit për sqfurnin, ose në një nivel kombëtar ose për PEMA-n e saj, dhe do të përpiqet të sigurojë një tavan për 2010. PEMA e sqfurnit do të jetë fusha e menaxhimit të oksideve të sqfurnit (SOMA) që është caktuar në pajtim me aneksin III të protokollit për

pakësimin e mëtejshëm të emetimeve të squfurit, të miratuar në Oslo më 14 qershor 1994 si SOMA e Kanadasë Juglindore. Kjo është një sipërfaqe prej 1 milion km², e cila përfshin të gjithë territorin e krahinave: Prince Edward Island, Nova Scotia dhe New Brunswick, të gjithë territorin e provincës së Kebekut jugor, në një vijë të drejtë midis Havre-St. Pierre në bregdetin verior të Gjirit të Shën Lorencit dhe pika ku kufiri Quebec-Ontario kryqëzon bregdetin e Gjirit të James, dhe të gjithë territorin e provincës së Ontarios jugore në një vijë të drejtë midis pikës ku kufiri Ontario-Quebec kryqëzon bregdetin e gjirit të James dhe Lumin Nipigon pranë bregut verior të Liqenit të Sipërm.

^{b)} Shifrat aplikohen për pjesën Europiane brenda zonës EMEP.

^{c)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit të këtij protokolli, Shtetet e Bashkuara të Amerikës do të sigurojnë përfshirjen në këtë shtojcë të: a) masave për reduktimin e emetimeve specifike të squfurit, të zbatueshme për burimet e lëvizshme dhe të palëvizshme që do të zbatohen ose në nivel kombëtar, ose brenda një PEMA, nëse është paraqitur një PEMA e squfurit për t'u përfshirë në aneksin III; b) vlerës të përgjithshme të squfurit të vlerësuar në nivelet e emetimit për vitin 1990, ose kombëtare ose për PEMA-n; c) vlerën treguese për nivelet e përgjithshme të squfurit për vitin 2010, ose kombëtare ose për PEMA-n; dhe d) vlerësimet në lidhje me përqindjen e reduktimit të emetimeve të squfurit. Pika (b) do të përfshihet në tabelë dhe pikat (a), (c) dhe (d) do të përfshihen në një shënim në tabelë.

^{d)} Shifrat për Qipron, miratuar në sesionin e 23-të të organit ekzekutiv.

TABELA 2
TAVANET E EMETIMEVE PËR OKSIDET E AZOTIT (MIJË TON NO₂ NË VIT)

Pala	Nivelet e emetimeve 1990	Tavanet e emetimeve për vitin 2010	Zvogëlimi i emetimeve në përqindje për vitin 2010 (viti bazë 1990)
Armenia	46	46	0%
Austria	194	107	-45%
Bjellorusia	285	255	-11%
Belgjika	339	181	-47%
Bullgaria	361	266	-26%
Kanadaja ^{a1)}	2104		
Kroacia	87	87	0%
Qipro ^{d1)}	18	23	28%
Republika Çeke	742	286	-61%
Danimarka	282	127	-55%
Finlanda	300	170	-43%
Franca	1882	860	-54%
Gjermania	2693	1081	-60%
Greqia	343	344	0%
Hungaria	238	198	-17%
Irlanda	115	65	-43%
Italia	1938	1000	-48%
Letonia	93	84	-10%
Lihtenshtajni	0.63	0.37	-41%
Lituania	158	110	-30%
Luksemburgu	23	11	-52%
Holanda	580	266	-54%
Norvegjia	218	156	-28%
Polonia	1280	879	-31%
Portugalia	348	260	-25%
Republika e Moldovës	100	90	-10%
Rumania	546	437	-20%

Federata Ruse ^{b1)}	3600		
PEMA	360	265	-26%
Sllovakia	225	130	-42%
Sllovenia	62	45	-27%
Spanja ^{b1)}	1113	847	-24%
Suedia	338	148	-56%
Zvicra	166	79	-52%
Ukraina	1880	1222	-35%
Anglia	2673	1181	-56%
Shtetet e Bashkuara të Amerikës ^{c1)}			
Komuniteti European	13161	6671	-49%

^{a1)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë protokoll, Kanadaja do të paraqesë nivelet e emetimeve për vitin 1990 dhe tavanet e emetimeve për 2010 për oksidet e azotit, qoftë në nivel kombëtar ose për PEMA-n e saj për oksidet e azotit, nëse ka paraqitur një të tillë.

^{b1)} Shifrat aplikohen për pjesën europiane brenda zonës EMEP.

^{c1)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë protokoll, Shtetet e Bashkuara të Amerikës do të parashikojnë përfshirjen në këtë aneks: a) të masave për reduktimin e emetimeve specifike të oksideve të azotit, të zbatueshme për burimet e lëvizshme dhe të palëvizshme që do të zbatohet, ose në nivel kombëtar ose brenda një PEMA, nëse është paraqitur një PEMA e oksideve të azotit për t'u përfshirë në aneksin III; b) një vlerë për nivelet e përgjithshme të llogaritura të emetimeve të oksidit të azotit për vitin 1990, ose kombëtare ose për PEMA-n; c) një vlerë treguese për nivelet e përgjithshme të emetimeve të oksidit të azotit për vitin 2010, ose kombëtare ose për PEMA-n; dhe d) vlerësime që lidhen me uljen e përqindjes në emetimet e oksidit të azotit. Pika (b) do të përfshihet në tabelë dhe pikat (a), (c) dhe (d) do të përfshihen në një shënim në tabelë.

^{d1)} Shifrat për Qipron, miratuar në sesionin e 23-të të organit ekzekutiv.

TABELA 3
TAVANET E EMETIMEVE PËR AMONIAKUN (MIJË TON NH₃ NË VIT)

Palët	Nivelet e emetimeve 1990	Tavanet e emetimeve për vitin 2010	Zvogëlimi i emetimeve në përqindje për vitin 2010 (viti bazë 1990)
Armenia	25	25	0%
Austria	81	66	-19%
Bjellorusia	219	158	-28%
Belgjika	107	74	-31%
Bullgaria	144	108	-25%
Kroacia	37	30	-19%
Qipro ^{b2)}	7	9	29%
Republika Çeke	156	101	-35%
Danimarka	122	69	-43%
Finlanda	35	31	-11%
Franca	814	780	-4%
Gjermania	764	550	-28%
Greqia	80	73	-9%
Hungaria	124	90	-27%
Irlanda	126	116	-8%
Italia	466	419	-10%
Letonia	44	44	0%
Lihtenshtajni	0.15	0.15	0%

Lituania	84	84	0%
Luksemburgu	7	7	0%
Hollanda	226	128	-43%
Norvegjia	23	23	0%
Polonia	508	468	-8%
Portugalia	98	108	10%
Republika e Moldovës	49	42	-14%
Rumania	300	210	-30%
Federata Ruse ^{a2)}	1191		
PEMA	61	49	-20%
Sllovakia	62	39	-37%
Sllovenia	24	20	-17%
Spanja ^{a2)}	351	353	1%
Suedia	61	57	-7%
Zvicra	72	63	-13%
Ukraina	729	592	-19%
Mbretëria e Bashkuar	333	297	-11%
Komuniteti European	3671	3129	-15%

^{a2)} Shifrat aplikohen për pjesën europiane brenda zonës EMEP.

^{b2)} Shifrat për Qipron, miratuar në sesionin e 23-të të organit ekzekutiv.

TABELA 4
TAVANET E EMETIMEVE PËR KOMPONIMET ORGANIKE TË
PAQËNDRUESHME
(MIJË TON VOC NË VIT)

Pala	Nivelet e emetimeve 1990	Tavanet e emetimeve për 2010	Zvogëlimi i emetimeve në përqindje për vitin 2010 (viti bazë 1990)
Armenia	81	81	0%
Austria	351	159	-55%
Bjellorusia	533	309	-42%
Belgjika	324	144	-56%
Bullgaria	217	185	-15%
Kanadaja ^{a3)}	2880		
Kroacia	105	90	-14%
Qipro ^{d3)}	18	14	-22%
Republika Çeke	435	220	-49%
Danimarka	178	85	-52%
Finlanda	209	130	-38%
Franca	2957	1100	-63%
Gjermania	3195	995	-69%
Greqia	373	261	-30%
Hungaria	205	137	-33%
Irlanda	197	55	-72%
Italia	2213	1159	-48%
Letonia	152	136	-11%
Lihtenshtajni	1.56	0.86	-45%
Lituania	103	92	-11%
Luksemburgu	20	9	-55%
Holanda	502	191	-62%
Norvegjia	310	195	-37%

Polonia	831	800	-4%
Portugalia	640	202	-68%
Republika e Moldovës	157	100	-36%
Rumania	616	523	-15%
Federata Ruse ^{a2)}	3566		
PEMA	203	165	-19%
Sllovakia	149	140	-6%
Sllovenia	42	40	-5%
Spanja ^{a2)}	1094	669	-39%
Suedia	526	241	-54%
Zvicra	292	144	-51%
Ukraina	1369	797	-42%
Mbretëria e Bashkuar	2555	1200	-53%
Shtetet e Bashkuara të Amerikës ^{c3)}			
Komuniteti European	15353	6600	-57%

^{a3)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë protokoll, Kanadaja do të paraqesë nivelet e emetimeve të vitit 1990 dhe tavanet e emetimeve 2010 për komponimet organike të paqëndrueshme, ose në nivel kombëtar ose për PEMA-n e saj për komponimet organike të paqëndrueshme, nëse ka paraqitur një të tillë.

^{b3)} Shifrat aplikohen për pjesën europiane brenda zonës EMEP.

^{c3)} Pas ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit të këtij protokoll, Shtetet e Bashkuara të Amerikës do të ofrojnë për përfshirjen në këtë shtojcë: a) masat për reduktimin e emetimeve specifike të komponimeve organike të paqëndrueshme të zbatueshme për burimet e lëvizshme dhe të palëvizshme që do të zbatohen ose në shkallë kombëtare ose brenda një PEMA, nëse ajo ka paraqitur një PEMA për komponimet organike të paqëndrueshme për përfshirje në aneksin III; b) një vlerë për nivelet e përgjithshme të llogaritura të emetimeve të përbërësve organikë të paqëndrueshëm për vitin 1990, ose kombëtare ose për PEMA-n; c) një vlerë treguese për nivelet e emetimeve të përgjithshme për komponimet organike të paqëndrueshme për vitin 2010, ose kombëtare ose për PEMA-n; dhe d) vlerësime shoqëruese që lidhen me uljen e përqindjes në emetimet për komponimet organike të paqëndrueshme. Pika “b” do të përfshihet në tabelë dhe pikat “a”, “c” dhe “d” do të përfshihen në një shënim në tabelë.

^{d3)} Shifrat për Qipron, miratuar në sesionin e 23-të të organit ekzekutiv.

ANEKSI III

ZONA E MENAXHIMIT TË EMETIMEVE TË NDOTËSVE TË CAKTUAR (PEMA)

PEMA në vijim është regjistruar, për qëllimin e këtij protokoll:

PEMA e Federatës Ruse

Kjo është zona e Murmansk oblast, Republika e Karelia-s, Leningrad oblast (duke përfshirë St. Petersburg), Pskov oblast, Novgorod oblast dhe Kaliningrad oblast. Kufiri i PEMA-s përputhet me shtetin dhe kufijtë administrativë të këtyre njësive përbërëse të Federatës Ruse.

ANEKSI IV

VLERAT KUFI PËR EMETIMET E SQUFURIT NGA BURIMET E PALËVIZSHME

1. Seksioni A zbatohet për palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës, seksioni B zbatohet për Kanadanë dhe seksioni C zbatohet për Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

A. Palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës

2. Për qëllime të seksionit A, përveç tabelës 2 dhe paragrafëve 11 dhe 12, vlera kufi do të thotë

sasia e një substance të gaztë në përmbajtje të gazrave të mbetura nga një instalim, vlerë që nuk duhet të tejkalohet. Përveç kur përcaktohet ndryshe, ajo do të llogaritet në aspektin e masës të një ndotësi për volumin e gazrave të mbetura (i shprehur në mg/m^3), duke supozuar kushtet standarde për temperaturën dhe presionin për gazin e thatë (vëllim me 273, 15 K, 101,3 kPa). Për sa i përket përmbajtjes së oksigjenit në gazrat e shkarkimeve, do të aplikohen vlerat e dhëna në tabelat më poshtë për secilën kategori burimi. Hollimi me qëllim zvogëlimin e përqendrimeve të ndotësve në gazrat e shkarkimeve nuk lejohet. Hapja, mbyllja dhe mirëmbajtja e pajisjeve janë përjashtuar.

3. Emetimet do të monitorohen¹³ në të gjitha rastet. Pajtueshmëria me vlerat kufi do të verifikohet. Metodatat e verifikimit mund të përfshijnë matjet e vazhduara apo të ndërprera, të miratuara, ose çdo metodë tjetër teknikisht të sigurt.

4. Përzgjedhja e mostrave dhe analiza e ndotësve, si dhe metodatat referuese të matjeve për kalibrimin e një sistemi të matjes, do të kryhet në përputhje me standardet e përcaktuara nga Komisioni Europian për Standardizim (CEN) ose nga Organizata Ndërkombëtare për Standardizim (ISO). Në pritje të zhvillimit të standardeve CEN ose ISO, do të zbatohen standardet kombëtare.

5. Matjet e emetimeve duhet të kryhen në vazhdimësi kur emetimet e SO_2 tejkalojnë 75 kg/orë.

6. Në rastin e matjes së vazhdueshme për impiantin e ri, përputhja me standardet e emetimeve është arritur nëse vlerat mesatare ditore të llogaritura nuk tejkalojnë vlerën kufi dhe nëse asnjë vlerë për orë nuk tejkalon vlerën kufi me 100%.

7. Në rastin e matjeve të vazhdueshme për impiantin ekzistues, pajtueshmëria me standardet e emetimeve është arritur nëse: a) asnjë nga vlerat mesatare mujore nuk tejkalon vlerat kufi; dhe b) 97% e të gjithë vlerave mesatare 48-orëshe nuk tejkalojnë vlerat kufi me 110%.

8. Në rastin e matjeve të ndërprera, si një kërkesë minimale, pajtueshmëria me standardet e emetimeve është arritur nëse vlera mesatare e bazuar në një numër të përshtatshëm matjesh në kushte përfaqësuese, nuk tejkalon vlerën e standardit të emetimit.

9. Kaldajat dhe ngrohësit me djegie me prodhim nominal termik që tejkalojnë vlerën 50 MWth

TABELA 1
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E SO_x TË ÇLIRUARA NGA KALDAJAT^{a)}

	Prodhimi termik (MWth)	Vlera kufi ($\text{mg SO}_2/\text{Nm}^3$) ^{b)}	Alternativa për efikasitetin e largimit të lëndëve djegëse të ngurta kombëtare
Lëndët djegëse të ngurta dhe të lëngëta, instalime të reja	50 - 100	850	90% ^{d)}
	100 - 300	850 - 200 ^{c)} (ulje lineare)	92% ^{d)}
	> 300	200 ^{c)}	95% ^{d)}
Lëndët djegëse të ngurta, instalimet ekzistuese	50 -100	2000	
	100 - 500	2000 - 400 (ulje lineare)	
	> 500	400	
	50 - 150		40%
	150 - 500		40 - 90% (rritje lineare)
	> 500		90%

¹³ Shënim. Monitorimi duhet kuptuar si një aktivitet i përgjithshëm, i përbërë nga matja e emetimeve, balancimi i masës etj. Ai mund të kryhet në mënyrë të vazhdueshme ose të ndërprerë.

Lëndët djegëse të lëngëta, instalimet ekzistuese	50 - 300	1700	
	300 - 500	1700 - 400 (ulje lineare)	
	> 500	400	
Lëndët djegëse të gazta në përgjithësi, instalime të reja dhe ekzistuese		35	
Gazra të lëngëzuara, instalime të reja dhe ekzistuese		5	
Gazra me vlerë të ulët kalorifike (p.sh. gazifikimi i mbetjeve të rafinerisë apo djegie e gazit të furrës koks)		të reja 400 ekzistuese 800	
Gazet e furrave të shkrirjes		të reja 200 ekzistuese 800	
Impiante të reja djegieje në rafineri (mesatarja e të gjitha instalimeve të reja me djegie)	> 50 (kapaciteti total i rafinerisë)	600	
Impiante ekzistuese djegieje në rafineri (mesatarja e të gjitha instalimeve ekzistuese me djegie)		1000	

a) Në veçanti, vlerat kufi nuk do të zbatohen për:

- impiantet në të cilat produktet e djegies përdoren për ngrohje direkte, tharje apo çdo trajtim tjetër të objekteve ose materialeve, p.sh. furrat ringrohëse, furrat për trajtimin e nxehtësisë;
- impiante pasdjegies, d.m.th. aparate teknike të projektuara për të pastruar me djegie gazrat e mbetura që nuk operojnë si një impiant i pavarur për djegie;
- pajisje për rigjenerimin e katalizatorëve katalitikë të krekingut;
- pajisje për shndërrimin e sulfurit të hidrogjenit në squfur;
- reaktorët që përdoren në industrinë kimike;
- furrat bateri të koksit;
- Cowpers;
- furrat për djegien e mbetjeve; dhe
- impiante të pajisur me motorë dizel, benzinë apo gaz ose me turbina me djegie, pavarësisht nga lëndët djegëse që përdorin.

b) Përmbajtja referuese e O₂ është 6% për lëndët djegëse të ngurta dhe 3% për të tjerat.

c) 400 me lëndë djegëse të rënda S < 0,25 %.

d) Nëse një instalim arrin 300 mg/Nm³ SO₂, ai mund të përjashtohet nga aplikimi për efikasitetin e largimit.

10. Lëndë djegëse e gaztë

TABELA 2
VLERAT KUFI PËR PËRMBAJTJEN E SQUFURIT NË LËNDË DJEGËSE TË GAZTË

	Përmbajtja e squfurit (në përqindje peshë)
Lëndë djegëse e gaztë	< 0.2 pas 1 korrikut 2000 < 0.1 pas 1 janarit 2008

a) “Lëndë djegëse e gaztë” do të thotë çdo produkt i naftës që bën pjesë në HS 2710, ose çdo produkt i naftës i cili, për arsye të kufijve të tij të distilimit, bie në kategorinë e distilateve të mesëm të destinuar për përdorim si lëndë djegëse dhe prej të cilave së paku 85 për qind në vëllim distilojnë në 350°C, duke përfshirë edhe humbjet në distilim. Lëndët djegëse që përdoren në automjetet rrugore dhe jorrugore dhe traktorët bujqësorë janë të përjashtuar nga ky përkufizim. Lënda djegëse e gaztë që përdoret për qëllime detare është përfshirë në përkufizim nëse plotëson përshtatshimin më sipër, ose ka një densitet ose viskozitet që përfshihet në nivelin e viskozitetit ose densitetit për distilatet detare të përcaktuara në tabelën I të ISO 8217 (1996).

11. Impiantet Klaus: për impiantin që prodhon më shumë se 50 Mg squfur në ditë:

- a) rikuperimi i squfurit 99,5% për një impiant të ri;
- b) rikuperimi i squfurit 97% për një impiant ekzistues.

12. Prodhimi i dyoksidit të titanit: në instalimet e reja dhe ekzistuese, shkarkimet nga fazat e disgregimit dhe pjekjes në prodhimin e dyoksidit të titanit do të reduktohen në një vlerë prej jo më shumë se 10 kg të SO₂ të barazvlefshme për Mg të dyoksidit të titanit të prodhuar.

B. Kanadaja

13. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të dyoksidit të squfurit nga burime të reja të palëvizshme në kategorinë e mëposhtme të burimit të palëvizshëm do të përcaktohet në bazë të informacionit në dispozicion për teknologjinë dhe nivelet e kontrollit, duke përfshirë vlerat kufi të zbatuara në vende të tjera dhe në dokumentin e mëposhtëm:

Gazeta Kanada, Pjesa I. Departamenti i Mjedisit. Emetimet në prodhimin e energjisë termike – udhëzime kombëtare për burime të reja të palëvizshme, 15 maj 1993, fq. 1633-1638.

C. Shtetet e Bashkuara të Amerikës

14. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të dyoksidit të squfurit nga burime të reja të palëvizshme në kategoritë e mëposhtme të burimit të palëvizshëm, përcaktohen në dokumentet e mëposhtme:

- a) Njësitë e prodhimit të avullit në dobi të elektricitetit-Kodi 40 i Rregullores Federale (CFR) pjesa 60, nënpjesa D, dhe nënpjesa Da;
- b) Njësitë e prodhimit të avullit industrial-komercial-institucional - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Db, dhe nënpjesa Dc;
- c) Impiante të acidit sulphurik-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa H;
- d) Rafineritë e naftës-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa J;
- e) Shkërrësit primare të bakrit- CFR 40, pjesa 60, nënpjesa P;
- f) Shkërrësit primarë të zinkut-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Q;
- g) Shkërrësit primarë të plumbit-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa R;
- h) Turbinat e palëvizshme me gaz-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa GG;
- i) Përpunimi tokësor i gazit natyror-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa LLL;
- j) Djegia e mbetjeve komunale-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Ea, dhe nënpjesa Eb; dhe
- k) Furrat e djegies së mbetjeve spitalore/mjekësore/infektive - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Ec.

ANEKS V

VLERAT KUFI PËR EMETIMET E OKSIDEVE TË AZOTIT NGA BURIMET E PALËVIZSHME

1. Seksioni A zbatohet për palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës, seksioni B zbatohet në Kanada dhe seksioni C zbatohet në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

A. Palët e tjera përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës

2. Për qëllime të seksionit A, vlera kufi do të thotë sasia që nuk duhet të tejkalohet e një substance të gaztë që përmbahet në gazrat e mbetjeve nga një instalim. Përveç kur përcaktohet ndryshe, ajo do të llogaritet në aspektin e masës së një ndotësi në volumnin e gazrave të shkarkimeve (të shprehura në mg/m³), duke supozuar kushte standarde të temperaturës dhe presionin për gazin e thatë (volumi në 273,15 K, 101,3 kPa). Për sa i përket përmbajtjes së

oksigenit në gazrat e shkarkimeve, do të zbatohen vlerat e dhëna në tabelat më poshtë për secilën kategori burimi. Nuk lejohet hollimi me qëllim zvogëlimin e përqendrimeve të ndotësve në gazrat e mbetura. Vlerat kufi në përgjithësi i referohen NO së bashku me NO₂, i quajtur zakonisht NO_x, të shprehura si NO₂. Hapja, mbyllja dhe mirëmbajtja e pajisjeve janë të përjashtuara.

3. Emetimet do të monitorohen¹⁴ në të gjitha rastet. Pajtuueshmëria me vlerat kufi do të verifikohet. Metodatat e verifikimit mund të përfshijnë matje të vazhdueshme apo të ndërprera, të miratuara ose çdo metodë tjetër teknikisht të pranueshme.

4. Përzgjedhja e mostrave dhe analiza e ndotësve, si dhe metodatat referuese të matjes për kalibrimin e një sistemi të matjes, do të kryhen në përputhje me standardet e përcaktuara nga Komisioni Europian për Standardizim (CEN) ose nga Organizata Ndërkombëtare për Standardizim (ISO). Në pritje të zhvillimit të standardeve CEN dhe ISO, do të zbatohen standardet kombëtare.

5. Matjet e emetimeve do të kryhen në vazhdimësi kur emetimet e NO_x tejkalojnë 75kg/orë.

6. Në rastin e matjeve të vazhdueshme, me përjashtim të impianteve ekzistuese të djegies të paraqitura në tabelën 1, pajtuueshmëria me standardet e emetimeve është arritur nëse vlera mesatare ditore e llogaritur nuk tejkalon vlerën kufi dhe nëse asnjë vlerë për orë nuk kalon vlerën kufi me 100%.

7. Në rastin e matjeve të vazhdueshme për impiantet ekzistuese të djegies të paraqitura në tabelën 1, pajtuueshmëria me standardet e emetimeve është arritur nëse: a) asnjë nga vlerat mesatare mujore nuk tejkalon vlerat kufi të emetimeve; dhe b) 95% e të gjitha vlerave mesatare 48-orëshe nuk tejkalon 110% të vlerave kufi të emetimeve.

8. Në rastin e matjeve të ndërprera, si një kërkesë minimale, pajtuueshmëria me standardet e emetimeve është arritur nëse vlera mesatare bazuar në një numër të përshtatshëm matjesh në kushte përfaqësuese nuk tejkalon vlerën e standardit të emetimit.

9. Kaldajat dhe ngrohësit me djegie me një prodhim nominal termik që tejkalon 50 MWth

TABELA 1
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NO_x TË ÇLIRUARA NGA KALDAJAT^{a)}

	Vlera limite (mg/m ³) ^{b)}
Lëndë djegëse e ngurtë, instalimet e reja:	
- Kaldajat 50-100 MWth	400
- Kaldajat 100 - 300 MWth	300
- Kaldajat >300MWth	200
Lëndë djegëse të ngurta, instalimet ekzistuese:	
Lëndë djegëse të ngurta në përgjithësi	650
Lëndë djegëse të ngurta me më pak se 10% komponime të paqëndrueshme	1300
Lëndë djegëse të lëngëta, instalime të reja	
- Kaldajat 50-100 MWth	400
- Kaldajat 100 - 300 MWth	300
- Kaldajat >300 MWth	200
Lëndë djegëse të lëngëta, instalimet ekzistuese	450
Lëndë djegëse të gazta, instalime të reja:	
Lëndë djegëse: gaz natyror	
- Kaldajat 50 - 300 MWth	150
- Kaldajat >300 MWth	100
Lëndë djegëse: të gjithë gazet e tjerë	200
Lëndë djegëse të gazta, instalimet ekzistuese	350

¹⁴ Shënim. Monitorimi duhet kuptuar si një aktivitet i përgjithshëm që përfshin matjet e emetimeve, balancimin e masës etj. Mund të kryhet në mënyrë të vazhduar ose të ndërprerë.

- a) Në mënyrë të veçantë, vlerat kufi nuk do të zbatohen për:
- impiante në të cilat produktet e djegies janë përdorur për ngrohje direkte, tharje, apo çdo trajtim tjetër të objekteve ose të materialeve, p.sh. furrat ringrohëse, furrat për trajtimin e nxehtësisë;
 - impiante pas djegies, d.m.th aparate teknike të projektuara për të pastruar me djegie gazet e mbetura por që nuk operojnë si një impiant i pavarur për djegie;
 - pajisje për rigjenerimin e katalizatorëve katalitikë të krekingut;
 - pajisje për shndërrimin e sulfurit të hidrogjenit në squfur;
 - reaktorët që përdoren në industrinë kimike;
 - furrat bateri të koksit;
 - Cowpers;
 - incineratorët e mbetjeve; dhe
 - impiante të pajisur me motorë dizel, benzinë apo gaz ose me turbina me djegie, pavarësisht nga lëndët djegëse që përdorin.
- b) Këto vlera nuk aplikohen për kaldaja me kapacitet më pak se 500 orë në vit. Përmbajtja e O₂ referues është 6% për lëndët djegëse të ngurta dhe 3% për të tjerat.

10. Turbinat tokësore me djegie me kapacitet nominal termik që tejkalon 50 MW_{th}
 Vlerat kufi të NO_x të shprehura në mg/Nm³ (me një përmbajtje O₂ prej 15%) do të aplikohen për një turbinë të vetme. Vlerat kufi në tabelën 2 zbatohen vetëm mbi 70% të ngarkesës.

TABELA 2
 VLERAT KUFI PËR EMETIMET E NO_x TË ÇLIRUARA NGA TURBINAT
 TOKËSORE
 ME DJEGIE

> 50 MW _{th} (kapaciteti termik në kushtet e ISO)	Vlera kufi (mg/Nm ³)
Instalime të reja, gazi natyror ^{a)}	50 ^{b)}
Instalime të reja, lëndë djegëse të lëngshme ^{c)}	120
Instalimet ekzistuese, të gjitha lëndët djegëse ^{d)}	
- Gaz natyror	150
- Lëngjet	200

^{a)} Gazi natyror është gazi metan që ndodhet në natyrë me jo më shumë se 20% (në volum) inerte dhe përbërës të tjerë.

^{b)} 75 mg/Nm³, nëse është:

- turbinë me djegie që përdoret në një sistem të kombinuar të ngrohjes dhe energjisë; ose
- kompresor me turbinë me djegie për rrjetin e furnizimit publik me gaz.

Për turbinat me djegie që nuk klasifikohen në kategoritë e mësipërme por që kanë një efikasitet më të madh se 35%, i përcaktuar në kushtet ISO të ngarkesës bazë, vlera kufi do të jetë 50*ⁿ) 35 ku “n” është rendimenti i djegies së turbinës i shprehur në përqindje (dhe i përcaktuar në kushtet e ngarkesës bazë ISO).

^{c)} Kjo vlerë kufi zbatohet vetëm për turbinat me djegie që djegin distilate të lehta dhe të mesme.

^{d)} Vlerat kufi nuk zbatohen për turbinat me djegie me kapacitet më pak se 150 orë në vit.

11. Prodhim i çimentos

TABELA 3
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NOX TË ÇLIRUARA NGA PRODHIMI I
ÇIMENTOS ^{a)}

	Vlera kufi (mg/Nm ³)
Instalime të reja (O ₂ 10%)	
- Furrat e tharjes	500
- Furrat e tjera	800
Instalimet ekzistuese (O ₂ 10%)	1200

^{a)} Instalime për prodhimin e çimentos të pakalcinuar në furrat rrotulluese me një kapacitet > 500 Mg/ditë ose në furra të tjera me një kapacitet > 50 Mg/ditë.

12. Motorë të palëvizshëm

TABELA 4
VLERAT KUFË PËR NOX E ÇLIRUAR NGA MOTORËT E RINJ TË PALËVIZSHËM

Kapaciteti, teknika, specifikimi i lëndës djegëse	Vlera kufi (kufi) ^{a)} (mg/Nm ³)
Motorët me ndezje (= Otto) me shkëndijë, me 4- kohë, > 1 MWth	
- Motorët me djegie të ulët	250
- Të gjithë motorët e tjerë	500
Motorët me ndezje me kompresion (= Diesel), > 5 MWth	
Lënda djegëse: gaz natyror (motorë me ndezje reaktive)	500
Lënda djegëse: lëndë djegëse e rëndë	600
Lënda djegëse: lëndë djegëse dizel ose gaz	500

^{a)} Këto vlera nuk aplikohen për motorët me kapacitet më pak se 500 orë në vit. Përmbajtja referuese e O₂ është 5%.

13. Prodhimi dhe përpunimi i metaleve

TABELA 5
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NOX TË ÇLIRUARA NGA PRODHIMI PRIMAR I
HEKURIT DHE ÇELIKUT ^{a)}

Kapaciteti, teknika, specifikimi i lëndës djegëse	Vlera kufi (mg/Nm ³)
Implantet e reja dhe ekzistuese të skorjes	400

^{a)} Prodhimi dhe përpunimi i metaleve: instalimet për pjekjen e xehërorit të metalit ose skorjes, instalimet për prodhimin e gizës ose çelikut (shkrirja primare ose sekondare), duke përfshirë derdhjen e vazhduar me një kapacitet që tejkalon 2,5 Mg/orë, instalimet për përpunimin e metaleve ferore (mullinj rrotullues në të nxehtë > 20 Mg/orë për çelikon e papërpunuar).

14. Prodhimi i acidit nitrik

TABELA 6
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NO_x TË ÇLIRUARA NGA PRODHIMI I ACIDIT
NITRIK, DUKE PËRJASHTUAR IMPIANTET E PËRQENDRIMIT TË ACIDIT

Kapaciteti, teknika, specifikimi i lëndës djegëse	Vlera kufi (mg/Nm ³)
- Instalimet e reja	350
- Instalimet ekzistuese	450

B. Kanadaja

15. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të oksideve të azotit (NO_x), nga burimet e reja të palëvizshme në kategoritë e mëposhtme të burimit të palëvizshëm do të përcaktohen në bazë të informacionit në dispozicion për teknologjinë e kontrollit dhe niveleve, duke përfshirë vlerat kufi të aplikuara në vende të tjera dhe në dokumentet e mëposhtme:

a) Këshilli i Ministrave Kanadez i Mjedisit (CCME). Udhëzimet kombëtare të emetimeve për turbinat e palëvizshme për djegie. Dhjetor 1992. PN1072;

b) Gazeta Kanada, pjesa I. Departamenti i Mjedisit. Emetimet e prodhimit të energjisë termike - Udhëzime kombëtare për burime të reja të palëvizshme. 15 Maj 1993, fq. 1633-1638, dhe

c) CME. Udhëzimet kombëtare të emetimeve për furrat e çimentos. Mars 1998. PN1284.

C. Shtetet e Bashkuara të Amerikës

16. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të NO_x nga burimet e reja të palëvizshme në kategorinë e mëposhtme të burimeve të palëvizshme janë përcaktuar në dokumentet e mëposhtme:

a) Njësitë me ngrohje me qymyr për nevoja komunale-Kodi 40 i Rregullores Federale (CFR) pjesa 76;

b) Njësitë e prodhimit të avullit për nevoja elektrike-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa D, dhe nënpjesa Da;

c) Njësitë e prodhimit të avullit industrial-komercial-institucional-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Db;

d) Impiantet e acidit nitrik-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa G;

e) Turbinat e palëvizshme me gaz-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa GG;

f) Impiantet e djegies së mbeturinave komunale-40 CFR pjesa 60, nënpjesa Ea, dhe nënpjesa Eb; dhe

g) Furrat për djegien e mbetjeve spitalore/mjekësore/infektive-40 CFR pjesa 60, nënpjesa Ec.

ANEKSI VI

VLERAT KUFË PËR EMETIMET E KOMPONIMEVE ORGANIKE TË PAQËNDRUESHME NGA BURIMET E PALËVIZSHME

1. Seksioni A zbatohet për palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës, seksioni B zbatohet në Kanada dhe seksioni C zbatohet në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

A. Palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës

2. Ky seksion i këtij aneksi mbulon burimet e palëvizshme të shkarkimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme të jometaneve (NMVOC) që paraqiten në paragrafët 8-21 më poshtë. Këtu nuk mbulohen instalimet ose pjesë të instalimeve për kërkime shkencore, për zhvillime dhe testime të produkteve dhe proceseve të reja. Vlerat prag janë dhënë në tabelat e sektorëve specifikë më poshtë. Ato në përgjithësi i referohen konsumit të tretësve apo rrjedhjes në masë të emetimeve. Kur një operator kryen disa aktivitete që janë në të njëjtën nëntitull në instalime të njëjta në të njëjtën vendndodhje, konsumi i tretësve ose rrjedhja në masë e emetimeve në këto aktivitete mblidhen së bashku. Nëse nuk ka të shprehur ndonjë vlerë pragu, zbatohet vlera kufi e dhënë për të gjitha këto instalime.

3. Për qëllime të seksionit A, në këtë aneks:

a) “Ruajtja dhe shpërndarja e benzinës” do të thotë ngarkesa e kamionëve, vagonëve të hekurudhave, maunave dhe anijeve detare në depot dhe stacionet e shpërndarjes së lëndëve djegëse minerale, me përjashtim të furnizimit të automjeteve me karburant në stacionet e shërbimit që mbulohen nga dokumentet përkatëse për burimet e lëvizshme.

b) “Shtresë ngjitëse” nënkupton çdo proces në të cilin një ngjitës është aplikuar në një sipërfaqe, me përjashtim të veshjes ngjitëse dhe laminimit në proceset e shtypjes (printimit) dhe petëzimit të drurit dhe plastikëve.

c) “Petëzimi i drurit dhe plastikëve” nënkupton çdo proces që bashkon dru dhe/ose plastikë për të prodhuar produkte të laminuara.

d) “Proceset e veshjes” nënkupton aplikimin e sipërfaqeve metalike dhe plastike në makinat e pasagjerëve, kabinat e kamionëve, kamionë, autobusë apo sipërfaqe prej druri dhe mbulon çdo proces në të cilin me një aplikim të vetëm ose të shumëfishtë është hedhur mbi to një veshje me shtresë të vazhduar filmi në:

i) automjetet e reja të përcaktuara (shih më poshtë) si automjete të kategorisë M1 dhe të kategorisë N1 kur ato janë veshur në të njëjtin instalim si automjetet M1;

ii) kabinat e kamionëve, të përcaktuara si strehim për shoferë, dhe të gjitha strehimet e integruara për pajisjet teknike të automjeteve të kategorisë N2 dhe N3;

iii) furgonë dhe kamionë të përcaktuar si automjete të kategorisë N1, N2 dhe N3, por duke përjashtuar kabinat e kamionëve;

iv) autobusët e përcaktuar si automjete të kategorisë M2 dhe M3; dhe

v) sipërfaqe të tjera metalike dhe plastike, duke përfshirë ato të avionëve, anijeve, trenave etj., sipërfaqet e drurit, tekstileve, pëlhurave, film dhe letër.

Kjo kategori burimi nuk përfshin veshjen e nënshtresave me metale, me anën e teknikave të spërkatjes elektroforetike ose kimike. Nëse procesi i veshjes përfshin një stad në të cilin i njëjti artikull është shtypur (printuar), ky stad i shtypjes (printimit) konsiderohet pjesë e procesit të veshjes. Megjithatë, proceset e shtypjes (printimit) që funksionojnë si aktivitete të veçanta nuk janë të përfshira. Në këtë përkufizim:

- Automjete M1 janë ato automjete që përdoren për transportin e udhëtarëve dhe që kanë jo më shumë se tetë vende përveç vendit të shoferit;

- Automjete M2 janë ato automjete që përdoren për transportin e udhëtarëve dhe që kanë më tepër se tetë vende përveç vendit të shoferit, dhe që kanë një masë maksimale që nuk i kalon 5 Mg;

- Automjete M3 janë ato automjete që përdoren për transportin e udhëtarëve dhe që kanë më tepër se tetë vende përveç vendit të shoferit, dhe që kanë një masë maksimale që i kalon 5 Mg;

- Automjete N1 janë ato automjete që përdoren për transportin e mallrave dhe që kanë një masë maksimale që nuk i kalon 3,5 Mg;

- Automjete N2 janë ato automjete që përdoren për transportin e mallrave dhe që kanë një masë maksimale që tejkalon 3,5 Mg, por që nuk tejkalon 12 Mg;

- Automjete N3 janë ato që përdoren për transportin e mallrave dhe që kanë një masë maksimale që tejkalon 12 Mg.

e) “Veshje spirale” nënkupton çdo proces ku çeliku i petëzuar, çeliku inoks, çeliku i veshur, aliazhe të bakrit apo rripa alumini janë të mbuluar me një shtresë ose një filmi ose veshje të petëzuar në një proces të vazhduar.

f) “Pastrim kimik” nënkupton çdo proces industrial ose komercial që përdor VOC në një instalim për pastrimin e veshjeve, oredivave dhe mallrave të ngjashme të konsumit, me përjashtim të heqjes me dorë të njollave dhe pikave në industrinë tekstile dhe të veshjes.

g) “Prodhim i veshjeve, llaqeve, ngjyrave dhe ngjitësve” nënkupton prodhimin e veshjeve të përgatitura, llaqeve, ngjyrave dhe ngjitësve, dhe i produkteve të ndërmjetëm derisa ato të jenë prodhuar në të njëjtin instalim nga përzierja e pigmenteve, rrëshirave dhe materialeve ngjitëse me tretësit organikë ose mbartës të tjerë.

Kjo kategori gjithashtu përfshin dispersionin, paradispersionin, realizimin e një viskoziteti ose ngjyrë të caktuar dhe paketimin e produkteve përfundimtare në kontejnerë.

h) “Printimi” (shtypja) nënkupton çdo proces të riprodhimit të tekstit dhe/ose imazhit në të cilin, me përdorimin e një mbartësi imazhi, ngjyra transferohet në një sipërfaqe dhe aplikohet për nënproceset e mëposhtme:

i) Fleksografi: një proces shtypje (printimi) duke përdorur një mbartës imazhi prej gome ose fotopolimeri elastik në të cilin bojërat e shtypjes (printimit) janë mbi zonat jo të shtypura (printuara), duke përdorur bojëra të lëngshme që thahen me anë të avullimit;

ii) Ngjyrosja e materialeve në të nxehtë: një proces printimi letërushqyes duke përdorur një mbartës imazhi në të cilin zonat për printim (shtyp) dhe jo për printim (shtyp) janë në të njëjtin plan, ku ushqimi i letres do të thotë se materiali për t’u shtypur është kaluar në makinë nga një bobinë në mënyrë të ndarë për fletë të veçanta. Zona jo për shtyp është trajtuar për tërheqjen e ujit dhe në këtë mënyrë nuk lejon bojën. Zona për shtyp është trajtuar për të marrë dhe për të transmetuar ngjyrën në sipërfaqen që do të shtypet. Avullimi ndodh në një furrë ku përdoret ajri i nxehtë për të nxehur materialet e shtypura (printuara);

iii) Rotogravurat e botuara: rotogravura e përdorur për shtypjen e letres për gazeta, revista, broshura, katalogë ose produkte të ngjashme, duke përdorur ngjyrat me bazë tolueni;

iv) Rotogravura: një proces shtypjeje (printimi) duke përdorur një mbartës cilindrik imazhi në të cilin zona për shtyp (printim) është nën zonën jo për shtyp (printim), duke përdorur ngjyra të lëngëta që thahen me avullim. Hapësirat e ndara janë të mbushura me ngjyrë dhe teprica pastrohet nga zona e joprintimit përpara se sipërfaqja që do të printohet të bjerë në kontakt me cilindrin dhe tërheq ngjyrën nga hapësirat e ndara;

v) Printimi me ekran rrotullues: një proces shtypje (printimi) letër-ushqyes në të cilën ngjyra (boja) kalon mbi sipërfaqen që do të printohet nëpërmjet një mbartësi poroz imazhi, në të cilin zona për shtyp (printim) është e hapur dhe zona jo për shtyp(printim) është e mbyllur, duke përdorur ngjyrat (bojërat) e lëngëta që thahen vetëm me anë të avullimit. Letër-ushqyes do të thotë që materiali për të shtypur është kaluar në makinë nga një bobinë në mënyrë të ndarë për fletë të veçanta;

vi) Laminimi që lidhet me një proces shtypje (printimi): ngjitja e dy ose më shumë materialeve fleksibël për të prodhuar laminatet; dhe

vii) Lustrimi: një proces me të cilin llaku apo një shtresë ngjitëse është aplikuar në një material fleksibël, me qëllim që më pas të vendoset në materialet e paketuara.

i) “Prodhimi i produkteve farmaceutike” nënkupton sinteza kimike, fermentime, ekstraktime, formulime dhe përfundimin e produkteve farmaceutike dhe, kur kryhen në të njëjtin vend, prodhimin e produkteve të ndërmjetme.

j) “Konvertimi i një gome natyrale apo sintetike” nënkupton çdo proces të bashkimit, copëtimit, përzierjes, petëzimit, shtrydhjes dhe vullkanizimit të gomës natyrale apo sintetike, si dhe proceset e përpunimit të gomës natyrale apo sintetike për të nxjerre një produkt përfundimtar.

k) “Pastrimi i sipërfaqes” nënkupton çdo proces, përveç pastrimit kimik, që përdor tretës organikë për të hequr ndotjet nga sipërfaqja e materialit, duke përfshirë dhe sgrasatimin; procesi i pastrimit që përbëhet nga më shumë se një stad para ose pas një stadi tjetër përpunimi konsiderohet si një proces i vetëm i pastrimit të sipërfaqes. Procesi i referohet pastrimit të sipërfaqes së produkteve dhe jo pastrimit të pajisjeve të procesit.

l) “Nxjerrja e vajit bimor dhe yndyrave shtazore dhe rafinimi i vajit vegjetal” do të thotë nxjerrja e vajit vegjetal nga farat dhe materiale të tjera bimore, përpunimi i mbetjes së thatë për të prodhuar ushqim për kafshë, dhe pastrimi i yndyrave dhe vajrave bimorë që përftohen nga farat, lëndët bimore dhe/ose lëndët shtazore.

m) “Rafinimi i automjeteve” nënkupton çdo veprimtari veshjeje industriale ose komerciale dhe që shoqërohet me kryerjen e aktiviteteve të sgrasatimit:

i) Veshja e automjeteve rrugore, ose një pjesë të tyre, që kryhet si riparim i pjesshëm i automjetit, ruajtje ose dekoracion jashtë instalimeve të prodhimit; ose

ii) Veshja origjinale e automjeteve rrugore, ose një pjesë të tyre, me materiale të tipit të refinitimit, kur kjo është bërë ndryshe nga linja origjinale e prodhimit; ose

iii) Veshja e rimorkiove (duke përfshirë edhe gjysmërimorkiot).

n) “Mbushje e sipërfaqeve të drurit” do të thotë çdo proces i mbushjes së lëndës së drurit me ruajtës.

o) “Kushtet standarde” do të thotë një temperaturë 273.15 K dhe një presion 101,3 kPa.

p) “NMVOC” përfshin të gjitha komponimet organike, me përjashtim të metanit, që në 273,15 K paraqesin një presion avullimi jo me pak se 0,01 kPa, ose që paraqesin një paqëndrueshmëri të krahasueshme në kushtet e caktuara të aplikimit.

q) “Gaz i mbetur” nënkupton shkarkimin përfundimtar të gazrave që përmbajnë NMVOC apo ndotës të tjerë nga një oxhak apo nga pajisjet e reduktimit të emetimeve në ajër. Sasitë e rrjedhjes volumetrike duhet të shprehen në m³/orë në kushtet standarde.

r) “Emetimet e NMVOC nga rrjedhjet” nënkupton çdo emetim, jo në gazrat e mbetura, të NMVOC në ajër, tokë dhe ujë, si dhe, nëse nuk shprehet ndryshe, tretësit që përmbahen në çdo produkt dhe përfshijnë emetimet e pakapura të NMVOC-ve të lëshuara në mjedisin e jashtëm nëpërmjet dritareve, dyerve, daljeve dhe daljeve të tjera të ngjashme. Vlerat kufi për rrjedhjet janë llogaritur mbi bazën e një plani të menaxhimit të tretësve (shih shtojcën I në këtë aneks).

s) “Emetim total i NMVOC” nënkupton shumën e emetimit të rrjedhjeve të NMVOC dhe emetimit të NMVOC në gazrat e mbetura.

t) “Input” nënkupton sasinë e tretësit organik dhe sasinë e tyre në përgatitjet e përdorura kur kryhet një proces, duke përfshirë riciklimin e tretësit brenda dhe jashtë instalimit, të cilët numërohen çdo herë që janë përdorur për kryerjen e aktivitetit.

u) “Vlerë kufi” nënkupton sasinë maksimale të një substance të gaztë që përmbahet në gazrat e mbetura nga një instalim, vlerë që nuk duhet të tejkalohet gjatë punës normale. Përveç kur përcaktohet ndryshe, ajo do të llogaritet në aspektin e masës së një ndotësi në vëllimin e gazeve të mbetura (e shprehur si mg C/Nm³, përveç kur përcaktohet ndryshe), duke supozuar kushtet standarde të temperaturës dhe presionit për gazin e thatë. Për instalimet që përdorin tretës, vlerat limite janë dhënë si njësi mase për njësinë karakteristike të aktivitetit përkatës. Vëllimet e gazrave që janë shtuar në gazrat e mbetura për ftohje apo qëllime hollimi nuk do të merren parasysh gjatë përcaktimit të përqendrimit të masës ndotëse në gazin e mbetur. Vlerat kufi në përgjithësi i adresohen të gjitha komponimeve organike të paqëndrueshme, me përjashtim të metanit (nuk është bërë dallim i mëtejshëm, p.sh. në kushtet e reaktivitetit ose toksicitetit).

v) “Operimi normal” nënkupton të gjitha periudhat e operimit, me përjashtim të operacioneve të hapjes dhe mbylljes, si dhe mirëmbajtjes së pajisjeve.

w) “Substancat e dëmshme për shëndetin e njeriut” nënndahen në dy kategori:

i) VOC e halogjenizuara, që kanë mundësinë e rrezikut për ndikime të pakthyeshme, ose

ii) substancat e rrezikshme që janë kancerogjene, mutagjene ose toksike për riprodhimin ose që mund të shkaktojnë kancer, dëme gjenetike të trashëgueshme, kancer me inhalacion, mund të pengojnë pjellorinë ose mund të shkaktojnë dëme tek fëmijët e palindur.

4. Do të plotësohen kërkesat e mëposhtme:

a) Emetimet e NMVOC do të monitorohen¹⁵ dhe pajtueshmëria me vlerat kufi do të verifikohet. Metodot e verifikimit mund të përfshijnë matjet e vazhduara apo të ndërprera, metoda të miratuara apo çdo metodë tjetër teknikisht të vlefshme; për më tepër, metodat e verifikimit do të jenë ekonomikisht të zbatueshme.

b) Përqendrimet e ndotësve të ajrit në tubacionet e transportimit të gazeve do të maten në mënyrë përfaqësuese. Përzgjedhja e mostrave dhe analizat e të gjithë ndotësve, si dhe metodat

¹⁵ Shënim. Monitorimi duhet kuptuar si një aktivitet i përgjithshëm, i përbërë nga matja e emetimeve, balancimi i masës etj. Ai mund të kryhet në mënyrë të vazhduar ose të ndërprerë.

referuese të matjeve për kalibrimin e sistemit të matjes, do të kryhen sipas standardeve të përcaktuara nga Komisioni European për Standardizim (CEN) ose nga Organizata Ndërkombëtare për Standardizim (ISO). Në pritje të zhvillimit të standardeve CEN dhe ISO, do të zbatohen standardet kombëtare.

c) Nëse matjet e emetimeve të NMVOC janë të nevojshme, ato duhet të kryhen në mënyrë të vazhduar, nëse emetimet e NMVOC tejkalojnë 10 kg karbon organik total (TOC)/orë në rrymën e tubit të shkarkimit të një instalimi për reduktimin e emetimeve dhe orët e operimit tejkalojnë 200 orë në vit. Për të gjitha instalimet e tjera, si minimum janë të nevojshme matjet e ndërprera. Për miratimin e pajtueshmërisë, mund të përdoren vetëafrimet, me kusht që ato të jenë po aq rigorozë.

d) Në rastin e matjeve të vazhduara, si kërkesë minimale, pajtueshmëria me standardet e emetimit është arritur nëse mesatarja ditore nuk tejkalon vlerën kufi gjatë punës normale dhe asnjë mesatare për orë nuk i tejkalon vlerat kufi me 150%. Për miratimin e pajtueshmërisë, mund të përdoren vetëafrimet, me kusht që ato të jenë po aq rigorozë.

e) Në rastin e matjeve të ndërprera, si kërkesë minimale, pajtueshmëria me standardet e emetimit është arritur nëse vlera mesatare e të gjitha leximeve nuk e tejkalon vlerën kufi dhe asnjë vlerë mesatare për orë nuk tejkalon vlerat kufi me 150%. Për miratimin e pajtueshmërisë, mund të përdoren vetëafrimet, me kusht që ato të jenë po aq rigorozë.

f) Duhet të merren të gjitha masat e nevojshme për të minimizuar emetime të NMVOC-ve gjatë hapjes dhe mbylljes, si dhe në rastin e devijimeve nga funksionimi normal; dhe

g) Matjet nuk janë të detyrueshme nëse pajisja e reduktimit nuk ka nevojë të pajtohet me vlerat kufi më poshtë dhe mund të demonstrohet se vlerat kufi nuk janë tejkaluar.

5. Vlerat kufi në vijim duhet të aplikohen për gazrat e mbetura, përveç kur përcaktohet ndryshe:

a) 20 mg substancë/m³ për shkarkimet e komponimeve organike të paqëndrueshme të halogjenizuara (të cilat mbartin frazën e rrezikut: rrezik i mundshëm për ndikime të pakthyeshme), ku rrjedhja në masë e sasisë së komponimeve të shqyrtuara është më e madhe ose e barabartë me 100 g/orë; dhe

b) 2 mg/m³ (e shprehur si shuma e masës së komponimeve individuale) për shkarkimet e komponimeve organike të paqëndrueshme (të cilat mbartin frazën e mëposhtme të rrezikut: mund të shkaktojnë kancer, dëme gjenetike të trashëgueshme, kancer me inhalacion ose dëm të fëmijës së palindur; mund të dëmtojë pjellorinë), ku rrjedhja në masë e sasisë së komponimeve të shqyrtuara është më e madhe ose e barabartë me 10 g/orë.

6. Për kategoritë e burimeve të renditura në paragrafët 9-21 më poshtë, rishikimet e mëposhtme janë të rëndësishme:

a) Në vend të zbatimit të vlerave kufi për instalimet e renditura më poshtë, operatorët e instalimeve përkatëse mund të lejohen të përdorin një skemë reduktimi (shih shtojcën II të këtij aneksi). Qëllimi i një skeme reduktimi është që t'i japë mundësinë operatorit për të arritur me mjete të tjera zvogëlimin e emetimeve të barasvlefshme me ato që do të arrihen, nëse zbatohet vlera kufi e caktuar; dhe

b) Për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-ve, vlerat e emetimeve të rrjedhjeve të përcaktuara më poshtë do të aplikohen si një vlerë kufi. Megjithatë, kur është demonstruar në mënyrë të pranueshme tek autoriteti kompetent se për një instalim individual kjo vlerë nuk është teknikisht dhe ekonomikisht e mundur, autoriteti kompetent mund ta përjashtojë këtë instalim, me kusht që të mos priten rreziqe të mëdha për shëndetin e njeriut apo mjedisin. Për çdo derogim, operatori duhet të demonstrojë në mënyrë të pranueshme për autoritetin kompetent, se është përdorur teknika më e mirë në dispozicion.

7. Vlerat kufi për emetimet VOC për kategoritë e burimeve të përcaktuara në paragrafin 3 do të jenë siç janë përcaktuar në paragrafët 8-21 më poshtë.

8. Ruajtja dhe shpërndarja e benzinës

TABELA 1
VLERAT KUFI PËR EMETIMET VOC TË ÇLIRUARA NGA RUAJTJA DHE
SHPËRNDARJA E BENZINËS, ME PËRJASHTIM TË NGARKIMIT TË ANIJEVE
DETARE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlerat prag	Vlera kufi
Njësia e rikuperimit të avujve që përdoret në objektet e ruajtjes dhe shpërndarjes në serbatorët e rafinerisë në ferma ose terminale	5000 m ³ benzinë xhiro vjetore	10 g VOC/Nm ³ , duke përfshirë metanin

Shënim.

Avujt e zhvendosur nga serbatorët e ruajtjes së benzinës gjatë mbushjes duhet të zhvendosen ose në serbatorë të tjerë ruajtjeje ose në pajisje reduktuese që plotësojnë vlerat kufi në tabelën e mësipërme.

9. Veshja ngjitëse

TABELA 2
VLERAT KUFI PËR EMETIMET NMVOC TË ÇLIRUARA NGA VESHJA NGJITËSE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputit të tretësve)
Prodhim këpucësh; instalimet e reja dhe ekzistuese	> 5	25 g tretës për palë	
Veshje të tjera ngjitëse, me përjashtim të këpucëve; instalimet e reja dhe ekzistuese	5-15	50 ^{a)} mg C ^{c)} /Nm ³	25
	> 15	50 ^{a)} mg C/Nm ³	20

^{a)} Nëse janë përdorur teknika të cilat lejojnë ripërdorimin e tretësit të rikuperuar, vlera kufi do të jetë 150 mg C/Nm³.

10. Laminimi i drurit dhe plastikës

TABELA 3
VLERAT KUFI PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA LAMINIMI I
DRURIT
DHE PLASTIKES

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi për emetimet totale të NMVOC
Laminimi i drurit dhe plastikës; instalimet e reja dhe ekzistuese	> 5	30 g NMVOC/m ²

11. Proceset e veshjes (sipërfaqe metalike dhe plastike në makinat e pasagjerëve, kabina kamioni, kamionë, autobusë, sipërfaqe prej druri)

TABELA 4
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PROCESET E VESHJES NË INDUSTRIJË E MAKINAVE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit) ^{a)}	Vlera kufi ^{b)} për emetimet totale të NMVOC
Instalime të reja; veshje për makinë (M1, M2)	> 15 (dhe > 5,000 artikuj të veshur në vit)	45 g NMVOC/m ² ose 1,3 kg/artikull dhe 33 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje për makinë (M1, M2)	> 15 (dhe > 5,000 artikuj të veshur në vit)	60 NMVOC g/m ² ose 1,9 kg/artikull dhe 41 g NMVOC/m ²
Instalimet të reja dhe ekzistuese, veshje për makinë (M1, M2)	> 15 (5000 karkasa makine të veshura ose > 3,500 shasi të veshura në vit)	90 g NMVOC/m ² ose 1,5 kg/artikull dhe 70 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje kabinë për kamion të ri (N1, N2, N3)	> 15 (5,000 artikuj të veshur në vit)	65 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje kabinë për kamion të ri (N1, N2, N3)	> 15 (> 5,000 artikuj të veshur në vit)	NMVOC/m ² 55 g
Instalimet ekzistuese, veshje kabinë për kamion të ri (N1, N2, N3)	> 15 (5,000 artikuj të veshur në vit)	85 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje kabinë për kamion të ri (N1, N2, N3)	> 15 (> 5,000 artikuj të veshur në vit)	75 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje për kamion të ri dhe furgonë (pa kabinë) (N1, N2, N3)	> 15 (2,500 artikuj të veshur në vit)	90 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje për kamion të ri dhe furgonë (pa kabinë) (N1, N2, N3)	> 15 (> 2,500 artikuj të veshur në vit)	70 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje kamion i ri dhe furgonë (pa kabinë) (N1, N2, N3)	> 15 (2,500 artikuj të veshur në vit)	120 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje kamion i ri dhe furgonë (pa kabinë) (N1, N2, N3)	> 15 (> 2,500 artikuj të veshur në vit)	90 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje e autobusëve të rinj (M3)	> 15 (2,000 artikuj të veshur në vit)	210 g NMVOC/m ²
Instalime të reja, veshje e autobusëve të rinj (M3)	> 15 (> 2,000 artikuj të veshur në vit)	150 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje e autobusëve të rinj (M3)	> 15 (2,000 artikuj të veshur në vit)	290 g NMVOC/m ²
Instalimet ekzistuese, veshje e autobusëve të rinj (M3)	> 15 (> 2,000 artikuj të veshur në vit)	225 g NMVOC/m ²

^{a)} Për një konsum tretësi 15 Mg në vit (veshja e makinave), zbatohet tabela 14 për rafinimin e makinave.

^{b)} Vlerat e përgjithshme kufi janë të shprehura në lidhje me masën në (g) tretës i emetuar në lidhje me sipërfaqen e produktit (m^2). Sipërfaqja e produktit është përcaktuar si sipërfaqe e llogaritur nga zona e përgjithshme e veshjes elektroforetike dhe sipërfaqja e çdo pjesë që mund të shtohet në faza të njëpasnjëshme të procesit të veshjes, të cilat janë mbuluar me të njëjtën veshje.

Sipërfaqja e zonës elektroforetike të veshjes llogaritet duke përdorur formulën: (2x pesha totale e veshjes së produktit): (trashësia mesatare e fletës metalike x dendësia e fletës metalike).

TABELA 5
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC, TË ÇLIRUARA NGA PROCESET E
VESHJES NË SEKTORË TË NDRYSHËM INDUSTRIALË

Kapaciteti, teknik a, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputeve të tretësve)
Instalimet e reja dhe ekzistuese: Veshje të tjera, përfshirë metalike, plastike, tekstile, pëlhurë, fletë dhe letër (me përjashtim të shtypjes për tekstile, shih printimin)	5-15	100 ^{a) b)} mg C/Nm ³	25 ^{b)}
	> 15	50/75 ^{b) c) d)} mg C/Nm ³	20 ^{b)}
Instalime të reja dhe ekzistuese: veshje druri	15-25	100 ^{a)} mg C/Nm ³	25
	> 25	50/75 ^{c)} mg C/Nm ³	20

^{a)} Vlera kufi zbatohet për aplikimet e veshjeve dhe proceset e tharjes që operohen në kushtet e përcaktuara.

^{b)} Nëse kushtet e përcaktuara të veshjeve nuk janë të mundura (ndërtimi i anijeve, veshjet e avionëve etj.), instalimet mund të përjashtohen nga këto vlera. Më pas do të përdoret skema e reduktimit e paragrafit 6 (a), përveç rasteve kur është demonstruar, në mënyrë të pranueshme për autoritetin kompetent, se ky opsion nuk është teknikisht dhe ekonomikisht i mundur. Në këtë rast, operatori duhet të demonstrojë, në mënyrë të pranueshme për autoritetin kompetent, se është përdorur teknika më e mirë në dispozicion.

^{c)} Vlera e parë zbatohet për proceset e tharjes, e dyta për proceset e aplikimit të veshjes.

^{d)} Nëse, për veshje tekstili, teknikat që janë përdorur lejojnë ripërdorimin e tretësit të rikuperuar, vlera kufi do të jetë 150 mg C/Nm³ për tharjen dhe veshjen së bashku.

12. Veshje spirale

TABELA 6
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA VESHJA SPIRALE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mg C/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputeve të tretësve)
Instalime të reja	> 25	50 ^{a)}	5
Instalime ekzistuese	> 25	50 ^{a)}	10

^{a)} Nëse janë përdorur teknika të cilat lejojnë ripërdorimin e tretësit të rikuperuar, vlera kufi do të jetë 150 mg C/Nm³.

13. Pastrimi kimik

TABELA 7
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PASTRIMI KIMIK

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi
Instalimet e reja dhe ekzistuese	0	20 g NMVOC/kg ^{a)}

^{a)} Vlera kufi për emetimet totale të NMVOC llogaritet si masë e tretësit të çliruar për masë të produktit të pastruar dhe të thatë.

14. Prodhime të veshjeve, llaqeve, ngjyrave (bojërave) dhe ngjitësve

TABELA 8
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PRODHIMI I VESHJEVE, LLAQEVE, NGJYRAVE DHE NGJITËSVE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (Mg C/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputeve të tretësve)
Instalime të reja dhe ekzistuese	100 – 1,000	150 ^{a)}	5 ^{a)} ^{c)}
	> 1,000	150 ^{b)}	3 ^{b)} ^{c)}

^{a)} Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 5% të inputit të tretësve në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC.

^{b)} Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 3% të inputit të tretësve në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC.

^{c)} Vlera kufi e rrjedhjeve nuk përfshin tretësit e shitur si pjesë e një preparati në një kontejner të mbyllur.

15. Printimi (fleksografi, ngjyrosja e materialeve në të nxehte, botime rotogravurë etj.)

TABELA 9
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PROCESET E
SHTYPJES (PRINTIMIT)

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mgC/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e tretësve në hyrje)
Instalime të reja dhe ekzistuese:	15-25	100	30 ^{a)}
Ngjyrosja e materialeve në të nxehtë	> 25	20	30 ^{a)}
Instalime të reja: Rotogravure publikimi	> 25	75	10
Instalimet ekzistuese: Rotogravurë publikimi	> 25	75	15
Instalime të reja dhe ekzistuese:	15-25	100	25
Rotogravura të tjera, fleksografi, shtypje me ekran rrotullues, njësitë e laminimit dhe lustrimit	> 25	100	20
Instalime të reja dhe ekzistuese: shtypje me ekran rrotullues në tekstile, karton	> 30	100	20

^{a)} Mbetjet e tretësve në produktet e përfunduara nuk duhet të konsiderohen si pjesë e emetimeve të rrjedhjeve të NMVOC-ve.

16. Prodhimi i produkteve farmaceutike

TABELA 10
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PRODHIMI I
PRODUKTEVE FARMACEUTIKE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (Mg C/Nm ³)	Vlerë kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputit të tretësve)
Instalime të reja	> 50	20 ^{a) b)}	5 ^{b) d)}
Instalime ekzistuese	> 50	20 ^{a) c)}	15 ^{c) d)}

^{a)} Nëse janë përdorur teknika të cilat lejojnë ripërdorimin e tretësit të rikuperuar, vlera kufi do të jetë 150 mgC/Nm³.

^{b)} Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 5% të inputit të tretësve në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-së.

^{c)} Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 15% të inputit të tretësve në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-ve.

^{d)} Vlera kufi e rrjedhjeve nuk përfshin tretësit e shitur si pjesë e një preparati në një kontejner të mbyllur.

17. Konvertimi i gomës natyrale apo sintetike

TABELA 11
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA KONVERTIMI I
GOMËS NATYRALE APO SINTETIKE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mgC/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputit të tretësve)
Instalimet e reja dhe ekzistuese: Konvertimi i gomës natyrale apo sintetike	> 15	20 ^{a) b)}	25 ^{a) c)}

^{a)} Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 25% e inputit të tretësve në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-ve.

^{b)} Nëse janë përdorur teknika të cilat lejojnë ripërdorimin e tretësit të rikuperuar, vlera kufi do të jetë 150 mgC/Nm³.

^{c)} Vlera kufi e rrjedhjeve nuk përfshin tretësit e shitur si pjesë e një preparati në një kontejner të mbyllur.

18. Pastrimi i sipërfaqeve

TABELA 12
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA PASTRIMI I
SIPËRFAQEVE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mgC/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-s (% e inputit të tretësve)
Instalime të reja dhe ekzistuese: pastrimi i sipërfaqeve, duke përdorur substancat e përmendura në paragrafin 3 (w)	1-5	20 mg komponim/Nm ³	15
	> 5	20 mg komponim/Nm ³	10
Instalime të reja dhe ekzistuese: pastrimi i sipërfaqeve të tjera	2-10	75 mg C/Nm ³ ^{a)}	20 ^{a)}
	> 10 mg	75 C/Nm ³ ^{a)}	15 ^{a)}

^{a)} Instalimet të cilat i demonstrojnë autoritetit kompetent se mesatarja e përmbajtjes së tretësit organik për të gjitha materialet e përdorura të pastrimit nuk kalon 30% w/w, janë përjashtuar nga zbatimi i këtyre vlerave.

19. Ekstraktimi i vajit dhe yndyrave shtazore dhe proceset e rafinimit të vajit vegjetal

TABELA 13
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA EKSTRAKTIMI
I YNDYRAVE BIMORE DHE SHTAZORE DHE RAFINIMIT TË VAJIT VEGJETAL

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi totale (kg/Mg)
Instalime të reja dhe ekzistuese	> 10	Yndyrë shtazore: 1,5 Kastor: 3.0 Fara berzie: 1.0 Fara luledielli: 1.0 Fasule soje (copëtim normal): 0.8 Fasule soje (e bardhë): 1.2 Fara të tjera dhe materiale bimore: 3.0 ^{a)} Të gjitha proceset e fraksionimit, me përjashtim të degomimit ^{b)} : 1.5 Degomimi: 4.0

^{a)} Vlerat kufi për emetimet totale të NMVOC nga instalimet që trajtojnë vetëm një lloj fare apo materiali tjetër bimor do të përcaktohen rast pas rasti nga autoritetet kompetente në bazë të teknologjive më të mira në dispozicion.

^{b)} Heqja e gomës nga vaji.

20. Refinimi i automjeteve

TABELA 14
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA REFINIMI I AUTOMJETEVE

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mgC/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-s (% e inputit të tretësve)
Instalime të reja dhe ekzistuese	> 0,5	50 ^{a)}	25

^{a)} Pajtueshmëria me vlerat kufitare do të provohet me matje mesatare për 15 minuta.

21. Mbushja e sipërfaqeve prej druri

TABELA 15
VLERAT KUFË PËR EMETIMET E NMVOC TË ÇLIRUARA NGA MBUSHJA E SIPËRFAQEVE PREJ DRURI

Kapaciteti, teknika, specifikime të tjera	Vlera e pragut për konsumin e tretësve (Mg/vit)	Vlera kufi (mgC/Nm ³)	Vlera kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC (% e inputit të tretësve)
Instalime të reja dhe ekzistuese	> 25	100 a/ ^{b)}	45 ^{b)}

a) Nuk zbatohet për mbushjen me katran.

b) Mund të aplikohet një vlerë kufi totale prej 11 kg tretës/m³ dru i trajtuar në vend të përdorimit të përqendrimit kufi të gazit të mbetur dhe vlerës kufi për emetimet e rrjedhjeve të NMVOC.

B. Kanadaja

22. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme (VOC) nga burimet e reja të palëvizshme në kategoritë e mëposhtme të burimit të palëvizshëm do të përcaktohen në bazë të informacionit në dispozicion për kontrollin e teknologjisë dhe niveleve, duke përfshirë vlerat kufi të aplikuara në vendet e tjera dhe dokumentet në vijim:

a) Këshilli i Ministrave Kanadez të Mjedisit (CCME). Kodi i mjedisit i praktikave për reduktimin e emetimeve të tretësve nga qendrat e pastrimit kimik. Dhjetor 1992. PN1053;

b) CCME. Udhëzim i mjedisit për kontrollin e proceseve të emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme nga operimet e kimikateve të reja organike. Shtator 1993. PN1108;

c) CCME. Kodi i mjedisit për praktikën në matjen dhe kontrollin e emetimeve të rrjedhjeve të VOC nga rrjedhjet në pajisje. Tetor 1993. PN1106;

d) CCME. Një program për zvogëlimin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme me 40 për qind nga adezivët dhe ngjitësit. Mars 1994. PN1116;

e) CCME. Një plan për zvogëlimin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme me 20 për qind nga veshjet e sipërfaqeve të konsumit. Mars 1994. PN1114;

f) CCME. Udhëzime mjedisore për kontrollin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme nga serbatorët tokësorë të ruajtjes. Qershor 1995. PN1180;

g) CCME. Kodi i mjedisit për praktikën e rekuperimit të avujve gjatë furnizimit të automjeteve në pikat e furnizimit dhe në qendra të tjera të shpërndarjes së lëndës djegëse (faza II). Prill 1995. PN1184;

h) CCME. Kodi i mjedisit për praktikën e reduktimit të emetimeve të tretësve nga qendrat tregtare dhe industriale të sgrasatimit. Qershor 1995. PN1182;

i) CCME. Standardet dhe udhëzuesit e burimeve të reja të performancës për reduktimin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme nga qendrat e veshjes të prodhuesve kanadezë të pajisjeve automobilistike origjinale (OEM). Gusht 1995. PN1234;

j) CCME. Udhëzues i mjedisit për reduktimin e emetimeve të komponimeve organike të paqëndrueshme nga industria e përpunimit të plastikës. Korrik 1997. PN1276; dhe

k) CCME. Standardet kombëtare për përmbajtjen e komponimeve organike të paqëndrueshme të Kanadasë në produktet e veshjes sipërfaqësore tregtare/industriale – refinimet e automobive. Gusht 1997. PN1288.

C. Shtetet e Bashkuara të Amerikës

23. Vlerat kufi për kontrollin e emetimeve të VOC nga burimet e reja të palëvizshme në kategoritë e burimeve të palëvizshme janë përcaktuar në dokumentet në vijim:

a) Enët e ruajtjes për lëngjet e benzinës - Kodi 40 i rregullores federale (CFR) pjesa 60, nënpjesa K, dhe nënpjesa Ka;

b) Enët e ruajtjes për lëngjet organike të paqëndrueshme - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa Kb;

c) Rafineritë e naftës- CFR 40, pjesa 60, nënpjesa J;

d) Veshje sipërfaqësore të mobiljeve metalike - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa EE;

e) Veshje sipërfaqësore për automobila dhe kamionë të lehtë - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa MM;

f) Printimi i botimeve të rotogravurave - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa QQ;

g) Operimet me shiritat me ndjeshmëri ndaj presionit dhe veshjet me etiketë sipërfaqësore - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa RR;

h) Aplikimet e mëdha, veshjet sipërfaqësore të spiraleve metalike dhe veshjet e konservave të pijeve - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa SS, nënpjesa TT dhe nënpjesa WW;

i) Termialet e gazolinës në masë- CFR 40, pjesa 60, nënpjesa XX;

- j) Prodhimi industrial i rrotave prej gome-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa BBB;
- k) Prodhim industrial i polimereve-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa DDD;
- l) Vinili fleksibël dhe veshje uretani dhe printime-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa FFF;
- m) Rrjedhjet në pajisjet e rafinerisë së naftës dhe sistemet e ujërave të ndotura - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa GGG dhe nënpjesa QQQ;
- n) Prodhimi i fibrave sintetike-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa HHH;
- o) Pastruesit kimikë të benzinës-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa JJJ;
- p) Impiantet tokësore të përpunimit të gazit natyror-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa KKK;
- q) Rrjedhjet në pajisjet SOCMI, njësitë e oksidimit të ajrit, operimet e distilimit dhe proceset e reaktorëve - CFR 40, pjesa 60, nënpjesa VV, nënpjesa III, nënpjesa NNN dhe nënpjesa RRR;
- r) Veshjet e shiritave magnetikë-40 CFR pjesa 60, nënpjesa SSS;
- s) Veshjet industriale sipërfaqësore-40 CFR pjesa 60, nënpjesa TTT; dhe
- t) Veshjet me polimere të pajisjeve mbështetëse të substrateve-CFR 40, pjesa 60, nënpjesa VVV.

SHTOJCA I PLANI MENAXHUES I TRETËSVE

Hyrje

1. Kjo shtojcë e aneksit mbi vlerat kufi për emetimet e komponimeve organike të paqëndrueshme jometan (NMVOC) nga burimet e palëvizshme siguron udhëzime për kryerjen e një plani menaxhues për tretësit. Ajo identifikon parimet që do të zbatohen (paragrafi 2), siguron një strukturë për bilancin e masës (paragrafi 3) dhe siguron treguesit për verifikimin e kërkesave të përputhshmërisë (paragrafi 4).

Parimet

2. Plan i menaxhimit të tretësve shërben për qëllimet e mëposhtme:

- a) Verifikimi i pajtueshmërisë, siç përcaktohet në aneks; dhe
- b) Identifikimi i opsioneve të reduktimit në të ardhmen.

Përkufizimet

3. Përkufizimet në vijim ofrojnë një strukturë për ushtrimin e bilancit të masës:

a) Inputet e tretësve organikë:

11. Sasia e tretësit organik ose sasia e tyre në preparatet e gatshme të cilat janë përdorur si inpute në proces në kuadrin kohor gjatë të cilit është llogaritur bilanci i masës.

12. Sasia e tretësit organik ose sasia e tyre në preparatet e rikuperuara dhe të ripërdorura si inpute në proces. (Tretësi i ricikluar llogaritet sa herë që ai përdoret për të kryer aktivitetin.)

b) Prodhimet e tretësve organikë

O1. Emetimet e NMVOC në gazrat e mbetura.

O2. Tretësit organikë të humbur në ujë, nëse është e përshtatshme, duke marrë në konsideratë trajtimin e ujërave të mbetjeve kur llogaritet O5.

O3. Sasia e tretësve organikë që mbeten si ndotës ose mbetje në prodhimin e produkteve nga procesi.

O4. Emetimet e pakapura të tretësve organikë në ajër. Kjo përfshin ventilimin e përgjithshëm të dhomave, ku ajri lëshohet në mjedisin e jashtëm nëpërmjet dritareve, dyerve, daljeve dhe daljeve të ngjashme.

O5. Tretësit organikë dhe/ose komponimet organike që humbin për shkak të reaksioneve kimike ose fizike (duke përfshirë, për shembull, ato që janë shkatërruar, p.sh. me djegie ose trajtime të tjera të gazit të mbetur ose ujërave të mbetura, ose të kapur p.sh. me thithje, për aq kohë sa ato nuk janë përfshirë në O6, O7 ose O8).

O6. Tretësit organikë që ndodhen në mbetjet e grumbulluara.

O7. Tretësit organikë ose tretësit organikë që ndodhen në preparatet, të cilët janë shitur ose janë destinuar për shitje si produkte tregtare të vlefshme.

O8. Tretësit organikë që ndodhen në preparatet e rikuperuara për ripërdorim por jo si inpute në proces, për aq kohë sa ato nuk janë përfshirë në O7.

O9. Tretësit organikë të çliruar në mënyra të tjera.

Udhëzime për përdorimin e planit të menaxhimit të tretësve për verifikimin e përputhshmërisë

4. Përdorimi i planit të menaxhimit të tretësve do të përcaktohet nga kërkesa e veçantë e cila do të verifikohet, si vijon:

a) Verifikimi i pajtueshmërisë me opsionin për reduktimin e përmendur në paragrafin 6 (a) të aneksit, me vlerën kufi totale të shprehur në emetimet e tretësit për njësi të produktit, ose siç shprehet ndryshe në aneks.

i) Për të gjitha aktivitetet që përdorin opsionin e reduktimit të përmendur në paragrafin 6 (a) të aneksit, plani i menaxhimit të tretësve do të vihet në zbatim çdo vit për të përcaktuar konsumin. Konsumi mund të llogaritet me anë të ekuacionit të mëposhtëm:

$$C = I1 - O8$$

Një ushtrim paralel duhet të ndërmerret për të përcaktuar lëndët e ngurta të përdorura në veshjet në shtresë, në mënyrë që të përftohet emetimi vjetor referues dhe emetimi i synuar për çdo vit;

ii) Për vlerësimin e pajtueshmërisë me vlerën kufi totale të shprehur në emetimet e tretësit për njësi produkti ose siç shprehet ndryshe në aneks, plani i menaxhimit të tretësve do të zbatohet çdo vit për të përcaktuar emetimet e NMVOC. Emetimet e NMVOC mund të llogariten me anë të ekuacionit të mëposhtëm:

$$E = F + O1$$

Ku F është emetimi i rrjedhjeve të NMVOC, siç përcaktohet në nënparagrafin (b) (i) më poshtë. Shifra e emetimit do të ndahet sipas parametrit përkatës të produktit;

b) Përcaktimi i emetimit të rrjedhjeve të NMVOC për ta krahasuar me vlerat e emetimit të rrjedhjeve në aneks:

i) Metodologjia: Emetimet e rrjedhjeve të NMVOC mund të llogariten me anë të ekuacionit të mëposhtëm:

$$F = I1 - O1 - O5 - O6 - O7 - O8$$

ose

$$F = O2 + O3 + O4 + O9$$

Kjo sasi mund të përcaktohet me matje direkte të sasive. Si alternativë, mund të kryhen llogaritje të barasvlefshme me mënyra të tjera, për shembull duke përdorur efikasitetin e sistemit të kapjes të procesit.

Vlera e emetimit të rrjedhjeve është shprehur si përqindje e inputit, e cila mund të llogaritet me anë të ekuacionit të mëposhtëm:

$$I = I1 + I2$$

ii) Frekuenca: Emetimet e rrjedhjeve të NMVOC-s mund të përcaktohen nga një seri e shkurtër por e plotë matjesh. Kjo nuk është e nevojshme të rikryhet deri në modifikimin e pajisjes.

SHTOJCA II SKEMA E REDUKTIMIT

Parimet

1. Qëllimi i skemës së reduktimit është që t'i lejojë operatorit mundësinë për të arritur me metoda të tjera zvogëlimin e emetimit në vlera ekuivalente me ato që do të arrihen nëse aplikohen vlerat kufi. Për këtë qëllim operatori mund të përdorë çdo skemë reduktimi të projektuar veçanërisht për instalimin e tij, me kusht që të arrihet një reduktim ekuivalent i emetimit. Palët duhet të raportojnë për progresin në arritjen e të njëjtit reduktim të emetimit, duke përfshirë edhe përvojën në lidhje me zbatimin e skemës së reduktimit.

Praktika

2. Nëse aplikohen veshje, llaqe, adezivë ose ngjyra, mund të përdoret skema e mëposhtme. Kur kjo është e papërshtatshme, autoriteti kompetent mund të lejojë një operator të aplikojë ndonjë skemë tjetër alternative, e cila plotëson në mënyrë të kënaqshme parimet e përshkruara këtu. Projekti i skemës merr në konsideratë faktet e mëposhtme:

a) Kur zëvendësuesit që përmbajnë pak ose aspak tretës janë ende në fazën e zhvillimit, operatorit duhet t'i jepet një zgjatje kohore për zbatimin e planeve të tij të reduktimit të emetimit;

b) Pika e referimit për zvogëlimin e emetimit duhet të korrespondojë sa më afër të jetë e mundur me emetimet që do të kishin rezultuar pa pasur asnjë veprim zvogëlimi.

3. Skema në vijim do të operojë për instalimet për të cilat përmbajtja e ngurtë e produktit mund të supozohet konstante dhe mund të përdoret për të përcaktuar pikën e referimit për zvogëlimin e emetimit:

a) Operatori do të parashikojë një plan për reduktimin e emetimit i cili përfshin në mënyrë të veçantë zvogëlimin e përmbajtjes mesatare totale të tretësit në input dhe/ose rritjen e efikasitetit të përdorimit të lëndëve të ngurta për të arritur nga instalimi një reduktim total në një përqindje të caktuar të emetimeve referuese vjetore, i quajtur emetimi i synuar. Kjo duhet të bëhet në afatin e mëposhtëm:

Periudha kohore		Maksimumi i lejuar i emetimeve totale vjetore
Instalime të reja	Instalime ekzistuese	
31.10.2001	31.10.2005	Emetimi i synuar x 1,5
31.10.2004	31.10.2007	Emetimi i synuar

b) Emetimi referues vjetor është llogaritur si vijon:

i) Përcaktohet masa totale e materialeve të ngurta në sasinë e veshjes dhe/ose bojës, llakut ose adezivëve të konsumuar në një vit. Materialet e ngurta janë të gjitha materialet në veshje, ngjyra, llaqe dhe ngjitëse që bëhen të ngurtë sapo uji ose komponimet organike të paqëndrueshme të avullohen;

ii) Emetimet vjetore referuese janë llogaritur duke shumëzuar masën e përcaktuar si në nënparagrafin (i) me faktorin e përshtatshëm të renditur në tabelën e mëposhtme. Autoritetet kompetente mund të përshtatin këta faktorë për instalimet individuale për të pasqyruar të dokumentuar efikasitetin e rritur në përdorimin e materialeve të ngurta.

Veprimtaria (aktiviteti)	Faktori i shumëzimit për përdorim në nënparagrafin (b) (ii)
Printimi i rotogravurave, printimi me fleksografi; laminimi si pjesë e një aktiviteti të printimit, printimi, lustrim si pjesë e një aktiviteti të printimit); veshje druri, veshje e tekstileve, pëlhurë, film apo letër, veshje adezive	4
Veshje spirale; refinimi i automjeteve	3
Veshje në kontakt me ushqimin; veshje për pajisje ajrore	2.33
Veshje të tjera dhe printim me ekran rrotullues	1.5

iii) Emetimi i synuar është i barabartë me emetimin vjetor referues shumëzuar me një përqindje të barabartë me:

- (Vlerën e emetimit të rrjedhjes + 15), për instalimet në sektorët e mëposhtëm;
- Veshjen e automjeteve (konsumi i tretësit <15 Mg / vit) dhe refinimi i automjeteve;
- Veshjen e metalit, plastikës, tekstileve, pëlhurës, filmit dhe letrës (konsumi i tretësit në intervalin 5 dhe 15 Mg/vit);

- Veshje e sipërfaqeve prej druri (konsumi i tretësit në intervalin 15 dhe 25 Mg/vit);
- (Vlera e emetimit të rrjedhjes + 5) për të gjitha instalimet e tjera;
- iv) Pajtueshmëria është arritur nëse emetimi aktual i tretësve i përcaktuar në planin e menaxhimit të tretësve është më pak ose i barabartë me emetimin e synuar.

ANEKSI VII

AFATET KOHORE SIPAS NENIT 3

1. Afatet kohore për zbatimin e vlerave kufi të përmendura në nenin 3, paragrafët 2 dhe 3, do të jenë:

- a) Për burimet e reja të palëvizshme, një vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokollit për palën në fjalë; dhe
- b) Për burimet e palëvizshme ekzistuese:
 - i) Në rast të një pale që nuk është një vend me ekonomi në tranzicion, një vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokollit ose 31 dhjetor 2007, cilado që është më e vona; dhe
 - ii) Në rast të një pale që është një vend me ekonomi në tranzicion, tetë vjet pas hyrjes në fuqi të këtij protokollit.

2. Afatet kohore për zbatimin e vlerave kufi për lëndët djegëse dhe burimet e reja të lëvizshme të përmendura në nenin 3, paragrafi 5, dhe vlerat kufi për lëndët djegëse të gazta të përmendura në aneksin IV, tabela 2, do të jenë:

- i) Në rast të një Pale që nuk është një vend me ekonomi në tranzicion, data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit ose datat e shoqëruara me masat e përcaktuara në aneksin VIII dhe me vlerat kufi të përcaktuara në aneksin IV, tabela 2, cilado që është data më e vonë; dhe
- ii) Në rast të një pale që është një vend me ekonomi në tranzicion, pesë vjet pas datës së hyrjes në fuqi të këtij protokollit ose pesë vjet pas datave të shoqëruara me masat e përcaktuara në aneksin VIII dhe me vlerat kufi në aneksin IV, tabela 2, cilado që është më vonë.

Këto afate kohore nuk do të zbatohen për një palë të këtij protokollit, në atë rast kur kjo palë është subjekt i një afati kohor më të shkurtër në lidhje me lëndët djegëse të gazta, në kuadrin e protokollit për pakësimin e mëtejshëm të emetimeve të squfurit.

3. Për qëllim të këtij aneksi, “një vend me ekonomi në tranzicion” do të thotë një palë që me instrumentet e tij të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit ka bërë një deklaratë që ai dëshiron të trajtohet si vend me ekonomi në tranzicion, për qëllime të paragrafëve 1 dhe/ose 2 të këtij aneksi.

ANEKSI VIII

VLERAT KUFI PËR LËNDËT DJEGËSE DHE BURIMET E REJA TË LËVIZSHME

Hyrje

1. Seksioni A zbatohet për të gjitha palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës, seksioni B zbatohet për Kanadanë dhe seksioni C zbatohet për Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

2. Aneksi përmban vlerat kufi për NO_x, të shprehura si vlera ekuivalente të dyoksidit të azotit (NO₂), dhe për hidrokarburet, shumica e të cilave janë komponime organike të paqëndrueshme, si dhe specifikimet mjedisore për lëndët djegëse që tregtohen për automjetet.

3. Afatet kohore për zbatimin e vlerave kufi të këtij aneksi janë dhënë në aneksin VII.

A. Palët përveç Kanadasë dhe Shteteve të Bashkuara të Amerikës

Makinat e pasagjerëve dhe automjetet e lehta

4. Vlerat kufi për automjetet me fuqi drejtuese me të paktën katër rrota dhe që përdoren për transportin e udhëtarëve (kategoria M) dhe mallrave (kategoria N) janë dhënë në tabelën 1.

Automjetet e rënda

5. Vlerat kufi për motorët e automjeteve të rënda janë dhënë në tabelat 2 dhe 3, në varësi të procedurave të zbatuara për testimet.

Motoçikleta dhe motoçikleta të vogla

6. Vlerat kufi për motoçikleta dhe motoçikleta të vogla janë dhënë në tabelën 6 dhe në tabelën 7.

Automjetet dhe makinat jorrugore

7. Vlerat kufi për traktorët bujqësorë dhe pyjorë dhe për motorët e automjeteve/makinave të tjera jo rrugore janë renditur në tabelat 4 dhe 5. Faza I (tabela 4) bazohet në rregulloren ECE 96, “Dispozita uniformë në lidhje me miratimin e motorëve me ndezje me kompresim - (CI) që duhet të instalohen në traktorë bujqësorë dhe pyjorë në lidhje me emetimet e ndotësve nga motorët”.

Cilësia e lëndës djegëse

8. Specifikimet mjedisore të cilësisë për benzinën dhe dizelin janë dhënë në tabelat 8-11.

TABELA 1
VLERAT KUFI PËR MAKINAT E PASAGJERËVE DHE AUTOMJETET E LEHTA

			Masa referuese (RW) (Kg)	Vlerat kufi									
				Monoksid karboni		Hidrokarbure		Oksidet e azotit		Hidrokarburet dhe oksidet e azotit të kombinuar		Grimcat ^{a)}	
				L1 (g/km)		L2 (g/km)		L3 (g/km)		L2 +L3 (g/km)		L4(g/km)	
Kategoria		Klasa	Për t'u zbatuar nga ^{b)}		Benzinë	Dizel	Benzinë	Dizel	Benzinë	Dizel	Benzinë	Dizel	Dizel
A	M ^{c)}		1.1.2001	E gjitha ^{d)}	2.3	0.64	0.20	-	0.15	0.50	-	0.56	0.05
	N1 ^{d)}	I	1.1.2001 ^{e)}	RW 1305	2.3	0.64	0.20	-	0.15	0.50	-	0.56	0.05
		II	1.1.2002	1305<RW 1760	4.17	0.80	0.25	-	0.18	0.65	-	0.72	0.07
		III	1.1.2002	1760<RW	5.22	0.95	0.29	-	0.21	0.78	-	0.86	0.10
B	M ^{c)}		1.1.2006	gjitha	1.0	0.50	0.10	-	0.08	0.25	-	0.30	0.025
	N1 ^{d)}	I	1.1.2006 ^{f)}	RW 1305	1.0	0.50	0.10	-	0.08	0.25	-	0.30	0.025
		II	1.1.2007	1305<RW 1760	1.81	0.63	0.13	-	0.10	0.33	-	0.39	0.04
		III	1.1.2007	1760<RW	2.27	0.74	0.16	-	0.11	0.39	-	0.46	0.06

^{a)} Për motorët me ndezje me kompresion.

^{b)} Regjistrimi, shitja ose hyrja në shërbim e automjeteve të reja që nuk janë në përputhje me vlerat përkatëse kufi do të refuzohen që nga datat e dhëna në këtë kolonë dhe miratimi nuk mund të jepet 12 muaj para këtyre datave.

^{c)} Përveç automjeteve masa maksimale e të cilëve i tejkalon 2,500 kg.

^{d)} Dhe automjetet e kategorisë M të përcaktuara në shënimin c.

^{e)} 1.1.2002 për automjetet e kategorisë M të përcaktuara në shënimin c.

^{f)} 1.1.2007 për automjetet e kategorisë M të përcaktuara në shënimin c.

^{g)} Deri më 1 janar 2003, automjetet në këtë kategori që përputhen me motorët me ndezje me kompresion e që janë automjete jorrugore dhe automjete me një masë maksimale prej më shumë se 2,000 kg, të cilët janë projektuar për të mbartur më shumë se gjashtë pasagjerë, duke përfshirë edhe shoferin, do të konsiderohen si automjete në kategorinë N1, klasa III, radha A.

TABELA 2
VLERAT KUFË PËR AUTOMJETET E RËNDA – TESTET CIKLI EUROPIAN NË
GJENDJE TË QËNDRUESHME (ESC) DHE TESTET EUROPIANE PËR REAGIMIN
NDAJ NGARKESAVE – (ELR)

Radha	Për t'u zbatuar nga ^{a)}	Monoksid karboni (g/kWh)	Hidrokarbure (g/kWh)	Oksidet e azotit (g/kWh)	Grimcat (g/kWh)	Tymi (m-1)
A	1.10.2001	2.1	0.66	5.0	0.10/0.13 ^{b)}	0,8
B1	1.10.2006	1.5	0.46	3.5	0.02	0,5
B2	1.10.2009	1.5	0.46	2.0	0.02	0,5

^{a)} Duke filluar nga afatet e dhëna dhe me përjashtim të automjeteve dhe motorëve të destinuar për eksport në vendet që nuk janë palë në këtë protokoll dhe për zëvendësimin e motorëve për automjetet në përdorim, palët do të ndalojnë regjistrimin, shitjen, hyrjen në shërbim ose përdorimin e automjeteve të reja që vihen në lëvizje nga një motor me ndezje me kompresion ose motor me gaz dhe shitjen dhe përdorimin e motorëve të rinj me ndezje me kompresion apo me gaz, nëse emetimet e tyre nuk përputhen me vlerat kufi përkatëse. Duke filluar dymbëdhjetë muaj para këtyre datave, miratimi mund të refuzohet nëse vlerat kufi nuk janë në përputhje me të.

^{b)} Për motorët me një vëllim nën 0.75 dm³ për cilindër dhe një shpejtësi nominale fuqie mbi 3000 rrotullime për minutë.

TABELA 3
VLERAT KUFË PËR AUTOMJETET E RËNDA - TESTI EUROPIAN I CIKLIT
KALIMTAR (ETC) ^{a)}

Stadi	Për t'u aplikuar nga ^{b)}	Monoksid karboni (g/kWh)	Hidrokarbure jo metan (g/kWh)	Metan ^{c)} (g/kWh)	Oksidet e Azotit (g/kWh)	Grimcat ^{d)}
A (2000)	1.10.2001	5.45	0.78	1.6	5.0	0.16/0.21 ^{e)}
B1(2005)	1.10.2006	4.0	0.55	1.1	0.03	3.5
B2(2008)	1.10.2009	4.0	0.55	1.1	0.03	2.0

^{a)} Kushtet për verifikimin e pranueshmërisë së testeve ETC kur maten shkarkimet e motorëve me gaz kundrejt vlerave kufi të zbatueshme në radhën A, do të rishqyrtohen, dhe kur është e nevojshme, do të modifikohen në përputhje me procedurën e përcaktuar në nenin 13 të direktivës 70/156/EEC.

^{b)} Duke filluar nga afatet e dhëna dhe me përjashtim të automjeteve dhe motorëve të destinuar për eksport në vendet që nuk janë palë në këtë protokoll dhe për zëvendësimin e motorëve për automjetet në përdorim, palët do të ndalojnë regjistrimin, shitjen, hyrjen në shërbim ose përdorimin e automjeteve të reja që vihen në lëvizje nga një motor me ndezje me kompresion apo me gaz dhe shitjen dhe përdorimin e motorëve të rinj me ndezje me kompresion apo me gaz, nëse emetimet e tyre nuk përputhen me vlerat kufi përkatëse. Duke filluar dymbëdhjetë muaj para këtyre datave, miratimi mund të refuzohet nëse vlerat kufi nuk janë në përputhje me të.

^{c)} Vetëm për motorët me gaz natyror.

^{d)} Nuk aplikohet për motorët me gaz në stadin A dhe stadin B1 dhe B2.

^{e)} Për motorët me një vëllim nën 0.75 dm³ për cilindër dhe një shpejtësi nominale mbi 3000 rrotullime për minutë.

TABELA 4

VLERAT KUFË (STADI I) PËR MOTORËT DIZEL PËR MAKINA JORRUGORE TË LËVIZSHME (PROCEDURA MATJEJE ISO 8178)

Fuqia neto (P) (KW)	Për t'u aplikuar nga ^{a)}	Monoksid karboni (g/kWh)	Hidrokarbure (g/kWh)	Oksidet e Azotit (g/kWh)	Lënda e grtëmuar (g/kWh)
130 P <560	31.12.1998	5.0	1.3	9.2	0.54
75 P <130	31.12.1998	5.0	1.3	9.2	0.70
37 P <75	31.03.1998	6.5	1.3	9.2	0.85

^{a)} Duke filluar nga data e caktuar dhe me përjashtim të makinerive dhe motorëve të destinuar për eksport në vende që nuk janë palë në këtë protokoll, palët do të lejojnë regjistrimin, kur është e zbatueshme, si dhe daljen në treg të motorëve të rinj, të instaluar ose jo në makineri, vetëm në rast se ato plotësojnë vlerat kufi të përcaktuara në tabelë. Miratimi për një tip ose familje motori do të refuzohet nëse ai nuk i plotëson vlerat kufi, duke filluar nga data 30 qershor 1998.

Shënim.

Këto kufij janë kufijtë jashtë motorit dhe do të arrihen përpara shërbimit të shkarkimit pas trajtimit.

TABELA 5
VLERAT KUFË (STADI II) PËR MOTORËT DIZEL PËR MAKINA JO- RRUGORE TË LËVIZSHME (PROCEDURA E MATJES ISO 8178)

Fuqia neto (P) (KW)	Për t'u aplikuar nga ^{a)}	Monoksid karboni (g/kWh)	Hidrokarbure (g/kWh)	Oksidet e azotit (g/kWh)	Lënda e grtëmuar (g/kWh)
130 P<560	31.12.2001	3.5	1.0	6.0	0.2
75 P <130	31.12. 2002	5.0	1.0	6.0	0.3
37 P <75	31.12. 2003	5.0	1.3	7.0	0.4
18 P <37	31.12. 2000	5.5	1.5	8.0	0.8

^{a)} Duke filluar nga data e dhënë dhe me përjashtim të makinerive dhe motorëve të destinuar për eksport në vende që nuk janë palë në këtë protokoll, palët do të lejojnë regjistrimin, kur është e zbatueshme, si dhe daljen në treg të motorëve të rinj, të instaluar ose jo në makineri, vetëm nëse ata plotësojnë vlerat kufi të përcaktuara në tabelë. Miratimi për një tip ose familje motori do të refuzohet nëse ai nuk i plotëson vlerat kufi, duke filluar dymbëdhjetë muaj para këtyre datave.

TABELA 6
VLERAT KUFË PËR MOTOÇIKLETA DHE AUTOMJETE ME 3 - DHE 4 - RROTA (> 50 CM³; > 45 KM/H) QË DO TË APLIKOHEN MË 17 QERSHOR 1999 ^{a)}

Lloji i motorit	Vlerat kufi
2-kohësh	CO = 8 g/km HC = 4 g/km NOx = 0.1 g/km
4-kohësh	CO = 13 g/km HC = 3 g/km NOx = 0.3 g/km

^{a)} Miratimi do të refuzohet duke filluar nga data e dhënë, nëse emetimet e automjeteve nuk i plotësojnë vlerat kufi.

Shënim.

Për 3 - dhe 4 - rrotëshit, vlerat kufi duhet të shumëzohen me 1.5.

TABELA 7
VLERAT KUFË PËR MOTOÇIKLETA TË VOGLA (50 CM³; < 45 KM/ORË)

Stadi	Për tu zbatuar nga ^{a)}	Vlerat kufi	
		CO (g/km)	HC + NO _x (g/km)
I	17.6.1999	6.0 ^{b)}	3.0 ^{b)}
II	17.6.2002	1.0 ^{c)}	1.2

^{a)} Miratimi do të refuzohet duke filluar nga data e dhënë, nëse emetimet e automjeteve nuk i plotësojnë vlerat kufi.

^{b)} Për 3 - dhe 4 - rrotëshit, shumëzohet me 2.

^{c)} Për 3 - dhe 4 - rrotëshit, 3.5 g/km.

TABELA 8
SPECIFIKIMET MJEDISORE PËR LËNDËT DJEGËSE QË TREGTOHEN PËR
PËRDORIM NË AUTOMJETET E PAJISURA ME MOTORE ME NDEZJE-POZITIVE

Tipi: benzinë

Parametrat	Njësia	Kufijtë ^{a)}		Testi	
		Minimale	Maksimale	Metoda ^{b)}	Data e botimit
Studimi i numrit të oktanit		95	-	EN 25164	1993
Numri i oktanit të Motorit		85	-	EN 25163	1993
Presioni i avujve në ecje, periudhë verore ^{c)}	kPa	-		EN 60 12	1993
Distilimi:					
Avullimi në 100 ° C	% v/v	46	-	EN-ISO 3405	1988
Avullimi në 150 ° C	% v/v	75	-		
Analiza e Hidrokarbureve					
- Olefinat	% v/v	-	18.0 d/	ASTM D1319	1995
- Aromatikët		-	42	ASTM D1319	1995
- Benzoli		-	1	projekti EN 12177	1995
Përmbajtja e Oksigjenit	% m/m	-	2.7	EN 1601	1996
Oksigjenatet:					
- Metanol, duhet të shtohen agjentët stabilizues	% v/v	-	3	EN 1601	1996
- Etanol, agjentët stabilizues mund të jenë të nevojshëm	% v/v	-	5	EN 1601	1996
- Alkool iso-propil	% v/v	-	10	EN 1601	1996
- Alkool tert-butil	% v/v	-	7	EN 1601	1996
- Alkool iso-butil	% v/v	-	10	EN 1601	1996
- Eteret që përmbajnë 5 ose më shumë atome karboni në molekulë	% v/v	-	15	EN 1601	1996
Oksigjenate të tjerë ^{c)}	% v/v	-	10	EN 1601	1996
Përmbajtja e squfurit	mg/kg	-	150	projekti EN-ISO/Dis 14596	1996

^{a)} Vlerat e cituara në specifikime janë “vlerat e vërteta”. Në përcaktimin e vlerave të tyre kufi, janë aplikuar termat e ISO 4259, “Produktet e Benzinës - Përcaktimi dhe zbatimi i të dhënave të saktësisë në lidhje me metodat e testimit “ dhe, në fiksimin e vlerës më të vogël, është marrë në konsideratë një diferencë minimale 2R mbi zero

(R=riprodhueshmëria). Rezultatet e matjeve individuale do të interpretohen në bazë të kritereve të përshkruara në ISO 4259 (botuar në 1995).

^{b)} EN - standard europian; ASTM - Shoqëria Amerikane për Testimin dhe Materialet; DIS - Draft standard ndërkombëtar.

^{c)} Periudha verore do të fillojë jo më vonë se 1 maji dhe nuk do të përfundojë përpara 30 shtatorit. Për shtetet anëtare me kushte arklike, periudha e verës do të fillojë jo më vonë se 1 qershori dhe nuk do të përfundojë përpara 31 gushtit dhe RVP është kufizuar në 70 kPa.

^{d)} Përveç benzinës së rregullt pa plumb (numri minimal i oktanit motorik (MON) 81 dhe numri minimal i oktanit kërkimor (RON) 91), për të cilën përmbajtja maksimale e olefines do të jetë 21% v/v. Këta kufij nuk përjashtojnë prezantimin në treg të një shteti anëtar me një benzinë tjetër pa plumb me numër oktan më të ulët se atë të përcaktuar këtu.

^{e)} Monoalkoole të tjerë me një pikë fundore distilimi jo më të lartë se pika fundore e distilimit e përcaktuar në specifikimet kombëtare ose, kur këto nuk ekzistojnë, në specifikimet industriale për lëndët djegëse motorike.

Shënim.

Palët do të sigurojnë që, jo më vonë se data 1 janar 2000, benzina mund të tregtohet brenda territorit të tyre vetëm nëse është në pajtim me specifikimet mjedisore të përcaktuara në tabelën 8. Kur një palë përcakton se ndalimi i benzinës me përmbajtje të sulfurit që nuk përputhet me specifikimet e përmbajtjes së sulfurit në tabelën 8, por nuk e tejkalon përmbajtjen e tanishme, do të sjellë vështirësi të mëdha për industrinë e saj duke bërë ndryshimet e nevojshme në objektet e tyre prodhuese deri në 1 janar 2000, ajo mund të zgjasë afatin kohor të tregtimit brenda territorit të saj maksimumi deri më 1 janar 2003. Në këtë rast pala do të përcaktojë, në një deklaratë që do të depozitohet së bashku me instrumentet e saj të ratifikimit, pranimin, miratimit ose aderimit, që ajo synon të zgjasë periudhën e kohës dhe do të paraqesë informacion me shkrim në organin ekzekutiv me arsyet në lidhje me këtë.

TABELA 9
SPECIFIKIMET MJEDISORE MBI LËNDËT DJEGËSE PËR TREGTIM QË DO TË
PËRDOREN NË AUTOMJETET E PAJISURA ME MOTORË ME NDEZJE ME
KOMPRESION

Tipi: lëndë djegëse dizel

Parametrat	Njësia	Kufijtë ^{a)}		Testimi	
		Minimale	Maksimale	Metoda ^{b)}	Data e botimit
Numri i Cetanit		51	-	EN-ISO 5165	1992
Densiteti në 15°C	kg/m ³	-	845	EN-ISO 3675	1995
Pika e distilimit: 95%	° C	-	360	EN-ISO 3405	1988
Hidrokarbure aromatike policiklike	% m/m	-	11	IP 391	1995
Përmbajtja e sulfurit	mg/kg	-	350	Projekti EN-ISO/DIS 14596	1996

^{a)} Vlerat e cituara në specifikime janë “vlerat e vërteta”. Në përcaktimin e vlerave të tyre kufi janë aplikuar termat e ISO 4259, “Produktet e naftës - Përcaktimi dhe zbatimi i të dhënave të saktësisë në lidhje me metodat e testimit”, dhe në caktimin e vlerës më të vogël është marrë në

konsideratë një diferencë minimale 2R mbi zero (R= riprodhueshmëria). Rezultatet e matjeve individuale do të interpretohen në bazë të kriterëve të përshkruara në ISO 4259 (botuar në 1995).

^{b)} EN - Standard European; IP - Instituti i Naftës, DIS – Draft standarde ndërkombëtare.

Shënim.

Palët do të sigurojnë, jo më vonë se data 1 janar 2000, lënda djegëse dizel mund të tregtohet brenda territorit të tyre vetëm nëse është në pajtim me specifikimet mjedisore të përcaktuara në tabelën 9. Kur një palë konstaton se ndalimi i lëndës djegëse dizel me përmbajtje sulfuri që nuk pajtohet me specifikimet e përmbajtjes së squfurit në tabelën 9, por nuk e tejkalon përmbajtjen e tanishme, do të krijojë vështirësi të mëdha për industrinë e saj në kryerjen e ndryshimeve të nevojshme në objektet e tyre prodhuese deri në 1 janar 2000, ai mund të zgjasë periudhën e tregtimit brenda territorit të tij deri maksimumi më 1 janar 2003. Në këtë rast pala do të deklarojë, në një deklaratë që do të depozitohet së bashku me instrumentet e saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, që ajo synon të zgjasë periudhën e kohës dhe të paraqesë me shkrim informacion tek organi ekzekutiv me arsyet në lidhje me këtë.

TABELA 10

SPECIFIKIMET MJEDISORE PËR LËNDË DJEGËSE PËR TREGTIM QË DO TË PËRDORET PËR AUTOMJETET E PAJISURA ME MOTORË ME NDEZJE-POZITIVE

Tipi: benzinë

Parametrat	Njësia	Kufijtë ^{a)}		Testimi	
		Minimale	Maksimale	Metoda ^{b)}	Data e botimit
Studimi i numrit të oktanit		95	-	EN 25164	1993
Numri oktan i motorit		85	-	EN 5163	1993
Presioni i avujve në ecje, periudha verore	kPa	-			
Distilimi:					
avullimi në 100°C	% v/v	-	-		
avullimi në 150°C		-	-		
Analizat e Hidrokarbureve:					
- Olefinat	% v/v	-			
- Aromatikët	% v/v	-	35	ASTM D1319	1995
- Benzol	% v/v	-			
Përmbajtja e Oksigjenit	% m/m	-			
Përmbajtja e squfurit	mg/kg	-	50	projekti EN-ISO/ DIS 14596	1996

^{a)} Vlerat e cituara në specifikimet janë “vlera të vërteta”. Në përcaktimin e vlerave të tyre limite janë aplikuar termat e ISO 4259, “Produktet e petrolit - Përcaktimi dhe zbatimi i të dhënave të saktësisë në lidhje me metodat e testimit”, dhe në vendosjen e vlerave minimale, është marrë në konsideratë diferenca minimale 2R mbi vlerën zero (R= riprodhueshmëria). Rezultatet e matjeve individuale do të interpretohen në bazë të kriterëve të përshkruara në ISO 4259 (botuar në 1995).

^{b)} EN - Standard European; ASTM –Shoqëria amerikane për testimin dhe materialet; DIS – Draft Standard ndërkombëtar.

Shënim.

Palët do të sigurojnë që, jo më vonë se data 1 janar 2005, benzina mund të tregtohet brenda territorit të tyre vetëm nëse është në pajtim me specifikimet mjedisore të përcaktuara në tabelën 10. Kur një palë përcakton se ndalimi i benzinës me përmbajtje squfuri që nuk është në pajtim me specifikimet për përmbajtjen e squfurit në tabelën 10, por pajtohet me tabelën 8, do të krijojë

vështirësi të mëdha për industrinë e saj duke bërë ndryshimet e nevojshme në objektet e tyre prodhuese më 1 janar 2005, mund të zgjasë periudhën e kohës së tregtimit brenda territorit të saj maksimumi deri më 1 janar 2007. Në këtë rast pala do të përcaktojë, në një deklaratë që do të depozitohet së bashku me instrumentet e saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, që ajo synon të zgjasë periudhën e kohës dhe të paraqesë informacion me shkrim pranë organit ekzekutiv me arsyet në lidhje me këtë.

TABELA 11
SPECIFIKIMET MJEDISORE TË LËNDËS DJEGËSE PËR TREGTIM QË DO TË
PËRDORET PËR AUTOMJETET E PAJISURA ME MOTORË ME NDEZJE ME
KOMPRESION

Tipi: lëndë djegëse dizel

Parametrat	Njësia	Kufijtë ^{a)}		Testimi	
		minimale	maksimale	Metoda ^{b)}	Data e botimit
Numri i Cetanit			-		
Densiteti në 15°C	kg/m ³		-		
Pika e distilimit: 95%	°C	-			
Hidrokarbure aromatike policiklike	% m/m	-			
Përmbajtja e squfurit	mg/kg	-	50	projekti EN-ISO/ DIS 14596	1996

^{a)} Vlerat e cituara në specifikime janë “vlerat e vërteta “. Në përcaktimin e vlerave të tyre kufi, janë aplikuar termit e ISO 4259, “Produktet e naftës - Përcaktimi dhe aplikimi i të dhënave të saktësisë në lidhje me metodat e testimit”, dhe në caktimin e një vlere minimale, është marrë në konsideratë një diferencë minimale 2R mbi vlerën zero (R= riprodhueshmëria). Rezultatet e matjeve individuale do të interpretohen në bazë të kriterëve të përshkruara në ISO 4259 (botuar në 1995).

^{b)} EN - Standard Evropian; DIS – Draft Standard ndërkombëtar.

Shënim. Palët do të sigurojnë që, jo më vonë se data 1 janar 2005, lënda djegëse dizel mund të tregtohet brenda territorit të tyre vetëm nëse është në pajtim me specifikimet mjedisore të përcaktuara në tabelën 11. Kur një palë përcakton se ndalimi i lëndës djegëse dizel me përmbajtje sulfuri që nuk është në pajtim me specifikimet e përmbajtjes së squfurit në tabelën 11, por pajtohet me tabelën 9, do të krijojë vështirësi të mëdha për industrinë e saj në kryerjen e ndryshimeve të nevojshme në objektet e tyre prodhuese më 1 janar 2005, ai mund të zgjasë periudhën e tregtimit brenda territorit të tij maksimumi deri më 1 janar 2007. Në këtë rast Pala do të përcaktojë, në një deklaratë, që do të depozitohet së bashku me të instrumentet e saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, që ajo synon të zgjasë periudhën e kohës dhe të paraqesë me shkrim informacionin pranë Organit Ekzekutiv me arsyet në lidhje me këtë.

B. Kanadaja

23. Standardet e reja të emetimeve për automjetet e lehta, kamionë të lehtë, automjete të rëndë, motorë të rëndë dhe motoçikleta: Akti i sigurisë për motorët e automjeteve (dhe legjislacioni pasues), Plani V i rregulloreve të sigurisë për motorët e automjeteve: Emetimet e automjeteve (standard 1100), SOR/97-376, (28 korrik, 1997), i ndryshuar herë pas here.

24. Akti i Kanadasë për mbrojtjen e mjedisit, rregulloret e lëndës djegëse dizel, SOR/97-110 (4 shkurt, 1997, squfuri në lëndët djegëse dizel), i ndryshuar herë pas here.

25. Akti kanadez për mbrojtjen e mjedisit, benzoli në rregulloret e benzinës, SOR/97-493 (6 nëntor, 1997), i ndryshuar herë pas here.

26. Akti kanadez për mbrojtjen e mjedisit, squfuri në rregulloret e benzinës, Gazeta Kanada, Pjesa II, (4 qershor 1999), i ndryshuar herë pas here.

C. Shtetet e Bashkuara të Amerikës

27. Zbatimi i programit të kontrollit për emetimet e burimeve të lëvizshme për automjetet e lehta, kamionët e lehtë, kamionët e rëndë dhe të lëndëve djegëse në masën që kërkohet nga nenet 202 (a), 202 (g) dhe 202 (h) të aktit të ajrit të pastër, i zbatuar nëpërmjet:

- a) Kodi 40 të rregullores federale (CFR) Pjesa 80, nënpjesa D - gazolinë e riformuluar;
- b) CFR 40 pjesa 86, nënpjesa A - dispozita të përgjithshme për rregulloret e emetimeve;
- c) CFR 40 pjesa 80, seksioni 80.29 - Kontrollat dhe ndalimet për cilësinë e lëndës djegëse dizel.

ANEKSI IX

MASAT PËR KONTROLLIN E EMETIMEVE TË AMONIAKUT NGA BURIMET BUJQËSORE

1. Palët që i nënshtrohen detyrimeve në nenin 3, paragrafi 8 (a), do të marrin masat e parashtruara në këtë aneks.

2. Çdo palë do të marrë në konsideratë nevojën për reduktimin e humbjeve nga cikli i azotit në tërësi.

A. Kodi këshillimor për praktika të mira bujqësore

3. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë duhet të krijojë, publikojë dhe shpërndajë një kod këshillimor të praktikës së mirë bujqësore për kontrollin e emetimeve të amoniakut. Kodi do të marrë në konsideratë kushtet specifike brenda territorit të palës dhe do të përfshijë në të dispozita për:

- menaxhimin e azotit, duke marrë parasysh ciklin e azotit në tërësi;
- strategjitë ushqimore të blegtorisë;
- teknikat me emetim të ulët të shpërndarjes së plehut organik;
- sistemet me emetim të ulët të ruajtjes së plehut organik ;
- sistemet me emetim të ulët të strehimit të kafshëve; dhe
- mundësitë për kufizimin e emetimeve të amoniakut nga përdorimi i fertilizuesve mineralë.

Palët duhet t'i japin një titull kodit me qëllim që të shmangin ngatërrimin me kodet e tjerë udhëzues.

B. Urea dhe fertilizuesit karbonate të amonit

4. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë do të ndërmarrë hapa për të mundësuar kufizim të emetimeve të amoniakut nga përdorimi i fertilizuesve të ngurtë me bazë ureje.

5. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë do të ndalojë përdorimin e fertilizuesve karbonate të amonit.

C. Përdorimi i plehut organik

6. Çdo palë duhet të sigurojë që janë zbatuar teknikat e përdorimit të shllameve me emetim të ulët (siç renditen në dokumentin udhëzues V të miratuar nga Organi Ekzekutiv në mbledhjen e tij të shtatëmbëdhjetë (vendimi 1999/1) dhe çdo ndryshim në të) që kanë treguar se është arritur zvogëlimi i emetimeve me të paktën 30% në krahasim me referencën e parashikuar në atë dokument udhëzues, për aq kohë sa pala në fjalë i konsideron ato të zbatueshme, duke marrë në konsideratë tokën lokale dhe kushtet gjeomorfologjike, llojin e shllamit dhe strukturën e fermave. Afati kohor për zbatimin e këtyre masave do të jetë: 31 dhjetor 2009 për palët me ekonomi në tranzicion dhe 31 dhjetor 2007 për palët e tjera.¹⁾

7. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë duhet të sigurojë që plehu organik i ngurtë i shpërndarë në një tokë që do të plugohet, do të përfshihet brenda saj jo

më pak se 24 orë pas shpërndarjes për aq sa e konsideron këtë masë të zbatueshme, duke marrë parasysh tokën lokale dhe kushtet geomorfologjike dhe strukturën e fermës.

D. Ruajtja e plehut organik

8. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë do të përdorë për depo të reja shllami për derra të mëdhenj dhe ferma të shpendëve me 2,000 derra në majmëri ose 750 dosa ose 40,000 shpendë, sistemet e ruajtjes me emetime të ulëta apo teknika që kanë treguar se është arritur zvogëlimi i emetimeve me të paktën 40% ose më shumë krahasuar me atë referues (siç është shënuar në dokumentin udhëzues të përmendur në paragrafin 6), ose të tjera sisteme ose teknika me një efikasitet të barasvlefshëm të provuar.¹⁶

9. Për depo të reja shllami për derra të mëdhenj dhe ferma të shpendëve me 2,000 derra në majmëri ose 750 dosa ose 40,000 shpendë, një palë do të arrijë zvogëlimin e emetimeve me 40% për aq sa pala konsideron se teknika e nevojshme është teknikisht dhe ekonomikisht e zbatueshme.²⁾ Afati kohor i zbatimit të këtyre masave do të jetë: 31 dhjetor 2009 për palët me ekonomi në tranzicion dhe 31 dhjetor 2007 për të gjitha palët e tjera.¹⁷

E. Strehimi i kafshëve

10. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij protokollit, një palë do të përdorë, për strehime të reja kafshësh për derra të mëdhenj dhe ferma shpendësh me 2,000 derra në majmëri ose 750 dosa ose 40,000 shpendë, sistemet e strehimit të cilat kanë treguar reduktime të emetimeve me 20% ose më shumë në krahasim me referimin (siç është renditur në dokumentin udhëzues të përmendur në paragrafin 6), ose sisteme të tjera ose teknika me një efikasitet ekuivalent të provuar.²⁾ Zbatimi mund të jetë i kufizuar për arsye të mirëqenies së kafshëve, për shembull në sistemet me bazë kashte për derrat dhe kafaze zogjsh, si edhe sistemet me hapësira të gjera për shpendët.

¹⁶ Shënime. Kur një palë gjykon që mund të përdoren sisteme ose teknika të tjera me një efikasitet ekuivalent të provuar për ruajtjen e plehut organik dhe të strehimit të kafshëve, në mënyrë që të pajtohet me paragrafët 8 dhe 10, ose kur një palë gjykon që ulja e emetimeve nga magazinat e plehrave organike të kërkuara sipas paragrafit 9 nuk janë teknikisht ose ekonomikisht të mundura, do të raportojë dokumentacionin për këtë qëllim në përputhje me nenin 7, paragrafi 1 (a).

¹⁷ Për qëllim të këtij aneksi, “një vend me ekonomi në tranzicion” do të thotë një palë që me instrumentet e saj të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit ka bërë një deklaratë që ajo dëshiron të trajtohet si një vend me një ekonomi në tranzicion për qëllime të paragrafit 6 dhe/ose 9 të këtij aneksi.

LIGJ
Nr. 162/2014

PËR MBROJTJEN E CILËSISË SË AJRIT NË MJEDIS¹⁸

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim të përmirësojë shëndetin publik dhe të sigurojë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit, nëpërmjet integritetit të çështjes së mbrojtjes së ajrit në politika të tjera, si dhe përcaktimit të kërkesave për pakësimin e shkarkimeve, monitorimin, vlerësimin, planet e cilësisë së ajrit, dhe për bashkëpunimin në nivel ndërkombëtar për këtë qëllim.

Neni 2
Objekti

Objekti i këtij ligji është:

- a) përcaktimi dhe vendosja e vlerave kufi, pragut të alarmit, pragut të informacionit dhe vlerave të synuara për disa lloje ndotësish në ajër, të listuar në aneksin I, bashkëlidhur këtij ligji;
- b) përcaktimi dhe vendosja e objektivave për cilësinë e ajrit në mjedis që synojnë të shmangin, parandalojnë ose pakësojnë efektet e dëmshme në shëndetin publik dhe mjedisin në tërësi;
- c) vlerësimi i cilësisë së ajrit në mjedis, në bazë të metodave dhe kriterëve europiane;
- ç) marrja e informacionit mbi cilësinë e ajrit në mjedis, duke synuar parandalimin e ndotjes së tij dhe pasojave që lidhen me të, monitorimin e tendencave afatgjata, si dhe përmirësimin e tij nëpërmjet masave kombëtare e ndërkombëtare;
- d) bërja e mundshme për publikun e informacionit mbi cilësinë e ajrit në mjedis;
- dh) ruajtja e cilësisë së ajrit në mjedis aty ku kjo është e mirë dhe përmirësimi i saj në raste të tjera, përmes kufizimit të shkarkimeve nga burime të lëvizshme ose jo;
- e) promovimi i bashkëpunimit me vendet e tjera për pakësimin e ndotjes së ajrit.

¹⁸ Ky ligj është përafruar plotësisht me:

Direktivën e Parlamentit Europian dhe Këshillit 2008/50/KE, datë 21 maj 2008, "Për cilësinë e ajrit në mjedis dhe një ajër më të pastër në Europë". Numri Celex 32008 L0050, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 152 datë 11.6.2008.

Direktivën e Parlamentit Europian dhe Këshillit 2004/107/KE, datë 15 dhjetor 2004, "Për arsenikun, kadmiumin, merkurin, nikelin dhe hidrokarburet aromatike policiklike në ajrin e ambientit", e ndryshuar. Numri Celex 32004L0107, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, nr. 23, datë 26.1.2005, faqe 3-16.

Neni 3 Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Ajër i mjedisit” është ajri i jashtëm në troposferë, që përjashton ajrin në vendet e punës, në mjediset e ndërmarrjes dhe/ose biznesit dhe çdo vend tjetër brenda tyre ku punonjësit hyjnë për shkak të punësimit të tyre e ku zbatohen dispozitat për shëndetin dhe sigurinë në punë e ku publiku nuk hyn rregullisht.

2. “Ndotës” është çdo substancë e pranishme në ajrin e mjedisit, që ka mundësi të ketë efekte të dëmshme në shëndetin e njeriut dhe/ose mjedisin në tërësi.

3. “Nivel” është përqendrimi i një ndotësi në ajrin e mjedisit ose depozitimi i tij në sipërfaqe në një kohë të dhënë.

4. “Vlerësim” është çdo metodë e përdorur për matjen, llogaritjen, parashikimin ose çmuarjen e niveleve.

5. “Vlerë kufi” është niveli i caktuar që duhet arritur brenda një periudhe të caktuar dhe që kur është arritur nuk duhet kapërcyer, përtej të cilit përcaktohet dëmtues për shëndetin e njeriut dhe mjedisin. Vlera kufi përcaktohet në bazë të dijeve shkencore, me synim shmangien, parandalimin ose pakësimin e efekteve të dëmshme mbi shëndetin e njeriut dhe/ose mbi mjedisin në tërësi.

6. “Kufiri i tolerancës” është vlera kufi e shprehur në përqindje, e cila mund të kapërcejë një vlerë të caktuar, sipas përcaktimeve në këtë ligj.

7. “Plani i cilësisë së ajrit” është plani që përcakton masat dhe indikatorët e cilësisë së ajrit, që synojnë arritjen e vlerave kufi ose të vlerave të synuara.

8. “Vlera e synuar” është një nivel i caktuar që synon shmangien, parandalimin ose pakësimin e efekteve të dëmshme për shëndetin e njeriut dhe/ose mjedisin në tërësi, për t’u arritur për një periudhë të caktuar kudo që është e mundur.

9. “Pragu i alarmit” është niveli, përtej të cilit një ekspozim i shkurtër i popullsisë në tërësi rrezikon shëndetin publik dhe për të cilin autoritetet kompetente duhet të marrin masa të menjëhershme.

10. “Pragu i informacionit” është niveli, përtej të cilit një ekspozim i shkurtër i grupeve veçanërisht të prekshme të popullsisë rrezikon shëndetin dhe për të cilin nevojitet informacion i menjëhershëm dhe i përshtatshëm.

11. “Kontributi nga burimet natyrore” janë shkarkimet e ndotësve që nuk shkaktohen drejtpërdrejt ose tërthorazi nga aktivitetet e njeriut, përfshirë dukuritë natyrore, si: shpërthimet vullkanike, aktivitetet sizmike, aktivitetet gjeotermike, zjarret e tokave të pakultivuara, dukuritë e erës së fortë, spërkatjet detare, ripezullimi atmosferik, rrezatimi radioaktiv ose nga transporti i lëndës natyrore nga rajonet e thata.

12. “Zonë” është një pjesë e kufizuar e territorit të Republikës së Shqipërisë për qëllime të vlerësimit dhe menaxhimit të cilësisë së ajrit.

13. “Aglomerat” është një zonë me densitet popullsie prej më shumë se 3 000 banorë/km².

14. “Ministër” është ministri përgjegjës për mjedisin.

15. “Ministria” është ministria përgjegjëse për mjedisin.

16. “Publiku” ka të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 10 431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”.

17. “Njësia e qeverisjes vendore” ka të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 8652, datë 31.7.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e pushtetit vendor”.

18. “AKM”, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, ka të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 10 431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”.

19. “ARM”, agjencitë rajonale të mjedisit, kanë të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 10431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”.

20. “ISHMPU”, Inspektorati Shtetëror i Mjedisit, Pyjeve dhe Ujërave, ka të njëjtin kuptim si në ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011, “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

KREU II CILËSIA E AJRIT NË MJEDIS

Neni 4 **Autoritetet kompetente**

Autoritetet kompetente, sipas fushës së përgjegjësisë, janë, përkatësisht:

1. Ministria është autoriteti kompetent:
 - a) për miratimin e sistemit të matjes (metodat, pajisjet, rrjetet dhe laboratorët);
 - b) për bashkërendimin ndërinstitucional të punës për çështje të ndryshme që lidhen me cilësinë e ajrit;
 - c) për bashkëpunimin në nivel ndërkombëtar për çështje të ndryshme që lidhen me cilësinë e ajrit.
2. AKM-ja është autoriteti kompetent:
 - a) për vlerësimin e cilësisë së ajrit në mjedis;
 - b) për sigurimin e saktësisë së matjeve;
 - c) për analizimin e metodave të vlerësimit.
3. Njësitë e qeverisjes vendore janë përgjegjëse për masat që duhen marrë në kuadër të legjislacionit të tyre të posaçëm, të cilat çojnë në ruajtjen ose përmirësimin e cilësisë së ajrit.
4. Ministrinë e linjës janë përgjegjëse për masat që duhen marrë në kuadër të legjislacionit të tyre të posaçëm, të cilat çojnë në ruajtjen ose përmirësimin e cilësisë së ajrit.

Neni 5 **Vlerësimi i cilësisë së ajrit në mjedis për disa ndotës**

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit, miraton vendimin që parashikon rregullat për vlerësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit, në lidhje me ndotësit që listohen në aneksin I, përfshirë detyrimet në lidhje me vlerat kufi, vlerat e synuara, pragun e alarmit, pragun e informacionit dhe nivelet e tyre, si dhe kërkesën për pakësimin e ekspozimit kombëtar ndaj PM_{2,5}.

Neni 6 **Përcaktimi i zonave dhe aglomerateve**

1. Për qëllime të këtij ligji, territori i Republikës së Shqipërisë ndahet në zona dhe aglomerate.
2. Ministri, me propozim të Drejtorit të AKM-së, miraton me urdhër zonat dhe aglomeratet, sipas pikës 1, të këtij neni. Ky urdhër publikohet në Fletoren Zyrtare.
3. Për të gjitha zonat dhe aglomeratet kryhet vlerësimi i cilësisë së ajrit, sipas rregullave për vlerësimin e cilësisë së ajrit në mjedis, të përcaktuara me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas nenit 5, dhe menaxhimi i cilësisë së ajrit, sipas neneve 7 dhe 8 të këtij ligji.

Neni 7 **Planet e cilësisë së ajrit**

1. Plan i cilësisë së ajrit përgatitet dhe zbatohet kur nivelet e dyoksidit të squfurit, dyoksidit të azotit, benzenit, monoksidit të karbonit, plumbit, lëndës së ngurtë pezull ose ozonit në ajrin e mjedisit, kalojnë vlerat kufi apo vlerat e synuara respektive, të përcaktuara sipas nenit 5 të këtij ligji. Gjatë hartimit të planit merret parasysh kufiri përkatës i tolerancës, pavarësisht nëse ka kapërcyer ose jo data e arritjes së vlerës kufi apo vlerës së synuar respektive. Planet e cilësisë së ajrit për kapërcimet e PM₁₀ përgatiten vetëm për ato zona dhe aglomerate ku kapërcimet shkaktohen nga burime të ndryshme nga ato natyrore apo nga hedhja e rërës apo kripës në rrugë gjatë dimrit. Plan i cilësisë së ajrit, përfshin gjithashtu monitorimin e treguesve të ndotjes së ajrit në *hot spot*-et e identifikuar.

2. Kur koha e arritjes së një vlere kufi ka kaluar, plani i cilësisë së ajrit duhet të përcaktojë masat e

nevojshme për të siguruar sa më parë të jetë e mundur përputhshmërinë me vlerën kufi.

3. Plani i cilësisë së ajrit përfshin të paktën informacionin e listuar në seksionin A, të aneksit II, bashkëlidhur këtij ligji.

4. Plani i cilësisë së ajrit mund të përfshijë masa specifike që synojnë mbrojtjen e grupeve të ndjeshme të popullsisë, përfshirë fëmijët.

5. Plani i cilësisë së ajrit mund të përfshijë masa në mbështetje të planeve të veprimit afatshkurtër.

6. Plani i cilësisë së ajrit, sipas rastit, mund të përgatitet si një plan i integruar i cilësisë së ajrit, kur kërkohet të përfshijë më shumë ndotës se ata të përmendur në pikën 1 të këtij neni.

7. Planet e cilësisë së ajrit, kurdo që është e mundur, duhet të jenë në përputhje me planet e tjera ekzistuese lidhur me kufizimin e shkarkimeve në ajër nga impiantet e mëdha me djegie, tavanet kombëtare të shkarkimeve në ajër apo zhurmave në mjedis.

8. Plani i aglomeratit dhe plani i zonës, kur zona është pjesë e një aglomerati ose e një bashkie, përgatitet nga bashkia përkatëse dhe miratohet nga këshilli bashkiak.

9. Kur zona përbëhet nga më shumë se një aglomerat dhe/ose bashki, plani i zonës përgatitet nga bashkitë dhe miratohet nga këshillat bashkiakë përkatës ose miratohet një plan i përbashkët ndërvendor.

10. Plani kombëtar i cilësisë së ajrit miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e përbashkët të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe të ministrit përgjegjës për shëndetësinë, menjëherë pas fillimit të efekteve juridike të këtij ligji, rishikohet çdo 6 vjet dhe ndryshohet kur gjykohet e nevojshme.

11. Ministria dhe/ose bashkia/bashkitë, kur përgatitin planet e cilësisë së ajrit, bashkëpunojnë me ministritë e linjës, AKM-në, ARM-të dhe ISHMPU-në. Ministritë e linjës, AKM-ja, ARM-të dhe ISHMPU-ja sigurojnë të gjithë informacionin përkatës që disponojnë.

12. Ministria dhe/ose bashkia/bashkitë që propozojnë të përgatitin, të ndryshojnë ose të rishikojnë një plan të cilësisë së ajrit duhet të dërgojnë projektin e planit në AKM dhe në ministritë përkatëse për komente, të cilat do të merren në konsideratë për përmirësimin e tij. Konsiderohet se nuk ka komente, nëse ato nuk dërgohen brenda 30 ditëve pune nga data e marrjes së kërkesës.

Neni 8

Planet e veprimit afatshkurtër

1. Autoritetet e përmendura në pikat 8, 9 dhe 10, të nenit 7, të këtij ligji, duhet të përgatitin dhe të zbatojnë planin e veprimit afatshkurtër në çdo rast kur në ndonjë zonë ose aglomerat ekziston rreziku që nivelet e ndotësve të kapërcejnë një apo më shumë nga pragjet e alarmit, të përcaktuar sipas vendimit të referuar në nenin 5 të këtij ligji.

2. Plani i veprimit afatshkurtër duhet të përcaktojë masat që do të merren në periudhën afatshkurtër për pakësimin e rrezikut të kapërcimit të prageve të alarmit dhe, në rast se ato janë kapërcyer, për shkurtimin e kohëzgjatjes së një incidenti të tillë.

3. Bashkia/bashkitë përgatit/përgatitin dhe zbaton/zbatojnë një plan veprimi afatshkurtër për një zonë apo aglomerat kur ka rrezik të kapërcehet pragu i alarmit për ozonin, sipas përcaktimit me vendim të Këshillit të Ministrave, referuar në nenin 5, të këtij ligji, vetëm nëse ato vlerësojnë se duke marrë parasysh kushtet gjeografike, meteorologjike dhe ekonomike të vendit, ka shumë mundësi për reduktimin e rrezikut, kohëzgjatjes apo masës së këtij kapërcimi. Në këto raste planet afatshkurtra mbajnë parasysh edhe kërkesat që lidhen me arsenikun, kadmiumin, nikelin dhe benzo(a)pirenin.

4. Bashkia/bashkitë mund të përgatitë /përgatitin, sipas rastit, plane të veprimit afatshkurtër, kur ekziston rreziku që të kapërcehen një ose më shumë vlera kufi apo vlera të synuara, të përcaktuara me vendim të Këshillit të Ministrave referuar nenit 5 të këtij ligji.

5. Planet e veprimit afatshkurtër, të përmendura në pikat 1, 2, 3 dhe 4, të këtij neni, rast pas rasti, mund të kërkojnë masa efektive për të kontrolluar dhe, kur është e nevojshme, për të pezulluar aktivitetet që kontribuojnë në rrezikun e kapërcimit të vlerave kufi, vlerave të synuara apo të pragut të alarmit përkatës. Ato mund të përfshijnë masa për trafikun e automjeteve, punimet e ndërtimit, anijet

e ankoruara, përdorimin e impianteve apo produkteve industriale dhe atyre të ngrohjes.

6. Planet mund të përfshijnë edhe veprime specifike që synojnë mbrojtjen e grupeve më të prekshme të popullsisë, përfshirë edhe fëmijët.

7. Ministria dhe/ose bashkia/bashkitë që propozojnë të përgatitin, të ndryshojnë ose të rishikojnë një plan veprimi afatshkurtër, sipas pikave 1, 3 e 4, të këtij neni, duhet të dërgojnë projektin e planit në AKM dhe në ministritë përkatëse për komente, të cilat do të merren në konsideratë për përmirësimin e tij. Konsiderohet se nuk ka komente, nëse ato nuk dërgohen brenda 30 ditëve pune nga marrja e kërkesës.

Neni 9

Pjesëmarrja e publikut në përgatitjen e planeve të cilësisë së ajrit dhe planeve të veprimit afatshkurtër

1. Ministria ose bashkia/bashkitë publikojnë projektplanin e cilësisë së ajrit ose planin e veprimit afatshkurtër të ri, të ndryshuar apo të rishikuar, në faqet e tyre elektronike zyrtare, dhe e bëjnë të disponueshëm për komente për publikun.

2. Pas publikimit, sipas pikës 1, të këtij neni, ministria përgjegjëse për mjedisin dhe/ose bashkia/bashkitë duhet:

- a) të informojnë publikun për propozimin dhe çdo informacion përkatës të mëtejshëm;
- b) të informojnë publikun për të drejtën e tij për të marrë pjesë në përgatitjen e planit;
- c) të përcaktojnë metodat, sipas të cilave publiku mund të marrë pjesë në këshillim;
- ç) të përcaktojnë kohën e arsyeshme për këshillim;
- d) të përcaktojnë adresën ku duhet të dërgohen komentet;
- dh) të informojnë rreth përmbajtjes së planit.

3. Ministria dhe/ose bashkia/bashkitë, gjatë përgatitjes së planit, marrin parasysh rezultatet e konsultimit, sipas pikës 1 të këtij neni.

4. Këshilli i Ministrave dhe këshillat bashkiakë miratojnë planin kombëtar ose planin e zonës apo aglomeratit pasi sigurohen se pjesëmarrja e publikut dhe këshillimi me të janë kryer në përputhje me këtë ligj dhe legjislacionin e posaçëm.

5. Plani, pasi miratohet, publikohet në faqet elektronike zyrtare të ministrisë dhe/ose bashkisë/bashkive.

Neni 10

Informimi i publikut për cilësinë e ajrit

1. Ministria duhet të bëjë rregullisht të disponueshëm për publikun dhe organizatat e interesuara informacionin e mëposhtëm:

- a) për cilësinë e ajrit në mjedis sipas kërkesave të përmendura në aneksin III, bashkëlidhur këtij ligji;
- b) për çdo shtyrje afati për përputhshmërinë me vlerat kufi për dyoksidin e azotit apo benzenin, sipas kërkesave të vendimit të Këshillit të Ministrave referuar në nenin 5 të këtij ligji;
- c) për çdo përjashtim nga afatet për përputhshmërinë me vlerat kufi për PM10, sipas kërkesave të vendimit të Këshillit të Ministrave, referuar në nenin 5 të këtij ligji;
- ç) për planet e cilësisë së ajrit;
- d) për planet e veprimit afatshkurtër (përfshirë, sipas rastit, fizibilitetin, përmbajtjen dhe zbatimin e tyre);
- dh) çdo kapërcim të secilës vlerë të synuar gjatë vitit, arsyet përkatëse dhe zonën ku ai ka ndodhur;
- e) raportet vjetore për të gjithë ndotësit e përmendur në aneksin I, bashkëlidhur këtij ligji, të hartuar sipas kërkesave të nenit 11 të tij;
- ë) një vlerësim të shkurtër për vlerat e synuara dhe efektet në shëndet dhe në mjedis.

2. Informacioni i përmendur në pikën 1, të këtij neni, duhet të jetë:

- a) falas;

b) i qartë dhe i kuptueshëm;
c) i disponueshëm në kohën e duhur;
ç) i disponueshëm nëpërmjet çdo lloj medieje lehtësisht të aksesueshme, përfshirë shtypin, internetin ose mjet tjetër të përshtatshëm telekomunikimi.

3. Organizatat e interesuara përfshijnë, në veçanti:

- a) organizatat mjedisore;
- b) organizatat e konsumatorëve;
- c) organizatat që përfaqësojnë interesat e grupeve më të prekura të popullsisë;
- ç) organet e tjera të kujdesit shëndetësor; dhe
- d) industrinë përkatëse, tregtarët, shoqëritë tregtare dhe ente të tjera juridike.

Neni 11

Raportet vjetore të vlerësimit të cilësisë së ajrit në mjedis

1. Raporti vjetor i vlerësimit të cilësisë së ajrit në mjedis për ndotësit e referuar në aneksin I, bashkëlidhur këtij ligji, përgatitet nga AKM-ja, sipas kërkesave të vendimit të referuar në nenin 5 të këtij ligji.

2. Të dhëna të tilla duhet të përfshijnë, për periudhën mesatare përkatëse:

a) informacion të detajuar për të gjitha rastet, kur nivelet e ndotësve kanë kapërcyer vlerat kufi dhe, sipas rastit, atë plus marzhin e tolerancës;

b) informacion të detajuar për të gjitha rastet, kur nivelet e ndotësve kanë kapërcyer vlerat e synuara ose nivelet kritike;

c) informacion të detajuar për të gjitha rastet, kur nivelet e ndotësve kanë kapërcyer objektivat afatgjatë;

ç) informacion të detajuar për të gjitha rastet, kur nivelet e ndotësve kanë kapërcyer pragjet e informacionit;

d) informacion të detajuar për të gjitha rastet, kur nivelet e ndotësve kanë kapërcyer pragjet e alarmit;

dh) një vlerësim përmblendhës të efekteve si rezultat i rasteve të përmendura në shkronjat “a” deri në “d” të kësaj pike;

e) informacioni i kërkuar sipas shkronjave “a” deri në “dh”, të kësaj pike, përfshin edhe:

i) listën e zonave dhe aglomerateve (në raportin e parë) apo ndryshimet që u janë bërë atyre (nga raporti i dytë e në vijim);

ii) listën e zonave dhe aglomerateve ku ka pasur kapërcime;

iii) sipërfaqen e territorit ku ka pasur kapërcime;

iv) vlerat e përqendrimit të ndotësve në këto territore dhe, nëse është e rëndësishme, edhe datat e periudhat kur ato janë konstatuar;

v) arsyet pse ka ndodhur çdo kapërcim dhe burimet që kanë kontribuar;

vi) popullsinë e ekspozuar ndaj këtyre kapërcimeve;

vii) masat e marra për moskapërcimin e vlerave të synuara në përputhje me vendimin e Këshillit të Ministrave, referuar nenit 5 të këtij ligji.

3. Raportet vjetore mund të përfshijnë edhe:

a) një vlerësim të niveleve të vlerësuara për të parë kontributet nga burimet natyrore dhe ripezullimin e lëndës pezull, si rezultat i shtrimit të rrugëve me rërë ose kripë;

b) informacion të mëtejshëm dhe vlerësime për mbrojtjen e pyjeve.

4. Ministri miraton, me udhëzim, formatin që do të përdoret për raportimin vjetor për vlerësimin e cilësisë së ajrit në mjedis, sipas këtij neni.

5. Afati i dorëzimit të këtij raporti është brenda gjashtëmujorit të parë të vitit pasardhës. Raporti i parë përgatitet për vitin kalendarik kur fillon efektet juridike vendimi i Këshillit të Ministrave, referuar në nenin 5 të këtij ligji.

6. Raportet vjetore miratohen me urdhër të ministrit.

KREU III SHKARKIMET NË AJËR

Neni 12

Shkarkimi nga burime të palëvizshme

Kërkesat për pakësimin e shkarkimit në ajër nga burime të palëvizshme, si dhe vlerat kufi të ndotësve për këto burime përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

Neni 13

Shkarkimi nga burimet e lëvizshme

1. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton vendimin për masat që duhet të merren kundër ndotjes së ajrit nga shkarkimet e mjeteve motorike.

2. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton vendimin për masat që duhet të merren kundër shkarkimit të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me djegie të brendshme që instalohen në makineritë e lëvizshme jorrugore.

3. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe të ministrit përgjegjës për transportin, miraton vendimin për masat që duhen marrë për reduktimin e shkarkimeve në ajër të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me ndezje me kompresion dhe ata me ndezje pozitive që djegin gaz natyror apo të lëngshëm për përdorim në automjete.

Neni 14

Pakësimi i shkarkimeve në ajër nga përdorimi i lëndëve djegëse

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit dhe të ministrit përgjegjës për industrinë, miraton:

- a) vendimin për cilësinë e lëndëve djegëse benzinë dhe dizel;
- b) vendimin për cilësinë e disa lëndëve të djegshme, të lëngshme, për përdorim termik, civil e industrial, si dhe për përdorim në mjetet e transportit ujor (detar, lumor dhe liqenor);
- c) vendimin për masat lidhur me sigurimin e informacionit mbi konsumin e lëndës djegëse dhe shkarkimet e CO₂ gjatë marketingut të automjeteve të reja.

Neni 15

Pakësimi i shkarkimeve në ajër nga përbërësit organikë të avullueshëm

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit dhe të ministrit përgjegjës për industrinë, miraton:

- a) vendimin për masat për kufizimin e shkarkimit të përbërësve organikë të avullueshëm nga përdorimi i tretësve organikë në disa aktivitete dhe instalime;
- b) vendimin për masat për kufizimin e përbërësve organikë të avullueshëm nga përdorimi i përbërësve organikë në disa bojëra, llake dhe produkte për lustrimin e automjeteve;
- c) vendimin për masat për kontrollin e shkarkimit të përbërësve organikë të avullueshëm (VOC) që rezulton nga magazinimi i benzinës dhe shpërndarja e saj nga terminalët në pikat e shitjes;
- ç) vendimin për kapjen e avujve të benzinës në fazën e dytë gjatë rimbushjes së automjeteve në pikat e shitjes.

Neni 16

Pakësimi i shkarkimeve në ajër përmes zhvillimit të infrastrukturës rrugore

Autoritetet përgjegjëse për zhvillimin e infrastrukturës, kudo që është e mundur, marrin të gjitha masat që mundësojnë alternativa të ndryshme të qarkullimit rrugor, në mënyrë që të pakësohet ndotja e ajrit, sipas përcaktimeve në legjislacionin përkatës.

Neni 17

Programi kombëtar i pakësimit të shkarkimeve në ajër

1. Ministria harton programin kombëtar për pakësimin e vazhdueshëm të shkarkimeve të përgjithshme vjetore nga burimet e lëvizshme dhe të palëvizshme. Këto programe përcaktojnë afatet kohore dhe masat që zbatohen për pakësimin e shkarkimeve.

2. Programet e pakësimit të shkarkimeve sigurojnë respektimin e tavaneve kombëtare të shkarkimeve ose përqindjet e pakësimit të ndotësve të caktuar.

3. Programi i pakësimit të shkarkimeve mund të rishikohet në përputhje me kushtet e reja të krijuara. Rishikimi mund të përfshijë rishikimin e tavaneve të shkarkimeve ose të datave të vendosura për respektimin e këtyre tavaneve.

4. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregullat e hollësishme për hartimin, miratimin, rishikimin dhe zbatimin e programeve të pakësimit të shkarkimeve në ajër.

KREU IV

NDOTJA NDËRKUFITARE E AJRIT

Neni 18

Ndotja ndërkufitare e ajrit

1. Ministria bashkëpunon me autoritetet kompetente të shteteve fqinje përkatëse kurdoherë që një prag alarmi, vlerë kufi apo vlerë e synuar së bashku me kufirin e tolerancës ose objektivin afatgjatë përkatës është kapërcyer për shkak të transferimit ndërkufitar të konsiderueshëm të ndotësve të ajrit apo prekursorëve të tyre dhe, kur është e nevojshme, përgatit aktivitete të përbashkëta, përfshirë plane të përbashkëta ose të bashkërenduara për cilësinë e ajrit, me qëllim që të zbusë këto kapërcime përmes zbatimit të masave të duhura, por në mënyrë proporcionale.

2. Ministria, në bashkëpunim me autoritetet kompetente të shteteve të tjera, referuar marrëveshjes dy ose shumëpalëshe, përgatit dhe zbaton, sipas rastit, plane të përbashkëta veprimi afatshkurtër që mbulojnë zonat fqinje në ato shtete.

3. Ministria siguron që autoritetit kompetent të zonës fqinje të një shteti tjetër, i cili përgatit plan veprimi afatshkurtër, t'i jepet i gjithë informacioni i duhur.

4. Ministria u siguron informacion, sa më shpejt të jetë e mundur, autoriteteve kompetente përkatëse të shtetit/shteteve fqinj/fqinje kurdo që kapërcehen pragjet e informacionit ose të alarmit në zona dhe aglomerate të Republikës së Shqipërisë që ndodhen pranë kufirit të saj.

5. Informacioni i përmendur në pikën 4, të këtij neni, bëhet njëkohësisht i disponueshëm edhe për publikun.

6. Ministri, në bashkëpunim me autoritetet kompetente të shteteve fqinje, informon publikun, sa më shpejt të jetë e mundur, edhe kur kapërcehen pragjet e informacionit ose të alarmit në zona dhe aglomerate fqinje jashtë kufijve të Republikës së Shqipërisë.

Neni 19

Raportimi mbi zbatimin e këtij ligji

1. Ministria përgatit, çdo tre vjet, raportin për zbatimin e këtij ligji.

2. Raporti përfshin informacion mbi planet e cilësisë së ajrit dhe mbi progresin e arritur nga zbatimi i tyre.

3. AKM-ja, ISHMPU-ja dhe institucione të tjera i sigurojnë ministrisë informacionin e nevojshëm për përgatitjen e raportit.

4. Raporti i përmendur në pikën 1, të këtij neni, miratohet me urdhër të ministrit, publikohet në faqen zyrtare të ministrisë dhe bëhet i disponueshëm për publikun.

5. Ministri përcakton me urdhër formatin për përgatitjen e raportit, sipas pikës 1, të këtij neni, së bashku me informacionin që duhet të përmbajë ky raport.

KREU V KUNDËRVAJTJET

Neni 20 **Kundërvajtjet**

1. Çdo shkelje e kërkesave të këtij ligji dhe të akteve nënligjore, të dala në zbatim të tij, kur nuk përbën vepër penale, konsiderohet shkelje administrative dhe ndëshkohet me gjobë, pezullim apo mbyllje të veprimtarisë, përkatësisht:

a) mospërmbushja dhe mosrespektimi i kërkesave, parimeve dhe kushteve të shkarkimeve në ajër nga operatori i një instalimi, referuar lejes së mjedisit të tipave A, B apo C:

i) për lejet e mjedisit të tipit A, dënohet me gjobë në vlerën 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë;

ii) për lejet e mjedisit të tipit B, dënohet me gjobë në vlerën 300 000 (treqind mijë) deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë;

iii) për lejet e mjedisit të tipit C, dënohet me gjobë në vlerën 300 000 (treqind mijë) deri në 500 000 (pesëqind mijë) lekë;

b) prodhimi, importimi ose tregtimi, nga subjektet, i lëndëve djegëse në kundërshtim me kërkesat e nenit 14, të këtij ligji, dënohen me gjobë në vlerën 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë, në varësi të sasisë dhe rrezikshmërisë që paraqesin lëndët djegëse të palejuara, si dhe me sekuestrimin e lëndës djegëse që është gjendje;

c) përdorimi i lëndëve djegëse të ndaluara nga operatori, në kundërshtim me kërkesat e neneve 14 dhe 15, shkronjat “c” dhe “ç”, të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë, në varësi të sasisë e rrezikshmërisë që ato lëndë djegëse paraqesin, si dhe me pezullimin e veprimtarisë, për aq kohë sa të bëhet zëvendësimi i lëndës djegëse;

ç) ndotja e ajrit, e shkaktuar nga burimet e lëvizshme, në kundërshtim me kërkesat e nenit 13, të këtij ligji, dënohet me gjobë në vlerën 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë.

2. Organi që vendos gjobën dhe bën ekzekutimin e saj, si dhe pezullimin ose ndër-prerjen e veprimtarisë, sipas këtij neni, është inspektorati përgjegjës për mjedisin.

3. Në rastet kur shkeljet përbëjnë vepër penale, inspektorati përgjegjës për mjedisin bën kallëzim penal pranë organeve përkatëse.

Neni 21 **Ankimi dhe ekzekutimi i masave administrative**

1. Ekzekutimi i masave administrative bëhet në përputhje me legjislacionin për kundërvajtjet administrative.

2. Procedura e konstatimit, vendosjes dhe ankimit të masave administrative bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi për kundërvajtjet administrative.

3. Të ardhurat nga vjelja e gjobave dhe të ardhura të tjera, të mbledhura në përputhje me dispozitat e këtij ligji derdhen në masën 100 për qind në Buxhetin e Shtetit.

KREU VI
DISPOZITA KALIMTARE

Neni 22

Aktet nënligjore

1. Këshilli i Ministrave miraton aktet nënligjore në zbatim të neneve 5, 13, 14 dhe 15, të këtij ligji, brenda 3 vjetëve nga botimi i tij në Fletoren Zyrtare.

2. Ministri, brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, miraton aktet nënligjore në zbatim të neneve 6, pika 2, 19, pika 5, dhe 11, pikat 4 e 6, të tij.

Neni 23

Shfuqizime

Me fillimin e efekteve juridike të këtij ligji shfuqizohen këto akte:

- a) ligji nr. 8897, datë 16.5.2002, “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja”, i ndryshuar;
- b) aneksi 2.1 i vendimit të Këshillit të Ministrave, nr. 435, datë 12.9.2002, “Për miratimin e normave të shkarkimit në ajër në Republikën e Shqipërisë”.

Neni 24

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 3 vjet pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 4.12.2014

**Shpallur me dekretin nr. 8863, datë 26.12.2014 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

ANEKSI I

Lista e ndotësve të ajrit:

Ky ligj zbatohet të paktën për ndotësit e ajrit të mëposhtëm:

Grupi i parë

- 1. Dyoksidi i squfurit (SO₂)
- 2. Dyoksidi i azotit (NO₂)
- 3. Oksidi i azotit (NO_x)
- 4. Lënda e ngurtë pezull (PM₁₀ dhe PM_{2.5})
- 5. Plumb (Pb)

Grupi i dytë

- 6. Ozoni (O₃)

Grupi i tretë

- 7. Benzeni
- 8. Monoksidi i karbonit (CO)
- 9. Hidrokarbure aromatike policiklike (PAHs)
- 10. Kadmiumi (Cd)
- 11. Arseniku (As)
- 12. Nikeli (Ni)
- 13. Mërkuri (Hg)

ANEKSI II

INFORMACIONI QË DUHET PËRFSHIRË NË PLANET LOKALE, RAJONALE DHE
KOMBËTARE TË CILËSISË SË AJRIT PËR PËRMIRËSIMIN E CILËSISË SË AJRIT TË
MJEDISIT

Seksioni A

1. Lokalizimi i ndotjes së tepërt:
 - a) rajoni;
 - b) qyteti (harta);
 - c) stacioni i matjes (harta, koordinatat gjeografike).
2. Informacion i përgjithshëm:
 - a) lloji i zonës së monitorimit të cilësisë së ajrit (qytet, zonë industriale apo rurale);
 - b) vlerësimi i zonës së ndotur (km²) dhe i popullsisë së ekspozuar ndaj ndotjes;
 - c) të dhënat klimatike të nevojshme;
 - ç) të dhëna përkatëse të topografisë;
 - d) informacion i mjaftueshëm për llojin e synimeve që kërkojnë mbrojtje në zonë.
3. Autoritetet përgjegjëse
Emrat dhe adresat e personave përgjegjës për zhvillimin dhe zbatimin e planeve të përmirësimit.
4. Natyra dhe vlerësimi i ndotjes:
 - a) përqendrimet e vëzhguara gjatë viteve të mëparshme (përpara zbatimit të masave të përmirësimit);
 - b) përqendrimet e matura që nga fillimi i projektit;
 - c) teknikat e përdorura për vlerësim.
5. Origjina e ndotjes:
 - a) lista e burimeve kryesore të shkarkimeve përgjegjëse për ndotjen (harta);
 - b) sasia totale e shkarkimeve nga këto burime (ton/vit);
 - c) informacion për ndotjen e importuar nga rajone të tjera.
6. Analiza e situatës:
 - a) informacion i detajuar mbi faktorët përgjegjës për kalimin (p.sh. transporti, përfshirë transportin ndërkufitar, formimin e ndotësve dytësorë në atmosferë);
 - b) informacion i detajuar mbi masat e mundshme për përmirësimin e cilësisë së ajrit.
7. Informacion i detajuar mbi masat ose projektet për përmirësim që kanë ekzistuar përpara datës së miratimit të këtij ligji, që do të thotë:
 - a) masat lokale, rajonale, kombëtare, ndërkombëtare;
 - b) efekte të vëzhguara të këtyre masave.
8. Informacion i detajuar mbi masat ose projektet e miratuara, me synimin për të pakësuar ndotjen pas hyrjes në fuqi të këtij ligji:
 - a) lista dhe përshkrimi i të gjitha masave të përcaktuara në projekt;
 - b) grafiku i zbatimit;
 - c) vlerësimi i përmirësimit të planifikuar të cilësisë së ajrit dhe i kohës së nevojshme për të arritur këta objektiva.
9. Informacion i detajuar mbi masat ose projektet e planifikuara ose të kërkuara për periudha afatgjata.
10. Lista e botimeve, dokumenteve, punës së bërë etj., që janë përdorur për të plotësuar informacionin e kërkuar sipas këtij aneksi.

ANEKSI III INFORMIMI I PUBLIKUT

1. Ministria siguron që informacioni i përditësuar për përqendrimet e ndotësve në mjedis, mbuluar nga ky ligj, bëhet i disponueshëm për publikun në mënyrë rutinë.

2. Përqendrimet e siguruara në ajrin e mjedisit duhet të paraqiten si vlera mesatare, në përputhje me periudhën mesatare të përshtatshme, siç përcaktohet në vendimin e referuar në nenin 5 të këtij ligji. Informacioni duhet të paktën të tregojë çdo nivel që kalon objektivat e cilësisë së ajrit, përfshirë vlerat kufi, vlerat e synuara, pragjet e alarmit, pragjet e informacionit apo objektivat afatgjatë të ndotësve të referuar në këtë ligj. Gjithashtu duhet të sigurojë një vlerësim të shkurtër në lidhje me objektivat e cilësisë së ajrit dhe informacionin e duhur në lidhje me efektet mbi shëndetin ose, sipas rastit, mbi bimbësinë.

3. Informacioni për përqendrimet në mjedis të dyoksidit të squfurit, dyoksidit të azotit, lëndës së ngurtë pezull (të paktën PM10), ozonit dhe monoksidit të karbonit duhet të përditësohet të paktën çdo ditë dhe, kur është e mundur, informacioni duhet të përditësohet çdo orë. Informacioni për përqendrimet në mjedis të plumbit dhe benzenit, paraqitur si vlerë mesatare për 12 muajt e fundit, duhet të përditësohet çdo tre muaj dhe, kur është e mundur, çdo muaj.

4. Ministria siguron informacion në kohë për publikun mbi kapërcimet aktuale apo të parashikuara të çdo pragu të alarmit dhe të informacionit. Ky informacion duhet të përfshijnë të paktën sa më poshtë:

- a) Informacion për kapërcimin/kapërcimet e vëzhguara:
 - i) vendin apo zonën përkatëse;
 - ii) llojin e pragut të kapërcyer (të alarmit apo të informacionit);
 - iii) kohën e fillimit dhe kohëzgjatjen;
 - iv) përqendrimin më të lartë në një orë, si edhe përqendrimin e mesatares më të lartë në tetë orë në rastin e ozonit;
- b) Parashikimi për pasditen/ditën dhe ditët vijuese:
 - i) zona gjeografike e kapërcimeve të pritshme të pragut të alarmit dhe/ose të informacionit;
 - ii) ndryshimet e pritshme në ndotje (përmirësimi, stabilizimi apo përkeqësimi), së bashku me arsyet për këto ndryshime.
- c) Informacion për llojin e popullsisë në lidhje me të, efektet e mundshme në shëndet dhe sjelljen e rekomanduar:
 - i) informacion për grupet e popullsisë në rrezik;
 - ii) përshkrimin e simptomave mundshme;
 - iii) masat paraprake që rekomandohen për popullsinë përkatëse;
 - iv) ku të gjejnë informacion të mëtejshëm;
- ç) Informacion për masat parandaluese për të pakësuar ndotjen dhe/ose ekspozimin ndaj saj; treguesin e sektorëve të burimeve kryesore; rekomandime për veprimet për pakësimin e shkarkimeve;
- d) Në rastin e kalimeve të parashikuara, ministria merr masa për të siguruar sa më shumë të jetë e mundur përhapjen e këtyre informacioneve.

LIGJ
Nr.9480, datë 16.2.2006

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË AMENDAMENTIN E
KOPENHAGENIT TË PROTOKOLLIT TË MONTREALIT “PËR SUBSTANCAT
QË HOLLOJNË SHTRËSËN E OZONIT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 shkronja “b” të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

**KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në amendamentin e Kopenhagenit të Protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.4802, datë 10.3.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë
Alfred Moisiu**

AMENDAMENTI I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT

Marrë nga aneksi III i raportit të takimit të katërt të palëve të protokollit të Montrealit për substancat që dëmtojnë shtresën e ozonit

**AMENDAMENTI I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT
PËR SUBSTANCAT OZON HOLLUESE**

Neni 1

Amendament

A. Neni 1, paragrafi 4

Në paragrafin 4 të nenit 1 të protokollit fjalët:

Ose në aneksin B do të zëvendësohet me aneksin B, aneksin C ose aneksin E;

B. Neni 1, paragrafi 9

Paragrafi 9 i nenit 1 të protokollit do të fshihet;

C. Neni 2, paragrafi 5

Në paragrafin 5 të nenit 2 të protokollit pas fjalëve:

Nenet 2A deri 2E do të shtohet dhe neni 2H;

D. Neni 2, paragrafi 5

Paragrafi i mëposhtëm do të shtohet pas paragrafit 5 të nenit 2 të protokollit:

5bis. Çdo palë që nuk vepron nën paragrafin 1 të nenit 5 mundet, për një ose më shumë periudha kontrolli, të transferojë te një palë tjetër çdo sasi të nivelit të përlogaritur të konsumit të dhënë në nenin 2F, në rastet kur niveli i përlogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit A të palës që transferon porcionin e nivelit të përlogaritur të konsumit nuk e kalon 0.25 kilogram për frymë në 1989, dhe kur totali i niveleve të përlogaritura i konsumit të palëve të interesuara nuk i kalon limitet e konsumit të dhëna në nenin 2F.

Transferta të tilla të konsumit do të njoftohen në sekretariat prej secilës nga palët e interesuara, duke dhënë termat e transferimeve të tilla dhe periudhën për të cilën do të aplikohet;

E. Neni 2, paragrafët 8 (a) dhe 11

Në paragrafët 8 (a) dhe 11 të nenit 2 të protokollit fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen sa herë që përdoren me nenet 2A deri 2H;

F. Neni 2, paragrafi 9 (a) (i)

Në paragrafin 9 (a) (i) të nenit 2 të protokollit fjalët:

dhe/ose aneksi B do të zëvendësohen me aneksi B, aneksi C dhe/ose aneksi E;

G. Neni 2F Hidrofluoroklorokarbonet

Neni i mëposhtëm do të futet pas nenit 2E të protokollit:

Neni 2F: Hidrofluoroklorokarbonet

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore që fillon në 1 janar 1996 dhe në çdo periudhë 12- mujore të mëpasme, niveli i përlogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalojnë, në vit, shumën e:

a) tri pikë një për qind të nivelit të konsumit të përlogaritur të vitit 1989 të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit A;

b) nivelin e përlogaritur të konsumit të 1989 të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C.

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëvjeçare, duke filluar nga 1 janari 2004, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmujore pasardhëse, niveli i përlogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk i kalon gjashtëdhjetë e pesë për qind të shumës së referuar në paragrafin 1 të këtij neni, në vit.

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore duke filluar nga 1 janari 2010, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëvjeçare pasuese, niveli i përlogaritur i nivelit të konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalon tridhjetë e pesë për qind të shumës së referuar në paragrafin 1 të këtij neni.

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëvjeçare duke filluar nga 1 janari 2015, dhe në çdo periudhë pasuese dymbëdhjetëmujore, niveli i përlogaritur i substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalon dhjetë për qind në vit të shumës së referuar në paragrafin 1 të këtij neni.

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore duke filluar nga 1 janari 2020, dhe në çdo periudhë pasuese dymbëdhjetëmujore, niveli i përlogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalon zero pikë pesë për qind në vit të shumës së referuar në paragrafin 1 të këtij neni.

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore duke filluar nga 1 janari 2030, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmujore pasuese, niveli i përlogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalon zeron.

Që nga 1 janari 1996, çdo palë do të përpiket që të sigurojë që:

a) Përdorimi i substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C është limitizuar në ato aplikime ku substanca të tjera ose teknologji që janë më të përshtatshme për mjedisin nuk janë të mundura;

b) Përdorimi i substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk është jashtë zonës së aplikimit që aktualisht përdoret për substancat e kontrolluara në anekset A, B dhe C, përveç në raste të veçanta për mbrojtjen e jetës ose të shëndetit njerëzor;

c) Substancat e kontrolluara në grupin I të aneksit C janë përzgjedhur për përdorim në një mënyrë që minimizon varfërimin e ozonit, duke përmbyshur edhe konsideratat e tjera mjedisore të sigurisë dhe ekonomike.

H. Neni 2G: Hidrobromofluorokarbonet

Neni i mëposhtëm do të futet pas nenit 2F të protokollit:

Neni 2G: Hidrobromofluorokarbonet

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore duke filluar nga 1 janari 1996, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i përlllogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin II të aneksit C nuk e kalon zeron. Çdo palë që prodhon substancat duhet, për të njëjtat periudha, të sigurojë që niveli i përlllogaritur i prodhimit të substancave nuk e kalon zeron. Ky paragraf do të aplikohet kur palët vendosin të lejojnë nivelin e prodhimit të konsumit që është i nevojshëm të kënaqë përdorimet për të cilat është rënë dakord që janë themelore;

I. Neni 2H: Metil Bromide (Bromuri i Metilit)

Neni i mëposhtëm do të futet mbas nenit 2G të protokollit:

Neni 2H: Metil Bromide (Bromuri i Metilit)

Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore duke filluar nga 1 janari 1995, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore të mëpasme, niveli i përlllogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në aneksin E nuk e kalon nivelin e përlllogaritur vjetor të konsumit në 1991. Çdo palë që prodhon substancën duhet, për të njëjtën periudhë, të sigurojë që niveli i përlllogaritur i prodhimit të substancës, në vit, të mos e kalojë nivelin e përlllogaritur të prodhimit të substancës në 1991. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqë kërkesat bazë vendore, palët që veprojnë në paragrafin 1 të nenit 5, niveli i përlllogaritur i prodhimit mund ta kalojë atë limit deri me dhjetë për qind të nivelit të përlllogaritur të prodhimit të 1991. Nivelet e përlllogaritura të prodhimit dhe të konsumit, sipas këtij neni, nuk do të përfshijnë sasi të përdorura nga palët për karantinë dhe aplikime paradërgimore;

J. Neni 3

Në nenin 3 të protokollit, fjalët:

2A deri 2E do të zëvendësohen me 2A deri 2H dhe fjalët ose aneksi B do të zëvendësohen sa herë që përdoren me aneksi B, aneksi C ose aneksi E;

K. Neni 4, paragrafi 1 ter

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 1 bis të nenit 4 të protokollit:

1 ter. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë importin e të gjitha substancave të kontrolluara në grupin II të aneksit C prej çdo shteti që nuk është palë në këtë protokoll;

L. Neni 4, paragrafi 2 ter

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 2 bis të nenit 4 të protokollit:

2 ter. Duke filluar që nga një vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë eksportin e të gjitha substancave të kontrolluara në grupin II të aneksit C në çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll;

M. Neni 4, paragrafi 3 ter

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 3 bis të nenit 4 të protokollit:

3 ter. Brenda tre viteve nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, palët duhet, duke ndjekur

procedurën në nenin 10 të Konventës, të sqarojnë në një aneks një listë të produkteve që përmbajnë substanca të kontrolluara në grupin II të aneksit C. Palët që nuk kanë pasur kundërshtime për aneksin, në përputhje me këto procedura, do të ndalojnë, brenda një viti të hyrjes në fuqi të aneksit, importin e këtyre produkteve nga çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit;

N. Neni 4, paragrafi 4 ter

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 4 bis të nenit 4 të protokollit:

4 ter. Brenda pesë viteve nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, palët duhet të vendosin fizibilitetin e ndalimit ose kufizimit, nga shtetet jo palë në këtë protokoll, importin e produkteve të prodhuara me, por që nuk përmbajnë, substanca të kontrolluara në grupin II të aneksit C. Në qoftë se vendoset e mundshme, palët do të, duke ndjekur procedurat e nenit 10 të Konventës, të sqarojnë në një aneks një listë të këtyre produkteve. Palët që nuk kanë pasur objeksione për aneksin në përputhje me këto procedura do të ndalojnë ose kufizojnë, brenda një viti të hyrjes në fuqi të aneksit, importimin e këtyre produkteve nga çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit;

O. Neni 4, paragrafët 5, 6 dhe 7

Në paragrafët 5, 6 dhe 7 të nenit 4 të protokollit, fjalët:

substancat e kontrolluara do të zëvendësohen me substancat e kontrolluara në anekset A dhe B dhe grupi II i aneksit C;

P. Neni 4, paragrafi 8

Në paragrafin 8 të nenit 4 të protokollit, fjalët:

Referuar në paragrafët 1, 1 bis, 3, 3 bis, 4 dhe 4 bis dhe eksportet e referuara në paragrafët 2 dhe 2 bis do të zëvendësohen me dhe eksportet e referuara në paragrafët 1 deri 4 ter të këtij neni, dhe mbas fjalëve:

Nenet 2A deri 2E do të shtohet neni 2G;

Q. Neni 4, paragrafi 10

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 9 të nenit 4 të protokollit:

10. Nga 1 janari 1996, palët do të marrin në konsideratë nëse do ta amendojnë këtë protokoll, në mënyrë që të përfshijnë në këtë nen masat për të treguar substancat e kontrolluara në grupin I të aneksit C dhe në aneksin E me shtetet që nuk janë palë të këtij protokollit;

R. Neni 5, paragrafi 1

Fjalët e mëposhtme do të shtohen në fund të paragrafit 1 të nenit 5 të protokollit:

po të merret parasysh që çdo amendim tjetër që do t'i bëhet rregullimeve apo amendimit të adoptuar në takimin e dytë të palëve në Londër, më 29 qershor 1990, do të aplikohet për palët që veprojnë nën këtë paragraf pasi rishikimi i dhënë në paragrafin 8 të këtij neni ka ndodhur dhe do të bazohet në konkluzionet e atij rishikimi;

S. Neni 5, paragrafi 1 bis

Paragrafi i mëposhtëm do të shtohet pas paragrafit 1 të nenit 5 të protokollit:

1bis. Palët, duke marrë në konsideratë rishikimin e referuar në paragrafin 8 të këtij neni, vlerësimin e bërë sipas nenit 6 dhe çdo informacion tjetër relevant, do të vendosin deri në 1 janar 1996, nëpërmjet procedurës së dhënë në paragrafin 9 të nenit 2:

a) Duke respektuar paragrafët 1 deri 6 të nenit 2F, cili vit bazë, nivelet fillestare, axhendat e kontrolleve dhe datën e përfundimit për konsumin e substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C do të aplikojnë për palët që veprojnë nën paragrafin 1 të këtij neni;

b) Duke respektuar nenin 2G, për datën e përfundimit të prodhimit dhe konsumin e substancave të kontrolluara në grupin II të aneksit C do të aplikojnë për palët që veprojnë nën paragrafin 1 të këtij neni;

c) Duke respektuar nenin 2H, cili vit bazë, nivelet fillestare dhe axhenda e kontrollit për konsumin dhe prodhimin e substancës së kontrolluar në aneksin E do të aplikohet për palët që veprojnë nën paragrafin 1 të këtij neni;

T. Neni 5, paragrafi 4

Në paragrafin 4 të nenit 5 të këtij protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2H;

U. Neni 5, paragrafi 5

Në paragrafin 5 të nenit 5 të këtij protokollit, pas fjalëve:

dhënë në nenin 2A deri 2E do të shtohet dhe çdo masë kontrolli në nenet 2F deri 2H që është vendosur sipas paragrafit 1bis të këtij neni;

V. Neni 5, paragrafi 6

Në paragrafin 6 të nenit 5 të protokollit, pas fjalëve:

detyrime të dhëna në nenet 2A deri 2E do të shtohet ose të gjitha detyrimet në nenet 2F deri 2H që janë vendosur sipas paragrafit 1 bis të këtij neni;

W. Neni 6

Fjalët e mëposhtme do të fshihen nga neni 6 i protokollit:

Nenet 2A deri 2E dhe situata për sa i përket prodhimit, importit dhe eksportit të substancave tranzicionale në grupin I të aneksit C dhe të zëvendësohen nga nenet 2A deri 2H;

X. Neni 7, paragrafët 2 dhe 3

Paragrafët 2 dhe 3 të nenit 7 të protokollit do të zëvendësohen nga paragrafët e mëposhtëm:

2. Çdo palë do t'i japë sekretariatit të dhëna statistikore mbi prodhimin, importimin dhe eksportimin e secilës nga substancat e kontrolluara:

- në anekset B dhe C, për vitin 1989,

- në aneksin E, për vitin 1991,

ose vlerësimet më të mira të mundshme të këtyre të dhënave kur të tilla të dhëna nuk janë të gatshme, jo më vonë se tre muaj pas datës në të cilën dispozitat ligjore të dhëna në protokoll për sa i përket substancave në anekset B, C dhe E hyjnë respektivisht në fuqi për atë palë.

3. Çdo palë do t'i japë sekretariatit të dhëna statistikore për prodhimin vjetor (siç është dhënë në paragrafin 5 të nenit 1) për secilën prej substancave të listuara në anekset A, B, C dhe E dhe në mënyrë të veçantë, për çdo substancë:

- sasitë e përdorura për bazë ushqimore,

- sasitë e shkatërruara nga teknologjitë e aprovuara nga palët,

- importet dhe eksportet e palëve dhe jo palëve respektivisht,

për vitin, gjatë të cilit dispozitat që kanë të bëjnë me substancat në anekset A, B, C dhe E hyjnë respektivisht në fuqi për atë palë dhe për çdo vit të mëpasëm. Të dhënat do të dërgohen jo më vonë se nëntë muaj nga fundi i vitit për të cilin janë këto të dhëna;

Y. Neni 7, paragrafi 3 bis

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 3 të nenit 7 të protokollit:

3 bis. Çdo palë do t'i sigurojë sekretariatit të dhëna statistikore të veçanta vjetore për importet dhe eksportet vjetore të çdo substance të kontrolluar të listuar në grupin II të aneksit A dhe grupit I të aneksit C që janë ricikluar;

Z. Neni 7, paragrafi 4

Në paragrafin 4 të nenit 7 të protokollit fjalët:

në paragrafët 1, 2 dhe 3 do të zëvendësohen me në paragrafët 1, 2, 3 dhe 3 bis;

A A. Neni 9, paragrafi 1 (a)

Fjalët e mëposhtme do të fshihen nga paragrafi 1 (a) i nenit 9 të protokollit;

dhe BB transitore

Neni 10, paragrafi 1

Në paragrafin 1 të nenit 10 të protokollit, pas fjalëve:

Nenet 2A deri 2E do të shtohet dhe çdo masë kontrolli në nenet 2F deri 2H që janë vendosur sipas paragrafit 1bis të nenit 5;

CC. Neni 11, paragrafi 4 (g)

Fjalët e mëposhtme do të fshihen nga paragrafi 4 (g) i nenit II të protokollit:
dhe gjendja për sa u përket substancave transitore;

DD. Neni 17

Në nenin 17 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2H;

EE. Anekset

1. Aneksi C

Aneksi i mëposhtëm do të zëvendësojë aneksin C të protokollit:

Aneksi C – Substancat e kontrolluara

GrupiSubstancaNumri i izomerevePotenciali* i varfërimit të ozonit

GRUPI I

CHFCI₂ (HCFC-21) ** 10.04
CHF₂CI (HCFC-22) ** 10.055
CH₂FCI (HCFC-31) 10.02
C₂HFCI₄ (HCFC-121) 20.01-0.04
C₂HF₂CI₃ (HCFC-122) 30.02-0.08
C₂HF₃CI₂ (HCFC-123) 30.02-0.06
CHCI₂CF₃ (HCFC-123) ** - 0.02
C₂HF₄CI (HCFC-124) 20.02-0.04
CHFCICF₃ (HCFC-124) ** - 0.022
C₂H₂FCI₃ (HCFC-131) 30.007-0.05
C₂H₂F₂CI₂ (HCFC-132) 40.008-0.05
C₂H₂F₃CI (HCFC-133) 30.02-0.06
C₂H₃FCI₂ (HCFC-141) 30.005-0.07
CH₃CFCI₂ (HCFC-141b) ** - 0.11
C₂H₃F₂CI (HCFC-142) 30.008-0.07
CH₃CF₂CI (HCFC-142b)**- 0.065
C₂H₄FCI (HCFC-151) 20.003-0.005
C₃HFCI₆ (HCFC -221) 50.015-0.07
C₃HF₂CI₅ (HCFC-222) 90.01-0.09
C₃HF₃CI₄ (HCFC-223) 120.01-0.08
C₃HF₄CI₃ (HCFC-224) 120.01-0.09
C₃HF₅CI₂ (HCFC-225) 90.02-0.07
CF₃CF₂CHCI₂ (HCFC -225ca) ** - 0.025

CF2ClCF2CHClF (HCFC-225 cb) ** -0.033
 C3HF6Cl (HCFC – 226) 50.02-0.10
 C3H2FCl5 (HCFC-231) 90.05-0.09
 C3H2F2Cl4 (HCFC-232) 160.008-0.10
 C3H2F3Cl3 (HCFC-233) 180.007-0.23
 C3H2F4Cl2 (HCFC-234) 160.01-0.28
 C3H2F5Cl (HCFC-235) 90.03-0.52
 C3H3FCl4 (HCFC-241) 120.004-0.09
 C3H3F2Cl3 (HCFC-242) 180.005-0.13
 C3H3F3Cl2 (HCFC-243) 180.007-0.12
 C3H3F4Cl (HCFC-244) 120.009-0.14
 C3H4FCl3 (HCFC-251) 120.001-0.01
 C3H4F2Cl2 (HCFC-252) 160.005-0.04
 C3H4F3Cl (HCFC-253) 120.003-0.03
 C3H5FCl2 (HCFC-261) 90.002-0.02
 C3H5F2Cl (HCFC-262) 90.002-0.02
 C3H6FCl (HCFC-271) 50.001-0.03

GRUPI II

CHFBr 211.00
 CHF2Br (HBFC-22B1) 10.74
 CH2FBr 10.73
 C2HFBr 420.3-0.8
 C2HF2Br 330.5-1.8
 C2HF3Br 230.4-1.6
 C2HF4Br 20.7-1.2
 C2H2FBr 330.1-1.1
 C2H2F2Br 240.2-1.5
 C2H2F3Br 30.7-1.6
 C2H3FBr 230.1-1.7
 C2H3F2Br 30.2-1.1
 C2H4FBr 20.07-0.1
 C3HFBr 650.3-1.5
 C3HF2Br 590.2-1.9
 C3HF3Br 4120.3-1.8
 C3HF4Br 3120.5-2.2
 C3HF5Br 290.9-2.0
 C3HF6Br 50.7-3.3
 C3H2FBr 590.1-1.9
 C3H2F2Br 4160.2-2.1
 C3H2F3Br 3180.2-5.6
 C3H2F4Br 2160.3-7.5
 C3H2F5Br 80.9-14
 C3H3FBr 4120.08-1.9
 C3H3F2Br 3180.1-3.1
 C3H3F3Br 2180.1-2.5
 C3H3F4Br 120.3-4.4
 C3H4FBr 3120.03-0.3
 C3H4F2Br 2160.1-1.0
 C3H4F3Br 120.07-0.8

C3H5FBr 290.04-0.4

C3H5F2Br 90.07-0.8

C3H6FBr 50.02-0.7

* Aty ku tregohet një grup ODP, vlera më e lartë në atë grup do të përdoret për qëllimet e protokollit. ODP-të e listuara si vlera të vetme janë vendosur nga përlogaritjet e bazuara në matjet laboratorike. Ato të listuara si një grup janë bazuar në përafërsi dhe janë më pak të sakta. Grupi I i përket një grupi izomerik. Vlera më e lartë është vlerësimi i përafërt i ODP-së me ODP më të lartë dhe vlera më e ulët është vlerësimi i përafërt i ODP-së së izomerit me ODP më të ulët.

** Identifikon substancat më të përdorura komercialisht me vlera ODP të listuara për to për t'u përdorur për çështje të protokollit.

2. Aneksi E

Aneksi i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit.

Aneksi E – Substanca të kontrolluara

GrupiSubstancaPotenciali ozon varfërues

GRUPI I

CH3Brbromuri i metilit 0.7

Neni 2

Marrëdhënia me amendamentin e vitit 1990

Asnjë shtet ose organizatë për integrimin ekonomik rajonal nuk mund të depozitojë një instrument ratifikimi, pranimi, aprovimi ose aderimi për këtë amendament pa depozituar më parë ose në të njëjtën kohë një instrument të tillë për amendamentin e miratuar në takimin e dytë të palëve në Londër, më 29 qershor 1990.

Neni 3

Hyrja në fuqi

Ky amendament do të hyjë në fuqi më 1 janar 1994, në rast se të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose aderimi për të janë depozituar nga shtetet ose organizatat rajonale për integrim ekonomik që janë palë të protokollit të Montrealit për substancat ozon holluese. Në rast se ky kusht nuk është përmbushur deri në këtë datë, amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë që pason datën në të cilën është plotësuar.

Për qëllimet e paragrafit 1, çdo instrument i tillë i depozituar nga një organizatë rajonale për integrim ekonomik nuk do të numërohet si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të këtyre organizatave.

Pas hyrjes në fuqi të këtij amendamenti, siç është dhënë në paragrafin 1, ai do të hyjë në fuqi për çdo palë tjetër të protokollit në ditën e nëntëdhjetë të depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimit ose miratimit.

LIGJ
Nr.9484, datë 2.3.2006

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË AMENDAMENTIN E
LONDRËS, ANEKSI II, TË PROTOKOLLIT TË MONTREALIT “PËR
SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 shkronja “b” të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave

**KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në amendamentin e Londrës, Aneksi II, të Protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.4807, datë 20.3.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë
Alfred Moisiu**

**Amendamenti i Protokollit
TË MONTREALIT PËR SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT
MIRATUAR NGA TAKIMI I NËNTË I PALËVE**

Neni 1

Amendamenti

A. Neni 4, paragrafi 1 qua

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 1 ter të nenit 4 të protokollit:

1 qua. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë importin e substancës së kontrolluar në aneksin E nga shtete që nuk janë palë të këtij protokollit.

B. Neni 4, paragrafi 2 qua

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 2 ter të nenit 4 të protokollit:

2 qua. Duke filluar nga një vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë eksportin e substancës së kontrolluar në aneksin E në çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit

C. Neni 4, paragrafët 5, 6 dhe 7

Në paragrafët 5, 6 dhe 7 të nenit 4 të protokollit, për fjalët:

dhe grupi II i aneksit C

Atje do të zëvendësohen:

Grupi II të aneksit C dhe aneksin E

D. Neni 4, paragrafi 8

Në paragrafin 8 të nenit 4 të protokollit, për fjalët:

Neni 2G

do të zëvendësohen me:

Nenet 2G dhe 2H

E. Neni 4A: Kontrolli i tregtisë me palët

Neni i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit si neni 4A:

1. Në rastet, kur pas kalimit të datës së aplikueshme për një substancë të kontrolluar, një palë nuk është në gjendje, megjithëse ka marrë të gjitha hapat praktike për të përmbushur me detyrimet e protokollit, të ndalojë prodhimin e kësaj substance për konsum vendas, me përjashtim të përdorimeve të tjera të rëna dakord nga palët që janë thelbësore, ajo do ta ndalojë eksportin e sasive të përdorura, ricikluara dhe rikuperuara të kësaj substance, për qëllime të tjera përveç shkatërrimit.

2. Paragrafi 1 i këtij neni do të aplikohet pa paragjykime për veprimin e nenit 11 të Konventës dhe procedurat e moszbatimit zhvilluar nën nenin 8 të këtij protokollit.

F. Neni 4B: Licencimi

Neni i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit si neni 4B:

1. Çdo palë që nga 1 janari 2000 ose brenda tre muajve që nga data e hyrjes në fuqi e këtij neni, cilado nga këto data që është më e vonshme, do të vendosë dhe zbatojë një sistem për licencimin e importit dhe eksportit të substancave të reja, ricikluara ose rikuperuara në anekset A, B, C dhe E.

2. Pavarësisht nga paragrafi 1 i këtij neni, çdo palë që vepron nën paragrafin 1 të nenit 5, e cila vendos që nuk është në gjendje të vendosë dhe të zbatojë një sistem për licencimin e importit dhe eksportit të substancave të kontrolluara në anekset C dhe E, mund ta shtyjë marrjen e këtyre vendimeve, respektivisht deri në 1 janar 2005 dhe 1 janar 2002.

3. Çdo palë, brenda tre muajve nga data e futjes së sistemit të licencimit, do t'i raportojë sekretariatit mbi vendosjen e këtij sistemi.

4. Sekretariati periodikisht do të përgatisë dhe qarkullojë në të gjitha palët, një listë të të gjitha palëve që kanë raportuar për sistemin e licencimit dhe do t'ia kalojë këtë informacion Komitetit të Implementimit për vlerësim dhe rekomandime për palët.

Neni 2

Lidhja me amendamentin e vitit 1992

Asnjë shtet ose organizatë për integrimin ekonomik rajonal nuk mund të depozitojë një instrument ratifikimi, pranimi, miratimi ose aderimi me këtë amendament në rast se, më parë ose në të njëjtën kohë, nuk ka depozituar një instrument të tillë për amendamentin e miratuar në takimin e katërt të palëve në Kopenhagen më 25 nëntor 1992.

Neni 3

Hyrja në fuqi

1. Ky amendament do të hyjë në fuqi më 1 janar 1999, në rast se të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose miratimi të këtij amendamenti janë depozituar nga shtetet ose organizatat ekonomike për integrim rajonal që janë palë të protokollit të Montrealit për substancat që hollojnë shtresën e ozonit. Në rast se ky kusht nuk është përmbushur deri në atë datë, amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën është plotësuar.

2. Për qëllime të paragrafit 1, çdo instrument i tillë i depozituar nga një organizatë rajonale për integrim ekonomik nuk do të konsiderohet si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të këtyre organizatave.

3. Pas hyrjes në fuqi të këtij amendamenti, siç jepet në paragrafin 1, ai hyn në fuqi për të gjitha palët e tjera të protokollit në ditën e nëntëdhjetë të depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimit ose miratimit.

ANEKSI II
AMENDAMENTI I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT PËR SUBSTANCAT
QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT

Neni 1
Amendament

A. Paragrafët preambularë

1. Paragrafi i 6-të preambular i protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

Të vendosur për të mbrojtur shtresën e ozonit, duke marrë masa parandaluese për të kontrolluar shkarkimet globale të justifikueshme të substancave që e hollojnë atë, me objektivin përfundimtar të eliminimit të tyre mbi bazat e zhvillimeve të njohurive shkencore, duke marrë parasysh faktorët teknikë dhe ekonomikë dhe duke mbajtur në mend nevojat për zhvillim të vendeve në zhvillim,

2. Paragrafi i 7-të preambular i protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

Duke njohur që kushte të caktuara nevojiten për të përballuar nevojat e vendeve në zhvillim, duke përfshirë nevojat për resurse financiare shtesë dhe akses në teknologjitë relevante, duke mbajtur në mend se shkalla e fondeve që nevojiten është e parashikueshme, dhe se fondet mund të pritët të bëjnë një ndryshim thelbësor në mundësitë e botës për t'u marrë me problemin e njohur shkencërisht të hollimit të ozonit dhe efektet e tij të dëmshme,

3. Paragrafi i 9-të preambular i protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

Duke konsideruar rëndësinë e promovimit të bashkëpunimit ndërkombëtar në kërkimet, zhvillimin dhe transferimin e teknologjive alternative përse i përket kontrollit dhe uljes së shkarkimeve që hollojnë shtresën e ozonit, duke mbajtur në mend veçanërisht nevojat e vendeve në zhvillim.

B. Neni 1

Përkufizime

1. Paragrafi 4 i nenit 1 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

4. "Substanca të kontrolluara" do të thotë një substancë në aneksin A ose në aneksin B të këtij protokollit, që ekzistojnë veçmas ose në përzierje. Ajo përfshin izomeret e çdo substance të tillë, përveç rasteve të specifikuar në anekset përkatëse, por përjashton çdo substancë të kontrolluar ose përzierje në një produkt të prodhuar, me përjashtim të kontenierëve që përdoren për transportin dhe ruajtjen e asaj substance.

2. Paragrafi 5 i nenit 1 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

5. "Prodhim" do të thotë sasia e substancave të kontrolluara të prodhuara, minus sasinë e shkatërruar nga teknologjia që do të aprovohet nga palët dhe minus sasinë që përdoret tërësisht si lëndë në prodhimin e kimikateve të tjera. Sasia e ricikluar dhe e ripërdorur nuk konsiderohet si "prodhim".

3. Paragrafi i mëposhtëm do t'i shtohet nenit 1 të protokollit:

9. "Substanca transitore" do të kuptohet një substancë në aneksin C të këtij protokollit, që ekziston vetëm ose në një përzierje. Ajo përfshin izomeret e çdo substance të tillë, me përjashtim të rasteve kur mund të specifikohet në aneksin C, por përfshin çdo substancë transitore ose përzierje që ndodhet në një produkt të prodhuar me përjashtim të kontenierëve që përdoren për transport ose ruajtje të asaj substance.

C. Neni 2, paragrafi 5

Paragrafi 5 i neni 2 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

5. Çdo palë, për çdonjëren ose për më shumë periudha kontrolli, mundet t'i transferojë një palë tjetër çdo pjesë të nivelit të llogaritur të prodhimit të treguar në nenet 2A deri në 2E, në rastet kur totali i kombinuar i niveleve të prodhimit të palëve të interesuara për substancat e kontrolluara nuk e kalon kufirin e prodhimit të caktuar në këto nene për atë grup. Transferi të tilla të prodhimit do t'i njoftohen sekretariatit nga secila nga palët e interesuara, duke deklaruar termat e transfertave të tilla dhe periudhën për të cilën aplikohen.

D. Neni 2, paragrafi 6

Fjalët e mëposhtme do të futen në paragrafin 6 të neni 2 para fjalëve “substancat të kontrolluara” herën e parë që ato shfaqen:

Aneksi A ose aneksi B

E. Neni 2, paragrafi 8 (a)

Fjalët e mëposhtme do të shtohen para fjalëve “ky nen” kudo që ato paraqiten në paragrafin 8 (a) të neni 2 të protokollit:

dhe nenet 2A deri 2E

F. Neni 2, paragrafi 9 (a) (i)

Fjalët e mëposhtme do të shtohen pas “Aneksi A” në paragrafin 9 (a) (i) të neni 2 të protokollit:

dhe/ose aneksi B

G. Neni 2, paragrafi 9 (a) (ii)

Fjalët e mëposhtme do të fshihen nga paragrafi 9 (a) (ii) i neni 2 të protokollit:
nga 1986 nivelet

H. Neni 2, paragrafi 9 (c)

Fjalët e mëposhtme do të fshihen nga paragrafi 9 i neni 2 të protokollit: që përfaqësojnë të paktën pesëdhjetë për qind të konsumit total të substancave të kontrolluara të palëve dhe do të zëvendësohen nga që përfaqësojnë një shumicë të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të neni 5 që janë prezente dhe votojnë dhe një shumicë e palëve që nuk veprojnë kështu që janë prezente dhe votojnë.

I. Neni 2, paragrafi 10 (b)

Paragrafi 10 (b) i neni 2 të protokollit do të fshihet, dhe paragrafi 10 (a) i neni 2 do të bëhet paragrafi 10.

J. Neni 2, paragrafi 11

Fjalët e mëposhtme do të shtohen pas fjalëve “ky nen” kudo që ato paraqiten në paragrafin 11 të neni 2 të protokollit:

dhe nenet 2A deri 2E

K. Neni 2C: CFC të tjera të halogjenizuara plotësisht

Paragrafët e mëposhtëm do t'i shtohen protokollit si neni 2C:

Neni 2C: CFC të tjera të halogjenizuara plotësisht

1. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmuajore, duke filluar që nga 1 janari 1993, dhe në çdo periudhë 12-mujore të mëpasme, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara të grupit I të aneksit B nuk do të kalojë, në vit, tetëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit në vitin 1989. Çdo palë që prodhon një ose më shumë nga këto substanca,

për të njëjtën periudhë do të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancave nuk do të kalojë tetëdhjetë për qind, të nivelit të llogaritur të prodhimit në vitin 1989. Megjithatë, për të kënaqur nevojat bazë brenda vendit të palëve që veprojnë sipas paragrafit 1/neni 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë atë limit me deri në 10 për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit në vitin 1989.

2. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmuore, duke filluar nga 1 janari 1997, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmuore të mëpasme, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit B nuk e kalon, në vit, pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të konsumit të llogaritur në vitin 1989. Çdo palë që prodhon një ose më shumë prej këtyre substancave do të sigurojë që, për të njëjtën periudhë, niveli i llogaritur i prodhimit të substancave, në vit nuk do të kalojë pesëmbëdhjetë për qind të prodhimit të llogaritur në vitin 1989. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqen nevojat e brendshme të palëve që veprojnë sipas nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri në dhjetë për qind të nivelit të prodhimit të llogaritur në vitin 1989.

3. Çdo palë do të sigurohet që për periudhën dymbëdhjetëmuore, duke filluar nga 1 janari 2000, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmuore pasardhëse, niveli i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin I aneksi B nuk e kalon zeron. Çdo palë që prodhon një ose më shumë prej këtyre substancave, për të njëjtat periudha do të sigurohet që niveli i përlllogaritur i prodhimit nuk e kalon zeron. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqen nevojat e palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri në pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur në vitin 1989.

L. Neni 2D: Karboni tetraklorid

Paragrafët e mëposhtëm do t'i shtohen protokollit si neni 2D:

Neni 2D: Karboni tetraklorid

1. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmuore, duke filluar nga 1 janari 1995, dhe në çdo periudhë të mëpasme dymbëdhjetëmuore, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara në grupin II të aneksit B, nuk e kalon, në vit, pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të konsumit të llogaritur në vitin 1989. Çdo palë që e prodhon substancën, për të njëjtat periudha do të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancës nuk do të kalojë, në vit, pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit në vitin 1989. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqin nevojat e brendshme vendet që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri në dhjetë për qind të prodhimit në vitin 1989.

2. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmuore, duke filluar nga 1 janari 2000, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmuore të mëpasme, niveli i llogaritur i konsumit të substancës së kontrolluar në grupin II të aneksit B nuk e kalon zeron. Çdo palë që prodhon substancën, për të njëjtat periudha do të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancës nuk e kalon zeron. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqen nevojat e brendshme të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i prodhimit të llogaritur mund të kalojë këtë limit me deri në dhjetë për qind të prodhimit të vitit 1989.

M. Neni 2E: 1, 1, 1 trikloretani (metili i kloroformit)

Paragrafët e mëposhtëm do të shtohen në protokoll si neni 2E:

Neni 2E: 1, 1, 1 trikloretani (metili i kloroformit)

1. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmuore duke filluar në 1 janar 1993, dhe për çdo periudhë dymbëdhjetëmuore të mëpasme, niveli i llogaritur i konsumit të substancës së kontrolluar në grupin III të aneksit B nuk e kalon, në vit, nivelin e llogaritur të konsumit në vitin 1989. Çdo palë që e prodhon substancën, për të njëjtat periudha do të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancës nuk do ta kalojë, nivelin e llogaritur të prodhimit në vitin 1989. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqen nevojat e brendshme të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur mund ta kalojë këtë limit me deri në dhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit në vitin 1989.

2. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore, duke filluar nga 1 janari 1995, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmujore të mëpasme, niveli i llogaritur i konsumit të substancës së kontrolluar në grupin III të aneksit B nuk i kalon, në vit, shtatëdhjetë për qind të nivelit të konsumit të llogaritur në vitin 1989. Çdo palë që prodhon substancën, për të njëjtën periudhë do të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancës nuk do të kalojë, në vit, shtatëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit në vitin 1989. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqë nevojat bazë të brendshme të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri dhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit në vitin 1989.

3. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore, duke filluar nga 1 janari 2000, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetëmujore pasuese, niveli i llogaritur i konsumit të substancës së kontrolluar në grupin III të aneksit B nuk e kalon, në vit, tridhjetë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit të vitit 1989.

Çdo palë që prodhon substancën, për të njëjtën periudhë do të sigurojë që niveli i prodhimit të substancës nuk e kalon, në vit, tridhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit të vitit 1989. Megjithatë, për të kënaqur nevojat bazë të brendshme të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri dhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit të vitit 1989.

4. Çdo palë do të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetëmujore, duke filluar nga 1 janari 2005, dhe për çdo periudhë dymbëdhjetëmujore pasuese, niveli i konsumit të llogaritur të substancës së kontrolluar në grupin III të aneksit B nuk e kalon zeron. Çdo palë që e prodhon substancën, për të njëjtat periudha duhet të sigurojë që niveli i llogaritur i prodhimit të substancës nuk e kalon zeron. Megjithatë, në mënyrë që të kënaqen nevojat bazë të brendshme të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5, niveli i llogaritur i prodhimit mund ta kalojë këtë limit me deri pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të prodhimit të vitit 1989.

5. Palët do të rishikojnë në vitin 1992, mundësinë e një axhende më të shpejtë për uljet sesa të parashikuara në këtë nen.

N. Neni 3: Llogaritja e niveleve të kontrollit

Fjalët e mëposhtme do të shtohen pas “Nenet 2” në nenin 3 të protokollit:

2A deri 2E,

2. Fjalët e mëposhtme do të shtohen pas “Aneksi A” çdo herë që ato paraqiten në nenin 3 të protokollit:

ose aneksi B

O. Neni 4: Kontrolli i tregtisë me jo palët

1. Paragrafët 1 deri 5 të nenit 4 do të zëvendësohen me paragrafët e mëposhtëm:

1. Që nga 1 janari 1990, çdo palë do të ndalojë importin e substancave, të kontrolluara në aneksin A nga çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

1 bis. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë importin e substancave të kontrolluara në aneksin B nga çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

2. Që nga 1 janari 1993, çdo palë do të ndalojë eksportin e çdo substance të kontrolluar në aneksin A në çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

2 bis. Duke filluar një vit pas ditës së hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë eksportin e çdo substance të kontrolluar në aneksin B në çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

3. Nga 1 janari 1992, palët, duke ndjekur procedurat në nenin 10 të Konventës, do të sqarojnë në një listë aneks produktet që përmbajnë substancat e kontrolluara në aneksin A. Palët që nuk kanë pasur kundërshtime për aneksin, në përputhje me procedurat, do të ndalojnë, brenda një viti të hyrjes në fuqi të aneksit, importin e atyre produkteve nga çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

3 bis. Brenda tre viteve nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, palët, duke ndjekur procedurat e nenit 10 të Konventës, do të sqarojnë në një aneks një listë të produkteve që përmbajnë substancat e kontrolluara në aneksin B. Palët që nuk kanë pasur kundërshtime për aneksin në përputhje me ato procedura, do të ndalojnë, brenda një viti të hyrjes në fuqi të aneksit, importin e këtyre produkteve nga çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

4. Nga 1 janari 1994, palët do të vendosin mundësinë e ndalimit ose kufizimit, nga shtetet që nuk janë palë të këtij protokollit, importin e produkteve të prodhuara me, por që nuk përmbajnë, substancat e kontrolluara në aneksin A. Në rast se është e mundur, palët, duke ndjekur procedurat e nenit 10 të Konventës, do të sqarojnë në një aneks një listë të këtyre produkteve. Palët që nuk kanë kundërshtuar aneksin do të ndalojnë në përputhje me aneksin, brenda vitit të futjes në fuqi të aneksit, importin e këtyre produkteve nga shtetet që nuk janë palë të këtij protokollit.

4 bis. Brenda pesë viteve nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, palët do të vendosin mundësinë e ndalimit ose kufizimit nga shtetet që nuk janë anëtare të këtij protokollit, të importit të produkteve të prodhuara, por që nuk përmbajnë substanca të kontrolluara në aneksin B. Në qoftë se është e mundshme palët, duke ndjekur procedurat e nenit 10 të Konventës, do të sqarojnë në një aneks një listë e këtyre produkteve. Palët që nuk kanë pasur kundërshtime për aneksin do të ndalojnë ose kufizojnë, brenda vitit të hyrjes në fuqi të aneksit, importin e këtyre produkteve nga çdo shtet që nuk është palë në këtë protokoll.

5. Çdo palë merr përsipër brenda mundësive praktike të mundshme, të dekurajojë eksportin në çdo shtet, që nuk është palë e këtij protokollit, të teknologjisë për prodhimin dhe përdorimin e substancave të kontrolluara.

2. Paragrafi 8 i nenit 4 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

8. Moszbatimi i dispozitave të këtij neni, importet e referuara në paragrafët 1, 1 bis, 3, 3 bis, 4 dhe 4 bis dhe eksportet e referuara në paragrafët 2 dhe 2 bis, mund të lejohen nga, ose në çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit, në qoftë se vendoset nga një mbledhje e palëve që ai shtet është në përputhje të plotë me nenin 2, nenet 2A deri 2E, dhe këtë nen dhe ka dorëzuar të dhëna për këtë fakt, siç specifikohet në nenin 7.

3. Paragrafi i mëposhtëm do të shtohet në nenin 4 të protokollit si paragrafi 9:

9. Për qëllimet e këtij neni, termi “Shtet që nuk është palë i këtij protokollit” do të përfshijë, përsa i përket një substance specifike të kontrolluar, një shtet ose organizatë rajonale të integritetit ekonomik që nuk ka rënë dakord që të zbatojë masat e kontrollit në fuqi për atë substancë.

P. Neni 5: Situata e veçantë e vendeve të zhvillim

Neni 5 i protokollit do të zëvendësohet si më poshtë:

1. Çdo palë që është një vend në zhvillim dhe niveli i llogaritur i konsumit të substancave në aneksin A është më pak se 0.3 kilogramë për frymë në datën e hyrjes në fuqi të protokollit për atë, ose çdo kohë pas deri në 1 janar 1999, në mënyrë që të përmbushë kërkesat bazë të brendshme, do të ketë të drejtë të vonojë për dhjetë vjet përmbushjen e masave të kontrollit, të sqaruara në nenet 2A deri 2E.

2. Megjithatë, çdo palë, që vepron nën paragrafin 1 të këtij neni nuk do të kalojë as nivelin vjetor të llogaritur të konsumit të substancave të kontrolluara në aneksin A prej 0.3 kilogramë për frymë dhe as nivelin vjetor të llogaritur të konsumit të substancave të kontrolluara të aneksit B prej 0.2 kilogramë për frymë.

3. Kur të zbatohen masat e kontrollit të dhëna në nenet 2A deri 2E, çdo palë që vepron nën paragrafin 1 të këtij neni do të jetë e lejuar të përdorë:

a) Për substancat e kontrolluara sipas aneksit A, ose mesataren e nivelit të konsumit vjetor të llogaritur për periudhën 1995 deri në përfshi 1997 ose nivelin e llogaritur të konsumit prej 0.3 kilogramë për frymë, cilido të jetë më i ulët, si bazë për të vendosur përputhjen me masat e kontrollit;

b) Për substancat e kontrolluara sipas aneksit B, mesataren e nivelit të konsumit të llogaritur vjetor për periudhën 1998 deri në përfshi 2000 ose një nivel të llogaritur të konsumit prej 0.2

kilogramësh për frymë, cilido të jetë më i ulët, si bazë për të vendosur përputhjen me masat e kontrollit.

4. Në qoftë se një palë që vepron nën paragrafin 1 të këtij neni, në çdo kohë para se detyrimet e masave të kontrollit në nenet 2A deri 2E, bëhen të aplikueshme për të, e gjen veten të paaftë të sigurojë një furnizim adekuat me substanca të kontrolluara, mundet që pala të njoftojë sekretariatit. Sekretariati do t'u drejtojë një kopje të këtij njoftimi palëve, të cilat do ta konsiderojnë çështjen në takimin e radhës, dhe do të vendosin për masat e përshtatshme që duhen marrë.

5. Zhvillimi i kapaciteteve për të përmbushur obligimet e palëve nën paragrafin 1 të këtij neni, në përputhje me masat e kontrollit të dhëna në nenet 2A deri 2E dhe zbatimin e tyre nga po ato palë do të varet nga zbatimi i efektshëm i bashkëpunimit financiar të dhënë nga neni 10 dhe transferimi i teknologjisë siç jepet nga neni 10 A.

6. Çdo palë që vepron nën paragrafin 1 të këtij neni, mundet, në çdo kohë, të njoftojë sekretariatit me shkrim se, mbasi ka ndërmarrë të tërë hapat praktike nuk është në gjendje të zbatojë ndonjë ose të gjitha detyrimet e dhëna në nenet 10 dhe 10A. Sekretariati do t'u transmetojë një kopje të njoftimit palëve, të cilat do ta konsiderojnë çështjen në mbledhjen e radhës, duke i kushtuar vëmendjen e duhur paragrafit 5 të këtij neni dhe do të vendosin për masat e përshtatshme që duhen marrë.

7. Gjatë periudhës ndërmjet njoftimit dhe mbledhjes të palëve në të cilin masat e përshtatshme të referuara në paragrafin 6 më sipër do të vendosen, ose për një periudhë më të gjatë nëse vendoset kështu nga mbledhja e palëve, procedurat e mospërmbushjes të referuara në nenin 8 nuk do të zbatohen kundrejt palës njoftuese.

8. Një mbledhje e palëve do të rishikojë, jo më vonë se viti 1995, situatën e palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të këtij neni, duke përfshirë zbatimin efektiv të bashkëpunimit financiar dhe transferimin e teknologjisë në to dhe adoptojë rishikime të tilla që mund të shihen të arsyeshme duke marrë parasysh axhendën e masave të kontrollit që janë të aplikueshme për ato palë.

9. Vendimet e palëve të referuara në paragrafët 4, 6 dhe 7 të këtij neni do të merren sipas të njëjtës procedurë të aplikuar për vendimmarrje sipas nenit 10.

Q. Neni 6: Vlerësimi dhe rishikimi i masave të kontrollit.

Fjalët e mëposhtme do të shtohem pas "Neni 2" në nenin 6 të protokollit:

Nenet 2A deri 2E, dhe situatat që kanë të bëjnë me prodhimin, importin dhe eksportin e substancave transitore në grupin I të aneksit C.

R. Neni 7: Të dhënat e raportimit

1. Neni 7 i protokollit do të zëvendësohet me të mëposhtmin:

1. Çdo palë do të verë në dispozicion të sekretariatit, brenda tre muajve nga bërja palë, të dhëna statistikore për prodhimin, importimin, eksportimin e secilës nga substancat në aneksin A për vitin 1986 ose të dhënat më të mira të përafërta në rastet kur të dhëna të tilla nuk ekzistojnë.

2. Çdo palë do të verë në dispozicion të sekretariatit të dhëna statistikore për prodhimin, importin dhe eksportin e çdo substance të kontrolluar në grupin B dhe të çdo substance transitore në grupin I të aneksit C, për vitin 1989, ose të dhënat më të mira të përafërta që ekzistojnë jo më vonë se tre muaj nga data kur këto dispozita të dhëna në protokoll përsa i përket substancave në aneksin B kanë hyrë në fuqi.

3. Çdo palë do t'i verë sekretariatit në dispozicion të dhëna statistikore për prodhimin e saj vjetor (si është sqaruar në paragrafin 5 të nenit 1) dhe, në mënyrë të veçantë:

- sasitë e përdorura për ushqim për kafshët,
- sasitë e shkatërruara nga teknologjitë e aprovuara nga palët,
- importet dhe eksportet në palët dhe jo palët respektivisht,

të secilës nga substancat e kontrolluara të listuara në aneksin A dhe B, si dhe substancat tradicionale në grupin I të aneksit C, për vitin gjatë të cilit kanë hyrë në fuqi dispozitat që kanë të

bëjnë me substancat në aneksin B dhe për çdo vit të mëpasëm. Të dhënat do të dërgohen jo më vonë se nëntë muaj pas mbarimit të vitit të cilit i takojnë të dhënat.

4. Për palët që veprojnë nën dispozitat e paragrafit 8 (a) të nenit 2, kërkesat në paragrafët 1, 2 dhe 3 të këtij neni përsa u përket të dhënave statistikore për importet dhe eksportet do të jenë të mjaftueshme, nëse organizata për integrim ekonomik e interesuar jep të dhëna mbi importet dhe eksportet ndërmjet organizatës dhe shteteve që nuk janë anëtare të asaj organizate.

S. Neni 9: Kërkimi, zhvillimi, ndërgjegjësimi i publikut dhe shkëmbimi i informacionit

Paragrafi 1 (a) i nenit 9 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

a) Teknologjitë më të mira për të përmirësuar ndalimin, rikuperimin, riciklimin ose shkatërrimin e substancave të kontrolluara dhe atyre transitore ose që zvogëlojnë shkarkimet e tyre;

T. Neni 10: Mekanizmi financiar

Neni 10 i protokollit do të zëvendësohet si më poshtë:

Neni 10: Mekanizmi financiar

1. Palët do të caktojnë një mekanizëm për qëllimet e arritjes së bashkëpunimit financiar dhe teknik, ku përfshihet transferimi i teknologjisë, në palët që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5 të këtij protokollit për të bërë të mundur përputhjen e tyre me masat e kontrollit të caktuara në nenet 2A deri 2E të këtij protokollit. Mekanizmi, kontributet ndaj të cilit do të jenë shtesë e transfertave të tjera kostot shtesë të palëve në mënyrë që të sigurojë përputhjen e tyre me masat e kontrollit të protokollit. Një listë treguese e kostove të shtuara do të vendoset nga takimi i palëve.

2. Mekanizmi i vendosur nën paragrafin 1 do të përfshijë një fond shumëpalësh. Do të përfshijë gjithashtu mjete të tjera për bashkëpunimin shumëpalësh, rajonal dhe dypalësh.

3. Fondi shumëpalësh:

a) Do të takohet, për një grant ose mbi baza koncensionale si të jetë e përshtatshme, dhe sipas kritereve që do të vendosen nga palët, kostot e shtuara të rëna dakord;

b) Do të financojë funksionet e clearinghouse:

i) Ndihmojë palët që veprojnë në paragrafin 1 të nenit 5, nëpërmjet studimeve specifike për vendet dhe bashkëpunim teknik, për të identifikuar nevojat e tyre për bashkëpunim;

ii) Lehtësojë bashkëpunimin teknik për të përmbushur këto nevoja të identikuara;

iii) Shpërndajë, siç është dhënë në nenin 9, informacion dhe materiale, të bëjë seminare, sesione trajnimi dhe aktivitete të tjera si këto, për përfitim të palëve që janë vende në zhvillim;

iv) Lehtësojë dhe monitorojë bashkëpunimet e tjera rajonale dhe bilaterale të palëve që janë vende në zhvillim;

c) Do të financojë shërbimet sekretariale të fondit shumëpalësh dhe shpenzimet mbështetëse.

4. Fondi shumëpalësh do të veprojë nën autoritetin e palëve, të cilat do të vendosin për politikën e tij të përgjithshme.

5. Palët do të caktojnë një komitet ekzekutiv për të zhvilluar dhe monitoruar zbatimin e politikave vepruese specifike, rregullimet administrative, ku të përfshihen disbursimi i resurseve, për qëllimin e arritjes së objektivave të fondit shumëpalësh. Komiteti ekzekutiv do të heqë detyrat dhe përgjegjësitë e specifikuar në termat e referencës siç është rënë dakord nga palët, me bashkëpunimin dhe ndihmën e Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim (Banka Botërore), PNUD, Programi i Kombeve të Bashkuara për mjedisin ose agjenci të tjera në varësi të ekspertizës që ato kanë. Anëtarët e komitetit ekzekutiv që do të përzgjidhen, në bazë të një përfaqësimi të balancuar të palëve që veprojnë nën paragrafin 1 të nenit 5 dhe të palëve që nuk veprojnë sipas nën këtij paragrafi, do të autorizohet nga palët.

6. Fondi shumëpalësh do të financohet nga kontributet prej palëve që nuk operojnë nën paragrafin 1 të nenit 5 në monedhë të konvertueshme ose situatë të veçantë, në natyrë dhe/ose monedhën vendase, mbi bazën e shkallës së vlerësimit të Kombeve të Bashkuara. Kontributet nga palët e tjera do të inkurajohen. Bashkëpunimi bilateral dhe, në raste të veçanta kur bihet dakord me një vendim të palëve, bashkëpunimi rajonal mund, deri në një përqindje dhe me çdo

kriter që do të specifikohet nga palët, do të konsiderohet si kontribut për fondin shumëpalësh, duke pasur parasysh që ky bashkëpunim, në minimum:

- a) Lidhet strikt dhe përputhet me dispozitat e këtij protokollit;
- b) Sigurohen resurse shtesë;
- c) Pranon kostot e shtuara të rëna dakord.

7. Palët do të vendosin për buxhetin e programit të fondit shumëpalësh për çdo periudhë fiskale dhe sipas përqindjes së kontributeve të secilës palë.

8. Resurset nën fondin shumëpalësh do të shpërndahen me marrëveshjen e palëve përfituese.

9. Vendimet nga palët nën këtë nen do të merren me konsensus kurdo të jetë e mundur. Në qoftë se të gjitha përpjekjet për konsensus janë mbaruar dhe nuk kanë konkluduar në marrëveshje, vendimet do të adoptohen me një votë dy të tretat maxhoritare të palëve që janë të pranishme dhe votojnë, kur palët që janë prezent dhe votojnë, si dhe shumica e palëve që nuk veprojnë nën këtë paragraf që janë të pranishme dhe votojnë.

10. Mekanizmi financiar i caktuar në këtë nen nuk ka paragjykim për rregullime në të ardhmen që mund të zhvillohen duke pasur parasysh çështje të tjera mjedisore.

U. Neni 10A: Transferimi i teknologjisë

Neni i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit si neni 10A:

Neni 10A: Transferimi i teknologjisë

Çdo palë do të ndërmarrë çdo hap praktik, në përputhje me programet mbështetur nga mekanizmi financiar, për të siguruar:

a) që teknologjia më e mirë e mundshme, e sigurt nga pikëpamja mjedisore dhe teknologji të tjera të lidhura me të të transferohen shpejt brenda palëve që operojnë nën paragrafin 1 të nenit 5;

b) që transfertat e referuara në nënparagrafin (a) bëhen sipas kushteve të ndershme dhe favorizuese.

V. Neni 11: Takimet e palëve

Paragrafi 4 (g) i nenit 11 të protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

g) Vlerësojë, në përputhje me nenin 6, masat e kontrollit dhe situatën përsa i përket substancave transitorë;

W. Neni 17: Palët që shtohen pas hyrjes në fuqi

Fjalët e mëposhtme do të shtohen pas (si dhe nën) në nenin 17:

Nenet 2A deri 2E, dhe

X. Neni 19: Tërheqja

Neni 19 i protokollit do të zëvendësohet me paragrafin e mëposhtëm:

Çdo palë mund të tërhiqet nga ky protokoll duke i bërë një njoftim me shkrim Depozitarit në çdo kohë pas katër viteve të përmbushjes së detyrimeve të specifikuara në paragrafin 1 të nenit 2A. Çdo tërheqje e tillë do të bëhet efektive pas mbarimit të kohës prej një viti nga data e marrjes nga Depozitari ose në një datë të movonshme siç mund të jetë e specifikuar në njoftimin e tërheqjes.

Y. Anekset

Anekset e mëposhtme do t'i shtohen protokollit:

Aneksi B

Substancat e kontrolluara

Grupe substancash ozon holluese potenciale

Grupi I

CF₃Cl (CFC13) 1.0

C₂FCl₅ (CFC111) 1.0

C₂F₂Cl₄ (CFC112) 1.0

C₃FCl₇ (CFC211) 1.0

C₃F₂Cl₆ (CFC212) 1.0

C₃F₃Cl₅ (CFC213) 1.0

C₃F₄Cl₄ (CFC214) 1.0

C₃F₅Cl₃ (CFC215) 1.0

C₃F₆Cl₂ (CFC216) 1.0

C₃F₇Cl (CFC217) 1.0

Grupi II

CCl₄ karbon tetraklorid 1.1

Grupi III

C₂H₃Cl₃* 1,1,1 triklorethan 0.1

(metil kloroform)

* kjo formulë nuk i referohet 1,1,2 triklorethanit.

Aneksi C

Substancat transitore

Grupi i substancave

Grupi I

CHFC₁₂ (HCFC 21)

CHF₂Cl (HCFC 22)

CH₂FC₁ (HCFC 31)

C₂HFC₁₄ (HCFC 121)

C₂HF₂Cl₃ (HCFC 122)

C₂HF₃Cl₂ (HCFC 123)

C₂HF₄Cl (HCFC 124)

C₂H₂FC₁₃ (HCFC 131)

CH₂F₂Cl₂ (HCFC 132)

C₂H₂F₃Cl (HCFC 133)

C₂H₃FC₁₂ (HCFC 141)

C₂H₃F₂Cl (HCFC 142)

C₂H₄FC₁ (HCFC 151)

C₃HFC₁₆ (HCFC 221)

C₃HF₂Cl₅ (HCFC 222)

C₃HF₃Cl₄ (HCFC 223)

C₃HF₄Cl₃ (HCFC 224)

C₃HF₅Cl₂ (HCFC 225)

C₃HF₆Cl (HCFC 226)

C₃H₂FC₁₅ (HCFC 231)

C₃H₂F₂Cl₄ (HCFC 232)

C3H2F3C13 (HCFC 233)
C3H2F4C12 (HCFC 234)
C3H2F5C1 (HCFC 235)
C3H3FC14 (HCFC 241)
C3H3F2C13 (HCFC 242)
C3H3F3C12 (HCFC 243)
C3H3F4C1 (HCFC 244)
C3H4FC13 (HCFC 251)
C3H4F2C12 (HCFC 252)
C3H4F3C1 (HCFC 253)
C3H5FC12 (HCFC 261)
C3H5F2C1 (HCFC 262)
C3H6FC1 (HCFC 271)

Neni 2 Hyrja në fuqi

1. Ky amendament do të hyjë në fuqi në 1 janar 1992, në rast se të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose miratimi për amendamentin janë depozituar nga shtetet ose organizatat rajonale për integrim ekonomik që janë palë të protokollit të Montrealit për substancat që hollojnë shtresën e ozonit.

Në rast se ky kusht nuk është përmbushur deri në atë datë, amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas ditës që të jetë përmbushur.

2. Për qëllimet e paragrafit 1, çdo instrument i tillë i depozituar nga një organizatë e integritit ekonomik rajonal nuk do të konsiderohet si shtesë e atyre të depozituara nga vendet anëtare të një organizate të tillë.

3. Pas hyrjes në fuqi të këtij amendamenti siç është dhënë në paragrafin 1, amendamenti hyn në fuqi për çdo palë tjetër të këtij protokollit në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit ratifikimit, pranimi ose miratimit.

LIGJ Nr.9485, datë 6.3.2006

PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË AMENDAMENTIN E MONTREALIT TË PROTOKOLLIT TË MONTREALIT “PËR SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHTRËSËN E OZONIT”

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në amendamentin e Montrealit të Protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.4808, datë 20.3.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë
Alfred Moisiu**

Amendament i Protokollit

**TË MONTREALIT PËR SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT,
MIRATUAR NGA TAKIMI I NËNTË I PALËVE**

Neni 1

Amendamenti

A. Neni 4, paragrafi 1 qua

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 1 ter të nenit 4 të protokollit:

1 qua. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë importin e substancës së kontrolluar në aneksin E nga shtete që nuk janë palë të këtij protokollit.

B. Neni 4, paragrafi 2 qua

Paragrafi i mëposhtëm do të futet pas paragrafit 2 ter të nenit 4 të protokollit:

2 qua. Duke filluar nga një vit pas datës së hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë eksportin e substancës së kontrolluar në aneksin E në çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit.

C. Neni 4, paragrafët 5, 6 dhe 7

Në paragrafët 5, 6 dhe 7 të nenit 4 të protokollit, për fjalët:

Dhe grupi II i aneksit C

Atje do të zëvendësohen:

Grupi II të aneksit C dhe aneksin E

D. Neni 4, paragrafi 8

Në paragrafin 8 të nenit 4 të protokollit, për fjalët:

Neni 2G

Do të zëvendësohen me:

Nenet 2G dhe 2H

E. Neni 4A: Kontrolli i tregtisë me palët

Neni i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit si neni 4A:

1. Në rastet kur pas kalimit të datës së aplikueshme për një substancë të kontrolluar, një palë është në gjendje, megjithëse ka marrë të gjitha hapat praktike për të përmbushur detyrimet e protokollit, të ndalojë prodhimin e kësaj substance për konsum vendas, me përjashtim të përdorimeve të tjera të rëna dakord nga palët që janë thelbësore, ajo do të ndalojë eksportin e sasive të përdorura, ricikluara dhe rikuperuara të kësaj substance, për qëllime të tjera përveç shkatërrimit.

2. Paragrafi 1 i këtij neni do të aplikohet pa paragjykime për veprimin e nenit 11 të Konventës dhe procedurat e moszbatimit zhvilluar nën nenin 8 të këtij protokollit.

F. Neni 4B: Licencimi

Neni i mëposhtëm do t'i shtohet protokollit si neni 4B:

1. Çdo Palë, që nga 1 janari 2000 ose brenda tre muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij neni,

cilado nga këto data që është e mëvonshme, do të vendosë dhe do të zbatojë një sistem për licencimin e importit dhe eksportit të substancave të reja, ricikluara ose rikuperuara në anekset A, B, C dhe E.

2. Pavarësisht nga paragrafi 1 i këtij neni, çdo palë që vepron nën paragrafin 1 të nenit 5, e cila vendos që nuk është në gjendje të vendosë dhe të zbatojë një sistem për licencimin e importit dhe eksportit të substancave të kontrolluara në anekset C dhe E, mund ta shtyjë marrjen e këtyre vendimeve, respektivisht, deri në 1 janar 2005 dhe 1 janar 2002.

3. Çdo palë, brenda tre muajve nga data e futjes së sistemit të licencimit, do t'i raportojë sekretariatit mbi vendosjen e këtij sistemi.

4. Sekretariati, periodikisht, do të përgatisë dhe do të qarkullojë në të gjitha palët, një listë të të gjitha palëve që kanë raportuar për sistemin e licencimit dhe do t'ia kalojë këtë informacion Komitetit të Implementimit për vlerësim dhe rekomandime për palët.

Neni 2

Lidhja me amendamentin e vitit 1992

Asnjë shtet ose organizatë për integrim ekonomik rajonal nuk mund të depozitojë një instrument ratifikimi, pranimi, miratimi ose aderimi me këtë amendament në rast se, më parë ose në të njëjtën kohë, nuk ka depozituar një instrument të tillë për amendamentin e miratuar në takimin e katërt të palëve në Kopenhagen më 25 nëntor 1992.

Neni 3

Hyrja në fuqi

1. Ky amendament do të hyjë në fuqi më 1 janar 1999, në rast se të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose miratimi të këtij amendamenti janë depozituar nga shtetet ose organizatat ekonomike për integrim rajonal që janë palë të protokollit të Montrealit për substancat që hollojnë shtresën e ozonit. Në rast se ky kusht nuk është përmbushur deri në atë datë, amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë pas datës në të cilën është plotësuar.

2. Për qëllime të paragrafit 1, çdo instrument i tillë i depozituar nga një organizatë rajonale për integrim ekonomik nuk do të konsiderohet si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të këtyre organizatave.

3. Pas hyrjes në fuqi të këtij amendamenti, siç jepet në paragrafin 1, ai hyn në fuqi për të gjitha palët e tjera të protokollit në ditën e nëntëdhjetë të depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimit ose miratimit.

LIGJ
Nr.9486, datë 6.3.2006

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË AMENDAMENTIN E
PEKINIT TË PROTOKOLLIT TË MONTREALIT “PËR SUBSTANCAT QË
HOLLOJNË SHITRESËN E OZONIT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në amendamentin e Pekinit të Protokollit të Montrealit “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.4809, datë 20.3.2006 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë
Alfred Moisiu**

AMENDAMENTI I PEKINIT

(Marrë nga aneksi V i raportit të mbledhjes së njëmbëdhjetë të palëve të protokollit të Montrealit për substancat që dëmtojnë shtresën e ozonit)

ANEKSI V
AMENDAMENT I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT
PËR SUBSTANCAT OZONHOLLUESE

Neni 1
Amendim

A. Neni 2, paragrafi 5

Në paragrafin 5 të nenit 2 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2F;

B. Neni 2, paragrafët 8 (a) dhe 11

Në paragrafët 8 (a) dhe 11 të nenit të nenit 2 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2H do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2I;

C. Neni 2F, paragrafi 8

Paragrafi i mëposhtëm do të shtohet pas paragrafit 7 të nenit 2F të protokollit:

Çdo palë prodhuese e një ose më shumë prej këtyre substancave do të sigurojë që, për një periudhë dymbëdhjetëmujore duke filluar nga 1 janari 2004 dhe në çdo periudhë 12-mujore të

mëpasme, niveli i përlogaritur i prodhimit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nuk e kalon, në vit, mesataren e:

a) shumës së nivelit të përlogaritur të konsumit në 1989 të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C dhe dy pikë tetë për qind të nivelit të kalkuluar në vitin 1989 të substancave të kontrolluara në grupin e I-rë të aneksit A; dhe

b) shumës së nivelit të kalkuluar të prodhimit në vitin 1989 të prodhimit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C dhe dy pikë tetë për qind të nivelit të përlogaritur të prodhimit në vitin 1989 të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit A.

Megjithatë, në mënyrë që të plotësohen kërkesat bazë vendore të palëve që operojnë sipas paragrafit 1 të nenit 5, niveli i përlogaritur i prodhimit mund të kalojë këtë limit deri në pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të përlogaritur të prodhimit të substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C siç janë dhënë më sipër:

D. Neni 2I

Neni i mëposhtëm do të futet pas nenit 2H të protokollit:

Neni 2I: Bromochlorometani

Çdo palë do të sigurojë që për një periudhë kohe dymbëdhjetë mujore, duke filluar nga 1 janari 2002, dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i përlogaritur i konsumit dhe i prodhimit të substancës në grupin e III-të, të aneksit C nuk e kalon zeron. Ky paragraf do të zbatohet përveç rasteve kur palët vendosin të lejojnë nivelin e prodhimit ose të konsumit që është i nevojshëm të plotësojë përdorimet për të cilat është rënë dakord që janë esenciale.

E. Neni 3

Në nenin 3 të protokollit, fjalët:

Nenet 2, 2A deri 2H do të zëvendësohen me nenet 2, 2A deri 2I.

F. Neni 4, paragrafët 1 quin dhe 1 sex

Paragrafët e mëposhtëm do të shtohen në nenin 4 të protokollit pas paragrafit 1 qua:

1 quin. Që nga 1 janari 2004, çdo palë do të ndalojë importin e substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C nga çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit.

1 sex. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë do të ndalojë importin e substancave të kontrolluara në grupin III të aneksit C nga çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit.

G. Neni 4, paragrafët 2 quin dhe 2 sex

Paragrafët e mëposhtëm do të shtohen në nenin 4 të protokollit pas paragrafit 2 qua:

2 quin. Që nga 1 janari 2004, çdo palë do të ndalojë eksportin e substancave të kontrolluara në grupin I të aneksit C në çdo shtet që nuk është palë e këtij protokollit.

2 sex. Brenda një viti nga data e hyrjes në fuqi të këtij paragrafi, çdo palë duhet të ndalojë eksportin e substancave të kontrolluara në grupin III të aneksit C në çdo shtet jopalë të këtij protokollit.

H. Neni 4, paragrafët 5 deri 7

Në paragrafët 5 deri 7 të nenit 4 të protokollit, për fjalët:

Aneksat A dhe B, grupi II të aneksit C dhe aneksit E do të zëvendësohen me aneksin A, B, C dhe E.

I. Neni 4, paragrafi 8

Në paragrafin 8 të nenit 4 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E, nenet 2G dhe 2H të zëvendësohen me nenet 2A deri 2I;

J. Neni 5, paragrafi 4

Në paragrafin 4 të nenit 5 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2H do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2I;

K. Neni 5, paragrafët 5 dhe 6

Në paragrafin 5 dhe 6 të nenit 5 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2E dhe neni 2I;

L. Neni 5, paragrafi 8 ter (a)

Fjala e mëposhtme do të shtohet në fund të paragrafit 8 ter (a) të nenit 5 të protokollit:

Që nga 1 janari 2016, çdo palë që vepron nën paragrafët 1 të këtij neni do të zbatojë masat e kontrollit të dhëna në paragrafin 8 të nenit 2F, dhe si bazë për përmbushjen e këtyre masave të kontrollit, do të përdorë mesataren e nivelit të përlogaritur të prodhimit dhe konsumit në vitin 2015;

M. Neni 6

Në nenin 6 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2H do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2I;

N. Neni 7, paragrafi 2

Në paragrafin 2 të nenit 7 të protokollit, fjalët:

Aneksat B dhe C do të zëvendësohen me aneksat B dhe grupet I dhe II të aneksit C.

O. Neni 7, paragrafi 3

Fjala e mëposhtme do të shtohet pas fjalisë së parë të paragrafit 3 të nenit 7 të protokollit:

Çdo palë do t'i dërgojë sekretariatit të dhëna statistikore mbi sasinë vjetore të substancës së kontrolluar të listuar në aneksin E të përdorur për karantinë dhe aplikimet paradërgimore.

P. Neni 10

Në paragrafin 1 të nenit 10 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2E do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2E dhe neni 2I.

Q. Neni 17

Në nenin 17 të protokollit, fjalët:

Nenet 2A deri 2H do të zëvendësohen me nenet 2A deri 2I.

R. Aneksi C

Grupi i mëposhtëm do të shtohet në aneksin C të protokollit:

Numri i i grupsubstancave izomere ozonholluese potenciale

Potential (Potenciale) grupi III CH₂BrCl bromoklorometan 10.12.

Neni 2

Marrëdhënia me amendamentin e vitit 1997

Asnjë shtet ose organizatë për integrimin rajonal ekonomik nuk mund të depozitojë ndonjë instrument ratifikimi, pranimi ose aprovimi ose rënie dakord për këtë amendament në rast se nuk ka depozituar më parë ose në të njëjtën kohë një instrument të tillë në amendimin e adoptuar në takimin e nëntë të palëve në Montreal, 17 shtator 1997.

Neni 3
Hyrja në fuqi

1. Ky amendament do të hyjë në fuqi më 1 janar 2001, në rast se të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose aprovimi janë depozituar nga shtetet ose organizatat për integrim ekonomik rajonal që janë palë të protokollit të Montrealit për substancat që dobësojnë shtresën e ozonit. Në rast se ky kusht nuk është plotësuar deri në atë datë, amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë nga data në të cilën është plotësuar.

2. Për qëllimet e paragrafit 1, çdo instrument i tillë i depozituar nga organizatat ekonomike për integrim rajonal nuk do të merret si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet anëtare të këtyre organizatave.

3. Pas hyrjes në fuqi të këtij amendamenti, siç është dhënë në paragrafin 1, ai do të hyjë në fuqi për çdo palë tjetër të protokollit në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimi ose aprovimit.

LIGJ
Nr. 91/2018

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË AMENDAMENTIN E
KIGALIT TË PROTOKOLLIT TË MONTREALIT “PËR SUBSTANCAT QË
HOLLOJNË SHTRRESËN E OZONIT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në amendamentin e Kigalit të Protokollit të Montrealit, “Për substancat që hollojnë shtresën e ozonit”, bërë më 15 tetor 2016, në Kigali, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji dhe është pjesë përbërëse e tij.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 3.12.2018

Shpallur me dekretin nr. 11002, datë 18.12.2018, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Ilir Meta

KOMBET E BASHKUARA
Adresa: UNITED NATIONS, N.Y. 10017
Adresa kabllore UNATIONS NEWYORK

Lënda: C.N.872.2016. TREATIES-XXVII.2.F (njoftim i Depozitarit)

**PROTOKOLLI I MONTREALIT
PËR SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT
I DATËS 16 SHTATOR 1987**

**AMENDAMENTI I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT PËR SUBSTANCAT QË
HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT, KIGALI, 15 TETOR 2016**

MIRATIMI I AMENDAMENTIT

Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara, në cilësinë e Depozitarit, komunikon si vijon:

Palët në Takimin e Njëzetetë të Protokollit të lartpërmendur, i mbajtur në Kigali nga datat 10 deri më 15 tetor 2016, kanë miratuar në pajtim me procedurën e parashikuar në paragrafin 4, të nenit 9, të Konventës së Vjenës për Mbrojtjen e Shtesës së Ozonit, një Amendament shtesë të Protokollit të Montrealit, siç është parashikuar në aneksin I të raportit të Takimit të Njëzetetë të Palëve (vendim XXVIII/1).

Në përputhje me paragrafin 1, të nenit IV. Amendamenti do të hyjë në fuqi më 1 janar 2019, me kusht që të jenë depozituar nga ana e shteteve ose nga organizatat rajonale të integritetit ekonomik Palë të Protokollit të Montrealit për Substancat që Hollojnë Shtresën e Ozonit, të paktën Njëzet e tetë instrumente ratifikimi, aderimi apo miratimi të Amendamentit. Në rast se deri në atë datë ky kusht nuk është plotësuar, Amendamenti do të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë, pas datës në të cilën ky kusht është përmbushur.

Në përputhje me paragrafin 4, të nenit IV, në vijim të hyrjes në fuqi të Amendamentit, ai do të hyjë në fuqi për çdo Palë tjetër të Protokollit në ditën e nëntëdhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të tij të ratifikimit, të aderimit ose miratimit.

Vëmendje: Drejtuar Shërbimeve të Marrëveshjeve dhe Traktateve të Ministrive të Punëve të Jashtme, si dhe organizatave ndërkombëtare të interesuara.

Njoftimet depozituese lëshohen vetëm në format elektronik. Njoftimet depozituese janë në dispozicion të Misioneve të Përhershme të Kombeve të Bashkuara në adresën: <https://treaties.un.org>, seksioni i përmbledhjes së Traktateve të Kombeve të Bashkuara "Njoftimet Depozituese". Përveç kësaj Misionet e Përhershme, si dhe çdo individ i interesuar, mund të abonohet në seksionin e traktateve. Shërbimet automatike të abonimit për të marrë njoftimet depozituese me e-mail ose në adresën <https://treaties.un.org/Pages/Login.aspx?lang=en>

C.N.872.2016.TRAKTATE-XXVII.2.f

ANEKSE

VENDIM: XXVIII/1: Amendament i Mëtejshëm i Protokollit të Montrealit

Për Miratimin e Amendamentit të Protokollit të Montrealit, i përcaktuar në shtojcën I të raportit të Takimit të Njëzetetë të Palëve, në përputhje me procedurën e përcaktuar në paragrafin 4, të nenit 9, të Konventës së Vjenës, "Për mbrojtjen e shtresës së ozonit".

AMENDAMENT I PROTOKOLLIT TË MONTREALIT PËR SUBSTANCAT QË HOLLOJNË SHITESËN E OZONIT

Neni I: Amendamenti

Neni 1, paragrafi 4

Në paragrafin 4, të nenit 1, të Protokollit, fjalët:

“Aneksi C ose aneksi E”

ndryshohen si më poshtë:

“Aneksi C, aneksi E ose aneksi F”

Neni 2, paragrafi 5

Në paragrafin 5, të nenit 2, të Protokollit, fjalët:

“dhe nenin 2H”

ndryshohen si më poshtë:

“Nenin 2H dhe 2J”

Neni 2, paragrafët 8 (a), 9 (a) dhe 11

Në paragrafin 8(a) dhe 11, të nenit 2, të Protokollit, fjalët:

“Neneve 2A deri në 2I”

Ndryshohen si më poshtë:

“Neneve 2A deri në 2J”

Fjalët e mëposhtme do të shtohen në fund të nënparagrafit “a”, të paragrafit 8, të nenit 2, të Protokollit:

Çdo marrëveshje e tillë mund të shtrihet, duke përfshirë detyrimet në lidhje me konsumin ose prodhimin sipas nenit 2J, me kusht që niveli total i kombinuar i konsumit ose prodhimit të palëve të interesuara të mos kalojë nivelet e kërkuara nga neni 2J.

Në nënparagrafin “a” (i), të paragrafit 9, të nenit 2, të Protokollit, pas përdorimit të dytë të fjalëve:

duhet të bëhen,

fshihet fjala:

“dhe”

Nënparagrafi “a” (ii), i paragrafit 9, të nenit 2, të Protokollit, rinumërohet si nënparagrafi “a” (iii).

Përmbajtja e mëposhtme shtohet si nënparagraf “a” (ii) pas nënparagrafit “a” (i), të paragrafit 9, të nenit 2 të Protokollit:

“Duhet të bëhen përshtatje/rregullime të potencialeve të ngrohjes globale të specifikuara në grupin I, të aneksit A, aneksit C dhe aneksit F dhe nëse po, cilat rregullime duhen bërë dhe”.

Neni 2J

Neni i mëposhtëm shtohet pas nenit 2I të Protokollit, “Neni 2J: Hidrofluorkarbone”

1. Çdo palë duhet të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore, duke filluar nga data 1 janar 2019 dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara sipas aneksit F i shprehur në ekuivalentet e CO₂, të mos kalojë përqindjen, e përcaktuar për intervalet përkatëse të viteve të specifikuara në nënparagrafët e mëposhtëm nga “a” në “e”, të mesatares vjetore të niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të përcaktuara në aneksin F për vitet 2011, 2012 dhe 2013 plus pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit të aneksit C, grupi I i substancave të kontrolluara, siç përcaktohet në paragrafin 1, të nenit 2F, shprehur në ekuivalentet e CO₂:

a) 2019 deri më 2023: 90 për qind;

b) 2024 deri më 2028: 60 për qind;

- c) 2029 deri më 2033: 30 për qind;
- d) 2034 deri më 2035: 20 për qind;
- e) 2036 në vazhdim: 15 për qind.

2. Pavarësisht paragrafit 1 të këtij neni, palët mund të vendosin që një palë duhet të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore, duke filluar nga data 1 janar 2019 dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara sipas aneksit F i shprehur në ekuivalentet e CO₂, të mos kalojë përqindjen e përcaktuar për intervalet përkatëse të viteve të specifikuar në nënparagrafët e mëposhtëm nga “a” në “e” të mesatares vjetore të niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të përcaktuara në aneksin F për vitet 2011, 2012 dhe 2013, plus njëzet e pesë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit të aneksit C, grupi 1 i substancave të kontrolluara, siç përcaktohet në paragrafin 1 të nenit 2F, shprehur në ekuivalentet e CO₂.

- a) 2020 deri më 2024: 95 për qind;
- b) 2025 deri më 2028: 65 për qind;
- c) 2029 deri më 2033: 30 për qind;
- d) 2034 deri më 2035: 20 për qind;
- e) 2036 në vazhdim: 15 për qind.

3. Çdo palë duhet të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore, duke filluar nga data 1 janar 2019 dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara sipas aneksit F i shprehur në ekuivalentet e CO₂, të mos kalojë përqindjen e përcaktuar për intervalet përkatëse të viteve të specifikuar në nënparagrafët e mëposhtëm nga “a” në “e” të mesatares vjetore të niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të përcaktuara në aneksin F për vitet 2011, 2012 dhe 2013 plus pesëmbëdhjetë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit të aneksit C, grupi I i substancave të kontrolluara, siç përcaktohet në paragrafin 2, të nenit 2F, shprehur në ekuivalentet e CO₂.

- a) 2019 deri më 2023: 90 për qind;
- b) 2024 deri më 2028: 60 për qind;
- c) 2029 deri më 2033: 30 për qind;
- d) 2034 deri më 2035: 20 për qind;
- e) 2036 në vazhdim: 15 për qind.

4. Pavarësisht paragrafit 1 të këtij neni, palët mund të vendosin që një palë duhet të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore duke filluar nga data 1 janar 2019 dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, niveli i llogaritur i konsumit të substancave të kontrolluara sipas aneksit F i shprehur në ekuivalentet e CO₂ të mos kalojë përqindjen e përcaktuar për intervalet përkatëse të viteve të specifikuar në nënparagrafët e mëposhtëm nga “a” në “e” të mesatares vjetore të niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të përcaktuara në aneksin F për vitet 2011, 2012 dhe 2013 plus njëzet e pesë për qind të nivelit të llogaritur të konsumit të aneksit C, grupi I i substancave të kontrolluara, siç përcaktohet në paragrafin 2, të nenit 2F, shprehur në ekuivalentet e CO₂.

- a) 2020 deri më 2024: 95 për qind;
- b) 2025 deri më 2028: 65 për qind;
- c) 2029 deri më 2033: 30 për qind;
- d) 2034 deri më 2035: 20 për qind;
- e) 2036 në vazhdim: 15 për qind.

5. Paragrafët nga 1 në 4 të këtij neni zbatohen deri në masën që Palët vendosin të lejojnë që niveli i prodhimit ose konsumit i nevojshëm për të përmbushur tipologjinë e përdorimit të rënë dakord nga palët për të qenë Palë të përjashtuara.

6. Çdo Palë që prodhon substanca të aneksit C, grupit I ose aneksit F duhet të sigurojë që për periudhën dymbëdhjetë mujore, duke filluar nga data 1 janar 2020 dhe në çdo periudhë dymbëdhjetë mujore pasuese, emetimet e substancave të aneksit F, grupit II të gjeneruara në çdo objekt që prodhon substanca të aneksit C, grupit I ose aneksit F, substancat shkatërrohen në të njëjtën

periudhë dymbëdhjetë mujore, në masën e mundësuar nga përdorimi i teknologjisë, të miratuar nga Palët.

7. Çdo Palë duhet të sigurojë që çdo shkatërrim i substancave të aneksit F, grupit II, ose aneksit F të gjeneruara nga objektet që prodhojnë substanca të aneksit C, grupit I ose aneksit F, duhet të realizohet vetëm me teknologjitë e miratuara nga Palët.

Neni 3

Hyrja e nenit 3 të Protokollit do të zëvendësohet me përmbajtjen e mëposhtme:

“1. Për qëllimet e nenit 2, 2A në 2J dhe 5, çdo Palë duhet që për çdo grup substancash të aneksit A, aneksit B, aneksit C, aneksit E ose aneksit F, të përcaktojë nivelet e saj të llogaritura.”

Për pikëpresjen e fundit të nënparagrafëve (a) (i) të aneksit 3 të Protokollit do të zëvendësohet si më poshtë:

“Përfundimisht, siç është parashikuar në paragrafin 2;”

Teksti i mëposhtëm shtohet në fund të nenit 3 të Protokollit:

“dhe

d) Emetimet e substancave të aneksit F, grupit II, të gjeneruara në çdo objekt që prodhon substanca të aneksit C, grupit I ose aneksit F, duke përfshirë ndër të tjera, sasitë e emetuara nga rrjedhjet e makinerive, proceseve të ventilimit dhe pajisjeve shkatërruese, por duke përjashtuar sasitë e kapura për përdorim, shkatërrim apo magazinim.

2. Për llogaritjen e niveleve të shprehura në ekuivalentë CO₂ të prodhimit, konsumit, importit, eksportit dhe emetimet e substancave të aneksit F dhe aneksit C, grupit I, për qëllimet e nenit 2J, paragrafi 5 i nenit 2 dhe paragrafi 1 (d) të nenit 3, çdo Palë duhet të përdorë potencialet e ngrohjes globale për substancat e specifikuar në grupin I të aneksit A, aneksit C dhe aneksit F”.

Neni 4, paragrafi 1 sept

Paragrafi i mëposhtëm shtohet pas paragrafit 1 *sex* të nenit 4 të Protokollit:

“1 *sept.* Me hyrjen në fuqi të këtij paragrafi, çdo Palë duhet të ndalojë importimin e substancave të kontrolluara të aneksit F nga çdo shtet që nuk është Palë e këtij Protokollit.”

Neni 4, paragrafi 2 sept

Paragrafi i mëposhtëm shtohet pas paragrafit 2 *sex* të nenit 4 të Protokollit:

“2 *sept.* Me hyrjen në fuqi të këtij paragrafi, çdo Palë duhet të ndalojë eksportimin e substancave të kontrolluara të aneksit F, me çdo shtet jo Palë të këtij Protokollit.”

Neni 4, paragrafët 5, 6 dhe 7

Në paragrafët 5, 6 dhe 7 të nenit 4 të Protokollit, fjalët:

“Aneksi A, B, C dhe E”

Ndryshohen si vijon:

“Aneksi A, B, C, E dhe F”

Neni 4, paragrafi 8

Në paragrafin 8, të nenit 4, të Protokollit, fjalët:

“Nenet 2A deri në 2I”

Ndryshohen me:

“Nenet “2A deri në 2J”

Neni 4B

Paragrafi i mëposhtëm shtohet pas paragrafit 2, të nenit 4B, të Protokollit:

“2 bis. Çdo Palë duhet, që duke filluar nga data 1 janar 2019 ose brenda tre muajve nga hyrja në fuqi e këtij paragrafi nëse është e mëvonshme, duhet të krijojë dhe zbatojë një sistem licencimi për importin dhe eksportin e substancave të kontrolluara të aneksit F, pavarësisht nëse janë të reja, të përdorura, të ricikluara dhe të rigjeneruara. Çdo Palë që vepron sipas paragrafit 1, të nenit

5 dhe që çmon se nuk është në gjendje të vendosë dhe zbatojë këtë sistem nga data 1 janar 2019, mund të vonojë ndërmarrjen e këtyre veprimeve deri më 1 janar 2021”.

Neni 5

Në paragrafin 4, të nenit 5, të Protokollit, fjalët:

“2I”

Ndryshohen me:

“2J”

Në paragrafët 5 dhe 6, të nenit 5, të Protokollit, fjalët:

“Neni 2I”

Ndryshohen me:

“Neni 2I dhe 2J”

Në paragrafin 5, të nenit 5, të Protokollit, përpara fjalëve:

“çdo masë kontrolluese”

shtohet:

“me”

Paragrafi i mëposhtëm shtohet pas paragrafit 8 *ter*, të nenit 5, të Protokollit:

“8 *qua*

a) Çdo Palë që vepron sipas paragrafit 1 të këtij neni, në bazë të ndonjë rregullimi mbi masat e kontrollit në nenin 2J në përputhje me paragrafin 9, të nenit 2, ka të drejtë të vonojë pajtueshmërinë me masat e kontrollit, të paracaktuara në nënparagrafët nga “a” në “e”, të paragrafit 1, të nenit 2J dhe nënparagrafëve nga “a” në “e”, të paragrafit 3, të nenit 2J dhe të ndryshojë këto masa si më poshtë vijon:

- i. 2024 deri më 2028: 100 për qind;
- ii. 2029 deri më 2034: 90 për qind;
- iii. 2035 deri më 2039: 70 për qind;
- iv. 2040 deri më 2044: 50 për qind;
- v. 2045 dhe në vazhdim: 20 për qind.

b) Pavarësisht nënparagrafit “a” të mësipërm, Palët mund të vendosin se një Palë e cila vepron sipas paragrafit 1 të këtij neni, në bazë të ndonjë rregullimi mbi masat e kontrollit në nenin 2J, në përputhje me paragrafin 9 të nenit 2, ka të drejtë të vonojë pajtueshmërinë e tij me masat e kontrollit të parapërcaktuara nga nënparagrafët nga “a” në “e”, të paragrafit 1, të nenit 2J dhe nënparagrafëve nga “a” në “e”, të paragrafit 3, të nenit 2J, dhe të ndryshojë këto masa si më poshtë vijon:

- i. 2028 deri më 2031: 100 për qind
- ii. 2032 deri më 2036: 90 për qind
- iii. 2037 deri më 2041: 80 për qind
- iv. 2042 deri më 2046: 70 për qind
- v. 2047 dhe në vazhdim: 15 për qind.

c) Çdo Palë që vepron sipas paragrafit 1 të këtij neni, për qëllime të llogaritjes së konsumit bazë sipas nenit 2J, i lind e drejta e përdorimit të mesatares së niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të aneksit F, për vitet 2020, 2021 dhe 2022, plus gjashtëdhjetë e pesë për qind të konsumit të tij bazë të substancave të kontrolluara të aneksit C, grupi I të përcaktuara në paragrafin 8 *ter* të këtij neni.

d) Pavarësisht nënparagrafit “c” të mësipërm, Palët mund të vendosin që një Palë e cila vepron sipas paragrafit 1, të këtij neni, për qëllime të llogaritjes së nivelit bazë të konsumit sipas nenit 2J, i lind e drejta e përdorimit të mesatares së niveleve të llogaritura të konsumit të substancave të kontrolluara të aneksit F, për vitet 2024, 2025, 2025, plus gjashtëdhjetë e pesë për qind të konsumit të tij bazë për substancat e kontrolluara të aneksit C, grupit I, siç përcaktohet në paragrafin 8 *ter* të këtij neni.

e) Çdo Palë që vepron sipas paragrafit 1 të këtij neni dhe që prodhon substancat e kontrolluara të aneksit F, për qëllime të llogaritjes së nivelit bazë të prodhimit sipas nenit 2J, i lind e drejta e përdorimit të mesatares së llogaritura të prodhimit të substancave të kontrolluara të aneksit F, për vitet 2020, 2021 dhe 2022, plus gjashtëdhjetë e pesë për qind të prodhimit bazë të aneksit C, grupit I, të substancave të kontrolluara siç përcaktohet në paragrafin 8 *ter* të këtij neni.

f) Pavarësisht nënparagrafit “e” të mësipërm, Palët mund të vendosin që një Palë e cila vepron sipas paragrafit 1, të këtij neni, dhe që prodhon substancat e kontrolluara të aneksit F, për qëllime llogaritëse të prodhimit bazë sipas nenit 2J, i lind e drejta e përdorimit të mesatares së llogaritur të prodhimit të substancave të kontrolluara të aneksit F për vitet 2024, 2025 dhe 2026, plus gjashtëdhjetë e pesë për qind të prodhimit bazë të substancave të kontrolluara të aneksit C, grupit I, siç përcaktohet në paragrafin 8 *ter* të këtij neni.

g) Nënparagrafët nga “a” në “F” të këtij paragrafi do të zbatohen për nivelet e llogaritura të prodhimit dhe konsumit, përveç rasteve kur zbatohet një përjashtim i vendosur nga palët në lidhje me temperatura të larta ambientale”.

Neni 6

Neni 6 i Protokollit, fjalët:

“Nenet 2A deri 2I”

ndryshon:

“Nenet 2A deri 2J”

Neni 7, paragrafët 2, 3 dhe 3 ter

Rreshti vijues shtohet pas rreshtit me tekstin “- Në aneksin E, për vitin 1991,” në paragrafin 2 të nenit 7, të Protokollit:

“- Në aneksin F, për vitet nga 2011 më 2013, përjashtimisht Palët që veprojnë sipas paragrafit 1, të nenit 5, duhet të sigurojnë këto të dhëna për vitet nga 2020 më 2022, por palët që veprojnë sipas paragrafit 1, të nenit 5, për të cilin zbatohen nënparagrafët “d” dhe “f”, të paragrafit 8 *qua*, të nenit 5, duhet të sigurojnë të dhëna për vitet nga viti 2024 më 2026;”

Në paragrafët 2 dhe 3, të nenit 7, të Protokollit, fjalët:

“C dhe E”

Ndryshohen: “C, E dhe F”

Paragrafi i mëposhtëm shtohet në nenin 7 të Protokollit, pas paragrafit 3 bis:

“3 *ter*. Çdo Palë duhet t'i dërgojë Sekretariatit të dhëna statistikore për emetimet vjetore të substancave të kontrolluara për çdo objekt sipas aneksit F, grupit II, në përputhje me paragrafët 1(d) të nenit 3 të Protokollit.”

Neni 7, paragrafi 4

Në paragrafin 4, të nenit 7, pas fjalëve:

“të dhëna statistikore mbi” dhe “siguron të dhëna të”

Shtohet:

“prodhim”

Neni 10, paragrafi 1

Në paragrafin 1, të nenit 10, të Protokollit, fjalët:

“dhe nenit 2I”

Ndryshohet:

“Neni 2I dhe neni 2J”

Përmbajtja e mëposhtme shtohet në fund të paragrafit 1, të nenit 10, të Protokollit:

“Kur një Palë që vepron sipas paragrafit 1, të nenit 5, zgjedh të përdorë fonde nga çdo mekanizëm tjetër financiar që mund të rezultojë në përmbushjen e ndonjë pjese të kostove shtesë të rëna dakord, ajo pjesë nuk do të plotësohet nga mekanizmi financiar, i parashikuar sipas nenit 10 të këtij Protokollit.”

Neni 17

Në nenin 17, të Protokollit, fjalët:

“Nenet 2A deri në 2I”

Ndryshohen:

“Nenet 2A deri në 2J”

Aneksi A

Tabela me përmbajtje si më poshtë propozohet të zëvendësohet me tabelat për grupin I të shtojcës A të Protokollit:

Grupi	Substanca	Potenciali ozonhollues	Potenciali 100-Vjeçar i Ngrohjes Globale
Grupi I			
CFCl ₃	(CFC-11)	1.0	4.750
CF ₂ Cl ₂	(CFC-12)	1.0	10.900
C ₂ F ₃ Cl ₃	(CFC-113)	0.8	6.130
C ₂ F ₄ Cl ₂	(CFC-114)	1.0	10.000
C ₂ F ₅ Cl	(CFC-115)	0.6	7.370

Shtojca C dhe shtojca F

Tabela me përmbajtjen e mëposhtme propozohet të zëvendësojë tabelën për grupin 1 të shtojcës C të Protokollit:

Grupi	Substanca	Numri i izomereve	Potenciali ozonhollues	Potenciali 100-vjeçar i Ngrohjes Globale
Grupi 1				
CHFC ₂	(HCFC-21)**	1	0.04	151
CHF ₂ Cl	(HCFC-22)**	1	0.055	1810
CH ₂ FCI	(HCFC-31)	1	0.02	
C ₂ HFCl ₄	(HCFC-121)	2	0.01-0.04	
C ₂ HF ₂ Cl ₃	(HCFC-122)	3	0.02-0.08	
C ₂ HF ₃ Cl ₂	(HCFC-123)	3	0.02-0.06	77
CHCl ₂ CF ₃	(HCFC-123)**	-	0.02	
C ₂ HF ₄ Cl	(HCFC-124)	2	0.02-0.04	609
CHFCICF ₃	(HCFC-124)**	-	0.022	
C ₂ H ₂ FCI ₃	(HCFC-131)	3	0.007-00.05	
C ₂ H ₂ F ₂ Cl ₂	(HCFC-132)	4	0.008-0.05	
C ₂ H ₂ F ₃ Cl	(HCFC-133)	3	0.02-0.06	
C ₂ H ₃ FCI ₂	(HCFC-141)	3	0.005-0.07	
CH ₃ CFCl ₂	(HCFC-141b)**	-	0.11	725
C ₂ H ₃ F ₂ Cl	(HCFC-142)	3	0.008-0.07	
CH ₃ CF ₂ Cl	(HCFC-142b)**	-	0.065	2310
C ₂ H ₄ FCI	(HCFC-151)	2	0.003-0.005	
C ₃ HFCl ₆	(HCFC-221)	5	0.015-0.07	
C ₃ HF ₂ Cl ₅	(HCFC-222)	9	0.01-0.09	
C ₃ HF ₃ Cl ₄	(HCFC-223)	12	0.01-0.08	
C ₃ HF ₄ Cl ₃	(HCFC-224)	12	0.01-0.09	
C ₃ HF ₅ Cl ₂	(HCFC-225)	9	0.02-0.07	
CF ₃ CF ₂ CHCl ₂	(HCFC-225ca)**	-	0.025	122
CF ₂ CICF ₂ CHCIF	(HCFC-225cb)**	-	0.033	595
C ₃ HF ₆ Cl	(HCFC-226)	5	0.02-0.10	
C ₃ H ₂ FCI ₅	(HCFC-231)	9	0.05-0.09	
C ₃ H ₂ F ₂ Cl ₄	(HCFC-232)	16	0.008-0.10	
C ₃ H ₂ F ₃ Cl ₃	(HCFC-233)	18	0.007-0.23	
C ₃ H ₂ F ₄ Cl ₂	(HCFC-234)	16	0.01-0.28	
C ₃ H ₂ F ₅ Cl	(HCFC-235)	9	0.03-0.52	
C ₃ H ₃ FCI ₄	(HCFC-241)	12	0.004-0.09	
C ₃ H ₃ F ₂ Cl ₃	(HCFC-242)	18	0.005-0.13	

C ₃ H ₃ F ₃ Cl ₂	(HCFC-243)	18	0.007-0.12	
C ₃ H ₃ F ₄ Cl	(HCFC-244)	12	0.009-0.14	
C ₃ H ₄ FCI ₃	(HCFC-251)	12	0.001-0.01	
C ₃ H ₄ F ₂ Cl ₂	(HCFC-252)	16	0.005-0.04	
C ₃ H ₄ F ₃ Cl	(HCFC-253)	12	0.003-0.03	
C ₃ H ₅ FCI ₂	(HCFC-261)	9	0.002-0.02	
C ₃ H ₅ F ₂ Cl	(HCFC-262)	9	0.002-0.02	
C ₃ H ₆ FCI	(HCFC-271)	5	0.001-0.03	

* Kur vlerësohet një rang potencialesh ozonholluese, vlera më e lartë propozohet të përdoret për qëllime të Protokollit. Vlerat e potencialeve ozonholluese të renditura si vlera të vetme, janë përcaktuar nga llogaritjet bazuar në matje laboratorike. Ato që janë renditur si një rang vlerash janë përcaktuar bazuar në vlera të përafërta dhe janë më pak të qarta. Vargu i vlerave lidhet me grupin izometrik. Vlera më e lartë është vlerësimi me ndikim më të lartë të izomerit ozonhollues dhe vlera më e ulët është vlerësimi me ndikim më të ulët ozonhollues.

** Identifikon substancat me vlerë më të lartë të zbatueshme të potencialeve ozonholluese, të renditura kundrejt atyre të përdorura për qëllimet e Protokollit.

*** Për substancat për të cilat nuk ka asnjë të dhënë për Potencialin e Ngrohjes Globale, zbatohet vlera 0 derisa një vlerë e Potencialit të Ngrohjes Globale të përfshihet nëpërmjet procedurave të parashikuara në paragrafin 9 (a) (ii), të nenit 2.

Shtojca me përmbajtje si më poshtë, propozohet të shtohet në Protokoll pas shtojcës E.

“Shtojca F: Substancat e kontrolluara

Grupi	Substanca	Potenciali 100-Vjeçar i Ngrohjes Globale
Grupi I		
CHF ₂ CHF ₂	HFC-134	1100
CH ₂ FCF ₃	HFC-134a	1430
CH ₂ FCHF ₂	HFC-143	353
CHF ₂ CH ₂ CF ₃	HFC-245fa	1030
CF ₃ CH ₂ CF ₂ CH ₃	HFC-365mfc	794
CF ₃ CHFCF ₃	HFC-227ea	3220
CH ₂ FCF ₂ CF ₃	HFC-236cb	1340
CHF ₂ CHFCF ₃	HFC-236ea	1370
CF ₃ CH ₂ CF ₃	HFC-236fa	9810
CH ₂ FCF ₂ CHF ₂	HFC-245ca	693
CF ₃ CHFCHFCF ₂ CF ₃	HFC-43-10mee	1640
CH ₂ F ₂	HFC-32	675
CHF ₂ CF ₃	HFC-125	3500
CH ₃ CF ₃	HFC-143a	4470
CH ₃ F	HFC-41	92
CH ₂ FCH ₂ F	HFC-152	53
CH ₃ CHF ₂	HFC-152a	124
Grupi II		
CHF ₃	HFC-23	14800

Neni II: Lidhja me Amendamentin e vitit 1999

Asnjë shtet ose organizatë me integritet ekonomik rajonal nuk mund të depozitojë një dokument për ratifikim, pranim, miratim ose zgjerim të këtij Amendamenti vetëm në rast se është depozituar më parë, ose njëkohësisht një dokument i tillë në Amendamentin e miratuar në Takimin e Njëmbëdhjetë të Palëve në Pekin, më 3 dhjetor 1999.

Neni III: Lidhja me Kuadrin e Konventës së Kombeve të Bashkuara dhe Protokollit përkatës të Kiotos mbi Ndryshimet Klimatike

Ky Amendament nuk synon të ketë efektin e përjashtimit të hidrofluorkarboneve nga fusha e angazhimeve në përmbajtje të neneve 4 dhe 13, të Kuadrit të Konventës së Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike ose të neneve 2, 5, 7 dhe 10, të Protokollit të Kiotos.

Neni IV: Hyrja në fuqi

1. Pritet, siç është përcaktuar në paragrafin 2, të mëposhtëm, që ky Amendament të hyjë në fuqi më 1 janar 2019, duke siguruar që të paktën njëzet instrumente ratifikimi, pranimi ose miratimi të Amendamentit të jenë depozituar nga shtetet apo organizatat me integritet ekonomik rajonal, Palë të Protokollit të Montrealit mbi Substancat që Hollojnë Shtresën e Ozonit. Në rastin e mosplotësimit të kushtit deri në datën e caktuar, Amendamenti propozohet të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë vijuese të datës kur është përmbushur.

2. Ndryshimet e bëra në nenin 4, të Protokollit, Kontrolli i tregtimit me vendet jopalë, të përcaktuar në nenin I, të këtij Amendamenti, propozohet të hyjë në fuqi më 1 janar 2033, duke siguruar që të paktën shtatëdhjetë instrumente ratifikimi, pranimi apo miratimi të Amendamentit, të jenë depozituar nga shtetet apo organizatat me integritet ekonomik rajonal, të cilat janë Palë e Protokollit të Montrealit mbi Substancat që Hollojnë Shtresën e Ozonit. Në rastin e mosplotësimit të këtij kushti deri në datën e caktuar, Amendamenti propozohet të hyjë në fuqi në ditën e nëntëdhjetë vijuese të datës kur është përmbushur.

3. Për qëllimet e paragrafëve 1 dhe 2, çdo instrument i depozituar nga organizatat me integritet ekonomik rajonal nuk do të merret parasysh si shtesë e atyre të depozituara nga shtetet pjesë të këtyre organizatave.

4. Pas hyrjes në fuqi të Amendamentit, siç parashikohet në paragrafët 1 dhe 2, propozohet të miratohet për secilën Palë tjetër të Protokollit në ditën e nëntëdhjetë vijuese të datës së depozitimit të instrumentit përkatës të ratifikimit, pranimi apo miratimit.

Neni V: Zbatimi i përkohshëm

Secila Palë, në çdo kohë përpara se të miratojë këtë Amendament, mund të deklarojë se do të zbatojë përkohësisht masat kontrolluese të përcaktuara në nenin 2J dhe detyrimet përkatëse raportuese të nenit 7, në pritje të hyrjes në fuqi të këtij Amendamenti.

PJESA V
RREZATIMET JONIZUESE

LIGJ
Nr.8025, datë 9.11.1995

PËR MBROJTJEN NGA RREZATIMET JONIZUESE

(ndryshuar me ligjet: nr.9973, datë 28.7.2008; me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009, nr. 26/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të nenit 16 të ligjit nr.7491, datë 29.4.1991 “Për dispozitat kryesore kushtetuese”, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI POPULLOR
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

V E N D O S I:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

(ndryshuar me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008)

Ky ligj përcakton kushtet e mbrojtjes dhe të sigurisë nga rrezatimet jonizuese, për të gjitha veprimtaritë që kryhen me lëndë radioaktive dhe pajisje rrezatuese, me qëllim mbrojtjen e punonjësve të ekspozuar profesionalisht ndaj rrezatimeve, të popullatës dhe mjedisit, në tërësi, nga rreziqet e mundshme të rrezatimeve, si dhe sigurimin e materialeve radioaktive, duke shfrytëzuar, në maksimum, të mirat që vijnë nga përdorimi i rrezatimeve jonizuese.

Neni 2

Në kuptim të këtij ligji:

- a) “Rrezatim jonizues” është rrezatimi elektromagnetik ose grimcor, i cili shkakton drejtpërdrejt ose tërthorazi jonizimin e lëndës me të cilën bashkëvepron.
- b) “Lëndë radioaktive” është çdo lëndë që në mënyrë të vetvetishme lëshon rrezatime jonizuese.
- c) “Pajisje rrezatuese” është çdo pajisje që përdoret për përfitimin e rrezatimeve jonizuese.
- ç) “Punë me rrezatime” është çdo veprimtari që kryhet duke përdorur lëndë dhe/ose pajisje rrezatuese.
- d) “Instalim rrezatues” është çdo njësi ku përdoren dhe/ose ruhen lëndë radioaktive dhe/ose pajisje rrezatuese.
- dh) “Mbetje radioaktive” është çdo lëndë radioaktive ose send i ndotur me lëndë radioaktive, që nuk mund të shërbejnë më gjatë për qëllime të dobishme.
- e) “Siguria bërthamore” është tërësia e kushteve që sigurojnë një punë normale me rrezatimet, parandalimin e aksidenteve ose zbutjen e pasojave të tyre, mbrojtjen e punonjësve, popullatës dhe mjedisit nga rrezatimet.
- ë) “Autoriteti kompetent” është komisioni i mbrojtjes nga rrezatimet, si organ i përcaktuar në këtë ligj për ushtrimin e detyrave dhe të drejtave në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet jonizuese.
- f) “Zyra e mbrojtjes nga rrezatimet” është njësi ekzekutive e komisionit të mbrojtjes nga rrezatimet.

g) "Licenca" është dokumenti që autorizon mbajtësin e saj të kryejë veprimtari me lëndë radioaktive dhe/ose pajisje rrezatuese.

Neni 3

(ndryshuar me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008)

Subjekt i këtij ligji është çdo person fizik ose juridik, i cili:

- a) zotëron, riparon, mirëmban, transferon, merr, përdor, fabrikon ose instalon pajisje rrezatuese, të cilat transmetojnë rrezatime jonizuese dhe përmbajnë komponentë, që veprojnë me një diferencë potenciale më shumë se 5 kV;
- b) kryen kërkime radiologjike, punime minerare, prodhim, bluarje, ekstraktim, pasurim, shitje, transferim, import-eksport, dhënie me qira dhe ruajtje të lëndëve radioaktive;
- c) trajton, prodhon, manovron, përdor dhe ruan mbetje radioaktive, ushqime dhe produkte të tjera, të ndotura me lëndë radioaktive;
- ç) kontrollon, nga ana teknike dhe funksionale, aparaturat, burime të rrezatimit jonizues.

Neni 4

(ndryshuar me ligjin nr.10137, datë 11.5.2009)

Veprimtaritë e përcaktuar në këtë ligj përfshihen në kategorinë VIII.1, të shtojcës së ligjit për licencat. Licencimi i këtyre veprimtarive bëhet sipas ligjit për licencat.

Neni 5

(ndryshuar me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008)

Personat fizikë ose juridikë, të pajisur me licencë, kanë përgjegjësi ligjore për mbrojtjen, sigurinë dhe sigurimin nga burimet e rrezatimit jonizues, si dhe për zbatimin e dispozitave të parashikuara në këtë ligj e në akte të tjera, të dala në zbatim të tij. Personat fizikë ose juridikë, përdorues të burimeve të rrezatimit jonizues, janë të detyruar të kalojnë në proces kontrolli teknik aparaturat, burimet e rrezatimit jonizues, sipas kriterëve të parashikuara në rregulloren përkatëse.

KREU II

ORGANIZIMI I STRUKTURAVE TË MBROJTJES NGA RREZATIMET

Neni 6

(ndryshuar me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008)

1. Pranë Ministrisë së Shëndetësisë krijohet Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet, si autoriteti përgjegjës kombëtar rregullator, i cili mbikëqyr dhe siguron zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe të akteve të tjera ligjore e nënligjore në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet.
2. Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet kryesohet nga Ministri i Shëndetësisë dhe përbëhet nga 7 anëtarë.
3. Në varësi të Komisionit të Mbrojtjes nga Rrezatimet ngrihet zyra e mbrojtjes nga rrezatimet, si njësi ekzekutive. Kryetari i kësaj zyre është dhe sekretar i komisionit.
4. Përbërja, organizimi, funksionimi dhe mënyra e shpërblimit të anëtarëve të Komisionit të Mbrojtjes nga Rrezatimet përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 7

(ndryshuar fjalë në shkronjën "a" dhe ndryshuar shkronja "e" me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008, ndryshuar shkronja "g" me ligjin nr. 26/2013, datë 14.2.2013)

Komisioni i mbrojtjes nga rrezatimet ka këto detyra e të drejta:

- a) Harton rregulloret, udhëzimet dhe aktet e praktikave të mbrojtjes nga rrezatimet jonizuese

dhe sigurinë bërthamore, të cilat janë të detyrueshme për zbatim nga të gjithë personat fizikë e juridikë.

- b) Kontrollon zbatimin e akteve ligjore e nënligjore mbi mbrojtjen nga rrezatimi.
- c) Pajis me licencë subjektet që kryejnë veprimtaritë e parashikuara në nenin 3 të këtij ligji.
- ç) Drejton nga ana teknike të gjitha autoritetet kombëtare dhe lokale për zbatimin e menjëhershëm të masave të nevojshme për zbutjen e efekteve të aksidenteve bërthamore.
- d) Bën rekomandime dhe propozime për përmirësimin e legjislacionit në fuqi në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet.
- dh) Miraton standardet e sigurisë për mbrojtjen nga rrezatimet.
- e) Bashkëpunon me organizmat kombëtarë e ndërkombëtarë për problemet e mbrojtjes nga rrezatimet.
- ë) bashkërendon punën me institucionet e specializuara, për kalibrimin e pajisjeve të rrezatimit jonizues, dozimetrinë personale, monitorimin e mjedisit, për kontrollin mjekësor të punonjësve të ekspozuar profesionalisht, trajnimin e personelit me ekspertë të pavarur për veprimtari me rrezatime jonizuese, si dhe me institucione të tjera, sipas nevojave, në bazë të marrëveshjeve të mirëkuptimit për zgjidhjen e problemeve kombëtare në fushën e mbrojtjes nga rrezatimi.
- f) Përcakton strukturën organizative të zyrës së mbrojtjes nga rrezatimet, si dhe emëron dhe shkarkon drejtuesin e saj.
- g) Bashkëpunon me inspektoratin që mbulon fushën e punës dhe me inspektoratin që mbulon fushën e shëndetit.

Neni 8

Organet që kryejnë verifikimin e respektimit të kërkesave të këtij ligji

(shtuar shkronja "e" me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008, ndryshuar me ligjin nr. 26/2013, datë 14.2.2013)

1. Zyra e mbrojtjes nga rrezatimet ka këto detyra e të drejta:
 - a) Paraqet për miratim në komision aktet rregulluese të veprimtarisë së mbrojtjes nga rrezatimet.
 - b) Kontrollon në praktikë zbatimin e akteve ligjore e nënligjore në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet.
 - c) Kryen inspektimin e instalimeve dhe veprimtarive me rrezatim, në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 "Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë".
 - ç) Mbledh informacion dhe kryen matjet e analizat e nevojshme për kontrollin e mbrojtjes nga rrezatimet.
 - d) Përgatit dosjet për dhënien, pezullimin dhe heqjen e licencave dhe ia paraqet komisionit për miratim.
 - dh) Përgatit materialet e mbledhjeve të komisionit, si dhe raportet e kërkuara prej tij.
 - e) Mban inventarin kombëtar të burimeve të rrezatimit jonizues.
2. Këshilli i Ministrave përcakton rastet kur inspektorati që mbulon fushën e shëndetit kryen inspektime për zbatimin e rregullave të instalimeve apo veprimtarive me burime të rrezatimit jonizues, si dhe të mënyrës së bashkëpunimit të tij me Zyrën e Mbrojtjes nga Rrezatimi.

KREU III DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 9

(ndryshuar me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008)

1. Rregulloret për mbrojtjen nga rrezatimet, për sigurinë dhe sigurimin e burimeve të rrezatimit jonizues, të hartuara nga Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet, miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
2. Komisioni për Mbrojtjen nga Rrezatimet miraton kodet e praktikave, udhëzimet dhe norma

të tjera, të lidhura me mbrojtjen nga rrezatimet, sigurinë dhe sigurimin e burimeve të rrezatimit jonizues.

Neni 10

(ndryshuar paragrafi i parë me ligjin nr.9973, datë 28.7.2008, ndryshuar me ligjin nr. 26/2013, datë 14.2.2013)

Shkelja e dispozitave të parashikuara në nenet 4 e 5 të këtij ligji, kur nuk përbën vepër penale, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me dënim kryesor, me gjobë nga 100 000 lekë deri në 300 000 lekë. Krahas dënimit me gjobë, inspektori mund të marrë masa urgjente.

Gjobat dhe masat urgjente vendosen dhe shqyrtohen nga inspektorët e organeve që kryejnë verifikimin e respektimit të kërkesave të këtij ligji, sipas nenit 8, si dhe në përputhje me ligjin për inspektimin.

Ankimi ndaj dënimit me gjobë dhe masave urgjente bëhet në përputhje me ligjin për inspektimin.

Ekzekutimi i dënimit me gjobë bëhet në përputhje me dispozitat në fuqi për kundërvajtjet administrative, ndërsa ekzekutimi i masave urgjente bëhet në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 11

Të gjitha dispozitat që bien në kundërshtim me këtë ligj, shfuqizohen.

Dispozitë kalimtare

(vendosur me ligjin nr. 26/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.1293, datë 21.11.1995 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Sali Berisha**

LIGJ
Nr.10 469, datë 13.10.2011

PËR MBROJTJEN NGA RREZATIMET JOJONIZUESE
(ndryshuar me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 e 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi i ligjit

Qëllimi i këtij ligji është kontrolli i ekspozimeve të publikut dhe të punonjësve, si dhe monitorimi i rrezatimeve jojonizuese, duke shfrytëzuar të mirat që vijnë nga përdorimi i tyre.

Neni 2
Objekti

Ky ligj përcakton masat që synojnë mbrojtjen e publikut dhe të punonjësve nga efektet dëmtuese në shëndet, si rezultat i ekspozimit të tyre ndaj rrezatimeve jojonizuese në intervalin e frekuencave 0-300 GHz.

Neni 3
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtme kanë këto kuptime:

1. “Efektet dëmtuese shëndetësore” janë efektet biologjike, që kanë pasojë dëmtuese në gjendjen fizike, mendore ose të përgjithshme të njerëzve të ekspozuar, qofshin ato afatshkurtra ose afatgjata.
2. “Ekspozim ndaj rrezatimit jojonizues” është rrezatimi i një individi nga fushat elektrike, magnetike ose elektromagnetike.
3. “Ekspozim profesional” është ekspozimi ndaj rrezatimeve jojonizuese, që ndodhin gjatë punës me pajisjet e këtyre rrezatimeve.
4. “Ekspozim publik” është ekspozimi ndaj rrezatimeve jojonizuese që marrin individët ose publiku, përjashtuar ekspozimet profesionale e mjekësore.
5. “Kufizime bazë” janë kufizimet ndaj ekspozimeve të fushave elektrike, magnetike ose elektromagnetike, në bazë të efekteve shëndetësore të përcaktuara. Në varësi të frekuencës së fushave, madhësitë fizike, që përdoren për të përcaktuar këto kufizime, janë densiteti i rrymës (J), shkalla e përthithjes së energjisë specifike (SAR) dhe densiteti i fuqisë (S).
6. “Kufi ekspozimi” është kufiri i sipërm, i vendosur për ekspozimin e njerëzve ndaj rrezatimeve jojonizuese, me qëllim mbrojtjen e tyre nga efektet e dëmshme biologjike.
7. “Mbikëqyrje” është monitorimi i ekspozimit të individëve ndaj rrezatimeve jojonizuese ose monitorimi i burimeve që lëshojnë rrezatim jojonizues.
8. “Miratim” është miratimi i lëshuar nga trupa rregullatore, mbi bazën e një aplikimi për veprimtari me pajisje rrezatuese jojonizuese.

9. “Pajisja me rrezatim jojonizues” është çdo produkt i fabrikuar që prodhon rrezatim jojonizues.

10. “Pajisje elektromagnetike mjekësore” është çdo pajisje ose instrument që përdor fushën elektromagnetike për diagnostikimin ose kurimin e pacientëve që janë nën kontroll mjekësor.

11. “Rrezatim jojonizues (Fushë elektromagnetike)” është entiteti fizik që mbart ose ruan energjinë në hapësirë dhe që ushtron forcë mbi ngarkesat elektrike. FEM-ja përfshin fushat magnetike, elektrike ose statike, me frekuenca në intervalin 0-300 GHz.

12. “Veprimtari me burime të rrezatimit jojonizues” është veprimtaria e personit fizik ose juridik, i cili zotëron, transferon, importon, eksporton, merr, përdor, fabrikon ose instalon pajisje me rrezatim jojonizues.

Neni 4

Detyrimet e subjekteve që kryejnë veprimtari me burime të rrezatimit jojonizues

1. Të gjithë personat fizikë ose juridikë, vendas apo të huaj, që kryejnë veprimtari me burime të rrezatimeve jojonizuese, janë subjekt i këtij ligji.

2. Çdo person fizik ose juridik, vendas apo i huaj, është i detyruar të pajiset me akt miratimi nga Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet për çdo veprimtari me burime të rrezatimeve jojonizuese.

3. Personat fizikë ose juridikë, vendas apo të huaj, të pajisur me akt miratimi, detyrohen të zbatojnë dispozitat e parashikuara në këtë ligj dhe në aktet e tjera në zbatim të tij.

4. Personat fizikë ose juridikë, vendas apo të huaj, që kryejnë veprimtari me burime të rrezatimeve jojonizuese, duhet të punësojnë persona të kualifikuar për punë me këto pajisje, të monitorojnë ekspozimet e tyre dhe të marrin masat e nevojshme për uljen e ekspozimit, kur ato janë mbi nivelet kufi.

5. Punonjësit, që nuk kanë kualifikimin e nevojshëm për punë me pajisjet që emetojnë rrezatim jojonizues, duhet të trajtohen si individë të publikut.

6. Instituti i Shëndetit Publik bën vlerësimin e shëndetit, të efekteve të rrezatimit jojonizues si për punonjësit e ekspozuar profesionalisht, edhe për publikun.

KREU II

ORGANIZIMI I STRUKTURAVE TË MBROJTJES NGA RREZATIMET JOJONIZUESE

Neni 5

Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet

(ndryshuar me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet është autoriteti përgjegjës kombëtar rregullator, që mbikëqyr dhe siguron zbatimin e dispozitave të këtij ligji e të akteve të tjera ligjore e nënligjore në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese, i cili është ngritur dhe funksionon sipas parashikimeve të ligjit nr. 8025, datë 9.11.1995 “Për mbrojtjen nga rrezatimet jonizuese”, të ndryshuar. Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet përcakton masat e nevojshme për të siguruar në çdo rast që ekspozimet e çdo instalimi ose pajisjeje që emeton rrezatim jojonizues të jenë në përputhje me normat e miratuara nga rregulloret përkatëse.

Neni 6

Detyrat e Komisionit të Mbrojtjes nga Rrezatimet

(ndryshuar shkronja “b” dhe shtuar shkronja “f” me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet, përveç detyrave të përcaktuara në fushën e rrezatimit jonizues, ka edhe këto detyra për mbrojtjen nga rrezatimet jojonizuese:

- a) harton rregulloret dhe miraton udhëzimet e aktet e praktikave të mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese, të cilat janë të detyrueshme për zbatim nga të gjithë personat fizikë ose juridikë;
- b) kontrollojnë zbatimin në praktikë të akteve ligjore e nënligjore për mbrojtjen nga rrezatimi jojonizues, në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.
- c) miraton veprimtaritë me burime të rrezatimit jojonizues;
- ç) bën rekomandime dhe propozime për përmirësimin e legjislacionit në fuqi në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- d) bashkëpunon me organizmat kombëtare e ndërkombëtare për problemet e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- dh) angazhon institucionet kërkimore-shkencore në të gjithë vendin për zgjidhjen e problemeve kombëtare në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- e) përcakton kërkesat për mbikëqyrjen e veprimtarive me rrezatim jojonizues dhe monitoron ekspozimet e publikut dhe ekspozimet profesionale;
- ë) kërkon nga çdo operator, prodhues, importues ose instalues i pajisjeve, që emetojnë rrezatim jojonizues, të përmbushë respektimin e kufijve bazë dhe të kufijve të ekspozimit, nëpërmjet matjeve, deklaratave me shkrim ose certifikatave që lëshohen nga prodhuesit;
- f) miraton procedurat testuese për pajisjet, që emetojnë rrezatim jojonizues dhe ato elektromjekësore, si dhe për kompanitë që do të bëjnë testimin e tyre.
- g) bashkëpunon me inspektoratin që mbulon fushën e punës dhe me inspektoratin që mbulon fushën e shëndetit.

Neni 7

Organet që kryejnë verifikimin e respektimit të kërkesave të këtij ligji

(ndryshuar me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

1. Zyra e Mbrojtjes nga Rrezatimet është njësi ekzekutive e Komisionit të Mbrojtjes nga Rrezatimet, e cila, përveç detyrave të përcaktuara në fushën e rrezatimit jojonizues, kryen edhe këto detyra:

- a) Paraqet për miratim në komision aktet rregulluese të veprimtarisë së mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- b) Kontrollon në praktikë dhe mbikëqyr zbatimin e akteve ligjore e nënligjore në fushën e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- c) Kryen inspektimin e instalimeve dhe veprimtarive me rrezatim jojonizues, në përputhje me ligjin për inspektimin;
- ç) Mbledh informacion dhe kryen matjet bazë e analizat e nevojshme për kontrollin e mbrojtjes nga rrezatimet jojonizuese;
- d) Përgatit dosjet për miratimin e veprimtarive me burime të rrezatimit jojonizues;
- dh) Përgatit materialet e mbledhjeve të komisionit, si dhe raportet e kërkuara prej tij;
- e) Mban inventarin për të gjitha matjet e kryera kombëtare të instalimeve dhe regjistrat e posaçëm për të gjitha matjet e kryera.

2. Këshilli i Ministrave përcakton rastet kur inspektorati që mbulon fushën e shëndetit kryen inspektime për zbatimin e rregullave të instalimeve apo veprimtarive me burime të rrezatimit jojonizues, si dhe të mënyrës së bashkëpunimit të tij me Zyrën e Mbrojtjes nga Rrezatimi.

Neni 8

Informimi

Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet ose personat fizikë apo juridikë, të miratuar, që kanë marrëveshje me të, mund të publikojnë ose të shpërndajnë informacione, të dhëna për matje apo çdo material që ka lidhje me dispozitat e këtij ligji, në faqen zyrtare ose nëpërmjet broshurave të ndryshme.

KREU III SANKSIONET

Neni 9

Sanksionet

(ndryshuar pikat 2, 3, 4 dhe 5 me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

1. Shkeljet e mëposhtme, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen si më poshtë:

a) shkelja e pikës 2 të nenit 4, për mospajisje me akt miratimi nga Komisioni i Mbrojtjes nga Rrezatimet, dënohet me gjobë 500 000 lekë;

b) shkelja e pikës 5 të nenit 4, për punësimin e punonjësve të pakualifikuar, dënohet me gjobë 100 000 lekë;

c) shkelja e pikës 3 të nenit 4, për moszbatimin e kërkesave të ligjit dhe akteve, të dala në zbatim të tij, dënohet me gjobë nga 10 000 deri në 300 000 lekë.

2. Gjocat e vëna në zbatim të këtij ligji vendosen dhe shqyrtohen nga inspektorët e organeve që kryejnë verifikimin e respektimit të kërkesave të këtij ligji, sipas nenit 7 dhe në përputhje me ligjin për inspektimin si dhe janë dënime kryesore për qëllime të zbatimi të ligjit për inspektimin.

3. Inspektori përkatës, sipas nevojave të rastit, vendos masa urgjente në përputhje me ligjin për inspektimin.

4. Ankimi ndaj dënimit me gjobë dhe masave urgjente bëhet në përputhje me ligjin për inspektimin.

5. Ekzekutimi i dënimit me gjobë bëhet në përputhje me dispozitat në fuqi për kundërvajtjet administrative, ndërsa ekzekutimi i masave urgjente bëhet në përputhje me ligjin për inspektimin.

KREU IV DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 10

Nxjerrja e akteve nënligjore

Rregulloret për sigurinë e publikut dhe të punonjësve të ekspozuar ndaj rrezatimeve jojonizuese miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Dispozitë kalimtare

(vendosur me ligjin nr. 27/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 11

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.7141, datë 28.10.2011 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bamir Topi

PJESA VI
ZHURMAT

LIGJ
Nr.9774, datë 12.7.2007

PËR VLERËSIMIN DHE ADMINISTRIMIN E ZHURMËS NË MJEDIS
(ndryshuar me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim mbrojtjen e shëndetit dhe të mjedisit nga zhurmat, duke përcaktuar mënyrën e shmangies dhe masat për parandalimin, reduktimin dhe zhdukjen e efekteve të dëmshme të ekspozimit ndaj tyre, përfshirë bezdinë nga zhurma.

Neni 2
Fusha e zbatimit

1. Ligji zbatohet për zhurmën, ndaj së cilës njerëzit ekspozohen në mjedisin ku ndodhen, në zona të banuara, në mjedise në institucione publike, në parqe publike dhe hapësira të tjera, të qeta, çlodhëse, në zona të qeta në natyrë, në institucionet për fëmijë, shëndetësore, arsimore, kulturore, të kultit dhe në mjedise të tjera të ngjashme me to.

2. Rrezikshmëri për shëndetin dhe mjedisin paraqet çdo zhurmë, që tejkalon nivelin kufi. Ministri, ministri që mbulon shëndetësinë dhe ministri që mbulon fushën përkatëse, me akt të përbashkët, miratojnë nivelin kufi të zhurmës për një mjedis të dhënë e për një fushë të caktuar të veprimtarisë ekonomike-shoqërore, i cili është i njëjtë me nivelin evropian të miratuar.

3. Ligji nuk zbatohet për zhurmën e lëshuar:

- a) nga veprimtaritë ushtarake në hapësira të përcaktuara për këtë qëllim;
- b) nga veprimtaritë, që ushtrohen për të zhdukur pasojat e një fatkeqësie natyrore, të një emergjence ose të një aksidenti;
- c) gjatë përballimit të një situate, që vë në rrezik jetën dhe pronën e njerëzve, qeniet e gjalla dhe mjedisin në përgjithësi;
- ç) brenda shtëpisë, brenda mjeteve të transportit dhe brenda vendeve të punës, në rastet kur kjo nuk e kalon nivelin kufi, të miratuar për mjedisin e jashtëm. Për administrimin e zhurmës në vendet e punës zbatohen rregullat, kërkesat dhe masat e miratuara me udhëzim të përbashkët të ministrit që mbulon shëndetësinë dhe të ministrit që mbulon punën.

Neni 3 Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Zhurmë mjedisore” është çdo tingull, i padëshiruar apo i dëmshëm, i lëshuar nga veprimtaritë njerëzore, përfshirë zhurmën e lëshuar nga mjetet e transportit, nga trafiku rrugor, hekurudhor, ajror dhe nga sheshet ku zhvillohen veprimtari industriale, të cilat janë objekt i këtij ligji.

2. “Efekte të dëmshme” janë efektet negative në shëndetin e njeriut dhe në mjedis.

3. “Bezdi nga zhurma” është shkalla e shqetësimit të komunitetit nga zhurma, e përcaktuar me mënyrën e vërtetimit në terren.

4. “Burim zhurme” është çdo makinë, instalim, mjet pune, mjet transporti, proces teknologjik, aparat elektroakustik, që lëshon zhurmë, njësitë e objekteve të lëvizshme ose të palëvizshme dhe veprimtaritë sportive dhe argëtuese.

5. “Nivel baze” ose “fon” është niveli i zhurmës mjedisore, kur burimi i zhurmës që matet nuk punon.

6. “Indikator i zhurmës” është madhësia fizike, e përdorur për të përshkruar zhurmën mjedisore, që ka lidhje me një efekt të dëmshëm.

7. “Vlerësim” është mënyra e përdorur, për të llogaritur, parashikuar, vlerësuar apo matur vlerën e indikatorit të zhurmës ose efektet e dëmshme që lidhen me të.

8. “Marrëdhënie dozë-efekt” është marrëdhënia ndërmjet nivelit të zhurmës dhe një efekti të dëmshëm.

9. “Zonë e banuar” është pjesa e një territori, me numër dhe dendësi popullore, që e përcakton atë si një zonë urbane.

10. “Zonë e qetë në një zonë të banuar” është një zonë, e përcaktuar dhe e kufizuar nga organet e pushtetit vendor, e cila nuk ekspozohet ndaj një zhurme me vlerë më të lartë se një vlerë kufi.

11. “Zonë e qetë në një vend të hapur në natyrë” është një zonë, e përcaktuar dhe e kufizuar nga ministria, në bashkëpunim me organet e pushtetit vendor, që nuk ekspozohet nga zhurma prej trafikut, industrisë ose veprimtarive të tjera.

12. “Hartëzim i zhurmës” është paraqitja me indikatorë e të dhënave për zhurmën, për një gjendje ekzistuese ose të parashikuar, që tregon kapërcimin e nivelit kufi, numrin e njerëzve të ndikuar në një zonë të caktuar ose numrin e banesave të ekspozuara ndaj disa vlerave të indikatorit të zhurmës në atë zonë.

13. “Hartë strategjike e zhurmës” është një hartë, që krijohet për vlerësimin global të ekspozimit ndaj zhurmës në një zonë të dhënë, nga burime të ndryshme zhurme ose për parashikimet e përgjithshme për një zonë të tillë.

14. “Nivel kufi” është një vlerë e indikatorit të zhurmës, kapërcimi i së cilës e detyron organin përgjegjës të shqyrtojë situatën dhe të kërkojë marrjen e masave zbutëse. Niveli kufi është i ndryshëm për:

- a) burime të ndryshme të zhurmës (zhurma të trafikut rrugor, hekurudhor, ajror, industrial);
- b) mjedise të ndryshme;
- c) popullata të ndryshme, me ndjeshmëri të ndryshme ndaj zhurmës;
- ç) situata të ndryshme, ekzistuese apo të reja, ku ndryshimi ka të bëjë me burimin e zhurmës ose me destinacionin e mjedisit rrethues.

15. “Plan veprimi” është dokumenti i hartuar, për të menaxhuar problemet dhe pasojat e zhurmës, përfshirë pakësimin e saj deri në nivelin kufi.

16. “Planifikim akustik” është kontrollimi i zhurmës, në të ardhmen, përmes masave të planifikuara si: planifikimi i përdorimit të tokës, sistemet inxhinierike për trafikun, planifikimi i trafikut, zbutja e zhurmës, përmes izolimit akustik dhe kontrolli i zhurmës që në burim;

17. “Publik” janë një ose më shumë persona fizikë ose juridikë, shoqatat, organizatat ose grupimet e tyre.

18. “Ministri” është ministri që mbulon mjedisin.

19. “Ministria” është ministria që mbulon mjedisin.

Neni 4

Detyrimi për zbatim

Mbrojtja nga zhurma sigurohet dhe zbatohet nga organet shtetërore, qendrore dhe vendore, sipas detyrave të përcaktuara nga ky ligj, nga persona fizikë e juridikë, veprimtaritë e të cilëve lëshojnë zhurmë, si dhe nga vetë qytetarët.

KREU II

ORGANET PËRGJEGJËSE

Neni 5

Organet qendrore

1. Ministria është organi qendror përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit nga zhurma, nëpërmjet përcaktimit të niveleve kufi dhe zbatimit të masave mbrojtëse.

2. Ministria që mbulon shëndetësinë është organi qendror përgjegjës për mbrojtjen e shëndetit nga ndikimet negative të zhurmës.

3. Ministrinë e linjës, në fushat dhe sektorët që mbulojnë, marrin masa për zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe të akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 6

Këshilli Teknik për Zhurmat (KTZH)

1. Pranë ministrit ngrihet Këshilli Teknik për Zhurmat (KTZH), si organizëm ndërinstitucional këshillimor për çështjet e zhurmës.

2. Përbërja dhe organizimi i KTZH-së miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 7

Krijimi i njësisë për çështjet e zhurmës

Në Institutin e Shëndetit Publik krijohet sektori i zhurmave, si njësi bazë e referencës për matjen, monitorimin dhe vlerësimin e saj.

Neni 8

Organet e qeverisjes vendore

Organet e qeverisjes vendore, brenda juridiksionit të tyre:

1. Drejtojnë hartimin dhe zbatimin e planeve vendore të veprimit për zhurmën, të cilat miratohen nga këshillat e bashkive/komunave.

2. Drejtojnë procesin e hartëzimit të zhurmës.

3. Shpallin zona të qeta, në një mjedis të banuar apo në një mjedis të hapur, si dhe vendosin kufizime të tjera për zhurmën, në përputhje me planin vendor të veprimit.

4. Kërkojnë nga personat fizikë e juridikë, që ushtrojnë veprimtari apo përdorin impiante dhe instalime që lëshojnë zhurmë, marrjen e masave parandaluese për respektimin e vlerës kufi të zhurmës.

5. U kërkojnë organeve të kontrollit të ushtrojnë kontroll, të bëjnë matje dhe të pezullojnë apo të mbyllin veprimtari, që nuk respektojnë dispozitat e këtij ligji.

KREU III MBROJTJA NGA ZHURMA

Neni 9 **Masat mbrojtëse**

1. Masat e mbrojtjes nga zhurma përbëjnë tërësinë e ndërhyrjeve dhe të veprimeve, që merren ndaj burimit të zhurmës, si dhe në vendin e ndikimit të saj negativ, duke e sjellë atë në nivelin kufi.

2. Masat e mbrojtjes nga zhurma përfshijnë:

a) përzgjedhjen dhe përdorimin e makinerive, të pajisjeve prodhuese e teknologjive dhe mjeteve lëvizëse ose jolëvizëse, që lëshojnë zhurmë të niveleve të ulëta;

b) përzgjedhjen e vendit, që instalimi dhe funksionimi i mjeteve e pajisjeve që lëshojnë zhurmë, të garantojnë nivelin kufi në të gjitha mjediset, të cilat ndikohen prej saj;

c) masat parandaluese e zbutëse të zhurmës në pikën e lëshimit, përgjatë rrugëve të përhapjes dhe në mjediset që ndikohen prej saj.

3. Masat konkrete ndërmerren në bazë të matjes, llogaritjeve dhe monitorimeve të nivelit të zhurmës.

Neni 10 **Oraret**

Llojet e masave mbrojtëse nga zhurma zbatohen në lidhje të ngushtë me oraret kur lëshohet zhurma. Për këtë qëllim, 24 orët ndahen në këto orare:

1. Dita zgjat 13 orë, prej orës 06⁰⁰ deri në orën 19⁰⁰;

2. Mbrëmja zgjat 4 orë, prej orës 19⁰⁰ deri në orën 23⁰⁰;

3. Nata zgjat 7 orë, prej orës 23⁰⁰ deri në orën 06⁰⁰.

Neni 11 **Kushtet për lëshuesit e zhurmës**

1. Makineritë, mjetet e transportit, pajisjet e teknologjitë, para se të dalin në treg apo të vihen në përdorim, pajisen me dokumentacionin shoqërues, që tregon të dhënat për fuqinë e zhurmës që lëshojnë.

2. Personat fizikë dhe juridikë, që zotërojnë e përdorin burimet e zhurmës, plotësojnë kushtet teknike, që garantojnë respektimin e niveleve të zhurmës, të përcaktuara në dokumentacionin shoqërues.

3. Për burimet ekzistuese të zhurmës, brenda 3 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, personat fizikë ose juridikë bëjnë ndërhyrjet e nevojshme për zbatimin e ligjit dhe të akteve përkatëse nënligjore.

Neni 12 **Leja e mjedisit**

1. Për personat fizikë dhe juridikë, veprimtaritë e të cilëve lëshojnë zhurmë në mjedis, në lejen e mjedisit përcaktohen edhe kushtet që duhet të respektojnë në zbatim të këtij ligji dhe të akteve përkatëse nënligjore.

2. Brenda 3 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, kërkesës së pikës 1 të këtij neni i nënshtrohen edhe personat fizikë dhe juridikë, të pajisur me parë me leje mjedisore. Rregullat dhe procedurat për zbatimin e kësaj kërkeje miratohen me udhëzim të ministrit.

Neni 13

Planifikimi i rregullimit të territorit

1. Organet e qeverisjes qendrore apo vendore, personat fizikë e juridikë, që hartojnë apo miratojnë planin e rregullimit të territorit, zbatojnë kërkesat për reduktimin e zhurmës në mjedis.

2. Ministri, në bashkëpunim me ministrin që mbulon rregullimin e territorit, miraton udhëzimin për kërkesat dhe rregullat për reduktimin e zhurmave në mjedis që në procesin e hartimit të planeve të rregullimit të territorit.

Neni 14

Projektimi i ndërtesave

1. Çdo ndërtim dhe rikonstruksion ndërtesash, për banim apo për veprimtari të tjera ekonomike e shoqërore, projektohet dhe realizohet në mënyrë që zhurma në brendësi apo në afërsi të saj, të jetë brenda nivelit kufi. Ndryshimi i destinacionit të përdorimit të ndërtesës shoqërohet me masa mbrojtëse nga zhurma, për respektimin e vlerës kufi.

2. Ministri, në bashkëpunim me ministrin që mbulon punët publike, miraton udhëzimin për rregullat teknike dhe masat e mbrojtjes nga zhurma që në fazën e projektimit dhe gjatë ndërtimit të ndërtesave.

Neni 15

Shfrytëzimi i ndërtesave

1. Organi i qeverisjes vendore, që jep lejen e shfrytëzimit të objektit, me përjashtim të banesave vetjake, verifikon edhe zbatimin e kërkesave të pikës 1 të nenit 14 të këtij ligji.

2. Ministri, në bashkëpunim me ministrin që mbulon punët publike, miraton udhëzimin për kërkesat dhe rregullat e verifikimit akustik të ndërtesave, para se ato të vihen në përdorim.

Neni 16

Zhurma nga mjetet e transportit

1. Të gjitha mjetet e transportit, përpara se të dalin në treg apo të futen në shërbim, i nënshtrohen kontrollit teknik, që verifikon edhe respektimin e niveleve kufi të zhurmës.

2. Personat fizikë e juridikë, që kanë në përdorim mjete transporti, plotësojnë kërkesat për nivelet kufi të zhurmës së lëshuar nga mjete brenda 3 vjetëve pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

3. Ministri, në bashkëpunim me ministrin që mbulon transportin, miraton udhëzimin për kontrollin akustik të mjeteve.

Neni 17

Kërkesa për veprimtari të tjera

Për zhvillimin e veprimtarive argëtuese, të veprimtarive me grumbullime, manifestime, me kohë të kufizuar, në mjedise të jashtme apo të mbyllura, të cilat mund të bëhen burim shqetësimi për banorët, kërkohet miratimi nga njësia e qeverisjes vendore, në territorin e së cilës do të zhvillohen.

Neni 18

Veprime të ndaluara

Në territorin e Republikës së Shqipërisë janë të ndaluara:

1. Ushtrimi pa leje mjedisore i veprimtarive, që kapërcejnë nivelin kufi të zhurmave, duke prishur qetësinë dhe pushimin e njerëzve në mjedise të jashtme apo të brendshme.

2. Prodhimi, tregtimi dhe përdorimi i pajisjeve dhe makinerive pa dokumentacionin, që tregon nivelin e zhurmës që lëshojnë.

3. Rënia e borive dhe krijimi i zhurmave të tjera në mjedise të qeta, të shpallura të tilla me akt nënligjor nga organet e qeverisjes qendrore apo vendore.

4. Instalimi dhe funksionimi, në katet përdhese të ndërtesave të banimit, i veprimtarive të punimit të drurit, të metaleve, riparimit të pajisjeve e makinerive, i lokaleve të zhurmshme, i altoparlanteve e veprimtarive të tjera, të ngjashme me to, që lëshojnë zhurmë mbi nivelin kufi për mjediset e banimit.

KREU IV VLERËSIMI I ZHURMËS

Neni 19 **Vlerësimi**

Treguesit, mënyrat e vlerësimit, rregullat dhe kërkesat teknike e metodike për vlerësimin e nivelit të zhurmës, si dhe për verifikimin e ndërhyrjeve të bëra për zgjidhjen dhe përmirësimin e gjendjes, miratohen nga ministri.

Neni 20 **Planet e veprimit**

1. Ministria, në bashkëpunim me ministrinë e linjës, harton planin kombëtar të veprimit për menaxhimin e zhurmave brenda 5 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

2. Ministri miraton udhëzimin për kërkesat minimale për hartimin e planeve të veprimit.

3. Plani kombëtar i veprimit për menaxhimin e zhurmave miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

4. Organet e qeverisjes vendore, një vit pas miratimit të planit kombëtar të veprimit, hartojnë planet vendore të veprimit, të cilat miratohen nga këshilli i bashkisë/komunës.

Neni 21 **Hartëzimi**

1. Hartëzimi i zhurmës në nivel kombëtar dhe vendor dhe hartat strategjike të zhurmës realizohen sipas udhëzimeve metodike dhe programit të miratuar nga ministri.

2. Organet e qeverisjes vendore realizojnë hartëzimin e zhurmës, në përputhje me planet e tyre të veprimit, sipas udhëzimeve të ministrit.

KREU V EKSPERTIMI I ZHURMËS

Neni 22 **Certifikimi dhe testimi**

1. Ministria, në zbatim të kërkesave teknike e metodike, sipas këtij ligji dhe akteve të dala në zbatim të tij, certifikon ekspertë të zhurmës në mjedis. Kriteret, procedurat dhe rregullat për certifikimin, pezullimin dhe heqjen e certifikatës së ekspertit të zhurmës në mjedis miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

2. Ministria mban regjistrin e ekspertëve të certifikuar të zhurmës në mjedis. Të dhënat e regjistrit janë të hapura për publikun.

Neni 23
Detyrat e ekspertit

1. Eksperti i certifikuar bën matje e vlerësime të zhurmës dhe të efekteve të saj, përgatit ekspertiza dhe projekte të mbrojtjes nga zhurmat dhe mbikëqyr zbatimin e tyre.

2. Eksperti i certifikuar është përgjegjës për punën që kryen e për rekomandimet që jep, si përpara porositësit, edhe përpara organit që e ka certifikuar.

KREU VI
MONITORIMI DHE KONTROLLI

Neni 24
Monitorimi

1. Monitorimi i zhurmës në burimin që e krijon dhe në mjedis, si dhe monitorimi i efekteve negative mbi shëndetin dhe mjedisin është i detyrueshëm.

2. Monitorimi i zhurmës në mjedis realizohet si pjesë e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit dhe financohet nga ministria.

3. Vetëmonitorimi i zhurmës në mjedis realizohet nga ekspertë të certifikuar dhe përballohet nga personat fizikë e juridikë, të cilëve u përkasin veprimtaritë, instalimet dhe burimet e zhurmës që monitorohen.

4. Kontrolli për cilësinë e monitorimit, të matjeve, të zbatimit të metodikave, të pajisjeve të përdorura dhe vërtetësisë së rezultateve, të dala nga monitorimi, realizohet nga Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve.

Neni 25
Matjet

1. Matjet për nivelin e zhurmës kryhen nga ekspertët e certifikuar.

2. Matjet kryhen në kuadër të kontroleve dhe në funksion të zgjidhjes së ankesave të organeve shtetërore, të publikut e të personave juridikë e fizikë drejtuar ministrit përgjegjës, ministrit që mbulon shëndetësinë, organit të qeverisjes vendore, në territorin e të cilit ndodhet burimi i zhurmës, apo gjykatës.

3. Nëse zhurma, sipas rezultateve të matjeve, kalon nivelin kufi, eksperti i certifikuar sugjeron masat e nevojshme, në përputhje me dispozitat e këtij ligji e të akteve nënligjore, të dala në zbatim të tij. Organi, që ka vendosur kontrollin apo që shqyrton ankesën, urdhëron marrjen e masave nga personi fizik apo juridik, të cilit i përket burimi i zhurmës.

Neni 26
Ruajtja dhe publikimi i të dhënave

1. Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve grumbullon, sistemon, përpunon dhe ruan të dhënat e monitorimit të zhurmave, të ndara në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor, si dhe në bazë të sektorëve e të fushave të veprimtarisë.

2. Të dhënat për zhurmat ruhen në arkivin e Agjencisë së Mjedisit dhe Pyjeve, në përputhje me kërkesat e nenit 43 të ligjit nr.9154, datë 6.11.2003 “Për arkivat”.

3. Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve, në bazë të të dhënave, të rezultateve të monitorimit dhe të matjeve të zhurmës, harton raporte e informacione dhe bën publikime në media ose mjete të tjera të përshtatshme, në një formë të kuptueshme nga publiku.

Neni 27

Regjistrat e zhurmës

1. Ministri miraton formatin e regjistrit të zhurmës, si dokumenti bazë, ku pasqyrohen të dhënat e treguesit e saj, që rezultojnë nga monitorimi dhe matjet.

2. Personat fizikë e juridikë, të pajisur me leje mjedisore, hedhin në regjistrat e shkarkimeve edhe të dhënat për zhurmën, që lëshojnë veprimtaritë e tyre dhe, në bazë të tyre, raportojnë në agjencinë rajonale përkatëse të mjedisit, sipas formularit të miratuar nga ministri.

3. Regjistri përmban të dhëna, që identifikojnë burimin dhe nivelin e zhurmës, si dhe masat që janë marrë për mbajtjen e zhurmës në nivelin kufi.

Neni 28

Kontrolli

Kontrolli për zbatimin e dispozitave të këtij ligji e të akteve nënligjore, të dala në zbatim të tij, ushtrohet mbi:

- a) burimet e zhurmës, të veprimtarive të pajisura me leje mjedisore;
- b) çdo burim zhurme në mjediset urbane të qyteteve dhe fshatrave, kur ka ankesë me shkrim;
- c) objektet në ndërtim, rikonstrukcion dhe para vënies në shfrytëzim;
- ç) mjetet e transportit.

Neni 29

Organet e kontrollit

(ndryshuar emërtime dhe pika 2 me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

1. Kontrolli i zbatimit të dispozitave të këtij ligji dhe i akteve nënligjore, të dala në zbatim të tij, kryhet nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, inspektorati që mbulon fushën e shëndetit, inspektorati që mbulon fushën e punës, struktura përgjegjëse për kontrollin e mjedisit e bashkisë/komunës dhe struktura përgjegjëse për kontrollin e automjeteve.

2. Organet e përmendura në pikën 1 të këtij neni ushtrojnë kontroll për zhurmën, në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë” dhe dispozitat e tjera në fuqi.

3. Personat fizikë e juridikë, gjatë kontrollit të veprimtarisë së tyre, krijojnë të gjitha kushtet për zhvillimin normal të kontrollit.

Neni 30

Vendimi i kontrollit

(ndryshuar me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

1. Pas kryerjes së kontrollit, vendimi merret në përputhje me ligjin për inspektimin nga inspektori ose zyrtari i ngarkuar me këtë funksion i strukturës përgjegjëse të pushtetit vendor që bën kontrollin. Në rast të konstatimit të shkeljeve, inspektori ose zyrtari cakton masat dhe detyrat për rregullimin e gjendjes, ndëshkon me gjobë kundërvajtjet administrative dhe, sipas rastit, vendos mbylljen, ndalimin apo ndërprerjen e plotë ose të pjesshme të veprimtarisë.

2. Rezultatet dhe vendimi i kontrollit u njoftohen subjektit të kontrolluar dhe organit të qeverisjes vendore, në territorin e të cilit ndodhet veprimtaria e kontrolluar. Një përmbledhje e vendimit të kontrollit vihet në dispozicion të publikut për 1 muaj, duke u depozituar në organin e qeverisjes vendore përkatëse.

3. Sipas nevojave të rastit, inspektori ose struktura përgjegjëse e pushtetit vendor, marrin masa urgjente në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 31
Masat gjatë kontrollit

1. Gjatë kryerjes së kontrollit, grupi i kontrollit urdhëron:
 - a) kryerjen e matjeve të zhurmës së veprimtarive të personave fizikë apo juridikë, që përdorin burimin e zhurmës në një mjedis ku punojnë ose qëndrojnë njerëz;
 - b) zbatimin e masave të kërkuara për mbrojtjen nga zhurma;
 - c) ndalimin e përdorimit të ndërtesave, të reja apo të rikonstruara, derisa në to të zbatohen masat për mbrojtjen nga zhurma;
 - ç) ndalimin e përdorimit të burimit të zhurmës, derisa të jenë zbatuar tërësisht masat për mbrojtjen nga zhurma;
 - d) ndalimin e veprimtarive të zhurmshme, që prishin pushimin dhe qetësinë e natës, nëse këto nuk mund të arrihen duke zbatuar masat e marra;
 - dh) ndërprerjen e punës dhe të veprimtarive që lëshojnë zhurmë, nëse kanë filluar pa miratimin e organit përkatës se janë zbatuar masat e mbrojtjes nga zhurma.
2. Në rast kundërshtimi për zbatimin e masave të mësipërme, bashkëpunohet me Policinë e Shtetit dhe me policinë e bashkisë/komunës.

KREU VII
SANKSIONET

Neni 32
Kundërvajtjet administrative

(ndryshuar paragrafi i parë i pikës 1 dhe pika 2 me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

Shkeljet e dispozitave të këtij ligji, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe ndëshkohen nga organet e kontrollit, të parashikuara në nenin 29 të këtij ligji, me dënim kryesor me gjobë si më poshtë:

- a) ushtrimi pa leje mjedisore, me specifikim për zhurmat, i veprimtarive që lëshojnë zhurmë mbi nivelin kufi të lejuar për mjedisin përkatës, nga 30 000 lekë deri në 50 000 lekë;
 - b) prodhimi, tregtimi dhe përdorimi i pajisjeve dhe i makinerive pa dokumentacionin që tregon nivelin e zhurmës që lëshojnë, nga 10 000 lekë deri në 30 000 lekë;
 - c) lëshimi i zhurmës në mjedise të qeta, të shpallura të tilla me akt nënligjor të organeve të qeverisjes qendrore apo vendore, nga 1 000 lekë deri në 5 000 lekë;
 - ç) refuzimi e moslejimi i grupit të kontrollit për kontroll apo i ekspertit të certifikuar, të autorizuar, për të kryer matjet akustike, nga 10 000 lekë deri në 20 000 lekë;
 - d) fillimi i punës ose i veprimtarisë, pa zbatuar masat e mbrojtjes nga zhurma, që kërkohen në lejen mjedisore, nga 10 000 lekë deri në 30 000 lekë;
 - dh) moszbatimi i masave të mbrojtjes nga zhurma, të kërkuara me shkrim nga kontrolli, nga 20 000 lekë deri në 30 000 lekë;
 - e) instalimi dhe vënia në punë e veprimtarive, makinerive dhe impianteve në mjedise të brendshme apo të jashtme, pa zbatuar masa parandaluese e mbrojtëse, zhurma e të cilave kapërcen nivelin kufi, nga 5 000 lekë deri në 10 000 lekë;
 - ë) shfrytëzimi dhe vënia në përdorim e objekteve industriale, që nuk janë pajisur me masat mbrojtëse nga zhurma, nga 30 000 lekë deri në 50 000 lekë.
2. Krahës dënimit me gjobë, në varësi të dëmit që shkakton zhurma, vendoset edhe dënimi plotësues i mbylljes së përkohshme, derisa subjekti të marrë masat e nevojshme për eliminimin e saj, ose mbyllja e përhershme e burimit të zhurmës.

Neni 33

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

Ndaj vendimit të inspektorit ose të zyrtarit të strukturës përgjegjëse të pushtetit vendor mund të bëhet ankimi në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 34

Arkëtimi

1. Gjobat e vendosura për kundërvajtjet administrative, sipas këtij ligji, paguhen në organin që ka vendosur gjobën, sipas procedurave dhe afateve të përcaktuara në aktet që rregullojnë veprimtarinë e këtyre inspektorateve.

2. Të ardhurat nga gjobat i kalojnë Buxhetit të Shtetit kur ato janë vendosur nga inspektoratet e përmendura në nenin 29 të këtij ligji dhe bashkisë/komunës kur ato janë vendosur nga struktura përgjegjëse për kontrollin e mjedisit në bashki/komunë.

Neni 35

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 6 pika 2, 7 pika 1 e 22 pika 1 të këtij ligji.

2. Ngarkohet ministri që, në bashkëpunim me ministrat përkatës, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 2 pikat 2 dhe 3 shkronja “ç”, 12 pika 2, 13 pika 2, 14 pika 2, 15 pika 2, 16 pika 3, 19, 20 pika 2, 21 pika 1 e 27 pika 1 të këtij ligji.

Dispozitë kalimtare

(e vendosur me ligjin nr. 39/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 36

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.5410, datë 19.7.2007 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Alfred Moisiu**

PJESA VII
UJI DHE MBROJTJA E UJIT, BREGETI KUFITAR

LIGJ
Nr. 8905, datë 6.6.2002

PËR MBROJTJEN E MJEDISIT DETAR NGA NDOTJA DHE DËMTIMI
(ndryshuar me ligjet nr. 10137, datë 11.5.2009 dhe nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78, 81 pika 1 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim mbrojtjen e mjedisit detar të Republikës së Shqipërisë nga ndotjet e dëmtimet, parandalimin dhe shmangien e tyre, të shkaktuara nga veprimtaritë njerëzore në det e në zonën bregdetare, të cilat prishin cilësinë e ujit, dëmtojnë burimet e detit e të bregdetit, rrezikojnë faunën dhe florën, kërcënojnë shëndetin e njeriut, si dhe vështirësojnë zhvillimin normal të veprimtarive në këtë mjedis.

Neni 2
Përkufizime

Në kuptim të këtij ligji:

1. “Mjedi detar” është hapësira detare e Republikës së Shqipërisë, së bashku me faunën dhe florën, pasuritë e ujit, të sipërfaqes së fundit të detit dhe të nëntokës së tij, duke përfshirë edhe vijën bregdetare, plazhet, portet, radat dhe territoret tokësore të tyre, lagunat, grykëderdhjet e lumenjve, liqenet e vijës së ujit, që komunikojnë me detin.

2. “Burimet e detit dhe të bregdetit” janë të gjitha pasuritë minerare, llojshmëria biologjike, gjetjet arkeologjike, paleontologjike, që ndodhen në mjedisin detar.

3. “Ndotje” është futja nga njeriu, drejtpërdrejt ose tërthorazi, e lëndëve ose e energjisë në mjedisin detar, të cilat dëmtojnë burimet e detit dhe të bregdetit, ulin cilësinë e ujit të detit, rrezikojnë shëndetin e njeriut, pengojnë veprimtaritë detare dhe peshkimin.

3.1 “Ndotje e madhe” është ndotja komplekse dhe me shtrirje të gjerë, shmangia e së cilës kërkon masa të gjithanshme dhe operacione pastrimi.

3.2 “Ndotje e vogël” është ndotja me shtrirje të kufizuar, shmangia e së cilës përballohet me përdorimin e mjeteve e mundësive vendore.

4. “Hedhje në det” është hedhja e mbeturinave dhe e çdo lloj lënde nga anijet, platformat, instalimet, si dhe nga bregdeti.

5. “Mbytje në det” është fundosja me dashje e anijes, e platformës, e instalimit, si dhe e çdo lloj ngarkese e pajisjeje.

Nuk është mbytje në det hedhja e materialeve që nuk bien në kundërshtim me ligjin dhe konventat ndërkombëtare, ku Republika e Shqipërisë është palë.

6. “Lëndë të rrezikshme” janë lëndët që prodhimi, transporti, ruajtja, përdorimi ose shkarkimi i të cilave në mjedisin detar, si pasojë e vetive të tyre, dëmtojnë shëndetin e njeriut, cilësitë e mjedisit detar, florën, faunën dhe ulin cilësinë e jetës.

7. “Mbeturina” janë të gjitha llojet e mbetjeve, që vijnë nga zhvillimi i veprimtarive njerëzore, me përjashtim të substancave të radhitura në anekset, që i bashkëlidhen këtij ligji.

8. “Ujëra të ndotura” janë:

ujërat e zeza;

mbeturinat e lëngëta që rrjedhin nga çdo lloj burimi;

derdhjet e lëngëta spitalore;

ç) çdo mbeturinë tjetër, e përzier me ujërat e zeza.

9. “Veprimtaritë njerëzore” përfshijnë:

lundrimin dhe transportin me anije e me mjete të tjera;

shfrytëzimin e burimeve dhe të pasurive të detit e të funddetit;

veprimtaritë ekonomike, tregtare, të shërbimeve të bregdetit;

ç) mirëmbajtjen, riparimin dhe operacione të tjera ndihmëse për anije, platforma e instalime, që ndodhen në det e në bregdet;

d) kërkimet shkencore për burimet e detit, të shtratit dhe të nëntokës së tij;

dh) studimet gjeologjike, sizmike, oqeanografike, marrjen e mostrave, shpim-kërkimet.

10. “Platformë” dhe “Pontile” janë konstruksione të vendosura në det, për qëllime studimi, kërkimi ose shfrytëzimi.

11. “Instalime” janë pajisjet e vendosura në det, si tubacione, kabllo, linja, për të zhvilluar veprimtari të ndryshme.

12. “Djegje në det” është shkatërrimi i lirë termik në ujërat e mjedisit detar i mbeturinave dhe lëndëve të tjera të djegshme.

Neni 3

Mbrojtja

1. Mjedisi detar është pjesë e mjedisit të Republikës së Shqipërisë dhe në mbrojtje të pastërtisë së tij veprojnë të gjitha aktet ligjore që mbrojnë mjedisin në Shqipëri dhe konventat, protokollet, marrëveshjet ndërkombëtare, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

2. Organet shtetërore qendrore dhe vendore, organizatat shoqërore dhe shtetasit kanë detyrë të ruajnë pastërtinë e mjedisit detar, si dhe ta mbrojnë atë nga ndotjet e dëmtimet.

3. Në mënyrë të veçantë, janë të detyruar të mbrojnë mjedisin detar dhe të zbatojnë dispozitat e këtij ligji:

a) personat juridikë e fizikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, që e përdorin mjedisin detar ose ushtrojnë veprimtari të ndryshme në të;

b) të gjitha veprimtaritë e instaluara në bregdet;

c) çdo mjet lundrues, që ndodhet ose lundron nëpër mjedisin detar;

ç) mjetet aeronautike, që fluturojnë mbi mjedisin detar.

KREU II

ADMINISTRIMI DHE KONTROLI I SHFRYTËZIMIT TË MJEDISIT DETAR

Neni 4

Administrimi

1. Mjedisi detar i Republikës së Shqipërisë është pronë shtetërore e patjetërsueshme.

2. Administrimi i tij bëhet nga organe shtetërore të caktuara me ligj. Askush tjetër veç tyre nuk ka të drejtë të autorizojë përdorimin ose shfrytëzimin e mjedisit detar.

Neni 5
Përdorimi dhe shfrytëzimi

1. Mjedisit detar përdoret dhe shfrytëzohet për veprimtari ekonomike, tregtare, shkencore, shoqërore, sportive, turistike e ushtarake.

2. Përdorimi dhe shfrytëzimi i tij bëhen nga organet shtetërore, nga personat juridikë e fizikë, vendas ose të huaj, vetëm në kushtet e parashikuara me ligj.

Neni 6
Veprimtaritë e ndaluara

1. Në mjedisin detar ndalohet:

- a) hedhja e lëndëve dhe e mbetjeve të rrezikshme helmuese e plasëse;
 - b) hedhja e substancave dhe e lëndëve të përcaktuara në Aneksin I, që i bashkëlidhet këtij ligji;
 - c) derdhja e hidrokarbureve dhe e ujërave të ndotura;
 - ç) hedhja e lëndëve dhe e materialeve të ngurta, të çfarëdo natyre dhe lloji, me përjashtim të mjeteve e pajisjeve të peshkimit dhe të lëndëve e mjeteve të nevojshme për ndërtimin e porteve, pontileve e konstruksioneve të tjera, sipas projekteve të miratuara nga Ministria e Mjedisit dhe në kushtet e përcaktuara prej saj;
 - d) hedhja e mbeturinave dhe e çdo lloj lënde nga anijet, platformat, instalimet dhe nga bregdeti;
 - dh) transportimi i lëndëve dhe i mbetjeve të rrezikshme;
 - e) fundosja e anijeve, e ngarkesave dhe e mallrave të çdo lloji e tipi;
 - ë) fundosja dhe braktisja e çdo lloj instalimi, që ka shërbyer për veprimtari të ndryshme;
 - f) ndërtimi dhe vënia në funksionim e pajisjeve që lëshojnë rrezatim jonizues;
 - g) djegia e lëndëve dhe e materialeve të çdo lloji;
 - gj) hyrja në porte me ballaste të papastra e mjeteve detare të çfarëdo lloji, tipi e tonazhi;
2. Mbeturinat e përcaktuara në Aneksin II, që i bashkëlidhet këtij ligji, mund të hidhen në det vetëm me autorizim të Ministrit të Mjedisit.

Neni 7
Autoriteti i kontrollit

Kontrolli i mjedisit detar dhe i veprimtarive që zhvillohen në të ushtrohet drejtpërdrejt nga inspektorati që mbulon fushën e mjedisit, nga kapiteneritë e porteve, nga organet shtetërore që kanë licencuar veprimtaritë, si dhe nga organe të tjera të përcaktuara me ligj.

Neni 8
Objekti i kontrollit
(shtuar pika 4 me ligjin nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

1. Kontrolli i inspektoratit që mbulon fushën e mjedisit është i përhershëm dhe i vazhdueshëm.

Ai ushtrohet për gjendjen e cilësitë e mjedisit detar, për elementet e faktorët natyrorë e njerëzorë të tij, për të vëzhguar e regjistruar ndryshimet e tyre.

2. Inspektorati kontrollon ndikimet e veprimtarive në mjedisin detar, si i zbatojnë ato kërkesat e legjislacionit mjedisor dhe kushtet e vëna në lejen mjedisore.

3. Për kryerjen e detyrave të tij, Inspektorati bashkërendon punën me kapiteneritë e porteve, me inspektorati që mbulon fushën e peshkimit, me Policinë e Shtetit, si dhe me Rojat Bregdetare të Republikës së Shqipërisë.

4. Inspektimi, në zbatim të këtij ligji, bëhet në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

KREU III GRUMBULLIMI DHE LARGIMI I MBETURINAVE

Neni 9

Rregullat për administrimin e mbeturinave

1. Në mjedisin detar grumbullimi dhe largimi i mbeturinave të krijuara nga veprimtaritë e ndryshme dhe nga anijet që ndodhen ose lundrojnë në të, bëhen sipas kërkesave të këtij ligji dhe të akteve në zbatim të tij.

2. Rregullat për administrimin e mbeturinave në mjedisin detar përcaktohen me udhëzim të përbashkët të Ministrit të Mjedisit, të Ministrit të Transportit dhe Telekomunikacioneve dhe Ministrit të Rregullimit të Territorit dhe Turizmit.

Neni 10

Grumbullimi

Platformat detare, anijet me tonazh bruto regjistër mbi 400 BRT, si dhe të gjitha veprimtaritë që zhvillohen në mjedisin detar, detyrohen:

- a) të pajisen me tanker për hedhjen e mbeturinave, kapaciteti i të cilit është në varësi të tipit të pajisjeve dhe të llojit të veprimtarisë;
- b) të pajisen me sistem filtrues-ndarës të ujit nga hidrokarburet e përdorura;
- c) të shënojnë në ditar ose në procesverbal operacionet që kryejnë për grumbullimin dhe largimin e mbeturinave;
- ç) të monitorojnë veprimtarinë që ushtrojnë dhe të publikojnë të dhënat e këtij monitorimi.

Neni 11

Subjektet që largojnë mbeturinat

(shtuar pika 11 me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009)

1. Largimi i mbeturinave dhe i hidrokarbureve të përdorura, që rrjedhin nga kryerja e veprimtarive në mjedisin detar, bëhet nga persona fizikë e juridikë të specializuar për pastrim.

2. Personat fizikë dhe juridikë që administrojnë këto mbeturina pajisen me leje mjedisore.

3. Licencimi mbështet përdorimin e teknologjive më të mira, të mundshme për pastrim.

4. Veprimtaria e largimit të mbeturinave dhe hidrokarbureve të përdorura, e përcaktuar në këtë nen, përfshihet në kategorinë VII.5, të ligjit për licencat. Kjo veprimtari licencohet sipas dispozitave në vijim, të këtij ligji.

Neni 12

Dorëzimi i mbeturinave

1. Personat juridikë e fizikë, që ushtrojnë veprimtari në mjedisin detar, dhe anijet para hyrjes në port, dorëzojnë mbeturinat dhe hidrokarburet e përdorura te subjekti pastrues i licencuar.

2. Para se të marrë leje për të hyrë në portet e Republikës së Shqipërisë, kapiteni i anijes është i detyruar të dorëzojë në kapitenerinë e portit deklaratën për pastrimin e tankerave të anijes.

3. Kapiteneria e portit kontrollon anijen, për të vërtetuar saktësinë e deklaratës së kapitenit dhe gjendjen e tankerave.

KREU IV PËRBALLIMI I NDOTJEVE

Neni 13 **Njoftimi i ndotjes**

1. Çdo person që vëren ndotje të mjedisit detar është i detyruar të njoftojë kapitenerinë e portit ose organin shtetëror më të afërt.
2. Kapiteni i anijes, operatori i platformës dhe personi i barazuar me ta në veprimtaritë e tjera që zhvillohen në mjedisin detar, sapo vëren se mjedisi është ndotur me hidrokarbure ose lëndë të tjera të dëmshme, njofton kapitenerinë e portit.
3. Njoftimi duhet të përmbajë:
emrin dhe të dhëna të tjera të njoftuesit;
vendndodhjen e ndotjes;
kohën e ndodhjes e të konstatimit;
ç) përshkrimin e ndotjes;
burimin dhe shkakun e ndotjes;
dh) tipin dhe sasinë e ndotësit;
kushtet e motit e të detit.
4. Kapiteneria e portit bën verifikimin e njoftimit dhe menjëherë vë në dijeni Ministrinë e Transportit dhe Telekomunikacioneve, Ministrinë e Mjedisit, si dhe qeverisjen vendore, në territorin e së cilës ka ndodhur ndotja.

Neni 14 **Pastrimi i ndotjes**

1. Personat fizikë dhe juridikë, që kanë shkaktuar ndotjen e mjedisit detar, detyrohen të pastrojnë zonën e ndotur, ta sjellin atë në gjendjen e mëparshme, si dhe të shpërblejnë dëmet.
2. Kapiteni i anijes, operatori i platformës, si dhe personi i barazuar me ta në veprimtaritë e tjera, në radhë të parë, janë të detyruar të marrin masat për pastrimin e ndotjes që kanë shkaktuar.

Neni 15 **Operacionet e pastrimit**

Në rast ndotjeje të madhe, gjendja përballohet me operacione pastrimi të cilat organizohen dhe zbatohen, sipas kërkesave të ligjit nr.8756, datë 26.3.2001 “Për emergjencat civile”.

Neni 16 **Ndotja nga anijet ushtarake**

1. Kur mjedisi detar është ndotur nga anije ose instalime ushtarake, inspektorati që mbulon fushën e mjedisit njofton Ministrinë e Mbrojtjes, e cila merr masa për pastrimin e zonës së ndotur.
2. Kur ndotja shkaktohet nga anijet ushtarake të huaja, të cilat ndodhen, kalojnë ose marrin pjesë në stërvitje që zhvillohen në mjedisin detar, bëhet njoftim në rrugë diplomatike, ku paraqiten edhe kërkesat për pastrimin e ndotjes e për shpërblimin e dëmeve.

Neni 17 **Ndotja gjatë veprimeve luftarake**

Ndotja dhe dëmtimi i mjedisit detar nga anije, avionë e mjete të tjera të huaja ushtarake gjatë veprimeve luftarake, përbëjnë çështje parësore në bisedimet e pasluftës me shtetin, të cilit i

përkasin mjetet që kanë shkaktuar ndotjen. Në bisedime paraqiten kërkesat për rikthimin e mjedisit detar në gjendjen e mëparshme dhe për shpërblimin e dëmeve.

KREU V SANKSIONET

Neni 18

Kryerja e veprimtarive të ndaluara

1. Ndaj subjektit që ushtron veprimtari të ndaluara nga neni 6 i këtij ligji, kur këto veprimtari përbëjnë vepër penale, inspektorati që mbulon fushën e mjedisit bën kallëzimin për ndjekje penale.

2. Kur shkelja përbën kundërvajtje administrative, inspektorati që mbulon fushën e mjedisit vendos ndalimin e menjëhershëm të veprimtarisë dhe sekuestrimin e mjeteve e të pajisjeve me të cilat është shkaktuar ndotja; ndotja e vogël e përcaktuar në nenin 2 nënpika 3.2 gjobitet nga 10 mijë deri në 100 mijë lekë; ndotja e madhe e përcaktuar në nenin 2 nënpika 3.1 gjobitet nga 500 mijë deri në 1 milion lekë; hedhjet në det nga bregdeti gjobiten nga 100 mijë deri në 500 mijë lekë; hedhjet në det të lëndëve të rrezikshme, të përcaktuara në nenin 6, gjobiten nga 500 mijë deri në 1 milion lekë; ujërat e ndotura të përcaktuara në nenin 2 pika 8 gjobiten nga 100 mijë deri në 500 mijë lekë.

Neni 19

Veprimtari të tjera të ndaluara

(ndryshuar pika 2 me ligjin nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

1. Në kuptim të këtij ligji, kur nuk përbëjnë kundërvajtje penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen si më poshtë:

a) me gjobë nga 100 mijë deri në 1 milion lekë dhe pezullimin e veprimtarisë deri në 3 muaj, kohë brenda së cilës subjekti duhet të pajiset me leje mjedisore, kur ushtron në mjedisin detar veprimtari pa lejen mjedisore;

b) me gjobë nga 100 mijë deri në 1 milion lekë, në varësi nga llojet dhe përmasat e ndotjes dhe detyrimin për pastrimin e zonës së ndotur dhe sjelljen e saj në gjendjen e mëparshme, si dhe pezullimin e përkohshëm të veprimtarisë, për aq kohë sa subjekti të marrë të gjitha masat për të eliminuar ndotjen, kur veprimtaria e subjektit ndot ose dëmton mjedisin detar;

c) pezullohet nga inspektorati që mbulon fushën e mjedisit për një muaj, kohë brenda së cilës subjekti duhet të plotësojë kërkesat, kur veprimtaria e pajisur me leje mjedisore, nuk përmbush kërkesat e nenit 10 të këtij ligji;

ç) me gjobë nga 100 mijë deri në 1 milion lekë, në varësi nga lloji dhe përmasat e ndotjes mosnjohftimi i ndotjes nga kapiteni i anijes, operatori i platformës, si dhe personi i barazuar me ta në veprimtaritë e tjera,

2. Organi që vendos gjobën, bën shqyrtimin e saj dhe merr vendimin përfundimtar, sipas këtij neni, është inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit.

3. Kur këto shkelje përbëjnë vepër penale, inspektorati që mbulon fushën e mjedisit bën kallëzimin për ndjekje penale.

Neni 19/1

Klasifikimi i dënimeve dhe masat urgjente

(shtuar me ligjin nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

1. Dënimet administrative të dhëna në zbatim të këtij ligji klasifikohen si më poshtë:

- a) Gjoba është dënim kryesor.
- b) Masa e pezullimit të përkohshëm ose e ndërprerjes së veprimtarisë, ndalimi i menjëhershëm i veprimtarisë dhe sekuestrimi i mjeteve dhe pajisjeve janë dënime plotësuese.
2. Nëse është e nevojshme, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, merr masa urgjente sipas ligjit për inspektimin.

Neni 19/2

Ankimi dhe ekzekutimi

(shtuar me ligjin nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

1. Ankimi ndaj vendimit të inspektoratit për marrjen e masave urgjente, dënimin me gjobë dhe vendosjen e dënimeve plotësuese bëhet në përputhje me ligjin për inspektimin.
2. Ekzekutimi i vendimeve të inspektoratit bëhet në përputhje me dispozitat në fuqi për kundërvajtjet administrative.

Neni 20

Aktet nënligjore

Ngarkohen Këshilli i Ministrave dhe ministrinë përkatëse të nxjerrin aktet nënligjore për zbatimin e këtij ligji.

Dispozitë kalimtare

(vendosur me ligjin nr. 30/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 21

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr. 3379, datë 24.6.2002 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Rexhep Meidani

ANEKSI I

SUBSTANCAT DHE LËNDËT QË NUK LEJOHEN TË HIDHEN NË DET

1. Përzierje të komponimeve organo-halogjenike, si dhe përzierje që mund të formojnë substanca të tilla në mjedisin detar, duke përjashtuar ato që nuk janë toksike ose që shndërrohen menjëherë në det në substanca biologjikisht të padëmshme, me kusht që këto të mos prishin shijen e organizmave të detit që përdoren për ushqim.
2. Përzierje të komponimeve organike të secilit, si dhe përzierje që mund të formojnë substanca të tilla në mjedisin detar, duke përjashtuar ato që nuk janë toksike ose që shndërrohen në det menjëherë në substanca të padëmshme, me kusht që këto të mos u prishin shijen organizmave të detit që përdoren për ushqim.
3. Mërkur dhe përzierje të mërkurit.
4. Kadmium dhe përzierje të kadmiumit.
5. Materiale plastike të qëndrueshme, të cilat pengojnë materialisht peshkimin ose lundrimin, dëmtojnë plazhet ose pengojnë përdorime të tjera të ligjshme të detit.
6. Naftë bruto dhe hidrokarbure që mund të dalin nga nafta, si dhe çdo përzierje tjetër që përmban një nga këto, e cila ngarkohet për t'u asgjësuar në det.

7. Mbeturina radioaktive të shkallës së lartë, të mesme e të ulët.
8. Përzierje acide dhe alkaline me përbërje dhe sasi të tillë që mund të dëmtojë seriozisht cilësinë e ujit të detit.
9. Materiale të çdo gjendjeje agregate, të prodhuara për luftën biologjike ose kimike, përveç atyre që nuk prishin shijen e organizmave të detit dhe nuk rrezikojnë jetën e njeriut.

ANEKSI II

Mbeturinat, hedhja në det e të cilave kërkon autorizimin e Ministrisë së Mjedisit janë:

- 1.1. Arsenik, plumb, bakër, zing, berilium, krom, nikel, vanadium, selenium, antimon dhe përzierje të tyre.
- 1.2. Cianure dhe fluorure.
- 1.3. Pesticide dhe nënproduktet e tyre të ngjashme që nuk përfshihen në Aneksin I.
- 1.4. Kimikate organike-sintetike, përveç atyre që përmenden në Aneksin I, të cilat mund të japin pasoja të dëmshme për organizmat e detit ose prishin shijen e organizmave të detit që përdoren për ushqim.
 - 2.1. Përzierje acide dhe alkaline.
 - 2.2. Përzierje acide dhe alkaline që nuk përfshihen në Aneksin I.
3. Fuçi, mbeturina metalesh, si dhe mbeturina të tjera të rënda që mund të zhyten në fundin e detit, të cilat mund të paraqesin pengesa serioze për peshkimin dhe lundrimin.
4. Komponente që edhe pse të një natyre jotoksike mund të bëhen të dëmshme për shkak të sasive në të cilat hidhen, që janë të prirura të zvogëlojnë në mënyrë serioze mundësitë e shfrytëzimit të detit për argëtim, ose rrezikojnë jetën e njeriut apo të organizmave të detit, si dhe pengojnë lundrimin.
5. Mbeturina radioaktive ose lëndë të tjera radioaktive që nuk përfshihen në aneksin I.

LIGJ

Nr.9103, datë 10.7.2003

PËR MBROJTJEN E LIQENEVE NDËRKUFITARE

(ndryshuar me ligjin nr.35/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

K U V E N D I I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

V E N D O S I:

KREU I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Qëllimi

Ky ligj synon mbrojtjen mjedisore të liqeneve ndërkufitare në gjendjen e tyre natyrore, garantimin e kushteve të përshtatshme për zhvillimin e jetës dhe të ekosistemeve në to, duke nxitur zhvillimin e veprimtarive të dobishme, në përputhje me kërkesat e parimit të zhvillimit të qëndrueshëm dhe duke ndaluar veprimtaritë që i rrezikojnë.

Neni 2 **Përkufizime**

Në kuptim të këtij ligji, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Administrata e liqenit” është administrata shtetërore që krijohet për mbrojtjen dhe administrimin e liqenit si zonë e mbrojtur.
2. “Habitat” është termi sipas përcaktimit të bërë në pikën 6 të nenit 3 të ligjit nr. 8906, datë 6.6.2002 “Për zonat e mbrojtura”.
3. “Kufiri i vëllimit të përgjithshëm” është vëllimi i ujërave të marra nga liqeni, pa shkaktuar probleme në balancën e tij ujore.
4. “Liqene ndërkufitare” janë rezerva natyrore që ndodhen në kufirin ndërmjet territorit të Republikës së Shqipërisë dhe shteteve fqinje.
5. “Pellgu ujëmbledhës” është pjesa shqiptare e pellgut, ku ujërat rrjedhin natyrshëm drejt liqenit.
6. “Tarifë e përdorimit të liqenit” është pagesa e personave fizikë dhe juridikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, veprimtaritë e të cilëve ushtrohen në liqen ose në bregun e tij, përjashtojnë tarifën e përdorimit të ujit.

Neni 3 **Fusha e veprimit**

Ky ligj zbatohet për liqenet ndërkufitare dhe pellgun e tyre ujëmbledhës si më poshtë:

- a) për pjesën shqiptare të Liqenit të Shkodrës;
- b) për pjesën shqiptare të Liqenit të Ohrit;
- c) për pjesën shqiptare të liqeneve të Prespës.

KREU II **MBROJTJA E LIQENEVE NDËRKUFITARE**

Neni 4 **Mbrojtja**

1. Për mbrojtjen e gjendjes natyrore të liqeneve ndërkufitare veprojnë të gjitha aktet ligjore e nënligjore, që mbrojnë mjedisin në Republikën e Shqipërisë, si dhe konventat, protokollet, marrëveshjet ndërkombëtare në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.
2. Janë të detyruar të mbrojnë liqenet ndërkufitare dhe të zbatojnë dispozitat e këtij ligji:
 - a) personat fizikë e juridikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, që shfrytëzojnë pasuritë ujore, natyrore dhe biologjike të liqenit e të pellgut ujëmbledhës ose ushtrojnë veprimtari të ndryshme në to;
 - b) personat fizikë e juridikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, veprimtaritë e të cilëve janë të vendosura në pellgun ujëmbledhës dhe që me veprimtarinë e tyre mund t’u shkaktojnë dëmtime liqeneve.

Neni 5 **Detyrat e organeve shtetërore**

Ministria e Mjedisit, në bashkëpunim me organet shtetërore përkatëse, qendrore e vendore dhe me autoritetet e ujit, secili në linjën e vet, organizojnë punën për mbrojtjen mjedisore të liqeneve ndërkufitare, kontrollojnë zbatimin e kërkesave të këtij ligji dhe marrin pjesë:

- a) në hartimin dhe zbatimin e planeve të menaxhimit të liqeneve ndërkufitare;
- b) në hartimin dhe zbatimin e programeve të veçanta të monitorimit;

- c) në hartimin dhe zbatimin e planeve vendore për rehabilitimin e pjesëve të ndotura e të dëmtuara të liqeneve ndërkufitare;
- ç) në krijimin e kuadrit ligjor, bashkëkohor, për administrimin dhe mbrojtjen mjedisore të tyre;
- d) në sigurimin dhe përdorimin e frytshëm të mjeteve të nevojshme financiare;
- dh) në kontrollin e vazhdueshëm për të siguruar ruajtjen e gjendjes natyrore të liqeneve ndërkufitare dhe të faunës e florës së tyre.

Neni 6

Mbrojtja ligjore

1. Si ekosisteme unike, me vlera ndërkombëtare, liqenet ndërkufitare me pellgjet e tyre ujëmbledhëse, merren në mbrojtje të veçantë nga shteti, duke u shpallur zona të mbrojtura, mbështetur në ligjet nr.8906, datë 6.6.2002 "Për zonat e mbrojtura" dhe nr.8093, datë 21.3.1996 "Për rezervat ujore", si dhe në konventat mjedisore, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.
2. Për të siguruar një mbrojtje unike për të gjithë ekosistemin, propozimi për shpalljen zonë e mbrojtur, të secilit liqen, bëhet duke mbajtur parasysh edhe statusin që gëzon pjesa tjetër e liqenit në shtetin fqinj.

Neni 7

Elementet e mbrojtjes

Mbrojtja mjedisore e liqeneve ndërkufitare realizohet nëpërmjet:

- a) zbatimit me rreptësi të kuadrit ligjor përkatës;
- b) zbatimit të metodave shkencore, teknike e teknologjike, kimike, biologjike, statistikore, që sigurojnë cilësinë dhe sasinë e treguesve natyrorë të ujërave për mbrojtjen dhe nxitjen e mbijetesës së larmisë biologjike;
- c) hartimit dhe zbatimit të planeve të menaxhimit, duke përfshirë gjithë përbërësit mjedisorë të zonës dhe veprimtaritë që do të ushtrohen, si në ujëra, peshkim, pyje, bujqësi, turizëm, komunikacion e industri;
- ç) hartimit dhe zbatimit të programeve konkrete të monitorimit;
- d) zbatimit me rreptësi të kërkesave të parimit të zhvillimit të qëndrueshëm;
- dh) sigurimit dhe përdorimit të frytshëm të mjeteve financiare.

Neni 8

Administrata e liqeneve

1. Për administrimin dhe mbrojtjen mjedisore të liqeneve ndërkufitare si zona të mbrojtura, krijohen administratat e liqeneve, në varësi të qarqeve përkatëse.
2. Përbërja, funksionet, përgjegjësitë dhe detyrat e administratës së liqenit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të përbashkët të Ministrit të Mjedisit, Ministrit të Bujqësisë dhe Ushqimit, Ministrit të Rregullimit të Territorit dhe Turizmit dhe Ministrit të Pushtetit Vendor dhe Decentralizimit.
3. Përfaqësuesit e komunitetit të biznesit të pellgut ujëmbledhës dhe organizatat jofitimprurëse mjedisore marrin pjesë në mbledhjet e organeve të qeverisjes vendore, ku merren vendime për liqenet dhe pellgjet e tyre ujëmbledhëse.

Neni 9

Kuadri nënligjor

Administrata e liqenit harton rregulloret e veçanta, të nevojshme për administrimin dhe mbrojtjen e pellgut ujëmbledhës dhe ia i paraqet ato për miratim këshillit të qarkut përkatës.

Neni 10

Prona

1. Pjesa shqiptare ujore e liqeneve ndërkufitare është pronë publike e paluajtshme dhe e patjetërsueshme.

2. Pronat e paluajtshme private, si toka bujqësore, toka të pafrytshme, troje, livadhe, kullota, pyje e toka pyjore, që përfshihen në pellgun ujëmbledhës të liqenit, mbeten të tilla edhe pas shpalljes së tij zonë e mbrojtur. Pronarët e tyre gëzojnë të gjitha të drejtat që u jep Kushtetuta dhe legjislacioni përkatës.

KREU III

PËRDORIMI DHE SHFRYTËZIMI

Neni 11

Zbatimi i kërkesave të zhvillimit të qëndrueshëm

1. Në zbatim të kërkesave të zhvillimit të qëndrueshëm në liqenet ndërkufitare, në brigjet dhe pellgjet e tyre ujëmbledhëse, personat fizikë dhe juridikë, publikë e privatë, vendas ose të huaj, ushtrojnë veprimtari ekonomike, tregtare, turistike, shoqërore, sportive, kërkimore-shkencore, me kusht që të jenë në pajtim me statusin e mbrojtjes së pellgut dhe të mos rrezikojnë biodiversitetin e tij.

2. Veprimtaritë e përmendura në pikën 1 të këtij neni ushtrohen vetëm kur:

a) janë pajisur me leje mjedisore;

b) janë të miratuara nga organet përkatëse, qendrore ose vendore;

c) ushtrohen në përputhje me kërkesat e planit të menaxhimit të pellgut.

3. Veprimtaritë bujqësore të fermerëve, që jetojnë në territorin e pellgjeve ujëmbledhëse, marrin parasysh kërkesat e planit të menaxhimit të pellgut, sidomos për mbrojtjen e tokës dhe për përdorimin e kimikateve.

4. Zhvillimi urban dhe ndërtimet turistike mbështeten në traditën ndërtimore vendase dhe realizohen në përputhje me kërkesat e planit të menaxhimit të pellgut.

Neni 12

Përdorimi i ujërave të liqeneve

1. Uji i liqeneve ndërkufitare mund të përdoret vetëm në mënyrë të kontrolluar dhe në kufij të përcaktuar shkencorë, pa dëmtuar kushtet natyrore dhe balancat biologjike dhe ekologjike të tyre.

2. Qëllimet e përdorimit, sasitë dhe regjimi i përdorimit të ujërave të liqeneve, për çdo rast konkret, respektojnë marrëveshjet me shtetet kufitare për problemet e liqeneve.

Neni 13

Veprimtaritë kërkimore-shkencore

1. Veprimtaritë kërkimore-shkencore në liqenet ndërkufitare kryhen me miratimin e agjencisë rajonale të mjedisit të qarkut përkatës ose të Ministrisë së Mjedisit. Me udhëzim të veçantë Ministri i Mjedisit klasifikon veprimtaritë kërkimore-shkencore, që miratohen nga agjencia rajonale e mjedisit dhe ato që miratohen nga Ministria e Mjedisit.

2. Institutet kërkimore-shkencore, institucionet e tjera të interesuara dhe grupet e studiuesve paraqesin programet e veprimtarisë që do të zhvillojnë dhe mbi bazë të këtij dokumentacioni jepet miratimi i veprimtarisë.

3. Në përfundim të veprimtarisë kërkimore-shkencore hartohet raporti përfundimtar, një kopje e të cilit dorëzohet në Ministrinë e Mjedisit, e cila respekton të drejtat e autorit dhe ruan karakterin konfidencial të raportit.

Neni 14
Veprime të ndaluara

1. Në liqenet ndërkufitare dhe pellgjet e tyre ujëmbledhëse janë të ndaluara:
 - a) hedhjet ose depozitimet e lëndëve dhe të mbetjeve të rrezikshme;
 - b) shkarkimet e ujërave të ndotura e të patrajuara urbane, industriale, bujqësore dhe të çdo veprimtarie njerëzore;
 - c) depozitimet dhe hedhjet e mbetjeve të çdo lloji;
 - ç) ndërtimi e funksionimi pranë tyre i venddepozitimeve të mbetjeve dhe i dambave të minierave e degëve të industrisë përpunuese;
 - d) betonimet në breg, që ndërpresin komunikimet e shumëfishta ndërmjet ujit dhe tokës;
 - dh) ndërtimi i godinave, i instalimeve dhe i çdo formacioni inxhinierik në breg dhe brenda zonës së ndaluar për ndërtime;
 - e) marrja e rërës, e zhavorreve dhe e çdo materiali tjetër të brigjeve dhe të cektinave të liqeneve, siç përcaktohet në ligjin nr.8093, datë 21.3.1996 "Për rezervat ujore", i ndryshuar;
 - ë) çelja e guroreve, ndërtimi i furrave të gëlqeres, instalimi i impianteve të asfalto-betonit pranë zonave urbane dhe në vende që dëmtojnë peizazhin e zonës;
 - f) shfrytëzimi i ujit të liqeneve pa leje dhe jashtë kushteve të vëna në licencë;
 - g) prerja e pakontrolluar e pemëve dhe e pyjeve;
 - gj) shfrytëzimi pa kriter i kullotave dhe djegia e tyre;
 - h) ushtrimi i peshkimit dhe i gjuetisë jashtë sezoneve e kalendarëve përkatës dhe me metoda, mënyra dhe mjete të ndaluara me ligj;
 - i) mbledhja e bimëve mjekësore, tarnifere dhe eterovajore me mënyra, metoda e në periudha të ndaluara;
 - j) mbledhja e kërmijve, bretkosave, breshkave e reptilëve me mënyra, metoda dhe në periudha të ndaluara;
 - k) kapja, për qëllime tregtimi, e peshqëve, e kafshëve dhe e shpendëve të rrallë dhe të rrezikuar;
 - l) futja në liqen dhe në zonën ujëmbledhëse e gjallesave (peshq, kafshë, shpendë, bimë) të popullatave jovendase.
2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Ministrit të Mjedisit, miraton ndalimin e ushtrimit të veprimeve të tjera në liqenet ndërkufitare, të cilat diktohen në të ardhmen nga praktika.

KREU IV
LEJA MJEDISORE

Neni 15
Leja mjedisore

1. Veprimtaritë në liqenet ndërkufitare, përfshi edhe punimet ndërtimore, turistike, sportive, hortikulturën, akuakulturën dhe hidrometeorologjike, mund të ushtrohen vetëm pasi të jenë pajisur me leje mjedisore dhe të përmbushin kushtet e përcaktuara nga Ministria e Mjedisit, Autoriteti i Ujit, KRRTRSH-ja dhe KRRT-të vendore.
2. Projektet dhe veprimtaritë, që kërkojnë të ushtrohen në liqenet ndërkufitare, përgatisin raportin e thelluar të ndikimit në mjedis.
3. Strategjitë dhe planet për zhvillimin e sektorëve të ndryshëm ekonomikë e shoqërorë, zbatimi i të cilëve do të shtrihet edhe mbi liqenet ndërkufitare, i nënshtrohen, para se të miratohen dhe të zbatohen, vlerësimit strategjik mjedisor.

Neni 16

Tarifa

1. Krahas shpenzimeve administrative për marrjen e lejes mjedisore dhe të licencave përkatëse, personi fizik ose juridik, që zhvillon veprimtari në liqenet ndërkufitare dhe në brigjet e tyre, paguan edhe tarifën e përdorimit të liqenit. Tarifa derdhet për llogari të organeve të qeverisjes vendore dhe përdoret për mbrojtjen dhe rehabilitimin e liqenit. Tarifa e përdorimit të ujit të liqeneve mbledhet nga autoriteti i ujit.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e përbashkët të Ministrit të Mjedisit, Ministrit të Financave dhe Ministrit të Rregullimit të Territorit dhe Turizmit, miraton masën e tarifës, të specifikuar sipas llojit të veprimtarive.

KREU V

MONITORIMI DHE MENAXHIMI

Neni 17

Monitorimi

1. Liqenet ndërkufitare dhe zonat e tyre ujëmbledhëse i nënshtrohen monitorimit të vazhdueshëm, për të mbajtur nën kontroll cilësinë e tyre dhe llojshmërinë biologjike.

2. Programi i monitorimit të liqeneve ndërkufitare është pjesë e Programit Kombëtar të Monitorimit të Mjedisit. Ai hartohet dhe zbatohet nën drejtimin e Ministrisë së Mjedisit, në bashkëpunim me DPPK-në, Drejtorinë e Peshkimit e me institutet e specializuara. Programi është i veçantë për secilin liqen ndërkufitar.

3. Programet e monitorimit përfshijnë:

- a) përcaktimin e treguesve që do të maten;
- b) përcaktimin e metodave e të metodikave të matjeve;
- c) frekuencën e matjeve;
- ç) metodat e metodikat e analizave dhe të shqyrtimit të të dhënave për nxjerrjen e përfundimeve shkencore;
- d) përcaktimin e rregullave e të procedurave për ekspertizën e procesit monitorues;
- dh) miratimin e regjistrave, ku pasqyrohen të dhënat e monitorimit.

4. Personat fizikë e juridikë, të pajisur me leje mjedisore për të ushtruar veprimtari në liqene, në bregun e tyre ose në zonën ujëmbledhëse, janë të detyruar të monitorojnë veprimtarinë që ushtrojnë, sipas programit të monitorimit, të regjistrojnë të dhënat në regjistrin vetjak dhe të bëjnë publikimin e tyre jo më rrallë se një herë në tre muaj. Shpenzimet për monitorimin e veprimtarisë i përballon vetë subjekti.

5. Inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe administrata e mbrojtjes së zonës kontrollojnë regjistrin e të dhënave të monitorimit dhe, kur dyshojnë në vërtetësinë e tyre, urdhërojnë ekspertizën e monitorimit. Shpenzimet për ekspertizën janë në ngarkim të subjektit.

Neni 18

Inventarizimi

1. Me qëllim që gjallesat dhe habitatet e tyre në liqenet ndërkufitare dhe në zonat e tyre ujëmbledhëse të mbrohen nga zhdukja apo rrezikimi dhe të zhvillojnë normalisht jetën e tyre, bëhet inventarizimi i tyre. Në bazë të inventarizimit hartohet e zbatohet programi i masave për mbrojtjen e llojshmërisë biologjike e të habitateve.

2. Inventarizimi kryhet nën kujdesin e administratës së liqenit dhe me pjesëmarrjen e organeve e të institucioneve të specializuara kërkimore-shkencore dhe të organizatave jofitimprurëse mjedisore.

3. Ministri i Mjedisit miraton me udhëzim rregullat, kriteret, metodikat dhe dokumentet standarde për kryerjen e inventarizimit, të cilat hartohen nga institucionet e specializuara shkencore.

Neni 19

Skedimi

1. Për gjallesat bimore e shtazore të çdo liqeni ndërkufitar ngrihet skedari rajonal, si pjesë e Skedarit Kombëtar. Skedari është dokumentacioni shkencor, ku pasqyrohet e tërë larmia biologjike e liqenit dhe e zonës ujëmbledhëse. Skedari është i hapur për publikun.

2. Kriteret e hartimit të skedarit, rregullat e administrimit dhe të shfrytëzimit të tij përpunohen nga institucionet e specializuara qendrore e vendore dhe miratohen me udhëzim nga Ministri i Mjedisit.

3. Administrata e mbrojtjes së liqeneve i propozon, sipas rastit, Ministrisë së Mjedisit, Këshillit Kombëtar të Ujit, DPPK-së, Drejtorisë së Peshkimit dhe organeve të qeverisjes vendore masa të përkohshme apo të përhershme, për të përsosur mbrojtjen e biodiversitetit.

Neni 20

Menaxhimi

1. Administrimi i liqeneve ndërkufitare kryhet në bazë të planeve të menaxhimit që hartohen nga Ministria e Mjedisit, në bashkëpunim me ministrinë përkatëse, me organet e qeverisjes vendore, institutet kërkimore-shkencore dhe organizatat jofitimprurëse mjedisore.

2. Planet e menaxhimit të liqeneve ndërkufitare përfshijnë:

- a) objektivat e menaxhimit të liqenit;
- b) identifikimin e detyrave të organeve të ndryshme shtetërore, të institucioneve studimore, të organizatave mjedisore dhe të komunitetit vendor, për administrimin dhe mbrojtjen e liqeneve;
- c) proceset dhe veprimtaritë kërcënuese për liqenin;
- ç) masat për të mënjeluar apo reduktuar kërcënimet e identifikuara;
- d) veprimtaritë e lejuara në liqen, në brigje dhe zonën ujëmbledhëse;
- dh) kushtet për kontrollin e turizmit dhe të shërbimeve të tjera;
- e) kushtet për vazhdimësinë e veprimtarive tradicionale të banorëve të zonës;
- ë) kushtet për të ndarë me komunitetet vendore përfitimet nga krijimi dhe administrimi i liqeneve si zonë e mbrojtur;
- f) kushtet për kërkimin shkencor, inventarizimin dhe monitorimin;
- g) burimet financiare, duke përfshirë ato që sjellin fitim;
- gj) kushtet e tjera të veçanta për liqenin konkret.

Planet e menaxhimit duhet të jenë konform konventave ndërkombëtare për mbrojtjen dhe administrimin e liqeneve, si dhe të respektojnë marrëveshjet me shtetet kufitare.

3. Kushtet dhe kriteret e planeve të menaxhimit janë të detyrueshme për personat fizikë e juridikë, publikë e privatë, vendas ose të huaj, veprimtaritë e të cilëve ushtrohen në liqen e në zonën ujëmbledhëse apo ndikojnë në to. Administrata e liqenit, agjencia rajonale e mjedisit, Drejtoria e Shërbimit Pyjor, Drejtoria e Peshkimit, Autoriteti i Ujit, DPPK-ja, secila në linjën e vet, ndjekin me përparësi zbatimin e kërkesave të planit të menaxhimit.

4. Aktorët pjesëmarrës në hartimin e planeve të menaxhimit detyrohen të rishikojnë dhe të rinovojnë planin e menaxhimit jo më vonë se 1 herë në 2 vjet dhe për çdo ndryshim njoftojnë shtetet kufitare. KREU VI

KONTROLLI

Neni 21

Kontrolli

1. Për të siguruar zbatimin e kërkesave të këtij ligji dhe të akteve nënligjore në zbatim të tij, liqenet ndërkufitare, brigjet e tyre, zonat ujëmbledhëse, si dhe veprimtaritë që ushtrohen në to, i nënshtrohen kontrollit të vazhdueshëm e të përhershëm mjedisor.

2. Veprimtaritë ekonomike, tregtare, turistike, shoqërore, sportive, që ushtrohen në liqene, në brigjet e tyre e në zonat ujëmbledhëse, kontrollohen në mënyrë të përgjithshme, për të hetuar ndikimet negative në mjedis dhe në mënyrë të posaçme për të vlerësuar respektimin e kërkesave që u janë fiksuar në lejet mjedisore e në licencat përkatëse, të marra sipas legjislacionit në fuqi.

3. Kontrolli ushtrohet nga Autoriteti i Ujit, nga administrata e liqenit, nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit në bashkëpunim me inspektorati që mbulon fushën e peshkimit, me Inspektorati Ndërtimor e Urbanistik Përgjegjës, me Policinë e Shërbimit Pyjor dhe me Policinë Bashkiake, si dhe nga organet që kanë licencuar veprimtaritë, të cilët ushtrojnë kompetenca sipas ligjeve, që i kanë krijuar këto organe.

4. Brenda 5 ditëve nga përfundimi i kontrollit, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit publikon rezultatet e kontrollit dhe masat që ka marrë për përmirësimin e gjendjes.

KREU VII SANKSIONET

Neni 22

1. Kur shkeljet e kërkesave të këtij ligji përbëjnë vepër penale, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe administrata e liqenit bëjnë kallëzim për ndjekje penale.

2. Shkeljet e mëposhtme, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative:

- a) kryerja e veprimeve të ndaluara, të përcaktuara në pikën 1 të nenit 14 të këtij ligji;
- b) ushtrimi i veprimtarive pa leje mjedisore;
- c) mosrespektimi i kushteve dhe i kërkesave të vendosura në lejet mjedisore;
- ç) ndotja dhe dëmtimi i ujërave të liqeneve, duke shkarkuar në to lëndë dhe mbetje të lëngëta, të ngurta ose të gazta, të cilat dëmtojnë cilësinë e ujit, biodiversitetin dhe plazhet e liqeneve, dënohet me gjobë dhe me heqje licence;

d) shkelja e kërkesave dhe e rregullave të funksionimit të impianteve dhe e instalimeve, që bëjnë trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura të zonës, si dhe të atyre që bëjnë përpunimin dhe asgjësimin e mbetjeve të ngurta;

dh) moskryerja e procesit të monitorimit nga veprimtaritë që ushtrohen;

e) mosmbajtja e regjistrit të monitorimit;

ë) mosdhënia dhe mospublikimi i të dhënave, që rezultojnë nga monitorimi;

f) mosnjohimi i popullatës për ndotjen e ujërave, në rastet e shkarkimeve në to tej normave të lejuara, për rreziqet e mundshme në shëndet dhe për masat mbrojtëse që ajo duhet të marrë në këtë rast.

Neni 23

(ndryshuar me ligjin nr.35/2013, datë 14.2.2013)

1. Për kundërvajtjet administrative të përcaktuara në nenin 22 të këtij ligji, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, jep dënim kryesor me gjobë si më poshtë:

a) Për shkronjat “dh”, “e”, “ë” dhe “P” nga 100 000 deri në 300 000 lekë;

b) Për shkronjat “b”, “c” dhe “d” nga 300 000 deri në 500 000 lekë;

c) Për shkronjat “a” dhe “ç” nga 500 000 deri në 1 000 000 lekë.

2. Krahas dënimit me gjobë, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit mund të vendosë edhe dënimin plotësues të mbylljes së përkohshme ose të përhershme të veprimtarisë, në varësi të ndotjes dhe dëmtimit të shkaktuar.

3. Shqyrtimi i vendimit bëhet në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

4. Sipas nevojave të rastit, në përputhje me këtë ligj dhe ligjin për inspektimin, inspektorati merr masa urgjente.

Neni 24

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr.35/2013, datë 14.2.2013)

Kundër vendimit të inspektoratit mund të bëhet ankim në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 25

Dispozita kalimtare dhe të fundit

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 6 pika 1, 8 pika 2, 14 pika 2 dhe 16 pika 2 të këtij ligji.

2. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të përcaktojë masat tekniko-administrative dhe financiare për të larguar, brenda vitit 2004, dambën e mbeturinave të hekur-nikelit nga pellgu ujëmbledhës i Liqenit të Ohrit.

Dispozitë kalimtare

(vendosur me ligjin nr.35/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 26

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekret nr.3917, datë 30.7.2003 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Alfred Moisiu**

LIGJ
Nr.9115, datë 24.7.2003

PËR TRAJTIMIN MJEDISOR TË UJËRAVE TË NDOTURA
(ndryshuar me ligjin nr. 34/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njeriut nga ndikimet negative të ujërave të ndotura, duke përcaktuar rregullat e trajtimit mjedisor të tyre, si dhe detyrimet e shkarkuesve të ujërave të ndotura.

Neni 2
Objekti

Objekt i zbatimit të këtij ligji janë:

- a) ujërat e ndotura urbane;
- b) ujërat e ndotura industriale, sipas degëve të veçanta të industrisë;
- c) ujërat nga kullimi i tokave bujqësore;
- ç) ujërat e ndotura të çdo lloji.

Neni 3
Përkufizime

Në kuptim të këtij ligji, termat e mëposhtëm kanë këtë kuptim:

1. "Ujërat e ndotura urbane" janë ujërat e përdorura që shkarkohen nga banesat dhe veprimtaritë e caktuara industriale, të cilat përmbajnë lëndë të tretura dhe lëndë në pezulli.
2. "Ujërat e ndotura shtëpiake" janë ujërat e përdorura të çdo lloji, me përbërje organike, të degradueshme, lëndë minerale në formë të tretur ose në pezulli, të shkarkuara nga instalimet hidraulike të çdo lloji.
3. "Ujërat e ndotura industriale" janë ujërat e përdorura nga veprimtaritë tregtare dhe industriale.
4. "Mjedis pritës" përfaqëson zonat e shkarkimit të ujërave të përdorura.
5. "Aglomerat-zonë urbane intensive" është një zonë ku popullsia dhe veprimtaria ekonomike ka një përqendrim të tillë, i cili bën të nevojshëm që shkarkimet e lëngëta urbane të grumbullohen dhe të sistemohen në një pikë të vetme shkarkimi ose të futen në një impiant trajtimi.
6. "Sistemi kolektor" është sistem kanalizimesh, unik ose i ndarë, që grumbullon dhe sistemon shkarkimet e ujërave të ndotura urbane dhe industriale.

7. "Njëvlerës për popullsinë" është ndotja mesatare e derdhjes për banorë në ditë, që ka 90 gr/ditë lëndë në pezulli, 60 gr/ditë lëndë organike, 15 gr/ditë azot amoniakal dhe 4 gr/ditë fosfor.

8. "Trajtim parësor" është trajtimi i ujërave të përdorura, nëpërmjet procesit fizik me anë të dekantimit parësor, që mënjanon 60 për qind të lëndës në pezulli dhe 20 për qind të NBO5.

9. "Trajtim dytësor" është trajtimi i ujërave të ndotura nëpërmjet procesit biologjik, me shtrat bakterial, basen ajrimi, llum aktiv, duke u shoqëruar, në raste të veçanta, me trajtim tretës (dekantim/filtrim), për realizimin e denitrifikimit dhe defosfatimit.

10. "Trajtim i përshtatshëm" është trajtimi i ujërave të ndotura urbane, nëpërmjet një procesi të dhënë, nga i cili rezulton që shkarkimet e lëngëta në ujërat pritëse nuk dëmtojnë cilësitë e këtyre ujërave, në përputhje me ligjin.

11. "Llum" është mbetja e ngurtë dhe gjysmë e ngurtë, që përftohet gjatë proceseve të trajtimit të ujërave të ndotura.

12. "Eutrofikim" është pasurimi i një ekosistemi ujor me lëndë ushqyese, veçanërisht, me përbërës azoti dhe fosfori dhe me prodhimtari të lartë biologjike, duke shkaktuar një rritje të vrullshme të algave dhe formave të larta të jetës bimore, të shoqëruara me ndryshime të cilësisë së ujit.

13. "Estuar" është zona kalimtare e ujërave sipërfaqësore në grykëderdhjen e lumit në det.

14. "Ujëra bregdetare" janë ujërat jashtë vijës së ujërave të ulëta ose ujërat jashtë kufijve të estuarit.

15. "Nevoja biologjike për oksigjen NBO5" është sasia e oksigjenit të konsumuar gjatë 5 ditëve nga bakteret aerobe në prani të ajrit. Ajo përfaqëson ndotjen organike të biodegradueshme.

16. "Zona të ndjeshme" janë zonat që përfshihen në liqenet natyrore me ujë të ëmbël; ujërat e ëmbla sipërfaqësore, të destinuara për nxjerrjen e ujit të pijshëm; grykëderdhjet, estuarët dhe ujërat bregdetare, të cilat janë përcaktuar si eutrofike, ose vlerësohen të mundshme për t'u bërë të tilla.

17. "Zonat më pak të ndjeshme" janë zonat që përfshihen: në gjiret e hapura, grykat dhe ujërat e tjera bregdetare me një shkëmbim të kënaqshëm të ujërave dhe që nuk janë subjekt ndaj eutrofikimit ose shterimit të oksigjenit, ose vlerësohen të vështira për t'u bërë eutrofike, si pasojë e shkarkimeve të ujërave të ndotura.

18. "Monitorimi" është grumbullimi, vlerësimi dhe përgjithësimi i të dhënave mjedisore me anë të vëzhgimit të vazhdueshëm ose periodik të një grupi treguesish mjedisorë, cilësorë dhe sasiorë, që karakterizojnë përbërësit e mjedisit dhe ndryshimet e tyre nga ndikimi i faktorëve natyrorë ose njerëzorë.

Neni 4

Detyrat e organeve shtetërore

1. Ministria e Mjedisit, agjencitë rajonale dhe inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, krahas organeve të ngarkuara me ligj për administrimin e rezervave ujore, ndihmojnë funksionimin e procesit të trajtimit mjedisor të ujërave të ndotura dhe kontrollojnë zbatimin e tij në të gjitha nivelet.

2. Organet shtetërore, qendrore e vendore, secili në linjën e vet, bashkëpunojnë me Ministrinë e Mjedisit për:

a) përcaktimin e teknikave, teknologjive dhe metodave më të mira të mundshme për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura dhe të përdorura, në përputhje me llojin e natyrën e tyre;

b) hartimin e planeve për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura në mënyrë të integruar, si pjesë e planeve të menaxhimit të baseneve ujëmbledhëse përkatëse;

c) krijimin e kuadrit ligjor bashkëkohor, për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura dhe të përdorura;

ç) përsosjen e rrjetit institucional përgjegjës;

- d) sigurimin dhe përdorimin e frytshëm të mjeteve të nevojshme financiare;
- dh) kontrollin e vazhdueshëm të veprimtarive, që shkaktojnë ndotje të ujërave, si dhe të subjekteve që angazhohen në trajtimin dhe pastrimin e tyre.

KREU II PARANDALIMI I NDOTJES SË UJIT DHE PAKËSIMI I UJËRAVE TË NDOTURA

Neni 5

Synimet e trajtimit mjedisor të ujërave të ndotura

Procesi i trajtimit mjedisor të ujërave të ndotura synon:

- a) uljen e prodhimit të ujërave të ndotura nga veprimtaritë prodhuese dhe të ngarkesës ndotëse në to;
- b) përdorimin e teknikave dhe metodave më të mira të mundshme, të bazuara në kriteret mjedisore, të miratuara me një akt normativ;
- c) masat mbrojtëse, teknike e teknologjike, domosdoshmërisht të zbatueshme, që prej përdoruesit të tij;
- ç) shkurtimin e kohës së ekspozimit të tyre në mjedis;
- d) trajtimin e ujërave të ndotura në një fazë të mëparshme, që të mos pengojë përpunimin dhe përdorimin e mëtejshëm të ujërave të ndotura;
- dh) pakësimin sa më shumë të lëvizjes së lirë të ujërave të ndotura dhe trajtimin sa më pranë burimit dhe në impiantin më të afërt;
- e) parandalimin e ndotjes së mjedisit prej ujërave të ndotura dhe kufizimin e ndikimit kur ajo ndodh;
- ë) dëmshpërblimin për ndotjen dhe rehabilitimin e mjedisit të dëmtuar që kanë shkaktuar personat fizikë ose juridikë, me shkarkimin e ndotësve në ujëra tej normave të lejuara.

Neni 6

Detyrime të personave fizikë dhe juridikë, veprimtaritë e të cilëve shkarkojnë ujëra të ndotura

1. Personat fizikë e juridikë, veprimtaria e të cilëve shkarkon ujëra të ndotura, detyrohen të marrin masat që:

- a) të ulin në vijimësi sasinë e ujërave të përdorura, që shkarkojnë në mjedisin pritës;
- b) të pakësojnë shkallën e ndotjes së ujërave që shkarkojnë, sidomos të ndotjeve me lëndë e mbetje të rrezikshme;
- c) të administrojnë dhe të trajtojnë ujërat e ndotura nëpërmjet:
 - i) ndërtimit dhe funksionimit të sistemit të kanalizimeve të brendshme;
 - ii) ndërtimit dhe funksionimit të impiantit të trajtimit, në përputhje me kërkesat e veçanta, sipas degës së industrisë, së cilës i përket veprimtaria;
 - iii) ndërtimit dhe funksionimit të rrjetit të kanalizimeve, për largimin e ujërave të ndotura urbane dhe të shkarkimeve industriale deri në kolektor;
 - iv) nxitjes së ripërdorimit të dobishëm të ujërave të trajtuara;
 - v) trajtimit të llumrave dhe të lëndëve të ngurta, që dalin nga impiantet e trajtimit, sipas kërkesave dhe kushteve të vendosura në lejen mjedisore;
 - vi) zbatimit të normave të lejuara të shkarkimeve të lëngëta dhe të metodave e teknologjive bashkëkohore të trajtimit të ujërave të ndotura.

2. Për plotësimin e këtyre detyrimeve, personi fizik ose juridik, veprimtaria e të cilit shkarkon ujëra të ndotura, harton programin e masave teknike, teknologjike e organizative të trajtimit të tyre, i cili kontrollohet nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, organi që e ka licencuar veprimtarinë dhe nga organet e qeverisjes vendore të zonës.

Neni 7

Detyrimet e trajtuesve të ujërave të ndotura

1. Personat fizikë dhe juridikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, që marrin përsipër trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura, sigurojnë:

- a) zbatimin e kërkesave teknike, metodike dhe organizative për trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura;
 - b) zbatimin e kushteve dhe të kërkesave, të përcaktuara në lejen mjedisore;
 - c) shkarkimin e ujërave të trajtuara në mjedisin pritës vetëm kur ato janë brenda normave të lejuara;
 - ç) trajnimin e stafit që merret me impiantet dhe instalimet e trajtimit e të pastrimit të ujërave të ndotura;
 - d) hartimin dhe administrimin e dokumentacionit, ku pasqyrohen të gjitha veprimet e proceset që kryhen për trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura;
 - dh) mbajtjen e regjistrave të veçantë, sipas ndarjes dhe klasifikimit të ujërave të ndotura, për sasinë, përmbajtjen dhe pastrimin e këtyre ujërave;
 - e) trajtimin e llumrave dhe të lëndëve të ngurta, që dalin nga pastrimi i ujërave, sipas kërkesave të administrimit të mbetjeve të ngurta;
 - ë) lehtësimin e kontrollit të inspektorëve;
 - f) kontratat me personat fizikë dhe juridikë, publikë dhe privatë, vendas ose të huaj, veprimtaritë e të cilëve krijojnë ujëra të ndotura, duke përcaktuar me hollësi detyrimet përkatëse.
2. Trajtuesit e ujërave të ndotura janë përgjegjës për dëmet që shkaktojnë në shëndet dhe në mjedis. Ata janë të detyruar të dëmshpërblejnë për ndotjen dhe të rehabilitojnë mjedisin me shpenzimet e veta. Rregullat dhe procedurat për vlerësimin e dëmit dhe rehabilitimin e mjedisit përcaktohen me udhëzim të Ministrit të Mjedisit.

KREU III

TRAJTIMI I UJËRAVE TË NDOTURA SIPAS LLOJIT

Neni 8

Trajtimi i ujërave të ndotura industriale

1. Çdo subjekt, veprimtaria e të cilit krijon ujëra të ndotura industriale, i trajton ato në përputhje me veçoritë e degëve të industrisë.

2. Trajtimi i ujërave të ndotura industriale është një proces ku përfshihen:

- a) trajtimi paraprak nga veprimtaria që i krijon;
- b) trajtimi nga personat fizikë dhe juridikë, që marrin përsipër pastrimin e tyre, nëpërmjet vendosjes dhe vënies në funksionim të impianteve të trajtimit;
- c) ndalimi i ripërdorimit të ujërave industriale të trajtuara;
- ç) ndalimi i përdorimit të llumrave të mbetura pas procesit të pastrimit të tyre;
- d) depozitimi përfundimtar i mbetjeve të ngurta në vende të caktuara.

3. Në përfundim të trajtimit, sipas degëve të industrisë, ujërat e përdorura, kur janë brenda normave të lejuara të purifikimit, shkarkohen vetëm në ujëra sipërfaqësore rrjedhëse.

4. Shkarkimet e lejuara për çdo njësi prodhuese ose objekt (projekt) industrial, parashikohen që në fazën projektuese dhe pasqyrohen në raportin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM), të paraqitur nga propozuesi.

Neni 9

Shkarkimet e lëngëta në zonat industriale

1. Në zonat industriale, për trajtimin e shkarkimeve të lëngëta, ndërtohen disa impiante, në përputhje me kapacitetet dhe veçoritë e degëve të ndryshme të industrisë që veprojnë në atë zonë (impiante të precipitimit kimik, për të trajtuar mbetjet e metaleve toksike, impiante të trajtimit biologjik, për të trajtuar mbetjet organike).

2. Llumrat dhe pezullitë të trajtohen për t'u minimizuar dhe, nëse ka prani të metaleve toksike, ato të zhduken me metoda të përshtatshme.

Neni 10

Shkarkimet e lëngëta të një procesi të çfarëdollojshëm

Shkarkimet e lëngëta, si rezultat i filtrimeve të venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta, nga veprimtaritë bujqësore ose nga një proces tjetër i çfarëdollojshëm, nuk duhet të kalojnë nivelet e normave të lejuara të shkarkimeve të lëngëta të një procesi çfarëdo.

Neni 11

Trajtimi mjedisor i ujërave të ndotura urbane

1. Shkarkimet urbane i nënshtrohen trajtimit mjedisor paraparak, i cili përfshin:

a) ndërtimin e infrastrukturës së nevojshme për lëvizjen e ujërave të ndotura nga banesat drejt rrjetit të kanalizimeve urbane;

b) ndërtimin dhe funksionimin e rrjetit të kanalizimeve të shkarkimeve të lëngëta, në zonat urbane dhe rurale, duke respektuar kriteret e mbrojtjes së mjedisit. Këshilli i Ministrave miraton kriteret mjedisore të ndërtimit dhe të funksionimit të sistemit të kanalizimeve, me propozimin e Ministrit të Mjedisit, Ministrit të Rregullimit të Territorit dhe të Turizmit dhe Ministrit të Shëndetësisë;

c) në rastet kur rrjeti i kanalizimit nuk mund të ndërtohet, vendosen sisteme të tjera, që garantojnë mbrojtjen e mjedisit;

ç) trajtimin e tyre të ndarë nga shkarkimet e tjera të lëngëta;

d) ndërtimin dhe funksionimin e impianteve të trajtimit të tyre para shkarkimit në ujërat sipërfaqësore;

dh) shkallën e trajtimit të tyre, e cila duhet të jetë në lidhje të ngushtë me veçoritë e mjedisit pritës, ku ujërat e trajtuara urbane shkarkohen përfundimisht.

2. Kërkesat e pikës 1 të këtij neni janë të detyrueshme si për zonat urbane intensive dhe për ato jointensive.

3. Zonat turistike ekzituese dhe ato me zhvillim të pritshëm të turizmit pajisen me sistem kolektor (kanalizimesh) të shkarkimeve të lëngëta urbane.

4. Për shkarkimet e lëngëta urbane zbatohen normat kufi të lejuara.

Neni 12

Trajtimi i ujërave të ndotura urbane

Shkarkimet e lëngëta urbane i nënshtrohen një trajtimi të rreptë, veç trajtimit parësor e dytësor dhe, në raste të veçanta, edhe trajtimit purifikues përkates.

Neni 13

Trajtimi i ujërave të ndotura urbane në zonat më pak të ndjeshme

1. Shkarkimet e lëngëta urbane në zonat më pak të ndjeshme u nënshtrohen procedurave të trajtimit parësor, me kusht që të mos ketë rritje të ndikimeve negative në mjedisin pritës.

2. Nëse inspektorati që merret me mbrojtjen e mjedisit vëren se ka dhe vazhdon të ketë ndikime negative në mjedisin pritës, urdhëron trajtimin dytësor të shkarkimeve të lëngëta urbane.

Neni 14

Identifikimi dhe miratimi i zonave

1. Identifikimi i zonave të ndjeshme dhe më pak të ndjeshme bëhet jo më rrallë se një herë në 4 vjet.

2. Miratimi i zonave të ndjeshme dhe më pak të ndjeshme bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e Ministrit të Mjedisit dhe Ministrit të Rregullimit të Territorit dhe të Turizmit.

Neni 15

Shkarkimet në zonat malore

Shkarkimet e lëngëta urbane në zonat malore, për arsye të temperaturave të ulëta, ku është i vështirë të zbatohet impianti i trajtimit biologjik, i nënshtrohen trajtimit fiziko-kimik, me kusht që të mos rriten ndikimet negative në mjedis.

Neni 16

Normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta

1. Në normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta përfshihen:

- a) normat e lejuara të shkarkimeve industriale;
- b) normat e lejuara të shkarkimeve të zonave industriale;
- c) normat e lejuara të shkarkimeve të një procesi çfarëdo;
- ç) normat e lejuara të shkarkimeve urbane.

2. Normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e Ministrit të Mjedisit dhe të ministrave përkatës.

Neni 17

Rehabilitimi i mjedisit pritës

Kur inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit vëren tejkalime të normave të lejuara të shkarkimeve të lëngëta në mjedisin pritës, urdhëron ndërprerjen e shkarkimeve të mëtejshme, deri në rehabilitimin e mjedisit të ndotur dhe respektimin e normave.

KREU IV

LEJA MJEDISORE

Neni 18

Kushtet e lejes mjedisore

(shfuqizuar me ligjin nr. 10448, datë 14.7.2011)

Neni 19
Përfshirja nga tarifa

Personat fizikë dhe juridikë, që realizojnë trajtimin e ujërave të ndotura, përfshihen nga tarifa e shërbimit për pajisjen me leje mjedisore.

KREU V
MONITORIMI

Neni 20

1. Personat fizikë dhe juridikë, veprimtaritë e të cilëve shkarkojnë ujëra të ndotura, si dhe ata që kanë marrë përsipër trajtimin e shkarkimeve të lëngëta urbane, shtëpiake, industriale dhe të çfarëdo procesi, organizojnë dhe realizojnë, me shpenzimet e veta, monitorimin e këtyre veprimtarive.

2. Për realizimin e monitorimit, personat fizikë dhe juridikë specializojnë punonjës të tyre ose kontraktojnë me institute të specializuara, të angazhuara në realizimin e Programit Kombëtar të Monitorimit.

3. Monitorimit i nënshtrohen të gjitha fazat e trajtimit të shkarkimeve të lëngëta, përfshirë dhe mjediset pritëse.

4. Monitorimi i veprimtarisë vetjake realizohet në përputhje me kërkesat e Programit Kombëtar të Monitorimit, si dhe në bazë të programit individual të monitorimit, të cilin personi fizik ose juridik e paraqet bashkë me kërkesën për t'u pajisur me leje mjedisore.

5. Programi individual përfshin:

- a) përcaktimin e metodave bashkëkohore në përputhje me veçoritë e shkarkimeve të lëngëta;
- b) përcaktimin e frekuencës së matjeve dhe të pikave të marrjes së mostrave, në përputhje me madhësinë e impiantit të trajtimit dhe veçoritë e mjedisit pritës.

KREU VI
KONTROLLI

Neni 21

1. Inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, organi që ka lincencuar veprimtarinë, inspektorati që mbulon fushën e shëndetit dhe inspektorati bashkiak ushtrojnë kontrolle për respektimin e normave të shkarkimeve të lëngëta.

2. Inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit kontrollon zbatimin e rregullave dhe të kërkesave për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura dhe kushtet e vendosura në lejen mjedisore.

KREU VII
SANKSIONET

Neni 22

Veprime të ndaluara

Në territorin e Republikës së Shqipërisë ndalohen:

- a) shkarkimi në tokë ose në ujëra sipërfaqësore i ujërave të ndotura përtej limiteve, që përcaktojnë normat e lejuara për shkarkimet e lëngëta;
- b) trajtimi dhe pastrimi i ujërave të ndotura jashtë vendeve të përcaktuara për këtë qëllim;
- c) trajtimi dhe pastrimi i ujërave të ndotura nga personat fizikë e juridikë, të palicencuar për këto veprimtari;

ç) trajtimi dhe pastrimi i ujërave të ndotura me teknika dhe teknologji të papërshtatshme dhe të pamiratuara me një akt normativ;

d) përzierja me ujëra sipërfaqësore i shkarkimeve të lëngëta të venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta, si dhe të dampave;

dh) përdorimi i ujërave të ndotura për çdo qëllim ose veprimtari.

Neni 23

Kundërvajtjet administrative

1. Kur shkeljet e kërkesave të këtij ligji përbëjnë vepër penale, sipas kreut “Vepra penale kundër mjedisit” të Kodit Penal, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit bën kallëzim për ndjekje penale.

2. Shkeljet e kërkesave të këtij ligji, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative, për rastet si më poshtë:

a) ushtrimi, pa leje mjedisore, i veprimtarive me shkarkime të lëngëta në mjedis, si dhe i veprimtarive për trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura;

b) mosrespektimi i kushteve dhe kërkesave të vendosura në lejet mjedisore për administrimin mjedisor të ujërave të ndotura e të përdorura;

c) moskryerja e trajtimit parësor të shkarkimeve të lëngëta nga veprimtaritë që shkarkojnë ujëra të ndotura;

ç) shkarkimet e pakontrolluara të ujërave të ndotura, kur nuk ka sisteme kanalizimesh brenda territorit të veprimtarisë, kur nuk ka sisteme të tilla nga veprimtaria deri në kolektor ose kur këto sisteme nuk funksionojnë;

d) mosinstalimi dhe mosvënia në punë e impianteve të trajtimit të shkarkimeve të lëngëta, brenda veprimtarisë që shkarkon ujëra të ndotura, si dhe në veprimtaritë që kanë marrë përsipër trajtimin dhe pastrimin e këtyre ujërave;

dh) shkella e kërkesave dhe e rregullave për funksionimin e impianteve dhe të instalimeve për trajtimin dhe pastrimin e ujërave të ndotura;

e) mosmbajtja e regjistrit të shkarkimeve të lëngëta;

ë) moskryerja e procesit të monitorimit;

f) mosdhënia e informacionit dhe mospublikimi i të dhënave të monitorimit;

g) mosvënia në dijeni e popullatës për ndotjen e ujërave, për rreziqet e mundshme në shëndet dhe për masat mbrojtëse që duhen marrë në rastet e shkarkimeve tej normave të lejuara.

Neni 24

Dënimet dhe masat urgjente

(ndryshuar me ligjin nr. 34/2013, datë 14.2.2013)

1. Për kundërvajtjet administrative, të parashikuara në nenin 23 të këtij ligji, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit jep dënim kryesor me gjobë si më poshtë:

a) Për shkronjat “e”, “ë”, “f” dhe “g” nga 100 000 deri në 300 000 lekë;

b) Për shkronjat “a”, “b”, “c” dhe “dh” nga 300 000 deri në 500 000 lekë;

c) Për shkronjat “ç” dhe “d” nga 500 000 deri në 1 000 000 lekë.

2. Krahas dënimit me gjobë, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit mund të vendosë edhe dënimin plotësues të mbylljes së përkohshme ose të përhershme të veprimtarisë, në varësi të ndotjes dhe dëmtimit të shkaktuar.

3. Shqyrtimi dhe marrja përfundimtare e vendimit bëhen në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

4. Sipas nevojave të rastit, në përputhje me këtë ligj dhe ligjin për inspektimin, inspektorati merr masa urgjente.

Neni 25

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr. 34/2013, datë 14.2.2013)

Kundër vendimit të inspektoratit mund të bëhet ankim në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 26

Nxjerrja e akteve nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 11 pika 1 shkronja "b", 14 pika 2 dhe 16 pika 2 të këtij ligji, brenda 3 muajve pas miratimit të tyre nga Kuvendi.

2. Ngarkohet Ministri i Mjedisit të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 2 të nenit 7 të këtij ligji, brenda 3 muajve pas miratimit të tyre nga Kuvendi.

Dispozitë kalimtare

(e vendosur me ligjin nr. 34/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 27

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekret nr.3941, datë 19.8.2003 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Alfred Moisiu**

LIGJ

Nr.10 234, datë 18.2.2010

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN “PËR
MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE NË MESDHE” TË
KONVENTËS SË BARCELONËS “PËR MBROJTJEN E MJEDISIT DETAR DHE
TË RAJONEVE BREGDETARE TË MESDHEUT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI

I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin “Për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare në Mesdhe” të konventës së Barcelonës “Për mbrojtjen e mjedisit detar dhe të rajoneve bregdetare të Mesdheut”, sipas tekstit, që i bashkëlidhet këtij ligji.

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6455, datë 9.3.2010 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLL

PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE NË MESDHE

Palët kontraktuese në këtë protokoll,

duke qenë palë të Konventës për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut, miratuar në Barcelonë më 16 shkurt 1976, dhe amenduar më 10 qershor 1995;

me dëshirë për të zbatuar detyrimet e përcaktuara në nenin 4, paragrafët 3(e) dhe 5, të kësaj Konvente;

duke marrë në konsideratë që zonat bregdetare të Detit Mesdhe përbëjnë trashëgiminë e përbashkët natyrore dhe kulturore të popujve të Mesdheut dhe se ato duhet të ruhen dhe përdoren sipas ligjeve në fuqi për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm;

të shqetësuara për rritjen e presionit antropik në zonat bregdetare të Detit Mesdhe i cili kërcënon natyrën e tyre të brishtë dhe me dëshirën për të ndaluar dhe kthyer procesin e degradimit të zonave bregdetare dhe të reduktimit ndjeshëm të humbjes së biodiversitetit të ekosistemeve bregdetare;

të shqetësuara për risqet që kërcënojnë zonat bregdetare nga ndryshimet klimaterike, të cilat mund të rezultojnë, ndër të tjera, në një rritje të nivelit të detit, dhe të ndërgjegjshëm për nevojën e marrjes së masave të qëndrueshme për të reduktuar impaktin negativ të fenomeneve natyrore;

të bindura që, si burim i pazëvendësueshëm ekologjik, ekonomik dhe social, planifikimi dhe menaxhimi i zonave bregdetare për t'i ruajtur ato dhe zhvillimin e tyre të qëndrueshëm kërkon një përqasje specifike të integruar në nivelin e basenit të Mesdheut në tërësi dhe të shteteve bregdetare, duke marrë në konsideratë diversitetin e tyre dhe në veçanti nevojat specifike të ishujve, lidhur me karakteristikat e tyre gjeomorfologjike;

duke marrë në konsideratë Konventën e Kombeve të Bashkuara “Mbi të drejtën e detit”, firmosur në Montego Bay më 10 dhjetor 1982, konventa mbi ligatinat me rëndësi ndërkombëtare, veçanërisht si habitat i shpendëve ujorë, miratuar në 2 shkurt 1971, dhe konventa mbi diversitetin biologjik miratuar në Rio de Zhaneiro më 5 qershor 1992, ku shumë shtete mesdhetare bregdetare dhe Komuniteti European janë palë;

të shqetësuara në veçanti për të bashkëpunuar për zhvillimin e planeve të integruara dhe të përshtatshme për menaxhimin e zonave bregdetare, në bazë të nenit 4, paragrafi 1(e) i konventës bazë të Kombeve të Bashkuara mbi ndryshimet klimaterike, mbajtur në Nju-Jork, më 9 maj 1992;

duke marrë në konsideratë eksperiencën ekzistuese, lidhur me menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe punën e organizatave të ndryshme, duke përfshirë institucionet europiane;

bazuar në rekomandimet dhe punën e Komisionit për Mesdheun mbi Zhvillimin e Qëndrueshëm dhe rekomandimet e dala nga Mbledhja e Palëve Kontraktuese mbajtur në Tunizi më 1997, Monako në vitin 2001, Katania në vitin 2003, dhe Portoroz në vitin 2005, dhe Strategjinë e Mesdheut për Zhvillimin e Qëndrueshëm, miratuar në Portoroz në vitin 2005;

të vendosura për të forcuar në nivel mesdhetar përpjekjet e bëra nga shtetet bregdetare për të siguruar menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;

të vendosura për të stimuluar iniciativat nacionale, rajonale dhe lokale përmes veprimeve të koordinuara promociionale, bashkëpunimit dhe partneritetit me aktorë të ndryshëm nisur nga pikëpamja e promovimit të qeverisjes efikase në menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;

me dëshirën për të siguruar arritjen e koherencës, lidhur me menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në zbatim të konventës dhe protokollit të saj, kanë rënë dakord si më poshtë:

PJESA I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Detyrime të përgjithshme

Në përputhje me Konventën për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut dhe protokollit të tij, palët caktojnë një kuadër të përbashkët për menaxhimin e integruar të zonës mesdhetare bregdetare dhe marrin masat e nevojshme për të forcuar bashkëpunimin rajonal për këtë qëllim.

Neni 2

Përkufizime

Për qëllime të këtij protokollit:

- a) “Palët” do të thotë palët kontraktuese në këtë protokoll.
- b) “Konventë” do të thotë Konventa për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut, miratuar në Barcelonë më 16 shkurt 1976, siç u amendua në 10 qershor 1995.
- c) “Organizatë” do të thotë organi të cilit i referohemi në nenin 17 të Konventës.
- d) “Qendër” do të thotë Qendra e Aktiviteteve Rajonale të Programit për Aksione Prioritare.
- e) “Zonë bregdetare” do të thotë zona gjeomorfologjike në secilën anë të bregut të detit, ku kryqëzimi ndërmjet pjesëve detare dhe tokësore bëhet në formën e sistemeve komplekse ekologjike dhe burimore të përbëra nga komponentë jetësorë dhe jojetësorë/fizikë që bashkëjetojnë dhe ndërveprojnë me komunitetet njerëzore dhe aktivitetet përkatëse sociale-ekonomike.
- f) “Menaxhim i integruar i zonës bregdetare” do të thotë një proces dinamik për menaxhimin e qëndrueshëm dhe shfrytëzimin e zonave bregdetare, duke marrë në konsideratë në të njëjtën kohë thyeshmërinë e ekosistemeve dhe peizazheve bregdetare, diversitetin e aktiviteteve dhe përdorimin, ndërlidhjet, orientimin detar të disa aktiviteteve të veçanta dhe shfrytëzimin e impaktit të tyre si në marinë, ashtu edhe në pjesët tokësore.

Neni 3

Hapësira gjeografike

1. Zonat ku zbatohet protokollin janë zona e Detit Mesdhe, siç është përcaktuar në nenin 1 të Konventës. Zona përcaktohet gjithashtu nga:

- a) kufiri detar i zonës bregdetare është kufiri i jashtëm i hapësirës territoriale të palëve; dhe
 - b) kufiri tokësor i zonës bregdetare është kufiri i njësive kompetente bregdetare, siç është përcaktuar nga palët.
2. Nëse brenda kufijve të sovranitetit të vet, një palë cakton kufij të ndryshëm nga ato të parashikuara në paragrafin 1 të këtij neni, ajo i komunikon një deklaratë depozituesit në kohën e depozitimit të instrumentit të tij të ratifikimit, pranimin, aprovimin e tij, ose aderimin në këtë protokoll, ose në çdo kohë në vijim, për aq kohë sa:
- a) kufiri detar është më afër se kufiri i jashtëm i hapësirës detare;
 - b) kufiri tokësor ndryshon, më shumë ose më pak, nga kufijtë e territorit të njësive bregdetare siç janë përcaktuar më sipër në mënyrë që të zbatojë, ndër të tjera, përqasjen e ekosistemit dhe

kriteret ekonomike e sociale, si edhe për të marrë në konsideratë nevojat specifike të ishujve lidhur me karakteristikat gjeomorfologjike dhe për të marrë në konsideratë efektet negative të ndryshimeve klimaterike.

3. Çdo palë miraton ose promovon veprimet e nevojshme në nivelin e duhur institucional për të informuar popullatën dhe çdo aktor tjetër relevant për hapësirat gjeografike që mbulon ky protokoll.

Neni 4

Mbrojtja e të drejtave

1. Asgjë nga ky protokoll apo akt i miratuar, në bazë të këtij protokoll, nuk i paragjykon të drejtat, pretendimet aktuale apo të mëvonshme ose pikëpamjet ligjore të çdo pale, lidhur me ligjin mbi detin, veçanërisht me natyrën dhe madhësinë e zonave detare, moskufizimin e zonave detare ndërmjet shteteve me brigje ngjitur me njëri-tjetrin ose përballë, të drejtat dhe modalitetet e kalimeve përmes ngushticave që përdoren për lundrim ndërkombëtar dhe të drejtën e kalimit paqësor në hapësirat detare, si edhe natyrën dhe shtrirjen e juridiksionit të shtetit bregdetar, shtetit flamur ose shtetit portual.

2. Asnjë akt apo aktivitet që ndërmerret në bazë të këtij protokoll nuk përbën arsye për pretendime, pëlqime apo mosmarrëveshje për pretendime lidhur me sovranitetin ose juridiksionin.

3. Dispozitat e këtij protokoll nuk mund të cenojnë dispozita më strikte të cilat respektojnë mbrojtjen dhe menaxhimin e zonës bregdetare që gjenden në instrumente apo programe të tjera kombëtare ose ndërkombëtare ekzistuese ose në të ardhmen.

4. Asgjë në këtë protokoll nuk cenon sigurinë kombëtare dhe aktivitetet e objektet e mbrojtjes; megjithatë, secila palë bie dakord që aktivitete të tilla duhet të organizohen ose të funksionojnë, për aq kohë sa ato janë të arsyeshme dhe të zbatueshme, në mënyrë që të përputhet me këtë protokoll.

Neni 5

Objektivat e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare

Objektivat e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare kanë qëllim:

a) të lehtësojnë, përmes planifikimit racional të aktiviteteve, zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare, duke siguruar që mjedisi dhe peizazhi të konsiderohen në harmoni me zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor;

b) të ruajnë zonat bregdetare për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm;

c) të sigurojnë shfrytëzim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, veçanërisht përsa i përket shfrytëzimit të ujërave;

d) të sigurojnë ruajtjen e integritetit të ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe gjeomorfologjinë;

e) të parandalojnë dhe/ose reduktojnë efektet e rreziqeve natyrore dhe në veçanti të ndryshimeve klimaterike, të cilat mund të ndikohen nga aktivitetet natyrore ose njerëzore;

f) të sigurojnë koherencë ndërmjet iniciativave publike dhe private, si dhe ndërmjet të gjitha vendimeve të marra nga autoritetet publike, në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal, të cilat ndikojnë në shfrytëzimin e zonës bregdetare.

Neni 6

Parimet e përgjithshme të menaxhimit të integruar të zonave bregdetare

Në zbatim të këtij protokoll, palët udhëhiqen nga parimet e mëposhtme të menaxhimit të integruar të zonave bregdetare:

a) Pasuria biologjike dhe dinamika e natyrshme dhe funksionimi i zonave ndërmjet baticave dhe zaticave, si edhe natyra plotësuese dhe e ndërvlarur e pjesës detare ose të marinës e asaj tokësore që formon një njësi të vetme duhet të merren veçanërisht në konsideratë.

b) Të gjitha elementet, lidhur me sistemet hidrologjike, geomorfologjike, klimaterike, ekologjike, social-ekonomike dhe kulturore, duhet të merren në konsideratë në mënyrë të integruar, në mënyrë të tillë që të mos tejkalojnë kapacitetin mbajtës të zonave bregdetare dhe për të parandaluar efektet negative të fatkeqësive natyrore dhe të zhvillimit.

c) Të zbatohet përqsja e ekosistemeve me planifikimin dhe menaxhimin e bregdeteve për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare.

d) Të sigurohet qeverisja e duhur, e cila lejon pjesëmarrje adekuate dhe në kohën e duhur në procesin transparent të vendimmarrjes nga popullsia lokale dhe aktorët kryesorë të shoqërisë civile përsa u përket zonave.

e) Të bëhet koordinimi ndërsektorial i organizuar institucional i shërbimeve të ndryshme administrative dhe rajonale dhe autoriteteve lokale kompetente në zonat bregdetare.

f) Të bëhet formulimi i strategjive të shfrytëzimit të tokës, planeve dhe programeve mbi zhvillimin e aktiviteteve urbane dhe social-ekonomike, si edhe politikave të tjera përkatëse sektoriale.

g) Të merret në konsideratë shumëllojshmëria dhe diversiteti i aktiviteteve në zonat bregdetare, dhe duhet t'i jepet prioritet, aty ku është e nevojshme, shërbimeve publike dhe aktiviteteve që përsa i përket shfrytëzimit dhe vendit kërkojnë të jenë sa më afër me detin.

h) Të balancohet shpërndarja e përdorimeve në të gjitha zonat bregdetare dhe të shmanget përqendrimi i panevojshëm apo shtrirja urbane.

i) Të bëhen vlerësime paraprake të risqeve të shoqëruara me aktivitetet e ndryshme njerëzore dhe infrastrukturën e duhur në mënyrë që të parandalohet dhe reduktohet impakti i tyre negativ në zonat bregdetare.

j) Të parandalohet dëmtimi i mjedisit në bregdet dhe, aty ku mundet, të bëhet restaurimi i duhur.

Neni 7 **Koordinimi**

1. Për qëllimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, palët duhet:

a) të sigurojnë koordinimin institucional, aty ku është e nevojshme, nëpërmjet organeve dhe mekanizmave të përshtatshëm për të shmangur përqasjet sektoriale dhe lehtësuar përqasjet e plota;

b) të organizojnë koordinimin e duhur ndërmjet autoriteteve kompetente për marinën dhe pjesët tokësore të zonave bregdetare në shërbimet e ndryshme administrative në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal;

c) të organizojnë koordinimin e ngushtë midis autoriteteve kombëtare dhe organeve rajonale dhe lokale në fushën e strategjive, planeve dhe programeve për bregdetin, lidhur me aktivitetet e ndryshme që mund të organizohen nëpërmjet organeve të përbashkëta konsultative ose procedurave të përbashkëta vendimmarrëse.

2. Autoritet kompetente kombëtare, rajonale dhe lokale të zonave bregdetare duhet të bashkëpunojnë, kur është e mundur, për të forcuar koherencën dhe efikasitetin e strategjive, planeve dhe programeve të përcaktuara për bregdetin.

PJESA II

1. ELEMENTET E MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE

Neni 8

Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i zonës bregdetare

Në përputhje me objektivat dhe parimet e shprehura në nenet 5 dhe 6 të këtij protokoll, palët do të përpqen të garantojnë një shfrytëzim të qëndrueshëm dhe menaxhim të zonës bregdetare, me qëllim që të ruhen habitatet natyrore bregdetare, peizazhet, burimet natyrore dhe ekosistemet, në përputhje me instrumentet ligjore rajonale e ndërkombëtare.

2. Për këtë qëllim, palët:

a) Do të ndërtojnë në zonat bregdetare, duke filluar nga niveli më i lartë ujqor në dimër, një zonë ku nuk lejohen ndërtime. Duke pasur parasysh, ndër të tjera, zonat që ndikohen direkt dhe negativisht nga ndryshimi klimaterik dhe rreziqeve natyrore, kjo zonë nuk mund të jetë më pak se 100 metra në gjerësi, sipas dispozitave në nënparagrafin (b) më poshtë. Do të vazhdojnë të aplikojnë masa kombëtare më të forta për përcaktimin e kësaj gjerësie.

b) Mund të përshtatin, në përputhje me objektivat dhe parimet e këtij protokoll, dispozitat e përmendura më sipër:

1. për projekte të interesit publik;

2. për zona që kanë kufizime të posaçme gjeografike ose kufizime të tjera lokale, sidomos lidhur me dendësinë e popullsisë ose nevoja sociale, ose ku ka dispozita specifike nëpërmjet instrumenteve ligjore kombëtare për banesat individuale, urbanizimin apo zhvillimin.

c) Do të njoftojnë organizatën për instrumentet ligjore kombëtare për përshtatjet më sipër.

3. Palët do të bëjnë gjithashtu përpjekje për të garantuar se instrumentet e tyre ligjore kombëtare përfshijnë kritere për një shfrytëzim të qëndrueshëm të zonës bregdetare. Duke marrë në konsideratë kushtet specifike lokale, këto kritere do të përfshijnë, ndër të tjera, si më poshtë:

a) Identifikimin dhe kufizimin e zonave të jashtme të mbrojtura, zonave të hapura, ku do të kufizohen ose, kur është e nevojshme, edhe do të ndalohen zhvillimet urbane dhe aktivitete të tjera;

b) Kufizimin e zgjerimit në vijë të drejtë të zhvillimit urban dhe krijimit të infrastrukturës së re të transportit përgjatë vijës bregdetare;

c) Garantimin se shqetësimet për mjedisin do të integrohen në rregullat për menaxhimin dhe shfrytëzimin e territorit detar publik;

d) Sigurimin e lirisë, dhe mundësisë së aksesit, për publikun në det dhe përgjatë bregut;

e) Kufizimin ose, kur është e nevojshme, edhe ndalimin e lëvizjes dhe parkimit të automjeteve, si dhe lëvizjen dhe ankorimin e mjeteve të lundrimit, për zona natyrore të brishta në tokë ose në det, përfshi edhe plazhet e dunat.

Neni 9

Aktivitetet ekonomike

1. Në përputhje me objektivat dhe parimet e përcaktuara në nenet 5 dhe 6 të këtij protokoll dhe duke marrë në konsideratë dispozitat përkatëse të Konventës së Barcelonës dhe protokolleve të saj, palët:

a) do t'i kushtojnë vëmendje specifike aktiviteteve ekonomike që kërkojnë afërsi direkt në det;

b) do të garantojnë që aktivitetet e ndryshme ekonomike të minimizojnë shfrytëzimin e burimeve natyrore dhe të marrin në konsideratë nevojat e brezave të ardhshëm;

c) do të garantojnë respekt për menaxhimin e integruar të burimeve ujore dhe mirëmenaxhimin e mbeturinave në ambientin mjedisor;

d) do të garantojnë që ekonomia bregdetare e detare të përshtatet me natyrën e brishtë të zonave bregdetare dhe që burimet e detit të mbrohen nga ndotja;

e) do të përcaktojnë treguesit e zhvillimit të aktiviteteve ekonomike që të garantohet shfrytëzimi i qëndrueshëm i zonave dhe të minimizojnë nxitjet që e tejkalojnë kapacitetin e tyre mbajtës;

f) do të përkrahë rregullat e praktikës së mirë mes autoriteteve publike, aktorëve ekonomikë dhe organizatave joqeveritare.

2. Gjithashtu, lidhur me aktivitetet ekonomike të mëposhtme, palët bien dakord për sa më poshtë:

a) Bujqësi e industri:

Të garantojnë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit në vendin dhe zhvillimin e aktiviteteve bujqësore e industriale, në mënyrë që të ruhen ekosistemet bregdetare dhe peizazhet dhe të shmanget ndotja e detit, ujit, ajrit dhe tokës.

b) Peshkim:

i) Të marrin në konsideratë nevojën për të mbrojtur zonat e peshkimit në projektet e zhvillimit;

ii) Të garantojnë që praktikat e peshkimit janë në përputhje me shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore detare.

c) Akuakulturë:

i) Të marrin në konsideratë nevojën për të mbrojtur akuakulturën dhe zonat e molusqeve në projektet e zhvillimit;

ii) Të rregullojnë akuakulturën duke kontrolluar përdorimin e inputeve dhe trajtimin e mbeturinave.

d) Turizëm, aktivitete sportive e zbavitëse:

i) Të inkurajojnë turizëm të qëndrueshëm bregdetar që ruan ekosistemet bregdetare, burimet natyrore, trashëgiminë kulturore dhe peizazhet;

ii) Të inkurajojnë forma specifike të turizmit bregdetar, përfshi atë kulturor, rural dhe ekoturizmin, duke respektuar traditat e popullsisë lokale;

iii) Të rregullojnë ose, atje ku është e nevojshme, të ndalojnë praktikat e aktiviteteve të ndryshme sportive e zbavitëse, përfshi nxjerrjen e molusqeve dhe peshkimit për zbavitje;

e) Shfrytëzimin e burimeve natyrore specifike:

i) Të kondicionojnë me autorizim paraprak gjurmimin dhe nxjerrjen e mineraleve, përfshi edhe përdorimin e ujit të detit për bimët e shkripëzuara dhe për shfrytëzimin e gurëve;

ii) Të rregullojnë nxjerrjen e rërës, përfshi sedimentet e shtratit të detit dhe lumit, ose ta ndalojnë atë, atje ku ka mundësi të ndikojë negativisht ndaj ekuilibrit të ekosistemeve bregdetare;

iii) Të monitorojnë akuiferet bregdetare dhe zonat dinamike të kontaktit ose të bashkëveprimit të ujit të ëmbël dhe ujit të detit, që mund të ketë ndikim negativ për shkak të nxjerrjes së ujit nëntokësor ose shkarkimit në mjedisin natyror.

f) Infrastruktura, pajisjet e energjisë, portet dhe veprat e strukturat portuale, për t'ia nënshtruar këtë infrastrukturë, pajisje, vepra e struktura, një autorizimi në mënyrë që të minimizohet impakti i tyre negativ mbi ekosistemet bregdetare, peizazhet dhe gjeomorfologjinë, ose, ku është e nevojshme, të kompensohet me mjete jofinanciare.

g) Aktivitete detare:

Të kryejnë aktivitete detare e lundrimi në një mënyrë të tillë që të garantojnë ruajtjen e ekosistemeve bregdetare, në përputhje me rregullat, standardet e procedurat e konventave përkatëse ndërkombëtare.

Neni 10

Ekosisteme bregdetare specifike

Palët do të marrin masa të ruajnë karakteristikat e ekosistemeve bregdetare specifike të caktuara, si më poshtë vijon:

1. Ligatinat dhe deltat

Përveç krijimit të zonave të mbrojtura dhe në funksion të parandalimit të zhdukjes së ligatinave dhe deltave, palët:

a) do të marrin në konsideratë funksionin mjedisor, ekonomik e social të ligatinave dhe deltave në strategjitë kombëtare bregdetare dhe planeve e programeve bregdetare dhe kur lëshohen autorizime;

b) do të marrin masat e nevojshme për të rregulluar, ose nëse është e nevojshme, për të ndaluar aktivitetet që mund të kenë pasoja negative mbi ligatinat ose deltat;

c) do të ndërmarrin, brenda mundësive të tyre, restaurimin e ligatinave bregdetare në gjendje të degraduar, me synimin për të riaktivizuar rolin e tyre pozitiv në proceset bregdetare mjedisore.

2. Habitatet detare

Palët, duke pranuar nevojën për të mbrojtur zonat detare që mbajnë habitate dhe specie me vlerë konservimi të lartë, pavarësisht klasifikimit të tyre si zona të mbrojtura:

a) do të marrin masa që të garantojnë mbrojtjen dhe konservimin, nëpërmjet legjislacionit, planifikimit dhe menaxhimit të zonave bregdetare e detare, në veçanti të atyre zonave që mbajnë habitate dhe specie me vlerë të lartë ruajtje;

b) do të marrin përsipër të nxisin bashkëpunimin rajonal e ndërkombëtar për zbatimin e programeve të përbashkëta për mbrojtjen e habitateve detare.

3. Pyjet e drurët bregdetarë

Palët do të marrin masa që synojnë të ruajnë ose zhvillojnë pyjet bregdetare, të ndodhura sidomos jashtë zonave të mbrojtura në mënyrë të posaçme.

4. Dunat

Palët ndërmarrin të ruajnë dhe, ku është e mundshme, të rehabilitojnë në mënyrë të qëndrueshme dunat bregdetare e kreshtat ranore.

Neni 11

Peizazhet bregdetare

1. Palët, duke pranuar vlerën specifike estetike, natyrore e kulturore të peizazheve bregdetare, pavarësisht klasifikimit të tyre si zona të mbrojtura, do të marrin masa për të garantuar mbrojtjen e peizazheve bregdetare nëpërmjet legjislacionit, planifikimit e menaxhimit.

2. Palët angazhohen të nxisin bashkëpunimin rajonal e ndërkombëtar në fushën e mbrojtjes së peizazheve dhe në veçanti, zbatimin, ku është e përshtatshme, të veprimeve të përbashkëta për peizazhet bregdetare ndërkufitare.

Neni 12

Ishujt

Palët marrin përsipër t'u japin mbrojtje speciale ishujve, përfshi edhe ishujt e vegjël, dhe për këtë qëllim:

a) do të inkurajojnë aktivitetet në favor të mjedisit në zona të tilla dhe të marrin masa speciale që të sigurojnë pjesëmarrjen e banorëve në mbrojtjen e ekosistemeve bregdetare, bazuar në njohuritë e zakonet e tyre lokale;

b) do të marrin në konsideratë karakteristikat specifike të mjedisit ishullor dhe të nevojës për të siguruar ndërveprim mes ishujve në planet, programet e strategjitë kombëtare bregdetare, dhe në instrumentet e menaxhimit, veçanërisht në fushat e transportit, turizmit, peshkimit, ujit e mbeturinave.

Neni 13

Trashëgimia kulturore

1. Palët do të marrin të gjitha masat e duhura, individualisht apo kolektivisht, për të ruajtur dhe mbrojtur trashëgiminë kulturore, në veçanti arkeologjike e historike të zonave bregdetare,

përfshi edhe trashëgiminë kulturore nënujore, në përputhje me instrumentet kombëtare e ndërkombëtare të aplikueshme.

2. Palët do të sigurojnë që ruajtja e gjendjes së trashëgimisë kulturore në zonat bregdetare të konsiderohet si opsioni i parë para çdo ndërhyrjeje drejtuar ndaj kësaj trashëgimie.

3. Palët do të sigurojnë në veçanti që elementet e trashëgimisë kulturore ndërujore të zonave bregdetare, të hequra nga mjedisi detar, të konservohen e menaxhohen, në një mënyrë që garanton ruajtjen e tyre afatgjatë dhe të mos tregtohen, blihen e të trajtohen si të mira tregtare.

Neni 14

Pjesëmarrja

1. Në funksion të sigurimit të qeverisjes efikase në gjithë procesin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, palët do të marrin masat e nevojshme për të siguruar përfshirjen e duhur në fazat e hartimit dhe të zbatimit të planeve, programeve, projekteve e strategiive bregdetare e detare, si dhe të nxjerrjes së autorizimeve të ndryshme të palëve të ndryshme të interesit, përfshi:

- komunitetet territoriale dhe njësitë publike të interesuara;
- operatorët ekonomikë;
- organizatat joqeveritare;
- aktorët socialë;
- publikun e interesuar.

Një pjesëmarrje e tillë do të përfshijë, ndër të tjera, organet konsultative, kërkime, seanca dëgjimore publike, dhe mund të shtrihen deri në partneritete.

2. Në funksion të sigurimit të një pjesëmarrjeje të tillë, palët do të ofrojnë informacion në një mënyrë të përshtatshme, efektive dhe në kohën e duhur.

3. Procedura ndërmjetësimi ose pajtimi dhe e drejta për një rekurs administrativ ose ligjor duhet t'i mundësohen çdo partneri që kundërshton vendime, akte apo pjesë përjashtuese, në varësi të dispozitave për pjesëmarrjen të vendosura nga palët, lidhur me planet, programet ose projektet që prekin zonën bregdetare.

Neni 15

Ndërgjegjësimi, trajnimi, arsimi dhe kërkimi shkencor

1. Palët marrin përsipër të kryejnë në nivel lokal, rajonal, kombëtar, aktivitete për ndërgjegjësimin për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe të zhvillojnë programe edukative, trajnim dhe arsimim publik për këtë temë.

2. Palët do të organizojnë direkt, në mënyrë dypalëshe ose shumëpalëshe, ose me ndihmën e organizatës, qendrës ose organizatave ndërkombëtare që angazhohen me programet edukative, trajnimet dhe arsimimin publik për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, në funksion të garantimit të një zhvillimi të qëndrueshëm.

3. Palët do të sigurojnë kushtet për kërkim shkencor ndërdisiplinor për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe për ndërveprimin mes aktiviteteve dhe impakteve të tyre në zonat bregdetare. Për këtë qëllim, palët duhet të ngrenë ose mbështesin qendra kërkimi të specializuara. Qëllimi i këtij kërkimi është, në veçanti, të shtojnë njohjen e njohuritë për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, të kontribuojnë për informimin publik dhe të lehtësojnë vendimmarrjen publike e private.

PJESA III
INSTRUMENTET PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË ZONAVE BREGDETARE

Neni 16

Mekanizmat dhe rrjetet për monitorimin dhe vëzhgimin

1. Palët do të përdorin dhe forcojnë mekanizmat e përshtatshëm ekzistues për monitorimin dhe mbikëqyrjen, ose të krijojnë të reja, nëse është e nevojshme. Palët do të përgatisin gjithashtu dhe të azhurnojnë rregullisht inventarët kombëtarë të zonave bregdetare, që duhet të përfshijnë në një masë të mundshme, informacione mbi burimet dhe aktivitetet, si dhe mbi institucionet, legjislacionin dhe planifikimin që mund të influencojnë zonat bregdetare.
2. Me qëllim që të nxitet shkëmbimi i eksperiencave shkencore, të dhënave dhe praktikave të mira, palët do të marrin pjesë, në një nivel të përshtatshëm administrativ e shkencor, në një rrjet mesdhetar të zonave bregdetare, në bashkëpunim me organizatën.
3. Me synim për të lehtësuar mbikëqyrjen e rregullt të gjendjes dhe evoluimit të zonave bregdetare, palët do të caktojnë një format reference të përbashkët dhe një proces për të mbledhur të dhënat e përshtatshme në inventarët kombëtarë.
4. Palët do të marrin të gjitha masat e nevojshme për të siguruar aksesin publik për informacionin e marrë nga mekanizmat dhe rrjetet e monitorimit e mbikëqyrjes.

Neni 17

Strategjia mesdhetare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare

Palët marrin përsipër të bashkëpunojnë për nxitjen e zhvillimit të qëndrueshëm dhe menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, duke marrë në konsideratë Strategjinë Mesdhetare për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe plotësimin e saj ku është e nevojshme. Për këtë qëllim, palët do të përcaktojnë, me ndihmën e qendrës, një strukturë rajonale të përbashkët për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në Mesdhe, për t'u zbatuar nëpërmjet planeve të përshtatshme rajonale të veprimit dhe instrumenteve të tjera operative, si dhe nëpërmjet strategjive të tyre kombëtare.

Neni 18

Planet, programet dhe strategjitë kombëtare bregdetare

1. Çdo palë do të forcojë më tej ose do të formulojë një strategji kombëtare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe programet dhe planet bregdetare për zbatim, në përputhje me strukturën rajonale të përbashkët dhe në harmoni me parimet e objektivat e menaxhimit të integruar të këtij protokollit, dhe do ta informojnë organizatën për mekanizmat e bashkëpunimit të ngritur për këtë strategji.
2. Strategjia kombëtare, bazuar në një analizë të situatës ekzistuese, do të vendosë objektiva, do të përcaktojë prioritetet me një përshkrim të arsyeve, do të identifikojë ekosistemet bregdetare që kanë nevojë për menaxhim, si dhe të proceseve dhe aktorëve përkatës, do të listojë masat që duhen marrë, si dhe kostot e tyre, si dhe instrumentet institucionale dhe mjetet ligjore e financiare që disponohen, dhe do të përcaktojë afatet e zbatimit.
3. Programet e planet bregdetare, që mund të qëndrojnë më vete ose të integruara në plane ose programe të tjera, do të specifikojnë drejtimit e strategjisë kombëtare dhe do ta zbatojnë atë në një nivel të përshtatshëm territorial, duke përcaktuar, ndër të tjera dhe ku është e nevojshme, kapacitetet mbajtëse dhe kushtet për shpërndarjen dhe shfrytëzimin e pjesëve respektive detare e tokësore në zonat bregdetare.
4. Palët do të përcaktojnë indikatorët e duhur që të vlerësojnë efektivitetin e planeve, programeve dhe strategjive për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, si dhe progresin e zbatimit të protokollit.

Neni 19
Vlerësimi mjedisor

1. Duke pasur parasysh brishtësinë e zonave bregdetare, palët do të sigurojnë që procesi dhe studimet lidhur me çështjen në fjalë për vlerësimin e impaktit mjedisor të projekteve publike e private të kenë efekte mjedisore të rëndësishme në zonat bregdetare dhe në veçanti në ekosistemet e tyre, të marrin në konsideratë ndjeshmërinë specifike të mjedisit dhe lidhjen reciproke mes pjesëve detare e tokësore të zonave bregdetare.

2. Në përputhje me të njëjtat kritere, palët do të formulojnë, në përshtatje me situatën, një vlerësim mjedisor strategjik të planeve e programeve që ndikojnë mbi zonat bregdetare.

3. Vlerësimet mjedisore duhet të marrin parasysh impaktet kumulative mbi zonat bregdetare, duke i kushtuar vëmendjen e duhur, ndër të tjera, kapaciteteve të tyre mbajtëse.

Neni 20
Politikat për pjesën tokësore

1. Me qëllim inkurajimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, reduktimin e presioneve ekonomike, mirëmbajtjes së zonave të hapura dhe lejimit të aksesit publik në det dhe përgjatë bregut, palët do të marrin masat e duhura dhe të ngrenë instrumentet e duhura për politikatat në pjesën tokësore, përfshi edhe procesin e planifikimit.

2. Për këtë qëllim dhe për të siguruar një menaxhim të qëndrueshëm të tokës publike e private në zonat bregdetare, palët mund të ngrenë ndër të tjera mekanizmat për përvetësimin, dhënien, dhurimin ose transferimin e tokës, territorit publik dhe të krijojnë lehtësime mbi pronësinë.

Neni 21
Instrumentet ekonomike, financiare e fiskale

Për zbatimin e strategjive kombëtare bregdetare dhe të planeve e programeve bregdetare, palët mund të marrin masat e nevojshme për të ngritur instrumentet e nevojshme ekonomike financiare dhe/ose fiskale, me synim të mbështesin iniciativat rajonale e kombëtare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare.

PJESA IV
RREZIQET MBI ZONËN BREGDETARE

Neni 22
Rreziqet natyrore

Brenda kuadrit të strategjive kombëtare, për një menaxhim të integruar të zonës bregdetare, palët do të zhvillojnë politika për parandalimin e rreziqeve natyrore. Për këtë qëllim, ato do të ndërmarrin vlerësime mbi rreziqet dhe cenueshmërinë e zonave bregdetare dhe të marrin masa parandaluese, lehtësuese dhe adaptimi kundrejt efekteve të fatkeqësive natyrore, sidomos ndryshimit klimaterik.

Neni 23
Erozioni bregdetar

1. Në përputhje me objektivat dhe parimet e përcaktuara në nenet 5 dhe 6 të këtij protokolli, palët, me synimin për të parandaluar dhe lehtësuar efektet dhe impaktin negativ të erozionit bregdetar në mënyrë më efektive, angazhohen të marrin masat e nevojshme për të mirëmbajtur ose restauruar kapacitetin natyror të bregdetit, që t'u përshtatet kushteve, përfshi edhe ato shkaktuar nga rritja e nivelit të deteve.

2. Palët, kur të shqyrtojnë aktivitete dhe punime të reja në zonën bregdetare, përshi struktura detare dhe punime bregdetare mbrojtëse, do të marrin në konsideratë në mënyrë të veçantë efektet negative të erozionit bregdetar dhe kostot direkte e indirekte që mund të rezultojnë. Lidhur me aktivitetet dhe strukturat ekzistuese, palët duhet të marrin masa për të minimizuar efektet e tyre për erozion bregdetar.

3. Palët do të bëjnë përpjekje t'u paraprijnë impakteve të erozionit bregdetar nëpërmjet menaxhimit të integruar të aktiviteteve, përfshi marrjen e masave speciale për sedimentet bregdetare dhe punimet bregdetare.

4. Palët angazhohen të shkëmbejnë mes tyre të dhëna shkencore që mund të përmirësojnë njohuritë mbi gjendjen, zhvillimin dhe impaktet e erozionit bregdetar.

Neni 24

Reagimi ndaj fatkeqësive natyrore

1. Palët angazhohen të nxisin bashkëpunimin ndërkombëtar për t'u përgjigjur fatkeqësive natyrore dhe të marrin të gjitha masat e nevojshme për t'u përgjigjur në kohë efekteve të tyre.

2. Palët angazhohen të koordinojnë përdorimin e pajisjeve që zotërojnë për zbulimin, paralajmërimin dhe komunikimin, duke përdorur mekanizmat ekzistues dhe iniciativa për të siguruar transmetimin, sa më shpejt të jetë e mundur, të informacioneve urgjente, lidhur me fatkeqësitë e mëdha natyrore. Palët do ta njoftojnë organizatën se cilat autoritete kombëtare të tyre janë kompetente për të marrë ose dhënë informacion të tillë në kontekstin e mekanizmave përkatës ndërkombëtarë.

3. Palët do të angazhohen të nxisin bashkëpunimin reciprok mes autoriteteve kombëtare, rajonale e lokale, organizatave joqeveritare dhe organizatave të tjera kompetente, për dhënien urgjente të ndihmës humanitare për t'u përgjigjur fatkeqësive natyrore që ndikojnë mbi zonat bregdetare të detit Mesdhe.

PJESA V

BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

Neni 25

Trajnimi dhe kërkimi shkencor

1. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente, të bashkëpunojnë për trajnimin e personelit shkencor, teknik e administrativ në fushën e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, veçanërisht me synimin që:

- a) të identifikojnë kapacitetet fuqizuese;
- b) të zhvillojnë kërkimin shkencor e teknik;
- c) të nxisin qendrat e specializuara për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;
- d) të nxisin programe trajnimi për profesionistët lokalë.

2. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatave ndërkombëtare kompetente, për të nxitur kërkimin shkencor e teknik në menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, veçanërisht nëpërmjet shkëmbimit të informacionit shkencor e teknik dhe koordinimit të programeve të kërkimit për tema me interes të përbashkët.

Neni 26

Ndihma shkencore e teknike

Për qëllime që lidhen me menaxhimin e integruar të zonës bregdetare, palët angazhohen direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente që të bashkëpunojnë për dhënien e ndihmës shkencore e teknike, përfshi aksesin në teknologjitë e sigurta mjedisore

dhe transferimin e tyre, dhe formave të mundshme të ndihmës, për palë që e kërkojnë këtë ndihmë.

Neni 27

Shkëmbimi i informacionit dhe aktiviteteve me interes të përbashkët

1. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatës dhe organizatave ndërkombëtare kompetente, të bashkëpunojnë për shkëmbimin e informacionit për përdorimin e praktikave më të mira mjedisore.

2. Me mbështetjen e organizatës, palët, në veçanti,:

a) do të përcaktojnë treguesit e menaxhimit bregdetar, duke marrë në konsideratë ato ekzistuese, dhe të bashkëpunojnë për t'i përdorur këta tregues;

b) do të realizojnë dhe të azhurnojnë vlerësime për shfrytëzimin e menaxhimit e zonave bregdetare;

c) do të kryejnë aktivitete me interes të përbashkët, si projekte për manifestimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare.

Neni 28

Bashkëpunimi ndërkufitar

Palët do të bëjnë përpjekje, direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente, bilaterale ose shumëpalëshe, për të koordinuar, ku është e përshtatshme, strategjitë e tyre kombëtare, planet e programet që lidhen me zonat bregdetare kufitare. Me këtë bashkëpunim do të lidhen edhe organet përkatëse administrative vendase.

Neni 29

Vlerësimi mjedisor ndërkufitar

1. Brenda kuadrit të këtij protokolli, palët, para autorizimit dhe aprovimit të planeve, programeve dhe projekteve që mund të kenë një efekt të madh negativ mbi zonat bregdetare të palëve të tjera, do të bashkëpunojnë duke i njoftuar, duke shkëmbyer informacion dhe konsultime në vlerësimin e impakteve mjedisore të këtyre planeve, programeve e projekteve, duke marrë në konsideratë nenin 19 të këtij protokolli dhe nenin 4, paragrafin 3 (d) të Konventës.

2. Për këtë qëllim, palët angazhohen të bashkëpunojnë në formulimin dhe përcaktimin e standardeve të përshtatshme për përcaktimin e procedurave për njoftimin, shkëmbimin e informacionit, konsultimin në të gjitha fazat e procesit.

3. Palët, atje ku është e përshtatshme, mund të hyjnë në marrëveshje dy ose shumëpalëshe për zbatimin efikas të këtij neni.

PJESA VI

Dispozita institucionale

Neni 30

Njësitë qendrore

Çdo palë do të caktojë një njësi qendrore që të shërbejë si ndërlidhje me qendrën për aspekte teknike e shkencore të zbatimit të këtij protokolli dhe të shpërndajë informacion në nivel kombëtar, rajonal e lokal. Njësitë qendrore do të takohen periodikisht për të kryer funksionet që rrjedhin nga ky protokoll.

Neni 31
Raportimet

Palët do të paraqesin në mbledhjet e zakonshme të palëve kontraktuese, raporte për zbatimin e këtij protokoll, në një formë e intervale të tilla, siç do të përcaktohet në këto mbledhje, përfshi edhe masat e marra, efikasitetin e tyre dhe problemet e hasura në zbatimin e tyre.

Neni 32
Koordinimi institucional

1. Organizata do të jetë përgjegjëse për koordinimin e zbatimit të këtij protokoll. Për këtë qëllim, ajo do të ketë mbështetjen e qendrës, së cilës mund t'i besojë funksionet e mëposhtme:

a) të asistojë palët për të përcaktuar një strukturë të përbashkët rajonale për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në detin Mesdhe, në përputhje me nenin 17;

b) të përgatisë rregullisht një raport mbi gjendjen dhe zhvillimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare në detin Mesdhe, me synim lehtësimin e zbatimit të këtij protokoll;

c) të shkëmbejë informacione dhe të kryejë aktivitete me interes të përbashkët, në përputhje me nenin 27;

d) në bazë të kërkesës, të ndihmojë palët:

- që të marrin pjesë në rrjetin mesdhetar të zonave bregdetare në përputhje me nenin 16;

- që të përgatisin dhe zbatojnë strategjitë kombëtare për menaxhim të integruar të zonave bregdetare sipas nenit 18;

- që të bashkëpunojnë për aktivitete trajnimi dhe programe kërkimi shkencor e teknik sipas nenit 25;

- që të koordinojnë, ku është e përshtatshme, menaxhimin e zonave bregdetare ndërkufitare sipas nenit 28;

e) të organizojnë takimet e pikave qendrore sipas nenit 30;

f) të kryejnë çdo funksion tjetër përcaktuar nga palët.

2. Për qëllime të zbatimit të këtij protokoll, palët, organizata dhe qendra mund të vendosin së bashku bashkëpunime me organizatat joqeveritare, aktivitetet e të cilave lidhen me protokollin.

Neni 33
Takimet e palëve

1. Takimet e zakonshme të palëve të këtij protokoll do të mbahen në koordinim me mbledhjet e zakonshme të palëve kontraktuese të Konventës, sipas nenit 18 të Konventës. Palët mund të mbajnë edhe mbledhje të jashtëzakonshme në përputhje me këtë nen.

2. Funksionet e mbledhjeve të palëve të këtij protokoll, do t'u shërbejnë funksioneve më poshtë:

a) të ndjekin zbatimin e këtij protokoll;

b) të garantojnë që ky protokoll zbatohet në koordinim dhe sinergji me protokolle të tjera;

c) të monitorojnë punën e organizatës dhe të qendrës, lidhur me zbatimin e këtij protokoll dhe sigurimin e drejtimit të politikave për aktivitetet e tyre;

d) të vlerësojnë efikasitetin e masave të marra për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe nevojën për masa të tjera, në veçanti në formë aneksesh ose amandementesh të këtij protokoll;

e) t'u bëjnë rekomandime palëve për masat e adoptuara për zbatimin e këtij protokoll;

f) të shqyrtojnë propozimet e bëra në mbledhjet e pikave qendrore sipas nenit 30 të këtij protokoll;

g) të shqyrtojnë raportet e transmetuara nga palët dhe të bëjnë rekomandimet e duhura sipas nenit 26 të Konventës;

- h) të shqyrtojnë çdo informacion tjetër përkatës, paraqitur nëpërmjet qendrës;
- i) të shqyrtojnë çdo çështje tjetër përkatëse të këtij protokoll, siç shihet e përshtatshme.

PJESA VII DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 34

Marrëdhënia me Konventën

1. Dispozitat e Konventës që lidhen me çdo protokoll tjetër, do të zbatohen në respekt të këtij protokoll.

2. Rregullat e procedurës dhe rregullat financiare, sipas nenit 24 të Konventës, do të aplikohen lidhur me këtë protokoll, me përjashtim të rasteve kur palët në këtë protokoll vendosin ndryshe.

Neni 35

Marrëdhëniet me palë të treta

1. Palët do të ftojnë, ku është e përshtatshme, shtete që nuk janë palë e këtij protokoll dhe organizata ndërkombëtare, për të bashkëpunuar për zbatimin e këtij protokoll.

2. Palët angazhohen të marrin masat e nevojshme, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për të garantuar që asnjë palë nuk përfshihet në ndonjë aktivitet në kundërshtim me parimet dhe objektivat e këtij protokoll.

Neni 36

Nënshkrimi

Ky protokoll është i hapur për nënshkrim në Madrid, Spanjë, nga 21 janari 2008 deri 20 janar 2009, nga çdo palë kontraktuese e Konventës.

Neni 37

Ratifikimi, pranimi ose aprovimi

Ky protokoll do t'i nënshtrohet ratifikimit, pranimit ose aprovimit. Instrumentet e ratifikimit, pranimit ose aprovimit do të depozitohen te Qeveria e Spanjës, që do të marrë funksionet e depozituesit.

Neni 38

Aderimi

Prej 21 janarit 2009, ky protokoll do të jetë i hapur për aderim për çdo palë të Konventës.

Neni 39

Hyrja në fuqi

Ky protokoll do të hyjë në fuqi tridhjetë ditë pas depozitimit, të paktën të gjashtë (6) instrumenteve të ratifikimit, pranimit, aprovimit ose hyrjes.

Neni 40

Tekstet autentike

Origjinalet e këtij protokoll, nga të cilat tekstet në arabisht, anglisht, frëngjisht dhe spanjisht janë njësoj autentike, do të depozitohen te depozituesi.

Në dëshmi të kësaj, të nënshkruarit, duke qenë rregullisht të autorizuar, kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Madrid, Spanjë, njëzet e një janar, dymijë e tetë.

LIGJ
Nr. 10 290, datë 24.6.2010

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË KONVENTËN
NDËRKOMBËTARE “PËR PËRGJEGJËSINË CIVILE DHE DËMSHPËRBLIMIN
PËR DËMET, NË LIDHJE ME TRANSPORTIN E LËNDËVE TË RREZIKSHME
DHE HELMUESE PËRMES DETIT, 1996”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në konventën ndërkombëtare “Për përgjegjësinë civile dhe dëmshpërblimin për dëmet, në lidhje me transportin e lëndëve të rrezikshme dhe helmuese përmes detit, 1996”.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6638, datë 13.7.2010 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

KONVENTA NDËRKOMBËTARE

**MBI PËRGJEGJËSINË CIVILE DHE DËMSHPËRBLIMIN PËR DËMET NË LIDHJE
ME TRANSPORTIMIN E LËNDËVE TË RREZIKSHME DHE HELMUESE PËRMES
DETIT, IMO 1996**

[Hyrje]

Shtetet palë në këtë Konventë,

të ndërgjegjshme për rreziqet që kanosen nga transportimi përmes detit në të gjithë botën i lëndëve të rrezikshme dhe helmuese,

të bindur për nevojën për të siguruar që dëmshpërblim i përshtatshëm, i menjëhershëm dhe efektiv të jetë i disponueshëm për personat që pësojnë dëme të shkaktuara nga incidente në lidhje me transportin e këtyre lëndëve përmes detit,

duke dëshiruar që të miratojnë rregulla dhe procedura të njëtrajtshme ndërkombëtare për përcaktimin e çështjeve të përgjegjësisë dhe dëmshpërblimit në lidhje me këtë dëm,

duke pasur parasysh se pasojat ekonomike të dëmeve të shkaktuara nga transporti përmes detit i lëndëve të rrezikshme dhe helmuese duhet të ndahen mes industrisë së transportit detar dhe interesave përkatëse të ngarkesave,

kanë rënë dakord si më poshtë:

KREU I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Përkufizime

Neni 1

Për qëllimet e kësaj Konvente:

1. “Anije” nënkupton çdo mjet lundrues detar dhe çdo mjet lundrues të përdorur në det, të çfarëdo lloji.

2. “Person” nënkupton çdo individ apo ortakëri ose çdo organ publik apo privat, qoftë shoqëri apo jo, duke përfshirë këtu një shtet apo cilindo nga nënndarjet e tij përbërëse.

3. “Pronar” nënkupton personin ose personat e regjistruar si pronarë të anijes ose, në mungesë të regjistrimit, personin ose personat që kanë në pronësi anijen. Megjithatë, në rast të një anijeje nën pronësinë e një shteti dhe që operohet nga një shoqëri e cila në atë shtet është regjistruar si operuese e anijes, “pronar” do të nënkuptojë këtë shoqëri.

4. “Marrës” nënkupton ose:

a) personin që fizikisht merr një ngarkesë shkaktuese të shkarkuar në portet dhe терминаlet e një shteti palë, me kusht që nëse në kohën e marrjes personi që fizikisht e merr ngarkesën vepron si agjent për një tjetër i cili i nënshtrohet juridiksionit të cilitdo shteti palë, atëherë do të quhet se marrësi është drejtuesi, nëse agjenti e prezanton drejtuesin pranë Fondit të HNS; ose

b) personi në shtetin palë i cili në përputhje me legjislacionin e brendshëm të atij shteti palë vlerësohet se është marrësi i ngarkesës shkaktuese të shkarkuar në portet dhe терминаlet e një shteti palë, me kusht që totali i ngarkesës shkaktuese të marrë në përputhje me këtë legjislacion të brendshëm, të jetë në thelb i njëjtë si ai që do të ishte marrë sipas paragrafit (a).

5. “Lëndë të rrezikshme dhe helmuese” (HNS) nënkupton:

a) çdo lëndë, material apo artikull që transportohet në bordin e anijes si ngarkesë, e përmendur në paragrafët nga (i) në (vii) më poshtë:

i) karburante që transportohen në sasi të mëdha siç janë renditur në bashkëlidhjen I të shtojcës I të Konventës Ndërkombëtare për Parandalimin e Ndotjes nga Anijet, të vitit 1973, të ndryshuar nga protokoli i vitit 1978 në lidhje me të, i ndryshuar;

ii) lëndë të lëngshme helmuese që transportohen në sasi të mëdha siç përmenden në bashkëlidhjen II të shtojcës II të Konventës Ndërkombëtare për Parandalimin e Ndotjes nga Anijet, të vitit 1973, të ndryshuar nga protokoli i vitit 1978 në lidhje me të, i ndryshuar; si edhe ato lëndë dhe përzierje që janë brenda kategorive të ndotjes A, B, C ose D në përputhje me rregulloren 3 (4) të shtojcës II të përmendur më lart;

iii) lëndë të lëngshme të rrezikshme që transportohen në sasi të mëdha siç janë renditur në kreun 17 të Kodit Ndërkombëtar për Ndërtimin e Anijeve që Transportojnë Kimikate të Rrezikshme në Sasi të Mëdha, të vitit 1983, të ndryshuar, si edhe produkte të rrezikshme për të cilat kushtet paraprake të përshtatshme të transportimit janë parashikuar tashmë nga administrata ose nga administratat portuale përkatëse, në përputhje me paragrafin 1.1.3 të Kodit;

iv) lëndët, materialet dhe artikujt e rrezikshëm, të pasigurta dhe të dëmshme në formë të paketuar që rregullohen nga Kodi Ndërkombëtar Detar për Mallrat e Rrezikshme, i ndryshuar;

v) gazet e kondensuara në formë të lëngshme siç janë renditur në kreun 19 të Kodit Ndërkombëtar për Ndërtimin e Anijeve që Transportojnë Gazra të Kondensuara në Gjendje të Lëngshme në Sasi të Mëdha, të vitit 1983, i ndryshuar, si dhe produkte për të cilat kushtet paraprake të përshtatshme të transportimit janë parashikuar tashmë nga administrata ose nga administratat portuale përkatëse, në përputhje me paragrafin 1.1.6 të Kodit;

vi) lëndë të lëngshme të transportuara në sasi të mëdha me një temperaturë ndezjeje që nuk i kalon 60 C (të matura sipas testit në enë të mbyllura);

vii) materiale të ngurta në sasi të mëdha që paraqesin rreziqe kimike që parashikohen nga Bashkëlidhja B e Kodit për Praktikat e Sigurta për Ngarkesat e Ngurta në Sasi të Mëdha, i

ndryshuar, në shkallën që këto lëndë i nënshtrohen gjithashtu dispozitave të Kodit Ndërkombëtar Detar për Mallrat e Rrezikshme kur transportohen në formë të paketuara; dhe

b) mbetjet nga transportimet e mëparshme në sasi të mëdha të lëndëve të përmendura në paragrafët nga (a) (i) deri në (iii) dhe nga (v) deri në (vii) më lart.

6. “Dëm” nënkupton:

a) humbjen e jetës apo plagosjen vetjake në bord apo jashtë anijes që transporton lëndët e rrezikshme e helmuese, të shkaktuara nga këto lëndë;

b) humbjet apo dëmtimet ndaj pasurisë jashtë anijes që transporton lëndët e rrezikshme e helmuese, të shkaktuara nga këto lëndë;

c) humbjen apo dëmtimin për shkak të helmimit të mjedisit, të shkaktuar nga lëndët e rrezikshme dhe helmuese, me kusht që dëmshpërblimi për dëmet ndaj mjedisit i ndryshëm nga humbja e përfitimeve e shkaktuar nga këto dëme, të kufizohet në kostot e masave të arsyeshme që janë ndërmarrë ose që do të ndërmerren për rivendosjen e tij; dhe

d) kostot e masave parandaluese dhe humbjet apo dëmtimet e mëtejshme të shkaktuara nga masat parandaluese.

Në rastet kur nuk është arsyeshmërisht e mundur që të veçohet dëmi i shkaktuar nga lëndët e rrezikshme dhe helmuese nga ai i shkaktuar nga faktorë të tjerë, do të quhet se të gjitha dëmet janë shkaktuar nga lëndët e rrezikshme dhe helmuese, përveç rasteve nëse, si dhe në masën që dëmi i shkaktuar nga faktorë të tjerë të jetë i llojit të përmendur në nenin 4, paragrafi 3.

Në këtë paragraf “shkaktuar nga këto lëndë” nënkupton shkaktuar nga natyra e rrezikshme ose helmuese e lëndëve.

7. “Masa parandaluese” nënkupton çfarëdo masash të arsyeshme të marra nga cilido person pasi ka ndodhur një incident për të parandaluar apo minimizuar dëmin.

8. “Incident” nënkupton çdo ngjarje apo vijimësi ngjarjesh që kanë të njëjtën prejardhje, e cila shkakton dëm nga ndotja apo krijon një kërcënim serioz dhe të menjëhershëm për të shkaktuar një dëm të tillë.

9. “Transportim përmes detit” nënkupton periudhën nga koha kur lëndët e rrezikshme dhe helmuese futen në çdo pjesë të pajisjeve të anijes, gjatë ngarkimit, deri në kohën që ato nuk janë më të pranishme në cilëndo pjesë të pajisjeve të anijes, gjatë shkarkimit. Nëse nuk përdoret asnjë pajisje e anijes, periudha fillon dhe mbaron përkatësisht kur lëndët e rrezikshme dhe helmuese kalojnë binarin e anijes.

10. “Ngarkesa shkaktuese” nënkupton çfarëdo lëndësh të rrezikshme dhe helmuese të cilat transportohen përmes detit si ngarkesë në drejtim të një porti apo terminali në territorin e një shteti palë dhe që shkarkohen në atë shtet. Ngarkesa në tranzit e cila transferohet drejtpërdrejt, ose përmes një porti ose terminali, nga një anije tek tjetra, qoftë plotësisht apo pjesërisht, gjatë transportit nga porti ose terminali i ngarkimit fillestar drejt portit ose terminalit të destinacionit përfundimtar do të quhet si ngarkesë shkaktuese vetëm në lidhje me marrjen në destinacionin përfundimtar.

11. “Fondi HNS” nënkupton Fondin Ndërkombëtar për Lëndët e Rrezikshme dhe Helmuese të ngritur sipas nenit 13.

12. “Njësia e llogarisë” nënkupton të Drejtën e Posaçme të Tërheqjes siç përcaktohet nga Fondi Monetar Ndërkombëtar.

13. “Shteti i regjistrimit të anijes” nënkupton, në lidhje me një anije të regjistruar, shtetin e regjistrimit të anijes dhe në lidhje me një anije të paregjistruar, shtetin, flamurin e të cilit anija ka të drejtë të mbajë.

14. “Terminal” nënkupton çfarëdo vendndodhje për ruajtjen e lëndëve të rrezikshme dhe helmuese të marra përmes transportimit ujor, duke përfshirë këtu edhe çdo shërbim të vendosur larg bregut e të lidhur me këtë vendndodhje përmes tubacioneve apo në mënyra të tjera.

15. “Drejtor” nënkupton Drejtorin e Fondit të HNS.

16. “Organizatë” nënkupton Organizatën Ndërkombëtare Detare.

17. “Sekretar i Përgjithshëm” nënkupton Sekretarin e Përgjithshëm të Organizatës.

SHTOJCAT

Neni 2

Shtojcat e kësaj Konvente janë pjesë përbërëse e saj.

Objekti i zbatimit

Neni 3

Kjo Konventë do të zbatohet ekskluzivisht:

- a) ndaj çdo dëmi të shkaktuar në territorin e një shteti palë, përfshirë këtu detin territorial;
- b) ndaj dëmeve që vijnë nga ndotja e mjedisit e shkaktuar në zonën ekskluzive ekonomike të një shteti palë, të përcaktuar në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, ose nëse një shtet palë nuk e ka përcaktuar një zonë të tillë, në një zonë përtej dhe afër detit territorial të atij shteti të përcaktuar nga ai shtet në përputhje me të drejtën ndërkombëtare dhe që shtrihet jo më shumë se 200 milje detare nga vija bazë prej së cilës matet gjerësia e detit të tij territorial;
- c) ndaj dëmeve të ndryshme nga dëmet nga ndotja e mjedisit e shkaktuar jashtë territorit, përfshirë këtu edhe detin territorial, të cilitdo shtet, nëse ky dëm është shkaktuar nga një lëndë e transportuar në bordin e anijes së regjistruar në një shtet palë ose, në rastin e një anijeje të paregjistruar, në bordin e një anijeje që ka të drejtë të mbajë flamurin e atij shteti palë; si dhe
- d) ndaj masave parandaluese kudo që të merren.

Neni 4

1. Kjo Konventë do të zbatohet për kërkesat, të ndryshme nga kërkesat që rrjedhin nga çfarëdo kontratë për transportimin e mallrave dhe të udhëtarëve, për dëme që rrjedhin nga transporti i lëndëve të rrezikshme dhe helmuese përmes detit.

2. Kjo Konventë nuk do të zbatohet në shkallën që dispozitat e saj janë në kundërshtim me ato të ligjeve të zbatueshme në lidhje me dëmshpërblimin e punonjësve apo me skemat e sigurimeve shoqërore.

3. Kjo Konventë nuk do të zbatohet:

a) për dëmet nga ndotja siç përcaktohen në Konventën Ndërkombëtare mbi Përgjegjësinë Civile për Dëmet nga Ndotja prej Karburanteve, e vitit 1969, e ndryshuar, pavarësisht nëse dëmshpërblimi në lidhje me të sipas asaj Konvente është i pagueshëm ose jo; dhe

b) për dëmet e shkaktuara nga një material radioaktiv i klasit 7 ose sipas Kodit Ndërkombëtar Detar të Mallrave të Rrezikshme siç ndryshuar, ose sipas bashkëlidhjes B të Kodit për Praktikat e Sigurta për Ngarkesat e Ngurta në Sasi të Mëdha, siç ndryshuar.

4. Përveçse siç parashikohet në paragrafin 5, dispozitat e kësaj Konvente nuk do të zbatohen ndaj anijeve të luftës, mjeteve ndihmëse detare apo anijeve të tjera që zotërohen apo operohen nga një shtet dhe që përdoren, për momentin, vetëm për veprimtari jotregtare qeveritare.

5. Një shtet palë mund të vendosë që ta zbatojë këtë Konventë edhe për anijet e tij të luftës apo për mjetet lundruese të përshkruara në paragrafin 4, rast në të cilin ai do të njoftojë Sekretarin e Përgjithshëm përkatës duke përcaktuar me hollësi kushtet dhe afatet e një zbatimi të tillë.

6. Në lidhje me anijet që zotërohen nga një shtet palë dhe që përdoren për qëllime tregtare, secili shtet do t'u nënshtrohet padive në juridiksionet e përcaktuara në nenin 38 dhe do të heqë dorë nga çdo mbrojtje e bazuar në statusin e tij si shtet sovran.

Neni 5

1. Një shtet, në kohën e ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë Konventë, ose në çdo kohë të mëvonshme, mund të deklarojë se kjo Konventë nuk zbatohet për anijet:

- a) të cilat nuk kalojnë tonazhin 200 ton bruto; dhe
- b) të cilat transportojnë lëndë të rrezikshme dhe helmuese vetëm në formë të paketuar; dhe
- c) ndërsa ato janë të përfshira në udhëtime ndërmjet porteve apo mjediseve të atij shteti.

2. Kur dy shtetet fqinje bien dakord që kjo Konventë të mos zbatohet as për anije të cilat parashikohen në paragrafin 1 pikat (a) dhe (b) ndërsa janë të përfshira në udhëtime ndërmjet porteve ose mjediseve të atyre shteteve, shtetet e interesuara mund të deklarojnë që përjashtimi nga zbatimi i kësaj Konvente i shpallur sipas paragrafit 1, mbulon edhe anijet e referuara në këtë paragraf.

3. Cilido shtet i cili ka bërë një deklaram sipas paragrafit 1 ose 2 mund ta tërheqë këtë deklaram në çdo kohë.

4. Një deklaram i bërë sipas paragrafit 1 ose 2 dhe tërheqja e deklaramit e bërë sipas paragrafit 3, do të depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm i cili, pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, do t'ia komunikojë atë drejtorit.

5. Kur një shtet ka bërë një deklaram sipas paragrafit 1 ose 2 dhe nuk e ka tërhequr atë, lëndët e rrezikshme dhe helmuese që transportohen në bordin e anijeve të parashikuara nga ai paragraf, nuk do të quhet se janë ngarkesë shkaktuese për qëllimin e zbatimit të neneve 18, 20, nenit 21 paragrafi 5, si dhe nenit 43.

6. Fondi HNS nuk është përgjegjës që të paguajë dëmshpërblime për dëmet e shkaktuara nga lëndët e transportuara nga një anije ndaj të cilës nuk zbatohet Konventa në përputhje me një deklaram të bërë sipas paragrafit 1 ose 2, në masën që:

- a) dëmi, siç është përkufizuar në nenin 1, paragrafi 6, pikat (a), (b) ose (c), të jetë shkaktuar në:
 - i) territorin e një shteti, duke përfshirë detin territorial, i cili ka bërë deklaram ose, në rastin e Shteteve fqinje, të cilat kanë bërë një deklaram sipas paragrafit 2 të secilës prej tyre; ose
 - ii) zonën ekonomike ekskluzive, ose në zonën e përmendur në nenin 3 (b) të shtetit apo shteteve të referuara në pikën (i);
- b) dëmi përfshin edhe masat e marra për të parandaluar apo pakësuar këtë dëm.

Detyrimet e shteteve palë

Neni 6

Secili shtet palë do të sigurojë që çdo detyrim që lind sipas kësaj Konvente të plotësohet dhe do të marrë masa të përshtatshme sipas legjislacionit të tij, duke përfshirë vendosjen e sanksioneve siç mund ta çmojë të arsyeshme, me qëllimin e zbatimit efikas të cilitdo detyrim të tillë.

KREU II PËRGJEGJËSIA

Përgjegjësia e pronarit të anijes

Neni 7

1. Përveçse siç parashikohet në paragrafët 2 dhe 3, pronari i anijes në kohën e një incidenti do të jetë përgjegjës për dëmin e ndotjes së shkaktuar nga çfarëdo lëndësh të rrezikshme dhe helmuese në lidhje me transportimin e tyre përmes detit në bordin e anijes, me kusht që, nëse një incident konsiston në një vëjimësi ndodhish që kanë të njëjtën prejardhje, përgjegjësia do t'i atribuohet pronarit të anijes në kohën e ndodhisë së parë nga këto ndodhi.

2. Asnjë përgjegjësi nuk do t'i atribuohet pronarit të anijes për dëme të ndotjes nëse pronari i anijes provon që:

- a) dëmi ka ardhur si pasojë e një akti lufte, e veprimeve luftarake, e luftës civile, kryengritjes apo një fenomeni natyror të një natyre të jashtëzakonshme, të pashmangshme e të papërballueshme;

b) dëmi ishte shkaktuar tërësisht nga një veprim apo mosveprim i bërë me qëllimin për të shkaktuar dëm, nga një palë e tretë; ose

c) dëmi ishte shkaktuar tërësisht nga neglizhenca apo veprime të tjera të gabuara të cilësdo qeveri apo autoriteti tjetër përgjegjës për mirëmbajtjen e ndriçimeve apo mjeteve të tjera ndihmëse të lundrimit në ushtrim të atij funksioni;

d) mosarritja e transportuesit ose e çdo personi tjetër që të japë informacione në lidhje me natyrën e rrezikshme dhe helmuese të lëndëve të transportuara ose

i) ka shkaktuar dëmin, tërësisht apo pjesërisht; ose

ii) ka bërë që pronari të mos përfitojë sigurim në përputhje me nenin 12;

me kusht që as pronari e as të punësuarit apo agjentët e tij të kenë ditur apo arsyeshmërisht të duhet të kenë ditur mbi natyrën e rrezikshme dhe helmuese të lëndëve të dërguara.

3. Nëse pronari i anijes provon se dëmi ka ardhur tërësisht apo pjesërisht qoftë nga një veprim apo mosveprim i bërë me qëllimin për të shkaktuar dëm nga personi që e ka pësuar këtë dëm apo nga neglizhenca e atij personi, pronari i anijes mund të çlirohet tërësisht apo pjesërisht nga përgjegjësia kundrejt këtij personi.

4. Asnjë pretendim për dëmshpërblim për dëm nuk do të ngrihet kundër pronarit të anijes në mënyrë të ndryshme nga sa është në përputhje me këtë Konventë.

5. Sipas paragrafit 6, asnjë pretendim për dëmshpërblim sipas kësaj Konvente ose tjetër nuk mund të ngrihet kundër:

a) të punësuarve apo agjentëve të pronarit apo anëtarëve të ekuipazhit;

b) pilotit apo cilitdo person tjetër i cili, pa qenë pjesë e ekuipazhit, kryen shërbime për anijen;

c) cilindo porositës (sido që të përshkruhet, duke përfshirë këtu edhe një porositës thjesht të anijes), administrator ose operues të anijes;

d) cilindo person që kryen operacione shpëtimi me pëlqimin e pronarit ose nën udhëzimet e një autoriteti kompetent publik;

e) cilindo person që merr masa parandaluese; dhe

f) të punësuarit ose agjentët e personave të përmendur në pikat (c), (d) dhe (e); përveçse kur është shkaktuar nga veprimet ose mosveprimet e vetë atyre, të kryera me qëllimin për ta shkaktuar këtë dëm ose nga pakujdesia dhe me dijeninë që një dëm i tillë kishte arsyeshmërisht shumë mundësi të shkaktohej.

6. Asgjë në këtë Konventë nuk do të cenojë çfarëdo të drejte për ankim të pronarit kundrejt cilësdo pale të tretë, duke përfshirë, por duke mos u kufizuar tek transportuesi ose marrësi i lëndës që shkaktoi dëmin, ose personat që tregohen në paragrafin 5.

Incidente që përfshijnë dy ose më shumë anije

Neni 8

1. Kurdoherë që dëmi ka ardhur si pasojë e një incidenti që përfshin dy ose më shumë anije, secila prej të cilave transporton lëndë të rrezikshme dhe helmuese, secili pronar, përveçse kur është çliruar nga kjo sipas nenit 7, do të jetë përgjegjës për dëmet. Pronarët do të jenë përgjegjës bashkërisht dhe individualisht për të gjitha këto dëme të cilat në mënyrë të arsyeshme nuk mund të ndahen.

2. Megjithatë, pronarët do të kenë të drejtë deri në kufijtë e përgjegjësisë të zbatueshme për secilin nga ata sipas nenit 9.

3. Asgjë në këtë nen nuk do të cenojë cilindo të drejtë të një pronari për ankim kundër cilitdo pronar tjetër.

Kufizimi i përgjegjësisë

Neni 9

1. Pronari i një anijeje do të ketë të drejtë të kufizojë përgjegjësinë sipas kësaj Konvente në lidhje me cilindo incident në një shumë të llogaritur si vijon:

a) 10 milionë njësi të llogarisë për një anije që nuk i kalon 2000 njësitë e tonazhit; dhe
b) për një anije me tonazh më të madh se sa më sipër, shumën në vijim që i shtohet asaj të përmendur në pikën (a):

për çdo njësi tonazhi nga 2,001 deri në 50,000 njësi tonazhi – 1,500 njësi llogarie;

për çdo njësi tonazhi mbi 50,000 njësi tonazhi – 360 njësi llogarie;

me kusht që gjithsesi, kjo shumë e përgjithshme të mos kalojë në asnjë rast 100 milionë njësi të llogarisë.

2. Pronari nuk do të ketë të drejtë të kufizojë përgjegjësinë sipas kësaj Konvente nëse provohet se dëmi ka ardhur si rrjedhojë e veprimeve ose mosveprimeve personale të pronarit, të kryera me qëllimin për ta shkaktuar këtë dëm, ose nga pakujdesia si edhe me dijeninë që një dëm i tillë kishte arsyeshmërisht shumë mundësi të shkaktohej.

3. Pronari, me qëllim që të përfitojë nga kufizimi i parashikuar në paragrafin 1, do të ngrejë një fond aq sa shuma e përgjithshme që përfaqëson kufirin e përgjegjësisë që përcaktohet në përputhje me paragrafin 1 pranë gjykatës apo autoritetit tjetër kompetent të cilitdo nga shtetet palë në të cilin ngrihet pretendimi sipas nenit 38 ose, nëse asnjë pretendim nuk është ngritur, pranë cilësdo gjykatë apo autoritet tjetër kompetent në cilindo nga shtetet palë në të cilat mund të ngrihet një pretendim sipas nenit 38. Fondi mund të ngrihet ose duke depozituar shumën ose duke paraqitur një garanci bankare apo garanci tjetër, të pranueshme sipas legjislacionit të shtetit palë ku ngrihet fondi dhe që çmohet se është e përshtatshme nga gjykata apo nga autoriteti tjetër kompetent.

4. Në bazë të dispozitave të nenit 11, fondi do të shpërndahet mes pretenduesve në përpjesëtim me shumat e pretendimeve të tyre të vërtetuara.

5. Nëse përpara se të shpërndahet fondi, pronari ose cildo nga të punësuarit apo agjentët e tij apo cildo person që i ka dhënë pronarit garancinë apo çfarëdo garancie tjetër financiare, si rrjedhim i incidentit në fjalë, i ka paguar dëmshpërblimet për dëmet, ky person do të fitojë me zëvendësim të drejtat që personi i dëmshpërblyer në këtë mënyrë do të kishte gëzuar sipas kësaj konvente, deri në masën që ai ka paguar.

6. E drejta e zëvendësimit e parashikuar në paragrafin 5 mund të ushtrohet edhe nga një person i ndryshëm nga ata që përmenden në atë paragraf në lidhje me çfarëdo shume dëmshpërblimi për dëme të cilat ky person mund t'i ketë paguar, por vetëm deri në masën që një zëvendësim i tillë lejohet sipas legjislacionit të brendshëm të zbatueshëm.

7. Kur pronarët ose personat e tjerë përcaktojnë se ata mund të jenë të detyruar të paguajnë në një datë të mëvonshme tërësisht apo pjesërisht çfarëdo shume të tillë dëmshpërblimi, në lidhje me të cilën, nëse do të ishte paguar dëmshpërblimi përpara se fondi të lëvrohej, do të ishte gëzuar e drejta e zëvendësimit sipas paragrafëve 5 ose 6, gjykata ose autoriteti tjetër kompetent i shtetit ku është ngritur fondi mund të urdhërojë që një shumë e mjaftueshme të vihet mënjanë provizorisht për të mundësuar këtë person në këtë datë të mëvonshme që të vërë në zbatim pretendimin e tij kundrejt fondit.

8. Pretendimet në lidhje me shpenzimet që janë shkaktuar në mënyrë të arsyeshme ose me përpjekjet që janë bërë në mënyrë të arsyeshme nga pronari me vullnetin e tij për të parandaluar apo pakësuar dëmin do të vlerësohen në mënyrë të barabartë me pretendimet e tjera të ngritura kundër fondit.

9. a) Shumat e përmendura në paragrafin 1 do të kthehen në monedhën e vendit mbi bazën e vlerës së asaj monedhe duke iu referuar të Drejtës së Posaçme për Tërheqje në datën e ngritjes së fondit të referuar në paragrafin 3. Vlera e monedhës vendase, sipas kuptimit të së Drejtës së Posaçme për Tërheqje për një shtet palë i cili është anëtar i Fondit Monetar Ndërkombëtar, do të përlllogaritet në përputhje me metodën e vlerësimit të zbatuar nga Fondi Monetar Ndërkombëtar në fuqi në datën në fjalë për operacionet dhe transaksionet e tij. Vlera e monedhës vendase, në kuptimin e së Drejtës së Posaçme për tërheqje, për një shtet palë i cili nuk është anëtar i Fondit Monetar Ndërkombëtar do të përlllogaritet në atë mënyrë që është përcaktuar nga ai shtet.

b) Megjithatë, një shtet palë i cili nuk është anëtar i Fondit Monetar Ndërkombëtar dhe ligjet e

të cilit nuk lejojnë zbatimin e dispozitave të paragrafit 9 (a) mundet që, në kohën e ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në këtë Konventë ose në çdo kohë të mëvonshme, të shpallë se njësia e llogarisë të referuara në paragrafin 9 (a) do të jetë e barabartë me 15 franga ari. Franga e arit e referuar në këtë paragraf i korrespondon gjashtëdhjetë e pesë miligramëve e gjysmë flori në përqindjen nëntëqind për njëmijë. Kthimi i frangave të arit në monedhën vendase do të bëhet në përputhje me legjislacionin e shtetit të interesuar.

c) Përllogaritja e përmendur në fjalinë e fundit të paragrafit 9 (a) dhe kthimi i përmendur në paragrafin 9 (b) do të bëhen në mënyrë të tillë që të shprehin në monedhën vendase të shtetit palë sa më shumë që të jetë e mundur të njëjtën vlerë reale për shumatat në paragrafin 1, që do të rezultonte nga zbatimi i dy fjalive të para të paragrafit 9 (a). Shtetet palë do t'i komunikojnë Sekretarit të Përgjithshëm mënyrën e llogaritjes në përputhje me paragrafin 9 (a), ose rezultatin e kthimit sipas paragrafit 9 (b), sipas rastit, kur depozitojnë një instrument ratifikimi, pranimit, miratimi apo aderimi në këtë Konventë dhe kurdoherë që ka një ndryshim në cilëndo prej tyre.

10. Për qëllimet e këtij neni, tonazhi i anijes do të jetë tonazhi bruto i llogaritur në përputhje me rregulloret për matjen e tonazhit të parashikuara në shtojcën I të Konventës Ndërkombëtare mbi Matjen e Tonazhit të Anijeve, të vitit 1969.

11. Siguruesi ose personi tjetër që jep garanci financiare do të ketë të drejtë të krijojë një fond në përputhje me këtë nen me të njëjtat kushte dhe që sjell të njëjtat pasoja sikur të ishte krijuar nga pronari. Një fond i tillë mund të krijohet edhe nëse, sipas dispozitave të paragrafit 2, pronari nuk ka të drejtë për kufizimin e përgjegjësisë, por krijimi i tij nuk do të cenojë në asnjë rast të drejtat e cilitdo pretendues kundrejt pronarit.

Neni 10

1. Kur pas një incidenti, pronari ka ngritur një fond në përputhje me nenin 9 dhe ka të drejtë për kufizimin e përgjegjësisë:

a) asnjë person që ngre një pretendim për dëme që rrjedhin nga incidenti nuk do të ketë të drejtë të ushtrojë çfarëdolloj të drejte kundër çfarëdo pronash të pronarit në lidhje me këtë pretendim; dhe

b) gjykata apo autoriteti tjetër kompetent i cilitdo shtet palë do të urdhërojë lirim të cilësdo anije apo prone tjetër që i përket pronarit e cila është bllokuar në lidhje me një pretendim për dëme që rrjedhin nga ai incident dhe në mënyrë të ngjashme do të lirojë çfarëdo peng apo sigurie tjetër të dhënë për të shmangur këtë bllokim.

2. Megjithatë, sa më sipër do të zbatohet vetëm nëse pretenduesi ka akses në gjykatën që administron fondin dhe nëse fondi është aktualisht i përdorshëm në lidhje me atë pretendim.

Vdekja dhe plagosja

Neni 11

Pretendimet në lidhje me vdekjen apo plagosjen vetjake do të kenë përparësi mbi pretendimet e tjera deri në masën që shumata e këtyre pretendimeve të mos kalojë dy të tretat e shumës së përgjithshme të përcaktuar në përputhje me nenin 9, paragrafi 1.

Sigurimi i detyrueshëm i pronarit

Neni 12

1. Pronarit të një anijeje të regjistruar në një shtet palë dhe që aktualisht po transporton lëndë të rrezikshme dhe helmuese do t'i kërkohej që të mbajë një sigurim apo garanci tjetër financiare siç është një garanci bankare apo garanci e një institucioni tjetër financiar, në shumatat e përcaktuara duke zbatuar kufijtë e përgjegjësisë të parashikuara në nenin 9, paragrafi 1, për të mbuluar përgjegjësinë për dëme sipas kësaj Konvente.

2. Një certifikatë e sigurimit të detyrueshëm që vërteton se ky sigurim apo kjo garanci tjetër financiare është në fuqi në përputhje me dispozitat e kësaj Konvente do të lëshohet për çdo anije pasi autoriteti i duhur i një shteti palë të ketë përcaktuar se janë plotësuar kërkesat e paragrafit 1. Në lidhje me një anije të regjistruar në një shtet palë, kjo certifikatë sigurimi të detyrueshëm do të lëshohet apo vërtetohet nga autoriteti i duhur i shteti të regjistrimit të anijes; në lidhje me një anije që nuk është e regjistruar në një shtet palë, ajo mund të lëshohet apo vërtetohet nga autoriteti i duhur i cilitdo shtet palë. Kjo certifikatë e detyrueshme sigurimi do të jetë në formën e modelit të përcaktuar në shtojcën I dhe do të përmbajë veçoritë në vijim:

- a) emrin e anijes, numrat apo shkronjat dalluese dhe portin e regjistrimit;
- b) emrin dhe qendrën kryesore të punës së pronarit;
- c) numrin e identifikimit të anijes sipas IMO (Organizatës Ndërkombëtare Detare);
- d) tipin dhe kohëzgjatjen e sigurimit;
- e) emrin dhe qendrën kryesore të punës së sigurvearit apo të personit tjetër që jep garanci dhe kur është e përshtatshme, qendrën e punës ku është vendosur sigurimi ose garancia; dhe
- f) periudhën e vlefshmërisë së certifikatës e cila nuk do të jetë më e gjatë se sa periudha e vlefshmërisë së sigurimit ose e garancisë tjetër.

3. Certifikata e sigurimit të detyrueshëm do të jetë në gjuhën apo gjuhët zyrtare të shtetit që e lëshon. Nëse gjuha e përdorur nuk është as anglisht, as frëngjisht e as spanjisht, teksti do të përfshijë edhe një përkthim në një nga këto gjuhë.

4. Certifikata e sigurimit të detyrueshëm do të mbahet në bordin e anijes dhe një kopje do të depozitohet pranë autoriteteve të cilat mbajnë të dhënat për regjistrin e anijes ose nëse anija nuk është e regjistruar në atë shtet palë, pranë autoritetit të shtetit që e lëshon apo e vërteton certifikatën.

5. Një sigurim apo garanci tjetër financiare nuk do të përmbushë kërkesat e këtij neni nëse ajo ndërpritet, për arsye të ndryshme nga mbarimi i periudhës së vlefshmërisë së sigurimit apo garancisë së përcaktuar në certifikatë sipas paragrafit 2, më parë se të kenë kaluar tre muaj nga data në të cilën jepet njoftimi për mbarimin e saj ndaj autoriteteve të referuara në paragrafin 4, përveçse kur certifikata e sigurimit të detyrueshëm (u është dorëzuar autoriteteve ose një certifikatë e re)* është lëshuar brenda periudhës së përmendur më lart. Dispozitat e mësipërme do të zbatohen në mënyrë të ngjashme për çdo ndryshim që shkakton që sigurimi apo garancia të mos përmbushë më kërkesat e këtij neni.

* Fjalët në kllapa gabimisht nuk janë përfshirë në tekstin origjinal; shih LEG 74/13 paragrafi 59 e në vijim.

6. Shteti i regjistrimit të anijes, në përputhje me dispozitat e këtij neni, do të përcaktojë kushtet e lëshimit dhe vlefshmërinë e certifikatës së sigurimit të detyrueshëm.

7. Certifikatat e sigurimit të detyrueshëm, të lëshuara apo të vërtetuara nën autoritetin e një shteti palë në përputhje me paragrafin 2, do të pranohen nga shtetet e tjera palë për qëllimet e kësaj Konvente dhe do të quhen nga shtetet e tjera palë sikur të kenë të njëjtën fuqi si certifikatat e sigurimit të detyrueshëm të lëshuara apo të vërtetuara nga vetë ato edhe nëse janë të lëshuara apo të vërtetuara në lidhje me një anije që nuk është e regjistruar në një shtet palë. Një shtet palë mundet që në çdo kohë të kërkojë këshillim me shtetin lëshues apo vërtetues nëse beson se sigurveari apo garantuesi i përmendur në certifikatën e sigurimit të detyrueshëm nuk është i aftë financiarisht që të përmbushë detyrimet e vendosura nga kjo Konventë.

8. Çfarëdo pretendimi për dëmshpërblim për dëme mund të ngrihet drejtpërdrejt kundër sigurvearit ose personit tjetër që jep garanci financiare për përgjegjësinë e pronarit për dëmet. Në këtë rast, i padituri mund të përfitojë nga kufizimi i përgjegjësisë edhe nëse pronari nuk ka të drejtë të përfitojë nga kufizimi i përgjegjësisë, kufizim i parashikuar në përputhje me paragrafin 1. I padituri mund të përfitojë gjithashtu nga ndihma e atyre mjeteve (të ndryshme nga falimentimi apo likuidimi i pronarit) prej të cilave edhe pronari do të kishte pasur të drejtë të përfitonte. Për më tepër, i padituri mund të përfitojë nga mbrojtja për arsye se dëmi ka ardhur nga sjellja e keqe e vullnetshme e pronarit, por i padituri nuk mund të përfitojë më nga asnjë mjet tjetër mbrojtës nga

i cili mund të kishte pasur të drejtë të përfitonte pronari në procedimet e ngritura nga vetë pronari kundër të paditurit. Në çdo rast, i padituri do të ketë të drejtë të kërkojë nga pronari që t'i bashkohet atij në këto procedime.

9. Çfarëdo shume e vendosur nga sigurimi apo garancia tjetër financiare në përputhje me paragrafin 1, do të jetë e përdorshme ekskluzivisht për përmbushjen e pretendimeve sipas kësaj Konvente.

10. Një shtet palë nuk do të lejojë një anije që mban flamurin e tij e ndaj së cilës zbatohet kjo Konventë që të operojë në mënyrë tregtare derisa të lëshohet një certifikatë sipas paragrafit 2 ose atij 12.

11. Sipas dispozitave të këtij neni, secili shtet palë do të sigurojë, sipas legjislacionit të tij, që sigurimi apo garancia tjetër në shumat e përcaktuara në paragrafin 1 të jenë në fuqi në lidhje me cilëndo anije, kudo qoftë e regjistruar, që hyn apo largohet nga një port në territorin e tij, apo që mbërrin në apo largohet nga një mjedis larg bregut në detin e tij territorial.

12. Nëse sigurimi apo garancia tjetër financiare nuk ruhet në lidhje me një anije të zotëruar nga një shtet palë, dispozitat e këtij neni që lidhen me të nuk do të jenë të zbatueshme për këtë anije, por anija do të mbajë një certifikatë të sigurimit të detyrueshëm të lëshuar nga autoritetet e duhura të shtetit të regjistrimit të anijes ku deklarohet se anija zotërohet nga ai shtet dhe se përgjegjësia e anijes mbulohet brenda kufirit të parashikuar në përputhje me paragrafin 1. Kjo certifikatë e sigurimit të detyrueshëm do të ndjekë sa më shumë që të jetë e mundur modelin e parashikuar nga paragrafi 2.

KREU III

DËMSHPËRBLIMI NGA FONDI NDËRKOMBËTAR PËR LËNDËT E RREZIKSHME DHE HELMUESE (FONDI HNS)

Krijimi i Fondit HNS

Neni 13

1. Fondi Ndërkombëtar për Lëndët e Rrezikshme dhe Helmuese (Fondi HNS) krijohet me qëllimet e mëposhtme:

a) të sigurojë dëmshpërblim për dëmet në lidhje me transportimin e lëndëve të rrezikshme dhe helmuese përmes detit, për aq sa mbrojtja që jepet në kreun II të jetë e papërshtatshme apo e padisponueshme; dhe

b) për t'u dhënë fuqi detyrave që lidhen me të siç përcaktohen në nenin 15.

2. Fondi HNS do të njihet në secilin shtet palë si person juridik sipas legjislacionit të atij shteti, i aftë për të marrë përsipër të drejta dhe detyrime, si dhe për të qenë palë në procedime ligjore pranë gjykatave të atij shteti. Secili shtet palë do ta njohë drejtorin si përfaqësuesin ligjor të Fondit HNS.

Dëmshpërblimi

Neni 14

1. Për qëllime të plotësimit të funksioneve të tij sipas nenit 13 paragrafi 1 (a), Fondi HNS do të paguajë dëmshpërblim për cilindo person që ka pësuar dëme, nëse ky person nuk ka mundur që të përftojë dëmshpërblim të plotë dhe të përshtatshëm sipas termave të kreut II:

a) sepse nuk përcaktohet asnjë përgjegjësi për dëmet sipas kreut II;

b) sepse pronari përgjegjës për dëmet sipas kreut II është i paaftë financiarisht të përmbushë plotësisht detyrimet sipas kësaj Konvente dhe çfarëdo sigurimi financiar që mund të jetë vendosur sipas kreut II nuk mbulon apo është i pamjaftueshëm për t'i përmbushur pretendimet për dëmshpërblim apo dëm; një pronar trajtohet si financiarisht i paaftë që t'i përmbushë këto detyrime dhe një garanci financiare trajtohet si e pamjaftueshme nëse personi që ka pësuar dëme e ka pasur të pamundur të përftojë një përmbushje të plotë të shumës së dëmshpërblimit të duhur

sipas kreut II pasi ka ndërmarrë të gjitha masat e arsyeshme për të ndjekur mjetet e përdorshme ligjore;

c) sepse dëmi tejkalon përgjegjësinë e pronarit sipas termave të kreut II.

2. Shpenzimet që i janë shkaktuar në mënyrë të arsyeshme pronarit apo përpjekjet e bëra nga pronari në mënyrë të arsyeshme me vullnetin e tij për të parandaluar apo pakësuar dëmin do të trajtohen si dëm për qëllime të këtij neni.

3. Fondi HNS do të çmojë se nuk ka asnjë detyrim sipas paragrafëve paraardhës nëse:

a) ai provon se dëmi ka ardhur si pasojë e një akti lufte, e veprimeve luftarake, e luftës civile apo kryengritjes ose se dëmi u shkaktua nga lëndë të rrezikshme dhe helmuese, të cilat kanë rrjedhur apo janë shkarkuar nga një anije lufte ose nga një anije tjetër e zotëruar ose e vënë në veprim nga një shtet dhe e përdorur, për kohën e incidentit, vetëm për shërbime jotregtare qeveritare; ose

b) pretenduesi nuk mund të provojë se ka një mundësi të arsyeshme që dëmi të jetë shkaktuar si pasojë e një incidenti që ka përfshirë një ose më shumë anije.

4. Nëse Fondi HNS provon se dëmi ka ardhur plotësisht apo pjesërisht nga një veprim ose mosveprim i bërë me qëllimin për të shkaktuar dëm nga personi i cili e ka pësuar dëmin ose nga neglizhenca e atij personi, Fondi HNS mund të çlirohet tërësisht apo pjesërisht nga detyrimi i tij për t'i paguar këtij personi dëmshpërblim. Fondi HNS në çdo rast do të çlirohet në atë masë që pronari mund të jetë çliruar sipas nenit 7, paragrafi 3. Megjithatë, nuk do të ketë asnjë lehtësim të tillë të Fondit HNS në lidhje me masat parandaluese.

5. a) Përveçse kur parashikohet ndryshe në nënparagrafin (b), shuma e përgjithshme e dëmshpërblimit të pagueshme nga Fondi HNS sipas këtij neni në lidhje me çfarëdolloj incidenti do të jetë e kufizuar, në mënyrë që vlera e përgjithshme e asaj shume dhe cilado shumë e paguar sipas kreut II për dëme brenda qëllimit të zbatimit të kësaj konvente, siç përcaktohet në nenin 3, të mos kalojë 250 milionë njësi të llogarisë.

b) Shuma përmbledhëse e dëmshpërblimit të pagueshëm nga Fondi HNS sipas këtij neni për dëme që kanë ardhur si pasojë e një fenomeni natyror të një natyre të jashtëzakonshme, të pashmangshëm dhe të pazistueshëm nuk do të kalojë 250 milionë njësi të llogarisë.

c) Interesi i akumuluar mbi një fond të krijuar në përputhje me nenin 9, paragrafi 3, nëse ka një interes të tillë, nuk do të merret parasysh për llogaritjen e dëmshpërblimit maksimal të pagueshëm nga Fondi HNS sipas këtij neni.

d) Shumat e përmendura në këtë nen do të kthehen në monedhën e vendit mbi bazën e vlerës së asaj monedhe duke iu referuar të Drejtës së Posaçme për Tërheqje në datën e vendimit të Asamblesë së Fondit HNS për sa i përket datës së parë të pagesës së dëmshpërblimit.

6. Kur shuma e pretendimeve të përcaktuara kundër Fondit HNS tejkalon shumën përmbledhëse të dëmshpërblimit të pagueshëm sipas paragrafit 5, shuma e disponueshme do të shpërndahet në një mënyrë të tillë që përpjesëtimi ndërmjet cilitdo pretendim të përcaktuar dhe shumës së dëmshpërblimit të marrë aktualisht nga pretenduesi sipas kësaj Konvente të jetë e njëjtë për të gjithë pretenduesit.

Pretendimet në lidhje me vdekjen apo plagosjen vetjake do të kenë përparësi mbi pretendimet e tjera deri në masën që shuma e këtyre pretendimeve të mos kalojë dy të tretat e shumën së përgjithshme të përcaktuar në përputhje me nenin paragrafin 5.

7. Asambleja e fondit HNS mund të vendosë që, në raste përjashtimore, dëmshpërblimi në përputhje me këtë Konventë mund të paguhet edhe nëse pronari nuk ka ngritur një fond në përputhje me kreun II. Në këto raste zbatohet paragrafi 5 (d).

Detyra që lidhen me Fondin HNS

Neni 15

Për qëllime të përmbushjes së funksioneve të tij sipas nenit 13, paragrafi 1 (a), Fondi HNS do të ketë këto detyra:

- a) Të shqyrtojë pretendimet e bëra kundër Fondit HNS;
- b) Të përgatisë një vlerësim në formën e një buxheti për çdo vit kalendarik për:
Shpenzimet:
 - i) kostot dhe shpenzimet e administratës së Fondit të HNS në vitin përkatës dhe çdo defisit nga operacionet në vitet paraardhëse; dhe
 - ii) pagesat që duhen bërë nga Fondi i HNS në vitin përkatës.
- Të ardhurat:
 - iii) fondet tepriçë nga operacionet në vitet paraardhëse duke përfshirë edhe çdo interes;
 - iv) kontributet fillestare që duhen paguar gjatë vitit;
 - v) kontributet vjetore nëse kërkohet për të baraspeshuar buxhetin; dhe
 - vi) çfarëdolloj të ardhure tjetër.
- c) Të përdorë, sipas kërkesës së një shteti palë, shërbimet e tij të përshtatshme, sipas nevojës, që të ndihmojë atë shtet për të siguruar menjëherë personelin, materialet dhe shërbimet që janë të nevojshme për të mundësuar shtetin të marrë masa për të parandaluar apo pakësuar dëmin që vjen si pasojë e një incidenti në lidhje me të cilin mund të thirret në veprim Fondi HNS për të paguar dëmshpërblim sipas kësaj Konvente; dhe
- d) Të sigurojë, sipas kushteve të përcaktuara në rregulloret e brendshme, lehtësitë për kreditim për qëllimin e marrjes së masave parandaluese ndaj dëmeve që rrjedhin nga një incident i caktuar në lidhje me të cilin mund të kërkohet Fondi HNS për të paguar dëmshpërblim sipas kësaj Konvente.

Dispozita të përgjithshme mbi kontributet

Neni 16

1. Fondi HNS do të ketë një llogari të përgjithshme e cila do të ndahet në sektorë.
2. Fondi HNS, sipas nenit 19, paragrafëve 3 dhe 4, do të ketë gjithashtu llogari të veçanta në lidhje me:
 - a) karburantet që përkufizohen në nenin 1, paragrafi 5 (a) (i) (llogaria për karburantet);
 - b) gazrat natyrore të kthyer në formë të lëngshme të hidrokarbureve të lehta që kanë metanin si përbërës kryesor (LNG) (llogaria për LNG); dhe
 - c) gazrat e naftës (me origjinë nga nafta) të kthyer në gjendje të lëngshme të hidrokarbureve të lehta që kanë propanin dhe butanin si përbërës kryesorë (LPG) (llogaria për LPG).
3. Do të ketë kontribute fillestare dhe si të kërkohet, edhe kontribute vjetore për Fondin e HNS.
4. Kontributet për Fondin e HNS do të bëhen në llogarinë e përgjithshme në përputhje me nenin 19 dhe/ose në llogarinë e përgjithshme ose në llogaritë e veçanta në përputhje me nenin 20 ose nenin 21, paragrafi 5. Sipas nenit 19, paragrafi 6, llogaria e përgjithshme do të jetë e disponueshme për të dëmshpërblyer dëmin e shkaktuar nga lëndët e rrezikshme dhe helmuese të mbuluara nga ajo llogari dhe një llogari e veçantë do të jetë e disponueshme për të dëmshpërblyer dëmin e shkaktuar nga lëndët e rrezikshme dhe helmuese që mbulohen nga kjo llogari.
5. Për qëllimet e neneve 18 dhe 19, paragrafi 1 (a) (i), paragrafi 1 (a) (ii) dhe paragrafi 1 (c), neneve 20 dhe 21, paragrafi 5, kur sasia e një tipi të caktuar të dhënë ngarkese shkaktuese të marrë në territorin e një shteti palë nga cilido person në një vit kalendarik mbliidhet me sasi të njëjtës lloj ngarkese të marrë në të njëjtin shtet palë në atë vit nga cilido apo cilitdo persona të asociuar me të dhe tejkalon kufirin e përcaktuar në nënparagrafët përkatës, ky person do të paguajë kontributet në lidhje me sasinë aktuale të marrë nga ai person, pavarësisht se ajo sasi nuk kalon kufirin përkatës.
6. “Person i asociuar” nënkupton cilindo entitet të varur apo zakonisht të kontrolluar. Çështja nëse një person bëhet pjesë e këtij përkufizimi do të përcaktohet nga legjislacioni i brendshëm i shtetit të interesuar.

Dispozita të përgjithshme mbi kontributet vjetore

Neni 17

1. Kontributet vjetore në llogarinë e përgjithshme dhe në secilën llogari të veçantë do të caktohen vetëm siç kërkohet për të bërë pagesa nga llogaria në fjalë.

2. Kontributet vjetore të pagueshme në pajtim me nenet 18, 19 dhe 21, paragrafi 5, do të përcaktohen nga Asambleja dhe do të përlllogariten në përputhje me ato nene mbi bazën e njësisë të ngarkesës shkaktuese të marrë ose, në lidhje me ngarkesat e referuara në nenin 19, paragrafi 1 (b), të shkarkuar gjatë vitit kalendarik paraardhës ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë.

3. Asambleja do të vendosë shumën e përgjithshme të kontributeve vjetore që do të vendosen për t'u derdhur në llogarinë e përgjithshme dhe në secilën llogari të veçantë. Në vijim të atij vendimi drejtori, në lidhje me secilin shtet palë, do të përlllogarisë për secilin person përgjegjës që të paguajë kontribute në përputhje me nenet 18, 19 paragrafi 1, dhe nenin 21, paragrafi 5, shumën e kontributit vjetor të atij personi në secilën llogari, mbi bazën e një shume fikse për çdo njësi të ngarkesës shkaktuese të raportuar në lidhje me personin gjatë vitit paraardhës kalendarik ose cilitdo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë. Për llogarinë e përgjithshme, shuma fikse e sipërpërmendur për njësi të ngarkesës shkaktuese për secilin sektor do të përlllogaritet në përputhje me rregullat që përmbahen në shtojcën II të kësaj Konvente. Për çdo llogari të veçantë, shuma fikse për njësi të ngarkesës shkaktuese e përmendur më lart do të përlllogaritet duke pjesëtuar kontributin e përgjithshëm vjetor që duhet të vendoset në atë llogari me sasinë e përgjithshme të ngarkesës që kontribuon në atë llogari.

4. Asambleja gjithashtu mund të vendosë kontribute vjetore për kostot administrative dhe të vendosë për shpërndarjen e këtyre kostove ndërmjet sektorëve të llogarisë së përgjithshme dhe llogarive të veçanta.

5. Asambleja do të vendosë gjithashtu mbi shpërndarjen ndërmjet llogarive dhe sektorëve përkatës të shumave të paguara për dëmshpërblim për dëmet e shkaktuara nga dy ose më shumë lëndë të cilat u përkasin llogarive ose sektorëve të ndryshëm, mbi bazën e një vlerësimi të masës në të cilën secila nga lëndët ka kontribuar për këtë dëm.

Kontributet vjetore në llogarinë e përgjithshme

Neni 18

1. Sipas nenit 16, paragrafi 5, kontributet vjetore në llogarinë e përgjithshme do të bëhen në lidhje me secilin shtet palë nga cilido person i cili ishte marrësi në atë shtet në vitin paraardhës kalendarik ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, i sasive përmbledhëse që tejkalojnë 20 000 tonë ngarkesë shkaktuese, të ndryshme nga lëndët e përmendura në nenin 19, paragrafi 1, të cilat janë brenda sektorëve në vijim:

- a) materiale të ngurta në sasi të mëdha të referuara në nenin 1, paragrafi 5 (a) (vii);
- b) lëndët e referuara në paragrafin 2; dhe
- c) lëndë të tjera.

2. Kontributet vjetore do të jenë gjithashtu të pagueshme në llogarinë e përgjithshme nga persona të cilët do të ishin përgjegjës për të paguar kontribute në një llogari të posaçme në përputhje me nenin 19, paragrafi 1, nëse operimi i saj nuk do të ishte shtyrë apo pezulluar në përputhje me nenin 19. Secila llogari e veçantë, operimi i së cilës është shtyrë apo pezulluar sipas nenit 19, do të formojë një sektor të veçantë brenda llogarisë së përgjithshme.

Kontributet vjetore në llogaritë e veçanta

Neni 19

1. Sipas nenit 16, paragrafi 5, kontributet vjetore në llogaritë e veçanta do të bëhen në lidhje me secilin shtet palë:

a) në rastin e një llogarie për karburantet:

i) nga cilido person, i cili në atë shtet ka marrë në vitin kalendarik paraardhës ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, sasitë e përgjithshme që tejkalojnë 150 000 tonë të karburanteve kontribuese që përcaktohen në nenin 1, paragrafi 3 të Konventës Ndërkombëtare për Krijimin e një Fondi Ndërkombëtar për Dëmshpërblimin për Dëmet e Shkaktuara nga Ndotja për shkak të Karburanteve, e vitit 1971, e ndryshuar, e që është apo do të ishte përgjegjës për të paguar kontribute ndaj Fondit Ndërkombëtar për Dëmshpërblimet për Ndotjen për shkak të Karburanteve, në përputhje me nenin 10 të asaj Konvente; dhe

ii) nga cilido person i cili ishte marrësi në atë shtet në vitin kalendarik paraardhës ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, sasitë e përgjithshme që tejkalojnë 20 000 tonë të karburanteve të tjera që transportohen në sasi të mëdha që renditen në bashkëlidhjen I të shtojcës I të Konventës Ndërkombëtare për Parandalimin e Ndotjes nga Anijet, të vitit 1973, e ndryshuar nga Protokollin e vitit 1978 në lidhje me të, i ndryshuar.

b) Në rastin e një llogarie për LNG, nga cilido person i cili në vitin kalendarik paraardhës ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, ishte titullar i të drejtave mbi një ngarkesë LNG të shkarkuar në një port apo terminal të atij shteti.

c) Në rastin e një llogarie për LPG, nga cilido person i cili në vitin kalendarik paraardhës ose në cilindo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, ishte marrësi në atë shtet i sasive të përgjithshme që tejkalojnë 20 000 tonë LPG.

2. Sipas paragrafit 3, llogaritë e veçanta të referuara në paragrafin 1 më lart do të hyjnë në fuqi në të njëjtën kohë me llogarinë e përgjithshme.

3. Operimi fillestar i një llogarie të veçantë të referuar në nenin 16, paragrafi 2 do të shtyhet deri në kohën që sasitë e ngarkesës shkaktuese në lidhje me atë llogari gjatë vitit kalendarik paraardhës ose cilitdo vit tjetër që Asambleja mund të vendosë, tejkalojnë nivelet e mëposhtme:

a) 350 milionë tonë ngarkesë shkaktuese në lidhje me llogarinë e karburanteve;

b) 20 milionë tonë ngarkesë shkaktuese në lidhje me llogarinë LNG;

c) 15 milionë tonë ngarkesë shkaktuese në lidhje me llogarinë LPG;

4. Asambleja mund të pezullojë operimin e një llogarie të veçantë nëse:

a) sasitë e ngarkesës shkaktuese në lidhje me atë llogari gjatë vitit kalendarik paraardhës bien nën nivelin përkatës të përcaktuar në paragrafin 3; ose

b) kur kanë kaluar gjashtë muaj nga data kur duheshin lëvruar kontributet dhe gjithë kontributet e paguara ndaj asaj llogarie tejkalojnë dhjetë për qind të shumës më të fundme të vendosur për atë llogari në përputhje me paragrafin 1.

5. Asambleja mund të rifillojë operimin e një llogarie të veçantë e cila ishte pezulluar në përputhje me paragrafin 4.

6. Cilido person që do të ishte përgjegjës për të paguar kontribute për një llogari të veçantë, operimi i së cilës është shtyrë në përputhje me paragrafin 3 ose pezulluar në përputhje me paragrafin 4, do të paguajë në llogarinë e përgjithshme kontributet që ai person duhet të paguante në lidhje me atë llogari të veçantë. Për qëllimin e llogaritjes së kontributeve të ardhshme llogaria e veçantë e shtyrë ose e pezulluar do të formojë një sektor të ri në llogarinë e përgjithshme dhe do t'i nënshtrohet sistemit të pikëve HNS të përcaktuara në shtojcën II.

Kontributet fillestare

Neni 20

1. Në lidhje me secilin shtet palë, kontributet fillestare do të jepen në një shumë e cila për çdo person përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenin 16, paragrafi 5, nenet 18, 19 dhe 21, paragrafi 5, do të përllogaritet mbi bazën e një vlere fikse, të barabartë për llogarinë e përgjithshme dhe secilën llogari të veçantë, për çdo njësi të ngarkesës shkaktuese të marrë ose në rastin e LNG, të shkarkuar në atë shtet gjatë vitit kalendarik që i paraprin atij në të cilin kjo Konventë hyn në fuqi në atë shtet.

2. Vlera fikse dhe njësitë për sektorët e ndryshëm brenda llogarisë së përgjithshme, si edhe për çdo llogari të veçantë të referuar në paragrafin 1, do të përcaktohen nga Asambleja.

3. Kontributet fillestare do të paguhen brenda tre muajve nga data në të cilën Fondi HNS lëshon fatura në lidhje me secilin shtet palë për personat përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me paragrafin 1.

Raportet

Neni 21

1. Secili shtet palë do të sigurojë që cilido person përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenet 18 e 19 ose me paragrafin 5 të këtij neni të jetë i regjistruar në një listë e cila do të hartohet dhe përditësohet nga drejtori në përputhje me dispozitat e këtij neni.

2. Për qëllimet e përcaktuara në paragrafin 1, secili shtet palë do t'i komunikojë drejtorit, në kohën dhe mënyrën që do të parashikohet në rregulloret e brendshme në Fondit HNS, emrin dhe adresën e cilitdo person i cili, në lidhje me atë shtet, është përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenet 18 e 19 ose me paragrafin 5 të këtij neni, si dhe të dhëna mbi sasitë përkatëse të ngarkesave shkaktuese për të cilat ky person është përgjegjës të kontribuojë në lidhje me vitin kalendarik paraardhës.

3. Për qëllime të konstatimit se kush janë, në çdo kohë të caktuar, personat përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenet 18 e 19 ose me paragrafin 5 të këtij neni, si dhe të përcaktimit, kur është e zbatueshme, të sasive të ngarkesës që duhen mbajtur parasysh kur përcaktohen shumat e kontributit, lista do të jetë provë *prima facie* për faktet që ajo përmban.

4. Kur një shtet palë nuk përmbush detyrimet e tij për t'i komunikuar drejtorit informacionin e referuar në paragrafin 2 dhe kjo sjell si pasojë humbje financiare për Fondin e HNS ai shtet palë do të jetë përgjegjës për të dëmshpërblyer Fondin HNS për këtë humbje. Asambleja, mbi bazën e rekomandimit të drejtorit, do të vendosë nëse ky dëmshpërblim do të bëhet i pagueshëm nga një shtet palë.

5. Në lidhje me ngarkesën shkaktuese të transportuar nga një port ose terminal i një shteti palë drejt një porti ose terminali tjetër në të njëjtin shtet dhe të shkarkuar atje, shtetet palë do të kenë mundësinë e paraqitjes pranë Fondit HNS një raport me sasinë përmbledhëse vjetore për secilën llogari që mbulon të gjitha marrjet e ngarkesave shkaktuese, përfshirë këtu çfarëdo sasish në lidhje me të cilat janë të pagueshme kontributet në përputhje me nenin 16, paragrafi 5. Në kohën e raportimit, shteti palë:

a) ose do të njoftojë Fondin HNS se ai shtet do të paguajë shumën përmbledhëse për çdo llogari në lidhje me vitin përkatës në një pagesë të vetme në favor të Fondit HNS;

b) ose do të udhëzojë Fondin HNS për të përcaktuar dhe vendosur shumën përmbledhëse për secilën llogari duke faturuar marrësit individualë ose në rastin e LNG, titullarin e të drejtave i cili shkarkon brenda juridiksionit të atij shteti, për shumën e pagueshme nga secili prej tyre. Këta persona do të identifikohen në përputhje me legjislacionin e brendshëm të shtetit të interesuar.

Mospagimi i kontributeve

Neni 22

1. Shuma e çfarëdo kontributi që duhet të jepet sipas neneve 18, 19 e 20 ose nenit 21, paragrafi 5, e që në vonesë do të ketë interes në një normë interesi që do të përcaktohet në përputhje me rregulloret e brendshme të Fondit HNS, me kusht që të mund të caktohen norma të ndryshme për rrethana të ndryshme. Kur një person që është përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenet 18, 19 e 20 ose nenin 21, paragrafi 5, nuk përmbush detyrimet në lidhje me cilindo kontribut ose pjesë të tij dhe është në vonesë, drejtori do të ndërmarrë të gjitha veprimet e duhura, përfshirë edhe ngritjen e pretendimeve në gjykatë, kundër këtij personi në emër të Fondit HNS me synimin e kompensimit të shumës së duhur. Megjithatë në rastet kur kontribuesi

i paaftë është haptazi në gjendje insolvabel, ose rrethanat e kërkojnë këtë në mënyrë tjetër, Asambleja, bazuar në rekomandimin e drejtorit, mund të vendosë që të mos ndërmerret apo vazhdohet asnjë veprim kundrejt kontribuesit.

Përgjegjësia fakultative e shteteve palë për pagesën e kontributeve

Neni 23

1. Pa cenuar nenin 21, paragrafi 5, një shtet palë, në kohën kur depoziton instrumentin e tij të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit në Konventë apo në çdo kohë të mëvonshme, do të deklarojë se merr përsipër përgjegjësinë për detyrimet e vendosura nga kjo Konventë mbi cilindo person përgjegjës për të paguar kontribute në përputhje me nenet 18, 19 e 20 ose nenin 21, paragrafi 5 në lidhje me lëndët e rrezikshme dhe helmuese të marra apo të shkarkuara në territorin e atij shteti. Kjo deklaratë do të bëhet me shkrim dhe do të përcaktojë se cilat detyrime merren përsipër.

2. Kur është bërë një deklaratë sipas paragrafit 1 përpara hyrjes në fuqi të kësaj Konvente në përputhje me nenin 46, ajo do të depozitohet pranë Sekretarit të Përgjithshëm i cili, pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, ia komunikon deklaratën drejtorit.

3. Deklarata sipas paragrafit 1 që është bërë pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente do të depozitohet pranë drejtorit.

4. Një deklaratë e bërë në përputhje me këtë nen mund të tërhiqet nga shteti përkatës duke njoftuar drejtorin me shkrim për këtë. Ky njoftim do të hyjë në fuqi tre muaj pas marrjes së njoftimit përkatës nga drejtori.

5. Cilido shtet që ka detyrime si rrjedhim i një deklarate të bërë sipas këtij neni do të heqë dorë nga çfarëdolloj imuniteti që në rast tjetër do të kishte të drejtë të pretendonte në çfarëdo procedimesh që ngrihen kundër tij para një gjykate kompetente në lidhje me çdo detyrim të përcaktuar në deklaratë.

Organizimi dhe administrata

Neni 24

Fondi HNS do të ketë një Asamble dhe Sekretariat të drejtuar nga drejtori.

Asambleja

Neni 25

Asambleja do të përbëhet nga të gjitha shtetet palë në këtë Konventë.

Neni 26

Funksionet e Asamblesë do të jenë si vijon:

a) të zgjedhë në secilin sesion të zakonshëm presidentin e saj dhe dy zëvendëspresidentë të cilët do të qëndrojnë në detyrë deri në sesionin tjetër të zakonshëm;

b) të përcaktojë rregullat e veta të procedurës, në përputhje me dispozitat e kësaj Konvente;

c) të zhvillojë, zbatojë dhe mbikëqyrë rregullat e brendshme dhe ato financiare në lidhje me qëllimin e Fondit HNS, siç përshkruhen në nenin 13, paragrafi 1 (a) dhe detyrat përkatëse të Fondit HNS të renditura në nenin 15;

d) të emërojë drejtorin dhe të hartojë dispozita për emërimin e personelit tjetër që mund të jetë i nevojshëm, si dhe të përcaktojë termat dhe kushtet e shërbimit të drejtorit dhe personelit tjetër;

e) të miratojë buxhetin vjetor të përgatitur në përputhje me nenin 15 (b);

f) të marrë në shqyrtim dhe të miratojë si të jetë e nevojshme çdo rekomandim të drejtorit në lidhje me qëllimin e përkufizimit të ngarkesës shkaktuese;

g) të emërojë kontrollorët financiarë dhe të miratojë bilanci të Fondit të HNS;

h) të miratojë zgjidhjen e pretendimeve kundër Fondit HNS, të marrë vendime në lidhje me shpërndarjen ndërmjet pretenduesve të shumës së disponueshme të dëmshpërblimit në përputhje me nenin 14 dhe të përcaktojë termat dhe kushtet sipas të cilave do të bëhen pagesat provizore në lidhje me pretendimet, me synimin që të sigurojë që viktimat e dëmeve të dëmshpërblehen sa më shpejt që të jetë e mundur;

i) të ngrejë një komitet për pretendimet për dëmshpërblime me të paktën 7 dhe jo më shumë se 15 anëtarë dhe çdo organ tjetër zëvendësues të përkohshëm apo të përhershëm që ajo mund ta çmojë të nevojshëm, të përcaktojë termat e tij të referencës dhe t'i japë atij autoritetin e nevojshëm për të kryer funksionet që i caktohen; kur të emërojë anëtarët e një organi të tillë, Asambleja do të bëjë përpjekje që të sigurojë një shpërndarje të barabartë gjeografike të anëtarëve dhe të sigurojë që shtetet palë të përfaqësohen në mënyrën e duhur; Rregullat e procedurës së Asamblesë mund të zbatohen *mutatis mutandis* për punën e këtij organi zëvendësues;

j) të përcaktojë se cilat shtete jo palë në këtë Konventë, cilët anëtarë të asociuar të organizatës dhe cilat organizata ndërqeveritare dhe organizata ndërkombëtare joqeveritare do të pranohen të marrin pjesë, pa të drejtë vote, në takimet e Asamblesë dhe të organeve vartëse;

k) të japë udhëzime në lidhje me administrimin e Fondit HNS për drejtorin dhe organet vartëse;

l) të mbikëqyrë zbatimin e duhur të kësaj Konvente dhe të vendimeve të saj;

m) të rishikojë çdo pesë vjet zbatimin e kësaj Konvente duke i kushtuar vëmendje të veçantë mbarëvajtjes së sistemit për llogaritjen e detyrimeve dhe mekanizmin e kontributit për tregtinë e jashtme; dhe

n) të kryejë detyrat e tjera që i janë dhënë nga kjo Konventë ose që janë të nevojshme për operimin e duhur të Fondit HNS.

Neni 27

1. Sesionet e zakonshme të Asamblesë do të zhvillohen një herë në çdo vit kalendarik të thirrura nga drejtori.

2. Sesionet e jashtëzakonshme të Asamblesë do të thirren nga drejtori me kërkesën e të paktën një të tretës së anëtarëve të Asamblesë dhe mund të thirren me nismën e vetë drejtorit pas këshillimeve me Presidentin e Asamblesë. Drejtori do t'u japë njoftim anëtarëve të paktën tridhjetë ditë përpara këtyre sesioneve.

Neni 28

Shumica e anëtarëve të Asamblesë do të përbëjë kuorumin për mbledhjet e saj.

Sekretariati

Neni 29

1. Sekretariati mund të përfshijë drejtorin dhe personelin që mund të kërkohet për administrimin e Fondit HNS.

2. Drejtori do të jetë përfaqësuesi ligjor i Fondit HNS.

Neni 30

1. Drejtori do të jetë zyrtari administrativ kryesor i Fondit HNS. Sipas udhëzimeve të dhëna nga Asambleja, drejtori do të kryejë ato funksione që i caktohen drejtorit nga kjo Konventë, rregullat e brendshme të Fondit HNS dhe nga Asambleja.

2. Në veçanti, drejtori do të:
- a) emërojë personelin e kërkuar për administrimin e Fondit HNS;
 - b) marrë të gjitha masat e duhura me synimin e administrimit të duhur të pasurive të Fondit HNS;
 - c) mbledhë kontributet që duhen sipas kësaj Konvente duke pasur veçanërisht parasysh dispozitat e nenit 22, paragrafi 2;
 - d) merret, për aq sa është e nevojshme, me pretendimet që ngrihen kundër Fondit HNS dhe për të kryer funksionet e tjera të Fondit HNS, të përdorë shërbimet e ekspertëve financiarë, ligjorë e të tjerë;
 - e) marrë të gjitha masat e duhura për të trajtuar pretendimet kundër Fondit HNS, brenda kufijve dhe në kushtet që do të përcaktohen në rregulloret e brendshme të Fondit HNS, përfshirë këtu zgjidhjen përfundimtare të pretendimeve pa miratimin paraprak të Asamblesë kur rregulloret e lejojnë këtë;
 - f) përgatisë dhe paraqesë pranë Asamblesë bilancet financiare dhe vlerat e buxhetit për çdo vit kalendarik;
 - g) në këshillim me Presidentin e Asamblesë, do të përgatisë dhe publikojë një raport mbi veprimtaritë e Fondit HNS gjatë vitit kalendarik paraardhës; dhe
 - h) përgatisë, mbledhë dhe qarkullojë dokumentet dhe informacionin që mund të kërkohej për punën e Asamblesë dhe organeve vartëse.

Neni 31

Në kryerjen e detyrave të tyre, drejtori, personeli dhe ekspertët e emëruar nga drejtori nuk do të kërkojnë apo marrin udhëzime nga asnjë qeveri apo nga asnjë autoritet jashtë Fondit HNS. Ata nuk do të përfshihen në asnjë veprim i cili mund të japë pasqyrim negativ në pozicionin e tyre si zyrtarë të brendshëm. Secili shtet palë nga ana e vet merr përsipër të respektojë natyrën ekskluzivisht ndërkombëtare të përgjegjësisë së drejtorit dhe personelit e ekspertëve të emëruar nga drejtori dhe të mos përpiqet t'i ndikojë ata në kryerjen e detyrave të tyre.

Financat

Neni 32

1. Secili shtet palë do të përballojë pagesën, udhëtimin dhe shpenzimet e tjera të delegacionit të tij në Asamble, si dhe të përfaqësuesve të tij në organet zëvendësuese.
2. Çfarëdo shpenzimesh të tjera që janë shkaktuar në operimin e Fondit HNS do të përballohen nga Fondi HNS.

Votimi

Neni 33

Dispozitat në vijim do të zbatohen në lidhje me votimin në Asamble:

- a) secili anëtar do të ketë një votë;
- b) përveçse kur parashikohet ndryshe në nenin 34, vendimet e Asamblesë do të merren me shumicën e votave të atyre anëtarëve që janë të pranishëm e që votojnë;
- c) vendimet për të cilat kërkohej një shumicë prej dy të tretash do të merren me dy të tretat e votave të anëtarëve të pranishëm; dhe
- d) për qëllime të këtij neni, shprehja “anëtarë të pranishëm” nënkupton “anëtarë të pranishëm në takim në kohën e votimit” dhe shprehja “anëtarë të pranishëm dhe që votojnë” nënkupton “anëtarë të pranishëm dhe që shprehin një votë pro ose kundër”. Anëtarët që abstenojnë nga votimi do të quhet se nuk votojnë.

Neni 34

Vendimet e mëposhtme do të kërkohet të merren me një shumicë prej dy të tretash:

- a) një vendim sipas nenit 19, paragrafëve 4 ose 5 për të pezulluar apo rivendosur operimin e një llogarie të veçantë;
- b) një vendim sipas nenit 22, paragrafi 2, për të mos marrë apo për të mos vazhduar veprimet kundër një kontribuesi;
- c) emërimin e drejtorit sipas nenit 26 (d);
- d) krijimin e organeve zëvendësuese sipas nenit 26 (i) dhe çështjet që lidhen me këtë krijim;
- e) një vendim sipas nenit 51, paragrafi 1, që kjo Konventë do të vazhdojë të jetë në fuqi.

Rregullat mbi përjashtimet nga taksat dhe mbi monedhën

Neni 35

1. Fondi HNS, pronat, të ardhurat, përfshirë këtu edhe kontributet, si edhe pasuri të tjera të nevojshme për ushtrimin e funksioneve të tij siç përshkruhen në nenin 13, paragrafi 1, do të gëzojnë në të gjitha shtetet palë përjashtimin nga të gjitha format e taksimit të drejtpërdrejtë.

2. Kur Fondi HNS bën blerje të mëdha të pronave të luajtshme apo të paluajtshme apo të shërbimeve që janë të nevojshme për ushtrimin e veprimtarive të tij zyrtare, me qëllim që të arrijë qëllimet e tij që përcaktohen në nenin 13, paragrafi 1, kostoja e të cilave përfshin taksa jo të drejtpërdrejta ose taksa mbi shitjet, qeveritë e shteteve palë, kurdoherë që është e mundur, do të marrin masat e duhura për rikthimin e fondeve ose rimbursimin e shumës së këtyre detyrimeve dhe taksave. Mallrat e përfutuara në këtë mënyrë nuk do të shiten kundrejt pagesës apo të falën, përveçse kur kjo kryhet në përputhje me kushtet e miratuara nga qeveria e shtetit që ka dhënë apo mbështetur kthimin ose rimbursimin.

3. Asnjë përjashtim nuk do të bëhet në rastin e detyrimeve, taksave apo tatimeve që përbëjnë thjesht pagimin e shërbimeve publike utilitare.

4. Fondi HNS do të gëzojë përjashtim nga të gjitha detyrimet dhe taksat doganore, si edhe taksa të tjera të lidhura me to për artikujt e importuar apo të eksportuar nga vetë ai ose në emër të tij për përdorimin e tij zyrtar. Artikujt e importuar në këtë mënyrë nuk do të transferohen qoftë për shpërblim qoftë gratis në territorin e vendit në të cilin ato janë importuar, përveçse në kushtet e rëna dakord nga qeveria e atij vendi.

5. Personat që kontribuojnë për Fondin HNS, si edhe viktimat dhe pronarët që marrin dëmshpërblim nga Fondi HNS do t'i nënshtrohen legjislacionit fiskal të shtetit ku ato janë të tatueshme, duke mos iu dhënë atyre në lidhje me këtë asnjë përjashtim i veçantë apo përfitim tjetër.

6. Pavarësisht nga rregullat ekzistuese apo ato të ardhshme në lidhje me monedhën apo transferimet, shtetet palë autorizojnë transferimin dhe pagesën e cilitdo kontribut për Fondin HNS dhe të çdo dëmshpërblimi të paguar nga Fondi HNS pa asnjë kufizim.

Konfidencialiteti i informacionit

Neni 36

Informacioni në lidhje me kontribuesit individualë i siguruar për qëllime të kësaj konvente nuk do të përhapet jashtë Fondit HNS, përveçse për aq sa mund të jetë ngushtësisht e nevojshme për ta mundësuar Fondin HNS që të kryejë funksionet e tij duke përfshirë këtu ngritjen e dhe mbrojtjen në procedime ligjore.

KREU IV PRETENDIMET DHE VEPRIMET

Kufizimi i veprimeve

Neni 37

1. Të drejtat për dëmshpërblim sipas kreut II do të shuhen nëse një procedim ligjor nuk ka filluar brenda tre viteve nga data kur personi që ka vuajtur dëmin ka marrë dijeni apo në mënyrë të arsyeshme duhet të kishte marrë dijeni mbi dëmin dhe identitetin e pronarit.

2. Të drejtat për dëmshpërblim, sipas kreut III, do të shuhen nëse një procedim ligjor nuk ka filluar apo nëse nuk është bërë një njoftim në përputhje me nenin 39, paragrafi 7, brenda tre viteve nga data kur personi që ka vuajtur dëmin, ka marrë dijeni apo në mënyrë të arsyeshme duhet të kishte marrë dijeni mbi dëmin.

3. Megjithatë, në asnjë rast nuk mund të ngrihet një procedim ligjor më vonë se dhjetë vjet nga data e incidentit që shkaktoi dëmin.

4. Kur incidenti ka sjellë një vijimësi ndodhish të tjera, periudha prej dhjetë vjetësh e përmendur në paragrafin 3 do të fillojë nga data e më të fundit nga këto ndodhi.

Juridiksioni në lidhje me procedimet kundër pronarit

Neni 38

1. Kur incidenti ka shkaktuar dëm në territorin, përfshirë këtu në detin territorial ose në një zonë që referohet në nenin 3 (b), të njërit apo më shumë shteteve palë, ose kur janë marrë masa për të parandaluar apo pakësuar dëmin në këtë territor, përfshirë këtu detin territorial ose këtë zonë, procedimet për dëmshpërblim mund të ngrihen kundër pronarit ose personave të tjerë që jep garanci financiare për përgjegjësinë e pronarit vetëm përpara gjykatave të cilitdo nga këto shtete palë.

2. Kur një incident ka shkaktuar dëm ekskluzivisht jashtë territorit të cilitdo nga shtetet, përfshirë këtu detin territorial, dhe kur janë plotësuar kushtet e parashikuara në nenin 3 (c) për zbatimin e kësaj Konvente ose janë marrë masa parandaluese për të parandaluar apo pakësuar këtë dëm, procedimet për dëmshpërblime mund të ngrihen kundër pronarit apo personit tjetër që jep garanci financiare për përgjegjësinë e pronarit vetëm përpara gjykatave të:

a) Shtetit palë ku është regjistruar anija ose në rastin e një anijeje të paregjistruar, shtetit palë, flamurin e të cilit anija ka të drejtë të mbajë; ose

b) Shtetit palë ku pronari ka vendbanimin e përhershëm ose ku është vendosur qendra kryesore e punës së pronarit; ose

c) Shteti palë ku është ngritur një fond në përputhje me nenin 9, paragrafi 3.

3. Të paditurit do t'i jepet njoftim i arsyeshëm mbi çdo procedim të ndërmarrë sipas paragrafëve 1 ose 2.

4. Secili shtet palë do të sigurojë që gjykatat e tij të kenë juridiksion që të merren me procedimet për dëmshpërblime sipas kësaj Konvente.

5. Pasi është ngritur një fond sipas nenit 9 nga pronari ose nga siguruesi apo një person tjetër që jep garanci financiare në përputhje me nenin 12, gjykatat e shtetit në të cilin është ngritur ky fond do të kenë juridiksionin ekskluziv për t'i zgjidhur të gjitha çështjet në lidhje me pjesëtimin dhe shpërndarjen e fondit.

Juridiksioni në lidhje me procedimet kundër Fondit HNS ose të marra nga Fondi

HNS

Neni 39

1. Në pajtim me dispozitat e mëposhtme të këtij neni, cildo procedim kundër Fondit HNS për

dëmshpërblime sipas nenit 14 do të ngrihet vetëm përpara një gjykate që ka juridiksion sipas nenit 38 në lidhje me procedimet kundër pronarit që është përgjegjës për dëmin e shkaktuar nga incidenti përkatës ose para një gjykate në një shtet palë e cila do të kishte qenë kompetente nëse një pronar do të kishte qenë përgjegjës.

2. Në rastin kur anija që transporton lëndë të rrezikshme ose helmuese të cilat kanë shkaktuar dëmin nuk është identifikuar, dispozitat e nenit 38, paragrafi 1, do të zbatohen *mutatis mutandis* për procedimet kundër Fondit HNS.

3. Secili shtet palë do të sigurojë që gjykatat e tij të kenë juridiksion për t'u marrë me procedime të tilla kundër Fondit HNS siç referohen në paragrafin 1.

4. Kur një procedim për dëmshpërblim për dëme është ngritur para një gjykate kundër pronarit ose garantuesit të pronarit, kjo gjykatë do të ketë juridiksionin ekskluziv mbi çdo procedim kundër Fondit HNS për dëmshpërblime sipas dispozitave të nenit 14 në lidhje me këtë dëm.

5. Secili shtet palë do të sigurojë që Fondi HNS të ketë të drejtën të ndërhyjë si palë në cilindo procedim ligjor të ngritur në përputhje me këtë Konventë para një gjykate kompetente të atij shteti kundër pronarit ose garantuesit të pronarit.

6. Përveçse sa parashikohet ndryshe në paragrafin 7, Fondi HNS nuk do të jetë i detyruar nga asnjë gjykim apo vendim në procedime në të cilat ai nuk ka qenë palë ose nga asnjë zgjidhje me pajtim në të cilën ai nuk është palë.

7. Pa cenuar dispozitat e paragrafit 5, kur një procedim sipas kësaj Konvente për dëmshpërblim për dëme është ngritur kundër një pronari ose garantuesit të pronarit para një gjykate kompetente në atë shtet palë, secila palë në procedime do të ketë të drejtë, sipas legjislacionit të brendshëm të atij Shteti, të njoftojë Fondin HNS mbi procedimet. Kur ky njoftim është bërë në përputhje me formalitetet e kërkuara nga ligji i gjykatës së përfshirë dhe në një kohë dhe mënyrë të tillë që Fondi HNS ka qenë faktikisht në pozitën që vërtet mund të ndërhynte si palë në procedime, çfarëdo vendimi përfundimtar i dhënë nga gjykata në këto procedime, pasi të jetë bërë i formës së prerë dhe i zbatueshëm në shtetin ku është dhënë ky vendim, do të bëhet detyrues për Fondin HNS në kuptimin që faktet dhe rezultatet në atë vendim nuk mund të diskutohen më nga Fondi HNS edhe nëse Fondi HNS nuk ka ndërhyrë në të vërtetë në proces.

Njohja dhe zbatimi

Neni 40

1. Çdo vendim i dhënë nga një gjykatë me juridiksion në përputhje me nenin 38, i cili është i zbatueshëm në shtetin e origjinës dhe kur nuk i nënshtrohet më formave të zakonshme të rishikimit gjyqësor, do të njihet nga cilido shtet palë, përveçse kur:

- a) vendimi është marrë me mashtrim; ose
- b) të paditurit nuk i është dhënë njoftim në kohë të arsyeshme dhe as një mundësi e drejtë për të paraqitur mbrojtjen e tij.

2. Një vendim i cili është njohur sipas paragrafit 1 do të jetë i zbatueshëm në secilin shtet palë sa më shpejt që të jenë plotësuar formalitetet e kërkuara në atë shtet. Formalitetet nuk do të lejojnë që të rihapet shqyrtimi i hollësive të çështjes.

3. Duke iu nënshtuar cilitdo vendim në lidhje me shpërndarjen e referuar në nenin 14, paragrafi 6, cilido vendim i dhënë kundër Fondit HNS nga një gjykatë që ka juridiksion në përputhje me nenin 39, paragrafët 1 dhe 3, kur është bërë i zbatueshëm në Shtetin e origjinës dhe kur nuk i nënshtrohet më formave të zakonshme të rishikimit gjyqësor, do të njihet dhe do të jetë i zbatueshëm në atë Shtet.

Zëvendësimi dhe rekursi

Neni 41

1. Fondi HNS, në lidhje me çfarëdo shume dëmshpërblimi për dëme të paguara nga Fondi HNS në përputhje me nenin 14, paragrafi 1, do të fitojë me zëvendësim të drejtat që personi i dëmshpërblyer në këtë mënyrë mund të gëzojë kundrejt pronarit ose garantuesit të pronarit.

2. Asgjë në këtë Konventë nuk do të pengojë asnjë të drejtë rekursi ose zëvendësimi të Fondit HNS kundër cilitdo person, përfshirë personat e referuar në nenin 7, paragrafi 2 (d), të ndryshëm nga ata që referohen në paragrafin paraardhës, në masën që ato mund të kufizojnë përgjegjësinë e tyre. Në çdo rast, e drejta e Fondit HNS për zëvendësim kundër këtyre personave nuk do të jetë më pak e favorshme sesa ajo e një siguruesi të një personi të cilit i është paguar dëmshpërblimi.

3. Pa cenuar asnjë të drejtë zëvendësimi ose rekursi që mund të ekzistojë kundër Fondit HNS, një shtet palë ose agjenci e cila ka paguar dëmshpërblim për dëme në përputhje me dispozitat e legjislacionit të brendshëm, do të fitojë me zëvendësim të drejtat që personi i dëmshpërblyer në këtë mënyrë do të kishte gëzuar sipas kësaj Konvente.

Klauzola e përparësisë

Neni 42

Kjo Konventë do të ketë përparësi ndaj çdo konvente në fuqi apo të hapur për nënshkrim, ratifikim ose aderim në datën në të cilën kjo Konventë është e hapur për nënshkrim, por vetëm në masën që kjo konventë është në kundërshtim me të; sidoqoftë, asgjë në këtë nen nuk do të prekë detyrimet e shteteve palë ndaj shteteve që nuk janë palë në këtë Konventë e që rrjedhin nga një konventë e tillë.

KREU V

DISPOZITA TË PËRKOHSHME

Informacioni mbi ngarkesat shkaktuese

Neni 43

Gjatë depozitimit të një instrumenti që referohet në nenin 45, paragrafi 3, si dhe në çdo vit në vijim deri sa kjo konventë të hyjë në fuqi për atë shtet, ai shtet do t'i paraqesë Sekretarit të Përgjithshëm të dhëna mbi sasinë përkatëse të ngarkesave shkaktuese të marra ose, në rastin e LNG, të shkarkuara në atë shtet gjatë vitit kalendarik paraardhës në lidhje me llogarinë e përgjithshme dhe me llogaritë e veçanta.

Sesioni i parë i Asamblesë

Neni 44

Sekretari i Përgjithshëm do të thërrisë sesionin e parë të Asamblesë. Ky sesion do të zhvillohet sa më shpejt që të jetë e mundur pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente dhe në çdo rast, jo më shumë se tridhjetë ditë pas kësaj hyrje në fuqi.

KREU VI

DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

Nënshkrimi, ratifikimi, pranimi, miratimi dhe aderimi

Neni 45

1. Kjo Konventë do të jetë e hapur për nënshkrim në qendrën e organizatës nga data 1 tetor 1996 deri më 30 shtator 1997 dhe do të mbetet e hapur për aderim edhe në vazhdim.

2. Shtetet mund të shprehin pëlqimin e tyre që t'i nënshtrohen kësaj Konvente me anë të:
 - a) nënshkrimit pa rezerva për sa i përket ratifikimit, pranimit apo miratimit;
 - b) nënshkrimit në varësi të ratifikimit, pranimit apo miratimit, që ndiqet nga ratifikimi, pranimi apo miratimi; ose
 - c) aderimit.
- 3) Ratifikimi, pranimi, miratimi ose aderimi do të hyjnë në fuqi me anë të depozitimit të një instrumenti për këtë qëllim pranë Sekretarit të Përgjithshëm.

Hyrja në fuqi

Neni 46

1. Kjo Konventë do të hyjë në fuqi tetëmbëdhjetë muaj pas datës në të cilën plotësohen kushtet e mëposhtme:
 - a) të paktën dymbëdhjetë shtete, përfshirë këtu katër shtete secila me jo më pak se 2 milionë ton njësi tonazhi bruto, të kenë shprehur pëlqimin e tyre për t'iu nënshtroar asaj; dhe
 - b) Sekretari i Përgjithshëm ka marrë informacion në përputhje me nenin 43 se ata persona në këto shtete të cilat do të ishin përgjegjës për të kontribuar në përputhje me nenin 18, paragrafët 1 (a) dhe (c), kanë marrë gjatë vitit kalendarik paraardhës një sasi të përgjithshme prej të paktën 40 milionë tonë ngarkesë që kontribuon në llogarinë e përgjithshme.
2. Për cilindo shtet i cili shpreh pëlqimin e tij për t'iu nënshtroar kësaj Konvente pasi të jenë plotësuar kushtet për hyrjen në fuqi, ky pëlqim do të hyjë në fuqi tre muaj pas datës së shprehjes së një pëlqimi të tillë ose në datën në të cilën kjo Konventë hyn në fuqi në përputhje me paragrafin 1, cilado datë të jetë më e vonshmeja.

Rishikimi dhe ndryshimi

Neni 47

1. Një konferencë për qëllimin e rishikimit apo ndryshimit të kësaj Konvente mund të thirret nga Organizata.
2. Sekretari i Përgjithshëm do të thërrasë një konferencë të shteteve palë në këtë Konventë për të rishikuar ose ndryshuar Konventën me kërkesën e gjashtë shteteve palë ose një të tretës së shteteve palë, cilado shifër të jetë më e lartë.
3. Çdo pëlqim për t'iu nënshtroar kësaj Konvente, i shprehur pas datës së hyrjes në fuqi të një ndryshimi ndaj kësaj Konvente, do të quhet se zbatohet për Konventën, e ndryshuar.

Ndryshimi i kufizimeve

Neni 48

1. Pa cenuar dispozitat e nenit 47, procedura e posaçme e parashikuar në këtë nen do të zbatohet vetëm për qëllimet e ndryshimit të kufizimeve të përcaktuara në nenin 9, paragrafi 1 dhe nenin 14, paragrafi 5.
2. Me kërkesën e të paktën gjysmës, por në asnjë rast jo më pak se gjashtë shteteve palë, çdo propozim për të ndryshuar kufizimet e përcaktuara në nenin 9, paragrafi 1, si dhe në nenin 14, paragrafi 5, do të qarkullohet nga Sekretari i Përgjithshëm për të gjithë Anëtarët e Organizatës dhe për të gjitha shtetet kontraktuese.
3. Çdo ndryshim i propozuar dhe i qarkulluar si më sipër do t'i paraqitet Komisionit Ligjor të Organizatës (Komisionit Ligjor) për shqyrtim në një datë të paktën gjashtë muaj pas datës së qarkullimit të tij.
4. Të gjitha shtetet kontraktuese, qoftë anëtarë të organizatës apo jo, do të kenë të drejtë të marrin pjesë në procedimet e Komisionit Ligjor për shqyrtimin dhe miratimin e ndryshimeve.
5. Ndryshimet do të miratohen me një shumicë prej dy të tretat e shteteve kontraktuese të

pranishme dhe që votojnë në Komisionin Ligjor, zgjeruar sipas parashikimeve të paragrafit 4, me kushtin që të paktën gjysma e shteteve kontraktuese të jenë të pranishme në kohën e votimit.

6. Kur vepron mbi një propozim për të ndryshuar kufizimet, Komisioni Ligjor do të ketë parasysh përvojën e incidenteve të ndodhura, veçanërisht shumën e dëmit që ka ardhur si pasojë e tyre, ndryshimet në vlerat monetare dhe pasojat e ndryshimit të propozuar mbi kostot e sigurimeve. Ai do të marrë gjithashtu parasysh marrëdhënien ndërmjet kufijve të vendosur në nenin 9, paragrafi 1 dhe atyre në nenin 14, paragrafi 5.

7. a) Asnjë ndryshim i kufizimeve sipas këtij neni nuk mund të shqyrtohet përpara se të kenë kaluar pesë vjet nga data në të cilën kjo Konventë është hapur për nënshkrim e as para se të kenë kaluar pesë vjet që nga data e hyrjes në fuqi të një ndryshimi të mëparshëm sipas këtij neni.

b) Asnjë kufizim nuk mund të rritet aq sa të kalojë shumën që i korrespondon një kufizimi të përcaktuar në këtë Konventë të shtuar me gjashtë për qind në vit, të llogaritur mbi bazë të përzier nga data në të cilën kjo Konventë është hapur për nënshkrim.

c) Asnjë kufizim nuk mund të rritet aq sa të kalojë shumën që i korrespondon një kufizimi të vendosur në këtë Konventë i shumëzuar për tre.

8. Çdo ndryshim i miratuar në përputhje me paragrafin 5 do t'u njoftohet të gjitha shteteve kontraktuese nga Organizata. Ndryshimi do të quhet se është pranuar në fund të një periudhe prej tetëmbëdhjetë muajsh pas datës së njoftimit, përveçse kur brenda asaj periudhe, jo më pak se një e katërta e shteteve që ishin shtete kontraktuese në kohën e miratimit të ndryshimit i kanë komunikuar Sekretarit të Përgjigjëm se ato nuk e pranojnë ndryshimin, rast në të cilin ndryshimi hidhet poshtë dhe nuk sjell pasoja.

9. Një ndryshim që quhet se është pranuar në përputhje me paragrafin 8 do të hyjë në fuqi tetëmbëdhjetë muaj pas pranimit të tij.

10. Të gjitha shtetet kontraktuese do t'i nënshtrohen këtij ndryshimi, përveçse kur ato e denoncojnë këtë Konventë në përputhje me nenin 49, paragrafët 1 dhe 2, të paktën gjashtë muaj para se ndryshimi të hyjë në fuqi. Ky denoncim do të hyjë në fuqi kur ndryshimi të hyjë në fuqi.

11. Kur është miratuar një ndryshim por nuk ka kaluar ende periudha prej tetëmbëdhjetë muajsh për pranimin e tij, një shtet që bëhet shtet kontraktues gjatë asaj periudhe do t'i nënshtrohet ndryshimit nëse ky hyn në fuqi. Një shtet i cili bëhet shtet kontraktues pas asaj periudhe do t'i nënshtrohet një ndryshimi i cili është pranuar në përputhje me paragrafin 8, në rastet e referuara në këtë paragraf, një shtet i nënshtrohet një ndryshimi kur ai ndryshim hyn në fuqi ose Konventë hyn në fuqi për atë shtet, nëse data e kësaj të fundit është më e vonshme.

Denoncimi

Neni 49

1. Kjo Konventë mund të denoncohet nga secili shtet në çdo kohë pas datës në të cilën kjo Konventë hyn në fuqi për atë shtet.

2. Denoncimi do të kryhet me anë të depozitimit të një instrumenti denoncimi pranë Sekretarit të Përgjithshëm.

3. Një denoncim do të hyjë në fuqi dymbëdhjetë muaj pas depozitimit të tij pranë Sekretarit të Përgjithshëm ose një periudhe të tillë më të gjatë që mund të përcaktohet në instrumentin e denoncimit, pas depozitimit të tij pranë Sekretarit të Përgjithshëm.

4. Pavarësisht nga një denoncim i bërë nga një shtet palë në pajtim me këtë nen, cilatdo dispozita të kësaj Konvente në lidhje me detyrimet për të dhënë kontribute sipas neneve 18, 19 ose nenit 21, paragrafi 5, në lidhje me pagesa të tilla dëmshpërblimesh që mund të vendosë Asambleja në lidhje me një incident i cili ndodh përpara hyrjes në fuqi të denoncimit, do të vazhdojnë të zbatohen.

Sesionet e jashtëzakonshme të Asamblesë

Neni 50

1. Cilido shtet palë, brenda nëntëdhjetë ditëve pas depozitimit të një instrumenti denoncimi si rrjedhojë e të cilit ai çmon se do të ketë një rritje të rëndësishme në nivelin e kontributeve nga shtetet palë që mbeten, mund t'i kërkojë drejtorit që të thërrasë një sesion të jashtëzakonshëm të Asamblesë. Drejtori do të thërrasë Asamblenë për t'u mbledhur brenda jo më pak se gjashtëdhjetë ditëve pas marrjes së kërkesës.

2. Drejtori mund të ndërmarrë nismën që të thërrasë një sesion të jashtëzakonshëm të Asamblesë që të mbledhet brenda gjashtëdhjetë ditëve pas depozitimit të një instrumenti denoncimi, nëse drejtori çmon se ky denoncim do të sjellë si pasojë një rritje të ndjeshme në nivelin e kontributeve nga shtetet palë që mbeten.

3. Nëse Asambleja në një sesion të jashtëzakonshëm, të mbledhur në përputhje me paragrafët 1 ose 2, vendos se denoncimi do të sjellë një rritje të ndjeshme në nivelin e kontributeve nga shtetet palë që mbeten, cilido shtet nga këta, jo më vonë se njëqind e njëzet ditë përpara datës në të cilën denoncimi të hyjë në fuqi, mund ta denoncojë këtë Konventë me efekt që nga e njëjta datë.

Pushimi

Neni 51

1. Kjo Konventë do të pushojë së qeni në fuqi:

a) në datën kur numri i shteteve palë bie nën 6; ose

b) dymbëdhjetë muaj pas datës në të cilën të dhënat në lidhje me një vit të mëparshëm kalendarik duhet t'i komunikoheshin drejtorit në përputhje me nenin 21, nëse të dhënat tregojnë se sasia e përgjithshme e ngarkesës shkaktuese në llogarinë e përgjithshme në përputhje me nenin 18, paragrafët 1 (a) dhe (c) të marra në shtetet palë në atë vit të mëparshëm kalendarik ishin më pak se 30 milionë ton.

Pavarësisht pikës (b), nëse sasia e përgjithshme e ngarkesës shkaktuese në llogarinë e përgjithshme në përputhje me nenin 18, paragrafët 1 (a) dhe (c) të marrë nga shtetet palë në vitin e mëparshëm kalendarik ishte më pak se 30 milionë tonë, por më shumë se 25 milionë ton, Asambleja, kur quan se kjo ka ndodhur për rrethana të jashtëzakonshme dhe nuk ka të ngjarë të përsëritet, mund të vendosë përpara kalimit të periudhës së sipërpërmendur dymbëdhjetë mujore se Konventa do të vazhdojë të mbetet në fuqi. Sidoqoftë, Asambleja nuk mund të marrë një vendim të tillë për më shumë se dy vite të njëpasnjëshme.

2. Shtetet të cilat i nënshtrohen kësaj Konvente në ditën përpara datës në të cilën ajo pushon së qeni në fuqi, do t'i mundësojnë Fondit HNS të ushtrojë funksionet e tij siç përshkruhen në nenin 52 dhe vetëm për këtë qëllim, do të vazhdojnë t'i nënshtrohen kësaj Konvente.

Likuidimi i Fondit HNS

Neni 52

1. Nëse kjo Konventë pushon së qeni në fuqi, Fondi HNS sidoqoftë do të:

a) përmbushë detyrimet e tij në lidhje me çdo incident të ndodhur përpara se kjo Konventë të pushojë që qeni në fuqi; dhe

b) ketë të drejtën të ushtrojë të drejtat e tij mbi kontributet në masën që këto kontribute janë të nevojshme për të plotësuar detyrimet sipas pikës (a), duke përfshirë këtu shpenzimet për administrimin e Fondit HNS të nevojshme për këtë qëllim.

2. Asambleja do të marrë të gjitha masat e duhura për të plotësuar likuidimin e Fondit HNS duke përfshirë këtu edhe shpërndarjen në një mënyrë të drejtë të çdo pasurie të mbetur ndërmjet atyre personave që kanë kontribuar në Fondin HNS.

3. Për qëllime të këtij neni, Fondi HNS do të mbetet person juridik.

Depozitimi

Neni 53

1. Kjo Konventë dhe çdo ndryshim i miratuar sipas nenit 48 do të depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm.

2. Sekretari i Përgjithshëm do të:

a) Informojë të gjitha shtetet të cilat kanë nënshkruar ose kanë aderuar në këtë Konventë si dhe të gjithë anëtarët e organizatës për:

i) çdo nënshkrim të ri apo depozitim të instrumentit të ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit së bashku me datën përkatëse;

ii) datën e hyrjes në fuqi të kësaj Konvente;

iii) çfarëdo propozimi për të ndryshuar kufizimet mbi shumat e dëmshpërblimeve që është bërë në përputhje me nenin 48, paragrafi 2;

iv) çdo ndryshim që është miratuar në përputhje me nenin 48, paragrafi 5;

v) çdo ndryshim që quhet se është pranuar sipas nenit 48, paragrafi 8, së bashku me datën në të cilën ai ndryshim do të hyjë në fuqi në përputhje me paragrafët 9 dhe 10 të atij neni;

vi) depozitimin e cilitdo instrument denoncimi të kësaj Konvente, së bashku me datën e depozitimit dhe datën në të cilën denoncimi hyn në fuqi; dhe

vii) çdo komunikim të përshtatshëm në lidhje me çdo nen të kësaj Konvente; dhe

b) Përcjellë kopje të vërtetuara të kësaj Konvente ndaj të gjitha shteteve të cilat, kanë nënshkruar këtë Konventë dhe ndaj shteteve të cilat aderojnë në këtë Konventë.

Gjuhët

Neni 54

Kjo Konventë përgatitet në një origjinal të vetëm në gjuhën arabe, kineze, angleze, frënge, ruse dhe spanjolle, duke qenë secili tekst njëloj autentik.

(vendosni dispozita)

(vendosni klauzola (nëse ka: nënshkruar; dëshmuar: bërë; tekste origjinale; & klauzola të depozituara)

Bërë në Londër më tre maj, njëmijë e nëntëqind e nëntëdhjetë e gjashtë.

Në dëshmi sa më sipër, nënshkruesit, duke qenë të autorizuar në mënyrën e duhur nga qeveritë e tyre përkatëse, nënshkruan për këtë qëllim këtë Konventë.

SHTOJCA

SHTOJCA I

CERTIFIKATË E SIGURIMIT APO SIGURISË TJETËR FINANCIARE NË LIDHJE ME PËRGJEGJËSINË PËR DËMIN E SHKAKTUAR NGA LËNDËT E RREZIKSHME DHE HELMUESE (HNS)

Lëshuar në përputhje me dispozitat e nenit 12 të Konventës Ndërkombëtare mbi Përgjegjësinë dhe Dëmshpërblimin për Dëmet e Shkaktuara nga Transportimi i Lëndëve të Rrezikshme dhe Helmuese, të vitit 1996

Emri i anijes	Numrat apo shkronjat dalluese	Numri i identifikimit të anijes i Organizatës Ndërkombëtare Detare IMO	Porti i regjistrimit	Emri dhe adresa e plotë e vendit kryesor të punës së pronarit të regjistruar

Me anë të kësaj certifikate vërtetohet se në lidhje me anijen e sipërpërmendur është në fuqi një policë sigurimi ose një siguri tjetër financiare që përmbush kërkesat e nenit 12 të Konventës Ndërkombëtare mbi Përgjegjësinë dhe Dëmshpërblimin për Dëmet e Shkaktuara nga Transportimi i Lëndëve të Rrezikshme dhe Helmuese, të vitit 1996.

Lloji i sigurimit

Kohëzgjatja e sigurisë

Emri dhe adresa e siguruesit / siguruesve dhe / ose garantuesit / garantuesve

Emri

Adresa

Kjo certifikatë është e vlefshme deri më

Lëshuar ose vërtetuar nga qeveria e

(Përshkrimi i plotë i shtetit)

Në më

(vendi) (data)

(nënshkrimi dhe titulli i zyrtarit lëshues apo vërtetues)

Shënime shpjeguese:

1. Nëse dëshirohet, përshkrimi i shtetit mund të përfshijë edhe një referim tek autoriteti kompetent publik i vendit ku është lëshuar certifikata.

2. Nëse shumica e përgjithshme e sigurisë është siguruar nga më shumë se një burim, duhet të tregohet shumica e secilit prej tyre.

3. Nëse siguria është dhënë në një numër formash, këto duhet të renditen.

4. Zëri “Kohëzgjatja e sigurisë” duhet të përcaktojë datën në të cilën hyn në fuqi kjo siguri.

5. Zëri “Adresa” e siguruesit / siguruesve dhe / ose garantuesit / garantuesve duhet të tregojë vendin kryesor të punës së siguruesit / siguruesve dhe / ose garantuesit / garantuesve. Nëse është e përshtatshme, duhet të tregohet edhe vendi i punës ku është vendosur sigurimi apo siguria tjetër.

SHTOJCA II

RREGULLORE PËR LLOGARITJEN E KONTRIBUTEVE VJETORE PËR NË LLOGARINË E PËRGJITHSHME

Rregullore 1

1. Vlera fikse e referuar në nenin 17, paragrafi 3, do të përcaktohet për secilin sektor në përputhje me këto rregullore.

2. Kur është e nevojshme që të llogariten kontributet për më shumë se një sektor të llogarisë së përgjithshme, një vlerë e veçantë fikse për njësi të ngarkesës shkaktuese do të përlllogaritet për secilin nga sektorët e mëposhtëm, siç mund të kërkohej:

- a) materialet e ngurta në sasi të mëdha të referuara në nenin 1, paragrafi 5 (a) (vii);
- b) karburantet, nëse operimi i llogarisë së karburanteve është shtyrë apo pezulluar;
- c) LNG, nëse operimi i llogarisë LNG është shtyrë apo pezulluar;
- d) LPG, nëse operimi i llogarisë LPG është shtyrë apo pezulluar;
- e) lëndë të tjera.

Rregullore 2

1. Për secilin sektor, vlera fikse për njësi të ngarkesës shkaktuese do të jetë e barabartë me produktin e detyrimit të vendosur për pikë HNS dhe faktorit të sektorit për atë sektor.

2. Detyrimi për pikë HNS do të jetë shuma e përgjithshme e kontributeve për t'u vendosur si detyrim e në llogarinë e përgjithshme e pjesëtuar me totalin e pikëve HNS për të gjithë sektorët.

3. Totali i pikëve HNS për secilin sektor do të jetë i barabartë me produktin e vëllimit të përgjithshëm të ngarkesës shkaktuese për atë sektor, të matur në ton metrik, dhe faktori korrespondues i sektorit.

4. Një faktor i sektorit do të llogaritet si mesatarja e ponderuar aritmetike e raportit pretendime/vëllim për atë sektor për vitin përkatës dhe për nëntë vitet paraardhëse, në përputhje me këtë rregullore.

5. Përveçse për sa parashikohet në paragrafin 6, raporti pretendime / vëllim për secilin nga këto vite do të përlllogaritet si vijon:

a) pretendimet e përcaktuara, të matura në njësi të llogarisë, të kthyera nga monedha në të cilën ngrihet pretendimi duke përdorur kursin e zbatueshëm në datën e incidentit në fjalë, për dëme të shkaktuara nga lëndët në lidhje me të cilat duhen dhënë kontributet për Fondin HNS për vitin përkatës; të pjesëtuar me

b) vëllimin e ngarkesës shkaktuese që i korrespondon vitit përkatës.

6. Në rastet kur informacioni i kërkuar në paragrafët 5 (a) dhe (b) nuk është i disponueshëm, vlerat në vijim do të përdoren për raportin pretendime / vëllim për secilin nga vitet që mungojnë:

- a) materialet e ngurta në sasi të mëdha të referuara në nenin 1, paragrafi 5 (a) (vii) 0;
- b) karburantet, nëse operimi i llogarisë së karburanteve është shtyrë 0;
- c) LNG, nëse operimi i llogarisë LNG është shtyrë 0;
- d) LPG, nëse operimi i llogarisë LPG është shtyrë 0;
- e) lëndë të tjera 0.0001.

7. Mesatarja aritmetike e dhjetë viteve do të rregullohet në një shkallë lineare zbritëse me qëllim që raporti i vitit përkatës të ketë një vlerë prej 10, viti i mëparshëm të ketë një vlerë prej 9, viti tjetër paraardhës të ketë një vlerë prej 8 e kështu me radhë deri sa viti i dhjetë të ketë një vlerë prej 1.

8. Nëse operimi i një llogarie të veçantë është pezulluar, faktori përkatës i sektorit do të përlllogaritet në përputhje me ato dispozita të kësaj rregulloreje që Asambleja do t'i vlerësojë si të përshtatshme.

LIGJ
Nr. 111/2012

PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE¹⁹

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

(i përditësuar, 2018)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka si qëllim:

- a) mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit ujor, të ujërave sipërfaqësore, qofshin të përkohshme apo të përhershme, të ujërave të brendshme detare, të ujërave territoriale, zonave ekonomike ekskluzive, shelfit kontinental, të ujërave ndërkufitare, të ujërave nëntokësore, si dhe të statusit të tyre;
- b) sigurimin, ruajtjen, zhvillimin dhe shfrytëzimin sa më racional të burimeve ujore, të domosdoshme për jetën dhe për zhvillimin social e ekonomik të vendit;
- c) shpërndarjen e drejtë të burimeve ujore, sipas qëllimeve të përdorimit dhe drejtimin e administrimit të efektshëm të tyre;
- ç) mbrojtjen e burimeve ujore nga ndotja, shpërdorimi dhe harxhimi mbi nevojat faktike;
- d) përcaktimin e kuadrit institucional, në nivel kombëtar e vendor, për vënien në jetë të një politike kombëtare për administrimin dhe menaxhimin e burimeve ujore në të mirë të komunitetit dhe interesave sociale dhe ekonomike të vendit.

Neni 2
Fusha e veprimit

- 1. Dispozitat e këtij ligji rregullojnë marrëdhëniet juridike që lindin nga përdorimi i burimeve ujore në Republikën e Shqipërisë.
- 2. Dispozitat e këtij ligji zbatohen për:
 - a) ujërat brendshme detare, ujërat territoriale, vijën bregdetare, zonën ekonomike ekskluzive, shelfin kontinental, ujërat sipërfaqësore e nëntokësore, së bashku me shtresat ujëmbajtëse dhe reshjet atmosferike, ujërat ndërkufitare, burimet natyrore dhe ujërat e lagunave e zonat e mbrojtura;
 - b) ujërat kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale, me përjashtim të ujërave minerale

¹⁹ Ky ligj është përafëruar plotësisht me:

Direktivën 2000/60/KE të Parlamentit Europian dhe të Këshillit, datë 23 tetor 2000, "Ngritja e një kuadri ligjor për veprimet e komunitetit në fushën e politikës së ujërave". Numri CELEX: **32000L0060**, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 327, datë 22.12.2000, faqe 1 – 73.

Ligji nr.111/2012, datë 15.11.2012 është botuar në Fletoren Zyrtare nr.157, datë 6 dhjetor 2012.

Ligji nr.6/2018, datë 8.2.2018 është botuar në Fletoren Zyrtare nr.30, datë 7 mars 2018.

dhe gjeotermale që janë të përshtatshme për nxjerrjen e lëndëve të para minerare ose shfrytëzimin e energjisë termike të akumuluar për qëllime të prodhimit të energjisë, të cilat rregullohen me ligj të veçantë.

Neni 3 Objekti i ligjit

Dispozitat e këtij ligji kanë si objekt të përcaktojnë:

- a) sigurimin, mbrojtjen dhe shfrytëzimin racional të burimeve ujore;
- b) zbatimin e planeve konkrete për përmirësimin e burimeve ujore, mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore, të përkohshme apo të përhershme, të ujërave të brendshme detare, zonës ekonomike ekskluzive, shelfit kontinental, të ujërave ndërkufitare, të ujërave nëntokësore dhe të statusit të tyre;
- c) promovimin e përdorimit të qëndrueshëm të ujit nëpërmjet mbrojtjes afatgjatë të burimeve ujore;
- ç) zbatimin e metodave dhe kushtet për menaxhimin e integruar, përdorimin racional të burimeve ujore e mbrojtjen e cilësisë ekologjike të tyre;
- d) krijimin e strukturave administrative për menaxhimin e burimeve ujore, si dhe ushtrimin e funksioneve të tyre;
- dh) marrjen e masave për zbutjen efektive të përmbytjeve dhe thatësirave;
- e) monitorimin e statusit të ujërave, përdorimin racional dhe pakësimin e ndotjes;
- ë) parandalimin e përkeqësimit të mëtejshëm, mbrojtjen dhe përmirësimin e gjendjes së brigjeve, të ekosistemeve tokësore dhe ligatinave që varen drejtpërdrejt nga ekosistemet ujore.

Neni 4 Përkufizime

(ndryshuar fjalë në pikat 1, 15, 31, 32, 33, 61 dhe 64, ndryshuar pikat 8, 42 dhe 60, shfuqizuar pikat 29, 30, shtuar pika 95 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Agjencia Kombëtare e Mjedisit” është institucioni që është ngritur dhe funksionon sipas ligjit për mbrojtjen e mjedisit .
2. “Agjencia Rajonale e Mjedisit” është dega rajonale përkatëse e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit.
3. “Akuifer” është një apo disa shtresa nënsipërfaqësore të shkëmbinjve a formacioneve të tjera gjeologjike të tokës, me porozitet dhe përshkueshmëri të mjaftueshme, që mundësojnë ose një rrjedhje të konsiderueshme të ujërave nëntokësore ose nxjerrjen e një sasive të konsiderueshme të ujërave nëntokësore.
4. “Autoriteti përkatës i qeverisjes vendore” është njësi e qeverisjes vendore, në territorin e së cilës kryhet veprimtaria lidhur me ujërat.
5. “Autorizim” është akti administrativ, me anën e të cilit i njihet titullarit të saj e drejta të kryejë një apo disa veprime, në përputhje me kushtet e përcaktuara në të. Formulari i autorizimit përcaktohet me vendim të Këshillit Kombëtar të Ujit.
6. “Autorizim i posaçëm” është akti administrativ, me anën e të cilit i njihet titullarit të saj e drejta të kryejë një veprim të caktuar, në përputhje me kushtet e përcaktuara në të. Formulari i këtij autorizimi përcaktohet me vendim të Këshillit Kombëtar të Ujit.
7. “Basen ujqor” është sipërfaqja e tokës prej ku, përmes një numri përrenjsh, lumenjsh apo edhe liqenesh, të gjitha rrjedhat sipërfaqësore derdhen në një lumë, i cili derdhet në det, në një grykëderdhje të gjerë të vetme, në një deltë apo në një lumë tjetër.
8. “Brigjet” janë rripat anësorë të tokës përgjatë deteve, liqeneve, rezervuarëve, lagunave dhe pellgjeve, si dhe përgjatë rrjedhës së shtratit të lumenjve e përrenjve.

9. “Burimet ujore” janë të gjitha ujërat e brendshme detare, ujërat territoriale, vija bregdetare, zona ekonomike ekskluzive, shelfi kontinental, ujërat sipërfaqësore e nëntokësore, së bashku me shtresat ujëmbajtëse, reshjet atmosferike, nën juridiksionin dhe kontrollin e Republikës së Shqipërisë.

10. “Burimet ujore gjeotermale” janë ujërat që kanë temperatura vazhdimisht më të larta se temperaturat mesatare vjetore atmosferike të rajonit, me efektin e temperaturës së nëntokës, në varësi të strukturës gjeologjike, që mund të përmbajnë materiale të shkrira dhe gaz në një sasi më të lartë se burimet ujore përreth, ku uji, avujt dhe gazi natyrshëm shpërthejnë ose nxirren nga vendet ku ato mbahen nëpërmjet ngrohjes nga nëntoka ose nga shkëmbinjtë e thatë dhe të nxehtë, nëpërmjet strukturave nëntokësore të modifikuara nga njeriu.

11. “Burimet ujore minerale dhe termominerale” janë ujërat e ngrohta dhe të ftohta natyrore që ndodhen natyrshëm në thellësi të ndryshme të nëntokës e në kushte të përshtatshme gjeologjike, që ndodhen ose janë nxjerrë në sipërfaqe të tokës më vete nga një ose shumë burime, që janë të përcaktuara nga përmbajtja e tyre minerale apo komponentë të tjerë, të tillë si uji i pijshëm, uji kurativ dhe emra të ngjashëm.

12. “Enti Rregullator i Ujit (ERRU)” është institucioni që ushtron veprimtarinë në bazë të ligjit nr. 8102, datë 28.3.1999 “Për kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe largimit e përpunimit të ujërave të ndotura”, të ndryshuar.

13. “Eutrofikim” është pasurimi i ujit me përbërës ushqyes, veçanërisht me komponime azotike ose fosforike që shkakton zhvillim të shtuar të algave dhe llojeve më të larta bimë, që krijojnë prishje të padëshirueshme të baraspeshës së organizmave të pranishëm në ujë dhe të kualitetit të këtij uji.

14. “Horizont ujor” është një shtresë nënsipërfaqësore, shtresa të një shkëmbi ose shtresa të tjera gjeologjike me një porozitet të mjaftueshëm dhe një depërtueshmëri për të lejuar një rrjedhje të konsiderueshme të ujërave nëntokësore ose shkëputjen e sasive të konsiderueshme të tyre.

15. “Inspektorati që mbulon fushën e mjedisit” është autoriteti inspektues, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin për mbrojtjen e mjedisit.

16. “Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore” përmban inventarin publik ku regjistrohen të gjitha të dhënat për ujërat nëntokësore, ujërat sipërfaqësore dhe zonat e mbrojtura.

17. “KKU” është Këshilli Kombëtar i Ujit.

18. “Koncesion” është marrëveshja ndërmjet autoritetit kontraktues dhe koncesionarit, siç përcaktohet në ligjin për koncesionet dhe partneritetin publik privat.

19. “Kontrollet e shkarkimeve” janë kontrollet që kërkojnë një kufi specifik të shkarkimit, për shembull një vleftë kufi të shkarkimit ose ndryshe specifikimin e kufijve apo kushteve mbi efektet, natyrën ose karakteristika të tjera të një emisioni ose kushtet operationale, të cilat ndikojnë në shkarkimet.

20. “Kufi hidrografik i basenit ujëmbledhës” është vija imagjinare, e cila formohet duke lidhur pikat më të larta të peizazhit, si majat e maleve, kodrave, kreshtave që ndajnë luginat nga njëra-tjetra dhe që lë jashtë saj të gjitha degët e përrrenjve dhe lumenjve që rrjedhin në anë të kundërt.

21. “Kufijtë territorialë të menaxhimit” janë kufijtë artificialë të miratuar për arsye menaxhimi, brenda të cilëve përfshihen një ose më shumë basene apo pjesë basenesh hidrografike.

22. “Leje” është akti administrativ, sipas përcaktimit të bërë në ligjin nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet”.

23. “Leje mjedisi” është leja e mjedisit e tipit A, B apo C, sipas rastit, siç përcaktohet në ligjin për lejet e mjedisit.

24. “Licencë” është akti administrativ, sipas përcaktimit të bërë në ligjin nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet”.

25. “Ligji për mbrojtjen e mjedisit” është ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe ashtu siç mund të ndryshojë”.

26. “Liqen” është një trup me ujëra të brendshme sipërfaqësore dhe nëntokësore të qëndrueshme.

27. “Lumë” është një trup uhor i brendshëm, me ujë, që në pjesën më të madhe të tij rrjedh mbi sipërfaqen e tokës, por që në një pjesë të rrjedhës së tij mund të rrjedhë edhe nën tokë.

28. “Ministër përgjegjës” është ministri që mbulon fushën e veprimtarisë, sipas përcaktimit të legjislacionit në fuqi.

29. Shfuqizuar.

30. Shfuqizuar.

31. “Mjedis” janë përbërësit natyrorë, si ajri, toka, ujërat, klima, flora dhe fauna në tërësinë e ndërveprimeve me njëra-tjetrën, si dhe trashëgimia kulturore, si pjesë e mjedisit të krijuar nga njeriu, sipas kuptimit të dhënë në ligjin për mbrojtjen e mjedisit.

32. “Ndotës” është çdo substancë e rrezikshme që shkakton ndotje, sipas kuptimit të dhënë në ligjin për mbrojtjen e mjedisit.

33. “Ndotje” është futja e drejtpërdrejtë ose jo, si rezultat i veprimtarisë së njeriut, e substancave, dridhjeve, rrezatimit, erërave të pakëndshme, nxehtësisë apo zhurmës në ajër, ujë apo tokë, në atë masë që mund të jetë e dëmshme për cilësinë e mjedisit ose shëndetin e njeriut, që mund të çojë në dëmtimin e pronës materiale apo të përkeqësojë dhe të ndërhyjë në shërbimet e përdorimit të tjera të ligjshme të mjedisit, sipas kuptimit të dhënë në ligjin për mbrojtjen e mjedisit.

34. “Normë e cilësisë së mjedisit për ujërat” është përqendrimi i një substance ndotëse të veçantë ose i një grupi substancash ndotëse në ujë, në sedimente ose në biotë.

35. “Normë e cilësisë së ujërave nëntokësore” është norma mjedisore, teknike dhe shëndetësore që shprehet si përqendrim i një substance ndotëse të veçantë apo i një grupi substancash ndotëse ose si tregues i ndotjes së ujërave nëntokësore.

36. “Normë teknike e shkarkimit në mjedis” janë kufijtë e vlerave dhe të përqendrimeve të parametrave fiziko-kimikë të ujërave të ndotura industriale, të cilat derdhen në sistemin e kanalizimeve publike, sipas kuptimit të dhënë në vendimin nr. 1340, datë 11.12.2009 të Këshillit të Ministrave “Për miratimin e rregullores për furnizimin me ujë dhe kanalizimet në zonën e shërbimit të ujësjellës - kanalizimeve”.

37. “Përdorues” është çdo rreth, bashki, komunë, fshat, shoqatë e përdoruesve të ujit, ndërmarrje shtetërore apo private, person fizik dhe juridik, që merret me eksplorimin, prodhimin, përdorimin e burimeve ujore, shkarkon, trajton apo kryen çdo lloj aktiviteti tjetër në fushën e menaxhimit të ujërave, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

38. “Përdorim i ujit” janë shërbimet e ujit, si eksplorimi, prodhimi, përdorimi i burimeve ujore, shkarkimi, trajtimi apo kryerja e çdo lloj aktiviteti tjetër në fushën e menaxhimit të ujërave, duke pasur një impakt të rëndësishëm mbi statusin e ujit.

39. “Përmytje” është mbulimi i përkohshëm nga uji i një toke që normalisht nuk mbulohet nga uji. Kjo përfshin përmytjet nga lumenjtë, përrenjtë malorë, nga shkarkimet e digave, rrjedhat ujore kalimtare dhe përmytjet nga deti në zonat bregdetare, me përjashtim të përmytjeve nga sistemet e kanalizimit të ujërave të ndotura.

40. “Potencial i mirë ekologjik” është potenciali ekologjik i një trupi uhor tepër të modifikuar ose i një trupi uhor artificial, kur ai vlerësohet po aq “i mirë” sa është përcaktuar në akte ligjore të veçanta.

41. “Prurje me qëndrueshmëri 355 ditë (Q355)” është prurja bazuar në prurjen e mesatareve ditore të studimit hidrologjik, e cila nuk tejkalohet më shumë se 355 ditë në një vit. Kjo nënkupton se mesatarisht prurja natyrale është më e vogël se vlera e Q355 vetëm për 10 ditë të vitit.

42. “QKB” është Qendra Kombëtare e Biznesit, sipas përcaktimit të ligjit nr. 131/2015 “Për Qendrën Kombëtare të Biznesit”.

43. “Regjistër Kombëtar i autorizimeve, lejeve dhe koncesioneve për përdorimin e burimeve ujore” është portali i integruar i të dhënave elektronike, që shërben si instrument procedural publikimi, shpalljeje, që siguron transparencën në fushën e licencimit, të autorizimit dhe dhënies së lejeve.

44. “Regjistër Kombëtar i Licencave dhe Lejeve” është një portal i integruar të dhënash elektronike, që shërben si instrument procedural publikimi, shpalljeje, si dhe një arkiv elektronik zyrtar që siguron transparencën në fushën e licencimit, të autorizimit dhe dhënies së lejeve.

45. “Rreziku nga përmytjet” është kombinimi i probabilitetit të ngjarjes së përmytjes dhe të pasojave negative të mundshme për shëndetin e njeriut, për gjënë e gjallë, pronën, mjedisin, trashëgiminë kulturore dhe aktivitetin ekonomik që lidhet me ngjarjen e përmytjes.

46. “Rrjedhje minimale ekologjike” është regjimi i rrjedhjes në një trup ujq sipërfaqësor, shtrat lumor, basen ujq apo zonë bregdetare, e nevojshme për të ruajtur një qëndrueshmëri të ekosistemit natyror dhe përfitimeve të tyre.

47. “Servitut” ka kuptimin që jepet nga dispozitat e Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë.

48. “Sistemi i kanalizimeve” janë të gjitha tubacionet, kolektorët, pajisjet, ndërtesat dhe strukturat, që shërbejnë për mbledhjen e ujërave të ndotura, stacionet e pompimit ose paratrajtimi i ujërave të ndotura nga njësitë e qeverisjes vendore, por që nuk përfshijnë ujërat e shiut. Instalimet e të tretëve për shkarkimin e ujërave të ndotura, janë, gjithashtu, pjesë e sistemit të kanalizimeve, si dhe pajisjet që duhen për implementimin, zgjerimin, rehabilitimin ose mirëmbajtjen e sistemit.

49. “Status ekologjik” është shprehja e cilësisë së strukturës dhe funksionimit të ekosistemeve ujore, që lidhen me ujërat sipërfaqësore dhe klasifikohet në përputhje me akte të veçanta ligjore.

50. “Status i mirë ekologjik” është statusi ekologjik i arritur nga një trup ujq sipërfaqësor që vlerësohet po aq “i mirë” sa është përcaktuar në akte të veçanta ligjore.

51. “Status i mirë i ujërave nëntokësore” është statusi i arritur nga një trup me ujëra nëntokësore, kur si statusi i tij sasior, ashtu edhe statusi i tij kimik vlerësohen të paktën po aq “të mirë”, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

52. “Status i mirë i ujërave sipërfaqësore” është gjendja e arritur nga një trup ujq sipërfaqësor, ku si gjendja e tij ekologjike, ashtu edhe gjendja e tij kimike janë vlerësuar të paktën po aq “të mira”, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

53. “Status i mirë kimik i ujërave nëntokësore” është statusi kimik i një trupi ujq nëntokësor që vlerësohet po aq “i mirë”, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

54. “Status i mirë kimik i ujërave sipërfaqësore” është statusi kimik që kërkohet për të përmbushur objektivat mjedisore për ujërat sipërfaqësore, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

55. “Status i mirë sasior i ujërave nëntokësore” është statusi sasior i një trupi ujq nëntokësor që vlerësohet po aq “i mirë”, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

56. “Status i ujërave nëntokësore” është shprehja e përgjithshme e statusit të një trupi ujq nëntokësor, që përcaktohet nga statusi referuar limiteve të sipërme të standardit, siç përcaktohet në aktet ligjore në fuqi.

57. “Status i ujërave sipërfaqësore” është shprehja e përgjithshme e gjendjes së një trupi ujq sipërfaqësor, që përcaktohet nga gjendja e tij ekologjike, cilësore dhe kimike më e varfër.

58. “Status sasior” është shprehja e masës, në të cilën një trup ujq nëntokësor ndikohet nga nxjerrjet e drejtpërdrejta ose jo të drejtpërdrejta.

59. “Standarde të cilësisë mjedisore” është përqendrimi i ndotësve të veçantë ose i grupit të ndotësve në ujë, sedimente ose biota, i cili nuk duhet të tejkalohet, me qëllim mbrojtjen e shëndetit njerëzor dhe të mjedisit.

60. “Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujqore (AMBU)” është organi qendror përgjegjës për menaxhimin e integruar të burimeve ujore.

61. “Subjekt ndotës” është çdo person, fizik apo juridik, veprimtaria e drejtpërdrejtë ose jo e drejtpërdrejtë e të cilit shkakton ndotjen e mjedisit, sipas kuptimit që i është dhënë nga ligji për mbrojtjen e mjedisit.

62. “Substanca ndotëse” janë të gjitha substancat e prirura për të shkaktuar ndotje, në veçanti ato që janë përcaktuar si të tilla në akte ligjore e nënligjore specifike.

63. “Substanca prioritare” janë ato substanca ku përfshihen “substancat prioritare të rrezikshme”, të përcaktuara si të tilla në akte ligjore të veçanta, për ndalimin apo ndërprerjen e shkarkimeve, çlirimeve dhe humbjeve të të cilave duhen marrë masa të posaçme.

64. “Substanca të rrezikshme” është një substancë apo grup substancash, të cilat janë toksike, të qëndrueshme dhe me prirje për t’u akumuluar biologjikisht në mënyrë të natyrshme, si dhe substanca apo grupe të tjera substancash, të cilat paraqesin rrezikshmëri të ngjashme, sipas kuptimit që i është dhënë nga ligji për mbrojtjen e mjedisit.

65. “Shelfi kontinental” ka kuptimin që jepet nga dispozitat e Kodit Detar të Republikës së Shqipërisë.

66. “Shërbimet e ujit” janë të gjitha shërbimet që sigurojnë për konsumatorët familjarë, publikë e privatë, si dhe për veprimtaritë e biznesit, nxjerrjen, mbajtjen, ruajtjen, trajtimin dhe shpërndarjen e ujit sipërfaqësor ose nëntokësor, grumbullimin, largimin dhe përpunimin e ujërave të ndotura, të cilat më pas shkarkohen në ujërat sipërfaqësore.

67. “Shkarkim në ujë” janë shkarkimet në trupat ujorë, ku përfshihen shkarkimet në rrjetin e tubacioneve të ujërave të ndotura dhe të shiut.

68. “Shkarkime industriale” janë mbetjet e lëngshme, të cilat prodhohen pas proceseve të ndryshme industriale, me rrezik kontaminimi ose ndotjeje të mjedisit ku ato shkarkohen.

69. “Titullar i licencës, autorizimit, lejes, koncesionit” është personi juridik apo fizik, që ka marrë një licencë, autorizim, leje apo koncesion.

70. “Trajtim i kombinuar” është kontrolli i shkarkimeve dhe derdhjeve në ujërat sipërfaqësore, sipas mënyrës së trajtimit të përcaktuar në akte nënligjore të veçanta.

71. “Trup me ujëra nëntokësore” është ai formacion gjeologjik që ka aftësinë e ujëmbajtjes në një vëllim dhe kusht të caktuar dhe që përbën një akuifer.

72. “Trup uhor artificial” është trupi uhor sipërfaqësor i krijuar nga veprimtaria njerëzore, si rezervuar, depo ruajtjeje, kanal, pellg për rritje peshku.

73. “Trup uhor sipërfaqësor” është një element i dallueshëm dhe i rëndësishëm i ujërave sipërfaqësore, p.sh. një liqen, rezervuar, përrua, lumë ose kanal, një pjesë e një përroi, lumi ose kanali, ujëra të përkohshme ose një shtrirje e ujit bregdetar.

74. “Trup uhor tepër i modifikuar” është trupi uhor sipërfaqësor, i cili, si rezultat i ndryshimeve fizike nga aktiviteti njerëzor, ka ndryshuar rrënjësisht karakterin e tij në krahasim me atë që është shpallur me legjislacionin përkatës nga autoriteti kompetent.

75. “Thatësirë” është periudha e gjatë kohore me prurje të vogla, të cilat janë të pamjaftueshme për të plotësuar nevojat për ujë të një kategorie përdoruesish.

76. “Ujërat e brendshme detare” përfshijnë ujërat e limaneve detare, ngushticat, ujërat brenda arkipelagëve, detet e brendshme, hapësirat ujore mes vijës së baticës më të lartë dhe zbatitës më të ulët, si dhe deltat e lumenjve.

77. “Ujërat e ndotura industriale” janë të gjitha ujërat e përdorura që shkarkohen nga mjediset që përdoren për të zhvilluar veprimtari tregtare ose industriale, të cilat nuk janë ujëra të përdorura shtëpiake apo rrjedha të ujërave të shiut.

78. “Ujërat e ndotura shtëpiake” janë ujërat e përdorura nga zonat rezidenciale dhe sektori i shërbimeve, që e kanë origjinën kryesisht nga metabolizmi i njeriut dhe veprimtaritë e sektorit shtëpiak.

79. “Ujërat e ndotura urbane” janë ujërat e përdorura shtëpiake ose një përzierje e ujërave shtëpiake me ujëra të ndotura industriale dhe rrjedhat nga ujërat e shirave.

80. “Ujëra territoriale” kanë kuptimin që jepet nga dispozitat e Kodit Detar të Republikës së Shqipërisë.

81. “Uji i përdorur industrial” është uji i prodhuar nga proceset e ndryshme industriale, i cili mund të jetë me rrezik kontaminimi apo ndotjeje për mjedisin në të cilin ai shkarkohet.

82. “Ujë i pijshëm” është uji i përcaktuar për përdorim nga njerëzit, ku futen:

a) ujërat e trajtuara ose të patrajuara, të përcaktuara për qëllim pirjeje, gatimi, përgatitjeje të ushqimeve dhe për nevojat e higjienës, pavarësisht nga origjina e tyre dhe nga fakti nëse janë

furnizuar prej një rrjeti shpërndarës, publik apo privat, prej depozitave, prej autoboteve, prej puseve, individuale apo kolektive, apo të ambalazuara në shishe ose enë;

b) ujërat që përdoren në ndërmarrjet e prodhimit të ushqimeve për prodhimin, fabrikimin, përpunimin, ruajtjen apo tregtimin e prodhimeve ose lëndëve të përcaktuara për përdorim nga njerëzit, si dhe ujërat për pastrimin e sipërfaqeve, objekteve apo materialeve që mund të jenë në kontakt me artikuj ushqimorë;

c) artikujt ushqimorë me origjinë ujore;

ç) ujërat e furnizuara për përdorim nga njerëzit, si pjesë e një aktiviteti tregtar apo publik, pavarësisht nga sasia mesatare e ujit të furnizuar në ditë.

83. “Ujëra bregdetare” janë ujërat sipërfaqësore, të cilat ndodhen në brendësi të një vije imagjinare, e cila është e baraslarguar në secilën nga pikat e saj 1 milje detare nga pjesa e jashtme e pikës më të afërt të vijës bazë dhe që shërben si referim për të përcaktuar shtrirjen e ujërave territoriale dhe që shtrihen eventualisht deri në kufirin e jashtëm të ujërave transitore.

84. “Ujëra nëntokësore” janë të gjitha ujërat që ndodhen nën sipërfaqen e tokës apo kanë dalje të drejtpërdrejtë në sipërfaqen e tokës në formën e burimeve natyrore.

85. “Ujëra ndërkufitare” janë ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, të cilat përshkojnë ose janë të lokalizuara në kufijtë midis dy ose më shumë shteteve.

86. “Ujëra të brendshme” janë të gjitha ujërat e ndenjura ose ujërat e rrjedhshme mbi sipërfaqen e një terreni dhe të gjitha ujërat nëntokësore në drejtim të bazamentit të tokës, mbi të cilën është matur gjerësia territoriale e ujërave.

87. “Ujëra të përkohshme” janë trupat ujorë sipërfaqësorë në afërsi të grykëderdhjeve të lumenjve në det, që janë pjesërisht me karakter të kripur, si rezultat i afërsisë së tyre me ujërat bregdetare, por që kryesisht ndikohen nga rrjedha me ujëra të ëmbla.

88. “Ujëra sipërfaqësore” janë ujërat e brendshme, me përjashtim të ujërave nëntokësore, ujërat e përkohshme, ujërat bregdetare dhe ujërat territoriale.

89. “Vlefëta kufitare e shkarkimit” është masa, e shprehur në termat e parametrave specifike të sigurt, përqendrimi dhe niveli i shkarkimit, i cili mund të mos tejkalohet gjatë një ose më shumë periudhave kohore.

90. “Zona ekonomike ekskluzive” ka kuptimin që jepet nga dispozitat e Kodit Detar të Republikës së Shqipërisë.

91. “Zonë e mbrojtur” është çdo zonë e përcaktuar, sipas kuptimit të dhënë në ligjin për zonat e mbrojtura .

92. “Zona të veçanta ruajtjeje” janë zonat e përcaktuara, sipas kuptimit të dhënë në ligjin për zonat e mbrojtura .

93. “Zona termominerale” është ajo zonë, kufijtë e së cilës janë përcaktuar me anë të studimeve të kryera nga institucionet e specializuara, kombëtare ose ndërkombëtare, bazuar në legjislacionin në fuqi dhe që përmbajnë burimet termominerale së bashku me ujërat natyrore minerale.

94. “Zonë e vërshimit” është sipërfaqja në të dyja anët e shtretërve të lumit ku parashikohet të ndodhin përmbytje të përkohshme.

95. “Menaxhimi i përgjithshëm, si pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore”, është koordinimi i të gjitha institucioneve dhe/ose strukturave shtetërore, veprimtaria e të cilave lidhet me përdorimin, shpërndarjen, mbrojtjen, menaxhimin, kontrollin e cilësisë, ushtrimin e veprimtarive në brigje apo në shtratin e burimeve ujore.

Neni 5

Pronësia e burimeve ujore

1. Janë në pronësi të shtetit dhe në administrim të organeve shtetërore:

a) të gjitha burimet ujore të Republikës së Shqipërisë;

b) të gjithë shtretërit dhe brigjet e lumenjve, përrrenjve dhe rrjedhave të tjera natyrore, qofshin

të përkohshme apo të përhershme, ujërat kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale, kanalet, liqenet, pellgjet, lagunat dhe ujëmbledhësit natyrorë apo artificialë, ishujt dhe grumbullimet e rërës, gurëve dhe dherave në shtretërit e lumenjve, liqeneve dhe ujëmbledhësve, si dhe formacionet gjeologjike të ujërave nëntokësore;

c) toka e përfutur nga tërheqja e ujit ose nga përparimi i tokës në drejtim të ujit, kur ajo lidhet me tokën, që është në pronësi të shtetit;

ç) të gjitha strukturat dhe punimet hidroteknike të realizuara nga shteti, si digat, sistemet e ujitjes, kullimit dhe lundrimit, stacionet e ujit të pijshëm dhe kanalet, si dhe punimet që lidhen me to.

2. E drejta e pronësisë së shtetit, sipas përcaktimeve në shkronjat “a”, “b” dhe “c” të pikës 1 të këtij neni, është e patjetërsueshme dhe paparashkrueshme.

Neni 6

Parimet e menaxhimit të integruar të burimeve ujore

1. Menaxhimi i integruar i burimeve ujore bazohet në parimet e mëposhtme:

a) respektimi i integritetit të baseneve ujore, bazuar në kërkesat sociale dhe ekonomike për burime ujore, duke mbrojtur dhe ruajtur cilësinë e këtyre burimeve dhe cilësinë e mjedisit për brezat e ardhshëm;

b) koordinimi i kontrollit publik mbi burimet ujore përmes planifikimit të territorit dhe projekteve të zhvillimit social-ekonomik, në nivel kombëtar dhe vendor;

c) përdorimi racional i burimeve ujore dhe kontrolli i shkarkimeve;

ç) respektimi i parimit të rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit, përfshirë edhe kostot e mjedisit, në përputhje me parimin “ndotësi pagan”;

d) parimet e mbrojtjes së mjedisit, të përcaktuara në ligjin nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”;

dh) garantimi i një furnizimi të mjaftueshëm të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore me cilësi të mirë për një përdorim ujqor të qëndrueshëm, të ekuilibruar dhe të barabartë;

e) ndërmarrja e veprimeve parandaluese për të mos dëmtuar burimet ujore, si një përparësi, e cila duhet të korrigjohet që në burim.

2. Menaxhimi i integruar i burimeve ujore kontribuon në mënyrë të veçantë për:

a) sigurimin e një sasi të mjaftueshme ujërash sipërfaqësore dhe nëntokësore me cilësi të mirë, të nevojshme për një përdorim të qëndrueshëm, të balancuar dhe të drejtë të ujit;

b) reduktimin e ndjeshëm të ndotjes së ujërave nëntokësore;

c) arritjen e objektivave, në përputhje me marrëveshjet përkatëse ndërkombëtare, përfshirë edhe ato që synojnë të parandalojnë dhe t’i japin fund ndotjes së mjedisit detar.

KREU II

ORGANET E ADMINISTRIMIT DHE MENAXHIMIT TË BURIMEVE UJORE

Neni 7

Organet kombëtare të administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore

(shfuqizuar shkronja “c”, ndryshuar shkronja “ç” e pikës 1 dhe pika 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Organet qendrore për administrimin dhe menaxhimin e burimeve ujore janë:

a) Këshilli i Ministrave;

b) Këshillit Kombëtar i Ujit;

c) Shfuqizuar;

ç) Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore;

2. Menaxhimi i integruar i burimeve ujore në nivel baseni bëhet nëpërmjet:

a) këshillave të baseneve ujore;

b) zyrave të administrimit të baseneve ujore, degë të AMBU-së.

Neni 8

Këshilli i Ministrave

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, miraton:
 - a) përbërjen dhe rregulloren e funksionimit të Këshillit Kombëtar të Ujit;
 - b) mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore.
2. Këshilli i Ministrave, pas miratimit paraprak në Këshillin Kombëtar të Ujit, me propozimin e Kryeministrit:
 - a) miraton Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore;
 - b) emëron një komision të posaçëm për administrimin e ujërave ndërkuftare;
 - c) përcakton kufijtë territorialë të çdo baseni ujqor të Republikës së Shqipërisë, si dhe qendrën e përbërjen e këshillit të secilit prej tyre;
 - ç) miraton kufijtë hidrografikë të baseneve ujore;
 - d) miraton planet e menaxhimit të baseneve ujore;
 - dh) përcakton zonat, distancat dhe gjerësinë e brigjeve të burimeve ujore.

Neni 9

Këshilli Kombëtar i Ujit

(ndryshuar shkronjat “ç” dhe “d” të pikës 3 dhe shtuar pika 4 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli Kombëtar i Ujit është organi qendror vendimmarrës, përgjegjës për administrimin e burimeve ujore.
2. Këshilli Kombëtar i Ujit është organ ndërmintor që kryesohet nga Kryeministri dhe trajton çështjet e administrimit dhe menaxhimit të integruar të burimeve ujore.
3. Kompetencat e Këshillit Kombëtar të Ujit janë:
 - a) miraton planet dhe projektet, ndërrajonale dhe kombëtare, në fushën e bujqësisë, urbanistikës, zhvillimit industrial e territorial, kur ato lidhen me ruajtjen dhe menaxhimin e ujërave;
 - b) merr masat e duhura për zbatimin e çdo marrëveshjeje ndërkombëtare, konvente për burimet ujore, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë;
 - c) jep leje dhe autorizime për përdorimin e ujit dhe për shkarkimet, kur veprimtaria kryhet jashtë kufirit të një baseni të vetëm;
 - ç) çdo autoritet kontraktor, përpara se të nisë një procedurë koncesioni për përdorimin e burimeve ujore, duhet të marrë miratimin, në parim, nga Këshilli Kombëtar i Ujit.Kur këto burime ujore kanë rëndësi kombëtare, sipas përcaktimeve të Këshillit të Ministrave, marrëveshja e koncesionit hyn në fuqi pas ratifikimit nga Kuvendi;
- d) miraton rregulloren e Këshillit të Basenit Ujqor.
4. Aktet me karakter normativ të Këshillit Kombëtar të Ujit botohen në Fletoren Zyrtare.

Neni 10

(shfuqizuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Neni 11

Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore është person juridik shtetëror, që financohet nga buxheti i shtetit. AMBU-ja organizohet në nivel qendror dhe në nivel baseni ujqor nëpërmjet zyrave të administrimit të baseneve ujore.

2. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore ka këto kompetenca:
 - a) harton dhe zbaton politika, strategji, plane, programe dhe projekte, që synojnë menaxhimin e integruar të burimeve ujore, ruajtjen sasiorë dhe cilësore, si dhe konsolidimin e mëtijshëm të tyre;
 - b) zbaton dispozitat e marrëveshjeve dhe konventave ndërkombëtare për burimet ujore dhe ato ndërkufitare, palë e të cilave është edhe Republika e Shqipërisë;
 - c) ushtron funksionet e Sekretariatit Teknik të Këshillit Kombëtar të Ujit;
 - ç) i propozon Këshillit Kombëtar të Ujit dhënien me koncesion të burimeve ujore;
 - d) i propozon Këshillit Kombëtar të Ujit dhënien e lejeve dhe autorizimeve për përdorimin e ujit dhe shkarkimeve, kur veprimtaria kryhet jashtë kufirit të një baseni të vetëm;
 - dh) harton inventarin kombëtar të burimeve ujore, si në aspektin sasior, ashtu edhe në atë cilësor;
 - e) harton dhe ndjek zbatimin e planeve të menaxhimit të baseneve ujore;
 - ë) harton dhe ndjek zbatimin e planeve të menaxhimit për ujërat ndërkufitare;
 - f) është përgjegjëse për veprimtarinë ekonomike të burimeve ujore;
 - g) kërkon nga organet dhe institucionet shtetërore, agjencitë dhe entet publike informacion, të dhëna teknike, analiza apo mbështetje tekniko-konsultative që shërbejnë për nevojat e administrimit dhe të menaxhimit të burimeve ujore;
 - gj) nxit pjesëmarrjen e përdoruesve të ujit në drejtimin dhe administrimin e burimeve ujore;
 - h) nxit studime e kërkime për zhvillimin e të rejave teknike që lidhen me përdorimin, zbulimin, shfrytëzimin, ruajtjen, trajtimin, mbrojtjen, administrimin dhe përdorimin efikas të burimeve ujore;
 - i) në bashkëpunim me institucionet kërkimore-shkencore, përcakton fushat e kërkimit dhe të studimit për burimet ujore, si dhe fondet përkatëse për to;
 - j) bashkërendon dhe kontrollon punën e organeve vendore të menaxhimit të burimeve ujore;
 - k) kundërshton në gjykatë vendimet e Këshillit të Basenit Ujor.
3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, përcakton kompetenca të tjera përveç atyre të parashikuara në pikën 1 të këtij neni.

Neni 12

Këshilli i basenit ujor

(shfuqizuar pika 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i basenit ujor është organi përgjegjës për menaxhimin e integruar të burimeve ujore në basenin përkatës, në nivel vendor.
2. Këshilli i basenit ujor ka këto detyra:
 - a) siguron ruajtjen dhe zhvillimin sa më racional të burimeve ujore brenda kufijve të basenit përkatës ujor;
 - b) siguron shpërndarjen e drejtë të burimeve ujore brenda kufirit të basenit përkatës ujor, sipas qëllimeve të përdorimit dhe drejtimin e administrimit e efektshëm të tyre;
 - c) siguron mbrojtjen e burimeve ujore nga ndotjet, shpërdorimet dhe dëmtimet që prekin cilësinë dhe sasinë e tyre;
 - ç) identifikon trupat ujorë përkatës që kanë nevojë për mbrojtje.
3. Shfuqizuar.

Neni 13

Zyrat e administrimit të baseneve ujore

(ndryshuar titulli dhe emëtime në pikat 1 dhe 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zyra e Administrimit të Basenit Ujor është struktura në varësi të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore e cila ngrihet dhe funksionon në çdo basen ujor.
2. Zyra e Administrimit të Basenit Ujor ka këto detyra:
 - a) përpilon projektin e planit për burimet ujore për basenin përkatës dhe e paraqet për miratim në këshillin e basenit ujor;
 - b) harton inventarin e burimeve ujore në sasi dhe cilësi, si dhe bën periodikisht përditësimin e tij;
 - c) nxit pjesëmarrjen e përdoruesve të ujit në drejtimin dhe administrimin e burimeve ujore;
 - ç) përgatit raporte, jep opinione për burimet ujore dhe i paraqet ato për ndjekje të mëtejshme në këshillin e basenit ujor;
 - d) përgatit materialet për mbledhjet e këshillit të basenit ujor.
- dh) ndjek zbatimin e vendimeve të Këshillit Kombëtar të Ujit dhe këshillit të basenit ujor.

KREU III

MENAXHIMI I BURIMEVE UJORE

Seksioni 1

Ndarja e territorit për efekt të menaxhimit të burimeve ujore

Neni 14

Basenet ujore

1. Territori i Republikës së Shqipërisë, për qëllime të menaxhimit të burimeve ujore, ndahet në basene ujore.
2. Ujërat nëntokësore, kur nuk ndjekin plotësisht një basen ujor të veçantë, identifikohen dhe i caktohen basenit ujor më të afërt.
3. Ujërat bregdetare identifikohen dhe i caktohen basenit ujor më të afërt.

Seksioni 2

Dokumentet e planifikimit për menaxhimin e burimeve ujore

Neni 15

Politikat

Politikat janë niveli më i lartë i planifikimit dhe menaxhimit të integruar të burimeve ujore, dokumentet e të cilave përmbajnë:

- a) qëllimin e planifikimit dhe të zhvillimit të menaxhimit të burimeve ujore, në harmoni me zhvillimin ekonomik, demografik, social, mjedisor, kulturor dhe historik;
- b) masat e zbatimit;
- c) planin e punës dhe buxhetin e nevojshëm për zbatimin e tij.

Neni 16

Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Burimeve Ujore

(ndryshuar emërtimi në pikën 5 dhe shtuar pika 6 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Burimeve Ujore është një dokument planifikimi që përcakton vizionin e politikave të shtetit, misionin, qëllimet dhe objektivat në fushën e menaxhimit të integruar të ujërave për një periudhë afatgjatë.

2. Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Burimeve Ujore bazohet në kërkimet shkencore, vëzhgimin e vazhdueshëm të situatës dhe fenomenet që kanë lidhje me ujin dhe përdorimin e tij, duke respektuar problemet specifike të ujit dhe mbrojtjen e integruar të mjedisit në çdo basen ujor.

3. Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Burimeve Ujore është dokumenti kuadër për menaxhimin e ujërave për zhvillimin e planeve dhe dokumenteve të tjera strategjike në fushën e planifikimit territorial, mbrojtjes së mjedisit, diversitetit biologjik dhe peizazhit, bujqësisë, pylltarisë, peshkimit, transportit, turizmit, shëndetit publik dhe përmban edhe dokumente të tjera përkatëse.

4. Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Burimeve Ujore rishikohet çdo 15 vjet. Strategjia mund të rishikohet dhe të përditësohet edhe para përfundimit të këtij afati, në qoftë se një gjë e tillë diktohet nga ndryshimet në sistemin e ujërave dhe zhvillimet ekonomike dhe sociale të vendit.

5. Organet, entet, institucionet e specializuara në fushën e ujërave, nën drejtimin dhe mbikëqyrjen e Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore, hartojnë Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore.

6. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit, miraton kërkesat për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore.

Neni 17

Planet e menaxhimit të baseneve ujore

(ndryshuar pika 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Planet e menaxhimit të baseneve ujore hartohen në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore dhe zbatohen për një territor dhe periudhë të përcaktuar.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit, miraton kërkesat për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e planeve të menaxhimit të baseneve.

3. Planet e menaxhimit të baseneve ujore rishikohen çdo gjashtë vjet.

Neni 18

Bashkëpunimi ndërkombëtar

1. Republika e Shqipërisë lidh marrëveshje me vendet fqinje, me qëllim vendosjen dhe promovimin e bashkëpunimit ndërmjet këtyre vendeve për mbrojtjen e ujërave ndërkufitare, për nevojën e forcimit të veprimit kombëtar dhe dypalësh, si dhe për parandalimin e ndotjes së burimeve ujore.

2. Bashkëpunimi ndërkufitar synon mbrojtjen e ujërave ndërkufitare në gjendjen e tyre natyrore, garantimin e kushteve të përshtatshme për zhvillimin e jetës dhe ekosistemeve në to, duke nxitur zhvillimin e veprimtarive të dobishme, në përputhje me kërkesat e parimit të zhvillimit të qëndrueshëm.

Neni 19

Zbatimi i marrëveshjeve, konventave dhe protokolleve ndërkombëtare

1. Për mbrojtjen e gjendjes natyrore të ujërave ndërkufitare veprojnë të gjitha aktet ligjore e nënligjore në fuqi për mbrojtjen e mjedisit në Republikën e Shqipërisë, si dhe marrëveshjet, konventat, protokollet ndërkombëtare, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

2. Ujërat ndërkufitare mund të përdoren vetëm në mënyrë të kontrolluar dhe në kufij të përcaktuar shkencorë, pa dëmtuar kushtet natyrore dhe balancat biologjike dhe ekologjike të tyre.

3. Personat fizikë e juridikë, vendas ose të huaj, që shfrytëzojnë pasuritë ujore, natyrore dhe biologjike të burimeve ujore, ose ushtrojnë veprimtari të ndryshme në to, janë të detyruar të mbrojnë ujërat ndërkufitare nga dëmtimet e mundshme dhe të zbatojnë dispozitat e këtij ligji.

4. Subjektet përkatëse, për projektet dhe veprimtaritë që kërkojnë të ushtrojnë në ujërat ndërkufitare, duhet të pajisen me leje mjedisore dhe për këtë përgatitet raport i thelluar i ndikimit në mjedisin ujor.

Neni 20

Masat për mbrojtjen e ujërave ndërkufitare

(ndryshuar emërtesa në fjalinë e parë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore në bashkëpunim dhe së bashku me ministrinë përkatëse, organizojnë punën për mbrojtjen e ujërave ndërkufitare, kontrollojnë zbatimin e kërkesave të këtij ligji dhe marrin pjesë në:

- a) hartimin dhe zbatimin e planeve të menaxhimit të ujërave ndërkufitare;
- b) hartimin dhe zbatimin e programeve të veçanta të monitorimit;
- c) hartimin dhe zbatimin e planeve për rehabilitimin e zonave të ndotura e të dëmtuara të ujërave ndërkufitare;
- ç) krijimin e kuadrit ligjor bashkëkohor për administrimin dhe mbrojtjen e ujërave ndërkufitare;
- d) sigurimin dhe përdorimin e frytshëm të mjeteve të nevojshme financiare;
- dh) kontrollin e vazhdueshëm për të siguruar ruajtjen e gjendjes natyrore të faunës dhe florës së ujërave ndërkufitare.

Neni 21

Administrimi dhe menaxhimi i ujërave ndërkufitare

(ndryshuar pika 1, shfuqizuar shkronja "a" dhe shtuar shkronja "e" të pikës 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Administrimi i ujërave ndërkufitare kryhet nga Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bazë të planeve të menaxhimit për ujërat ndërkufitare, të miratuara nga Këshilli i Ministrave.

2. Në planet e menaxhimit për ujërat ndërkufitare përfshihen:

- a) Shfuqizuar;
- b) objektivat e menaxhimit të ujërave ndërkufitare;
- c) identifikimi i detyrave të organeve të ndryshme shtetërore, të institucioneve studimore, të organizatave mjedisore për administrimin dhe mbrojtjen e ujërave ndërkufitare;
- ç) masat për të mënjeluar apo reduktuar kërcënimet e identifikuara;
- d) kushtet për kërkimin shkencor, inventarizimin dhe monitorimin;
- dh) kushte të tjera të veçanta.
- e) programi i masave për zbatimin e këtyre planeve.

Neni 22

Komisionet e posaçme për administrimin e ujërave ndërkufitare

(ndryshuar fjalë në pikën 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Për mbrojtjen dhe administrimin e ujërave ndërkufitare krijohen komisione të posaçme, përbërja, funksionet, përgjegjësitë dhe detyrat e të cilave rregullohen me akte ligjore e nënligjore të veçanta.

2. Me propozimin e Kryeministrit, pas miratimit paraprak të Këshillit Kombëtar të Ujit, Këshilli i Ministrave emëron një komision të posaçëm, që ngarkohet me administrimin e ujërave ndërkufitare, administrimin e marrëdhënieve me shtetet kufitare për këto ujëra, duke u bazuar në legjislacionin shqiptar dhe në marrëveshjet përkatëse ndërkombëtare.

Neni 23

(shfuqizuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Neni 24

Hollësitë e strategjisë dhe të planit të menaxhimit të basenit ujq

(shtuar fjalë në shkronjën "j" me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Në Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujqre dhe planin e menaxhimit të basenit ujq përfshihen:

- a) objektivat mjedisore, referuar në nenin 25 të këtij ligji;
- b) parametrat kimikë dhe ekologjikë për ujërat sipërfaqësore, siç përcaktohet në këtë ligj;
- c) parametrat kimikë dhe sasiorë për statusin e ujërave nëntokësore, siç përcaktohet në këtë ligj;
- ç) kushtet për shpalljen e trupave ujqre tepër të modifikuar, referuar në nenin 27 të këtij ligji;
- d) specifikimet teknike dhe metodat e standardizuara, lidhur me programin e monitorimit, siç përcaktohet në këtë ligj;
- dh) specifikimet teknike për analizën e karakteristikave të baseneve ujqre, referuar në nenin 37 të këtij ligji;
- e) përmbajtja e programit të masave, referuar në nenin 37 të këtij ligji;
- ë) kushtet dhe masat përkatëse për planifikimin e menaxhimit të rrezikut nga përmbajtjet, referuar në nenet 68 e 69 të këtij ligji;
- f) çdo çështje tjetër që ka lidhje me zbatimin e strategjisë dhe planit të menaxhimit të basenit ujq.

Seksioni 3

Klasifikimi i ujërave

Neni 25

Objektivat mjedisore

(ndryshuar fjalë në pikën 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Objektivat mjedisore për trupat me ujëra sipërfaqësore, nëntokësore, si dhe për zonat e mbrojtura vendosen me qëllim parandalimin e dëmtimit të trupave ujqre, si dhe mbrojtjen, shtimin dhe rehabilitimin e të gjithë trupave ujqre, si sipërfaqësorë dhe nëntokësorë.

2. Objektivat mjedisore, të përmendur në pikën 1 të këtij neni, përcaktohen duke marrë në konsideratë statusin e tyre kimik, ekologjik dhe sasior.

3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, miraton kriteret për vendosjen e objektivave mjedisore.

Neni 26

Klasifikimi i ujërave

(ndryshuar pika 3 dhe emërtimi në pikën 4 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Ujërat sipërfaqësore, me qëllim mbrojtjen dhe përmirësimin e statusit të ujit, klasifikohen sipas statusit të tyre kimik dhe ekologjik.
2. Ujërat nëntokësore, me qëllim mbrojtjen dhe përmirësimin e statusit të ujit, klasifikohen sipas statusit sasior dhe kimik.
3. Këshilli i Ministrave, me propozimin e Kryeministrit, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit, përcakton ujërat, sipas klasifikimit të tyre.
4. Këshilli Kombëtar i Ujit, me propozimin e këshillit të basenit ujqor dhe institucioneve të specializuara shkencore që mbulojnë ujërat sipërfaqësore e nëntokësore, në përputhje me parashikimet e këtij neni, shpall trupat ujqorë artificiale ose tepër të modifikuar dhe e publikon shpalljen në Fletoren Zyrtare.
5. Trupat ujqorë, në bazë të klasifikimit të ujërave të tyre, janë pjesë përbërëse e planit të menaxhimit të basenit ujqor.

Neni 27

Trupat ujqorë tepër të modifikuar

(ndryshuar emërtimi në pikat 1 dhe 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli Kombëtar i Ujit, me propozim të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujqore dhe në përputhje me përcaktimet e këtij ligji, ka të drejtë:
 - a) të shpallë trupa të caktuar ujqorë si artificiale ose tepër të modifikuar, kur objektivat mjedisore në lidhje me statusin e mirë apo potencialin e mirë ekologjik të tyre nuk mund të arrihen për shkak të pamundësisë teknike ose kostove tepër të larta;
 - b) të zgjatë afatet për arritjen e objektivave mjedisore, me kusht që të mos ndodhë asnjë përkeqësim i mëtejshëm në statusin e trupit ujqor të prekur;
 - c) të vendosë objektiva mjedisore specifike për trupa ujqorë të caktuar, kur ata janë shumë të prekur nga aktiviteti njerëzor apo kur kushtet e tyre natyrore janë të tilla që e bëjnë arritjen e objektivave të përgjithshëm mjedisore të paralizueshëm ose tepër të kushtueshëm.
2. Këshilli Kombëtar i Ujit, me propozim të këshillit të basenit ujqor, përcakton masa të përshtatshme për parandalimin e përkeqësimit të statusit të trupit që është shpallur si trup ujqor tepër i modifikuar.
3. Çdo shpallje e bërë sipas këtij neni dhe arsyet përkatëse përcaktohen në planin e menaxhimit të basenit ujqor përkatës.
4. Shpalljet e bëra në përputhje me këtë nen rishikohen çdo 6 vjet.

KREU IV

KONTROLI I NDOTJES

Seksioni 1

Normat e ujit

Neni 28

Normat e cilësisë së mjedisit për burimet ujqore

(ndryshuar fjalë dhe pika 4 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Normat e cilësisë së mjedisit për ujërat përcaktohen në përputhje me kërkesat e ligjit për mbrojtjen e mjedisit, me qëllim parandalimin e përkeqësimit të cilësisë së ujit.
2. Normat e cilësisë së mjedisit për ujërat përcaktohen për të gjitha ujërat, përfshirë edhe ujërat nëntokësore.

3. Normat e cilësisë së mjedisit për ujërat përcaktohen për të gjitha burimet ujore apo duke iu referuar:

- a) përdorimit aktual ose potencial, të cilit i nënshtrohet çdo trup ujqor i caktuar;
- b) aktiviteteve që kryhen apo janë duke u kryer në trupa të tillë ujorë;
- c) atyre trupave ujorë që, për të qenë në gjendje të mbështetin disa veprimtari të caktuara, kërkojnë mbrojtje.

4. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujqore identifikon trupat ujorë, referuar pikës 3, të këtij neni, sipas procedurës përkatëse dhe në afatet kohore të përcaktuara prej Këshillit Kombëtar të Ujqit.

Neni 29

Normat teknike të shkarkimit të ujërave në mjedis

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin, miraton normat teknike të shkarkimit në mjedis për ujqin, për substancat e rrezikshme, për substancat dhe parametrat e tjerë, në përputhje me kërkesat e ligjit për mbrojtjen e mjedisit, me qëllim parandalimin e përkeqësimit të cilësisë së ujqit dhe mbrojtjen e mjedisit.

Neni 30

Shkarkimet industriale dhe trajtimi i tyre

(ndryshuar fjalë në pikat 1 dhe 7 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zyrat e administrimit të baseneve ujore, në bashkëpunim me agjencitë rajonale të mjedisit, përgatisin programet për parandalimin dhe shmangien e ndotjes së burimeve ujore pritëse nën juridiksionin e tyre, nga shkarkimet e lëngëta.

2. Shkarkimi në mjedis i ujërave të përdorura industriale duhet të realizohet në përputhje të plotë me kërkesat e përgjithshme e specifike për lloje të ndryshme të veprimtarive, si rezultat i të cilave kryhen shkarkime të lëngshme në mjedis, me qëllim mbrojtjen e ujërave nëntokësore apo sipërfaqësore nga kontaminimi apo ndotja.

3. Menaxhimi i ujërave të përdorura industriale duhet të realizohet nga subjekte, të cilat i prodhojnë dhe i shkarkojnë ato në zbatim të parimit “Ndotësi paguan”.

4. Menaxhimi i ujërave të përdorura industriale përfshin trajtimin e pjesshëm apo të plotë të tyre, në afërsi të zonës ku vendoset subjekti, i cili i prodhon ato apo në një zonë të caktuar industriale. Shkarkimet e lëngëta, pas trajtimit në impiantet e trajtimit të ujërave të përdorura, bëhen kundrejt një tarife dhe në përputhje me normat e cilësisë së këtyre ujërave.

5. Tarifat e shkarkimeve të lëngëta, të prodhuara nga trajtimi i ujërave të përdorura industriale, përcaktohen në bazë të sasisë së shkarkimit dhe përbërjes kimike të tyre.

6. Ujërat e ndotura, që nuk arrijnë karakteristikat e përcaktuara në akte nënligjore, ndalohen të shkarkohen direkt në tokë, në ujë dhe në sistemin publik të kanalizimeve.

7. Monitorimi i cilësisë, sasisë së prodhimit të ujërave të përdorura industriale dhe shkarkimeve në mjedisin ujor sipërfaqësor apo nëntokësor pas trajtimit duhet të kryhet nga organet e përcaktuara me ligje të veçanta, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së (si një pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore).

Neni 31

Cilësia e ujqit të pijshëm

(ndryshuar pika 1 dhe 4 dhe shtuar pika 1/1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Ministri përgjegjës për shëndetësinë, në bashkëpunim me Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujqore, harton kërkesat e cilësisë për ujqin e pijshëm.

1/1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për shëndetësinë, miraton kërkesat e cilësisë për ujin e pijshëm.

2. Çdo person fizik a juridik, publik apo privat, që ofron ose shet në publik ujë të pijshëm, detyrohet të jetë i pajisur me leje apo autorizimin përkatës, si dhe të përmbushë kërkesat e cilësisë së ujit të pijshëm, sipas akteve ligjore në fuqi.

3. Njësitë e qeverisjes vendore dhe çdo institucion tjetër, publik a privat, që kanë sistemin e tyre të furnizimit me ujë, detyrohen të marrin masa për një kontroll të rregullt të cilësisë së ujit të furnizuar.

4. Ministri përgjegjës për shëndetësinë, në bashkëpunim me institucionin qendror përgjegjës për furnizimin me ujë të popullsisë, nëpërmjet inspektoratit që mbulon fushën e shëndetit, urdhëron ndërprerjen e furnizimit me ujë të pijshëm në qoftë se ai nuk plotëson normat e cilësisë. Ky proces realizohet nën menaxhimin e përgjithshëm të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore, si pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore.

Seksioni 2

Kontrolli i ndotjes

Neni 32

Trajtimi i kombinuar

1. Kontrolli i ndotjes bazohet në parimin e trajtimit të kombinuar dhe synon parandalimin e përkeqësimit, shtimin dhe kthimin në gjendje të pranueshme të trupave me ujëra sipërfaqësore.

2. Kontrolli i ndotjes realizohet nëpërmjet zbatimit të vlerave përkatëse kufi të shkarkimeve, bazuar në teknikat më të mira të disponueshme apo dhe në praktikat më të mira mjedisore kur ndikimet janë të shpërndara.

3. Kontrollat më të plota e më të hollësishme për shkarkimet kryhen, sipas rastit, kur një objektiv mjedisor ose normë mjedisore e cilësisë së ujit kërkon kushte më specifike sesa ato të parashikuara në pikën 1 të këtij neni.

Neni 33

Lejet e mjedisit

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Çdo person fizik ose juridik, që ushtron një aktivitet, prej të cilit shkarkohen ujëra të ndotura në trupat ujorë, duhet të ketë lejen përkatëse të mjedisit, në përputhje me kërkesat e ligjit për lejet e mjedisit.

Neni 34

Zonat e mbrojtura

(ndryshuar fjalë në pikën 2, 3 dhe 4 dhe shtuar pika 2.1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zonat e mbrojtura, në bazë të këtij ligji dhe akteve të tjera ligjore e nënligjore, përcaktohen me qëllim mbrojtjen e ujërave dhe ekosistemeve ujore dhe përfshijnë masa të veçanta mbrojtëse.

2. Në zonat e mbrojtura përfshihen:

a) zonat higjieno-sanitare për mbrojtjen e burimeve ujore, të përcaktuara për prodhimin e ujit të pijshëm;

b) zonat e mbrojtura, të përcaktuara sipas ligjit për zonat e mbrojtura;

c) zonat për peshkim dhe rritjen e butakëve, sipas legjislacionit për peshkimin;

ç) zonat për banjat termale, për trajtimin kurativ dhe rekreacion;

d) zonat e prirura ndaj eutrofikimit dhe zonat në rrezik nga nitratat e nitritet;

dh) zonat e synuara për mbrojtjen e bimëve apo kafshëve, si dhe të habitateve, ku ruajtja apo

përmirësimi i statusit të ujit është një element i rëndësishëm i mbrojtjes së tyre.

2/1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore, identifikon zonat e mbrojtura, sipas pikës 2 të këtij neni.

3. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore, shpall zonat e mbrojtura, të përcaktuara në pikën 2 të këtij neni.

4. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore dhe zyrat e administrimit të baseneve ujore hartojnë, menaxhojnë dhe përditësojnë inventarin e zonave të mbrojtura, si pjesë përbërëse e planit të menaxhimit të zonave të mbrojtura.

5. Plan i menaxhimit të zonës së mbrojtur përfshihet në planin e menaxhimit të basenit ujqor përkatës.

Neni 35

Mbrojtja e zonave të prirura ndaj ndotjes

(shtuar fjalë në pikat 1 dhe 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Ministri përgjegjës për mjedisin, në bashkëpunim me Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujore harton aktet përkatëse nënligjore për shpalljen e zonave në rrezik nga ndotja prej elementeve apo substancave të dëmshme, si nitratat, fosfatet, produktet për mbrojtjen e bimëve, biocidet dhe i paraqet për miratim në Këshillin Kombëtar të Ujit.

2. Ministri përgjegjës për mjedisin, në bashkëpunim me Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujore, ministrin përgjegjës për bujqësinë, ministrin përgjegjës për ekonominë dhe ministrin përgjegjës për shëndetësinë, nxjerr rregullore, ku përcaktohen programet, masat dhe detyrimet e tjera përkatëse, me qëllim reduktimin dhe parandalimin e ndotjes së ujërave nga substancat e dëmshme, si ato të cituara në pikën 1 të këtij neni, ashtu edhe ato që shkarkohen apo rrjedhin nga veprimtari të tjera bujqësore.

3. Trajtimi i kombinuar, siç përcaktohet në nenin 32 të këtij ligji, zbatohet për shkarkimet nga pikat dhe burimet shpërndarëse në zonat e përcaktuara në pikën 1 të këtij neni.

Seksioni 3

Masat për mbrojtjen e burimeve ujore

Neni 36

(ndryshuar dhe shtuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Karakteristikat e baseneve ujore

1. Zyra e Administrimit të Basenit Ujqor kryen për çdo basen ujqor përkatës vlerësimin e ndikimit të aktivitetit njerëzor në statusin e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, analizën ekonomike të përdorimit të ujërave, si dhe analiza pas monitorimeve të kryera nga subjektet e kontraktuara nga ministria përgjegjëse për mjedisin.

2. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin, përcakton me akt nënligjor specifikimet teknike të nevojshme për kryerjen e analizave dhe rishikimeve, siç përcaktohet në pikën 1 të këtij neni.

3. Analizat dhe vlerësimet e përcaktuara në këtë nen do të kryhen pas miratimit të planeve të menaxhimit të baseneve ujore dhe do të përditësohen rregullisht.

Neni 37

Programet e masave për objektivat mjedisorë

(ndryshuar fjalë dhe pika 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore dhe Zyra e Administrimit të Basenit Ujqor, me

qëllim arritjen e objektivave mjedisore të përcaktuar në nenin 25 të këtij ligji, harton programin e masave për basenin ujqor, duke marrë në konsideratë rezultatet e analizave, siç përcaktohet në nenin 36 të këtij ligji.

2. Programi i masave për basenin ujqor rishikohet çdo 6 vjet dhe, në qoftë se është e nevojshme, përditësohet.

3. Këshilli Kombëtar i Ujit, me propozimin e këshillit të basenit përkatës, miraton programin e masave të hartuara nga Zyra e Administrimit të Basenit Ujqor.

KREU V PËRDORIMI I BURIMEVE UJORE

Neni 38

Qëllimet e përdorimit të burimeve ujqore

Burimet ujqore përdoren për:

- a) qëllimet shtëpiake, komunale, bujqësore, përfshirë ujitjen dhe ujin për blegtorinë;
- b) akuakulturë, transport ujqor, industrial, prodhim hidroenergjetik;
- c) tregti;
- ç) turizëm, argëtim, përfshirë lundrimin për argëtim;
- d) qëllime të tjera, të miratuara nga Këshilli Kombëtar i Ujqërave.

Neni 39

Përdorimi i burimeve ujqore

(ndryshuar fjalë në pikën 1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Përdorimi i burimeve ujqore natyrore i nënshtrohet kontrollit administrativ nga organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujqore dhe inspektimit nga inspektorët që mbulojnë fushën e kontrollit të veprimtarisë në përdorimin e burimeve ujqore, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së, si një pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujqore.

2. Çdo përdorues i ujit është i detyruar që në rrjedhën natyrore të lejojë rrjedhjen minimale ekologjike, duke mos e përfshirë atë në sasinë e ujit që është i autorizuar të përdorë.

3. Sasia e rrjedhjes minimale ekologjike për çdo trup ujqor natyror përcaktohet sipas planeve të menaxhimit të baseneve dhe akteve të tjera ligjore e nënligjore, duke u bazuar në karakteristikat specifike dhe vlerat natyrore e ekologjike që ka baseni ujqor.

4. Pavarësisht nga sasia e rrjedhjes ekologjike që përcaktohet në planet e menaxhimit të baseneve, ajo nuk mund të jetë më e vogël se prurja me qëndrueshmëri 355 ditë në vit (Q355).

Neni 40

Përdorimi i lirë i burimeve ujqore

1. Kushdo ka të drejtë të përdorë lirisht burimet ujqore sipërfaqësore për të pirë dhe për nevoja të tjera shtëpiake e të blegtorisë, pa tejkaluar nevojat, sasitë e nevojshme për plotësimin e nevojave individuale dhe familjare të përdoruesit dhe në përputhje me ligjet dhe planet përkatëse të këshillave të baseneve.

2. Kushdo ka të drejtë të përdorë lirisht ujërat e brigjeve për t'u larë dhe për sporte ujqore.

3. Kushdo ka të drejtë të përdorë burimet ujqore në rastet e rënies së zjarrit për shuarjen e tij.

4. Kushdo ka të drejtë të përdorë ujin e shiut që bie në tokë private, me kusht që ky ujë të mos jetë mbledhur në instalime artificiale.

5. Organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujqore kanë të drejtë që gjatë periudhave të mungesës së ujit dhe thatësirave apo kur cilësia e ujit është cenuar, kur përhapen ose ka rrezik të përhapen sëmundje të shkaktuara nga uji, të kufizojnë përdorimin e lirë të ujit në të gjithë vendin ose në zona të veçanta.

Neni 41

Përdorimi me leje i ujit

(ndryshuar pika 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Veprimtaritë e mëposhtme, që mund të kryhen brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, do të ushtrohen në bazë të lejes administrative të lëshuar nga organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore.

- a) Përdorimi i ujit, kur ky realizohet me instalime të përhershme.
- b) Ujitja.
- c) Përdorime industriale të ujit sipërfaqësor.
- ç) Ujë për pishina.
- d) Ujë i ambalazhuar.
- dh) Ujërat kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale.
- e) Shfrytëzimi i ujërave nëntokësore për qëllime të ndryshme.
- ë) Dhënia në përdorim e burimeve ujore për zhvillimin e akuakulturës.

2. Për përdorimet e mëposhtme kërkohet leja përkatëse e Këshillit Kombëtar të Ujit.

a) Llundrueshmëria.

b) Ndërtimi i strukturave ankoruese, portuale, i veprave mbrojtëse bregdetare dhe ishujve artificiale në det.

c) Përdorimi i ujërave detare për prodhim hidroenergjie.

3. Këshilli i Ministrave, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit dhe me propozimin e Kryeministrit, miraton formularin e kërkesës për leje për përdorim të burimeve ujore.

Neni 42

Përdorimi i ujit me autorizim

(ndryshuar pika 5 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Veprimtaritë e mëposhtme mund të kryhen vetëm pasi subjektet përkatëse të pajisen me autorizim nga organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore:

- a) dhënia e ujit bagëtive, kur shoqërohet me instalime tubacionesh dhe ndërtime objektesh;
- b) shfrytëzimi i ujërave nëntokësore për qëllime familjare;
- c) përdorimi ose ripërdorimi i ujërave të përdorura, përfshirë aplikimin e tyre në tokë.

2. Përdorimi i burimeve ujore për qëllime dhe aktivitete peshkimi përcaktohet me akte ligjore e nënligjore që rregullojnë këto veprimtari.

3. Të gjitha llojet e kërkimeve, studimeve dhe eksplorimeve në ujërat sipërfaqësore e nëntokësore, edhe kur nuk kanë për objekt ujin, kryhen me autorizim nga organet përkatëse të ujit, për një zonë dhe për një afat të caktuar.

4. Përfshihen nga kjo kërkesë institucionet monitoruese të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, si dhe institucionet shkencore, veprimtaritë e të cilave nuk ndikojnë në prishjen e ekuilibrave sasiorë dhe cilësorë të ujërave.

5. Këshilli i Ministrave, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit dhe me propozimin e Kryeministrit, miraton formularin e kërkesës për autorizim për përdorim të burimeve ujore.

Neni 43

Dhënia e koncesioneve për përdorimin e burimeve ujore

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Dhënia e koncesioneve për përdorimin e burimeve ujore bëhet në përputhje me ligjin për koncesionet dhe partneritetin publik privat dhe aktet nënligjore që përcaktojnë kërkesa dhe procedura për dhënien e koncesioneve.

2. Organi kontraktues i menaxhimit të burimeve ujore kombëtare mban regjistrin e koncesionit. Ky regjistër administrohet dhe ruhet nga organi përkatës kontraktues, sipas kërkesave të ligjit për arkivat.

Neni 44

Shfrytëzimi i materialeve inerte

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Organet e menaxhimit të burimeve ujore lëshojnë leje administrative për shfrytëzimin e materialeve inerte, si rrëzë, zhavorr, që nxirren nga shtretërit e lumenjve, përrenjve, liqeneve me ose pa ujë, vetëm në qoftë se plotësohen kushtet dhe kriteret ligjore, të përcaktuara me akte të Këshillit Kombëtar të Ujit.

2. Këshilli i Ministrave, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit dhe me propozimin e Kryeministrit, miraton formularin e kërkesës për leje dhe rinovim për shfrytëzim materialeve inerte nga shtretërit e lumenjve.

Neni 45

Detyrat e përdoruesve të ujit

Përdoruesit e ujit duhet:

- a) të përdorin ujin në mënyrë racionale dhe ekonomike;
- b) të respektojnë kushtet dhe detyrimet e vëna mbi të drejtën e përdorimit të ujit;
- c) të respektojnë kushtet dhe detyrimet e përcaktuara mbi të drejtën e pronësisë;
- ç) të sigurojnë mbrojtjen e ujit nga ndotja, të mbajnë nën kontroll cilësinë e ujit dhe të mbrojnë mjedisin nga ndotësit e ndryshëm;
- d) të respektojnë të drejtat e përdoruesve të tjerë të ligjshëm të ujërave dhe të palëve të treta.

Neni 46

Thatësira dhe mungesa e ujit

(hequr fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Këshilli Kombëtar i Ujit, në kushtet e thatësisë apo të mungesës së ujit, nxjerr vendim për marrjen e masave të nevojshme për thatësinë, i cili publikohet në Fletoren Zyrtare. Në këtë vendim përcaktohen:

- a) kufizime në disa ose në të gjitha veprimtaritë që përfshijnë përdorimin e burimeve ujore;
- b) kufizimi i përdorimit të ujit, në përputhje me licencat, autorizimet, lejet dhe koncesionet për përdorimin e ujit.

Neni 47

Trupat ujorë që përdoren si ujë i destinuar për pirje

(ndryshuar emërtimi në pikën 1 dhe shfuqizuar pika 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zyra e Administrimit të Basenit Ujor për basenin ujor përkatës duhet të identifikojë në mënyrë të veçantë:

- a) të gjitha trupat ujorë të destinuar për konsum njerëzor, që japin mesatarisht mbi 10 m³ në ditë ose që furnizojnë më shumë se 50 njerëz;
- b) të gjithë trupat ujorë të destinuar për përdorime të tilla në të ardhmen.

2. Këshilli i basenit ujor dhe organet përkatëse të administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore duhet të sigurojnë mbrojtjen e burimeve ujore të referuara në këtë nen, me qëllim që të shmangin përkeqësimin e cilësisë së tyre dhe të kryejnë pastrimin e nevojshëm në atë nivel, me qëllim përfundimin e ujit të pijshëm.

3. Shfuqizuar.

KREU VI
BURIMET E UJËRAVE KURATIVE, MINERALE, TERMOMINERALE
DHE GJEOTERMALE

Neni 48

**Menaxhimi i burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale
dhe gjeotermale**

(ndryshuar fjalë në pikën 3 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Menaxhimi i integruar mbi burimet natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale ka të bëjë me krijimin e një kuadri për mbrojtjen e këtyre burimeve me qëllim:

a) monitorimin e cilësisë së ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale nga ministria, ministria përgjegjëse për shëndetësinë dhe ministria përgjegjëse për ekonominë;

b) promovimin e përdorimit racional e të qëndrueshëm të këtyre ujërave, i cili kryhet duke u bazuar në mbrojtjen afatgjatë të burimeve natyrore, të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale;

c) reduktimin progresiv të ndotjes së burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale, me qëllim parandalimin e ndotjes së mëtejshme të tyre;

ç) ndalimin e ndërtimeve rreth zonave të burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale pa lejen e organeve të menaxhimit të burimeve ujore;

d) parandalimin e shkarkimeve të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale të përdorura dhe të patrajuara në tokë, në ujë dhe në sistemin publik të kanalizimeve;

dh) vlerësimin e shkaqeve të ndotjes së ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale;

e) hartimin e planit të menaxhimit të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale nga organet e menaxhimit të burimeve ujore;

ë) kontrollin rreth zonave të burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale, i cili kryhet nga organet e menaxhimit të burimeve ujore;

f) ndalimin e ndryshimit të destinacionit të përdorimit të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale;

g) ndalimin e shpimeve dhe ndërhyrjeve në zonën e burimeve natyrore të ujërave kurative, termale, termominerale dhe gjeotermale;

gj) ndalimin e thithjes me pompa të ujit kurativ, termal, termomineral dhe gjeotermal direkt nga gryka e burimit.

2. Çdo person fizik ose juridik, që shfrytëzon burimet natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale, duhet të pajiset me leje pranë organeve të menaxhimit të burimeve ujore, e cila jepet në përputhje me planin e menaxhimit të këtyre ujërave.

3. Këshilli i Ministrave, me propozim të Kryeministrit, miraton tarifat e përdorimit të ujërave kurative, termominerale dhe gjeotermale.

Neni 49

**Pezullimi dhe ndryshimi i përkohshëm i kushteve të lejes për burimet natyrore të
ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale**

1. Leja mund të ndryshohet, të pezullohet ose të shfuqizohet kur titullari përkatës i saj nuk përmbush kriteret e dhënies së këtij titulli ose ka shkelur detyrimet e përcaktuara në të.

2. Ndryshimi i kushteve, pezullimi dhe shfuqizimi i lejes kryhen, sipas rastit, nga organi që e ka lëshuar ose organi më i lartë epror:

a) kur kanë ndodhur ndryshime për shkak të forcave madhore;

b) me kërkesë të mbajtësit të lejes;

c) në rast të mosrespektimit nga titullari i kushteve të lejes;

- ç) kur ujërat kurative, minerale dhe termale, me të cilat lidhet leja, nuk janë përdorur sipas afatit të përcaktuar në lejen përkatëse;
- d) me vdekjen e personit fizik apo me mbarimin e personit juridik.

KREU VII

AUTORIZIMET, LEJET DHE KONCESIONET PËR PËRDORIMIN E BURIMEVE UJORE

Neni 50

Organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore që lëshojnë autorizime, leje dhe japin koncesione

(ndryshuar fjalë në pikat 4 dhe 6 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore japin autorizime, leje dhe lidhin kontrata koncesioni për përdorimin e ujërave, duke u bazuar në parimet e proporcionalitetit, efikasitetit dhe deburokratizimit, në zvogëlimin e barrierave administrative, si dhe në përputhje me procedurat e përcaktuara me ligj të veçantë ose me vendim të Këshillit të Ministrave, në zbatim të këtij kreu.
2. Këshilli i basenit ujq lëshon autorizimet dhe lejet në rastet kur aktiviteti do të kryhet brenda territorit të Republikës së Shqipërisë dhe brenda kufijve të një baseni të vetëm.
3. Këshilli Kombëtar i Ujit lëshon leje dhe autorizime në rastet kur aktiviteti do të kryhet brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, por në një zonë që i kalon kufijtë e një baseni.
4. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore identifikon projektin koncesionar në bazë të klasifikimit të burimeve ujore, planit të menaxhimit të basenit ujq dhe sipas procedurave, kritereve dhe kushteve të përcaktuara me akte ligjore e nënligjore.
5. Autorizimet, lejet dhe koncesionet për përdorimin e ujërave:
 - a) janë personale dhe i takojnë titullarit të licencës, autorizimit, lejes, koncesionit përkatës;
 - b) nuk mund të transferohen pa miratimin e organeve të administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore;
 - c) janë të vlefshme për një afat të caktuar dhe rinovohen sipas një procedure të përcaktuar;
 - ç) mund të ndryshohen, të refuzohen, të pezullohen ose të shfuqizohen në bazë të këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij;
 - d) lëshohen pas pagimit të një tarife për shpenzimet administrative;
 - dh) regjistrohen në Regjistrin Kombëtar të Lejeve dhe Autorizimeve, sipas parashikimeve ligjore e nënligjore përkatëse;
 - e) nuk mund të refuzohen pa një vendim të arsyetuar të organit administrativ që shqyrton kërkesën për autorizim ose leje.
6. Këshilli i Ministrave, në zbatim të ligjit për licencat, autorizimet dhe lejet, përcakton:
 - a) kushtet e posaçme të licencimit, të autorizimit dhe lejimit dhe dokumentet shoqëruese, të nevojshme, që paraqiten për këtë qëllim;
 - b) afatin e vlefshmërisë së licencës, të autorizimit dhe lejes;
 - c) procedurat dhe afatet e shqyrtimit dhe të vendimmarrjes administrative;
 - ç) procedurat e revokimit nga organet administrative.

Neni 51

Parimet e përgjithshme për dhënien e autorizimeve, lejeve dhe koncesioneve

Autorizimi, leja ose koncesioni lëshohet vetëm në qoftë se:

- a) aktiviteti i personit fizik apo juridik, që është titullar i autorizimit, lejes apo koncesionit, nuk ndikon negativisht në përdorimin e ujërave;

- b) është në përputhje me planin e menaxhimit të basenit ujor përkatës;
- c) nuk çon në shkeljen e normave të cilësisë së ujit, të përcaktuara në këtë ligj;
- ç) nuk çon në cenimin e objektivave mjedisore përkatës, të përcaktuar në këtë ligj;
- d) nuk bie ndesh me programin e masave, të parashikuar në bazë të këtij ligji.

Neni 52

Përparësitë në dhënien e lejeve, autorizimeve dhe koncesioneve

Për dhënien e një lejeje, autorizimi, koncesioni, organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore përkatëse të ujit mbështeten në përparësitë e mëposhtme:

- a) furnizimin me ujë të popullsisë, përfshirë edhe kërkesat e industrive që ndodhen brenda vijës kufizuese të qendrave të banuara dhe që kanë një nivel të ulët konsumi;
- b) përdorimet për ujë, bujqësi e akuakulturë;
- c) përdorime për prodhim energjie elektrike nëpërmjet burimeve hidrike;
- ç) përdorime të tjera industriale, që nuk përfshihen në kategorinë e mësipërme, përfshirë edhe përdorime në miniera;
- d) peshkim;
- dh) transport ujor;
- e) argëtim e turizëm, përfshirë lundrimin për zbavitje;
- ë) përdorime të tjera.

Neni 53

Kushtet e përgjithshme të autorizimeve, lejeve dhe koncesioneve për përdorimin e ujërave

(ndryshuar pika 5 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Autorizimi, leja apo kontrata koncesionare për përdorimin e ujërave përmban këto të dhëna të përgjithshme:

- a) serinë, numrin dhe datën e miratimit dhe të hyrjes në fuqi;
- b) të dhënat për identifikimin e titullarit;
- c) llojin e veprimtarisë që lejohet dhe qëllimin, për të cilin do të përdoret uji;
- ç) sasinë e ujit që mund të përdoret, duke iu referuar ose një vëllimi fikse, ose një pjese të rrjedhës;
- d) vëllimin e rrjedhës së kthyer, në qoftë se ka, dhe vendin ku rrjedha e kthyer do të shkarkohet;
- dh) sipërfaqen e tokës, me të cilën lidhet përdorimi i ujit, në rastet kur uji do të përdoret për ujë;
- e) vendin ku ushtrohet veprimtaria, kryhet veprimi apo përdoret e mira publike;
- ë) kufizimet në ushtrimin e veprimtarisë, në kryerjen e veprimit apo në përdorimin e së mirës publike;
- f) periudhën e vlefshmërisë së licencës, autorizimit, lejes apo koncesionit.

2. Licenca, autorizimi, leja apo kontrata koncesionare përmban detyrime të kushtet e përgjithshme të mëposhtme, në bazë të të cilave operatori detyrohet:

- a) të përdorë ujërat në mënyrë racionale, duke shmangur mbetjet dhe duke mos dëmtuar mjedisin;
- b) të përdorë ujërat vetëm për qëllimet, për të cilat i është dhënë licenca, autorizimi, leja apo kontrata koncesionare;
- c) të paguajë të gjitha kostot, taksat, tarifat në lidhje me përdorimin e ujit;
- ç) të instalojë ose të lejojë instalimin e pajisjeve për matjen e sasisë së ujit të përdorur, në përputhje me kërkesat e përcaktuara nga organi përkatës që ka lëshuar lejen, autorizimin apo koncesionin;

d) të regjistrojë vëllimin e ujit të përdorur, përfshirë dhe rrjedhën e kthyer;
dh) të japë të dhëna dhe informacion për përdorimin e ujit sa herë që i kërkohet nga organet e ngarkuara për menaxhimin e burimeve ujore.

3. Kushtet e posaçme, dokumentet shoqëruese, afati i vlefshmërisë, procedurat e shqyrtimit dhe vendimmarrja përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

4. Licenca dhe leja e dhënë nga institucionet qendrore apo institucionet e pavarura hyn në fuqi vetëm pas publikimit të saj në Regjistrin e Licencave dhe Lejeve, përveç rastit kur hyrja në fuqi e aktit që e miraton atë lidhet me botimin në Fletoren Zyrtare.

5. Lejet e përdorimit të ujit përfshihen në kategorinë përkatëse të ligjit për licencat, autorizimet dhe lejet.

Neni 54

Pezullimi dhe ndryshimi i përkohshëm i kushteve të autorizimeve, lejeve apo koncesioneve

1. Autorizimi, leja dhe koncesioni mund të pezullohen ose të ndryshohen kur titullari përkatës nuk përmbush kriteret e dhënies së këtij titulli apo shkel detyrimet e përcaktuara në të.

2. Pezullimi dhe ndryshimi i kushteve që përmbahen në licencat, autorizimet, lejet dhe koncesionet kryhen nga organi lëshues:

- a) si pasojë e një urdhri për thatësirën, të lëshuar në bazë të këtij ligji;
- b) kur kanë ndodhur ndryshime për shkak të forcave madhore;
- c) me kërkesë të mbajtësit të titullit;
- ç) në rast të mosrespektimit nga titullari të kushteve të autorizimit, lejes ose koncesionit.

Neni 55

Anulimi e shfuqizimi i autorizimeve dhe lejeve dhe zgjidhja e kontratës koncesionare

(ndryshuar fjalë në titull dhe në pikën 1, pika 2, dhe shfuqizuar pika 3, me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zgjidhja e kontratës koncesionare dhe shfuqizimi ose anulimi i autorizimeve dhe lejeve mund të bëhen në rastet kur:

a) bazuar në interesin publik dhe në përputhje me planin e menaxhimit të baseneve ujore, është i domosdoshëm përdorimi i ujërave për një qëllim tjetër parësor, në përputhje me kategorizimet, sipas përparësive të përcaktuara në nenin 52 të këtij ligji;

b) titullari i autorizimit, lejes, koncesionit nuk respekton kushtet përkatëse edhe pas pezullimit të lejes, autorizimit për një afat të caktuar;

c) me kërkesën e titullarit të autorizimit, lejes, koncesionit;

ç) ujërat, me të cilat lidhet leja, autorizimi ose koncesioni, nuk janë përdorur për një periudhë prej tre vjetësh;

d) me vdekjen e titullarit apo me mbarimin e personit juridik.

e) është e parashikuar në dispozitat e Kodit të Procedurës Administrative.

2. Kundër vendimeve të organeve të menaxhimit të burimeve ujore për shfuqizimin ose anulimin e autorizimit/lejes bëhet ankim në gjykatën kompetente, sipas legjislacionit në fuqi.

3. Shfuqizuar.

4. Për ankimet ndaj procedurave të dhënies së koncesionit dhe zgjidhjes së kontratës së koncesionit do të zbatohet legjislacioni në fuqi për koncesionet.

Neni 56

Shpuesit profesionistë

(ndryshuar pika 1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Shpuesi profesionist për ujë, që e ushtron veprimtarinë mbi bazë tregtare, duhet të jetë i pajisur me licencën përkatëse, sipas parashikimeve të ligjit për licencat, autorizimet dhe lejet.

2. Organet e menaxhimit të burimeve ujore japin leje për kryerjen e shpimit pasi shpuesi profesionist paraqet projektin teknik dhe hidrogeologjik për shpimin, të hartuar nga subjekte juridike të licencuara, sipas legjislacionit në fuqi.

3. Shpuesi profesionist, jo më vonë se një muaj pas përfundimit të shpimit, u paraqet organeve të administrimit të burimeve ujore, në dy kopje, një raport të hollësishëm hidrogeologjik në lidhje me shpimin, me mostrat e shtresave të shpuara, si dhe gjithë dokumentacionin përkatës, projektin fillestar të shpimit dhe relacionin pas shpimit. Organet e administrimit të burimeve ujore i dërgojnë një kopje Arkivit Qendror Gjeologjik.

4. Shërbimi Gjeologjik Shqiptar duhet t'u japë informacionin përkatës organeve të menaxhimit të burimeve ujore për projektet hidrogeologjike dhe relacionet e shpimit, të dorëzuara nga subjektet pranë këtij institucioni.

5. Leja e shfrytëzimit për nxjerrje uji lëshohet nga organet e menaxhimit të burimeve ujore, pasi shpuesi profesionist paraqet relacionin teknik dhe hidrogeologjik për përdorimin potencial të pusit, të hartuar nga subjekte juridike të licencuara, sipas legjislacionit në fuqi.

6. Ndalohet ushtrimi i veprimtarisë së shpimit për nxjerrje uji nga ana e subjekteve fizike, juridike apo personave të palicencuar, pa leje përkatëse të shpimit nga organet e menaxhimit të burimeve ujore.

KREU VIII ZONAT DHE SIPËRFAQET E MBROJTURA

Neni 57

Zonat e mbrojtjes higjiëno-sanitare

(shtuar pika 1/1 dhe ndryshuar pika 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zonat e mbrojtjes higjiëno-sanitare përcaktohen rrotull burimeve sipërfaqësore ose nëntokësore të ujit, që furnizojnë popullsinë urbane e rurale me ujë, me qëllim që të ruhet cilësia e ujit pranë burimit.

1/1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për zonat e mbrojtura mjedisore, ministrinë përgjegjëse për shëndetësinë dhe ministrinë përgjegjëse për infrastrukturën e ujësjellës-kanalizimeve dhe Shërbimin Gjeologjik Shqiptar, përcakton kufijtë e zonave të mbrojtjes higjiëno-sanitare.

2. Kufijtë e këtyre zonave miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për mjedisin, ministrit përgjegjës për ekonominë, ministrit përgjegjës për shëndetësinë dhe ministrit përgjegjës infrastrukturën e ujësjellës-kanalizimeve.

3. Zonat e mbrojtjes higjiëno-sanitare përbëhen nga:

a) zona e parë e mbrojtjes rrotull burimit, që kontrollohet nga operatori që nxjerr, prodhon dhe shpërndan ujë të pijshëm. Kjo zonë rrethohet;

b) zona e mbrojtjes së afërt, brenda së cilës ndalohen ndërtimet, zhvillimi i industrisë, kryerja e veprimtarive bujqësore e blegtorale, hapja e puseve, hapja e kanaleve, depozitimi apo shkarkimi i ndotjeve, i ujërave të ndotura, i substancave kimike e toksike, përdorimi i plehrave kimike dhe pesticideve, përdorimi si varrezë apo groposja e kafshëve të ngordhura;

c) zona e mbrojtjes së largët, brenda së cilës veprimtaritë e parashikuara në shkronjën “b” të kësaj pike do të jenë objekt i autorizimeve të posaçme administrative.

4. Personat fizikë dhe juridikë, interesat e të cilëve dëmtohen nga përcaktimi i zonave të mbrojtjes higjiëno-sanitare, kompensohen sipas dispozitave të Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë.

Neni 58

Mbrojtja e zonave të prirura ndaj ndotjes

(ndryshuar dhe shtuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore harton aktet përkatëse nënligjore për shpalljen e zonave në rrezik nga ndotja prej elementeve apo substancave të dëmshme, si kimikatat e ndryshme, biocidet, për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve, agrikulturës, mjedisit, të cilat i paraqet për miratim në Këshillin Kombëtar të Ujit.

2. Ministri përgjegjës për mjedisin, në bashkëpunim me ministrin përgjegjës për bujqësinë dhe ministrin përgjegjës për ekonominë, nxjerr rregullore që përcakton programet, masat dhe detyrimet e tjera përkatëse, me qëllim reduktimin dhe parandalimin e ndotjes së ujërave nga substancat e dëmshme, si ato të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, ashtu edhe ato që shkaktohen apo rrjedhin nga veprimtari të tjera bujqësore, industriale dhe veprimtaria njerëzore.

Neni 59

Zonat e mbrojtjes emergjente

1. Organet e burimeve ujore mund të përcaktojnë dhe të shpallin zona ose sipërfaqe të mbrojtura sa herë që burimet sipërfaqësore ose nëntokësore rrezikohen seriozisht në sasi e cilësi, si dhe kur ekziston rreziku i përhapjes së sëmundjeve infektive, sipas evidencave nga organet kompetente.

2. Regjimi i këtyre zonave ose sipërfaqeve, si dhe kufizimet e tyre vendosen dhe ndryshojnë sipas rrethanave specifike, të cilat përcaktohen me akt nënligjor.

Neni 60

Zona të veçanta ruajtjeje

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrin përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore, identifikon si “zona të veçanta ruajtjeje”: basene, pjesë basenesh, rrjedha ujore, lumenj.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për zonat e mbrojtura mjedisore, miraton zonat e veçanta të ruajtjes, sipas pikës 1 të këtij neni.

Neni 61

Bashkërendimi i planeve të rregullimit të territorit me ato të burimeve ujore

(bequr fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Autoritetet, që hartojnë planet dhe studimet e rregullimit të territorit, marrin në konsideratë planet e menaxhimit të burimeve ujore.

Neni 62

Tokat e mbuluara me ujë

1. Kënetat ose sipërfaqet e mbuluara me ujë, sipas përcaktimeve të bëra në këtë ligj, përfshirë edhe ato që janë krijuar artificialisht, quhen toka të mbuluara me ujë. Këshilli Kombëtar i Ujit përcakton kufijtë e tyre.

2. Të gjitha veprimtaritë, që kryhen ose ndikojnë mbi to, janë objekt i autorizimeve, lejeve dhe koncesioneve.

Neni 63

Zonat e rrezikshme për shëndetin

Këshilli Kombëtar i Ujit, në bashkëpunim me organet përkatëse shëndetësore dhe ato të mbrojtjes së mjedisit, përcakton zonat e rrezikshme për jetën dhe shëndetin e njerëzve, që janë shpallur si të dëmshme për interesat publike dhe vendos tharjen e tokave që janë nën ujë.

KREU IX

MBROJTJA E BRIGJEVE

Neni 64

Mbrojtja e brigjeve

Mbrojtja e brigjeve është detyrë publike, që realizohet me anë të ndërtimeve, rindërtimeve dhe mirëmbajtjes së pritave, veprave veshëse dhe veprave e masave të tjera teknike, ku përfshihen edhe ato biologjike.

Neni 65

Mbrojtja e përkohshme

Personat fizikë a juridikë, vendas dhe të huaj, pas marrjes së miratimit nga organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore, mund të kryejnë veprimtari mbrojtëse të përkohshme në raste emergjence.

Neni 66

Veprimtaritë ndërtimore në brigje

(shtuar paragrafi i dytë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Organet përgjegjëse të planifikimit të territorit në njësitë e qeverisjes vendore lëshojnë leje për ndërtimin, rindërtimin apo shembjen e objekteve mbrojtëse të brigjeve, mureve, pritave e veprave të tjera në brigje, vetëm pasi pajisen me autorizim të posaçëm nga organet e administrimit dhe të menaxhimit të burimeve ujore.

Organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore lëshojnë autorizim të posaçëm për ushtrimin e veprimtarive ndërtimore në brigje, vetëm për qëllime publike. Veprimtaritë për qëllime publike përcaktohen rast pas rasti nga organet e menaxhimit të burimeve ujore.

Neni 67

Veprimtari të ndaluara në brigje dhe plazhe

1. Në brigje, plazhe dhe në zonat e vërshimit ndalohen:
 - a) ndryshimi ose zhvendosja e mbulesës bimore natyrore apo artificiale;
 - b) marrja e materialeve inerte, rërë, zhavorr, gurë ose plisa;
 - c) ndërtimi i vendeve të parkimit për mjete ujore dhe automjete tokësore;
 - ç) krijimi i vendeve të thata për rrjetat;
 - d) gjermimi, shpimi ose shpëlarjet;
 - dh) hedhja apo depozitimi i materialeve inerte që dalin nga prishja e objekteve ndërtimore, gjermimeve të ndryshme, si dhe veprimtarive të tjera që gjenerojnë mbetje;
 - e) shkarkimi i ujërave të ndotura urbane e industriale të patrajtuara.
2. Organet e menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore, në bashkëpunim me organet përgjegjëse të rregullimit e planifikimit të territorit, me qëllim sigurimin dhe mirëmbajtjen e bregut, kanë të drejtë të kufizojnë ose të ndalojnë shfrytëzimin e plazhit, të fundit të detit, të

dunave, të brigjeve të pjerrëta dhe të çdo sipërfaqeje tjetër që është përcaktuar për mbrojtjen e bregut dhe mirëmbajtjen e tij.

KREU X EFEKTET E DËMSHME TË UJIT

Neni 68 **Përmbytjet**

1. Organet e menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore, për të garantuar sigurinë e njerëzve, gjësë së gjallë dhe të pronave, marrin masat e nevojshme brenda sipërfaqeve që preken nga përmbytjet. Në rast përmbytjesh të mëdha, ato, në bashkëpunim me strukturat dhe organet përgjegjëse për emergjencat civile, urdhërojnë ekzekutimin e punimeve të emergjencës, duke kërkuar nga përdoruesit e ujit të gjitha pajisjet dhe materialet e nevojshme për këtë qëllim.

2. Organet e menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore, në bashkëpunim me strukturat dhe organet e qeverisjes vendore, janë përgjegjëse për parandalimin, përballimin dhe për rehabilitimin e gjendjes së shkaktuar.

3. Çdo person fizik apo juridik, subjekt i lejes, autorizimit, koncesionit detyrohet të bashkëpunojë me dhënien e çfarëdolloj ndihme dhe informacioni me autoritetet përgjegjëse të përcaktuara në këtë nen për eliminimin e pasojave të përmbytjeve dhe efekteve të tjera të dëmshme të ujit.

4. Shkarkimet maksimale nga përdoruesit e ujit bëhen në përputhje me kushtet dhe kriteret përcaktuara në planet e menaxhimit të baseneve, si dhe akte të tjera nënligjore.

5. Për pikën 4 të këtij neni përjashtim bëjnë rastet kur shkarkimet bëhen të detyruara nga ardhja e plotave maksimale.

6. Kushtet dhe kriteret për shkarkimet maksimale miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 69 **Tokat e përmbytura**

1. Tokat, që mund të përmbysten gjatë daljes nga shtrati i zakonshëm i liqeneve, pellgjeve, rezervuarëve, lumenjve, përrrenjve e rrjedhave të tjera, ruajnë statusin e tyre të mëparshëm ligjor.

2. Këshilli Kombëtar i Ujit, pas marrjes së mendimit nga strukturat drejtuese vendore, si dhe nga strukturat dhe organet përgjegjëse për emergjencat civile, në raste të veçanta vendos kufizime për përdorimin e zonave të përmbytura ose të zonave që janë nën efektet e dëmshme të ujit, kur këto rrezikojnë jetën e njerëzve, të gjësë së gjallë apo pronën publike e private.

3. Magazinimi i materialeve dhe lëndëve që mund të shpëlahen në ujë dhe ndërtimi i objekteve të reja në zonat e kërcënuara nga përmbytjet janë të ndaluar.

Neni 70 **Planifikimi i menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet** *(ndryshuar fjalë në pikat 1 dhe 2 dhe shtuar pika 5 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)*

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për emergjencat civile, harton akte nënligjore për planet dhe rregullat për menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet, në përputhje me legjislacionin në fuqi për emergjencat civile dhe me Planin Kombëtar të Emergjencave Civile.

2. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore në bashkëpunim me zyrat e administrimit të baseneve ujore harton për rrethet e basenit ujqor të tij planin e menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet, i cili fokusohet në parandalimin, mbrojtjen, gatishmërinë, përfshirë parashikimin e

përmbytjeve dhe sistemet e paralajmërimit të hershëm, të cilin e paraqet për bashkërendim në strukturat përgjegjëse për emergjencat civile.

3. Plani i menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet hartohet duke marrë në konsideratë karakteristikat përkatëse të baseneve ujore. Planet e menaxhimit të përmbytjeve përfshijnë edhe promovimin e praktikave të përdorimit të qëndrueshëm të tokës, përmirësimin e aftësisë mbajtëse të ujit, kontrollin nga përmbytjet të zonave të caktuara, në rast përmbytjeje.

4. Plani i menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet është pjesë përbërëse e planit të menaxhimit të basenit ujor.

5. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për emergjencat civile, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit, miraton aktin nënligjor për planet dhe rregullat për menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet, të hartuara nga Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore.

KREU XI VEPRAT DHE OBJEKTET UJORE

Neni 71 **Ndërtimi**

1. Ndërtimi i veprave dhe objekteve për shfrytëzimin e burimeve ujore dhe parandalimin e veprimeve të dëmshme të ujit, që bëhen për shërbime publike, është objekt i autorizimeve, lejeve ose koncesioneve, sipas legjislacionit në fuqi.

2. Personi juridik, përgjegjës për ndërtimin, brenda 30 ditëve nga përfundimi i veprës a objektit, duhet të njoftojë organet e administrimit a menaxhimit të burimeve ujore, që kanë lejuar kryerjen e veprimtarisë, që të kryejnë inspektimin përfundimtar në këtë vepër a objekt ujor.

Neni 72 **Kompetencat e organeve të menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore**

1. Organet e administrimit të burimeve ujore, në bashkëpunim me inspektoratin që mbulon fushën e mjedisit dhe organet e qeverisjes vendore, kanë të drejtë të mbikëqyrin e të detyrojnë subjektet, persona fizikë apo juridikë, për instalimin e pajisjeve për mbajtjen nën kontroll dhe matjen e sasisë së përdorimit të ujit në tokë private, si dhe të servituteve që nevojiten për hyrjen në instalime të tilla, për punën përgatitore dhe për ndërtimin.

2. Organet e administrimit të burimeve ujore, në bashkëpunim me inspektoratin që mbulon fushën e mjedisit, kanë të drejtë të kontrollojnë vënien në punë në afatet e përcaktuara në leje dhe mirëmbajtjen e objekteve ujore, si dhe të vendosin sanksione e të detyrojnë vendosjen e tubacioneve të transportit të ujit të pijshëm ose atij të kanalizimeve.

3. Organet e menaxhimit të burimeve ujore, në bashkëpunim me inspektoratin që mbulon fushën e mjedisit, kryejnë kontrole periodike të punimeve dhe objekteve ujore. Për këtë qëllim, personat e autorizuar prej tyre kanë të drejtë të inspektojnë veprat, objektet dhe të kërkojnë të dhëna e dokumentacionin lidhur me to.

KREU XII SHKARKIMET DHE KANALIZIMET

Neni 73

Shkarkimet e lëngshme

(shtuar pika 1/1 dhe shtuar fjalë në pikën 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Shkarkimet në ujë, tokë, nëntokë bëhen me leje ose autorizim, të lëshuar nga organet e menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

1/1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mjedisin dhe ministrinë përgjegjëse për ujësjellës-kanalizimet, harton normat e shkarkimeve të lëngshme dhe kërkesat e përgjithshme e specifike për lloje të ndryshme të veprimtarive, si rezultat i të cilave kryhen shkarkime të lëngshme në mjedis.

2. Këshilli Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin dhe ministrit përgjegjës për ujësjellës-kanalizimet, miraton normat e shkarkimeve të lëngshme dhe kërkesat e përgjithshme e specifike për lloje të ndryshme të veprimtarive, si rezultat i të cilave kryhen shkarkime të lëngshme në mjedis.

Neni 74

Sistemi i kanalizimeve të ujërave të ndotura

(shtuar pika 1/1 dhe ndryshuar fjalë në pikën 2 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Për të gjitha veprimtaritë që gjenerojnë ujëra të ndotura është e detyrueshme të lidhen dhe të përdoren kanalizimet e ujërave të ndotura, në përputhje me legjislacionin që rregullon shërbimet e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve, si dhe me aktet nënligjore që zbatohen në këtë fushë.

1/1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mjedisin dhe ministrinë përgjegjëse për ujësjellës-kanalizimet, harton kriteret mjedisore për ndërtimin dhe funksionimin e sistemeve të kanalizimeve.

2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për mjedisin dhe ministrit përgjegjës për ujësjellës-kanalizimet, miraton kriteret mjedisore për ndërtimin dhe funksionimin e sistemeve të kanalizimeve.

3. Sistemi i ujërave të ndotura planifikohet i tillë që të largojë me shpejtësi e të derdhë në vende të caktuara, larg vendbanimeve njerëzore, ujërat e kanalizimeve që vijnë nga godinat publike ose private.

4. Ndërtimi i sistemit të kanalizimeve duhet jetë i tillë që të shmangë derdhjet, të cilat, në destinacionin e tyre përfundimtar, ndotin ujërat sipërfaqësore, nëntokësore, si dhe ujërat bregdetare.

5. Subjekte të caktuara mund të marrin përgjegjësinë e grumbullimit, transportimit, trajtimit dhe derdhjes në vendet e caktuara të ujërave të kanalizimeve.

Neni 75

Sistemi individual dhe kolektiv i kanalizimeve

1. Kur disa persona përdorin një sistem të përbashkët për kanalizimet, përgjegjës para organeve të administrimit të burimeve ujore është enti që i shërben sistemit kolektiv të kanalizimeve.

2. Në rastin e një sistemi individual kanalizimesh, shkarkuesi është përgjegjës para organeve të administrimit të burimeve ujore, qoftë ky familjar ose jofamiljar.

Neni 76

Implantet e trajtimit të ujërave të ndotura

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për mjedisin dhe ministrit përgjegjës për ujësjellës-kanalizimet, miraton rregullore dhe akte normative për projektimin, ndërtimin dhe shfrytëzimin e sistemeve të impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura.

KREU XIII

LEJET DHE AUTORIZIMET PËR SHKARKIMET E UJËRAVE TË NDOTURA

Neni 77

Dispozita të përbashkëta për leje dhe autorizime

1. Kërkesa për leje dhe autorizim për shkarkimet duhet të përmbajë në hollësi kriteret që duhet të plotësohen nga shkarkuesi, siç parashikohet në aktet nënligjore në fuqi. Në to përfshihen një përshkrim i implantit të trajtimit, i pajisjeve dhe i procedurave monitoruese për të siguruar funksionimin e tij korrekt, si dhe çdo përkufizim i vendosur për përmbajtjen kimike dhe bakterologjike të shkarkimit.

2. Karakteristikat e lejeve dhe autorizimeve të shkarkimit janë të njëjta me ato të përdorimit të ujit. Në çdo rast, ato përmbajnë kushtet lidhur me implantet e trajtimit e të monitorimit, si dhe në bazë të tyre do të vendoset për standardet e ujërave të trajtuara.

3. Lejet dhe autorizimet për veprimtaritë e shkarkimit të lëngjeve që mund të shkaktojnë infiltrimin ose akumulimin me kohë në ujërat sipërfaqësore, shtretërit natyrorë ose artificiale, shtresat ujëmbajtëse ose ujërat nëntokësore do të jepen vetëm pas një studimi kompleks të bërë brenda një viti nga data e kërkesës për leje shkarkimi. Studimi do të kryhet nga institucione të licencuara ose të akredituara, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

4. Ripërdorimi i ujërave të ndotura është objekt i lejeve administrative. Në rast se ripërdorimi i ujërave do të bëhet nga një subjekt i ndryshëm nga subjekti i parë, atëherë të dyja subjektet duhet të pajisen me leje të veçanta. Këshilli Kombëtar i Ujit përcakton rregullat për ripërdorimin e drejtpërdrejtë të ujërave të ndotura, duke u bazuar në proceset e trajtimit, cilësisë dhe qëllimin e përdorimit të këtyre ujërave pas trajtimit.

Neni 78

Lejet administrative

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Leja, autorizimi për shkarkimin nga shoqëritë ose industrinë, që bëjnë ose mund të bëjnë shkarkime ujërash të ndotura, jepen në bazë të akteve nënligjore dhe vetëm me kushtin që të jetë marrë më parë leja, autorizimi për përdorimin e burimit ujor.

Neni 79

Refuzimi i lejeve dhe autorizimeve

Organet e administrimit të ujit kanë të drejtë të refuzojnë lejet dhe autorizimet për veprimtari ose procese industriale, derdhjet e të cilave, pavarësisht nga trajtimi, paraqesin një rrezik serioz për ndotjen e burimeve ujore, sistemin ekologjik dhe mjedisin.

Neni 80

Ndryshimi i lejeve

(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i basenit ujor ka të drejtë të vendosë në lidhje me pezullimin e përkohshëm, të përhershëm ose ndryshimin e lejes dhe autorizimit, kur është në kompetencën e këtij organi, nëse rrethanat, në të cilat është bazuar dhënia e tyre, kanë ndryshuar ose kur krijohen rrethana të reja, të cilat, nëse do të kishin ekzistuar në kohën e dhënies, do të kishin çuar në refuzim të lejes ose lëshimin e lejes me kushte dhe afate të tjera.

2. Këshilli i basenit ujor, për rastet kur kompetencën për pezullimin e përkohshëm, të përhershëm ose ndryshimin e lejes dhe autorizimit e ka Këshilli Kombëtar i Ujit, bën propozimet përkatëse me vendim formal, i cili i dërgohet Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore për t'u shqyrtuar nga Këshilli Kombëtar i Ujit.

Neni 81

Ndërprerja e veprimtarive të shkarkimit të ujërave të ndotura

Organet e administrimit të ujit kanë të drejtë të urdhërojnë ndërprerjen e menjëhershme të të gjitha veprimtarive apo të pjesëve të veçanta të tyre, lidhur me shkarkimet e ujërave të ndotura, nga të cilat rezultojnë shkarkime të paautorizuara që dëmtojnë interesin publik.

Neni 82

Pagesat për shpenzimet administrative

Aktivitetet e autorizuara të shkarkimit u nënshtrohen pagesave administrative, sipas kriterëve dhe tarifave të vendosura nga Këshilli i Ministrave.

KREU XIV SERVITUTET

Neni 83

Servitutet

Pronarët e tokave, për çështjet e servituteve që lidhen me rrjedhjen dhe marrjen e ujërave, u referohen përcaktimeve të bëra në dispozitat e Kodit Civil.

Neni 84

Veprimtaritë përbri brigjeve

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Veprimtaritë përbri brigjeve përcaktohen në planet dhe studimet e planifikimit dhe rregullimit të territorit. Këto dokumente miratohen paraprakisht në Këshillin Kombëtar të Ujit.

KREU XV MONITORIMI

Neni 85

Monitorimi i statusit të ujërave të brendshme detare, sipërfaqësore, nëntokësore dhe zonave të mbrojtura

(shfuqizuar pika 3, shtuar pika 6/1 dhe fjalë në pikën 7 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i basenit ujqor zbaton programin e monitorimit të statusit të ujërave, në mënyrë që të përcaktohet një rishikim koherent dhe i kuptueshëm i statusit të ujit, brenda secilit basen.
2. Për ujërat sipërfaqësore, programe të tilla mbulojnë:
 - a) statusin ekologjik, kimik e mikrobiologjik, potencialin ekologjik, si dhe biodiversitetin;
 - b) vëllimin dhe nivelin ose shkallën e rrjedhjes që kërkohet për të arritur statusin përkatës ekologjik dhe kimik, potencialin ekologjik.
3. Shfuqizuar.
4. Sipas rastit, programet e përmendura në pikat 1, 2 dhe 3 të këtij neni plotësohen duke iu referuar edhe specifikimeve të dhëna në legjislacionin për zonat e mbrojtura.
5. Programi për ujërat nëntokësore mbulon dhe trajton monitorimin e statusit kimik dhe sasior.
6. Këto programe do të vihen në zbatim jo më vonë se 6 vjet pas miratimit të këtij ligji
- 6/1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujqore, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mjedisin, harton kërkesat për programet e monitorimit.
7. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin, miraton kërkesat për programet e monitorimit, sipas këtij neni.

Neni 86

Monitorimi dhe menaxhimi i të dhënave

(shtuar fjalë në pikën 1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për mjedisin, miraton rregulloren për hartimin e programit të monitorimit sistematik të kushteve të ujërave sipërfaqësore e nëntokësore dhe të zonave të mbrojtura.
2. Rregullorja përcakton parametrat që do të monitorohen, procedurat dhe masat teknike të nevojshme, përfshirë, por pa u kufizuar në kërkesat për marrjen e mostrave dhe analizave për secilin parametër, kontrollin e cilësisë, praktikat laboratorike, regjistrimin dhe menaxhimin e të dhënave.
3. Rregullorja përcakton kriteret për botimin e buletineve periodike vjetore dhe shumëvjeçare, me akses publik, të monitorimit të ujërave sipërfaqësore e nëntokësore dhe të zonave të mbrojtura.

Neni 87

Monitorimi i trupave ujqorë të përcaktuar për prodhimin e ujit të pijshëm

(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Zyra e Administrimit të Basenit Ujqor është institucioni përgjegjës për monitorimin e trupave ujqorë sipërfaqësore dhe nëntokësore, të përcaktuar për prodhimin e ujit të pijshëm.

KREU XVI
KADASTRA KOMBËTARE E BURIMEVE UJORE DHE REGJISTRI KOMBËTAR I
AUTORIZIMEVE, LEJEVE E KONCESIONEVE PËR PËRDORIMIN E BURIMEVE
UJORE

Neni 88

Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore
(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore është organi që krijon, menaxhon dhe përditëson Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore.
2. Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore përmban të dhëna për:
 - a) ujërat sipërfaqësore që klasifikohen sipas statusit të tyre kimik dhe ekologjik;
 - b) zonat e mbrojtura;
 - c) trupat ujorë tepër të modifikuar;
 - ç) lejet e mjedisit për të ushtruar veprimtari, si rezultat i të cilave shkarkohen ujëra të përdorura në trupat ujorë;
 - d) zonat e prirura ndaj eutrofikimit dhe zonat ndaj nitrates;
 - dh) zonat e mbrojtjes higjieno-sanitare;
 - e) zonat e mbrojtjes emergjente;
 - ë) zona të veçanta ruajtjeje;
 - f) zonat e rrezikshme për shëndetin;
 - g) trupat ujorë të përcaktuar për prodhimin e ujit të pijshëm.
3. Këshilli i Ministrave, me propozim të Kryeministrit, miraton kërkesat, kushtet, procedurat, fondet e nevojshme buxhetore për krijimin, mbajtjen, menaxhimin dhe përditësimin e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore.
4. Të gjitha institucionet, entet dhe subjektet e tjera, publike ose jopublike, që merren me menaxhimin e burimeve ujore, detyrohen të caktojnë një përfaqësues që mban marrëdhënie me Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujore dhe dërgon të dhënat në Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore, në bazë të formave dhe procedurave përkatëse të parashikuara me vendim të Këshillit të Ministrave.
5. Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore dhe të dhënat e saj mbahen, menaxhohen dhe përditësohen nëpërmjet sistemit dhe arkivit elektronik.

Neni 89

Funksionet e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore
(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Informacioni në Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore organizohet sipas të dhënave elektronike të integruara për burimet ujore, në mënyrë të pavarur dhe në bashkëpunim me njëra-tjetrën. Organet përgjegjëse për menaxhimin e burimeve ujore krijojnë, mbajnë dhe menaxhojnë përkatësisht bazën e të dhënave.
2. Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore dhe të dhënat e tij publikohen në faqen zyrtare të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore.
3. Të dhënat e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore përdoren nga autoritetet dhe institucionet e tjera publike, kombëtare ose vendore, në përputhje me këtë ligj dhe me akte të tjera ligjore e nënligjore.
4. Çdo institucion hedh në Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore pjesën e vet të të dhënave dhe i publikon ato në faqen e vet elektronike.

Neni 90

**Regjistri Kombëtar i autorizimeve, lejeve e koncesioneve
për përdorimin e burimeve ujore**
(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Zyra e Administrimit të Basenit Ujor mban regjistrin ku shënohen të gjitha licencat, autorizimet, lejet, koncesionet e lëshuara, në përputhje me këtë ligj dhe aktet nënligjore në zbatim të tij.

2. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore krijon, mban, menaxhon dhe përditëson Regjistrin Kombëtar për të gjitha lejet, autorizimet dhe koncesionet e lëshuara nga organet e menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore.

3. Në çdo regjistër evidentohen:

a) të dhënat për të gjitha kërkesat, autorizimet, lejet dhe koncesionet e reja, të kërkuara në përputhje me këtë ligj ose për ndryshimin, rinovimin apo heqjen dorë nga ato ekzistuese;

b) procedurat e vënies në zbatim të këtyre autorizimeve, lejeve dhe koncesioneve.

4. Zyrat e administrimit të baseneve ujore, i përcjellin Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore të dhënat dhe informacionin që disponojnë në regjistrat e tyre, në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

**KREU XVII
INFORMIMI I PUBLIKUT DHE KONSULTIMI**

Neni 91

E drejta për të marrë dhe për të përdorur informacionin për burimet ujore

1. Çdo person fizik dhe juridik ka të drejtën t'i mundësohet dhënia e informacionit të disponueshëm në lidhje me burimet ujore.

2. Publikut i jepet informacion për dokumentet bazë dhe të dhënat e përdorura për hartimin e planeve të menaxhimit të baseneve, si dhe i krijohet mundësia për të marrë pjesë në procesin e konsultimit dhe komentimit të planeve të menaxhimit të baseneve ujore.

**KREU XVIII
DISPOZITAT FINANCIARE**

Neni 92

Tarifat për përdorimin e ujit

1. Këshilli i Ministrave miraton tarifat që paguhen për përdorimin e ujit, duke pasur parasysh këto faktorë:

a) llojin e ujit që kërkohet për përdorim;

b) qëllimin e përdorimit të ujit;

c) stinën e vitit, gjatë së cilës përdoret uji;

ç) sasinë e ujit që do të merret;

d) zërat e shpenzimeve të planifikimit, ndërtimit, shfrytëzimit, mirëmbajtjes e amortizimit të objekteve ujore dhe të ardhurat e parashikuara për përdoruesin e ujit nga përdorimi i këtij objekti ujor;

dh) përshtatshmërinë e impianteve për trajtimin dhe largimin e ujit pas përdorimit, në kuptimin e ndikimit mbi shëndetin e njerëzve, cilësinë e ujit dhe mjedisin.

2. Tarifat e përdorimit të ujërave ndërkufitare përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

3. Përfshihen nga pagimi i tarifave të ujit forcat zjarrfikëse, qofshin këto subjekte publike apo private, të cilat përdorin ujin për rastet e shuarjes së zjarrit.

Neni 93

Shpenzimet administrative

(ndryshuar fjalë me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Kushdo, që kërkon të ushtrojë veprimtari që lidhen me përdorimin apo shkarkimin e ujit, për ndërtimin e objekteve a veprave ujore, sipas këtij ligji, detyrohet të paguajë për shpenzimet administrative.

2. Këshilli i Ministrave, me propozim të Kryeministrit, miraton tarifat për shpenzimet administrative.

Neni 94

Mbledhja e tarifave dhe pagesave për shpenzimet administrative

1. Tarifat e përdorimit të ujit dhe pagesat për shpenzimet administrative mbledhen nga organet e menaxhimit të burimeve ujore.

2. Të ardhurat, që krijohen nga shpenzimet administrative, gjohet dhe tarifat për përdorimin e ujit kalojnë në Buxhetin e Shtetit.

Neni 95

Organet përgjegjëse për zbatimin e ligjit

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Organet e administrimit të burimeve ujore, njësitë e qeverisjes vendore, strukturat e ministrisë përgjegjëse për shëndetësinë, për bujqësinë, strukturat dhe organet e emergjencave civile, të rregullimit e planifikimit të territorit janë përgjegjëse për marrjen e masave dhe zbatimin e dispozitave të këtij ligji, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së.

2. Inspektoratet, që mbulojnë fushën e mjedisit, shëndetësisë dhe bujqësisë, janë përgjegjëse për zbatimin e dispozitave të këtij ligji, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së (si një pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore).

3. Inspektorati, që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, dhe agjencitë rajonale të mjedisit janë përgjegjëse për zbatimin e dispozitave të këtij ligji, në përputhje me dispozitat e ligjit për mbrojtjen e mjedisit.

4. Përdoruesit e angazhuar në fushën e menaxhimit të ujërave, mbi të cilët zbatohet ky ligj, u japin inspektorëve që mbulojnë fushën e mjedisit të gjithë asistencën e nevojshme për kryerjen e inspektimeve në atë veprimtari, për marrjen, analizimin dhe grumbullimin e gjithë informacionit të nevojshëm për realizimin e detyrave të tyre, për qëllime të këtij ligji, në përputhje me kërkesat e ligjit për mbrojtjen e mjedisit.

5. Inspektimi për verifikimin e respektimit të kërkesave ligjore bëhet në përputhje me këtë ligj, me ligjin për mbrojtjen e mjedisit dhe me ligjin për inspektimin, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së (si një pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore).

KREU XIX KUNDËRVAJTJET ADMINISTRATIVE

Neni 96

Inspektimi dhe konstatimi i shkeljes administrative

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Kontrolli për verifikimin e respektimit të kërkesave ligjore bëhet nga inspektoratet kombëtare përgjegjëse për kontrollin e territorit, mjedisit dhe ujërave, në përputhje me këtë ligj, ligjin për inspektimin dhe aktet ligjore e nënligjore për funksionimin e tyre, nën menaxhimin e përgjithshëm të AMBU-së (si një pjesë e ciklit të menaxhimit të integruar të burimeve ujore).

2. Kur konstaton shkeljen e dispozitave të këtij ligji, inspektorati përgjegjës vendos dënimin kryesor me gjobë, si dhe dënime të tjera plotësuese, duke përfshirë detyrimin për rregullimin e pasojave të ardhura tek burimet ujore ose detyrimin për shpërblimin e dëmit përkatës.

3. Këshilli i Ministrave miraton procedurën e vlerësimit të dëmit dhe rregullimit të pasojave të ardhura te burimet ujore.

Neni 97

Sanksionet administrative

(ndryshuar pika 3, 17 dhe shtuar pika 3/1 me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

Shkeljet e dispozitave të këtij ligji, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe ndëshkohen si më poshtë:

1. Shkarkimi në mjedis i ujërave të përdorura industriale, në kundërshtim me parashikimin e pikës 7 të nenit 30 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 5 000 000 lekë.

2. Veprimet e kryera në kundërshtim me nenin 39 të këtij ligji, lidhur me sasinë e rrjedhjes minimale ekologjike për çdo trup uJOR natyror, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

3. Veprimet e kryera në kundërshtim me shkronjat “a”, “b”, “c”, “ç”, “d”, “dh”, “e” dhe “ë”, të pikës 1, të nenit 41, të këtij ligji, përbëjnë kundërvajtje administrative. Kur për veprimtarinë ligji parashikon dhënien e lejes nga Këshilli i Basenit UJOR, kundërvajtja administrative dënohet me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë. Kur për veprimtarinë ligji parashikon dhënien e lejes nga Këshilli Kombëtar i Ujit kundërvajtja administrative dënohet me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

3/1. Veprimet e kryera në kundërshtim me shkronjat “a”, “b” dhe “c”, të pikës 2, të nenit 41, të këtij ligji, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

4. Mospajisja me autorizim nga organet e administrimit dhe menaxhimit të ujërave për veprimtaritë e parashikuara në shkronjat “a”, “b” dhe “c” të pikës 1 të nenit 42 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 100 000 lekë deri në 500 000 lekë.

5. Nxjerrja e materialeve inerte, si rrëzë, zhavor, që nxirren nga shtretërit e lumenjve, përrenjve, liqeneve me ose pa ujë, në kundërshtim me nenin 44 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

6. Shpimet dhe ndërhyrjet në zonën e burimeve natyrore të ujërave kurative, termale, termominerale dhe gjeotermale, si dhe thithja me pompa e ujërave kurative, termale, termominerale dhe gjeotermale direkt nga gryka e burimit, në kundërshtim me shkronjat “g” dhe “h” të pikës 1 të nenit 48 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë.

7. Shfrytëzimi i burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale pa lejen e organeve të menaxhimit të burimeve ujore, si dhe ndryshimi i destinacionit të këtyre burimeve, në kundërshtim me pikën 2 të nenit 48 të këtij ligji, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë.

8. Ushtrimi i aktivitetit mbi bazë tregtare nga shpuesit profesionistë të puseve pa licencë nga QKB-ja, në kundërshtim me pikën 1 të nenit 56 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 100 000 lekë deri në 500 000 lekë.

9. Mosparaqitja në afat e raportit të shpimit nga ana e shpuesit profesionist në organet e administrimit të burimeve ujore, në përfundim të shpimit, e parashikuar në pikën 3 të nenit 56 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 100 000 lekë deri në 300 000 lekë.

10. Ushtrimi i veprimtarisë së shpimit për nxjerrje uji nga subjekte fizike, juridike apo persona të palicencuar, që ndërmarrin operacione shpimi pa u pajisur më parë me lejen për shpim nga organet e menaxhimit të burimeve ujore, të parashikuar në pikën 6 të nenit 56 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 300 000 lekë deri në 500 000 lekë.

11. Kryerja e veprimtarive pa lejet apo autorizimet përkatëse në zonat e mbrojtjes higjieno-sanitare, të parashikuara në shkronjat “a”, “b” e “c” të pikës 3 të nenit 57 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë.

12. Veprimet që kryhen në kundërshtim me nenet 67, 69 pika 3 dhe 84 të këtij ligji, lidhur me veprime për mbrojtjen e brigjeve, kryerjen e veprimtarive në brigje pa lejet përkatëse, për kryerjen e veprimtarive të ndaluara në brigje dhe plazhe, për magazinimin e materialeve e lëndëve dhe ndërtimin e objekteve të reja në zonat e kërcënuara nga përmbytjet, si dhe për ndërtimin e veprave dhe objekteve ujore pa lejet përkatëse, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

13. Veprimet që kryhen në kundërshtim me pikën 4 të nenit 68 të këtij ligji, lidhur me shkarkimet maksimale nga përdoruesit e ujit, të cilat nuk bëhen në përputhje me kushtet dhe kriteret e përcaktuara në planet e menaxhimit të baseneve, si dhe akteve të tjera nënligjore, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 1 000 000 lekë deri në 2 000 000 lekë.

14. Veprimet që kryhen në kundërshtim me pikën 1 të nenit 71 të këtij ligji, lidhur me ndërtimin e veprave dhe objekteve për shfrytëzimin e burimeve ujore, pa lejen apo autorizimin përkatës, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë.

15. Mosnjoftimi i organeve të administrimit apo menaxhimit të burimeve ujore për përfundimin e veprës apo objektit brenda afatit ligjor, sipas pikës 2 të nenit 71 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 100 000 lekë deri në 300 000 lekë.

16. Shkarkimet në ujë, tokë, nëntokë apo në gropa, pa miratimin e lëshuar nga organi i menaxhimit të burimit ujor, parashikuar në pikën 1 të nenit 73 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 500 000 lekë deri në 1 000 000 lekë.

17. Krahës dënimit me gjobë, në varësi të ndotjes dhe dëmtimit, vendoset dhe pezullimi i pjesshëm apo i plotë i aktivitetit, detyrimi për rregullimin e pasojave të ardhura të burimet ujore nëpërmjet kthimit në gjendjen e mëparshme ose detyrimin për shpërblimin e dëmit përkatës në rast se rehabilitimi kryhet nga organet e menaxhimit të burimeve ujore, si edhe sekuestrimi i mjeteve dhe pajisjeve, të cilat kalojnë në rezervat e shtetit.

Këshilli i Ministrave miraton procedurën që ndiqet për rregullimin e pasojave të ardhura të burimet ujore dhe për mënyrën e shpërblimit të dëmit.

Neni 98

Klasifikimi i masave administrative

Masat e gjobës, pezullimit të veprimtarisë deri në 10 ditë, pezullimit të veprimtarisë për një afat

dymujor ose heqjes së lejes, të parashikuara në këtë ligj, janë dënime kryesore, ndërsa masat e tjera si sekuestrimi i mjeteve dhe pajisjeve, materialeve inerte gjendje janë dënime plotësuese.

Neni 99

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Kundër vendimit të organeve të menaxhimit dhe administrimit të burimeve ujore mund të bëhet ankimi në gjykatën kompetente brenda afateve ligjore nga data e njoftimit të vendimit.

2. Kundër vendimit të inspektorateve kombëtare përgjegjëse në fushën e kontrollit të territorit, mjedisit dhe ujërave mund të bëhet ankimi ose ankimi i veçantë, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Neni 100

Ekzekutimi i kundërvajtjeve administrative

Ekzekutimi i masave administrative në zbatim të këtij ligji bëhet në përputhje me ligjin për kundërvajtjet administrative.

KREU XX

DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 101

Propozimi dhe miratimi i akteve nënligjore

(ndryshuar me ligjin nr.6/2018, datë 8.2.2018)

1. Këshilli i Ministrave miraton aktet nënligjore në zbatim të neneve 8; 11, pika 2; 16, pika 6; 17, pika 2; 22, pika 2; 25, pika 3; 26, pika 3; 29; 31, pika 1/1; 34, pika 3; 36, pika 2; 41, pika 3; 42, pika 5; 44, pika 2; 48, pika 3; 50, pikat 1 dhe 6; 53, pika 3; 57, pika 2; 59, pika 2; 60, pika 2; 68, pika 6; 70, pika 5; 73, pika 2; 74, pika 2; 76; 78; 82; 85, pika 7; 86, pika 1; 88, pika 3; 92, pikat 1 dhe 2; 93, pika 2; dhe 96, pika 3, të këtij ligji, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e tij.

2. Këshilli Kombëtar i Ujit miraton aktet në zbatim të neneve 9, pika 3 shkronja “d”; 26, pika 4; 27, pikat 1 dhe 2; 28, pika 4; 35, pika 1; 37, pika 3; 44, pika 1; 46; 58, pika 1; 62, pika 1; 63; 69, pika 2; dhe 77, pika 4, të këtij ligji, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e tij.

3. Ministri përgjegjës për mjedisin, në bashkëpunim me ministrin përgjegjës për bujqësinë, ministrin përgjegjës për ekonominë dhe ministrin përgjegjës për shëndetësinë, nxjerr rregullore për zbatimin e pikës 2, të nenit 35, të këtij ligji.

4. Ministri përgjegjës për mjedisin, në bashkëpunim me ministrin përgjegjës për bujqësinë dhe ministrin përgjegjës për ekonominë, nxjerr rregullore për zbatimin e pikës 2, të nenit 58, të këtij ligji.

Neni 102

Kur leja ose autorizimi i lëshuar para hyrjes në fuqi të këtij ligji bie në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji, ajo shfuqizohet, por pa i hequr të drejtën titullarit të vazhdojë aktivitetin deri në mbarim të afatit dhe, me mbarimin e tij, të aplikojë një leje ose autorizim të ri.

Neni 103
Shfuqizimet

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, ligji nr. 8093, datë 21.3.1996 “Për rezervat ujore”, i ndryshuar, si dhe çdo dispozitë tjetër që bie në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji shfuqizohen.

Neni 104
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 1 vit pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 15.11.2012

**Shpallur me dekretin nr.7845, datë 3.12.2012 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

LIGJ
Nr. 10/2017

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË MARRËVESHJEN PËR
MASAT E SHTETEVE PORTUALE PËR TË PARANDALUAR, FRENUAR DHE
ELIMINUAR PESHKIMIN E PALIGJSHËM, TË PARAPORTUAR DHE TË
PARREGULLUAR**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në marrëveshjen për masat e shteteve portuale për të parandaluar, frenuar dhe eliminuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar, sipas tekstit bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse të këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 2.2.2017

**Shpallur me dekretin nr. 10008, datë 15.2.2017, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bujar Nishani**

MARRËVESHJE
PËR MASAT E SHTETEVE PORTUALE PËR PARANDALIMIN, FRENIMIN DHE
ELIMINIMIN E PESHKIMIT TË PALIGJSHËM, TË PARAPORTUAR
DHE TË PARREGULLUAR

PREAMBULË

Palët e kësaj Marrëveshjeje,

të shqetësuara thellësisht për vazhdimësinë e peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar dhe pasojat e tij negative në rezervat e peshkut, ekosistemin detar dhe mjetet e jetesës së peshkatarëve të ligjshëm, dhe për nevojën në rritje për siguri ushqimore në nivel global;

të ndërgjegjshëm për rolin e shtetit portual në miratimin e masave efektive për të nxitur përdorimin e qëndrueshëm dhe konservimin afatgjatë të burimeve të gjalla detare;

ndërsa pranojnë që masat për të luftuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar duhet të ngrihen mbi përgjegjësinë parësore të shteteve të flamurit dhe të përdorin të gjitha kompetencat në dispozicion në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, përfshirë masat e shtetit portual, masat e shtetit bregdetar, masat e lidhura me tregun dhe masat për të siguruar që shtetasit të mos mbështetin ose të mos përfshihen në peshkim të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar;

ndërsa pranojnë që masat e shtetit portual ofrojnë një mënyrë të fuqishme dhe efikase për të parandaluar, frenuar dhe eliminuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar;

të ndërgjegjshme për nevojën për të rritur koordinimin në nivel rajonal dhe ndërrajonal për të luftuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar nëpërmjet masave të shtetit portual,

duke njohur teknologjitë e komunikimit në zhvillim të shpejtë, bazat e të dhënave, rrjetet dhe të dhënat globale që mbështesin masat e shtetit portual;

ndërsa pranojnë nevojën për të ndihmuar vendet në zhvillim që të miratojnë dhe zbatojnë masa të shtetit portual;

duke pasur parasysh thirrjet nga komuniteti ndërkombëtar nëpërmjet Sistemit të Kombeve të Bashkuara, përfshirë Asamblenë e Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara dhe Komitetin mbi Peshkimin e Organizatës për Ushqim dhe Bujqësi të Kombeve të Bashkuara, më poshtë i referuar “FAO”, për një instrument ndërkombëtar të detyrueshëm për standardet minimale për masat e shtetit portual, bazuar në Planin Ndërkombëtar të Veprimit 2001 të FAO-s për të parandaluar, frenuar dhe eliminuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar dhe Skemën Model 2005 të FAO-s për masat e shtetit portual për të luftuar peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar;

duke pasur parasysh që në ushtrimin e sovranitetit të tyre mbi portet që ndodhen në territorin e tyre, shtetet mund të miratojnë masa më të rrepta në përputhje me të drejtën ndërkombëtare;

duke kujtuar dispozitat përkatëse të Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtën e Detit të 10 dhjetorit 1982, më poshtë e referuar “Konventa”;

duke kujtuar Marrëveshjen për Zbatimin e Dispozitave të Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtën e Detit të 10 dhjetorit 1982, në lidhje me Ruajtjen dhe Menaxhimin e rezervave që ndodhen brenda zonës ekonomike ekskluzive të një ose më shumë shteteve dhe në det të hapur dhe rezervave tipike migratore të 4 dhjetorit 1995, Marrëveshjen për Nxitjen e Përputhshmërisë me Masat Ndërkombëtare për Konservimin dhe Menaxhimin nga Anijet e Peshkimit në Det të Hapur të 24 nëntorit 1993 dhe Kodin e Sjelljes 1995 të FAO-s për Peshkim të Përgjegjshëm;

ndërsa njohin nevojën për të lidhur një marrëveshje ndërkombëtare brenda kuadrit të FAO-s, sipas nenit XIV të Kushtetutës së FAO-s,

kanë rënë dakord si më poshtë:

PJESA 1
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Përdorimi i termave

Për qëllime të kësaj Marrëveshjeje:

- a) “masa konservimi dhe menaxhimi” do të thotë masa për të ruajtur dhe menaxhuar burimet e gjalla detare që janë miratuar dhe zbatuar në përputhje me rregullat përkatëse të së drejtës ndërkombëtare, përfshirë ato që janë pasqyruar në Konventë;
- b) “peshq” do të thotë të gjitha speciet e burimeve të gjalla detare, qofshin ato të përpunuara apo jo;
- c) “peshkim” do të thotë kërkimi, tërheqja, gjetja e vendndodhjes, zënia, marrja ose vjelja e peshqve ose çdo veprimtari që në mënyrë të arsyeshme mund të pritët të rezultojë në tërheqjen, përcaktimin e vendndodhjes, zënien, marrjen ose vjeljen e peshqve;
- d) “veprimtari që lidhen me peshkimin” do të thotë çdo veprim që mbështet ose përgatit peshkim, përfshirë zbarkimin, paketimin, përpunimin, transbordimin ose transportimin e peshqve që nuk janë zbarkuar më përpara në një port, si edhe pajisjen me personel, lëndë djegëse, mjete peshkimi dhe furnizimeve të tjera në det;
- e) “peshkim i paligjshëm, i paraportuar dhe i parregulluar” i referohet veprimtarive të përcaktuara në paragrafin 3 të Planit Ndërkombëtar të Veprimit 2001 të FAO-s për të Parandaluar, Frenuar dhe Eliminuar Peshkimin e Paligjshëm, të Paraportuar dhe të Parregulluar, më poshtë i referuar si “peshkimi PPP”;
- f) “Palë” do të thotë një shtet ose organizatë rajonale e integritit ekonomik që ka pranuar që kjo Marrëveshje të jetë e detyrueshme për atë palë dhe për të cilën kjo Marrëveshje është në fuqi;
- g) “port” përfshin terminalin në det të hapur dhe struktura të tjera për zbarkim, transbordim, paketim, përpunim, rifurnizim me lëndë djegëse ose me mjete;
- h) “organizatë rajonale e integritit ekonomik” do të thotë një organizatë rajonale për integrimin ekonomik së cilës shtetet anëtare i kanë transferuar kompetencë mbi çështje që mbulon kjo Marrëveshje, duke përfshirë autoritetin për të marrë vendimet e detyrueshme mbi shtetet e saj anëtare, në lidhje me këto çështje;
- i) “organizata rajonale për menaxhimin e peshkimit” do të thotë organizatë ose strukturë ndërqeveritare peshkimi, sipas rastit, me kompetencë për të marrë masa konservimi dhe menaxhimi; dhe
- j) “mjet lundrimi” do të thotë çdo mjet, anije e tjetër lloji ose varkë që përdoret, e pajisur për t’u përdorur ose e caktuar që të përdoret për peshkim ose veprimtari që lidhen me peshkimin.

Neni 2
Objekti

Objekti i kësaj Marrëveshjeje është të parandalojë, frenojë dhe eliminojë peshkimin PPP nëpërmjet zbatimit të masave të efektshme të shtetit portual dhe me anë të tyre të sigurojë konservimin afatgjatë dhe përdorimin e qëndrueshëm të burimeve të gjalla detare dhe ekosistemeve detare.

Neni 3
Zbatimi

1. Çdo Palë, në cilësinë e saj si shtet portual, zbaton këtë Marrëveshje në lidhje me mjetet e lundrimit që nuk kanë të drejtë të mbajnë flamurin e saj, të cilat kërkojnë të hyjnë në portet e saj ose janë në një nga portet e saj, përveçse për:

a) mjetet e lundrimit të një shteti fqinj, të cilat janë përfshirë në peshkim artizanal si mjet jetese, me kusht që shteti portual dhe shteti i flamurit të bashkëpunojnë për të siguruar që këto mjete lundrimi të mos përfshihen në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë lloj peshkimi; dhe

b) mjete lundrimi kontejner mbajtëse që nuk mbajnë peshqit ose nëse i mbajnë, vetëm peshkun që është zbarkuar më përpara, nëse nuk ka arsye të qarta për të dyshuar që këto mjete lundrimi janë përfshirë në veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin peshkimin PPP.

2. Një Palë, në cilësinë e saj si shtet portual, mund të vendosë të zbatojë këtë Marrëveshje për mjetet e lundrimit të marra me qira nga shtetasit e saj në mënyrë ekskluzive për peshkimin në zona nën juridiksionin e saj dhe që veprojnë në autoritetin e saj në këto zona. Këto mjete u nënshtrohen masave nga Pala që janë po aq efektive sa masat që zbatohen në lidhje me mjetet e lundrimit që mbajnë flamurin e saj.

3. Kjo Marrëveshje zbatohet për peshkimin në zona detare, i cili është i paligjshëm, i paraportuar dhe i parregulluar, siç përkufizohet në nenin 1(e) të kësaj Marrëveshjeje dhe për veprimtaritë që lidhen me peshkimit të cilat mbështesin këtë peshkim.

4. Kjo Marrëveshje zbatohet në mënyrë të drejtë, transparente dhe jodiskriminuese, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare.

5. Meqë kjo Marrëveshje ka fushëveprimi globale dhe zbatohet për të gjitha portet, Palët inkurajojnë të gjitha subjektet e tjera që të zbatojnë masat në përputhje me dispozitat e saj. Ato që nuk mund të bëhen palë të kësaj Marrëveshjeje mund të shprehin angazhimin e tyre për të vepruar në përputhje me dispozitat e saj.

Neni 4

Marrëdhënia me të drejtën ndërkombëtare dhe instrumente të tjera ndërkombëtare

1. Asnjë dispozitë e kësaj Marrëveshjeje nuk cenon të drejtat, kompetencat dhe detyrat e Palëve sipas së drejtës ndërkombëtare. Në veçanti, asnjë dispozitë e kësaj Marrëveshjeje, nuk do të interpretohet si e tillë që ndikon në:

a) sovranitetin e Palëve mbi ujërat e tyre të brendshme, të arkipelagut dhe tokësore ose të drejtat e tyre sovraane mbi shelfin e tyre kontinental dhe në zonën ekskluzive ekonomike;

b) ushtrimin e sovranitetit të tyre nga Palët mbi portet në territorin e tyre në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, duke përfshirë të drejtën e tyre për të mohuar hyrjen në to, si edhe për të miratuar masa më të rrepta të shtetit portual sesa ato që parashikon kjo Marrëveshje, përfshirë masat e miratuara sipas një vendimi të një organizate rajonale të menaxhimit të peshkimit.

2. Një Palë, në zbatimin e kësaj Marrëveshjeje, nuk detyrohet nga masat ose vendimet e një organizate rajonale për menaxhimin e peshkimit në të cilën nuk është anëtare apo nuk detyrohet të njohë një organizatë të tillë.

3. Një Palë, nuk detyrohet sipas kësaj Marrëveshjeje, në asnjë rast, që të miratojë masat ose vendimet e një organizate rajonale për menaxhimin e peshkimit nëse këto masa ose vendime nuk janë miratuar në përputhje me të drejtën ndërkombëtare.

4. Kjo Marrëveshje interpretohet dhe zbatohet në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, duke pasur parasysh rregullat dhe standardet e zbatueshme ndërkombëtare, përfshirë ato të përcaktuara nëpërmjet Organizatës Ndërkombëtare Detare, si edhe instrumenteve të tjera ndërkombëtare.

5. Palët me mirëbesim përmbushin detyrimet e tyre të ndërmarra sipas kësaj Marrëveshjeje dhe ushtrojnë të drejtat që njihen në të në mënyrë të tillë që të mos përbëjë abuzim me të drejtën.

Neni 5

Integrimi dhe koordinimi në nivel rajonal

Çdo Palë, në masën më të madhe të mundshme:

a) integron ose koordinon masat e shtetit portual në lidhje me peshkimin me sistemin më të gjerë të kontrolleve të shtetit portual;

b) integron masat e shtetit portual me masa të tjera për të parandaluar, frenuar dhe eliminuar peshkimin PPP dhe veprimtaritë që lidhen me peshkimin të cilat mbështesin këtë peshkim, duke pasur parasysh Planin Ndërkombëtar të Veprimit 2001 të FAO-s për të Parandaluar, Frenuar dhe Eliminuar Peshkimin e Paligjshëm, të Paraportuar dhe të Parregulluar;

dhe

c) merr masa për të shkëmbyer informacion mes agjencive të duhura kombëtare dhe për të koordinuar veprimtaritë e këtyre agjencive në zbatimin e kësaj Marrëveshjeje.

Neni 6

Bashkëpunimi dhe shkëmbimi i informacionit

1. Palët, për të promovuar zbatimin e efektshëm të kësaj Marrëveshjeje dhe duke pasur parasysh kërkesat e duhura të konfidencialitetit, bashkëpunojnë dhe shkëmbejnë informacion me shtetet përkatëse, FAO-n, organizata të tjera ndërkombëtare dhe organizata rajonale për menaxhimin e peshkimit, përfshirë masat e miratuara nga këto organizata rajonale për menaxhimin e peshkimit në lidhje me objektivin e kësaj Marrëveshjeje.

2. Çdo Palë, në masën më të madhe të mundshme, merr masat për të mbështetur masat e konservimit dhe menaxhimit të miratuara nga shtetet e tjera dhe organizatat e tjera të rëndësishme ndërkombëtare.

3. Palët bashkëpunojnë, në nivel lokal, rajonal dhe global, në zbatimin e efektshëm të kësaj Marrëveshjeje, përfshirë, sipas rastit, nëpërmjet FAO-s ose organizatave dhe strukturave rajonale për menaxhimin e peshkimit.

PJESA 2

HYRJA NË PORT

Neni 7

Përcaktimi i porteve

1. Çdo Palë përcakton dhe publikon portet ku mjetet e lundrimit mund të kërkojnë të hyjnë sipas kësaj Marrëveshjeje. Çdo Palë i dërgon FAO-s një listë të porteve të caktuara, e cila do të publikohet siç duhet.

2. Çdo Palë, në masën më të madhe të mundshme, sigurohet që çdo port i përcaktuar dhe i publikuar sipas paragrafit 1 të këtij neni të ketë kapacitet të mjaftueshëm për të kryer inspektimin sipas kësaj Marrëveshjeje.

Neni 8

Kërkesa paraprake për hyrje në port

1. Çdo Palë, si standard minimal, kërkon që t'i jepet informacioni sipas aneksit A përpara se një anijeje t'i lejohej hyrja në port.

2. Çdo Palë kërkon që informacioni i përmendur në paragrafin 1 të këtij neni të jepet paraprakisht mjaftueshëm për t'i dhënë kohë të mjaftueshme shtetit portual që të shqyrtojë këtë informacion.

Neni 9

Hyrja në port, autorizimi apo refuzimi

1. Pasi merr informacionin e rëndësishëm të kërkuar sipas nenit 8, si edhe informacion tjetër që mund të kërkohej për të përcaktuar nëse anija që kërkon të hyjë në port është përfshirë në peshkim

PPP apo veprimtari që lidhen me peshkimin, të cilat e mbështesin këtë peshkim, çdo Palë vendos nëse do të autorizojë apo refuzojë hyrjen e anijes në portin e saj dhe i komunikon këtë vendim anijes apo përfaqësuesit të saj.

2. Në rastin e autorizimit të hyrjes, kapitenit të anijes ose përfaqësuesit të anijes i kërkohet që të paraqesë autorizimin për hyrje tek autoritetet kompetente të Palës sapo anija të mbërrijë në port.

3. Në rastin e refuzimit të hyrjes, çdo Palë i komunikon vendimin e saj të marrë sipas paragrafit 1 të këtij neni shtetit të flamurit që mban anija dhe, sipas rastit dhe në masën e mundshme, shteteve përkatëse bregdetare, organizatave rajonale për menaxhimin e peshkimit dhe organizatave të tjera ndërkombëtare.

4. Pa cenuar paragrafin 1 të këtij neni, kur një Palë ka të dhëna të mjaftueshme që një anije, e cila kërkon të hyjë në port është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim, sidomos që një anije është përfshirë në listën e anijeve të cilat janë marrë me peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim, listë kjo që është miratuar nga organizata përkatëse rajonale për menaxhimin e peshkimit në përputhje me rregullat dhe procedurat e kësaj organizate dhe në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, Pala i refuzon kësaj anijeje hyrjen në portet e saj, duke pasur parasysh paragrafët 2 dhe 3, të nenit 4.

5. Pavarësisht paragrafëve 3 dhe 4 të këtij neni, një Palë mund t'i lejojë hyrjen në port një anijeje të përmendur në këta paragrafë në mënyrë ekskluzive për qëllim të inspektimit të saj dhe për të marrë masa të tjera të duhura në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, të cilat janë të paktën po aq të efektshme sa refuzimi i hyrjes në port për parandalimin, frenimin dhe eliminimin e peshkimit PPP dhe veprimtarive që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim.

6. Nëse një anije e përmendur në paragrafin 4 ose 5 të këtij neni është në port për çfarëdo arsye, një Palë i refuzon kësaj anijeje përdorimin e portit të saj për zbarkim, transbordin, paketim dhe përpunim të peshkut dhe shërbimeve të tjera portuale, duke përfshirë, ndër të tjera, rifurnizimin me lëndë djegëse dhe pajisje, mirëmbajtje dhe ankorim në dok. Në këto raste paragrafët 2 dhe 3, të nenit 11, zbatohen *mutatis mutandis*. Refuzimi i përdorimit të porteve bëhet në përputhje me të drejtën ndërkombëtare.

Neni 10

Forca madhore ose fatkeqësitë

Asnjë dispozitë e kësaj Marrëveshjeje nuk ndikon në hyrjen e anijeve në port në përputhje me të drejtën ndërkombëtare për arsye të forcës madhore ose fatkeqësive, ose nuk e ndalon një shtet portual që të lejojë hyrjen në port të një anijeje në mënyrë ekskluzive për qëllim të dhënies së ndihmës për personat, anijet ose avionin në rrezik apo fatkeqësi.

PJESA 3

PËRDORIMI I PORTEVE

Neni 11

Përdorimi i porteve

1. Një palë, kur një anije ka hyrë në një nga portet e saj, i refuzon kësaj anijeje, sipas ligjeve dhe rregullave dhe në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, përfshirë këtë Marrëveshje, përdorimin e portit për zbarkimin, transbordin, paketimin dhe përpunimin e peshkut që është zbarkuar më përpara dhe për shërbime të tjera portuale, duke përfshirë, ndër të tjera, rifurnizimin me lëndë djegëse dhe pajisje, mirëmbajtje dhe ankorim në dok nëse:

a) Pala konstaton që anija nuk ka autorizim të vlefshëm dhe të zbatueshëm për t'u përfshirë në peshkim ose veprimtari që lidhen me peshkimin të kërkuara nga shteti i flamurit;

b) Pala konstaton që anija nuk ka autorizim të vlefshëm dhe të zbatueshëm për t'u përfshirë në peshkim ose veprimtari që lidhen me peshkimin, të kërkuara nga shteti bregdetar në lidhje me zonat nën juridiksionin kombëtar të atij shteti;

c) Pala merr të dhëna të qarta që peshku në bord është marrë në shkelje të kërkesave të zbatueshme të një shteti bregdetar në lidhje me zonat nën juridiksionin kombëtar të atij shteti;

d) Shteti i flamurit nuk konfirmon brenda një periudhe të arsyeshme kohore, me kërkesë të shtetit portual, që peshku në bord është marrë në përputhje me kërkesat e zbatueshme të një organizate përkatëse rajonale për menaxhimin e peshkimit, duke pasur parasysh paragrafët 2 dhe 3, të nenit 4; ose

e) Pala ka shkaqe të arsyeshme të besojë që anija është përfshirë në peshkimin PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin, të cilat e mbështesin këtë peshkim, si edhe në mbështetje të një anijeje të përmendur në paragrafin 4, të nenit 9, përveç rasteve kur anija mund të provojë:

i) që ka vepruar në përputhje me masat përkatëse të konservimit dhe menaxhimit; ose

ii) që, në rastin e sigurimit të stafit, lëndës djegëse, mjeteve të peshkimit dhe furnizimeve të tjera në det, anija që është furnizuar, në kohën e furnizimit nuk ka qenë anije siç përcaktohet në paragrafin 4 të nenit 9.

2. Një Palë, pavarësisht paragrafit 1 të këtij neni, nuk i refuzon një anijeje të përmendur në atë paragraf përdorimin e shërbimeve portuale:

a) thelbësore për sigurinë ose shëndetin e ekuipazhit ose sigurinë e anijes, nëse këto nevoja provohen si duhet; ose

b) për kthimin e anijes për skrap, sipas rastit.

3. Nëse një Palë refuzon përdorimin e porteve të saj sipas këtij neni, ajo njofton menjëherë për vendimin e saj shtetin e flamurit dhe, sipas rastit, shtetet përkatëse bregdetare, organizatat rajonale për menaxhimin e peshkimit dhe organizatat përkatëse ndërkombëtare.

4. Një Palë tërheq refuzimin e përdorimit të portit të saj sipas paragrafit 1 të këtij neni në lidhje me një anije vetëm nëse ka prova të mjaftueshme që shkaqet për të cilat është refuzuar janë të papërshtatshme ose të gabuara ose që këto shkaqe nuk vlejnë më.

5. Nëse një Palë tërheq refuzimin e saj sipas paragrafit 4 të këtij neni, ajo njofton menjëherë ata për të cilët është bërë njoftimi sipas paragrafit 3 të këtij neni.

PJESA 4

INSPEKTIMI DHE MASAT VIJUESE

Neni 12

Nivelet dhe përparësitë për inspektim

1. Çdo Palë inspekton numrin e mjeteve të lundrimit të saj në port të nevojshëm për të arritur një nivel vjetor të inspektimeve të mjaftueshme për realizimin e objektivit të kësaj Marrëveshjeje.

2. Palët synojnë të bien dakord për një numër minimal të inspektimeve të mjeteve të lundrimit nëpërmjet, sipas rastit, organizatave rajonale për menaxhimin e peshkimit, FAO-s ose tjetër.

3. Një Palë, në përcaktimin e mjeteve të lundrimit që do të inspektohen, i jep përparësi:

a) mjeteve të lundrimit të cilave u është refuzuar hyrja ose përdorimi i një porti në përputhje me këtë Marrëveshje;

b) kërkesave nga Palë të tjera të rëndësishme, shteteve ose organizatave rajonale për menaxhimin e peshkimit që mjete lundrimit të caktuara të inspektohen, sidomos nëse këto kërkesa mbështeten nga të dhëna për peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin, të cilat mbështesin këtë peshkim me anë të mjeteve të lundrimit në fjalë; dhe

c) mjeteve të tjera të lundrimit për të cilat ka arsye të qarta për të dyshuar që janë përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim.

Neni 13

Kryerja e inspektimeve

1. Çdo Palë sigurohet që inspektorët e saj të kryejnë funksionet e përcaktuara në aneksin B si standard minimal.

2. Çdo Palë, në kryerjen e inspektimeve në porte:

a) sigurohet që inspektimet të kryhen nga inspektorë të kualifikuar si duhet të autorizuar për këtë qëllim, duke pasur veçanërisht parasysh nenin 17;

b) sigurohet që, përpara një inspektimi, inspektorëve t'u kërkohej t'i paraqesin kapitenit të mjetit të lundrimit një dokument të duhur që i identifikon inspektorët si të tillë;

c) sigurohet që inspektorët të shqyrtojnë të gjitha fushat përkatëse të mjeteve të lundrimit, peshkun në bord, rrjetat dhe çdo mjet tjetër peshkimi, pajisje dhe çdo dokument apo të dhënë në bord që është e rëndësishme për të verifikuar respektimin e masave përkatëse të konservimit dhe menaxhimit;

d) i kërkon kapitenit të mjetit të lundrimit që t'u japë inspektorëve të gjithë ndihmën dhe informacionin e nevojshëm dhe të paraqesë dokumentet dhe materialet e rëndësishme që mund të kërkohej ose kopje të noterizuara të tyre;

e) në rastin e marrëveshjeve të duhura me shtetin e flamurit të mjetit të lundrimit, fton atë shtet që të marrë pjesë në inspektim;

f) bën të gjitha përpjekjet e mundshme për të shmangur vonesat e mjetit të lundrimit për të minimizuar ndërhyrjen dhe vështirësitë, si edhe çdo prani të panevojshme të inspektorëve në bord dhe për të shmangur veprime që do të ndikonin negativisht në cilësinë e peshkut në bord;

g) bën të gjitha përpjekjet e mundshme për të lehtësuar komunikimin me kapitenin ose anëtarët e ekuipazhit të mjetit të lundrimit, përfshirë, nëse është e mundur dhe e nevojshme, rastet kur inspektori është i shoqëruar me një përkthyes;

h) sigurohet që inspektimet të kryhen në mënyrë të drejtë, transparente dhe jodiskriminuese dhe të mos përbëjnë ngacmim të mjetit të lundrimit; dhe

i) të mos ndërhyjë në aftësinë e kapitenit, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për të komunikuar me autoritetet e shtetit të flamurit.

Neni 14

Rezultatet e inspektimeve

Çdo Palë, si standard minimal, në një raport të shkruar të rezultateve të çdo inspektimi përfshin informacionin e paraqitur në aneksin C.

Neni 15

Përcjellja e rezultateve të inspektimit

Çdo Palë i përcjell rezultatet e çdo inspektimi te shteti i flamurit që mban mjeti i lundrimit të inspektuar dhe, sipas rastit:

a) Palëve dhe shteteve përkatëse, përfshirë:

i) atyre shteteve për të cilat ka të dhëna nëpërmjet inspektimit që mjeti i lundrimit është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim brenda ujërave në juridiksionin e tyre kombëtar; dhe

ii) shtetit, shtetësinë e të cilit e mban kapiteni i mjetit të lundrimit;

b) organizatave të duhura rajonale për menaxhimin e peshkimit; dhe

c) FAO-s dhe organizatave të tjera përkatëse ndërkombëtare.

Neni 16

Shkëmbimi elektronik i informacionit

1. Çdo Palë, për të lehtësuar zbatimin e kësaj Marrëveshjeje, kur është e mundur, krijon një mekanizëm komunikimi që lejon shkëmbimin e drejtpërdrejtë elektronik të informacionit, duke pasur parasysh kërkesat e duhura të konfidencialitetit.

2. Palët, në masën e mundshme dhe duke pasur parasysh kërkesat e duhura të konfidencialitetit, duhet të bashkëpunojnë për të krijuar një mekanizëm për ndarjen e informacionit, preferueshëm të

koordinuar nga FAO-ja, në lidhje me nisma të tjera të rëndësishme shumëpalëshe dhe ndërqeveritare dhe për të lehtësuar shkëmbimin e informacionit me bankat ekzistuese të të dhënave të rëndësishme për këtë Marrëveshje.

3. Çdo Palë cakton një autoritet që të veprojë si pikë kontakti për shkëmbimin e informacionit sipas kësaj Marrëveshjeje. Çdo Palë njofton FAO-n për autoritetin e caktuar.

4. Çdo Palë e trajton informacionin që do të përcillet nëpërmjet një mekanizmi të krijuar sipas paragrafit 1 të këtij neni në përputhje me aneksin D.

5. FAO-ja i kërkon organizatave të duhura rajonale për menaxhimin e peshkimit që të japin informacion në lidhje me masat ose vendimet që kanë miratuar dhe zbatuar të cilat lidhen me këtë Marrëveshje për integrimin e tyre, në masën e mundshme dhe duke pasur parasysh kërkesat e duhura të konfidencialitetit, në mekanizmin e ndarjes së informacionit të përmendur në paragrafin 1 të këtij neni.

Neni 17

Trajnimi i inspektorëve

Çdo Palë sigurohet që inspektorët e saj të trajnohen si duhet duke pasur parasysh udhëzimet për trajnimin e inspektorëve në aneksin E. Palët përpigjen të bashkëpunojnë në këtë drejtim.

Neni 18

Veprimet e shtetit portual pas inspektimit

1. Nëse, pas një inspektimi ka arsye të qarta për të besuar që një mjet lundrimi është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin, të cilat mbështesin këtë peshkim, Pala inspektuese:

a) njofton menjëherë për konstatimet e saj shtetin e flamurit dhe, sipas rastit, shtetet përkatëse bregdetare, organizatat rajonale për menaxhimin e peshkimit dhe organizata të tjera ndërkombëtare dhe shtetin shtetësinë e të cilit mban kapiteni i mjetit të lundrimit; dhe

b) i refuzon mjetit të lundrimit përdorimin e portit të saj për zbarkim, transbordim, paketim dhe përpunim të peshqve të cilët nuk janë zbarkuar më përpara dhe për shërbime të tjera portuale, përfshirë, ndër të tjera, rifurnizimin me lëndë djegëse dhe mjete, mirëmbajtje dhe ankorim në dok, nëse këto veprime nuk janë kryer më përpara në lidhje me mjetin e lundrimit, në përputhje me këtë Marrëveshje, përfshirë nenin 4.

2. Një Palë, pavarësisht paragrafit 1 të këtij neni, nuk i refuzon një mjeti lundrimi të përmendur në atë paragraf përdorimin e shërbimeve portuale thelbësore për sigurinë ose shëndetin e ekuipazhit ose sigurinë e mjetit të lundrimit.

3. Asnjë dispozitë e kësaj Marrëveshjeje nuk e pengon një Palë që të mos marrë masa në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, përveç atyre të specifikuara në paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni, përfshirë masat e kërkuara shprehimisht nga shteti i flamurit ose për të cilat ka dhënë pëlqimin.

Neni 19

Informacioni mbi ankimimin në shtetin portual

1. Një Palë vë informacionin e duhur në dispozicion të publikut dhe i jep këtë informacion, pas një kërke me shkrim, pronarit, operatorit, kapitenit ose përfaqësuesit të një mjeti lundrimi në lidhje me një ankimim të përcaktuar në përputhje me ligjet dhe rregullat e tij kombëtare për masat e shtetit portual të marra nga ajo Palë sipas nenit 9, 11, 13 ose 18, përfshirë informacionin që i përket shërbimeve publike ose institucioneve gjyqësore në dispozicion për këtë qëllim, si edhe informacion nëse ekziston e drejta për të kërkuar dëmshpërblim në përputhje me ligjet dhe rregullat e saj kombëtare, në rast të humbjes ose dëmit të pësuar si pasojë e një veprimi të paligjshëm të pretenduar nga Pala.

2. Pala informon shtetin e flamurit, pronarin, operatorin, kapitenin ose përfaqësuesin, sipas rastit,

për rezultatin e çdo ankimimi të tillë. Nëse Palët e tjera, shtetet ose organizatat ndërkombëtare kanë informacion për vendimin paraprak në përputhje me nenet 9, 11, 13 ose 18, Pala i informon për çdo ndryshim në vendimin e saj.

PJESA 5 ROLI I SHTETEVE TË FLAMURIT

Neni 20

Roli i shteteve të flamurit

1. Çdo Palë i kërkon mjeteve të lundrimit që kanë të drejtë të mbajnë flamurin e saj që të bashkëpunojnë me shtetin portual për inspektimet e kryera sipas kësaj Marrëveshjeje.

2. Nëse një Palë ka arsye të qarta për të besuar se një mjet lundrimi me flamurin e saj është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat mbështetin këtë peshkim dhe që kërkon të hyjë ose është në portin e një shteti tjetër, sipas rastit i kërkon atij shteti që të inspektojë mjetin e lundrimit ose të marrë masat në përputhje me këtë Marrëveshjeje.

3. Çdo Palë inkurajon mjetet e lundrimit që kanë të drejtë të mbajnë flamurin e saj të zbarkojnë, transbordojnë, paketojnë dhe përpunojnë peshkun dhe të përdorin shërbimet e tjera portuale, në porte të shteteve që veprojnë sipas ose në përputhje me këtë Marrëveshjeje. Palët inkurajohen të zhvillojnë, edhe nëpërmjet organizatave rajonale për menaxhimin e peshkimit dhe FAOs-s, procedura të drejta, transparente dhe jodiskriminuese për identifikimin e një shteti që mund të jetë duke vepruar sipas ose në përputhje me këtë Marrëveshjeje.

4. Nëse, pas një inspektimi të shtetit portual, pala e shtetit të flamurit merr një raport inspektimi që tregon se ka arsye të qarta për të menduar që një mjet lundrimi që mban flamurin e saj është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat mbështesin këtë lloj peshkimi, ajo e njofton menjëherë dhe heton plotësisht për çështjen dhe, me të siguar provat e mjaftueshme, merr masa ekzekutimi pa vonesë në përputhje me ligjet dhe rregulloret e saj.

5. Çdo Palë, në cilësinë e saj si shtet i flamurit, u raporton palëve të tjera, shteteve portuale përkatëse dhe, sipas rastit, shteteve përkatëse, organizatave rajonale për menaxhimin e peshkimit dhe FAO-s për masat e marra në lidhje me mjetin e lundrimit që mban flamurin e saj, i cili, si pasojë e masave të marra nga shteti portual në përputhje me këtë Marrëveshjeje, rezultojnë të jetë përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari të lidhen me peshkimin, të cilat e mbështesin këtë peshkim.

6. Çdo Palë sigurohet që masat e zbatuara për mjetet e lundrimit, që mbajnë flamurin e saj, të jenë po aq të efektshme në parandalimin, pengimin dhe eliminimin e peshkimit PPP dhe veprimtarive që lidhen me peshkimin, të cilat mbështesin këtë peshkim sa masat që zbatohen për mjetet e lundrimit të përmendura në paragrafin 1, të nenit 3.

PJESA 6 KËRKESAT E SHTETEVE NË ZHVILLIM

Neni 21

Kërkesat e shteteve në zhvillim

1. Palët i pranojnë plotësisht kërkesat e veçanta të shteteve Palë në zhvillim në lidhje me masat e shtetit portual në përputhje me këtë Marrëveshjeje. Palët për këtë qëllim, drejtpërdrejt ose përmes FAO-s, agjencive të tjera të specializuara të Kombeve të Bashkuara ose organizatave dhe organeve të duhura ndërkombëtare, përfshirë organizatat rajonale për menaxhimin e peshkimit, i ndihmojnë shtetet Palë në zhvillim, ndër të tjera, për të:

a) rritur aftësinë e tyre, sidomos të shteteve më pak të zhvilluara mes tyre dhe shteteve të vogla ishullore në zhvillim, që të përgatisin bazën ligjore dhe kapacitet për zbatimin e masave të efektshme të shtetit portual;

b) lehtësuar pjesëmarrjen e tyre në organizata ndërkombëtare që promovojnë zhvillimin e efektshëm dhe zbatimin e masave të shtetit portual; dhe

c) lehtësuar asistencën teknike për forcimin e zhvillimit dhe zbatimin e masave të shtetit portual prej tyre, në koordinim me mekanizmat e duhur ndërkombëtarë.

2. Palët i japin vëmendjen e duhur kërkesave të veçanta të shtetit Palë portual në zhvillim sidomos më pak të zhvilluar mes tyre dhe shteteve të vogla ishullore në zhvillim për të siguruar që barra disproporcionale që rezultojnë nga zbatimi i kësaj Marrëveshjeje të mos i transferohet atyre drejtpërdrejt apo jo. Në rastet kur tregohet që transferimi i barrës ka qenë disproporcional, Palët bashkëpunojnë për të lehtësuar zbatimin e detyrimeve sipas kësaj Marrëveshjeje nga shtetet Palë në zhvillim.

3. Palët, drejtpërdrejt ose përmes FAO-s, vlerësojnë kërkesat e veçanta të shteteve Palë në zhvillim në lidhje me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje.

4. Palët bashkëpunojnë për të krijuar mekanizmat e duhur të financimit për të ndihmuar shtetet në zhvillim për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje. Këta mekanizma, ndër të tjera, orientohen në mënyrë specifike, për:

a) zhvillimin e masave kombëtare dhe ndërkombëtare të shtetit portual;

b) zhvillimin dhe rritjen e kapaciteteve përfshirë kapaciteteve për monitorimin, kontrollin dhe mbikëqyrjen dhe për trajnimin në nivel kombëtar dhe rajonal të menaxherëve të portit, inspektorëve dhe stafit zbatues dhe ligjor;

c) monitorimin, kontrollin, mbikëqyrjen dhe veprimtaritë e respektimit në lidhje me masat e shtetit portual, përfshirë aksesin në teknologji dhe pajisje; dhe

d) ndihmën për shtetet palë në zhvillim me kosto të përfshira në çdo proces për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve që rezultojnë nga masat që kanë marrë sipas kësaj Marrëveshjeje.

5. Bashkëpunimi me dhe mes shteteve Palë në zhvillim për qëllimet e përcaktuara në këtë nen mund të përfshijë ofrimin e asistencës teknike dhe financiare përmes rrugëve dypalëshe, shumëpalëshe dhe rajonale, përfshirë bashkëpunimin jug-jug.

6. Palët krijojnë një grup pune *ad hoc* për të raportuar rregullisht dhe për t'i bërë rekomandime Palëve për krijimin e një mekanizmi financimi përfshirë një skemë për kontribute, identifikimin dhe mobilizimin e fondeve, zhvillimin e kriterëve dhe procedurave për të orientuar zbatimin dhe ecurinë në zbatimin e mekanizmave të financimit. Përveç konsideratave të parashikuara në këtë nen, grupi i posaçëm i punës merr parasysh, ndër të tjera:

a) vlerësimin e nevojave të shteteve Palë në zhvillim, sidomos më pak të zhvilluar mes tyre dhe shteteve të vogla ishullore në zhvillim;

b) disponueshmërinë dhe disbursimin në kohë të fondeve;

c) transparencën e vendimmarrjes dhe proceseve të menaxhimit në lidhje me mbledhjen e fondeve dhe alokimeve; dhe

d) përgjegjshmërinë e shtetit palë në zhvillim për përdorimin e miratuar të fondeve.

Palët marrin parasysh raportet dhe rekomandimet e grupit të punës *ad hoc* dhe marrin masat e duhura.

PJESA 7

ZGJIDHJA E MOSMARRËVESHJEVE

Neni 22

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve me mirëkuptim

1. Secila Palë mund të kërkojë konsultime me çdo Palë ose Palët e tjera për çdo mosmarrëveshje në lidhje me interpretimin ose zbatimin e dispozitave të kësaj Marrëveshjeje, me qëllim që të arrihet një zgjidhje e kënaqshme reciproke sa më shpejt që të jetë e mundur.

2. Në rast se mosmarrëveshja nuk zgjidhet nëpërmjet këtyre konsultimeve brenda një periudhe kohore të arsyeshme, Palët në fjalë konsultohen mes tyre sa më shpejt që të jetë e mundur me qëllim

që mosmarrëveshja të zgjidhet me negociim, kërkim, ndërmjetësim, pajtim, arbitrazh, zgjidhje gjyqësore ose mjete të tjera paqësore që ato zgjedhin.

3. Çdo mosmarrëveshje e kësaj natyre, që nuk zgjidhet në këtë mënyrë, me pëlqimin e palëve në mosmarrëveshje, referohet për zgjidhje në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë, Tribunalin Ndërkombëtar për të Drejtën e Detit ose në arbitrazh. Në rast të mosarritjes së marrëveshjes së referuar në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë, Tribunalin Ndërkombëtar të së Drejtës së Detit ose arbitrazh, Palët vazhdojnë të konsultohen dhe të bashkëpunojnë për të arritur zgjidhjen e mosmarrëveshjes në përputhje me rregullat e së drejtës ndërkombëtare në lidhje me konservimin e burimeve të gjalla detare.

PJESA 8 SHTETET JO PALË

Neni 23

Shtetet jo Palë të kësaj Marrëveshjeje

1. Palët inkurajojnë shtetet jo Palë të kësaj Marrëveshjeje që të bëhen Palë të saj dhe/ose të miratojnë ligjet dhe rregulloret dhe të zbatojnë masat në përputhje me dispozitat e saj.

2. Palët marrin masa të drejta, jodiskriminuese dhe transparente në përputhje me këtë Marrëveshje dhe të drejtë tjetër të zbatueshme ndërkombëtare për të frenuar veprimtaritë e shteteve jo Palë që rrezikojnë zbatimin e efektshëm të kësaj Marrëveshjeje.

PJESA 9 MONITORIMI, RISHIKIMI DHE VLERËSIMI

Neni 24

Monitorimi, rishikimi dhe vlerësimi

1. Palët, në kuadër të FAO-s dhe organeve përkatëse të saj, sigurojnë monitorimin dhe rishikimin e rregullt dhe sistematik të zbatimit të kësaj Marrëveshjeje, si edhe vlerësimin e progresit të bërë për arritjen e objektivave të saj.

2. Katër vjet pas hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje, FAO-ja thërret një takim të Palëve për të rishikuar dhe vlerësuar efektshmërinë e kësaj Marrëveshjeje në arritjen e objektivit të saj. Palët vendosin për takime të mëtejshme sipas nevojës.

PJESA 10 DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

Neni 25

Nënshkrimi

Kjo Marrëveshje është e hapur për nënshkrim në FAO nga dita e njëzet e dytë e nëntorit 2009 deri në ditën e njëzet e një të nëntorit 2010 nga të gjitha shtetet dhe organizatat rajonale të integritetit ekonomik.

Neni 26

Ratifikimi, pranimi ose miratimi

1. Kjo Marrëveshje i nënshtrohet ratifikimit, pranimit ose miratimit nga palët nënshkruese.
2. Instrumentet e ratifikimit, pranimit ose miratimit depozitohen te Depozitari.

Neni 27

Aderimi

1. Pas periudhës gjatë së cilës kjo Marrëveshje është e hapur për nënshkrim, Marrëveshja hapet për aderim nga çdo shtet ose organizatë rajonale për integrimin ekonomik.

2. Instrumentet e aderimit depozitohen te Depozitari.

Neni 28

Pjesëmarrja nga organizatat rajonale të integritit ekonomik

1. Në rastet kur një organizatë rajonale për integrimin ekonomik, pra një organizatë ndërkombëtare e përmendur në aneksin IX, neni 1 i Konventës, nuk ka kompetencë mbi të gjitha çështjet që rregullon kjo Marrëveshje, aneksi IX i Konventës zbatohet *mutatis mutandis* për pjesëmarrjen nga kjo organizatë rajonale e integritit ekonomik në këtë Marrëveshje, por dispozitat e mëposhtme të atij aneksi nuk zbatohen:

a) neni 2, fjalë e parë; dhe

b) neni 3, paragrafi i parë.

2. Në rastet kur një organizatë rajonale për integrimin ekonomik, pra një organizatë ndërkombëtare e përmendur në aneksin IX, neni 1 i Konventës ka kompetencë mbi të gjitha çështjet që rregullon kjo Marrëveshje, dispozitat e mëposhtme zbatohen për pjesëmarrjen e organizatës rajonale të integritit ekonomik në këtë Marrëveshje:

a) në kohën e nënshkrimit ose aderimit, kjo organizatë bën një deklaratë ku thuhet:

i) që ka kompetencë mbi të gjitha çështjet që rregullon kjo Marrëveshje;

ii) që, për këtë arsye, shtetet anëtare të saj nuk bëhen shtete Palë përveçse në lidhje me territoret e tyre për të cilat organizata nuk ka përgjegjësi; dhe

iii) që pranon të drejtat dhe detyrimet e shteteve sipas kësaj Marrëveshjeje;

b) pjesëmarrja e kësaj organizate në asnjë rast nuk delegon ndonjë nga këto të drejta sipas Marrëveshjes te shtetet anëtare të organizatës;

c) në rast të konfliktit ndërmjet detyrimeve të kësaj organizate sipas kësaj Marrëveshjeje dhe detyrimeve të saj sipas Marrëveshjes që krijon organizatën ose çdo akt në lidhje me atë, detyrimet e kësaj Marrëveshjeje do të kenë epërsi.

Neni 29

Hyrja në fuqi

1. Kjo Marrëveshje hyn në fuqi tri ditë pas datës së depozitimit te depozitari i instrumentit të njëzetepestë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, në përputhje me nenet 26 ose 27.

2. Për çdo Palë nënshkruese që ratifikon, pranon ose miraton këtë Marrëveshje pas hyrjes në fuqi, kjo Marrëveshje hyn në fuqi tridhjetë ditë pas datës së depozitimit të instrumentit të saj të ratifikimit, pranimit ose miratimit.

3. Për çdo shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik që aderon në këtë Marrëveshje, kjo Marrëveshje hyn në fuqi tridhjetë ditë pas datës së depozitimit të instrumentit të saj të aderimit.

4. Për qëllime të këtij neni, çdo instrument i depozituar nga një organizatë rajonale integrimi ekonomik, nuk do të llogaritet si shtesë për ato që janë depozituar nga shtetet e tij anëtare.

Neni 30

Rezerva dhe përjashtime

Për këtë Marrëveshje nuk mund të bëhen rezerva ose përjashtime.

Neni 31
Deklarata dhe pohime

Neni 30 nuk e pengon një shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik, kur nënshkruan, ratifikon, pranon, miraton ose aderën në këtë Marrëveshje, që të bëjë një deklaratë ose pohim, sido që të quhet, me synim, ndër të tjera, harmonizimin e ligjeve dhe rregulloreve të saj me dispozitat e kësaj Marrëveshjeje, nëse kjo deklaratë ose ky pohim nuk synojnë të përjashtojnë ose të modifikojnë ndikimin ligjor të dispozitave të kësaj Marrëveshjeje në zbatimin e tyre për atë shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik.

Neni 32
Zbatimi i përkohshëm

1. Kjo Marrëveshje zbatohet përkohësisht nga shtetet ose organizatat rajonale të integritit ekonomik që pranojnë zbatimin e saj të përkohshëm duke njoftuar depozitarin me shkrim. Ky zbatim i përkohshëm hyn në fuqi nga data e marrjes së njoftimit.

2. Zbatimi i përkohshëm nga një shtet ose organizatë rajonale e integritit ekonomik përfundon me hyrjen në fuqi të kësaj Marrëveshjeje për atë shtet ose organizatë rajonale të integritit ekonomik ose me njoftimin me shkrim nga ai shtet apo organizatë rajonale integriti ekonomik te Depozitari për synimin e tij për të përfunduar zbatimin e përkohshëm.

Neni 33
Ndryshime

1. Çdo Palë mund të propozojë ndryshime në këtë Marrëveshje pas mbarimit të një periudhe dyvjeçare nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje.

2. Çdo ndryshim i propozuar për këtë Marrëveshje i dërgohet me anë të një komunikimi me shkrim Depozitarit së bashku me një kërkesë për thirrjen e një takimi të palëve për ta marrë parasysh. Depozitari i qarkullon të gjitha Palëve këtë informacion, si edhe përgjigjen për kërkesat e marra nga Palët. Depozitari, nëse gjysma e Palëve nuk kundërshtojnë kërkesën gjashtë muaj nga data e qarkullimit të komunikimit, thërret një mbledhje të Palëve që të konsiderojnë ndryshimin e propozuar.

3. Sipas nenit 34, çdo ndryshim i kësaj Marrëveshjeje miratohet me konsensusin e Palëve të pranishme në takim ku është propozuar për miratim.

4. Sipas nenit 34, çdo ndryshim i miratuar nga takimi i Palëve hyn në fuqi mes Palëve që e kanë ratifikuar, pranuar ose miratuar në ditën e nëntëdhjetë pas depozitimit të instrumenteve të ratifikimit, pranimi ose miratimit me dy të tretat e Palëve të kësaj Marrëveshjeje bazuar në numrin e Palëve në datën e miratimit të ndryshimit. Më pas ndryshimi hyn në fuqi për çdo Palë tjetër ditën e nëntëdhjetë pas depozitimit nga ajo Palë të instrumentit të ratifikimit, pranimi ose miratimit të ndryshimit.

5. Për qëllime të këtij neni, çdo instrument i depozituar nga një organizatë rajonale integriti ekonomik, nuk do të llogaritet si shtesë për ato që janë depozituar nga shtetet e tij anëtare.

Neni 34
Aneksat

1. Aneksat janë pjesë e pandarë e kësaj Marrëveshjeje dhe një referencë për këtë Marrëveshje përbën referencë për anekset.

2. Ndryshimi i një aneksi të kësaj Marrëveshjeje mund të miratohet me dy të tretat e Palëve të kësaj Marrëveshjeje të pranishme në një takim ku konsiderohet ndryshimi i propozuar për aneksin. Megjithatë, do të bëhet çdo përpjekje për të arritur me konsensus një marrëveshje për një ndryshim të një aneksi. Një ndryshim i një aneksi përfshihet në këtë Marrëveshje dhe hyn në fuqi për ato Palë që

kanë shprehur pranimin e tyre nga data ku Depozitari merr njoftimin e pranimit nga dy të tretat e Palëve të kësaj Marrëveshjeje, bazuar në numrin e Palëve në datën e miratimit të ndryshimit.

Më pas ndryshimi hyn në fuqi për çdo Palë që mbetet pasi Depozitari merr pranimin e saj.

Neni 35

Tërheqjet

Secila Palë mund të tërhiqet nga kjo Marrëveshje në çdo kohë pasi të kalojë një vit nga data e hyrjes në fuqi të Marrëveshjes në lidhje me atë Palë, duke njoftuar me shkrim Depozitarin për këtë tërheqje. Tërheqja hyn në fuqi një vit pas marrjes së njoftimit të tërheqjes nga Depozitari.

Neni 36

Depozitari

Zëvendësudrejtori i FAO-s është Depozitari i kësaj Marrëveshjeje. Depozitari:

- a) i përcjell kopje të noterizuara të kësaj Marrëveshjeje çdo palë nënshkruese të saj;
- b) regjistron këtë Marrëveshje, me hyrjen e saj në fuqi, te Sekretariati i Kombeve të Bashkuara, në përputhje me nenin 102 të Kartës së Kombeve të Bashkuara;
- c) njofton menjëherë secilën palë nënshkruese dhe palë të kësaj Marrëveshjeje, për:
 - i) të gjitha nënshkrimet dhe instrumentet e ratifikimit, pranimit, miratimit dhe anëtarësimit të depozituara sipas neneve 25, 26 dhe 27;
 - ii) datën e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje në përputhje me nenin 29;
 - iii) të gjitha propozimet për ndryshimin e kësaj Marrëveshjeje dhe miratimin e tyre dhe hyrjen në fuqi në përputhje me nenin 33;
 - iv) të gjitha propozimet për ndryshimin e anekseve dhe miratimin e tyre dhe hyrjen në fuqi në përputhje me nenin 34; dhe
 - v) të gjitha tërheqjet nga kjo Marrëveshje në përputhje me nenin 35.

Neni 37

Tekste autentike

Tekstet e kësaj Marrëveshjeje në gjuhën arabe, kineze, angleze, franceze, ruse dhe spanjolle janë njësoj autentike.

Në dëshmi të kësaj, të Plotfuqishmit e nënshkruar, të autorizuar përkatësisht, kanë nënshkruar këtë Marrëveshje.

Nënshkruar në Romë, ditën e njëzet e dytë të nëntorit, 2009.

ANEKSI A

INFORMACION QË DUHET TË JEPET PARAPRAKISHT NGA ANIJET QË KËRKOJNË TË HYJNË NË PORT

1. Porti i thirrjes i destinuar	
2. Shteti portual	
3. Data dhe ora e parashikuar e mbërritjes	
4. Qëllimi/qëllimet	
5. Porti dhe data e fundit e thirrjes portuale	
6. Emri i anijes	
7. Shteti i flamurit	
8. Lloji i mjetit	
9. Kodi Ndërkombëtar i Komunikimit me Radio	
10. Informacioni i kontaktit të anijes	
11. Pronari/pronarët e anijes	

12. Certifikata e ID të regjistrimit								
13. IMO ID i anijes, nëse ka								
14. ID e jashtme, nëse ka								
15. RFMO ID, nëse ka								
16. VMS		Jo		Po: Kombëtar		Po: RFMO (të)		Lloji:
17. Dimensionet e anijes	Gjatësia			Gjerësia			Lartësia	
18. Emri dhe shtetësia e kapitenit të anijes								
19. Autorizimi/autorizimet përkatëse të peshkimit								
Identifikues	Lëshuar nga		Vlefshmëria	Zona/t peshkimit	e	Speciet	Mjete peshkimi	
20. Autorizimi/autorizimet përkatëse të transbordimit								
Identifikues			Lëshuar nga		Vlefshmëria			
Identifikues			Lëshuar nga		Vlefshmëria			
21. Informacion transbordimi në lidhje me mjetet e lundrimit dhënëse								
Datë	Vendndodhja	Emri	Shteti i flamurit	Numri ID	Speciet	Forma e produktit	Zona e zënies së peshkut	Sasia
22. E gjithë zënia në bord							23. Zënia për t'u zbarkuar	
Speciet		Forma e produktit		Zona e zënies së peshkut		Sasia		Sasia

ANEKSI B PROCEDURAT E INSPEKTIMIT TË SHITËTIT PORTUAL

Inspektorët:

a) verifikojnë, në masën e mundshme, që dokumenti i identifikimit të anijes dhe informacioni në lidhje me pronarin e mjetit të lundrimit është i vërtetë, i plotë dhe i saktë, përfshirë kontaktet e duhura me shtetin e flamurit ose të dhënat ndërkombëtare të mjetit të lundrimit, nëse është e nevojshme;

b) verifikojnë flamurin e mjetit të lundrimit dhe shenjat dalluese (p.sh.: emri, numri i jashtëm i regjistrimit, numri i identifikimit të anijes sipas Organizatës Ndërkombëtare Detare (IMO), kodi ndërkombëtar i komunikimit me radio dhe shenja të tjera, dimensionet kryesore) që të jenë në përputhje me informacionin që përmban dokumentacionin;

c) verifikojnë, në masën e mundshme, që autorizimet për peshkim dhe veprimtari që lidhen me peshkimin janë të vërteta, të plota, të sakta dhe në përputhje me informacionin e dhënë sipas aneksit A;

d) rishikojnë të gjithë dokumentacionin dhe të dhënat e rëndësishme në bord, përfshirë, në masën e mundshme, ato që janë në format elektronik dhe të dhënat e sistemit të monitorimit të mjeteve të lundrimit (VMS) nga shteti i flamurit ose organizata përkatëse rajonale për menaxhimin e peshkimit (RFMO-të). Dokumentacioni i rëndësishëm mund të përfshijë ditarë udhëtimi, zënien, transbordimin dhe dokumentet e tregtisë, listat e ekuipazhit, planet dhe skicat e ngarkesës, përshkrimet e mbajtësve të peshkut dhe dokumente të kërkuara sipas Konventës për Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara të Faunës dhe Florës së Egër;

e) ekzaminojnë, në masën e mundshme, të gjitha mjetet e duhura të peshkimit në bord, përfshirë çdo mjet peshkimi të vendosur larg syrit, si edhe pajisjet përkatëse dhe në masën e mundshme, verifikojnë që ato të jenë në përputhje me kushtet e autorizimeve. Mjetet e peshkimit, në masën e mundshme, gjithashtu do të kontrollohen që veçoritë si madhësia e rrjetës dhe thurjes, pajisjet dhe pjesët shtesë, dimensionet dhe konfiguracioni i rrjetës, kurtheve, dragës, madhësia e grepit dhe numrat të jenë në përputhje me rregullat e zbatueshme dhe shenjat dalluese t'i korrespondojnë atyre të autorizuar për mjetin e lundrimit;

f) përcaktojnë, në masën e mundshme, nëse peshku në bord është vjelë në përputhje me autorizimet e zbatueshme;

g) ekzaminojnë peshkun, duke marrë kampionë, për të përcaktuar sasinë dhe përbërjen. Në këtë mënyrë, inspektorët mund të hapin kontejnerët ku është paketuar peshku paraprakisht dhe të zhvendosin zënien ose kontejnerët për t'u siguruar që të ruhet tërësia e peshkut. Ky ekzaminim mund të përfshijë inspektimin e llojit të produktit dhe përcaktimin e peshës nominale;

h) vlerësojnë nëse ka prova për të besuar që një mjet lundrimi është përfshirë në peshkim PPP ose veprimtari që lidhen me peshkimin të cilat e mbështesin këtë peshkim;

i) i japin kapitenit të mjetit të lundrimit raportin që përmban rezultatin e inspektimit, përfshirë masat e mundshme që mund të merren, i cili duhet të nënshkruhet nga inspektori dhe kapiteni. Firma e kapitenit në raport shërben vetëm si konfirmim që ka marrë një kopje të raportit. Kapiteni i jepet mundësia që të shtojë komente ose kundërshtime për raportin, dhe sipas rastit, të kontaktojë autoritetet përkatëse të shtetit të flamurit sidomos nëse kapiteni ka vështirësi të mëdha për të kuptuar përmbajtjen e raportit. Një kopje e raportit i jepet kapitenit; dhe

j) sigurojnë kur është e nevojshme dhe e mundshme përkthimin e dokumentacionit të duhur.

ANEKSI C RAPORTI PËR REZULTATET E INSPEKTIMIT

1. Raport inspektimi nr.				2. Shteti portual			
3. Autoriteti i inspektimit							
4. Emri i inspektorit kryesor				ID			
5. Porti i inspektimit							
6. Fillimi i inspektimit				VVVV	MM	DD	HH
7. Përfundimi i inspektimit				VVVV	MM	DD	HH
8. Njoftimi paraprak i marrë				Po	Jo		
9. Qëllimi/qëllimet	LAN	TRX	PRO	TJE (specifiko)			
10. Porti dhe shteti dhe data e fundit e thirrjes portuale			VVVV	MM	DD		
11. Emri i anijes							
12. Shteti i flamurit							
13. Lloji i mjetit							
14. Kodi Ndërkombëtar i Komunikimit me Radio							
15. Certifikata e ID të regjistrimit							
16. IMO ID i anijes, nëse ka							
17. ID e jashtme, nëse ka							
18. Porti i regjistrimit							
19. Pronari/pronarët e anijes							
20. Pronari/pronarët përfitues i/të anijes, nëse janë të ndryshëm nga pronari i anijes							
21. Operatori/operatorët i/e anijes, nëse janë të ndryshëm nga pronari i anijes							
22. Emri dhe shtetësia e kapitenit të anijes							
23. Emri dhe shtetësia e kapitenit të peshkimit							
24. Agjenti i anijes							
25. VMS	Jo	Po: Kombëtar	Po: RFMO-të	Lloji:			
26. Statusi në zonat RFMO, ku është kryer peshkimi ose veprimtari peshkimi, përfshirë listat e mjeteve të peshkimit PPP							

Identifikuesi i mjetit të lundrimit	RFMO	Statusi i shtetit të flamurit	Anije në listën e anijeve të autorizuar	Anije në listën e anijeve PPP	
27. Autorizimi/autorizimet përkatëse të peshkimit					
Identifikues	Lëshuar nga	Vlefshmëria	Zona/t e peshkimit	Speciet	Mjete peshkimi
28. Autorizimi/autorizimet përkatëse të transbordimit					
Identifikues		Lëshuar nga		Vlefshmëria	
Identifikues		Lëshuar nga		Vlefshmëria	
29. Informacion transbordimi në lidhje me mjetet e lundrimit dhënëse					
Emri	Shteti i flamurit	ID nr.	Speciet	Forma e produktit	Zona/t e zënies
30. Vlerësimi i zënies (sasisë) së zbarkuar					
Speciet	Forma e produktit	Zona/t e zënies	Sasia e deklaruar	Sasia e zbarkuar	Diferenca ndërmjet sasisë së deklaruar dhe sasisë së përcaktuar, nëse ka
31. Zënia e mbajtur në bord (sasia)					
Speciet	Forma e produktit	Zona/t e zënies	Sasia e deklaruar	Sasia e zbarkuar	Diferenca ndërmjet sasisë së deklaruar dhe sasisë së përcaktuar, nëse ka
32. Analizimi i ditarit të udhëtimit dhe dokumentacioni tjetër			Po	Jo	Komente
33. Respektimi i skemës/skemave të zbatueshme të dokumentacionit të zënies			Po	Jo	Komente
34. Respektimi i skemës/skemave të zbatueshme të informacionit tregtar			Po	Jo	Komente
35. Lloji i mjeteve të peshkimit të përdorura					
36. Mjetet e peshkimit të përdorura sipas paragrafit e) e aneksit B		Po	Jo	Komente	
37. Konstatimet nga inspektori/inspektorët					
38. Shkelja/shkeljet e dukshme të vëna re përfshirë referencën për instrumentet e duhura ligjore					
39. Komente nga kapiteni					
40. Masat e marra					
41. Firma e kapitenit					
42. Firma e inspektorit					

ANEKSI D

SISTEMET E INFORMACIONIT PËR MASAT E SHTETIT PORTUAL

Në zbatim të kësaj Marrëveshje, çdo palë:

- a) synon të vendosë komunikim të kompjuterizuar sipas nenit 16;
- b) krijon, në masën e mundshme, faqe interneti për të publikuar listën e porteve të caktuara sipas nenit 7 dhe veprimeve të marra në përputhje me dispozitat përkatëse të kësaj Marrëveshjeje;
- c) identifikon, në masën më të madhe të mundshme, çdo raport inspektimi me një numër unik reference që fillon me kod 3-alpha të shtetit portual dhe identifikimin e agjencisë lëshuese;
- d) përdor, në masën e mundshme, sistemin ndërkombëtar të kodimit më poshtë në anekset A dhe C dhe përkthen çdo sistem tjetër kodimi në sistemin ndërkombëtar.
vendi/vendet ISO-3166 3-alpha kodi i shtetit;
speciet: kodi ASFIS 3-alpha (njohur si FAO 3-kodi alfa);
llojet e anijes: kodi ISSCFV (njohur si FAO kodi alfa);
llojet e mjeteve të peshkimit: kodi ISSCFG (njohur si FAO kodi alfa).

ANEKSI E

UDHËZIME PËR TRAJNIMIN E INSPEKTORËVE

Elementet e një programi trajnimi për inspektorët e shtetit portual duhet të përfshijnë të paktën fushat e mëposhtme:

1. Etika;
2. Çështje të shëndetit dhe sigurisë;
3. Legjislacionin dhe rregulloret e zbatueshme kombëtare, fushat e kompetencës dhe masat e konservimit dhe menaxhimit të RFMO-ve përkatëse dhe të drejtën ndërkombëtare të zbatueshme;
4. Mbledhjen, vlerësimin dhe ruajtjen e të dhënave;
5. Procedurat të inspektimit të përgjithshëm si shkrimi i raporteve dhe teknikat e intervistimit;
6. Analizimin e informacionit, si ditarin e udhëtimit, dokumentacionin elektronik dhe historikun e mjetit të lundrimit (emri, pronësia dhe shteti i flamurit), të kërkuara për vlefshmërinë e informacionit të dhënë nga kapiteni i mjetit të lundrimit;
7. Hipjen në anije dhe inspektimin, përfshirë inspektimet e kryera dhe llogaritjen e vëllimeve të mbajtjes së mjeteve të lundrimit;
8. Verifikimin dhe vlefshmërinë e informacionit në lidhje me zbarkimin, transbordimin, përpunimin dhe peshkun që mbetet në bord, përfshirë përdorimin e faktorëve të ruajtjes për specie dhe produkte të ndryshme;
9. Identifikimin e specieve të peshkut dhe matjes së gjatësisë dhe parametrave të tjera biologjikë;
10. Identifikimin e mjeteve të lundrimit dhe të peshkimit dhe teknikave për inspektimin dhe matjet e mjeteve të peshkimit;
11. Pajisjet dhe funksionimin e VMS-së dhe sistemeve të tjera elektronike të gjurmimit; dhe
12. Masat që duhet të merren pas një inspektimi.

Kopje origjinale e certifikuar e variantit anglisht të Marrëveshjes për Masat e Shtetit Portual për të Parandaluar, Frenuar dhe Eliminuar Peshkimin e Paligjshëm, të Paraportuar dhe të Parregulluar, e cila është miratuar më 22 nëntor 2009, në sesionin e tridhjetë e gjashtë të Konferencës së FAO-s. Në përputhje me dispozitat e paragrafit 7, të nenit XIV, të Kushtetutës së FAO-s, ky dokument është certifikuar nga Drejtori i Përgjithshëm i Organizatës dhe Kryesuesi i Konferencës.

Jacques Diouf Kathleen Merrigan
Drejtor i Përgjithshëm Kryesues i Konferencës

Organizata e Kombeve të Bashkuara
për Ushqim dhe Bujqësi

PJESA VIII
MBROJTJA E PEIZAZHIT DHE BIMËVE

LIGJ
Nr.9867, datë 31.1.2008

**PËR PËRCAKTIMIN E RREGULLAVE DHE TË PROCEDURAVE PËR
TREGTIMIN NDËRKOMBËTAR TË LLOJEVE TË RREZIKUARA TË FAUNËS
DHE TË FLORËS SË EGËR²⁰**

*(ndryshuar me ligjet: nr. 40/2013, datë 14.2.2013, nr. 5/2015, datë 12.02.2015, nr. 15/2018,
datë 5.4.2018)*

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj përcakton rregullat dhe procedurat për zbatimin e dispozitave të konventës “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të florës dhe të faunës së egër”, në mënyrë që tregtia e tyre ndërkombëtare të mos ua rrezikojë mbijetesën dhe të shmangë keqtrajtimet e tyre gjatë tregtimit ndërkombëtar.

Neni 2
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Konventa” është konventa “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të florës dhe të faunës së egër” (CITES), ku Republika e Shqipërisë ka aderuar me ligjin nr.9021, datë 6.3.2003.

2. “Konferenca e palëve” është konferenca e vendeve palë në konventë.

3. “Anekset” janë listat me llojet e florës dhe faunës së egër, që mbrohen nga ky ligj gjatë tregtimit të tyre ndërkombëtar, të cilat janë miratuar me ligjin nr.9021, datë 6.3.2003 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në konventën “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të florës dhe të faunës së egër” (CITES)”. Konkretisht:

a) Aneksi 1, ku janë të listuara llojet e kërcënuara me zhdukje, tregtimi i të cilave lejohet vetëm në rrethana të jashtëzakonshme;

b) Aneksi 2, ku janë të listuara llojet jo detyrimisht të rrezikuara me zhdukje, por për të cilat duhet kontrolluar tregtimi, për të garantuar mbijetesën e tyre;

c) Aneksi 3, ku janë të listuara llojet, që mbrohen të paktën nga një shtet, i cili u ka kërkuar shteteve të tjera palë asistencë në kontrollin e tregtimit të tyre.

²⁰ Ligji nr.9867, datë 31.1.2008 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 15, datë 17 shkurt 2008.
Ligji nr. 40/2013, datë 14.2.2013 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 30, datë 12 mars 2013.
Ligji nr. 5/2015, datë 12.02.2015 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 31, datë 6 mars 2015.
Ligji nr. 15/2018, datë 5.4.2018 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 59, datë 26 prill 2018.

4. “Lista vendase” është lista e llojeve të veçanta, vendase, të florës dhe faunës, që besohet se janë të rrezikuara dhe meritojnë mbrojtje, sepse nuk janë përfshirë ende në anekset e konventës. Kjo listë miratohet me urdhër të ministrit.

5. “Rezolutat e konferencave të palëve” janë marrëveshjet e shteteve palë të konventës, që kanë të bëjnë me interpretimin dhe zbatimin e dispozitave të konventës.

6. “Vendimet e konferencave të palëve” janë marrëveshjet ndërmjet shteteve palë të konventës, që përmbajnë, kryesisht, udhëzime për një komitet të veçantë, për palët ose për sekretariatit.

7. “Vendi i origjinës” është vendi ku një individ është marrë nga gjendja e egër, ku është lindur, është shumëuar në gjendje jo të lirë, është riprodhuar artificialisht ose ka hyrë nga deti.

8. “Hyrje nga deti” është formë e veçantë e sigurimit të individëve të llojeve, që merren nga një mjedis detar (përfshirë hapësirën ajrore mbi det, shtratin e detit dhe nëntokën e tij), i cili nuk është në juridiksionin e ndonjë shteti.

9. “Individ”, në këtë rast nënkupton:

a) çdo kafshë ose bimë, të gjallë ose të pajetë, të një lloji, të përfshirë në anekse;

b) çdo pjesë ose derivat të një individ, të një lloji të faunës ose të florës, të përfshirë në anekse e në listën vendase, me kusht që të figurojë në një dokument shoqërues, të jetë shkruar në paketim, në markë ose në etiketë.

10. “Zotërim dhe mbajtje në kontroll” është gjendja e robërisë së individëve të llojeve që zotërohen dhe janë nën kontrollin e personave fizikë e juridikë.

11. “Tregtim ndërkombëtar” është çdo eksport, import, riekспорт ose hyrja nga deti e individëve të llojeve të faunës ose të florës, që mbrohen nga ky ligj.

12. “Tregti e brendshme” është çdo veprim tregtar, përfshirë shitjen, blerjen, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë.

13. “Shitje” është çdo formë shitjeje dhe shkëmbimi.

14. “Qendër shpëtimi” është një qendër për shpëtimin e individëve, që krijohet dhe funksionon sipas dispozitave të këtij ligji.

15. “Shumim në gjendje jo të lirë”, u referohet vetëm pasardhësve, përfshirë vezët, të lindurit ose të prodhuarit në një mjedis të kontrolluar, nga prindër, që kanë transmetuar gametet e tyre në këtë mjedis.

16. “Shtim artificial”, u referohet vetëm bimëve të rritura nga njeriu nga fara, nga prerjet, indet, sporet apo shumimet e tjera, në kushte të kontrolluara.

17. “Leje” është dokumenti zyrtar, që autorizon importin, eksportin, riekспортin ose hyrjen nga deti të individëve, të llojeve të listuara në anekse.

18. “Ministër” është ministri që drejton ministrinë përgjegjëse për florën dhe faunën e egër.

19. “Ministria” është ministria përgjegjëse për florën dhe faunën e egër.

Neni 3

Fusha e zbatimit

1. Ky ligj zbatohet për llojet e faunës dhe të florës, të listuara në anekset e konventës, si dhe për ato të listuara në listën vendase, ku përfshihen llojet e faunës dhe të florës vendase, të cilat miratohen me urdhër të ministrit. Me sugjerimin e instituteve kërkimore-shkencore përkatëse, ministri miraton shtimin ose heqjen e një lloji të caktuar nga lista vendase.

2. Për individë të një lloji, të përfshirë më vonë në njërin nga tri anekset e konventës, personi fizik apo juridik, që e ka në zotërim ose në kontroll, zbaton detyrimet, që burojnë nga përfshirja, 6 muaj pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, por jo më vonë se një vit.

3. Importi, eksporti, tranzitimi, riekporti i llojeve të florës dhe të faunës së egër, që nuk janë të listuara në anekset e përmendura në pikën 3 të nenit 2 të këtij ligji, nuk pajisen me leje, por i nënshtrohen kontrollit të zakonshëm doganor.

Neni 4
Ndalime

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, janë të ndaluara:

- a) zotërimi dhe mbajtja nën kontroll, për qëllime tregtimi, e individëve të llojeve të listuara në anekse;
- b) tregtimi, ekspozimi dhe ofertimi për shitje ose bërja të ditur publikut e individëve të llojeve të listuara në anekse, të cilat janë importuar;
- c) tregtimi ndërkombëtar i individëve të llojeve të listuara në anekse me mënyra, forma e mjete, që nuk garantojnë trajtimin e duhur shëndetësor të tyre.

Neni 5
Prova e zotërimit

Përgjegjësia për të provuar zotërimin e një individi të një lloji të përfshirë në anekse bie mbi zotëruesin e këtij individi.

KREU II
INSTITUCIONET PËRGJEGJËSE

Neni 6
Autoriteti menaxhues

1. Ministria është institucioni qendror përgjegjës për zbatimin e kërkesave të konventës, të dispozitave të këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij.

2. Drejtoria përkatëse, në përbërje të strukturës së ministrisë, për zbatimin e konventës dhe të pikës fokale kombëtare, ka këto detyra kryesore:

- a) përgatit lejet, në përputhje me dispozitat e këtij ligji, të cilat nënshkruhen nga persona të autorizuar nga ministri;
- b) harton kushtet e kërkesat e veçanta, që i bashkëlidhen lejes që miratohet;
- c) administron të dhënat e regut ndërkombëtar të individëve;
- ç) përgatit raportin vjetor, që i paraqitet sekretariatit të konventës, sipas formatit të dërguar prej tij, deri më 31 tetor të vitit pasardhës së vitit, të cilit i referohet raporti;
- d) përgatit raportin 2-vjeçar për plotësimin e masave ligjore, rregulluese dhe administrative në këtë fushë, që i paraqitet sekretariatit të konventës;
- dh) sugjeron krijimin e një ose më shumë qendrave të shpëtimit për individë të gjallë, të sekuestruar dhe të konfiskuar, në këshillim me autoritetin shkencor;
- e) komunikon me sekretariatin dhe vende të tjera, palë në konventë, për çështje shkencore, administrative dhe zbatuese;
- ë) bashkëpunon me organe të tjera shtetërore për zbatimin e legjislacionit vendas për ruajtjen e llojeve;
- f) kontrollon tregun vendas, zotërimin dhe transportin e individëve të çdo lloj kafshe ose bime të listuar në anekse për qëllime tregtimi;
- g) përgatit formatin e regjistrave që kërkohen nga ky ligj, të cilat miratohen nga ministri;
- gj) administron regjistrat kombëtarë të llojeve të faunës e të florës, të specialistëve dhe të subjekteve të regjistruara;
- h) përgatit kuotat vjetore të eksportit të individëve, të cilat miratohen nga ministri;
- i) përgatit marrëveshje dy ose shumëpalëshe me vende, që krijojnë dhe zbatojnë një program aktiv e të përshtatshëm për ruajtjen e llojeve të rrezikuara dhe të kërcënuara, të cilat nënshkruhen nga ministri;

j) monitoron lejet e eksportit, të lëshuara për individë të llojeve të listuara në aneksin 2, si dhe eksportet aktuale të këtyre llojeve, si dhe i sugjeron ministrit masat e përshtatshme që duhen ndërmarrë për të kufizuar lejet e eksportit, kur një gjë të tillë e kërkon gjendja e popullatës së atij lloji;

k) ndërhyrjen menjëherë për të parandaluar një rrezik të rëndë në mirëqenien e llojeve të rimëkëmbura.

Neni 7

Autoriteti shkencor

1. Në këshillim me universitetet përkatëse, ministri përcakton institucionet kërkimore-shkencore për faunën dhe për florën, që do të njihen si autoriteti shkencor këshillues për zbatimin e konventës, të dispozitave të këtij ligji dhe të akteve nënligjore në zbatim të tij.

2. Autoriteti shkencor këshillon autoritetin menaxhues nëse:

a) një kërkesë për një eksport individ, të llojeve të listuara në anekset 1 apo 2, dëmton ose jo mbijetesën e llojit;

b) një kërkesë për një import individ, të llojeve të listuara në aneksin 1, dëmton ose jo mbijetesën e llojit;

c) marrësi i individëve plotëson kushtet për t'i mbajtur dhe për t'u kujdesur për to;

ç) individët e konfiskuar duhet të dërgohen për rehabilitim në qendrën e shpëtimit apo duhen asgjësuar.

3. Autoriteti shkencor, gjithashtu, kryen çdo detyrë, që i rekomandohet nga rezolutat e konferencës së palëve, si dhe sugjeron masat e zgjidhjet për çështje, që ai i vlerëson të rëndësishme në fushën e mbrojtjes së llojeve.

Neni 8

Specialistët e certifikuar

1. Punonjësit shkencorë të instituteve kërkimore-shkencore, të shpallura si autoritet shkencor, specialistët e qendrave të shpëtimit dhe specialistët të tjerë të faunës e të florës pajisen me certifikatë dhe shpallen specialistë të certifikuar.

2. Specialistët e certifikuar japin mendim, përgatisin ekspertizë, këshillojnë autoritetin menaxhues, thirren nga organet doganore e nga gjykata, në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

3. Specialistët e certifikuar shpallen nga ministri, duke u pajisur me certifikatë, në përputhje me udhëzimin për rregullat dhe procedurat e certifikimit të specialistëve, të miratuar prej tij, ku jepen me hollësi kërkesat e testit për specialistët e faunës e të florës, procedurat e kërkimit, të shqyrtimit e miratimit të kërkesës, si dhe tarifa e shërbimit për t'u pajisur me certifikatë.

4. Autoriteti menaxhues administron regjistrin e specialistëve të certifikuar, i cili shpallet në faqen e internetit të ministrisë.

Neni 9

Organet kontrolluese

(ndryshuar termi me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

Policia Pyjore dhe Inspektorati që mbulon fushën e peshkimit për llojet e faunës e florës ujore, të listuara në anekse dhe në listën vendase, janë organet kontrolluese për zbatimin e dispozitave të këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 10

Doganat

Drejtoria e Përgjithshme e Doganave, me strukturat e veta në zonat doganore, është organi që realizon zbatimin e dispozitave të këtij ligji e të konventës, nëpërmjet kontrollit doganor mbi importet, eksportet rieksporet e tranzitimet e individëve të llojeve të faunës e florës, të listuara në anekse e në listën vendase.

KREU III

REGJISTRIMI DHE LEJET

Neni 11

Regjistrimi

1. Personat fizikë e juridikë, që dëshirojnë të tregtojnë, të importojnë, të eksportojnë, të rieksportojnë individë, të llojeve të listuara në anekset e konventës e në listën vendase, të prodhojnë kafshë të shumuara në gjendje jo të lirë, të fusin nga deti dhe të shtojnë artificialisht bimë për tregtim ndërkombëtar, duhet të regjistrohen pranë autoritetit menaxhues.

2. Edhe institutet kërkimore-shkencore, publike dhe private, që studiojnë llojet e faunës e të florës, të listuara në anekse, kanë detyrimin të regjistrohen pranë autoritetit menaxhues.

3. Personat fizikë dhe juridikë dhe institutet kërkimore-shkencore, publike dhe private, që regjistrohen, shënohen në regjistrin e subjekteve, i cili administrohet nga autoriteti menaxhues.

4. Rregullat e hollësishme për aplikimin, shqyrtimin dhe miratimin e kërkesës për regjistrim përcaktohen në rregulloren që miratohet nga ministri.

Neni 12

Procedurat e regjistrimit

Për t'u regjistruar, personat fizikë apo juridikë hartojnë dhe dorëzojnë në ministri kërkesën për regjistrim dhe dokumentet shoqëruese, si më poshtë:

a) kopje të vendimit të gjykatës, që e ka regjistruar si person fizik apo juridik, për të ushtruar veprimtarinë, për të cilën regjistrohet, ose kopje të regjistrimit në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit, kur kërkesi aplikon me dokumente të miratuara nga kjo qendër;

b) deklaram personal, me përshkrim të hollësishëm të veprimtarisë që kërkojnë të kryejnë, sipas formularëve tip të konventës.

Neni 13

Lejet

1. Eksporti, importi dhe riekporti i çdo individ të llojeve, të përfshira në anekse dhe në listën vendase, kryhen vetëm pasi personi fizik apo juridik pajiset me lejen përkatëse, të cilën e paraqet në organet doganore.

2. Personi fizik apo juridik nuk pajiset me leje për:

a) tranzitim e individëve të llojeve të listuara në anekse;

b) importin dhe eksportin e individëve të llojeve të listuara në anekset 1 e 2, të cilët janë personalë e që mbahen në shtëpi dhe nuk përdoren për qëllime tregtare, sipas deklaramit të personit, të përcaktuar në nenin 16 të këtij ligji;

c) importin dhe eksportin e individëve të llojeve të listuara në anekse, në raste të huave jotregtare, të donacioneve dhe të shkëmbimeve ndërmjet institucioneve shkencore dhe shkencëtarëve, që janë regjistruar në regjistrin kombëtar.

3. Individët e llojeve të listuara në aneksin 1, që kanë lindur dhe janë shumëuar në gjendje jo të lirë ose që janë shtuar artificialisht, trajtohen në përputhje me dispozitat që zbatohen për individë të llojeve të listuara në aneksin 2.

4. Autoriteti menaxhues njofton rregullisht Drejtorinë e Përgjithshme të Doganave për lejet që jep, formatin e tyre, emrat e subjekteve të pajisura me leje, si dhe rastet e revokimit të lejeve.

Neni 14

Kushtet për marrjen e lejes për import

(ndryshuar fjalë në fund të pikës 1 me ligjin nr. 5/2015, datë 12.02.2015)

1. Lejet për importimin e individëve të llojeve të listuara në anekset 1 e 2 lëshohen vetëm kur autoriteti shkencor:

- a) sigurohet se importimi nuk dëmton mbijetesën e llojeve përkatëse;
- b) është shprehur se hyrja nuk do të ketë efekt të dëmshëm në statusin e ruajtjes së llojit dhe në sipërfaqen e zënë nga popullatat e tij;
- c) është i bindur se strehimi i parashikuar për një individ të gjallë në vendin e destinacionit plotëson të gjitha kushtet për t'u përkujdesur dhe për ta ruajtur këtë individ;
- ç) është i bindur se individë nuk do të përdoret për qëllime tregtimi;
- d) ai dhe autoriteti menaxhues binden se individë do të përgatitet dhe do të transportohet në mënyrë të tillë, që të minimizojë rrezikun e plagosjes, të dëmtimit të shëndetit dhe të trajtimit mizor;
- dh) bindet se individë i caktuar nuk është përfutur në kundërshtim me këtë ligj, përfshirë edhe ligjin e vendit nga importohet.

2. Leja e importit, e hyrjes nga deti, jepet për individë të llojeve të listuara në anekset 1 e 2 vetëm kur autoriteti shkencor dhe autoriteti menaxhues binden se importi nuk ka qëllim kryesor tregtimin e këtij individ.

Neni 15

Kushtet për marrjen e lejes për eksport dhe riekспорт

Lejet për eksportimin dhe riekportimin e individëve të llojeve të listuara në anekse lëshohen vetëm kur autoriteti shkencor:

- a) ka deklaruar me shkrim se kapja dhe mbajtja e individëve të llojeve në gjendje të egër dhe eksporti i tyre nuk ka efekt dëmtues në statusin e ruajtjes së llojit dhe në sipërfaqen e zënë nga popullatat e tij;
- b) bindet se individët e llojeve, që nuk janë të listuara në aneksin 1, nuk do të përdoren për qëllime tregtimi;
- c) së bashku me autoritetin menaxhues binden se individët kanë hyrë në territorin e vendit në mënyrë të ligjshme përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe të konventës, ose kanë hyrë në përputhje me dispozitat e këtij ligji;
- ç) bindet se individë, që do të riekportohet, është importuar në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe të konventës.

Neni 16

Kushte të përbashkëta për marrjen e lejes së importit e të eksportit

1. Individë të llojeve të faunës, të listuara në anekset 1 ose 2, të cilët janë shumëuar në gjendje jo të lirë, mund të tregtohen vetëm nëse veprimtaria për shumimin e tyre është e regjistruar nga autoriteti menaxhues dhe nëse individët janë matrikulluar në mënyrë që të jetë i pamundur ndryshimi apo modifikimi i tyre nga persona të tretë.

2. Autoriteti menaxhues, pas këshillimeve me autoritetin shkencor bindet se për ruajtjen e llojit nuk ka faktorë të tjerë, që ndikojnë negativisht në lëshimin e lejes.

3. Autoriteti menaxhues bindet se çdo dërgesë e llojeve të gjalla, që importohet, eksportohet ose riekportohet, është në përputhje me udhëzimet për transportin e kafshëve të gjalla, publikuar nga sekretariati i konventës. Në rast transporti ajror, bindet se çdo dërgesë e llojeve të gjalla është në përputhje me botimin e fundit të rregulloreve të shoqatës ndërkombëtare të transportit ajror për kafshët e gjalla dhe se dërgesa do të përgatitet dhe do të udhëtojë në mënyrë të tillë, që minimizon rrezikun e plagosjes, të dëmtimit të shëndetit ose trajtimin e papranueshëm të tyre.

4. Personi fizik apo juridik kërkon dhe pajiset me leje edhe kur do të importojë apo eksportojë një individ të vetëm.

5. Leja nuk mund t'i transferohet një personi tjetër, të ndryshëm nga ai, në emër të të cilit është lëshuar.

Neni 17

Aplikimi

(shfuqizuar shkronjat "b" dhe "d" të pikës 3 dhe "b" e pikës 4 me ligjin nr. 15/2018, datë 5.4.2018)

1. Çdo aplikant, që kërkon një leje për llojet e listuara në anekse, paraqet një aplikim me shkrim në ministri, së bashku me kërkesën dhe dokumentet shoqëruese të saj.

2. Kërkesa për një leje importi për individë të llojeve të listuara në anekse përmban:

- a) adresën e dërguesit dhe të marrësit;
- b) përshkrimin e llojeve, statusin e mbrojtjes dhe sasinë e individëve, që kërkohen të importohen;
- c) datën dhe kohën e pritshme të kalimit të kufirit dhe zonën doganore të kalimit;
- ç) përshkrimin e kushteve të transportit, të cilat zbatohen për individët e gjallë;
- d) përshkrimin e kushteve, ku individët e gjallë të importuar do të vendosen dhe do të qëndrojnë.

3. Kërkesa për leje importi shoqërohet me dokumentet e mëposhtme:

- a) kopje të lejes së eksportit ose të riekportit, të lëshuar paraprakisht nga autoriteti menaxhues i shtetit eksportues;
- b) Shfuqizuar;
- c) certifikatë mjekësore për individë të gjallë të llojeve bimore e shtazore;
- ç) fotokopje të dokumentit të identitetit të kërkuesit;
- d) Shfuqizuar;
- dh) një deklarament me shkrim të personit se individë importohet për qëllime tregtimi ose për përdorim vetjak.

4. Kërkesa për leje eksporti shoqërohet me dokumentet e mëposhtme:

- a) dokumentin që vërteton origjinën e individit;
- b) Shfuqizuar;
- c) fotokopjen e dokumentit të identitetit të kërkuesit;
- ç) dokumentin që provon se shteti pritës është dakord me importimin;
- d) kur leja kërkohet për një individ të shtuar në gjendje jo të lirë, edhe një përshkrim të shkurtër të llojit bimore ose shtazor, që tregon origjinën e individit në fjalë dhe numrin e gjeneratës gjenetike të tij;
- dh) deklarament me shkrim të personit, që vërteton se individë eksportohet për qëllime tregtimi ose për përdorim vetjak.

5. Kur autoriteti menaxhues, në bashkëpunim me autoritetin shkencor, vëren mangësi në dokumentet e paraqitura, i kërkon aplikantit dokumente shtesë.

Neni 18
Kushtet e lejes

1. Leja shoqërohet me kushte e kërkesa të veçanta, të detyrueshme, të cilat mbrojnë individët nga keqtrajtimet e dëmtimet gjatë importit, eksportit dhe riekспортit.

2. Kushtet e lejes hartohen në përputhje me kërkesat konkrete të konventës, të rezolutave e të vendimeve të konferencave të palëve dhe miratohen bashkë me lejen, si pjesë të saj.

Neni 19
Afatet e miratimit

1. Brenda tri ditëve pune pas marrjes së aplikimit për lëshimin e një lejeje importi ose eksporti për individët e llojeve të listuara në anekse, autoriteti menaxhues kërkon mendim nga autoriteti shkencor, i cili i përgjigjet me shkrim brenda 10 ditëve pune nga data e marrjes së saj. Ky afat është i vlefshëm edhe kur nevojitet një ekzaminim në vend, i cili kryhet nga specialistë të certifikuar.

2. Leja lëshohet brenda 15 ditëve pune pas datës së dorëzimit të aplikimit.

Neni 20
Vlefshmëria

1. Lejet e eksportit dhe të riekспортit janë të vlefshme për një periudhë 6-mujore nga data e lëshimit.

2. Leja e importit për individë të llojeve të përfshira në anekset 1 e 2 është e vlefshme për një periudhë 12-mujore nga data e lëshimit.

Neni 21
Revokimi

Ministri revokon, në çdo kohë, çdo leje të lëshuar, kur provohet se është lëshuar si rezultat i deklaratave të pavërteta ose me qëllim mashtrues të aplikantit.

Neni 22
Pavlefshmëria

Leja vlerësohet e pavlefshme kur:

- a) autoriteti menaxhues zbulon se është lëshuar në kundërshtim me legjislacionin e një vendi të huaj, me konventën ose me rezolutat dhe vendimet e konferencës së palëve;
- b) autoriteti menaxhues provon se mbajtësi i lejes nuk ka përmbushur ndonjërin nga kushtet e përcaktuara në leje ose certifikatë;
- c) ka mbaruar afati i vlefshmërisë së saj;
- ç) mbajtësi i lejes, person fizik, vdes, ose person juridik, pushon së ekzistuari.

Neni 23
Tarifat

1. Personat fizikë dhe juridikë që pajisen me leje, si dhe ata që regjistrohen, paguajnë një tarifë shërbimi, e cila derdhet në llogarinë e ministrisë përgjegjëse, në fillim të procedurës së aplikimit dhe është e pakthyeshme, pavarësisht nëse jepet apo jo leja ose regjistrimi.

2. Ministri miraton udhëzimin për caktimin e tarifave të shërbimit për pajisjen me leje dhe për regjistrim.

Neni 24

Formatimi

1. Organet shtetërore, personat fizikë e juridikë veprojnë me dokumentacion standard dhe të formatuar, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe aktet nënligjore në zbatim të tij.

2. Ministri miraton:

- a) formatin e kërkesës për regjistrim, si dhe formatin e kërkesës për t'u pajisur me leje;
- b) formatin e lejeve për import e për eksport;
- c) formatin e regjistrave, ku hidhen të dhënat nga personat fizikë e juridikë, të pajisur me leje;
- ç) formatin e kërkesës për të dhënat, që raportojnë personat e regjistruar e të pajisur me leje;
- d) formatin e regjistrit të ekspertëve të certifikuar.

3. Formatet hartohen në përputhje me modelet e parashikuara nga konventa e nga rezolutat e konferencave të palëve.

KREU IV

MONITORIMI

Neni 25

Monitorimi

1. Monitorimi i gjendjes së llojeve të listuara në anekse, i importit, eksportit, tranzitimit e i futjes nga deti të individëve të tyre, i veprimtarive të shtimit artificial të bimëve e të shumimit, në gjendje jo të lirë, të kafshëve, për qëllime tregtimi e importimi, është pjesë e programit të biomonitorimit, që hartohet e zbatohet nga ministria përgjegjëse dhe miratohet nga ministri.

2. Monitorimi i gjendjes së llojeve të listuara në anekse, i importit, eksportit, tranzitimit e i futjes nga deti të individëve të tyre, i veprimtarive të shtimit artificial të bimëve e të shumimit, në gjendje jo të lirë, të kafshëve, për qëllime tregtimi e importimi, ka të bëjë me:

a) përcaktimin e gjendjes së llojeve të listuara në anekse, në kohën e hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe përditësimin e të dhënave për gjendjen e këtyre llojeve çdo 3 vjet;

b) evidentimin, çdo vit, të kërkesave për import, eksport, futjen nga deti e për tregtim të individëve të llojeve të listuara në anekse, që kryhet nga autoriteti menaxhues;

c) identifikimin e veprimtarive, që synojnë shumimin, në gjendje jo të lirë, të kafshëve ose shtimin artificialisht të bimëve, me qëllim tregtimi e importimi, që kryhet nga autoriteti menaxhues;

ç) mbikëqyrjen e veprimtarisë së qendrave të shpëtimit, i cili kryhet nga personeli i qendrës;

d) mbikëqyrjen efektive nga autoriteti menaxhues, në bashkëpunim me Agjencinë e Mjedisit dhe të Pyjeve, për jo më pak se 5 vjet, të rimëkëmbjes së llojeve, ndaj të cilave nuk është e nevojshme marrja e masave, sipas parashikimeve të këtij ligji, sepse ato mund të dalin në anekse.

3. Për realizimin e synimeve të parashikuara në pikën 2 të këtij neni autoriteti menaxhues, në bashkëpunim me autoritetin shkencor, me doganat e me Agjencinë e Mjedisit dhe të Pyjeve, ndërton dhe zbaton një sistem të detyrueshëm monitorimi, i cili miratohet nga ministri.

Neni 26

Të dhënat dhe raportimi

1. Personat e regjistruar pranë autoritetit menaxhues për tregtimin, shumimin, në gjendje jo të lirë, të kafshëve ose shtimin artificial të bimëve, për qëllime tregtimi e importimi, mbajnë të dhëna për to dhe për çdo transaksion që realizojnë me to në regjistrin e të dhënave.

2. Autoriteti menaxhues inspekton, në çdo kohë, mjediset ku kryhen veprimtaritë e përmendura në pikën 1 të këtij neni, si dhe verifikon të dhënat e shënuara në regjistër për personat e regjistruar.

3. Personat e regjistruar i raportojnë Agjencisë së Mjedisit dhe Pyjeve të dhënat, që mbajnë në regjistër, brenda 20 ditëve nga data e kërkesës së kësaj agjencie.

KREU V KONTROLLI DOGANOR

Neni 27 **Zonat doganore**

Drejtoria e Përgjithshme e Doganave përcakton zonat doganore, ku lejohen eksportet dhe riekспортet e individëve të llojeve të listuara në anekse, si dhe importet, tranzitimet apo hyrjet nga deti të individëve të llojeve të faunës e të florës, të listuara në anekse.

Neni 28 **Kontrolli**

1. Autoritetet e doganave ushtrojnë kontrollin doganor për importet, eksportet dhe riekспортet e personave fizikë dhe juridikë, që synojnë të fusin ose të nxjerrin individë të llojeve të listuara në anekse, si dhe në listën vendase në territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Organet doganore, në përputhje me legjislacionin doganor:

- a) kontrollojnë nëse ngarkesa (dërgesa) shoqërohet me lejen dhe dokumentet përkatëse, siç parashikohen në nenet 14 deri në 16 të këtij ligji;
- b) specialistët veterinarë dhe fitosanitarë, në përbërje të organit doganor, përcaktojnë, brenda një ore, nëse individët po transportohen, në përputhje me kërkesat e përshkruara në leje;
- c) verifikojnë numrin faktik të individëve, në raport me atë të përcaktuar në lejet e importit, eksportit ose të riekспортit;
- ç) brenda pesë ditëve dorëzojnë në ministri një kopje të lejeve të importit dhe të eksportit, të kontrolluara.

Neni 29 **Masat**

1. Autoritetet doganore, kur vërejnë shkelje të kërkesave të këtij ligji apo kur dyshojnë për shkelje të tilla, vendosin:

- a) mospranimin e importimit apo të eksportimit dhe kthimin e ngarkesës e të mjetit në vendin e origjinës apo në vendin nga ka ardhur;
- b) lajmërojnë menjëherë ministrinë, e cila dërgon inspektorët e autorizuar nga ministri për të zgjidhur çështjen dhe, kur verifikohet shkelje, sigurojnë vendosjen e individit në qendrat e shpëtimit.

2. Inspektorët dhe qendra e shpëtimit bashkëpunojnë me autoritetet doganore për zgjidhjen e çështjeve, sipas pikës 1 të këtij neni dhe për të marrë një vendim të bazuar ligjërisht.

Neni 30 **Trajtimi në qendrën e shpëtimit**

Individët e sekuestruar ose të konfiskuar, para se të lëshohen në jetën e egër, trajtohen paraprakisht në qendrën e shpëtimit. Krijimi dhe funksionimi i qendrës së shpëtimit bëhen me dispozita të veçanta ligjore.

Neni 31

Dispozita financiare

1. Shpenzimet e kryera nga institucionet buxhetore për zbatimin e dispozitave të këtij ligji përballohen nga buxheti i miratuar për këto institucione.
2. Tarifat dhe gjobat e paguara, sipas këtij ligji, derdhen në Buxhetin e Shtetit dhe trajtohen sipas legjislacionit në fuqi për këtë qëllim.
3. Çdo kontribut vullnetar nga individë apo organizata për ruajtjen e jetës së egër trajtohen si të ardhura për institucionet ku ato krijohen.

KREU VI SANKSIONET

Neni 32

Kundërvajtjet administrative

(ndryshuar paragrafi i parë dhe pika 3 me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

1. Kur shkeljet e përmendura më poshtë nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me dënim kryesor me gjobë:
 - a) importi, eksporti ose rieksperti i çdo individit të një lloji të listuar në anekse me leje false, të pavlefshme ose të ndryshuar pa miratimin e ministrit, nga 70 000 deri në 100 000 lekë;
 - b) zotërimi, ofrimi ose ekspozimi për shitje, si dhe reklamimi në publik i çdo individit të një lloji të listuar në anekse, nga 10 000 deri në 15 000 lekë;
 - c) mosregjistrimi i personave fizikë apo juridikë, sipas kërkesave të nenit 11 të këtij ligji, nga 10 000 deri në 15 000 lekë;
 - ç) refuzimi, kundërshtimi dhe pengimi i grupit të kontrollit apo i inspektorit të autorizuar në kryerjen e detyrave, nga 30 000 deri në 50 000 lekë;
 - d) ndryshimi, dëmtimi ose fshirja e vulës së autoritetit menaxhues, nga 10 000 deri në 15 000 lekë;
 - dh) deklarimi i rremë, në kundërshtim me nenin 16 të këtij ligji, nga 70 000 deri në 100 000 lekë;
 - e) deklarimi i rremë ose dhënia e informacioneve të rreme, për të siguruar një leje, nga 70 000 deri në 100 000 lekë.
 - ë) mosplotësimi i kërkesave e i kushteve të përcaktuara në leje, nga 10 000 deri në 15 000 lekë;
 - f) transporti i individëve të gjallë, në kundërshtim me kërkesat e pikës 3 të nenit 15 të këtij ligji, nga 10 000 deri në 15 000 lekë.
2. Kur kundërvajtja përsëritet brenda 1 viti kalendarik, gjoba vendoset sa dyfishi i gjobës së përcaktuar për atë shkelje.
3. Krahas dënimit kryesor me gjobë, mund të vendosen edhe dënimet plotësuese të heqjes së lejes ose sekuestrimit të parashikuar në nenin 34 të këtij ligji.

Neni 33

Kontrolli

1. Kur inspektori i Policisë Pyjore ka prova të mjaftueshme të një kundërvajtjeje, në zbatim të funksioneve dhe kompetencave të përcaktuara në ligjin nr.9385, datë 4.5.2005 “Për pyjet dhe shërbimin pyjor”, të ndryshuar, ndalon personin e dyshimtë dhe konfiskon çdo objekt, që lidhet me kundërvajtjen e dyshuar.
2. Inspektori i Policisë Pyjore:
 - a) hyn dhe ushtron kontrolle në territore, ndërtesa e mjete transporti, për të cilat ai dyshon se mbahet një individ në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji;

b) ekzaminon individin e transportuar, të marrë ose të tregtuar në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji;

c) ekzaminon çdo të dhënë, që është mbajtur për individët, objekt kundërvajtjeje;

ç) konfiskon individin, si dhe çdo send, që e gjykon se është objekt i një kundërvajtjeje ose mjet, me të cilin është kryer kundërvajtja.

3. Shpenzimet e bëra si rezultat i ndalimit, përfshirë shpenzimet e kujdestarisë, të transportit dhe të asgjësimit të individëve ose të mirëmbajtjes së kafshëve të gjalla dhe të bimëve, gjatë kohës së ndalimit, mbulohen nga kundërvajtësi. Urdhri i ministrit për pagimin e tyre përbën titull ekzekutiv.

Neni 34

Sekuestrimi

1. Në të gjitha rastet, individët, që janë objekt i një kundërvajtjeje, sekuestrohen.

2. Kur një person është dënuar për një kundërvajtje, sipas këtij ligji, atëherë sekuestrohet, gjithashtu, çdo kafaz, kontenier, varkë, aeroplan, makinë ose artikuj dhe pajisje të tjera, me anë të të cilave është kryer kundërvajtja.

3. Individët e sekuestruar, sipas dispozitave të këtij ligji, mbeten pronë e autoritetit menaxhues, i cili, në këshillim me autoritetin shkencor dhe në përputhje me kriteret e miratuara në udhëzimin e ministrit, vendos dërgimin e tyre në qendrën e shpëtimit ose asgjësimin e tyre përfundimtar.

Neni 35

Dokumentimi

(ndryshuar me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

1. Procesi i inspektimit dhe dënimit të shkeljeve bëhet në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

2. Të drejtën e vendosjes së gjobës për kundërvajtjet administrative, të parashikuara në nenin 31 të këtij ligji, e kanë inspektorët e Policisë Pyjore, inspektorati që mbulon fushën e peshkimit.

Neni 36

Shqyrtimi dhe ankimi

(ndryshuar me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

Shqyrtimi, marrja e vendimit përfundimtar dhe ankimi ndaj tij bëhen në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 37

Pagimi i gjobës

(ndryshuar me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

Gjoba paguhet brenda 30 ditëve nga data e njoftimit të vendimit të formës së prerë. Pas kalimit të këtij afati, personi paguan një kamatë në masën 2 për qind të vlerës së gjobës për çdo ditë për një afat deri në 30 ditë. Me kalimin e këtij afati zbatohen dispozitat në fuqi për kundërvajtjet administrative.

KREU VII
DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 38
Aktet nënligjore

Ngarkohet ministri që, në zbatim të neneve 3 pika 1, 7 pika 1, 8 pika 3, 11 pika 4, 23 pika 2, 24 pika 2, 25 pika 3 dhe 34 pika 3, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të këtij ligji.

Dispozitë kalimtare
(parashikuar me ligjin nr. 40/2013, datë 14.2.2013)

Organi ekzistues inspektues vazhdon të ushtrojë funksionin e vet sipas organizimit aktual deri në krijimin e organit të ri, sikurse parashikohet në ndryshimet e bëra në këtë ligj.

Neni 39
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.5620, datë 14.2.2008 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

LIGJ
Nr. 105/2016

PËR MBROJTJEN E BIMËVE

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Qëllimi i këtij ligji është:

- a) të mbrojë bimët dhe produktet bimore nga parazitët;
- b) të parandalojë hyrjen dhe përhapjen e parazitëve në territorin e Republikës së Shqipërisë;
- c) të mbrojë shëndetin e njerëzve, kafshëve, si dhe mjedisin nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve.

Neni 2
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Ambalazh i produkteve për mbrojtjen e bimëve” është çdo material që shërben për ambalazhimin e produkteve të mbrojtjes së bimëve të një kontejneri, një pako, përfshirë edhe materialet në kontakt me produktet e mbrojtjes së bimëve (PMB).

2. “Ambalazhimi i PMB-ve” është pjesë e procesit të prodhimit të PMB-ve dhe që ka të bëjë me vendosjen, paraprakisht, të PMB-ve në një ambalazh. Ambalazhimi përfshin edhe etiketimin e PMB-ve, i bërë sipas kërkesave të përcaktuara për etiketimin dhe hedhjen në treg të tyre.

3. “Bimë” janë bimët e gjalla ose pjesë të tyre të gjalla, përfshirë farërat dhe germoplazmën.

4. “Certifikatë fitosanitare e brendshme” është një dokument zyrtar i lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve i zonës nga ku është prodhuar, i cili deklaron që bimët, produktet bimore dhe objektet e tjera janë kontrolluar zyrtarisht në vendin e origjinës dhe janë gjetur të pastra nga parazitët karantinorë. Ajo shpreh gjendjen fitosanitare të një ngarkese që plotëson standardet e sigurisë fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

5. “Certifikatë fitosanitare për eksport” është dokumenti zyrtar i lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve i zonës nga ku është prodhuar, i cili tregon se kushtet fitosanitare të bimëve, produkteve bimore me rrezik dhe objekteve të tjera plotësojnë standardet e sigurisë fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

6. “Certifikatë për riekспорт” është dokumenti zyrtar i lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve për dërgesat që riekportohen, pasi inspektimet zyrtare kanë siguruar se në dërgesën e re nuk ka rreziqe fitosanitare.

7. “Certifikim fitosanitar i materialit shumëzues” është një procedurë ku bimët mëmë, kandidatë për dhënie të materialit shumëzues, kalojnë nëpër analiza dhe, kur është e nevojshme, në trajtim të veçantë, për të siguruar pastërtinë fitosanitare nga viruset dhe organizmat e tjerë të ngjashëm me ta.

8. “Certifikatë fitosanitare” është dokumenti zyrtar i lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve nga vendi i origjinës ose vendi prodhues, i cili tregon se kushtet fitosanitare të bimëve, produkteve bimore me rrezik dhe objekteve të tjera plotësojnë standardet e sigurisë fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

9. “Gjurmim” është aftësia për të gjurmuar dhe ndjekur një bimë, prodhim bimor me rrezik, objekt tjetër ose produkt për mbrojtjen e bimëve, që janë ose priten të jenë të lidhura me shëndetin e bimëve në të gjitha fazat e prodhimit, të përpunimit dhe të shpërndarjes.

10. “Inspektim” është shqyrtimi pamor i bimëve, i produkteve bimore dhe i objekteve të tjera, i kryer nga inspektori për të përcaktuar nëse ato janë të infektuara ose të prekura me parazitë dhe nëse ato janë në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe me ligjin “Për inspektimin”.

11. “Inspektor” është inspektori i mbrojtjes së bimëve pranë Autoritetit Kombëtar të Ushqimit (AKU).

12. “Karantinë bimore” është tërësia e masave parandaluese, të marra me qëllim parandalimin e hyrjes dhe/ose përhapjes së një paraziti karantinor.

13. “Kontroll i integruar” është përdorimi racional i disa metodave biologjike, bioteknologjike, kimike, kulture ose të seleksionimit bimor, me anë të të cilave përdorimi i PMB-ve kufizohet në minimumin e kërkuar për të mbajtur parazitët në nivele të ulëta, të tilla që mënjanojnë provokimin e dëmeve ose humbjeve me pasoja ekonomike.

14. “Laborator i akredituar” është laborator i cili ka kaluar me sukses procedurën e akreditimit nga organizmi kombëtar i akreditimit ose nga një organizëm evropian akreditimi për të kryer ekzaminime dhe analiza të përcaktuara.

15. “Laborator i miratuar i kontrollit” është laborator i miratuar nga ministri për kryerjen e tipave të analizave, të përcaktuara sipas pikës 3, të nenit 6, të këtij ligji.

16. “Laboratori Kombëtar i Referencës” është laborator, i cili mbikëqyr laboratorët e tjerë në vend për aplikimin e standardeve dhe të metodave të kontrollit laboratorik, përpunimin e kampioneve standarde të referencës dhe kryerjen e ekzaminimeve ndërlaboratorike.

17. “Ligji i inspektimit” është ligji nr. 10 433, datë 16.6.2012, “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

18. “Masa të veçanta kontrolli” është një tërësi masash karantinore, kimike, agroteknike etj., që ndërmerren në rastet e shtimit e të përhapjes masive të parazitëve dhe që synojnë në uljen e infeksionit nën nivelin e dëmit ekonomik apo në çrrënjosjen e plotë të tyre.

19. “Mbetje të PMB-së” është një ose më shumë lëndë vepruese të pranishme në bimë, produkte me origjinë bimore dhe me origjinë shtazore, në ujë të pijshëm ose gjetkë në mjedis, si rrjedhojë e përdorimit të PMB-së, përfshirë këtu edhe metabolitet dhe produktet që dalin nga shpërbërja e tyre.

20. “Ministër” është ministri që mbulon fushën e bujqësisë.

21. “Ministria” është ministria që mbulon fushën e bujqësisë.

22. “Objekte të tjera” është çdo vend ruajtjeje, mjet transporti, kontejner, tokë, organizma të gjallë etj., që shërbejnë për strehimin ose përhapjen e parazitëve.

23. “Parazit” është dëmtuesi, sëmundja dhe barërat e këqija, të dëmshme ose potencialisht të dëmshme për bimët dhe produktet bimore.

24. “Parazit karantinor” është paraziti i rrezikshëm, me ndikim të rëndësishëm ekonomik, që nuk është vërejtur ose është vërejtur në vendin tonë, por nuk është i përhapur gjerësisht.

25. “Pasaportë bimore” është dokumenti shoqërues për lëvizjen në brendësi të territorit të Republikës së Shqipërisë të bimëve, si dhe të produkteve bimore me rrezik, të cilat kalojnë në zonat e pastra.

26. “Përdorues i fundit” është personi ose subjekti, i cili përdor PMB.

27. “Përdorues profesionist” është personi, i cili është pajisur me diplomë universitare në fushën e agronomisë, ose i cili i është nënshtuar një trajnimit të përshtatshëm për përdorimin e PMB-ve helmuese ose shumë helmuese dhe është pajisur me dëshmi aftësie ose dëshmi aftësie të veçantë për përdorimin e PMB-ve.

28. “Produkt për mbrojtjen e bimëve” ose “PMB” është produkti, i cili përmban një ose më shumë lëndë vepruese dhe i cili përdoret për mbrojtjen e bimëve e të produkteve bimore nga parazitët ose për parandalimin e veprimit të tyre, për të ndikuar në proceset jetësore të bimëve, por me veprim të ndryshëm nga plehurat kimike, si p.sh. rregullatorët e rritjes, për të shkatërruar bimët e padëshirueshme apo pjesët bimore, si dhe për të mbajtur nën kontroll ose për të parandaluar rritjen e pjesëve bimore të padëshirueshme.

29. “PMB i rrezikshëm” është PMB-ja, e cila përmban njërin nga këto cilësi: eksploziv, oksidues, i ndezshëm, i dëmshëm, gërryes, irritant, i ndjeshëm, kancerogjen, mutagjen, helmues për riprodhimin dhe i rrezikshëm për mjedisin.

30. “PMB me rrezik të lartë” është PMB-ja, e cila përmban njërin nga këto cilësi: shumë helmues (të klasës 1a ose T+), helmues (të klasës 1b ose T), ekstremisht i ndezshëm.

31. “Praktikat e mira të mbrojtjes së bimëve” është tërësia e masave dhe e veprimeve për kontrollin e parazitëve me metodat kimike, duke respektuar kushtet në të cilat PMB-të janë regjistruar, si: respektimi i kufijve kritikë, zgjedhja e dozës dhe volumit, koha dhe numri i trajtimeve, mbrojtja e entomofaunës natyrale dhe mjedisit, si dhe kujdesi për shëndetin e përdoruesve e të konsumatorëve.

32. “Prekje ose infeksion” është prania e parazitëve të gjallë në bimë, në produkte bimore ose në objekte të tjera.

33. “Produkt bimor” është materiali me origjinë bimore, i përpunuar ose jo, i cili mund të përbëjë rrezik për hyrjen dhe përhapjen e parazitëve e të parazitëve karantinorë.

34. “Regjistrim” është procesi i vlerësimit të një PMB-je, sipas kriterëve të vendosura në dispozitat e këtij ligji dhe në aktet nënligjore të dala në zbatim të tij, si rezultat i të cilit lejohet tregtimi apo përdorimi i tij në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe bëhet pajisja e tij me dokumentet e regjistrimit.

35. “Riekспорт” është ngarkesë e rieksportuar pa rënë ndesh me përcaktimet e legjislationit doganor, e cila është importuar nga një shtet e më pas eksportohet pa u ekspozuar ndaj infektiveve ose kontaminimeve nga parazitët edhe nëse ngarkesa ruhet, ndahet, kombinohet me ngarkesa të tjera ose i ndryshohet ambalazhi.

36. “Specialist i shërbimit të mbrojtjes së bimëve” është specialisti pranë Drejtorisë Rajonale të Bujqësisë, “DRB”, me funksione në fushën e mbrojtjes së bimëve.

37. “Struktura përgjegjëse e mbrojtjes së bimëve” ose “SPMB” është drejtoria që mbulon mbrojtjen e bimëve në ministri.

38. “Trajtim” është procedura e autorizuar për ngordhjen, largimin ose kufizimin e parazitëve.

39. “Tregtim i PMB-ve” është çdo aktivitet, i cili lidhet me magazinimin, shpërndarjen, prezantimin për shitje ose shitjen në territorin e Republikës së Shqipërisë të PMB-ve të regjistruara.

40. “Zonë” është një territor ose pjesë e një territori, që i përket një ose më shumë fshatrave, bashkive ose qarqeve.

41. “Zonë e pastër” është një territor ose pjesë e një territori, që i përket një ose më shumë fshatrave, bashkive ose qarqeve, të pastër nga parazitë të caktuar.

KREU II

ORGANIZIMI DHE FUNKSIONIMI I STRUKTURAVE TË MBROJTJES SË BIMËVE

Neni 3

Strukturat e mbrojtjes së bimëve

Strukturat e mbrojtjes së bimëve, të ngarkuara me zbatimin e këtij ligji, janë:

- a) struktura përgjegjëse e mbrojtjes së bimëve (SPMB) në ministri;
- b) Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU);
- c) shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë drejtorive rajonale të bujqësisë (DRB);
- ç) Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (ISUV);
- d) Departamenti i Mbrojtjes së Bimëve (DMB) pranë ISUV-it.

Neni 4

Detyrat e strukturave të mbrojtjes së bimëve

1. Struktura përgjegjëse e mbrojtjes së bimëve ka këto detyra:

- a) është autoriteti kompetent që harton politikat e mbrojtjes së bimëve dhe për përshtatjen e legjislationit të mbrojtjes së bimëve me atë të BE-së;
- b) zhvillon procedurat që lidhen me regjistrimin e PMB-ve, të lëndëve vepruese, si dhe të shtuesve e të bashkëvepruesve;
- c) ndjek dhe zbaton aktivitetin e shërbimit në kuadër të mbrojtjes së bimëve në nivel qendror dhe rajonal, në zbatim të këtij ligji.

2. Autoriteti Kombëtar i Ushqimit është organi inspektues, i cili ka detyrë kontrollin e zbatimit të këtij ligji dhe të akteve nënligjore që rrjedhin prej tij, si dhe të akteve të tjera ligjore në fushën e inspektimeve.

3. Shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së ka detyrë monitorimin e gjendjes fitosanitare të bimëve, produkteve bimore dhe të objekteve të tjera brenda territorit në administrim të tyre.

4. Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë ka detyrat e përcaktuara sipas pikave 1.2 dhe 2, të nenit 5, të këtij ligji.

5. Departamenti i Mbrojtjes së Bimëve ka detyrat e përcaktuara sipas pikave 1.1 dhe 2, të nenit 5, të këtij ligji.

Neni 5

Laboratorët kombëtarë të referencës

1. Laboratorë kombëtarë të referencës janë:

1.1. Laboratorët e diagnostikimit të parazitëve, pranë DMB-së, të cilët kanë për detyrë:

- a) të monitorojnë parazitët karantinorë, të përcaktojnë statusin e tyre, metodat e kontrollit karantinor dhe të njoftojnë ministrinë;

b) të bëjnë diagnostikimin dhe prognozë-sinjalizimin e parazitëve, duke përcaktuar edhe masat e kontrollit të tyre;

c) të bëjnë provat biologjike-agronomike të PMB-ve gjatë procedurës për regjistrimin e tyre, kur kërkohet një gjë e tillë.

1.2. Laboratori i analizave cilësore të PMB-ve, si dhe ai i mbetjeve të tyre në bimët e në produktet me origjinë bimore, pranë ISUV-it, i cili ka për detyrë:

a) vlerësimin e dokumentacionit të PMB-ve gjatë procedurës së regjistrimit të tyre;

b) kontrollin cilësor të PMB-ve të regjistruara dhe të hedhura në treg;

c) analizën e mbetjeve të PMB-ve në bimët dhe produktet me origjinë bimore, të prodhuara në vend dhe/ose të importuara, në zbatim të legjislacionit për sigurinë ushqimore.

2. Krahës detyrave të përcaktuara në pikat 1.1 dhe 1.2, të pikës 1, të këtij neni, laboratorët kombëtarë të referencës kryejnë detyrat e mëposhtme, sipas fushës së tyre të përcaktimit:

a) vlerësimin e laboratorëve, me qëllim miratimin e tyre si laboratorë të miratuar për kryerjen e analizave të kontroleve zyrtare;

b) bashkërendimin e punës dhe dhënien e mbështetjes, përfshirë trajnimet dhe shërbime të tjera për veprimtaritë laboratorike, për standardet teknike dhe mënyrat e analizave që ato kryejnë;

c) organizimin e testeve paralele të mostrave të standardizuara dhe marrjen pjesë në to në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar për monitorimin e kualifikimit të laboratorëve të miratuar të kontrollit;

ç) garantimin e përdorimit të një sistemi të brendshëm, në përputhje me standardet e kërkuara nga laboratorët e miratuar të kontrollit.

Neni 6

Laboratorët e miratuar të kontrollit

1. Laboratorët rajonalë të mbrojtjes së bimëve në varësi të ministrisë janë laboratorë të miratuar kontrolli. Laboratorë të kontrollit të mbrojtjes së bimëve mund të miratohen edhe laboratorë të tjerë, publikë apo privatë, të akredituar.

2. Kriteret e përgjithshme dhe procedurat për miratimin e laboratorëve të kontrollit të mbrojtjes së bimëve hartohen nga laboratorët kombëtarë të referencës dhe miratohen me udhëzim të ministrit.

3. Laboratorët e kontrollit miratohen me urdhër të ministrit, pas vlerësimit të kryer nga laboratorët kombëtarë të referencës për përmbushjen e kriterëve, sipas pikës 2, të këtij neni, dhe sipas llojit të analizave për të cilat janë akredituar.

4. Tarifat e shërbimeve dhe të analizave, që kryhen nga laboratorët kombëtarë të referencës dhe laboratorët e miratuar të kontrollit, përcaktohen me udhëzim të ministrit.

KREU III

KONTROLI I PARAZITËVE

Neni 7

Detyrimi për kontrollin e parazitëve dhe pajisja me “Certifikatë fitosanitare”

1. Personat fizikë dhe juridikë, që kultivojnë, prodhojnë, përpunojnë, magazinonjë dhe tregtojnë bimë dhe produkte bimore, janë të detyruar:

a) të marrin masa paraprake kundër parazitëve dhe të parandalojnë shumëzimin e përhapjen e tyre, sipas praktikave të mira të mbrojtjes së bimëve;

b) të vërojnë bimësinë, tokën dhe produktet bimore për shfaqjen e parazitëve dhe t'i kontrollojnë ato, në bazë të praktikave të mira të mbrojtjes së bimëve dhe të kriterëve të mbrojtjes së integruar.

2. Çdo bimë ose produkt bimor, i aftë për të mbartur parazitë karantinorë apo të rrezikshëm, që lëviz brenda territorit të vendit, duhet t'i nënshtrohet kontrollit fitosanitar dhe duhet të pajiset me “Certifikatë fitosanitare të brendshme”, të lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së, ose “Pasaportë bimore”, lëshuar nga prodhues të autorizuar. Kushtet dhe kriteret për autorizimin e prodhuesve të bimëve dhe produkteve bimore përcaktohen me udhëzim të ministrit.

3. Në rastet e lëvizjes së bimëve ose produkteve bimore jashtë territorit të vendit, ato duhet t'i nënshtrohen kontrollit fitosanitar dhe të pajisen me "Certifikatën fitosanitare për eksport", të lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së.

4. Në rastin e hyrjes në territorin e vendit të bimëve ose të produkteve bimore, për qëllim riekspori dhe qëndrimit të tyre brenda vendit për më shumë se 14 ditë, atëherë ato duhet t'i nënshtrohen kontrollit fitosanitar dhe duhet të pajisen edhe me "Certifikatën fitosanitare për riekspori", të lëshuar nga shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së.

5. Sasi të vogla të bimëve, produkteve bimore, për qëllime të konsumit vetjak ose përdorim personal, për përdorim joindustrial, bujqësor apo tregtar, mund të qarkullojnë në vend edhe kur nuk shoqërohen me "Certifikatë fitosanitare" ose "Pasaportë bimore", me kusht që të mos përbëjnë rrezik për përhapjen e organizmave të dëmshëm.

6. Kultivimi, prodhimi, shumëzimi, magazinimi, përpunimi dhe tregtimi i bimëve të infektuara me parazitë karantinorë janë të ndaluar.

7. Rregullat e praktikave të mbrojtjes së bimëve, si dhe hartimi i praktikave të mira të mbrojtjes së bimëve dhe i kriterëve të mbrojtjes së integruar hartohen nga DMB-të dhe miratohen me urdhër të ministrit, me propozim të SPMB-së.

Neni 8

Masat e veçanta të kontrollit të parazitëve

1. Masat e veçanta për rastet emergjente të përhapjes e të shtimit masiv të parazitëve, të cilët nuk mund të kufizohen me metodat e zakonshme të kontrollit, si dhe mobilizimi për këtë qëllim i subjekteve shtetërore e private, të cilat zotërojnë kapacitetet e nevojshme njerëzore e materiale, përcaktohen me urdhër të ministrit.

2. Shpenzimet për masat e veçanta në këto raste përballohen nga buxheti vjetor i ministrit.

3. Rregullat në lidhje me masat e veçanta të kontrollit të parazitëve dhe trajtimet për kontrollin e parazitëve përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 9

Pastërtia fitosanitare e materialit shumëzues dhe mbjellës bimor

1. Materialet bimore për shumëzim ose mbjellje lejohen të përdoren vetëm pasi i janë nënshtrohur kontrollit fitosanitar dhe janë pajisur me "Certifikatë fitosanitare".

2. Speciet drufrutore dhe hardhia, të cilat shtohen në mënyrë vegetative, i nënshtrohen procedurës së certifikimit të materialit shumëzues për të siguruar pastërtinë nga viruset dhe organizma të tjerë, të ngjashëm me to.

Neni 10

Zonat e pastra

1. Në zonat e pastra nuk lejohet prania e një ose më shumë prej parazitëve karantinorë për të garantuar pastërtinë fitosanitare nga këta parazitë.

2. Miratimi i njohjes së "zonës së pastër" bëhet me urdhër të ministrit.

3. Rregullat për njohjen e zonave të pastra përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 11

Kërkesat fitosanitare ndaj paletave dhe materialit të ambalazhit prej druri

Materiali i ambalazhit dhe i paletave prej druri u nënshtrohet masave të miratuara fitosanitare për qëllime dezinfektimi.

Materiali i ambalazhit dhe i paletave prej druri duhet të përmbajë vulën përkatëse që tregon trajtimin e tij sipas masave të miratuara.

3. Materiali i ambalazhit dhe i paletave prej druri, që shoqëron çdo ngarkesë, është objekt i inspektimit fitosanitar në pikat e kalimit kufitar edhe kur ngarkesa nuk është subjekt i inspektimit fitosanitar.

4. Rregullat dhe masat për trajtimin e ambalazheve dhe paletave prej druri përcaktohen me udhëzim të përbashkët të ministrit dhe ministrit përgjegjës për mjedisin.

Neni 12

Pasaporta bimore

1. Lëvizja e bimëve ose e produkteve bimore brenda territorit të Republikës së Shqipërisë bëhet edhe duke i shoqëruar ato me “Pasaportë bimore”, e cila është një dokument i lëshuar nga prodhuesi i autorizuar. SPMB-ja verifikon plotësimin e kushteve dhe të kriterëve për lëshimin e “Pasaportës bimore” nga prodhuesit e autorizuar.

2. “Pasaporta bimore” dëshmon se prodhuesi i autorizuar ka përmbushur standardet e shëndetit të bimëve dhe të sigurisë fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi për bimët dhe produktet bimore të prodhuara prej tij.

3. Procedurat, kushtet dhe kriteret për pajisjen me “Pasaportë bimore” përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 13

Fondet për mbrojtjen e bimëve

1. Fondet e veçanta për mbrojtjen nga parazitët të bimëve të kultivuara apo spontane planifikohen në buxhetin vjetor që miratohet për ministrinë.

2. Përcaktimi i parazitëve, për kontrollin e të cilëve do të përdoret ky fond, miratohet me urdhër të ministrit.

3. Ministri, me propozimin e autoritetit kompetent, miraton shpërndarjen dhe përdorimin e burimeve financiare të mbrojtjes së bimëve.

KREU IV

SHËRBIMI DHE INSPEKTIMI KARANTINOR FITOSANITAR

Neni 14

Detyrimi për inspektim karantinor fitosanitar

1. Importi, eksporti dhe kalimi transit në territorin e Republikës së Shqipërisë i bimëve, produkteve bimore dhe objekteve të tjera bëhen në pikat doganore të hyrjes, ku funksionon inspektimi karantinor fitosanitar, dhe i nënshtrohen këtij inspektimi.

2. Importi, eksporti dhe kalimi transit i bimëve, produkteve bimore dhe objekteve të tjera bëhen vetëm nëse ato janë të pajisura me “Certifikatën fitosanitare” si dhe nëse ambalazhet e paletat prej druri janë të trajtuara.

3. Importi, eksporti dhe kalimi transit i bimëve, produkteve bimore dhe objekteve të tjera, të infektuara me parazitë karantinorë, janë të ndaluar.

4. Inspektori është pjesë e grupit të praktikës doganore, që merr kontaktin e parë me mjetet që transportojnë bimë, produkte bimore, PMB dhe objekte të tjera.

5. Rregullat për inspektimin karantinor fitosanitar përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 15

Njoftimi i shërbimit të mbrojtjes së bimëve

1. Personat fizikë dhe juridikë, që merren me kultivimin, prodhimin, transportin, tregtimin dhe magazinimin e bimëve e të produkteve bimore, kur vërejnë ose dyshojnë për një parazit të pahasur më parë në një zonë ose për shtim masiv të një paraziti, janë të detyruar të njoftojnë menjëherë shërbimin e mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së dhe AKU-në, si dhe të sigurojnë një mostër të tij.

2. Shërbimi i mbrojtjes së bimëve, pas përcaktimit të parregullsisë apo parazitit, njofton shërbimin e mbrojtjes së bimëve të vendit të origjinës.

3. Rregullat për mënyrën e njoftimit përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 16

Shpallja e zonës së prekur

1. Kur në një zonë shfaqet një parazit karantinor, shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së njofton menjëherë SPMB-në.

2. Me marrjen e njoftimit, SPMB-ja përgatit masat për kufizimin e përhapjes së parazitit karantinor deri në çrrënjosjen e tij në zonën përkatëse dhe i propozon ministrit miratimin e këtyre masave, si dhe shpalljen e kësaj zone si zonë e prekur.

3. Urdhri i ministrit u njoftohet organeve të qeverisjes vendore dhe prodhuesve, personave fizikë e juridikë, që merren me kultivimin, prodhimin dhe magazinimin e bimëve e të produkteve bimore.

Neni 17

Shumëzimi i parazitëve për qëllime kërkimore

1. Mbajtja dhe shumëzimi i parazitëve karantinorë për qëllime kërkimore dhe eksperimentale, lejohet në rast se institucioni kërkimor zotëron mjetet e nevojshme, që garantojnë me protokoll të veçantë mospërhapjen e parazitit karantinor.

2. Mbajtja dhe shumëzimi i parazitëve karantinorë, sipas pikës 1, të këtij neni, nga institucionet kërkimore lejohen vetëm me urdhër të ministrit.

Neni 18

Eksporti

1. Eksporti i bimëve dhe i produkteve bimore lejohen nëse:

a) ngarkesa është me origjinë nga Republika e Shqipërisë para lëshimit të “Certifikatës fitosanitare për eksport” dhe shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së ka kryer kontrollin, për të siguruar nëse janë përmbushur të gjitha kërkesat fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë;

b) ngarkesat, që do të eksportohen, nuk janë me origjinë nga Republika e Shqipërisë, por janë magazinuar, ripaketuar apo ndarë në Republikën e Shqipërisë dhe para lëshimit të certifikatave për riekспорт, shërbimi i mbrojtjes së bimëve pranë DRB-së ka kryer kontrollin për të siguruar nëse janë përmbushur të gjitha kërkesat fitosanitare, të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

2. “Certifikata fitosanitare për riekспорт” konsiderohet dokument zyrtar, kur inspektori fitosanitar vërteton se përmbushen kërkesat, sipas shkronjës “b”, të pikës 1, të këtij neni.

3. Formati dhe përmbajtja e certifikatave fitosanitare për eksport dhe riekспорт, janë pjesë e rregullave për inspektimin karantinor fitosanitar, të përcaktuara sipas pikës 5, të nenit 14, të këtij ligji.

KREU V PRODUKTET PËR MBROJTJEN E BIMËVE

Neni 19 **Regjistrimi**

1. Të gjitha PMB-të që tregtohen ose përdoren në territorin e Republikës së Shqipërisë i nënshtrohen procedurës së regjistrimit.
2. Në Republikën e Shqipërisë regjistrohen vetëm PMB-të, të cilat janë të regjistruara në një nga vendet e Bashkimit Europian.
3. Të gjitha procedurat, që lidhen me regjistrimin e PMB-ve, lëndëve vepruese, si dhe të shtuesve e të bashkëvepruesve kryhen në ministri, pranë SPMB-së, si autoriteti përgjegjës.
4. Rregullat e regjistrimit, procedura dhe kriteret e vlerësimit të PMB-ve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.
5. Miratimi i lëndëve vepruese, i përbërësve të tjerë në përmbajtje të PMB-ve, i të dhënave teknike të dosjes së regjistrimit të PMB-ve, si dhe përditësimi i tyre, në përputhje me legjislacionin e BE-së, bëhen me urdhër të ministrit.

Neni 20 **Tregtimi i PMB-ve**

1. Lejohet tregtimi me shumicë dhe me pakicë i PMB-ve të regjistruara.
2. Tregtimi me shumicë dhe pakicë i PMB-ve bëhet nga persona fizikë, të diplomuar në fushën e agronomisë, ose nga persona juridikë, të cilët duhet të punësojnë një ose disa persona, teknikë përgjegjës, të cilët janë diplomuar në këtë fushë.
3. Tregtia e PMB-ve përfshihet në kategorinë II.5, të shtojcës së ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar. Tregtimi me shumicë dhe me pakicë i PMB-ve me rrezik dhe i PMB-ve me rrezik të lartë kryhet me licencë, të lëshuar sipas kërkesave të legjislacionit, në zbatim të ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.
4. Ministri, me propozimin e AKU-së, mund të pezullojë dhe/apo të revokojë licencën, në përputhje me pikën 3, të këtij neni, në rastet kur nuk përmbushen më kriteret e dhënies së licencës apo shkelen detyrimet e përcaktuara në të, si dhe në rastet kur ka një rrezik serioz për shëndetin publik dhe është e nevojshme e urgjente marrja e masave parandaluese.
5. Në njësitë e tregtimit me shumicë të PMB-ve ndalohet:
 - a) mbajtja dhe tregtimi i PMB-ve me ambalazhe të pamiratuara;
 - b) asgjësimi i ambalazheve dhe i PMB-ve të skaduar apo të dëmtuara;
 - c) mbajtja dhe tregtimi i ushqimeve për njerëz e për kafshë, si dhe i farërave të padezinfektuara, që mund të përdoren si ushqim për njerëz dhe kafshë si: drithëra, bishtajore për kokërr (bizele, bathë, fasule);
 - ç) riambalazhimi i PMB-ve;
 - d) shitja e PMB-ve me pakicë të përdoruesi i fundit.
6. Në njësitë e tregtimit me pakicë ndalohet:
 - a) shitja e PMB-ve helmuese të personat, që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie, si dhe e PMB-ve shumë helmuese të personat që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie të veçantë, sipas përcaktimeve të pikës 3, të nenit 23, të këtij ligji;
 - b) shitja e PMB-ve helmuese dhe shumë helmuese pa recetë;
 - c) mbajtja dhe tregtimi i PMB-ve me ambalazhe të pamiratuara;
 - ç) asgjësimi i ambalazheve dhe i PMB-ve të skaduar apo të dëmtuara;
 - d) mbajtja dhe tregtimi i ushqimeve për njerëz dhe për kafshë, si dhe i farërave të padezinfektuara, që mund të përdoren si ushqim për njerëz dhe kafshë, si: drithëra, bishtajore për kokërr (bizele, bathë, fasule);

dh) riambalazhimi i PMB-ve.

7. Rregullat për tregtimin, transportin, ruajtjen dhe magazinimin e PMB-ve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

Neni 21

Tregtimi i materialit mbjellës, të dezinfektuar

1. Lejohet tregtimi i materialit mbjellës, të dezinfektuar me një PMB, e cila është e regjistruar në Republikën e Shqipërisë ose në një vend të BE-së.

2. Etiketa dhe dokumentet shoqëruese për materialin mbjellës, të dezinfektuar, duhet të përfshijnë emrin tregtar të PMB-së dhe emrin ose emrat e lëndës ose lëndëve vepruese në përmbajtje të saj.

Neni 22

Transporti dhe ruajtja e PMB-ve

1. Transporti i PMB-ve kryhet me mjete të sigurta dhe të përshtatshme, sipas legjislacionit në fuqi për mallrat dhe substancat e rrezikshme.

2. PMB-të ruhen në magazina në rastin e tregtimit me shumicë, si dhe në mjediset e tregtimit me pakicë.

3. Kushtet në magazinat dhe njësitë e tregtimit me pakicë duhet të garantojnë ruajtjen e cilësive fiziko-kimike të PMB-ve, sipas kërkesave të përcaktuara në etiketën e PMB-ve.

4. Magazinat dhe njësitë e tregtimit me pakicë të PMB-ve duhet të jenë të pajisura me:

- a) mjetet e nevojshme për asgjësimin e PMB-ve të rrjedhura;
- b) këndin e ndihmës së shpejtë dhe mjetet mbrojtëse individuale;
- c) pajisjet e mbrojtjes nga zjarri;
- ç) mjediset higjieno-shëndetësore me ujë të rrjedhshëm;
- d) magazinat të jenë të pajisura me sistemet e ajrimit, si dhe aparatet matëse dhe regjistruese të temperaturës e të lagështirës së ajrit, si dhe mjedise të veçanta qëndrimi për punonjësit e tyre.

Neni 23

Përdorimi i qëndrueshëm i PMB-ve

1. Përdorimi i qëndrueshëm i PMB-ve duhet të sigurojë uljen e rreziqeve dhe ndikimeve të tyre në shëndetin e përdoruesve, konsumatorëve, kafshëve dhe mjedisit si dhe kontrollin e integruar të parazitëve.

2. PMB-të përdoren nga përdoruesi i fundit, duke respektuar kërkesat dhe udhëzimet, që jepen në dokumentin e regjistrimit të tyre.

3. PMB-të shumë helmuese përdoren vetëm nga përdoruesit profesionistë, të cilët janë persona të diplomuar në fushën e agronomisë ose persona, të cilët i janë nënshtruar një trajnimit të përshtatshëm për përdorimin e PMB-ve shumë të rrezikshme dhe janë pajisur me dëshmi aftësie të veçantë për këtë përdorim.

4. PMB-të helmuese përdoren nga përdoruesit profesionistë, të cilët janë persona të diplomuar në fushën e agronomisë ose nga persona, të cilët i janë nënshtruar një trajnimit të përshtatshëm për përdorimin e PMB-ve helmuese dhe janë pajisur me dëshmi aftësie për këtë përdorim.

5. Trajtimet me PMB duhet të kryhen me mjete dhe makineri sipas legjislacionit në fuqi për makineritë, legjislacionit që përfshin dhe makineritë për përdorim të PMB-ve, për të garantuar sigurinë e shëndetit të përdoruesve, të mjedisit dhe të bimëve e të produkteve bimore ku ato përdoren.

6. Rregullat për përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve, si dhe kriteret e kualifikimit për përdoruesit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.

7. Kriteret teknike të mjeteve dhe makinerive, të cilat përdoren për trajtimet me PMB, përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 24

Ambalazhimi i PMB-ve

1. Lejohet ambalazhimi i PMB-ve, të regjistruara në Republikën e Shqipërisë.
2. Ambalazhimi i PMB-ve përfshihet në kategorinë II.5, të shtojcës së ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar. Ambalazhimi i PMB-ve kryhet nga subjekte të licencuara sipas kërkesave të legjislacionit në zbatim të ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.
3. Licencimi kryhet bazuar në verifikimin paraprak nga AKU-ja të kushteve e të kriterëve të caktuara për këtë qëllim në këtë ligj dhe në aktet nënligjore në zbatim të tij.
4. Rregullat e përgjithshme për klasifikimin, ambalazhimin dhe etiketimin e PMB-ve zbatohen në përputhje me vendimin e Këshillit të Ministrave që rregullon klasifikimin, ambalazhimin dhe etiketimin e kimikateve. Rregullat specifike për ambalazhimin dhe etiketimin e PMB-ve përcaktohen me udhëzim të ministrit.

Neni 25

Asgjësimi i PMB-ve dhe ambalazheve të tyre

1. PMB-të, ambalazhet dhe materialet e tjera, që duhet të asgjësohen, janë:
 - a) PMB-të e papërdorshme, për shkak të skadimit ose për arsye të tjera, përjashtuar rastet kur ato i janë nënshtruar analizave nga laboratorit i akredituar dhe parametrat e tyre janë të njëjta me ato të dosjes së regjistrimit;
 - b) PMB-të që kanë rrjedhur gjatë ruajtjes e transportit dhe materialet e përdorura për thithjen e dezaktivizimit të tyre;
 - c) ambalazhet, si: fuçi, bidonë, shishe, kuti, qese dhe objekte të tjera të ngjashme, të boshatisura;
 - ç) sendet e ndotura gjatë punës, si: pajisje mbrojtëse, enë të ndryshme, mjete pastrimi, objekte të tjera të ngjashme, të cilat nuk mund të përdoren më.
2. Tregtuesit me shumicë të PMB-ve, për PMB-të e përmendura në shkronjën “a”, të pikës 1, të këtij neni, janë të detyruar t’i largojnë ato nga territori i Republikës së Shqipërisë ose të bëjnë djegien (inçinerimin) e tyre, në përputhje me legjislacionin në fuqi për ndotjen e mjedisit.
3. Asgjësimi i PMB-ve me djegie (inçinerim), brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, bëhet nga subjekte të specializuara për këtë qëllim, të licencuara sipas legjislacionit në fuqi për lejet dhe licencat.
4. Ministri, së bashku me ministrin përgjegjës për mjedisin, miratojnë udhëzimin për asgjësimin e PMB-ve dhe të ambalazheve të tyre, sipas përcaktimeve të shkronjave “a”, “b”, “c” dhe “ç”, të pikës 1, të këtij neni.
5. Riciklimi i ambalazheve të PMB-ve, sipas përcaktimeve të shkronjës “c”, të pikës 1, të këtij neni, duhet të kryhet vetëm për ato ambalazhe, të cilat nuk janë të kontaminuara me PMB të klasifikuara si PMB të rrezikshme dhe PMB me rrezik të lartë dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbetjet.
6. Ambalazhet e kontaminuara me PMB të klasifikuara si PMB të rrezikshme dhe PMB me rrezik të lartë duhet të trajtohen në përputhje me legjislacionin në fuqi për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

Neni 26

Të dhënat statistikore për PMB-të

1. Instituti i Statistikave, në bashkëpunim me ministrinë, të sigurojë të dhënat statistikore të PMB-ve:

- a) çdo vit për sasitë e hedhura në treg;
- b) çdo 5 vjet për sasitë e përdorura.

2. Rregullat e sigurimit të të dhënave statistikore të PMB-ve përcaktohen me marrëveshje mirëkuptimi midis Institutit të Statistikave dhe ministrisë.

Neni 27

Kërkesat për gjurmueshmërinë

1. Gjurmueshmëria përcaktohet në të gjitha nivelet e prodhimit bimor me rrezik, objekteve të tjera ose PMB-ve, që janë ose priten të jenë të lidhura me shëndetin e bimëve, në të gjitha fazat e prodhimit, të përpunimit dhe të shpërndarjes së tyre.

2. Prodhuesit e bimëve dhe tregtuesit e PMB-ve krijojnë një sistem për mbajtjen e të dhënave, të quajtur bazë të dhënash, dhe garantojnë procedurat, të cilat mundësojnë identifikimin e tyre në çdo çast. Nëpërmjet këtyre të dhënave bëhet identifikimi i çdo personi fizik apo juridik, që i ka furnizuar apo është furnizuar me bimë, prodhime bimore me rrezik, objekte të tjera ose PMB.

3. Prodhuesit dhe tregtuesit e bimëve, si dhe tregtuesit e PMB-ve e ruajnë informacionin e përmendur në pikën 2, të këtij neni, për tre vjet dhe ia japin këtë informacion AKU-së dhe ministrit, me kërkesë të tyre.

KREU VI

KUNDËRVAJTJE ADMINISTRATIVE

Neni 28

Kundërvajtje administrative

1. Kur nuk përbëjnë vepër penale, shkeljet e mëposhtme të dispozitave të këtij ligji përbëjnë kundërvajtje administrative dhe ndëshkohen me:

- a) gjobë 10 000 lekë, në rastet kur veprohet në kundërshtim me pikën 1, të nenit 7; pikën 1, të nenit 15; dhe pikat 2, 3 e 5, të nenit 23, të këtij ligji;
- b) gjobë 50 000 lekë, në rastet kur veprohet në kundërshtim me pikën 2, të nenit 7; pikën 1, të nenit 10; nenet 11 e 12; pikën 1, të nenit 14; pikën 1, të nenit 17; dhe pikën 4, të nenit 22, të këtij ligji;
- c) gjobë 100 000 lekë, në rastet kur veprohet në kundërshtim me pikën 2, të nenit 14; nenin 15; pikat 2 e 6, të nenit 20; nenin 21; pikat 2 e 3, të nenit 23; dhe pikën 4, të nenit 24, të këtij ligji;
- ç) gjobë 200 000 lekë, në rastet kur veprohet në kundërshtim me pikat 1, 3 e 5, të nenit 20; pikën 3, të nenit 22; pikat 1 e 2, të nenit 24; dhe pikën 3, të nenit 25, të këtij ligji;
- d) gjobë 500 000 lekë, si dhe propozim për heqje të licencës përkatëse në rast përsëritjeje të kundërvajtjeve administrative të parashikuara në pikën 1 të nenit 20; dhe në pikën 1, të nenit 24, të këtij ligji.

Të gjitha të ardhurat nga gjobat derdhen në Buxhetin e Shtetit.

2. Për shkeljet e dispozitave të këtij ligji, të cilat sipas pikës 1, të këtij neni, përbëjnë kundërvajtje administrative, përveç masës së vënies së gjobës, e cila është dënim kryesor, vendosen edhe dënime plotësuese si masa e kthimit të ngarkesave, e heqjes së licencës, e heqjes së të drejtës së tregtimit me shumicë ose pakicë, si dhe masa urgjente, si masa e bllokimit në rastin e shkeljeve të dispozitave të pikës 2, të nenit 7, dhe të nenit 19, të këtij ligji.

Neni 29

Procedurat e kundërvajtjes administrative

1. Të drejtën e dhënies së masës administrative, siç është përcaktuar në nenin 28, të këtij ligji, e ka inspektori i organit të kontrollit.
2. Kundër vendimit të inspektoratit mund të bëhet ankim ose ankim i veçantë në përputhje me legjislacionin në fuqi për inspektimin.
3. Procedura e konstatimit dhe vendosjes do të bëhen në përputhje me legjislacionin në fuqi për kundërvajtjet administrative.

KREU VII

DISPOZITA TË FUNDIT DHE KALIMTARE

Neni 30

Dispozitë kalimtare

1. Labororët e diagnostikimit të parazitëve të Departamentit të Mbrojtjes së Bimëve pranë Universitetit Bujqësor të Tiranës, pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, riorganizohen si institucion në varësi të ministrit.
2. Mënyra e organizimit dhe funksionimit të laboratorëve të diagnostikimit të parazitëve të Departamentit të Mbrojtjes së Bimëve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 31

Akte nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave për nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim të pikës 5, të nenit 14; të pikës 4, të nenit 19; të pikës 7, të nenit 20; të pikës 6, të nenit 23 dhe pikës 2, të nenit 30, të këtij ligji.
2. Ngarkohet ministri të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikave 2, 3 dhe 4, të nenit 6; të pikave 2 e 7, të nenit 7; të pikave 1 e 3, të nenit 8; të pikave 2 e 3, të nenit 10; të pikave 1 e 3, të nenit 12; të pikave 2 e 3, të nenit 13; të pikës 3, të nenit 15; të pikës 2, të nenit 17; të pikës 5, të nenit 19; të pikës 7, të nenit 23; dhe të pikës 4, të nenit 24 të këtij ligji.
3. Ngarkohen ministri dhe ministri përgjegjës për mjedisin të nxjerrin aktin nënligjor në zbatim të pikës 4, të nenit 10, dhe pikës 4, të nenit 11, të këtij ligji.

Neni 32

Shfuqizime

1. Ligji nr. 9362, datë 24.3.2005, “Për Shërbimin e Mbrojtjes së Bimëve”, i ndryshuar, shfuqizohet me hyrjen në fuqi të këtij ligji.
2. Deri në daljen e akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji, mbeten në fuqi aktet nënligjore në zbatim të ligjit nr. 9362, datë 24.5.2005, “Për Shërbimin e Mbrojtjes së Bimëve”, i ndryshuar, për aq sa përputhen me ligjin në fuqi.

Neni 33

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 27.10.2016

Shpallur me dekretin nr. 9839, datë 9.11.2016, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bujar Nishani

LIGJ
Nr.10 120, datë 23.4.2009

PËR MBROJTJEN E FONDIT TË BIMËVE MJEKËSORE,
ETEROVAJORE E TANIFERE NATYRORE
(ndryshuar me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009 dhe nr. 42/2013, datë 14.2.2013)

Në mbështetje të neneve 78 e 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim të mbrojë:

- a) fondin e bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore, që rriten e zhvillohen në territorin e Republikës së Shqipërisë, duke zbatuar masa mbrojtëse e administruese, tërësore për fondin e të veçanta për çdo lloj, duke respektuar kërkesat teknike për vjeljen e mbledhjen e tyre, duke nxitur e përkrahur veprimtaritë për rehabilitimin e për kultivimin e tyre;
- b) llojet e kultivuara nga njeriu, në sipërfaqet e fondit të tokave pyjore, kullosore apo bujqësore, gjatë kultivimit, mbledhjes e vjeljes së tyre, si dhe llojet e kultivuara në parcela eksperimentale, në kuadër të veprimtarive kërkimore-shkencore;
- c) fondin e bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore, që rriten e zhvillohen në gjendje natyrore në territorin e Republikës së Shqipërisë e që është pasuri kombëtare.

Neni 2
Objekti

Objekt i këtij ligji është tërësia e fondit të bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore, si dhe secili lloj, që përfshihet në fond, gjatë periudhës së rritjes, vjeljes e mbledhjes, si dhe gjatë magazinimit e transportimit të tyre, për t'ua ruajtur vlerat përdoruese e kurative të tyre.

Neni 3
Përbërja e fondit

Fondi i bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore përbëhet nga llojet e nënllojet e bimëve dhe popullatat e tyre, si dhe nga habitatet, tokësore e ujore, ku ato rriten e zhvillohen në gjendje natyrore, si pjesë e rëndësishme e florës së vendit.

Neni 4
Përkufizimi i termave

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Fondi i bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore (BMET)” është tërësia e llojeve të bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore, si dhe habitatet, ku ato rriten e zhvillohen në mënyrë natyrore, në territoret e Republikës së Shqipërisë.

2. “Bimët mjekësore” janë bimët e njohura për vlerat e tyre terapeutike.
3. “Bimët eterovajore” janë bimët, prej të cilave ekstrahohen vajra eterike dhe esenca.
4. “Bimët tanifere natyrore” janë bimët, prej të cilave ekstrahohet substanca e taninit.
5. “Regjistër i BMET-ve” është dokumenti zyrtar, i formatuar, ku regjistrohen, ruhen e përditësohen të dhënat kryesore për secilin lloj të bimëve e të sipërfaqeve ku ato rriten, shoqëruar me hartat përkatëse.
6. “Trajtim i fondit të BMET-ve” është tërësia e masave ligjore, administrative, ekonomike dhe e operacioneve teknike, që merren për ruajtjen e bimëve dhe vazhdimësinë e rigjenerimit natyror të tyre.
7. “Dëmtim i fondit të BMET-ve dhe i mjedisit të tyre” është prishja e elementeve fizike, kimike e strukturore të ekosistemit, që ndikojnë drejtpërdrejt në uljen e prodhimtarisë, në pakësimin e shumëllojshmërisë së bimëve apo në cilësitë e tyre.
8. “Mbrojtje e fondit të BMET-ve” janë veprimtaritë, që parandalojnë degradimin e tokës, ruajnë llojshmërinë e mbulesës bimore, i përmirësojnë ato dhe infrastrukturën e tyre nga ndikimet negative të faktorëve, njerëzorë e natyrorë.
9. “Plan mbarështimi” është dokumenti shtetëror për administrimin e fondit të BMET-ve, si dhe masat që parashikohen për trajtimin e qëndrueshëm të tyre, organizimin, planifikimin e masave mbrojtëse dhe përcaktimin e kapaciteteve për mbledhjen e vjeljen e tyre.
10. “Rehabilitimi” është tërësia e masave dhe e veprimeve të karakterit kërkimor-shkencor e zbatues, që synon përmirësimin e një situate të dëmtuar dhe rivendosjen e gjendjes së mëparshme të llojeve.
11. “Kultivimi” është veprimtaria e mirëfilltë agronomike në tokat e fondit bujqësor, pyjor dhe kullësor, për të mbjellë dhe rritur lloje të caktuara të BMET-ve, për qëllime ekonomike e tregtare.
12. “Manual i BMET-ve” është përmbledhja e rregullave dhe e kërkesave teknike-profesionale për mbrojtjen, administrimin, rehabilitimin, vjeljen, tharjen, ambalazhimin dhe transportin e BMET-ve, të miratuara nga ministri dhe të detyrueshme për zbatim.
13. “Lista e BMET-ve” është tërësia e llojeve dhe e nënllojeve të këtyre bimëve, që rriten në gjendje natyrore, në territorin e Republikës së Shqipërisë. Lista dhe materiale të tjera, si atlase e albume të këtyre bimëve, përgatiten nga institute e qendra kërkimore-shkencore dhe publikohen nën kujdesin e ministrit.
14. “Rilevimet floristike” janë punimet fitogjeografike e topografike, në një sipërfaqe të caktuar toke, si përfaqësuese të një bashkëshoqërimi bimor, për marrjen e të dhënave për llojet, për prodhimtarinë, për cilësinë dhe mundësitë e çdo lloji bime, që përdoren për përgatitjen e planeve të mbarështimit e të hartave përkatëse.
15. “Lista e kuqe” është listimi i llojeve e i nënllojeve të florës dhe faunës, që meritojnë status të veçantë mbrojtjeje e që miratohet me urdhër të ministrit.
16. “Ministria” është ministria përgjegjëse për fondin e bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore.
17. “Ministër” është ministri që drejton ministrinë përgjegjëse për fondin e bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore.

Neni 5

Pronësia mbi BMET-të

1. Pronësia mbi BMET-të buron nga pronësia e tokës, ku ato rriten e zhvillohen dhe njësohet me të:
 - a) llojet, që rriten e zhvillohen në fondin pyjor e kullësor publik, janë pronë shtetërore;
 - b) llojet, që rriten e zhvillohen në pyjet e kullotat komunale, janë pronë e komunave/bashkive;
 - c) llojet, që rriten e zhvillohen në pyje e kullota private apo në tokat bujqësore të fermerëve, janë pronë private.

2. Llojet, që rriten nëpërmjet veprimtarive rehabilituese e kultivuese, janë pronë e rehabilituesit ose e kultivuesit, edhe pse ata mund të mos jenë pronarë të tokës.

Neni 6

Kushtet dhe kërkesat teknike

1. Kushtet dhe kërkesat teknike, si tërësi rregullash për mbrojtjen, administrimin, rehabilitimin, vjeljen, tharjen, ambalazhimin dhe transportin e BMET-ve, janë të njëjta dhe detyruesisht të zbatueshme për të gjitha format e pronësisë.

2. Kushtet dhe kërkesat teknike, të përmendura në pikën 1 të këtij neni, përcaktohen në një manual të veçantë, që miratohet nga ministri.

KREU II

MBROJTJA DHE ADMINISTRIMI I FONDIT TË BMET-VE

Neni 7

Synimet e mbrojtjes

Mbrojtja e fondit të BMET-ve, si tërësi veprimesh e masash të detyrueshme, që ndërmerren nga subjektet publike e private, të përmendura në nenin 11 të këtij ligji, synon:

- a) ruajtjen e larmisë së llojeve, ku dhe kur ajo rrezikohet;
- b) mbrojtjen e sipërfaqeve e të territoreve ku rriten e zhvillohen këto bimë;
- c) plotësimin e kërkesave e të kushteve të zhvillimit e të shumimit të tyre;
- ç) ruajtjen e integritetit natyror të secilit lloj;
- d) përdorimin e llojeve për qëllime studimore-shkencore, që sigurojnë vazhdimësinë e tyre;
- dh) ndihmën për mbijetesën e llojeve në kushte të vështira e në raste fatkeqësish natyrore;
- e) rehabilitimin dhe shtimin e popullatave të llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje;
- ë) mbrojtjen e veçantë të llojeve në rrezik zhdukjeje, deri në normalizimin e gjendjes së tyre;
- f) ruajtjen e gjendjes shëndetësore të llojeve, duke luftuar infeksionet dhe sëmundjet që i prekin.

Neni 8

Masat mbrojtëse

1. Për të realizuar mbrojtjen e fondit të BMET-ve, ministria organizon dhe drejton plotësimin e kërkesave e marrjen e masave, si më poshtë:

- a) siguron mbrojtjen tërësore për fondin dhe të veçantë për llojet e tij, në përputhje me gjendjen konkrete të llojit dhe të habitatit ku jeton;
- b) u jep status të veçantë mbrojtës llojeve të kërcënuara e në rrezik zhdukjeje;
- c) realizon ruajtjen dhe rehabilitimin, kur është e mundur, të habitateve natyrore të llojeve;
- ç) ndërmerri rimëkëmbjen e popullatave të pakësuara të llojeve në një apo në disa habitate të caktuara;
- d) shmang keqtrajtimet e dëmtimet e llojeve gjatë veprimtarive bujqësore, hidroteknike, të mirëmbajtjes e shfrytëzimit të pyjeve dhe veprimtarive të tjera ekonomike e shoqërore, që mund t'i dëmtojnë;
- dh) krijon zona të mbrojtura, duke pasur si bazë edhe habitatet e llojeve;
- e) realizon shtimin ex-situ të llojeve të kërcënuara dhe në rrezik zhdukjeje;
- ë) organizon kërkime shkencore për mbrojtjen e llojeve;
- f) nxit e përkrah projekte e veprimtari të biznesit, të OJF-ve e të donatorëve, që synojnë mbrojtjen dhe shtimin e popullatave të llojeve të BMET-ve;
- g) informon dhe ndërgjegjëson publikun për mbrojtjen e BMET-ve.

2. Zbatimi në praktikë i kërkesave të pikës 1 të këtij neni realizohet nga strukturat e shërbimit pyjor të ministrisë, të cilat, nëpërmjet shërbimit të ekstensionit, asistojnë edhe njësitë tekniko-organizative, që veprojnë në njësitë e qeverisjes vendore për pyjet dhe kullotat komunale.

Neni 9

Mbrojtja e llojeve të kërcënuara dhe në rrezik zhdukjeje

1. Llojet e kërcënuara dhe në rrezik zhdukjeje, të përfshira në listën e kuqe, gëzojnë mbrojtje të veçantë ligjore, që nënkupton:

a) hartimin dhe zbatimin e planeve të veçanta të veprimit, për ruajtjen e këtyre llojeve, sidomos kur shumimi i tyre, në kushte natyrore, është shumë i kufizuar;

b) monitorimin e vazhdueshëm të gjendjes faktike e të ecurisë së popullatave të llojeve;

c) ndalimin e përkohshëm të vjeljes, mbledhjes e grumbullimit të tyre;

ç) përfshirjen e habitateve të tyre si nënzona konkrete, që favorizojnë mbrojtjen dhe shumimin e tyre në zonat që shpallen të mbrojtura;

d) ndalimin dhe kufizimin e veprimtarive njerëzore, që çojnë në shkatërrimin e llojeve të kërcënuara e në rrezik zhdukjeje, në zvogëlimin e numrit të popullatave e në dëmtimin e habitateve të tyre;

dh) zhvillimin e veprimtarive kërkimore-shkencore dhe të veprimtarive zbatuese, për nxjerrjen e llojeve nga statusi i mbrojtur.

2. Për zbatimin e kërkesave të pikës 1 të këtij neni, strukturat e shërbimit pyjor të ministrisë bashkëpunojnë me njësitë e qeverisjes vendore, me Universitetin Bujqësor, me shoqatat e grumbulluesve të BMET-ve e me OJF-të e profilizuara për biodiversitetin.

Neni 10

Administrimi dhe trajtimi

Administrimi dhe trajtimi i fondit të BMET-ve organizohen dhe drejtohen nga ministria, zbatimi praktik i tyre është përgjegjësi e strukturave të shërbimit pyjor dhe realizohet në përputhje me kërkesat e parimit të zhvillimit të qëndrueshëm, që synon:

a) ruajtjen dhe shtimin e vazhdueshëm të burimeve natyrore të fondit të BMET-ve;

b) ruajtjen e një mjedisi të shëndetshëm dhe të gjallë të ekosistemeve natyrore, ku ato zhvillohen;

c) përkujdesjen dhe trajtimin shkencor të tyre, që të mos u cenohen vlerat e vetitë;

ç) respektimin rigoroz të kriterëve e kërkesave teknike, që të mos dëmtohen llojet, aftësitë përtëritëse e riprodhuese të tyre;

d) mosasgjësimin e bimëve, si pasojë e vjeljes, grumbullimit e mbledhjes së tyre;

dh) ndalimin e veprimeve, që çojnë në shkatërrimin e popullatave, pakësimin e llojeve e në varfërimin e fondit të BMET-ve.

Neni 11

Organet përgjegjëse

1. Ministria, me strukturat e veta të pyjeve dhe kullotave, përgjigjet për mbrojtjen dhe administrimin e fondit të BMET-ve, duke marrë masa për parandalimin e sëmundjeve, të dëmtimeve nga mbledhjet e grumbullimet pa kriter, nga ndikimet negative të veprimtarive ekonomike e shoqërore, që ushtrohen pranë tyre dhe nga zjarret e fatkeqësitë natyrore.

2. Organet e qeverisjes vendore, si dhe pronarët privatë të pyjeve e kullotave mbrojnë, administrojnë dhe shfrytëzojnë lloje të fondit të BMET-ve, që rriten në pyjet e kullotat, që kanë në pronësi apo në përdorim, duke respektuar kriteret teknike dhe kërkesat e këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 12

Strategjia dhe planet e veprimit

1. Veprimtaritë për ruajtjen, trajtimin dhe përdorimin e fondit të BMET-ve mbështeten në strategjinë dhe planet e veprimit, për ruajtjen dhe zhvillimin e këtij fondi. Strategjia dhe planet e veprimit pasqyrojnë:

a) politikat për ruajtjen dhe trajtimin e mjediseve natyrore, ku rriten e zhvillohen llojet e BMET-ve;

b) zgjerimin e mundësive për rritjen e investimeve publike e private për fondin e BMET-ve dhe angazhimin e bizneseve në to;

c) promovimin e zgjidhjeve e të rrugëve të reja, për një trajtim shkencor të fondit të BMET-ve, që synojnë rritjen e sasisë e të cilësive të tyre;

ç) programimin për zbatim të masave të parashikuara, duke caktuar afatet e zbatimit e kostot përkatëse.

2. Strategjia dhe planet e veprimit për BMET-të janë pjesë e strategjisë, planeve të veprimit dhe e programeve të pyjeve e kullotave. Ato hartohen dhe miratohen sipas dispozitave të ligjit nr.9385, datë 4.5.2005 “Për pyjet dhe shërbimin pyjor”, të ndryshuar.

Neni 13

Planet e mbarështimit

1. BMET-të administrohen në përputhje me planet e mbarështimit dhe të inventarizimit, që hartohen për to e që miratohen nga ministri, në përputhje me dispozitat e ligjit nr.9385, datë 4.5.2005 “Për pyjet dhe shërbimin pyjor”, të ndryshuar.

2. Planet e mbarështimit të pyjeve e kullotave përmbajnë edhe llojet e BMET-ve, që rriten në sipërfaqet pyjore e kullimore, hartat e shpërndarjes së tyre në këto sipërfaqe, masat për ruajtjen e tyre, si dhe mundësitë vjetore të mbledhjes për çdo lloj.

Neni 14

Inventarizimi dhe rëlevimet floristike

1. Fondi i BMET-ve, që rriten në pyje e kullota, inventarizohen sipas llojeve dhe për to kryhen rëlevimet floristike. Për sipërfaqet pyjore e kullimore shtetërore, inventarizimi dhe rëlevimet bëhen nga drejtoritë e shërbimit pyjor, për pyjet e kullotat komunale bëhen nga njësitë tekniko-organizative, që funksionojnë në qeverisjet vendore, ndërsa në pyjet e kullotat private, nga pronari privat.

2. Inventarizimi bëhet çdo 5 vjet dhe rezultatet e tij pasqyrohen në regjistrat, që administrohen nga drejtoritë vendore të shërbimit pyjor e në regjistrin kombëtar të BMET-ve, që administrohet nga drejtoria përkatëse në ministri, formati i të cilëve miratohet nga ministri.

3. Regjistrat e fondit të BMET-ve krijojnë bazën e të dhënave për bimët, në shkallë vendi, qarku, rrethi, komune dhe për çdo ekonomi pyjore e kullimore.

4. Ngarkohen strukturat e shërbimit pyjor, organet përkatëse të qeverisjes vendore dhe pronarët e pyjeve e kullotave private që, brenda 3 vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të përfundojnë inventarizimin e BMET-ve në pyjet e kullotat që kanë në zotërim, në përputhje me rregullat e procedurat e inventarizimit, të cilat miratohen me udhëzim të ministrit.

5. Rezultatet e inventarizimit, në shkallë vendi, përpunohen dhe publikohen nga Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve, si dhe trajtohen si zë i veçantë në raportin e gjendjes së mjedisit.

Neni 15

Të dhënat operative

1. Për të kontrolluar në vijimësi gjendjen fitosanitare të BMET-ve dhe prekjet e mundshme të tyre nga sëmundjet e infeksionet, me qëllim që të merren masa përmirësuese, ministria, kur e vlerëson të nevojshme, kërkon për to të dhëna, që lidhen me shëndetin dhe sëmundshmërinë e tyre.

2. DSHP-të, njësitë tekniko-organizative, që funksionojnë në njësitë e qeverisjeve vendore, për pyjet e kullotat komunale, si dhe pronarët privatë të pyjeve e kullotave, ku rriten BMET-të, përcjellin në ministri të dhënat, sipas pikës 1 të këtij neni, duke plotësuar kërkesën e formatuar prej saj.

Neni 16

Rehabilitimi

1. Llojet e BMET-ve me popullata të pakësuara, të rralla e në rrezik zhdukjeje, i nënshtrohen rehabilitimit, i cili synon përmirësimin rrënjësor të gjendjes së llojeve, duke shtuar popullatat e tyre dhe duke shmangur ose zbutur ndikimet negative të faktorëve, që i kanë rrezikuar.

2. Rehabilitimi kryhet në sipërfaqet ku llojet janë rritur tradicionalisht në gjendje natyrore dhe realizohet nga institutet kërkimore-shkencore ose nga persona juridikë e fizikë, në bazë të një projekti teknik, të miratuar nga DSHP-të përkatëse ose qeverisja vendore, kur rehabilitimi i llojeve do të kryhet në sipërfaqe të pyjeve e kullotave komunale.

Neni 17

Sipërfaqet për rehabilitimin e llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje

1. Nga fondi pyjor e kulloror që administrojnë, çdo fillim viti, DSHP-të shpallin listën e sipërfaqeve të BMET-ve, në të cilat, në përputhje me planet e mbarështimit, parashikohet rehabilitimi i llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje.

2. Listat e sipërfaqeve, së bashku me kërkesat teknike të rehabilitimit të llojit dhe me kërkesat e kushtet e konkurrimit, sipas dispozitave të nenit 18 të këtij ligji, vihen në dispozicion të subjekteve, që duan të angazhohen në rehabilitim, në bazë të procedurave të konkurrimit. Me fituesin, drejtorja e shërbimit pyjor lidh kontratë.

3. Kontrata e përdorimit të sipërfaqeve për rehabilitim të llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje të BMET-ve lidhet me personin juridik apo fizik fitues, për një afat deri në 10 vjet.

4. Sipërfaqet e fondit pyjor e kulloror, në të cilat do të rehabilitohen lloje të BMET-ve, mund të jepen njëkohësisht edhe për ushtrim veprimtarish të tjera, si mbarështim të faunës së egër, pyllëzime e kullotje, me kusht që këto veprimtari të mos pengojnë rehabilitimin e llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje dhe të hartohet, paraprakisht, marrëveshje mirëkuptimi ndërmjet përdoruesve e rehabilituesit.

5. Për rehabilitimin e llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje në pyjet e kullotat komunale, procedurat e këtij neni zbatohen nga komunat/bashkitë, që i kanë në pronësi apo në përdorim këto sipërfaqe.

Neni 18

Kriteret dhe kushtet e konkurrimit për rehabilitim

1. Personat juridikë e fizikë marrin pjesë në konkurrim për rehabilitim të llojeve të dëmtuara e në rrezik zhdukjeje, kur plotësojnë kushtet e mëposhtme:

a) veprimtarinë rehabilituese e kanë të mbështetur mbi një projekt teknik e plan investimesh;

b) kanë në stafet e tyre specialistë e punonjës të kualifikuar dhe zotërojnë pajisjet e domosdoshme për rehabilitimin e këtyre llojeve;

c) dëshmojnë mundësi e mbështetje të mjaftueshme financiare për zhvillimin e veprimtarisë;

ç) mbrojnë nga zjarret e nga erozioni, me mjetet e shpenzimet e veta, sipërfaqet e marra për rehabilitim.

2. Kërkesat e pikës 1 të këtij neni, personi fizik apo juridik i paraqet në formën e një vetëdeklarimi, formati i të cilit miratohet nga ministri.

3. Konkurrimi bazohet në kriteret e mëposhtme:

a) cilësia e projektit teknik dhe vlera e investimit që do të bëhet;

b) tarifa që paguan për sipërfaqen që merret për rehabilitim;

c) numri i personave të punësuar.

Neni 19

Kultivimi i BMET-ve për qëllime ekonomike e tregtare

1. Fermerët, në tokat e tyre, si dhe personat juridikë e fizikë, që marrin në përdorim toka bujqësore ose sipërfaqe të degraduara të fondit pyjor e kullësor, për të kultivuar lloje të ndryshme të BMET-ve, për qëllime ekonomike e tregtare, janë të detyruar të respektojnë dispozitat e këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij, për mbjelljen, rritjen, vjeljen, ambalazhimin e tregtimin e llojeve të kultivuara.

2. Për të kultivuar lloje të ndryshme të BMET-ve për qëllime ekonomike e tregtare, personat juridikë e fizikë mund të marrin në përdorim edhe sipërfaqe të degraduara të fondit pyjor e kullësor, duke zbatuar procedurat e neneve 17 e 18 të këtij ligji.

Neni 20

Mbështetja financiare

Personat fizikë e juridikë, që rehabilitojnë dhe kultivojnë lloje të BMET-ve, nuk e paguajnë tarifën për grumbullimin dhe vjeljen në sipërfaqet e rehabilituara e të kultivuara prej tyre, gjatë të gjithë periudhës së rehabilitimit apo të kultivimit.

Neni 21

Veprime të ndaluara

1. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, në territorin e Republikës së Shqipërisë ndalohen:

a) vjelja, mbledhja, grumbullimi i BMET-ve në sipërfaqet pyjore e kullësore, pronë shtetërore, nga persona të pakontraktuar nga DSHP-të apo njësitë e qeverisjes vendore;

b) vjelja, mbledhja, grumbullimi i BMET-ve, në kundërshtim me kalendarin e vjeljes e të grumbullimit të secilit lloj;

c) vjelja, mbledhja, grumbullimi i BMET-ve me mjete, mënyra e forma, që rrezikojnë ekzistencën e llojit e që çojnë në shkatërrimin e tyre;

ç) kryerja e veprimeve, që bien në kundërshtim me kërkesat e kriteret teknike, të parashikuara në manual;

d) mbledhja e BMET-ve të rralla, të kërcënuara, në rrezik zhdukjeje, të shpallura si të tilla në listën e miratuar nga ministri.

2. Në sipërfaqet pyjore e kullësore, ku rriten e zhvillohen në gjendje natyrore BMET-të, si dhe në sipërfaqet që ato kultivohen, ndalohet të kryhen veprimtari, që çojnë në shkatërrimin, dëmtimin, uljen e prodhimtarisë e të ripërtëritjes së tyre. Në mënyrë të veçantë ndalohen:

a) hedhja dhe depozitimi i lëndëve e i mbetjeve radioaktive;

b) hedhja dhe depozitimi i mbetjeve të çdo lloji;

c) shkarkimet e lëndëve e mbetjeve kimike;

ç) shkarkimet e ujërave të ndotura, industriale e urbane.

Neni 22

Miratimi paraprak

Në sipërfaqet ku rriten lloje të BMET-ve, me miratimin paraprak të drejtorive përkatëse të shërbimit pyjor dhe nën kontrollin e tyre, mund të:

- a) ndërhyhet për pasurimin dhe përmirësimin e bimësisë së sipërfaqeve pyjore e kullimore;
- b) përdoren plehra kimike;
- c) bëhet pastrimi i kullotave dhe i livadheve.

KREU III

MBLEDHJA, AMBALAZHIMI E TRANSPORTI I BMET-VE

Neni 23

Mbledhësit

1. Mbledhësit e BMET-ve janë persona fizikë e juridikë, që angazhohen në vjelje e grumbullim, ose organizojnë vjeljen dhe mbledhjen e llojeve të BMET-ve.

2. Për vjeljen e grumbullimit të llojeve të BMET-ve, që rriten në fondin pyjor e kullimor, pronë shtetërore, DSHP-të ose njësitë e qeverisjes vendore kontraktajnë personat fizikë e juridikë.

3. Llojet e BMET-ve, që rriten në mënyrë natyrore në fondin e tokave bujqësore dhe në ledhet e arave, vilen e grumbullohen nga fermerët, pronarë të tokave bujqësore, ose nga mbledhës, të cilët janë kontraktuar nga pronarët privatë.

Neni 24

Vjelja dhe grumbullimi

(shtuar pika 3 me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

1. Për BMET-të, që rriten në fondin pyjor e kullimor, në fillim të çdo viti, DSHP-ja miraton:

- a) zonat ku do të vilen e mbledhen këto bimë;
- b) afatet dhe kalendarin e vjeljes për secilin lloj;
- c) llojet që do të vilen, mbledhen e grumbullohen.

2. Personat fizikë dhe juridikë të interesuar për mbledhjen e bimëve BMET kontraktajnë me DSHP-në ose me njësitë e qeverisjes vendore për pyjet dhe kullotat, si dhe paguajnë tarifën përkatëse.

3. Dhënia e lejes, nëse është kompetencë e institucioneve qendrore, përfshihet në kategorinë III.4 të shtojcës së ligjit për licencat dhe bëhet sipas procedurave të parashikuara në këtë nen dhe në nenet në vijim të këtij ligji.

Neni 25

Kontrata

1. Në kontratën, që subjekti lidh me DSHP-në ose njësinë e qeverisjes vendore për sipërfaqet e pyjeve apo të kullotave komunale, veç të tjerash, përcaktohen edhe:

- a) sipërfaqja ku do të mbledhen bimët;
- b) llojet e bimëve që do të mbledhen;
- c) afatet e grumbullimit të bimëve;
- ç) tarifa e grumbullimit të bimëve, në përputhje me llojet dhe sasinë e miratuar, e cila paguhet njëherësh, në çastin e lidhjes së kontratës.

2. Me nënshkrimin e kontratës, subjekti merr në dorëzim me procesverbal sipërfaqen ku do të zhvillojë veprimtarinë e grumbullimit. Pas përfundimit të kontratës, sipërfaqja e marrë në përdorim rikthehet po me procesverbal.

3. Subjekti është përgjegjës për sipërfaqet e marra në dorëzim deri në rikthimin e tyre tek organet pyjore ose tek organi i qeverisjes vendore, si dhe për kryerjen me cilësi të vjeljes e të grumbullimit të bimëve.

Neni 26

Respektimi i kërkesave teknike

1. Vjelja, grumbullimi dhe mbledhja e BMET-ve bëhen sipas kërkesave teknike, që përcaktohen në manualin e përmendur në nenin 6 pika 2 të këtij ligji.

2. Kushtet e kërkesat teknike zbatohen për të mbrojtur llojet dhe për të garantuar cilësitë e tyre më të mira pas vjeljes. Ato përfshijnë kërkesa të veçanta për:

- a) kalendarin e mbledhjes e të vjeljes për çdo lloj;
- b) mënyrën, format e mbledhjes e të vjeljes për secilin lloj;
- c) tharjen dhe magazinimin e bimëve të mbledhura;
- ç) paketimin, ambalazhimin, etiketimin dhe transportin e tyre.

Neni 27

Transporti

Transporti i BMET-ve nga pikat e grumbullimit, në fshatra e komuna, për në pikat e përpunimit dhe për eksport, shoqërohet me një vërtetim, të lëshuar nga DSHP-ja ose nga qeverisja përkatëse vendore, që vërteton se këto produkte janë vjelë, përpunuar dhe po transportohen në përputhje me dispozitat e këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 28

Llojet në rrezik zhdukjeje

Llojet e BMET-ve, që janë në pakësim apo që rrezikohen të zhduken, përcaktohen në një listë të veçantë nga ministri për çdo vit. Ministri, me urdhër të veçantë, ndalon për një afat të caktuar vjeljen, grumbullimin dhe eksportimin e këtyre bimëve, deri në shtimin dhe ripërtëritjen e tyre.

Neni 29

Përrjashtimi nga vjelja

1. Përrjashtohen përrkohësisht nga vjelja llojet e BMET-ve që:

- a) kultivohen në ngastra eksperimentale;
- b) rriten në ngastra ku kryhen punime përrmirësuese;
- c) ndodhen në ngastra të degraduara.

2. Përrjashtimi bëhet me urdhër të ministrit, ku edhe specifikohen ngastrat e llojet e bimëve, sipas të dhënave të regjistrit të fondit, si dhe periudha e përrjashtimit.

Neni 30

Tarifat

1. Llojet e BMET-ve vilen, mbliidhen e grumbullohen përrkundrejt tarifave, që paguajnë personat fizikë e juridikë të kontraktuar.

2. Përr mbledhjen dhe grumbullimin e BMET-ve, që zhvillohen në pyjet e kullotat në administrim të DSHP-ve dhe në pyjet e kullotat komunale, tarifat miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, të propozuar nga ministri.

KREU IV KONTROLLI DHE MONITORIMI

Neni 31

Kontrolli

(ndryshuar emërtimi me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

1. Kontrolli ka të bëjë me këqyrjen e veprimtarive mbledhëse të bimëve, të veprimeve të paligjshme mbi bimët dhe me ndëshkimin e shkeljeve të këtij ligji e të akteve nënligjore në zbatim të tij.

2. Të drejtën e kontrollit për zbatimin e këtij ligji e kanë Policia Pyjore, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit, për veprimtaritë e pajisura me leje mjedisore, punonjës të ministrisë, të pajisur me autorizim nga ministri dhe inspektorë të organeve vendore të kontrollit, për sipërfaqet pyjore e kullimore që ato kanë në pronësi apo në përdorim.

Neni 32

Monitorimi i fondit të BMET-ve

1. Monitorimi i fondit dhe i llojeve përbërëse të tij nënkupton përfshirjen e tyre në kërkesat e programeve të biomonitorimit, që programohen dhe realizohen si pjesë e Programit Kombëtar të Monitorimit të Mjedisit dhe kryhet në përputhje me kërkesat e këtij programi, që hartohet nga ministria e miratohet nga ministri.

2. Monitorimi i fondit dhe i llojeve përbërëse të tij, që përfshin monitorimin e treguesve cilësorë dhe sasiorë të tyre, të dukurive natyrore dhe të ndotjes e të dëmtimit të tyre është proces i përhershëm e i detyrueshëm.

Neni 33

Programi i monitorimit

Programi i monitorimit përcakton treguesit e cilësisë së fondit dhe të llojeve pjesëmarrëse në të, të zhvillimit dhe dëmtimit, të dukurive natyrore, mënyrat e grumbullimit e të përpunimit të të dhënave, si dhe raportimin e publikimin e tyre.

Neni 34

Sistemi i të dhënave

1. Sistemi i të dhënave përmbledh tërësinë e treguesve shifrorë, të matshëm e të numërueshëm, që qartësojnë gjendjen e fondit e të llojeve pjesëmarrëse dhe prirjet e proceseve që zhvillohen në to.

2. Në krijimin dhe përsosjen e sistemit të të dhënave, Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve synon përafrimin e plotë të tij me sistemet që përdor Agjencia Europiane e Mjedisit e që përcaktohen në direktivat e BE-së.

Neni 35

Grumbullimi i të dhënave

1. Të dhënat për monitorimin e fondit dhe të llojeve pjesëmarrëse në të kërkohen, hartohen e paraqiten sipas rregullave të miratuara me udhëzim të ministrit. Personat fizikë e juridikë, publikë dhe privatë, paraqesin të dhënat brenda 30 ditëve nga marrja e kërkesës.

2. Të dhënat shoqërohen me shpjegime për interpretimin e tyre, me rekomandime për zgjidhjen e problemeve që dalin dhe dorëzohen në Agjencinë e Mjedisit dhe Pyjeve, në përputhje me formatin e përcaktuar prej saj.

3. Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve kontrollon cilësinë e monitorimit, zbatimin e metodikave, kualifikimin e specialistëve që marrin pjesë dhe vërtetësinë e rezultateve.

KREU V INFORMIMI DHE TËRHEQJA E MENDIMIT TË PUBLIKUT NË VENDIMMARRJE

Neni 36

Informimi dhe publikimi i të dhënave

1. Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve përpunon dhe publikon të dhënat e rezultatet që dalin prej tyre, në media dhe shtyp, në një formë të kuptueshme për publikun.

2. Në bazë të të dhënave e të rezultateve të monitorimit, Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve, në bashkëpunim me strukturat menaxhuese, harton krerë të veçantë, në kuadër të raportit vjetor për gjendjen e mjedisit.

3. Publiku dhe organizatat jofitimprurëse informohen për gjendjen e fondit dhe të llojeve pjesëmarrëse në të, nëpërmjet botimit të të dhënave, nga strukturat menaxhuese të pyjeve, nga Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve, nga organet e qeverisjes vendore. Madje ka të drejtë edhe të kërkojë të dhëna pranë këtyre organeve.

Neni 37

Tërheqja e mendimit të publikut në vendimarrje

Gjatë procesit të vendimarrjes për probleme të fondit e të llojeve pjesëmarrëse në të, organet shtetërore, qendrore e vendore sigurojnë pjesëmarrje dhe rol aktiv të komunitetit, të shoqatave të mbledhësve të BMET-ve, si dhe të organizatave jofitimprurëse mjedisore, sipas akteve ligjore e nënligjore, që përcaktojnë tërheqjen e mendimit të publikut në vendimarrje.

Neni 38

Shoqatat e mbledhësve të BMET-ve

Në procesin e zbatimit të këtij ligji, strukturat e menaxhimit të pyjeve dhe organet e qeverisjes vendore përfshijnë edhe shoqatat e mbledhësve të BMET-ve, sidomos në hartimin, miratimin dhe zbatimin e:

- a) strategjive e të planeve të veprimit;
- b) planeve të mbarështimit e të programeve të monitorimit të fondit të bimëve;
- c) projektakteve normative për mbrojtjen e fondit të bimëve.

Neni 39

Lidhjet me biznesin

Lidhjet me biznesin realizohen në rrugë institucionale, nëpërmjet dhomave të tregtisë dhe të industrisë, si dhe të organizatave profesionale të biznesit, të cilat paraqesin pikëpamjet e tyre për hartimin e zbatimit e programeve të administrimit, të zhvillimit, të mbrojtjes e të shfrytëzimit të BMET-ve.

KREU VI SANKSIONET

Neni 40

Kundërvajtjet administrative

(shtuar fjale në paragrafin e parë me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

Shkeljet e mëposhtme, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me dënim kryesor me gjobë si më poshtë:

a) vjelja dhe grumbullimi pa kontratë i llojeve të BMET-ve në fondin pyjor dhe kullor publik dënohet me gjobë nga 80 000 (tetëdhjetë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë;

b) mbledhja e BMET-ve të rralla, të kërcënuara, në rrezik zhdukjeje, të shpallura të tilla në listën përkatëse, të miratuar nga ministri, dënohet me gjobë nga 100 000 (njëqind mijë) deri në 150 000 (njëqind e pesëdhjetë mijë) lekë;

c) vjelja dhe grumbullimi i llojeve të BMET-ve, që janë përkohësisht të ndaluara, sepse janë në parcela eksperimentale, në parcela ku kryhen punime përmirësuese apo që janë të degraduara, dënohen me gjobë nga 50 000 (pesëdhjetë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë;

ç) vjelja dhe grumbullimi i llojeve të BMET-ve jashtë kërkesave teknike për kohën e vjeljes dënohen me gjobë nga 50 000 (pesëdhjetë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë;

d) vjelja dhe grumbullimi i llojeve të BMET-ve me mënyra e forma që dëmtojnë bimët dënohen me gjobë nga 30 000 (tridhjetë mijë) deri në 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë;

dh) transporti i bimëve nga qendrat e grumbullimit për në qendrat e përpunimit apo për eksport, i pashoqëruar me vërtetimin e transportit dhe faturat përkatëse, dënohet me gjobë nga 30 000 (tridhjetë mijë) deri në 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë;

e) dëmtimi i BMET-ve nga hedhja, braktisja e depozitimi i lëndëve e i mbetjeve radioaktive, brenda sipërfaqeve pyjore, kullotave apo livadheve ku ato rriten dënohet me gjobë nga 70 000 (shtatëdhjetë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë dhe me detyrimin që kundërvajtësit të pastrojnë sipërfaqet e ndotura;

ë) dëmtimi i BMET-ve nga hedhja, braktisja e depozitimi i mbetjeve apo i inerteve brenda sipërfaqeve pyjore, kullotave apo livadheve ku ato rriten dënohet me gjobë nga 30 000 (tridhjetë mijë) deri në 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë dhe me detyrimin që kundërvajtësit të pastrojnë sipërfaqet e ndotura;

f) dëmtimi i BMET-ve nga hedhja e depozitimi i lëndëve e i mbetjeve kimike brenda sipërfaqeve pyjore, kullotave apo livadheve ku ato rriten dënohet me gjobë nga 70 000 (shtatëdhjetë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë dhe me detyrimin që kundërvajtësi të pastrojnë sipërfaqet e ndotura.

g) dëmtimi i BMET-ve nga hedhja dhe shkarkimi i ujërave të ndotura, industriale dhe urbane brenda sipërfaqeve pyjore, kullotave apo livadheve ku ato rriten dënohet me gjobë nga 30 000 (tridhjetë mijë) deri në 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë;

gj) dëmtimi i BMET-ve nga përdorimi i pamiratuar i plehrave kimike dhe i pesticideve dënohet me gjobë nga 30 000 (tridhjetë mijë) deri në 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë.

Neni 41

Vlerësimi i dëmit

1. Për çdo rast kundërvajtjeje administrative apo vepre penale, të kryer ndaj fondit, vlerësohet edhe dëmi real që i është shkaktuar fondit të BMET-ve dhe kërkohet zhdëmtimi i tij nga personi përgjegjës.

2. Kriteret për përcaktimin e vlerës së dëmit caktohen sipas pikës 2 të nenit 40/1 të ligjit nr.9385, datë 4.5.2005 “Për pyjet dhe shërbimin pyjor”, të ndryshuar.

Neni 42

Dokumentimi dhe vendosja e masës administrative

(ndryshuar me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

1. Procesi i inspektimit, konstatimit të shkeljes, pasqyrimit të saj dhe dënimit bëhet në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

2. Të drejtën e vendosjes së gjobës për kundërvajtjet administrative, të parashikuara në këtë ligj, e kanë inspektorët e Policisë Pyjore, inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe inspektorët e organeve vendore për sipërfaqet pyjore e kullosore që ato kanë në pronësi apo në përdorim.

3. Në rastet kur bëhen kontrole nga më shumë se një inspektorat apo edhe nga struktura përgjegjëse e pushtetit vendor, masa administrative, në zbatim të këtij ligji, jepet nga inspektorati, i cili fillon i pari procesin e inspektimit. Në qoftë se procesi fillon njëkohësisht, në të njëjtën datë, nga më shumë se një inspektorat, apo edhe nga inspektorët e organeve vendore, procesi i vënies së gjobës realizohet nga inspektorati që mbulon fushën e mbrojtjes së mjedisit.

Neni 43

Shqyrtimi

1. Shqyrtimi i kundërvajtjeve administrative bëhet nga komisioni i shqyrtimit të kundërvajtjeve, që vepron pranë DSHP-së përkatëse ose njërive të qeverisjes vendore (komunë/bashki), kur kundërvajtja është kryer në pyjet dhe kullotat komunale. Komisioni është organi që vendos ndëshkimin me gjobë.

2. Vendimi për ndëshkimin e kundërvajtjes administrative merret nga komisionet përkatëse, të përmendura në pikën 1 të këtij neni, brenda 15 ditëve nga data e dorëzimit të procesverbalit, të aktkontrollit apo të fletëgjobës.

Neni 44

Ankimi

(ndryshuar me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

Ndaj vendimit që vendos masën administrative mund të bëhet ankim në përputhje me ligjin për inspektimin.

Neni 45

Pagimi i gjobës

(ndryshuar me ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009)

1. Gjopa paguhet brenda 30 ditëve dhe, pas kalimit të këtij afati, i gjobituri paguan edhe kamatë, në masën 2 për qind të vlerës së gjobës, për çdo ditë vonesë deri në 30 ditë.

2. Në rast se gjopa dhe kamata nuk paguhet brenda afatit të përcaktuar në pikën 2, atëherë zbatohet legjislacioni në fuqi për kundërvajtjet administrative.

KREU VII DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 46

Akte nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të pikës 2 të nenit 30 të këtij ligji.

2. Ngarkohet ministri të nxjerrë urdhrat dhe udhëzimet në zbatim të neneve 6 pika 2, 13 pika 1, 14 pikat 2 e 4, 18 pika 2, 28, 29 pika 2, 32 pika 1 e 35 pika 1 të këtij ligji.

Neni 47
Shfuqizime

Ligji nr.7722, datë 15.6.1993 “Për mbrojtjen e fondit të bimëve mjekësore, eterovajore e tanifere natyrore”, shfuqizohet.

Neni 48
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6161, datë 7.5.2009 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

LIGJ
Nr. 87/2016

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË KONVENTËN
EVROPIANE TË PEIZAZHEVE**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në Konventën Evropiane të Peizazheve, bërë në Firence, më 20 tetor 2000.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 8.9.2016

**Shpallur me dekretin nr. 9747, datë 16.9.2016, të Presidentit të Republikës së
Shqipërisë, Bujar Nishani**

KONVENTA EVROPIANE E PEIZAZHEVE

Firence, 20.X.2000

Hyrje

Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, nënshkruese të kësaj Konvente,

duke pasur parasysh se qëllimi i Këshillit të Evropës është të arrijë një bashkim më të ngushtë midis anëtarëve të tij, me qëllim që të ruajë dhe të realizojë idealet dhe parimet që janë trashëgimi e tyre e përbashkët, dhe se ky qëllim është ndjekur në veçanti nëpërmjet marrëveshjeve në fushat ekonomike e shoqërore;

të interesuar për të arritur një zhvillim të qëndrueshëm të mbështetur në një marrëdhënie të balancuar dhe harmonike midis nevojave shoqërore, veprimtarisë ekonomike dhe mjedisit;

duke vërejtur se peizazhi ka një rol të rëndësishëm me interes publik në fushat kulturore, ekologjike, mjedisore e shoqërore, dhe përbën një burim të favorshëm për veprimtarinë ekonomike, mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i të cilit mund të kontribuojë në krijimin e vendeve të punës;

të ndërgjegjshëm se peizazhi ndihmon në formimin e kulturave vendore dhe se është komponent bazë i trashëgimisë natyrore e kulturore të Evropës, duke kontribuar në mirëqenien e njerëzve dhe konsolidimin e identitetit evropian;

duke pranuar se peizazhi është pjesë e rëndësishme e cilësisë së jetës për njerëzit kudo: në zonat urbane e në fshatra, në zonat e degraduara, si dhe në zonat me cilësi të lartë, në zonat që njihen se kanë bukuri të veçantë, si dhe në zonat e zakonshme;

duke vërejtur se zhvillimet në teknikat e prodhimit bujqësor, pyjor, industrial e mineral dhe në planifikimin rajonal, urbanistikë, transport, infrastrukturë, turizëm e argëtim dhe në nivel më të përgjithshëm, ndryshimet në ekonominë botërore, në shumë raste, po përshpejtojnë transformimin e peizazheve;

duke dëshiruar t'i përgjigjen dëshirës së publikut për të gëzuar peizazhe cilësore dhe për të luajtur një rol aktiv në zhvillimin e peizazheve;

të bindur se peizazhi përbën një element kyç për mirëqenien individuale e shoqërore, dhe se mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i tij sjellin të drejta e përgjegjësi për secilin;

duke pasur parasysh tekstet juridike ekzistuese në nivel ndërkombëtar në fushën e mbrojtjes dhe administrimit të trashëgimisë natyrore e kulturore, planifikimit rajonal dhe hapësinor, bashkëpunimin mes vetëqeverisjes vendore dhe atë ndërkufitar, në veçanti Konventën për Ruajtjen e Kafshëve dhe Bimëve dhe Habiteteve Natyrore të Evropës (Bernë, 19 shtator 1979), Konventën për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkitekturore të Evropës (Granada, 3 tetor 1985), Konventën Evropiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike (të rishikuar) (La Valeta, 16 janar 1992), Konventën Kuadër Evropiane për Bashkëpunimin Ndërkufitar të Komuniteteve apo Autoriteteve Territoriale (Madrid, 21 maj 1980), si dhe protokollet e saj shtesë, Kartën Evropiane të Vetëqeverisjes Vendore (Strasburg, 15 tetor 1985), Konventën për Diversitetin Biologjik (Rio, 5 qershor 1992), Konventën për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore Botërore (Paris, 16 nëntor 1972), si dhe Konventën për Aksesin në Informacion, Pjesëmarrjen e Publikut në Vendimarrje dhe Aksesin në Drejtësi për Çështjet Mjedisore (Aarhus, 25 qershor 1998);

duke pranuar se cilësia dhe larmia e peizazheve evropiane përbën një burim të përbashkët, dhe se është e rëndësishme të bashkëpunohet për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e tij;

duke dëshiruar të krijojnë një instrument të ri kushtuar tërësisht mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit të të gjitha peizazheve në Evropë,

kanë rënë dakord si më poshtë:

KREU I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1 **Përkufizime**

Për qëllimet e kësaj Konvente:

- a) “Peizazh” do të thotë një zonë, siç perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilit është rrjedhojë e veprimit dhe ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe/apo njerëzorë;
- b) “Politikë peizazhi” do të thotë shprehja nga autoritetet publike kompetente e parimeve të përgjithshme, strategjive dhe udhëzimeve që lejojnë marrjen e masave të veçanta, të cilat synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve;
- c) “Objektiv i cilësisë së peizazhit”, për një peizazh specifik, do të thotë formulimi nga autoritetet publike kompetente, i aspiratave të publikut në lidhje me tiparet e peizazhit të mjediseve të tyre;
- d) “Mbrojtje e peizazheve” do të thotë veprime për të ruajtur dhe mirëmbajtur tiparet e rëndësishme apo karakteristike të një peizazhi, të përligjura nga vlera e tij trashëgimore, që rrjedh nga konfigurimi i tij natyror dhe/apo veprimtaria njerëzore;
- e) “Menaxhim i peizazheve” do të thotë veprim nga perspektiva e zhvillimit të qëndrueshëm, për të siguruar mirëmbajtjen e rregullt të peizazhit për të udhëzuar dhe harmonizuar ndryshimet që sjellin proceset shoqërore, ekonomike dhe mjedisore;
- f) “Planifikim i peizazheve” do të thotë veprim i fuqishëm reformues për të përmirësuar, restauruar apo krijuar peizazhe.

Neni 2 **Objekti**

Në bazë të dispozitave të nenit 15, kjo Konventë është e vlefshme në të gjithë territorin e Palëve dhe mbulon zonat natyrore, rurale, urbane dhe peri-urbane. Ajo përfshin zonat tokësore, ujërat e brendshme dhe detare. Objekti i Konventës përfshin peizazhet që mund të konsiderohen të veçanta, si dhe me peizazhet e mjedisit të përditshëm dhe peizazhet e degraduara.

Neni 3 **Qëllimet**

Qëllimet e kësaj Konvente janë që të nxisë mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit, dhe të organizojë bashkëpunimin evropian për çështjet e peizazhit.

KREU II MASAT KOMBËTARE

Neni 4 **Ndarja e përgjegjëse**

Secila Palë do të zbatojë këtë Konventë, veçanërisht nenet 5 dhe 6, sipas ndarjes së kompetencave të saj, në përputhje me parimet e saj kushtetuese dhe organizimin administrativ, si dhe duke respektuar parimin e subsidiaritetit në bazë të Kartës Evropiane të Vetëqeverisjes Vendore. Pa deroguar nga dispozitat e kësaj Konvente, secila Palë do të harmonizojë zbatimin e kësaj Konvente me politikat e saj.

Neni 5
Masa të përgjithshme

Çdo Palë merr përsipër:

- a) të njohë ligjërisht peizazhin si një komponent thelbësor i mjedisëve të njerëzve, shprehje të larmisë së trashëgimisë së tyre të përbashkët kulturore e natyrore, dhe si themel të identitetit të tyre;
- b) të përcaktojë dhe të zbatojë politika për peizazhet që synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit nëpërmjet marrjes së masave të veçanta të parashikuara nga neni 6;
- c) të krijojë procedura për pjesëmarrjen e publikut të gjerë, të autoriteteve vendore e rajonale, dhe të palëve tjera të interesuara për përcaktimin dhe realizimin e politikave të peizazhit të përmendura në paragrafin “b” më sipër;
- d) të përfshijë peizazhin në politikat e saj rajonale dhe të urbanistikes dhe në politikat e saj kulturore, mjedisore, bujqësore, shoqërore dhe ekonomike, si dhe në çdo politikë tjetër me ndikim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë mbi peizazhin.

Neni 6
Masa të veçanta

A. Rritja e ndërgjegjësimit

Çdo Palë merr përsipër të rrisë ndërgjegjësimin e shoqërisë civile, organizatave private dhe autoriteteve publike për vlerën e peizazheve, rolin dhe ndryshimin e tyre.

B. Trajnimi dhe arsimimi

Çdo Palë merr përsipër të nxisë:

- a) trajnimin e specialistëve për vlerësimin e peizazheve dhe operacionet në lidhje me to;
- b) programet trajnuese shumëdisiplinore në lidhje me politikën, mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit, për profesionistë të sektorit privat e publik dhe për shoqatat e interesuara;
- c) kurse shkollore dhe universitare të cilat, në lëndët përkatëse, të trajtojnë vlerat që lidhen me peizazhet dhe çështjet që rrjedhin nga mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i tyre;

C. Identifikimi dhe Vlerësimi

1. Me pjesëmarrjen aktive të Palëve të interesuara, siç parashikohet në nenin 5/c, dhe duke synuar një njohje më të mirë të peizazheve të saj, secila Palë merr përsipër:

- a) të identifikojë peizazhet e veta në të gjithë territorin e saj;
- ii) të analizojë karakteristikat e tyre dhe forcat e presionet që ndikojnë në transformimin e tyre;
- iii) të ndjekë ndryshimet e tyre;
- b) të vlerësojë peizazhet e identifikuar në këtë mënyrë, duke marrë parasysh vlerat e veçanta që u jepen nga palët dhe popullata e interesuar.

2. Këto procedura identifikuese dhe vlerësuese udhëhiqen nga shkëmbimet e përvojës dhe metodologjisë, të organizuara ndërmjet Palëve në nivel evropian, sipas nenit 8.

D. Objektiva për cilësinë e peizazheve

Çdo Palë merr përsipër të përcaktojë objektiva për cilësinë e peizazheve të identifikuar dhe të vlerësuar pas konsultimeve me publikun, në përputhje me nenin 5/c.

E. Zbatimi

Për zbatimin e politikave të peizazhit, çdo Palë merr përsipër të prezantojë instrumente që synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe/apo planifikimin e peizazheve.

KREU III BASHKËPUNIMI EVROPIAN

Neni 7

Politikat dhe programet ndërkombëtare

Palët marrin përsipër të bashkëpunojnë për të konsideruar çështjen e peizazhit në politikat dhe programet ndërkombëtare, dhe për të rekomanduar, sipas rastit, përfshirjen në to të konsideratave për peizazhin.

Neni 8

Ndihma e ndërsjellë dhe shkëmbimi i informacioneve

Palët marrin përsipër të bashkëpunojnë për të rritur efektivitetin e masave të marra në përputhje me nenet e tjera të kësaj Konvente, dhe veçanërisht:

- a) t'i japin njëra-tjetrës asistencë teknike e shkencore në çështjet e peizazhit nëpërmjet grumbullimit e shkëmbimit të përvojës, dhe rezultateve të projekteve kërkimore;
- b) të nxitin shkëmbimin e specialistëve të peizazhit, në veçanti për qëllimet e trajnimit dhe informimit;
- c) të shkëmbejnë informacione për të gjitha çështjet që mbulojnë dispozitat e Konventës.

Neni 9

Peizazhet ndërkufitare. Palët do të nxisin bashkëpunimin ndërkufitar në nivel vendor dhe rajonal dhe, në rast se është e nevojshme, do të përgatitin dhe do të zbatojnë programe të përbashkëta për peizazhin.

Neni 10

Monitorimi i zbatimit të Konventës

1. Komitetet kompetente ekzistuese të eksper-tëve, të ngritura në bazë të nenit 17 të Statutit të Këshillit të Evropës, ngarkohen nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës që të përgjigjen për monitorimin e zbatimit të Konventës.
2. Pas çdo mbledhjeje të komiteteve të eksper-tëve, Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do t'i dërgojë Komitetit të Ministrave një raport për punën e kryer dhe funksionimin e Konventës.
3. Komitetet e ekspertëve i propozojnë Komitetit të Ministrave kriteret dhe rregullat për dhënien e një Çmimi për Peizazhin të Këshillit të Evropës.

Neni 11

Çmimi për Peizazhin i Këshillit të Evropës

1. Çmimi për Peizazhin i Këshillit të Evropës është një çmim nderi që mund t'u jepet autoriteteve vendore dhe rajonale, si dhe grupeve të tyre, të cilat, si pjesë e politikës së peizazhit të një Pale të kësaj Konvente, kanë zbatuar një politikë apo masa për mbrojtjen, menaxhimin dhe/apo planifikimin e peizazhit të tyre, të cilat kanë rezultuar efektive për një kohë të gjatë dhe mund të shërbejnë si shembull për autoritete të tjera territoriale evropiane.
2. Aplikimet për Çmimin e Peizazhit të Këshillit të Evropës u dorëzohen nga Palët komiteteve të ekspertëve të përmendura në nenin 10. Autoritetet dhe grupimet vendore dhe rajonale ndërkufitare të interesuara mund të aplikojnë, me kusht që të menaxhojnë bashkërisht peizazhin në fjalë.
3. Me propozim të komiteteve të ekspertëve të përmendur në nenin 10, Komiteti i Ministrave përcakton dhe publikon kriteret për dhënien e Çmimit të Peizazhit të Këshillit të Evropës, miraton rregullat përkatëse dhe jep këtë Çmim.

4. Dhënia e Çmimit të Peizazhit të Këshillit të Evropës bëhet për të inkurajuar ata që e marrin çmimin që të sigurojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe/apo planifikimin e qëndrueshëm të zonave të peizazhit përkatës.

KREU IV KLAUZOLA PËRFUNDIMTARE

Neni 12

Lidhja me instrumentet e tjera

Dispozitat e kësaj Konvente nuk cenojnë dispozita më të rrepta në lidhje me mbrojtjen, menaxhimin apo planifikimin e peizazhit që përmbajnë instrumentet e tjera detyruese kombe-tare apo ndërkombëtare ekzistuese apo të ardhshme.

Neni 13

Nënshkrimi, ratifikimi dhe hyrja në fuqi

1. Kjo Konventë do të jetë e hapur për nënshkrim nga shtetet anëtare të Këshillit të Evropës. Ajo do t'i nënshtrohet procedurës së ratifikimit, pranimi apo miratimit. Instrumentet e ratifikimit, pranimi apo miratimit do të depo-zitohen te Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës.

2. Konventa do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe tremujore pas datës në të cilën dhjetë shtete anëtare të Këshillit të Evropës do të kenë shprehur pëlqimin e tyre për t'u detyruar ligjërisht nga Konventa në përputhje me dispozitat e paragrafit të mëparshëm.

3. Në lidhje me çdo shtet nënshkrues që shpreh më pas pëlqimin e tij për të qenë i detyruar ligjërisht nga Konventa, ajo do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimi apo miratimit.

Neni 14

Aderimi

1. Pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës mund të ftojë Komunitetin Evropian dhe çdo shtet evropian joanëtar të Këshillit të Evropës, të aderojë në Konventë me një vendim të shumicës të parashikuar në nenin 20/d të Statutit të Këshillit të Evropës, dhe me votë unanime të shteteve palë që kanë të drejtën e pasjes së vendeve në Komitetin e Ministrave.

2. Për çdo shtet aderues apo për Komunitetin Evropian në rast aderimi, kjo Konventë do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së depozitimit të instrumentit të aderimit pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.

Neni 15

Zbatimi territorial

1. Çdo shtet apo Komuniteti Evropian, në kohën e nënshkrimit apo kur depozitojnë instrumentin e tyre të ratifikimit, pranimi, mira-timit apo aderimit, mund të specifikojnë territorin apo territoret në të cilat zbatohet kjo Konventë.

2. Secila Palë, nëpërmjet një deklarate drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, në çdo datë të mëvonshme mund ta shtrijë zbatimin e kësaj Konvente në çdo territor tjetër të specifikuar në deklaratë. Në lidhje me këtë territor Konventa do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së marrjes së deklaratës nga Sekretari i Përgjithshëm.

3. Çdo deklaratë e bërë sipas dy paragrafëve të mësipërm në lidhje me çdo territor të përcaktuar në këtë deklaratë, mund të tërhiqet nëpërmjet një njoftimi drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës. Kjo tërheqje do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe tremujore pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 16

Denoncimi

1. Secila Palë, në çdo kohë, mund ta denoncojë këtë Konventë me anë të një njoftimi drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.

2. Ky denoncim do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 17

Amendamentet

1. Secila Palë apo komitetet e ekspertëve të përmendura në nenin 10 mund të propozojnë amendamente për këtë Konventë.

2. Çdo propozim për amendament i njoftohet Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, i cili ua komunikon shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, Palëve të tjera dhe çdo shteti evropian joanëtar që është ftuar të aderojë në këtë Konventë në përputhje me dispozitat e nenit 14.

3. Komitetet e ekspertëve të përmendura në nenin 10 do të shqyrtojnë çdo amendament të propozuar, dhe do të paraqesin tekstin e miratuar me shumicën e tre të katërtave të përfaqësuesve të Palëve në Komitetin e Ministrave për miratim. Pas miratimit të tij nga Komiteti i Ministrave me shumicën e parashikuar në nenin 20/d të Statutit të Këshillit të Evropës dhe me votë unanime të shteteve palë që kanë të drejtë të kenë vende në Komitetin e Ministrave, teksti do t'u transmetohet Palëve për pranim.

4. Për Palët që e kanë pranuar, çdo amendament hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe tremujore pas datës në të cilën tri shtete anëtare të Këshillit të Evropës e kanë informuar Sekretarin e Përgjithshëm për pranimin e tyre. Për secilën Palë që e pranon atë më pas, ky amendament do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason skadimin e një periudhe tremujore pas datës në të cilën kjo Palë ka informuar Sekretarin e Përgjithshëm për pranimin e saj.

Neni 18

Njoftimet

Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do t'i njoftojë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, çdo shtet apo Komunitetin Evropian që kanë aderuar në këtë Konventë, në lidhje me:

- a) çdo nënshkrim;
- b) depozitimin e çdo instrumenti ratifikimi, pranimi, miratimi apo aderimi;
- c) çdo datë të hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, në përputhje me nenet 13, 14, dhe 15;
- d) çdo deklaratë të bërë sipas nenit 15;
- e) çdo denoncim të bërë sipas nenit 16;
- f) çdo propozim për amendament, çdo amendament i miratuar sipas nenit 17 dhe datën në të cilën hyn në fuqi;
- g) çdo akt, njoftim, informacion apo komunikim tjetër që lidhet me këtë Konventë.

Në dëshmi të kësaj, të nënshkruarit, të autorizuar rregullisht për këtë, kanë nënshkruar këtë Konventë.

Bërë në Firence, më 20 tetor 2000, në anglisht dhe frëngjisht, ku të dyja tekstet janë njëllor autentike, në një kopje të vetme që do të depozitohet në arkivat e Këshillit të Evropës. Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do t'i transmetojë kopje të vërtetuara secilit shtet anëtar të Këshillit të Evropës, si dhe çdo shtet apo Komunitetit Evropian të ftuar për të aderuar në këtë Konventë.

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Qendra e Botimeve Zyrtare
Përmbledhje ligjesh për mjedisin / QBZ.
– Tiranë : Qendra e Botimeve Zyrtare, 2019
... f. ; ... cm.

ISBN 978-9928-01-108-4

1.Mbrojtja e mjedisit natyror
2.Ligji i mjedisit 3.Shqipëri

502.17(496.5) (094.4)